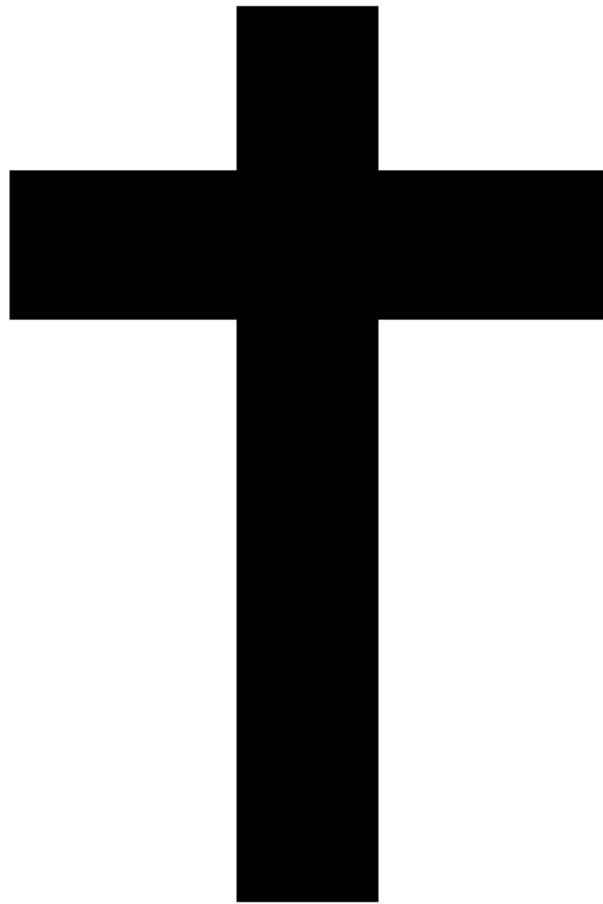

Diza'quë shtë Dios
con dizë

New Testament in Zapotec, Ocotlán (MX:zac:Zapotec, Ocotlán)

Diza'quë shtë Dios con dizë

New Testament in Zapotec, Ocotlán (MX:zac:Zapotec, Ocotlán)

copyright © 1983 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Zapotec, Ocotlán

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Zapoteco, Ocotlán [zac], Mexico

Copyright Information

© 1983, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Zapotec, Ocotlán

© 1983, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 4 Mar 2019 from source files dated 1 Mar 2019
b5034bc2-699c-5c8d-b682-32909c3d919b

Contents

San Mateo	1
San Marcos	53
San Lucas	85
San Juan	139
Hechos	180
Romanos	229
1 Corintios	249
2 Corintios	269
Gálatas	282
Efesios	290
Filipenses	297
Colosenses	302
1 Tesalonicenses	307
2 Tesalonicenses	312
1 Timoteo	315
2 Timoteo	321
Tito	325
Filemón	328
Hebreos	330
Santiago	346
1 San Pedro	352
2 San Pedro	358
1 San Juan	362
2 San Juan	367
3 San Juan	368
San Judas	369
Apocalipsis	371

Diza'quë según San Mateo

Ra shtadë guëlü Jesús
(Lc. 3.23-38)

¹ Ndë'ë na listë shtë ra shtadë guëlü Jesucristo. Guc më llëbni David nu guc më llëbni Abraham.

² Abraham guc shtadë Isaac. Hia na gubani Isaac gúqui' shtadë Jacob. Hia lé'i' gúqui' shtadë Judá con ra béchi'. ³ Judá guc shtadë Fares nu Zara. Tse'lë Judá bërulé Tamar. Fares guc shtadë Esrom; hia na gubani Esrom gúqui' shtadë Aram. ⁴ Aram guc shtadë Aminadab. Hia tiempë na gubani Aminadab gúqui' shtadë Naasón. Hia lé'ë Naasón gúqui' shtadë Salmón. ⁵ Salmón guc shtadë Booz; shni'a Booz guc Rahab; Booz guc shtadë Obed; shni'a Obed guc Rut. Obed guc shtadë Isaí. ⁶ Isaí guc shtadë rëy David. Hia rëy David guc shtadë Salomón nu shni'a Salomón guc tse'lë tégulë Urías.

⁷ Salomón guc shtadë Roboam. Hia lé'ë Roboam guc shtadë Abías. Hia lé'ë Abías guc shtadë Asa. ⁸ Asa guc shtadë Josafat nu Josafat guc shtadë Joram. Hia na gubani Joram gúqui' shtadë Uzías. ⁹ Uzías guc shtadë Jotam nu Jotam guc shtadë Acaz. Hia na gubani Acaz gúqui' shtadë Esequías. ¹⁰ Esequías guc shtadë Manasés. Hia na gubani Manasés gúqui' shtadë Amón nu Amón gúqui' shtadë Josías. ¹¹ Josías guc shtadë Jeconías nu con ra béchi'. Tiempë ni bia'a ra mënë lé'ë ra israelitë ziquë prësi parë Babilonia.

¹² Despuësë de ni, Jeconías guc shtadë Salatiel nu guc Salatiel shtadë Zorobabel. ¹³ Zorobabel guc shtadë Abiud. Hia na gubani Abiud gúqui' shtadë Eliaquim nu Eliaquim gúqui' shtadë Azor. ¹⁴ Azor guc shtadë Sadoc. Hia iurë na gubani Sadoc gúqui' shtadë Aquim. Aquim guc shtadë Eliud. ¹⁵ Eliud guc shtadë Eleazar nu Eleazar gúqui' shtadë Matán. Matán guc shtadë Jacob. ¹⁶ Jacob guc shtadë José, tse'lë María. Hia lé'i' guc shni'a Jesús. Jesús nápi' stubi lë, Cristo.

¹⁷ Manërë ni naescritë ndë'ë chidá generaciön, mënë naná shtadë guëlü Jesús; gubani rai' entrë Abraham hashtë David. Nu zac naescritë ndë'ë lë shtadë guëlü Jesús naná guc stubi chidá generaciön entrë David hashtë bia'a ra mënë ra israelitë parë Babilonia. Nu naescritë ndë'ë lë shtë mënë naná stubi chidá generaciön, ra naguquërelde dizdë tiempë gua rai' Babilonia hashtë gulë Jesucristo.

Bëdchini Jesús lu quë'dchiliu
(Lc. 2.1-7)

¹⁸ Zndë'ë guc iurë gulë Jesucristo. María, shni'a më nápi' comprumisi parë guëtsé'ai' con José. Antsë de quë guëquërelde rai' juntë, hia lé'ë María bëdzéli' nua shíni' por pudërë shtë Espíritu Santo. ¹⁹ José, tse'lë María, na tubi nguiu za'quë. Guc shtu'u José niasá'ni' lé'ë María sin quë adë niac bé'adi'i ra mënë parë adë guëru'udi'i shtu shtë María. ²⁰ Mientras quëhúni' llgabë zni, tubi ianglë shtë Dios bëlua'alú lu mbëca'ldë nu repi ianglë:

—José, llëbni David, adë rdzëbëdi'il gúnël recibir María cumë ziquë tsé'lël purquë lé'ë shíni' zé'di' por pudërë shtë Espíritu Santo. ²¹ Lë'ë María gápi' tubi shíni' nu guërulë me'dë Jesús. Zni guërulë me'dë purquë lé'i' gúni' salvar ra shmënë më de grë duldë shtë rall.

²² Grétë' ndë'ë guzac parë gac cumplir lo quë naguni'i Dadë Dios lu muzë nabiadi'dzë shti'dzë më guahietë; bëquë'ëi':

²³ Lë'ë lliguëna'a gua shíni' nu gápi' tubi me'dë naguërulë Emanuel. Lë ni runë cuntienë: Dios con lé'ë hia'a.

²⁴ Iurë lë'ë José gubani lu mbëca'ldë, bé'ni' tal cumë guni'i ianglë lúhi'. Bé'ni' recibir María cumë ziquë tsé'li'. ²⁵ Perë adë guquërdëdi'i rai' ziquë tsé'li' hashtë iurë lë'ë shini María bédchini lu gué'dchiliu. Iurní bédë'ë José lë me'dë; bëruléhi' Jesús.

2

Bidë guëná rëy mago lë'ë niñi

¹ Iurë Jesús gulë gué'dchi Belén, tubi gué'dchi shtë Judea, lë'ë Herodes na rëy naquëgnibë'a guédubi lugar ni. Iurní bédchini ra rëy mago hashtë ciudá Jerusalén. Ze'dë rai' de nezë guia'a zitu. ² Guna'bë di'dzë ra mënë ni:

—¿Ca gulë rëy shtë ra më israelitë? purquë nezë guia'a guná na'a lu mbelëgui'i shtëhi'; por ni zë'pë na'a parë guédë'në na'a adorar lé'i'.

³ Iurë lë'ë rëy Herodes bini ra di'dzë ni, adë bédzélëdi'i pë gúnëll; adë gurëdchídi'i ldú'ull. Nu grétë' mënë shtë Jerusalén guzac rall zni. ⁴ Iurní lë'ë rëy guna'bë grë ra jëfë shtë ra bëshuzi nu grë ra narlua'a lëy nabëquë'ë Moisés entrë ra mënë israelitë. Guna'bë di'dzë rëy:

—¿Ca galë Cristo?

⁵ Lë'ë rall bëquebi:

—Guédchini Cristo Belén shp3 Judea purquë zni bëquë'ë tubi muzë shtë Dios guahietë. Naescritë zndë'ë:

⁶ Lé'ël Belén, gué'dchi shtë Judá.

Nal tubi gué'dchi mitu'në perë nídi'i stubi gué'dchi más importantë quë lé'ël entrë ra gué'dchi shtë Judá naná importantë.

De lé'ël guédchini tubi më ru'bë nagapë grétë' shmëna.

⁷ Iurní lë'ë Herodes guna'bë lë'ë rëy mago guitsë guitsë. Nu guna'bë dí'dzëll tubi timpë namás ecsactë guc bëlua'alú mbelëgui'i lu rai'. ⁸ Iurní guni'i Herodes lu ra mago tsa rai' Belén nu répill:

—Gulë tsagná ndë nu gulë tsagna'bë di'dzë za'quë za'quë shcuendë me'dë. Iurë lë'ë të guédzëlë të me'dë, iurní gulë bë'në visi na purquë rac shtua'a tsaguëna adorar lé'i'.

⁹ Gualú bini ra mago shti'dzë rëy, iurní zia'a rai'. Lë'ë mbelëgui'i naguná rai' nezë guia'a, zia'asë delantë lu rai' hashtë por fin lë'ë mbelëgui'i guzudchí lugar catë nanú me'dë. ¹⁰ Iurë lë'ë mago guná lu mbelëgui'i guzudchí, nalé bëquitë ldu'u rai' con lëgrë ru'bë la'ni ldu'u rai'. ¹¹ Iurë guaté rai' la'ni hiu'u, guná rai' lu me'dë nu María, shni'a me'dë. Iurní bëzullibi ra rëy; bë'në rai' adorar lë'ë me'dë. Lueguë bësha'lë rai' cajë nanua'a rai' parë bészëlaa'dchi rai' orë, gushialë nu mirra. ¹² Despuësë guni'i shca'ldë rai' lu mbëca'ldë de quë guëabrídi'i rai' lu rëy Herodes. Bëabrí rai' ladzë rai' perë hia por stubi nezë.

Zia'a shtadë Jesús parë Egipto

¹³ Despuësë de zëagzé ra mago, tubi ianglë shtë Dios bëlua'alú lu mbëca'ldë lu José nu repi ianglë:

—Guashtë; gudëdchi me'dë; gulë gua con shni'a me'dë. Gulë gua nasesë gué'dchi shtë Egipto të ndë guëquërdë të hashtë iurë lë'ë na guënia'a guëabrí të ladzë të purquë lë'ë rëy Herodes tsatílill lë'ë me'dë parë gati me'dë.

¹⁴ Iurní guashtë José; bëru'unú rai' me'dë la'ni gue'lë parë Egipto. ¹⁵ Nga'li guquërdë rai' hashtë iurë lë'ë rëy Herodes guti. Zni guc cumplir lo quë naguni'i Dios por di'dzë nabëquë'ë muzë shtë më guahietë. Guní'i': "Hashtë naciuni Egipto guna'ba shinia".

Herodes gunibë'a gati ra llguë'në

¹⁶ Iurë lë'ë Herodes bédë'ë cuendë de quë lë'ë ra mago gulugué rall lë'ë rëy, iurní nalé bédchini llanë la'ni ldú'ull. Nu gunibë'all gati grë ra ngulë'në nanapë chupë izë parë guetë naquërdë Belén, con ra me'dë nananú guédubi alrededurë lugar ni. Zni bë'në rëy

según tiempë ecsactë naguni'i ra mago bëlua'alú mbelëgui'i lu rai'. ¹⁷ Zni guc cumplir lo quë naescritë por Jeremías, muzë shtë Dios:

¹⁸ Bini tubi bë ru'bë; grétë' ra na'a naquërelde regiuni Ramá, bi'ni rai' nu guá ldu'u rai'. Raquel rú'ni' por shíni' perë adë nídi'i mudë parë chu gunë consolar lë'ë rai' purquë grétë' ra me'dë gunitilú rai'.

¹⁹ Perë despuësë guti Herodes, lë'ë ianglë shtë Dios bëlua'alú lu mbëca'ldë lu José catë quërelde rai' Egipto nu repi ianglë:

²⁰ —Guashtë; gudëdchi me'dë; gulë gua con shni'a me'dë të guëabré të naciuni Israel stubi. Hia lë'ë mënë naguc shtu'u quini lë'ë me'dë, guti rall.

²¹ Iurní José guashtë. Biá'ai' me'dë con shni'a me'dë parë regiuni Israel. ²² Iurë José bini de quë Arquelao quëgnibë'a Judea shlugar shtádëll Herodes, bëdzëbë José niáhi' ndë, perë lu mbëca'ldë gua tubi visi de quë guëgzëhi' regiuni shtë Galilea. ²³ Iurë bëdchini rai' nga'li, iurní guquërelde rai' guë'dchi Nazaret. Zndë guzac parë guc cumplir lo quë naguni'i ra muzë shtë Dios guahietë: “Guërulë më Nazareno”.

3

Lo quë naguni'i Juan Baustista

(Mr. 1.1-8; Lc. 3.1-9, 15-17; Jn. 1.19-28)

¹ Tiempë dzë ni Juan Bautista bëdchini Judea hashtë tubi shlatë catë adë quërelde'di'i mënë. Quëadi'dzë Juan diza'quë shtë Dios; ² guní'i:

—Gulë bë'në nadzë'ë mudë nabani të purquë hia lë'ë iurë bëga'a parë guë nibë'a Dios shmënë më.

³ Lë'ë Juan na el quë naguni'i Isaías, muzë shtë Dios. Bëquë'ëi' shti'dzë Dios manëre rë':

Guini të tubi bë shtë tubi mënë narni'i fuertë lu tubi shlatë ru'bë: “Gulë bë'në preparar nezë shtë'në Dadë.

Gulë bë'në preparar la'ni ldu'u të ziquë nezë ldi parë iurë guëdchini Dadë. Gulë gubani tubi vidë za'quë.”

⁴ Lari shtë Juan nactsá'uhin con guitsë ladi camellë. Hia cinturón shtëni' na tubi gui'di, nu dau shtëni' guc shanchi nu dchini shtë mbee'zë lachi. ⁵ Iurní glli glli rdchini ra mënë shtë ciudá Jerusalén con ra mënë shtë guë'dchi shtë Judea con ra naquërelde lugar guëlladchi Jordán; rdchini rall parë guëquë diaguë rall shti'dzë Juan. ⁶ Iurë lë'ë ra mënë rshubë duldë rall duldë shtë rall lu Dios, Juan bëchu'bë nisë lë'ë rall la'ni guë'gu Jordán.

⁷ Perë iurë guná Juan cantidá mënë religiosë fariseo nu saduceo, bëdchini rall parë chubë nisë rall; guni'i Juan lu rall:

—Llëbni mbe'ldë, ¿chull bëtsëbë lë'ë të? ¿Pëzielú dani'i rllu'në të parë guëca'chilú të lu cashtigu dushë nanapë quë guëdchini? ⁸ Gulë bë'në obrë za'quë parë guë'ná mënë de quë guc cambi mudë nabani të, de quë bëabré ldu'u të con Dios. ⁹ Nu adë rní'idi'i të la'ni ldu'u të gunë më perdunë lë'ë të sulë purquë na të llëbni Abraham. Rnia'a lu të si talë adë gúnëdi'i më recibir lë'ë të, napë më pudërë parë gunë më llëbni Abraham de guë'ë rë'. ¹⁰ Gunë më cashtigu ra mënë mal ziquë lë'ë guiubëaguë hia na listë parë guëchuguin hiaguë. Grétë' ra hiaguë nadë rné'edi'i nashi za'quë, chuguin nu tsequin lu gui'i. ¹¹ Guldía, na rchu'bë nisa lë'ë të con nisë parë guëlua'a de quë bë'në nadzë'ë të mudë nanabani të, perë el quë naze'dë despuësë de na, më ni guëzunëhi' ldu'u të nu guëne'e më Espíritu Santo parë cuezënuhi' lë'ë të. Guëshe'ldë më Espíritu Santo ziquë be'lë të parë gac të limpi. Më ni napë más pudërë quë na; adë rúnëdi'i tucara ni siquierë guahia rachi shtë'në më. ¹² Gunë më separar ra mënë mal entrë mënë za'quë. Hia lë'ë më napreparadë con palë guia'a më të parë guëzunë më trigu të parë guëru'u gui'lli tubi cu'. Hia trigu tsutsa'u la'ni catë riutsá'uhin perë grétë' gui'lli tsequi lu gui'i. Lë'ë gui'i nunquë adë rëaldëdi'in.

*Bëriubë nisë Jesús**(Mr. 1.9-11; Lc. 3.21-22)*

¹³ Iurní Jesús bédchini de Galilea hashtë rua' guëë'gu Jordán catë nanú Juan të parë guëchu'bë nisë Juan lë'ë më. ¹⁴ Primërë adë nédi'i Juan; répi' lu Jesús:

—Runë tucara chubë nisa por lé'ël perë lé'ël ze'dë lua.

¹⁵ Perë Jesús guni'i:

—Bëne'e sí iurne' purquë zni gac të parë guëdë'na'a cumplir grë cusë za'quë naquëgnibë'a Dios.

Iurní lë'ë Juan guné ¹⁶ nu bëchu'bë nís'i lë'ë Jesús. Iurë Jesús gualú bëriubë nís'i, lueguë bërú'ui' la'ni nisë; lueguë lueguë bëlla'lë lu gube'e hashtë guná më lugar catë quëbezë Dios nu guná Jesús lu Espíritu Santo shtë Dios; bédchíni' ziquë tubi palumë. Gulezënúhi' lë'ë Jesús. ¹⁷ Iurní bini më tubi bë, tubi voz nabëru'u lu gube'e naguni'i:

—Ndë'ë lë'ë shinia. Nalé rac shtua'a lé'i'. Nalé rquitë ldua'a rnahia lúhi'.

4

*Niasiguë Satanás lë'ë Jesús**(Mr. 1.12-13; Lc. 4.1-13)*

¹ Lueguë lë'ë Espíritu Santo guanú lë'ë Jesús lu tubi lumë shlatë catë nídi'i mënë të guëtë'dë mëdzabë prëbë nihunë më cuntrë voluntá shtë Dios. ² Guquërelde më nga'li sin adë gudáudi'i më durantë cuarenta dzë nu cuarenta gue'lë. Despuësë bédchini galërldia'në ldu'u më. ³ Bédchini naná rsiquë; guabí'guëll lu më. Guní'ill:

—Si talë de verdá nal shini Dios, gunibë'a guë'ë rë' parë guëaquin guetështildi gaul.

⁴ Perë Jesús bëquebi:

—Sagradas Escrituras rni'i: “Lëdë niá'asëdi'i guetështildi guëbani nguiu sino por grë di'dzë narni'i Dios”.

⁵ Iurní lë'ë mëdzabë bia'a lë'ë më ciudá Jerusalén. Güe'pinull lë'ë më guëc iádu'u tubi partë más guia'a. ⁶ Iurní répill:

—Si talë gualdí rní'il nal shini Dios, bëru'ldë lé'ël hashtë lu guiu'u purquë Sagradas Escrituras rni'i:

Dios guëribë'a lë'ë ra ianglë të parë gapë rai' lé'ël nu guëldisë rai' lé'ël con guia'a rai' të parë ni tubi guë'ë gunënédi'i guëa'l.

⁷ Jesús bëquebi:

—Nu zac rni'i Sagradas Escrituras: “Adë rtë'dëdi'il prëbë Dios, Shtadë të. Adë rúnëdi'il obligar lé'i'.”

⁸ Nu lë'ë mëdzabë bia'a Jesús lu tubi dani ru'bë, nu bëlua'a mëdzabë grë ra naciuni con lujë shtë rahin ziquë grë cusë za'quë nananú lu guë'dchiliu; ⁹ guní'ill lu Jesús:

—Na guënehia grëtë' ndë'ë cá'al si talë guëzullbil lua, gúnël adorar na.

¹⁰ Iurní Jesús repi:

—Guabsú lua, Satanás, purquë Sagradas Escrituras rni'i: “Sulë Dios Shtadë të gúnël adorar. Sulë lë'ë më guëzu'bë diáguëll shtí'dzi'.”

¹¹ Iurní mëdzabë bësa'në Jesús. Lueguë bédchini ra ianglë. Bë'në rai' sirvë lu Jesús.

*Jesús guzublú guëluá'ai' ra mënë shtë Galilea**(Mr. 1.14-15; Lc. 4.14-15)*

¹² Iurë Jesús bini de quë Juan nanú lachigui'bë, iurní zia'a më parë regiuni shtë Galilea.

¹³ Perë adë bëá'nëdi'i më Nazaret sino quë guagla'guë më guquërelde më Capernaum, tubi guë'dchi naquë guëlladchi rua' nisë ru'bë por nezë shtë regiuni Zabulón nu Neftalí.

¹⁴ Zndë guzac parë guc cumplir lo quë nabëquë'ë muzë shtë më guahietë; léhi' Isaías. Naescritë zndë'ë:

¹⁵ Guë'dchi Zabulón nu Neftalí, nezë naquë rua' nisë ru'bë ladë cu' guia'a shtë guëë'gu Jordán,

partë más zitu shtë Galilea catë quëreldë ra nadë nádi'i më israelitë.

¹⁶ Ra mënë narëta' ndë, guquëreldë rall lu nacahi perë guná rall tubi llni ru'bë.

Ra mënë naquëreldë regiuni catë nanú shcaa'l shtë galguti, nga'li bianí tubi llni ru'bë guná rall.

¹⁷ Dizdë iurní Jesús guzublú bënë më predicar diza'quë nu guni'i më:

—Gulë bënë nadzë'ë mudë nabani të purquë hia bëga'a iurë parë guëribë'a Dios lë'ë të.

Jesús guna'bë tapë nguiu, gac rai' shmënë më

(Mr. 1.16-20; Lc. 5.1-11)

¹⁸ Jesús zia'glaguë më nezë rua' nisë ru'bë shtë Galilea. Guná më chupë nguiu narë nga'li, tubi na Simón nu lë zac Pedro. Stubi nguiu lë Andrés, bëchi Pedro. Na rai' pescadurë. Quëgladaguë rai' guë'shu la'ni nisë. ¹⁹ Iurní Jesús repi:

—Gulë gude'e naldë na të guna lë'ë të pescadurë shtë ra nguiu; gue'dënú të mënë lua.

²⁰ Mizmë iurní bësa'në rai' guë'shu nu guanaldë rai' lë'ë më.

²¹ Zia'a Jesús más delantë; guná më lu chupë bëchi ra më narëta', Jacobo nu Juan, shini Zebedeo. Nanú rai' la'ni barcu. Zúbëga'a rai' con shtadë rai'. Quëhunë rai' rumiendë guë'shu. Guna'bë Jesús lë'ë rai'. ²² Mizmë iurní bëssä'nëga rai' barcu con shtadë rai'. Guanaldë rai' lë'ë Jesús.

Jesús bëlua'a zihani mënë

(Lc. 6.17-19)

²³ Jesús zia'glaguë më guëdubi Galilea. Quëglua'a më ra mënë la'ni iádu'u shtë rall cadë guë'dchi catë bédchini më. Quëadi'dzë më diza'quë shtë Dios lla tsuté mënë lugar catë rribë'a Dios. Nu runë më rumëdi grëtë' clasë galguidzë nanapë ra mënë. Bënëac më ra narac ll'u. ²⁴ Bërë'tsë di'dzë naquëhunë Jesús hashtë guëdubi regiuni shtë Siria. Bédchininú ra mënë grëtë' naquëzac zi lu galguidzë nu ra naquëhunë sufrir dudurë nu grë nanapë mëdzabë la'ni ldu'u rall nu grëtë' ra narati zini ra, nu ra narac galguidzë llunguë. Jesús bënëac ra mënë ni. ²⁵ Nalë zihani mënë guanaldë rall lë'ë më, mënë shtë Galilea nu guë'dchi shtë Decápolis nu Jerusalén. Lë'ë quë lë'ë zihani mënë shtë regiuni Judea nu ra naquëreldë stubi tëchi guë'gu Jordán, guanaldë rall lë'ë Jesús.

5

Libanë shtë Jesús

(Lc. 6.20-23)

¹ Iurë Jesús guná lu ra mënë zihani, güe'pi më lu lumë shtë dani. Guzubë më nga'li. Iurní shini gusë'dë më bédëa rai' rdondë rai' catë zúbëga'a më. ² Jesús guzublú caglua'a më zndë'ë:

³ —Dichusë ra mënë narac bë'a nanú nicidá gac rall limpi la'ni ldu'u rall, pues tsuté rai' catë rribë'a Dios.

⁴ 'Dichusë ra mënë naru'në por duldë shtë'në rall, pues Dios gunë consolar lë'ë mënë ni.

⁵ 'Dichusë ra mënë nadu'u. Pues grë ra mënë ni gunë rall recibir guë'dchiliu catë guëdë'ë Dios ca'a rall, guëquëreldë rall.

⁶ 'Dichusë na ra mënë narac shtu'u parë gac rall limpi delantë lu më; hia rëdchí ldu'u rall por lë'ë më.

⁷ 'Dichusë ra mënë narga'a ldu'u sa' rall; pues zni rga'a ldu'u më lë'ë rall.

⁸ 'Dichusë ra mënë nalimpi ldu'i; mënë ni guëná rall lu Dios.

⁹ 'Dichusë ra mënë narguté en paz parë ra mënë; pues Dios gulë më ra mënë ni shini Dios.

¹⁰ 'Dichusë ra mënë narzac zi purquë quëhunë rall cumplir shti'dzë Dios; pues tsuté rall catë rribë'a më.

¹¹ 'Dichusë na të iurë lë'ë ra mënë rni'i guidzë lë'ë të nu iurë rzunaldë mënë lë'ë të nu iurë lë'ë mënë guëni'i bishi cuntrë lë'ë të purquë na të shmëna. ¹² Mizmë manërë

shtadë guëlú të guzunaldë rall muzë shtë Dios naguquërelde más guahietë quë lë'ë të. Gulë bëquitë ldu'u të nu tsu lëgrë ldu'u të purquë gunë të recibir tubi premi ru'bë lu gube'e.

Na të ziquë zedë nu llni

(Mr. 9.50; Lc. 14.34-35)

¹³ 'Lë'ë të na të ziquë zedë entrë ra mënë shtë gué'dchiliu rë' të parë adë rshínidi'iru'u mënë. Si talë zedë guëdchíguëdi'i, ¿lla gunë nguii të guëabrí sabor shtë zedë? Hia adë rlluí'idi'in sino parë quë guëzebin nu parë guëlú mënë guëquin.

¹⁴ 'Lë'ë të na të ziquë llni parë mënë narëta' lu gué'dchiliu. Tubi ciudá nazúbëga'a guëc tubi dani, adë gáquëdi'i guëca'chiluhin. Adë rca'chi ldú'udi'il lu mënë llni nanápël.

¹⁵ Adë gáquëdi'i subë llni la'ni tubi tēpë; más bien zubin guia'a të parë guëzianí të guená mënë nananú la'ni hiu'u. ¹⁶ Zni zac lë'ë të, gulë bë'në ziquë llni narabtsë'ë delantë lu ra mënë të parë guená mënë cusë za'quë nacanihunë të; iurní ra mënë gunë rall alabar Shtadë të, më naquëbezë gube'e.

Bëlua'a Jesús shcuendë lëy

¹⁷ Adë rúnëdi'i të llgabë zelda lu gué'dchiliu parë guëdë'a fin lëy shtë Moisés, nilë parë guëdë'a fin enseñansë shtë ra muzë nabiadi'dzë shti'dzë Dios guahietë. Adë zéldëdia'a parë guëdë'ëhia fin sino parë guëluá'ahia pë runë cuntienë shti'dzë rai'. ¹⁸ Purquë guldía rnia'a lu të, mientras nanú gube'e nu gué'dchiliu, ni tubi partë shtë lëy, ni tubi puntë shtë letrë ni partë mitu'në shtë lëy, adë gunë fáltëdi'in. Grëtë' napë quë gac cumplirin.

¹⁹ Por ni grëtë' nadë rúnëdi'i casë cualquier mandamientë shtë lëy, aunquë más mitu'në partë shtë mandamientë, nu rluá'all ra mënë lu mizmë zni, pues runë tucarë gáquëll më nalasáquëdi'i catë rribë'a Dios. Perë grëtë' el quë narzu'bë diaguë nu quëgluá'all gunë mënë cumplir grë puntë shtë lëy, ni runë tucarë gáquëll más më lasac lugar catë rribë'a Dios. ²⁰ Na rnia'a lu të, si talë adë nádi'i conductë shtë të más naza'quë quë conductë shtë ra mënë religiosë fariseo nu ra mësë shtë lëy, jamás adë tsutëdi'i të catë rribë'a Dios.

Caglua'a më lla na llanë

(Lc. 12.57-59)

²¹ 'Lë'ë të bini të ra shtadë guëlú hia'a guni'i rai': "Adë quínidi'il mënë; cualquier narguini sáhi' pues napë quë gac juzgar mënë ni". ²² Perë na rnia'a lu të, grëtë' el quë naná rldë lu sáhi', nápëll culpë lu nagunë juzguë. El quë narushtiá lu sáhi', napë quë gac juzgar mënë ni lu Junta Suprema. El quë narni' lu sáhi': shënë, nanú peligrë tsall lu gui'i shtë gabildi.

²³ 'Zni si talë lë'ël rac shtú'ul guëdë'ël ofrendë lu bëcu'guë nu nga'li rëagná ldú'ul de quë bëldënul sa'l, ²⁴ bësëa'në ofrendë shtë cu' bëcu'guë; iurní guagná béchil të parë tsu en paz con lë'ëll; iurní sí, zac guëabril lu bëcu'guë të parë guëdë'ël ofrendë lu Dios.

²⁵ Si talë chu guëdchi'bë demandë cuntrë lë'ël, iurë zianul mënë ni nezë, gulë gac të de acuerdë lueguë të parë adë gúnëdi'i mënë intriegu lë'ël lu juësi, purquë iurní juësi gúnëll intriegu lë'ël lu ra soliar të parë guëldaguë rall lë'ël lachigui'bë. ²⁶ Guldía rnia'a, nga'li guëru'udi'il hashtë quíllil lúltimë centavë nanazé'bil.

Jesús bëlua'a shcuendë duldë adulteri

²⁷ 'Lë'ë të bini të lo quë naguni'i mënë antsë: "Adë rquënúdi'il tse'lë mënë". ²⁸ Perë na rnia'a lu të, cualquier lo quë naná rzebi ldu'u ra na'a más quë tsé'lëll, hia bë'në mënë ni duldë adulteri la'ni ldú'ull. ²⁹ Si talë slul ladë ldi napë culpë quëhúnëll duldë, gulú slul të parë guëru'ldëlin zitu. Más mejurë guëniti tubi slul no sea quë tsal guëdubi cuerpë shtënlë la'ni gabildi. ³⁰ Si tubi guiá'al ladë ldi napë culpë quëhúnëll duldë, bëchuguë guiá'al, bëru'ldin zitu; mejurë guënítil tubi partë shtë cuerpë, lëdë guëdúbidi'i cuerpë shtënlë tsal la'ni gabildi.

Jesús bëlua'a schcuendë divurci
(Mt. 19.9; Mr. 10.11-12; Lc. 16.18)

³¹ 'Nu zac guni'i ra mënë guahietë: “Grétë' el quë narlé tse'lë, napë quë guëdë'ë nguii tubi cartë shtë divurci ca'a tsé'li”. ³² Perë na rnia'a lu të, si talë gunë nguii divorciar tsé'li' por tubi cusë de nadë, quësínill lë'ë tsé'lëll lu duldë adulteri. Grë ra naca'a na'a divorciadë pues hia bé'nëll duldë adulteri. Por tubsë motivë tsu divurci, si talë bëdzëlënull stubi nguii.

Jesús bëlua'a shcuendë ra jurë

³³ 'Nu zac bini të de quë guni'i ra shtadë guëlú hia'a: “Jamás adë guësá'nëdi'i të gunë të cumplir lo quë narunë jurar delantë lu Dadë Dios”. ³⁴ Perë na rnia'a lu të, adë rúnëdi'i të jurar por ni tubi rsunë; adë rúnëdi'i të jurar por lo quë nananú gube'e purquë gube'e na trunë shtë Dios. ³⁵ Adë rúnëdi'i të jurar por gué'dchiliu purquë nahin catë zu guëa' më; ni adë rúnëdi'i të jurar por Jerusalén purquë ni na tubi ciudá ru'bë shtë rëy narnibë'a más. ³⁶ Adë rúnëdi'i të jurar por lo quë nananú guéquël purquë adë gáquëdi'i gúnëll gan gac tubi guitsë guéquël naquichi u nagasë, ni tubi guítsë'në. ³⁷ Nadë más gulë guni'i: “Aha!” u “Aquëdi'i” purquë lo quë nardchi'bë guëc di'dzë ni ze'dë de mëdzabë Satanás.

Si talë chu cubë tubi ladë lul bëdë'ë stubi ladë
(Lc. 6.29-30)

³⁸ 'Lë'ë të bini të de quë guni'i mënë guahietë: “Gulú slu sa'l, el quë nagulú slul, nu gulú lai' sa'l, el quë nagulú lai'l”. ³⁹ Perë na rnia'a, adë rzutípëdi'il lu ra hiembrë mal; al contrari si talë chu cubë tubi ladë lul, bëdë'ë stubi ladë. ⁴⁰ Si talë chu quëgdchi'bë demandë u rac shtú'ull guëdchisull manguë shtë'nëll, bëdë'ë manguë shtë'nëll con shabë guítsëll të gua'a mënë ni. ⁴¹ Si talë chu gunë obligar lé'ël guá'al tubi bultë tubi kilómetro, bia'ain chupë kilómetro. ⁴² Cualquier tubi naquëgna'bë tubi prështë, bëdë'ein nu adë rdchigrëdi'il nezë téchil sino bëdë'ë lo quë narac shtu'u mënë.

Gulë gac shtu'u ra enemigu shtë'në të
(Lc. 6.27-28, 32-36)

⁴³ 'Nu zac bini të lo quë naguni'i mënë antsë: “Gac shtú'ul amigu shtë'nëll perë guëná túshëll lu ra enemigu shtë'nëll”. ⁴⁴ Perë na rnia'a, gulë gac shtu'u ra enemigu shtë'në të. Gulë guna'bë lu Dios parë grë ra narzunalde lë'ë të. ⁴⁵ Si talë quëhunë të cumplir grë ra cusë rë', gac të shini Dios nacabezë gube'e. Lë'ë më rshe'ldë më llni ngubidzë parë grétë' mënë, parë mënë mal nu mënë za'quë. Lë'ë më ldaguë më guiu parë ra mënë naná tubldí shcuëndi' nu parë ra mënë nanádi'i tubldí shcuëndi' lu Dios. ⁴⁶ Si talë lë'ë të nadë más rac shtu'u të ra narac shtu'u lé'ël çpëllë premi gápël? purquë grë ra narunë cubrë impuestë rac shtu'u rall sa' rall. ⁴⁷ Si talë nadë más runë të saludar con cariñi ra mënë bëchi sa' të çpë bien canihúnëll? Pues ra naná guënëdi'i Dios runë rall saludar sa' rall. ⁴⁸ Gulë bë'në cumplir con grë mënë; gulë gac të ziquë Shtadë të naquëbezë gube'e; ni tubi faltë nápëdi'i më.

6

Ra obrë za'quë

¹ 'Adë rluá'adi'i të obrë za'quë delantë lu ra mënë nadë más parë guëná mënë lu të purquë si talë runë të zni, Shtadë të naquëbezë gube'e adë guënë'edi'i më premi ca'a të. ² Por ni lë'ë të iurë rdë'ë të gu'në ca'a nabënapëdi'i, adë rú'ldëdi'il damburë parë guëná mënë; adë gúnëdi'il ziquë mënë falsë, ziquë runë ra mënë naná ziquë guetë nadchi'bë lu dchi'li. La'ni ra iádu'u shtë'në rall nu nezë rdë'ë rall gu'në të parë rna ra mënë, parë guëni'i za'quë ra mënë de lë'ë rall. Perë guldía rnia'a lu të, hia napë rall labansë shtë mënë naná lúniquë premi nagunë rall recibir. ³⁻⁴ Perë iurë lë'ë të guëdë'ë të gu'në ca'a

nabënapëdi'i, gulë bë'nin manërë naga'chi. Hia lë'ë Shtádël naquëbezë gube'e, rna më grë lo quë naquëhúnël naga'chi. Lë'ë më guëne'e më tubi premi cá'al.

Jesús bëlua'a lla guadi'dzënú mënë Dios
(Lc. 11.2-4)

⁵ 'Iurë lë'ë të gunë të orar, adë rúnëdi'i të ziquë runë ra mënë naná falsë. Rquitë ldu'u rall gunë rall orar të guëná mënë lu rall; rzuldí rall la'ni iádu'u nu rzu rall shquini shtë nezë të parë guëná ra mënë lo quë naquëhunë rall. Guldía rnia'a lu të, hia napë rall lúniquë premi nagunë rall recibir. ⁶ Perë iurë lë'ë të gunë të orar, gulë guëu' la'ni hiu'u quartë shtë të. Bësë'au rua' hiu'u; iurní bë'në orar; guni'i lu Dadë Dios naquëbezë gube'e, sulë lë'ë më con lë'ël. Rac bë'a më lo quë nanú la'ni ldú'ul; iurní Shtádël naquëbezë gube'e guëne'e më lo quë naquëgná'bël.

⁷ 'Iurë gúnël orar, adë rúnëdi'i të oraciuni zihani vueltë ziquë runë ra mënë nanádi'i më israelitë. Runë rall llgabë guini Dios di'dzë shtë rall por ruadi'dzë rall zihani di'dzë. ⁸ Adë rúnëdi'i të zni ziquë lë'ë rall purquë lë'ë Dadë hia rac bë'a më grë lo quë narqui'ni të antsë guëna'bë të lúhi'. ⁹ Por ni rnia'a lu të, gulë bë'në orar lu më zndë'ë: Dios, nal Shtadë na'a naquëbezë gube'e.

Rac shtu'u na'a gunë grë mënë alabar lë'ël de verdá.

¹⁰ Rac shtu'u na'a guëníbë'al grë mënë, sullibi rall lul.

Ziquë quëhunë ra ianglë cumplir voluntá shténël lu gube'e, rac shtu'u na'a grë mënë narëta' lu gué'dchiliu, gunë rall cumplir lo quë narac shtú'ul.

¹¹ Bëne'e nagáu na'a dzë con dzë.

¹² Bë'në perdunë duldë shtë na'a; zni lë'ë na'a rdë'në na'a perdunë duldë narunë ra mënë cuntrë lë'ë na'a.

¹³ Adë rdë'ëdi'il permisi guëtë'dë mëdzabë prëbë lë'ë na'a të ldáguëdi'i na'a lu duldë.

[Purquë lë'ël rníbë'al gube'e nu lë'ël nápël grë dereché nu llëru'bë na pudërë shténël. Nápëdi'il fin. Amén.]

¹⁴ 'Si talë lë'ë të gunë të perdunë ra mal nabë'në mënë cuntrë lë'ë të, zni zac Dadë naquëbezë gube'e gunë më perdunë lë'ë të. ¹⁵ Perë si talë adë nédi'i të gunë të perdunë sa' të duldë narúnëll cuntrë lë'ë të, tampusquë Dadë naquëbezë gube'e gúnëdi'i më perdunë duldë shtë të.

Jesús bëlua'a lla gunë mënë ayunë

¹⁶ 'Iurë lë'ë të gunë të ayunë, adë rëá'nëdi'i të tristë cumë ziquë runë ra mënë naná falsë purquë lë'ë rall rzu rall tristë; runë rall seri no más parë guëná ra mënë de quë quëhunë rall ayunë. Guldía rnia'a lu të, hia napë rall grë lo quë nagunë rall recibir ziquë premi. ¹⁷ Perë lë'ë të iurë gunë të ayunë, gulë tsu nalëgrë; gulë bëzuné lë'ë të bien bien ¹⁸ të parë iurë guëná mënë lul, adë guëdë'ëdi'i mënë cuendë de quë lë'ël quëhúnël ayunë. Nadë más sulë lë'ë Dadë Dios naquëbezë gube'e, më ni rna lo quë naquëhúnël. Lë'ë më napë më cuendë nu gunë më honrar lë'ël.

Galricu lu gube'e
(Lc. 12.33-34)

¹⁹ 'Adë rúnëdi'i të muntuni zihani cusë lu gué'dchiliu catë lë'ë ra mbichuguë rzalú ma grëtë' ra cusë, catë rna'zi tën gui'bë nu rllinin; nu riuté nguba'në parë rbaa'nëll ra cusë. ²⁰ Más bien gulë bë'në muntuni tesurë lu gube'e catë adë nídi'i ra mbichuguë nu adë guëzalúdi'i mahin, catë adë rná'zidi'i tën gui'bë. Ra nguba'në adë riutédi'i rall nga'li parë cuanë rall. ²¹ Catë nacuettsa'u tesurë shténël, ndë rac shtú'ul guëbánil.

Slu hia'a na ziquë lámpara
(Lc. 11.34-36)

²² Si talë rdé'ël sí parë guë nibë'a Dios lé'ël, na ziquë slul naná bien nu guëdubi cuerpë shténëll quëbezënú llni ²³ perë si talë adë nédi'il tsasël shti'dzë Dios, blac llëru'bë na nacahi la'ni ldu'ul. Nahin ziquë slul naná mal; guëdubi cuerpë quëbezin nacahi.

Dios nu lë'ë ra cusë shtë guë'dchiliu

(Lc. 16.13)

²⁴ Adë gáquëdi'i gunë mënë sirvë lu chupë lamë, purquë tubi lamë adë rac shtú'udi'i mënë lé'ëll; stubi lamë rac shtú'ull. Quëhúnëll rëspëti tubi lamë perë hia stubi lamë quëhúnëll desprëci. Tubsë lamë nápël. Si talë Dios na lamë shténëll, iurní gúnëll lo quë narac shtu'u më; perë si talë dumí na lamë shténëll, iurní Dios adë nádi'i' shlámël.

Quëhapë Dios ra shíni'

(Lc. 12.22-31)

²⁵ Rnia'a lu të iurne', adë rquëdí'nidi'i ldu'u të por lo quë nagáu të u por lo quë nagú të parë guëbani të, ni por shabë të parë nagacu të. Más lasac vidë quë dau; lë'ë shcuerpë të más lasac quë shabë të. ²⁶ Gulë guná lu ra ma'ñi naná riasë, adë rcabnídi'i ma, nilë adë rcá'adi'i ma cusechë parë cuetsá'uhin, perë sin adë guëté'dëdi'i, Dadë shtë të naquëbezë gube'e quëgne'e më grëtë' nagáu të. Más lasac të quë ra ma'ñi. ²⁷ ¿Chu de lë'ë të por tantë rquëdi'ni ldu'ul, guëbánil tubi dzë más?

²⁸ ¿Pëzielú rquëdi'ni ldu'u të por shabë të? Gulë guná, lla riaru'bë guë'ë lachi. ²⁹ Adë rúnëdi'i guë'ë dchi'ni perë rnia'a lu të, rëy Salomón con guëdubi galëljë shténi', adë guzú zá'quëdi'i' cumë ziquë ra guë'ë. ³⁰ Chulë rlua'a guë'ë lachi nedzë, quëhunë Dios; perë glli guëbidchi guë'ë nu tsequin lu gui'i. ¿Pë adë gápëdi'i më lë'ë të? lë'ë të naná rialdí ldu'i du'pë. ³¹ Por ni rnia'a lu të, adë rquëdí'nidi'i ldu'u të nu adë rní'idi'i të: “¿Pë cha guëdáuha'a?” u “¿Pë cha guëdí hia'a?” u “¿Ca guëru'u shába'a?” ³² Pues grë mënë nanadë guënëdi'i Dios, zianaldë rall tëchi ra cusë ni. Perë lë'ë të napë të tubi Shtadë të naquëbezë gube'e; rac bë'a më grë lo quë narquí'nil. ³³ Primëre gulë guanaldë tëchi nezë catë rnibë'a Dios ziquë rëy. Gulë bë'në cumplir lo quë narac shtu'u më, iurní gunë të recibir grë cusë narquí'ni të parë guëbani të. ³⁴ ¿Pëzielú rquëdi'ni ldu'ul nedzë por ra cusë naze'dë glli? Nanú sufsientë problemë parë nedzë.

7

Adë rúnëdi'il juzguë sa'l

(Lc. 6.37-38, 41-42)

¹ Adë rúnëdi'i të juzguë sa' të, purquë gunë më juzguë lë'ë të mizmë manëre ziquë quëhunë të juzguë sa' të. ² Gunë më juzguë lë'ë të mizmë manëre narunë të. Mizmë varë naguishi të con sa' të, mizmë varë ni quishi Dadë Dios con lë'ë të. ³ ¿Pëzielú rnal lu gui'lli nananú la'ni slu sa'l perë adë rnádi'il la'ni slul nanú tubi trunquë ru'bë? ⁴ ¿Lla gúnëll guëni'il lu sa'l? “Bëne'e sí guëgúa gui'lli nananú slul” perë nanú tubi trunquë la'ni slul. ⁵ Na të falsë; gulú trunquë nananú la'ni slul; iurní sí, guënal bien parë cul gui'lli nananú la'ni slu sa'l. ⁶ Nanú mënë ziquë mbecu dushë narahuëë'. Adë rúnëdi'i rall rëspëti cusë santu shtë Dios. Na rall ziquë guchi narlú guëc tubi perla nu rëabrí ma të re'dë ca'në ma lul. Adë ruadí'dzëdi'i të di'dzë santu lu nanédi'i tsasë verdá shtë Dios.

Gulë guna'bë; gulë bësëdchi rua' puertë

(Lc. 11.9-13; 6.31)

⁷ Gulë guna'bë lu Dios grëtë' lo quë narac shtu'u të. Lë'ë më guëne'e mëhin. Gulë quilin të parë guëdzëlë tëhin. Gulë bësëdchi rua' puertë të parë guëlla'lin. ⁸ Grë mënë natsagla'guë guëna'bë lu Dios, gúnëll recibirin; grë mënë narguili cusë shtë Dios, guëdzëlin. El quë naná ziquë tubi nguiu narna'bë fuertë rua' nezë, guëlla'lë puertë parë lé'ëll.

⁹ ¿Chu tubi de lë'ë të si talë guëna'bë shínil guetështildi gáuhi!; ni mudë guédé'ël tubi guë'ë gáuhi? ¹⁰ ¿Ni mudë guédé'ël tubi mbe'ldë iurë shínil rná'bëll mbeldë gáuhi? ¹¹ Si talë lë'ë të na të mal, nu rac bë'a të guédë'ë të cusë za'quë lo quë narna'bë shini të, más segurë Shtadë të naquëbezë gube'e, guëne'e më cusë za'quë lo quë narna'bë të lu më. ¹² Manërë lo quë narac shtú'ul gunë mënë tratë lë'ël, mizmë manërë ni gulë bë'në tratë sa'l. Zni si talë quëhúnël cumplir rëglë ni, canihúnël cumplir lëy nu lo quë nabëquë'ë muzë shtë Dios guahietë.

Rua' puertë nanáde'e
(Lc. 13.24)

¹³ 'Gulë tsuté nezë rua' puertë nu nezë ca nade'e purquë rua' puertë nu nezë narniti mënë, nalë shlaguin nu napin zihani lugar. Cantidá mënë riuté rall nga'li. ¹⁴ Perë puertë nu rua' nezë nade'e catë napë mënë vidë sin fin, tubldí nahin nu trabaju riuté mënë nga'li. Du'psë mënë riuté lu nezë ni.

Nashi naquë lu hiaguë rlua'ain pë hiaguin
(Lc. 6.43-44)

¹⁵ 'Gulë gupë cuidadë con ra mësë falsë naná rni'i ruadi'dzë rall shti'dzë Dios. Ze'dë rall; por fuërë rlua'a rall ziquë lli'li perë dentrë la'ni ldu'u rall na rall ziquë ma dushë. ¹⁶ Lë'ë të gac bë'a të u gunguë bë'a të chu na rall por lo quë narunë rall. Pues adë rldáguëdi'i të uvë lu ra hiaguë guitsë. Tampuquë nídi'i mudë guëldaguë të bëlda'u lu hiaguë guitsëbé. ¹⁷ Zni nahin, grëtë' hiaguë za'quë rne'e nashi za'quë perë hiaguë mal rne'e nashi mal. ¹⁸ Lë'ë hiaguë za'quë adë gáquëdi'i gudë'ëin nashi mal. Ni tampuquë tubi hiaguë mal gáquëdi'i guédë'ëin nashi za'quë. ¹⁹ Grëtë' hiaguë nadë rdë'ëdi'i nashi za'quë, chuguin nu tsequin lu gui'i. ²⁰ Zni gac bë'a të mënë za'quë nu mënë mal por lo quë narunë rall.

Lëdë grédi'i mënë tsuté rall catë rnibë'a Dios
(Lc. 13.25-27)

²¹ 'Lëdë grédi'i narni'i lua: "Dadë, Dadë", tsuté rall catë rnibë'a Dios sino nadë más el quë narunë cumplir voluntá shtë Dadë naquëbezë gube'e, ni sí quëgnibë'a më lë'ëll. ²² Iurë lë'ë iurë guëga'a, dzë ni cantidá mënë guëni'i rall lua: "Dadë, lë'ë na'a biadi'dzë na'a shti'dzël nu por lël gulú na'a mëdzabë nananú la'ni ldu'u mënë. Bëdë'në na'a zihani milagrë iurë guni'i na'a lël." ²³ Perë iurní guënia'a lu mënë ni: "Jamás adë guënëdia'a lë'ë të. Gulë guabsú lua purquë na të mënë mal."

Comparaciuni shtë chupë hiu'u
(Lc. 6.47-49; Mr. 1.22)

²⁴ 'Zni na el quë narquë diaguë nu quëhúnëll lo quë narnia'a, nall cumë ziquë tubi nguiu nariasë nu bëzá'all lídchill lu cimientë shtë guë'ë. ²⁵ Bëdchini guiu; guaru'bë nisë guë'ë'gu; bëru'u mbë dushë; bëdí'ahin hashtë guëa' hiu'u perë adë guláguëdi'i hiu'u purquë napin cimientë nazubë lu guë'ë. ²⁶ Perë el quë narini shti'dza perë adë rúnëdi'ill cuendë lo quë narnia'a, nall ziquë tubi nguiu tuntë nanédi'i tsasëll. Bëzá'all lídchill lu iu'lli. ²⁷ Bëdchini guiu; guaru'bë nisë guë'ë'gu; bëru'u mbë dushë nu bëdí'ahin guëa' hiu'u. Gulaguë hiu'u purquë nídi'i cimientë guetë. Nalë tubi cusë dushë guc nga'li.

²⁸ Iurë Jesús gualú biadi'dzë më lu ra mënë, nalë bëdzëguë' ldu'u rall nu guasë ldu'u rall por ldai' shtë më. ²⁹ Caglua'a më cumë ziquë el quë nanapë pudërë, lëdëdi'i ziquë ra mësë shtë lëy nananú entrë lë'ë rall.

8

Jesús bënëac tubi narac llu'u galguidzë naru'dzë ládi'
(Mr. 1.40-45; Lc. 5.12-16)

¹ Iurë bietë Jesús lu dani, cantidá mënë zianaldë rall lë'ë më. ² Iurní guabi'guë tubi nguiu narac llu'u galguidzë naru'dzë ládi'. Bëzullíbill lu më. Répill:

—Dadë, si talë rac shtú'ul, nápël pudërë gunëáquël na; guëzunël ladia.

³ Iurní Jesús bédchi'bë më guia'a më guéquëll nu guni'i më:

—Rac shtua'a, suné ládil.

Iurë lë'ë më guni'i zndë'ë, grë galguidzë ru'dzë bëac. ⁴ Jesús repi:

—Bëqué diaguë, adë chu lu ruadí'dzëdi'il; nadë más guaguë'në presentar lu bëshuzi nu bédë'ë tubi ofrendë lo quë narnibë'a Moisés të parë grëtë' mënë, guëdë'ë rall cuendë de quë lé'ël bëáquël nu guc límpil de galguidzë shténël.

Bënëac Jesús tubi muzë shtë capitán

(Lc. 7.1-10)

⁵ Iurë guaté Jesús guë'dchi Capernaun, tubi capitán rumanë guabí'guëll lu më nu bé'nëll ruëguë. ⁶ Répill lu Jesús:

—Dadë, shmuza rac llú'ull galguidzë llunguë. Nagá'all lidcha. Nalé quëhúnëll sufrir lu galguidzë.

⁷ Jesús guni'i:

—Na tsahia parë gunëaca lé'i'.

⁸ Capitán bëquebi:

—Dadë, rúnëdi'i tucara tsal lidcha; adë chu nádia'a. Nadë más gunibë'a nu bédë'ë tubsë di'dzë, iurní guëac shmuza. ⁹ Mizmë na runa lo quë narni'i ra narnibë'a na, nu napa suldadë bajo ordë shtëna. Iurë rnia'a lu tubi suldadë, tsall; pues riall. Iurë rnia'a guídëll, pues lueguë rídëll. Iurë rnibé'ahia tubi shmuza tsaguë'nëll lo quë narac shtua'a, rzu'bë diáguëll shti'dza.

¹⁰ Iurë Jesús bini di'dzë ni, nalé guasé ldu'u më. Guni'i më lu ra nazianaldë lë'ë më:

—Guldía rnia'a lu të, guëdubi naciuni Israel nunquë bédza'guëlúdia'a tubi nguiu narialdí ldu'i shti'dza ziquë nguiu rë'. ¹¹ Rnia'a, cantidá mënë guëru'u rall de grë ladë shtë guë'dchiliu. Guidë rall të parë subënú rall Abraham nu Isaac nu Jacob parë gaunú rall mënë ni catë rnibë'a Dios gube'e. ¹² Perë nanú mënë nabini shti'dzë më de quë guëribë'a më ziquë rëy; guëru'u rall tëchi fuërë catë nacahi. Nga'li gu'në rall nu guëchushí lai' rall.

¹³ Iurní Jesús guní'i' lu capitán:

—Bëagzé lídchil; hia shmúzël bëac tal ziquë gualdí ldú'ul.

Lë'ë muzë ni bëáqui' mizmë iurë ni.

Bënëac Jesús suëgrë Pedro

(Mr. 1.29-31; Lc. 4.38-39)

¹⁴ Jesús gua lidchi Pedro. Nga'li guná më naga'a suëgrë Pedro. Na'a ni rac shldi ru'bë.

¹⁵ Iurní guna'zi më guia'a na'a. Lueguë bëru'u shldi. Iurní suëgrë Pedro guashtëhi' nu bé'ni' sirvë lu rai'. Bédé'ëi' nagáu rai'.

Bënëac Jesús zihani mënë narac llu'u

(Mr. 1.32-34; Lc. 4.40-41)

¹⁶ Iurë gue'lë gu', be'dënú mënë zihani sa' rall lu Jesús. Be'dënú rall ra nanapë mëdzabë la'ni ldu'u rall; con tubsë di'dzë rgu më grëtë' ra mëdzabë. Nu zac bë'në më rumëdi grëtë' ra nanapë galguidzë. ¹⁷ Zndë guzac parë gac cumplir lo quë nabëquë'ë muzë shtë Dios guahietë. Guni'i Isaías: “Lë'ë më bia'a më galguidzë shtëna'a nu lë'ë më bia'a më grëtë' debilidadá shtëna'a”.

El quë narac shtu'u tsanaldë lë'ë Jesús

(Lc. 9.57-62)

¹⁸ Iurë guná Jesús cantidá mënë bēdēá rdondē catē zubē mē, gunibē'a mē parē tēdē ra shini gusē'dē mē stubi tēchi nisē. ¹⁹ Tubi mēsē shtē lēy guabí'guēll lu Jesús nu répill:

—Mēsē, rac shtua'a sēnalda lē'ēl cualquier lugar ca tsal.

²⁰ Jesús bēquebi:

—Ra ma lachi napē cuevē shtē ma. Ra ma'ñi napē bēche'zē llicu hiaguē perē na, adē nápēdia'a catē guēcu'guē guēca aunquē nahia nguii nabēshe'ldē Dios lu gué'dchiliu.

²¹ Stubi nguii naganaldē lē'ē Jesús repi lu mē:

—Dadē, bēne'e sí, primērē tsaca'cha shtada, iurní gue'dē nalda lē'ēl. Gaca shmēnēl iurní.

²² Jesús guni'i:

—Gude'e naldē na lueguē. Nanú mēnē nadē rialdídi'i ldu'u shti'dza parē guēca'chi rall ra tēgulē.

Bēcue'dchí Jesús nisē nu mbē

(Mr. 4.35-41; Lc. 8.22-25)

²³ Iurní guatē Jesús la'ni barcu con ra shini gusē'dē mē ²⁴ parē bēdchini mbē lu nisē. Nalé fuertē bēdchini mbē. Gutē zili nisē la'ni barcu. Jesús naga'si mē. ²⁵ Iurní ra shini gusē'dē mē guacua'ñi rai' lē'ē mē nu repi rai':

—Dadē, bēlá lē'ē na'a. Aquē zátia'a iurne'.

²⁶ Lē'ē mē guni'i' lu rai':

—¿Pēzielú nalé rdzēbē tē? ¿Pē hia adē rialdídi'i ldu'u tē na?

Iurní guashtē mē nu guni'i' mē guēc mbē nu guēc nisē ru'bē. Lueguē gurēdchí nisē.

²⁷ Hia ra nguii naná zēnú mē, nalé bēdzēguēē' ldu'u rai'. Guasé ldu'u rai'. Guni'i' rai':

—¿Chull mē rē'? Rzu'bē diaguē mbē nu nisē shtí'dzi'.

Chupē nguii nananú mēdzabē la'ni ldu'i

(Mr. 5.1-20; Lc. 8.26-39)

²⁸ Iurē Jesús bēdchini stubi ladē rua' nisē, ladzē ra mē gadareno, chupē nguii bēru'u la'ni catē bēga'chi tēgulē. Guabi'guē rall lu mē. Guērupē rall napē rall mēdzabē la'ni ldu'u rall. Nalé nadushē rall. Ni tubi adē chu ráquēdi'i rdēdē nezē catē nanú rall. ²⁹ Iurní guzublú gurushtíá rall fuertē:

—¿Pēzielú riutēl con lē'ē na'a, Jesús shini Dios? ¿Gu bēdchínil ndē'ē parē guēzac zil lē'ē na'a antsē guēga'a tiempē?

³⁰ Zitu rēta' cantidá ra guchi. Quēháu ra ma gui'lli. ³¹ Ra mēdzabē bē'nē rall ruēguē lu Jesús; guni'i' rall:

—Si talē guēgul lē'ē na'a la'ni ra nguii rē', parē bēne'e permisi tē guēdēu' na'a la'ni ra guchi.

³² Iurní Jesús repi:

—Gulē gua.

Lueguē bēru'u mēdzabē la'ni ra nguii ni. Guatē rall la'ni guchi. Lueguē grētē' ra guchi zia'a guēllu'nē nasesē; gulaguē ra ma catē rlaguē guiu'u rua' nisē ru'bē. Guatē ma la'ni nisē. Bēlda'u nisē ra ma; lueguē guti ra ma.

³³ Hia naquēhapē guchi bēllu'nē rall hashtē guē'dchi nu guzublú biadi'dzē rall lo quē naguc, nu shcuendē ra nguii nagú mēdzabē la'ni ldu'u rai'. ³⁴ Iurní grē mēnē shtē guē'dchi bēru'u rall; guagná rall catē quēbezē Jesús. Iurē guná rall lu mē, bē'nē rall ruēguē de quē guēru'u mē ladzē rall.

Bēnēac Jesús tubi narac llunguē

(Mr. 2.1-12; Lc. 5.17-26)

¹ Iurní Jesús guaté la'ni barcu parë tädë më stubi tächi nisë. Iurní bédchini më guë'dchi shtë më. ² Nga'li bédchininú mënë tubi narac ll'u'u galguidzë llunguë. Nagá'all lu daa'. Iurë Jesús guná rialdí ldu'u rall, repi më lu narac ll'u'u:

—Lé'ël, adë riádi'i ldu'ul. Naperdunë duldë shtë'nël.

³ Iurní bældá mësë narlua'a lëy guni'i rall la'ni ldu'u rall: “Hiubrë rë' blac di'dzë dzabë ruadí'dzëll cuntrë Dios”. ⁴ Perë gac bë'a Jesús pë llgabë quëbezënú rall. Iurní repi më:

—¿Pëzielú runë të llgabë mal? ⁵ ¿Pë más sencigi guënia'a lu narac ll'u'u: “Naperdunë duldë shtë'nël”, u guënia'a lull: “Guashtë nu bëagzé”? ⁶ Parë gac bë'a të nahia nguiu nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu, nu parë gac bë'a të napa pudërë parë guna perdunë duldë shtë mënë.

Iurní repi më lu narac ll'u'u:

—Guashtë; bëtëá shtaa'l nu bëagzé lídchil.

⁷ Lë'ë narac galguidzë llunguë guasuldill nu bëagzëll lídchill. ⁸ Guná mënë lull, iurní bédzëguë' ldu'u rall. Guni'i rall llëru'bë na pudërë shtë Dios. Bë'në rall alabar lë'ë Dios purquë bédë'ë më pudërë ru'bë guia'a tubi nguiu.

Guna'bë Jesús Mateo

(Mr. 2.13-17; Lc. 5.27-32)

⁹ Jesús bëru'u më nga'li. Guná më lu tubi nguiu lë Mateo. Zúbëga'all lugar catë rúnëll cubrë impuestë. Iurní repi më:

—Gudë'e naldë na.

Iurní Mateo guasuldí nu guanáldëll lë'ë Jesús.

¹⁰ Guzac iurë Jesús caniháu la'ni tubi hiu'u, cantidá mënë narunë cubrë impuestë nu zihani pecadurë bédchini rall nga'li parë gulezënú rall lë'ë më lu mellë. Guzubënú rall lu mellë con Jesús nu con ra shini gusë'dë më. ¹¹ Perë ra fariseo iurë guná rall lu ra mënë ni, guna'bë di'dzë rall lu shini gusë'dë Jesús:

—¿Pëzielú mësë shtë të quëhaunull ra pecadurë nu con ra mënë narunë cubrë impuestë?

¹² Bini Jesús pë quëgni'i ra fariseo; iurní guni'i më:

—Adë rquí'nidi'i ra mënë ducturë si rac llú'udi'i rall perë mënë narac ll'u'u, sí, ni rquí'ni rall ducturë. ¹³ Gulë gua; gulë bédë'ë cuendë lo quë narunë cuntienë lo quë naná escritë: “Na rac shtua'a de quë gac të mënë narga'a ldu'u sáhi'; ni más mejurë quë gunë të ofrecer ma lua ziquë ofrendë”. Zeldë guëna'ba ra pecadurë të guëabrí ldu'u rall con Dios. Adë zeldë guëná'bëdia'a mënë narni'i: “Nápëdia'a duldë”.

Guna'bë di'dzë rall lla na shcuendë ayunë

(Mr. 2.18-22; Lc. 5.33-39)

¹⁴ Iurní ra nazianaldë lë'ë Juan Bautista, guabi'guë rall lu Jesús nu guna'bë di'dzë rall:

—¿Pëzielú lë'ë na'a nu ra fariseo rdë'në na'a ayunë zihani vultë perë ra shmë'nël adë rúnëdi'i rall ayunë?

¹⁵ Jesús guni'i:

—Nahia ziquë lliguë shtë sa'a. ¿Ni mudë gunë të obligar ra invitadë shtë sa'a, gacu rall lari nagasë ziquë mënë narunë velar guëc tégulë mientras quëbezënú lliguë lë'ë rall? Aquëdi'i. Perë guëdchini dzë nu guëdchini tiempë lë'ë lliguë tsabsú nga'li; iurní sí, gunë rall ayunë.

¹⁶ Ni tubi adë chu rúnëdi'i rumiendë lu tubi lari gushë con lari nardëá purquë si talë guëguëu'l lari nardëá lu lari gushë, más nasesë rche'zë lari cubi lë'ë lari gushë. Iurní más fier rlua'a lari. ¹⁷ Ni tubi adë rgutsa'u vini cubi la'ni bulsë gushë purquë adë gúnëdi'i gan bulsë gushë la fuersë shtë vini cubi. Rie'zë bulsë gushë nu lë'ë vini guëllë'ë lu guiu'u, nu gullini ra bulsë. Por ni rquí'ni tsutsa'u vini cubi la'ni bulsë cubi. Iurní lë'ë vini nu ra bulsë adë guëní'tidi'in. Shti'dza adë rgá'adi'i con custumbrë shtë'në të.

*Shini Jairo nu na'a naguna'zi shabë më**(Mr. 5.21-43; Lc. 8.40-56)*

¹⁸ Mientras Jesús quëadí'dzi' ra cusë rë', tubi narnibë'a mënë bédchini; bészullíbill lu më nu guní'll:

—Shtsa'pa niá'asë gualú guti, perë si talë guídël lidcha; si talë guédchi'bë guiá'al guéc shinia, guëbáni' stubi.

¹⁹ Jesús guasuldi'; iurní guanaldë më lé'ëll con ra shini gusë'dë më. ²⁰ Iurë guanaldë më lé'ëll, tubi na'a narac llu'u rllë'ë réni'; guabí'guëll lu Jesús. Guc chi'bë chupë izë rac llú'ull. Iurní guabí'guëll lu Jesús nezë tēchi më. Guná'zill rua' shabë më. ²¹ Rúnëll llgabë: “Si talë guëna'zia shabë më, guëaca”. ²² Jesús bédchigré lu më nezë tēchi më; guná më lu na'a nu repi më:

—Adë riádi'i ldu'ul, Nanë. Hia lé'ël bëáquël purquë gualdí ldu'ul na.

Mizmë iurní bëáquëll.

²³ Iurë Jesús bédchíni' lidchi më importantë; guná më lu narëta' nu guná më lu ra musiquë. Ra mënë ru'në rall nu ruidë bë'në rall. ²⁴ Iurní repi Jesús:

—Gulë bëru'u ndë'ë purquë lë'ë lliguëna'a rë' adë gútidí'i' sino nagá'si'.

Perë ra mënë bëllidchinú rall lë'ë më. ²⁵ Jesús guní'i' de quë guëru'u rall. Iurní guaté më la'ni hiu'u nu guna'zi më guia'a tēgulë. Iurní guashtë tēgulë nga'li. ²⁶ Guëdubi lugar catë rnibë'a regiuni ni, bërë'tsë di'dzë nu famë shtënë më. Biadi'dzë mënë pë guc con lë'ë tēgulë.

Bënëac Jesús chupë ciegu

²⁷ Jesús bëru'u lugar ni; chupë ciegu guanaldë rall lë'ë më; guni'i rall fuertë:

—Bëga'a ldu'ul lë'ë na'a, llëbni David.

²⁸ Iurë Jesús guaté la'ni hiu'u, bédchini ra ciegu lu më; repi më lu rall:

—¿Gu rialdí ldu'u tē de quë zac gunëaca lë'ë tē?

Lë'ë rall bëquebi rall:

—Rialdí ldu'u na'a, Dadë.

²⁹ Iurní Jesús bëshá guia'a slu rall nu repi më:

—Gaquin según fe nanapë tē.

³⁰ Hia slu ra mënë ni bëaquin. Iurní Jesús gunibé'ai' con ordë lu rall, ni tubi adë chu gac bé'adi'i lo quë nabë'ni'.

³¹ Perë niá'asë gualú bëru'u rall nga'li, iurní guzublú ruadí'dzë rall guëdubi regiuni lo quë nabë'në Jesús.

Bënëac Jesús tubi gu'pë

³² Iurë Jesús con ra shini gusë'dë më ziagru'u rai' nga'li, bëldá ra mënë be'dënú rall tubi gu'pë nanapë mëdzabë la'ni ldu'i. ³³ Lueguë Jesús gulú hia'ldë lë'ë mëdzabë ni; hia lë'ë gu'pë guzublú biadí'dzëll. Nalë bédzëguë' ldu'u ra mënë. Guni'i rall:

—Nunquë la'di gunádi'ia'a guëdubi mënë shtë Israel sa' ra cusë ziquë quëhunë më.

³⁴ Perë guni'i ra fariseo:

—Nguiu rë' rgu hiá'ldëll ra mëdzabë por pudërë shtë mëdzabë narnibë'a más.

Bëga'a ldu'u më ra mënë

³⁵ Jesús ziagla'guë më grë ra guë'dchi naná rëta' guëlladchi nga'li. Caglua'a më la'ni iádu'u shtë ra mënë cadë lugar catë rdchini më. Biadi'dzënú më mënë cusë za'quë lla guëdchini mieti catë rnibë'a Dios. Nu bënëac më grë clasë galguidzë nu grë ra naquëhunë sufrir ra dudurë. ³⁶ Iurë guná më ra mënë zihani, bëga'a ldu'u më lë'ë rall purquë nalë rzac zi rall nu adë rbedchídi'i ldu'u rall. Na rall ziquë lli'li nanápëdi'i vëquërë. ³⁷ Iurní repi më lu ra shini gusë'dë më:

—Guldía rnia'a, nanú zihani cusechë perë du'psë na rall parë gunë rall dchi'ni perë rnia'a lu të, ³⁸ gulë guna'bë lu Dios naná nashtënë cusechë parë guëshe'ldë më más mënë parë guadi'dzë rall diza'quë lu mënë.

10

Jesús gulë ra chi'bë chupë shini gusë'dë më

(Mr. 3.13-19; Lc. 6.12-16)

¹ Iurní Jesús guna'bë chi'bë chupë shini gusë'dë më nu bédë'ë më autoridá nu pudërë parë guëgú rai' ra mëdzabë la'ni ldu'u ra mënë nu parë gunëac rai' grë ra narunë sufrir galguidzë nu dulurë.

² Ndë'ë na lë ra poshtë; guëzá chi'bë chupë rai': primërë Simón; nápi' stubi léhi' Pedro. Nu bënë më nombrar Andrés bëchi Pedro. Guna'bë më Jacobo nu bëchi' Juan, shini Zebedeo. ³ Guna'bë më Felipe, Bartolomé, Tomás, Mateo el quë narunë cubrë impuestë. Guna'bë më Jacobo shini Alfeo. Guna'bë më Lebeo, nápi' stubi léhi' Tadeo. ⁴ Guna'bë më Simón naná miembrë shtë partidë cananista, nu guna'bë më Judas Iscariote el quë nabë'në intriegu lë'ë Jesús.

Jesús gunibë'a tsagni'i ra poshtë diza'quë lu ra mënë

(Mr. 6.7-13; Lc. 9.1-6)

⁵ Jesús gunibë'a guëzá chi'bë chupë nguui ni; guni'inú më lë'ë rai' lla guzia'a rai'. Repi më lu rai':

—Adë tsádi'i të regiuni catë quërelde ra nadë nádi'i më israelitë. Nu adë tsutédi'i të guë'dchi Samaria. ⁶ Más bien tsa të lu ra mënë naná ziquë lli'li naguniti, quiere decir, naciuni Israel. ⁷ Gulë biadi'dzë lu mënë lla tsuté mënë catë rnibë'a Dios purquë hia lë'ë iurë ziaqdchini të guë'nibë'a më. ⁸ Gulë bënëac ra narac lli'u. Gulë bëcua'ni ra tégulë. Gulë bënëac narac galguidzë ru'dzë ládi'. Gulë cu grëtë' mëdzabë la'ni ldu'u ra mënë. Lë'ë të bë'në të recibir pudërë ndigá; gulë bédë'ë sin quë gúnëdi'i të cubrë.

⁹ Adë guá'adi'i të orë, ni bédchichi, ni dumí mitu'në. ¹⁰ Adë guá'adi'i të panitë parë quë dumí. Adë guá'adi'il chupë manguë, nilë chupë par rachi. Adë guá'adi'il bastunë. Pues el quë narunë dchi'ni napë derechë parë gaull lidchi shlamëll.

¹¹ Iurë lë'ë të guëdchini të tubi guë'dchi u tubi ranchi, gulë quili nga'li tubi mënë naná runë tucarë guëquë diaguë shti'dza. Hia nga'li guëa'në të lídchill hashtë iurë lë'ë të guëbi' të. ¹² Iurë lë'ë të tsuté të lidchi mënë ni, gulë bë'në saludar lé'i' con tubi diza'quë. ¹³ Si talë ra mënë ni runë tucarë guëquë diaguëll shti'dza, gulë bédë'ë bendición shtë të nga'li; perë si talë adë guëquë diaguëdi'i rall shti'dzë të, si talë adë nádi'i ra mënë më za'quë, gulë biequi nga'li con grë diza'quë shtë të. ¹⁴ Si talë nédi'i mënë ni gunë recibir diza'quë nu nédi'ill guëquë diaguëll shti'dzë të, iurní gulë bëru'u hiu'u ni u guë'dchi ni. Iurní gulë guëdchibi gushëguui'u nadchi'bë guëa' të ziquë sëni de quë adë gualdídi'i ldu'u rall. ¹⁵ Guldía rnia'a, dzë shtë juici más llëru'bë na cashtigu parë guë'dchi ni quë parë ra mënë shtë Sodoma u Gomorra.

Guëzac zi mënë lë'ë të

¹⁶ Gulë guná, na guëshe'lda lë'ë të cumë ziquë ra lli'li ladi ra ma dushë, perë gulë gac nasini cumë ziquë serpiëntë, nu gulë gac nadu'u ziquë palumë. ¹⁷ Gulë gapë cuidadë ra mënë shtë lugar ni; gunë rall intriegu lë'ë të lu ra gubernë nu hashtë guëne'e rall galné lë'ë të la'ni iádu'u. ¹⁸ Tsanú rall lë'ë të lu ra gubernadurë nu lu rëy purquë na të shmëna. Zni gac të testigu shtëna delantë lu ra autoridá hashtë delantë lu ra nanádi'i më israelitë. ¹⁹ Perë iurë lë'ë rall gunë rall intriegu lë'ë të lu ra gubernë, adë rquëdí'nidi'i ldu'u të por lo quë naguëni'i të lu rall u por lo quë naguadi'dzë të lu ra mënë, purquë iurë lë'ë iurë guëga'a, Dios guësëdchini më di'dzë parë guadi'dzë të ²⁰ purquë lëdë lé'ëdi'i të guadi'dzë të sino lë'ë Espíritu Santo naze'dë de Shtadë të, guadí'dzi' por lë'ë të.

²¹ 'Ra nguiu gunë rall traicionar ra bëchi sa' rall të parë gati sa'll. Ra shtadë ra mënë gunë rall traicionar shini rall. Shini rall guëásëll guëc shtadë rall hashtë quini rall shtadë rall. ²² Grëtë' mënë shtë gué'dchiliu guená zá'quëdi'i rall lu të purquë na të shmëna, perë el quë nagac firmë hashtë fin, ndë'ë gac salvar. ²³ Iurë lë'ë mënë guëzunaldë rall lë'ë të cualquier tubi guë'dchi catë guëdchini të, gulë bëru'u nga'li; gulë bëllu'në hashtë stubi guë'dchi purquë guldía rnia'a, lë'ë nguiu nabëshe'ldë Dios lu gué'dchiliu guëdchíni' antsë quë lë'ë të guadi'dzënú të diza'quë lu mënë guëdubi guë'dchi shtë Israel.

²⁴ 'Ni tubi narsë'dë lu shmësi', lasáquëdi'ill más quë mësë shtënéll. Ni tubi muzë lasáquëdi'i más quë shlámi'. ²⁵ El quë narsë'dë, tsull cunformë según el quë naquëglua'a, hashtë despuësë iurní tsalú studi shtënéll, iurní gáqui' ziquë lë'ë mësë. Zni na tubi muzë parë lu shlámëll. Ziquë tubi nguiu con shíni', cagni'i ra mënë rnibë'a mëdzabë Beelzebú na, nu zac guëni'i rall rnibë'a mëdzabë lë'ë të.

Chu guëdzëba'a
(Lc. 12.2-9)

²⁶ 'Por ni rnia'a lu të, adë rdzëbëdi'i të ra mënë. Pues ni tubi cusë nanaga'chi adë guëá'nëdi'in sin adë guëru'udi'in lu llni. Nu grë cusë naga'chi, napë quë guëdë'ë mënë cuendë de ni. ²⁷ Lo quë narnia'a lu të apartë, gulë guni'i di'dzë ni delantë lu grë mënë. Lo quë nabëluá'ahia lu të apartë, gulë guni'i fuertë dizdë guëc hiu'u. ²⁸ Adë rdzëbëdi'i të ra narguini cuerpë perë adë gáquëdi'i quini rall almë. Más bien gulë bëdzëbë el quë nanapë pudërë guëzalú cuerpë nu almë la'ni gabildi.

²⁹ 'Rdu' ra ma'ni, chupë ma por tubi centavë, perë ni tubi de lë'ë ra ma adë rátidi'i sino quë lë'ë Dadë Dios adë guëdë'ë më sí; Dios rdë'ë më cuendë. ³⁰ Napë më cuendë bëldá guitsë guëquël. ³¹ Adë rdzëbëdi'i të; pues más lasac të quë ra ma'ni.

Pë gac con ra shmënë Jesús
(Lc. 12.8-9)

³² 'Grëtë' el quë naguëquebi favurë de na delantë lu ra mënë, na guëquebia favurë de lé'ëll delantë lu Shtada naquëbezë gube'e. ³³ Perë si talë nanú el quë narni'i nádi'ill shmëna delantë lu ra mënë, na guna negar lé'ëll delantë lu Shtada naquëbezë gube'e.

Por Jesús nanú divisioni
(Lc. 12.51-53; 14.26-27)

³⁴ 'Adë rúnëdi'i të shgabë të de quë zeldënúa paz lu gué'dchiliu rë'. Pues adë zeldënúdia'a parë cuëdchí ldu'u mënë con sa'll lu gué'dchiliu sino parë gac dividir mënë por shti'dza. ³⁵ Na zelda parë grë ra nguiu guëasë rall guëc shtadë rall, shtsa'pë rall guëasë rall guëc shni'a rall. Nu ra lli'lli guëasë rall guëc suëgrë rall. ³⁶ De mudë de cadë tubi rall gac rall enemigu parë famili shtënéll rall.

³⁷ 'El quë narac shtu'u shtádi' u shní'ai' más quë rac shtú'ull na, adë rllu'íidi'i gáqui' shmëna. El quë narac shtu'u llgá'ni' u shtsápi' más quë rac shtú'ull na, adë rllu'íidi'i gáquëll shmëna. ³⁸ El quë nadë gúnëdi'i renunci prupi deseo shtënéll, si talë adë nédi'i gátill por na; si talë adë tsanáldëdi'ill shneza, nguiu ni nasáquëdi'ill gáquëll shmëna. ³⁹ El quë narac shtu'u gac salvar vidë shtënéll, guëní'till vidë shtëni', perë el quë naguënití vidë shtëni' por na, ni gac salvárell.

Premi parë ra shmënë Jesús
(Mr. 9.41)

⁴⁰ 'El quë narunë recibir cualquier tubi de lë'ë të, mënë ni también rúnëll recibir na. El quë narunë recibir na, mënë ni rúnëll recibir el quë nabëshe'ldë na. ⁴¹ El quë narunë recibir tubi shmuzë Dios purquë ze'dë mënë ni de Dios, ni gúnëll recibir mizme premi nardë'ë Dios parë ra shmuzë më nabíadi'dzë shti'dzë më. El quë narunë recibir tubi nguiu za'quë purquë nall më za'quë, mënë ni gúnëll recibir premi shtë më za'quë. ⁴² Cualquier

el quë naguëdë'ë tubi vasë nisë galë, të gu tubi más humildë shmëna, guldía rnia'a lu të, segurë guëdë'ë Dios tubi premi cá'all.

11

*Ra nabëshe'ldë Juan Bautista lu Jesús
(Lc. 7.18-35)*

¹ Iurë Jesús gualú guni'i më lla mudë guzia'a ra chi'bë chupë shini gusë'dë më, bëru'u më nga'li parë zia'a më. Bëlua'a më diza'quë lu ra mënë guë'dchi narëta' guëlladchi.

² Juan nanú lachigui'bë perë bini' lo quë naquëhunë Cristo. Iurní bëshé'ldi' bëldá shmëni'; tsagná rall lë'ë Jesús ³ parë guagna'bë di'dzë rall lu më:

—¿Gu lé'ël nal Cristo, el quë napë quë guëdchini por partë shtë Dadë Dios, u napë quë guëlezë na'a stubi naguëdchini?

⁴ Jesús repi:

—Gulë tsaguëchi lu Juan lo quë naguná të nu lo quë nabini të. ⁵ Gulë biadi'dzë grëtë' lo quë naguná të: ra ciegu rna; ra cujë rzë; ra narac galguidzë ru'dzë ládi', guzuné rall; grë ra cue'të bëabrí rini rall. Ra tégulë gubani rall stubi. Grë ra prubi quëquë diaguë rall diza'quë parë gac salvar rall. ⁶ Guëquitë ldu'u ra naná tsagla'guë tsaldí ldu'i na, grë ra nartúdi'i lúhi' gáquëll shmëna.

⁷ Iurë lë'ë shmënë Juan zëagzë, iurní Jesús guzublú quëadi'dzë më shcuendë Juan. Repi më lu ra mënë:

—¿Pë guagná të lu shlatë; tubi ziquë gui'lli narni'bi mbë? ⁸ Aquëdi'i. ¿Pë guagná të lu tubi nguiu nanacu lari chulë? Aquëdi'i. Lë'ë të nané të de quë grë ra naracu con lari nalasac zihani dumí, quërelde rall lidchi rëy. ⁹ Por fin ¿pë guagná të lu tubi muzë shtë Dios? Perë sí, de verdá guná të tubi muzë shtë më mayurë quë ra nabadi'dzë shti'dzë më guahietë. ¹⁰ Juan na el quë narni'i Sagradas Escrituras:

Na guëshe'lda tubi naguadi'dzë por na antsë guëlua'alul lu mënë.

¹¹ Guldía rnia'a, grëtë' ra mënë nagubani tiempë guahietë, nápëdi'i rai' más hunurë quë Juan. Perë rnia'a lu të, el quë namás humildë entrë ra mënë narialdí ldu'i diza'quë shtëna, napë rall más hunurë quë Juan.

¹² 'Dizdë Juan Bautista hashtë iurne', ra mënë mal rac shtu'u rall guëzalú rall diza'quë shtë Dios parë adë tsutédi'i mënë catë rribë'a Dios. Ra narac shtu'u tsuté nezë za'quë, runë rall llëru'bë fuersë parë tsuté rall. ¹³ Grëtë' lo quë nabëquë'ë ra muzë nabadi'dzë shti'dzë Dios nu lo quë nabëquë'ë Moisés, guni'i rai' lo quë narac shtu'u Dios hashtë tiempë shtë Juan Bautista. ¹⁴ Si talë lë'ë të rac shtu'u të tsaldí ldu'u të lo quë narnia'a de Juan, náhi' ziquë Elías. Juan náhi' el quë muzë shtë Dios guni'i guahietë napë quë guëdchini. ¹⁵ Si talë rac shtu'u të tsasé të, gulë bëquë diaguë bien lo quë narnia'a.

¹⁶ 'Guadi'dza tubi comparaciuni lla na mënë tiempë ne'. Lë'ë rall na rall ziquë llguë'në nacaguitë. Zúbëga'a rall lu llguëa' nu rni'i rall fuertë lu sa' rall: ¹⁷ “Bëdi'ldi na'a musiquë lëgrë perë adë bëguí'idi'i të. Bëdi'ldi na'a cantë tristë perë adë bí'nidi'i të.” ¹⁸ Bëdchini Juan; adë gudáudi'i' zihani cusë nu adë bii'di'i' licor, perë lë'ë të rni'i të de quë nápi' tubi mëdzabë la'ni ldú'i'; por ni adë guanáldëdi'i të lé'i'. ¹⁹ Lueguë bédchinia, nguiu nabëshe'ldë Dios; rni'i të rau sha'ta nu rni'i të ruhia vini. Rni'i të nahia amigu shtë pecadurë nu amigu shtë ra narunë cubrë impuestë, por ni adë rialdídi'i ldu'u të shti'dza. Manërë nacanihunë Dios na ziquë llni; rlua'ain la'ni vidë shtë ra naná riasé shti'dzë më de verdá.

*Ra mënë adë guasédi'i rall shti'dzë më
(Lc. 10.13-15)*

²⁰ Iurní lë'ë Jesús guzublú quëgni'i më lu ra mënë guë'dchi catë bë'në më más milagrë ru'bë purquë ra mënë ni, adë bëabrídi'i ldu'u rall con Dios. Iurní guni'i më:

²¹ —Prubi de lë'ë të mënë shtë guë'dchi Corazín. Prubi de lë'ë të mënë shtë guë'dchi Betsaida; purquë si talë mënë shtë Tiro nu Sidón nianá rall grë ra milagrë naguná të, pues hia niac cambi mudë nanabani rall; niabrí ldu'u rall con Dios. Niazubë rall lu dë nu niacu rall lari nagasë ziquë señi de quë bënë'në nadzë'ë mudë nanabani rall. ²² Na rnia'a lu të, dzë guëshe'ldë Dios juici guëc mënë shtë guë'dchiliu, ra mënë shtë Tiro nu Sidón gunë rall sufrir menos quë lë'ë të. ²³ Nu rnia'a lu të naquërelde guë'dchi Capernaum, runë nadchini të por tantë llni nabënë'në të recibir, perë tsalú të lugar catë quëbezë ra tégulë purquë mënë shtë ciudá Sodoma, si talë nianá rall milagrë cumë ziquë guná të, pues todavía nianá quëbezë guë'dchi Sodoma iurne'. ²⁴ Perë rnia'a lu të, dzë shtë juici lë'ë të gunë të recibir más cashtigu dushë quë ra mënë shtë regiuni shtë Sodoma.

Gulë te'e lua parë cuedchí ldu'u të

(Lc. 10.21-22)

²⁵ Tiempë ni Jesús biadi'dzënuhi' Shtádi':

—Dadë, dushquíllil, rnibé'al gube'e nu guë'dchiliu. Quëhuna alabar lë'ël, Dadë; bëlu'al shtí'dzël lu mënë humildë, rac bë'a rallin. Perë nacahi shtí'dzël bé'nël parë ra mënë narni'i na rall më ru'bë, ra mënë narianaldë tëchi llgabë nguii. ²⁶ Zni bé'nël Dadë purquë zni rac shtú'ul gac.

²⁷ 'Lë'ë Shtada bëne'e grëtë' cusë rë' parë na; ni tubi chu runguë bë'a chu nahia de verdá, sulamëntë Shtada runguë bé'ai'. Ni tubi chu runguë bë'a chu na Shtada de verdá, sulamëntë na runguë bé'ahia chu náhi'. Nahia shini më; gunguë bë'a mënë Shtada sulamëntë si rac shtua'a guëlu'ahia nguii ni Shtada. ²⁸ Gulë te'e lua grëtë' el quë narbedchídi'i ldu'i, grë të nariashac ldu'i por duldë shtë të, guënehia paz parë lë'ë të. ²⁹ Gulë bëca'a yuguë naguëdchi'ba guëc të nu gulë bësë'dë shti'dza. Nadú'uhia nu nalé pacënci nahia. Gulë te'e lua të guëdzëlë të descansë parë almë shtë të. ³⁰ Ldai' nabëlu'ahia lu të, nalé sencigi nahin parë gua'a të ziquë tubi yuguë shashu. Lo quë narnibé'ahia adë nagánëdi'in.

12

Ra shini gusë'dë më caniahi rai' du'u dzë narzi'i ldu'u mënë

(Mr. 2.23-28; Lc. 6.1-5)

¹ La'ni ra dzë ni Jesús ziá'ai' nezë shtë'në më catë rgabní trigu. Tubi dzë narzi'i ldu'u mënë, ra shini gusë'dë më bédchini galërldia'në ldu'u rai'. Iurní guzublú caniahi rai' du'u shtë trigu parë quëháu rai' bë'dchi trigu. ² Iurë lë'ë ra fariseo guná rall lo quë nabënë'në rai', repi rall lu Jesús:

—Guná, ra shini gusë'dël quëhunë rall lo quë naprovidë según lëy. Caniahi rall du'u dzë narzi'i ldu'u mënë.

³ Jesús repi:

—¿Pë adë bí'ldidi'i të histori lo quë nabënë'në David guahietë con ra narianaldë téchi'? Bëldia'në David nu guatéhi' lidchi Dios. ⁴ Guna'zi David guetështildi sagradë. David gudáuhi' guetështildi ni, perë según lëy shtë Dios sulë bëshuzi napë rall dereché gau rai' guetështildi sagradë, lédëdi'i David con ra mënë nananú con lë'i'. ⁵ Hia bi'ldi të lëy shtë Moisés. Ra bëshuzi shtë iádu'u adë rzí'idi'i ldu'u rall dzë descansë por trabaju nanapë rai'; nu nádi'in duldë. ⁶ Na rnia'a lu të, zuga'a tubi nguii ndë'ë naná más importantë quë iádu'u. ⁷ Lë'ë të, ¿pë adë riasédi'i të lo quë narni'i Sagradas Escrituras? “Na rac shtua'a guëga'a ldu'u të sa' të más quë ra ma narne'e të lu bëcu'guë ziquë ofrendë”. Si talë riasé të di'dzë ni, adë gúnëdi'i të condenar ra nanápëdi'i faltë. ⁸ Lë'ë nguii nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu, nápi' autoridá nu pudërë parë guëni'i' pë gunë mënë dzë narzi'i ldu'u mënë.

Tubi nguii nagubidchi guiá'ai'

(Mr. 3.1-6; Lc. 6.6-11)

⁹ Iurní Jesús bëru'u lugar ni. Guaté më la'ni iádu'u shtë ra mënë. ¹⁰ Nga'li zuga'a tubi nguiu nagubidchi tubi guiá'ai'. Perë ra fariseo rac shtu'u rall guëdzëlë rall manërë parë gunë rall acusar lë'ë Jesús. Iurní guna'bë di'dzë rall lu Jesús:

—Según lëy ¿gu nanú permisi gunëac mënë narac llu'u grë ra dzë narzi'i ldu'u mënë?

¹¹ Repi Jesús:

—¿Chu de lë'ë të si talë guënítil tubi lli'li, si talë ldaguë ma la'ni guërzú dzë descansë, pë adë tsaldúdi'i të ma? ¹² Pues más nasac vidë shtë nguiu quë lli'li. Zni nanú permisi gunë mieti bien dzë narzi'i ldu'u ra mënë.

¹³ Iurní repi më lu nguiu nagubidchi guiá'ai':

—Bëldí guiá'al.

Lë'ë nguiu bëldí guiá'ai'. Lueguë bëac guiá'ai'; bëa'në guiá'ai' ziquë na stubi guiá'ai'.

¹⁴ Iurní bëru'u ra fariseo. Guzublú rall quili rall manërë parë quini rall lë'ë Jesús.

Lo quë nabëquë'ë Isaías

¹⁵ Iurë guc bë'a Jesús pë quëhunë ra fariseo, bëru'u më; zia'a më stubi lugar. Perë cantidá mënë guanaldë rall lë'ë më. Jesús bënëac grëtë' narac llu'u. ¹⁶ Nu bëtë'ë më ordë de quë adë guadí'dzëdi'i ra mënë chu na më. ¹⁷ Zndë'ë guc parë gac cumplir lo quë nabëquë'ë Isaías, muzë shtë Dios:

¹⁸ Ndë'ë lë'ë shmuza naguléa;

el quë nalé rac shtua'a nu el quë narquitë ldua'a.

Guëdë'ëhia Espíritu Santo cuezënúhi' më ni.

Guëni'i më lu mënë nanádi'i më israelitë de quë ze'dë guëdchini juici shtë Dios.

¹⁹ Adë guadí'dzëdi'i më tantë. Na më nadu'u.

Adë rtá'lëdi'i më di'dzë; adë guëní'idi'i më fuertë nezë.

²⁰ Na më pacënci; adë nádi'i më ziquë el quë narguitsu gui'li.

Nádi'i më ziquë el quë narsëaldë mëchi narquë gui'i.

Cuezë më hashtë cueshtë gobiernë shtëhi'; guë nibë'a më manërë justë.

²¹ Mënë nanádi'i më israelitë, tsaldí ldu'u rall shti'dzë më parë gac salvar rall.

Guni'i ra mënë napë Jesús mëdzabë la'ni ldú'i'

(Mr. 3.19-30; Lc. 11.14-23; 12.10)

²² Iurní bëdchinínú mënë tubi nguiu lu Jesús. Nall ciegu nu gu'pë. Bë'në mëdzabë nananú la'ni ldu'u nguiu ni parë adë rnádi'ill nu rní'idi'ill. Jesús bënëac lé'i'. Iurní guná nguiu, nu clarë biadi'dzë nguiu. ²³ Grëtë' ra mënë narëta' nga'li, guasé ldu'u rall nu bëdzëguë'ë ldu'u rall. Guni'i rall:

—¿Pë lé'ëdi'i llëbní David ndë'ë, el quë nacabéza'a?

²⁴ Perë ra fariseo bini rall lo quë naguni'i mënë; guni'i rall:

—Perë hiembrë rë' rgull mëdzabë por pudërë shtë Beelzebú, jëfë shtë ra mëdzabë.

²⁵ Perë guc bë'a Jesús lo quë narunë rall shgabë rall. Iurní repi më:

—Si talë grë mënë shtë gobiernë rdildi cuntrë mizmë sa' rall, tsalú gobiernë. Igual gac con tubi guë'dchi nu si talë tubi famili rdildi entrë lë'ë rall, guëdchini tiempë tsalú famili ni. ²⁶ Nu Satanás, si talë Satanás nadivididë mizmë lé'ëll, tsalú pudërë shtënéll; guë nibë'adi'ill shmënéll iurní. ²⁷ Si talë rguhia mëdzabë por pudërë shtë Beelzebú, ¿chu runë compa'ni ra mënë sa' të nargú mëdzabë la'ni ldu'u mënë? Mizmë nguiu ni gunë rall juzguë lë'ë të. ²⁸ Perë si talë con pudërë shtë Dios rguhia mëdzabë, hia bëga'a iurë; guëlladchi zuga'a Dios parë guë nibë'ai' lë'ë të.

²⁹ ¿Llallë gac tsuté tubi nguba'në lidchi tubi nguiu fuertë të parë guëdchisull pë shtëné mënë? Primërë napë quë guëlí'bill nguiu ni, iurní sí, zac guëdchisull pë shtëné mënë ni.

³⁰ 'El quë nanédi'i guëni'i favurë de na, nall cuntrë de na. El quë nadë rtëadi'i mënë lua, na ziquë tubi narsëllu'në mënë lua.

³¹ 'Rnia'a lu të de quë zac perdunë grë duldë shtë ra nguii nu grëtë' didzabë narni' rall, gunë më perdunë, perë si talë guni'i mënë di'dzë mal cuntrë Espíritu Santo, ni sí, jamás adë nídi'i perdunë. ³² Cualquier narni'i didzabë guëc nguii nabëshe'ldë Dios, zac perdúnëll perë el quë naruadi'dzë cuntrë Espíritu Santo, jamás adë gáquëdi'i perdunë parë guëdubi tiempë lu gué'dchiliu rë', nilé lu stubi gué'dchiliu nanadë tsalúdi'i.

Nashi shtë hiaguë rlua'a pë hiaguin
(Lc. 6.43-45)

³³ 'Si talë hiaguë nahin cusë za'quë, zni rne'ain nashi za'quë. Si talë hiaguë nahin mal, pues nashi mal rne'ain. Shnashi hiaguë rlua'a pë hiaguin. ³⁴ Lë'ë të llëbni mbe'ldë, ¿llallë gac guëni'i të cusë za'quë? hia quë lë'ë të mizmë lë'ë të na të mal. Pues ruadi'dzë të zihani di'dzë dzabë naze'dë la'ni ldu'u të. ³⁵ Nguii za'quë ruadi'dzëll cusë za'quë purquë cusë za'quë nanú la'ni ldu'ull. Perë ra nguii mal ruadi'dzëll cusë mal purquë cusë mal nanú la'ni ldu'u rall. ³⁶ Perë na rnia'a lu të, dzë shtë juici grë mieti guëdë'ë rall cuendë lu Dios por grë ra di'dzë nagúpëdi'i rall cuidadë. ³⁷ Purquë según di'dzë nabiadi'dzë të, gunë më juzguë lë'ë të; gac salvar të u gac condenadë të.

Ra mënë mal rac shtu'u rall guená rall tubi milagrë
(Mr. 8.12; Lc. 11.29-32)

³⁸ Iurní guni'i ra fariseo nu ra narlua'a lëy lu Jesús:

—Mësë, rac shtu'u na'a guená na'a tubi señi, tubi milagrë ru'bë gúnëll.

³⁹ Jesús bëquebi:

—Mënë mal nalé rac shtu'u rall guená rall tubi señi nu milagrë ru'bë, perë hia jamás adë chu guënë'eru'u más señi, sulë señi ziquë naguc con Jonás. ⁴⁰ Ziquë Jonás gua la'ni mbeldë durantë tsunë dzë nu tsunë gue'lë, zni zac con nguii nabëshe'ldë Dios lu gué'dchiliu; guëca'chi ra mënë lë'i' la'ni ba'a; tsúhi' nga'li tsunë dzë nu tsunë gue'lë. ⁴¹ Grë ra naguquërelde ciudá shtë Nínive tsasuldí rall lu juici con ra mënë naquërelde ne', nu guëni'i ra mënë shtë Nínive ra mënë nanabani ne' na rall culpablë purquë ra mënë shtë Nínive, iurë bini rall shti'dzë Jonás, bëabré ldu'u rall con Dios. Gulë guná, hia bédchini tubi más më importantë quë Jonás. ⁴² Iurë gac juici shtë Dios, lë'ë reina nagunibë'a ladzë Sur, tsasuldill nu gúnëll juzguë mënë nanabani ne'; na rall culpablë purquë na'a ni bidë guénall lu Salomón të guëquë diáguëll llgabë shtë Salomón; perë gulë guná, hia bédchini tubi más më importantë quë Salomón.

Mëdzabë mal nabëabré ldu'u mënë
(Lc. 11.24-26)

⁴³ 'Iurë bëru'u mëdzabë la'ni ldu'u nguii, rzëll catë nídi'i nisë. Rguflill catë cuézëll perë adë rdzélëdi'ill lugar. Iurní rní'ill: ⁴⁴ “Guëabré ldu'u mënë catë bërua'a”. Bëdzélëll nguii ziquë tubi hiu'u bien arregladë nu limpi. ⁴⁵ Iurní tsaglli'i mëdzabë gadchi mëdzabë más mal quë lë'ëll; riuté rall la'ni ldu'u nguii ni. Por fin bëa'në nguii peor quë antsë. Zni gac suceder con ra mënë mal rë'.

Shni'a nu bëchi Jesús
(Mr. 3.31-35; Lc. 8.19-21)

⁴⁶ Nianá Jesús ziaгла'guë quëadi'dzi' lu ra mënë zihani, iurní bédchini shni'a më con ra bëchi më. Rëta' rai' tēchi fuërë nu rac shtu'u rai' guadi'dzënú rai' lë'ë më. [⁴⁷ Bédchini tubi nabédchininú rsunë lu Jesús. Guní'ill:

—Lë'ë shni'al nu ra bëchil zuga'a rai' tēchi fuërë; rac shtu'u rai' guadi'dzënú rai' lë'ëll.]

⁴⁸ Perë lë'ë më repi lu naganú rsunë:

—¿Chull na shní'ahia? ¿Chull na bëcha?

⁴⁹ Iurní bë'në më señi con guia'a më; guni'i më shcuendë ra shini gusë'dë më:

—Ndë lë'ë shní'ahia nu ndë'ë na bëcha ⁵⁰ purquë grëtë' el quë narunë según voluntá shtë Shtada naquëbezë gube'e, na bëcha; nall zana, nu nall shní'ahia.

13

*Comparaciuni shtë nartë'tsë bë'dchi**(Mr. 4.1-9; Lc. 8.4-8)*

¹ Mizmë dzë ni bëru'u Jesús hiu'u. Iurní guzubë më rua' nisë ru'bë nu cantidá mënë bédëá rall lugar catë quëbezë më. ² Por ni Jesús guaté la'ni tubi barcu; iurní guzubë më parë guëlua'a më. Grétë' ra mënë bëa'në rall rua' nisë lu guiu'u. ³ Caglua'a më zihani cusë por comparaciuni. Guni'i më:

—Tubi nguiu guagtë'tsëll bë'dchi. ⁴ Iurë bëtë'tsëll bë'dchi, du'pë bë'dchi gulaguë lu nezë, hia nga'li bédchini ra ma'ñi. Gudáu ma ra bë'dchi. ⁵ Stu'pë bë'dchi gulaguë lu guiu'u guë'ë catë du'pë guiu'u nanú. Hia bë'dchi ni nasesë galdanin purquë du'pë guiu'u nanú ⁶ perë iurë lë'ë ngubidzë bëru'u, güe'qui plantë purquë nápëdi'in llëru'bë shlu'chi; gubidchin. ⁷ Stu'pë bë'dchi gulaguë ladi ra gui'lli guitsë. Galdanin la'ni gui'lli guitsë perë gui'lli guni guëquin. ⁸ Perë stu'pë bë'dchi gulaguë lu guiu'u za'quë. Nga'li bédë'in cusechë. Bëldá bë'dchi bédë'ë tubi gahiu'a por tubi. Sëbëldahin bédë'ë sesenta por tubi bë'dchi. Stubi bédë'ë galdë bi chi por tubi. ⁹ Si talë rac shtu'u të tsasë të, gulë bëquë diaguë bien shti'dza.

*Pëzielú guni'i më comparaciuni**(Mr. 4.10-12; Lc. 8.9-10)*

¹⁰ Iurní ra shini gusë'dë më guabi'guë rai' lu Jesús. Guna'bë di'dzë rai':

—¿Pëzielú ruadí'dzël lu ra mënë por comparaciuni?

¹¹ Lë'ë më bëquebi:

—Dios bëshe'ldë llni guëc të parë riasë të manërë narnibë'a Dios ziquë rëy, perë adë bëshë'ldëdi'i Dios llni guëc rall parë gac bë'a rall manërë narnibë'a më. ¹² El quë narac shtu'u tsasë shti'dzë më, guëdë'ë më más llni, perë el quë nanëdi'i tsasë shti'dzë më, tsabsú grë llni nanápëll. ¹³ Por ni quëadi'dza por comparaciuni purquë lë'ë rall rna rall lu milagrë shtëna perë adë riasëdi'i rall. ¹⁴ Zni na rall. Guc cumplir shti'dzë Isaías el quë nabadi'dzë shti'dzë Dios guahietë. Bëquë'ëi':

Lë'ë të, sí, segurë guini të perë adë riasëdi'i të.

Segurë guëná të perë adë guëdë'ëdi'i të cuendë

¹⁵ purquë nalë naguëdchi ldu'u mënë. Adë nëdi'i rall tsasë rall; adë nëdi'i guëdë'ë rall cuendë shti'dzë Dios.

Nëdi'i rall guëdchini llni guëc rall.

Na rall ziquë ra ciegu nu ziquë naná rcue'të.

Nëdi'i rall tsasë rall parë guëabré ldu'u rall con na

parë gunëaca almë shtë rall të gac salvar rall.

¹⁶ 'Dichusë të purquë riasë të lo quë narná të nu rdë'ë të cuendë shti'dza. ¹⁷ Guldía rnia'a, cantidá ra muzë shtë Dios guahietë nu mënë za'quë naguquërelde antsë, guc shtu'u rai' nianá rai' cusë nabëna perë adë gunádi'i rai'. Guc shtu'u rai' nini rai' di'dzë shtëna nabini të perë adë bínidi'i rai'.

*Jesús biadi'dzë shcuendë bë'dchi**(Mr. 4.13-20; Lc. 8.11-15)*

¹⁸ 'Gulë bëquë diaguë iurnë' lo quë narunë cuntienë comparaciuni shtë naquëgtë'tsë bë'dchi. ¹⁹ Grë ra nabini díza'quë narni'i lla rnibë'a Dios ziquë rëy perë riasëdi'ill, nall ziquë bë'dchi nagulaguë lu nezë. Ridë mëdzabë; rdchisú mëdzabë díza'quë nabëcabní më la'ni ldú'ull. ²⁰ Bë'dchi nagulaguë lu guiu'u guë'ë, na ziquë mënë narini díza'quë; rëuu' ldu'u rall díza'quë; lueguë rca'a rallin con gustë. ²¹ Perë cumë ziquë plantë nanápëdi'i shlu'chi, adë tsaglá'guëdi'i rall shnezë më. Iurë lë'ë ra mënë rzac zi rall lë'ëll por shti'dzë Dios u iurë rzunaldë mënë lé'ëll, lueguë rëazë guëtëll. ²² Bë'dchi nagulaguë ladi gui'lli guitsë, na ziquë el quë narini díza'quë perë por tantë rac ldu'u rall por ra cusë shtë

gué'dchiliu nu rac shtu'u rall gac rall ricu, hia adë rianáldëdi'i rall tëchi diza'quë. Grë dese mal na ziquë gui'lli guitsë narte'e ra plantë nu adë rdë'di'in cusechë. ²³ Perë bë'dchi nagulaguë lu guiu'u za'quë, na ziquë ra mënë narini diza'quë shtë Dios. Riasë rall pë runë cuntienë shti'dzë më. Nall ziquë plantë nardë'ë cusechë. Bëldá rall rdë'ë tubi gahiu'a por tubi bë'dchi. Sëbëldahin rdë'ë sesenta por tubi, nu stubi rdë'ë galdë bi chi por tubi.

Comparaciuni shtë gui'lli mal ladi trigu

²⁴ Jesús guni'i stubi comparaciuni:

—Lugar catë rribë'a Dios na ziquë tubi nguiu nabëcabní bë'dchi za'quë lu guiu'u shtëni'. ²⁵ Perë iurë lë'ë rall naga'si rall, bëdchini tubi enemigu. Hia hiembrë ni bëcabní gui'lli mal ladi trigu. Lueguë zía'all. ²⁶ Iurë lë'ë trigu guaru'bin nu lë'ë du'u bëru'u, también lë'ë gui'lli guaru'bin ladi trigu. ²⁷ Iurní muzë shtë lamë repi rall: “Dadë, bë'dchi nabëcabnil lu lachi ¿pë bë'dchi za'quin? ¿Callë bëru'u gui'lli mal galdani ladi trigu?” ²⁸ Lë'ë nashtënë guiu'u guni'i: “Aquë, tubi enemigu bëcabní bë'dchi gui'lli”. Iurní ra muzë guna'bë di'dzë rall: “¿Gu rac shtú'ul guiá na'a të guëdashi na'a grëtë' ra gui'lli mal?” ²⁹ Perë lë'ë lamë guni'i: “Aquëdi'i purquë si talë gashi të gui'lli mal, nu zac trigu gashi të. ³⁰ Mejurë ziaru'bin juntë hashtë tiempë shtë cusechë. Iurní guënibé'ahia ra muzë të parë guëtëá rall gui'lli mal primëre nu guëli'bin, gac manullin të parë tsequin. Hia despuësë guëdëá trigu të parë tsutsá'uhin.”

Comparaciuni shtë bë'dchi mitu'në

(Mr. 4.30-32; Lc. 13.18-19)

³¹ Jesús guni'i stubi comparaciuni:

—Lugar catë rribë'a Dios, na ziquë tubi bë'dchi mitu'në. Tubi nguiu guacabní bë'dchi lu shguiú'ull. ³² Bë'dchi ni na más mitu'në quë grë ra bë'dchi, perë iurë ra plantë riaru'bë, llëru'bë na hiaguë más quë grë plantë shtë lachi. Hia iurní ridë ra ma'ñi; bëdchi'bë ra ma bëche'zë lu llicu hiaguë.

Comparaciuni shtë levadurë

(Lc. 13.20-21)

³³ Guni'i më stubi comparaciuni:

—Lugar catë rribë'a Dios na ziquë tubi ldë levadurë nabëdchi'bë na'a con tsunë medidë harinë. Bëshepi levadurë hashtë bëdë'ëin fuersë grë nacubë.

Bëlua'a më con zihani comparaciuni

(Mr. 4.33-34)

³⁴ Guni'i Jesús grëtë' ra cusë rë' lu ra mënë con comparaciuni. Ni tubi cusë adë guní'idi'i më sin comparaciuni. ³⁵ Zndë guc parë gac cumplir lo quë nabëquë'ë muzë shtë Dios guahietë:

Guadi'dza por comparaciuni.

Guadi'dza ra cusë naga'chi dizdë iurë lë'ë Dios bëcueshtë gué'dchiliu.

Jesús biadi'dzë shcuendë gui'lli mal

³⁶ Iurní bëtë'tsë Jesús mënë. Guaté më tubi hiu'u. Iurní ra shini gusë'dë më guabi'guë rai' lu më nu repi rai':

—Biadi'dzë lu na'a pë runë cuntienë comparaciuni shtë gui'lli mal.

³⁷ Iurní Jesús repi:

—El quë narcabní bë'dchi za'quë, quëhúni' representar nguiu nabëshe'ldë Dios lu gué'dchiliu. ³⁸ Hia lachi runë significar gué'dchiliu. Bë'dchi za'quë quëhunë representar ra mënë nabë'në recibir Dios ziquë rëy. Hia lë'ë gui'lli mal runë significar mënë narzu'bë diaguë shti'dzë mëdzabë. ³⁹ Enemigu nabëcabní bë'dchi mal, na mëdzabë. Ra cusechë runë significar fin shtë gué'dchiliu. Hia narca'a cusechë ni, na ra ianglë. ⁴⁰ Ziquë ra

gui'lli mal guëdëahin të parë tsahin lu gui'i, zni gac iurë guëdchini fin shtë gué'dchiliu. ⁴¹ Guë'nibé'ahia tsa ra ianglë parë guëtëá rai' ra mënë narunë mal nu grë narsini sáhi' lu duldë. Na rall ziquë tubi gué'ë catë rredë mënë. ⁴² Grétë' ra hiembrë ni tsa rall lu gui'i shtë gabildi catë gu'në rall nu hashtë guëchushí lai' rall. ⁴³ Iurní ra shini Dios guëcabtsë'ë rai' ziquë ngubidzë catë rribë'a Dios, Shtadë rai'. Si talë rac shtu'u të tsasë të, gulë bëquë diaguë bien shti'dza.

Comparaciuni shtë tesurë nabëga'chi

⁴⁴ 'Lugar catë rribë'a Dios, na ziquë tubi tesurë nabëca'chi mënë lu tubi guiu'u lachi, perë tubi nguiu bëdzëlë tesurë ni. Iurní bëquitë ldú'ull. Bëcá'chill tesurë ni la'ni guiu'u stubi. Bëtuu'll grétë' shtë'nëll parë sí'll guiu'u catë nanú tesurë.

Comparaciuni shtë perla nallasac

⁴⁵ 'Tambiën lugar catë rribë'a Dios, na ziquë tubi narzi'i perla fini. Ziatí'll perla namás lasac. ⁴⁶ Iurë lë'ëll bëdzëlëll perla namás lasac, iurní guëtuu'll grétë' lo quë nanápëll të parë sí'll perla ni.

Comparaciuni shtë guë'shu

⁴⁷ 'Nu zac lugar catë rribë'a Dios, na ziquë tubi guë'shu nabëtia'a mënë lu nisë të guëna'zi guë'shu grétë' clasë mbeldë. ⁴⁸ Iurë lë'ë guë'shu guadzë, mënë narna'zi mbeldë rgu rall guë'shu rua' nisë. Hia nga'li zubë rall parë rbë rall mbeldë. Rgutsa'u rall ra mbeldë za'quë la'ni tubi tēpë. Hia grë ra mbeldë nadë rlluí'idi'i rru'ldë rall tubi ladë. ⁴⁹ Zni gac fin shtë gué'dchiliu. ⁵⁰ Guëdchini ra ianglë lu gué'dchiliu parë cuë rai' ra mënë narunë mal ladi ra mënë narunë bien të parë tsa ra hiembrë mal gabildi catë nanú be'lë. Nga'li gu'në rall nu guëchushí lai' rall.

Tesurë cubi nu nagushë

⁵¹ Iurní Jesús guna'bë di'dzë:

—¿Gu riasë të grétë' cusë rë'?

Lë'ë rai' bëquebi rai':

—Aha, Dadë. Riasë na'a.

⁵² Iurní repi më:

—Tubi mësë shtë lëy naná bësë'dë shcuendë lugar catë rribë'a Dios, iurë rluá'all stubi sa'll, nall ziquë tubi lamë shtë hiu'u. Rac rgu lamë cusë cubi nu rac rgull ra cusë guahietë. Zni lë'ë mësë rac rluá'all enseñansë cubi nu enseñansë antigu.

Jesús bëabré guë'dchi Nazaret

(Mr. 6.1-6; Lc. 4.16-30)

⁵³ Iurë Jesús gualú guni'i më grë ra comparaciuni, iurní gubi' më nga'li. ⁵⁴ Bëabré më guë'dchi shtë'në më. Nga'li guzublú quëglua'a më la'ni iádu'u shtë rall. Nalé bëdzëguë' ldu'u ra mënë nu guni'i rall:

—¿Callë guagsë'dë nguiu rë'? ¿Chull bëdë'ë tantë llni? ¿Lallë rúnëll milagrë ru'bë?

⁵⁵ Nu ndë'ë lë'ë shini carpintë'rë José, nu shní'all María. Béchill Jacobo nu José, Simón nu Judas. ⁵⁶ Nu ra zánëll tambiën quërelde'nú rall lë'ë hia'a. ¿Callë nezë guagsë'dëll grétë' cusë rë'?

⁵⁷ Adë bëgá'adi'i guzac mënë shtë guë'dchi; bé'nëdi'i rall cuendë de lë'ë më. Jesús repi:

—Adë rúnëdi'i mënë rëspëti tubi muzë shtë Dios ladzë muzë, nilé por shfamí'll. Stubi lugar sí, runë ra mënë rëspëti lë'ë muzë shtë Dios.

⁵⁸ Adë bé'nëdi'i më zihani milagrë nga'li purquë adë gualdídi'i ldu'u rall lë'ë më.

¹ Tiempë dzë ni, Herodes guc rëy shtë Galilea. Bínill famë shtë Jesús. ² Iurní répill lu ra narunë sirvë lull:

—Jesús na Juan Bautista naguashtë ladi ra tégulë; por ni nápëll pudërë; rúnëll milagrë ru'bë.

³ Perë Herodes hia nanëll de quë antsë lé'ëll gunibé'all tsa Juan lachigui'bë lí'bi' con cadënë. Bë'në Herodes zni por causë Herodías naná tse'lë bëchi Herodes. Felipe lë bëchill. ⁴ Zihani vueltë Juan guni'i lu Herodes:

—Adë nádi'i bien cuá'al tse'lë bëchil ziquë tsé'lëll.

⁵ Herodes guc shtu'u quínill lë'ë Juan perë bédzëbëll por ra mënë purquë casi grë mënë guni'i rall de quë Juan na tubi naguni'i shti'dzë Dios. ⁶ Perë guc lë Herodes; shtsa'pë Herodías bëguí'ill lu grë ra invitadë shtë Herodes. Nu bëquitë ldu'u Herodes bëgui'i lliguëna'a ni. ⁷ Bë'në Herodes prometer con juramentu guédé'ëll cualquier cusë naguëna'bë lliguëna'a. ⁸ Iurní lë'ë lliguëna'a guagni'i lu shní'ai' nia'a pë guená'bëll lu Herodes. Shní'all bëquili guëni'i shtsá'pëll tē guená'bëll lu Herodes:

—Ne' guéné'el guëc Juan Bautista tsu la'ni tubi platë.

⁹ Nalë gulaguë tristë ldu'u Herodes, perë hia cumë bé'nëll jurar delantë lu ra invitadë shtënëll, ¹⁰ iurní gunibé'all de quë gati Juan nu guédë'ë ra suldadë lo quë naguna'bë lliguëna'a. Gunibë'a Herodes guriuguë guëc Juan lachigui'bë. ¹¹ Iurní be'dënú suldadë guëc Juan la'ni platë; bédë'ë rall cua'a lliguëna'a. Nu lé'ëll bédë'ëin cua'a shní'all.

¹² Iurní bini ra naganaldë lë'ë Juan; bédchini rai' nga'li parë bia'a rai' cuerpë shtë Juan parë guaca'chi rallin. Hia despuësë guaguëchi mënë lu Jesús de quë lë'ë Juan guti.

Jesús bédë'ë nagudáu ga'i mili nguiu

(Mr. 6.30-44; Lc. 9.10-17; Jn. 6.1-14)

¹³ Iurë lë'ë Jesús bini naguni'i Herodes de lë'ë më, bëru'u më nga'li, sulë lë'ë më con ra shini gusë'dë më. Güe'pi rai' tubi barcu; zia'a rai' tubi lugar catë chu nádi'i. Perë iurë bini ra mënë nu guc bë'a rall ca zia'a më, bëru'u rall guë'dchi parë zia'a rall lugar ni. ¹⁴ Bédchini më rua' nisë; bëru'u më la'ni barcu; guná më cantidá mënë. Iurní bëga'a ldu'u më lë'ë ra mënë nu bënëac më grë ra narac ll'u. ¹⁵ Iurë riu' gue'lë, iurní ra shini gusë'dë Jesús bédchini rai' lu më nu repi rai':

—Hia guadze'. Ni tubi adë chu quërdëdi'i lugar ndë'ë. Guchi lu ra mënë tē guzëá rall; tsa rall lu ra guë'dchi naqué guëlladchi. Tsasi'i rall nagáu rall.

¹⁶ Jesús repi:

—Rquí'nidi'i guzëá rall; gulë bédë'ë nagáu rall.

¹⁷ Lë'ë rai' repi rai':

—Adë chu nápëdi'i nagáu rai', niétiquë ga'i guetështildi con chupë mbeldë.

¹⁸ Jesús guni'i:

—Gulë gude'enuhin ndë'ë.

¹⁹ Iurní gunibë'a më subë ra mënë lu gui'lli. Iurní guna'zi më guetështildi, guézá ga'i guetështildi con chupë mbeldë. Iurní gubi'a më lu gube'e. Bédë'ë më graci lu Dios nu bëshullë më guetështildi. Iurní bédë'ë mëhin cua'a ra shini gusë'dë më. Lë'ë rai' gudi'dzin cua'a ra mënë. ²⁰ Grétë' ra mënë gudáu rall hashtë bielë rall. Despuësë guadzé chi'bë chupë tēpë grë ra pedasë nabë'në subrë. ²¹ Grë ra naná gudáu guetështildi na rall ziquë ga'i mili nguiu sin adë nagábëdi'i ra na'a nilë ra llguë'në.

Jesús ziazú më lu nisë

(Mr. 6.45-52; Jn. 6.16-21)

²² Iurní Jesús gunibë'a më parë guzia'a ra shini gusë'dë më la'ni barcu parë quiblú rai' lu më stubi ladë rua' nisë. Quëgni'i më lu ra mënë parë guzëá ra mënë. ²³ Despuësë de ni, be'pi Jesús lu tubi dani parë guëni'inú më Shtadë më. Iurë lë'ë gue'lë gu', Jesús zuga'a më lé'ësë më nga'li. ²⁴ Lë'ë barcu ziazú casi guërudë nisë. Mbë con nisë nalë nadushë runin parë barcu purquë mbë ze'dë al contrari con zihani fuersë. ²⁵ Hia ze'dë grëgue'lë;

Jesús ze'dë guëdchíni' catë ziazú rai'. Ziazú më lu nisë. ²⁶ Iurë shini gusë'dë më guná rai' rzë më lu nisë, bëdzëbë rai'. Gurushtiá rai' fuertë:

—Aquë tu fantasmë ze'dë.

²⁷ Perë lueguë guni'i Jesús lu rai':

—Gulë gapë valurë. Na ndë'ë. Adë rdzëbëdi'i të.

²⁸ Iurní lë'ë Pedro repi lu Jesús:

—Dadë si talë lé'ël ni'i, gunibë'a të nu na sëa lu nisë parë guelda catë zul.

²⁹ Jesús repi:

—Gudë'e pë.

Iurní lë'ë Pedro bietë la'ni barcu. Guzublú rzëhi' lu nisë parë tsáhi' catë zuga'a më ³⁰ perë iurë bëdë'ë Pedro cuendë por tantë fuersë nanapë mbë, bëdzëbëi' nu ré'azi' la'ni nisë. Iurní guní'i' fuertë:

—Bëlá na, Dadë.

³¹ Mizmë iurní guna'zi Jesús guia'a Pedro nu repi më:

—¿Pë du'psë fe nápël? ¿Pëzielú adë rialdídi'i ldú'ul na?

³² Iurní lë'ë rai' güe'pi rai' la'ni barcu nu bëac dchi mbë. ³³ Grë ra nazúbëga'a la'ni barcu, bëzullibi rai' lu Jesús nu repi rai':

—Verdá nal Shini Dios.

*Bënëac Jesús ra mënë shtë Genesaret
(Mr. 6.53-56)*

³⁴ Gudëdë rai' stubi tëchi nisë. Bëdchini rai' tubi regiuni nalë Genesaret. ³⁵ Ra mënë shtë lugar ni bënguë bë'a rall lë'ë Jesús. Bëshe'ldë rall rsunë guëdubi regiuni shtë lugar de quë bëdchini më ndë. Be'dënú ra mënë lu më grëtë' ra mënë narac ll'u'u. ³⁶ Bë'në rall ruëguë lu më parë guëdë'ë më permisi guëna'zi rall rua' shabë më. Grë ra naguna'zi shabë më, bëac rall.

15

*Lo quë narshi'ni ldu'u nguiu
(Mr. 7.1-23)*

¹ Iurní bëldá fariseo nu ra mësë narlua'a lëy, guabi'guë rall lu Jesús. Ze'dë rall ciudá Jerusalén. Guna'bë di'dzë rall:

² —¿Pëzielú shini gusë'dël adë rúnëdi'i rall cumplir custumbrë shtë ra shtadë guëlu hia'a? sino rau rall guetështildi sin quë riétidi'i guia'a rall.

³ Perë Jesús guna'bë di'dzë:

—¿Pëzielú lë'ë të también adë rzu'bë diáguëdi'i të mandamientë shtë Dios? Mejurë zianaldë të custumbrë shtë të ⁴ purquë Dios guni'i: “Gulë gapë rëspëti lu shtádëll nu lu shní'al”. Nu guni'i Dios: “El quë narguë guëc shtádëll u guëc shní'all, napë quë zu rátill”. ⁵ Perë lë'ë të rni'i të stubi cusë. Rni'i të: “Si talë guëni'i nguiu lu shtádëll u lu shní'all: Gáquëdi'i guna compa'ni lë'ë të purquë grë lo quë naniaca'a të de na, nahin ofrendë parë Dios”. ⁶ Rni'i të cualquier nguiu narni'i zni, hiadë rquí'nidi'i guëdë'ë nguiu dumí ca'a shtádëll. Zni cagni'i të lasáquëdi'i mandamientë shtë Dios. Más tsanaldë të tëchi custumbrë shtë të. ⁷ Na të falsë. Bien guni'i Isaías guahietë shcuendë të; bëquë'ëi' lo quë naguni'i Dios zdë'ë:

⁸ Ra mënë rë' rac shtu'u rall na nadë más con rua' rall perë ldu'u rall nalé zitu zuga'a parë na.

⁹ Adë rllu'i'di'i ra cusë narunë rall iurë quëhunë rall adorar na. Enseñansë shtë rall nadë más nahin tubi mandadë shtë nguiu.

¹⁰ Iurní guna'bë më ra mënë nu repi më:

—Gulë bëquë diaguë nu gulë tsasë lo quë narnia'a. ¹¹ Grë ra nariuté rua' nguiu, lëdë nídi'i rshí'nidi'i lë'ë nguiu. Más bien lo quë narru'u rua' nguiu, ze'din de la'ni ldu'u nguiu, ni sí rshi'nin ldu'u nguiu.

¹² Iurní ra shini gusë'dë më guna'bë di'dzë rai' lu Jesús:

—¿Pë adë nanël de quë ra fariseo bëldënú rall lë'ël por di'dzë rë'?

¹³ Perë Jesús repi:

—Cualquier plantë nabëcabnídi'i Shtada, më naquëbezë gube'e, guie'shi ni con grë shlu'chin. ¹⁴ Adë gúnëdi'i të meter con lë'ë rall. Na rall ziquë ciegu nu rlua'a rall shti'dzë rall lu los de más ciegu. Si talë tubi ciegu guësëll sa'll, guërupë rall ldaguë rall la'ni guëru.

¹⁵ Iurní Pedro repi:

—Biadi'dzë lu na'a pë runë cuntienë comparaciuni rë'.

¹⁶ Jesús repi:

—¿Pë nu lë'ë të adë riasëdi'i të? ¿Pë na të ziquë los de más mënë? ¹⁷ ¿Pë adë rac bë'adi'i të, grëtë' lo quë naráu mënë zia'a la'ni nguiu; despuësë rrú'uhin la'ni cuerpë? ¹⁸ Perë lo quë narru'u rua' mënë, ze'dë de la'ni ldu'u nguiu. Ni sí, rshi'ni lë'ë nguiu lu Dios ¹⁹ purquë la'ni ldu'u nguiu rru'u grëtë' cusë mal: mal llgabë, rguini rall sa'll; rquënú rall sa'll; nu napë nguiu zihani na'a nu napë na'a zihani nguiu; rbaa'në rall pë shtë mënë; nu ruadi'dzë rall bishi; nu rni'i rall didzabë cuntrë Dios. ²⁰ Grë ra cusë rë' rshi'ni ldu'u nguiu, perë parë gaul sin gúnëdi'il cumplir ra custumbrë ziquë gu'bidil'guiá'al, lëdë nídi'i narshi'ni ldu'u nguiu lu Dios.

Tubi na'a naqualdí ldu'i Jesús

(Mr. 7.24-30)

²¹ Jesús bëru'u lugar ni; zia'a më parë regiuni shtë Tiro nu Sidón. ²² Tubi na'a më Cananea quërëldëll regiuni ni; bédchíni' lu Jesús nu guní'ill fuertë:

—Dadë, llëbni David, bëga'a ldú'ul na. Lë'ë shtsa'pa nanú tubi mëdzabë la'ni ldú'ull. Nalë rzac zi shtsa'pa.

²³ Perë Jesús adë bëquëbidi'i ni tubi di'dzë. Iurní ra shini gusë'dë më bédchini rai' lu më nu bë'në rai' ruëguë lu më:

—Bë'në lo quë narna'bë na'a rë' të guziá'all purquë nalë cagní'ill nezë técha'a; ze'dë náldëll lë'ë hia'a.

²⁴ Iurní repi Jesús:

—Dios bëshe'ldë na nadë más parë guna sirvë ra më israelitë purquë na rall ziquë lli'li nabëni lu Dios.

²⁵ Perë lë'ë na'a guabi'guë nu bëzullíbill lu më. Guní'ill:

—Dadë bë'në compa'ni na.

²⁶ Jesús repi:

—Nádi'i bien guëdchisúl guetështildi shtë ra shini mënë parë gau ra mbëcu'në.

²⁷ Perë lë'ë na'a guni'i:

—Nia Dadë, perë ra mbëcu'në nananú guëa' mellë, rau ma pedasë narru'u hia'ldë rua' llguë'në.

²⁸ Iurní Jesús repi:

—Nanë, llëru'bë na fe shtënl. Gaquin según rac shtú'ul.

Mizmë iurní lë'ë shtsa'pë na'a bëac.

Bënëac Jesús zihani mënë

²⁹ Jesús bëru'u nga'li parë zia'a më rua' nisë ru'bë nalë Galilea. Lueguë güe'pi më lu tubi lumë nu guzubë më nga'li. ³⁰ Cantidá mënë bédchini rall catë quëbezë më. Be'dënú rall cujë, ciegu, gu'pë, mancu, nu cantidá ra narac ll'u. Bédchininú rall lë'ë narac ll'u lu Jesús. Lë'ë më bëënëac më lë'ë rall. ³¹ Nalë bëdzëguëë' ldu'u ra mënë iurë guná rall ra gu'pë biadi'dzë rall; ra mancu bëac rall, ra cujë bëabrí guzé rall, ra ciegu bëabrí guná rall. Ra mënë bë'në alabar Dios; guni'i rall llëru'bë na pudërë shtë Dios de Israel.

Jesús bëdë'ë nagáu tapë mili nguiu

(Mr. 8.1-10)

³² Iurní guna'bë Jesús ra shini gusë'dë më nu repi më:

—Nalé rga'a ldua'a ra mënë rë' purquë hia guc tsunë dzë ze'dë naldë rall na. Nápëdi'i rall nagáu rall. Si talë guëshe'lda lë'ë rall lidchi rall sin quë gáudi'i rall, sca'a mbee'zë rall lu nezë.

³³ Ra shini gusë'dë më repi rai' iurní:

—¿Perë llallë gac guëdzëlë dau parë blac zihani mënë? Lugar rë' ni tubi adë chu nádi'i.

³⁴ Jesús guna'bë di'dzë:

—¿Bëldá guetështildi napë të?

Lë'ë rai' bëquebi rai':

—Gadchi guetështildi nu du'pë mbeldë mitu'në.

³⁵ Iurní gunibë'a më parë subë ra mënë lu guiu'u. ³⁶ Iurní guna'zi më guëzá gadchi guetështildi nu guna'zi më ra mbeldë. Bëdë'ë më graci lu Dios. Lueguë lë'ë më bëshullë mëhin. Bëdë'ë mëhin cua'a ra shini gusë'dë më. Hia lë'ë rai' gudi'dzë rai' parë ra mënë.

³⁷ Grëtë' ra mënë gudáu hashtë bielë rall. Despuësë gaulú gudáu rai', guadzé gadchi tępë ra pedasë nabë'në subrë. ³⁸ Grë ra nagudáu na ra ziquë tapë mili nguiu sin nagábëdi'i na'a nilë ra lguë'në. ³⁹ Despuësë Jesús bë'në më despedir ra mënë. Iurní guatë më la'ni barcu parë zia'a më regiuni nalë Magdala.

16

Ra fariseo guna'bë guëná rall tubi milagrë

(Mr. 8.11-13; Lc. 12.54-56)

¹ Ra fariseo nu ra saduceo bédchini rall lu Jesús parë guëtë'dë rall prëbë lë'ë më nihunë më nanádi'i voluntá shtë Dios. Guna'bë rall guëlua'a më tubi milagrë con pudërë shtë Dios. ² Perë lë'ë më bëquebi:

—Guadze' rni'i të: “Glli gac tubi dzë za'quë purquë lu gube'e nalé nallní rlua'a”. ³ Nu rsili rni'i të: “Nedzé gac tubi mal tiempë purquë lu gube'e nallní nu rëta' shcahi”. Lë'ë të na të falsë; runguë bë'a të lla rlua'a shcahi lu gube'e perë adë ráquëdi'i riasé të sëni shtë tiempë ne'. ⁴ Ra mënë mal nu mënë nadë rzu'bë diáguëdi'i shti'dzë Dios, rac shtu'u rall guëná rall tubi milagrë ru'bë perë adë guënádi'i rall lu más sëni; niétiquë guëná rall tubi sëni ziquë guc con Jonás, el quë nabíadi'dzë shti'dzë Dios guahietë.

Iurní bësëa'nëgá më lë'ë rall. Zia'a më.

Ldai' shtë ra fariseo

(Mr. 8.14-21)

⁵ Iurní lë'ë ra shini gusë'dë Jesús gudëdë rai' stubi ladë rua' nisë, perë bëa'ldë ldu'u rai' niua'a rai' guetështildi. ⁶ Iurní Jesús guni'i:

—Gulë gupë cuidadë con levadurë shtë ra fariseo nu saduceo.

⁷ Ra shini gusë'dë më guzublú guni'i lu sa' rai':

—Aquë por adë chu nuá'adi'i guetështildi, por ni guni'i më zni.

⁸ Perë Jesús guc bë'a shgabë rall nu repi më:

—¿Pëzielú ruadi'dzë lu sa' të adë nuá'adi'i të guetështildi? Du'psë fe napë të. ⁹ ¿Pë todavía runë fáltëru'u tsasé të chu nahia? ¿Pë adë rëagnádi'i ldu'u të ga'i guetështildi nagudi'dza parë ga'i mili nguiu? ¿Bëldá tępë bëca'a të? ¹⁰ ¿Pë adë rëagnádi'i ldu'u të gadchi guetështildi nagudi'dza gudáu parë tapë mili mënë? ¿Bëldá tępë bëca'a të? ¹¹ ¿Pëzielú adë rac bé'adi'i të adë quëadi'dzëdia'a shcuendë shtë guetështildi? Gulë gupë cuidadë levadurë shtë ra fariseo nu ra saduceo.

¹² Iurní guc bë'a ra shini gusë'dë më de quë Jesús adë quëgní'idi'i' shcuendë levadurë, sino shcuendë enseñansë narlua'a ra fariseo nu saduceo.

Guni'i Pedro na më Cristo

(Mr. 8.27-30; Lc. 9.18-21)

¹³ Iurní guzia'a Jesús parë regiuni shtë Cesarea nanaqué Felipo. Iurní guna'bë di'dzë më lu ra shini gusë'dë më:

—¿Chu rni'i ra mënë chu nahia? nguiu nabëshe'ldë Dios lu gué'dchiliu.

¹⁴ Lë'ë rai' bëquebi rai':

—Bëldá ra mënë rni'i rall nal Juan Bautista. Sëbëldá ra mënë rni'i rall nal Elías. Stubi tantë rni'i rall nal Jeremías u stubi naná biadi'dzë shti'dzë Dios.

¹⁵ Iurní repi më:

—Lë'ë të ¿chu rni'i të nahia?

¹⁶ Simón Pedro repi iurní:

—Lé'ël nal Cristo. Nal shini Dios nanabani.

¹⁷ Jesús bëquebi:

—Dichusë nal Simón shini Jonás, purquë ni tubi nguiu bëluá'adi'i lé'ël chu nahia sino quë Shtada naquëbezë gube'e; ni bëluá'ai' lul chu nahia. ¹⁸ Perë na rnia'a lul; lé'ël Pedro. Subrë tubi guë'ë ru'bë guna formar grupë shtë shmënë Dios naná rianaldë tëchi l dai' shtëna. Nu ni siquierë pudërë shtë galguti gúnëdi'i gan lu ra mënë narialdí ldu'i na. ¹⁹ Na guënehia shti'dza ziquë liahi parë tsagní'il lu ra mënë të guëdchini mënë lu Shtada catë rribë'a më. Lo quë narúnël permitir es quë hia bë'në më permitirin más antsë. Nápël autoridá; guëní'il napë mënë libertá. Lo quë narúnël prohibë es quë hia bë'në më prohibin dizdë más antsë. Guëní'il chu naperdunë nu chu nádi'i perdunë.

²⁰ Iurní guni'i Jesús tubldí; gunibé'ai' adë chu lu guadí'dzëdi'i ra shini gusë'dë më na më Cristo.

Guni'i më gati më

(Mr. 8.31—9.1; Lc. 9.22-27)

²¹ Dizdë iurní Jesús guzublú quëgni'i më lu shini gusë'dë më de quë lë'ë më napë quë guzia'a më Jerusalén nu de quë ra më guani'si shtë naciuni Israel nu ra jëfë shtë ra bëshuzi con ra mësë narlua'a lëy, guëzac zi rall lë'ë më. Gunë rall zihani cusë cuntrë lë'ë më. Nu repi më de quë quini rall lë'ë më perë dzë tsunë tsashtë më ladi ra tégulë. ²² Iurní lë'ë Pedro bia'a lë'ë më tubi ladë nu guzublú gudíldill lë'ë më. Guni'i Pedro:

—Aquë Dadë, ni lo quiere Dios. Nunquë adë guëdchínidi'i tédël cusë rë'.

²³ Perë Jesús bédchigré lu më nu repi më lu Pedro:

—Guabsú lua, Satanás, lé'ël nal ziquë guë'ë narreldë mënë. Adë riasédi'il lo quë narac shtu'u Dios. Rúnël llgabë ziquë mënë shtë gué'dchiliu.

²⁴ Iurní Jesús repi lu ra shini gusë'dë më:

—Si talë nanú tubi mënë narac shtu'u gáquëll shmëna, napë quë gúnëll renunci prupi vidë shtënéll. Napë quë gáquëll dispuestë gátill por na nu guidë náldëll na. ²⁵ El quë nadë rac shtú'udi'i gati por na, zátill. Perë el quë naguëniti vidë shtëni' por na nu por diza'quë, guëbánill parë siempre; gac salvárëll. ²⁶ Adë pë rllu'ídi'i gunë nguiu gan grétë' cusë lu gué'dchiliu nu despuësë guëní'till vidë shtënéll, adë nídi'i fin parë lé'ëll. ¿Pë ofrendë guëdë'ë nguiu lu Dios parë gac salvárëll? ²⁷ Nahia nguiu nabëshe'ldë Dios lu gué'dchiliu; guëdchinia con pudërë shtë Shtada. Guëdchinia con ra ianglë shtëné më. Iurní quilla cadë tubi nguiu según lo quë nabé'nëll. ²⁸ Guldía nabani bëldá mënë ndë'ë; adë gátidi'i rall hashtë guená rall lua; iurní napa pudërë ziquë rëy. Guëdchinia parë guëribé'ahia.

17

Guc cambi Jesús stubi formë

(Mr. 9.2-13; Lc. 9.28-36)

¹ Gudëdë shu'pë dzë; Jesús bia'a më Pedro nu Jacobo nu Juan, bëchi Jacobo; zia'a rai' lu tubi dani catë más guia'a. ² Iurní guc cambi Jesús stubi formë delantë lu rai'. Lu më rabtsë'ë ziquë ngubidzë. Hia shabë më bëaquin naquichi como llni. ³ Mizmë iurní guná ra shini gusë'dë më lu Moisés nu Elías; quëadi'dzënu rai' Jesús. ⁴ Iurní Pedro guni'i lu më:

—Dadë, bien dzu na'a ndë'ë iurne'. Si talë rac shtú'ul guëdëntsa'u na'a tsunë ranchi, tubin parë lé'ël, tubin parë Moisés, stubin parë Elías.

⁵ Nianá lë'ë Pedro quëadi'dzë, iurní bédchini tubi shcahi narabtsë'ë nabësë'au lë'ë rai'. La'ni shcahi bédchini tubi bë. Nu bini rai' tubi voz narni':

—Ndë'ë lë'ë shinia narac shtua'a. Nalé rquitë ldua'a con lé'i'. Gulë bëqué diaguë shtí'dzi'.

⁶ Iurë bini ra shini gusë'dë më di'dzë ni, bëzullibi rai' hashtë bëdia'a luquë rai' lu guiu'u nu bëdzëbë rai'. ⁷ Iurní Jesús guabi'guë lu rai'. Bédchi'bë guia'a më guëc rai' nu répi':

—Gulë tsasuldí; adë rdzëbëdi'i të.

⁸ Iurë lë'ë rai' gubi'a rai' stubi vueltë, hia ni tubi chu lu gunádi'i rai' sino sulë Jesús zuga'a.

⁹ Iurë bietë rai' lu dani, Jesús gunibë'a:

—Adë chu lu guadí'dzëdi'i të shcuendë lo quë nagoná të hashtë iurë nguiu nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu tsashtëhi' ladi ra tëgulë.

¹⁰ Iurní guna'bë di'dzë shini gusë'dë më:

—¿Pëzielú rni'i ra mësë shtë lëy de quë Elías napë quë guídi' primërë, antsë guëdchini Cristo?

¹¹ Jesús bëquebi:

—Verdá Elías guidë primërë. Gúni' règlë grë cusë. ¹² Hia bidë Elias perë ra mënë adë bënguë bé'adi'i rall lé'i' sino quë bë'nënú rall lé'i' lo quë naguc shtu'u rall. Mizmë manërë el quë nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu, sac zi më lu guia'a rall, gati më.

¹³ Iurní ra shini gusë'dë më bédë'ë rai' cuendë de quë Jesús quëadí'dzi' shcuendë Juan Bautista.

Bënëac Jesús tubi llquë'në narati zini

(Mr. 9.14-29; Lc. 9.37-43)

¹⁴ Iurë bédchini rai' catë rëta' los de más mënë, iurní guabi'guë tubi nguiu lu Jesús nu bëzullíbill lu më. Répill:

¹⁵ —Dadë, bëga'a ldú'ul shinia. Ráquëll galguidzë rati zini nu rzac zill. Zihani vueltë guláguëll la'ni gui'i nu guláguëll la'ni nisë. ¹⁶ Na ze'dënúa lé'ëll lu ra shini gusë'dël perë adë bé'nëdi'i rall gan nëac shinia.

¹⁷ Jesús guni'i:

—Lë'ë të mënë narialdídi'i ldu'i na, siembrë rsini të sa' të lu duldë. ¿Hashtë guc guëbezënúa lë'ë të, të parë tsaldí ldu'u të shti'dza? ¿Blac tiempë guëquërdënúa lë'ë të, të gapë të fe? Gude'enú shínil lua.

¹⁸ Iurní Jesús guní'i' guëc mëdzabë ni. Nu gunibë'a më guëru'u mëdzabë la'ni ldu'u ngulë'në. Lueguë bëac ngulë'në.

¹⁹ Despuësë de ni, ra shini gusë'dë më biadi'dzë rai' lu Jesús stubi cu'. Guna'bë di'dzë rai':

—¿Pëzielú adë bé'nëdi'i na'a gan niagú na'a mëdzabë fier la'ni ngulë'në?

²⁰ Jesús repi:

—Purquë lë'ë të du'psë fe napë të. Guldía rnia'a, si talë napë të fe masiá zucsë du'pë, guëni'i të lu dani rë': "Guabsú nga'li të parë súbël stubi lugar". Lë'ë dani tsabsú. Zac gunë të grë cusë si talë rialdí ldu'u të Dios. [²¹ Perë mëdzabë fier sa' ndë'ë sulë rru'u rall si talë runë të ruëguë lu Dios nu si talë quëhunë të ayunë.]

Stubi vueltë guni'i Jesús gati më

(Mr. 9.30-32; Lc. 9.43-45)

²² Mientras ziazú rai' juntë regiuni shtë Galilea, Jesús guní'i' de quë nguiu nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu, gac intriégui' guia'a ra mënë mal ²³ nu quini rall lé'i' perë dzë tsunë gac resucitári'. Di'dzë rë' nalé bësédchini tristë ldu'u ra shini gusë'dë më.

Gudilli rai' impuestë shtë iádu'u

²⁴ Iurë Jesús nu shini gusë'dë më bédchini rai' guë'dchi Capernaum, ra narunë cubrë impuestë shtë iádu'u guagná rall Pedro nu guna'bë di'dzë rall lu Pedro:

—¿Gu rguilli mësë shtë të impuestë parë iádu'u?

²⁵ Pedro bëquebi:

—Aha'.

Iurní guatë bëabrí Pedro lídchi'; guni'i Jesús primërë lu Pedro:

—¿Pë llgabë quëhúnël, Simón? ¿Chu mënë runë cubrë rai' impuestë nu ra contribución ca'a rëy shtë gué'dchiliu rë'? ¿Gu rguilli ra shini rëy u rguilli ra mënë zitu nanádi'i shmënë rëy?

²⁶ Simón bëquebi:

—Ra më zitu rguilli rall impuestë.

Jesús repi:

—Por ni ra shini rëy adë rguíllidi'i rall impuestë. ²⁷ Perë parë adë ldaguë llánëdi'i rall, gua rua' nisë. Bëtia'a iagullë shtë'nël la'ni nisë. Primërë mbeldë naná guená'zil, bësha'lë rua' ma. Guëdzélël tubi dumí. Gudilli impuestë por lë'ë hia'a.

18

Chu na más lasac

(Mr. 9.33-37; Lc. 9.46-48)

¹ Tiempë dzë ni ra shini gusë'dë më guabi'guë rai' lu Jesús nu guna'bë di'dzë rai':

—¿Chu gac más më ru'bë iurë guë'nibë'a Dios ziquë Rëy?

² Iurní Jesús guna'bë tubi llguë'në; bëzú më llguë'në guéláu de lë'ë rai'. ³ Nu repi më:

—Guldía rnia'a, si talë lë'ë të adë gúnëdi'i të cambi shgabë të nu gac të ziquë llguë'në rë', adë gáquëdi'i të tsuté të lugar catë rnibë'a Dios. Napë quë gac të mënë humildë.

⁴ Nguiu namás lasac lugar catë rnibë'a Dios, na el quë narialdí ldu'i na ziquë ra llguë'në, adë runë llë'ú'bëdi'i rall. ⁵ Si talë ra mënë gunë rall recibir tubi shmëna naná ziquë llguë'në humildë, también quëhúnëll recibir na.

Gupë cuidadë gúnëdi'il duldë

(Mr. 9.42-48; Lc. 17.1-2)

⁶ 'Perë cualquier el quë naná guëldaguë sáhi' la'ni duldë cumë ziquë tubi mënë humildë naná rialdí ldu'i shti'dza, el quë narlua'a tubi më humildë mal nezë të gúnëll duldë, mejurë galdë nguui ni tubi guichi ru'bë iénill, tsagrú'ldëll lë'ëll la'ni nisëdu'u.

⁷ Prubi mënë shtë gué'dchiliu iurë ze'dë ocasiuni gunë rall duldë. Napë quë guëdchini tiempë guëquili mëdzabë lë'ë mënë parë gunë rall duldë perë prubi el quë naquëglua'a sáhi' mal nezë.

⁸ 'Por ni rnia'a lu të; si talë guiá'al u guëa'l rac shtu'u guëldaguë lë'ëll lu duldë, bëchuguin; bëru'ldin zitu. Mejurë guëdchínil catë nápël vidë sin fin ziquë kujë u ziquë narunë faltë guiá'all u guëa'll quë guëdubi cuerpë tsal gabildi. Ndë nunquë réaldëdi'i be'lë. ⁹ Si talë slul rac shtu'u guëldaguë lë'ëll lu duldë, gulú slul, bëru'ldin zitu. Más mejurë tsutël catë rnibë'a Dios tubsë slul lédëdi'i tsal gabildi con guërupë slul.

Comparaciuni shtë lli'li naguniti

(Lc. 15.3-7)

¹⁰ 'Adë rúnëdi'i të desprëci tubi ziquë llguë'në rë'. Pues rnia'a lu të lu gube'e, ra ianglë shtë rai' siempërë napë rai' entradë catë quëbezë Dios. [¹¹ Nguiu nabëshe'ldë Dios, bídi' parë gúni' salvar grë lo quë nabëniiti.]

¹² '¿Pë rni'i ldu'u të? si talë tubi nguui nápëll tubi gahiu'a lli'li nu gunítill tubi lli'li, tsatílill lë'ë ma. Guësá'nëll noventa y nueve lli'li lu dani parë tsatílill lli'li naguniti. ¹³ Si talë guëdzélëll lë'ë ma, runa segurë de quë guëquitë ldú'ull por lli'li ni más quë ra noventa y nueve nadë gunítidi'i. ¹⁴ Zni zac Shtadë të naquëbezë gube'e, rac shtu'u më guënítdi'i ni tubi shmënë më naná humildë.

Gulë bë'në perdunë sa'l

(Lc. 17.3)

¹⁵ Si talë béchil quéhúnëll mal cuntrë lé'ël, guni'inú lé'ëll, sulë lé'ëll të parë gac bé'all guadë faltë nanápëll. Si talë guédé'ëll cuendë shtí'dzël, guëabrí ldu'ull con Dios. Zni lé'ël bé'nël compa'ni sa'l të tsaglá'guëll shnezë Dios. ¹⁶ Perë si talë adë rúnëdi'ill cuendë shtí'dzël, iurní bia'a tubi testigu u chupë testigu të parë gac bé'a rall shcuendë ra cusë rë'. ¹⁷ Si talë adë rúnëdi'ill cuendë lë'ë ra mënë ni, iurní guchi lu grë ra nardëá la'ni iádu'u faltë nanapë béchil. Si adë rúnëdi'ill cuendë grupë shtë shmënë Dios, iurní bé'në tratë lé'ëll cumë ziquë tubi adë guënëdi'i Dios u ziquë tubi më mal narunë cubrë impuestë.

¹⁸ 'Guldía rnia'a, grë lo quë narunë të permitir es quë hia bé'në më permitirin más antsë. Napë të autoridá të guëni'i të napë mënë libertá. Lo quë narunë të prohibë es quë hia bé'në më prohibin dizdë más antsë. Guëni'i të chu na perdunë nu chu nádi'i perdunë.

¹⁹ 'Nu rnia'a lu të, si talë chupë de lë'ë të cue të lu gué'dchiliu de acuerdë subrë lo quë naguëna'bë të lu Shtada naquëbezë gube'e, grétë' guëne'e më ²⁰ purquë catë rdëá chupë u tsunë mënë por nombre shtë na nu rialdí ldu'u rall na, nga'li quëbezënúa lë'ë rall.

²¹ Iurní bédchini Pedro nu guna'bë dí'dzi' lu më:

—Dadë, ¿bëldá vësë guna perdunë bëcha, el quë narunë duldë cuntrë na, hashtë gadchi vultë?

²² Jesús bëquebi:

—Guëni'idia'a gadchi vultë perë sino gadchi vësë setenta, bé'në perdunë béchil.

Comparaciuni tubi mënë adë nédi'i gúnëll perdunë sa'll

²³ 'Lugar catë rribë'a Dios nahin ziquë tubi rëy naguc shtu'u suldí cuendë shtë ra muzë. ²⁴ Iurë guzublú quëgna'bë rëy lë'ë ra muzë, bédchini tubi naze'bi tubi millón bëllë.

²⁵ Cumë muzë ni adë nápëdi'ill parë quíllill, lë'ë lamë gunibë'a guëtuu' mënë muzë ni con tsé'llëll nu shínill. Guëtuu' rëy grë lo quë nanapë muzë parë quilli muzë lo quë nazé'bill.

²⁶ Iurní lë'ë muzë bëzullíbill lu lamë nu bé'nëll ruëguë: “Dadë, gupë pacënci lë'ë na; quilla grétë' lo quë naze'bia”. ²⁷ Lë'ë lamë bëga'a ldu'ull muzë nu bé'në lamë perdunë grë lo quë naze'bi muzë. ²⁸ Perë lueguë lë'ë muzë bëdia'guëll stubi sa'll naze'bi tubi dumí mitu'në. Iurní guná'zill ieni sa'll parë bëtë'ell ieni sa'll. Iurní répill: “Gudilli lo quë nazé'bil”.

²⁹ Lë'ë prubi nguiu bëzullíbill lull nu bé'nëll ruëguë lull: “Gupë pacënci con na. Quilla grë lo quë naná ze'bia.” ³⁰ Perë lé'ëll adë nédi'ill sino quë bëtiá'all sa'll lachigui'bë hashtë quíllill lo quë nazé'bill. ³¹ Iurë stubi sa' muzë shtë lamë gunall pë guc, iurní gulaguë tristë la'ni ldu'u muzë ni. Biadí'dzëll lu shlámëll grë lo quë nabë'në primëre muzë. ³² Iurní lë'ë lamë gunibë'a parë gue'dë guézë muzë lu lamë. Iurní repi lamë: “Muzë mal, na bëna perdunë grétë' dumí nazé'bil purquë bé'nëll ruëguë lua. ³³ Zni lé'ël niápël pacënci con sa'l cumë ziquë napa pacënci lé'ël.” ³⁴ Iurní lë'ë lamë bëldëll nu gunibë'a lamë tsa muzë lu cashtigu hashtë quíllill grétë' lo quë nazé'bill.

³⁵ Jesús gualú guni'i më grétë' ndë'ë nu guni'i më:

—Shtada naquëbezë gube'e, gunë më ziquë rëy rë' si talë cadë lë'ë të adë gúnëdi'ill perdunë sa'l con guëdubinú ldu'ul.

19

Jesús bëlua'a shcuendë divurci

(Mr. 10.1-12; Lc. 16.18)

¹ Despuësë de guni'i Jesús grë ra dí'dzë rë', bëru'u më Galilea. Bédchini më regiuni shtë Judea nanaqué ladi guia'a guëë'gu Jordán. ² Cantidá mënë guanaldë rall lë'ë më. Nga'li bënëac më zihani ra narac llu'u.

³ Iurní bëldá fariseo guabi'guë rall lu Jesús parë guëldaguë rall lë'ë më tubi trampë. Guna'bë dí'dzë rall:

—¿Gu nanú mudë según lëy parë guélé' tse'lë mënë por cualquier cusë?

⁴ Lë'ë më bëquebi:

—¿Pë adë bí'ldidi'i të Sagradas Escrituras de quë iurë nabëcue'shtë Dios gué'dchiliu, bëntsa'u më nguiu nu na'a? ⁵ Nu guni'i më: “Lë'ë nguiu guësá'nëll shtëadi' nu shní'ai' parë guëquërdënull tsé'lëll. Hia guërupë rall gac rall tubsë.” ⁶ Zni hiadë nádi'i rall chupë sino tubsë; unidë na rall. Lo quë nabë'në Dios unír, adë chu guëldédi'i lë'ë rall.

⁷ Iurní guna'bë di'dzë rall:

—¿Pëzielú bë'në Moisés permitir guëdë'ë nguiu tubi cartë shtë divurci parë ca'a tsé'lëll nu guëlé tsé'lëll?

⁸ Jesús repi:

—Purquë nalé naguëdchi ldu'u të; por ni bédë'ë Moisés permisi parë guëlé tse'lë mënë, perë dizdë principi shtë gué'dchiliu, adë gúquëdi'in voluntá shtë Dios guësá'në nguiu tse'lë nguiu. ⁹ Nanú tubsë motivë parë guëlé tse'lë nguiu, sulë si talë quëhunë tsé'lëll duldë con stubi nguiu. Perë si ca'a mënë ni stubi na'a, quëhúnëll duldë adulteri. [Nu el quë naguëtsë'a con lë'ë na'a divorciadë pues nu záquëll quëhúnëll duldë adulteri.]

¹⁰ Ra shini gusë'dë më guni'i:

—Si talë nídi'i permisi guëlé tse'lë nguiu, mejurë adë cá'adi'i nguiu na'a.

¹¹ Jesús repi:

—Lédëdi'i grë mënë riasé nacagnia'a lu të, sino nadë más el quë nagunë Dios compañí parë gac bé'allin. ¹² Nanú nguiu nádi'i rall completë dizdë gulë rall. Sëbëldá nguiu nádi'i rall completë; bë'në mënë. Nanú sëbëldá mënë adë nédi'i guëtsë'a rall por prupi voluntá shtë rall të parë guadi'dzë rall diza'quë shtë Dios lu los de más mënë. El quë nariasé di'dzë rë', gúnëll recibirin.

Jesús bë'në ldai' ra llguë'në

(Mr. 10.13-16; Lc. 18.15-17)

¹³ Iurní bédchininú ra mënë llguë'në lu Jesús parë guëdchi'bë më guia'a më guëc rall nu guëna'bë më lu Dios por lë'ë rall. Perë ra shini gusë'dë më guzublú gudildi rai' guëc ra nabëdchininú llguë'në. ¹⁴ Perë Jesús repi:

—Bédë'ë sí, guidë bi'guë ra llguë'në lua, adë guëcádi'i të lu ra ni'i purquë ra mënë naná ziquë ra llguë'në, tsuté rall catë rnibë'a Dios ziquë Rëy.

¹⁵ Bédchi'bë guia'a më guëc ra llguë'në; iurní zia'a më stubi lugar.

Tubi sultërë ricu

(Mr. 10.17-31; Lc. 18.18-30)

¹⁶ Tubi sultërë guagná lë'ë Jesús nu répill:

—Mësë za'quë, ¿pë cusë za'quë guna parë gapa vidë eternë?

¹⁷ Jesús repi:

—¿Pëzielú rni'i lua, mësë za'quë? purquë ni tubi adë chu naza'quë, sulë Dios. Perë si talë rac shtú'ul gac salvárël, bëzu'bë diaguë grë mandamientë.

¹⁸ Repi sultërë:

—¿Guadë naná ra mandamientë ni?

Jesús repi:

—Adë quínidi'il sa'l. Adë rquënúdi'il ra sa'l. Adë cuánëdi'il pë shtë mënë; adë guadi'dzëdi'il bishi. ¹⁹ Bëzu'bë diaguë shti'dzë shní'al nu shtëdël, nu gac shtu'u bëchi sa'l mizmë manërë cumë ziquë rac shtú'ul lë'ël.

²⁰ Lë'ë sultërë repi:

—Bëna cumplir grë mandamientë rë' dizdë nabi'cha. ¿Pë runë faltë?

²¹ Jesús guni'i:

—Si talë rac shtú'ul gac tubdí shcuëndël lu Dios, bëtuu' grë cusë nanápël; bédë'ë dumí ca'a ra prubi, iurní gápël tesurë lu gube'e. Iurní sënëldël na.

²² Perë iurë lë'ë sultërë bini di'dzë rë', nalé gulaguë tristë la'ni ldú'ull; ziagzëll purquë nalé ricu nall.

²³ Iurní Jesús repi lu ra shini gusë'dë më:

—Guldía rnia'a, naganë tsuté tubi ricu lugar catë rribë'a Dios. ²⁴ Rnia'a lu të, más sencigi tsuté tubi camellë ichi tubi iagullë quë tubi ricu tsutéll gube'e, lu lugar catë rribë'a Dios.

²⁵ Iurë bini ra shini gusë'dë më di'dzë rë', nalé guasé ldu'u rai' nu bëdzëguëë' ldu'u rai'. Iurní guna'bë di'dzë lu sa' rai':

—¿Chúllëti'i gac salvar?

²⁶ Jesús gubi'a lu rai' nu répi':

—Adë gúnëdi'i nguii gan gunë salvar mizmé lé'i', perë Dios napë pudërë gunë më grétë' ra cusë.

²⁷ Iurní Pedro repi:

—Dadë, lë'ë na'a bësëa'në na'a grétë' lo quë nanapë na'a parë ze'dë naldë na'a lé'ël. ¿Pë guëdë'në na'a recibir?

²⁸ Jesús repi:

—Guldía rnia'a, tiempë grë cusë gáquin nacubi, iurë nguii nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu súbí' lu trunë shténi' catë quëbezë Dios, lë'ë të naze'dë naldë na cuzënú të na lu chi'bë chupë trunë parë gunë të juzgar ra chi'bë chupë grupë shtë Israel. ²⁹ Grétë' narsëa'në lídchi' u béchi' u záni' u shtádi' u shní'ai' u tsé'li' u shíni' u shguiu'u rai' purquë rac shtú'ull gáquëll shmëna, ni gúnëll recibir tubi gahiu'a vësë más nu gápëll vidë sin fin. ³⁰ Zihani naná más nasac entrë lu sa' rall, gac rall lúltimë dzë ni nu zihani naná lúltimë iurne', gac rall mënë namás nasac lu Dios.

20

Comparaciuni shtë narunë dchi'ni

¹ 'Lugar catë rribë'a Dios na ziquë tubi nashtënë tubi guiu'u lachi nargabní. Bëru'u lamë tumpranë rsili parë ziatíllil muzë, gunë rall dchi'ni catë nanú hiaguë uvë. ² Primërë guagnëll muzë de quë quíllil tubi dumí denario por tubi dzë. Nu gunibé'all tsaguënë ra muzë dchi'ni. ³ Despuësë bërú'ull rquë guë'ë; gunall lu stubi ra muzë nazuga'a shquini llguëa'. Adë pë quëhúnëdi'i rall. ⁴ Iurní repi lamë lu mënë ni: “Gulë tsa shchi'nia. Quilla lë'ë të narunë tucarë.” Iurní lë'ë rall zia'a rall. ⁵ Lë'ë nashtënë guiu'u bërú'ull casi guërudë dzë, nu guall rquë tsunë guadze'; mizmé zni bé'nëll con másru'u muzë. ⁶ Hia rquë ga'i guadze' guall stubi shquini llguëa'. Bëdzélëll sëbëldá muzë nadë pë quëhúnëdi'i. Iurní repi lamë: “¿Pëzielú rëta' t'ë ndë'ë casi hia mërë tsa'a dzë? ni dchi'ni adë quëhúnëdi'i të”. ⁷ Repi rall: “Purquë ni tubi adë chu bëne'e dchi'ni”. Iurní repi lamë: “Nu lë'ë të gulë tsa shchi'nia; tsaguënë të dchi'ni lu guiu'u. Guëguilla lë'ë të narunë tucarë.” ⁸ Iurë lë'ë gue'le bédchini, lë'ë nashtënë guiu'u repi lu encargadë shtë dchi'ni: “Guagna'bë grétë' muzë të parë gallë rall. Bëdë'ë pagu ca'a cadë tubi rall el quë naguaté lu dchi'ni rquë ga'i nu hashtë ra naguaté lu dchi'ni tumpranë.” ⁹ Iurní bédchini ra naguaté lu dchi'ni rquë ga'i guadze'; cadë tubi rall bë'në rall recibir pagu completë, tubigá dumí denario. ¹⁰ Despuësë bë'në tucarë naguaté primërë; bë'në rall llgabë de quë gunë rall recibir más dumí quë naguaté guadze'. Perë mizmé pagu bédë'ë lamë, lë'ë quë lë'ë tubigá denario. ¹¹ Naguté ra tumpranë iurë bë'në rall recibirin, iurní guzublú bë'në rall reclamë lu lamë. ¹² Repi rall: “Ra nabédchini lúltimë, bë'në rall dchi'ni tubsë iurë nu gudíllil igual ziquë lë'ë na'a, nu lë'ë na'a bédë'në na'a dchi'ni doblë; bia'a ldu'u na'a lu ngubidzë gua'të dzë”. ¹³ Perë lë'ë nashtënë guiu'u bëquebi lu tubi rall: “Amigu, adë quëhúnëdia'a ni tubi cusë mal. Hia bédë'na'a tratë gáshtël tubi denario. ¹⁴ Guna'zi shtumil nu bëagzé. Na rac shtua'a quilla mizmé pagu ca'a naguaté rquë ga'i ziquë narunë tucarë të. ¹⁵ Napa derechë rribé'ahia shtumía; guna lo quë narac shtua'a. ¿Pë nal mbidi purquë nahia naza'quë?” ¹⁶ Zihani mënë nalasac delantë lu sa' rall, gac rall lúltimë dzë

ni; nu zihani mënë naná lúltimë iurne', gac rall mënë namás lasac lu Dios. [Guna'bë Dios zihani mënë perë du'psë mënë gulé më parë gac rall shmënë më.]

Stubi vueltë guni'i Jesús gáti'

(Mr. 10.32-34; Lc. 18.31-34)

¹⁷ Jesús ziazú më nezë parë Jerusalén. Bia'a më ra shini gusë'dë më tubi cu' nu repi më:

¹⁸ —Hia nané të ziaqdchínia'a Jerusalén catë lë'ë nguiu nabëshe'ldë Dios lu gué'dchiliu, gac intriégui' lu jëfë shtë ra bëshuzi nu ra mësë shtë lëy parë gunë rall condenar lé'i' lu galguti. ¹⁹ Nu gunë rall intriegu lé'i' lu guia'a mënë nanádi'i israelitë të parë gunë rall burnë lë'ë nguiu ni, nu guëdë'lë rall galné nu guëquë'lë rall lé'i' lu cruz, perë dzë tsunë tsashtëhi' ladi ra tëgulë.

Shni'a Jacobo nu Juan guná'bëll tubi favurë

(Mr. 10.35-45)

²⁰ Iurní guabi'guë shni'a Jacobo nu Juan lu Jesús. Na rall shini Zebedeo; bédchini rai' lu Jesús. Iurní bëzullibi na'a ni delantë lu Jesús parë guená'bëll tubi favurë lu më. ²¹ Guna'bë di'dzë më:

—¿Pë rac shtú'ul guna?

Shni'a ra nguiu ni répill:

—Gunibë'a guërupë shinia subënú rall lé'ël iurë guëribé'al ziquë Rëy, túbill ladë ldi shtë'nël, stúbill ladë rubësë.

²² Perë Jesús bëquebi:

—Lë'ë të adë rac bé'adi'i të lo quë narna'bë të. ¿Zëzac zi të ziquë na? ¿Pë zac tédë të cusë durë natëda, cusë demasiadë durë?

Lë'ë rai' bëquebi:

—Zac na'a, Dadë.

²³ Iurní repi më:

—Verdá gunë të sufrir demasiadë ziquë guna sufrir. Gu të mizmë vasë shtë sufrimientë; perë subë të cula'nia, tubi de lë'ë të ladë ldi nu stubi ladë rubësë, adë rúnëdi'i tucarë guënehia sí, subë të ndë. Shtada bé'në preparar lugar ni sulë parë ra narac shtu'u më subë rall ndë.

²⁴ Iurë lë'ë ra stubi chi'i ra shini gusë'dë më bini lo quë naguna'bë Juan nu Jacobo, bëldé rai'. ²⁵ Perë Jesús guna'bë lë'ë rai' nu guni'i më:

—Lë'ë të nané të ra jëfë shtë naciuni nanádi'i israelitë, nalé nadushë rribë'a rall; rdchi'bë rall lëy naná dushë gunë mënë cumplir ²⁶ perë gáquëdi'in entrë de lë'ë të. Al contrari, el quë narac shtu'u gac më ru'bë entrë de lë'ë të, napë quë gúnëll sirvë lu los de más sáhi'. ²⁷ Cualquier de lë'ë të si talë rac shtú'ul gáquël mayurë entrë grë ra sa'l, napë quë gáquël muzë shtë grë rai'. ²⁸ Nahia nguiu nabëshe'ldë Dios lu gué'dchiliu; zelda ziquë muzë shtë mënë. Zéldëdia'a parë gunë mënë sirvë lua. Guënehia vidë shtëna ziquë préci parë gac salvar zihani mënë.

Bënëac Jesús chupë mënë ciegu

(Mr. 10.46-52; Lc. 18.35-43)

²⁹ Iurë lë'ë rai' ziagru'u rai' ciudá Jericó, cantidá mënë zianaldë rall lë'ë Jesús. ³⁰ Nga'li zúbëga'a chupë ciegu. Zúbëga'a rall guëlladchi rua' nezë. Iurë bini ra ciegu Jesús hia zé'di', guni'i rall fuertë:

—Dadë llëbni David, bëga'a ldú'ul lë'ë na'a.

³¹ Ra mënë guni'i guëc ra ciegu parë guëac dchi rall, perë lë'ë rall más ziaqla'guë guni'i rall fuertë:

—Dadë llëbni David, bëga'a ldú'ul lë'ë na'a.

³² Iurní guzudchí Jesús nu guna'bë më ra ciegu nu guna'bë di'dzë më:

—¿Pë rac shtu'u të guna?

³³ Lë'ë rall bëquebi:

—Dadë, rac shtu'u na'a guenä na'a.

³⁴ Iurní Jesús bëga'a ldu'u më lë'ë rall. Bëshá guia'a më slu rall. Lueguë iurní ra ciegu guná rall llni. Bëac slu rall nu guanaldë rall lë'ë Jesús.

21

Guaté Jesús Jerusalén

(Mr. 11.1-11; Lc. 19.28-40; Jn. 12.12-19)

¹ Hia ziadgchini rai' Jerusalén; bédchini rai' guë'dchi Betfagé. Betfagé quëhin guëlladchi tubi dani nalë Olivos. Bëshe'ldë Jesús chupë shini gusë'dë më ² nu repi më:

—Tsa të guë'dchi naná quë delantë. Nga'li guëdzëlë të tubi burrë quëdú con shini ma. Gulë bësha'quë ma të gue'dënú të ma ndë'ë. ³ Si talë chu guëni'i lu të u guëna'bë dí'dzëll lu të, guchi de quë lë'ë Dadë rqui'ni lë'ë ra ma. Lueguë guëshë'ldëll nague'dënú ra ma.

⁴ Zndë guzac parë guc cumplir lo quë nabëquë'ë muzë shtë Dios guahietë. Guní'i':

⁵ Gulë guchi lu ra mënë naquërelde guë'dchi Sión: “Gulë guná, lë'ë Rëy shtë të ze'dë guëdchíni'.

Nadú'ui'; dchí'bi' tēchi tubi burrë, shini tubi ma narua'a carguë.”

⁶ Iurní lë'ë shini gusë'dë më zia'a rai'; bē'nē rai' tal cumë guní'i Jesús lu rai'. ⁷ Be'dënú rai' burrë con shini ma. Iurní gudchi'bë rai' shabë rai' tēchi ma nu gudchibë Jesús tēchi ma. ⁸ Hia ra mënë zihani gudishi rall shabë rall lu guíu'u parë ziazúhi' lu nezë. Sëbëldá ra mënë bëchuguë rall ndiaguë shtë hiaguë parë gudishi rall ndiaguë lu nezë. ⁹ Hia ra mënë nazia'a delantë también naná ze'dë trasë, guzublú guní'i rall:

—Gunë Dios salvar llëbni David. Benditë el quë naze'dë guëdchini por partë shtë Dios. Rac shtu'u na'a Dios nacabezë gube'e gunë më salvar llëbni David.

¹⁰ Iurë Jesús bédchini Jerusalén, guëdubi ciudá bédzatsu ra mënë. Nu grë mënë guna'bë di'dzë rall:

—¿Chu ndë'ë?

¹¹ Ra mënë rni'i rall:

—Léhi' Jesús më Nazaret shtë Galilea. Ruadí'dzi' shti'dzë Dios.

Jesús bësëllu'në mënë mal la'ni iádu'u

(Mr. 11.15-19; Lc. 19.45-48; Jn. 2.13-22)

¹² Despuësë de ni, Jesús guaté la'ni iádu'u ru'bë. Iurní gualdú hia'ldë më grëtë' mënë nartuu' nu narzi'i. Bërë'shë më mellë shtë ra nacagchili dumí shtë ra mënë. Bërë'shë më ra iagshili shtë ra naquëgtuu' ra palumë. ¹³ Iurní guní'i më:

—La'ni Sagradas Escrituras rni'i zndë'ë: “Lidcha na parë gunë mënë orar lu Dios” perë lë'ë të bē'nē të cambi lugar ni ziquë cuevë shtë nguba'në.

¹⁴ Mizmë la'ni iádu'u guabi'guë ra ciegu nu ra cujë lu Jesús. Bënëac më lë'ë rall. ¹⁵ Perë ra jëfë shtë ra bëshuzi nu ra mësë shtë lëy, guná rall lu milagrë naquëhunë më. Iurë lë'ë rall bini rall lo quë naguni'i ra llguë'në, bēldé rall. Fuertë guní'i ra llguë'në la'ni iádu'u:

—Gunë Dios salvar llëbni David ndë'ë.

¹⁶ Bēldé ra bëshuzi; repi rall lu Jesús:

—¿Gu rínil lo quë naquëgni'i ra llguë'në rë'?

Jesús bëquebi:

—Aha'. Rinia. ¿Pëllë adë bí'ldidi'i të Sagradas Escrituras? lo quë naruadi'dzë zndë'ë:

Dios bé'ni' të rua' llguë'në nu ra me'dë radchi guëru'u labansë parë Dios; nahin labansë más chulë parë lë'ë më.

¹⁷ Iurní bësëa'nëgá më lë'ë rall. Zia'a më parë guë'dchi Betania. Hia nga'li gudëdë gue'lë më.

Jesús guludé hiaguë bëlda'u

(Mr. 11.12-14, 20-26)

¹⁸ Hia brëgue'lë rsili iurní ziaqdchini rai' Jerusalén. Bëldia'në ldu'u më. ¹⁹ Guná më lu tubi hiaguë bëlda'u nazubë rua' nezë. Iurní guabi'guë më lu hiaguë; gáuhi' tubi nashi perë adë bëdzëlëdi'i më nashi; purë ndiaguë nua'a hiaguë. Iurní Jesús repi lu hiaguë:

—Nunquë jamás adë guëabrídi'i quë nashi lul.

Mizmë iurní lë'ë hiaguë bëlda'u gubidchi. ²⁰ Iurë guná ra shini gusë'dë më zndë'ë, bëdzëguë' ldu'u rai'. Guni'i rai':

—¿Guná, nasesë gubidchi hiaguë rë'?

²¹ Jesús bëquebi:

—Guldía rnia'a lu të, si talë napë të fe nu adë rzádi'i ldu'u të, lëdë niá'asëdi'i gunë të ziquë bëna con hiaguë bëlda'u sino guëni'i të lu dani: “Guabsú ndë'ë; tsal la'ni nisëdu'u”. Pues zni gaquin. ²² Grétë' lo quë naguëna'bë të con oraciuni, si talë rialdí ldu'u të Dios, pues gunë të recibirin.

Pudërë nanapë Jesús

(Mr. 11.27-33; Lc. 20.1-8)

²³ Iurní Jesús guaté la'ni iádu'u. Mientras quëglua'a më nga'li, bédchini ra jëfë shtë ra bëshuzi con ra më gushë shtë guë'dchi. Guna'bë di'dzë rall lu Jesús:

—¿Chu bëshe'ldë lë'ël nu bëne'e dereché nu pudërë parë rúnël cusë rë'?

²⁴ Jesús bëquebi:

—Nu na runa tubi preguntë lu të. Si talë guëquebi të lua, guënia'a lu të chu bëne'e pudërë runa grë ra cusë rë'. ²⁵ ¿Chu gunibë'a lë'ë Juan parë bëchu'bë nísi' ra mënë? ¿Pë Dios u nguiu?

Iurní guzublú rall quëadi'dzë lu sa' rall; repi rall:

—Si talë guëni'i hia'a Dios gunibë'a lë'ë Juan, iurní guëquebi nguiu rë': “¿Pëzielú adë gualdídi'i ldu'u të shti'dzë Juan?” ²⁶ Si talë guëni'i hia'a ra nguiu bëshe'ldë lë'ë Juan, pues rdzëba'a ra mënë purquë grë rall rialdí ldu'u rall de quë biadi'dzë Juan shti'dzë Dios.

²⁷ Iurní repi rall lu Jesús:

—Adë rdë'ëdi'i na'a cuendë chu bëshe'ldë lë'ë Juan.

Iurní lë'ë më repi:

—Pues ni na tampuquë adë guëquëbidia'a chu shtë pudërë nu autoridá quëhuna ra cusë rë'.

Comparaciuni shtë chupë shini mënë

²⁸ Jesús repi:

—¿Pë runë të shgabë të zndë'ë? Tubi nguiu napë chupë shínill. Repi dadë lu shíni': “Lga'në, tsaguënël dchi'ni shtë cuseché catë nanú hiaguë uvë”. ²⁹ Lë'ë shini më bëquëbill: “Tsaguënëdia'a dchi'ni”, perë despuësë bé'nëll cambi shgábëll; guaguë'nëll dchi'ni. ³⁰ Lueguë lë'ë dadë ni guagná lë'ë stubi shíni'; guní'ill: “Tsaguënël dchi'ni”. Nguiu ni bëquebi lu shtádi': “Aha! Dadë, tsaguëna dchi'ni” perë adë guádi'ill. ³¹ ¿Guadë de guërupë ra llguë'në ni bë'në lo quë naguni'i shtádi'?

Iurní repi rall:

—Lë'ë primërë.

Iurní Jesús repi:

—Guldía rnia'a, ra cubradurë shtë impuestë nu ra na'a mal, tsuté rall lugar catë rnibë'a Dios antsë de lë'ë të ³² purquë Juan Bautista bidë guëluá'ai' shnezë Dios lla gac salvar të, perë lë'ë të adë gualdídi'i ldu'u të shti'dzë Juan. Perë en cambi ra cubradurë shtë impuestë nu ra na'a mal, gualdí ldu'u rall shti'dzi'. Lë'ë të guná të lo quë nabë'në Juan perë adë bé'nëdi'i të cambi mudë nanabani të; adë gualdídi'i ldu'u të shti'dzi'.

Comparaciuni shtë ra muzë mal

Mr. 12.1-12; Lc. 20.9-19)

³³ 'Gulë bëquë diaguë stubi comparaciuni. Gu' tubi nguiu nanapë tubi ldë guiu'u lachi nargabni. Bëcabnill hiaguë uvë nu bëntsá'ull tubi lu' alreduerë; bëntsá'ull catë guëru'u juguë shtë uvë. Bëzá'all tubi hiu'u guia'a parë quëhapë ra muzë ra plantë.

'Iurní bédë'ë mënë ni guiu'u parë ra trabajadurë gunë rall dchi'ni mëdi. Iurní zía'all zitu.

³⁴ 'Iurë lë'ë tiempë shtë cusechë bédchini, gunibë'a lamë shtë guiu'u bëldá muzë parë tsaglli'i rall mëdi narunë tucarë ca'a lamë. ³⁵ Ra trabajadurë guna'zi rall lë'ë ra muzë ni; tubi muzë bédë'ë rall galné. Stubi muzë gudini rall. Stubi muzë bédë'ë guë'ë rall. ³⁶ Iurní lë'ë nashtënë guiu'u bëshé'ldëll másru'u muzë perë ra trabajadurë bë'në rall tratë muzë ni mizmë manërë.

³⁷ 'Por fin gunibë'a nashtënë guiu'u tsa llgá'ni'. Bë'në shgábi': "Zunë rall rëspëti shinia". ³⁸ Perë iurë guná trabajadurë lu shini nashtënë guiu'u, repi rall: "Ndë'ë na el quë nangunë recibir herenci. Cha guédinia'a lë'ëll të parë guëa'në guiu'u rë' ca'a hia'a."

³⁹ Zni guna'zi rall llgá'nëll. Gulú hia'ldë rall shini lamë lu guiu'u nu gudini rall shini lamë.

⁴⁰ Iurní Jesús guna'bë di'dzë:

—Iurë lë'ë nashtënë guiu'u gue'dë guëzë, ¿pë gúnëll con ra trabajadurë iurní?

⁴¹ Bëquebi rall:

—Pues gati ra muzë mal sin adë chu guëgá'adi'i ldu'u lë'ë rall. Iurní ca'a stubi mënë guiu'u të parë gúnëll intriegu ra cusechë cadë izë.

⁴² Iurní Jesús repi:

—¿Pë nunquë bí'ldidi'i të ra Escrituras narni'i zndë'ë?

Guë'ë nabëru'ldë albañil tubi ladë, guë'ë rë' gunë sirvë parë shquini hiu'u.

Zni bë'në më, el quë narnibë'a lë'ë hia'a.

Guná hia'a pudërë shtë më; nalé nasa'a nahin.

⁴³ Por ni rnia'a lu të, Dios adë guënë'edi'i lugar tsuté të catë rnibë'a më. Lo quë nanapë të, guëshe'ldë mëhin hashtë stubi mënë naná ziquë trabajadurë za'quë nabëdë'ë cusechë narunë tucarë nashtënë guiu'u. [⁴⁴ El quë narredë guëc guë'ë rë', gac chupë ldëll perë iurë ldaguë guë'ë ni guëc mënë, gáquëll ziquë pulvë.]

⁴⁵ Iurë lë'ë ra jëfë shtë ra bëshuzi con ra fariseo bini rall grë comparaciuni lo quë naguni'i Jesús, bédë'ë rall cuendë de quë quëadi'dzë më shcuendë rall. ⁴⁶ Iurní guc shtu'u rall guëna'zi rall lë'ë më prësi perë bédzëbë rall los de más mënë purquë guni'i mënë na Jesús tubi profetë narni'i shti'dzë Dios.

22

Comparaciuni shtë sa'a

¹ Jesús guzublú quëadi'dzë më stubi por comparaciuni. Repi më:

² —Lë'ë lugar catë rnibë'a Dios, na ziquë tubi rëy nabë'në tubi laní shtë sa'a parë shíni'.

³ Gunibë'a rëy ni ra muzë parë tsagna'bë rai' ra invitadë lu sa'a, perë adë nédi'i ra mënë niagdchini rall lu sa'a. ⁴ Iurní guna'bë rëy stubi shcu'a'a muzë. Guni'i rëy: "Gulë guni'i lu ra invitadë hia napreparadë dau; hia ngunë nandchú con los de más ra ma hia gu'i; grëtë' nahin listë. Nadë más guëdchini rall parë cuzë rall lu sa'a." ⁵ Perë ra invitadë adë bë'nëdi'i rall cuendë. Tubi de lë'ë rall guagnall lu shguiú'ull. Stubi guagnall ra neguci shtënëll. ⁶ Hia stubi ra invitadë guna'zi rall muzë shtë rëy; bë'në rall maltratë muzë ni hashtë gudini rall lë'ë muzë. ⁷ Iurní lë'ë rëy bëldëll. Gunibë'all ra suldadë parë tsatini rall lë'ë narguini mënë. Nu tsa quëgui'i ra suldadë guë'dchi ni. ⁸ Lueguë repi rëy lu muzë stubi: "Hia grë na listë parë sa'a; perë ra invitadë bëlua'a rall de quë adë rúnëdi'i tucarë rall invitación shtëna. ⁹ Gulë tsa iurne' ra nezë principal. Gulë bë'në invitar lë'ë mënë lu sa'a, grë ra naguëdia'guë'lú të; tsuté rall." ¹⁰ Iurní bëru'u ra muzë nezë; guagtëá rall grëtë' lo quë nabëdia'guë'lú rall, tantë hiembrë mal nu nguiu za'quë. Iurní sí, guadzë hiu'u catë na preparadë parë sa'a.

¹¹ Iurní rëy guaté catë nanú ra mënë. Guná rëy lu tubi nguii naquëbezë nga'li, perë adë nuá'adi'ill lari shtë sa'a. ¹² Repi rëy: “Amigu, ¿lla guaté ndë'ë sin adë nuá'adi'ill lari shtë sa'a cumë ziquë na custumbrë?” Perë nguii ni adë pë guní'idi'ill. ¹³ Iurní lë'ë rëy repi lu naquëhunë sirvë lu mellë: “Gulë bëldi'bi guëa'll nu guia'a nguii rë'. Gulë bëtia'a lë'ëll parë lu nacahi catë gu'në mënë nu hashtë guëchushí lai' rall.” ¹⁴ Rnia'a lu të, zihani mënë guëna'bë Dios parë tsuté rall catë rribë'a më, perë du'psë mënë gulë më parë gac rall shmënë më.

Shcuendë impuestë

(Mr. 12.13-17; Lc. 20.20-26)

¹⁵ Iurní ra fariseo zia'a rall parë guré rall de acuerdë lla tsu mudë guësiguë rall lë'ë më të nini'i më cusë mal. ¹⁶ Nu bëshe'ldë rall partidë shtë rall con stubi partidë shtë Herodes parë tsaguëchi rall lu Jesús:

—Mësë rdë'ë na'a cuendë de quë lë'ëll rni'il verdá nu rluá'al nezë shtë Dios sin adë rúnëdi'il cuendë lo quë narni'i mënë. Adë rúnëdi'il juzguë según el quë narná mënë. ¹⁷ Guni'i lu na'a ¿pë na bien según lëy guëdíllia'a impuestë lu rëy César, u guëdíllidi'ia'a impuestë?

¹⁸ Perë Jesús bédë'ë cuendë de quë cabezënú rall mal llgabë. Repi më lu rall:

—Na të falsë. ¿Pëzielú ze'dë guësiguë të na? ¹⁹ Gulë bëlua'a dumí denario naquilli të impuestë.

Iurní be'dënú rall tubi monedë. ²⁰ Guná Jesús lu monedë; iurní guna'bë di'dzë më:

—¿Chu lu nu chu lë naquë lu dumí rë'?

²¹ Bëquebi rall:

—Lu rëy César naquë lu dumí.

Iurní Jesús repi:

—Gulë bédë'ë naca'a César lo quë naná shtë César nu gulë bédë'ë naca'a Dios lo quë naná shtë Dios.

²² Iurë bini rall ra di'dzë rë', bëa'në dchi rall nu guasé ldu'u rall. Iurní bësëa'nëgá rall lë'ë më; zia'a rall.

Guna'bë di'dzë ra mënë shcuendë lla tsashtë ra tégulë

(Mr. 12.18-27; Lc. 20.27-40)

²³ Mizmë dzë ni bëldá ra saduceo guagná rall lë'ë Jesús. Ra saduceo rni'i de quë adë tsashtëdi'i ra tégulë. Guna'bë di'dzë rall lu më:

²⁴ —Mësë, bëquë'ë Moisés guahietë si tubi nguii gáti' sin shíni', bëchi tégulë napë quë cá'all tse'lë tégulë të gapë rai' shini parë adë tsalúdi'i shfamili tégulë. ²⁵ Guc gadchi bëchi; primëre nguii bëtsé'all perë gútil sin ni tubi shíni'. Bësëá'nëll viudë parë segundë béchill. ²⁶ Segundë bëchi tégulë cuá'all lë'ë viudë perë gútil sin ni tubi shíni'. Na tsunë lo mizmë; cuá'all tse'lë tégulë perë gútil sin ni tubi shíni'. Guëzá bëchi tégulë cua'a rall lë'ë na'a ni perë adë gúpëdi'i rai' shíni'. ²⁷ Despuësë lë'ë na'a ni gúti'. ²⁸ Iurë tsashtë ra tégulë ¿chu gac tse'lë na'a ni? pues gadchi nguii guc tse'lë na'a.

²⁹ Jesús bëquebi:

—Bëganë të con di'dzë shtë të purquë adë riasédi'i të lo quë narni'i Sagradas Escrituras; nu adë guënëdi'i të pudërë shtë Dios. ³⁰ Iurë ra tégulë tsashtë rai' stubi, adë guëtsé'adi'i rai'; adë rnádi'i rai' guëtsé'a shini rai'. Na rai' ziquë ianglë shtë Dios nacabezë gube'e. ³¹ Perë shcuendë tsashtë ra tégulë ¿pë adë bí'ldidi'i të lo quë narni'i Dios? Guni'i më zndë'ë: ³² “Nahia Dios shtë Abraham; nahia Dios shtë Isaac; nu Dios shtë Jacob”. Grë shmënë Dios nabani rai' aunquë hia guti rai'. Napë rai' vidë sin fin. Perë lë'ë më adë nádi'i Dios parë el quë nanápëdi'i vidë sin fin.

³³ Iurë bini mënë zndë'ë, nalé bëdzëguëe' ldu'u rall nu guasé ldu'u rall lo quë naquëglua'a më.

Lë'ë mandamientë namás lasac
(Mr. 12.28-34)

³⁴ Iurë ra fariseo guc bë'a rall de quë Jesús bësëac dchi më ra saduceo, iurní bëtëá rall.
³⁵ Tubi de lë'ë rall na mësë shtë lëy. Guc shtú'ull ldaguë më lu trampë; guna'bë dí'dzëll:

³⁶ —Mësë, ¿guadë mandamientë namás lasac de grë mandamientë?

³⁷ Jesús repi:

—“Gulë guc shtu'u Dadë Dios con guëdubinú ldú'ul nu guëdubi almë shténël nu guëdubi shgábël”. ³⁸ Ndë'ë namás lasac nu nahin primërë mandamientë lu grë mandamientë. ³⁹ Hia nachupë na cumë ziquë primërë. Rni'in: “Gulë guc shtu'u sa'l cumë ziquë rac shtú'ul mizmë lé'ël”. ⁴⁰ Si talë rzu'bë diaguë të mandamientë rë' también canihunë të cumplir lo de más nabëquë'ë Moisés nu lo quë nabëquë'ë ra muzë shtë Dios guahietë.

Chu na shtadë Cristo
(Mr. 12.35-37; Lc. 20.41-44)

⁴¹ Mientras lë'ë ra fariseo nianá rëta' rall lu Jesús, ⁴² lë'ë më guna'bë di'dzë:

—¿Pë runë të shgabë të? ¿Chu na Cristo? ¿Chu shini lë'ë më?

Iurní repi rall:

—Llëbni David.

⁴³ Iurní guna'bë di'dzë Jesús:

—Espíritu Santo quëbezënuhi' lë'ë David nu por pudërë shtë Espiritu Santo guni'i David shcuendë llëbni David:

⁴⁴ Dadë Dios guni'i lu lamë shtëna, el quë narnibë'a na:

“Guzubë ladë ldi shtëna hashtë guna gan lu enemigu shténël të guëzu'bë diaguë rall shtí'dzël”.

⁴⁵ ¿Lla na posiblë gac Cristo shini David cumë David guni'i Cristo na Dadë narnibë'a lë'ë David?

⁴⁶ Iurní ni tubi rall gúquëdi'i niaquebi rall lu më. Dizdë dzë ni hia ni tubi rall adë gúpëdi'i rall valurë niana'bë di'dzë rall lu më.

23

Bëlua'a Jesús lla na ra fariseo nu saduceo
(Mr. 12.38-40; Lc. 11.37-54; 20.45-47)

¹ Iurní guni'i Jesús lu ra mënë nu lu ra shini gusë'dë më:

² —Ra mësë shtë lëy nu ra fariseo rzubë rall shlugar Moisés iurë rlua'a rall ra mënë.

³ Gulë bëzu'bë diaguë shti'dzë rall. Gulë bë'në grëtë' lo quë narni'i rall perë adë tsanaldëdi'i të tëchi manërë nanabani rall. Bien rni'i rall perë adë rúnëdi'i rall cumplir.

⁴ Bien rlua'a rall lëy shtë Dios perë ra cusë naquëhunë rall obligar gunë mënë, na ziquë tubi carguë në'ë; adë chu tìpëdi'i guëldisin. Rnibë'a rall mënë të parë gua'a ra mënë carguë ni, perë lë'ë rall ni siquierë más zucsë tubi shcuënë rall guëldisë rallin. ⁵ Grëtë' devociuni narunë rall quëhunë rallin të guená mënë. Luqué rall nu rua' llicu rall nua'a rall partë di'dzë shtë Sagradas Escrituras të guená mënë devociuni narunë rall. Chulë zutsa'u lu shabë duni shtë rall. ⁶ Nu rac shtu'u rall subë rall lugar más lasac catë rau mënë shtse nu catë zubë më ru'bë la'ni iádu'u. ⁷ Nu rac shtu'u rall grë mënë gunë saludar lë'ë rall con zihani rëspëti iurë lë'ë rall ziazú rall nezë. Rac shtu'u rall gunë mënë saludar lë'ë rall con di'dzë rë': “Mësë”.

⁸ Perë lë'ë të adë rúnëdi'i të ziquë lë'ë mënë ni. Adë rac shtú'udi'i të guëni'i mënë na të mësë, purquë napë të tubsë mësë; náhi' Cristo. Grë të na të bëchi la sa' të. ⁹ Adë rní'idi'i të lu tubi sa' të: “Dadë” parë lu guë'dchiliu rë', purquë nanú tubsë Shtadë të, më naquëbezë gube'e. ¹⁰ Nu adë rní'idi'i të: “Lamë” lu sa' të, purquë Jesucristo náhi' lúniquë lamë nanapë të. ¹¹ Mënë narunë sirvë parë los de más sa' hia'a, ni más më ru'bë entrë lë'ë të ¹² purquë grëtë' narunë naru'bë, gac nasáquëdi'i rall. El quë narunë lasáquëdi'i, ni nasac iurní.

¹³ 'Prubi të mësë shtë lëy nu fariseo, na të mënë falsë purquë rta'u të rua' nezë shtë Dios të parë adë chu tsuté'di'i, nu nilë mizmë lë'ë të adë nédi'i të tsuté të. Nu adë rdé'edi'i të lugar parë grë narac shtu'u tsuté nezë za'quë.

[¹⁴ 'Prubi de lë'ë të mësë shtë lëy nu fariseo; na të mënë falsë purquë rdchisú të lidchi ra viudë; iurní parë guësiguë të ra mënë, runë të orar zihani vueltë. Lë'ë të gunë të recibir más cashtigu dushë.]

¹⁵ 'Prubi de lë'ë të mësë shtë lëy nu fariseo; na të falsë. Ria të stubi guë'dchi namás zitu parë tsagtë'tsë të shldai' të lu ra mënë, perë iurë lë'ë të runë të gan tubi shmënë të, nall chupë vueltë más shini gabildi quë lë'ë të purquë riuguëll bishi shtë të.

¹⁶ 'Prubi de lë'ë të, na të ziquë mësë ciegu. Rni'i të si talë quëhunë mënë jurar por iádu'u ru'bë, pues adë rúnëdi'i obligar gunë mënë cumplirin, perë si talë runë mënë jurar por orë shtë iádu'u, ni sí, runë mënë comprumisi; napë quë gunë mënë cumplirin. Zni cagni'i të. ¹⁷ Tuntë nu ciegu na të. ¿Pë más lasac orë u lë'ë iádu'u? Iádu'u nu orë na santu. ¹⁸ Nu también caglua'a të si talë chu runë jurar por bëcu'guë la'ni iádu'u, adë rúnëdi'i obligar gunë mënë cumplir juramentu ni, perë rni'i të si talë runë mënë jurar por ofrendë nadchi'bë lu bëcu'guë, ni sí, napë quë gúnëll cumplir. ¹⁹ Tuntë nu ciegu ¿pë más lasac ofrendë nadchi'bë lu bëcu'guë u lë'ë bëcu'guë nabëdë'ë Dios ziquë lugar santu? ²⁰ Pues rnia'a lu të, el quë narunë jurar por bëcu'guë, adë quëhúnëdi'ill jurar por bëcu'guë sulamëntë perë también por grë ofrendë nadchi'bë lu bëcu'guë. ²¹ El quë narunë jurar por iádu'u, adë quëhúnëdi'ill jurar sulamëntë por iádu'u sino quë también por lë'ë Dios nacabezë la'ni iádu'u. ²² También el quë narunë jurar por gube'e, quëhúni' jurar por trunë shtë Dios nu por mizmë Dios narnibë'a lugar ni.

²³ 'Prubi de lë'ë të mësë shtë lëy nu fariseo; na të falsë. Lë'ë të rdë'ë të ofrendë narunë tucarë Dios, cadë chi'i ra cusë rdë'ë të tubi parë Dios. Correctë nahin; perë adë rúnëdi'i të cuendë ra enseñansë más lasac shtë'në më. Adë rúnëdi'i të cumplir; adë rgá'adi'i ldu'u të sa' të. Nádi'i të justë. Adë rúnëdi'i të cumplir shti'dzë të. Cagnia'a lu të, rqui'ni gunë mieti cumplir grë mandamientë ru'bë nu también los de más mandamientë shtë Dios. ²⁴ Lë'ë të na të ziquë mësë ciegu; rdchi'bi të vini parë guëru'u rëshë antsë gul vini, perë adë rdé'edi'i të cuendë de quë nanú tubi ma ru'bë ziquë camellë guti naga'a la'ni vini.

²⁵ 'Prubi de lë'ë të mësë shtë lëy nu ra fariseo; na të falsë. Zunë të por fuërë vasë nu ra platë perë nezë la'ni, nalé suci nahin. Zni na të; na të nguba'në nu quëhunë të cumplir deseo mal. ²⁶ Fariseo ciegu, primëre gulë bëzuné nezë la'ni ldu'u të, iurní napë të conductë za'quë. Iurní na të ziquë vasë narie'ti guëdubi partë.

²⁷ 'Prubi de lë'ë të mësë shtë lëy nu fariseo; na të falsë. Na të ziquë ba'a. Nalé cusë za'quë naquichi rlua'a fuërë nu chulë rlua'ain, perë nezë la'ni gadzë ra ba'cu shtë tégulë nu grë cusë ziquë narru'ldë mënë rua' guë'dchi. ²⁸ Zni na të, lë'ë të; por fuërë rlua'a të cusë za'quë. Lu ra mënë rlua'a të bien, perë nezë la'ni të nalé gadzë ra bishi nu adë quëhúnëdi'i të cumplir lëy shtë Dios.

²⁹ 'Prubi de lë'ë të mësë shtë lëy nu fariseo; na të falsë; rza'a të capillë shtë nabiadi'dzë shti'dzë Dios guahietë, nu rzutsa'u të rua' ba'a shtë ra mënë naguc më za'quë lu guë'dchiliu con guë'ë iarë. ³⁰ Iurní lueguë rni'i të: "Si talë lë'ë na'a niaquëreldë na'a tiempë shtë ra shtadë guelú na'a, adë chu nihúnëdi'i compañi ra nagudini ra profeté". ³¹ Por mizmë di'dzë shtë'në të quëgni'i të na të llëbni shtë ra nagudini ra profeté. Na të testigu cuntrë mizmë lë'ë të; na të tubsë rënë con shtadë guelú të. ³² Gulë bë'në cumplir lo quë narac shtu'u të, maldá nananú la'ni ldu'u të ziquë bë'në shtadë guelú të con ra muzë shtë Dios.

³³ 'Serpientë, llëbni mbe'ldë, ¿llallë gunë të parë guëca'chilú të lu cashtigu shtë gabildi? ³⁴ Cashe'lda mënë za'quë naruadi'dzë shti'dza, perë lë'ë të quini të sèbëldá rai'. Nu gunë të crucificar lë'ë rai'. Sèbëldá rai' guëdë'ë të galné la'ni iádu'u shtë të nu sunaldë të lë'ë rai' guë'dchi por guë'dchi. ³⁵ Zni na të culpablë. Ldagüë cashtigu guëc të por grë

duldë nabë'në mënë guahietë iurë gudini rall Abel hashtë tiempë gudini mënë Zacarías, shini Berequías. Gudini të lë'i' entrë bëcu'guë nu iádu'u. ³⁶ Guldía rnia'a lu të, culpë shtë grë mënë ni ldaguë subrë guëc ra mënë naquërelde lu gué'dchiliu iurne'.

Bi'ni Jesús por gué'dchi Jerusalén

(Lc. 13.34-45)

³⁷ Mënë shtë Jerusalén, lë'ë të rguini të ra nabadi'dzë shti'dzë Dios; rdë'ë guë'ë të grë ra naze'dénú diza'quë shtë më. Zihani vueltë guc shtua'a niatëahia lë'ë të cumë ziquë tubi guidi rguëdchi ra guidi me'dë, perë adë nédi'i të guëdchini të lua. ³⁸ Gulë guná, lë'ë të con lidchi të guëa'në ziquë tubi hiu'u dachi; adë chu gúnëdi'i compa'ni lë'ë të. ³⁹ Rnia'a lu të, hiadë guëabrídi'i guëná të lua hashtë guëdchini tiempë iurë lë'ë të guëni'i të: “Benditë na el quë naze'dë guëdchini por nombre shtë Dios. Bë'në ldai' më lë'i'.”

24

Jesús guni'i guëchili iádu'u ru'bë

(Mr. 13.1-2; Lc. 21.5-6)

¹ Bëru'u Jesús iádu'u. Iurë zëagzé më, ra shini gusë'dë më guabi'guë rai' lu më nu guzublú bëlua'a rai' ra guë'ë ru'bë shtë iádu'u. ² Jesús bëquebi:

—¿Gu rna të lu grëtë' ra cusë rë'? Guldía rnia'a lu të, lugar rë' ni tubi guë'ë adë guëá'nëdi'i guëc sa' guë'ë. Grëtë' tsaluhin.

Sëni shtë iurë tsalú gué'dchiliu

(Mr. 13.3-23; Lc. 21.7-24; 17.22-24)

³ Iurní zia'a rai' lu dani shtë Olivos. Jesús guzubë nga'li. Iurní ra shini gusë'dë më guagni'i lu më guitsë guitsë:

—Rac shtu'u na'a guëni'il lu na'a, guc gac grë ra cusë naquëgní'il. ¿Guadë naná sëni shtë tiempë naguëabril stubi? ¿Guc gac fin shtë gué'dchiliu?

⁴ Iurní Jesús repi:

—Gulë gapë cuidadë ni tubi adë chu cuguëdi'i lë'ë të ⁵ purquë cantidá mënë guëdchini rall; guëni'i rall: “Na nahia Cristo”, nu guëguguë rall cantidá mënë. ⁶ Nu lë'ë të guini të nutici shtë ra guërru naze'dë guëlla' nezë rë' nu zitu, perë adë rdzëbëdi'i të purquë zni napë quë gac. Perë todavía lédëdi'i fin shtë gué'dchiliu ⁷ purquë tubi naciuni tildinú stubi naciuni; tubi guë'dchi tildinú stubi guë'dchi. Nu guidë ra gubini, galguidzë, nu guëllú zihani lugar. ⁸ Con cusë ni na principi shtë cusë durë naze'dë.

⁹ Iurní gunë ra mënë intriegu lë'ë të parë gunë rall mal tratë lë'ë të nu hashtë quini rall lë'ë të. Nu grëtë' mënë shtë gué'dchiliu, guëná zá'quëdi'i rall lu të purquë na të shmëna. ¹⁰ Tiempë dzë ni cantidá mënë guëni'i rall fe shtë rall. Lë'ë rall guëná zá'quëdi'i rall lu sa' rall. Nu gunë rall traicionar sa' rall. ¹¹ Guëdchini cantidá naguëguguë lë'ë ra mënë. Guëni'i rall de quë ruadi'dzë rall shti'dzë Dios. Cantidá mënë guëguguë rall. ¹² Zihani cusë mal tsadalë, por ni cantidá mënë hiadë gac shtú'udi'i rall sa' rall ¹³ perë grëtë' el quë nagac firmë hashtë fin, ni gac salvar. ¹⁴ Lë'ë diza'quë narni'i shcuendë lugar catë rnibë'a Dios, napë quë gac predicarin guëdubi gué'dchiliu. Guadi'dzë mënë diza'quë parë grëtë' naciuni parë gunguë bë'a mënë lë'ë më. Iurní guëga'a iurë shtë fin.

¹⁵ Lë'ë muzë shtë Dios nabërulé Daniel, bëquë'ëi' lla na tiempë natsuté cusë mal iádu'u ru'bë. Iurë lë'ë të guëná të lu cusë narunë manchar iádu'u santu, lë'ë iurë bëga'a; guëlladchi na fin shtë gué'dchiliu. El quë naquëhu'ldë shti'dza, gulë tsasé lo quë narnia'a. ¹⁶ El quë narëta' guë'dchi Judea iurní, guëllu'në rall parë dani. ¹⁷ Grë el quë nazubë guëc hiu'u lídchi', adë gáquëdi'i tsaldú rall pë shtë'në rall la'ni hiu'u; mejurë guëllu'në rall lueguë. ¹⁸ Grë el quë nananú lachi iurní, adë gáquëdi'i guëabré rall parë tsaglli'i rall shabë rall. ¹⁹ Prubi ra na'a tiempë dzë ni, grë ra na'a nanua'a shíni' u grë ra narca'a me'dë.

²⁰ Gulë guna'bë lu Dios të gáquëdi'i ra cusë durë tiempë naldë, nilë por dzë narzi'i ldu'u mënë ²¹ purquë tiempë ni gac suceder cusë demasiadë durë nanadë gunádi'i mënë dizdë principi shtë gué'dchiliu, nu nunquë jamás gáquëdi'i sa' ra cusë ni. ²² Si talë adë bé'nëdi'i Dios menos ra dzë shtë sufrimientë, adë chu nádi'i gac salvar perë por ra mënë nagulé Dios, gac menos ra dzë ni.

²³ 'Si talë guëni'i tubi nguiu lu të: "Gulë guná, ndë'ë lë'ë Jesucristo", u "Gulë tsagná ndë; lë'ë më nanú", adë tsaldídi'i ldu'u të shti'dzë mënë ni. ²⁴ Guëdchini ra naguëguguë lë'ë mënë. Guëni'i rall na rall Cristo. Sëbëldá rall guëni'i rall na rall naruadi'dzë shti'dzë Dios. Gunë rall sëni ru'bë nu milagrë parë guëguguë rall mënë hashtë si na posiblë guëguguë rall ra nagulé Dios. ²⁵ Hia gunia'a lu të antsë ²⁶ por ni, si talë chu guëni'i lu të: "Gulë guná, lë'ë më nanú më lu shlatë catë chu nádi'i", adë tsádi'i të nga'li; u si talë chu guëni'i: "Gulë guná, nanú më la'ni tubi hiu'u", adë tsaldídi'i ldu'u të ²⁷ purquë ziquë ra'a tubi gui'i shtë nguzi'u; rabtsë'ë gui'i nezë guia'a hashtë nezë guetë, zni gac iurë lë'ë nguiu nabëshe'ldë Dios lu gué'dchiliu, guëdchíni' stubi. ²⁸ Catë naga'a ra naguti, nga'li rdëá ra bëchu.

Lla na tiempë iurë guëdchini Cristo

(Mr. 13.24-37; Lc. 21.25-33; 17.26-30, 34-36)

²⁹ 'Despuësë gudëdë ra dzë shtë cusë durë, lueguë lë'ë ngubidzë guëcahi lúhi' nu mbehu hiadë guënë'edi'in llni. Ra mbelëgui'i ldaguë. Grëtë' fuersë shtë gube'e guëni'bi.

³⁰ Iurní lu gube'e guená të sëni shtë nguiu nabëshe'ldë Dios. Grëtë' ra mënë shtë gué'dchiliu, gu'në rall nu guená rall lu nguiu nabëshe'ldë Dios; guëdchíni' rua' shcahi lu gube'e. Guëlua'a llëru'bë pudërë nu llni shtë në më. ³¹ Nu guëshé'ldi' ianglë shtëni' con gu'ldë trompetë parë guëdëá grëtë' nagulé Dios guëdubi gué'dchiliu dizdë tubi cu' hashtë stubi ladë.

³² 'Gulë bësë'dë tubi comparaciuni shtë tubi hiaguë bëlda'u. Iurë guená të luhin, rguëhin nu rru'u ra ndiaguë lu llícuhin, hia rac bë'a të bédchini tiempë shtë galna'i.

³³ Mizmë manërë ni, iurë guená të ra cusë rë', gulë bédë'ë cuendë lë'ë më ze'dë guëdchíni'. ³⁴ Guldía rnia'a, grëtë' ndë gac cumplir antsë quë gati ra mënë nanabani iurne'. ³⁵ Gube'e nu gué'dchiliu tsalú rahin perë shti'dza adë tsalúdi'in.

³⁶ 'Perë dzë nu iurë adë chu rac bé'adi'i, ni por mizmë ianglë shtë gube'e, ni por shini Dios, sulamëntë Dios Shtada rac bë'a më dzë shtë fin.

³⁷ 'Ziquë guzac tiempë shtë Noé, zni gac iurë lë'ë nguiu nabëshe'ldë Dios guëdchíni'.

³⁸ Tiempë dzë ni antsë lë'ë juici shtë nisë bédchini, nabani ra mënë lu gué'dchiliu; gudáu rall nu bii' rall; bëtsë'a rall, nu bédë'ë rall shini rall parë riu sa'a shtë ni'i, hashtë lë'ë Noé guté la'ni barcu. ³⁹ Todavía adë bédë'ëdi'i rall cuendë hashtë iurë lë'ë juici bédchini. Bia'a nisi grëtë' ra mënë. Zni gac iurë nguiu nabëshe'ldë Dios guëdchíni' stubi. ⁴⁰ Tiempë dzë ni chupë nguiu nanú lachi; tubi nguiu tsabsú, stubi nguiu guëa'në. ⁴¹ Chupë na'a caniu'u; tubi tsabsú, stubi guëa'në.

⁴² 'Gulë cue nasini purquë adë rac bé'adi'i të ca iurë guëdchini el quë naguëni'bë'a lë'ë të. ⁴³ Perë gulë bësë'dë ndë'ë, si talë tubi nashtë'në hiu'u rac bé'all ca iurë guëdchini nguba'në, ga'a nasínill parë gáquëdi'i tsaldanë nguba'në. ⁴⁴ Por ni gulë cue nasini nu gulë gac preparadë ldu'u të purquë menos runë të shgabë të, iurní guená të lu nguiu nabëshe'ldë Dios; hia bédchíni'.

Tubi muzë za'quë nu tubi muzë mal

(Lc. 12.41-48)

⁴⁵ '¿Chu na muzë namás riasé nu namás obedientë? Na ziquë el quë nabë'në recibir dchi'ni. Lamë shtë nguiu ni gunibé'all guëdë'ë nguiu nagáu iurë bë'në tucarë gau lamë.

⁴⁶ Dichusë muzë si talë quëhúnëll bien iurë lë'ë lamë guëdchini. Guëdzelë lamë lë'ë muzë; quëhúni' cumplir. ⁴⁷ Guldía rnia'a, lë'ë lamë guëzú lë'ë muzë ni; gáquëll encargadë shtë grë lo quë nanapë lamë. ⁴⁸ Perë si talë muzë nall tubi nguiu mal, gúnëll llgabë de quë

shlámëll gac ldë'ë parë gue'dë guëzé⁴⁹ nu gúnëll tratë mal stubi sa' muzë, nu tsataunull ra zudchi; ruu'll con lë'ë rall. ⁵⁰ Iurë lë'ë lamë guëabré, lë'ë muzë ni adë rúnëdi'i shgábëll ca iurë gue'dë guëzé lamë. ⁵¹ Perë lë'ë lamë guëdë'ë tubi cashtigu ru'bë parë muzë ni; gac condenárëll mizmë manërë cumë ziquë mënë naná falsë. Iurní gúnëll nga'li hashtë rchushí lai'll.

25

Comparaciuni shtë chi'i lliguëna'a

¹ Iurë guëdchini tiempë, manërë naguënbë'a Dios na ziquë chi'i lliguëna'a naguna'zi lámpara nariú sëiti parë quëgui'in; bëru'u rall të parë gunë rall recibir lë'ë lliguë iurë guëdchíni' lidchi sa'a. ² Ga'i lliguëna'a na tuntë, adë rúnëdi'i rall guëquëll, perë ga'i ra lliguëna'a na rall listë. ³ Ra lliguëna'a tuntë bia'a rall lámpara shtë rall perë adë biá'adi'i rall sëiti parë tsadzë lámpara. ⁴ Perë ra lliguëna'a listë bia'a rall bëtëi sëiti nu gadzë ra lámpara. ⁵ Lë'ë lliguë gac ldë'ë parë guëdchínill; iurní mbëca'ldë bédchini lu ra lliguëna'a. Por fin lë'ë rall gu'të ga'si. ⁶ Iurní cumë ziquë guërudë gue'lë, bini rall tubi naguni'i fuertë: “Hia lë'ë lliguë ze'dë. Gulë bëru'u të parë gunë të recibir lë'ë lliguë.” ⁷ Grëtë' lliguëna'a guashtë rall parë bë'në rall preparar lámpara shtë rall. ⁸ Hia zëga'i ra naná tuntë repi rall lu zëga'i naná listë: “Denú du'pë sëiti purquë lë'ë lámpara shtë'në na'a guëaldin”. ⁹ Perë lliguëna'a naná listë bëquebi rai': “Aquëdi'i, purquë iurní guëbidchi sëiti shtë'në na'a. Parë lë'ë të adë gáldëdi'in; mejurë gulë tsaca'a sëiti catë rduhin. Gulë tsasí'ihin të parë iurní napë tëhin.” ¹⁰ Perë mientras ga'i na'a guasi'i rall sëiti, lë'ë lliguë be'dë guëzé. Ra lliguëna'a naná preparadë guatënú rall lliguë lu sa'a. Iurní bë'au rua' puertë. ¹¹ Despuësë bédchini ra zëga'i lliguëna'a; iurní guni'i rall: “Dadë, bësha'lë puertë”. ¹² Perë naná shtë'në hiu'u bëquebi: “Guldía rnia'a de quë adë guënëdia'a lë'ë të”.

¹³ Iurní Jesús repi:

—Gulë gac preparadë. Gulë gac nasini purquë adë rac bé'adi'i të pë dzë, ni pë iurë guëdchini nguiu nabëshe'ldë Dios.

Comparaciuni shtë dumí

¹⁴ Lugar catë rnibë'a Dios nu tiempë gunë më juzguë ra mënë, na ziquë tubi nguiu naguzia'a parë stubi naciuni. Guna'bë nguiu ni ra shmúzëll. Bé'nëll incarguë shtumill lu ra muzë ni.

¹⁵ Tubi de lë'ë ra muzë bédë'll ga'i mili bëllë. Stúbill cua'a chupë mili dumí. Stúbill cua'a tubi mili bëllë, según narac cadë tubi rall. Iurní lë'ë nguiu ni guzia'a vijjë. ¹⁶ Hia lë'ë muzë nabë'në recibir ga'i mili bëllë, lueguë bé'nëll neguci con dumí. Bé'nëll gan stubi zëga'i mili bëllë de guëc ra nabë'nëll recibir. ¹⁷ Mizmë manërë ni nabë'në recibir chupë mili bëllë, bé'nëll gan stubi chupë mili más. ¹⁸ Perë el quë nabë'në recibir tubi mili bëllë, bëcá'chill dumí shtë lamë. Guatánill tubi guëru catë guacá'chill dumí.

¹⁹ Hia llëru'bë tiempë gudëdë; bëabré lamë shtë muzë ni. Iurní guzublú guna'bë lamë shcuendë dumí. ²⁰ Primërë bédchini nabë'në recibir ga'i mili bëllë. Bé'nëll intriegu lu shlámëll stubi zëga'i mili. Répill: “Dadë, lë'ë ga'i mili nabë'në'el cuahia ndë'ë; perë guná, stubi zëga'i mili bëna gan subré guëc ga'i mili”. ²¹ Lë'ë lamë repi: “Bien nahin; lé'ël nal tubi muzë za'quë. Rac bé'ahia gúnëll lo quë narac shtua'a. Hia quë lé'ël bé'nëll bien de lo du'pë, guënehia másru'u cusë za'quë të guënbé'al. Guatë; bëquitë ldú'ul con na.” ²² Despuësë bédchini stubi muzë nabë'në recibir chupë mili bëllë. Répill lu lamë: “Dadë, bënë'el chupë mili bëllë cuahia; lë'ë ndë'ë. Perë chupë mili bëllë más bëna gan subré guëc chupë mili.” ²³ Lë'ë lamë repi: “Bien nahin. Nal tubi muzë za'quë. Napa confiansë lé'ël. Hia quë lé'ël nal muzë za'quë de lo du'pë nabëna incarguë guí'al; bé'nëll gan más. Guatë; bëquitënú ldú'ul na.” ²⁴ Perë iurë bédchini muzë nabë'në recibir tubi mili bëllë,

rëpill lu shlámëll: “Dadë, nanëa quë lë'ël nal tubi nguii naná rzac zi muzë. Rcá'al cusechë catë adë bëcabnídi'il, nu rtëal catë adë bëté'tsëdi'il bë'dchi. ²⁵ Por ni bëdzëba; guaca'cha shtumil la'ni guiu'u perë iurne' lë'ë shtë'nël ndë'ë.” ²⁶ Lë'ë lamë bëquebi: “Muzë mal nal, nu nabëchil. Rní'il de de quë rachia cusechë catë adë rcabnídia'a, nu rtëáhia catë adë rtë'tsëdia'a bë'dchi. ²⁷ Por ni niagutël dumí lu bancu parë iurná nihuna recibir shini dumí lo quë narunë tucara.” ²⁸ Iurní repi lamë lu ra narëta' nga'li: “Gulë bëdchisú mili bëllë de muzë mal nu bëdë'ëin ca'a naná bë'në recibir chi'i mili. ²⁹ Si talë guëquë diaguë të bien, Dios guëne'e më más shti'dzë më parë lë'ë të perë si talë rúnëdi'il cuendë shti'dza, guëdchisú më llni narní'il nápël. ³⁰ Nu lë'ë muzë mal, gulë bëtia'a lë'ël tëchi fuërë catë nacahi, catë gu'në mëne nu rchushí lai' rall.”

Juici shtë ra naciuni

³¹ Iurë lë'ë nguii nabëshe'ldë Dios guëdchíni' stubi, guëdchíni' con llni nu pudërë nu con ra ianglë shtë Dios. Subë më lu trunë shtë'në më con llëru'bë pudërë. ³² Ra mëne shtë grë naciuni guëdëá rall delantë lu më. Hia lë'ë më cuë më ra mëne cumë ziquë rbë vëquërë ra lli'li con ra chivë. ³³ Cue'e za'quë më ra më za'quë nagulé Dios ziquë lli'li ladë ldi shtë'në më, nu ra më mal, ra nagualdídi'li ldu'i lë'ë më, cue rall ladë rubësë. ³⁴ Iurní lë'ë rëy guëni'i lu naquëbezë ladë ldi: “Gulë te'e guëdchini të lua, lë'ë të el quë naná gulë Shtada. Gulë bë'në recibir lugar za'quë naná preparadë parë lë'ë të dizdë Dios bëcuel'shtë guë'dchiliu. ³⁵ Pues bëldí'ana, nu lë'ë të bëne'e të nagudáuha. Gubidcha, nu bëne'e të nabia'. Guca ziquë më zitu, nu lë'ë të bëne'e të catë gu'të ga'sia. ³⁶ Bë'në faltë shaba perë bëne'e të lo quë nabëqui'nia. Guc llú'uhia; bidë guëná të na; guahia lachigui'bë, nu be'dë guëná të na.” ³⁷ Iurní lë'ë ra naná justë guëni'i rall lu më: “Dadë, ¿guc guná na'a lul; bëldí'anël, nu bëne'e na'a nagaul? ¿Guc guná na'a gubídchil, nu bëne'e na'a nabii'l? ³⁸ ¿Guc guná na'a lul ziquë më zitu, nu bëne'e na'a catë guquërdël? ¿Guc guná na'a bë'në faltë shábël, nu bëne'e ná'ahin? ³⁹ ¿Guc guná na'a guc llú'ul u gual lachigui'bë, nu be'dë guëná na'a lë'ël?” ⁴⁰ Iurní rëy guëquebi: “Guldía rnia'a, grëtë' lo quë nabë'në të por tubi ra bëcha namás mitu'në, ziquë bë'në të tratë grë ra shmëna hashtë el quë namás lasáquëdi'i, pues mizme na bë'në të tratë”.

⁴¹ Iurní lë'ë rëy guepi lu naná rëta' ladë rubësë: “Gulë guabsú lua, lë'ë të hia nanudë të parë gabildi. Tsa të lu be'lë nanápëdi'i fin, preparadë parë mëdzabë nu parë ra ianglë shtë'nëll. ⁴² Pues bëldí'ana perë adë bëné'edi'i të nagudáuha. Gubidcha perë adë bëné'edi'i të nabia'. ⁴³ Guca ziquë më zitu perë adë bëné'edi'i të catë naquërela. Runë faltë shaba perë lë'ë të adë bëné'edi'i të niétiquë. Guc llú'uhia; guahia lachigui'bë perë adë be'dë guënádi'i të na.” Iurní lë'ë ra më mal guepi rall: ⁴⁴ “Dadë, ¿guc guná na'a bëldí'anël u gubídchil u ziquë më zitu u bë'në faltë shábël u guc llú'ul u gual lachigui'bë, nu adë chu be'dë guënádi'i lë'ël?” ⁴⁵ Lë'ë rëy guëquebi iurní: “Guldía rnia'a, manërë mal bë'në të tratë shmëna naná más humildë, zni bë'në të tratë mizme na”. ⁴⁶ Lueguë iurní lë'ë ra nguii guzia'a rall lu cashtigu nanápëdi'i fin perë grëtë' naná tubldí shcuëndi' lu Dios, guzia'a rai' gube'e catë cabezë Dios catë nídi'i fin.

26

Quëguili mëne mudë parë guëna'zi rall Jesús

(Mr. 14.1-2; Lc. 22.1-2; Jn. 11.45-53)

¹ Iurë Jesús gualú biadi'dzë më grëtë' ra cusë ni, repi më lu ra shini gusë'dë më:

² —Lë'ë të hia rac bë'a të dentrë de chupë dzë shtë laní Pascu, lë'ë nguii nabëshe'ldë Dios gac intriégui' guia'a mëne mal nu gac crucificári'.

³ Tiempë dzë ni ra jëfë shtë ra bëshuzi nu ra mëse shtë lëy nu ra më gushë entrë ra israelitë, bëdëá rall lu rualdëa' shtë palaci shtë Caifás, jëfë shtë ra bëshuzi. ⁴ Nga'li

bëntsa'u rall tubi tratë parë guëna'zi rall Jesús con di'dzë bishi parë quini rall lë'ë më
⁵ perë guni'i lu sa' rall:

—Lëdi la'ni dzë laní parë adë guëdzátsudi'i ra mënë.

Tubi na'a nabëte'bi sëiti nashi guëc Jesús

(Mr. 14.3-9; Jn. 12.1-8)

⁶ Jesús nanú Betania lidchi Simón el quë naguc llu'u ládi'. ⁷ Iurní guabi'guë tubi na'a; nuá'all tubi bëtëi guë'ë shtë sëiti nashi nu nalé lasaquë sëiti ni. Iurë quëbezë Jesús lu mellë, lë'ë na'a ni bëtë'bi' sëiti guëc Jesús. ⁸ Iurë lë'ë ra shini gusë'dë më guná rai' pë bë'në na'a, bëldé rai' nu guzublú guni'i rai':

—¿Pëzielú bë'në na'a rë' desperdici sëiti nashi guëc më? ⁹ purquë bien niatuu' na'a sëiti por zihani dumí nu niadé'ëll dumí ca'a ra prubi.

¹⁰ Perë guc bë'a Jesús shgabë rai' nu guni'i më:

—¿Pëzielú cagni'i tē cuntrë na'a rë'? El quë nabé'ni' nahin tubi cusë za'quë parë na.

¹¹ Pues ra prubi guëdubi tiempë quëbezënú rall lë'ë tē perë na lëdë guëdubi tiémpëdi'i quëbezënúa tē. ¹² Lo quë nabé'në na'a nabëte'bi sëiti guëdubi cuerpë shtëna, bë'ni' parë gac preparar iurë gatia nu guëga'cha. ¹³ Guldía rnia'a, guëdubi lugar catë guadi'dzë ra mënë diza'quë guëdubi gué'dchiliu, guadi'dzë ra mënë lo quë nabé'në na'a rë'. Guëagná ldu'u mënë lo quë nabé'ni'.

Judas bë'në prometer gúnëll intriegu Jesús

(Mr. 14.10-11; Lc. 22.3-6)

¹⁴ Iurní tubi naná chi'bë chupë poshtë nabëruélé Judas Iscariote, guagní'll lu ra jëfë shtë ra bëshuzi ¹⁵ nu répill:

—¿Blac guëne'e tē talë guna intriegu Jesús guia'a tē?

Iurní lë'ë rall gudilli rall galdë bi chi bëllë bédchichi. ¹⁶ Dizdë iurní Judas gudí'lll manërë parë gúnëll intriegu lë'ë më guia'a ra contrari shtë më.

La Santa Cena

(Mr. 14.12-25; Lc. 22.7-23; Jn. 13.21-30; 1 Co. 11.23-26)

¹⁷ Primërë dzë shtë laní naráu mënë guetështildi sin levadurë, ra shini gusë'dë më guabi'guë rai' lu më nu guna'bë di'dzë rai':

—¿Ca lu rac shtú'ul guëdë'në na'a preparar shtse shtë Pascu; guëdáuha'a?

¹⁸ Jesús repi:

—Gulë tsa tubi ciudá lidchi tubi nguui nu gulë guchi: “Lë'ë mësë guni'i zndë'ë: Hia lë'ë iurë zia guëdchini. Lídchil guna laní Pascu con ra shini gusë'da.”

¹⁹ Ra shini gusë'dë më bë'në rai' cumë ziquë gunibë'a Jesús. Bë'në rai' preparar shtse shtë Pascu.

²⁰ Iurë lë'ë gue'llë gu', quëbezënú Jesús lë'ë chi'bë chupë shini gusë'dë më lu mellë.

²¹ Mientras caniháu rai', repi më:

—Guldía rnia'a, tubi de lë'ë tē gunë tē intriegu na.

²² Iurní lë'ë rai' guzublú riá ldu'u rai' demasiadë; guna'bë di'dzë rai' tubi por tubi:

—Dadë ¿ni mudë guna intriegu lé'ël?

²³ Jesús repi:

—El quë naraunú na la'ni el mizmë platë, ni lë'ë nagunë intriegu na. ²⁴ Lë'ë nguui nabëshe'ldë Dios guzia'a parë nezë según narni'i Sagradas Escrituras, perë prubi de lë'ë nguui el quë nagunë intriegu na. Mejurë adë niálëdi'i nguui ni.

²⁵ Iurní lë'ë Judas, lë'ë traidor, guni'i:

—Mësë ¿ni mudë na guna intriegu lé'ël?

Jesús bëquebi:

—Aha', lé'ël la la'.

²⁶ Mientras quëhaunú Jesús lë'ë rai', guna'zi më guetështildi nu bédë'ë më graci lu Dios. Despuësë de bëshullë mëhin, bédë'ë më guetështildi cua'a ra shini gusë'dë më; nu repi më:

—Gulë gau ndë'ë; ndë'ë lë'ë shcierpa.

²⁷ Iurní guna'zi më copë. Bédë'ë më graci lu Dios nu bédë'ë mëhin cua'a ra shini gusë'dë më. Repi më:

—Gulë bii' grétë' të copë rë'; ²⁸ ndë'ë lë'ë shrëna narunë sellar tëtë cubi purquë nahin tubi favurë parë cantidá mënë; bëllë'ë rënë ni parë perdunë shtë ra duldë. ²⁹ Perë rnia'a, hiadë guëbrídi'i gunúhia lë'ë të juguë shtë uvë rë' hashtë dzë naná guëbezënúhia lë'ë të gube'e. Iurní guhia vini cubi lu gube'e catë rñibë'a Shtada.

Guni'i Jesús gunë Pedro negar lë'ë më

(Mr. 14.26-31; Lc. 22.31-34; Jn. 13.36-38)

³⁰ Despuësë de quëhu'ldë rai' tubi cantë, iurní gua rai' lu dani shtë Olivos. ³¹ Iurní Jesús repi:

—Grétë' të guëtú lu të de na nu guësëa'në të na gue'llë ne' purquë rni'i la'ni Sagradas Escrituras: “Tsatinia lë'ë vëquërë; hia ra lli'li guërë'tsë”. ³² Perë despuësë iurë tsashtëa ladi ra tégulë, tsahia delantë lu të hashtë Galilea.

³³ Iurní Pedro bëquebi:

—Aunquë nilë grétë' rai' guësëa'në rai' lë'ël, perë na jamás adë guësëa'nëdia'a lë'ël.

³⁴ Jesús repi:

—Guldía rnia'a, mizmë gue'llë ne' antsë lë'ë gay guëllidchí, lë'ël gúnël negar na tsunë vueltë.

³⁵ Perë Pedro repi:

—Masiá quini mënë na, adë gúnëdia'a negar lë'ël.

Grë ra shini gusë'dë më guni'i rai' lo mizmë.

Biadi'dzënú më Dios la'ni Getsemaní

(Mr. 14.32-42; Lc. 22.39-46)

³⁶ Iurní Jesús bédchini con ra shini gusë'dë më tubi lugar lë Getsemaní. Repi më lu rai':

—Gulë guzubë ndë'ë mientras tsahia ndë. Guadi'dzënúa Dios.

³⁷ Iurní bia'a më Pedro nu ra shini Zebedeo; guzublú riá ldu'u më; guasënú ldu'u më.

³⁸ Guni'i më:

—Nalë rbini la'ni ldua'a por tristë shtë galguti. Gulë cuezë ndë'ë nu gulë cue nasini con na.

³⁹ Gua Jesús stu'pë delantë. Bëzullibi më nu bëa'chi guëc më hashtë lu guiu'u. Iurní bë'në më orar lu Dios; répi':

—Dadë shtëna, si talë nahin posiblë bëlá na lu sufrimientë rë', perë adë gáquëdi'in según lo quë narac shtua'a sino según voluntá shténël.

⁴⁰ Iurní bëabrí më catë cabezë ra shini gusë'dë më. Bëdzëlë më lë'ë rai' naga'si rai'. Iurní repi më lu Pedro:

—¿Pë adë gáquëdi'i cue nasini të du'pë tiempë, ni siquierë tubi iurë? ⁴¹ Gulë bëtë'tsë mbëca'ldë; gulë cue nasini nu gulë guna'bë lu Dios parë adë ldáguëdi'i të lu prëbë shtë mëdzabë. Ldu'u të rni'i, niá; perë shcierpë të adë nídi'i fuersë.

⁴² Hia narrupë zia'a më; guaguë'në më orar zndë'ë:

—Dadë, si talë na imposiblë tsalú vasë shtë sufrimientë, bë'nin según voluntá shténël.

⁴³ Iurní bëabrí më stubi; bëdzëlë më ra shini gusë'dë më hia naga'si rai' purquë nalë bédchini mbëca'ldë lu rai'. ⁴⁴ Iurní bësëa'në më lë'ë rai'; zia'a më; bë'në më orar stubi natsunë vësë. Guni'i më mizmë di'dzë ni. ⁴⁵ Bëabrí më catë rëta' ra shini gusë'dë më; repi më:

—Iurne' sí, gulë guëga'si; gulë tsa descansë. Hia lë'ë iurë bëga'a de quë lë'ë nguui nabëshe'ldë Dios, gac intriégui' guia'a ra nanapë zihani duldë. ⁴⁶ Gulë tsasuldí; gulë cha purquë hia el quë nagunë intriegu na zé'dëll.

Bia'a ra mënë Jesús ziquë nguba'në
(Mr. 14.43-50; Lc. 22.47-53; Jn. 18.2-11)

⁴⁷ Nianá quëadi'dzë Jesús, bédchini Judas naná de chi'bë chupë shini gusë'dë më; ze'dënull cantidá mënë nanua'a spadë nu hiaguë. Ze'dë rall por partë shtë ra jëfë shtë ra bëshuzi nu ra më gushë shtë guë'dchi. ⁴⁸ Judas lë'ë traidor, bédë'ëll tubi sëni; répill:

—El quë naguna saludar, tsagruahia lë'ëll; gulë bia'a ngui ni prësi.

⁴⁹ Iurní guabi'guë Judas lu Jesús nu répill:

—Shtsanë, Mësë.

Nu bëtsagrua'll lë'ë më. ⁵⁰ Jesús guni'i lu Judas:

—¿Pë zé'dël? amigu.

Iurní guabi'guë ra mënë nu guna'zi rall lë'ë Jesús. Bia'a rall lë'ë më prësi.

⁵¹ Mizmë iurní tubi sa' Jesús gulú spadë; bëchúgui' diaguë ladë ldi muzë shtë jëfë shtë bëshuzi. ⁵² Iurní Jesús repi:

—Gulútsa'u spadë shtënl shlugarin purquë grëtë' el quë narguini con spadë, zni gati rall con spadë. ⁵³ ¿Pëllë adë rac bé'al zac guëna'ba lu Shtada nu guëshe'ldë më mizmë iurne' más quë chi'bë chupë grupë ianglë, chi'i mili cadë grupë të gunë rai' compa'ni na?

⁵⁴ Perë si talë gaquin zni ¿lla gac cumplir Sagradas Escrituras narni'i napë quë gaquin zni?

⁵⁵ Iurní Jesús repi lu ra mënë:

—Be'dë guëdchini të con spadë nu hiaguë parë guëna'zi të na cumë ziquë tubi nguba'në. Grëtë' dzë gulezënúa lë'ë të. Cagluá'ahia lë'ë të la'ni iádu'u shtënl të perë nunquë adë guná'zidi'i të na prësi. ⁵⁶ Perë ndë'ë quëhac parë gac cumplir lo quë nabëquë'ë muzë shtë Dios guahietë la'ni Sagradas Escrituras:

Iurní ra shini gusë'dë më bësa'në rai' lë'ë më. Bëllu'në rai'.

Zuga'a Jesús lu Junta Suprema

(Mr. 14.53-65; Lc. 22.54-55, 63-71; Jn. 18.12-14, 19-24)

⁵⁷ Ra naguna'zi lë'ë Jesús prësi, bia'a rall lë'ë më lu Caifás, jëfë principal shtë ra bëshuzi. Nu rëta' ra mësë shtë lëy nu ra më gushë nabëdëá nga'li. ⁵⁸ Guanaldë Pedro zitu hashtë rualdëa' shtë lidchi bëshuzi principal. Guaté Pedro nga'li; guzubënú Pedro ra soliar të parë guënáhi' nia'a lla tsalú shcuendë Jesús.

⁵⁹ Ra jëfë shtë ra bëshuzi nu ra mënë gushë nu grë ra Junta Suprema, quëguili rall manërë parë gunë rall acusar lë'ë më aunquë nilë nahin cusë falsë parë gac condenar Jesús lu galguti. ⁶⁰ Perë adë bédzélëdi'i rall prëbë aunquë nilë zihani testigu falsë guni'i rall bishi cuntrë lë'ë më. Por fin bédchini bëldá testigu falsë ⁶¹ naná repi:

—Lë'ë nguii rë' guni'i: “Zac guëchilia iádu'u shtë Dios nu guëabrí guëldishtéhia iádu'u entrë tsunë dzë”.

⁶² Iurní jëfë shtë ra bëshuzi guasuldí nu répill lu Jesús:

—¿Pë adë rquëbidi'il grë ra di'dzë rë'? ¿Pë runë cuntienë lo quë naquëgni'i mënë cuntrë lë'ëll?

⁶³ Jesús dchisë náhi'. Iurní lë'ë jëfë shtë bëshuzi repi:

—Por nombre shtë Dios nanabani, quëgnia'a lul, biadi'dzë lu na'a si talë nal Cristo, Shini Dios.

⁶⁴ Jesús repi:

—Ni nahia, cumë ziquë cagní'il. Nu zac rnia'a lu të guëná të lu Shini Dios; quëbézi' ladë ldi shtë Dios, el quë narnibë'a grëtë' cusë. Nu guëná të lua; guëdchinia la'ni shcahi shtë gube'e.

⁶⁵ Iurní lë'ë jëfë shtë bëshuzi bëche'zë shábëll cumë ziquë tubi sëni de quë adë rëuu'di'i ldú'ull lo quë naguni'i Jesús. Bëldëll. Répill:

—Hia nguii rë' bé'nëll ofender Dios con di'dzë nabëru'u rua'll. ¿Pë nicidá nápa'a de más testigu? Mizmë lë'ë të bini të di'dzë mal naquëgni'ill. ⁶⁶ ¿Pë rni'i ldu'u të?

Guni'i rall:

—Runë tucarë gati nguiu rë'.

⁶⁷ Iurní bëchi'bë shënë rall lu më nu bëtë'ë rall galné guëc më. Stúbill gulubé lu më ⁶⁸ nu guni'i rall:

—Lé'ël nal Cristo; bë'në divini chu gudini lé'ël.

Pedro bë'në negar Jesús

(Mr. 14.66-72; Lc. 22.56-62; Jn. 18.15-18, 25-27)

⁶⁹ Mientras zu Pedro rualdëa, tubi criadë guabí'guëll lu Pedro nu répill:

—Lé'ël zuga'anul Jesús, më Galilea.

⁷⁰ Perë Pedro bë'në negar delantë lu grë mënë. Répi':

—Adë rac bé'adia'a pë cagní'il.

⁷¹ Iurní Pedro ziagrú'ui' rua' nezë. Iurë guná stubi criadë lu Pedro, guní'll lu ra mënë narëta' nga'li:

—Nu nguiu rë' rzënú Jesús më Nazaret.

⁷² Stubi vësë más Pedro bë'në negar nu bé'ni' jurar lu Dios:

—Adë guënëdia'a nguiu ni.

⁷³ Du'psë zia'a, iurní mënë nazuga'a nga'li guabi'guë rall lu Pedro nu guni'i rall:

—Verdá nal shmënë Jesús purquë ruadí'dzël ziquë mënë galileo.

⁷⁴ Iurní guzublú Pedro; bé'ni' jurar; répi':

—Adë guënëdia'a nguiu ni. Gunë Dios cashtigu na si talë adë ruadí'dzëdia'a verdá.

Mizmë iurní bëllidchí gay. ⁷⁵ Iurní bëagná ldu'u Pedro lo quë naguni'i Jesús: “Antsë guëllidchí gay, gúnël negar na tsunë vultë”. Iurní bëru'u Pedro nu nalé bí'ni'.

27

Bia'a ra mënë lë'ë Jesús lu Pilato

(Mr. 15.1; Lc. 23.1-2; Jn. 18.28-32)

¹ Iurë brëgue'lë grëtë' ra jëfë shtë ra bëshuzi nu ra më gushë shtë ra israelitë, guc rall de acuerdë nu bëntsa'u rall tubi tratë parë quini rall Jesús. ² Bëldi'bi rall lë'ë më; bia'a rall lë'ë më parë guaguë'në rall intriegu lë'ë më lu Poncio Pilato gubernadurë.

Guti Judas

³ Iurë Judas el quë nabë'në intriegu Jesús, bëtë'ëll cuendë de quë nacondenárëll, gubini ldú'ull. Bëdchigrëll galdë bi chi bëllë bëtëchichi parë ra jëfë shtë ra bëshuzi con ra më gushë, ⁴ répill:

—Na bëna duldë. Bëna intriegu lë'ë më rë' lu galguti nu nápëdi'i' duldë.

Perë lë'ë rall bëquebi rall:

—Parë ni'i, ¿pë runë importë na'a? Shcuëndël ni'i.

⁵ Iurní Judas bëquëldí dumí la'ni iádu'u. Guziá'all. guagzé'bill lé'ëll lu hiaguë.

⁶ Ra jëfë shtë ra bëshuzi bëtëá rall dumí nu repi rall:

—Adë chu guëtiá'adi'i dumí rë' la'ni cajë shtë ofrendë purquë nahin prohibë según lëy shtë Dios. Nahin präci nabëtuu' Judas lé'ë Jesús parë galguti.

⁷ Iurní guc rall de acuerdë parë guëzi'i rall tubi ldë guiu'u con dumí ni. Bërulë lachi ni: Lachi shtë el quë Naguctsa'u Trashtë. Lachi ni na catë guëga'chi ra më zitu. ⁸ Por ni bërulë lachi ni hashtë iurne'; Lachi Catë Bëllë'ë Rënë. ⁹ Zni guc cumplir lo quë naguni'i Jeremías: “Guna'zi rall galdë bi chi bëllë bëtëchichi, präci nabë'në më israelitë tratë lë'ë më. ¹⁰ Con dumí guzi'i rall tubi lachi shtë el quë naguctsa'u trashtë. Zni gunibë'a Dadë Dios.”

Pilato guna'bë dí'dzëll lu Jesús

(Mr. 15.2-5; Lc. 23.3-5; Jn. 18.33-38)

¹¹ Bia'a rall Jesús lu gubernadurë; guna'bë dí'dzëll lu më:

—¿Pë lë'ë nal rëy shtë ra më israelitë?

Jesús repi:

—Zni nahin cumë ziquë quëgni'il.

¹² Ra jëfë shtë bëshuzi nu ra mënë gushë, bëdchi'bë rall demandë cuntrë Jesús perë Jesús adë pë bëquëbidi'i'. ¹³ Iurní Pilato repi:

—¿Pë adë rínidi'il lo quë naquëgni'i ra mënë cuntrë lé'ël?

¹⁴ Perë Jesús adë bëquëbidi'i më de manërë lë'ë gubernadurë guasé ldú'ull iurní nu adë guc bé'adi'ill pë gúnëll.

Guni'i ra mënë gati Jesús

(Mr. 15.6-20; Lc. 23.13-25; Jn. 18.38—19.16)

¹⁵ Durantë dzë shtë laní, lë'ë gubernadurë napë custumbrë guëldá'all tubi prësi, el quë narac shtu'u ra mënë gápëll libertá. ¹⁶ Nanú tubi prësi namás më dushë, lë Barrabás. ¹⁷ Iurë lë'ë rall bëdëá rall nga'li, Pilato guna'bë di'dzë:

—¿Guadë narac shtu'u të guëdë'a libertá, Barrabás u Jesús nabërulé Cristo?

¹⁸ Pilato bëdë'ë cuendë de quë rldënú rall Jesús nu mbidi na rall; por ni bë'në rall intriegu lë'ë më. ¹⁹ Mientras Pilato zúbëga'a catë rúnëll juzguë, lë'ë tse'lë Pilato gunibë'a naganú rsunë: “Adë riutédi'il con nguiu rë' purquë më za'quë náhi'; ne' gue'lë guni'i shca'lda tubi mbëca'ldë dushë de lë'ë më. Adë gurëdchídi'i ldua'a.”

²⁰ Perë ra jëfë shtë ra bëshuzi nu më gushë guni'inú rall mënë parë guëna'bë rall libertá parë Barrabás nu guëna'bë rall gati Jesús. ²¹ Lë'ë gubernadurë guna'bë di'dzë stubi; répill:

—¿Guadë de chupë ra mënë rë' rac shtu'u të guëdë'a libertá?

Lë'ë rall bëquebi:

—Barrabás.

²² Pilato guna'bë di'dzë iurní:

—¿Pë rac shtu'u të guna con Jesús? el quë nabërulé Cristo.

Grëtë' rall guni'i rall:

—Quëll lu cruz.

²³ Iurní Pilato guni'i:

—¿Pë mal bé'nëll?

Perë lë'ë rall bëabrí gurushtiá rall:

—Quëll lu cruz.

²⁴ Iurní Pilato guná hiadë nídi'i mudë lla gúnëll sino quë másru'u ziadalë mënë nu rdzatsu mënë. Iurní gunibë'a Pilato nisë, tsati guiá'all ziquë tubi sëni de quë nápëdi'ill faltë por galguti shtë Jesús. Gudíbill guiá'all; guni'ill:

—Nádia'a responsablë por galguti shtë nguiu rë' purquë nápëdi'i' faltë. Shcuendë të na ndë'ë.

²⁵ Grëtë' ra mënë bëquebi:

—Lë'ë na'a con shini na'a, na na'a responsablë por galguti shtë nguiu rë'.

²⁶ Iurní Pilato bëdë'ëll libertá Barrabás. Lueguë gunibé'all guëdia'a më galné, nu bë'në Pilato intriegu lë'ë më parë gac crucificar më.

²⁷ Iurní ra suldadë shtë gubernadurë, bia'a rall lë'ë Jesús la'ni palaci nu bëdëá grëtë' suldadë alreduerë lë'ë më. ²⁸ Gulú rall shabë më të parë guëgacu rall stubi lari guindë lë'ë më. ²⁹ Bëzu'bë rall tubi corunë shtë guitsë guëc më. Bëdë'ë rall tubi varë ca'a më parë gu' guia'a ladë ldi më. Iurní bëzullibi rall delantë lu më nu bë'në rall burnë; guni'i rall:

—Guëbani Rëy shtë më israelitë.

³⁰ Nu bëchi'bë shënë rall lu më nu guna'zi rall varë parë rdë'ë rall galné guëc më.

³¹ Despuësë de quëhunë rall burnë zni, bëdchisú rall lari guindë. Bëdë'ë rall shabë më, gutë më stubi. Iurní bia'a rall lë'ë më parë gac crucificar më.

Bëquë'ë rall lë'ë më lu cruz

(Mr. 15.21-32; Lc. 23.26-43; Jn. 19.17-27)

³² Hia ziagru'u më parë ziazú më rua' gué'dchi, bédza'guélú rall tubi nguiu, më Cirene nalë Simón. Iurní gunibë'a ra suldadë parë gua'a Simón cruz shtë Jesús.

³³ Zni bédchini rall tubi lugar nalë Gólgota narunë cuntienë, Lugar shtë Calavera.
³⁴ Nga'li bédë'ë rall vini naná mescladë con naldá. Bii'di'i mëhin, nadë más bë'në më prébëhin.

³⁵ Hia iurë gualú bë'në rall crucificar lë'ë më, ra suldadë gudchitë rall dado parë gudi'dzë rall shabë më. Zni guc cumplir lo quë naguni'i profetë; “Gudi'dzë rall shaba entrë mizmë lë'ë rall nu gudchitë rall suertë guéc shaba”. ³⁶ Iurní guzubë rall nga'li parë gapë rall lë'ë më. ³⁷ Guia'a guéc Jesús bëquë'ë rall tubi letrërë narni'i pëzielú bë'në rall condenar lë'ë më. Letrërë ni rni'i: “Ndë'ë na rëy shtë mënë israelitë. Lëll Jesús.”

³⁸ Nu zac chupë nguba'në guc crucificar con lë'ë më, túbill ladë ldi, stúbill ladë rubësë.
³⁹ Grétë' nardëdë nga'li, runë rall burnë, rni'bi rall guéc rall; ⁴⁰ rni'i rall:

—Lé'ël rni'il cuel iádu'u ru'bë nu dzë tsunë guëabrí guézá'alin; bë'në salvar mizmë lé'ël talë nal shini Dios. Bëldaguë lé'ël lu cruz.

⁴¹ Zni zac bë'në burnë ra jëfë shtë ra bëshuzi nu mësë shtë lëy con ra fariseo con grë ra më gushë shtë ciudá. Guni'i lu sa' rall:

⁴² —Bë'nëll salvar stubi mënë perë el mizmë lé'ëll adë gúnëdi'll gan gúnëll salvar lé'ëll. Si talë nall rëy shtë Israel, pues guëldaguëll lé'ëll lu cruz të parë tsaldí ldu'u hia'a lé'ëll. ⁴³ Pues rialdí ldu'ull Dios; zuzull nia'a zunë Dios salvar lé'ëll purquë rni'ill: “Nahia shini Dios”.

⁴⁴ Hashtë ra mizmë nguba'në naná quënú lë'ë më lu cruz, bë'në rall burnë; guni'i rall mizmë di'dzë ni guéc më.

Guti Jesús

(Mr. 15.33-41; Lc. 23.44-49; Jn. 19.28-30)

⁴⁵ Iurní guëdubi gué'dchiliu bëcahi dizdë guërudë dzë hashtë rquë tsunë guadze'.
⁴⁶ Iurní fuertë guni'i Jesús:

—Elí, Elí, lama sabactani. Runë cuntienë di'dzë ni: Dios mio, Dios mio, ¿pëzielú bësá'nëll na?

⁴⁷ Bëldá mënë narëta' nga'li, bini rall lo quë naguni'i më nu repi rall:

—Cagná'bëll Elías.

⁴⁸ Mizmë iurní tubi de lë'ë rall guagllú'nëll; guagllí'll tubi spongë nu bëgá'dzëll spongë con vini hi'. Iurní bëzú'bëll spongë guéc tubi varë të parë gu më vini. ⁴⁹ Perë sëbëldá mënë guni'i:

—Cha béza'a; guená hia'a nia zidë Elías të parë guësiéti' lé'ëll lu cruz.

⁵⁰ Iurní stubi vueltë guni'i Jesús fuertë; iurní guti më. ⁵¹ Mizmë iurní lë'ë cortinë shtë iádu'u gure'zin; guc chupë ldëhin dizdë guia'a hashtë guetë. Nu lë'ë gué'dchiliu bëllú. Ra dani gure'zë. ⁵² Ra ba'a bëlla'lë hashtë guashtë zihani tégulë, ra mënë nagualdí ldu'i shti'dzë Dios antsë. ⁵³ Grë ra më rë', bëru'u ra la'ni ba'a nu despuësë de guashtë Jesús ladi ra tégulë, guatë rai' ciudá Jerusalén. Cantidá mënë guná lu mënë ni.

⁵⁴ Iurní lë'ë capitán nu ra nagupë cuerpë shtë Jesús, iurë guná rall llu, nu guná rall cusë naguzac nga'li, nalë bédzëbë rall; repi lu sa' rall:

—De verdá nguiu rë' náhi' shini Dios.

⁵⁵ Cantidá na'a zu rall nga'li; gubi'a rall dizdë zitu. Na'a ni guanaldë rall lë'ë Jesús antsë dizdë Galilea. Bë'në rall compa'ni lë'ë më. ⁵⁶ Entrë ra na'a ni nanú María Magdalena nu María shni'a Jacobo nu shni'a José. Nu zuga'a shni'a ra shini Zebedeo.

Bëga'chi Jesús

(Mr. 15.42-47; Lc. 23.50-56; Jn. 19.38-42)

⁵⁷ Hia iurë riu' gue'llë, bédchini tubi nguiu ricu lë José. Nall më gué'dchi Arimatea nu zac nall shmënë Jesús. ⁵⁸ José guagnall lë'ë Pilato nu guná'bëi' cuerpë shtë Jesús. Pilato gunibë'a parë guëdë'ë mënë cuerpë ca'a José. ⁵⁹ Bia'a José cuerpë shtë mënë nu bëtú'bill

cuerpë tubi sabë naquichi. ⁶⁰ Iurní guacá'chi' lë'ë Jesús la'ni tubi ba'a cubi nabëda'ni hia más antsë la'ni guë'ë shtë dani. Despuësë de gualú bëga'chi më, iurní bësë'au José rua' ba'a con tubi guë'ë ru'bë. Hia iurní zëagzé José. ⁶¹ Nga'li quëbezë María Magdalena nu stubi María, Zúbëga'a rai' rua' ba'a.

Quëhapë suldadë ba'a catë bëga'chi Jesús

⁶² Brëgue'lë stubi dzë, quiere decir despuësë ra preparaciòn shtë dzë narzi'i ldu'u mënë, ra jëfë shtë ra bëshuzi nu ra fariseo, gua rall lu Pilato; ⁶³ guni'i rall:

—Dadë, rëagná ldu'u na'a de quë lë'ë nguui bishi guni'ill iurë nabánill de quë despuësë de tsunë dzë, gac resucitárëll ladi ra tëgulë. ⁶⁴ Por ni gunibë'a të parë gac segurë ba'a hashtë dzë tsunë të parë tsádi'i ra mënë shtënéll gue'lë parë tsaldanë rall cuerpë. Nu despuësë guëni'i rall lu mënë de quë gac resucitar Jesús ladi ra tëgulë. Zni lúltimë bishi rë' nahin más peor quë ra bishi naguni'i Jesús antsë.

⁶⁵ Pilato repi:

—Lë'ë të napë të guardë shtë ra suldadë. Gulë tsaguë'në segurë rua' ba'a, mejurë lo quë narac shtu'u të.

⁶⁶ Iurní zia'a rall; bë'në rall segurë rua' ba'a nu bëquë'ë rall tubi sëgi lu guë'ë nanada'lu rua' ba'a. Nu bësëa'në rall guardë shtë ra suldadë.

28

Guashtë Jesús ladi ra tëgulë

(Mr. 16.1-8; Lc. 24.1-12; Jn. 20.1-10)

¹ Iurë dzë narzi'i ldu'u mënë hia gua'a, hia zia grëgue'lë primërë dzë shtë llmalë, María Magdalena nu stubi María, guagná rall rua' ba'a. ² Perë dizdë lueguë bédchini tubi llu ru'bë lu guë'dchiliu; lë'ë ianglë shtë Dadë Dios ze'dë de gube'e. Bédchíni' rua' ba'a. Bédchisúhi' guë'ë nanada'u rua' ba'a. Nu guzúbi' guëc guë'ë. ³ Nalé rabtsë'ë ianglë ni cumë ziquë nguzi'u. Nu shábi' naquichi cumë ziquë nievë. ⁴ Iurë guná ra suldadë lu llu, iurní bédzëbë rall; bëa'në rall ziquë tubi naguti. ⁵ Iurní lë'ë ianglë guni'i lu ra na'a:

—Adë rdzëbëdi'i të. Na rac bé'ahia de quë quëguili të Jesús, më nacué lu cruz. ⁶ Perë adë nídi'i më ndë'ë. Guc resucitári' cumë guni'i më lu të antsë. Gulë te'e të guëná të lugar catë bëca'chi ra mënë lë'ë më. ⁷ Gulë tsa; gulë guchi lu ra shini gusë'dë më quë lë'ë më guti perë guc resucitári'. Nu lë'ë më tsáhi' Galilea antsë guëdchini të ndë. Ndë guëná të lu më. Ni na lo quë narnia'a lu të.

⁸ Iurní lë'ë ra na'a nasesë bëru'u rai' rua' ba'a perë nalé bédzëbë rai'. Mizmë tiempë bëquitë ldu'u rai'. Guagllu'në rai' të guëni'inú rai' shini gusë'dë më. ⁹ Mizmë iurní Jesús bëlua'alú më lu ra na'a nu bë'në më saludar lë'ë rall. Iurní guabi'guë ra na'a lu më; bë'në rai' adorar lë'ë më. Gudëdchi rai' guëa' më. ¹⁰ Perë Jesús repi:

—Adë rdzëbëdi'i të. Gulë tsaguë'në visi los de más bëcha të parë tsa rai' Galilea. Ndë guëná rai' lua.

Lo quë naguni'i ra suldadë

¹¹ Mientras zëagzé ra na'a, bëldá suldadë shtë guardë gua rall ciudá. Guaguëchi rall lu jëfë shtë ra bëshuzi grétë' lo quë naguc. ¹² Iurní ra jëfë guagni'i lu ra më gushë parë guc rall de acuerdë; iurní bédë'ë rall zihani dumí cua'a ra suldadë. ¹³ Repi rall:

—Gulë guni'i de quë durantë la'ni gue'lë mientras lë'ë të naga'si të, ra shmënë Jesús bidë ldanë rall cuerpë shtë Jesús. ¹⁴ Talë lë'ë gubernadurë gac bé'all lo quë naguc, lë'ë na'a guëni'inú na'a lë'ë gubernadurë të parë guëzalú na'a grë ra dificultá parë lë'ë të.

¹⁵ Iurní ra suldadë bë'në rall recibir dumí nu guaguë'në rall lo quë naguni'i jëfë shtë ra bëshuzi lu rall. Bishi ni na lo quë naruadi'dzë ra më israelitë hashtë iurne'.

Jesús bëshe'ldë ra poshtë të guëni'i rai' diza'quë

(Mr. 16.14-18; Lc. 24.36-49; Jn. 20.19-23)

¹⁶ Zni guc; ra guézá chi'bë tubi ra shini gusë'dë më zia'a rai' parë Galilea hashtë tubi dani catë guni'i Jesús. ¹⁷ Iurë guná rai' lu më, bë'në rai' adorar lë'ë më aunquë bëldá rai' bëzá ldu'u rai'. Gualdídi'i ldu'u rai' guashtë më ladi ra tégulë. ¹⁸ Iurní Jesús guabí'gui' lu rai'; repi më:

—Grë pudërë bëne'e Dios parë guë nibé'ahia gube'e nu gué'dchiliu. ¹⁹ Gulë tsa guédubi naciuni. Gulë bë'në lë'ë rall shmëna. Gulë bëchu'bë nisë lë'ë rall iurë rialdí ldu'u rall shti'dza. Gulë bëchu'bë nisë lë'ë rall por lë shtënë Dadë Dios, nu por lëa, nu por Espíritu Santo. ²⁰ Gulë bëlua'a të gunë ra mënë cumplir grë di'dzë nangunibé'ahia lë'ë të. Nu gulë bëdë'ë cuendë de quë na quëbezënúa lë'ë të grëtë' dzë hashtë fin shtë gué'dchiliu. Amén.

Diza'quë según San Marcos

Juan Bautista

(Mt. 3.1-12; Lc. 3.1-9, 15-17; Jn. 1.19-28)

¹ Zndë'ë guzublú diza'quë shtë Jesucristo, shini Dios.

² Guzubluhin según nabëquë'ë Isaías, el quë nabiadi'dzë shti'dzë Dios guahietë. Bëquë'ë Isaías shtidzë Dios narni'i shcuendë Jesucristo:

Gulë guná, guëshe'lda tubi shmuza naguëni'i por na delantë lul.

Lé'i' gúni' preparar ldu'u mënë antsë tsagni'inul lë'ë rall.

³ Mënë ni guëni'i' lu tubi shlatë ru'bë. Fuertë guëni'i' parë guini grë mënë shti'dzi'.

Guëni'i' lu ra mënë: “Gulë bë'në preparar la'ni ldu'u të ziquë nezë ldi të parë iurë guëdchini Dadë”.

⁴ Por ni Juan bëchu'bë nísi'; lugar ni adë nídi'i mënë catë naquë guë'gu Jordán. Guni'inúhi' lë'ë ra mënë chubë nisë rall ziquë sëni de quë runë nadzë'ë rall mudë nanabani rall nu guëabré ldu'u rall con Dios parë gunë Dios perdunë duldë shtë rall.

⁵ Grëtë' ra mënë shtë regiuni Judea nu ra më Jerusalén bédchini rall lu Juan parë chubë nisë rall. Iurë bëshu'bë duldë rall lu Dios, iurní Juan bëchu'bë nísi' lë'ë ra mënë la'ni guë'gu Jordán.

⁶ Nacu Juan tubi lari nanactsa'u con guitsë ladi camellë nu lli'i lá'ni' tubldé gui'di. Ráuhi' shanchi nu dchini shtë ra mbee'zë lachi. ⁷ Guni'i Juan shti'dzë Dios lu ra mënë:

—Ze'dë stubi më más lasac quë na. Na adë lasáquëdia'a parë lë'ë më. Ni tubi adë chu nádia'a parë guëshaca du gui'di shtë'në shrachi më. ⁸ Na bëchu'bë nisa lë'ë të con nisë perë lë'ë më gunë më stubi cusë namás cusë ru'bë. Guëzuné më ldu'u të nu guëne'e më Espíritu Santo parë cuezënúhi' la'ni ldu'u të.

Jesús bëriubë nisë

(Mt. 3.13-17; Lc. 3.21-22)

⁹ Gudëdë sëbëldá dzë, iurní bëru'u Jesús guë'dchi Nazaret nanaquë regiuni Galilea. Juan bëchu'bë nísi' lë'ë Jesús la'ni guë'gu Jordán. ¹⁰ Iurë bëru'u më la'ni nisë, mizme iurní bëlla'lë lu gube'e hashtë guná më catë quëbezë Dios. Guná më lu Espíritu Santo; bédchíni' ziquë tubi palumë parë cuezënúhi' lë'ë më. ¹¹ Nu bëru'u tubi di'dzë nezë lu gube'e naguni'i:

—Ndë'ë lë'ë shinia. Nalé rac shtua'a lé'i'. Nalé rquitë ldua'a rnahia lúhi'.

Niasiguë Satanás lë'ë Jesús

(Mt. 4.1-11; Lc. 4.1-13)

¹² Iurní Espíritu Santo bia'a lë'ë Jesús lu tubi shlatë nezë cu' dani. ¹³ Ndë guquërelde më cuarenta dzë. Nga'li guc shtu'u mëdzabë Satanás niasiguë lë'ë më parë guënití më shnezë më. Guquërelde më ladi ra ma dushë. Despuësë bédchini ra ianglë parë bë'në rai' sirvë lu më.

Guzublú quëgni'i Jesús diza'quë

(Mt. 4.12-17; Lc. 4.14-15)

¹⁴ Despuësë de bëtia'a ra mënë Juan Bautista lachigui'bë, bëabré Jesús regiuni Galilea. Cagni'i më diza'quë shtë Dios. ¹⁵ Repi më:

—Lë'ë tiempë hia guc cumplir; bëga'a iurë parë guëni'bë'a Dios ziquë rëy. Gulë bëabré ldu'u të lu Dios nu gulë tsaldí ldu'u të shti'dzë më.

Guna'bë Jesús tapë nguii narna'zi mbeldë

(Mt. 4.18-22; Lc. 5.1-11)

¹⁶ Gudëdë Jesús guëlla' rua' nisë ru'bë nalë Galilea. Guná më lu Simón nu béchi' Andrés. Cagldaguë rai' guë'shu la'ni nisë. Na rai' pescadurë shtë mbeldë. ¹⁷ Repi më lu rai':

—Gulë gude'e naldë na; na guënehia dchi'ni gunë të. Ziquë na të pescadurë; guna lë'ë të pescadurë shtë mënë; gue'dënu' të mënë lua.

¹⁸ Lueguë bësëa'nëgá rai' guë'shu nu guanaldë rai' lë'ë më.

¹⁹ Gudëdë më stu'pë más delantë; guná më lu Jacobo, lga'në Zebedeo. Guná më lu Juan, bëchi Jacobo. Quëhunë rai' rumiendë guë'shu; zubë rai' la'ni barcu shtë rai'. ²⁰ Lueguë Jesús guna'bë lë'ë rai'. Iurní guanaldë rai' lë'ë më. Bësëa'nëgá rai' shtadë rai', Zebedeo; zubënu' Zebedeo ra muzë la'ni barcu.

Jesús bënëac tubi nguii nanapë mëdzabë la'ni ldu'ull

(Lc. 4.31-37)

²¹ Guaté rai' guë'dchi Capernaum. Tubi dzë nabëzi'i ldu'u mënë, bëlua'a Jesús lë'ë ra mënë la'ni iádu'u. ²² Guasé ldu'u mënë por lo quë naguni'i Jesús lu rall. Bëlua'a më enseñansë shtëhi' ziquë tubi nanapë pudërë, lédëdi'i ziquë ra mësë narlua'a lëy shtë Moisés. ²³ De repëntë zuga'a tubi nguii la'ni iádu'u. Nanú tubi mëdzabë fier la'ni ldu'u nguii ni; biadí'dzëll guëc lalú. Guní'll fuertë:

²⁴ —Ja, ¿pë nápël con na? lë'ël Jesús. Guë'dchi shtënël lë Nazaret. ¿Pëllë zé'dël parë guënítil lë'ë na'a? Na nanéa chu nal; nal limpi ldu'ul delantë lu Dios. Bëdchínil de Dios.

²⁵ Jesús guni'i fuertë lu mëdzabë:

—Guitsëgá nu bëru'u de lë'ëll.

²⁶ Iurní lë'ë mëdzabë fier nalë bësé'sëll lë'ë nguii. Gurushtiall; bëru'ull la'ni ldu'u nguii. ²⁷ Grë mënë guasé ldu'u rall. Guni'i lu sa' rall:

—¿Pëllë ndë'ë? ¿Pëllë ldai' cubi rë'? Napë Jesús autoridá hashtë ra mëdzabë rzu'bë diaguë rall shti'dzë Jesús.

²⁸ Por guëdubi nezë shtë Galilea bërë'tsë di'dzë nabë'në Jesús. Nasesë bërë'tsë famë shtë më.

Jesús bënëac suëgrë Simón Pedro

(Mt. 8.14-15; Lc. 4.38-39)

²⁹ Lueguë bëru'u më la'ni iádu'u. Ziazunú më Jacobo nu Juan; bédchini rai' lidchi Simón nu Andrés. ³⁰ Suëgrë Simón nagá'ai' lu camë; ráquëll shldi ru'bë. Lueguë guni'i ra mënë lu Jesús pë cusë cazac nanë rë'. ³¹ Iurní bédchini më; guna'zi më guia'a na'a nu bëldishtë më lë'ëll. Guashtëll; lueguë bëru'u shldill. Iurní bë'në na'a ni sirvë lu rai' nagáu rai'.

Bënëac Jesús zihani mënë

(Mt. 8.16-17; Lc. 4.40-41)

³² Mizmë dzë iurë nabëlaguetë ngubidzë, hia guadze', zihani mënë bia'a rai' sa' rai' lu Jesús, ra nanapë galguidzë nu ra nanapë mëdzabë la'ni ldu'u rall. ³³ Grëtë' ra mënë shtë guë'dchi, bëte'e sa' rall rua' hiu'u. ³⁴ Jesús bënëac zihani rall de grë clasë galguidzë. Bëgú më zihani mëdzabë la'ni ldu'u rall. Adë bédë'ëdi'i më permisi ra mëdzabë parë niani'i rall purquë bënguë bë'a rall lë'ë më.

Guaglua'a Jesús ra mënë regiuni Galilea

(Lc. 4.42-44)

³⁵ Guashtë më tumpranë nianá nacahi. Zia'a më shlatë catë nídi'i mënë. Ndë guni'inú më Dios, Shtadë më. ³⁶ Iurní lë'ë Simón con ra sáhi' guatili rai' lë'ë më. ³⁷ Iurë bédzelë rai' lë'ë më, guni'i rai':

—Zihani mënë ze'dë tili lë'ël.

³⁸ Guchi më lu rai':

—Cha guiá hia'a ra guë'dchi naquë guëlla'. Guëdia'a di'dzënu' hia'a lë'ë rall shti'dzë Dios; parë ni zelda.

³⁹ Iurní gua më grë nezë Galilea; rni'i më diza'quë shtë Dios la'ni iádu'u shtë ra më në israelitë. Bëgú më mëdzabë la'ni ldu'u ra nanapë mëdzabë.

Bënëac Jesús tubi nguii narac llu'u galguidzë naru'dzë ládi'
(Mt. 8.1-4; Lc. 5.12-16)

⁴⁰ Bidë tubi nguii narac galguidzë naru'dzë ládi'. Bëzullíbill lu më; bé'nëll ruëguë lu më; répill:

—Nápël pudërë; si talë nápël voluntá guëzunël ladia; guëaca.

⁴¹ Bëga'a ldu'u Jesús lé'ëll. Bëdchi'bë më guia'a më guëquëll nu repi më:

—Rac shtua'a; guëac galguidzë shtë'nël.

⁴² Despuësë de guni'i më ra di'dzë ni, lueguë lë'ë galguidzë bësa'në lé'ëll. Bëáquëll.

⁴³ Bë'në më incarguë lull ni tubi adë chu lu guadí'dzëll. Repi më:

⁴⁴ —Adë chu lu ruadí'dzëdi'il. Guaglua'a lé'ëll lu bëshuzi. Bë'në cumplir lo quë naguni'i Moisés. Bëdë'ë ofrendë lu Dios parë gac guëdë'ë më në cuendë de quë hia bëáquëll.

⁴⁵ Perë iurë zëagzëll, guzublú biadí'dzëll lo quë nabë'në Jesús de manërë de quë Jesús adë gac më niadchini më guë'dchi rë' tantë më në gulezë rall lë'ë më. Bëa'në më fuërë shtë guë'dchi catë nídi'i më në. Zihani më në be'dë guëdchini rall lu më de grë ladë guë'dchi.

2

Jesús bënëac tubi nguii narac llu'u galguidzë llunguë
(Mt. 9.1-8; Lc. 5.17-26)

¹ Gudëdë bëldá dzë, Jesús guaté stubi vultë guë'dchi Capernaum. Bini ra më në quërelde më lidchi më. ² Lueguë bëdëá zihani më në hashtë gúldëdi'i rua' hiu'u niutë ra më në. Cagni'i më shti'dzë Dios lu rall. ³ Iurní bidë tapë nguii; nua'a rall tubi daa' catë nanú tubi narac galguidzë llunguë. ⁴ Por tantë më në adë gac niadchininú rall narac llu'u lu më. Iurní gudidë rall guëc hiu'u parë bëldaguë rall daa' delantë lu më. ⁵ Guná më rialdí ldu'u rall lë'ë më; iurní repi më lu narac llu'u:

—Dadë, runa perdunë duldë shtë'nël.

⁶ La'ni hiu'u rë' zubë bëldá mësë narlua'a lëy; nalé runë rall llgabë la'ni ldu'u rall; rni'i rall: ⁷ “¿Pëzielú rni'i Jesús di'dzë rë'? Nablac rúnëll ofender Dios purquë sulë Dios napë pudërë gunë më perdunë duldë, lëdë núdi'i lé'ëll.” ⁸ Guc bë'a Jesús pë cagni'i rall; repi më lu rall:

—¿Pëzielú runë të llgabë zni'i? ⁹ ¿Pë más sencigi guënia'a lu narac llu'u: “Naperdunë duldë shtë'nël” u guënia'a lull: “Guasuldí nu bëagzë”? ¹⁰ Parë gac bë'a të na nahia nguii nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu nu napa pudërë parë guna perdunë duldë shtë më në.

Iurní guni'i më lu narac galguidzë llunguë:

¹¹ —Guashtë nu bëtëá shtaa'l. Bëagzë lídchil.

¹² Lueguë guashtëll nu bëldísëll shtaa'll. Bëru'ull lu grë nacabezë lugar ni. Guasé ldu'u më në; guni'i rall llëru'bë na pudërë shtë Dios. Nu guni'i rall:

—Nunquë lá'adi'i guná hia'a cusë rë'.

Jesús guna'bë Leví
(Mt. 9.9-13; Lc. 5.27-32)

¹³ Gua Jesús stubi vultë rua' nisë ru'bë. Zihani më në guabi'guë rall lu më nu bëlua'a më lë'ë rall.

¹⁴ Iurë gudëdë më nezë, guná më lu Leví, shini Alfeo. Leví zúbëga'a lu banju catë riatilli më në impuestë. Guni'i më lu Leví:

—Gude'e naldë na.

Lueguë guasuldí Leví nu guanáldëll lë'ë më.

¹⁵ Iurë nanú Jesús lidchi Leví, zübënú më shini gusë'dë më con zihani ra narunë cubrë impuestë. Nu zubë ra pecadurë nanadë runë cumplir ra custumbrë shtë më në religiüsë.

Zihani mënë guanaldë rall lë'ë më. ¹⁶ Iurní ra mësë narlua'a lëy con ra fariseo, guna'bë di'dzë rall lu ra shini gusë'dë më:

—¿Pëzielú mësë shtë të quëhaunull ra pecadurë nu con ra narunë cubrë impuestë?

¹⁷ Bini më lo quë naguni'i rall; repi më:

—Ra narac llu'u rqui'ni rall tubi ducturë perë el quë nabëráquëdi'i, adë rquí'nidi'll ducturë. Zeldë guëna'ba gac salvar ra mënë mal të guëabrí ldu'u rall con Dios; adë zeldë guëná'bëdia'a mënë narni'i mënë za'quë na rall.

Guna'bë di'dzë mënë shcuendë ayunë

(Mt. 9.14-17; Lc. 5.33-39)

¹⁸ Guzac iurë ra shini gusë'dë Juan nu ra shini gusë'dë fariseo bë'në rall ayunë, bédchini bældá mënë lu Jesús nu guna'bë di'dzë rall:

—¿Pëzielú ra shini gusë'dë Juan nu ra shini gusë'dë fariseo quëhunë rall ayunë; adë ráudi'i rall? perë shini gusë'dël rau rall; quëhúnëdi'i rall ayunë.

¹⁹ Guni'i Jesús lu rall:

—¿Ni mudë gunë të obligar ra invitatë shtë sa'a gunë rall ayunë mientras cabezënu lliguë lë'ë rall? Si talë cabezënu lliguë lë'ë rall, adë rúnëdi'i rall ayunë. ²⁰ Perë guëdchini dzë hiadë cuézëdi'i lliguë entrë lë'ë rall; iurní gunë rall ayunë.

²¹ 'Ni tubi chu rúnëdi'i rumiendë lu lari gushë con lari cubi purquë si talë guëguëu'l lari cubi lu lari gushë, más nasesë rche'zë lari cubi lë'ë lari gushë. Iurní más fier rlua'a rumiendë ni. ²² Ni tubi adë rgutsa'u vini cubi la'ni bulsë gui'di gushë. Adë gúnëdi'i gan bulsë gushë lu fuersë shtë vini cubi. Rche'zë vini cubi lë'ë bulsë gushë nu lë'ë vini guëllë'in lu guiu'u. Hia lë'ë bulsë adë rllu'í'di'in. Rqui'ni tsutsa'u vini cubi la'ni bulsë cubi.

Ra shini gusë'dë më caniashi rai' du'u shtë trigu

(Mt. 12.1-8; Lc. 6.1-5)

²³ Tubi dzë descansë gudëdë Jesús con ra shini gusë'dë më catë nanú trigu. Ra shini gusë'dë më caniashi rai' du'u shtë trigu të gau rai' bë'dchi. ²⁴ Iurní ra fariseo guni'i rall lu Jesús:

—¿Pëzielú runë rall lo quë naná providë quëhunë mieti dzë narzi'i ldu'u mënë?

²⁵ Jesús bëquebi:

—¿Pë adë bi'ldi të lo quë nabë'në David guahietë con ra narianaldë téchi'? Nápëdi'i rai' pë gau rai' nu rldia'në rai'. ²⁶ Guaté David lidchi Dios. Dzë ni Abiatar na jëfë shtë ra bëshuzi. Guna'zi David guetështildi naná sagradë; ni tubi adë chu rau guetështildi ni, sulë niétiquë bëshuzi. Perë David bédë'ë guetështildi ni cua'a ra nacanaldë lé'i'; gudáu rai'.

²⁷ Nu guni'i më lu ra fariseo:

—Dios bédë'ë dzë descansë parë bien shtë nguii të guëzi'i ldu'u rai'. Adë bé'nëdi'i Dios formar lë'ë nguii niétiquë parë gunë rall cumplir custumbrë shtë dzë descansë. ²⁸ Nahia nguii nabëshe'ldë Dios lu gué'dchiliu; napa dereché guëñibé'ahia pë cusë gunë mieti dzë descansë.

3

Tubi nguii nagubidchi guiá'ai'

(Mt. 12.9-14; Lc. 6.6-11)

¹ Guzac tubi dzë narzi'i ldu'u mënë, guaté Jesús la'ni iádu'u. Ndë zuga'a tubi nguii nagubidchi guiá'ai'. ² Quëglida'chi ra fariseo lë'ë më, nia zunë më rumëdi dzë descansë parë guëdchi'bë rall demandë cuntrë lë'ë më.

³ Jesús guni'i lu nguii nagubidchi guiá'ai':

—Gude'e ndë'ë nu guasuldí nga'li.

⁴ Guni'i më lu ra nacaglda'chi:

—Según lëy shtë Dios, çpë runë tucarë gunë nguiu dzë narzi'i ldu'u mieti? ¿Gunë nguiu bien u gunë nguiu mal; zúnëll rumëdi nguiu u zësá'nëll gati nguiu?

Perë lë'ë contrari shtë më adë pë guni'idi'i rall. ⁵Guná më lu grë rall; bëldë më; gulaguë tristë la'ni ldu'u më por tantë naguëdchi ldu'u rall. Iurní guni'i më lu nguiu narac llu'u: —Bëldí guiá'al.

Iurní bëldill guiá'all. Lueguë bëac guiá'all. ⁶Nasesë bëru'u ra fariseo. Guzublú guna'bë di'dzë rall lu ra naná partidë shtë Herodes lla gunë rall parë gati Jesús.

Zihani mënë bëdëa rua' nisë ru'bë

⁷ Iurní bëru'unú Jesús ra shini gusë'dë më; bëdchini rai' rua' nisë ru'bë. Guanaldë zihani mënë shtë regiuni Galilea. ⁸ Iurë bini ra mënë ra milagrë nabë'në Jesús, guagná rall lë'ë më. Mënë shtë Jerusalén nu mënë shtë regiuni Idumea nu regiuni Judea, bëdchini rall. Mënë naquërelde stubi ladë rua' guëë'gu Jordán nu ra mënë shtë regiuni Tiro nu Sidón bëdchini rall të guëná rall lu Jesús. ⁹ Por ni gunibë'a Jesús lu ra shini gusë'dë më gac preparadë tubi barcu lu nisë parë tsu më la'nin parë adë guëté'edi'i mënë lë'ë më. ¹⁰ Zihani mënë bëdchini purquë antsë bënëac më zihani narac llu'u. Iurní grëtë' narac llu'u, be'dë guëte'e rall lë'ë më parë bëga'ldë rall shabë më. ¹¹ Iurë ra nanapë mëdzabë la'ni ldu'i guná rall lu Jesús, bëzullibi rall lu më. Gurushtiá rall; guni'i rall:

—Nal lúniqüë shini Dios.

¹² Perë Jesús nalë bë'në më incarguë lë'ë rall adë guadí'dzëdi'i rall chu na më.

Bë'në Jesús nombrar chi'bë chupë shini gusë'dëi'

(Mt. 10.1-4; Lc. 6.12-16)

¹³ La'ni ra dzë ni güe'pi Jesús lu dani. Guna'bë më ra naguc shtu'u më parë gulezënu rai' lë'ë më. Bëdchini rai' lu më. ¹⁴ Gudili më chi'bë chupë nguiu parë sënú rai' lë'ë më nu parë tsagni'inú rai' mënë shti'dzë Dios. ¹⁵ Bëdë'ë më pudërë lë'ë rai' parë guëgú rai' mëdzabë la'ni ldu'u mënë, nu bëdë'ë më pudërë gunëac rai' narac llu'u. ¹⁶ Zndë'ë lë ra shini gusë'dë më. Primërë poshtë lë Simón; bëdë'ë më stubi léhi', Pedro. ¹⁷ Nu bë'në më nombrar Jacobo nu Juan; rac bëchi rai'; shtadë rai' lë Zebedeo. Bëdë'ë më stubi lë rai' parë Juan nu Jacobo naná Boanerges narunë cuntienë shini nguzi'u purquë runë rai' tubi cusë tubi chupëgá. ¹⁸ En seguidë bë'në më nombrar Andrés, nu Felipe, nu Bartolomé, nu Mateo, nu Tomás, nu Jacobo naná shini Alfeo. Tambiën bë'në më nombrar Tadeo nu Simón nanapë llëru'bë ánimo parë lëy. ¹⁹ Nu bë'në më nombrar Judas Iscariote nabë'në intriegu lë'ë Jesús más despuësë.

Guni'i mënë Jesús napë mëdzabë la'ni ldú'i'

(Mt. 12.22-32; Lc. 11.14-23; 12.10)

Despuësë de ni, guaté më lidchi më. ²⁰ Stubi vueltë bëdëa zihani mënë hashtë adë gúquëdi'i niháu Jesús con ra shini gusë'dëi'. ²¹ Iurní bini shfamili Jesús ra cusë nabë'në më; bëdchini rai' parë gua'a rai' lë'ë më la fuersë purquë rni'i mënë rac luguë më.

²² Nu ra mësë narlua'a lëy bëdchini rall de Jerusalén; guni'i rall:

—Napë Jesús mëdzabë la'ni ldú'i'. Rgull ra mëdzabë por pudërë shtë Beelzebú naná jëfë shtë los de más mëdzabë.

²³ Iurní guna'bë Jesús lë'ë ra mësë. Guni'i më tubi comparaciuni lu rall:

—¿Acasë guëgú Satanás mizme lé'ëll? ²⁴ Si talë guërudë shmënë gobiernë rdildi rall cuntrë mizme gobiernë, tsalú gobiernë. ²⁵ Nu si talë nadivididë tubi famili, guëdchini tiempë tsalú famili ni. ²⁶ Nu zac, si talë Satanás nadivididë mizme shmënëll, tsalú pudërë shtëll; hia bëga'a fin shtëll.

²⁷ 'Ni tubi chu adë gac tsuté lidchi tubi nguiu putëntë të parë guëgull pë shtë më putëntë sino quë primërë napë quë guëldi'bill nguiu putëntë; iurní sí, gúnëll gan guëgull pë shtë nguiu ni.

²⁸ 'Guldía rnia'a lu të de quë zac perdunë grë duldë shtë ra nguiu nu grëtë' di'dzë narni'li rall cuntrë shini Dios ²⁹ perë si talë guëni'i mënë di'dzë mal cuntrë Espíritu Santo, ni sí, jamás nídi'i perdunë parë nguiu ni. Nall culpablë parë guëdubi tiempë; adë nídi'i fin shtënéll.

³⁰ Zni guni'i më purquë guni'i ra mënë napë më mëdzabë la'ni ldu'i'.

Shni'a nu bëchi Jesús

(Mt. 12.46-50; Lc. 8.19-21)

³¹ Iurní lë'ë shni'a më con ra béchi', bédchini rai' catë cabezë më. Gulezë rai' tëchi fuërë; bëshe'ldë rai' tubi mënë naguagna'bë lë'ë më. ³² Ra mënë narëta' alreduerë lë'ë më guni'i:

—Lë'ë shní'al nu ra béchil zuga'a rall tëchi fuërë. Rac shtu'u rall guadi'dzënú rall lë'ël.

³³ Repi më lu ra mënë ni:

—¿Chull na shní'ahia; chull na bëcha?

³⁴ Guná më lu grë ra narëta' alreduerë lë'ë më nu guni'i':

—Ra nazubënú na ndë'ë, ni na shní'ahia nu ni na bëcha ³⁵ purquë grë ra narzu'bë diaguë shti'dzë Dios, ni na bëcha; nall zana; nall shní'ahia.

4

Comparaciuni shtë nacagtë'tsë bë'dchi

(Mt. 13.1-9; Lc. 8.4-8)

¹ Stubi vueltë guzublú caglua'a më ra mënë rua' nisë ru'bë. Mënë zihani bédchini rall lu më, por ni guaté më la'ni tubi barcu; guzubë më la'nin lu nisë. Grë mënë cabezë rall rua' nisë lu guiu'u. ² Bëlua'a më lë'ë rall zihani cusë por comparaciuni. ³ Guni'i më:

—Gulë bëquë diaguë. ⁴ Tubi nguiu guagtë'tsëll bë'dchi. Du'pë bë'dchi gulaguë lu guiu'u nezë. Iurní lueguë bédchini ra ma'ñi; gudáu ma'ñi bë'dchi. ⁵ Stu'pë bë'dchi gulaguë lu guiu'u guë'ë catë du'pë guiu'u nanú. Lueguë gutsëllú bë'dchi purquë adë ni zihani guiu'u. ⁶ Iurë bëru'u ngubidzë, güe'qui plantë purquë nápëdi'in llëru'bë shlu'chin. Gubidchin. ⁷ Stubi partë bë'dchi gulaguë lu gui'lli guitsë; galdanin la'ni gui'lli guitsë perë gui'lli guni guëquin; adë bédë'di'in nashi. ⁸ Stubi partë bë'dchi gulaguë lu guiu'u za'quë. Galdanin; guaru'bin. Bëldá bë'dchi bédë'ë galdë bi chi por tubin. Stubin bédë'ë sesenta por tubin. Stubin bédë'ë tubi gahiu'a por tubin.

⁹ Iurní guni'i më:

—Si talë rac shtú'ul tsasël, gulë bëquë diaguë bien shti'dza.

Guni'i Jesús pëzielú guni'i' ra comparaciuni

(Mt. 13.10-17; Lc. 8.9-10)

¹⁰ Despuësë zu Jesús lë'ësë më, iurní ra mënë nazuga'a guëlla' lë'ë më con ra shini gusë'dë më, guna'bë di'dzë rai' pë runë cuntienë ra comparaciuni. ¹¹ Guni'i më lu rall:

—Dios bë'në favurë parë guasë të manërë rnibë'a më ziquë rëy; perë na, ruadi'dza por comparaciuni lu ra mënë nanadë nédi'i tsasë shti'dzë më ¹² të parë guëná rall perë adë riasëdi'i rall. Rini rall perë rúnëdi'i rall cuendë. Por ni ruadi'dza ra comparaciuni lu rall të parë adë guëabrídi'i ldu'u rall con Dios, nu adë gúnëdi'i Dios perdunë duldë shtë rall.

Jesús guni'i pë runë cuntienë comparaciuni shtë bë'dchi

(Mt. 13.18-23; Lc. 8.11-15)

¹³ Iurní guni'i më lu ra nacabezënú më:

—¿Pëllë adë riasëdi'i të comparaciuni shtë nartë'tsë bë'dchi? ¿Lla gunë të parë tsasë të grëtë' ra comparaciuni narnia'a lu të? ¹⁴ El quë nartë'tsë bë'dchi, na ziquë el quë nartë'tsë shti'dzë Dios. ¹⁵ Nanú mënë ziquë guiu'u guëdchi catë gulaguë bë'dchi lu nezë. Rini rall shti'dzë Dios perë lueguë ridë mëdzabë Satanás nu rdchisú mëdzabë di'dzë la'ni ldu'u rall. ¹⁶ Stubi tantë mënë na rall ziquë guiu'u guë'ë catë gulaguë bë'dchi lu guë'ë.

Rini rall; rëuu' ldu'u rall shti'dzë Dios perë adë guá'dzëdi'i di'dzë la'ni ldu'u rall. ¹⁷ Ziquë tubi plantë nanapë du'pë shlú'chi', rialdí ldu'u rall du'pë tiempë. Iurë ridë ra cusë durë nu rguini mënë sa' rall por diza'quë, iurní rsa'në rall diza'quë; rëazë guetë rall. ¹⁸ Nu zac nanú mënë naná ziquë bë'dchi nagulaguë lu gui'lli guitsë. ¹⁹ Rini rall shti'dzë Dios perë por tantë llgabë runë rall lla guëbani rall nu rzebi ldu'u rall zihani cusë; rac shtu'u rall zihani dumí. Rte'e ra cusë ni diza'quë; nídi'i mudë cuezë shti'dzë Dios la'ni ldu'u rall. ²⁰ Perë nanú mënë ziquë bë'dchi narlaguë lu guiu'u za'quë. Guëdubinú ldu'u rall rialdí ldu'u rall. Na rall ziquë plantë narne'e resultá galdë bi chi por tubi nu sesenta por tubi u tubi gahiu'a por tubi.

Comparaciuni shtë lintërnë

(Lc. 8.16-18)

²¹ Tambiën guni'i më lu rall:

—¿Ni mudë guidënul tubi llni parë suhin guëa' camë u suhin la'ni rmudi? ¿Pëllë lëdë guiá'adi'i zubin të parë guëzianín la'ni hiu'u? ²² Grë ra cusë naga'chi lu ra mënë, napë quë guëru'u rahin lu llni parë tsasé mieti. Adë nídi'i mudë gaquin naga'chi parë siemprë.

²³ Si talë rac shtú'ul tsasël, gulë bëquë diaguë bien shti'dza.

²⁴ Guni'i më lu rall:

—Gulë guná; gulë bëquë diaguë bien. Con el mizmë medidë narrë'shë të iurne', medidë ni napë quë guëbishi të. Nu guëne'e më másru'u llni lë'ë të narquë diaguë shti'dzë më. ²⁵ Si talë guëquë diaguë të bien, Dios guëne'e më más shti'dzë më parë lë'ë të, perë si talë rúnëdi'il cuendë shti'dza, guëdchisú më llni narní'il napël.

Comparaciuni shtë bë'dchi narialdani

²⁶ Nu zac Jesús guni'i:

—Zni na catë rnibë'a Dios ziquë Rëy. Nahin cumë ziquë tubi nguiu nartë'tsë bë'dchi lu guiu'u. ²⁷ Nagá'sill gue'lë; despuësë riashtëll. Rdëdë ra dzë nu rdëdë ra gue'lë. Lë'ë bë'dchi rialdanin nu riaru'bë plantë. Lë'ë nguiu adë rac bé'adi'ill lla riaru'bë plantë. ²⁸ De lë'ë guiu'u primëre rldani plantë, iurní rru'u ra du'u shtëhin. Lë'ë du'u ni nua'a zihani bë'dchi. ²⁹ Iurë lë'ë bë'dchi gubidchi, lueguë rchuguë rall bë'dchi purquë hia bédchini tiempë shtë cusechë.

Comparaciuni shtë bë'dchi mitu'në

(Mt. 13.31-32; Lc. 13.18-19)

³⁰ Guni'i më stubi comparaciuni:

—¿Guadë di'dzë nu comparaciuni guëluá'ahia lu të parë tsasé të lla na tiempë naguëribë'a Dios ziquë rëy? ³¹ Tiempë ni na ziquë tubi bë'dchi mitu'në. Iurë bëtë'tsë nguiu bë'dchi ni, nahin ziquë más mitu'në lu grëtë' bë'dchi. ³² Despuësë de bërë'tsin nu guaru'bin, be'pin más de grë ra plantë. Gupin llicu ru'bë nu bédchini ra ma'ñi; bédchi'bë ra ma bëche'zë lu llicu hiaguë.

Bëlua'a më con zihani comparaciuni

(Mt. 13.34-35)

³³ Zihani cusë bëlua'a më con comparaciuni según guasé ra mënë. ³⁴ Siemprë biadi'dzë më lu ra mënë con comparaciuni nu bëquebi më lu ra shini gusë'dë më pë runë cuntienë shtí'dzi'.

Jesús bëcuedchí nisë ru'bë

(Mt. 8.23-27; Lc. 8.22-25)

³⁵ Mizmë dzë ni iurë bédchini gue'lë, guni'i më lu ra shini gusë'dë më:

—Cha guiá hia'a stubi ladë rua' nisë.

³⁶ Iurní lë'ë rai' bë'në rai' despedir ra mënë zihani narë rua' nisë ru'bë. Bia'a ra shini gusë'dë më lë'ë më zíquësë zuga'a më të parë zia'a rai' la'ni barcu. Nu zianaldë stubi shcua'a barcu con lë'ë rai'. ³⁷ Iurní bédchini tubi mbë dushë lu nisë. Guaté nisë la'ni barcu

hashtë mërë në'azë guëdubi barcu la'ni nisë. ³⁸ Naga'si Jesús nezë ichi barcu; nacu'guë më tubi almadë. Bëcua'ñi rai' lë'ë më nu guni'i rai':

—Mësë, aquë zati hia'a iurne'.

³⁹ Iurní guashtë më; guni'i më guëc mbë nu guëc nisë:

—Guitsëgá nu bëac dchi.

Lueguë gurëdchí nisë nu lë'ë mbë bëac dchi. ⁴⁰ Guni'i më lu ra shini gusë'dë më:

—¿Pëzielú rdzëbë të? ¿Pë hia rialdídi'i ldu'u të Dios?

⁴¹ Nalé bëdzëguëë' ldu'u rai'; guni'i lu sa' rai':

—¿Chull më rë'? Rzu'bë diaguë nisë nu mbë shtí'dzi'.

5

Tubi më gadareno nanapë mëdzabë la'ni ldu'ull

(Mt. 8.28-34; Lc. 8.26-39)

¹ Bëdchini rai' stubi ladë tëchi nisë ru'bë ladzë ra më gadareno. ² Iurë bëru'u më la'ni barcu, lueguë guabi'guë tubi nguii lu më; nanú tubi mëdzabë fier la'ni ldu'ull. Bëru'u nguii ni catë nanú cuevë catë bëga'chi ra tëgulë. ³ Ndë guquërdëll. Nilë con cadënë adë chu gac guëldi'bi lë'ëll. ⁴ Zihani vueltë bëldi'bi mënë lë'ëll con cadënë guëa'll nu guiá'all perë bëchúguëll cadënë nu rúnëll pedasë ra gui'bë. Adë chu rúnëdi'i gan lull të guëldi'bill lë'ë nguii ni. ⁵ Dzë la gue'lë canzëll nu gurushtiall catë nanú ba'a nu catë nanú dani. Mizmë lë'ëll rguñill lë'ëll con guë'ë. ⁶ Dizdë zitu gubí'all lu Jesús; guaglú'nëll lu më nu bëzullíbill lu më. ⁷ Gurushtiall nu guní'ill fuertë:

—¿Pëllë nápël con na? Jesús. Lë'ël nal shini Dios nacabezë gube'e. Por Dios rnia'a lul, adë guëtiá'adi'il na lu gui'i shtë cashtigu.

⁸ Zni guní'ill purquë antsë guni'i Jesús lull:

—Bësa'në lë'ë nguii rë'. Nal tubi mëdzabë demasiadë fier.

⁹ Guna'bë di'dzë Jesús lull:

—¿Chu lël?

Bëquëbill:

—Lëa Chupë Mili. Zihani na na'a.

¹⁰ Iurní ra mëdzabë bë'në rall ruëguë lu Jesús parë adë guëgúdi'i më lë'ë rall fuërrë de lugar ni. ¹¹ Guëlla' rua' dani rëta' zihani guchi; quëháu ra ma. ¹² Ra mëdzabë bë'në rall ruëguë lu më; guni'i rall:

—Bëshe'ldë lë'ë na'a la'ni ldu'u guchi të tsuté na'a la'ni ldu'u ra ma.

¹³ Bëdë'ë më permissi; iurní ra mëdzabë bëru'u rall nguii ni nu guatë rall la'ni ra guchi. Na ra ma más quë chupë mili. Ziagllu'në ra ma catë nanú tubi bërrancu rua' nisë. De guia'a guzutu'u ra ma la'ni nisë; guti ra ma.

¹⁴ Ra narapë guchi iurë guná rall pë guc, guagllu'në rall lu më guë'dchi nu lu ra mënë naré lachi. Guni'i rall lo quë naguc. Bëru'u ra mënë; guagná rall nia pë guc lugar ni.

¹⁵ Bëdchini rall catë nanú Jesús nu guná rall lu nguii nanapë mëdzabë la'ni ldu'ull antsë. Nguii ni zubë nga'li nu nácull shábëll; hia be'rquë na shgábëll. Nalé bëdzëguëë' ldu'u ra mënë. ¹⁶ Grë ra testigu naguná lo quë nabë'në Jesús, biadi'dzë rall lo quë nabë'në më con lë'ë nguii nu con ra guchi. ¹⁷ Iurní bë'në ra mënë ruëguë lu Jesús të guëru'u më ladzë rall.

¹⁸ Güe'pi më la'ni barcu; lë'ë nguii nanagupë chupë mili mëdzabë antsë, bë'nëll ruëguë lu më parë tsanaldëll lë'ë më ¹⁹ perë Jesús adë gunëdi'i'; guní'i' lu nguii:

—Bëagzé lídchil nu biadi'dzë lu shfamíllil ra cusë ru'bë nabë'në Dios con lë'ël. Biadi'dzë lu rall blac bëga'a ldu'u më lë'ël.

²⁰ Iurní gubí'll; guzublú biadí'dzëll lu ra mënë shtë regiuni nalë Decápolis; biadí'dzëll cusë ru'bë nabë'në Jesús con lë'ëll. Grë ra nabini shtí'dzëll, guasë ldu'u rall.

*Shtsa'pë Jario nu tubi na'a nabëga'ldë shabë Jesús**(Mt. 9.18-26; Lc. 8.40-56)*

²¹ Be'pi më la'ni barcu; bëabrí më stubi ladë rua' nisë ru'bë. Zihani më në bédchini lu më catë zu më rua' nisë. ²² Be'dë guédchini tubi më në Jairo lu Jesús. Jairo nall tubi më importantë la'ni iádu'u shtë më israelitë. Iurë guná Jairo lu Jesús; bëzullíbill lu më.

²³ Nalé bé'nëll ruëguë lu më; guní'ill:

—Shtsa'pa hia rlúllëll. Bë'në favurë, cha guédchi'bë guiá'al guéqui' parë guëáquëll nu guëbánill.

²⁴ Iurní zia'anú më Jairo; nalé zihani më në canaldë rall lë'ë më hashtë rte'e rall lë'ë më.

²⁵ Nanú tubi na'a ladi ra më në; hia guc chi'bë chupë izë rllë'ë rénëll. ²⁶ Nalé bé'nëll sufrir por ra rumëdi nabë'në ra ducturë hashtë bé'nëll gashtë grëtë' dumí nanápëll perë ni du'pë adë bëáquëdi'ill sino más rac llú'ull. ²⁷ Bini na'a rë' pë bë'në Jesús nu guabí'guëll nezë tēchi më. Bëgá'ldëll rua' shabë më. ²⁸ Guní'ill la'ni ldú'ull: “Talë guëga'lda rua' shabë më zëaca”. ²⁹ Bëgá'ldëll shabë më nu lueguë gulezë galërlë'ë rénë. Bëd'ëll cuendë hia bëáquëll. ³⁰ Jesús guc bé'ai' de quë bëac tubi më por pudërë shtë më. Bédchigré lu më; guná më lu ra nazuga'a ndë'ë; guna'bë di'dzë më:

—¿Chu bëga'ldë shaba?

³¹ Ra shini gusë'dë më guni'i:

—Guná; blac më në zihani quëgte'e rall lë'ël, nu rna'bë dí'dzël chu bëga'ldë shábëll.

³² Jesús guná guédubi ladë lu ra më në tē parë guëná më chu bëga'ldë shábi'. ³³ Iurní lë'ë na'a ni bédzëbëll; bëchí'chill; bëzullíbill lu më. Guc bé'all bëac galguidzë shtë'nëll. Bëquëbill grë lo quë nabé'nëll. ³⁴ Guni'i Jesús lull:

—Nanë, bëáquëll purquë rialdí ldú'ul na. Bëagzë con bien. Hia gulezë galguidzë shtë'nëll.

³⁵ Nianá quëadi'dzënú më na'a ni, bédchini bëldá më në naze'dë lidchi Jairo. Guni'i rall lu Jairo:

—Shtsá'pël hia gúti'. Adë guëná'bëru'ul favurë lu më.

³⁶ Perë Jesús bini lo quë naguni'i rall. Repi më lu Jairo:

—Adë rdzëbëdi'il; guagla'guë tsaldí ldú'ul na.

³⁷ Adë nēdi'i më tsanaldë ra më në, sulë Pedro nu Jacobo nu Juan bëchi Jacobo.

³⁸ Bédchini rai' lidchi Jairo. Guná më zihani më në; nalé ru'në rall nu bë'në rall ruidë.

³⁹ Guaté më hiu'u; guni'i më:

—¿Pëzielú tantë ruidë quëhunë tē? ru'në tē. Lë'ë ntsa'pë rë' adë gútidi'i' sino nagá'si'.

⁴⁰ Bë'në më në burnë nu rllidchinú rall lë'ë Jesús. Iurní bëgú më grë më në. Bia'a më shtadë ntsa'pë con shní'ai' nu ra nabédchininú më. Guaté rai' catë naga'a tēgulë.

⁴¹ Guna'zi më guiá'a tēgulë; guni'i më:

—Talita cumi (di'dzë rë' runë cuntienë con dizé shtë më: “Ntsa'pë, guashtë nga'li”).

⁴² Lueguë lueguë iurní guashtë ntsa'pë ni. Guzúbi'; guzéhi' purquë nápi' chi'bë chupë izë. Nalé bédzëguë' ldu'u më në. ⁴³ Iurní gunibë'a më tē guédë'ë rall nagáu ntsa'pë. Gunibë'a më lu rall adë chu lu guadí'dzëdi'i' rall pë bë'në Jesús con shtsa'pë Jairo.

6

*Jesús nanú Nazaret**(Mt. 13.53-58; Lc. 4.16-30)*

¹ Bëru'u më lugar ni nu bëabrí më ladzë më. Zia'anú më ra shini gusë'dë më. ² Iurë bédchini dzë descansë, guzublú caglua'a më la'ni iádu'u. Zihani më në nabëquë diaguë shti'dzë më, bédzëguë' ldu'u rall nu guni'i rall:

—¿Con pë pudërë quëhunë Jesús tantë cusë rë'? ¿Chull bédë'ë tantë llini? ¿Chull bédë'ë pudërë guiá'all tantë milagrë quëhúni'? ³ ¿Pëllë lëdë carpintërdi'i; nu nall shini

María? Ra béchill lë rall Jacobo nu José nu Judas nu Simón. Nu zánëll quëreldë rall ndë'e entrë lë'e hia'a.

Adë bëgá'adi'i guzac rall ⁴ perë Jesús guni'i lu rall:

—Grétë' ra muzë shtë Dios adë rúnëdi'i mënë rëspëti lë'e rai', ni sáhi', ni ra shfamíli'; rúnëdi'i rall rëspëti lë'i'. Sulë stubi lugar runë mënë rëspëti tubi muzë shtë Dios.

⁵ Por ni adë guc nihunë më milagrë, sulë bënëac më du'psë mënë narac llu'u. Bëdchi'bë më guia'a më guëc rall nu bëac rall. ⁶ Nalë bëdzëguë' ldu'u më purquë adë gualdídi'i ldu'u rall shti'dzë më. Hia lë'e Jesús guaglua'a ra mënë naquëreldë ra guë'dchi naná guëlla'.

Jesús bëshé'ldi' ra shini gusé'dëi'; zia'a rai' ra guë'dchi

(Mt. 10.5-15; Lc. 9.1-6)

⁷ Guna'bë më ra chi'bë chupë shini gusé'dë më nu bëshé'ldë më chúpëll tubi ladë, chúpëll stubi ladë. Zni bëshé'ldë më grë rai'. Bëdë'e më pudërë guëgú rai' ra mëdzabë fier la'ni ldu'u mënë. ⁸ Gunibë'a më lu shini gusé'dë më adë guá'adi'i rai' zihani cusë, sulë tubi bastunë parë nezë; adë guá'adi'i rai' bulsë, nilë guetështildi, nilë dumí, sulë bastunë. ⁹ Guni'i më lu rai' guëquë'e rai' rachi nu gacu rai' tubsë shcua'a shabë rai'. ¹⁰ Guni'i më lu rai':

—Cualquier lidchi mënë ca guëdchini të, gulë bëa'në nga'li hashtë guzia'a të stubi guë'dchi. ¹¹ Si talë nédi'i mënë gunë rall recibir lë'e të nu nédi'i rall guëquë diaguë rall diza'quë, gulë bëru'u guë'dchi ni; gulë bëdchibë gushëguiu'u nanaquë guëa' të ziquë tubi sëni de quë adë gualdídi'i ldu'u rall shti'dzë Dios. [Rnia'a lu të gunë më cashtigu más ra mënë nanadë bé'nëdi'i recibir lë'e të quë ra mënë shtë guë'dchi Sodoma nu Gomorra.]

¹² Iurní zia'a ra shini gusé'dë më. Cagni'inú rai' mënë të guëabrí ldu'u rall con Dios nu gunë nadzë'e rall mudë nanabani rall. ¹³ Nu zac bëgú rai' zihani mëdzabë la'ni ldu'u ra mënë. Bëte'bi rai' sëiti guëc ra narac llu'u. Zihani mënë bëac.

Galguti shtë Juan Bautista

(Mt. 14.1-12; Lc. 9.7-9)

¹⁴ Lë'e rëy Herodes bínill lo quë nabë'në Jesús. Famë shtë më bërë'tsë guëdubi nezë. Guni'i bëldá mënë:

—Jesús na Juan Bautista naguashtë ladi ra tëgulë; por ni nápi' llëru'bë pudërë.

¹⁵ Stubi mënë guni'i:

—Jesús na Elías.

Stubi rall guni'i:

—Jesús na tubi nabíadi'dzë shti'dzë Dios guahietë perë bëabrí guashtëhi' ladi ra tëgulë.

¹⁶ Iurë bini Herodes di'dzë ni, guní'ill:

—Juan Bautista ndë'e. Guagchuguë ra suldadë guëc Juan perë guashtëhi' ladi ra tëgulë.

¹⁷ Pues más antsë Herodes gunibë'a guëna'zi ra suldadë lë'e Juan parë tsáhi' lachigui'bë. Bëldi'bi rall lë'e Juan con cadënë. Guc ni por causë shtë Herodías, tse'lë Felipe naná bëchi Herodes. Herodes cua'a na'a ni ziquë tsé'llëll. ¹⁸ Pues Juan guni'i lu Herodes:

—Guzá'quëdi'i cuá'al tse'lë béchil.

¹⁹ Por di'dzë ni bëldë Herodías. Rac shtú'ull quínill lë'e Juan perë adë bé'nëdi'ill gan ²⁰ purquë Herodes bëdzëbéll lë'e Juan. Bé'nëll rëspëti Juan; guc bé'all na Juan nguii za'quë nu santu. Por ni bëshé'aull lë'e Juan lachigui'bë. Bëuu' ldu'u Herodes shti'dzë Juan perë bë'në chúpëll ldú'ull. ²¹ Perë bëdchini tubi dzë bë'në Herodías gan. Guc lë Herodes nu bé'nëll invitar ra më ru'bë shtë Galilea nu ra suldadë nu jushtici shtëhi'; gau rall lidchi Herodes. ²² Iurë dzu laní, shtsa'pë Herodías guaté nu bëguí'ill lu ra invitadë shtë Herodes. Nalë bëuu' ldu'u Herodes con grë ra mënë nazuga'a ndë. Guni'i Herodes lu ntsa'pë:

—Cualquier cusë guëná'bël lua, guënëhiahin cá'al.

²³ Bë'në Herodes jurar lu lliguëna'a:

—Guldía, lo quë narac shtú'ul, guënéhiahin hashtë guërudë catë rribé'ahia.

²⁴ Bëru'u lliguëna'a nu guna'bë dí'dzell lu shní'all:

—¿Pë cusë guëna'ba lu Herodes?

Guni'i shni'a lliguëna'a ni:

—Guna'bë guëc Juan Bautista.

²⁵ Nasesë guatë lliguëna'a catë nanú Herodes. Guni'll:

—Na rac shtua'a guëné'el lueguë guëc Juan Bautista; tsu la'ni platë cahia.

²⁶ Iurní nalé zunú rëy tristë perë bé'nëll jurar lu ra nazubënull lu mellë; napë quë gúnëll cumplir. ²⁷ Lueguë gunibë'a Herodes tubi suldadë parë tsaglíl'ill guëc Juan. ²⁸ Gua suldadë lachigui'bë; bëchúguëll guëc Juan nu bédchí'bëllin lu platë. Bé'nëll entregarin guia'a shtsa'pë Herodías. Hia lliguëna'a bédë'ëin guia'a shní'all.

²⁹ Iurní bini ra shmënë Juan de quë hia gúti', bédchini rai' nu bia'a rai' cuerpë parë guaca'chi rai' cuerpë la'ni ba'a.

Jesús bédë'ë nagáu más de ga'i mili nguii

(Mt. 14.13-21; Lc. 9.10-17; Jn. 6.1-14)

³⁰ Ra shini gusë'dë më bëabrí rai'; guni'i rai' lu Jesús grëtë' lo quë nabë'në rai' nu lo quë nabëlua'a rai'. ³¹ Guni'i Jesús lu rai':

—Cha guiá hia'a tubi lugar catë nídi'i mënë të guëzi'i ldu'u hia'a du'pë.

Zni guni'i më purquë zihani mënë bédchini lugar ni nu zia'a rall de manërë adë nápëdi'i më tiempë gáuhi'. ³² Iurní guatë rai' la'ni barcu; zia'a rai' catë na tubi shlatë; adë nídi'i mënë. ³³ Perë zihani mënë guná ca nezë zia'a rai'. Bënguë bë'a rall lë'ë Jesús nu guagllu'në rall delantë. Bédchini rall guëa' rall de grë guë'dchi. Gudchibélú rall lu më. ³⁴ Iurë bëru'u më la'ni barcu, guná më lu mënë zihani; na rall ziquë lli'li nanápëdi'i vëquërë. Bëga'a ldu'u më lë'ë rall; guzublú bëlua'a më lë'ë rall zihani cusë. ³⁵ Iurë guc guadze', bédchini ra shini gusë'dë më; repi rai' lu më:

—Hia guadzéti' nu lugar rë' adë chu nádi'i. ³⁶ Bëshe'ldë ra mënë lu guë'dchi u lu ra ranchi guëlla'; tsasi'i rall nagáu rall. Ndë'ë nídi'i nagáu.

³⁷ Jesús guni'i lu rai':

—Gulë bédë'ë nagáu rall.

Lë'ë shini gusë'dë më guni'i:

—¿Ca guiá si'i na'a guetështildi gau rall? Rqui'ni masiá chupë gahiu'a bëllë parë guëdë'ë hia'a nagáu rall.

³⁸ Iurní guni'i Jesús:

—¿Bëldá guetështildi napë të? Gulë tsagná.

Iurë guagná rai', guni'i rai':

—Nanú ga'i guetështildi con chupë mbeldë.

³⁹ Iurní gunibë'a Jesús subë ra mënë lu gui'lli naguë'. ⁴⁰ Guzubë rall tubi gahiu'a mënë tubi ladë, cincuenta mënë stubi ladë. Zni guzubë grë mënë, por grupë guzubë rall.

⁴¹ Iurní guna'zi Jesús ga'i guetështildi nu chupë mbeldë. Guná më lu gube'e; bédë'ë më graci lu Dios. Bëshullë më guetështildi cua'a ra poshtë. Lë'ë rai' guati'dzë rai' guetështildi cua'a ra mënë. Nu zac bë'në më con chupë mbeldë. ⁴² Grë ra mënë gudáu rall hashtë bielë rall. ⁴³ Iurní bëtëa ra shini gusë'dë më chi'bë chupë tēpë ra pedasë guetështildi nu mbeldë nabë'në subrë. ⁴⁴ Grë ra mënë nagudáu guetështildi na rall ga'i mili nguii.

Ziazú Jesús lu nisë

(Mt. 14.22-27; Jn. 6.16-21)

⁴⁵ Lueguë gunibë'a më lu shini gusë'dë më guëu' rai' la'ni barcu të parë zia'a rai' stubi ladë rua' nisë ru'bë. Gudchibélú rai' parë zia'a rai' guë'dchi Betsaida mientras bë'në më despedir ra mënë. ⁴⁶ Bës'a'në më ra mënë; gua më lu dani të parë guadi'dzënú më Shtadë

më. ⁴⁷ Iurní bédchini gue'lë; lë'ë barcu ziazú guërdë nisë ru'bë. Bëa'në më lu guiu'u tubsë më. ⁴⁸ Guná më lu barcu; hia ra shini gusë'dë më adë bé'nëdi'i rai' gan guésé rai' barcu purquë mbë ze'dë al contrari. Nalé bédzaguë rai'. Hia ze'dë grëgue'lë; lë'ë Jesús ze'dë zu më lu nisë catë ziazú rai'. Guc ldu'u më niaguibélú më lu barcu. ⁴⁹ Guná rai' lu më; ziazú më lu nisë. Iurní bë'në rai' llgabë náhi' tubi fantasmë. Gurushtiá rai' por galërdzëbë. ⁵⁰ Guná rai' lu më; nalé bédzëbë rai' perë lueguë Jesús guni'i lu rai':

—Adë rdzëbëdi'i të. Na ndë'ë; gulë gapë valurë.

⁵¹ Iurní be'pi më la'ni barcu nu lueguë gulezë mbë dushë. Nalé bédzëguë' ldu'u ra shini gusë'dë më. ⁵² Aunquë guná rai' bédë'ë më guetështildi gau ga'i mili nguiu, adë guasëdi'i rai' chu na më tantë naguëdchi ldu'u rai'.

*Bënëac Jesús ra mënë shtë Genesaret
(Mt. 14.34-36)*

⁵³ Gudëdë rai' stubi ladë nisë ru'bë. Bédchini rai' regiuni nalé Genesaret. Bëquëdú rai' barcu rua' nisë. ⁵⁴ Bëru'u rai' la'ni barcu; lueguë ra mënë bënguë bë'a rall lë'ë më. ⁵⁵ Bëllu'në ra mënë grë ladë të tsaglli'i rall narac ll'u lu Jesús. Nua'a rall ra fërmë lu daa' ancälë bini rall nanú më. ⁵⁶ Cualquier guë'dchi u ciudá u lachi catë guaté Jesús, ndë rguishi ra mënë ra narac ll'u catë nezë tédë më. Bë'në rall ruëguë lu më parë guëdë'ë më permisi guëna'zi rall rua' shabë më. Grë ra naguna'zi shabë më bëac rall.

7

*Lo quë narshi'ni ldu'u nguiu
(Mt. 15.1-20)*

¹ Bédchini bældá fariseo lu Jesús nu mësë narlua'a lëy, bédchini rall lu më. Na rall më Jerusalén. ² Guná rall lu shini gusë'dë më; gudáu rai' guetështildi sin quë adë bé'nëdi'i rai' cumplir ziquë na custumbrë; adë gudíbidí'i rai' guia'a rai' ziquë custumbrë religiosë shtë ra fariseo. Iurní bë'në rall juzguë ra shini gusë'dë më. ³ Ra fariseo nu grë ra mënë israelitë, adë ráudi'i rall sin quë adë rié'tidi'i guia'a rall zihani vuelte. Ziagla'guë rall con ra custumbrë shtë ra mëgulë. ⁴ Iurë rëabrí rall lu llguëa' antsë gau rall, razë rall bien ziquë custumbrë religiosë. Zihani custumbrë napë rall, cusë ziquë rguibi rall vasë nu mbluri nu ra bandëjé, nu zac hashtë ra camë rguibi rall. ⁵ Ra fariseo nu ra mësë guna'bë di'dzë rall lu Jesús:

—¿Pëzielú shini gusë'dël adë rúnëdi'i rall cumplir custumbrë shtë ra shtadë guëlü hia'a sino rau rall guetështildi sin quë adë rié'tidi'i guia'a rall?

⁶ Jesús guni'i:

—Na të falsë. Guldí Isaías el quë nabíadi'dzë shti'dzë Dios; guní'i' shcuendë të lla na të. Bëquë'ëi' shti'dzë Dios narni'i:

Ra mënë rë' rac shtu'u rall na nadë más con rua' rall, perë ldu'u rall nalé zitu zuga'a parë na.

⁷ Adë rlluí'idi'i ra cusë narunë rall iurë quëhunë rall adorar na.

Enseñansë shtë rall nadë más nahin tubi mandadë shtë nguiu.

⁸ Rlua'a tēchi të lu mandamientë shtë Dios parë gunë të cumplir ra custumbrë shtë të, ziquë rguibi të vasë nu ra mbluri nu zihani cusë más quëhunë të cumplir.

⁹ Nu guni'i më lu rall:

—Quësgiguë të; rsa'në të mandamientë tubi ladë; más canaldë të tēchi custumbrë shtë të ¹⁰ purquë Moisés bëquë'ë: “Gápël rëspëti lu shtádël nu lu shní'al”. También bëquë'ë Moisés: “El quë nargué guëc shtádi' u shní'ai' napë quë quini mënë nguiu ni”, ¹¹ perë lë'ë të rni'i të: “Si talë tubi nguiu guëpill lu shtádi': Grë dumí narunë tucarë guënehia cá'al, na corbán, nahin sulë parë Dios”. ¹² Si talë guëni'i nguiu zni, iurní rni'i të rquí'nidi'i guëdë'ë nguiu dumí ca'a shtádi'. ¹³ Pues zni cagni'i të lasáquëdi'i shti'dzë Dios. Más ziagla'guë

të tëchi ra custumbrë, nu rlua'a të custumbrë ni lu ra shini gusë'dë të. Zihani cusë igual runë të.

¹⁴ Stubi vueltë guna'bë Jesús ra mënë zihani nu guni'i më:

—Gulë bëquë diaguë nu gulë guasé nacagnia'a lu të. ¹⁵ Lo quë nagáu nguiiu, adë rshí'nidi'i ldu'u nguiiu perë ra didzabë narru'u rua'll, sí, ni rshi'ni ldú'ull. [¹⁶ Si talë rac shtú'ul tsasël, gulë bëquë diaguë grë lo quë narnia'a lu të.]

¹⁷ Iurní bëru'u më ladi ra mënë; guaté më lidchi më. Guna'bë di'dzë ra shini gusë'dë më pë runë cuntienë comparaciuni rë'. ¹⁸ Guni'i më:

—¿Pëllë nu lë'ë të adë riasédi'i të shti'dza? ¿Pëllë adë rac bë'a të naráu nguiiu adë rúnëdi'i manchë ldú'ull? ¹⁹ purquë adë riutédi'i naráu nguiiu la'ni ldú'ull sino riutëhin la'ni shpúchill; despuësë rru'uin.

Manërë ni guni'i më grë naráu mënë naza'quin; adë rúnëdi'in manchë ldu'u nguiiu. ²⁰ Nu guni'i më:

—Lo quë narru'u la'ni rua' mieti, ni ze'dë de la'ni ldu'u nguiiu. Ni sí, canihunin manchë ldu'u nguiiu. ²¹ La'ni ldu'u nguiiu rru'u grétë' cusë mal: mal llgabë, rquënú nguiiu tselë mënë, napë nguiiu zihani na'a nu ra na'a napë zihani nguiiu. ²² Rbaa'në rall pë shtë mënë; rguini rall sa'll; rzebi ldu'u rall pë shtë mënë; runë rall mal cuntrë sa' rall; rsiguë rall sa'll; mal vidë nabani rall; nambidi rall; napë rall vici; runë nadchini rall; cusë nadë rllu'idi'i runë rall. ²³ Grë ra cusë ni rru'u dizdë la'ni ldu'u nguiiu nu por ni napë nguiiu duldë delantë lu Díos.

*Tubi na'a më zitu nagualdí ldu'i Jesús
(Mt. 15.21-28)*

²⁴ Bëru'u më lugar ni; gua më regiuni shtë Tiro nu Sidón. Guaté më tubi hiu'u; guc shtú'udi'i më gac bë'a mënë catë nanú më perë grétë' mënë guc bë'a rall catë nanúhi'. ²⁵ Lueguë bini tubi na'a catë nanú Jesús. Na'a ni shtsá'pëll napë tubi mëdzabë fier la'ni ldú'ull. Bëdchini na'a lu Jesús; bëzullíbill lu më. ²⁶ Na'a ni na mënë sirofenicia; dizé shtëll na griego. Bë'nëll ruëguë lu Jesús guëgú më mëdzabë la'ni ldu'u shtsá'pëll. ²⁷ Perë Jesús guni'i lu na'a:

—Napë quë gau ra shini mieti hashtë guielë rall purquë nádi'i bien guëdchisul guetështildi shtë ra shini mënë parë gau ra mbécu'në.

²⁸ Guni'i na'a:

—Nia Dadë, perë ra mbécu'në nananú guëa' mellë, rau ma pedasë narru'u hia'ldë rua' llguë'në.

²⁹ Guni'i më iurní:

—Bien guní'il. Bëagzé lídchil; hia lë'ë mëdzabë bërú'ull la'ni ldu'u shtsá'pël.

³⁰ Zia'a na'a; bëdchíni' lídchi'; bëdzéli' shtsá'pi' naga'a lu camë. Bëáqui'; hia adë nídi'i mëdzabë la'ni ldú'i'.

Bënëac Jesús tubi gu'pë cue'të

³¹ Bëru'u më regiuni shtë Tiro nu gudëdë më lugar nalë Decápolis; bëdchini më guë'dchi Sidón naná rua' nisëdu'u. ³² Be'dënú mënë tubi naná gu'pë nu nati'ngu ruadí'dzëll. Runë mënë ruëguë lu më guëdchi'bë më guia'a më guëc nguiiu ni të guëáquëll. ³³ Bia'a Jesús lé'ëll tubi ladë. Bëzë'ë më shcuënë më la'ni diáguëll. Bëtia'a më du'pë shënë më lu ldúdzëll. ³⁴ Iurní guná më lu gube'e; bëca'a ldu'u më nu guní'i':

—Efata. (Ndë'ë runë cuntienë dizé shtë më, guëac diáguëll.)

³⁵ Lueguë bëlla'lë diaguë nguiiu ni, nu bëac ldúdzëll. Guzublú ruadí'dzëll bien. ³⁶ Jesús gunibë'a ra mënë adë chu lu guadi'dzë rall lo quë nabé'ni' perë por más guni'i më, más bërë'tsë di'dzë nabé'në më. ³⁷ Nalé guasé ldu'u mënë; rni'i rall:

—Grë narunë Jesús na bien. Ra cue'të rini rall nu ra gu'pë ruadi'dzë rall.

8

Bëdë'ë Jesús nagáu tapë mili nguiu
(Mt. 15.32-39)

¹ Guc tubi dzë zihani mënë bëtëä lu më, nu nápëdi'i rall nagáu rall. Jesús guna'bë ra shini gusë'dë më; guni'i më:

² —Nalé rga'a ldua'a ra mënë rë' purquë hia guc tsunë dzë ze'dë naldë rall na nu nápëdi'i rall nagáu rall. ³ Si talë guëshe'lda lë'ë rall lidchi rall sin adë gáudi'i rall, sca'a mbee'zë rall lu nezë. Bëldá rall zitu ze'dë rall.

⁴ Ra shini gusë'dë më bëquebi:

—¿Ca guiá ca'a hia'a guetështildi gau rall? Ni tubi mënë quëréldëdi'i ndë'ë.

⁵ Jesús guna'bë di'dzë:

—¿Bëldá guetështildi napë të?

Guni'i rai':

—Gadchi.

⁶ Iurní Jesús gunibë'a subë mënë zihani lu guiu'u. Guna'zi më guëzá guetështildi. Bëdë'ë më graci lu Dios; lueguë bëshullë më guetështildi; bëtë'ë më cua'a ra shini gusë'dë më të qui'dzë raihin parë gau ra mënë. ⁷ Nu nua'a rai' bëldá mbeldë. Jesús bëtë'ë graci; guni'i më lu shini gusë'dë më të qui'dzë rai' mbeldë lu ra mënë. ⁸ Grëtë' mënë gudáu rall hashtë catë lu bielë rall. Iurní bëtëá rai' gadchi tępë pedasë nabë'në subrë. ⁹ Grë ra nagudáu na ra ziquë tapë mili nguiu. ¹⁰ Iurní bë'në Jesús despedir ra mënë; be'pi më la'ni barcu con ra shini gusë'dë më të zia'a rai' regiuni nalë Dalmanuta.

Ra fariseo guna'bë rall gunë më tubi milagrë
(Mt. 16.1-4; Lc. 12.54-56)

¹¹ Bëdchini ra fariseo lu Jesús. Guzublú rchupë di'dzë rall. Bëtë'dë rall tubi prëbë lë'ë më, nihunë më tubi milagrë lu rall. ¹² Bëca'a ldu'u më nu guni'i më:

—¿Pëzielú rac shtu'u të guená të tubi milagrë? Guldía rnia'a lu të; gúnëdia'a ni tubi milagrë delantë lu të.

¹³ Iurní bësëa'në më lë'ë ra mënë të güe'pi më stubi vultë la'ni barcu. Zia'a më stubi ladë rua' nisë ru'bë.

Ldai' shtë fariseo
(Mt. 16.5-12)

¹⁴ Ra shini gusë'dë më nua'a tubsë guetështildi la'ni barcu purquë bëa'ldë ldu'u rai' niua'a rai' nagáu rai'. ¹⁵ Jesús guni'i lu rai':

—Gulë gupë cuidadë levadurë shtë ra fariseo nu levadurë shtë Herodes.

¹⁶ Iurní guzublú guni'i rai' lu sa' rai':

—Aquë. Adë chu nuá'adi'i guetështildi, por ni rni'i më zndë'ë.

¹⁷ Jesús guc bë'a la'ni ldú'i' lo quë nabë'në rai' llgabë. Guni'i më:

—¿Pëzielú rni'i lu sa' të nuá'adi'i të guetështildi? ¿Pë adë riasédi'i të? ¿Pë adë rdé'ëdi'i të cuendë? ¿Pë naguëdchi ldu'u të? ¹⁸ ¿Pë adë nápëdi'i të slu të parë guená të? ¿Pë adë rini të? ¿Pë adë rëagná ldu'u të milagrë nabëna? ¹⁹ Dzë na bëshulla guetështildi parë gudáu ga'i mili nguiu, ¿bëldá tępë pedasë bëtëá të?

Bëquebi rai':

—Chi'bë chupë tępë.

²⁰ —Nu iurë bëshulla gadchi guetështildi parë tapë mili nguiu, ¿bëldá tępë pedasë bëtëá të?

Guni'i rai':

—Gadchi tępë.

²¹ Guni'i më lu rai':

—¿Pë la'di guëdé'ëdi'i të cuendë chu nahia?

Jesús bënëáqui' tubi ciegu më Betsaida

²² Iurní bédchini rai' gué'dchi Betsaida. Be'dénú ra mënë tubi ciegu lu më. Bë'në rall ruëguë guédchi'bë më guia'a më guëc ciegu të guéaquëll. ²³ Guna'zi më guia'a ciegu; guanú më lé'ëll fuërë shtë gué'dchi. Bëtia'a më du'pë shënë më rua' slull; bédchi'bë më guia'a më guéquëll nu guna'bë di'dzë më:

—¿Gu rnal du'pë?

²⁴ Lë'ë ciegu guná guia'a; répill lu më:

—Rnahia lu ra mënë cumë ziquë ra hiaguë; ziazú rahin.

²⁵ Iurní bédchi'bë Jesús guiá'ai' rua' slu ciegu stubi. Bëldisë më lull guia'a. Lueguë bëac slull; be'rquë rnall zitu. ²⁶ Iurní Jesús bëshe'ldë lé'ëll; ziazgëll lídchill. Guni'i më:

—Adë tsutël gué'dchi nu adë chu lu guadí'dzëdi'il lo quë nabëna.

Pedro bëquebi Jesús na el quë nagudili Dios

(Mt. 16.13-20; Lc. 9.18-21)

²⁷ Jesús nu ra shini gusë'dë më gua rai' parë regiuni nalë Cesarea Filipo. Iurë ziazú më nezë, guna'bë di'dzë më lu rai':

—¿Chu rni'i mënë nahia?

²⁸ Bëquebi rai':

—Nanú mënë narni'i nal Juan Bautista. Stúbill rni'i nal Elías. Sëbëldá mënë rni'i nal tubi nabiadi'dzë shti'dzë Dios guahietë.

²⁹ Repi Jesús lu rai':

—Lë'ë të ¿chu rni'i të nahia?

Pedro guni'i:

—Nal Cristo, el quë nagudili Dios parë guë nibé'al.

³⁰ Iurní gunibë'a më adë chu lu guadí'dzëdi'i rai' na më Cristo.

Guni'i Jesús lu shini gusé'dëi' gáti'

(Mt. 16.21-28; Lc. 9.22-27)

³¹ Iurní guzublú rlua'a Jesús lë'ë ra shini gusé'dëi' de quë nguii nabëshe'ldë Dios lu gué'dchiliu, gúni' sufrir demasiadë. Guni'i më ra mëgulë narnibë'a nu ra bëshuzi namás lasac con ra mësë narlua'a lëy, gunë rall desprëci lë'ë më. Guni'i më quini rall lë'ë më perë despuësë de tsunë dzë, tsashtë më ladi ra tëgulë. ³² Clarë guni'i më di'dzë ni. Iurní Pedro bia'a lë'ë Jesús tubi ladë nu guzublú gudildi Pedro lë'ë më. ³³ Jesús bédchigré lu më; guná më lu shini gusë'dë më. Gudildi më lë'ë Pedro; fuertë guni'i më:

—Guabsú lua, Satanás. Adë rúnëdi'il llgabë ziquë Dios sino ziquë mënë shtë gué'dchiliu.

³⁴ Iurní guna'bë Jesús ra shini gusë'dë më nu ra mënë zihani; guni'i më lu rall:

—Si talë nanú mënë narac shtu'u gáquëll shmëna, napë quë gúnëll renunci propi deseo shtënéll. Napë quë gáquëll dispuestë gátill por na; nu guidë náldëll na. ³⁵ El quë nadë rac shtú'udi'i gati por na, zátill. Perë el quë naguëniti vidë shtëni' por na nu por diza'quë, guëbánil parë siemprë; gac salvárëll. ³⁶ Adë pë rllu'idi'i gunë nguii gan grëtë' cusë lu gué'dchiliu nu despuësë guënitill vidë shtënéll, adë nídi'i fin parë lé'ëll.

³⁷ ¿Pë ofrendë guédë'ë nguii lu Dios parë gac salvárëll? ³⁸ Ra mënë bësa'në rall shnezë Dios nu napë rall zihani duldë. Cualquier de lë'ë nguii si talë rtu lull de na; si talë rtu lull de diza'quë delantë sa'll, iurní guëtú lua de lë'ë nguii ni iurë gueldë guédchinia de gube'e. Nahia nguii nabëshe'ldë Dios lu gué'dchiliu; guédchinia con ra ianglë shtë gube'e. Guédchinia con pudërë nu llni shtë Dios.

9

¹ También guni'i më:

—Guldía, nabani bëldá mënë ndë'ë; adë gátidi'i rall hashtë guená rall de quë cagnibë'a Dios la'ni ldu'u mënë, de quë hia rnibë'a më con pudërë.

*Jesús guc cambi delantë lu rai'**(Mt. 17.1-13; Lc. 9.28-36)*

² Gudëdë shu'pë dzë; Jesús bia'a Pedro nu Jacobo nu Juan; ziazú rai' tubi dani ru'bë. Iurní Jesús guc cambi delantë lu ra shini gusë'dë më. ³ Shabë më guc cambi hashtë rabëni'i tantë naquichin ziquë ni tubi biashtildi adë gúnëdi'i gan guësëquichin. ⁴ Bëlua'alú Elías nu Moisés lu rai'. Guná rai' quëadi'dzë Jesús con Elías nu Moisés. ⁵ Iurní Pedro guni'i:

—Mësë, nabënë dzu hia'a ndë'ë. ¿Pë zëdëntsa'u na'a tsunë ranchi ndë'ë? tubin parë lé'ël guëquërdël, stubin parë Moisés, stubin parë Elías.

⁶ Perë rac bé'adi'i Pedro pë guní'i tantë bëdzëbë ra shini gusë'dë më. ⁷ Iurní bëdchini tubi shcahi nabësë'au grë rai', nu bini rai' tubi bë naguni'i la'ni shcahi:

—Ndë'ë lë'ë shinia narac shtua'a; gulë bëquë diaguë shtí'dzi'.

⁸ Iurní guná ra shini gusë'dë më grë ladë; ni tubi chu lu guná rai'; sulë Jesús zuga'a.

⁹ Bietë rai' lu dani. Gunibë'a më ni tubi chu lu guepi rai' naguná rai' lu dani hashtë iurë lë'ë nguii nabëshe'ldë Dios lu gué'dchiliu tsashtëhi' ladi ra tëgulë. ¹⁰ Adë chu lu biadí'dzëdi'i rai' lo quë guná rai' guëc dani perë guna'bë di'dzë lu sa' rai' pë runë cuntienë shti'dzë më de quë tsashtëhi' ladi ra tëgulë. ¹¹ Iurní guna'bë di'dzë rai' lu më:

—¿Pëzielú rni'i ra mësë shtë lëy de quë Elías napë quë guídi' primërë?

¹² Bëquebi më:

—Verdá nahin. Hia bidë Elías të parë gunë zá'qui' grëtë' ra cusë. Perë ¿pë rni'i ra Sagradas Escrituras cerquë shcuendë nguii nabëshe'ldë Dios lu gué'dchiliu? Pues rni'i rahin de quë gúni' sufrir; sac zíhi'; nu gunë mënë despräci lé'i'. ¹³ Guná, hia bidë Elías nu bë'në ra mënë lo quë naguc shtu'u rall. Lo quë naná escritë de lé'i' hia guc cumplir.

*Jesús bënëac tubi llguë'në**(Mt. 17.14-21; Lc. 9.37-43)*

¹⁴ Bëagrí rai' catë zubë los de más shini gusë'dë më. Guná rai' zihani mënë alreduerë shtë rai'. Ra mësë narlua'a lëy gudildi di'dzë rall con lë'ë rai'. ¹⁵ Iurë guná ra mënë lu Jesús, guasé ldu'u rall; be'dë guëllu'në rall lu më parë gunë rall saludar lë'ë më. ¹⁶ Iurní guna'bë di'dzë Jesús lu rall:

—¿Pëllë quëadi'dzë të nga'li? ¿Pëzielú gudildi di'dzë të?

¹⁷ Iurní tubi nguii bëru'u ladi grë mënë; guní'ill:

—Mësë, zeldënúa llga'na lul. Nápëll tubi mëdzabë la'ni ldú'ull. Nall gu'pë, bë'në mëdzabë. ¹⁸ Ancalë rna'zi mëdzabë lë'ë llguë'në, rru'ldë mëdzabë lé'ëll lu guiu'u. Rru'u bëchini rua'll nu rchushí lai'll. Zni másru'u rbá'cull. Ze'dënúa lé'ëll lu shini gusé'dël perë adë bé'nëdi'i rall gan nëac llguë'në.

¹⁹ Repi më iurní:

—Lë'ë të nalé naguëdchi ldu'u të. ¿Hashtë guc guëbezënúa lë'ë të, të parë tsaldí ldu'u të shti'dza? ¿Blac tiempë guëquërdënúa lë'ë të, të parë tsaldí ldu'u të? Gude'enú shíníl lua.

²⁰ Iurë be'dë guënú shtadë llguë'në lë'ë llguë'në lu Jesús, guná mëdzabë gu'pë lu Jesús. Bëru'ldë mëdzabë ngulë'në lu guiu'u. Bëchi'chi llguë'në nu gu'të gudu'bi llguë'në lu guiu'u; bëru'u bëchini rua'll. ²¹ Jesús guna'bë dí'dzi' lu shtadë llguë'në:

—¿Blac tiempë rac ll'u llguë'në?

Bëquebi shtadë llguë'në:

—Dizdë nabí'chill. ²² Zihani vueltë bëtia'a mëdzabë lé'ëll lu gui'i u lu nisë të gati llguë'në. Si talë záquël gunëáquël lé'ëll zudu'pë, bë'në favurë; bëga'a ldú'ul lë'ë na'a.

²³ Guni'i Jesús lu shtadë llguë'në:

—¿Pëzielú rni'il lua zni'i? Si talë tsaldí ldú'ul Dios, lë'ë më gunë më grëtë' cusë parë lé'ël.

²⁴ Lueguë shtadë lliguë'në guni'i fuertë:

—Rialdí ldua'a perë bë'në compaïni na të tsaldí ldua'a más.

²⁵ Jesús guná nalé zihani mënë bédëá hashtë rdia'a lu sa' rall. Iurní fuertë guni'i më guëc mëdzabë:

—Lé'ël mëdzabë naná gu'pë nu cue'të, rnibé'ahia lé'ël; bëru'u de lliguë'në rë' nu adë guëabrídí'i tsutël la'ni ldú'ull jamás.

²⁶ Iurní lë'ë mëdzabë gurushtíá nu bërú'ldëll lë'ë lliguë'në lu guiu'u nu bësé'sëll lë'ë lliguë'në. Bëru'u mëdzabë; bëa'në lliguë'në ziquë naguti. Zihani mënë guni'i hia guti lliguë'në. ²⁷ Perë Jesús guna'zi guiá'all parë bëldisë më lé'ëll. Guasuldill.

²⁸ Iurní guaté Jesús tubi hiu'u nu ra shini gusë'dë më guaté rai'. Guna'bë di'dzë rai' lu Jesús:

—¿Pëzielú adë bé'nëdi'i na'a gan niagú na'a mëdzabë fier la'ni lliguë'në?

²⁹ Repi Jesús:

—Sulé si talé rialdí ldu'u të de verdá nu gunë të ayunë, iurní gapë të pudërë parë guëgú të mëdzabë ziquë mëdzabë rë'.

Stubi vultë guni'i Jesús gáti'

(Mt. 17.22-23; Lc. 9.43-45)

³⁰ Bëru'u rai' lugar ni; gudëdë më nezë Galilea. Adë guc shtu'u më ni tubi chu gac bë'a ca zia'a rai' ³¹ purquë quëglua'a më ra shini gusë'dë më. Guni'i më lu rai':

—Nahia nguii nabëshe'ldë Dios lu gué'dchiliu. Gac entregara lu guia'a mënë të quini rall na perë dzë tsunë tsashtëa ladi ra tëgulë.

³² Adë guasédi'i rai' shti'dzë më. Bëdzëbë rai' niana'bë di'dzë rai' lu Jesús pë runë cuntienë lo quë naguni'i më.

¿Chu namás lasac?

(Mt. 18.1-5; Lc. 9.46-48)

³³ Iurní bédchini rai' gué'dchi Capernaum. Iurë nanú rai' la'ni hiu'u, guna'bë di'dzë më lu ra shini gusë'dë më:

—¿Pë cagni'i lu sa' të nga'li iurë ze'dë zu të nezë?

³⁴ Bëac dchi rai' purquë bëchupë di'dzë rai' chu namás më lasac entrë lë'ë rai'. ³⁵ Iurní guzabë më; guna'bë më ra chi'bë chupë shini gusë'dë më; guni'i më:

—Si talé tubi të rac shtú'ul gáquël më más lasac lu sa'l, napë quë gáquël lúltimë de grë të nu napë quë gúnël sirvë los de más sa'l.

³⁶ Iurní guna'bë më tubi lliguë'në; bészú më lliguë'në guéláu ladi ra shini gusë'dë më. Gudëdchi më lë'ë lliguë'në nu guni'i më lu rai':

³⁷ —El quë naquëhapë tubi lliguë'në ziquë ndë'ë purquë mënë ni rac shtú'ull na, también quëhúnëll recibir na. El quë naquëhunë recibir na, también quëhúnëll recibir el quë nabëshe'ldë na.

El quë nadë rní'idi'i cuntrë lë'ë hia'a nall favurë de lë'ë hia'a

(Mt. 10.42; Lc. 9.49-50)

³⁸ Iurní Juan guni'i lu Jesús:

—Mësë, guná na'a tubi nguii; rgull mëdzabë la'ni ldu'u mënë iurë rní'ill lël, perë lë'ë na'a bédë'në na'a prohibë tsaglá'guëdi'i gull mëdzabë purquë adë rzënúdi'ill lë'ë hia'a.

³⁹ Jesús guni'i:

—Adë chu guécádi'i lé'ëll purquë el quë naquëhunë milagrë por pudërë shtëna, adë nádi'ill capaz guëní'ill cuntrë na. ⁴⁰ El quë nadë rní'idi'i cuntrë lë'ë hia'a, nall favurë de lë'ë hia'a. ⁴¹ Cualquier mënë naguëne'e tubi vasë nisë gu të, rné'ell nisë ni purquë na të shmëna, segurë guëdë'ë Dios premi ca'a nguii ni.

Gulë gupë cuidadë të gúnëdi'i të duldë

(Mt. 18.6-9; Lc. 17.1-2)

⁴² Iurní repi më:

—Cagnia'a shcuendë tubi më humildë naná rialdí ldu'i na. El quë narlua'a tubi më humildë mal nezë të gúnëll duldë, mejurë galdë nguiu ni tubi guichi ru'bë iénill; tsagrú'ldëll lé'ëll la'ni nisëdu'u. ⁴³ Si talë guiá'al rac shtu'u guëldaguë lé'ël lu duldë, bëchuguë guiá'al. Mejurë guëdchínil con tubsë guiá'al catë nápël vidë sin fin quë guëdubi cuerpë tsal gabildi. Ndë nunquë réaldëdi'i be'lë. [⁴⁴ nu mbiziuguë adë rátidi'i; nunquë adë réaldëdi'i gui'i.] ⁴⁵ Si talë guëa'l rac shtu'u guëldaguë lé'ël lu duldë, bëchuguë guëa'l. Mejurë guëdchínil tubsë guëa'l catë nápël vidë sin fin quë guëdubi cuerpë guziá'al gabildi catë nunquë réaldëdi'i be'lë [⁴⁶ nu rátidi'i mbiziuguë nu adë réaldëdi'i gui'i.] ⁴⁷ Si talë slul rac shtu'u guëldaguë lé'ël lu duldë, gulú slul. Mejurë tsutël catë rnibë'a Dios tubsë slul, no sea tsal gabildi con guërupë slul. ⁴⁸ Ndë ra mbiziuguë rátidi'i nu nunquë réaldëdi'i be'lë.

⁴⁹ 'Grë mieti napë quë gac purificar rai' con be'lë. [Guëtia'a mënë du'pë zedë guëc ma nadchi'bë lu bëcu'guë.] ⁵⁰ Nabënë na zedë perë si talë nápëdi'i zedë sabor, ¿lla gunë nguiu të guëabré sabor shtë zedë? Gulë gapë zedë shtë galnadu'u nu gulë gac më pacënci delantë lu sa' të.

10

Jesús bëlua'a shcuendë divurci
(Mt. 19.1-12; Lc. 16.18)

¹ Bëru'u më Capernaum; bédchini më regiuni shtë Judea hashtë tubi lugar nanaquë nezë guia'a guëë'gu Jordán. Zihani mënë bédëa lu më; bëlua'a më lë'ë rall ziquë siemprë.

² Bidë guëbi'guë ra fariseo lu më; caguili rall mudë guëdchi'bë rall demandë cuntrë lë'ë më. Guna'bë di'dzë rall lu më si talë nanú permisi según lëy guës'a'në nguiu tse'lë nguiu.

³ Bëquebi më:

—¿Pë bëquë'ë Moisés la'ni librë shtë Dios?

⁴ Guni'i rall:

—Moisés bédë'ë permisi guës'a'në nguiu tse'lë nguiu, sulë napë quë guëdë'ë nguiu tubi guichi shtë divurci.

⁵ Iurní guni'i më:

—Purquë nalé naguëdchi ldu'u të, por ni bëquë'ë Moisés mandamientë rë' ⁶ perë dizdë guzublú guë'dchiliu, iurë bëntsa'u më grëtë' ra cusë, “Bë'në Dios formar lë'ë nguiu nu lë'ë na'a”. ⁷ Por ni guëru'u nguiu lidchi shtëdëll con shní'all nu guëbaninú nguiu tsé'lëll. ⁸ Hia guërupë rall gac rall tubsë; nádi'i rall chupë sino tubsë. ⁹ Por ni, lo quë nabë'në Dios unír, adë chu guëldëdi'i lë'ë rall.

¹⁰ Iurë nanú Jesús la'ni hiu'u, ra shini gusë'dë më guna'bë di'dzë rai' lu më pë runë cuntienë di'dzë rë'. ¹¹ Guni'i më:

—El quë naguës'a'në tsé'li' nu guëtsé'all stubi vueltë, rúnëll duldë lu primërë tsé'lëll; ni na adulteri. ¹² Nu si talë tubi na'a guësá'nëll tsé'li' të parë guëtsé'all stubi vueltë, rúnëll duldë adulteri.

Jesús bë'në ldai' ra llguë'në
(Mt. 19.13-15; Lc. 18.15-17)

¹³ Iurní guanú mënë zihani ra llguë'në parë guëdchi'bë guia'a më guëc rai'. Ra shini gusë'dë më gudildi rai' naganú ra llguë'në. ¹⁴ Iurë guná më lla bë'në ra shini gusë'dë më, bëldë më; guni'i më:

—Gulë bédë'ë sí, guidë ra llguë'në lua. Adë guëcádi'i të lu ra ni'i, purquë ra mënë naná ziquë ra llguë'në tsuté rall catë rnibë'a Dios ziquë Rëy. ¹⁵ Guldía, sulë el quë naganë recibir Dios ziquë Rëy të guëribë'a më lé'ëll ziquë tubi llguë'në, sulë nguiu ni guëbánill catë na më rëy.

¹⁶ Iurní gudëdchi më ra llguë'në. Bédchi'bë më guia'a më guëc rall nu bë'në ldai' më lë'ë rall.

Tubi sultërë ricu
(Mt. 19.16-30; Lc. 18.18-30)

¹⁷ Iurë ziaqla'guë Jesús nezë, bidë guëllu'në tubi nguiu lu më. Bëzullíbill lu më nu guna'bë dí'dzëll:

—Mësë za'quë, ¿lla guna parë gapa vidë sin fin? gac salvara.

¹⁸ Guni'i më:

—¿Pëzielú rní'il lua naza'ca? purquë ni tubi adë chu naza'quë, sulë Dios. ¹⁹ Nanël ra mandamientë: “Adë rguínidi'il sa'l; adë rquënúdi'il tse'lë sa'l; adë cuánëdi'il pë shtë mënë; adë guadí'dzëdi'il bishi; adë guësiguëdi'il mënë, nu bëzu'bë diaguë shti'dzë shtádël nu shní'al”.

²⁰ Nguiu ni guni'i:

—Mësë, bëna cumplir grë ra mandamientë rë'l dizdë nabi'cha,

²¹ Jesús guná lull; nalé guc shtu'u më lë'ëll. Guni'i më:

—Tubi cusë runë faltë; bëtuu' grë cusë nanápël; bédë'ë dumí ca'a ra prubi; iurní gápël tesurë lu gube'e. Nu gude'e naldë na; bë'në renunci prupi deseo shténël të guëlua'a nadispuestë sac zil por na.

²² Iurë bini nguiu ni di'dzë shtë më, riá ldú'ull; zëagzëll tristë purquë nápëll tubi shtaci ru'bë.

²³ Guná më lu ra nazuga'a alreduerë lë'ë më; repi më lu ra shini gusë'dë më:

—Nalé naganë tubi nanapë zihani dumí gúnëll recibir Dios ziquë Rëy.

²⁴ Ra shini gusë'dë më bédzëguëë' ldu'u rai' por di'dzë shtë më. Jesús guni'i lu rai':

—Lë'ë të ziquë liguë'në, blac naganë gunë ra ricu recibir Dios ziquë Rëy, ra nguiu narunë confiar dumí. ²⁵ Más sencigi tsuté tubi camellë ichi iagullë quë tubi ricu tsutëll catë rribë'a Dios.

²⁶ Iurní más guasé ldu'u rai'; guni'i lu sa' rai':

—¿Chúllëti'i gac salvar? ¿Chull gapë vidë sin fin?

²⁷ Jesús guná lu grë rai'; guni'i më:

—Adë gúnëdi'i nguiu gan gunë salvar lë'i' perë Dios napë pudërë gunë më grëtë' ra cusë.

²⁸ Iurní Pedro guni'i lu më:

—Guná, lë'ë na'a bësa'në na'a grëtë' cusë parë ze'dë naldë na'a lë'ël.

²⁹ Guni'i Jesús:

—Guldía, el quë nabësa'në lídchi', béchi', záni', shtádi' u shní'ai', u tsé'li', u shíni', u guiu'u lachi shtëni'; guësánëll ra cusë ni purquë rac shtú'ull diza'quë shtëna, niétiquë guënítidí'ill. ³⁰ Gúnëll recibir zihani cusë más iurne' hashtë tubi gahiu'a vueltë más lídchi', béchi', záni', shní'ai', shíni', shláchi'. Nu gunë mënë cuntrë nguiu ni perë despuësë guëbánill lu gube'e tubi vidë sin fin. ³¹ Zihani mënë nalasac iurne' delantë lu sa' rall, gac rall lúltimë dzë ni; nu zihani naná lúltimë iurne', gac rall mënë namás lasac lu Dios.

Stubi vueltë guni'i Jesús gáti'
(Mt. 20.17-19; Lc. 18.31-34)

³² Nianá ziazú rai' nezë Jerusalén, ziazú më delantë lu ra shini gusë'dë më. Nalé guasé ldu'u rai' nu ra nacanalde tëchi më, bédzëbë rall. Iurní lë'ë më bia'a lë'ë ra shini gusë'dë më tubi cu'; guzubëlú guni'i më lu rai' ra cusë nangunënú mënë lë'i'. ³³ Guni'i më:

—Zia hia'a Jerusalén catë gunë ra mënë cuntrë na, nguiu nabëshe'ldë Dios lu guédchiliu. Ndë gac entregara guia'a ra jëfë shtë ra bëshuzi nu lu ra mësë shtë lëy. Gunë rall condenar na lu galguti. Gunë rall intriegu na lu guia'a mënë de stubi naciuni.

³⁴ Gunë rall burnë de na; guëchi'bë shënë rall lua nu guëquë'ë hiaguë rall na nu quini rall na, perë dzë tsunë tsashtëa ladi ra tëgulë.

*Guna'bě Jacobo nu Juan tubi favurë
(Mt. 20.20-28)*

³⁵ Iurní Juan nu Jacobo, shini Zebedeo, bēdchini rai' lu Jesús. Guni'i rai':

—Mēsë, rac shtu'u na'a gúnël tubi favurë naguēna'bě na'a lul.

³⁶ Guni'i më lu rai':

—¿Pë rac shtu'u të guna?

³⁷ Guni'i rai':

—Rac shtu'u na'a guēné'el permisi iurë guēnibé'al ziquë Rëy, subēnú na'a lé'ël, tubi de lé'ë na'a ladë ldi, stubi de lé'ë na'a ladë rubēsë.

³⁸ Iurní guni'i Jesús lu rai':

—Adë guēnédi'i të lo quë narna'bě të lua. Gulë guni'i lua, ¿zëzac zi të ziquë na? ¿Zac tēdë të cusë durë natēda?

³⁹ Bëquebi rai':

—Zac na'a.

Jesús guni'i':

—Guldí të. Gunë të sufrir demasiadë ziquë guna sufrir. Gu të el mizmë vasë shtë sufrimentë ⁴⁰ perë parë subë të cula'nia, tubi de lé'ë të ladë ldi, stubi ladë rubēsë, adë rúnēdi'i tucarë guēnehia sí subë të ndë. Dios bē'në preparar lugar ni sulë parë ra narac shtu'u më subë rall ndë.

⁴¹ Iurë bini chi'i shini gusë'dë më lo quë naguna'bě Jacobo nu Juan, bēldēnú rai' Jacobo nu Juan. ⁴² Jesús guná'běi' lé'ë rai', nu guni'i më:

—Lë'ë të nané të ra jēfë shtë naciuni nanádi'i më israelitë, nalé rzac zi rall mēnë nu rdchi'bě rall lëy naná dushë ⁴³ perë adë gáquēdi'i zni entrë lé'ë të. Si talë rac shtú'ul gáquël më ru'bě lu sa'l, napë quë gúnël sirvë los de más sa'l. ⁴⁴ Cualquier de lé'ë të si talë rac shtú'ul gáquël mayurë entrë grë ra sa'l, napë quë gáquël muzë shtë grë rai'. ⁴⁵ Nahia nguii nabēshe'ldë Dios lu gué'dchiliu; zelda ziquë muzë shtë mēnë. Zéldēdia'a parë gunë mēnë sirvë lua. Guēnehia vidë shtëna ziquë präci parë gac salvar zihani mēnë.

*Bënëac Jesús tubi ciegu nalë Bartimeo
(Mt. 20.29-34; Lc. 18.35-43)*

⁴⁶ Iurní bēdchini Jesús con ra shini gusë'dë më guë'dchi Jericó. Iurë hia na rai' parë guëru'u rai' guë'dchi, zianaldë cantidá mēnë lé'ë rai'. Tubi ciegu nalë Bartimeo naná shini Timeo, zúbëll lu nezë. Cagná'bëll gu'në. ⁴⁷ Bini Bartimeo ze'dë Jesús më Nazaret; iurní fuertë guni'ill:

—Jesús llëbni David, bëga'a ldú'ul na.

⁴⁸ Zihani mēnë guni'i rall guëc Bartimeo të guëac dchill perë lé'ëll másru'u fuertë guni'ill:

—Llëbni David, bëga'a ldú'ul na.

⁴⁹ Iurní Jesús guzudchí; guni'i më:

—Gulë guaglli'i ciegu rë'.

Guna'bě rai' lé'ë ciegu nu guni'i rai':

—Bëquitë ldú'ul. Guasuldí; cagna'bě Jesús lé'ël.

⁵⁰ Iurní bëru'ldë Bartimeo shabë guítsëll nu bëchēsëll. Guagllú'nëll lu më. ⁵¹ Jesús guni'i lull:

—¿Pë rac shtú'ul guna?

Bartimeo guni'i:

—Mēsë, rac shtua'a guēnahia ziquë antsë.

⁵² Jesús repi:

—Bëagzé, hia bëáquël purquë rialdí ldú'ul na.

Bëac nguii ni nu guanáldëll lé'ë më.

11

*Guaté Jesús Jerusalén ziquë Rëy**(Mt. 21.1-11; Lc. 19.28-40; Jn. 12.12-19)*

¹ Iurní ziağdchini rai' guë'dchi Jerusalén guëlla' ra guë'dchi Betfagé nu Betania. Bëdchini rai' rua' dani shtë Olivos nanaquë frentë parë Jerusalén. Iurní Jesús bëshë'ldi' chupë shini gusë'dë më. ² Guni'i më:

—Gulë tsa guë'dchi nanaquë delantë. Nga'li guëdzëlë të tubi burrë; quëdú ma rua' nezë. Lë'ë burrë ni la'di chu quíbedi'i tëchi ma. Gulë bësha'quë ma nu gulë te'enú ma ndë'ë. ³ Si talë guëna'bë di'dzë mënë pë gunë të burrë, gulë guni'i lull de quë lë'ë më së shtë të rquí'ni' lë'ë ma, nu lueguë guëshë'ldi' lë'ë ma.

⁴ Iurní zia'a ra shini gusë'dë më; bëdia'guëlu' rai' lë'ë ma naquëdú rua' nezë. Bësha'quë rai' lë'ë ma.

⁵ Bëldá mënë nazú nga'li guni'i rall:

—¿Pë quëhunë të? ¿Pëzielú bësha'quë të burrë rë'?

⁶ Repi rai' ziquë guni'i Jesús lu rai'. Iurní bësa'në mënë parë bia'a rai' burrë. ⁷ Bëdchini rai' lu Jesús, nu bëdchi'bë rai' shabë rai' tëchi burrë të gudchibë Jesús tëchi ma. ⁸ Zihani mënë gudishi shabë rall lu nezë catë ze'dë Jesús. Stubi shcua'a mënë bëldietë rall ndiaguë shtë hiaguë. Gudishi rallin lu nezë.

⁹ Iurní mënë naze'dë delantë nu ra naze'dë trasë nalé fuertë guni'i rall:

—Gunë më salvar. Benditë el quë naze'dë guëdchini por partë shtë më. ¹⁰ Bë'në ldai' Dios lë'ë Rëy naze'dë; súbëll lu trunë shtë David, shtadë guëlu' hia'a. Llëru'bë na pudërë shtë Dios nacabezë gube'e. Gunë më salvar.

¹¹ Guaté Jesús Jerusalén. Lueguë guaté më iádu'u ru'bë; guná më grë ladë, iurní bëru'u më; zia'a më Betania con ra shini gusë'dë më purquë hia guadze'.

*Hiaguë nadë rgúdi'i nashi**(Mt. 21.18-19)*

¹² Stubi dzë bëru'u rai' Betania. Iurë ziazú më nezë, bëldia'në më; guná më zitu tubi hiaguë bëlda'u nanapë ndiaguë. ¹³ Guagná më si talë naquë nashi lu hiaguë, gau më. Adë bëdzëlëdi'i më nashi; purë ndiaguë naquë lu hiaguë purquë nádi'i shtimpë nashi.

¹⁴ Iurní guni'i më lu hiaguë:

—Nunquë jamás adë chu gáudi'i nashi shtë'nël.

Bini ra shini gusë'dë më lo quë naguni'i më lu hiaguë.

*Bësëllu'në Jesús ra nacagtuu' la'ni iádu'u**(Mt. 21.12-17; Lc. 19.45-48; Jn. 2.13-22)*

¹⁵ Bëdchini rai' Jerusalén. Guaté më la'ni iádu'u ru'bë. Guzubëlu' bësëllu'në më ra naquëgtuu' nu ra naquëgzi'i la'ni iádu'u. Bërë'shë më mellë shtë ra nacagchili dumí. Bërë'shë më ra iagshili shtë ra nacagtuu' palumë. ¹⁶ Gunibë'a më ni tubi chu gua'a trashtë la'ni iádu'u. ¹⁷ Bëlua'a më ra mënë; guni'i':

—La'ni Sagradas Escrituras rni'i zndë'lë: “Iádu'u shtëna na parë gunë mieti orar lu Dios”; perë lë'ë të bë'në të cambi iádu'u ziquë cuevë shtë nguba'në.

¹⁸ Ra jëfë shtë bëshuzi nu ra më së narlua'a lëy bini rall shti'dzë më. Bëdzëbë rall lë'ë më purquë grëtë' mënë guasë ldu'u rall enseñansë shtë më. Por ni gudili ra contrari shtë më mudë parë quini rall lë'ë më. ¹⁹ Iurë bëdchini gue'lë, Jesús con ra shini gusë'dëi' bëru'u rai' ciudá Jerusalén.

*Gubidchi hiaguë bëlda'u**(Mt. 21.20-22)*

²⁰ Stubi dzë rsili gudëdë rai' catë zubë hiaguë bëlda'u. Guná rai' gubidchin hashtë shlu'chin. ²¹ Iurní Pedro bëagná ldu'i shti'dzë më; guni'i Pedro:

—Më së guná, lë'ë hiaguë naguludel lë'in gubidchi.

²² Guni'i më:

—Gulë tsaldí ldu'u të shti'dzë Dios. ²³ Guldía rnia'a lu të, cualquier nguiu narni'i lu dani rë': “Guabsú ndë'ë nu tsal la'ni nisëdu'u”, si talë adë rzádi'i ldu'u nguiu ni, si talë tsaldí ldú'ull, gunë më lo quë naguní'ill. ²⁴ Por ni rnia'a lu të, grétë' lo quë narná'bël lu Dios, gulë tsaldí ldu'u të gunë të recibirin, iurní guëne'e mëhin. ²⁵ Iurë cagná'bël lu Dios, bë'në perdunë contrari shténël, iurní Shtádël naquëbezë gube'e gúni' perdunë duldë shténël. [²⁶ En cambi si talë adë nédi'il gúnël perdunë sa'l, tampuquë gunë Dios perdunë lé'ël.]

Pudërë nanapë Jesús

(Mt. 21.23-27; Lc. 20.1-8)

²⁷ Bëagrí rai' Jerusalén stubi vultë. Guaté më íadu'u ru'bë. Iurní bédchini ra jëfë shtë ra bëshuzi nu ra mësë narlua'a lëy con ra më gushë shtë guë'dchi. Bédchini rall lu Jesús.

²⁸ Guna'bë di'dzë rall:

—¿Chu shtë permisi rúnël cusë rë'? ¿Chu bëshe'ldë lé'ël?

²⁹ Jesús bëquebi:

—Nu na guëna'bë di'dza lu të. Gulë guni'i lua, iurní guënia'a lu të chu bëne'e permisi parë guna ra cusë. ³⁰ ¿Chu bëshe'ldë Juan Bautista parë guëchu'bë nísi', Dios u mënë? Gulë guni'i chu bédë'ë permisi lé'i'.

³¹ Guzublú guna'bë di'dzë lu sa' rall. Guni'i rall:

—Si talë guëni'i hia'a lu Jesús de quë Dios bëshe'ldë Juan, iurní guëna'bë di'dzë Jesús lu hia'a: “¿Pëzielú adë gualdídi'i ldu'u të shti'dzi'?” ³² Ni mudë guëni'i hia'a lu Jesús: “Ra mënë bëshe'ldë lë'ë Juan”.

Zni cagni'i rall purquë bédzëbë rall ra mënë. Casi grë mënë gualdí ldu'u rall de quë Dios bëshe'ldë Juan të guëni'i' shti'dzë më. ³³ Iurní guni'i rall lu Jesús:

—Rdé'ëdi'i na'a cuendë chu bëshe'ldë lë'ë Juan.

Jesús guni'i lu rall:

—Nu na adë guëquëbidia'a lu të chu bëshe'ldë na parë runa ra cusë rë'.

12

Comparaciuni shtë muzë mal

(Mt. 21.33-46; Lc. 20.9-19)

¹ Guzublú Jesús cagni'i më por comparaciuni; guni'i më:

—Tubi nguiu bëcabní zihani hiaguë uvë nu bëntsá'ull tubi lu' alreduerë. Bëntsá'ull catë guëru'u juguë shtë uvë; nu bëntsá'ull tubi hiu'u guia'a parë quëhapë muzë ra hiaguë.

'Nu bédë'ë nguiu ni guiu'u parë trabajadurë gunë rall dchi'ni mëdi. Iurní zía'all zitu.

² Iurë bëga'a tiempë shtë cusechë, lë'ë lamë bëshé'ldi' tubi muzë; tsagca'a muzë lo quë narunë tucarë lamë. ³ Perë ra nabëca'a guiu'u guna'zi rall lë'ë muzë; bédë'ë rall galné lë'ë muzë, nu bësëllu'në rall lë'ë muzë sin adë pë bédë'ëdi'i rall niua'a muzë. ⁴ Iurní lamë bëshé'ldëll stubi muzë; bë'në ra nguiu ridë guëc muzë. Guni'i rall didzabë guëc muzë. ⁵ Lë'ë lamë bëshé'ldëll stubi muzë. Muzë ni gudini ra nguiu. Bëshe'ldë lamë más zihani muzë. Bëldá rai' gudini rall lë'ë rai'. Sëbëldá ra muzë bédë'ë rall galné.

⁶ Lamë ni nápëll tubsë shínill. Nalé rac shtu'u lamë shíni'. Bëshe'ldë lamë shíni' lu ra nguiu; guni'i lamë: “Gapë rall rëspëti lu shinia”. ⁷ Perë ra nabëca'a guiu'u guni'i lu sa' rall: “Guná, ndë'ë lga'në lamë naguëca'a herenci shtë lamë. Cha guëdínia'a lé'ëll nu grë herenci guëa'në parë lë'ë hia'a.” ⁸ Guna'zi rall shini lamë; gudini rall lé'ëll nu bëru'ldë rall lé'ëll fuërë de lugar ni.

⁹ Iurní guna'bë di'dzë Jesús:

—¿Pë gunë lamë con ra muzë mal? Guidë lamë catë zu hiaguë uvë të quini lamë ra muzë mal, nu guëdë'ë lamë hiaguë uvë parë stubi mënë.

¹⁰ ¿Pëllë bí'ldidi'i të Sagradas Escrituras narni'i?

Guë'ë nabëru'ldë albañil tubi ladë,
guë'ë rë' gunë sirvë parë shquini hiu'u.

¹¹ Zni bë'në më, el quë narnibë'a lë'ë hia'a.

Guná hia'a pudërë shtë më; nalé nasa'a nahin.

¹² Iurní ra contrari shtë Jesús gudili rall mudë parë guëna'zi rall lë'ë Jesús. Bien guc bë'a rall Jesús guni'i comparaciuni rë' cuntrë lë'ë rall. Niétiquë adë pë bé'nëdi'i rall cuntrë lë'ë më purquë bédzëbë rall los de más mënë. Bësa'në rall lë'ë më; zëagzé rall.

Guni'i Jesús: "Gulë quilli impuestë"

(Mt. 22.15-22; Lc. 20.20-26)

¹³ Ra contrari shtë Jesús bëshe'ldë rall bëldá fariseo nu bëldá shmënë Herodes parë guësiguë rall lë'ë më. Guc shtu'u rall niani'i më tubi cusë mal të guëdchi'bë rall demandë cuntrë lë'ë më. ¹⁴ Guna'bë di'dzë rall lu më:

—Mësë, nané na'a rluá'al purë verdá. Rúnël tratë igual ra mënë humildë nu ra mënë narnibë'a. Quëgluá'al lla tsuté mënë shnezë Dios. Guni'i lu na'a iurne', según lëy ¿pë na bien guëdíllia'a impuestë lu rëy César u guëdíllidi'ia'a impuestë?

¹⁵ Guc bë'a Jesús na rall mënë falsë. Guni'i më lu rall:

—¿Pëzielu ze'dë guësiguë të na? Gulë bëlua'a tubi dumí të guënahia luhin.

¹⁶ Guaglli'i rall tubi monedë; iurní guni'i më:

—¿Chu lë nu chu lu naquë lu dumí?

Guni'i rall:

—Lu rëy César naquë lu dumí.

¹⁷ Bëquebi më:

—Gulë bédë'ë naca'a César lo quë naná shtë César, nu gulë bédë'ë naca'a Dios lo quë naná shtë Dios.

Guasé ldu'u rall shti'dzë më.

Jesús guni'i tsashtë ra tégulë

(Mt. 22.23-33; Lc. 20.27-40)

¹⁸ Iurní bédchini bëldá saduceos lu Jesús. Ra saduceos rni'i rall adë tsashtëdi'i ra tégulë ladi ra tégulë. Guna'bë di'dzë rall lu më:

¹⁹ —Mësë, bëquë'ë Moisés guahietë si tubi nguiu gáti' sin shíni', bëchi tégulë napë quë cá'all tse'lë tégulë; gapë rai' shini parë adë tsalúdi'i shfamili tégulë. ²⁰ Guc gadchi bëchi. Primërë nguiu bëtsé'all perë gútil sin ni tubi shíni'. ²¹ Segundë bëchi tégulë cuá'all lë'ë viudë perë gútil sin ni tubi shíni'. Tecërë lo mizmé cuá'all tse'lë tégulë perë gútil sin ni tubi shíni'. ²² Guëzá bëchi tégulë cua'a rall lë'ë na'a ni perë adë gúpëdi'i rai' shíni'. Despuësë lë'ë na'a ni gúti'. ²³ Iurë tsashtë ra tégulë, ¿chu gac tse'lë na'a ni? pues gadchi nguiu guc tse'lë na'a.

²⁴ Jesús bëquebi:

—Bëganë të con di'dzë shtë të purquë adë riasédi'i të Sagradas Escrituras nu adë guënëdi'i të pudërë shtë Dios. ²⁵ Iurë ra tégulë tsashtë rai', adë guëtsé'adi'i rai'; adë rnádi'i rai' guëtsé'a shini rai'. Na rai' ziquë ra ianglë nacabezë gube'e. ²⁶ Perë si talë cagna'bë di'dzë të si talë ra tégulë tsashtë rai' stubi, gulë bédë'ë cuendë lo quë nabëquë'ë Moisés la'ni histori shtë hiaguë narëuldë. ¿Pëllë adë bí'ldidi'i të histori ni? Bëquë'ë Moisés de quë Dios guni'i' lúhi': "Nahia Dios shtë Abraham; nahia Dios shtë Isaac; nahia Dios shtë Jacob". ²⁷ Pues grë shmënë Dios nabani aunquë hia guti rai'. Napë rai' vidë sin fin. Lë'ë të saduceos, riasédi'i të shti'dzë Dios; zihani vësë rganë të.

Mandamientë namás lasac

(Mt. 22.34-40)

²⁸ Tubi mësë narlua'a lëy guabí'guëll lu Jesús. Bínill lla quëdildi di'dzë ra sa'll nu bínill de quë Jesús bëquëbi' bien lu rall. Guni'i mësë ni lu Jesús:

—Mësë, ¿guadë mandamientë namás lasac de grë mandamientë?

²⁹ Guni'i më lull:

—Mandamientë namás lasac rni'i: “Gulë bëquë diaguë, lë'ë të mënë israelitë; Dios Shtáda'a tubsë na më. ³⁰ Gulë guc shtu'u lë'ë më con guëdubinú ldu'ul, nu guëdubi almë shténël, nu con guëdubi fuersë shténël”. Ni na mandamientë namás lasac. ³¹ Segundë mandamientë rni'i: “Gulë guc shtu'u sa'l ziquë rac shtú'ul mizmë lé'ël”. Nídi'i stubi mandamientë namás lasac quë mandamientë rë'.

³² Lë'ë mësë repi:

—Mësë, guldí shtí'dzël. Verdá na tubsë Dios; nídi'i chu stubi. ³³ Nu napë quë gac shtú'ul lë'ë më con guëdubinú ldu'ul nu con almë shténël, nu con fuersë shténël. Nu zac napë quë gac shtú'ul sa'l igual ziquë rac shtú'ul mizmë lé'ël. Ra cusë ni más lasac quë gunë nguiu ofrecërë lu Dios tubi ma u stubi cusë narie'qui lu bëcu'guë.

³⁴ Iurë bini Jesús de quë nguiu rë' guní'ill bien, guni'i më lull:

—Du'pë runë faltë të guë nibë'a Dios lé'ël të gápël vidë sin fin. Iurní adë chu nápëdi'i valurë niana'bë di'dzë lu më.

Guna'bë di'dzë Jesús lu ra mënë chu na shtadë Cristo
(Mt. 22.41-46; Lc. 20.41-44)

³⁵ Iurë caglua'a Jesús la'ni íadu'u ru'bë, guni'i më:

—¿Pëguëa' rni'i ra mësë shtë lëy de quë Cristo na shini David? ³⁶ Mizmë David bëquë'ë por pudërë shtë Espíritu Santo di'dzë rë':
Dadë Dios guni'i lu Shtada narnibë'a:

“Guzubë ladë ldi shtëna hashtë guna gan lu enemigu shténël të guëzu'bë diaguë rall shtí'dzël”.

³⁷ ¿Lla na posiblë gac Cristo shini David, cumë David rní'i' Cristo na Dadë narnibë'a lë'ë David?

Ra mënë zihani bini rall shti'dzë më; bëuu' ldu'u rall nacagni'i më.

Jesús gudildi ra fariseo nu mësë shtë lëy
(Mt. 23.1-36; Lc. 11.37-54; 20.45-47)

³⁸ Quëglua'a më ra mënë; guni'i më:

—Gulë gapë cuidadë ra mësë narlua'a lëy. Rëuu' ldu'u rall gacu rall lari duni. Rac shtu'u rall gunë mënë saludar lë'ë rall con zihani rëspëti lu nezë. ³⁹ Rguili rall lugar mejurë la'ni íadu'u; rac shtu'u rall lugar shtë rëspëti lu mellë. ⁴⁰ Perë rdchisú rall lidchi ra viudë nu parë guësigué rall mënë, quëhunë rall oraciuni llëduni. Lë'ë rall gunë rall recibir más cashtigu dushë.

Tubi gu'në nabëdë'ë viudë prubi
(Lc. 21.1-4)

⁴¹ Guzubë më la'ni íadu'u frentë catë rtia'a mënë ofrendë; guná më lu ra mënë nabëtia'a gu'në la'ni canciá. Zihani mënë ricu bëtia'a rall zihani dumí. ⁴² Iurní bédchini tubi viudë prubi; bëtia'all chupë centavë la'ni canciá. ⁴³ Iurní Jesús guna'bë më ra shini gusë'dë më. Guni'i më lu rai':

—De verdá rnia'a, lë'ë viudë prubi rë' bëtia'all más quë grë mënë nabëdë'ë dumí ⁴⁴ purquë los de más rall bëtia'a rall dumí nabë'në subrë perë viudë rë' bédé'ëll grété' nanápëll, grë nasí'ill parë gaul.

13

Guni'i më cue íadu'u ru'bë
(Mt. 24.1-2; Lc. 21.5-6)

¹ Nianá bëru'u më íadu'u, tubi shini gusë'dë më guni'i:

—Mësë, guná, blac chulë ra guë'ë ru'bë. Blac chulë hiu'u rë'.

² Jesús guni'i:

—¿Gu rna të lu guë'e ru'bë shtë iádu'u? Adë guëá'nëdi'i ni tubi guë'e nadchi'bë guëc sa'. Grëhin tsalú.

Sëni antsë tsalú gué'dchiliu

(Mt. 24.3-28; Lc. 21.7-24; 17.22-24)

³ Guzubë më catë zu dani shtë Olivos nanaqué frentë nezë catë rlua'a iádu'u ru'bë. Iurní Pedro nu Jacobo nu Juan nu Andrés guna'bë di'dzë rai' lu Jesús tubi cu':

⁴ —¿Guc gac ra cusë narní'il lu na'a? ¿Pë sëni nanú de quë hia gac cumplirin?

⁵ Iurní guni'i Jesús:

—Gulë gapë cuidadë ni tubi adë chu guësiguëdi'i lë'ël. ⁶ Zihani mënë guëca'a rall læa; guëdchini rall nu guëni'i rall: “Nahia Cristo”. Guësigué rall zihani mënë.

⁷ 'Iurë ruadi'dzë mënë nanú zihani guërru nu rdzatsu mënë cuntrë gubernë, adë rdzëbëdi'i të. Grë cusë ni napë quë gac cumplir perë runë faltë parë tsalú gué'dchiliu.

⁸ Tildi naciuni cuntrë stubi naciuni nu tildi gué'dchi cuntrë stubi gué'dchi. Guidë llu dushë zihani lugar. Guëdchini gubini dushë. Ni na principi shtë cusë durë naguër gac.

⁹ Gulë bë'në preparar lë'ë të purquë gunë mënë intriegu lë'ë të lu ra gubernë. Guëne'e mënë galné lë'ë të la'ni iádu'u. Guëdchi'bë rall demandë cuntrë lë'ë të lu gubernë nu lu ra rëy purquë na të shmëna. Zni guëni'i të diza'quë lu ra më ru'bë; gac të testigu shtëna.

¹⁰ Antsë guëdchini fin shtë guëdchiliu, napë quë guërë'tsë diza'quë entrë grë ra naciuni.

¹¹ Iurná gua'a mënë lë'ë të lu gubernë, adë rquëdí'nidi'i ldu'u të por lo quë naguëni'i të.

Gulë biadi'dzë lo quë narne'e Espíritu Santo lë'ë të iurní, purquë lédëdi'i lë'ë të guadi'dzë të sino Espíritu Santo quëadi'dzi' iurní. ¹² Tiempë ni ra nguui gunë rall intriegu bëchi rall parë gati bëchill. Nu ra shtadë llguë'në gunë rall cuntrë shínill. Ra llguë'në guëasë rall cuntrë ra shtádëll; gati shtádëll. ¹³ Guëldënú grë mënë lë'ë të purquë na të shmëna perë el quë nagac firmë lu shnezë Dios hashtë fin, nguui ni gac salvar.

¹⁴ 'Iurë guëná të cusë mal tsuté iádu'u ru'bë, cusë ni gunin manchë iádu'u; zuhin catë nídi'i permisi. (Gulë tsasë ndë'ë el quë nagu'ldë di'dzë rë'.) Ra nananú Judea guëllu'në rall lu dani. ¹⁵ El quë nazuga'a guëc hiu'u adë guiétedi'ill parë tsutéll la'ni hiu'u të guá'all pë shtëll sino guëllú'nëll. ¹⁶ Nu el quë nanú lachi adë guëabrídi'ill lídchill parë guá'all shábëll sino guëllú'nëll lu dani. ¹⁷ Prubi ra na'a nanua'a shíni' dzë ni, nu prubi ra narca'a me'dë. ¹⁸ Gulë bë'në ruëguë lu Dios adë gaquin tiempë naldë. ¹⁹ La'ni ra dzë ni gunë mieti sufrir demasiadë, cusë durë naná láladi'i guná mënë dizdë principi shtë gué'dchiliu nu nunquë jamás gáquëdi'i sa' ra cusë ni. ²⁰ Si talë adë bé'nëdi'i Dios menos ra dzë shtë sufrimientë, adë chu nádi'i gac salvar; perë por ra mënë nagudili Dios, gac menos ra dzë ni.

²¹ 'Si talë chu guëni'i lul: “Gulë guná, ndë'ë lë'ë Jesucristo”, u “Gulë tsagná; ndë lë'ë më nanú”, adë tsaldídi'i ldú'ul shti'dzëll. ²² Guëdchini ra naguëguguë ra mënë. Guëni'i rall na rall Cristo u tubi narni'i shti'dzë Dios nu gunë rall milagrë nu guëlua'a rall sëni ru'bë të parë guësiguë rall hashtë ra nagudili Dios si na posiblë. ²³ Por ni gulë guzú listë nu preparadë; hia gunia'a lu të ra di'dzë ni antsë gac cumplirin.

Nguui nabëshe'ldë Dios lu gué'dchiliu guëabri' stubi

(Mt. 24.29-35, 42-44; Lc. 21.25-36)

²⁴ 'Despuësë ra dzë shtë sufrimientë lë'ë ngubidzë guëcahi nu lë'ë mbehu adë guënë'edi'in llni. ²⁵ Ra mbelëgui'i ldaguë. Grétë' fuersë shtë gube'e guëni'bin. ²⁶ Iurní guëná mënë na, nguui nabëshe'ldë Dios lu gué'dchiliu; guëdchinia la'ni shcahi con llëru'bë pudërë nu llni. ²⁷ Iurní guëshe'lda ra ianglë parë guzia'a rai' guëdubi gué'dchiliu. Guëtëá rai' ra shmënë Dios, ra nagudili më. Guëdchini rall de guëdubi ladë shtë gué'dchiliu nu dizdë más zitu.

²⁸ Gulë tsasë comparaciuni shtë hiaguë bëlda'u. Iurë lë'ë ndiaguë rënë rru'u, rdë'ë të cuendë hia mërë guëdchini tiempë na'i. ²⁹ Zni iurë guëná të quëhac grë ra cusë rë', gulë

tsasé hia mërë guëdchinia. ³⁰ Guldía rnia'a lu të, grëhin gac cumplir antsë gati mënë naquërelde lu gué'dchiliu dzë ni. ³¹ Gube'e nu gué'dchiliu tsalú rahin perë shti'dza adë tsalúdi'in.

³² 'Perë dzë nu iurë, ni tubi adë chu rac bé'adi'i, ni por mizmë ianglë shtë gube'e, ni por shini Dios; sulamëntë Dios, Shtada, rac bé'ai' dzë shtë fin.

³³ 'Gulë guzú listë; gulë gac nasini purquë lë'ë të adë rac bé'adi'i të dzë shtë fin. ³⁴ Nahin ziquë tubi nguii nazia'a zitu. Bësëá'nëll lídchill nu bédé'ëll dchi'ni ca'a muzë, cadë tubi rall con shchí'ni'. Nu gunibë'a nguii ni lu portërë sull listë guëdubi tiempë. ³⁵ Rnia'a lu të, gulë guzú listë; adë rdé'ëdi'i të cuendë guc guëdchini lamë. Ze'dë guëdchíni' iurë gue'lë u guërudë gue'lë u rquë tsunë cahi u hashtë rsili. ³⁶ Gulë guzú listë, no sea guëdchini më de repëntë nu lé'ël nagá'sil. ³⁷ Lo quë nacagnia'a lu të, rnia'a lu grë mënë; gulë guzú listë.

14

Ra contrari shtë Jesús gudili rall lla gati më

(Mt. 26.1-5; Lc. 22.1-2; Jn. 11.45-53)

¹ Chupë dzë antsë bédchini laní Pascu nu laní iurë gudáu mënë guetështildi sin levadurë, ra principal bëshuzi nu ra mësë narlua'a lëy, caguili rall mudë parë guëna'zi rall lë'ë më prësi sin quë adë chu gac bé'adi'i, nu quini rall lë'ë më. ² Guni'i rall:

—Lëdë la'ni dzédi'i laní gaquin të adë guëdzátsudi'i ra mënë.

Tubi na'a bëtia'a sëiti nashi guëc Jesús

(Mt. 26.6-13; Jn. 12.1-8)

³ Guzac Jesús nanú Betania; iurë nanú më lidchi Simón el quë naguc llu'u galguidzë naru'dzë ládi', guzubë më lu mellë. Iurní bédchini tubi na'a; nuá'all tubi bétéi nanactsa'u de guë'ë alabastro. Gadzé bétéi ni con perfumë shtë nardë purë. Lasaquin zihani dumí. Bëldé na'a bétéi nu bëtiá'all perfumë guëc më. ⁴ Bëldá mënë bëldënú rall na'a ni; guni'i lu sa' rall:

—¿Pëguëa' bë'në na'a rë' desperdici perfumë guëc më? ⁵ purquë bien niatuu' na'a perfumë por más de tsunë gahiu'a bëllë nu niadé'ëll dumí ca'a ra prubi.

Gudildi rall na'a.

⁶ Iurní guni'i Jesús:

—Zuzú na'a. ¿Pëzielú cagni'i të cuntrë lé'ëll? Bé'nëll tubi cusë za'quë. ⁷ Siemprë nanú ra prubi entrë lë'ë të, nu cualquier dzë rac guëdë'ë të lo quë narac shtu'u të ca'a prubi, perë na adë guëquërelde'núdia'a lë'ë të llëduni tiempë. ⁸ Na'a ni bé'ni' zni mientras nabania ndë'ë. Bëtiá'all perfumë shcuërpa antsë gatia nu guëga'cha. ⁹ Guldía narnia'a lu të, ancalë catë guadi'dzë mënë diza'quë guëdubi gué'dchiliu, lo quë nabë'në na'a rë' guini mënë. Guëagná ldu'u rall lo quë nabë'nënú na'a na.

Bë'në Judas prometer gúnëll intriegu Jesús

(Mt. 26.14-16; Lc. 22.3-6)

¹⁰ Iurní Judas Iscariote tubi naná chi'bë chupë shini gusë'dë më, zía'all lu ra principal bëshuzi të gúnëll tratë nu gúnëll intriegu Jesús guia'a rall. ¹¹ Iurë bini rall shti'dzë Judas, nalé bëquitë ldu'u rall nu bë'në rall prometer guëdë'ë rall dumí. Dizdë iurní gudili Judas mudë parë gúnëll intriegu lë'ë më.

La Santa Cena

(Mt. 26.17-29; Lc. 22.7-23; Jn. 13.21-30; 1 Co. 11.23-26)

¹² Iurní bédchini primërë dzë shtë laní; gudáu mënë guetështildi sin levadurë. Mizmë dzë ni bë'në tucarë quini mënë tubi lli'li shtë Pascu. Ra shini gusë'dë më guna'bë di'dzë raj' lu më:

—¿Ca lu rac shtú'ul guëdë'në na'a preparar shtse shtë Pascu guëdáuha'a?

¹³ Bëshe'ldë më chupë shini gusë'dë më; guni'i më:

—Gulë tsa guë'dchi. Guëdza'guë'lú të tubi nguii nanua'a tubi rëë' nisë. Gulë guanaldë lé'ëll. ¹⁴ Catë tsutëll, gulë guni'i lu nashtë' hiu'u: “Mësë shtë na'a cagna'bë dí'dzi' lul, ¿ca lu guënë'el tubi cuartë parë guédáu shtse na'a shtë Pascu?” ¹⁵ Iurní guëluá'all tubi cuartë ru'bë guia'a segundë pisë; listë nahin. Gulë bë'në preparar laní ndë.

¹⁶ Ra shini gusë'dë më zia'a rai' guë'dchi. Bëdza'guë'lú rai' lë'ë nguii nanua'a nisë, ecsactë ziquë guni'i më lu rai'. Ndë bë'në rai' preparar shtse shtë laní.

¹⁷ Iurë bédchini gue'lë, bédchini më con ra chi'bë chupë shini gusë'dë më catë nanú tubi cuartë. ¹⁸ Iurë quéháu rai', guni'i më:

—Guldía cagnia'a lu të, tubi entrë de lë'ë të guëru'u tubi nagunë intriegu na lu galguti. Quëhaunú nguii ni na.

¹⁹ Guzublú gulaguë tristë la'ni ldu'u rai'; guni'i rai' lu më tubi por tubi:

—Dadë, ¿ni mudë guna intriegu lé'ël?

²⁰ Repi Jesús:

—Nguii ni na tubi de chi'bë chupë shini gusë'da. Quëgtiá'all guetështildi la'ni platë con na; gúnëll intriegu na lu galguti. ²¹ Gac cumplir lo quë narni'i Sagradas Escrituras de na, nguii nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu, perë prubi nguii el quë nagunë intriegu na lu galguti. Mejurë adë niálëdi'i nguii ni.

²² Mientras quëhaunú Jesús lë'ë rai', guna'zi më guetështildi nu bédë'ë më graci. Bëshullë më guetështildi; bédë'ë mëhin cua'a ra shini gusë'dë më. Guni'i më:

—Gulë gau ndë'ë; ndë'ë lë'ë shcuërpa.

²³ Nu zac guna'zi më copë shtë vini; bédë'ë më graci nu bédë'ë më lë'ë copë cua'a ra shini gusë'dë më. Bii' rai' lë'ë vini. ²⁴ Guni'i më lu rai':

—Ndë'ë na rënë shtëna naná sëgi parë tubi tëtë cubi entrë Dios nu ra mënë. Guëllë'ë rënë shtëna parë gac salvar zihani mënë. ²⁵ Guldía rnia'a lu të, hiadë guëabrídi'i gua' vini con lë'ë të hashtë dzë naná quëbezënúa lë'ë të catë rribë'a Dios ziquë Rëy.

Guni'i Jesús lu Pedro gúnëll negar lë'ë më

(Mt. 26.30-35; Lc. 22.31-34; Jn. 13.36-38)

²⁶ Despuësë bi'ldi rai' tubi cantë, iurní bëru'u rai'; zia'a rai' dani shtë Olivos. ²⁷ Guni'i më lu rai':

—Grëtë' të guësá'në të na; zni rni'i ra Sagradas Escrituras: “Tsatinia lë'ë vëquërë nu ra lli'li guërë'tsë ra”. ²⁸ Perë despuësë iurë tsashtëa ladi ra tégulë, quibélúa lu të hashtë Galilea.

²⁹ Iurní guni'i Pedro:

—Aunque nilë grëtë' mënë guësá'në rall lé'ël, perë na jamás guësá'nëdia'a lé'ël.

³⁰ Jesús guni'i lu Pedro:

—Guldía, mizmë gue'lë ne' antsë lë'ë gay guëllidchí, lé'ël gúnëll negar na tsunë vësë.

³¹ Perë fuertë guni'i Pedro:

—Masiá quini ra mënë na, adë gúnëdia'a negar lé'ël.

Grë ra shini gusë'dë më guni'i rai' lo mizmë.

Jesús zia'a Getsemaní të guadi'dzënúhi' Dios

(Mt. 26.36-46; Lc. 22.39-46)

³² Bédchininú më ra shini gusë'dë më lugar nalë Getsemaní. Guni'i më lu rai':

—Gulë guzubë ndë'ë mientras guadi'dzënúa Dios, Shtada.

³³ Bia'a Jesús Pedro, Juan, nu Jacobo. Guzublú riá ldu'u më demasiadë. Bë'në më sufrir.

³⁴ Guni'i më lu rai':

—Gulë cuezë ndë'ë; gulë cue nasini. Nalë tristë shtë galguti nanú la'ni ldua'a; mërë gatia.

³⁵ Zia'a më stu'pë delantë; bészullibi më; bë'në më orar; guná'bëi' Shtádi' si talë napolisbë guëlá Dios lé'i' lu sufrimientë naná rdëdë ldu'u më. ³⁶ Guni'i më lu Dios:

—Dadë, cagna'ba lul; nápël pudërë gúnël grë cusë. Bělá na lu sufrimientë rë', perë adë gáquëdi'in según lo quë narac shtua'a sino según voluntá shténël.

³⁷ Iurní bëabrí më catë cabezë Pedro, Juan, nu Jacobo. Bëdzëlë më lë'ë rai' naga'si rai'. Guni'i më guëc Pedro:

—Moni, ¿pë adë gáquëdi'i guëru'u mbëca'ldë lul tubi iurë? ³⁸ Gulë cue nasini; gulë guna'bë lu Dios të adë guësiguëdi'i Satanás lë'ë të. Ldu'u të rni'i, nia, perë shcuerpë të adë nídi'i fuersë.

³⁹ Stubi vueltë zia'a më; biadi'dzënúhi' Dios. Guni'i më mizmë di'dzë ziquë antsë. ⁴⁰ Bëabrí më; bëdzëlë më lë'ë shini gusë'dë më, naga'si rai' tantë mbëca'ldë lu rai'. Adë bëdzëlëdi'i rai' niani'i rai' lu më. ⁴¹ Gua më; bëabrí më stubi; guni'i më:

—Iurne' sí, gulë guëga'si; gulë tsa descansë. Hia lë'ë iurë bëga'a; nguiu nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu gac intriegu guia'a ra nanapë duldë. ⁴² Gulë guashtë; gulë cha purquë ze'dë bi'guë el quë nangunë intriegu na.

Guna'zi mënë Jesús prësi

(Mt. 26.47-56; Lc. 22.47-53; Jn. 18.2-11)

⁴³ Nianá cagni'i Jesús, bédchini Judas naná tubi de chi'bë chupë shini gusë'dë më; bédchininull zihani mënë nanua'a hiaguë nu spadë. Ze'dë rall partë shtë ra jëfë shtë ra bëshuzi nu ra mësë shtë lëy nu ra mëgulë narnibë'a entrë lë'ë rall. Bëshe'ldë rall mënë zihani ni. ⁴⁴ Judas, lë'ë traidor, bédë'ëll tubi sëni antsë; guní'ill lu rall:

—El quë naguna saludar, tsagruahia lë'ëll; gulë guna'zi lë'ëll; gulë bia'a lë'ëll prësi.

⁴⁵ Iurë guabi'guë Judas lu më, lueguë guní'ill:

—Mësë.

Bëtsagraua'll lë'ë më. ⁴⁶ Iurní guna'zi mënë lë'ë më të gua'a rall lë'ë më prësi.

⁴⁷ Tubi nazuga'a ndë, gulull spadë shténëll. Bëchúguëll tubi diaguë muzë shtë principal bëshuzi. ⁴⁸ Iurní guni'i Jesús lu ra mënë:

—¿Pëzielú bédchini të con spadë nu hiaguë parë ze'dë guëlli'i të na cumë ziquë nguba'në? ⁴⁹ Dzë con dzë zugá'ahia con lë'ë të iádu'u ru'bë perë adë guná'zidi'i të na iurní. Perë ndë'ë quëhac parë gac cumplir ra Sagradas Escrituras.

⁵⁰ Iurní grë ra shini gusë'dë më bësa'në rai' lë'ë më. Bëllu'në rai'.

Sultërë naziagllu'në

⁵¹ Tubi sultërë guanaldë lë'ë më. Nácull tubsë lari sabë. Guna'zi mënë lë'ëll ⁵² perë bëssä'nëll lari guia'a ra mënë; gaíchill bëllú'nëll.

Bédchi'bë mënë demandë cuntrë Jesús

(Mt. 26.57-68; Lc. 22.54-55, 63-71; Jn. 18.12-14, 19-24)

⁵³ Bia'a rall lë'ë Jesús lu principal bëshuzi. Ndë bédëá grë ra jëfë shtë ra bëshuzi nu ra mësë narlua'a lëy nu ra mëgulë narunë juzguë. ⁵⁴ Guanaldë Pedro dizdë zitu; guatéhi' lidchi bëshuzi principal. Guzubënúhi' ra soliar. Cagtsë'ë rall rua' gui'i.

⁵⁵ Iurní ra principal bëshuzi nu ra jushtici narunë juzguë, gudili rall tubi testigu cuntrë Jesús. Rac shtu'u rall quini rall lë'ë më perë adë bëdzëlëdi'i rall testigu cuntrë lë'ë më. ⁵⁶ Zihani mënë bë'në rall testificar cuntrë lë'ë më perë adë na igual di'dzë shtë rall. ⁵⁷ Por fin guasuldí bældá mënë falsë naguni'i:

⁵⁸ —Bini na'a Jesús guni'i: “Guëchilia iádu'u ru'bë naná bëntsa'u nguiu, nu entrë tsunë dzë guntsa'ua stubi nanadë bëntsa'u nguiu”.

⁵⁹ Di'dzë naná rni'i ra testigu, adë rgá'adi'in purquë nádi'in igual.

⁶⁰ Iurní lë'ë bëshuzi principal guasuldí nu guna'bë dí'dzëll lu më:

—¿Pëzielú adë rquëbidi'il lu ra di'dzë rë'? ¿Pë runë cuntienë lo quë naquëgni'i mënë cuntrë lë'ëll?

⁶¹ Perë lë'ë më dchisë na më; adë pë guni'i më. Iurní lë'ë jëfë shtë bëshuzi bëabrí guna'bë dí'dzëll:

—¿Pë lë'ëll nal Cristo, shini Dios, lúniquë narunë tucarë gunë mieti adorar?

⁶² Jesús guni'i:

—Nahia Cristo nu guená të lua, nguiu nabëshe'ldë Dios lu guéd'chiliu. Guená të na; cueza ladë ldi shtë Dios Pudërusë, nu guená të iurë guëabráa con pudërë la'ni shcahi shtë gube'e.

⁶³ Lë'ë jëfë shtë bëshuzi nalé bëldëll nu bëché'zëll shábëll tantë llanë gulaguë guéquëll. Guní'ill:

—¿Pë guédë'na'a másru'u testigu? ⁶⁴ Hia bini të di'dzë dzabë naguni'i nguiu rë' cuntrë Dios. ¿Pë rni'i të iurne'?

Grë ra mënë guni'i runë tucarë gati Jesús.

⁶⁵ Iurní bëldá rall guzublú bëchi'bë shënë rall lu më. Bëta'u rall lu më. Bëdë'ë rall galné guëc më nu guna'bë di'dzë rall:

—¿Chu bëne'e galné lé'ël?

Ra soliar bëdë'ë rall galné lë'ë më.

Bë'në Pedro negar lë'ë Jesús

(Mt. 26.69-75; Lc. 22.56-62; Jn. 18.15-18, 25-27)

⁶⁶ Zuga'a Pedro guetë rualdëa' shtë lidchi bëshuzi. Bëdchini tubi criadë shtë bëshuzi principal. ⁶⁷ Gunall lu Pedro naná cagtsë'ë rua' gui'i. Iurní gubí'all lu Pedro nu guní'ill:

—Lé'ël zuga'anul Jesús më Nazaret.

⁶⁸ Perë Pedro bé'nëll negar; guní'ill:

—Guënëdia'a lë'ë nguiu; adë rac bé'ahia pë cagní'il.

Bëru'u Pedro fuërë rua' nezë. Bëllidchí gay. ⁶⁹ Stubi vueltë gubi'a criadë ni lu Pedro nu guní'ill lu ra mënë nazuga'a ndë:

—Nguiu ni'i nall shmënë Jesús.

⁷⁰ Pedro bëabrá bë'në negar; guní'i' lo mizmë. Gudëdë du'pë tiempë, iurní ra nazuga'a nga'li guni'i rall lu Pedro:

—Verdá nal shmënë Jesús purquë nu nal më Galilea; ruadí'dzël ziquë ra mënë ni.

⁷¹ Iurní Pedro bë'në jurar. Guní'i':

—Gunë Dios cashtigu na si talë adë ruadi'dza verdá. Runguë bé'adia'a nguiu ni el quë narni'i të na Jesús.

⁷² Lueguë bëllidchí gay stubi vueltë. Pedro bëagná ldu'i lo quë naguni'i Jesús lúhi' antsë: “Antsë guëllidchí gay chupë vueltë, gúnëll negar na tsunë vueltë”. Iurní bë'në Pedro llgabë nu bí'ni'.

15

Bia'a mënë lë'ë Jesús lu Pilato

(Mt. 27.1-2, 11-14; Lc. 23.1-5; Jn. 18.28-38)

¹ Iurë brëgue'lë, bëdëá ra jëfë shtë bëshuzi nu ra mësë narlua'a lëy nu ra mëgulë narunë juzguë. Bë'në rall tomar tubi acuerdë. Bëldi'bi rall lë'ë Jesús. Bia'a rall lë'ë më lu Pilato. ² Pilato guna'bë dí'dzëll lu më:

—¿Guldil nal rëy shtë ra israelitë?

Bëquebi më:

—Mizmë lé'ël guní'il di'dzë ni.

³ Ra jëfë shtë ra bëshuzi nalé bë'në rall acusar lë'ë më. ⁴ Stubi vueltë guna'bë di'dzë Pilato lu më:

—¿Pëguëa' adë pë rní'il? Blac cusë quëgdchi'bë rall cuntrë lé'ël.

⁵ Perë Jesús dchisë bëá'ni', nu nalé guasé ldu'u Pilato.

Bë'në rall condenar Jesús lu galguti

(Mt. 27.15-31; Lc. 23.13-25; Jn. 18.38—19.16)

⁶ Durantë dzë shtë laní napë Pilato custumbrë guëldá'all tubi prësi, el quë narac shtu'u mënë guëru'u librë. ⁷ Lachigui'bë nanú tubi prësi nalë Barrabás. Lë'ëll con ra sa'll lachigui'bë, gudini rall mënë iurë bëdzatsu rall cuntrë gobiernë. ⁸ Bidë mënë lu Pilato të guëna'bë rall gunë Pilato ziquë custumbrë shtënell. ⁹ Guna'bë di'dzë Pilato lu ra mënë ni:

—¿Guadë narac shtu'u të guëdë'a libertá, Jesús naná rëy shtë të?

¹⁰ Guc bë'a Pilato por mbidi ra jëfë shtë ra bëshuzi bë'në rall intriegu lë'ë Jesús. ¹¹ Perë ra jëfë shtë bëshuzi bëtsatsu rall ra mënë parë guëna'bë rall guëdë'ë Pilato libertá Barrabás. ¹² Iurní Pilato guna'bë di'dzë lu rall stubi vueltë:

—¿Perë pë rac shtu'u të guna con Jesús? el quë narni'i të: “Rëy shtë naciuni Israel”.

¹³ Iurní gurushtiá rall fuertë; guni'i rall:

—Gati nguiu rë' lu cruz.

¹⁴ Pilato guni'i:

—¿Pëllë mal bé'nëll?

Perë lë'ë rall más fuertë gurushtiá rall lu Pilato. Guni'i rall:

—Gati nguiu rë'. Gátill; gátill.

¹⁵ Pilato guc shtú'ull guëá'nëll bien con ra mënë; bédë'ëll libertá Barrabás. Despuësë de bédë'ë ra suldadë galné shtë chicuti lë'ë më, bë'në Pilato intriegu lë'ë më të parë guëquë'ë rall Jesús lu cruz.

¹⁶ Iurní ra suldadë bia'a rall Jesús parë rualdëa' shtë palaci. Lugar ni lë Pretorio. Bédëá grë ra suldadë. ¹⁷ Bëgacu rall lë'ë më tubi lari color guindë. Bëntsa'u rall tubi coronë guitsë; gulú rallin guëc më. ¹⁸ Guzublú bë'në rall saludar lë'ë më de burnë. Guni'i rall:

—Guëbani Rëy shtë mënë israelitë.

¹⁹ Bédë'ë rall galné guëc më con hiaguë. Bëchi'bë shënë rall lu më; bëzullibi rall lu më; bë'në rall rëspëti lë'ë më ziquë burnë. ²⁰ Despuësë de ni, bédchisú rall lari guindë nanacu më të parë bëgacu rall shabë më stubi vueltë. Lueguë bia'a rall lë'i' fuërë rua' guë'dchi të gunë rall crucificar lë'ë më.

Bëquë'ë rall lë'ë Jesús lu cruz

(Mt. 27.32-44; Lc. 23.26-43; Jn. 19.17-27)

²¹ Ziadëdë tubi nguiu nezë; lëll Simón. Guall lachi perë hia ze'dë guëdchínill guë'dchi. Simón nall shtadë Alejandro nu Rufo. Bë'në ra suldadë punërë lë'ë Simón të guá'all cruz shtë Jesús.

²² Bia'a rall lë'ë Jesús tubi lugar nalë Gólgota, narunë cuntienë Lugar shtë Calavera. ²³ Bédë'ë rall vini nanutsë mirra perë lë'ë më adë bi'i'di'i mëhin. ²⁴ Iurní bë'në rall crucificar lë'ë më, nu ra suldadë gudchitë rall dado nia guadë nagunë gan shabë më. Mudë ni gudi'dzë rall shabë më.

²⁵ Rquë guë'ë rsili bë'në rall crucificar lë'ë më. ²⁶ Nu bëquë'ë rall tubi letrërë guëc cruz naná causë shtë më; rni'in: “Rëy shtë naciuni Israel”. ²⁷ Nu bëquë'ë rall chupë nguba'në lu cruz; túbill ladë ldi, stúbill ladë rubësë. [²⁸ Zni guc cumplir Sagradas Escrituras narni'i: “Bë'në rall tratar lë'ë më ziquë nguba'në”.]

²⁹ Grë mënë nardëdë lugar ni, bë'në rall burnë; rni'bi guëc rall lu më; guni'i rall:

—Ja, lë'ël rni'il, guëcuel iádu'u ru'bë nu dzë tsunë guëabré guëzá'alín stubi. ³⁰ Bieti lu cruz; bë'në salvar mizme lë'ël.

³¹ Nu ra principal bëshuzi nu ra mësë shtë lëy, bë'në rall burnë; guni'i lu sa' rall:

—Bë'nëll salvar stubi mënë perë el mizme lë'ëll adë gúnëdi'ill gan gúnëll salvar lë'ëll. Guni'ill nall Cristo. ³² Si talë nall Rëy shtë më israelitë, pues guëldáguëll lë'ëll lu cruz të guëná hia'a, iurní tsaldí ldu'u hia'a shtí'dzëll.

Nu ra mënë mal naguc crucificar con lë'ë më bë'në rall burnë lë'ë më.

Guti Jesús

(Mt. 27.45-56; Lc. 23.44-49; Jn. 19.28-30)

³³ Iurë bëga'a rquë chi'bë chupë, bëcahi guëdubi guë'dchiliu hashtë rquë tsunë guadze'. ³⁴ Mizmë iurë rquë tsunë, fuertë guni'i më:

—Eloi, Eloi, lama sabactani. (Di'dzë ni runë cuntienë: Dios mio, Dios mio, ¿pëguëa' bësä'nëll na?)

³⁵ Bëldá ra nguiu nazú guëlla' lu cruz bini rall pë guni'i më. Repi rall lu sa' rall:

—Guná; lë'ë nguiu rë' cagná'bëll Elías.

³⁶ Lueguë tubi nazuga'a ndë guagllú'nëll; guagllí'ill tubi spongë. Bëgá'dzëllin con vini hi'. Iurní bëzú'bëll spongë guëc varë të parë gu më vini. Guni'ill lu sa'll:

—Cha bëza'a, guëná hia'a nia zidë Elías të parë guësiéti' lë'ëll lu cruz.

³⁷ Iurní guni'i më fuertë; guti më. ³⁸ Mizmë iurë ni lë'ë cortinë la'ni iádu'u gure'zin; guc chupë ldëhin dizdë guia'a hashtë guetë. ³⁹ Tubi capitán naná rnibë'a tubi gahiu'a sultadë, zull frentë lu cruz; gunall iurë naguti më. Guni'ill:

—De verdá nguiu rë' náhi' shini Dios.

⁴⁰ Tambiën zuga'a nga'li bëldá ra na'a. Cagbi'a rall de zitu. Ladi rall zuga'a María Magdalena nu Salomé nu stubi María naná shni'a José nu Jacobo. Jacobo nápëll menor edá. ⁴¹ Ra na'a rë' guanaldë rall lë'ë më iurë ziazú më Galilea. Bë'në rall compa'ni lë'ë më. Nu zac ndë zuga'a stubi shcua'a ra na'a naganaldë lë'ë më hashtë Jerusalén.

Bëga'chi Jesús

(Mt. 27.57-61; Lc. 23.50-56; Jn. 19.38-42)

⁴² Bëdchini guadze' visperë shtë dzë descansë. Bë'në mënë preparar nagáu rall parë grëgue'lë dzë laní purquë dzë descansë adë bé'nëdi'i rall dchi'ni. ⁴³ Por ni José naná më guë'dchi Arimatea bëdchínill lu Pilato. Gupë José valurë; guná'bëll permisi lu Pilato të parë guëcá'chill cuerpë shtë Jesús. José guc tubi më principal ladi ra jushtici narunë juzguë. Nu José quëbëzëll tiempë iurë guë'nibë'a Dios ziquë Rëy. ⁴⁴ Iurë bini Pilato guti Jesús, guasé ldu'ull. Guná'bëll lë'ë capitán shtë sultadë; guna'bë dí'dzëll si de verdá guti Jesús. ⁴⁵ Capitán rë' bëquebi lu Pilato:

—Verdá nahin; hia guti Jesús.

Iurní bëdë'ë Pilato permisi lë'ë José të parë guëca'chi José cuerpë shtë më. ⁴⁶ José guzi'ill tubi lari naquichi fini; bësié'tëll cuerpë lu cruz nu bëtú'bill cuerpë shtë më con lari. Iurní bëcá'chill lë'ë më la'ni tubi ba'a nanactsa'u la'ni guë'ë. Gudíshill tubi guë'ë rua' ba'a. ⁴⁷ María Magdalena nu María shni'a José bëchi Rufo, guná rai' ca bëga'chi Jesús.

16

Guashtë Jesús ladi ra tëgulë

(Mt. 28.1-10; Lc. 24.1-12; Jn. 20.1-10)

¹ Gudëdë dzë narzi'i ldu'u mënë. María Magdalena nu Salomé nu stubi María shni'a Jacobo, guzi'i rall loción parë tsagte'bi rallin ladi cuerpë shtë më. ² Tumpranë primëre dzë shtë llmalë iurë brëgue'lë, gua rall rua' ba'a. Hia galdani ngubidzë. ³ Repi lu sa' rall:

—¿Chull guëdchibsú guë'ë rë' rua' ba'a?

⁴ Iurní guná rai' lë'ë guë'ë naga'a tubi ladë nu nablac llëru'bë guë'ë. ⁵ Guaté rai' la'ni ba'a; guná rai' ladë ldi shtë ba'a tubi nguiu nazubë ndë. Nácuhi' tubi lari naquichi. Bëdzëbë rai'. ⁶ Guni'i nguiu:

—Adë rdzëbëdi'i të. Lë'ë të caguili të Jesús më Nazaret naguc crucificar. Hia guashtëhi' ladi ra tëgulë. Chu nádi'i ndë'ë. Gulë guná catë bëga'chi më. ⁷ Gulë bëagzé nu gulë guni'i lu shini gusë'dë Jesús nu lu Pedro de quë Jesús guzia'a më delantë lu të parë Galilea. Ndë guëná të lu më. Zni guni'i më lu të dizdë más antsë.

⁸ Iurní bëru'u rai'; bëllu'në rai'. Nalé bëdzëbë rai'; bëchi'chi rai' tantë bëdzëguë' ldu'u rai'. Ni tubi adë chu lu biadí'dzëdi'i rai' purquë bëdzëbë rai'.

*Guná María Magdalena lu Jesús
(Jn. 20.11-18)*

[⁹ Despuësé guashtë Jesús ladi ra tégulë, primëre dzë shtë lmalë, bëlua'alú më lu María Magdalena primëre. Antsë bëgú më gadchi mëdzabë la'ni ldu'u María. ¹⁰ María guaguë'në visi lu ra naguanaldë lë'ë më antsë. Lë'ë rall nalé riá ldu'u rai' nu ru'në rai'. ¹¹ Iurní bini rai' de quë Jesús nabani stubi nu guná María lúhi', adë gualdídi'i ldu'u rai' shtí'dzi'.

*Chupë shmënë Jesús guná rai' lu më
(Lc. 24.13-35)*

¹² Mizmë dzë guadze' chupë shmënë Jesús nazia'a nezë lachi, guná rall lu Jesús. Bëlua'alú më lu rall stubi formë. ¹³ Bëagrí rall guë'dchi nu biadi'dzë rall lu sa' rall de quë bëlua'alú më lu rall perë adë gualdídi'i ldu'u sa' rall.

*Bëshe'ldë Jesús ra shini gusë'dë më tsagni'i rai' diza'quë lu ra mënë
(Mt. 28.16-20; Lc. 24.36-49; Jn. 20.19-23)*

¹⁴ Más guadze' bëlua'alú Jesús lu ra chi'bë tubi shini gusë'dë më; zubë rai' lu mellë. Gudildi më lë'ë rai' purquë naguëdchi ldu'u rai'. Adë gualdídi'i ldu'u rai' shti'dzë sa' rai' naguná lu më despuësé guashtë më ladi ra tégulë. ¹⁵ Guni'i më lu rai':

—Gulë tsaglua'a diza'quë lu ra mënë narëta' guëdubi guë'dchiliu. ¹⁶ El quë narialdí ldu'i diza'quë nu chubë nísí' gac salvárëll, perë el quë nanédi'i tsaldí ldu'i diza'quë gac condenárëll. ¹⁷ Sëñi rë' gunë rahin compaño ra narialdí ldu'i shti'dzë Dios, por pudëre shtëna guëgú rall mëdzabë la'ni ldu'u mënë; guadi'dzë rall dizé naná guënëdi'i rall. ¹⁸ Guëna'zi rall serpiëntë nu si talë gu rall cusë venenë adë pë gúnëdi'i ra cusë ni. Guëdchi'bë rall guia'a rall guëc ra narac llu'u nu guëac rai'.

*Jesús be'pi lu gube'e
(Lc. 24.50-53)*

¹⁹ Despuësé biadi'dzë më di'dzë ni, be'pi më gube'e. Guzubë më ladë ldi shtë Dios. ²⁰ Ra shini gusë'dë më zia'a rai' nu guaglua'a rai' diza'quë lu grë mënë. Mizmë Dadë Jesús bë'në compaño lë'ë rai'; bë'në rai' milagrë; zni bëlua'a Dios de quë shti'dzë rai' na verdá.] Amén.

Diza'quë según San Lucas

Principi shtë diza'quë

¹ Na Lucas, quëquëa'a librë rë' nu guëshé'ldahin lul Tiófilo con llëru'bë rëspëti. Nanë' zihani mënë bëquë'ë rall lo quë nabëlua'a Jesús nu lo quë nabë'në më. Guc shtu'u rall guëquë'ë rall cusë según tiempë ecsactë naguquin. ² Bëquë'ë rall lo quë narialdí ldu'u hia'a guquin. Bëquë'ë rall lo quë naguná mënë dizdë tiempë naguzublú ruadi'dzë më diza'quë. ³ Nu guc ldua'a cumë cusë za'quë guëquëa'a tubi histori ecsactë parë gac bé'al verdá na di'dzë rë'. Guna'bë di'dza lu zihani mënë pë guná rall, nu nanéa ra di'dzë rë' na verdá. ⁴ Caquëa'a lul iúbil Tiófilo, parë gac bé'al ra cusë nabëlua'a mënë lul nahin verdá.

Tubi ianglë bë'në anunci guëdchini Juan Bautista lu gué'dchiliu

⁵ Tiempë dzë ni Herodes guc rëy shtë Judea, nanú tubi bëshuzi lë Zacarías. Náhi' con los de más sáhi' grupë shtë Abías. Tse'lë Zacarías lë Elizabet; shtadë guë'lú Elizabet guc bëshuzi nabëru'ulé Aarón. ⁶ Zacarías nu Elizabet tubldí na shcuendë rai' lu Dios nu bëzu'bë diaguë rai' grë mandamientë nu lëy shtë Dadë Dios. Bë'në rai' cumplir. ⁷ Gúpëdi'i rai' shíni' purquë Elizabet gúdi'i shíni'. Además de ni guërupë rai' hia më gushë rai'.

⁸ Guzac tubi dzë bë'në tucarë Zacarías gúni' dchi'ni shtë bëshuzi lu Dios según turnë grupë shtë Zacarías gunë rai' dchi'ni. ⁹ Ziquë na custumbrë shtë ra bëshuzi, gua rai' tubi pueshtë nia'a chu gunë tucarë tsaldú gushialë lu Dios la'ni iádu'u ru'bë. Bë'në tucarë Zacarías. Guatëhi' lugar sagradë shtë iádu'u. ¹⁰ Iurë lë'ë ialë rie'qui, grë ra mënë zihani naré rualdëa' shtë iádu'u, quëadi'dzënú rall Dios. ¹¹ Iurní bëlua'alú tubi ianglë shtë Dios lu Zacarías. Zúhi' ladë ldi shtë bëcu'guë catë rie'qui ialë. ¹² Iurë guná Zacarías lu ianglë, bëdzëbë Zacarías; bëdzëlëdi'i Zacarías pë nihúni'. ¹³ Perë lë'ë ianglë guni'i:

—Zacarías, adë rdzëbëdi'il purquë shti'dzël bëdchini lu Dios. Gunë më lo quë narná'bël lu më. Lë'ë tsë'lël Elizabet gapë tubi me'dë naguëdë'ë të léhi' Juan. ¹⁴ Iurë lë'ë me'dë guëdchini gué'dchiliu, guëquitë ldú'ul nu tsu lëgrë ldú'ul. Zihani mënë guëquitë ldu'u rall iurë lë'ë me'dë galë. ¹⁵ Gáqui' siervë ru'bë shtë Dadë Dios, nu gúdi'i vini. Gúdi'i' ni tubi clasë licor. Dizdë antsë gáli' hia cabezë Espíritu Santo la'ni ldú'i'. ¹⁶ Guëni'i' shti'dzë Dios nu zihani mënë shtë naciuni Israel guëabrá ldu'u rall con Dadë Dios shtë hia'a. ¹⁷ Shínil quiblú lu el quë naguëshe'ldë Dios. Ziquë guc el quë nabiadi'dzë shti'dzë Dios con llëru'bë pudërë; léhi' Elías; shínil guëdchini con mizmé pudërë nu llni. Guëni'inú shínil naciuni Israel parë cue za'quë shtadë rall nu shini rall. Guëluá'ai' lu narzu'bë diáguëdi'i shti'dzë Dios parë guëabrá ldu'u rall lu nezë za'quë. Zni gac preparar mënë parë gunë rall sirvë lu Dadë Dios.

¹⁸ Iurní Zacarías guna'bë di'dzë lu ianglë:

—¿Lla gac bé'ahia zni purquë hia gu'sha nu tse'la napë zihani izë?

¹⁹ Iurní bëquebi ianglë:

—Gabriel lëhia. Na zua lu Dios. Bëshe'ldë më na parë zeldë guënia'a lul diza'quë rë'.

²⁰ Perë guná, cumë adë gualdídi'i ldú'ul lo quë nagunia'a lul, gu'pë guëá'nël. Gáquëdi'i guëni'il hashtë guëdchini shínil lu gué'dchiliu. Gac cumplirin según tiempë nagunë Dios disponer.

²¹ Ra mënë naré rualdëa' shtë iádu'u quëbezë rall lë'ë Zacarías. Bëdzëlëdi'i rall pë niani'i rall pëzielú quëac ldë'ë Zacarías lugar sagradë, ²² perë iurë gualú bëru'u Zacarías, ráquëdi'i rni'i Zacarías. Guc bë'a mënë de quë guná Zacarías tubi cusë ru'bë shtë Dios la'ni iádu'u. Purë con guiá'ai' ruadi'dzi' purquë bëá'ni' gu'pë.

²³ Iurní gualú ra dzë nabë'në tucarë gunë Zacarías sirvë la'ni iádu'u, bëabri' lídchi'.

²⁴ Despuësë de ni Elizabet, tse'lë Zacarías, nua shíni'. Adë ca bëru'udi'i Elizabet;

guquëréldi' lídchi' por ga'i mbehu. ²⁵ Guní'i' la'ni ldú'i': "Dadë Dios nacabezë gube'e bënë'ei' permisi parë gapa shinia. Bëga'a ldu'u më na; iurní adë rtúdi'i lua lu ra mënë gúpëdia'a shinia."

Tubi ianglë bë'në anunci guëdchini Jesús

²⁶ Shu'pë mbehu nua shini Elizabet, iurní bëshe'ldë Dios tubi ianglë lë Gabriel parë guanúhi' rsunë lu María naquërelde tubi guë'dchi Nazaret shtë Galilea. ²⁷ María na lliguëna'a. Nápi' comprumisi parë guëtsé'ai' con tubi sultëre lë José. Shtadë guëlu José guc rëy David. ²⁸ Gabriel guatë lugar catë quërelde María, nu guní'i' lu María:

—Shtsanë. Nalë rac shtu'u Dios lë'ël. Cabezënu më lë'ël. Bë'në ldai' më lë'ël entrë grë ra na'a narë lu guë'dchiliu.

²⁹ Nalë bëdzëguë' ldu'u María; bini' di'dzë rë'. Adë gurëdchídi'i ldú'i'. Runë shgábi' pë runë cuntienë saludë shtë ianglë. ³⁰ Iurní ianglë guni'i':

—María, adë rdzëbëdi'il. Dios gudili lë'ël parë gunë më tubi favurë parë lë'ël. ³¹ Shínil bë'a; gápël tubi shínil. Lë'ë me'dë naguëdchini guë'dchiliu, guërléhi' Jesús. ³² Gáqui' tubi më ru'bë. Gápi' lë zndë'ë: Shini Dios nacabezë gube'e. Nu Dadë Dios guëdë'ë pudërë lë'i' parë guëribé'ai' grë mënë israelitë. Cuézi' lu trunë shtë David, shtadë guëluhi'. ³³ Shínil guëribé'ai' guëdubi naciuni Israel parë siemprë, nu guëribé'ai' manërë nanápëdi'i fin.

³⁴ Iurní María guna'bë di'dzë lu ianglë:

—¿Lla gac lo quë naguní'il lua? La'di guënëdia'a nguui.

³⁵ Repi ianglë iurní:

—Gaquin por pudërë shtë Espíritu Santo naguëdchini lul. Pudërë shtë Dios nacabezë gube'e, guëdchíni' lul ziquë tubi shcahi naguësë'au lë'ël. Por ni shínil nagápël, grë mënë shtë guë'dchiliu guëni'i rall náhi' santu, shini Dios. ³⁶ Nu shprímël Elizabet gápi' tubi ngulë'në. Hia më gushë na Elizabet perë guná, hia guc shu'pë mbehu nua shíni', nu rni'i mënë tsúdi'i shíni'. ³⁷ Parë Dios ni tubi cusë nádi'i naganë.

³⁸ Iurní bëquebi María:

—Nahia criadë shtë Dadë Dios. Gaquin según nagunë Dios disponer, cumë ziquë guní'il lua.

Lueguë lë'ë ianglë zëagzé.

María gua visitë lidchi Elizabet

³⁹ Mizmë ra dzë ni María gua nasesë lu tubi guë'dchi shtë Judea. Guë'dchi ni naquë cula'ni dani. ⁴⁰ Guatë María lidchi Zacarías nu guni'i María lu Elizabet:

—Shtsanë.

⁴¹ Iurë bini Elizabet lo quë naguni'i María, lë'ë me'dë bëni'bi la'ni Elizabet. Mizmë iurní bëdchini Espíritu Santo parë cuzënuhi' lë'ë Elizabet. ⁴² Fuertë guní'i' lu María:

—Dios bë'në ldai' lë'ël más quë grë na'a, nu bë'në ldai' më shínil nanuá'al. ⁴³ ¿Chu nahia bidë guënal na? Nal shni'a më el quë narnibë'a na. ⁴⁴ Iurë binia cha'l, lë'ë me'dë bëni'bi lania por tantë bëquitë ldú'i'. ⁴⁵ Nu nalë dichusë nal purquë gualdí ldú'ul Dios. Gualdí ldú'ul gac cumplir lo quë naguni'i Dios lul.

⁴⁶ Iurní guni'i María:

Con guëdubinú ldua'a quëhuna alabar Dadë Dios.

⁴⁷ Rquitë ldua'a purquë Dios na Salvador shtëna.

⁴⁸ Bëga'a ldu'u më na; bë'në më cuendë adë nádia'a më ru'bë sino tubi criadë humildë shtëhi',

perë dizdë iurne' grë mënë naguëdchini lu guë'dchiliu, guëni'i rall bë'në ldai' më na.

⁴⁹ El quë narnibë'a grë cusë, bë'ni' cusë ru'bë parë na. Santu na më.

⁵⁰ Siemprë rga'a ldu'u më nu quëhunë më compa'ni grë mënë nanapë rëspëti lu më.

⁵¹ Zihani cusë ru'bë bë'në më con guia'a më.

Bësëllu'në më ra narunë naru'bë con grë shgabë rall.

⁵² Mënë narunë naru'bë, gulaguë rall catë rribë'a rall, bë'në Dios,

perë bédë'ëru'u më parë güe'pi guia'a ra mënë narunë narú'bëdi'i lu gué'dchiliu.

⁵³ Bëne'e më cusë za'quë parë ra narldia'në hashtë bielë rall.

Ra ricu bëshe'ldë më; zia'a rall sin adë pë nápëdi'i rall.

⁵⁴ Bë'në më compaňi lë'ë ra më israelitë, ra narunë sirvë lu më.

Adë bëá'ldëdi'i ldu'u më shmënë më.

⁵⁵ Zni bë'në më cumplir lo quë naguni'i më lu ra shtadë guëlú hia'a,

lu Abraham nu lu ra llëbni shtëhi' naná shtadë guëlú hia'a. Di'dzë ni na parë siempër.

⁵⁶ María guquërdënú Elizabet tsunë mbehu. Iurní bëabri' lídchi'.

Bëdchini Juan lu gué'dchiliu

⁵⁷ Hia guc cumplir tiempë gulë shini Elizabet. Gúpi' tubi ngulë'në. ⁵⁸ Iurë ra shvëcini Elizabet con shfamíli' bini rall de quë bëga'a ldu'u Dios lé'i' nu bédë'ë më tubi shíni', bédchini rall nu nalé bëquitë ldu'unú rall Elizabet. ⁵⁹ Gudëdë shunë dzë nu bédchini tiempë parë gunë bëshuzi cumplir custumbrë religiusë; chuguë du'pë partë delicadë shtë me'dë. Ra mënë guc shtu'u rall niaca'a me'dë ziquë lë shtadë me'dë, ⁶⁰ perë shni'a me'dë guni'i:

—Juan guëru'lé me'dë.

⁶¹ Guni'i rall iurní:

—Ni tubi Juan nídi'i ladi shfamíli'.

⁶² Iurní guna'bë di'dzë rall con guia'a rall lu shtadë me'dë parë gac bë'a rall nia chu guëru'lé me'dë; guëni'i shtadë me'dë. ⁶³ Zacarías con sëni guná'bëi' tubi tablë parë quë lëtrë luhin. Bëquë'ëi': “Juan guëru'lé me'dë”. Grë mënë bédzëguë' ldu'u rall iurní. ⁶⁴ Mizmë iurní bëabri' guni'i Zacarías. Bëni'bi ldúdzi'. Guzublú biadi'dzi'; guni'i' llëru'bë na pudërë shtë Dios. ⁶⁵ Ra mënë naquërdë alreduerë lidchi Zacarías, bédzëguë' ldu'u rai'. Por grë nezë shtë Judea hashtë lu lumë shtë dani, bërë'tsë ra di'dzë pë guc con Elizabet nu Zacarías. ⁶⁶ Grë ra nabini pë guc, bë'në rall llgabë nu guni'i rall lu sa' rall:

—¿Pë cha'a gac me'dë?

Rni'i rall zni purquë en verdá cabezënú Dios lë'ë me'dë.

Labansë shtënë Zacarías

⁶⁷ Espíritu Santo cabezënú lë'ë Zacarías, shtadë Juan, nu guni'i Zacarías di'dzë rë' por pudërë shtë Dios:

⁶⁸ Llëru'bë na pudërë shtë Dios con lë'ë hia'a; na hia'a më Israel.

Bidë guëná më lë'ë hia'a nu bë'në më salvar lë'ë hia'a, ra nagulé më.

⁶⁹ Nu bëne'e Dios tubi më ru'bë nagunë salvar lë'ë hia'a. Nápi' llëru'bë pudërë.

Bëdchíni' de famili shtë David, el quë nabë'në sirvë lu Dios.

⁷⁰ Zni guc cumplir lo quë naguni'i ra mënë nabiadi'dzë shti'dzë Dios guahietë.

Santu na rai'.

⁷¹ Guni'i më dizdë guahietë de quë gunë më salvar lë'ë hia'a guia'a ra enemigu shtë hia'a. Nu gunë më librar lë'ë hia'a de grë narldënú lë'ë hia'a.

⁷² Gunë më ra cusë rë' purquë bë'në më prometer lu shtadë guëlú hia'a de quë guëga'a ldu'u më lë'ë hia'a.

⁷³ Bë'në më prometer con juramentu lu shtadë guëlú hia'a Abraham

⁷⁴ de quë gunë më salvar lë'ë hia'a de grë pudërë nanapë enemigu shtë hia'a

parë gac guëdë'na'a sirvë lu më sin adë guëdzëbëdi'ia'a.

⁷⁵ Guëdubi tiempë naguëbánia'a, guëdë'na'a sirvë lu më manërë za'quë sin ni tubi duldë la'ni ldu'u hia'a.

⁷⁶ Lé'ël shinia, Dios nacabezë gube'e, gunë më punërë lé'ël ziquë tubi naruadi'dzë shti'dzë Dios lu ra mënë.

Antsë guëdchini el quë narnibë'a lë'ë hia'a, quibëlul lúhi' parë gac preparadë ra mënë parë iurë guëdchini më.

⁷⁷ Guëní'il lu ra mënë nagulé më lla gac salvar rall të gac perdunë duldë shtë rall.

⁷⁸ Grë ni na por galërğa'a ldu'u më.

Gac cumplirin iurë gue'dë guëdchini tubi ziquë llni shtë ngubidzë brëgue'llë dizdë nezë guia'a

⁷⁹ të parë guianí nezë shtë ra naquëreldë lu nacahi, ra nardzëbë lu galguti, të parë cuedchí ldu'u hia'a.

⁸⁰ Juan, shini Zacarías, guarú'bi' nu másru'u riaru'bë llni shtë Dios parë lé'i'. Guquëréldi' lugar catë nídi'i mënë. Zni bé'ni' hashtë dzë guzublú guni'inúhi' ra mënë israelitë diza'quë shtë Dios.

2

Bëdchini me'dë Jesús lu guë'dchiliu (Mt. 1.18-25)

¹ Tiempë dzë ni César Augusto gunibë'a tsasë cënsë shtë ra mënë guëdubi guë'dchiliu. ² Ni na primëre cënsë naguc dzë na Cirenio guc gubernadurë shtë Siria. ³ Grë mënë gua ladzë shtadë guë'lú rai' parë guëdë'ë rai' lë rai'. ⁴ Nu zac bëru'u José guë'dchi Nazaret shtënë regiuni Galilea. Bëdchíni' Belén shtënë regiuni Judea parë guagdë'ëi' léhi' purquë náhi' famili shtë David nu Belén na guë'dchi shtë David. ⁵ María nápi' comprumisi parë guëtsé'ai' con José. Tiempë ni hia nua shini María. ⁶ Nanú rai' Belén; bëdchini tiempë parë galë shíni'. ⁷ Ndë bëdchini primëre me'dë nguuiu. Bëtu'bi' María me'dë tubi lari nu gú'ti' catë rau ma purquë nídi'i lugar catë guëa'në rai' pusadë.

Bëlua'alú ra ianglë lu ra vëquërë

⁸ Cerquë guë'dchi Belén rëta' ra vëquërë. Quëhapë rall lli'li lachi. Hia na gue'llë. ⁹ Iurní bëdchini tubi ianglë nabëshe'ldë Dadë Dios. Bëdchini tubi llni dushë shtë Dios. Rabtsë'ë llni alreduerë de ra vëquërë. Nalë bëdzëbë rall. ¹⁰ Iurní repi ianglë:

—Adë rdzëbëdi'i të purquë zeldënúa tubi nutici za'quë; na parë grë sa' të. Di'dzë ni guësëquitë ldu'u të. ¹¹ Nedzë gulë tubi me'dë guë'dchi shtë David. Na me'dë Cristo, el quë nagudili Dios parë guëñibé'ai'. Náhi' Dadë nagunë salvar lë'ë të. ¹² Parë gac bë'a të chu náhi', guëdzëlë të lë'ë me'dë dú'bi' tubi ldë lari. Nagá'ai' catë rau ma.

¹³ Mizmë iurní guná vëquërë másru'u zihani ianglë shtë gube'e cula'ni primëre ianglë. Bë'në rai' alabar Dios; guni'i rai':

¹⁴ Llëru'bë na pudërë shtë Dios nacabezë más guia'a lu gube'e. Bë'në më tubi favurë parë ra mënë narsëquitë ldu'u lë'ë më; lu guë'dchiliu tsu paz, cuedchí ldu'u mieti.

¹⁵ Iurë ra ianglë bëabrí rai' gube'e, guni'i ra vëquërë lu sa' rai':

—Cha guiá hia'a Belén, nia pë guc de lo quë nabëlua'a Dadë Dios lu hia'a.

¹⁶ Iurní nasesë zia'a rai' Belén. Guná rai' lu María nu José nu me'dë. Lë'ë me'dë naga'a catë rau ma. ¹⁷ Iurë guná ra vëquërë lu rai', guni'i rall lu ra mënë nazuga'a ndë lo quë naguni'i ianglë lu rall shcuendë me'dë. ¹⁸ Grë nazuga'a ndë bini naguni'i vëquërë; bë'në rall llgabë gu nanú verdá lo quë naguni'i vëquërë. ¹⁹ Perë María adë ruadí'dzëdi'i pë llgabë nananú la'ni ldú'i'. Guagla'guë bé'ni' llgabë lla na ra cusë rë'. ²⁰ Ra vëquërë bëabrí rall. Guni'i rall de quë llëru'bë na pudërë shtë Dios. Guni'i rall dushquilli Dios por lo quë naguná rall nu lo quë nabini rall. Bëdë'ë rall graci lu më purquë grë cusë guc cumplir tal ziquë guni'i ianglë lu rai'.

José nu María guanú rai' Jesús íadu'u ru'bë

²¹ Gudëdë shunë dzë; iurní bëchuguë bëshuzi du'pë gui'di shtë partë delicadë shtë me'dë. Bërulë me'dë Jesús, el mizmë naguni'i ianglë lu María antsë lé'i' gua'a shíni'.

²² Iurë gualú cuarenta dzë, iurní bë'në tucarë gunë María nu José cumplir según lëy shtë Moisés të gáqui' limpi. Bë'në rai' narunë tucarë tubi na'a narapë me'dë. Por ni

José nu María guanú rai' lè'è Jesús iádu'u ru'bë ciudá Jerusalén. Guagdchinínú rai' lè'è me'dë lu Dadë Dios. ²³ Bë'në rai' ni purquë naescritë la'ni lëy shtë Dios narni'i: “Primëre ngulë'në naguëne'e Dios parë lè'è të, gulë tsagdchinínú të me'dë lu Dadë Dios purquë náhi' parë lè'è më”. ²⁴ Nu zac María nu José bédë'ë rai' chupë ma'ñi gati ra ziquë ofrendë lu Dios purquë lëy shtë Dios rni'i: “Ra prubi gunë rall ofrecëre chupë guguë u chupë palumë bi'chi”.

²⁵ Tiempë ni guquëreldë tubi nguii guë'dchi Jerusalén. Léhi' Simeón nu tubldí na shcuëndi' lu Dios. Bë'ni' cumplir shti'dzë më. Nu cabézi' guëdchini tubi nagunë salvar naciuni Israel de grë enemigu shtë rall. Espíritu Santo cabezënúhi' Simeón. ²⁶ Bëdchini tubi di'dzë lu Simeón por pudëre shtë Espíritu Santo de quë adë gátidi'i Simeón hashtë despuësë guënáhi' lu Cristo, el quë nagudili Dios parë guëñibé'ai'. ²⁷ Espíritu Santo bë'në compa'ni lè'è Simeón të guáhi' iádu'u ru'bë mizme tiempë bëdchini María nu José parë guëdchinínú rai' me'dë Jesús lu Dios, nu bë'në rai' ofrecëre chupë ma lu më. Bë'në rai' cumplir lëy shtë Dios. ²⁸ Simeón gudëdchi lè'è me'dë. Bë'në Simeón alabar Dios; guni'i Simeón:

²⁹ Dadë, iurne' nahia cunformë; gualú shchi'nia.

Cuntëntë gatia purquë bë'në'l cumplir lo quë naguní'il lua.

³⁰ Gunahia con prupi sluhia lu nagunë salvar lè'è na'a.

Bëshé'ldël nguii ni.

³¹ Bëshé'ldël lé'i' delantë grë ra naciuni shtë guë'dchiliu të guëná rall lu Salvador.

³² Lé'i' náhi' ziquë na llni parë guëziani' lu ra mënë nanádi'i më israelitë; gac bë'a rall shti'dzi',

nu por lé'i' ra më israelitë nagudílil, gapë rall hunurë.

³³ José con shni'a Jesús guasé ldu'u rai' iurë bini rai' lo quë naguni'i Simeón. ³⁴ Simeón guna'bë lu Dios të gunë ldai' më lè'è rai'. Nu guni'i Simeón lu María:

—Guná, por lo quë nagunë me'dë rë' zihani mënë israelitë tsabi'guë rall lu Dios, nu zihani rall guëñiti rall lu më. Shti'dzi' gac ziquë sëñi parë ra mënë naquëreldë tiempë ne' perë gunë rall cuntrë lé'i'. ³⁵ Perë lé'ël, María, gápël dulurë ziquë tubi spadë dëdë laguë la'ni ldú'ul. Por me'dë rë' llgabë naga'chi shtë zihani mënë, guëru'u rahin lu llni.

³⁶ Nu zac la'ni Jerusalén nanú tubi na'a lë Ana naná shtsa'pë Fanuel. Aser guc shtadë guélú rai'. Ana guc tubi siervë nabidi'dzë shti'dzë Dios, perë hia gú'shi'. Llígui' bëtsé'ai'. Gubanínúhi' tsé'li' gadchi izë, guti tsé'li'. ³⁷ Bëá'ni' viudë; ne' nápi' ochenta y cuatro izë. Grë ra dzë riáhi' iádu'u. Dzë la guë'lë rúni' adorar Dios. Ruadi'dzënúhi' Dios nu rúni' ayunë. ³⁸ Mëre iurní guabi'guë Ana catë cabezë José nu María con me'dë, bédë'ë Ana graci lu Dios. Guagla'guë biadi'dzënú Ana lu ra mënë naquëbezë el quë naguëshe'ldë Dios parë gúni' salvar naciuni Israel. Jesús na el quë nabëshe'ldë Dios, guni'i Ana.

Bëabré José nu María guë'dchi Nazaret

³⁹ Iurní gualú bë'në María nu José cumplir grë narunë tucarë según lëy shtë Dios iurë lè'è primëre shini mënë guëdchini guë'dchiliu, bëabré rai' Galilea hashtë guë'dchi Nazaret, ladzë María nu José. ⁴⁰ Lè'è me'dë guaru'bë con llëru'bë llni shtë Dios. Bë'në Dios compa'ni lé'i' nu bë'në ldai' më guëqui'.

Gua Jesús visitë iádu'u ru'bë

⁴¹ Cadë izë ria shtadë Jesús Jerusalén parë gac laní Pascu. ⁴² Chi'bë chupë izë napë Jesús, iurní gua rai' Jerusalén ziquë na custumbre shtë rai'. ⁴³ Iurë gualú laní, guna'zi rai' nezë Nazaret. Hia Jesús bëá'ni' Jerusalén perë adë bédë'ëdi'i rai' cuendë. ⁴⁴ Bë'në rai' llgabë Jesús ze'dë ladi ra mënë naze'dënú rai'. Hia guc tubi dzë ze'dë guëzë rai', iurní guatili rai' shini rai' entrë shfamili rai' nu entrë los de más sa' rai'. ⁴⁵ Adë bédzëldëdi'i rai' Jesús. Iurní bëabré rai' Jerusalén parë tsatili rai' Jesús.

⁴⁶ Gudëdë tsunë dzë; bëdzéli' la'ni iádu'u. Zubënúhi' ra mësë narlua'a lëy shtë Moisés. Caqué diaguë Jesús shti'dzë rall nu zac guna'bë dí'dzi' lu rall. ⁴⁷ Grë nabini naguni'i Jesús, bëdzëguëë' ldu'u rall tantë ráqui' nu manërë rquëbi' lu shti'dzë ra mësë. ⁴⁸ Iurë lë'ë shtádi' bédchini con shní'ai', bëdzëguëë' ldu'u rai'. Iurní guni'i María:

—Llga'në, ¿pëzielú bé'nël zni'i con lë'ë na'a? Shtádël nu lë'ë na nalé rquëdi'ni ldu'u na'a; zudili na'a lë'ël.

⁴⁹ Iurní guni'i Jesús lu rai':

—¿Pëzielú quëguili të na stubi lugar? ¿Pë adë rac bé'adi'i të napë quë guna lo quë narac shtu'u Shtada?

⁵⁰ Perë lë'ë rai' adë gac bé'adi'i rai' pë runë cuntienë shti'dzë Jesús.

⁵¹ Lueguë bëabré Jesús con lë'ë rai' guë'dchi Nazaret. Guagla'guë bëzu'bë diaguë Jesús lu shtádi'. Hia shní'ai' quëhúni' tantë llgabë la'ni ldú'i' perë adë chu lu biadí'dzëdi'i' pë llgabë nápi'.

⁵² Jesús guagla'guë guarú'bi' nu bédë'ë Dios llni guéqui'. Grë lo quë nabé'ni', bëa'nin bien lu Dios nu lu ra mënë.

3

Juan Bautista quëadi'dzë lugar catë nídi'i mënë

(Mt. 3.1-12; Mr. 1.1-8; Jn. 1.19-28)

¹ La'ni izë che'ni shtë gubernë Tiberio César naná rëy rumanë, Poncio Pilato gac gubernadurë shtë Judea. Herodes gac gubernadurë shtë Galilea. Lë'ë béchill, Felipe, gac gubernadurë shtë Iturea nu Traconite. Lisanas gac gubernadurë shtë Abilinia. ² Anás nu Caifás na rall primërë bëshuzi namás rnibë'a. La'ni ra dzë ni bédchini shti'dzë Dios lu Juan, shini Zacarías, lugar catë nídi'i mënë. ³ Juan zia'a zihani nezë. Guagní'i' lu ra mënë naquërelde guëlladchi rua' guëë'gu Jordán. Guní'i' lu ra mënë chubë nisë rall parë gac bë'a mieti gunë nadzë'ë mudë nanabani rall, zni gac perdunë duldë shtë rall. ⁴ Zni bë'në Juan según nabëquë'ë Isaías, el quë nabiadi'dzë shti'dzë Dios. Bëquë'ë Isaías: Nanú tubi narni'i fuertë lugar catë quëréldëdi'i mënë.

Guní'i': "Gulë bë'në preparar la'ni ldu'u të ziquë nezë ldi parë iurë lë'ë më guëdchini.

⁵ Grë bërrancu guëdze'.

Grë dani con ra lumë gaquin tubldí.

Grë nezë lecu guëldí rahin.

Ra nezë despareju guëac za'quin.

⁶ Grë ra mënë shtë guë'dchiliu guëná rall lla mudë guëzuné më almë shtë ra mënë parë gac salvar rall."

⁷ Iurë bédchini zihani mënë lu Juan parë guëchu'bë nisë Juan lë'ë rall, guni'i Juan:

—Na të ziquë shini mbe'ldë. Gunë më juzguë lë'ë të. Nídi'i mudë guëru'u të sin quë adë gac juzguë të. ⁸ Si talë gunë nadzë'ë të mudë nabani të, gulë gac të ziquë hiaguë nardë'ë nashi. Gulë bë'në bien lu sa' të. Adë gápëdi'i të confiansë purquë na të llëbni Abraham gunë Dios salvar lë'ë të purquë rnia'a lu të, napë më pudërë parë lë'ë guë'ë rë' gac rahin llëbni Abraham. ⁹ Mizmë iurne' ziquë guiubëaguë nalistë parë chuguë ra hiaguë, grë ra hiaguë nanápëdi'i nashi za'quë, chuguin nu tsahin lu gui'i.

¹⁰ Iurní guna'bë di'dzë ra mënë zihani:

—¿Pë rac shtu'u Dios guëdë'në na'a?

¹¹ Juan bëquebi:

—El quë nanapë chupë manguë, guëdé'ëll tubi ca'a el quë nabënapëdi'i. El quë nanapë naguëda'u, qui'dzëllin ca'a nabënapëdi'i.

¹² Nu bédchini bëldá cubradurë shtë impuestë parë chubë nisë rall. Guna'bë di'dzë rall lu Juan:

—Mësë. ¿Pë guëdë'në na'a?

¹³ Juan guni'i:

—Adë rúnëdi'i të cubrë más de lo quë narni'i lëy ca'a të.

¹⁴ Nu bældá suldadë rumanë guna'bë di'dzë rall:

—Lë'ë na'a, ¿pë guëdë'në na'a?

Guni'i Juan lu rall:

—Adë cuánëdi'i të shtë mënë con galné. Adë guëdchisúdi'i të pë shtë mënë con bishi. Gulë gac cunformë lo quë naquëguilli gobiernë lë'ë të.

¹⁵ Cumë ziquë ra mënë gualdí ldu'u rall ze'dë guëdchini cusë ru'bë, guni'i rall la'ni ldu'u rall gu lë'ë cha'a Juan náhi' Cristo, el quë nagudili Dios parë guënbé'ai'. ¹⁶ Perë Juan bëquebi lu ra mënë:

—Guldía, rchu'bë nisa con nisë perë ze'dë stubi më más nanapë pudërë quë na. Adë rúnëdi'i tucarë guëshaca du gui'di shtë shrachi më. Lë'ë më gunë më stubi cusë. Guëzunë më ldu'u të con Espíritu Santo nu guënë'ei' pudërë. Stubi tantë lë'ë të gunë më juzguë con juici shtë gui'i. ¹⁷ Ziquë tubi narsú bë'dchi trigu të parë rru'u gui'lli tubi cu', zni guëdchini më të cuë më ra mënë za'quë parë lë'ë më. Ra mënë narialdídi'i ldu'i Dios tsa rall lu gui'i catë nídi'i fin.

¹⁸ Con ra di'dzë rë' nu con zihani enseñansë, bëlua'a Juan diza'quë lu ra mënë. ¹⁹ Perë Juan guni'i guëc gubernadurë Herodes de quë nádi'i za'quë nabë'në Herodes con tse'lë bëchi Herodes. Felipe lë béchill. Na'a ni lë Herodías. Por zihani cusë mal nabë'në Herodes guni'i Juan guëquëll. ²⁰ Nu Herodes bé'nëll stubi cusë más naná mal; bëtiá'all lë'ë Juan lachigui'bë.

Jesús bëriubë nisë

(Mt. 3.13-17; Mr. 1.9-11)

²¹ Antsë Juan gua lachigui'bë, iurë lë'ë ra mënë bëriubë nisë, nu Jesús bëriubë nisë; guzac iurë guni'inú Jesús Dios, iurní bëlla'lë gube'e. ²² Iurní bédchini Espíritu Santo parë cuezënhí' lë'ë më. Rluá'ai' ziquë shcuerpë palumë nu bédchini tubi bë nezë lu gube'e nu guni'i bë:

—Lë'ël nal shinia narac shtua'a. Nalë rquitë ldua'a rnahia lul.

Ra shtadë guëllú Jesús

(Mt. 1.1-17)

²³ Jesús napë galdë bi chi izë, iurní guzublú bëlua'a më lë'ë ra mënë. Grë ra mënë gualdí ldu'u rall Jesús na shini José. Shtadë José guc Elí. ²⁴ Shtadë Elí guc Matat. Shtadë Matat guc Leví. Shtadë Leví guc Melqui. Shtadë Melqui guc Jana. Shtadë Jana guc José. ²⁵ Shtadë José guc Matatías. Shtadë Matatías guc Amós. Shtadë Amós guc Nahum. Shtadë Nahum guc Esli. Shtadë Esli guc Nagai. ²⁶ Shtadë Nagai guc Maat. Shtadë Maat guc Matatías. Shtadë Matatías guc Semei. Shtadë Semei guc José. Shtadë José guc Judá. ²⁷ Shtadë Judá guc Joana. Shtadë Joana guc Resa. Shtadë Resa guc Zorobabel. Shtadë Zorobabel guc Salatiel. Shtadë Salatiel guc Neri. ²⁸ Shtadë Neri guc Melqui. Shtadë Melqui guc Adi. Shtadë Adi guc Cosam. Shtadë Cosam guc Elmodam. Shtadë Elmodam guc Er. ²⁹ Shtadë Er guc Josué. Shtadë Josué guc Eliezer. Shtadë Eliezer guc Jorim. Shtadë Jorim guc Matat. ³⁰ Shtadë Matat guc Leví. Shtadë Leví guc Simeón. Shtadë Simeón guc Judá. Shtadë Judá guc José. Shtadë José guc Jonan. Shtadë Jonan guc Eliaquim. ³¹ Shtadë Eliaquim guc Melea. Shtadë Melea guc Mainán. Shtadë Mainán guc Matata. Shtadë Matata guc Natán. Shtadë Natán guc David. ³² Shtadë David guc Isaí. Shtadë Isaí guc Obed. Shtadë Obed guc Booz. Shtadë Booz guc Salmón. Shtadë Salmón guc Naasón. ³³ Shtadë Naasón guc Aminadab. Shtadë Aminadab guc Aram. Shtadë Aram guc Esrom. Shtadë Esrom guc Fares. Shtadë Fares guc Judá. ³⁴ Shtadë Judá guc Jacob. Shtadë Jacob guc Isaac. Shtadë Isaac guc Abraham. Shtadë Abraham guc Taré. Shtadë Taré guc Nacor. ³⁵ Shtadë Nacor guc Serug. Shtadë Serug guc Ragau. Shtadë Ragau guc Peleg. Shtadë Peleg guc Heber. Shtadë Heber guc Sala. ³⁶ Shtadë Sala guc Cainán. Shtadë Cainán guc Arfaxad. Shtadë Arfaxad guc Sem. Shtadë Sem guc Noé. Shtadë Noé guc Lamec.

³⁷ Shtadë Lamec guc Matusalén. Shtadë Matusalén guc Enoc. Shtadë Enoc guc Jared. Shtadë Jared guc Mahalaleel. Shtadë Mahalaleel guc Cainán. ³⁸ Shtadë Cainán guc Enós. Shtadë Enós guc Set. Shtadë Set guc Adán. Adán na shini Dios.

4

Niasigué mëdzabë lë'ë Jesús
(Mt. 4.1-11; Mr. 1.12-13)

¹ Jesús bësëa'në guë'ë'gu Jordán, nu guc më completamente de acuerdë con lo quë narac shtu'u Espíritu Santo. Iurní Espíritu Santo bia'a lë'ë Jesús catë nídi'i mënë. ² Hia ndë guquërdë më cuarenta dzë. Durantë guëdubi tiempë ni adë gudáudi'i më, nu bédchini mëdzabë Satanás parë guëtë'dë mëdzabë prëbë lë'ë më të niasigué mëdzabë lë'ë më. Iurë gualú cuarenta dzë, bédchini galërdia'në ldu'u më. ³ Guni'i mëdzabë lu Jesús:

—Si talë rní'il nal shini Dios, guni'i lu guë'ë rë' guëaquin guetështildi gaul.

⁴ Jesús repi lull:

—Naescritë la'ni shti'dzë Dios: “Lëdë niá'asëdi'i guetështildi guëbani nguiu sino por grë di'dzë narni'i Dios guëbani nguiu”.

⁵ Iurní bia'a mëdzabë lë'ë Jesús lu guëc dani ru'bë. Mizmë iurní bëluá'all grë lugar catë rnibë'a ra mënë. Guná më lu rahin tubi chupë mumëntë. ⁶ Repi mëdzabë lu më:

—Grë ndë'ë guënehia cá'al con grë cusë za'quë nananú lu guë'dchiliu. Guëribé'al rahin. Bëna recibir pudërë guëribé'ahia grë cusë ni, nu guédé'ahin ca'a el quë naquëhuna disponer. ⁷ Grë guëribé'al si talë guëzullíbil lua nu gúnël adorar na.

⁸ Perë Jesús repi:

—Guabsú lua. Naescritë la'ni shti'dzë Dios: “Sulë Dadë Dios gúnël adorar. Sulë lë'ë më guëzu'bë diáguël.”

⁹ Despuësë lë'ë mëdzabë bia'a lë'ë më ciudá Jerusalén catë zubë iádu'u ru'bë. Zia'anú mëdzabë lë'ë më guëc iádu'u. Iurní guni'i mëdzabë:

—Si talë gudil rní'il nal shini Dios, bëru'ldë lé'ël hashtë lu guiu'u ¹⁰ purquë shti'dzë Dios rní'i:

Dios guëribé'a ra ianglë parë gapë rai' lé'ël.

¹¹ Gua'a rai' lé'ël guia'a rai' të ni tubi guë'ë gunënëdi'i guëa'l.

¹² Iurní Jesús guní'i' lu mëdzabë:

—Nu zac shti'dzë Dios rní'i: “Adë rté'dëdi'il prëbë lë'ë Dadë Dios shtënë të. Adë rúnëdi'il obligar lé'i'.”

¹³ Despuësë gualú zihani prëbë shtë mëdzabë nihunë më mal, bësëá'nëll lë'ë më por tubi tiempë.

Jesús guzublú dchi'ni shtëni' Galilea
(Mt. 4.12-17; Mr. 1.14-15)

¹⁴ Completamentë cabezënú Espíritu Santo Jesús; bëabré më Galilea. Bërë'tsë famë shtë më grëtë' guë'dchi alreduerë de regiuni ni. ¹⁵ Quëgluá'ai' la'ni grë iádu'u shtë më israelitë, nu grë mënë guni'i rall napë më llëru'bë pudërë.

Jesús nanú Nazaret
(Mt. 13.53-58; Mr. 6.1-6)

¹⁶ Be'dë guëzé Jesús Nazaret catë guarú'bi'. Guzac tubi dzë descansë gua më iádu'u ziquë costumbrë shtëhi'. Guasuldí më parë gu'ldë më shti'dzë Dios. ¹⁷ Bëdë'ë mënë nabëquë'ë Isafas, el quë nabiadi'dzë shti'dzë Dios guahietë. Bédchili më luhin catë bédzelë më narni'i zni:

¹⁸ Espíritu shtë Dadë Dios cabezënúa.

Gudili më na parë guënia'a diza'quë lu ra prubi, ra nadë guënëdi'i Dios. Bëshe'ldë më na parë gac librë ra naná bajo ordë shtë mëdzabë.

Nu nahia parë guëabrí slu ra ciegu, gac bë'a rall shnezë Dios.

Nu nahia parë cuedchí ldu'u ra naná rzac zi.

¹⁹ Nu bëshe'ldë më na parë guadi'dza de quë bëga'a tiempë za'quë gunë më favurë parë mënë narëta' lu guë'dchiliu.

²⁰ Iurní bëtu'bi Jesús librë nu bëtë'ë mëhin guia'a el quë nacanihapë ra librë. Iurní guzubë më. Grë ra mënë narëta' la'ni iádu'u, rbi'a rall lu më. ²¹ Jesús guzublú biadí'dzi' lu rall:

—Nedzé guc cumplir shti'dzë Dios rë' mientras bini të di'dzë rë'.

²² Grë mënë cagni'i bien na shti'dzë Jesús. Bëdzëguëë' ldu'u rall diza'quë naguni'i më tantë nasa'a rac më. Nu guni'i lu sa' rall:

—Ndë'ë naruadi'dzë, nadë más nall shini José.

²³ Iurní Jesús guni'i lu rall:

—Seguramentë guëni'i të lua dichë narni'i: “Ducturë, bënëac mizme lé'ël”. Nu guëni'i të lua: “Lo quë nabé'nël ladi guë'dchi Capernaum, bë'në ra cusë rë' ládzël. Bini na'a lo quë nabé'nël guë'dchi Capernaum.”

²⁴ Guagla'guë biadi'dzë më:

—En verdá rnia'a lu të, ra mënë adë nápëdi'i rall rëspëti parë tubi naruadi'dzë shti'dzë Dios si talë náhi' më ladzë rall. ²⁵ Guldía, tiempë shtë Elías nanú zihani viudë ladi ra më israelitë. Guláguëdi'i guiu por tsunë izë guërludë, nu gu' gubini guëdubi naciuni rë'. ²⁶ Perë Dios bëshe'ldë lë'ë Elías guë'dchi Sarepta shtë Sidón parë guëni'i' lu tubi viudë nananú ladi guë'dchi rë'. Adë bëshë'ldëdi'i Dios lë'ë Elías lu ra viudë nananú ladi mënë Israel. ²⁷ Nu tiempë guahietë ladi naciuni Israel, nanú zihani narac ll'u galguidzë naru'dzë ládi'. Tiempë ni nanú Eliseo el quë nabiadi'dzë shti'dzë Dios, perë ni tubi mënë narac ll'u galguidzë ni ladi mënë Israel, bëáquëdi'i rall. Perë Naamán sulamëntë bëáquëll por pudërë shtë Dios. Nu lé'ëll nall mënë shtë Siria, lédëdi'i shtë naciuni Israel.

²⁸ Iurë bini ra mënë di'dzë rë', grë ra naré la'ni iádu'u, nalé bëldé rall. ²⁹ Lueguë gulú rall lë'ë Jesús rua' guë'dchi nu bia'a rall lé'i' guia'a rua' tubi bërrancu të parë guëldaguë rall lë'ë më la'ni parë gáti'. Guë'dchi Nazaret zubë lu dani rë', ³⁰ perë Jesús gudëdë lu rall parë guzia'a më stubi ladë.

Jesús bënëac tubi nguiu nanapë mëdzabë la'ni ldú'ull

(Mr. 1.21-28)

³¹ Gua Jesús Capernaum ciudá shtë Galilea. Ziaglua'a më stubi la'ni iádu'u ra dzë narzi'i ldu'u mënë. ³² Iurní bëdzëguëë' ldu'u mënë ldai' nu di'dzë naruadi'dzë më. Bënguë bë'a rall de quë bëlua'a Jesús con pudërë shtë Dios.

³³ La'ni iádu'u nanú tubi nguiu nanapë mëdzabë mal la'ni ldú'ull. Fuertë gurushtiall. Guni'ill:

³⁴ —¿Pë nápël con lë'ë na'a, Jesús më Nazaret? ¿Pë zé'dël parë guëzalul lë'ë na'a? Nanéa chu nal. Nalimpi ldú'ul lu Dios.

³⁵ Iurní Jesús guni'i guëc mëdzabë. Guni'i Jesús fuertë lu espíritu mal:

—Guitsëgá, nu bëru'u de lé'ëll.

Iurní mëdzabë bëru'ldë lë'ë nguiu ni lu guiu'u delantë lu ra mënë. Bëru'u mëdzabë sin adë pë bë'nënúdi'ill. ³⁶ Grë mënë bëdzëguëë' ldu'u rall. Guni'i lu sa' rall:

—¿Pëllë ldai' cubi rë'? Jesús rnibë'a ra mëdzabë. Nápi' pudërë parë rgúhi' mëdzabë la'ni ldu'u mënë. Rzu'bë diaguë ra mëdzabë shti'dzi'.

³⁷ Por guëdubi nezë bërë'tsë di'dzë nabé'në Jesús.

Jesús bënëac suëgrë Simón Pedro

(Mt. 8.14-15; Mr. 1.29-31)

³⁸ Iurní Jesús bëru'u iádu'u. Gua më lidchi Simón Pedro nu guatë më la'ni hiu'u. Suëgrë Simón rac llú'ull; ráquëll shldi ru'bë. Bë'në mënë ruëguë lu Jesús gunëac më lë'ë na'a.

³⁹ Iurní bëa'chi më, guná më lu narac llu'u. Fuertë guni'i më lu shldi. Lueguë bëru'u shldi. Lueguë lueguë guashtë na'a nu bëtë'ë na'a nagáu rai'.

Jesús bënëac zihani ra narac llu'u

(Mt. 8.16-17; Mr. 1.32-34)

⁴⁰ Iurë gua'zë ngubidzë, grë ra narac llu'u nu ra nanapë grë clasë galguidzë, be'dënu ra mënë lë'ë rall lu Jesús. Bëdchi'bë më guia'a më guëc rall. Grë rall bëac rall. ⁴¹ Nu bëgú më zihani mëdzabë nananú la'ni ldu'u mënë. Gurushtiá ra mëdzabë. Guni'i rall:

—Lé'ël nal shini Dios.

Perë lë'ë Jesús bësëac dchi lë'ë rall nu guni'i më fuertë lu rall të adë guadí'dzëdi'i rall purquë guc bë'a rall na më Cristo el quë nagudili Dios parë guë'nibé'ai'.

Jesús guaglua'a regiuni Galilea

(Mr. 1.35-39)

⁴² Iurë brëgue'lë, bëru'u Jesús guë'dchi rë'. Zia'a më tubi lugar catë nídi'i mënë. Lë'ë ra mënë caguili rall lë'ë më. Bëdchini rall catë cabezë më. Rac shtu'u rall guëa'nënu më lë'ë rall. Guni'i rall adë guësëa'në më lë'ë rall, ⁴³ perë Jesús guni'i:

—Rqui'ni tsahia grë ra guë'dchi parë guadí'dza diza'quë lla tsuté mënë catë rnibë'a Dios. Parë ni bëshe'ldë Dios na.

⁴⁴ Nu guagla'guë biadi'dzë më diza'quë la'ni iádu'u catë quërelde ra mënë israelitë.

5

Jesús bë'në milagrë catë rga'a mbeldë

(Mt. 4.18-22; Mr. 1.16-20)

¹ Guzac tubi dzë nanú Jesús rua' nisë ru'bë lë Genesaret. Bëdchini mënë zihani hashtë rte'e mënë lë'ë më. Rac shtu'u rall guini rall shti'dzë Dios. ² Jesús guná lu chupë barcu nananú rua' nisë. Ra narna'zi mbeldë bëru'u rall la'ni barcu nu caguibi rall guë'shu shtë mbeldë. ³ Iurní guaté më la'ni barcu shtë Simón Pedro. Guni'i më lu Pedro guëazë guetë barcu du'pë. Guzubë më lu barcu të parë guëlua'a më diza'quë lu ra mënë naré rua' nisë ru'bë.

⁴ Iurní gualú biadi'dzë më, guni'i më lu Pedro:

—Cha guiá hia'a ca más zili nisë të guëtia'a të guë'shu shtë të parë guëga'a mbeldë.

⁵ Perë Pedro repi:

—Mësë, guëdubi gue'lë bëtë'në na'a dchi'ni sin ni tubi mbeldë gá'adi'i guëga'a. Perë hia quë lé'ël rnibé'al guëtia'a na'a guë'shu la'ni nisë, guëdë'në na'ain.

⁶ Lueguë bë'në rai' lo quë naguni'i Jesús. Bëga'a mbeldë zihani hashtë lë'ë guë'shu guzublú chí'ezë. ⁷ Iurní bë'në rai' sëni lu sa' rai' nazubë la'ni stubi barcu parë guidë guë'në rai' compa'ni. Bëdchini rai'. Bëguëu' rai' mbeldë la'ni chupë barcu. Por tantë zihani mbeldë hia mërë né'azë barcu la'ni nisë. ⁸ Iurë guná Simón Pedro zihani mbeldë bëga'a, bëzullibi Pedro lu Jesús nu guni'i Pedro:

—Bësëa'në na, Dadë, nahia pecadurë. Napa zihani duldë.

⁹ Zni guni'i Pedro purquë nalé bëdzëguë' ldu'i' nu grë narëta' nga'li bëdzëbë rai' por tantë mbeldë guna'zi rai'. ¹⁰ Nanú Jacobo nu béchill Juan nga'li. Bë'nënu rai' dchi'ni con Pedro. Na Jacobo nu Juan shini Zebedeo. Nalé bëdzëguë' ldu'u rai'. Iurní Jesús guni'i lu Pedro:

—Adë rdzëbëdi'il. Ziquë nal pescadurë iurne', zni gáquël pescadurë; gue'dënu mënë lua.

¹¹ Iurní gulú rai' barcu rua' nisë catë na guiu'u. Bësëa'në rai' dchi'ni nu guanaldë rai' lë'ë Jesús.

Jesús bënëac narac llu'u galguidzë ru'dzë ládi'

(Mt. 8.1-4; Mr. 1.40-45)

¹² Guzac ladi tubi guë'dchi, bédchini tubi nguiu lu Jesús. Rac llú'ull galguidzë naru'dzë ládi' guédubi cuerpë shténëll. Bëzullíbill lu më hashtë bédchini luquëll lu guiu'u. Bë'nëll ruëguë lu më:

—Dadë si talë rac shtú'ul, záquëll gunëáquëll na.

¹³ Iurní Jesús bédchi'bë më guia'a më guëquëll. Guni'i më:

—Rac shtua'a. Guëac galguidzë shténëll.

Niá'asë gualú guni'i Jesús di'dzë rë', lueguë bëáquëll.

¹⁴ Iurní Jesús gunibë'a lé'ëll adë chu lu guadí'dzëll. Guni'i më:

—Gua iádu'u; tsagnal bëshuzi parë guená bëshuzi lul. Nu bë'në ziquë guni'i Moisés shcuendë ra narac ll'u galguidzë ládi' parë bëac rall. Gúnëlin parë grë mënë gac bë'a rall de verdá hia bëáquëll.

¹⁵ Guédubi nezë ruadi'dzë mënë lo quë nabë'në Jesús nu guaglá'guëru'u bërë'tsë naguni'i mënë de lé'ë më. Zihani mënë bédëá parë guëqué diaguë rall shti'dzë më nu parë gunëac më narac ll'u. ¹⁶ Perë Jesús zia'a tubi lugar catë nídi'i mënë. Nga'li biadi'dzënúhi' Dios.

Jesús bënëac tubi nguiu narac galguidzë llunguë

(Mt. 9.1-8; Mr. 2.1-12)

¹⁷ Tubi dzë Jesús caglua'a ra mënë. Ndë nanú bëldá mënë religiosë fariseos nu mësë narlua'a lëy shtë Moisés. Guzubë rall. Ze'dë rall zihani guë'dchi shtë Galilea nu Judea. Ze'dë rall de Jerusalén. Jesús napë pudërë shtë Dios parë bënëac më narac ll'u. ¹⁸ Iurní guzac bédchini bëldá nguiu; nua'a rall tubi daa' catë dchi'bë tubi nguiu narac llunguë. Rac shtu'u rall tsutënú rall narac ll'u la'ni hiu'u catë cabezë më të gunëac më lé'ëll. ¹⁹ Perë adë gúquëdi'i guédchini rall lu më tantë zihani mënë. Iurní gü'e'pi rall guëc hiu'u guia'a. Gudidë rall dëllë guëc hiu'u të parë bëldaguë rall daa' catë naga'a nguiu narac ll'u. Bëldaguë rallin entrë de ladi ra mënë hashtë delantë lu Jesús. ²⁰ Jesús guná rialdí ldu'u rall lé'ë më. Guni'i më lu narac ll'u:

—Lé'ëll, naperdunë duldë shténëll.

²¹ Iurní lé'ë ra mësë shtë lëy nu ra fariseo guzublú quëhunë rall llgabë. Guni'i rall la'ni ldu'u rall: “¿Chu ndë'ë? Blac di'dzë dzabë ruadi'dzëll cuntrë Dios purquë tubsë Dios runë perdunë duldë, lëdë núdi'i mënë.”

²² Perë Jesús guc bë'a pë llgabë quëhunë rall. Iurní guni'i më:

—¿Pëzielú runë të llgabë zni'i? ²³ ¿Pë más sencigi guënia'a: “Naperdunë duldë shténëll”? u guënia'a: “Guasuldí nu guzë”. ²⁴ Parë gac bë'a të nahia nguiu nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu, nu napa pudërë parë guna perdunë duldë, gulë guná.

Iurní repi më lu nguiu narac ll'u galguidzë llunguë:

—Lul rnia'a, guasuldí. Bëtëá shtaa'l nu bëagzé lídchil.

²⁵ Lueguë lé'ë nguiu narac ll'u galguidzë, guasuldíll delantë lu rall. Bëtëall shtaa'll nu bëagrill lídchil. Bédé'ëll graci lu Dios. Llëru'bë na pudërë shtë më, guní'ill. ²⁶ Grë mënë bédzëguë' ldu'u rall. Guni'i rall llëru'bë na pudërë shtë Dios. Bëchi'chi rall tantë rdzëbë rall. Guni'i rall:

—Ne' guná hia'a cusë ru'bë nadë riasédi'ia'a.

Jesús guna'bë lé'ë Leví

(Mt. 9.9-13; Mr. 2.13-17)

²⁷ Iurní Jesús bëru'u guë'dchi ni. Guná më lu tubi nguiu narunë cubrë impuestë. Lëll Leví nu guzúbëll lugar catë riatilli mënë impuestë. Guni'i Jesús lu Leví:

—Gude'e naldë na.

²⁸ Lueguë Leví guasuldill nu guanáldëll lé'ë Jesús. Bësëa'nëgall shchí'nill nu grë nashténëll.

²⁹ Más despuësë Leví gunibë'a gac tubi laní parë Jesús lidchi Leví. Zihani mënë narunë cubrë impuestë bédchini rall. Lé'ë rall con más mënë guzubë rall lu mellë con Leví nu

Jesús. ³⁰ Perë ra fariseo nu mësë shtë ra fariseo guzublú guni'i rall cuntrë ra shini gusë'dë më; guni'i rall:

—¿Pëzielú raunú të con ra pecadurë nu con ra narunë cubrë impuestë nu ruu'nú të lë'ë rall?

³¹ Jesús guni'i lu rall:

—Ra narak llu'u, rqui'ni rall tubi ducturë perë el quë nabëráquëdi'i, adë rquí'nidi'll ducturë. ³² Zeldë guëna'ba gac salvar ra pecadurë të guëabrí ldu'u rall con Dios. Na adë zeldë guëná'bëdia'a mënë narni'i nápëdi'i duldë.

Guna'bë di'dzë mënë lu Jesús shcuendë ayunë

(Mt. 9.14-17; Mr. 2.18-22)

³³ Iurní ra fariseo guna'bë di'dzë rall lu Jesús:

—Ra shini gusë'dë Juan Bautista quëhunë rall ayunë zihani vultë nu zihani ruadi'dzënú rall Dios, nu ra shini gusë'dë fariseo runë rall zni. ¿Pëzielú shini gusë'dël rau rall; ruu' rall?

³⁴ Jesús guni'i iurní:

—¿Pë zunë të obligar ra invitadë shtë sa'a gunë rall ayunë mientras cabezënú rall lliguë? ³⁵ Perë guëdchini dzë hiadë cuezënúdi'i lliguë lë'ë rall, iurní sí, gunë rall ayunë.

³⁶ Guni'i Jesús comparaciuni rë':

—Ni tubi chu rúnëdi'i rumiendë lu lari gushë con lari cubi, purquë si talë guëguëu'l lari bëuldë con lari cubi, rche'zë lari cubi. Adë rgá'adi'i rlua'a lari cubi rëu' lu lari gushë. ³⁷ Ni tubi adë rgutsa'u vini cubi la'ni bulsë gushë. Adë gúnëdi'i bulsë gushë gan lu fuersë shtë vini cubi. Rí'ezë bulsë gushë nu lë'ë vini guëllë'ë lu guiu'u. ³⁸ Por ni rqui'ni tsutsa'u vini cubi la'ni bulsë cubi. Iurní lë'ë vini nu ra bulsë adë guëntidi'in. ³⁹ El quë naruu' vini nanapë tiempë, rac shtë'udi'll gull vini cubi purquë rni'll: “Vini nanapë tiempë na mejurë”.

6

Ra shini gusë'dë më caniashi rai' du'u shtë trigu

(Mt. 12.1-8; Mr. 2.23-28)

¹ Guzac tubi dzë narzi'i ldu'u mënë, gudëdë Jesús con ra shini gusë'dë më catë nanú trigu. Lë'ë shini gusë'dë më caniashi rai' du'u shtë trigu nu quëshá guia'a rai' guëc du'u parë guëru'u bë'dchi gau rai'. ² Iurní ra mënë religiusë fariseo nazuga'a nga'li, guná rall pë quëhunë rai'. Guna'bë di'dzë rall lu Jesús:

—¿Pëzielú runë të lo quë naná providë quëhunë të dzë narzi'i ldu'u mënë?

³ Jesús bëquebi lu rall:

—¿Pë adë bí'ldidi'i të lo quë nabë'në David guahietë? Iurë bëldia'në grë shmënë David, ⁴ guaté David lidchi Dios. Guna'zi David guetështildi sagradë nabëdchi'bë bëshuzi lu Dios. Gudáu David. Bëdë'ë David gudáu ra mënë naze'dënú lé'i'. Perë guetështildi sagradë niétiquë bëshuzi ráuhin. Naprovidë gau cualquier mënë.

⁵ Guagla'guë guni'i Jesús:

—Nahia nguii nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu. Napa derechë guëníbë'ahia pë cusë gunë ra mënë dzë descansë.

Tubi nguii nagubidchi tubi guiá'ai'

(Mt. 12.9-14; Mr. 3.1-6)

⁶ Guzac stubi dzë narzi'i ldu'u mënë guaté Jesús iádu'u. Quëglua'a më diza'quë lu ra mënë. Ndë zuga'a tubi nguii nagubidchi guiá'ai' ladë ldi.

⁷ Ra mësë shtë lëy con ra fariseo quëglá'da'chi rall lë'ë më parë guëná rall nia pë gunë më dzë narzi'i ldu'u mënë. Quëglá'da'chi rall nia zunëac më parë guëdzëlë rall mudë parë pë gunënú rall lë'ë më. ⁸ Perë Jesús guc bë'a pë llgabë quëhunë rall. Iurní guni'i më lu nguii nagubidchi guiá'ai':

—Gudë'e ndë'ë nu guasuldí guëláu.

Lë'ë nguii ni guasuldill. Guzull catë guni'i më. ⁹ Iurní guni'i Jesús lu ra nazuga'a:
—Rna'bë di'dza tubi cusë. ¿Pë rni'i lëy shtë hia'a? ¿Gunë nguii bien u gunë nguii mal
dzë descansë? ¿Zúnëll rumëdi nguii u zësá'nëll gati nguii?

¹⁰ Iurní Jesús gubi'a lu grë ra mënë nabëdëá nga'li. Guni'i më lu nguii:
—Bëldí guiá'al.

Lueguë bëldí guiá'ai'. Lueguë bëáquëll. ¹¹ Ra fariseo nu ra mësë nalé bëldé rall. Iurní
guzublú rall guëna'bë di'dzë lu sa' rall pë gunë rall con Jesús.

Bë'në Jesús nombrar chi'bë chupë shini gusë'dë më
(Mt. 10.1-4; Mr. 3.13-19)

¹² La'ni ra dzë ni Jesús zia'a lu dani parë guadi'dzënúhi' Dios. Gua'a gue'lë
biadi'dzënúhi' Dios. ¹³ Iurná brëgue'lë guna'bë më ra shini gusë'dë më. Bë'në më
nombrar chi'bë chupë mënë parë gac rall poshtë shtë në më. ¹⁴ Ndë'lë na lë ra poshtë:
primëre poshtë lë Simón nu bëdë'lë më stubi léhi', bërulëhi' Pedro. En seguidë na Andrés,
bëchi Simón. Nanú Jacobo, nu Juan nu Felipe nu Bartolomé, ¹⁵ nu Mateo nu Tomás nu
Jacobo. Jacobo na shini Alfeo. Nu bë'në Jesús nombrar Simón nanapë llëru'bë ánimo
parë lëy. ¹⁶ Nu nanú Judas, shini Jacobo con stubi Judas nabërulë Iscariote, el quë nabë'në
intriëgu lë'lë Jesús.

Jesús bëlua'a zihani mënë
(Mt. 4.23-25)

¹⁷ Jesús con ra shini gusë'dë më, bietë rai' lu dani. Cabezë rai' lu lumë shtë dani con
zihani narianaldë lë'lë më. Nu ze'dë mënë zihani de Judea nu Jerusalén nu ze'dë rall
regiuni shtë Tiro nu Sidón naquë rua' nisë ru'bë. Bëdchini rall parë guëquë diaguë rall
shti'dzë Jesús, nu parë gunë më rumëdi ra galguidzë shtë rall. ¹⁸ Nu ra nanapë mëdzabë
fier la'ni ldu'i, bëac rall. ¹⁹ Grë mënë rac shtu'u rall guëga'ldë rall shabë më parë guëac
rall. Bënëac më narac llu'u con pudërë shtë në më.

Ra naguëquitë ldu'u nu ra nadë guëquitëdi'i ldu'i
(Mt. 5.1-12)

²⁰ Iurní Jesús gubi'a lu shini gusë'dë më, nu guni'i':

—Dichusë të, adë nápëdi'i të zihani cusë shtë guë'dchiliu perë rni'bë'a Dios lë'lë të;
tsuté të lugar catë na më Rëy.

²¹ 'Dichusë të, napë të nicidá la'ni ldu'u të iurne'. Gunë të recibir lo quë narqui'ni të.
'Dichusë të, lë'lë të naru'në iurne'. Guëquitë ldu'u të.

²² 'Dichusë të iurë rna zá'quëdi'i mënë lu të, nu iurë rgu rall lë'lë të iádu'u, iurë rushtiá
rall guëc të, nu iurë guëni'i mënë na të cusë mal. Gunë rall grë ndë'lë purquë na të
shmëna, nguii nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu. ²³ Gulë bëquitë ldu'u të nu gulë bëchesë
tantë rquitë ldu'u të dzë naguëni'i mënë cuntrë lë'lë të. Zni ra shtadë guëlú rall bë'në rall
cuntrë ra nabiadi'dzë shti'dzë Dios guahietë. Gulë bëquitë ldu'u të purquë napë më tubi
premi ru'bë gube'e parë lë'lë të.

²⁴ 'Perë rnia'a lu ra ricu, prubi de lë'lë të purquë hia napë të grë lo quë narsëquitë ldu'u
të.

²⁵ 'Nu rnia'a lu të nanapë grë lo quë narac shtu'u të. Prubi de lë'lë të purquë guëdchini
tiempë guëa'në të sin quë adë pë nápëdi'i të.

'Nu rnia'a lu të nabëquitë ldu'i guë'dchiliu. Prubi de lë'lë të purquë despuësë gu'në të
nu cushtiá të.

²⁶ 'Nu rnia'a lu të nanapë gustë iurë lë'lë mënë rni'i bien de lë'lë të. Prubi de lë'lë
të purquë na të ziquë shtadë guëlú të. Shtadë guëlú të guni'i rall bien de nguii bishi
naguni'i na rall siervë shtë Dios.

Jesús guni'i: "Gulë gac shtu'u enemigu shtë në të"
(Mt. 5.38-48; 7.12)

²⁷ Guagla'guë guni'i Jesús:

—Rnia'a lu të nabini shti'dza, gulë guc shtu'u ra narldënú lë'ë të. Gulë bë'në bien lu contrari shtë të. ²⁸ Gulë guni'i bien lu narni'i guidzë guëc të. Gulë guna'bë lu Dios por el quë narushtia guëc të. ²⁹ Si talë chu cubé lul, adë rúnëdi'il ziquë bé'nëll; más bien bédë'ë l'é'ël cubëll stubi ladë. Si talë chu rquëdu'u guëdchisú shábël, bédë'ë l'é'ël guëdchisull shmánguël. ³⁰ Gulë bédë'ë naca'a el quë narna'bë lul. Si talë chu rdchisú pë nápël, adë guená'bëdi'il lull parë guënë'ellin. ³¹ Gulë bë'në tratë sa'l igual ziquë rac shtú'ul gunë rall tratë con l'é'ël.

³² 'Si talë rac shtú'ul l'é'së narac shtu'u l'é'ël, ¿pë premi gápël? purquë ra mënë mal rac shtu'u rall el quë narac shtu'u lë'ë rall. ³³ Si talë runë të bien l'é'së narunë bien con lë'ë të, ¿chu guëne'e premi cá'al? purquë ra mënë mal runë rall bien con sa' rall. ³⁴ Si talë rúnël prështë dumí l'é'së ra naguëdchigré lë'ë dumí, ¿chu guëne'e premi cá'al? Ra mënë mal runë rall prështë dumí; quëbezë rall quilli mënë mizmë cantidá dumí. ³⁵ Perë rnia'a lu të, gulë guc shtu'u ra mënë narunë cuntrë lë'ë të. Gulë bë'në bien con grë mënë. Gulë bë'në prështë aunquë adë guëdchigrédi'i rall dumí. Si talë quëhunë të ra cusë ni, gapë të premi ru'bë nu na të ziquë shini Dios nacabezë gube'e. Pues Dios rac shtú'ui' ra mënë mal nu quëhunë më bien con ra mënë nanadë rd'é'di'i graci lu më. ³⁶ Gulë bëga'a ldu'u të ra mënë igual ziquë Shtadë të rga'a ldú'i' lë'ë ra mënë.

Jesús guni'i: "Adë rúnëdi'il juzguë sa'l"

(Mt. 7.1-5)

³⁷ 'Nu rnia'a lu të, adë rúnëdi'il juzguë sa'l purquë gunë më juzguë l'é'ël igual ziquë quëhúnël juzguë sa'l. Adë rúnëdi'il condenar mënë, nu Dios gúnëdi'i më condenar l'é'ël. Gulë bë'në perdunë sa' të guëdubinú ldú'ul nu Dios gunë më perdunë lë'ë të. ³⁸ Gulë bédë'ë naca'a nabënápëdi'i, iurní gunë Dios igual con lë'ë të. Guëne'e më medidë completë hashtë guëqui'chi mëhin, hashtë guëni'bi mëhin, hashtë guërë'tsin, guëne'e më ca'a të. Medidë nard'é'ël mizmë medidë gúnël recibir.

³⁹ Iurní guni'i Jesús tubi comparaciuni:

—¿Gu rac guësé ciegu stubi ciegu? Guërupë rall ldaguë rall la'ni guëru. ⁴⁰ Tubi narsë'dë lu mësë shténëll, nádi'ill más më ru'bë quë mësë shténëll, perë iurë tsalú studi shténëll, iurní gáquëll ziquë mësë shténëll. Gulë guná bien guadë guëlua'a lë'ë të. ⁴¹ ¿Pëzielú guëni'il lu sa'l nanú tubi gui'lli la'ni slull nu iurní nanú tubi trunquë la'ni slul? ⁴² ¿Lla guëni'il lu sa'l: "Amigu, bëne'e sí guëdchisúa gui'lli nananú la'ni slul"? Perë l'é'ël rnádi'il trunquë la'ni slul. L'é'ël nal falsë; gulú primërë trunquë nananú la'ni slul, iurní gac guënal bien parë cul gui'lli la'ni slu sa'l.

Ra nashi naqué lu hiaguë rlua'a pë clasë hiaguë

(Mt. 7.17-20; 12.34-35)

⁴³ Guagla'guë guni'i Jesús:

—Nané mieti hiaguë za'quë rné'edi'in nashi mal, nu hiaguë mal rné'edi'in nashi za'quë. ⁴⁴ Ra nashi naqué lu hiaguë rlua'a pë clasë hiaguë nahin. Adë tsagllí'idi'i ra mënë nashi higu lu hiaguë guitsë nu adë guësiétëdi'i ra mënë uvë lu hiaguë guitsë. ⁴⁵ Tubi më za'quë ruadi'dzë cusë za'quë purquë nabënë na ldu'u mënë ni. Perë tubi mënë mal ruadi'dzëll cusë nadë rlluí'idi'i purquë l'é'së mal nanú la'ni ldú'ull. Lo quë nananú la'ni ldu'u mënë ruadi'dzë rall.

Comparaciuni shtë chupë nabëza'a hiu'u

(Mt. 7.24-27)

⁴⁶ Guagla'guë guni'i Jesús lu ra mënë:

—Rni'i të nahia el quë narnibë'a lë'ë të ziquë shtadë të perë rúnëdi'i të cumplir shti'dza. ⁴⁷ Iurní guënia'a lu të lla na el quë naguidë rini shti'dza nu rúnëll cumplir shti'dza. ⁴⁸ Nall ziquë tubi nguiu narza'a tubi hiu'u. Gudánill guetë catë naguëdchi

guiu'u. Bëzá'all hiu'u lu cimientë shtë guë'ë. Iurë lë'ë nisë guaru'bë nu bédë'ë nisë hashtë guëa' hiu'u, perë ni adë bënë'ibidi'i hiu'u purquë zubë hiu'u lu guë'ë. ⁴⁹ Perë el quë narini shti'dza perë rúnëdi'll cuendë, na ziquë tubi nguiu narza'a tubi hiu'u lu iu'lli perë nídi'i cimientë shtë hiu'u. Iurë guaru'bë nisë nu bédë'ë nisë hashtë guëa' hiu'u, gurëhin lueguë. Completamente gualúhin sin ni tubi adë bë béá'nëdi'i.

7

Jesús bënëac tubi narunë sirvë lidchi më rumanë
(Mt. 8.5-13)

¹ Iurní gualú biadi'dzë më lu ra mënë, bëabré më Capernaum. ² Ndë guquërelde tubi capitán më rumanë narnibë'a tubi gahiu'a sultadë. Nápëll tubi muzë narac llu'u hashtë hia rlullë muzë. Lë'ë më rumanë nalé rac shtú'ull muzë shténëll. ³ Iurë bini capitán lo quë nabë'në Jesús, bëshë'ldëll bældá më gushë israelitë parë tsaglli'i rall lë'ë Jesús; guidë më nu gunë më rumëdi muzë narac llu'u. ⁴ Ra më gushë bédchini rall catë nanú Jesús nu guagla'guë bë'në rall ruëguë lu më. Guni'i rall:

—El quë nabëshe'ldë lë'ë na'a lul, runë tucarë gúnëll favurë narac shtú'ull. ⁵ Rac shtú'ull ra më israelitë; bëzá'all con dumí shténëll íadu'u shtënë na'a.

⁶ Guanú Jesús lë'ë rall lidchi capitán. Iurë hia ziagdchini rall hiu'u shtë capitán, bëshë'ldë capitán bældá amigu shténëll. Guni'i rall lu Jesús shti'dzë capitán:

—Dadë, tsutédi'il lidcha purquë më ru'bë nal. Na adë chu nádia'a. ⁷ Adë rúnëdi'i tucara guënia'a lul, por ni bëshë'lda guidë guëlli'i ra mënë lé'ël. Rialdí ldua'a sulamëntë guëni'il tubi di'dzë, guëac shmuza. ⁸ Na runa lo quë narni'i ra narnibë'a na. Nu napa sultadë narunë narnibé'ahia. Iurë guepia lu túbill, tsall; rzu'bë diáguëll shti'dza. Nu iurë guënia'a lu stúbill, guídëll; lueguë rzu'bë diáguëll shti'dza. Iurë guëni'bé'ahia lu muzë gúnëll dchi'ni, lueguë rzu'bë diáguëll shti'dza.

⁹ Iurë bini Jesús shti'dzë capitán, guasé ldu'u më tantë gualdí ldu'u capitán. Bédchigré lu më; gubi'a më lu mënë nazianaldë lë'ë më; guni'i më lu rall:

—Guldía, ni tubi israelitë adë rialdídi'i ldu'u rall na cumë ziquë rialdí ldu'u capitán rë'.

¹⁰ Iurë bëabré ra amigu shtë capitán lídchill, guná rall lu muzë. Hia lë'ë muzë bëac.

Jesús bældishté tubi tégulë shini na'a viudë

¹¹ Iurní Jesús zia'a parë guë'dchi nalé Naín. Ra shini gusë'dë më con zihani mënë, bë'në rai' compañi lë'ë më. ¹² Iurë ziagdchini rai' cerquë rua' guë'dchi, bédza'guélú rai' ra mënë naziaca'chi tubi tégulë. Tégulë ni na tubsë shini lu shni'ai', nu shni'ai' náhi' viudë. Zihani mënë shtë guë'dchi, bë'në rall compañi parë ziaca'chi rall tégulë. ¹³ Guná Jesús lu viudë. Bëga'a ldu'u më lé'ëll; guni'i më lull:

—Adë rúnëdi'il.

¹⁴ Iurní Jesús guabi'guë nu bédchi'bë guia'a më guëc cajón. Hia nanua'a lë'ë tégulë guzudchí. Jesús guni'i lu tégulë:

—Lé'ël, na rnia'a lul, guashtë nga'li.

¹⁵ Lueguë lë'ë tégulë guashtë nu guzubë ldill. Guzublú ruadí'dzëll. Iurní Jesús bédë'ë lë'ë nguiu ni lu shni'a nguiu. ¹⁶ Grë mënë guná gubani nguiu ni; bédzëguëë' ldu'u rall. Guzublú guni'i rall:

—Llëru'bë na pudërë shtë Dios. Hia bédchini tubi më ru'bë naruadi'dzë shti'dzë Dios entrë lë'ë hia'a.

Nu guni'i rall:

—Bëagná ldu'u Dios shti'dzë më; bidë guëdchini më con lë'ë hia'a.

¹⁷ Por guëdubi nezë nu hashtë grë lugar shtë Judea, guni'i ra mënë lu sa' rall bældishté Jesús tubi tégulë.

*Juan Bautista bëshe'ldë chupë mënë lu Jesús
(Mt. 11.2-19)*

¹⁸ Bini Juan lo quë nabë'në Jesús purquë ra nazianaldë lë'ë Juan biadi'dzë rall lu Juan. Iurní guna'bë Juan chupë shmëni'. ¹⁹ Bëshe'ldë Juan lë'ë rai' lu Dadë Jesús parë tsagna'bë di'dzë rai' si talë lë'ë më na el quë nanapë quë guëdchini, lë Cristo, u cuezë mënë stubi më naguëdchini. ²⁰ Bëdchini rai' catë nanú Jesús. Guni'i rai' lu më:

—Juan Bautista bëshe'ldë lë'ë na'a parë guëna'bë di'dzë na'a, ¿pë lé'ël nal el quë nanapë quë guëdchini, Cristo, u guëbezë na'a stúbi'?

²¹ Mizmë iurë nabëdchini ra shmënë Juan, bënëac Jesús zihani mënë narac llu'u de grë clasë galguidzë nu guëë'dzu. Bëgú më mëdzabë nananú la'ni ldu'u mënë. Bënëac më zihani ciegu. ²² Iurní guni'i Jesús lu shmënë Juan:

—Gulë tsagni'i lu Juan lo quë nagoná të nu lo quë nabini të. Gulë guni'i lúhi' con pudërë shtëna bëac ra ciegu. Ra cujë bëac za'quë guëa' rall. Ra narac llu'u galguidzë naru'dzë ládi', bëac rall. Ra naná cue'të bëac diaguë rall. Ra tëgulë gubani rall con pudërë shtëna. Ra mënë prubi rini rall diza'quë shtë Dios. ²³ Rquitë ldu'u ra mënë, el quë natsagla'guë tsaldí ldu'i shti'dza.

²⁴ Iurë ra shmënë Juan zia'a, Jesús guzublú guni'i' lu ra mënë shcuendë Juan:

—¿Chu guagbi'a të lúhi' rua' guëë'gu Jordán? ¿Pë guná të tubi nguii fuertë u tubi nguii ziquë gui'lli narni'bi mbë? ²⁵ ¿Chu guagbi'a të lúhi'? Adë gunádi'i të tubi nguii nanacu con lari za'quë. Bien nané të ra nanacu lari chulë, ra nabani con galëljë, quërelde rall lidchi ra rëy. ²⁶ ¿Lla na nguii naguagbi'a të lúhi'? ¿Gu náhi' ziquë tubi nabadi'dzë shti'dzë Dios guahietë? Rnia'a lu të Juan napë más llëru'bë dchi'ni quë ra mënë naquërelde guahietë. ²⁷ Ra Sagradas Escrituras rni'i shcuendë Juan:

Rshe'lda el quë narni'i por na delantë lul parë gúni' preparar nezë delantë lul.

²⁸ Rnia'a lu të entrë grë ra mënë nabadi'dzë shti'dzë Dios lu ra mënë shtë guë'dchiliu, ni tubi rall na rall más më naru'bë quë Juan Bautista. Perë guná, el quë natsuté shnezë Dios catë rribë'a më, aunquë nádi'i më naru'bë, nápëll más dchi'ni llëru'bë quë Juan.

²⁹ Ra mënë nabëchu'bë nisë Juan nu ra narunë cubrë impuestë nabëchu'bë nisë Juan, iurë bini rall shti'dzë Juan, guni'i rall bënë nu justë na Dios. ³⁰ Perë ra më religiosë fariseo nu ra mësë narlua'a lëy, gunédi'i rall niachu'bë nisë Juan lë'ë rall. Bëquë guia'a rall voluntá shtë Dios parë mizmë lë'ë rall. ³¹ Jesús guni'i lu rall:

—Rnia'a lu të, ¿lla na ra mënë shtë tiempë ne'? ³² Na rall ziquë llguë'në. Rzubë llguë'në; rguitë rall lu llguëa'. Rushtiá rall lu sa' rall; rni'i rall: “Bëdi'ldi na'a musiquë shtë sa'a perë adë nédi'i të guëgui'i të. Bëdi'ldi na'a marchë shtë tëgulë perë adë bí'nidi'i të. Ni tubi cusë rëuu'di'i ldu'u të.” ³³ Bidë guëni'i Juan lu të. Adë gudáudi'i Juan guetështildi nu bii'di'i vini, perë lë'ë të guni'i të nápi' tubi mëdzabë la'ni ldú'i'. ³⁴ Iurní bédchinia, nguii nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu; rauha lu laní, nu ruha vini, perë rni'i të rau sha'ta. Rni'i të ruha zili vini. Rni'i të nahia amigu shtëne ra pecadurë. Amigu shtëne ra narunë cubrë impuestë, rni'i të. ³⁵ Manërë nacanihunë Dios na ziquë llni; rlua'ain la'ni vidë shtë ra naná sabi de verdá.

Jesús gua lidchi Simón naná fariseo

³⁶ Tubi fariseo lë Simón bé'nëll invitar lë'ë Jesús parë tsa më lídchill të gaunú më lé'ëll. Jesús gua lídchill nu guzubë më lu mellë. ³⁷ Iurní bédchini tubi na'a nanapë zihani nguii. Quërelde na'a lu mizmë guë'dchi. Iurë bini na'a lë'ë Jesús ziatáu lidchi fariseo, bédchininú na'a tubi bétéi naná guë'ë; gadzëhin sëiti nashi. ³⁸ Bëzullibi na'a guëa' Jesús catë cabezë më. Bi'ni na'a nu guzublú radzë guëa' më con nisë narru'u slu na'a. Lueguë bëshá na'a guitsë guëc na'a guëa' më parë guëbidchi guëa' më. ³⁹ Iurë guná Simón lo quë nabë'në na'a, bé'nëll llgabë: “Si talë lë'ë nguii nabëna invitar lidcha, na tubi naruadi'dzë

shti'dzë Dios, niadé'ëi' cuendë pë clasë na'a na el quë nabëdchini lúhi'. Nall tubi na'a nanapë zihani duldë.”⁴⁰ Iurní guni'i Jesús lu Simón:

—Moni, rac shtua'a guënia'a lul.

Guni'i Simón:

—Mësë, ¿pë rac shtú'ul guëní'il lua?

⁴¹ Jesús guni'i:

—Guc chupë nguiu nazé'bi dumí lu nargudini. Túbill naze'bi ga'i gahiu'a bëllë bédchichi. Stúbill naze'bi cincuenta bëllë bédchichi.⁴² Perë ni tubi de lë'ë rall nápëdi'i rall dumí parë quilli rall. Lë'ë nargudini bé'nëll perdunë guërupë rall.

'Guna'bë di'dza lul, Moni, ¿guadë de lë'ë rall rac shtu'u más lë'ë nargudini dumí?

⁴³ Simón bëquebi:

—Lluá'ahia el quë narze'bi más llëru'bë dumí rac shtú'ull más lë'ë nargudini dumí.

Guni'i Jesús iurní:

—Guldil, zni nahin.

⁴⁴ Iurní lë'ë Jesús guná lu na'a nu guni'i më lu Simón:

—Hia gunal lla bë'në na'a rë'. Gutëa lídchil. Bënë'edi'il nisë parë tsati guëahia ziquë na custumbrë, perë lë'ë na'a rë' bëga'dzë guëahia con nisë narru'u slúhi. Nu bëcué'dchill guëahia con guitsë guéquëll.⁴⁵ Adë bëtsagraua'dí'il guiahia ziquë na custumbrë, perë na'a rë' dizdë iurë bédchinia, adë rbézëdi'i rtsagraua' na'a guëahia.⁴⁶ Nu adë bëtiá'adi'il sëiti nashi guëca, perë na'a rë' bëtiá'all sëiti nashi guëahia.⁴⁷ Rnia'a lul de quë duldë zihani shténëll naperdunë; por ni nalé rac shtú'ull na. Perë el quë naguc perdunë du'pë, du'psë rac shtú'ull na.

⁴⁸ Iurní guni'i Jesús lu na'a:

—Duldë nabé'nëll hia bëna perdunë.

⁴⁹ Ra invitadë nazúbëga'a con Jesús, guzublú rni'i lu sa' rall:

—¿Chu rní'ill nall? Rní'ill nápëll pudërë gúnëll perdunë duldë shtë mënë.

⁵⁰ Perë Jesús guni'i lu na'a:

—Hia nasalvárëll purquë gualdí ldú'ul na. Bëagzé con bien.

8

Ra na'a nabë'në compa'ni lë'ë Jesús

¹ Despuësë de ni, lë'ë Jesús zia'a zihani guë'dchi nu ranchi parë guadi'dzë më diza'quë shtë Dios lla tsuté mënë shnezë Dios. Ra chi'bë chupë poshtë guanaldë rai' lë'ë Jesús.
² Nu ra na'a zianaldë rall Jesús; antsë bënëac Jesús lë'ë rall narac llu'u. Gulú më mëdzabë la'ni ldu'u ra nanapë mëdzabë. Entrë lë'ë rall zianaldë María Magdalena nabëru'u gadchi mëdzabë la'ni ldú'i'.
³ Nu zianaldë Juana, tse'lë Chuza naná encargadë gapë lidchi Herodes. Nu zianaldë Susana con zihániru'u na'a nabëdë'ë dumí shtë rall parë el quë narqui'ni Jesús nu ra shini gusë'dë më.

Comparaciuni shtë nartë'tsë bë'dchi

(Mt. 13.1-9; Mr. 4.1-9)

⁴ Bëdëá zihani mënë lu Jesús. Bédchini ra mënë de grë ladë. Guni'i më tubi comparaciuni lu rall:

⁵ —Tubi nguiu guagtë'tsë bë'dchi lachi. Du'pë bë'dchi gulaguë lu nezë. Nga'li bëlú mënë guëquin. Iurní bédchini ra ma'ni; gudáu ma'ni bë'dchi.
⁶ Stubi tantë bë'dchi gulaguë lu guiu'u guë'ë. Iurë lë'ë bë'dchi gutsëlú, lueguë gubidchi plantë purquë du'pë shcupë nanú.
⁷ Stubi tantë bë'dchi gulaguë ladi gui'lli guitsë. Gualdani bë'dchi perë guni gui'lli guitsë guëquin.
⁸ Perë stubi partë bë'dchi gulaguë lu guiu'u za'quë. Gualdanin. Guaru'bin nu bédë'ëin cusechë hashtë tubi gahiu'a por tubin.

Iurní Jesús guni'i fuertë:

—Si talë rac shtú'ul tsasël, gulë bëquë diaguë bien shti'dza.

Guni'i Jesús pëzielú guni'i më ra comparaciuni
(Mt. 13.10-17; Mr. 4.10-12)

⁹ Iurní ra shini gusë'dë më guna'bë di'dzë rai' pë runë cuntienë comparaciuni rë'.
¹⁰ Guni'i më:

—Rnia'a lu të, Dios bë'në favurë parë tsasé të lla rnibë'a më ziquë Rëy. Antsë guasëdi'i mënë ra cusë ni. Ra mënë nanédi'i tsasé shti'dza, na rnia'a lu rall con comparaciuni të rna rall perë adë riasëdi'i rall. Rini rall perë adë rdé'edi'i rall cuendë pë runë cuntienë ra comparaciuni.

Jesús biadi'dzë pë runë cuntienë comparaciuni shtë bë'dchi
(Mt. 13.18-23; Mr. 4.13-20)

¹¹ Guënia'a lu të pë runë cuntienë comparaciuni nartë'tsë bë'dchi. Ra bë'dchi na ziquë shti'dzë Dios. ¹² Tubi tantë bë'dchi nagulaguë lu nezë, na ziquë ra mënë narini shti'dzë Dios perë ridë mëdzabë, rdchisull shti'dzë Dios ldu'u ra mënë parë adë tsaldídi'i ldu'u mënë parë gáquëdi'i salvar rall. ¹³ Ra bë'dchi nagulaguë ladi guë'ë, na ziquë ra mënë narini shti'dzë Dios nu rca'a rallin con gustë. Ziquë plantë nanapë du'pë lu'chi rialdí ldu'u rall por du'pë tiempë, perë iurë ridë tubi prëbë, rni'i guidzë mënë guëc rall, iurní rsa'në rall shti'dzë Dios. ¹⁴ Ra bë'dchi nagulaguë la'ni gui'lli guitsë, na ziquë ra mënë narini shti'dzë Dios nu rianaldë rall nezë shtë më, perë por tantë llgabë shtë dchi'ni, lla guëbani rall, nu rzebi ldu'u rall gapë rall zihani dumí, nu por mal deseo nananú la'ni ldu'u rall, hia iurní rte'ein shti'dzë Dios la'ni ldu'u rall. Iurní na rall ziquë tubi plantë nadë rné'edi'i nashi. ¹⁵ Perë bë'dchi nagulaguë lu guiu'u za'quë, na ziquë mënë narini shti'dzë Dios. Con guëdubinú ldu'u rall rialdí ldu'u rall. Rdë'ë rall cuendë shti'dzë më. Na rall më pacënci. Na rall ziquë tubi plantë nariagla'guë rdë'ë nashi za'quë.

Comparaciuni shtë lintërnë
(Mr. 4.21-25)

¹⁶ 'Ni tubi mënë guësëu'ldë llni la'ni lintërnë nu lueguë guëtá'ull con tubi tēpë u guëzullin guëa' camë, sino quë guia'a zubin parë el quë natsuté la'ni hiu'u guëzianí. ¹⁷ Grë lo quë naga'chi lu ra mënë iurne', napë quë guëru'u lu llni parë tsasé mieti.

¹⁸ 'Si talë guëqué diaguë të bien, guëne'e Dios más llni; perë si talë rúnëdi'il cuendë shti'dza, guëdchisú më llni narní'il nápël.

Shni'a Jesús nu ra béchi'
(Mt. 12.46-50; Mr. 3.31-35)

¹⁹ Iurní lë'ë shni'a Jesús con béchi', bédchini rai' catë cabezë më, perë gúquëdi'i niabi'guë rai' lu më por tantë zihani mënë. ²⁰ Tubi mënë guanú rsunë lu Jesús. Guni'ill:
—Lë'ë shní'al nu ra béchil zuga'a tēchi fuërë. Rac shtu'u guadi'dzënu rai' lél'ël.

²¹ Perë Jesús repi:

—Ra narqué diaguë shti'dzë Dios nu runë rall cumplir narni'i më, ni na ra shní'ahia, ni na ra bëcha.

Jesús bëcuc'dchí nisë ru'bë
(Mt. 8.23-27; Mr. 4.35-41)

²² Tubi dzë guaté Jesús la'ni barcu con ra shini gusë'dë më nu guni'i më lu rai':
—Cha guia hia'a stubi ladë rua' nisë.
Iurní zia'a rai'. ²³ Mientras ziazú rai' lu nisë, Jesús gutëga'si. Iurní bédchini tubi mbë dushë lu nisë. Guaté nisë la'ni barcu hashtë mërë né'azë barcu la'ni nisë. ²⁴ Lueguë guacua'ñi rai' lë'ë Jesús nu guni'i rai':

—Mësë, Mësë, aquë zati hia'a iurne'.

Iurní Jesús guashtë. Gunibé'ai' lu mbë nu nisë parë cuedchí nisë. Iurní lueguë gurëdchí nisë. ²⁵ Iurní guni'i Jesús lu ra shini gusë'dë më:

—¿Pë hia adë rialdídi'i ldu'u të Dios?

Iurní bēdzēbē rai' nu bēdzēguēē' ldu'u rai'. Guni'i lu sa' rai':
—¿Chull mē rē'? tantē pudērē nāpi'. Rzu'bē diaguē mbē nu nisē shtí'dzi'.

Tubi mē gadareno nanapē mēdzabē la'ni ldú'ull
(Mt. 8.28-34; Mr. 5.1-20)

²⁶ Bēdchini rai' stubi ladē nisē ru'bē, ladzē ra mē gadareno. Galilea naquē stubi ladē rua' nisē ru'bē. ²⁷ Bēdchini rai' rua' guiu'u. Bēru'u mē la'ni barcu. Lueguē guabi'guē tubi nguiu shtē guē'dchi gadareno lu Jesús. Por zihani izē rácudi'ill lari nu adē nídi'i lídchill sino quē guquērédēll la'ni cuevē catē rga'chi ra tēgulē. Nguiu ni napē zihani mēdzabē fier la'ni ldú'ull. ²⁸ Iurē guall lu Jesús, bēzullíbill lu mē. Gurushtiall. Guní'ill fuertē lu Jesús:

—¿Pē nāpēl con na? Jesús. Lē'ēl nal shini Dios nacabezē gube'e. Runa ruēguē lul adē guētia'adi'ill na lu gui'i shtē cashtigu.

²⁹ Zni guní'ill purquē más antsē Jesús gunibē'a lē'ē ra mēdzabē fier parē guēru'u rall de lē'ē nguiu. Vidē shtē nguiu ni guc zndē'ē; zihani vueltē lē'ē mēdzabē guna'zi lē'ē nguiu ni. Lē'ē ra mēnē bēldi'bi guiá'all nu guēa'll con cadēnē parē gac segurē nguiu ni, perē lē'ēll bēchúguēll cadēnē. Lē'ē mēdzabē bēsēllu'nē lē'ēll tubi lugar catē nídi'i mēnē.

³⁰ Jesús guna'bē dí'dzē lull:

—¿Chu lēl'?

Lē'ēll bēquebi:

—Lēhia Chupe Mili. Zihani na na'a.

Zni guní'ill purquē zihani mēdzabē gutē la'ni ldú'ull. ³¹ Ra mēdzabē bē'nē ruēguē lu mē parē adē guēnibē'adi'i mē lē'ē rall tsa rall gabildi. ³² Tiempē ni nanú zihani guchi lu lumē shtē dani. Quéháu ra ma. Lē'ē ra mēdzabē bē'nē ruēguē lu Jesús tsa rall la'ni ldu'u ra guchi. Bēdē'ē mē permisi. ³³ Iurní bēru'u ra mēdzabē la'ni ldu'u nguiu. Bēu' rall la'ni ldu'u guchi. Iurní bēllu'nē ra ma catē naquē tubi nisē ru'bē. Guzutu'u ra ma hashtē guetē la'ni nisē. Nga'li gualú ra ma.

³⁴ Ra narapē guchi iurē guná rall pē guc, guagllu'nē rall hashtē guē'dchi. Biadi'dzē rall lu ra mēnē naquērdē guē'dchi nu lu ra mē nananú lachi pē guc con ra guchi. ³⁵ Ra mēnē guagbi'a rall nia'a pē guc. Nu bēdchini rall catē nanú Jesús. Guná rall lu nguiu nananú mēdzabē la'ni ldú'i'. Zúbēll cula'ni Jesús. Nácull lari nu be'rquē ruadí'dzēll. Bēac za'quē shgábēll. Ra mēnē bēdzēguēē' ldu'u rall. ³⁶ Grē naguná nabē'nē Jesús, biadi'dzē rall lla bē'nē mē parē bēac nguiu nanapē mēdzabē la'ni ldú'i'. ³⁷ Iurní grē ra mē gadareno, bē'nē rall ruēguē lu mē parē guēru'u mē ladzē rall tantē bēdzēbē rall. Iurní Jesús güe'pi la'ni barcu parē zía'ai' stubi ladē. ³⁸ Lē'ē nguiu nabēru'u mēdzabē la'ni ldú'i', bē'nēll ruēguē lu Jesús parē guēdē'ē mē permisi tsanádēll lē'ē mē. Perē Jesús gunibē'a guēá'nēll lādžēll. Guni'i mē:

³⁹ —Bēabrí lídchil nu biadi'dzē grē lo quē nabē'nē Dios con lē'ēl.

Bēagžēll nu biadí'džēll por guēdubi nezē nu guē'dchi lo quē nabē'nē Jesús con lē'ēll.

Naguzac shtsa'pē Jairo nu tubi na'a nabēga'ldē shabē Jesús
(Mt. 9.18-26; Mr. 5.21-43)

⁴⁰ Bēabrí mē stubi ladē rua' nisē ru'bē. Ra mēnē quēbezē lē'ē mē nu bē'nē rall recibir lē'ē mē. Rquitē ldu'u rall. ⁴¹ Iurní bēdchini tubi nguiu lē Jairo. Nall tubi jēfē shtē iádu'u. Bēzullíbill lu Jesús. Bē'nēll ruēguē tsa mē lídchill ⁴² purquē Jairo nāpēll tubsē shtsá'pēll. Napē ntsa'pē chi'bē chupē izē. Hia rlúllēll. Iurē lē'ē Jesús zia'a, mēnē zihani guanaldē rall lē'ē mē hashtē rte'e mēnē lē'ē mē.

⁴³ Nu guanaldē tubi na'a con los de más mēnē; rllē'ē rēnēll. Hia guc chi'bē chupē izē rac llú'ull. Ni chu bē'nēdi'i gan nēáquēll. ⁴⁴ Iurní guabi'guē na'a nezē tēchi mē. Bēgá'ldēll rua' shabē mē. Lueguē gulezē rēnē nu bēáquēll.

⁴⁵ Iurní Jesús guni'i:

—¿Chu bēga'ldē shaba?

Grë mënë guni'i:

—Ni túbidi'i.

Iurní guni'i Pedro:

—Mësë, ra mënë zihani quëgte'e rall lé'ël, nu cagsini rall lé'ël.

⁴⁶ Perë Jesús guni'i:

—Entré de lë'ë të nanú tubi nabëga'ldë shaba, purquë guc bé'ahia tubi mënë bëáquëll con pudërë shtëna.

⁴⁷ Lë'ë na'a guc bé'all adë nídi'i mudë gaquin naga'chi. Iurní bédchínill nu rchí'chill nu bëzullíbill lu më. Guní'ill delantë lu grë mënë pëzielú bëgá'ldëll shabë më. Guní'ill lueguë bëáquëll. ⁴⁸ Iurní Jesús guni'i lull:

—Nanë, bëáquëll purquë rialdí ldu'ul na. Bëagzé con bien.

⁴⁹ Nianá quëadi'dzë Jesús, bédchini tubi mënë nabëru'u lidchi Jairo. Guní'ill lu Jairo:

—Hia lë'ë shtsá'pël gualú guti. Adë rsiú'bëdi'il más lë'ë më.

⁵⁰ Iurë bini Jesús pë guni'i nguiu ni, guni'i më lu Jairo:

—Adë rdzëbëdi'il. Guagla'guë tsaldí ldu'ul na. Lë'ë shtsá'pël guëáquëll.

⁵¹ Iurë guatë Jesús lidchi Jairo, gunédi'i më chu niuté catë naga'a tégulë; sulë Pedro nu Juan con shtadë nu shni'a ntsa'pë guanú më.

⁵² Grë mënë bi'ni nu bë'në rall ruidë por lë'ë tégulë. Perë Jesús guni'i lu rall:

—Adë rú'nëdi'i të. Gútidi'i ntsa'pë sino naga'si ni'i.

⁵³ Bë'në rall burnë nu rllidchinú rall lë'ë Jesús purquë hia rac bë'a rall tégulë na ntsa'pë.

⁵⁴ Iurní Jesús guna'zi guia'a tégulë. Guni'i më fuertë:

—Ntsa'pë, guashtë nga'li.

⁵⁵ Iurní lueguë bëabrí gubani tégulë. Guashtë ntsa'pë lueguë. Gunibë'a Jesús të guëdë'ë rall nagáu ntsa'pë. ⁵⁶ Ra shtadë ni'i guasé ldu'u rall. Perë Jesús gunibë'a ni tubi chu lu guadí'dzëdi'i rall lo quë naguc.

9

Jesús bëshe'ldë chi'bë chupë poshtë

(Mt. 10.5-15; Mr. 6.7-13)

¹ Bëtëá Jesús lë'ë chi'bë chupë shini gusë'dë më nu bédë'ë më pudërë parë guëni'bë'a rai' grë mëdzabë; guëlu rai' mëdzabë la'ni ldu'u mënë nu gunëac rai' narac ll'u. ² Bëshe'ldë më lë'ë rai' parë guëni'i rai' lu mënë bëga'a iurë parë guëni'bë'a Dios lë'ë rall, nu guni'i më gunëac rai' grë clasë galguidzë. ³ Guni'i më:

—Adë pë guá'adi'i të parë nezë, ni tubi bastunë ni panitë parë quë dumí, ni guetështildi guá'adi'i të. Gulë bia'a tubsë manguë gacu të cadë tubi de lë'ë të. ⁴ Cualquier lidchi mënë ca guëdchini të, gulë bëa'në nga'li hashtë guzia'a të stubi guë'dchi. ⁵ Si talë ca nédi'i mënë gunë recibir lë'ë të, gulë bëru'u guë'dchi ni. Iurní guëdchibë të gushëguiu'u guëa' të cumë ziquë tubi sëñi de quë adë gualdídi'i ldu'u rall diza'quë shtë Dios.

⁶ Bëru'u rai'. Gua rai' por guëdubi nezë shtë ra guë'dchi. Biadi'dzë rai' diza'quë shtë Dios. Bënëac rai' narac ll'u.

Galguti shtë Juan Bautista

(Mt. 14.1-12; Mr. 6.14-29)

⁷ Lë'ë gubernadurë Herodes bini grë lo quë nabë'në Jesús. Bë'nëll tantë llgabë perë adë bédë'ëdi'ill cuendë chu na Jesús. Bëldá mënë guni'i Jesús na Juan Bautista naguashtë ladi ra tégulë. ⁸ Stubi rall guni'i Jesús na tégulë Elías nagubani stubi. Sëbëldá mënë guni'i Jesús na tubi nabe'dë guëni'i shti'dzë Dios más guahietë perë guashtëhi' ladi ra tégulë.

⁹ Herodes guni'i:

—Lëdë lé'ëdi'i Juan ndë purquë na gunibë'ahia guagchuguë ra suldadë guëc Juan. Gúti'. ¿Perë chu na nguiu rë'? Binia zihani cusë ru'bë nabë'nëll.

Herodes guc shtu'u guënall lu Jesús.

Jesús bédë'ë nagáu más de ga'i mili mënë

(Mt. 14.13-21; Mr. 6.30-44; Jn. 6.1-14)

¹⁰ Iurë bëabrí ra poshtë, biadi'dzë rai' lu Jesús lo quë nabë'në rai'. Bia'a më lë'ë rai' tubi lugar catë nídi'i mënë cerquë rua' guë'dchi Betsaida. ¹¹ Perë iurë bini ra mënë cabezë më lugar ni, guanaldë rall lë'ë më. Nu Jesús bë'në recibir lë'ë rall con gustë. Biadi'dzë më lu rall lla gac salvar rall, nu bënëac më narac llu'u.

¹² Bëga'a iurë guna'zi guadze', iurní bédchini ra poshtë lu më. Guni'i rai':

—Guni'bë'a lu ra mënë tsa rall guë'dchi lugar catë nanú mënë. Gau rall nu tsa rall descansë purquë ni tubi mënë quéréldëdi'i' ndë'ë.

¹³ Jesús guni'i iurní:

—Gulë bédë'ë nagáu rall.

Lë'ë ra shini gusë'dë më bëquebi rai':

—Nápa'a gá'isë guetështildi con chupë mbeldë. ¿Ca lu tsasi'i na'a guetështildi gau ra mënë rë'?

¹⁴ Nanú más de ga'i mili nguiu nazuga'a. Jesús guni'i lu ra shini gusë'dë më:

—Gulë guni'i lu ra mënë të subë mënë cadë grupë masiá de cincuenta mënë.

¹⁵ Zni bë'në rai'. Guzubë grë ra mënë. ¹⁶ Iurní Jesús guna'zi ga'i guetështildi con chupë mbeldë. Guná më lu gube'e. Bédë'ë më graci lu Dios. Bëshullë më guetështildi nu belë mbeldë. Bédë'ëi' guetështildi cua'a ra poshtë. Lë'ë rai' guati'dzë rai' guetështildi cua'a ra mënë. ¹⁷ Grë rall gudáu rall hashtë ca lu bielë rall. Iurní ra shini gusë'dë më bëtsadzé chi'bë chupë tēpë ra pedasë nabë'në subrë.

Bëquebi Pedro Jesús náhi' Cristo

(Mt. 16.13-19; Mr. 8.27-29)

¹⁸ Tubi dzë gua Jesús lé'ësë më tubi lugar. Quëadi'dzënú më Dios. Iurní bédchini ra shini gusë'dë më lu më. Guna'bë di'dzë Jesús lu rai':

—¿Chu rni'i ra mënë nahia?

¹⁹ Lë'ë rai' bëquebi rai':

—Bëldá ra mënë rni'i nal Juan Bautista. Sëbëldá mënë rni'i nal Elías. Sëbëldá mënë rni'i nal tubi nabíadi'dzë shti'dzë Dios más guahietë. Rni'i rall guashtël ladi ra tēgulë.

²⁰ Iurní Jesús guni'i lu rai':

—Lë'ë të, ¿chu rni'i të nahia?

Pedro guni'i:

—Nal Cristo, el quë nagudili Dios parë guë'nibë'al.

Guni'i Jesús gati më perë despuësë tsashtë më

(Mt. 16.20-28; Mr. 8.30—9.1)

²¹ Jesús gunibë'a ni tubi chu lu guadí'dzëdi'i rai' na më Cristo. ²² Guni'i më lu rai':

—Nahia nguiu nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu. Napë quë guëzac zia. Ra bëshuzi ru'bë, ra më gushë shtë iádu'u, nu ra mësë shtë lëy, guëquë guia'a rall na. Quini rall na perë dzë tsunë despuësë, tsashtëa ladi ra tēgulë.

²³ Iurní guni'i më lu grë ra mënë:

—El quë narac shtu'u gáquëll shmëna, napë quë gúnëll renunci prupi deseo shtënéll. Napë quë gáquëll dispuestë gátill por na. Dzë con dzë napë quë tsanaldëll shneza.

²⁴ El quë narac shtu'u gapë vidë shtënéll, guënítil, perë el quë naguënití vidë shtënéll purquë nall shmëna, guëbánill parë siemprë. ²⁵ Adë pë guëllu'i gunë nguiu gan guëdubi guë'dchiliu nu despuësë guënítil almë shtënéll. ²⁶ Si talë chu rtu lúhi' por na nu por shti'dza iurnë', zni na guëtú lua de lé'ëll iurë lë'ë na guëabría de gube'e. Nahia nguiu nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu perë guëdchininuhia con ra ianglë. Guëlua'a llëru'bë llni nu pudërë shtë Dios iurë guëabría. ²⁷ Guldía rnia'a lu të, nanú mënë entrë lë'ë të guëná rall rni'bë'a Dios ziquë rëy; despuësë de ni gati rall.

*Jesús guc cambi delantë lu rai'**(Mt. 17.1-8; Mr. 9.2-8)*

²⁸ Gudëdë shunë dzë; bia'a Jesús Pedro nu Jacobo nu Juan. Ziazú rai' lu dani parë guadi'dzënú Jesús Dios. ²⁹ Iurë biadi'dzënúhi' Dios, guc cambi lu Jesús delantë lu rai'. Shábi' bëac más naquichi hashtë rabtsë'in. ³⁰ Iurní guná rai' chupë nguii nabiadi'dzënú Jesús. Lë'ë rai' náhi' Moisés nu Elías. ³¹ Nanú rai' la'ni tubi shcahi nanapë llni. Quëadi'dzë rai' lla gati Jesús nu lla guëzac zi më ciudá Jerusalén. ³² Pedro, Jacobo, nu Juan nalé mbëca'ldë guna'zi lë'ë rai', perë guná rai' lu llni. Guná rai' lla guc cambi Jesús. Nu guná rai' lu chupë nguii nazunú Jesús. ³³ Nianá lë'ë chupë nguii bësëa'në rai' Jesús, guni'i Pedro lu më:

—Mësë, nabënë dzu hia'a ndë'ë. Guëza'a na'a tsunë ranchi, tubin parë lë'ël guëquërdël; stubin parë Moisés; stubin parë Elías.

Perë Pedro rac bé'adi'i pë guni'i'. ³⁴ Nianá quëadi'dzë Pedro, bédchini tubi shcahi nabësë'au grë rai'. Bëdzëbë ra shini gusë'dë më iurë lë'ë Moisés nu Elías nanú la'ni shcahi. ³⁵ Iurní bini rai' tubi bë nabëru'u la'ni shcahi. Guni'i bë:

—Ndë'ë lë'ë shinia narac shtua'a; gudilia lë'i'. Gulë bëquë diaguë shtí'dzi'.

³⁶ Despuësë gualú guni'i bë, guná rai' lë'ësë Jesús zúga'a. Ra shini gusë'dë më adë biadí'dzëdi'i rai' lu sa' rai' por tubi tiempë lo quë naguná rai' guëc dani.

*Bënëac Jesús tubi ngulë'në; nanú mëdzabë la'ni ldu'i'**(Mt. 17.14-21; Mr. 9.14-29)*

³⁷ Brëgue'lë stubi dzë bietë rai' lu dani. Iurní zihani mënë bédchini lu Jesús. ³⁸ Ladi ra mënë ze'dë tubi nguii. Guni'ill fuertë:

—Mësë, bë'në favurë, gude'e guëná shinia, pues tubsë ni'i napa. ³⁹ Nanú tubi mëdzabë narguitsuë' lë'ëll. Rrchibi mëdzabë lë'ëll. Rushtiall nu rru'u bëchini rua'll. Rzianë mëdzabë lë'ëll nu iurë zia'a mëdzabë, rdzaguë lga'na. ⁴⁰ Hia bëna ruëguë lu ra shini gusë'dël parë guëgú rai' mëdzabë la'ni ldu'u shinia, perë adë bé'nëdi'i rai' gan.

⁴¹ Jesús guni'i lu ra mënë:

—Lë'ë të mënë nadë rialdídi'i ldu'i na, naguëdchi ldu'u të. ¿Hashtë guc guëbezënuhia lë'ë të parë tsaldí ldu'u të? ¿Blac tiempë guca pacënci con lë'ë të? Guaglli'i shínil ndë'ë.

⁴² Iurë guabi'guë ngulë'në, lë'ë mëdzabë bëru'ldë ngulë'në lu guiu'u. Nu bësë'sëll ngulë'në, perë Jesús guni'i guëc mëdzabë fier, nu bënëac më lë'ë llguë'në. Iurní Jesús bédë'ë ngulë'në guia'a shtádëll. ⁴³ Grë ra mënë bëdzëguë' ldu'u rall por llëru'bë pudërë shtë Dios.

*Stubi vësë guni'i Jesús lla gátí'**(Mt. 17.22-23; Mr. 9.30-32)*

Nianá rdzëguë' ldu'u ra mënë lo quë nabë'në Jesús, guni'i më lu ra shini gusë'dë më:

⁴⁴ —Gulë bëquë diaguë naguënia'a lu të iurne', nu adë rëá'ldëdi'i ldu'u të shti'dza. Nahia nguii nabëshe'ldë Dios lu gué'dchiliu perë gaca intriegu guia'a ra mënë parë quini rall na.

⁴⁵ Perë ra shini gusë'dë më adë guc bé'adi'i rai' lo quë naguni'i Jesús purquë naga'chi na di'dzë ni nu adë guasédi'i rai' pë runë cuntienë di'dzë shtë Jesús. Nu bëdzëbë rai' niana'bë di'dzë rai' lu Jesús pë runë cuntienë lo quë naguni'i më.

*Chu na más më ru'bë**(Mt. 18.1-5; Mr. 9.33-37)*

⁴⁶ Ra shini gusë'dë më guzublú quëdildi di'dzë rai' chu na más më ru'bë entrë lë'ë rai'. ⁴⁷ Jesús bédë'ë cuendë pë lligabë quëhunë rai' la'ni ldu'u rai'. Iurní bëzú Jesús tubi llguë'në culá'ni'. ⁴⁸ Guni'i më lu rai':

—El quë naquëhapë tubi llguë'në ziquë ndë'ë purquë rac shtu'u mënë ni na, también na quëhúnëll recibir. Nu mizmë tiempë quëhúnëll recibir el quë nabëshe'ldë na. El quë quëhunë sirvë lu sáhi' entrë lë'ë të, ni na más më ru'bë lu Dios.

El quë nadë rní'idi'i cuntrë lë'ë hia'a, nall favurë de lë'ë hia'a
(Mr. 9.38-40)

⁴⁹ Iurní Juan guni'i lu Jesús:

—Mësë, guná na'a tubi nguii; rgull mëdzabë la'ni ldu'u mënë. Rní'ill lël parë guëñibé'all ra mëdzabë. Iurní lë'ë na'a gunibë'a na'a lull adë guëgúdi'ill mëdzabë purquë adë rsënúdi'ill lë'ë hia'a.

⁵⁰ Perë Jesús guni'i:

—Bëdë'ë sí, gull mëdzabë la'ni ldu'u mënë. Bien quëhúnëll. El quë nadë rní'idi'i cuntrë lë'ë hia'a, nall favurë de lë'ë hia'a.

Jesús guni'i guëc Jacobo nu Juan

⁵¹ Bëdchini tiempë parë tsepi Jesús gube'e. Zia'a më nezë parë Jerusalén. Adë bëdzëbëdi'i më. ⁵² Bëshe'ldë më bëldá nguii parë tsa rall guë'dchi Samaria. Guagna'bë rai' pusadë parë guëquërelde rai'. ⁵³ Perë ra më guë'dchi shtë Samaria, adë gunédi'i rall nihunë rall recibir lë'ë më purquë guc bë'a rall zia'a më nezë parë Jerusalén. ⁵⁴ Iurë Jacobo nu Juan guná rai' nédi'i mënë shtë Samaria gunë rall recibir lë'ë Jesús, guni'i rai' lu më:

—Dadë, ¿gu rac shtú'ul guëñibë'a na'a të guëdchini gui'i lu gube'e parë tsepi ra më Samaria ziquë bë'në Elías guahietë?

⁵⁵ Iurní Jesús bëdchigré lúhi'; guní'i' guëc rai':

—Llgabë narunë të nádi'i bien. Nahia nguii nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu; rac shtú'udia'a tsa mënë gabildi sino rac shtua'a gac salvar mieti.

⁵⁶ Iurní zia'a rai' stubi guë'dchi.

El quë narac shtu'u gáquëll shmënë Jesús
(Mt. 8.19-22)

⁵⁷ Iurní ziazú rai' tubi nezë, tubi nguii guni'i lu Jesús:

—Dadë, sënalda lë'ël ancalë ca tsal.

⁵⁸ Guni'i Jesús lull:

—Ra ma lachi napë catë rga'si ma. Ra ma'ñi napë bëche'zë shtë ma lu hiaguë. Perë na nápëdia'a lidcha ca rga'sia. Nahia nguii nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu.

⁵⁹ Iurní Jesús guni'i lu stubi nguii:

—Gude'e naldë na ziquë shmëna.

Perë guni'i nguii ni:

—Nia Dadë, perë bëne'e permisi despuësë de gati shtada, iurní sënalda lë'ël.

⁶⁰ Jesús repi lull:

—Nanú mënë nadë rialdídi'i ldu'u rai' shti'dza parë guëca'chi rall ra tëgulë. Lë'ël lueguë biadi'dzë lu ra mënë lla mudë gac salvar rall.

⁶¹ Iurní stubi nguii guni'i lu Jesús:

—Dadë, sënalda lë'ël perë runa ruëguë lul, bëne'e permisi tsahia lidcha primërë, guna despedir shfamilia.

⁶² Jesús guni'i lull:

—El quë naná ziquë naraa'në lachi perë rbí'all nezë téchill, adë rlluí'idi'ill parë tsutëll catë rnibë'a Dios. Adë chu guëñí'idi'i nguii ni nall shmëna.

10

Bëshe'ldë Jesús setenta shmënë më

¹ Gudëdë stubi tiempë; iurní gudili Dadë Jesús setenta nguii. Bëshe'ldë më lë'ë rai' lu grë ra guë'dchi catë rac shtu'u më tsa më despuësë. Chupë nguii bëshe'ldë më tubi ladë. Chupë nguii bëshe'ldë më stubi ladë. Grë rai' gua. ² Guni'i më lu rall:

—Ra mënë shtë guë'dchiliu na ziquë lachi con ganza'quë perë du'psë na el quë narunë dchi'ni. Por ni gulë guna'bë lu Dios guëshe'ldë më más nagunë dchi'ni. ³ Gulë gua.

Rshe'lda lë'ë të ziquë lli'li lu ra ma dushë; mënë humildë entrë mënë dzabë. ⁴ Adë guá'adi'i të bëdu shtë dumí. Adë guá'adi'i të bëdu lari. Adë guá'adi'i të rachi. Adë gac ldë'ë të lu nezë parë guadi'dzënú të mënë. ⁵ Iurë guëdchini të lidchi mënë, gulë bë'në saludar ra mënë. Gulë guni'i lu rall: “Gulë bë'në recibir bendición shtë Dios”. ⁶ Si talë quërelde nguiu ndë nagunë recibir bendición shtë'nël, cuezënú bendición con lë'ëll; perë si talë guëqué guiá'all bendición ni, guëabré guëa'në bendición parë lë'ël stubi. ⁷ Gulë tsagla'guë cuezë të mizme hiu'u ni catë bë'në mënë recibir lë'ël. Gulë gau narne'e rall gau të. Gulë bi' lo quë narne'e rall purquë zni na el quë narunë dchi'ni; nápëll dereché gaul lu mellë shtë lamë shtëhi'. Adë rnítidi'i të tiempë zia'a të zihani lidchi mënë. ⁸ Iurë guëdchini të lu guë'dchi catë runë ra mënë recibir lë'ë të, gulë gau lo quë narne'e rall gau të. ⁹ Gulë bënëac ra nanapë galguidzë. Gulë guni'i lu mënë shtë guë'dchi: “Hia bëga'a iurë, guëlladchi zuga'a Dios parë guë'nibë'a më lë'ë të”. ¹⁰ Perë si talë guëdchini të lu guë'dchi catë adë rúnëdi'i mënë recibir lë'ë të, gulë tsa grë nezë shtë guë'dchi. ¹¹ Gulë guni'i: “Gushëguiu'u naqué guëa' na'a, guëdchibë na'a ziquë sëni cuntrë lë'ë të, të gac bë'a të bédchini na'a nu guni'i na'a lu të bëga'a iurë; guëlladchi zuga'a Dios parë guë'nibë'a më lë'ë të”. ¹² Rnia'a lu të iurë ze'dë guëdchini juici shtë Dios, ra mënë shtë guë'dchi nadë rzu'bë diáguëdi'i shti'dzë Dios, gunë Dios cashtigu lë'ë rall más quë mënë shtë ciudá Sodoma.

Prubi ra mënë narialdidi'i ldu'i
(Mt. 11.20-24)

¹³ Prubi de lë'ë të mënë shtë guë'dchi Corazín nu Betsaida, purquë adë gualdidi'i ldu'u të na. Si talë nihuna milagrë lu mënë shtë guë'dchi Tiro nu Sidón cumë bëna entrë lë'ë të, niabré ldu'u rall con Dios. Niasubë rall lu dë nu niacu rall lari nagasë ziquë sëni de quë bë'në nadzë'ë rall mudë nanabani rall. ¹⁴ Por ni, iurë guëshe'ldë Dios juici guëc ra mënë shtë guë'dchiliu, ra mënë shtë Tiro nu Sidón gunë rall sufrir menos quë lë'ë të. ¹⁵ Nu rnia'a lu të mënë shtë Capernaum, llua'a të na të mënë nabë'në ldai' Dios guëc të perë guëtia'a Dios lë'ë të lu cashtigu shtë gui'i.

¹⁶ Guni'i më lu setenta shmënë më:

—El quë narzu'bë diaguë shti'dzë të, también rzu'bë diaguëll shti'dza. El quë narquë guia'a lë'ë të, rquë guiá'all na. Nu mizme tiempë rquë guiá'all el quë nabëshe'ldë na.

Bëabré ra setenta shmënë më

¹⁷ Gua ra setenta shmënë Jesús. Rquitë ldu'u rai'. Guni'i rai' lu Jesús:

—Dadë, guni'i na'a lël parë guëgú na'a mëdzabë la'ni ldu'u mënë nu rzu'bë diaguë ra mëdzabë shti'dzë na'a.

¹⁸ Guni'i Jesús lu rai':

—Vencidë na Satanás. Gunahia lu Satanás iurë bëquëldí Dios lë'ëll; guláguëll ziquë tubi ray shtë nguzi'u. Guláguëll dizdë gube'e catë quëbezë Dios hashtë guetë. ¹⁹ Guná, bënehia pudërë parë guëlu të guëc ra serpiëntë nu nillë. Napë të pudërë gunë të gan lu Satanás. Adë pë gáquëdi'i të. ²⁰ Perë guná, adë rquitëdi'i ldu'u të purquë rzu'bë diaguë mëdzabë shti'dzë të sino quë gulë bëquitë ldu'u të purquë nasalvar të. Lë të naescritë lu gube'e.

Bëquitë ldu'u Jesús

(Mt. 11.25-27; 13.16-17)

²¹ La'ni mizme iurë Jesús bëquitë ldú'i' por pudërë shtë Espiritu Santo. Guni'i më lu Dios:

—Shtada, dushquíllil, rnibé'al gube'e nu guë'dchiliu. Quëhuna alabar lë'ël. Bëluá'al shti'dzël lu mënë humildë, rac bë'a rall. Perë nacahi shti'dzël bé'nël parë ra mënë narni'i na rall më ru'bë, nu parë ra mënë narianaldë tëchi llgabë nguiu. Zni bé'nël, Dadë, purquë zni rac shtú'ul gac.

²² Guni'i më lu ra mënë:

—Shtada bëne'e grë ra cusë guahia. Ni tubi chu runguë bë'a chu nahia de verdá, sulamëntë Shtada runguë bé'ai'. Ni tubi chu runguë bë'a chu na Shtada de verdá, sulamëntë na runguë bé'ahia chu náhi'. Nahia shini më, nu gunguë bë'a mieti Shtada sulamëntë si rac shtua'a guëluá'ahia nguii ni Shtada.

²³ Iurní guni'i më lu lé'ësë ra shini gusë'dë më:

—Nalé bë'në ldai' Dios lë'ë mënë nariasé lo quë nariasé të. ²⁴ Zihani mënë nabiadi'dzë shti'dzë Dios nu rëy naguquërelde guahietë, guc shtu'u rai' guená rai' lo quë narná të, perë gunádi'i rai'. Guc shtu'u rai' guini rai' lo quë narini të perë bínidi'i rai' di'dzë ni.

Comparaciuni shtë tubi samaritano nabë'në bien

²⁵ Tubi narlua'a lëy shtë Moisés bédchínill lu Jesús parë guëté'dëll tubi prëbë lë'ë më. Guna'bë dí'dzëll lu më:

—¿Pë rní'il lla guna parë gac salvara?

²⁶ Jesús bëquebi:

—¿Pë rni'i lëy shtë Dios? ¿Lla rní'il quëgni'i lëy?

²⁷ Guni'i nguii iurní:

—Naná escritë: “Gulë guc shtu'u Dadë Dios con guëdubinú ldú'ul. Gulë guc shtu'u Dios con guëdubi almë shtë të, nu con guëdubi fuersë shtë të. Gulë guc shtu'u Dios con guëdubi shgabë të.” Nu rni'i lëy shtë Dios: “Gulë guc shtu'u grë sa'l ziquë rac shtú'ul mizmë lé'ël”.

²⁸ Jesús guni'i lull:

—Bien rní'il. Si talë gúnël cumplir lo quë naná escritë, guëbánil parë siembrë.

²⁹ Perë lë'ë nguii rac shtu'u guëni'i mënë bien de lé'ëll. Guna'bë dí'dzëll lu më:

—¿Chu na sahia?

³⁰ Jesús bëquebi con comparaciuni rë':

—Tubi nguii bërú'ull Jerusalén parë zia'all guë'dchi Jericó. Terciuni bëru'u nguba'në lu nezë. Gulaa'në rall grë nanuá'all hashtë nu shábëll. Bëdë'ë nguba'në galné lé'ëll, iurní bësëa'në rall lé'ëll hia mërë niátill. ³¹ Guzac tubi bëshuzi bédchini catë naga'a nguii ni. Iurë guná bëshuzi lu nguii, gudëdë bëshuzi stubi nezë. ³² Nu tubi më levita narunë compaňi lë'ë bëshuzi la'ni iádu'u, bédchínill; gunall lu nguii naga'a nezë. Lë'ë quë lë'ë stubi nezë gudédëll. ³³ Perë tubi nguii shtë guë'dchi Samaria zia'a mizmë nezë ni. Gunall lu nguii naga'a. Bëga'a ldú'ull lë'ë nguii. ³⁴ Iurní guabí'guëll lu nguii, nu bé'nëll rumëdi lu ridë. Bëtiá'all sëiti con vini nu bëshí'ill tubi lari lu ridë. Bédchí'bëll nguii ni tëchi ma nanuá'all. Guanull lë'ë nguii catë rëa'në nguii pusadë. Ndë bé'nëll compaňi naná ridë. ³⁵ Stubi dzë nabrëgue'lë, iurë lë'ë samaritano guzia'a, gulull chupë dumí bédchichi. Bédé'ëll cua'a nashtënë pusadë. Nu guní'ill: “Gupë nguii rë'. Si talë gúnël gashtë más, na guëguilla iurë guëabría.”

³⁶ Guni'i Jesús lu narlua'a lëy:

—Guni'i lua, de tsunë nguii naganá lu nguii naguc ridë por ra nguba'në, ¿chu guc shtu'u lë'ë sáhi'?

³⁷ Guni'i mësë shtë lëy:

—El quë nabëga'a ldu'u naná ridë.

Iurní guni'i më lull:

—Zni lé'ëll, guaguë'në ziquë bë'në më samaritano.

Gua Jesús lidchi Marta nu María

³⁸ Guagla'guë zia'a Jesús nezë con ra mënë. Bédchini më tubi guë'dchi catë quërelde Marta nu bédëll María. Bë'në rai' recibir lë'ë Jesús lidchi rai'. ³⁹ María guzubë guëa' Dadë Jesús parë guëqué diágui' shti'dzë më. ⁴⁰ Marta rquëdi'ni ldú'ull tantë dchi'ni nanú la'ni hiu'u. Guabi'guë Marta lu Jesús, nu guní'i':

—Dadë, ¿pëzielú bédé'ël permisi guzubë belda guëa'l? guëqué diáguëll shtí'dzël, nu tubsia quëhuna dchi'ni. Guni'i lull gúnëll compa'ni na.

⁴¹ Guni'i Jesús lu Marta:

—Marta, Marta, nalé rquëdi'ni ldú'ul por dchi'ni nananú; adë rbedchídi'i ldú'ul.

⁴² Tubsë cusë rqui'ni. María gudili lo mejurë. Adë chu guëdchisú lo quë nanápi'.

11

Jesús bëluá'ai' lla guëna'bë mënë lu Dios

(Mt. 6.9-15; 7.7-11)

¹ Guzac Jesús biadi'dzënúhi' Dios. Iurë gualú, tubi shini gusë'dë më guni'i lu Jesús:

—Dadë bëlua'a lë'ë na'a tubi oraciuni ziquë Juan Bautista bëluá'ai' mënë shtëhi' lla guëna'bë rai' lu Dios.

² Jesús guni'i:

—Iurë ruadi'dzënú të Dios, gulë guni'i:

Nal Shtadë na'a; rac shtu'u na'a grë mënë gunë rall alabar lé'ël.

Rac shtu'u na'a guëribé'al grë mënë narëta' lu guédchiliu.

Rac shtu'u na'a grë mënë gunë rall lo quë narac shtú'ul igual ziquë ra ianglë lu gube'e rzu'bë diaguë rai' shtí'dzël.

³ Bëne'e nagáu na'a dzë con dzë.

⁴ Bë'në perdunë duldë shtë na'a purquë runë na'a perdunë el quë narunë mal cuntrë lë'ë na'a.

Adë rdé'ëdi'il permisi guëtë'dë mëdzabë prëbë lë'ë na'a të ldaguë na'a lu duldë.

⁵ Guagla'guë guni'i Jesús:

—Si talë nápël tubi amigu, nu tsal lídchill guërudë gue'lë. Guëní'il lúhi': “Amigu, bë'në prështë tsunë guetështildi ⁶ purquë tubi amigu bédchini zitu. Nápëdia'a pë gaul.”

⁷ Perë amigu shtë'nël guëquëbill dizdë la'ni hiu'u zndë'lë: “Adë rsiú'bëdi'il na; në'au puertë rua' lidcha. Grë na'a naga'si na'a. Nídi'i mudë guënehia narac shtú'ul.” ⁸ Rnia'a lu të, mënë ni na amigu shtë'nël perë aunquë adë nédi'ill guënë'ell lo quë narqu'nil purquë nal tubi amigu, perë si talë tsagla'guë guëná'bëru'ul, lé'ëll tsashtëll; guënë'ell lo quë narqu'nil. ⁹ Rnia'a lu të, gulë bë'në zni. Gulë guagla'guë guëna'bë të lo quë narac shtú'ul, iurní guëne'e më ca'a të. Gulë tsagla'guë quili të, të guëdzëlë të. Gulë bësëdchi rua' puertë hashtë guëlla'lë puertë. ¹⁰ Grë mënë narna'bë lu Dios, gúnëll recibirin. Grë mënë narguili, guëdzelin. Grë mënë narsëdchi rua' puertë, guë'nall lla rlla'lë puertë parë lé'ëll.

¹¹ Lë'ë të naná shtadë llguë'në, si talë shínil guëná'bëll belë mbeldë gaul, ¿pë zédé'ël tubi mbe'ldë cá'all? Aquëdi'i. ¹² Si talë guëná'bëll tubi dchitë gaul, ¿pë zédé'ël tubi nillë? ¹³ Si talë lë'ë të naná mënë mal, perë rac të guëdë'lë të cusë za'quë ca'a ra shini të, mucho más guëne'e Shtadë të naquëbezë gube'e lë'ë Espíritu Santo parë cuzënúhi' lë'ë të si talë tsagla'guë rná'bël lu më.

Guni'i mënë Jesús napë mëdzabë la'ni ldú'i'

(Mt. 12.22-30; Mr. 3.19-27)

¹⁴ Guzac tubi dzë Jesús cagúhi' tubi mëdzabë gu'pë nananú la'ni tubi nguui. Ruadí'dzëdi'ill. Perë iurní bëru'u mëdzabë, bien ruadi'dzë nguui. Ra mënë bëdzëguëë' ldu'u rall. ¹⁵ Perë bëldá rall guni'i:

—Rgu Jesús mëdzabë por pudërë shtë Beelzebú naná jëfë shtë los de más mëdzabë.

¹⁶ Sëbëldá mënë bëtë'dë rall prëbë lë'ë më, nihunë më lo quë nanádi'i voluntá shtë Dios. Guna'bë rall gunë më tubi milagrë lu rall, ziquë tubi sëni de quë na më shini Dios.

¹⁷ Guc bë'a më llgabë naquëhunë rall. Guni'i më:

—Si talë guërudë shmënë gobiernë rdildi cuntrë mizmë gobiernë, tsalú gobiernë. Nu si talë nadivididë tubi famili, guëdchini tiempë tsalú famili ni. ¹⁸ Nu Satanás si talë

Satanás nadivididë mizmä lé'ëll, tsalú pudërë shtënéll. Cagnia'a ndë'e purquë rni'i të rguhia mëdzabë por pudërë shtë Beelzebú. ¹⁹ Si talë rguhia mëdzabë por pudërë shtë Beelzebú, ¿chu runë compaňi ra mënë entrë lë'e të nargú mëdzabë la'ni ldu'u mënë? Lë'e nargú mëdzabë entrë lë'e të, guëni'i rall lu të chu bëne'e pudërë guahia parë rguhia mëdzabë, nu guëni'i rall runë të mal llgabë. ²⁰ Perë si talë con pudërë shtë Dios, rguhia mëdzabë la'ni ldu'u mënë, hia bëga'a iurë, guëlladchi zuga'a Dios parë guënbé'ai' lë'e të.

²¹ 'Si talë tubi nguiu putëntë quëhápëll bien lídchill con gui'bë narguini mënë, pues grë nanapë nguiu ni nasegurë. ²² Perë si talë guëdchini stubi nguiu más fuertë nu gúnëll gan lu primërë nguiu, iurní guëgull grë nanapë primërë nguiu nu rté'tsëllin entrë ra shmënéll. Ra gui'bë naná rialdí ldu'u primërë nguiu, hia na rahin guia'a stubi nguiu.

²³ 'El quë nanédi'i guëni'i favurë de na, nall cuntrë de na. El quë nadë rtéadi'i mënë lua, na ziquë tubi narsëllu'në mënë lua.

Tubi mëdzabë nabëabré catë bërú'ull
(Mt. 12.43-45)

²⁴ Guagla'guë guni'i Jesús:

—Iurë bëru'u mëdzabë la'ni ldu'u nguiu, riazëll catë nídi'i nisë. Rguílill catë cuézëll perë adë rdzélëdi'ill lugar. Iurní rni'ill: “Guëabréa ldu'u mënë catë bërúa'a”. ²⁵ Bëdchini mëdzabë. Bëdzélëll ziquë tubi hiu'u bien arregladë nu limpi. ²⁶ Iurní tsalli'i mëdzabë gadchi mëdzabë más mal quë lé'ëll; riuté rall la'ni ldu'u nguiu ni. Bëa'në nguiu ni con gadchi mëdzabë, lëdë túbsëdi'i mëdzabë. Más mal bëa'në nguiu ni.

Ra narquitë ldu'u de verdá

²⁷ Iurë cagni'i më ra di'dzë rë', tubi na'a nazú entrë ra mënë zihani guní'ill fuertë lu më:

—Dichusë na gullanë lé'ël, nu bëgá'dchill lé'ël.

²⁸ Jesús guni'i:

—Más bien na el quë narquë diaguë di'dzë shtë Dios nu rzu'bë diaguëll shti'dzi'.

Ra mënë mal guna'bë rall gunë më tubi milagrë lu rall
(Mt. 12.38-42; Mr. 8.12)

²⁹ Zihani mënë bëdchini; bëdëá rall lu Jesús. Guni'i më lu rall:

—Nalé mal na mënë tiempë ne!. Cagna'bë rall tubi sëni shtë Dios. Cagna'bë rall guna tubi milagrë. Ni tubi cusë ru'bë guëná rall, sulamëntë tubi cusë ziquë naguzac tiempë shtë Jonás guëná rall. ³⁰ Ziquë guc Jonás tubi sëni parë ra mënë shtë Nínive de quë gac cumplir shti'dzë Dios, nguiu nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu gáqui' sëni parë ra mënë nanabani ne!. ³¹ Iurë gac juici shtë Dios, lë'e reina nagunibë'a ladzë Sur, tsasuldill nu gúnëll juzguë mënë nanabani iurne', na rall culpablë purquë na'a ni bidë guëná lë'e Salomón parë guëquë diaguëll shti'dzë Salomón. Gulë guná, hia bëdchini tubi más më ru'bë quë Salomón. ³² Nu zac ra mënë naguquërdë guë'dchi Nínive, tsasuldí rall lu juici con ra mënë naquërdë ne'; nu guëni'i ra mënë shtë Nínive, ra mënë nanabani ne' na rall culpablë purquë ra mënë shtë Nínive, iurë bini rall shti'dzë Jonás, bëabré ldu'u rall con Dios. Gulë guná, hia bëdchini tubi más më ru'bë quë Jonás.

Lintërnë parë almë shtë të
(Mt. 5.15; 6.22-23)

³³ 'Ni tubi mënë rsëu'ldëdi'ill llni la'ni lintërnë nu despuësë tsagcá'chill lintërnë lugar naga'chi. Adë guëtá'udi'ill lintërnë con tubi tēpë. Perë guëzu'bëllin guia'a parë el quë natsuté la'ni hiu'u guëzianí. ³⁴ Slul na ziquë tubi lintërnë. Si talë naza'quë slul, nápëll llni guëdubi la'ni ldú'ul. Perë si talë rac ll'u'u nacahi slul, nápëdi'i të llni. ³⁵ Gulë bë'në llgabë bien si talë llni nanapë të adë nahin nacahi. ³⁶ Iurë nanú llni guëdubi la'ni ldu'u të, ni tubi partë nacahi; na ziquë tubi lintërnë narzianí lu nacahi.

Jesús guni'i guëc ra fariseo nu mësë shtë lëy
(Mt. 23.1-36; Mr. 12.38-40; Lc. 20.45-47)

³⁷ Nianá caglua'a Jesús ra mënë, tubi fariseo bë'nënë invitar gau më lidchi fariseo. Gua më lidchi fariseo nu guzubë më lu mellë. ³⁸ Guná fariseo zubë më lu mellë perë adë gudíbidí'i më guia'a më ziquë na custumbrë religiusë. Guasé ldu'u fariseo. ³⁹ Iurní guni'i Dadë Jesús lu fariseo:

—Lé'ël con los de más fariseo na të ziquë trashtë narí'etidi'i. Rguibi të bien ladi ra trashtë ziquë custumbrë religiusë, perë la'ni ldu'u të nanú zihani maldá. Rzebi ldu'u të pë shtë mënë. ⁴⁰ Tuntë na të. Dios bëntsa'u lë'ë nguiu nezë fuërë nu nezë la'ni. ⁴¹ Gulë bédë'ë nanapë të ca'a mënë. Gulë gac të mënë za'quë, iurní grë cusë na limpi parë lé'ël.

⁴² 'Prubi de lë'ë të fariseo; caguilli të lo quë narunë tucarë ca'a Dios hashtë ra plantë namás mitu'në, perë ra cusë ru'bë adë rúnëdi'i të cumplir. Rúnëdi'i të tratë bien con sa' të. Nu rac shtú'udi'i të Dios. Runë tucarë gunë të cumplir cusë rë' nu los de más mandamientë shtë Dios.

⁴³ 'Prubi de lë'ë të fariseo. Nalé rac shtu'u të guëzubë të primërë asientë la'ni iádu'u. Rquitë ldu'u të iurë mënë runë rall saludar lë'ë të con zihani rëspëti catë rdëá mënë.

⁴⁴ 'Prubi de lë'ë të. Na të ziquë ra ba'a naga'chi catë bëga'chi tégulë. Ra mënë rdëdë rall guëc ra ba'a perë rdë'di'i rall cuendë blac fier na lugar ni.

⁴⁵ Iurní tubi mësë narlua'a lëy guní'ill lu më:

—Mësë, nu zac cagní'ill guëc na'a por di'dzë rë'.

⁴⁶ Jesús guni'i:

—Tambiën prubi de lë'ë të mësë shtë lëy purquë quëhunë të obligar ra mënë gunë rall zihani custumbrë. Nahin ziquë tubi carguë në'ë, perë lë'ë të adë rldísidi'i tēhin ni siquierë con tubi shcuënë të.

⁴⁷ 'Prubi de lë'ë të. Rza'a të capillë shtë ra profetë nabiadi'dzë shti'dzë Dios. Shtadë guë'lú të gudini rall ra profetë ni. ⁴⁸ Na të testigu gudini ra shtadë guë'lú të lë'ë ra profetë, nu na të de acuerdë con lo quë nabë'nënë rall purquë rza'a të capillë shtë ra profetë. ⁴⁹ Por ni la'ni librë nanua'a sabiduría shtë Dios rni'i: "Guëshe'lda profetë nu poshtë lu ra mënë perë quini mënë bëldá ra nabëshe'lda, gati rai'. Sëbëldá rai' guëzac zi mënë." ⁵⁰ Perë rnia'a lu të, gunë Dios juzguë ra mënë tiempë ne' por grë maldá nabë'nënë ra mënë cuntrë ra profetë dizdë bëcueshtë më gué'dchiliu. ⁵¹ Ra mënë nanabani ne' na rall culpablë por galguti shtë Abel nu por galguti shtë grë më za'quë, hashtë galguti shtë Zacarías, el quë nagudini mënë entrë iádu'u nu bëcu'guë. Gunë më juzguë lë'ë të por grë ra cusë rë'.

⁵² 'Prubi de lë'ë të mësë shtë lëy purquë napë të liahi parë gac bë'a lla gac salvar mënë perë adë nédi'i tsuté të shnezë Dios nu adë nédi'i të tsuté mënë shnezë më; gac rall shmënë më.

⁵³ Nianá cagni'i më ra cusë rë', ra mësë shtë lëy nu ra fariseo bëldënú rall Jesús. Bëdchi'bë rall zihani di'dzë guëc më. Gudildi di'dzë rall të guëni'i më cusë mal. ⁵⁴ Bëtë'dë rall prëbë lë'ë më parë ldaguë më lu trampë shtë rall. Mudë ni gudili rall parë gunë rall acusar lë'ë më lu gobiernë rumanë.

12

Gulë gupë cuidadë ra mënë falsë

¹ Tiempë ni bédëá zihani mili mënë hashtë rte'e sa' rall. Jesús guzublú guni'i më lu ra shini gusë'dë më, primërë lu rai':

—Gulë gupë cuidadë enseñansë shtë ra fariseo. Na rall falsë. Enseñansë shtë rall rrë'tsë ziquë levadurë la'ni nacubë. ² Lo quë nanú la'ni ldu'u mënë guëru'u lu llni. Grë cusë naga'chi napë quë gac bë'a mënë. ³ Grë lo quë narni'i të lu nacahi, guini mënë lu llni. Lo quë narni'i të naga'chi nu lo quë naruadi'dzë të la'ni hiu'u catë në'au, gac bë'a mënë. Guëabrí guadi'dzë mënë fuertë shti'dzë të lu ra mënë.

Guni'i Jesús: "Adë rdzëbëdi'i të lu mënë"
(Mt. 10.28-31)

⁴ Guagla'guë guni'i Jesús:

—Na të amigu shtëna. Rnia'a lu të adë rdzëbëdi'i të mënë narguini cuerpë perë nápëdi'i rall pudërë gunë rall más cusë cuntrë lë'ë të. ⁵ Perë na guënia'a lu të chu guëdzëbë të lúhi'. Náhi' el quë despuësë quíni' lél'él, nápi' pudërë parë guëshë'ldi' lél'él gabildi. Rnia'a lu të stubi, gulë bëdzëbë lél'i'.

⁶ 'Rdu ga'i ma'ñi por chupë dumí bi'chi. Perë Dios rëagná ldu'i' lë'ë ra ma. ⁷ Nu napë më cuendë beldá guitsë guëc të zubë cadë de lë'ë të. Adë rdzëbëdi'i të lo quë quëhunë mënë cuntrë lë'ë të; más lasac të quë zihani ma'ñi.

El quë narni'i lu ra mënë nall shmënë Jesús
(Mt. 10.32-33; 12.32; 10.19-20)

⁸ 'Rnia'a lu të, si talë rni'i të lu ra mënë na të shmëna, guënia'a lu ra ianglë shtë Dios na të mënë shtëna. Nahia nguii nabëshe'ldë Dios lu gué'dchiliu. ⁹ Perë si talë guëni'i të lu ra mënë adë nádi'i të shmëna, iurní guënia'a lu ra ianglë nádi'i të mënë shtëna.

¹⁰ 'Nahia nguii nabëshe'ldë Dios lu gué'dchiliu. El quë narni'i didzabë cuntrë na, gac gunë Dios perdunë lél'ëll; perë si rní'il didzabë cuntrë Espíritu Santo, gúnëdi'i më perdunë lél'él.

¹¹ 'Iurë gua'a mënë lë'ë të lu ra gubernë u lu ra juësi u lu ra narunë juzguë la'ni iádu'u, adë rúnëdi'i të llgabë pë guëni'i të lu rall, lla guëquebi të parë guëru'u të, ¹² purquë mizmë iurë ni Espíritu Santo guëluá'ai' lë'ë të pë guëquebi të lu rall.

Comparaciuni shtë nguii ricu perë natúntëll

¹³ Iurní tubi mënë nabëru'u ladi mënë zihani, guní'ill lu Jesús:

—Mësë, bënë favurë; guni'i lu bëcha guënë'ell herenci narunë tucarë cahia.

¹⁴ Perë Jesús guni'i lull:

—Rúnëdi'i tucara nihuna juzguë entrë lë'ë të. Ni tubi të bé'nëdi'i nombrar na parë qui'dza herenci shtënë të.

¹⁵ Guagla'guë guni'i më lu ra mënë:

—Gulë gupë mizmë lë'ë të parë adë rzëbidi'i ldu'u të ra cusë shtë gué'dchiliu. Galërquitë ldu'u nguii ze'dë de Dios, lédëdi'i por cusë zihani nanapë nguii lu gué'dchiliu.

¹⁶ Iurní guni'i më tubi comparaciuni:

—Guc tubi nguii ricu. Shguiú'ull bédë'ë tubi bënë ganza'quë. ¹⁷ Bé'nëll llgabë: "Lla guna con tantë llubë. Nídi'i lugar parë cuetsá'uhin." ¹⁸ Guní'ill: "Guëchilia hiu'u catë cuetsa'u llubë. Guëzá'ahia stubi más naru'bë, cuetsa'u llubë la'ni con grë cusë nanapa. ¹⁹ Mizmë na runa llgabë, nanú sufsientë por zihani izë. Gúnëdia'a dchi'ni lachi; más bien guëbeza lidcha. Gáuha; gua' vini. Guëquitë ldua'a." ²⁰ Nianá quëhúnëll llgabë, guni'i Dios lull: "Tuntë nal. Gue'lë ne' gátíl. Ra cusë nabëtëal, ¿chu gac nashtënë rahin?" ²¹ Zni na grë ra nguii nartëa zihani cusë parë mizmë lél'ëll perë nápëdi'ill cusë nalasac lu Dios.

Quëhapë Dios shíni'
(Mt. 6.25-34)

²² Tambiën guni'i Jesús lu ra shini gusë'dë më:

—Rnia'a lu të, adë rquëdí'nidi'i ldu'u të por lo quë nagáu të parë guëbani të, ni por shabë të nagacu të. ²³ Vidë shtë të na más lasac quë nagáu të. Cuerpë shtë të más lasac quë shabë të. ²⁴ Gulë guná, ziquë ra ma riegu adë rcabnídi'i ma llubë. Adë riaglíl'iidi'i ma cusechë lachi cuetsa'u mahin la'ni hiu'u. Perë Dios rgáuhi' ra ma. Lë'ë të lasac të más quë ra ma'ñi. ²⁵ ¿Chu de lë'ë të por tantë rúnëll llgabë guëbánil tubi dzë más? ²⁶ Si talë gáquëdi'i gunë të ra cusë mitu'në, ¿pëzielú runë të llgabë por ra cusë ziquë nagáu të u nagacu të?

²⁷ Gulë guná, lla riaru'bë ra guë'ë. Adë rúnëdi'i rahin dchi'ni. Adë rti'bidi'i rahin, perë rëy Salomón con guëdubi galëlujë shtëhi', bé'nëdi'i' gan niácuhi' ziquë ra guë'ë lachi. ²⁸ Gulë guná, lë'ë të narialdí ldu'i du'pë, chulë rlua'a guë'ë lachi nedzé, quëhunë Dios; perë glli guëbidchi guë'ë nu tsahin lu gui'i. Mucho más guëne'e më narqui'ni të. ²⁹ Adë rianáldëdi'i të tëchi ra cusë pë gau të, pë gu të; adë rquëdí'nidi'i ldu'u të por ra cusë rë'. ³⁰ Ra mënë nadë rialdídi'i ldu'i shti'dzë Dios, rianaldë rall tëchi ra cusë shtë guë'dchiliu, perë lë'ë të napë të Shtadë të. Runë më cuendë grë nicidá nanapë të. ³¹ Primërë gulë guanaldë tëchi narac shtu'u Dios. Na më rëy. Iurní guëne'e më grë cusë narqui'ni të parë guëbani të.

Gulë bëcuetsa'u tesurë la'ni gube'e

(Mt. 6.19-21)

³² 'Na të du'pë mënë narianaldë tëcha ziquë ra lli'li narianaldë tëchi vëquërë. Adë rdzëbëdi'i të purquë Shtadë të gudili lë'ë të, të guëni'bë'a të catë na më rëy. ³³ Gulë bëtuu' nanapë të ca'a mënë dumí, el quë nabënapëdi'i. Gulë gapë të panitë nadë rú'shidi'i con dumí nadë rialúdi'i; quiere decir, tesurë lu gube'e. Ndë ni tubi nguba'në riutëdi'i. Nídi'i ma naráu panitë parë tsaluhin. ³⁴ Catë nacuetsa'u tesurë shtë'nël, ndë rac shtú'ul guëbánil.

Gulë gac të preparadë

³⁵ Gulë gac listë nu preparadë guëdubi tiempë, ziquë nguiu nalli'i lá'ni' parë dchi'ni, ziquë mënë nanua'a lintërnë naquë llni. ³⁶ Gulë gac ziquë ra muzë naquëbezë lamë shtë rall. Gua lamë lidchi sa'a. Ra muzë naná listë parë guësha'lë rall puertë lueguë, iurë rsëdchi lamë rua' puertë; ³⁷ rquitë ldu'u ra muzë si nabani rall iurë lë'ë lamë guëdchini, purquë rnia'a lu të de verdá, guëru'u shumbrelë lamë nu guëni'i lamë lu ra muzë: "Gulë guzubë lu mellë". Iurní lë'ë lamë gúnëll sirvë lu rall, gau rall. ³⁸ Si talë guëdchini lamë guërudë gue'lë; si talë guëdchini lamë ze'dë grëgue'lë nu guëdzëlë lamë lë'ë ra muzë quëbezë rall, hia nabani rall; rquitë ldu'u ra muzë iurní. ³⁹ Nanë të bien si talë niac bé'a nashtë'në tubi hiu'u pë iurë guëdchini nguba'në lídchi', zúga'a nguiu ni listë. Nédi'ill tsuté nguba'në lídchill. ⁴⁰ Nu zac lë'ë të napë quë gac të listë purquë adë nápëdi'i të cuendë ca iurë guëdchinia stubi. Nahia nguiu nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu; guëdchinia iurë rni'i të runë faltë parë guëdchinia.

Muzë nabënë nu muzë mal

(Mt. 24.45-51)

⁴¹ Iurní guna'bë di'dzë Pedro lu më:

—¿Pë guní'ill comparaciuni rë' lu grë mënë u guní'illin sulë parë lë'ë na'a?

⁴² Guni'i më:

—¿Chu na muzë za'quë nu nasini guë'quëll? Nall ziquë tubi mënë encargadë con lidchi shlamëll. Rnibë'a shlamëll guë'nall grë dchi'ni, nu guëdë'ëll nagáu ra muzë iurë rga'a iurë rau rall. ⁴³ Nalë rquitë ldu'u encargadë ni si talë quëhúnëll bien iurë guëdchini lamë shtë'nëll. ⁴⁴ Guldía rnia'a lu të, lë'ë lamë gúnëll nombrar lë'ë nguiu ni, guëni'bë'all grë nanapë lamë. ⁴⁵ Perë si talë lë'ë nguiu rni'ill la'ni ldú'ull, adë guëdchínidi'i lamë lueguë, nu guëzublú nguiu ni sac zill ra muzë nu ra criadë con galné, perë lé'ëll raul, ruu'll, rzuu'dchill. ⁴⁶ Guëdchini lamë shtë'nëll mërë iurë adë quëbézëdi'ill lë'ë lamë. Guëabré lamë de repëntë iurë adë quëhúnëdi'i nguiu ni bien. Lë'ë lamë gúnëll cashtigu lé'ëll nu guëni'bë'a lamë gátill nu tsall lugar catë nanú ra nadë rialdídi'i ldu'i Dios.

⁴⁷ Lë'ë muzë naguc bë'a pë rac shtu'u lamë gúnëll perë adë bé'nëdi'ill cumplir, adë bé'nëdi'ill preparar, guëdë'e lamë zihani galné guëc muzë ni. ⁴⁸ Perë lë'ë muzë nadë guc bé'adi'i pë rac shtu'u lamë gúnëll, nu bë'në muzë lo quë narunë tucarë cashtigu, guëdë'e lamë du'psë galné guëc muzë ni. Si talë bédë'e Dios zihani llni guëc nguiu, nall

responsablë lu më gúnëll bien con ra cusë ni. Lë'ë nguiu nabë'në recibir pë shtë mënë, nall responsablë nu mënë guëna'bë rall más de nguiu ni.

Por shti'dzë më nanú divisioni
(Mt. 10.34-36)

⁴⁹ 'Be'dë guëdchinia parë gac cashtigu mënë shtë gué'dchiliu lu gui'i. Nalë rac shtua'a de quë subluhin. ⁵⁰ Napë quë guëtiá'ahia lu galërzac zi, ziquë rtia'a mënë nguiu la'ni nisë parë chubë nisë nguiu. Nahia ziquë mënë narlullë hashtë tsalú gac cumpririn. ⁵¹ ¿Gu llua'a të be'dë guëdchinia parë cuedchí ldu'u mënë con sa' rall? Aquëdi'i. Lëdë znídi'i. Be'dë guëdchinia parë gac divididë ra mënë. ⁵² Dizdë iurne' gac divididë famili; tsunë mënë guëru'u rall favurë de na. Mizmë famili guëru'u chupë mënë cuntrë de na. ⁵³ Shtadë llguë'në rldënú rall cuntrë shíni'. Llgüë'në na cuntrë shtadë llguë'në. Shni'a na cuntrë shtsá'pi'. Shtsa'pë na cuntrë shní'ai'. Suëgrë rldënú llí'llill. Lli'lli na cuntrë suëgrëll.

Gulë guc bë'a sëni shtë tiempë ne'
(Mt. 16.1-4; Mr. 8.11-13)

⁵⁴ Nu zac guni'i Jesús lu ra mënë zihani:

—Iurë rna të shcahi nagasë nezë guetë, rni'i të: “Hia mërë guëdchini guiu”. Lueguë rlaguë guiu. ⁵⁵ Si ze'dë mbë nezë sur, rni'i të: “Ze'dë galna'i”. Nu lueguë rac na'i. ⁵⁶ Na të falsë, nanë të sëni nananú lu gué'dchiliu nu ra sëni nananú gube'e. ¿Pëzielú rac bé'adi'i të pë runë cuntienë lo quë naquëhac iurne'?

Bë'në rëglë asuntë con contrari shtë'nëll
(Mt. 5.25-26)

⁵⁷ 'Gulë bë'në llgabë cadë tubi të lo quë naza'quë lu Dios. ⁵⁸ Por ejemplë, si talë tubi mënë runë demandë lé'ël lu gubernë, antsë guëdchínil lu autoridá, bë'në rëglë con contrari shtë'nëll parë guëa'në en paz. Si adë rúnëdi'il zni, lë'ë contrari shtë'nëll gúnëll demandë lé'ël lu juësi. Lë'ë juësi gúnëll intriegu lé'ël lu suldadë. Lë'ë suldadë tsagsa'në rall lé'ël lachigui'bë. ⁵⁹ Guldía, adë guëru'udi'il hashtë quíllil grë centavë nanazé'bil.

13

Rqui'ni guëabré ldu'u të lu Dios

¹ Nianá biadi'dzë Jesús di'dzë rë', bëru'u bëldá nguiu naguni'i lu Jesús mal nabë'në Pilato, purquë Pilato gudini bëldá mënë shtë Galilea la'ni iádu'u ru'bë. Rënë shtë ra nguiu ni guc mescladë con rënë shtë ma nabë'në ra më israelitë ofrecërë ziquë ofrendë lu Dios. ² Jesús guni'i lu rall:

—¿Pë llgabë quëhunë të ne'? Ra mënë nabë'në sufrir zni, adë nápëdi'i rall más duldë quë los de más sa' rall. ³ Rnia'a lu të, si talë adë guëabré ldu'u të con Dios, zac guënití të catë nídi'i fin. ⁴ ¿Pë llua'a të ra che'ni bi tsunë nguiu naguti iurë gulaguë tubi hiu'u guia'a guëc rall, na rai' más më duldë quë grë ra mënë naquëreldë Jerusalén dzë ni? Guti rai', bë'në lu' shtë Siloé. ⁵ Rnia'a lu të, lëdë znídi'i. Si talë adë gúnëdi'i të cambi mudë nanabani të lu Dios, zac lë'ë të guënití të catë nídi'i fin.

Comparaciuni shtë hiaguë nanápëdi'i nashi

⁶ Iurní guni'i më comparaciuni rë':

—Tubi nguiu bëcabní tubi hiaguë higu entrë ra hiaguë uvë. Gudëdë izë. Guagli'i nguiu nashi shtë hiaguë higu perë pë bédzélëdi'ill. ⁷ Iurní guni'ill lu naquëhapë ra plantë: “Guná, tsunë izë be'dë guëllihia nashi shtë hiaguë higu perë ni tubi nashi bédzélëdia'a. Bëchuguë hiaguë ni. ¿Pëzielú quëhunë hiaguë cupar lugar lu shlatë?” ⁸ Perë nguiu naquëhapë ra plantë guni'i: “Dadë, bësëa'në hiaguë ni stubi izë. Tsagldë'a guiu'u nu guëtiá'ahia bonë guëa' hiaguë parë guëne'e hiaguë nashi. ⁹ Guëbéza'a stubi izë, si talë adë guënë'edi'in nashi, gunibë'a, guëchúgahin iurní.”

Jesús bënëac tubi na'a nabëlecu téchi'

¹⁰ Tubi dzë narzi'i ldu'u mënë, Jesús caglua'a ra mënë la'ni iádu'u shtë ra më israelitë.
¹¹ Ndë nanú tubi na'a narac ll'u'u che'ñi bi tsunë izë. Bëlecu téchi', bënë mëdzabë mal. Adë bënë na'a gan guzuldill. ¹² Iurë guná Jesús lu na'a ni, guna'bë më lé'ëll nu guni'i më:
 —Lé'ël, hia bëáquël; nal librë galguidzë shtëñël.

¹³ Bëdchi'bë më guia'a më guëc na'a. Guasuldill. Guzublú guni'ill llëru'bë na pudërë shtë Dios. ¹⁴ Perë lë'ë jëfë shtë iádu'u bëldënull Jesús purquë bënëac më lë'ë na'a dzë narzi'i ldu'u mënë. Guni'i jëfë lu ra mënë:

—Shu'pë dzë nanú gunë mënë dchi'ni. Guëdchini ra mënë narac ll'u'u entrë la'ni llmalë, lédëdi'i dzë descansë guëac rall.

¹⁵ Iurní guni'i Dadë Jesús lull:

—Na të mënë falsë. Cadë tubi të nanapë burrë u tubi ngunë, rsha'quë të ma nu ria'anú të ma, gu ma nisë. Grë ra dzë quëhunë të zni. ¹⁶ Guná lu na'a rë', nall llëbní Abraham. Che'ñi bi tsunë izë rac llú'ull; quëdull por pudërë shtë Satanás. ¿Pë rní'il; guëshaca lé'ëll lu galguidzë rë' dzë narzi'i ldu'u mënë?

¹⁷ Iurë guni'i Jesús di'dzë rë', grë ra mënë narunë cuntrë lë'ë më, rtu lu rall. Los de más mënë bëquitë ldu'u rall iurë guná rall cusë ru'bë nabë'në Jesús.

Comparaciuni shtë bë'dchi bi'chi

(Mt. 13.31-32; Mr. 4.30-32)

¹⁸ Guni'i Jesús tubi comparaciuni:

—¿Lla guër'tsë di'dzë de quë guëlladchi na Dios parë guëñibë'ai' mieti? ¿Pë guënia'a lu të, të gac bë'a të? ¹⁹ Manërë narnibë'a Dios mënë, na ziquë tubi bë'dchi bi'chi. Gudishi nguii bë'dchi ni. Gualdani bë'dchi nu guaru'bin hashtë guquin tubi hiaguë ru'bë. Ra ma'ñi bëdchi'bë bëche'zë lu llicu hiaguë.

Comparaciuni shtë levadurë

(Mt. 13.33)

²⁰ Guagla'guë guni'i Jesús:

—¿Pë comparaciuni guënia'a lu të? të gac bë'a të manërë rñibë'a Dios ziquë Rëy.

²¹ Nahin ziquë levadurë nabëdchi'bë tubi na'a guëc tsunë medidë harinë. Lë'ë levadurë rdë'ëin fuersë grë nacubë.

Tubi puertë nade'e

(Mt. 7.13-14, 21-23)

²² Guagla'guë guzé më nezë parë Jerusalén. Bëlua'a më ra më guë'dchi nu më ranchi catë canzé më. ²³ Guzac tubi mënë guna'bë dí'dzëll lu Jesús:

—Dadë, ¿blac mënë gac salvar, du'psë u zihani mënë?

Guni'i më lull:

²⁴ —Gulë guni'i ldu'u të parë tsuté të puertë nade'e, purquë guëdchini tiempë zihani mënë gac shtu'u tsuté rall puertë ni perë gúnëdi'i rall gan. ²⁵ Gaquin ziquë nashtëñë hiu'u. Në'au puertë shtë hiu'u. Lë'ë të zuga'a të fuërë. Rsëdchi të puertë ni nu guëni'i të: “Dadë, bësha'lë puertë, guëdchini na'a”. Perë lë'ë nguii ni guëni'i lu të: “Adë runguë bë'adia'a chu na të”. ²⁶ Iurní lë'ë të guëzublú guëni'i të: “Gudaunú na'a lé'ël; bii'nú na'a lé'ël. Bëluá'al lë'ë na'a ladi guë'dchi shtë na'a.” ²⁷ Iurní nguii ni guëquëbill lu të: “Hia gunia'a lu të, rdë'édia'a cuendë chu na të, lë'ë të mënë naquëhunë maldá. Gulë guabsú lua.” ²⁸ Rnia'a lu të lugar ni gu'në të; gau lai' të purquë guëbi'a të lu grë ra nabiadi'dzë shti'dzë Dios guahietë lu gube'e perë lë'ë të adë tsutédi'i të. Guëa'në të fuërë. ²⁹ Guëdchini mënë nezë guia'a. Guëdchini mënë nezë guetë. Guëdchini mënë nezë nortë nu nezë sur. Guëzubë rall; gau rall lu gube'e catë rñibë'a Dios. ³⁰ Guná, bëldá mënë nalasáquëdi'i lu guë'dchiliu iurne', lasac rall lu Dios iurní; nu bëldá mënë naná më ru'bë ne', adë gáquëdi'i rall më ru'bë iurní.

Bi'ni Jesús guëc Jerusalén

(Mt. 23.37-39)

³¹ Mizmë dzë naguni'i Jesús di'dzë rë', bédchini bældá fariseo lu Jesús. Guni'i rall lu më:

—Bëru'u de ndë'ë purquë Herodes rac shtu'u quínill lé'ël.

³² Jesús guni'i lu rall:

—Herodes nasini guéquëll parë guësiguëll. Gulë guagni'i lull: “Nedzé nu glli riagla'guë gunëaca ra narac llu'u. Guëgúa mëdzabë la'ni ldu'u mëné. Perë tëchi glli guëzublusia shchi'nia.” ³³ Napë quë tsagla'ga shneza nedzé, glli, nu tëchi glli purquë nádi'in posiblë tubi naruadi'dzë shti'dzë Dios gáti' stubi guë'dchi; sulamëntë Jerusalén gáti'.

³⁴ 'Mënë shtë Jerusalén, rnia'a lu të, rguini të ra nabiadi'dzë shti'dzë Dios, guti rai'. Bëdë'ë guë'ë të ra narni'i shti'dzë Dios lu të. Zihani vueltë guc shtua'a niatëahia lë'ë të ziquë tubi guidi rguëdchi ra guidi me'dë, perë nédi'i të guëdchini të lua. ³⁵ Rnia'a lu të, më Jerusalén, guëa'në të ziquë tubi hiu'u dachi. Gúnëdi'i Dios compa'ni lë'ë të. Nu adë guënádi'i të lua hashtë dzë naguëni'i të: “Benditë na el quë nabëshe'ldë Dadë Dios lu guë'dchiliu. Bë'në ldai' më lé'i'.” Zni guëni'i të.

14

Bënëac Jesús tubi nguii nagadzë gui'i

¹ Guzac tubi dzë descansë, guataunú më lidchi jëfë shtë ra fariseo. Los de más fariseo quëgl'da'chi rall lë'ë më. ² Guëlladchi më nanú tubi nguii narac llu'u nagadzë gui'i. ³ Jesús guna'bë di'dzë lu ra fariseo nu lu ra mësë shtë lëy:

—¿Pë rni'i të? ¿Gu runë providë lëy shtë Dios gunëaca'a ra narac llu'u dzë narzi'i ldu'u mëné?

⁴ Perë lë'ë rall adë bëquëbidi'i rall. Iurní Jesús bia'a lë'ë nguii tubi ladë; bënëac më lé'ëll. Guni'i më tsall con bien. ⁵ Lueguë guni'i më lu ra fariseo:

—Grë të si talë guëlaguë tubi ngunë u tubi burrë la'ni guërzú dzë descansë, lueguë tsaldú të ma. Ni tubi të adë guëbézëdi'i hashtë stubi dzë parë guëgú të ma.

⁶ Gúquëdi'i rall nihunë rall contëstë lu Jesús.

Ra invitadë lu sa'a

⁷ Guná Jesús lla na ra mëné invitadë lidchi fariseo, gudili rall mejurë lugar lu mellë iurë gudáu rall. Guni'i më tubi comparaciuni lu rall:

⁸ —Iurë runë mëné invitar lé'ël lu sa'a, adë rzúbëdi'il lugar mejurë purquë si talë nanul lugar za'quë nu guëdchini stubi më más lasac quë lé'ël, ⁹ lë'ë më nabë'në invitar guërupë të, guëní'll lul: “Bë'në favurë guasuldí; subë nguii rë' ndë'ë catë zúbël”. Pues tsasúbël stubi lugar trasë perë blac rtu lul iurní. ¹⁰ Perë guná, si talë tsal lidchi mëné, guzúbël lugar humildë, iurní lë'ë nguii nabë'në invitar lé'ël, guë'nall catë zúbël. Guëní'll lul iurní: “Dadë, bë'në favurë guzubë lugar za'quë cula'ni ra më nalasac”. Zni nápël hunurë lu ra mëné nazubënú lu mellë. ¹¹ El quë narunë parë gáquëll më ru'bë, guëlaguëll con shtu, perë el quë nadë rúnëdi'i parë gáquëll më ru'bë, Dios gunë honrar lé'ëll.

¹² Iurní guni'i Jesús lu nabë'në invitar lë'ë më gau më lídchil:

—Iurë quëhúnël invitar ra mëné të gau rall, guërudë dzë u gue'lë, adë rná'bëdi'il amigu shtë'nël, nilë shfamí'il, nilë ra béchil. Adë rná'bëdi'il vëcini ricu shtë'nël purquë lë'ë rall despuësë gunë rall lo mizmë con lé'ël, gaul lu mellë shtë'në rall; ¹³ sino quë iurë quëhúnël invitar ra mëné lídchil, guna'bë ra prubi. Guna'bë ra mancu, ra cujë, ra ciegu të gau rall lídchil. ¹⁴ Bë nápëdi'i rall të parë guëabré quilli rall lé'ël. Guëquitë ldú'ul iurní; nu Dios quilli lé'ël dzë natsashtë ra shmënë më ladi ra tëgulë.

Comparaciuni shtë cënë ru'bë

¹⁵ Tubi nazubënú Jesús lu mellë, iurë bínill di'dzë rë', guní'll:

—Dichusë grë ra natsuté gube'e catë Dios na Rëy, të súbëll lu mellë, gaul.

¹⁶ Jesús guni'i lu nguiu ni:

—Tubi nguiu bë'në preparar guëd'é'll tubi cumidë za'quë. Guná'bëll zihani mënë guëdchini të gau rall. ¹⁷ Bëga'a iurë hia listë na grë cusë. Iurní bëshe'ldë nguiu ni tubi muzë naguagni'i lu ra invitatë: “Gulë gude'e lueguë. Hia nadchi'bë cumidë lu mellë gau të.” ¹⁸ Perë grë ra invitatë tubi por tubi bë'në rall dispensar. Primëre nguiu guni'i: “Bë'në dispensar na. Guzía tubi ldë guiu'u, napë quë tsagnahia luhin.” ¹⁹ Stubi guni'i: “Guzía ga'i nezë ngunë. Mërë iurne' gac prëbë ma nia zunë ma dchi'ni. Bë'në dispensar na.” ²⁰ Stubi guni'i: “Tampa bëtsé'ahia. ¿Llallë tsahia iurne'?” ²¹ Bëabré muzë lidchi lamë ni. Guní'ill lúhi' grë lo quë guni'i ra invitatë. Bëldé lamë ni. Guní'ill lu muzë: “Gua lueguë nasesë lu nezë hashtë ra nezë bi'chi shtë guë'dchi. Guaglli'i ra prubi, ra mancu, ra cujë, nu ra ciegu; gau rall.” ²² Gudëdë stu'pë tiempë bëabré muzë. Guni'i muzë lu lamë: “Dadë, hia bëna lo quë naguní'íl perë todavía nanú lugar lu mellë”. ²³ Lë'ë lamë guní'ill: “Gua stubi; bë'në ruëguë lu mënë nazuga'a nezë lachi nu ra nananú caminë reali parë gue'dë guézé rall lidcha. Gac zihani mënë hashtë tsúdi'i lugar lu mellë. ²⁴ Ni tubi naguna'ba primëre gáudi'i rall cumidë za'quë nabëna preparar.”

El quë narac shtu'u gáquëll shmënë Jesús

²⁵ Zihani mënë guanaldë rall tëchi më. Bëdchigrë më; guná më tëchi më nu guni'i më lu rall:

²⁶ —El quë narac shtu'u gáquëll shmëna, napë quë gac shtú'ull na más quë shtádëll, más quë shní'all, más quë tsé'lëll, nu shínill, nu ra béchill, nu zánëll. Napë quë rac shtú'ull na más quë prupi vidë shténëll. Si talë rúnëdi'ill ni, nídi'i mudë gáquëll shmëna.

²⁷ Cualquier narac shtu'u gáquëll shmëna, napë quë gúnëll renunci prupi deseo shténëll nu gáquëll dispuestë gátill por na. ²⁸ Cadë tubi de lë'ë të si talë rac shtú'ul guézá'al tubi hiu'u ru'bë, primëre guëna'bë dí'dzël blac dumí runë costar parë tsalú dchi'ni. Iurní guëlábël dumí nanápël; gac bé'al si talë nanú sufsientë dumí. ²⁹ Si talë adë rúnëdi'íl llgabë bien, despuësë de guntsá'ul cimientë shtë hiu'u, nídi'i dumí tsalú hiu'u, grë ra mënë naguëná lu cimientë, tsagla'guë gunë rall burnë lé'ël. ³⁰ Guëni'i rall iurní: “Nguiu rë' guzublú guézá'all hiu'u perë nápëdi'ill dumí parë tsalú dchi'ni”. ³¹ Gulë bëquë diaguë stubi comparaciuni. Tubi rëy con chi'i mili sultadë rac shtu'u tsatíldill con stubi rëy. Primëre quëhúnëll llgabë si talë gúnëll gan con fuersë nanápëll lu rëy nanapë galdë mili sultadë. ³² Si talë rdé'ëll cuendë adë gúnëll gan, mientras zitu na rëy con galdë mili sultadë, guëshé'ldëll rsunë lu rëy parë gac en paz, parë tsalúdi'i tildi rall. ³³ Zni nahin con lë'ë të, el quë nadë rúnëdi'i renunci grë lo quë nanápëll, nídi'i mudë gáquëll shmëna.

Zedë nanápëdi'i sabor

(Mt. 5.13; Mr. 9.50)

³⁴ Nabënë na zedë perë si guënití zedë sabor, ¿lla gunë nguiu guëabré sabor shtë zedë? ³⁵ Adë rlluí'idi'in, nilë parë guëc guiu'u ziquë bonë, ni parë stubi cusë. Guëru'ldë mënë zedë ni lu nezë. Si talë rac shtú'ul tsasël, gulë bëquë diaguë bien shti'dza.

15

Comparaciuni shtë lli'li naguniti

(Mt. 18.10-14)

¹ Zihani mënë mal ziquë ra narunë cubrë impuestë nu ra pecadurë, be'dë bi'guë rall lu më parë guëqué diaguë rall shti'dzë më. ² Ra fariseo con mësë narlua'a lëy, guni'i rall cuntrë Jesús. Guni'i rall:

—Jesús na amigu shtënë ra pecadurë. Ria Jesús lidchi rall të gaul.

³ Iurní Jesús guni'i comparaciuni rë' lu ra contrari shtë më:

⁴ —Si talë nápël tubi gahiu'a lli'li perë guënítil tubsë ma, rséa'nël los de más ra ma lachi parë tsatíll lë'ë ma naguniti hashtë guëdzélël lë'ë ma. ⁵ Iurë guëdzélël lë'ë ma,

quëdchíbel ma iénil nu nalé rquitë ldú'ul. ⁶ Iurë nanul lídchil, guená'bel amigu nu vëcini shténël nu guëní'il lu rall: “Bë'në compaïni na tantë rquitë ldua'a purquë bëdzela lë'ë ma naguniti”. ⁷ Rnia'a lu të, na lëgrë lu gube'e iurë tubi mëné nanapë duldë, guëabrí ldú'ull con Dios, más lëgrë quë noventa y nueve mëné za'quë nanadë rquí'nidi'i guëabrí ldu'u rall con Dios.

Comparaciuni shtë dumí naguniti

⁸ Gulë bëquë diaguë stubi comparaciuni. Tubi na'a nápëll chi'i munedë bëdchichi nalasac. Si talë guëní'till tubsë munedë, ¿pë gúnëll? Rquëguí'ill llni lintërnë. Rldú'bëll guëdubi la'ni hiu'u. Rguí'll bien hashtë guëdzélëll dumí. ⁹ Iurë bëdzélëll dumí, guená'bell vëcini nu amigu shténëll; rní'ill: “Bë'në compaïni na purquë hia bëdzela munedë naguniti nu rquitë ldua'a”. ¹⁰ Manërë ni rquitë ldu'u ra ianglë iurë tubi mëné nanapë duldë, guëabrí ldú'ull con Dios.

Tubi sultërë nabëniti lu shtádi'

¹¹ Guzac tubi nguiu napë chupë llgá'ni'. ¹² El quë namás nabi'chi guní'ill lu shtádëll: “Dadë, rac shtua'a guënë'el herenci narunë tucarë cahia”. Iurní gudi'dzë shtadë ra sultërë herenci shtëhi'. Bëdë'ë mëné ni entrë chupë llgá'ni'. ¹³ Gudëdë bëldá dzë, iurní lë'ë ngulë'në menurë bëtuu'll herenci. Guná'zill nezë. Guall ladzë mëné zitu. Con dumí nanuá'all bë'nëll zihani duldë. ¹⁴ Hia bëga'a tiempë bëshí'nill dumí lu ra cusë mal. Iurní guna'zi tubi gubini lugar ni nu rldia'në nguiu ni. ¹⁵ Guagná'bëll dchi'ni lu nguiu naquërelde lugar ni. Shlámëll gunibë'a tsaguëpill guchi lachi, gau ma. ¹⁶ Bëdchini galërdia'në ldú'ull; guc shtú'ull gaul cumidë shtë ra guchi perë ni tubi mëné bëdë'ëdi'i nagau. ¹⁷ Iurní bë'a llnill. Guní'ill: “Zihani muzë napë shtada. Rau rall hashtë napë rall de subrë, perë na gatia tantë rldia'na. ¹⁸ Guëabría lidchi shtada. Guënia'a lúhi': Dadë, bëna duldë lul; nahia pecadurë lu Dios. ¹⁹ Hia adë rúnëdi'i tucarë guëquërelde ziquë shínil. Bë'në tratë na ziquë tubi muzë shténël.” ²⁰ Guna'zi nguiu ni nezë parë guëabrill lidchi shtádëll.

'Zitu nazé'dëll lídchill, guná shtádëll lull. Bëga'a ldu'u shtádëll lé'ëll. Bëdchini guëllu'në shtádëll lull. Bë'nëll recibir shínill con gustë. Gudëdchill shínill. Bëtsagrau'll shínill. ²¹ Nguiu ni guni'i lu shtádëll: “Dadë, bëna duldë lul nu nahia pecadurë lu Dios. Hia adë rúnëdi'i tucarë guëquërelde ziquë shínil.” ²² Perë shtádëll guni'i lu ra muzë: “Nasë guaglli'i shabë zá'quëll, lo más mejurë, gacu shinia. Guaglli'i tubi nigü parë guiá'all. Guaglli'i sabadu parë guëquëhin guëa'll. ²³ Gulë quini ngunë nandchú të guëdauha'a. ²⁴ Gac laní purquë rnia'a guti shinia perë bëabrí nabani shinia. Bëní'till perë hia bëdzëla'a lé'ëll.” Lueguë guzublú laní.

²⁵ Guzac shini mayurë nanull lachi. Iurë bëabrill lídchill, bínill musiquë nu cagui'i ra mëné. ²⁶ Guná'bëll tubi muzë. Guna'bë dí'dzëll pë runë cuntienë laní. ²⁷ Guni'i muzë: “Béchil bëabrill nabánill. Gunibë'a shtádëll guëdini na'a ngunë nandchú të guëdauha'a. Bë'në shtádëll recibir bëchil con gustë; nabánill.” ²⁸ Iurní lë'ë llgá'në mayurë bëldëll; nédi'ill tsutëll la'ni hiu'u. Bëru'u shtádëll; guna'bë shtádëll lé'ëll; bëni' ruëguë lull tsutëll la'ni hiu'u. ²⁹ Perë guni'i shini mayurë: “Blac tiempë bëna sirvë lul nu bëzu'bë diaga shtí'dzëll perë nunquë bëné'edi'il pë cahia, ni siquierë tubsë chivë mitu'në parë gac laní con amigu shtëna. ³⁰ Perë iurnë' bëabrí shini ré'ël; bëshí'nill shtumil. Guagná'dëll zihani na'a mal. Nu lé'ël gunibë'al gati ma nandchú, gau të. Gac laní.” ³¹ Iurní guni'i shtádëll: “Nal shinia. Nabaninual. Grë lo quë nanapa nashténël. ³² Perë runë tucarë laní; gáca'a nalëgrë purquë bëchil gú'till perë bëabrill nabánill. Bëní'till perë iurnë' bëdzëla'a lé'ëll stubi.”

¹ Guni'i Jesús lu ra shini gusë'dë më:

—Guc tubi nguiu ricu nabëdë'e dchi'ni gunë nguiu narac rgu' cuendë. Perë los de más muzë guagni'i rall lu ricu de quë lë'ë nguiu adë bé'nëdi'ill bien. Quëgnítill lo quë nanapë ricu. ² Lë'ë ricu guna'bë nguiu ni. Guni'i ricu: “¿Pë na verdá narni'i ra muzë? Bë'në intriegu cuendë dchi'ni nabë'nël purquë hia adë gáquël encargadë con shchi'nia.” ³ Iurní lë'ë nguiu bé'nëll llgabë: “¿Pë guna iurne'? Hiadë nahia encargadë con shchi'ni lamë. Rúnëdia'a gan dchi'ni ru'bë nu rtu lua tsaldúa gu'në. ⁴ Guna stubi cusë parë gapa amigu nagunë recibir na lidchi rall iurë nápëdia'a dchi'ni.” ⁵ Iurní nguiu ni guná'bëll ra mënë nanaze'bi dumí lu lamë. Tubi rall por tubi rall bëdchini rall. Guna'bë di'dzë nguiu lu primëre nabëdchini: “¿Blac nazé'bil lu lamë?” ⁶ Bëquëbill: “Naze'bia tubi gahiu'a barrili sëiti”. Iurní guni'i nguiu: “Ndë'ë na guichi pagaré shténël; bëche'zin nu bëntsa'u stubi narni'i nazé'bil cincuenta barrili sëiti”. ⁷ Lu stubi mënë guni'ill: “¿Blac nazé'bil lu lamë?” Bëquëbill: “Naze'bia tubi gahiu'a rmudi shtë trigu”. Iurní guni'i nguiu: “Ndë'ë na guichi pagaré shténël; bëntsa'u stubi pagaré narni'i nazé'bil lé'ësë ochenta rmudi shtë trigu”. ⁸ Lë'ë lamë guni'i lu nguiu mal: “Nasini guëquël. Bé'nël segurë vidë shténël parë tiempë naze'dë.” Ra mënë shtë guédchiliu quëhunë rall galënasini con ra sa' rall más quë ra mënë naná rialdí ldu'i shti'dzë Dios.

⁹ Mënë runë rall gan dumí con zihani maldá, perë rnia'a lu të, gulë bë'në bien con dumí nanápël; ze'dë guëdchini dzë adë lasáquëdi'i dumí. Iurní gunë më recibir lé'ël lu gube'e catë nídi'i fin.

¹⁰ El quë narunë cumplir con du'pë nanápëll, gúnëll cumplir si talë nápëll zihani cusë. El quë nadë rúnëdi'i bien con du'pë, también gúnëdi'ill bien con zihani cusë. ¹¹ Si talë adë bé'nël bien con dumí naná mal, ¿chu guëne'e cá'al lo quë nanasac de verdá? ¹² Si talë adë bé'nëdi'ill bien con cusë nanádi'i shténël, ¿chu guëne'e lo quë narunë tucarë cá'al lu gube'e?

¹³ Ni tubi mënë gáquëdi'i gúnëll sirvë chupë lamë. Rac shtú'ull tubsë lamë. Lu stubi lamë rúnëdi'ill cuendë. Rzu'bë diáguëll shti'dzë lamë, stubi lamë quëhúnëll desprëci. Nídi'i mudë gac shtú'ul Dios nu mizme tiempë gac shtú'ul dumí.

¹⁴ Ra fariseo narac shtu'u dumí, bini rall grë naguni'i Jesús. Bë'në rall burnë lë'ë më. ¹⁵ Iurní guni'i Jesús lu rall:

—Lë'ë të runë të parë rlua'a të naza'quë lu ra mënë. Rni'i të lo quë naquëhunë të naza'quin, perë Dios rna lla na ldu'u të. Lo quë narac shtu'u mënë gapë rall lu guédchiliu, nahin cusë narná zá'quëdi'i Dios.

Shti'dzë Dios napë pudërë parë siempre

¹⁶ Lo quë nabëquë'ë Moisés nu ra nabadi'dzë shti'dzë Dios la'ni Sagradas Escrituras, gunibë'a Dios gunë mënë cumplir hashtë tiempë shtë Juan Bautista. Perë iurne' na quëgnia'a diza'quë lu të, të parë tsuté mënë catë rnibë'a Dios. Perë ra mënë nariuté lugar ni runë rall zihani esfuersë por tsuté rall.

¹⁷ Más sencigi tsalú guédchiliu nu gube'e quë tubi cusë mitu'në shtë lëy tsaluhin. Shti'dzë Dios adë tsalúdi'in.

Jesús bëlua'a lla na narlé tse'lë

(Mt. 19.1-12; Mr. 10.1-12)

¹⁸ Si talë guësá'në nguiu tsé'li' nu guëtsé'all con stubi na'a, quëhúnëll duldë adulteri. Nu si talë stubi nguiu ca'a lë'ë na'a ni, quëhúnë nguiu ni duldë adulteri.

Nguiu ricu nu Lázaro

¹⁹ Guc tubi nguiu ricu. Nácull con lari za'quë nalasac zihani dumí. Grë dzë rau zá'quëll lu laní nananú lidchi ricu. ²⁰ También gu' tubi prubi lë Lázaro. Rac llú'ull. Rátsull guë'dzu. Guzúbëll rua' puertë shtë ricu. ²¹ Lázaro guc shtú'ull nihau ll pedasë guetë nagulaguë guëa' mellë shtë ricu, tantë rldia'në Lázaro. Ra mbecu bëdchini; bëlde'e

mbecu lu guë'dzu ladi Lázaro. ²² Tubi dzë guti Lázaro. Bëdchini ra ianglë; bia'a rai' almë shtëhi' gube'e catë nanú Abraham. Nu lë'ë ricu guti. Bëga'chi ricu. ²³ Ricu nanull lugar shtë cashtigu catë ria nanadë rialdídi'i ldu'i Dios. Gubi'a ricu lu Abraham zitu. Guná ricu lu Lázaro nananú cula'ni Abraham. ²⁴ Fuertë guni'i ricu: "Dadë Abraham, bëga'a ldú'ul na. Bëshe'ldë Lázaro; gá'dzëll bëcuënë shtënéll të parë ldaguë tubi gotë nisë lu ldudza tantë rbidchi ldua'a. Quëhuna sufrir la'ni be'lë rë'." ²⁵ Iurní guni'i Abraham lu ricu: "Lé'ël, ¿gu rëagná ldú'ul lla guc vidë shtënéll? Zihani cusë nápël; nídi'i nicidá de Dios. Perë Lázaro, vidë shtëhi' guc prubi. Iurní rquitë ldú'ull mientras nanul lugar shtë cashtigu. ²⁶ Más de ni entrë lë'ë hia'a nanú tubi bërrancu. Nídi'i mudë guidë të ndë'ë. Nu nídi'i mudë guidë mëné nananú ndë'ë parë nga'li." ²⁷ Iurní guni'i ricu: "Si es quë ni, Dadë Abraham, bë'në tubi favurë. Bëshe'ldë lë'ë Lázaro lu ra bëcha. ²⁸ Napa ga'i bëcha naquërelde lidchi shtada; guini rall shti'dzë Lázaro. Guadí'dzëll lu rai' lla na ra cusë të guídëdi'i rall ndë'ë lugar shtë cashtigu." ²⁹ Perë Abraham guni'i lu ricu: "Lë'ë ra béchil napë rall lo quë nabëquë'ë Moisés nu ra shmuzë Dios nabiadi'dzë shti'dzë më; guëquë diaguë rall shti'dzë rai'". ³⁰ Guni'i ricu: "Dadë, si talë tubi natsashtë ladi ra tégulë, guëni'i' shti'dzë Dios lu rall, tsaldí ldu'u rall. Guëabrí ldu'u rall lu Dios iurní." ³¹ Guni'i Abraham lu ricu: "Aquëdi'i. Si talë runë nadzë'ëdi'i rall mudë nanabani rall iurë rini rall shti'dzë Moisés nu shti'dzë ra nabiadi'dzë shti'dzë Dios, tampuquë tsaldídi'i ldu'u rall shti'dzë natsashtë ladi ra tégulë."

17

Gulë gupë lë'ë të al mizmë lë'ë të gúnëdi'i të duldë (Mt. 18.6-7, 21-22; Mr. 9.42)

¹ Jesús guni'i lu ra mëné narianaldë enseñansë shtëhi':

—Napë quë guëdchini tiempë guëquili mëdzabë lë'ë të parë gunë të duldë, perë prubi nguiu el quë naquëhunë parë gunë mëné duldë. ² El quë narlua'a tubi më humildë mal nezë gúnëll duldë, mejurë galdë nguiu ni tubi guichi ru'bë iénill; tsagrú'ldëll lé'ëll la'ni nisëdu'u. ³ Gulë gupë mizmë lë'ë të.

'Si talë béchil gúnëll cuntrë lé'ël, guni'i lull pë faltë nanápëll. Si talë guëabrí ldú'ull nezë za'quë, bë'në perdunë lé'ëll. ⁴ Si talë gúnëll mal cuntrë lé'ël gadchi vultë tubi dzë nu gadchi vultë guëabrí guëni'ill lul: "Hia adë gúnëdi'irua'a cuntrë lé'ël", napë quë gúnëll perdunë lé'ëll.

Pudërë nanapë el quë narialdí ldu'i Dios

⁵ Ra poshtë guni'i rai' lu Jesús:

—Bë'në compa'ni lë'ë na'a të tsaldí ldu'u na'a lé'ëll más.

⁶ Guni'i Jesús:

—Si talë rialdí ldu'u të shti'dza sudu'pë, masiá du'pë ziquë tubi bë'dchi bi'chi, zac guëni'il lu hiaguë sicómoro nazubë ndë'ë: "Bí'eshi de ndë'ë nu bëcabní mizmë lé'ël la'ni nisëdu'u", si talë tsaldí ldú'ul Dios, lë'ë hiaguë guëzu'bë diaguin shti'dzëll.

Comparaciuni shtë narunë sirvë

⁷ Si talë napë të tubi muzë nabëabrí lídchil; guaguénëll u guaguëpill ra ma lachi, iurë bëdchínill hiu'u adë guëni'idi'il lull: "Gudëdë gaul lueguë". ⁸ Aquëdi'i. Guëni'il lull: "Bë'në preparar nagauha nu guatibi guí'al; bë'në sirvë lu mellë gauha nu gua'. Despuësë gaul; gul." ⁹ Si lë'ë muzë quëhúnëll lo quë narnibé'al, adë guëni'idi'il: "Dushquíllil". ¹⁰ Zni lë'ë të, despuësë de bë'në të cumplir grë lo quë narnibë'a Dios gunë mëné, gulë guni'i: "Na na'a muzë nalasáquëdi'i. Bëdë'në na'a sulamëntë lo quë nabë'në tucarë guëdë'në na'a."

Jesús bënëac chi'i narac llu'u galguidzë naru'dzë ládi'

¹¹ Guagla'guë zia'a Jesús nezë Jerusalén. Gudëdë më regiuni naná entrë Samaria nu Galilea. ¹² Iurë guagbi'guë më tubi guë'dchi, bédza'guëllú më chi'i mënë narac ll'u galguidzë ru'dzë ládi'. Zitu bëa'në rall. ¹³ Fuertë guni'i rall:

—Jesús, Mësë, bëga'a ldú'ul lë'ë na'a; bënëac lë'ë na'a.

¹⁴ Jesús guná lu rall nu guni'i më:

—Gulë tsagná lë'ë bëshuzi të guë'nall lu të.

Iurní nianá zia'a rall, mizmë iurní bëac rall. ¹⁵ Tubi de lë'ë rall iurë guná lla bëáquëll, bëabbrill lu Jesús. Guni'ill fuertë, dushquilli Dios por favurë nabë'në më. ¹⁶ Bëzullíbill lu Jesús hashtë bédchini luquëll lu guiu'u. Bédé'ëll graci lu më. Nguiu ni na më Samaria.

¹⁷ Iurní guni'i Jesús:

—Chi'i nguü narac ll'u bënëaca. ¿Gua rall? ¹⁸ Túbsëll bëabré, bédé'ëll graci lu Dios. Nall de stubi naciuni.

¹⁹ Iurní guni'i më lu nguü:

—Guasuldí. Guzia'a con bien. Bëáquëll purquë rialdí ldú'ul na.

Gué'dchiliu antsë guë'nibë'a Dios ziquë Rëy

(Mt. 24.23-28, 36-41)

²⁰ Ra fariseo guna'bë di'dzë rall lu Jesús, guc guëdchini tiempë naguë'nibë'a Dios ziquë Rëy. Jesús repi:

—Iurë guëdchini tiempë naguë'nibë'a Dios, adë guëdchínidi'in con sëni naguë'ná të.

²¹ Adë guëni'idi'i mënë: “Ndë'ë rnibë'a më ziquë Rëy”, u “Ndë rnibë'a më”; purquë hia ne' rnibë'a më bëldá mënë naquërelde entrë lë'ë të.

²² Iurní guni'i Jesús lu ra shini gusë'dë më:

—Guëdchini tiempë lë'ë të gac shtu'u të guë'ná të lua, nguü nabëshe'ldë Dios lu gué'dchiliu. Guëdchinia perë lëdë guë'nádi'i të lua lueguë. ²³ Mënë guëni'i lu të: “Ndë'ë bédchíni”, u “Ndë bédchíni”. Adë tsagnádi'i të lë'ë rall. Adë rianáldëdi'i të tëchi rall, ²⁴ purquë ziquë rdchini nguzi'u; rlua'a ll'ni dizdë ladë ldi hashtë guia'a ladë rubësë, zni guëdchinia. Nahia nguü nabëshe'ldë Dios lu gué'dchiliu. ²⁵ Antsë gac ra cusë ni, guna sufrir galguti. Ra mënë tiempë ne' guëqué guia'a rall na. ²⁶ Ziquë bë'në mënë shtë gué'dchiliu tiempë shtë Noé, zni gunë rall antsë guëdchinia stubi. ²⁷ Gudáu rall. Bii' rall. Bëtsë'a rall. Guc laní shtë lliguë hashtë Noé guaté la'ni barcu ru'bë. Iurní bédchini juici shtë nisë guëc rall. Grë mënë guti. ²⁸ Zni guc también tiempë shtë Lot. Gudáu ra mënë. Bii' rall. Bëtuu' rall. Guzi'i rall. Bëcabní rall. Bëza'a rall lidchi rall. ²⁹ Perë iurë Lot bëru'u ciudá Sodoma, gulaguë gui'i dzë ni. Gulaguë asufrë narie'qui dizdë gube'e nu grë mënë guti. ³⁰ Ziquë bë'në mënë tiempë shtë Lot, zni gunë rall iurë guëdchinia, nguü nabëshe'ldë Dios lu gué'dchiliu. Guë'ná ra mënë lua.

³¹ 'Dzë ni si talë tubi de lë'ë të nanú guëc hiu'u, adë tsutédi'il la'ni hiu'u parë guá'al lo quë nanápël. Si talë tubi de lë'ë të nanú të lachi dzë ni, adë guëabrédi'il parë guá'al cusë nanápël. ³² Gulë bëagná ldu'u të pë guc tse'lë Lot. ³³ El quë nanédi'i guëne'e vidë shtënéll por na, segurë guëní'till vidë shtënéll; perë el quë naguë'niti vidë shtëni' por na, guëbánill parë siempër.

³⁴ 'Dzë naguëdchinia, nanú chupë mënë lu camë. Túbsëll guëna'bë Dios tsall gube'e. Stúbill guëa'në. ³⁵ Chupë na'a caniu'u juntë. Túbsëll guëna'bë më tsall gube'e. Stúbill guëa'në. ³⁶ Chupë nguü nanú lachi. Túbsëll guëna'bë më tsall gube'e. Stúbill guëa'në.

³⁷ Iurë bini ra shini gusë'dë më di'dzë rë', guna'bë di'dzë rai':

—Dadë, ¿guc gac ra cusë ni?

Guni'i më tubi dichë:

—Iurë gac ra cusë ni, gac bë'a të seguramëntë, igual ziquë rac bë'a të rdëa ra bëchu catë naga'a naguti.

18

Comparaciuni shtë viudë nu juësi

¹ Jesús guni'i tubi comparaciuni parë gac bë'a shmënë më runë tucarë guadi'dzënu rall Dios guëdubi tiempë, de quë adë guëzalúdi'i rall pacënci parë guëna'bë rall lu Dios.

² Guni'i më:

—Guc tubi juësi naguquërelde guë'dchi. Adë gualdídi'i ldu'ull Dios nu adë bé'nëdi'll respëti sa'll. ³ Mizmë guë'dchi guquërelde tubi viudë nanapë dishi'bi con stubi narunë cuntrë lé'ëll. Guagna'bë viudë lu juësi parë gac rëglë asuntë shtënéll según lëy. Guni'i viudë: “Bë'në rëglë asuntë con contrari shtëna”. Zihani vueltë guagná viudë lë'ë juësi.

⁴ Nédi'i juësi gúnëll rëglë asuntë ni, perë despuësë bë'në juësi llgabë: “Adë rialdídi'i ldua'a Dios nu nápëdia'a respëti parë mënë, ⁵ perë viudë rë' riagla'guë guëna'bëll lua. Guna rëglë asuntë shtënéll të adë tsalúdi'i pacënci shtëna tantë rbézëdi'i ridëll lua.”

⁶ Iurní Jesús guni'i:

—Gulë bédë'ë cuendë naguni'i juësi mal. Mucho más gunë Dios. ⁷ Gunë më juzguë ra contrari shtë mënë narialdí ldu'i Dios. Gunë më compani ra nariagla'guë guëna'bë rall lu më dzë la gue'lë. Adë gac ldë'ë më parë gunë më lo quë narna'bë rall lu më. ⁸ Rnia'a lu të, iurë rga'a iurë adë gac ldë'ë më sino gunë më jushtici. Perë guëna'bë di'dza lu të, çjurë guëabré nguiu nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu, nia'a zëdzéli' ra narialdí ldu'i Dios iurní?

Comparaciuni shtë fariseo nu narunë cubrë impuestë

⁹ Guni'i Jesús stubi comparaciuni lu ra narunë llgabë nabënë na rall perë bë'në rall desprëci sa' rall. Guni'i më:

¹⁰ —Chupë nguiu guagni'inú rall Dios iádu'u ru'bë. Túbill na më fariseo; stúbill na el quë narunë cubrë impuestë. ¹¹ Lë'ë fariseo guasuldill; guni'ill la'ni ldu'ull di'dzë rë': “Dadë gullanë, dushquíllil, rdé'ëhia graci nádia'a ziquë na ra mënë. Nádia'a ziquë ra nguba'në. Nádia'a ziquë narni'i bishi. Nádia'a ziquë ra nanapë stubi na'a. Dushquíllil nádia'a ziquë nguiu ndë'ë narunë cubrë impuestë. ¹² Runa ayunë chupë vueltë la'ni lmalë. Rdë'a tubi por cadë chi'i ra cusë, grë lo quë narunë tucarë ca'a Dios.” ¹³ Perë lë'ë nguiu narunë cubrë impuestë zugá'all rua' puertë shtë iádu'u. Adë rbíadi'ill guia'a. Guni'ill: “Dadë, bëga'a ldu'ul na. Napa zihani duldë.” ¹⁴ Rnia'a lu të, lë'ë pecadurë bëabrill lídchill limpi. Bëzunë Dios almë shtënéll, lédëdi'i lë'ë fariseo. El quë narunë naru'bë, guëláguëll con shtu perë el quë narunë narú'bëdi'i, gunë Dios honrar lé'ëll.

Bë'në ldai' Jesús ra lguë'në

(Mt. 19.13-15; Mr. 10.13-16)

¹⁵ Guanú mënë zihani lguë'në lu Jesús parë guëdchi'bë më guia'a më guëc rall. Perë shini gusë'dë më guná rai', gudildi rai' naganú lë'ë ra lguë'në lu Jesús. ¹⁶ Perë guni'i më; guna'bë më ra lguë'në:

—Gulë bédë'ë sí, guidë ra lguë'në lua. Adë rcádi'i të guidë ra lguë'në lua purquë cagnibë'a Dios lë'ë ra mënë naná ziquë ra lguë'në. ¹⁷ Guldía rnia'a lu të; sulë el quë nagunë recibir Dios ziquë Rëy të guëribë'a Dios lé'ëll cumë ziquë tubi lguë'në; rquitë ldu'u lguë'në rribë'a Dios lé'ëll, sulë nguiu ni guëbánill lugar catë na më Rëy.

Tubi më ru'bë ricu guni'i lu Jesús

(Mt. 19.16-30; Mr. 10.17-31)

¹⁸ Tubi nguiu narnibë'a ladi guë'dchi, guna'bë dí'dzëll lu Jesús:

—Mësë za'quë, çpë rní'il guna parë gac salvara parë gapa vidë sin fin?

¹⁹ Guni'i Jesús lull:

—ÇPëzielú rní'il nahia naza'quë? Nanú tubsë naná naza'quë. Náhi' Dios. ²⁰ Bien nanëll ra mandamientë: “Adë rquënúdi'il tsel'ë mënë. Adë rguínidi'il sa'l. Adë cuánëdi'il pë shtë mënë. Adë rní'idi'il bishi. Bëzu'bë diaguë shti'dzë shtëdël nu shní'al.”

²¹ Nguiu guni'i:

—Grë mandamientë ni bëna cumplir dizdë nabi'cha.

²² Bini Jesús di'dzë rë' nu guni'i më:

—Tubi cusë runë faltë. Bëtuu' grë cusë nanápël, bédë'ëin ca'a ra prubi, iurní gápël tesurë lu gube'e. Nu gude'e naldë na të gáquël shmëna.

²³ Iurë lë'ë nguui ni bini shti'dzë Jesús, bëá'nëll tristë purquë de verdá nall ricu. ²⁴ Guná Jesús lull; nalé bédchini tristë la'ni ldu'u më. Guni'i më:

—Naganë tubi nanapë zihani dumí, gúnëll recibir Dios ziquë rëy. ²⁵ Más sencigi tsuté tubi ma camellë ichi iagullë quë tubi ricu tsutéll catë rnibë'a Dios.

²⁶ Ra mënë nabini di'dzë ni, guna'bë di'dzë:

—Si es quë ni, ¿chu gac salvar?

²⁷ Guni'i më:

—Adë gúnëdi'i nguui gan gunë salvar mizmë lé'i' perë Dios napë pudërë gunë më grëtë' ra cusë.

²⁸ Iurní Pedro guni'i lu Jesús:

—Dadë, lë'ë na'a bësëa'në na'a grëtë' parë ze'dë naldë na'a lé'ël.

²⁹ Guni'i Jesús:

—Guldía, el quë nabësëa'në lídchi', shtádi', shní'ai' u béchi', u tsé'li', u shíni' purquë rac shtú'ull guëni'bë'a Dios lé'ëll, ³⁰ gúnëll recibir zihani cusë más ne' la'ñi vidë shtéhi', nu guëquërdëll parë siempre tubi vidë sin fin con Dios.

Stubi vueltë guni'i Jesús gáti'

(Mt. 20.17-19; Mr. 10.32-34)

³¹ Guna'bë Jesús ra poshtë tubi ladë. Guni'i më lu rai':

—Iurnë' guziá hia'a Jerusalén. Gac cumplir grë lo quë nabëquë'ë ra nabiadi'dzë shti'dzë Dios de na, nguui nabëshe'ldë Dios lu gué'dchiliu. ³² Gunë ra mënë intriegu na lu guia'a shtë mënë nanádi'i më israelitë. Gunë rall burnë; guëni'i guidzë rall na. Guëchi'bë shënë rall lua. ³³ Guëne'e rall galné na, despuësë gatia. Perë dzë tsunë tsashtëa ladi ra tégulë.

³⁴ Ra poshtë adë guasédi'i rai' shti'dzë më, nacahin parë lë'ë rai'. Adë bédé'ëdi'i rai' cuendë pë runë cuntienë shti'dzë më.

Bënëac Jesús tubi ciegu, më Jericó

(Mt. 20.29-34; Mr. 10.46-52)

³⁵ Guabi'guë rai' gué'dchi Jericó. Nanú tubi ciegu nazubë lu nezë. Cagná'bëll gu'në. ³⁶ Bini ciegu gudëdë zihani mënë. Guna'bë di'dzë ciegu pë quëhac. ³⁷ Guni'i mënë: “Jesús nazareno ziazúhi' nezë”. ³⁸ Iurní ciegu fuertë guni'i:

—Jesús, llëbni David, bëga'a ldú'ul na.

³⁹ Ra mënë nazia'a delantë, guni'i rall guëc ciegu parë guëac dchi ciegu perë másru'u guni'i ciegu. Fuertë guni'ill:

—Llëbni David, bëga'a ldú'ul na.

⁴⁰ Iurní Jesús guzudchí. Gunibë'a më tsaglli'i rai' lë'ë ciegu. Bédchini ciegu lu më. Guni'i më lull:

⁴¹ —¿Pë rac shtú'ul guna?

Repi ciegu:

—Rac shtua'a, Dadë, guënë'el slua.

⁴² Guni'i më:

—Nia. Bëáquël purquë rialdí ldú'ul na.

⁴³ Mizmë iurní bëac ciegu. Guanáldëll lë'ë Jesús. Bédé'ëll graci lu Dios. Grë ra mënë guni'i rall llëru'bë na pudërë shtë Dios, purquë guná rall pë bë'në Jesús.

¹ Iurní Jesús guaté guédchi Jericó. Mërë guëru'u më guédchi. ² Ladi guédchi ni guc tubi ricu lë Zaqueo. Nall jëfë narunë cubrë impuestë. ³ Guc shtu'u Zaqueo guënall lu Jesús perë gúnëdi'ill gan tantë zihani mënë gudëdë, nu nadupë shcuerpë Zaqueo. ⁴ Iurní Zaqueo bëllu'në delantë. Güë'pill ladi tubi hiaguë sicómoro parë guënall lu më. Hiaguë ni zubi cula'ni nezë catë ze'dë Jesús. ⁵ Bëdchini më lugar ni; guná më lu Zaqueo. Guni'i më lull:

—Zaqueo, bietë nasesë. Napë quë guënë'el pusadë lídchil, guëana.

⁶ Lueguë bietë Zaqueo nasesë. Nalé bëquitë ldú'ull. Bë'nëll recibir Jesús lídchill. ⁷ Guná mënë guanú Jesús Zaqueo. Guagla'guë guni'i rall cuntrë Jesús. Guni'i rall Jesús gua visitë lidchi tubi pecadurë. ⁸ Iurní guasuldí Zaqueo. Guni'ill lu Dadë Jesús:

—Dadë, guërudë nanapa guëdë'ëhia ca'a ra nabënapëdi'i. Nu si talë bédchisúa dumí shtë mënë con bishi, guëabría tapë vueltë más dumí ca'a rall.

⁹ Guni'i Jesús:

—Nedzé nasalvárëll. Salvaciuni bédchini lídchil. Nu lé'ël guc Abraham shtadë guëlul.

¹⁰ Nahia nguiu nabëshe'ldë Dios lu guédchiliu parë quilia el quë nabëniiti parë gac salvárëll.

Comparaciuni shtë muzë nabë'në recibir dumí

¹¹ Riagla'guë rini ra mënë shti'dzë Jesús. Hia mërë guédchini rai' ciudá Jerusalén. Nu quëhunë mënë llgabë runë faltë du'psë parë guëni'bë'a Dios ziquë Rëy. ¹² Iurní guni'i më tubi comparaciuni:

—Guc tubi nguiu shini rëy; bërú'ull ládzëll. Ziá'all stubi naciuni parë gúnëll recibir pudërë ziquë rëy parë guëni'bë'all. Despuësë guëabrill ládzëll. ¹³ Antsë bërú'ull ládzëll, guná'bëll chi'i muzë naná encargadë shchí'nill. Bëdë'ëll dumí lasac cadë tubi de lë'ë ra muzë. Guni'i shini rëy: “Gulë bë'në bien con dumí rë'. Gulë guzi'i; gulë bëtuu', hashtë guëabría.” Iurní guziá'all. ¹⁴ Perë ra mënë naquërelde ladzë nguiu ni bëldë rall; rac shtú'udi'i rall gáquëll rëy shtë rall. Bëshe'ldë rall rsunë narni'i: “Adë rac shtú'udi'i na'a gac nguiu rë' rëy shtë na'a”. ¹⁵ Perë nguiu ni bë'nëll recibir ziquë rëy shtë rall. Bëabrill ládzëll. Guná'bëll ra muzë nabëca'a dumí tē guëná rëy bëldá bë'në rall gan guëc dumí. ¹⁶ Primërë muzë bédchini nu guni'ill lu rëy: “Dadë, shtumil ndë'ë con chi'i vueltë más shini dumí”. ¹⁷ Lë'ë rëy guni'i: “Bien bë'nëll con du'pë dumí. Iurní guënehia pudërë guëni'bë'al chi'i guédchi. Muzë za'quë nal.” ¹⁸ Stubi muzë bédchini guni'ill: “Dadë, shtumil ndë'ë con ga'i vueltë más shini dumí”. ¹⁹ Guni'i rëy lull: “Guëni'bë'al ga'i guédchi”. ²⁰ Stubi muzë bédchini nu guni'ill: “Dadë, ndë'ë lë'ë shtumil. Bëquëtsa'uin tubi panitë. ²¹ Bëdzëba lé'ël. Nal nguiu nargá'adi'i ldu'u mënë. Rcá'al lo quë nabëdchí'bëdi'il nu rcá'al cusechë sin adë rcabnídia'a.” ²² Iurní guni'i rëy lull: “Nal mal. Con mizmë shtí'dzëll guna juzguë lé'ël. Guni'il nahia el quë nargá'adi'i ldu'u mënë nu rcahia lo quë nabëdchí'bëdia'a nu rcahia catë rcabnídia'a. ²³ ¿Pëzielú adë bëseá'nëdi'il shtumía lu bancu parë gapa shini dumí iurë bédchinia?” ²⁴ Iurní guni'i rëy lu mënë nazuga'a nga'li: “Gulë bédchisú dumí shtë nguiu nabëquë'lë dumí panitë. Nu bëdë'ëin ca'a nabë'në gan chi'i tantë dumí.” ²⁵ Guni'i ra mënë: “Dadë, hia nápëll chi'i dumí”. ²⁶ Lë'ë rëy guni'i: “Rnia'a lu tē, el quë nanapë, gúnëll recibir más perë el quë nabënapëdi'i, guédchisú lë'ë du'pë nanápëll. ²⁷ Perë lë'ë ra enemigu shtëna ra nanédi'i guëni'bë'ahia lë'ë rall, gulë tsaglli'i lë'ë rall ndë'ë. Gulë quini lë'ë rall lua.”

Jesús guaté ciudá Jerusalén; dchí'bi' tēchi burrë

(Mt. 21.1-11; Mr. 11.1-11; Jn. 12.12-19)

²⁸ Despuësë de guni'i Jesús di'dzë rë', guagla'guë ziagdchini më parë Jerusalén. ²⁹ Bédchini më guédchi Betfagé nu Betania nanaquë lu lumë catë nanú zihani hiaguë olivo. Bëshe'ldë më shini gusë'dë më; ³⁰ guni'i më lu rai':

—Gulë gua guë'dchi naná guëlladchi. Iurë guëdchini të, guëná të lu tubi burrë. Quëdü ma. Lë'ë burrë ni la'di chu quibëdi'i tëchi ma. Gulë bësha'quë ma nu gude'enú ma ndë'ë.
³¹ Si talë guëna'bë di'dzë mënë pë gunë të burrë, gulë guni'i lull: “Lë'ë Dadë Jesús rqui'ni lë'ë ma”.

³² Gua ra shini gusë'dë më. Bëdzëlë rai' burrë igual cumë zíquësë guni'i më lu rai'.
³³ Iurë bësha'quë rai' burrë, nashtënë burrë guna'bë dí'dzëll:

—¿Pëzielú bësha'quë të shpurra?

³⁴ Bëquebi rai':

—Purquë Dadë Jesús rqui'ni lë'ë ma.

³⁵ Guanú rai' burrë lu Jesús. Bëdchi'bë rai' shabë rai' tëchi ma parë quibë Jesús tëchi ma. ³⁶ Iurë lë'ë burrë ziazú lu nezë, gudishi mënë shabë rall lu nezë catë ze'dë më.

³⁷ Bëdchini ra mënë lumë shtë dani catë nezë rlaguetë. Grë ra narianaldë tëchi më guzublú guëni'i rall llëru'bë na pudërë shtë Dios. Bë'në rall alabar lë'ë më por milagrë naguná rall. ³⁸ Guni'i rall:

—Bë'në l dai' Dios lë'ë Rëy ndë'ë, el quë naze'dë guëdchini por nombre shtë Dadë Dios. Llëru'bë na Dios nacabezë más guia'a lu gube'e; tsu paz lu gube'e.

³⁹ Iurní bëldá fariseo nananú ladi zihani mënë guni'i rall lu Jesús:

—Mësë, guni'i lu ra shmënel të adë guëni'idi'i rall di'dzë rë'.

⁴⁰ Perë Jesús guni'i lu ra fariseo:

—Rnia'a lu të, si talë ra mënë guëac dchi, ra guë'ë rë' guërushtiá; guëni'i rahin di'dzë rë'.

⁴¹ Iurë bédchini më guëlladchi Jerusalén, gubi'a më lu ciudá. Bi'ni më. ⁴² Guni'i më:

—Mizmë lë'ë të më Jerusalén, rac shtua'a lë'ë të niac bë'a të nezë catë rbedchí ldu'u mieti con Dios, perë iurne' nacahi slu të parë tsasé të ra cusë ni. ⁴³ Guëdchini cusë durë guëc të. Enemigu shtë të guëzubë grë ladë shtë ciudá parë tildi rall. Guntsa'u rall tubi lu' alreduerë guëdubi guë'dchi, tsu guërru cuntrë lë'ë të. ⁴⁴ Guëcué rall grë hiu'u shtë të. Quini rall lë'ë të hashtë nu shini të gati rai'. Adë guëá'nëdi'i tubi guë'ë quibë guëc sa' guë'ë. Completamente tsaluhin; ziquë tubi hiu'u dachi guëa'nin purquë adë bédé'ëdi'i të cuendë iurë bë'në më favurë parë lë'ë të gac salvar të.

Bësëllu'në Jesús mënë nacagtuu' la'ni iádu'u ru'bë

(Mt. 21.12-17; Mr. 11.15-19; Jn. 2.13-22)

⁴⁵ Iurní Jesús guatë la'ni iádu'u ru'bë. Guzublú cagsëllú'ni' ra nacagtuu' la'ni iádu'u.
⁴⁶ Guni'i më lu rall:

—Sagradas Escrituras rni'i shti'dzë Dios: “Iádu'u shtëna na parë gunë mieti orar lu Dios, perë lë'ë të bë'në të cambi iádu'u ziquë cuevë shtë nguba'në”.

⁴⁷ Grë dzë bëlua'a Jesús la'ni iádu'u. Ra bëshuzi narnibë'a más con ra mësë shtë lëy con los de más më naru'bë shtë guë'dchi, gudili rall formë lla gati më. ⁴⁸ Perë bédzëlëdi'i rall mudë niana'zi rall lë'ë më purquë grë ra mënë con ánimo rac shtu'u rall rquë diaguë rall pë guni'i më.

20

Jesús bëquebi pë derechë nápi' parë gúni' ra cusë rë'

(Mt. 21.23-27; Mr. 11.27-33)

¹ Tubi dzë nanú Jesús iádu'u ru'bë. Quëglua'a më ra mënë shti'dzë Dios lla mudë tsuté rall shnezë Dios të gac salvar rall. Iurní bédchini ra bëshuzi narnibë'a más con mësë shtë lëy con më gushë narunë juzguë; ² guni'i rall lu më:

—Guni'i lu na'a. ¿Pë derechë nápël parë guëluá'al ra mënë? ¿Chu bëne'e permisi rúnël grë cusë nabé'nël?

³ Guni'i Jesús lu rall:

—Nu na guëna'bë di'dza lu të. Rac shtua'a guëni'i të lua. ⁴ ¿Chu bédë'ë derechë lë'ë Juan Bautista parë guëchu'bë nísi'; Dios u mënë? ¿Chu bëshe'ldë lé'i'?

⁵ Iurní guzublú quëgni'i rall entrë de lë'ë rall. Guni'i rall lu sa' rall:

—¿Pë guëni'i hia'a lu Jesús? Si talë guëni'i hia'a Dios bëshe'ldë lë'ë Juan, iurní guëni'ill lu hia'a: “¿Pëzielú adë gualdídi'i ldu'u të shtí'dzi?” ⁶ Si talë guëni'i hia'a mënë bëshe'ldë lë'ë Juan, iurní guëne'e guë'ë mënë lë'ë hia'a, gátia'a purquë grë mënë rialdí ldu'u rall guni'i Juan shti'dzë Dios.

⁷ Por ni bëquebi rall lu Jesús de quë adë bédé'ëdi'i rall cuendë chu bëshe'ldë lë'ë Juan parë guëchu'bë nísi' ra mënë. ⁸ Iurní guni'i Jesús lu rall:

—Lë'ë të rquëbidi'i të; nu na adë guëquëbidia'a chu bëshe'ldë na; chu bëne'e permisi guna ra cusë.

Comparaciuni shtë muzë mal

(Mt. 21.33-44; Mr. 12.1-11)

⁹ Guzublú guni'i më lu ra mënë comparaciuni rë':

—Guc tubi nguiu nabëcabní hiaguë uvë lachi. Despuësë bédé'ëll mëdi stubi mënë nu guziá'all zitu. Gudëdë tiempë. ¹⁰ Bëga'a iurë shtë cusechë, bëshé'ldëll tubi muzë; guëna'bë muzë partë narunë tucarë shlamëll. Perë ra mënë guna'zi rall lë'ë muzë. Bédé'ë rall galné. Bësëllu'në rall muzë sin adë bë bédé'ëdi'i rall. ¹¹ Iurní bëshe'ldë shlamë rall stubi muzë, tsaglli'i muzë cusechë. Perë ra mënë guni'i di'dzë dzabë lu muzë nu bédé'ë rall galné. Bësëllu'në rall muzë sin adë bë bédé'ëdi'i rall. ¹² Lamë ni bëshe'ldë stubi muzë perë ra mënë gudini rall lë'ë muzë. Gulú rall lë'ë muzë tantë bëldë rall.

¹³ 'Iurní guni'i lamë shtë guiu'u: “¿Pë guna iurne'? Guëshe'lda shinia narac shtua'a. Iurë guëná ra mënë lúhi', tal vez gunë rall rëspëti shinia.” ¹⁴ Perë iurë guná ra mënë narunë dchi'ni lu shini lamë, guni'i rall lu sa' rall: “Ndë'ë naguëca'a herenci. Cha dínia'a lë'ëll të iurní gáca'a nashtë guiu'u.” ¹⁵ Iurní gulú rall shini lamë lu guiu'u stubi ladë. Gudini rall lë'i'.

Iurní guni'i Jesús lu ra mënë:

—¿Pë gunë nashtë guiu'u con ra naquëhunë dchi'ni? ¹⁶ Mizmë lamë guëdchini parë quínill ra mënë mal, le'. Guëdë'ëll guiu'u ca'a stubi mënë.

Iurní bini ra mënë comparaciuni rë', guni'i rall lu Jesús:

—Ni lo quiera Dios gac zni.

¹⁷ Perë Jesús gubi'a lu rall, guni'i më:

—Gulë guni'i lua pë runë cuntienë nanaqué la'ni Sagradas Escrituras. Rni'in zndë'ë: Guë'ë nabëru'ldë ra albañil tubi ladë, guë'ë rë' gunë sirvë parë gac shquini shtë iádu'u ru'bë.

¹⁸ El quë narrelde guëc guë'ë rë', gac chupë ldëll, perë iurë ldaguë guë'ë ni guëc mënë, gáquëll ziquë pulvë.

Jesús guni'i: “Gulë quilli impuestë”

(Mt. 21.45-46; 22.15-22; Mr. 12.12-17)

¹⁹ Ra jëfë shtë bëshuzi con mësë shtë lëy rac shtu'u rall guëna'zi rall lë'ë Jesús lueguë. Guc bë'a rall guni'i më comparaciuni ni cuntrë lë'ë rall. Adë guná'zidi'i rall lë'ë më purquë bédzëbë rall los de más mënë.

²⁰ Iurní bëshe'ldë rall mënë naguaglda'chi lë'ë Jesús. Rlua'a rall ziquë mënë za'quë. Rac shtu'u rall guësigué rall lë'ë më niani'i më tubi cusë mal parë gunë rall intriegu lë'ë më lu gobiernë rumanë. ²¹ Por ni naguaglda'chi lë'ë Jesús, guna'bë di'dzë rall:

—Mësë, nané na'a rluá'al nu rní'il purë verdá. Rluá'al igual lu mënë humildë nu lu mënë narnibë'a. Guldil, quëgluá'al lla tsuté mënë shnezë Dios. ²² Guni'i lu na'a, ¿pë na bien guëdilli hia'a impuestë lu rëy rumanë u guëdíllidi'i hia'a impuestë?

²³ Perë Jesús bédé'ë cuendë niasiguë rall lë'ë më. Guní'i':

²⁴ —Gulë bëlua'a tubi dumí. ¿Chu lu nu chu lë naqué lu dumí?

Bëquebi rall:

—Lu rëy César naqué lu dumí.

²⁵ Guni'i më iurní:

—Nia, por ni gulë bédë'ë ca'a rëy César lo quë nashtë César, nu gulë bédë'ë ca'a Dios lo quë nashtë Dios.

²⁶ Adë bënë ra contrari shtë Jesús gan niani'i më cusë mal lu ra mënë. Bëdzëguë' ldu'u ra mënë ni; bëa'në dchi rall.

Jesús guni'i lla tsashtë ra tégulë

(Mt. 22.23-33; Mr. 12.18-27)

²⁷ Iurní bældá nguii religiosë saduceos, guagná rall lë'ë Jesús. Ra saduceos rni'i adë tsashtëdi'i tégulë ladi ra tégulë. ²⁸ Perë guna'bë di'dzë rall lu Jesús:

—Mësë, bëquë'ë Moisés tiempë guahietë si tubi nguii gati sin shíni', bëchi tégulë napë quë guëtsé'all tse'lë tégulë. Gapë rall shíni' parë adë tsalúdi'i shfamili tégulë. ²⁹ Guc gadchi bëchi. Primërë nguii bëtsé'all perë gútil sin ni tubi shínill. ³⁰ Segundë bëchi tégulë bëtsé'all con viudë perë gútil sin ni tubi shínill. ³¹ Tecërë bëchi tégulë bëtsé'all tse'lë tégulë. Nu gútil; pues hashtë shu'pë bëchi tégulë bëtsé'a rall tse'lë tégulë. Gúdi'i shini rai'. ³² Despuësë guti na'a ni. ³³ Guni'i lu na'a, iurë tsashtë tégulë, ¿chu gac tse'lë na'a cumë gadchi nguii gac tse'lë na'a ni?

³⁴ Iurní Jesús bëquebi:

—Iurnë' lu gué'dchiliu ra nguii, ra na'a, rtsë'a rall, ³⁵ perë grë ra naguëdë'ë Dios permisi tsuté rall stubi gué'dchiliu nu tsashtë rai' ladi ra tégulë, adë guëtsé'adi' rai'. Adë rnádi'i rai' guëtsé'a shini rai'. ³⁶ Nunquë gátidi'i rai'. Na rai' ziquë ra ianglë shtë gube'e. Na rai' shini Dios iurní, purquë guashtë rai' ladi ra tégulë, guëbani rai' parë siembrë. ³⁷ Perë si talë rna'bë di'dzë të tsashtë ra tégulë ladi ra tégulë, gulë bédë'ë cuendë lo quë Moisés bëquë'ë la'ni histori shtë hiaguë narëuldë. Bëquë'ë Moisés de quë Dadë Dios na Dios shtë Abraham, nu Isaac, nu Jacob; nu blac tiempë guti rai' parë tiempë dzë ni. ³⁸ Grë shmënë Dios nabani aunquë hia guti rai'. Napë rai' vidë sin fin.

³⁹ Iurní bældá mësë shtë lëy guni'i rall:

—Mësë, bien bëquëbil lu rall.

⁴⁰ Hia bëdzëbë rall guëna'bë di'dzë rall más lu Jesús.

Jesús guna'bë di'dzë lu ra mësë, chu na shtadë Cristo

(Mt. 22.41-46; Mr. 12.35-37)

⁴¹ Jesús guni'i lu rall:

—¿Llallë rni'i mënë Cristo na shini David? ⁴² purquë mizmë David guni'i la'ni librë nalë Salmos:

Dadë Dios guni'i lu Shtada narnibë'a:

Guzubë ladë ldi shtëna

⁴³ hashtë guna gan lu enemigu shtënél të guëzu'bë diaguë rall shtí'dzël.

⁴⁴ ¿Lla na posiblë gac Cristo shini David, cumë mizmë David rni'i Cristo na Dadë narnibë'a lé'i'?

Jesús gudíldi' mësë shtë lëy

(Mt. 23.1-36; Mr. 12.38-40; Lc. 11.37-54)

⁴⁵ Iurë grë mënë caqué diaguë rall shtí'dzë Jesús, guni'i më lu ra shini gusë'dë më:

⁴⁶ —Gulë gupë cuidadë ra mësë shtë lëy. Rëuu' ldu'u rall nacu rall lari duni. Rac shtu'u rall gunë mënë saludar lë'ë rall con zihani rëspëti lu nezë. Rdzelë rall guëzubë rall lugar mejurë la'ni iádu'u. Rac shtu'u rall lugar shtë rëspëti lu mellë. ⁴⁷ Perë rdchisú rall lidchi viudë, pero parë guësigué rall mënë, quëhunë rall oraciuni ru'bë. Rnia'a lu të gunë rall recibir más cashtigu dushë.

21

*Tubi gu'në nabëdë'ë viudë prubi**(Mr. 12.41-44)*

¹ La'ni iádu'u guná Jesús ra ricu, bëtia'a rall dumí la'ni cajë shtë ofrendë. ² Nu tubi viudë prubi guná më; bëtiá'all chupë centavë. ³ Guni'i më:

—Guldía, lë'ë viudë prubi bëtë'ë más quë ra ricu. ⁴ Grë mënë bëtë'ë nabë'në subrë perë na'a rë' bëtë'ëll grë nanápëll, grë nasí'll gaul.

*Guni'i më cue iádu'u ru'bë**(Mt. 24.1-2; Mr. 13.1-2)*

⁵ Ruadi'dzë mënë lla na iádu'u ru'bë. Blac chulë na ra guë'ë nu blac chulë na ra regalë nabëzëlaa'dchi ra mënë parë iádu'u. Iurní Jesús guni'i:

⁶ —Guëdchini tiempë grë lo quë naquëgná të ne', cue. Ni tubi guë'ë quibë guëc sádi'in.

*Sëni antsë tsalú gué'dchiliu**(Mt. 24.3-28; Mr. 13.3-23)*

⁷ Iurní guna'bë di'dzë rai' lu më:

—Mësë, ¿guc gac ra cusë narní'll lu na'a? ¿Pë sëni nanú naguëlua'a guëlladchi na tiempë gac cumplir shti'dzël?

⁸ Guni'i Jesús:

—Gulë gupë mizmë lë'ë të, adë guësiguëdi'i mënë lë'ë të. Zihani mënë guëdchini ziquë shmëna. Guëni'i rall: “Nahia Cristo”; u guëni'i rall: “Hia bëga'a iurë guëribë'a Dios ziquë Rëy”. Perë rnia'a lu të, adë tsanaldëdi'i të tëchi shti'dzë rall. ⁹ Iurë ruadi'dzë mënë nanú zihani guërru nu rdzatsu mënë cuntrë gubernë, adë rdzëbëdi'i të. Grë cusë ni napë quë gac cumplir perë runë faltë parë guëribë'a Dios ziquë rëy.

¹⁰ Guagla'guë guni'i më:

—Gac cumplir tubi naciuni tildi cuntrë stubi naciuni. Tubi gubernë tildi cuntrë stubi gubernë. ¹¹ Guëllú nadushë iurní. Guëdchini gubini dushë nu galguidzë zihani lugar. Lu gube'e guëlua'a cusë nadzë'bë nu sëni ru'bë guëlua'a.

¹² 'Antsë gac cumplir ra cusë ni, gunë mënë cuntrë lë'ë të. Guëna'zi rall lë'ë të parë gunë rall juzguë lë'ë të la'ni iádu'u shtë të. Guëldaguë rall lë'ë të lachigui'bë. Gunë rall demandë lë'ë të lu gubernë nu lu rëy purquë na të shmëna. ¹³ Zni gunë të gan guëni'i të lu ra gubernë diza'quë shtëna. ¹⁴ Adë ráquëdi'i ldu'u të; adë gúnëdi'i të lligabë pë guëni'i të iurní, ¹⁵ purquë na guënehia di'dzë parë guëni'i të lu gubernë. Guna compa'ni lë'ë të hashtë enemigu shtë të guëc dchi lu të; nápëdi'i rall pë guëni'i rall cuntrë lë'ë të iurní. ¹⁶ Gunë mënë intriegu lë'ë të gati të, bëldá të. Shtadë të gúnëll intriegu lë'ë të. Bëchi të, shfamili të nu ra amigu shtë të gunë rall intriegu lë'ë të, gati të. ¹⁷ Grë mënë guëldënu rall lë'ë të purquë na të shmëna; rialdí ldu'u të na. ¹⁸ Perë pë gáquëdi'i të; ni tubi guitsë guëc të tsalúdi'i. ¹⁹ Si talë gac të firmë lu shnezë Dios, gapë të vidë nadë rialúdi'i parë siempërë.

²⁰ 'Iurë guëná të lu suldadë grë ladë ciudá Jerusalén, hia mërë cue ciudá. ²¹ El quë nananú Judea dzë ni, guëllú'nëll parë lu dani. El quë nananú ciudá Jerusalén, guëru'u rall. El quë nananú lachi adë guëabrídi'ill guë'dchi, ²² purquë ra dzë rë' na shtë cashtigu. Grë lo quë naescritë la'ni Sagradas Escrituras gac cumplirin. ²³ Prubi ra na'a nanua'a shíni' u ra na'a narca'a me'dë dzë ni. Gunë mënë israelitë sufrir lu cashtigu shtë Dios. Cusë durë gac con mënë tiempë ne'. ²⁴ Bëldá mënë gati rall lu guërru. Stubi tantë tsa rall guëdubi naciuni ziquë pësi; gunë rall dchi'ni shtë stubi mënë. Ra mënë zitu guëribë'a rall Jerusalén naná cue hashtë gac cumplir tiempë nabë'në Dios disponer. Jerusalén guëa'në ziquë hiu'u dachi.

*Nguiu nabëshe'ldë Dios lu gué'dchiliu guëabri' stubi**(Mt. 24.29-35, 42-44; Mr. 13.24-37)*

²⁵ 'Dzë ni guëlua'a sëni lu gube'e con ngubidzë, mbelëgui'i, nu mbehu. Lu gué'dchiliu grë mënë shtë ra naciuni adë gáquëdi'i pë gunë rall nu adë rbedchí ldu'u rall por cusë nadzë'bë. Guini rall ruidë shtë nisëdu'u tantë rni'bi nisë. ²⁶ Iurní guëcahi mënë por tantë galërdzëbë nu galriá ldu'i por cashtigu naguëdchini. Ra fuersë shtë gube'e guëni'bi rahin shlugarin. ²⁷ Iurní guená ra mënë lua, nguiu nabëshe'ldë Dios lu gué'dchiliu. Guëdchinia la'ni shcahi. Guëdchininúa con zihani puderë nu llni. ²⁸ Iurë guená të ra cusë guëzublú gac, gulë gubi'a lu gube'e; gulë tsaldí ldu'u të purquë hia mërë gunë më salvar lë'ë të.

²⁹ Guni'i më tubi comparaciuni:

—Gulë guná lu hiaguë higu u cualquier stubi hiaguë. ³⁰ Iurë lë'ë ndiaguë rënë rru'u, rdë'ë të cuendë hia mërë guëdchini tiempë na'i. ³¹ Zni iurë guená të ra cusë mal guëdchini, gulë gac bë'a të hia mërë guëdchini tiempë naguëribë'a Dios.

³² 'Guldía rnia'a lu të, grëhin gac cumplir antsë gati ra mënë naquërelde tiempë ne'. ³³ Gube'e nu gué'dchiliu tsalú rahin perë shti'dza napë quë gac cumplir. Adë tsalúdi'i shti'dza.

³⁴ 'Gulë gubani guëdubi tiempë. Adë rdë'ë të lugar gapë të vici. Adë rzuu'dchidi'i të. Adë ráquëdi'i ldu'u të por nagáu të purquë si talë quëhúnë ra cusë ni, adë gac bé'adi'i të naquëhac. ³⁵ Ziquë rldaguë lasë mënë tubi ma, zni guëdchini ra cusë durë guëc ra mënë narëta' lu gué'dchiliu. ³⁶ Por ni, gulë cue nasini nu gulë guna'bë lu Dios guëdubi iurë të gunë më compa'ni lë'ë të, guëru'u të ladi ra cusë dushë sin adë bë gáquëdi'i të. Gulë guëa'në nasini parë iurë guëdchinia, nguiu nabëshe'ldë Dios lu gué'dchiliu; tsasuldí të lua.

³⁷ Jesús bëlua'a ra mënë la'ni iádu'u ru'bë rdzë perë gue'lë ria më lu dani shtë Olivos parë guëa'në më hashtë brëgue'lë. ³⁸ Grë mënë bédchini iádu'u tumpranë të guini rall shti'dzë më.

22

Ra contrari shtë Jesús gudili rall lla gati më

(Mt. 26.1-5, 14-16; Mr. 14.1-2, 10-11; Jn. 11.45-53)

¹ Hia mërë guëdchini laní Pascu, iurë rëagná ldu'u mënë tiempë nabë'në Dios librar ra israelitë de Egipto. Dzë ni adë gudáudi'i rall guetështildi nanapë levadurë. ² Ra jëfë shtë bëshuzi con ra mësë shtë lëy gudili rall mudë quini rall lë'ë Jesús naga'chi purquë bédzëbë rall mënë.

³ Iurní Satanás guaté la'ni ldu'u Judas Iscariote, tubi poshtë shtë më entrë chi'bë chupë ra poshtë. ⁴ Guagni'i Judas lu ra jëfë shtë ra bëshuzi con los de más më ru'bë shtë iádu'u. Guni'i Judas lla gúnëll intriegu lë'ë më guia'a rall. ⁵ Bëquitë ldu'u rall; bë'në rall prometer guëdë'ë rall dumí ca'a Judas. ⁶ Bëa'në Judas de acuerdë nu gudíllil mudë parë gúnëll intriegu lë'ë Jesús naga'chi iurë nídi'i mënë.

La Santa Cena

(Mt. 26.17-29; Mr. 14.12-25; Jn. 13.21-30; 1 Co. 11.23-26)

⁷ Iurní bédchini dzë shtë laní, gudáu ra mënë guetështildi sin levadurë. Mizmë dzë bë'në tucarë quini rall tubi lli'li shtë Pascu. ⁸ Iurní bëshë'ldë Jesús lë'ë Pedro nu Juan; guni'i më lu rai':

—Guaguë'në preparar shtse shtë Pascu, guëdáuha'a.

⁹ Guna'bë di'dzë rai':

—¿Ca lu rac shtú'ul guëdë'në na'a preparar shtse shtë laní?

¹⁰ Jesús guni'i lu rai':

—Gulë gua guë'dchi. Iurë guëdchini të rua' guë'dchi, guëdza'guélú të tubi nguiu nanua'a tubi rëë' nisë. Gulë guanaldë lë'ëll. Gulë tsuté catë tsutëll. ¹¹ Gulë guni'i lu nashtënë hiu'u: “Lë'ë mësë cagna'bë di'dzë lul; ¿ca na cuartë catë gáuhi' shtse shtë laní con poshtë shtëhi'?” ¹² Iurní guëlua'a nashtë hiu'u tubi cuartë ru'bë segundë pisë. Arregladë nahin. Gulë bë'në preparar ndë pë cusë guëdáuha'a.

¹³ Gua Pedro nu Juan. Bëdzëlë rai' grë cusë ziquë guni'i më. Bë'në rai' preparar shtse shtë laní, gau rai'.

¹⁴ Bëga'a iurë shtë shtse, Jesús guzubënúhi' lë'ë ra poshtë lu mellë. ¹⁵ Guni'i më lu rai': —Con guëdubinú ldua'a rac shtua'a guëdáuha shtse shtë Pascu con lë'ë të antsë gatia, ¹⁶ purquë adë gáudia'a shtse shtë Pascu stubi hashtë gac cumplir grë lo quë narunë cuntienë shtse Pascu; gac cumplirin iurë guëñibë'a Dios ziquë Rëy.

¹⁷ Iurní guna'zi më tubi vasë shtë vini. Bëdë'ë më graci lu Dios nu guni'i më: —Gulë gudi'dzë nu gulë bii' vini rë'. ¹⁸ Adë gua' vini stubi vueltë hashtë iurë guëñibë'a Dios ziquë Rëy.

¹⁹ Iurní guna'zi më guetështildi. Bëdë'ëi' graci lu Dios nu gudi'dzë mëhin cua'a ra poshtë. Guni'i më:

—Ndë'ë lë'ë shcierpa naguna intriegu lu galguti parë gac salvar të. Gulë gau, nu gulë bësëagná ldu'u të galguti shtëna.

²⁰ Iurë gualú shtse, guna'zi më vasë shtë vini; bëdë'ë më graci, bëdë'ë më vasë ni guia'a ra poshtë nu guni'i më:

—Ndë'ë na tëtë cubi entrë lë'ë të nu Dios. Guëru'u shrëna parë lasac tëtë ni.

²¹ Perë guná, lë'ë nguii nagunë intriegu na, zubënull na lu mellë. ²² Nguii nabëshe'ldë Dios lu guédchiliu napë quë zía'ai' nezë narunë tucarë según voluntá shtë Dios, perë prubi nguii nagunë intriegu na lu galguti.

²³ Iurní ra poshtë guna'bë di'dzë lu sa' rai', chull gunë intriegu lë'ë Jesús.

Gudildi di'dzë ra poshtë chu na más më ru'bë

²⁴ Ra poshtë gudildi di'dzë chu na más më ru'bë entrë lë'ë rai'. ²⁵ Guni'i Jesús lu rai':

—Ra rëy shtë naciuni nalé nadushë rnibë'a rall, nu rac shtu'u rall guëni'i mënë de quë na rall më za'quë. ²⁶ Perë entrë lë'ë të adë nazá'quëdi'i quëhunë të llgabë zni. El quë na más më ru'bë entrë lë'ë të, napë quë gáquëll ziquë na más nalasáquëdi'i. El quë narnibë'a entrë lë'ë të, gáqui' ziquë el quë narunë sirvë lu sa'll. ²⁷ ¿Chu na más më naru'bë, el quë nazubë lu mellë gaull primëre, u el quë narunë sirvë lu mellë? El quë nazubë lu mellë, le'; perë na, nahia ziquë mënë narunë sirvë entrë lë'ë të.

²⁸ Lë'ë të rianú të na. Adë bësëá'nëdi'i të na sino bë'në të sufrir con na. ²⁹ Ziquë Shtada bëne'e pudërë guëñibë'ahia ziquë Rëy, zni rnë'ehia pudërë ca'a të, guëñibë'a të con pudërë. ³⁰ Guëzúbë të lu trunë catë rnibë'ahia parë gunë të juzguë guëzá chi'bë chupë grupë shtë naciuni Israel.

Jesús guni'i lu Pedro gunë Pedro negar lë'ë më

(Mt. 26.31-35; Mr. 14.27-31; Jn. 13.36-38)

³¹ Nu guni'i Jesús lu Pedro:

—Moni, Moni, Satanás guna'bë permisi lu Dios, gúnëll prëbë lë'ël të ldáguëll lu duldë; gaquin ziquë rgu rnëre mënë llu'bë. ³² Perë bëna ruëguë lu Dios por lë'ël parë adë gúnëdi'i faltë fe parë tsaldí ldú'ul Dios. Rnia'a lul, despuësë ra prëbë, iurë guëabré ldú'ul con Dios, bë'në compa'ni ra narialdí ldu'i diza'quë parë gac rall firmë lu shnezë Dios.

³³ Simón Pedro guni'i lu Jesús:

—Dadë, adë guësëá'nëdia'a lë'ël. Guna compa'ni lë'ël hashtë lachigui'bë nu nilë hashtë gatia con lë'ël.

³⁴ Guni'i Jesús iurní:

—Bedë, antsë guëllidchí gay, gúnëll negar na tsunë vueltë. Guëni'il lu ra mënë adë guënédi'il na.

Mërë quëdchini dzë shtë sufrimientë

³⁵ Iurní Jesús guna'bë dí'dzi' lu poshtë:

—Iurë bëshe'lda lë'ë të parë guëni'i të diza'quë lu ra mënë, adë nuá'adi'i të bulsë. Adë nuá'adi'i të bëdu dumí, adë nuá'adi'i të sabadu. ¿Pë bë'në faltë lë'ë të iurní?

Bëquebi rai':

—Ni tubi cusë bé'nëdi'i faltë.

³⁶ Iurní guni'i më:

—Pues iurne' el quë nanapë bulsë, gua'ain. El quë nanapë bëdu dumí, guá'all dumí. El quë nadë nápëdi'i spadë, guëtuu'll manguë të sí'lll tubi spadë. ³⁷ Rnia'a lu të, rqui'ni gac cumplir di'dzë rë' lo quë naná escritë la'ni Sagradas Escrituras: “Bë'në mënë tratë lé'i' cumë ziquë narguini mënë”. Vidë shtëna mërë tsaluhin. Runë faltë du'pë parë gac cumplir grë naná escritë de na.

³⁸ Iurní guni'i rai':

—Dadë, ndë'ë napë na'a chupë spadë.

Guni'i më:

—Hia na'.

Jesús gua Getsemani të guëni'inúhi' Dios

(Mt. 26.36-46; Mr. 14.32-42)

³⁹ Iurní guzia'a më. Gua më lu dani shtë Olivos ziquë bé'në më grë ra gue'lë. Ra shini gusë'dë më guanaldë rai' lë'ë më. ⁴⁰ Bëdchini rai' lu dani. Guni'i më lu rai':

—Gulë guna'bë lu Dios të gunë më compa'ni lë'ë të parë ldáguëdi'i të lu duldë.

⁴¹ Iurní gua më lé'ësë më tubi distanci ziquë narlda'a nguui tubi guë'ë. Bëzullibi më. Iurní biadi'dzënu më Dios, Shtadë më. ⁴² Guni'i më:

—Dadë, bëlá lë'ë na lu sufrimientë rë' si talë na voluntá shtë'nël, perë bé'në lo quë narac shtú'ul lédëdi'i lo quë narac shtua'a.

⁴³ Iurní bédchini tubi ianglë shtë gube'e. Bëdë'ë ianglë fuersë parë lë'ë më. ⁴⁴ Más fuertë bé'në më sufrir, se entiende, sufrimientë ldu'u më. Guni'inú më Dios con más di'dzë. Rdzu nisë lúhi' ziquë gotë ru'bë shtë rënë narlaguë lu guiu'u.

⁴⁵ Iurní gualú biadi'dzënu më Dios, bëabrí më catë nanú ra poshtë. Bëdzëlë më lë'ë rai' naga'si rai', tantë bédzaguë rai' purquë nalé riá ldu'u rai'. ⁴⁶ Guni'i më lu rai':

—¿Pëzielú naga'si tē? Gulë guashtë nga'li. Gulë guna'bë lu Dios të gunë më compa'ni lë'ë të parë ldáguëdi'i të lu duldë.

Guna'zi ra mënë Jesús ziquë prësi

(Mt. 26.47-56; Mr. 14.43-50; Jn. 18.2-11)

⁴⁷ Nianá cagni'i më, bédchini zihani mënë. Judas, tubi poshtë shtë më, nall cabësë shtë ra mënë. Guabi'guë Judas lu Jesús parë guëtsagraua'll lë'ë më. ⁴⁸ Guni'i më lu Judas:

—Judë, ¿pë con tubi dchidu gúnëll intriegu na? nguui nabëshe'ldë Dios lu gué'dchiliu.

⁴⁹ Ra mënë nanaldë Jesús guná rai' pë quëhac. Guna'bë di'dzë rai' lu më:

—Dadë, ¿zëdildi na'a con spadë nadia'a na'a?

⁵⁰ Tubi de lë'ë rai' gulull spadë. Bëchúguëll diaguë ldi shtë muzë. Muzë ni bé'në sirvë lu narnibë'a más entrë grë ra bëshuzi. ⁵¹ Guni'i Jesús:

—Hia na'. Adë tldidi'i të.

Iurní Jesús bëga'ldë diaguë muzë. Bënëac më lé'ëll. ⁵² Iurní guni'i' lu ra jëfë shtë bëshuzi con mënë naquëhapë iádu'u ru'bë; guni'i më lu më gushë nabédchini të guëna'zi rall lë'ë më:

—¿Pëzielú bédchini të con spadë nu hiaguë parë ze'dë guëlli'i të na cumë ziquë nguba'në? ⁵³ Dzë con dzë zugá'ahia con lë'ë të iádu'u ru'bë perë adë guná'zidi'i të na iurní. Perë hia bëga'a iurë según voluntá shtë Dios; gunë të narac shtu'u të, nu bëga'a iurë parë gac cumplir grë lo quë narnibë'a lu nacahi, gúnëll cuntrë na.

Pedro bë'në negar lë'ë Jesús

(Mt. 26.57-58, 69-75; Mr. 14.53-54, 66-72; Jn. 18.12-18, 25-27)

⁵⁴ Iurní ra mënë guna'zi lë'ë Jesús prësi. Guanú rall lé'i' lidchi jëfë shtë ra bëshuzi. Perë guanaldë Pedro zitu. ⁵⁵ Ra mënë bëcue'e rall gui'i rualdëa' lidchi bëshuzi. Rac naldë

iurní. Guzubë rall grë ladë gui'i nu Pedro guzubënúhi' lë'ë rall. ⁵⁶ Iurní tubi criadë guná lu Pedro, guzúbí' guëlladchi rua' gui'i. Gubi'a na'a lu Pedro nu guní'ill:

—Nguiu rë' na shmënë Jesús.

⁵⁷ Perë Pedro bë'në negar, guní'i':

—Guënëdia'a nguui ni'i.

⁵⁸ Gudëdë stu'pë tiempë, stubi mënë guná lu Pedro nu guní'ill:

—Nu lé'ël nal shmënë Jesús.

Perë Pedro guni'i:

—Aquëdi'i. Nádia'a shmënë Jesús.

⁵⁹ Tubi iurë gudëdë. Stubi mënë guní'iru'ull:

—Na verdá, nguui rë' nall shmënë Jesús purquë nu nall më Galilea.

⁶⁰ Iurní guni'i Pedro:

—Lé'ël adë guënëdia'a pë quëadí'dzël.

Nianá quëadí'dzë Pedro, bëllidchí gay. ⁶¹ Iurní Jesús bëdchigré lúhi'. Gubí'ai' lu Pedro. Bëagná ldu'u Pedro naguni'i më lull: “Antsë guëllidchí gay nedzë, guëní'il lu mënë tsunë vultë adë guënëdi'il na”. ⁶² Iurní bëru'u Pedro rua' puertë shtë nezë, nalé bí'ni'.

Bë'në mënë burnë Jesús

(Mt. 26.67-68; Mr. 14.65)

⁶³ Ra nguui narna'zi Jesús guzublú bë'në rall burnë. Bëdë'ë rall galné lé'i'. ⁶⁴ Bësë'au rall lúhi' nu guni'i rall:

—¿Chu bëne'e galné lé'ël? Guni'i por pudërë shtë Dios, ¿chu lëa?

⁶⁵ Zihani cusë mal guni'i rall lu më. Guagla'guë bë'në rall burnë lë'ë më con di'dzë dzabë.

Jesús zuga'a lu Junta Suprema, gubernë shtë bëshuzi

(Mt. 26.59-66; Mr. 14.55-64; Jn. 18.19-24)

⁶⁶ Hia brëgue'lë bëdëa më gushë shtë naciuni Israel con ra jëfë shtë bëshuzi nu ra mësë shtë lëy. Grë rall gua'a rall lë'ë Jesús lu Junta Suprema, mënë narunë juzguë entrë lë'ë rall. Guni'i ra mënë ni lu Jesús:

⁶⁷ —Guni'i lu na'a si talë nal Cristo, el quë nagudili Dios parë guë nibé'ai'.

Guni'i Jesús lu rall:

—Si guënia'a lu të nahia Cristo, adë tsaldídi'i ldu'u të na. ⁶⁸ Si talë guëna'bë di'dza lu të, guëquëbidi'i të lu shti'dza. ⁶⁹ Dizdë ne' lë'ë nguui nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu, guëzúbí' ladë ldi shtë Dios pudërusë.

⁷⁰ Lueguë grë mënë guna'bë di'dzë rall:

—¿Pë lé'ël nal tubsë shini Dios?

Guni'i më lu rall:

—Guldía nahia tubsë shini Dios. Mizmë lë'ë të guni'i të di'dzë ni.

⁷¹ Iurní guni'i rall:

—Bini hia'a di'dzë naguni'ill. ¿Pë guëdë'na'a másru'u testigu?

23

Gua'a rall Jesús lu Pilato

(Mt. 27.1-2, 11-14; Mr. 15.1-5; Jn. 18.28-38)

¹ Iurní lueguë ra contrari shtë Jesús gua'a rall lë'ë më lu Pilato. ² Guzublú guëni'i rall; quëdchi'bë rall galquiá cuntrë Jesús:

—Bëdzëlë na'a nguui rë'; rtsátsull ra mënë cuntrë gubernë. Rní'ill rúnëdi'i tucarë guëdilli na'a impuestë ca'a gubernë rumanë. Nu rní'ill mizmë lé'ëll na Cristo, tubi rëy nagudili Dios parë guë nibé'ai'.

³ Iurní guna'bë di'dzë Pilato:

—¿Guldil nal Rëy shtë ra israelitë?

Jesús guni'i:

—Mizmë l'é'ël guni'il di'dzë rë'.

⁴ Pilato guni'i lu ra jëfë shtë ra bëshuzi con grë ra mënë zihani:

—Bëdzëlëdia'a cusë mal nabë'në nguiu rë'.

⁵ Perë guni'iru'u rall más fuertë:

—Rtsátsull grë mënë shtë Judea con shti'dzëll. Bëluá'all më Galilea primërë, iurní ndë'ë cagluá'all cuntrë gobiernë rumanë.

Gua'a rall Jesús lu Herodes

⁶ Iurë bini Pilato di'dzë rë', guna'bë dí'dzëll si na Jesús më Galilea. ⁷ Guni'i mënë quë sí, iurní bëshë'ldë Pilato lë'ë Jesús lu Herodes, gubernadurë shtë Galilea, gac règlë asuntë ni. Pues Herodes nanú Jerusalén dzë ni. ⁸ Bëquitë ldu'u Herodes iurë gunall lu Jesús purquë dizdë más antsë guc shtu'u Herodes guënall lu Jesús. Guni'i mënë pë bë'në Jesús, nu Herodes guc shtú'ull guënall tubi milagrë naquëhunë më. ⁹ Zihani cusë guna'bë di'dzë Herodes perë Jesús pë guni'idi'i'. ¹⁰ Tambiën zuga'a ndë ra jëfë shtë bëshuzi nu ra mësë narlua'a lëy. Bëdchi'bë rall galquiá con másru'u di'dzë. Gurushtiá rall cuntrë Jesús. ¹¹ Iurní Herodes con ra suldadë shténëll bë'në rall burnë lë'ë më. Cumë burnë bégacu rall lë'ë më con lari za'quë. Despuësë bëshë'ldë Herodes lë'ë Jesús, guëabrí më lu Pilato. ¹² Dzë ni guc Herodes nu Pilato amigu purquë antsë na rall enemigu.

Bë'në rall condenar Jesús lu galguti

(Mt. 27.15-26; Mr. 15.6-15; Jn. 18.39—19.16)

¹³ Bëtëá Pilato ra jëfë shtë bëshuzi con ra më gushë shtë iádu'u con grë mënë. ¹⁴ Guni'i Pilato lu rall:

—Lë'ë të be'dënú të lë'ë nguiu rë'. Guni'i të rtsátsull ra mënë con bishi. Guna'bë di'dza lull delantë grë të perë bëdzëlëdia'a cusë mal nabé'nëll ziquë rni'i të. Nápëdi'll ni tubi delitë. ¹⁵ Nu Herodes bëdzëlëdi'll cusë mal purquë bédchigrë Herodes l'é'ëll ndë'ë. Adë bé'nëdi'll ni tubi mal parë gátill. ¹⁶ Guë nibé'ahia tsanull galné, despuësë guëdë'a libertá l'é'ëll.

¹⁷ Pilato napë custumbërë guëdë'ëll libertá tubi prësi cadë laní Pascu, el quë naguëna'bë mënë gapë libertá. ¹⁸ Perë guagla'guë guni'iru'u mënë ziquë tubsë bë; fuertë guni'i rall: —Gati nguiu rë'. Bëdë'ë libertá parë Barrabás.

¹⁹ Pues Barrabás nanú lachigui'bë purquë gúquëll cabësë shtë ra mënë nabë'në cuntrë gobiernë rumanë. Nu gudínill mënë la'ni ciudá. ²⁰ Pilato guc shtú'ull guëdë'ëll libertá Jesús. Guni'i Pilato stubi lu mënë, ²¹ perë más fuertë guni'i rall:

—Gati nguiu rë' lu cruz. Gátill; gátill.

²² Stubi vueltë guni'i Pilato lu ra mënë:

—¿Pë mal bé'nëll? Gulë guni'i lua. Bëdzëlëdia'a cusë mal parë gátill. Guna cashtigu con galné l'é'ëll, despuësë guëdë'a libertá l'é'ëll.

²³ Perë más ruidë bë'në rall. Gurushtiá rall. Guna'bëru'u rall galguti parë lë'ë më. Guni'i rall fuertë hashtë bë'në rall gan. ²⁴ Pilato bédë'ë ordë gac narac shtu'u rall; gati Jesús lu cruz. ²⁵ Bëdë'ë Pilato libertá Barrabás naná culpablë de galguti shtë mënë nu bé'nëll cuntrë gobiernë rumanë. Zni guna'bë ra mënë. Bë'në Pilato intriegu lë'ë Jesús guia'a ra contrari shtë më të gac narac shtu'u rall.

Bëquë'ë mënë lë'ë Jesús lu cruz

(Mt. 27.32-44; Mr. 15.21-32; Jn. 19.17-27)

²⁶ Iurë bia'a rall lë'ë Jesús nezë parë gati më, gudëdë tubi nguiu lë Simón, më guë'dchi Cirene. Ze'dë guëzëll lachi. Ra suldadë guna'zi lë'ë Simón parë guá'all cruz nezë tëchi më.

²⁷ Zihani mënë con zihani na'a guanaldë rall lë'ë më. Bi'ni ra na'a tantë gubini ldu'u rall. Gurushtiá rall. ²⁸ Perë Jesús bédchigrë lúhi', guná më lu rall; guni'i më:

—Lë'ë të na'a shtë Jerusalén, adë bí'nidi'i të por na, más bien gulë bi'ni por mizmə lë'ë të nu por shini të. ²⁹ Guëdchini tiempë guëni'i mënë: “Dichusë ra na'a nariúdi'i shíni'. Dichusë ra na'a nadë nua shínidi'i, nu adë rcá'adi'i me'dë.”

Nu guni'i më:

³⁰ —Dzë ni ra mënë guëzublú guëni'i rall lu dani: “Gulaguë guëc na'a”. Guëni'i rall lu lumë: “Bëca'chi lë'ë na'a”. ³¹ Si talë gunë mënë cuntrë na, nahia ziquë hiaguë nanabani; nápëdia'a duldë, gunë rall másru'u cusë mal cuntrë lë'ë të, na të ziquë hiaguë bidchi, napë të zihani duldë.

³² Tambiën gua'a ra suldadë chupë nguba'në, gatinú rall Jesús. ³³ Iurní bédchini rall lugar nalé Calavera. Bë'në rall crucificar lë'ë më. Bë'në rall crucificar lë'ë chupë nguba'në, túbill ladë ldi më, stúbill ladë rubësë. ³⁴ Iurní guni'i Jesús:

—Dadë, bë'në perdunë lë'ë ra mënë. Adë riasédi'i rall pë quëhunë rall.

Nu ra suldadë gudchitë rall guë'ë dado parë gudi'dzë rall shabë më. ³⁵ Ra mënë zuga'a; gubi'a rall lu më. Ra më gushë shtë iádu'u bë'në rall burnë. Guni'i rall:

—Bé'nëll salvar pecadurë. Iurne' guená hia'a nia'a zúnëll salvar mizmə lë'ëll si talë nall Cristo, el quë nagudili Dios.

³⁶ Ra suldadë bë'në rall burnë. Guabi'guë rall guëa' cruz. Bë'në rall ofrecërë vini hi' të gu më. ³⁷ Guni'i rall:

—Si talë rní'il nal Rëy shtë mënë Israel, bë'në salvar mizmə lë'ëll.

³⁸ Nanú tubi letrërë naqué guëc cruz narni'i: “Ndë'ë na Rëy shtë më israelitë”.

³⁹ Tubi nguba'në nanaqué lu cruz, gurushtiall guëc më; guní'ill:

—Si talë rní'il nal Cristo, bë'në salvar mizmə lë'ëll nu bë'në salvar lë'ë na'a.

⁴⁰ Perë stubi nguii mal guni'i guëc sa'll:

—¿Pë adë rdzëbëdi'il Dios? Bëne'e mënë ordë gátia'a ziquë lë'ë më rë'. ⁴¹ Pues lë'ë hia'a runë tucarë gátia'a por maldá nabédé'na'a, perë nguii rë' adë bé'nëdi'i' mal parë quéhi' ndë'ë.

⁴² Iurní guni'i nguba'në lu Jesús:

—Dadë Jesús, bësëagná ldú'ul na iurë gúnëll recibir pudërë parë guëni'bé'al.

⁴³ Jesús guni'i:

—Guldía na rnia'a lul, nedzé sënáldël na gube'e.

Guti Jesús

(Mt. 27.45-56; Mr. 15.33-41; Jn. 19.28-30)

⁴⁴ Bëga'a rquë chi'bë chupë, iurní bëcahi guëdubi guë'dchiliu hashtë rquë tsunë guadze'. ⁴⁵ Nacahi ngubidzë nu lari cortinë la'ni iádu'u ru'bë gure'zin. Guc chupë ldëhin.

⁴⁶ Guni'i Jesús fuertë:

—Dadë, guna intriegu almë shtëna guiá'al.

Gualú dí'dzë ni, iurní guti më.

⁴⁷ Iurë guná capitán shtë ra suldadë pë guc, guní'ill llëru'bë na pudërë shtë Dios. Bëquëbill:

—Guldía, nguii rë' nápëdi'ill culpë. Më za'quë nall.

⁴⁸ Grë mënë zihani nabëdëá lugar ni parë guená rall naquëac, gubi'a rall. Iurní bëabré rall ciudá. Gulubé rall ldu'u rall tantë nadzë'bë guc.

⁴⁹ Ra amigu shtë Jesús con ra na'a nabë'në compa'ni lë'ë Jesús dizdë tiempë nanú më Galilea, zuga'a rai' zitu. Gubi'a rai' grë lo quë naguzac.

Bëga'chi Jesús

(Mt. 27.57-61; Mr. 15.42-47; Jn. 19.38-42)

⁵⁰ Gu' tubi nguii lë José; ládzëll lë Arimatea naqué Judea. Gúquëll miembrë shtë Junta Suprema. Nall më za'quë nu bé'nëll cumplir lëy shtë Moisés. ⁵¹ Quëbezë José guëdchini tiempë guëni'bë'a Dios ziquë rëy nu gúquëdi'i José de acuerdë naná bë'në Junta Suprema

iurë bë'në rall cuntrë lë'ë më. ⁵² José guagna'bë lu Pilato parë guëdë'ë Pilato permisi guëga'chi Jesús. ⁵³ Bësietë José cuerpë shtë më lu cruz. Bëtú'bill cuerpë shtë më tubi sabë. Bëcá'chill lë'ë më la'ni ba'a nanacts'u la'ni guë'ë catë ni tubi mënë bëgá'chidi'i. ⁵⁴ Guc dzë runë mënë preparar parë dzë narzi'i ldu'u mënë. Hia mërë rga'a iurë guëzublú dzë descansë.

⁵⁵ Ra na'a naganaldë lë'ë Jesús antsë dizdë nanú më Galilea, guagná rai' catë bëga'chi më. Guná rai' lla naga'a tégulë la'ni ba'a. ⁵⁶ Despuësë bëabrí rai' lidchi rai'. Bë'në rai' preparar nisë nashi con stubi cusë tsagte'bi rai' cuerpë shtë më. Iurní bëga'a dzë descansë; bëzi'i ldu'u rai' según mandamientë shtë Dios.

24

Guashtë Jesús ladi ra tégulë

(Mt. 28.1-10; Mr. 16.1-8; Jn. 20.1-10)

¹ Primërë dzë shtë lmalë, ra na'a bëabrí rai' rua' ba'a catë bëga'chi Jesús. Tumpranë bédchini rai'. Nua'a rai' nisë nashi nabë'në rai' preparar. ² Guná rai' lu ba'a perë guë'ë nanë'au rua' ba'a naga'a tubi ladë. ³ Guaté rai' la'ni ba'a. Guná rai' nídi'i cuerpë shtë Dadë Jesús. ⁴ Bëdzélëdi'i rai' pë nihunë rai'. Iurní lueguë guná rai' chupë nguii nazuga'a guëlladchi lu rai'. Shabë rai' nalé rabtsë'ë. ⁵ Más bëdzëbë ra na'a; bëzullibi rai' hashtë bédchini luqué rai' lu guiu'u. Guni'i nguii lu rai':

—¿Pëzielú caguili të el quë nanabani lugar catë rga'chi tégulë? ⁶ Nídi'i më ndë'ë. Guashtëhi' ladi ra tégulë. Gulë bëagná ldu'u të lo quë naganí'i' lu të dizdë tiempë nananú më Galilea. ⁷ Guni'i' iurní, rqui'ni nguii nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu, gac intriégu' lu guia'a mënë mal. Nu guní'i' gunë rall crucificar lé'i' lu cruz, perë dzë tsunë tsashtëhi' ladi ra tégulë.

⁸ Iurní bëagná ldu'u ra na'a shti'dzë më. ⁹ Bëabrí rai' lu ciudá Jerusalén. Biadi'dzë rai' lu chi'bë tubi poshtë con stubi tantë mënë. ¹⁰ Ra na'a naganí'i' di'dzë rë', lë rai' María Magdalena, con Juana, nu stubi María shni'a Jacobo. Gua rai' con sëbëldá ra na'a. ¹¹ Perë lo quë naruadi'dzë rai', na ziquë tubi cuendë. Ra mënë adë gualdídi'i ldu'u rai' shti'dzë ra na'a.

¹² Perë Pedro bëru'u; guagllú'ni' hashtë rua' ba'a. Gunáhi' la'ni ba'a. Lu lari shtë tégulë gunáhi'. Tubi ladë naga'a lari. Bëabrí Pedro; bëdzëguë' ldu'i'. Bë'ni' llgabë pë guc.

Chupë shmënë Jesús zia'a quë'dchi Emaús

(Mr. 16.12-13)

¹³ Mízmë dzë, primërë dzë shtë lmalë, chupë shmënë Jesús zia'a rai' parë Emaús, tubi quë'dchi ziquë chí'bë tubi kilómetro de Jerusalén. ¹⁴ Quëadi'dzë rai' pë guc la'ni ra dzë ni. ¹⁵ Iurë quëadi'dzë rai', guni'i rai' llgabë nanú la'ni ldu'u rai', Jesús guabi'guë lu rai'. Grë rai' guagla'guë ziazú rai' nezë. ¹⁶ Guná rai' lu më perë adë bënguë bé'adi'i rai' lë'ë më, bë'në Dios. ¹⁷ Iurní guna'bë di'dzë Jesús lu rai':

—¿Pë quëadi'dzë të iurë ziazú të nezë?

Guzudchí rai'; tristë rlua'a lu rai'.

¹⁸ Tubi de lë'ë rai' guni'i; léhi' Cleofas:

—De grë visitantë nabédchini Jerusalén, sulë lé'ël adë guënëdi'il pë guc ndë la'ni dzë rë'.

¹⁹ Iurní guni'i Jesús:

—¿Pë guc?

Guni'i rai':

—Jesús Nazareno, gudini mënë lé'i'. Náhi' tubi nabíadi'dzë shti'dzë Dios con pudërë. Bëluá'ai' diza'quë lu ra mënë. Bë'ni' milagrë con pudërë shtë Dios. ²⁰ Perë ra bëshuzi nu gobiernë shtëna'a, bë'në rall intriegu lé'i' parë gac crucificári'. Gúti' lu cruz. ²¹ Nu lë'ë na'a quëbezë na'a nihúni' librar naciuni Israel de grë enemigu shtëna'a. Hia gudëdë

tsunë dzë dizdë guquin. ²² Gúti' perë bëldá na'a narianaldë tëchi diza'quë, guni'i rall lu na'a di'dzë nadzë'bë. Rsíliga guagná rall lugar catë bëga'chi Jesús. ²³ Gunádi'i rall lu shcuérpi'. Guná rall lu chupë ianglë naguni'i lu rai' guashtë Jesús ladi ra tégulë. ²⁴ Stubi de lë'ë shmënë na'a, gua rai' hashtë rua' ba'a. Guná rai' la'ni ba'a ziquë guni'i ra na'a perë gunádi'i rall lu më.

²⁵ Iurní Jesús guni'i lu rall:

—Lë'ë të nguiu narunë faltë llni guëc të, ¿hashtë guc tsaldí ldu'u të grë lo quë nabëquë'ë ra muzë shtë Dios guahietë? ²⁶ Guc necesari gunë Cristo sufrir galguti nu despuësë guëabrí më lu gube'e catë gunë Dios honrar lé'i'.

²⁷ Iurní Jesús guzublú biadí'dzi' pë runë cuntienë ra Sagradas Escrituras catë rni'i shcuendë Jesús. Guni'i më dizdë nabëquë'ë Moisés nu nabëquë'ë ra nabiadi'dzë shti'dzë Dios de mizme lë'ë më. Biadí'dzi' pë runë cuntienë di'dzë ni.

²⁸ Iurní bédchini rai' guë'dchi catë cuezë rai'. Jesús niagla'guë niazéhi' delantë, ²⁹ perë lë'ë rai' bë'në rai' ruëguë guëa'në më con lë'ë rai'. Guni'i rai':

—Bëa'nënú lë'ë na'a ndë'ë. Hia guadze'. Hia gulaguetë ngubidzë.

Iurní guaté Jesús la'ni hiu'u të guëa'në më. ³⁰ Guzac guzubë rai' lu mellë të gau rai', guna'zi më guetështildi. Bëdë'ë më graci. Gudi'dzë mëhin cua'a rai'. ³¹ Lueguë lueguë bëdë'ë rai' cuendë chu na më. Llni bédchini la'ni ldu'u rai'. Perë de repëntë gunitilú më lu rai'.

³² Guni'i lu sa' rai':

—Bini na'a la'ni ldu'u na'a bëga'a di'dzë naguni'i më lu na'a iurë biadí'dzi' lu na'a lu nezë pë runë cuntienë ra Sagradas Escrituras.

³³ Lueguë bëabrí rai' Jerusalén. Guná rai' lu ra chi'bë tubi poshtë rdëá rai' con stubi shcua'a mënë. ³⁴ Guni'i ra mënë lu rai':

—Verdá guashtë Jesús ladi ra tégulë nu bëlua'alúhi' lu Simón Pedro.

³⁵ Iurní guni'i rai' pë guc iurë ze'dézú rai' lu nezë nu guni'i rai' bënguë bë'a rai' lë'ë më iurë gudi'dzë më guetështildi cua'a rai'.

Bëlua'alú Jesús lu ra poshtë

(Mt. 28.16-20; Mr. 16.14-18; Jn. 20.19-23)

³⁶ Mërë iurní quëadi'dzë rai', Jesús bëlua'alú lu rai'. Guni'i më:

—Gulë cuedchí ldu'u të.

³⁷ Bëdzëbë rai' nu nalë bëzezë rai'; guná rai' lu më. Llua'a rai' na më tubi espíritu shtë tégulë. ³⁸ Guni'i Jesús lu rai':

—¿Pëzielú rdzëbë të? ¿Pëzielú rza ldu'u të? ³⁹ Gulë guná guiahia. Gulë guná guëahia. Gulë tsaldí ldu'u të nahia Jesús. Gulë guna'zi guiahia; gulë guná lua. Pues tubi espíritu nápëdi'i cuerpë ziquë rna të lua.

⁴⁰ Iurní bëlua'a më guia'a më nu guëa' më catë gudëdë clavë. ⁴¹ Perë ni con ndë'ë adë gualdídi' ldu'u rai' purquë nanú tantë lëgrë la'ni ldu'u rai'; bëdzëguëë ldu'u rai'. Iurní guni'i më:

—¿Gu nanú pë gáuha?

⁴² Bëdë'ë rai' tubi pedasë belë mbeldë. ⁴³ Guna'zi mëhin nu gudáu më lu rai'. ⁴⁴ Guni'i më:

—Grë lo quë naguc con na, gunia'a lu të antsë napë quë gac cumplirin. Gunia'a lu të dizdë guzënú të na, gac cumplir lo quë nabëquë'ë Moisés de na. Gac cumplir lo quë nabëquë'ë ra nabiadi'dzë shti'dzë Dios guahietë de na nu gac cumplir naná escritë la'ni librë Salmos de na.

⁴⁵ Iurní bëdë'ë më llni parë riasé rai' di'dzë shtë Sagradas Escrituras. ⁴⁶ Guni'i më:

—Naescritë, Cristo napë quë gúni' sufrir galguti perë dzë tsunë gac resucitar më ladi ra tégulë. ⁴⁷ Guëni'i mënë de quë napë quë guëabrí ldu'u mënë con Dios, iurní gunë më perdunë duldë shtë rall iurë rna'bë rall lë shtëna. Primërë guëni'inú mënë lu ra mënë shtë Jerusalén, despuësë tsagni'inú rai' mënë narëta' guëdubi lu guë'dchiliu. ⁴⁸ Na të testigu de grë lo quë naguc. ⁴⁹ Gulë guná, na guëshe'lda lë'ë Espíritu Santo el quë

nabë'në Shtada prometer, cuezënuhi' lë'ë të. Perë gulë bëa'në ndë'ë la'ni ciudá Jerusalén hashtë gunë të recibir pudërë shtë Dios naguëdchini de gube'e; gacu të ziquë tubi lari con llëru'bë pudërë.

Jesús bësëa'në ra poshtë

(Mr. 16.19-20)

⁵⁰ Iurní bëru'u rai' ciudá. Jesús bia'a më ra shini gusë'dë më rua' guë'dchi Betania. Ndë bëldisë më guia'a më. Bë'në ldai' më lë'ë rai'. ⁵¹ Iurë gualú bë'në ldai' më lë'ë rai', bësëa'në më lë'ë rai'. Güe'pi më gube'e. ⁵² Iurní bëabrí rai' Jerusalén. Bëquitë ldu'u rai'. ⁵³ Ria rai' iádu'u ru'bë; bédë'ë rai' graci lu Dios, nu bë'në rai' alabar lë'ë më. Amén.

Diza'quë según San Juan

El quë nabësëdchini shti'dzë Dios

¹ Tiempë guahietë antsë cueshtë gué'dchiliu, nanú el quë nabësëdchini shti'dzë Dios. Quëbezënúhi' Dios. Náhi' Dios. ² Mizmë mënë ni quëbezënúhi' Dadë Dios dizdë principi shtë grë ra cusë. ³ Grë cusë gurështë por lë'ë më, el quë nabësëdchini shti'dzë Dios; ni chu stubi bëntsa'u lo quë nananú. ⁴ Por lë'ë më nanú galnabani nu lë'ë galnabani na llni shtë mieti. ⁵ Lë'ë llni tsagla'guë rabtsë'ë catë nacahi. Lë'ë nacahi adë bé'nëdi'i gan lu llni parë bësë'au lu llni.

⁶ Gu' tubi nguiu nabëshe'ldë Dios. Nguiu ni bërulé Juan. ⁷ Bëdchíni'; náhi' testigu parë guëni'i' chu na lë'ë llni të parë grë mënë tsaldí ldu'u rall shti'dzë Dios por lë'ë më. ⁸ Juan nádi'i narne'e llni parë bëdchini Juan parë gáqui' testigu; guëni'i' chu na el quë narne'e llni verdadërë. ⁹ Lë'ë llni verdadërë naridë lu gué'dchiliu, rne'e llni parë grë mënë naquërelde lu gué'dchiliu.

¹⁰ Bëdchini më lu gué'dchiliu nu guctsa'u gué'dchiliu por pudërë shtë më, perë ra mënë shtë gué'dchiliu adë bënguë bé'adi'i rall lë'ë më. ¹¹ Be'dë guëdchini më entrë ra mënë shtë gué'dchiliu perë adë bé'nëdi'i ra mënë recibir lë'ë më ¹² perë grë nabë'në recibir lé'i', ra narialdí ldu'i lë'ë më, bëdë'ë më dereché parë gac rall shini Dios. ¹³ Lë'ë rall gac rall shini Dios, lédëdi'i por deseo la'ni ldu'u mënë, ni por voluntá shtë mënë sino por pudërë shtë Dios.

¹⁴ Lë'ë nabësëdchini shti'dzë Dios, gúli' nu guquërdi' entrë lë'ë hia'a. Guná hia'a pudërë nu llni shtë më. Sulë lúniquë shini Dios quëbezënú llëru'bë favurë narquitë ldu'u hia'a. Ruadi'dzë më purë verdá. ¹⁵ Juan gac testigu shtëhi' nu guni'i' Juan:

—Ndë'ë na el quë nagunia'a lu të más antsë, náhi' më ru'bë; na adë chu nahia. Bëdchíni' despuësë de na, perë nanúhi' dizdë tiempë guahietë más antsë guëdchinia lu gué'dchiliu.

¹⁶ Por pudërë shtë më ni bëdë'na'a recibir zihani bendición; por lë'ë më quëhúnëru'u Dios favurë nu más favurë parë lë'ë hia'a. ¹⁷ Lëy shtë Dios bëquë'ë Moisés según voluntá shtë më, perë por Jesucristo nadápa'a favurë shtë Dios, nu nadápa'a shti'dzi' naná verdá. ¹⁸ Ni tubi chu gunádi'i lu Dios Padre; sulë tubsë shini më nacabezënú Dios, bëluá'ai' chu na Dios verdadërë.

Biadi'dzë Juan Bautista favurë de Jesús

(Mt. 3.11-12; Mr. 1.7-8; Lc. 3.15-17)

¹⁹ Juan bë'në testificar iurë ra më israelitë naquërelde Jerusalén, bëshe'ldë rall bëldá bëshuzi con mënë nabë'në compa'ni ra bëshuzi. Guna'bë di'dzë rall lu Juan chu náhi'.

²⁰ Adë bé'nëdi'i Juan negar sino bëquëbi':

—Nádia'a Cristo, el quë nagudili Dios parë guëni'bë'ai'.

²¹ Iurní guna'bë di'dzë rall stubi:

—¿Chu nal? ¿Gu nal Elías?

Juan guni'i':

—Aquëdi'i; nádia'a Elías.

Guagla'guë guna'bë di'dzë rall:

—¿Gu nal el quë naguadi'dzë shti'dzë Dios nanapë quë guëdchini?

Juan guni'i':

—Aquëdi'i.

²² Iurní guni'i' rall:

—¿Chu nal? të parë guëdë'ë na'a rsunë lu ra nabëshe'ldë lë'ë na'a. ¿Pë rní'il de mizmë lë'ël?

²³ Juan repi:

—Nahia tubi bë, tubi narni'i lu shlatë catë nídi'i mënë: “Gulë bë'në preparar la'ni ldu'u të ziquë nezë ldi parë iurë guëdchini Dadë”. Zni guni'i Isaías, el quë nabiadi'dzë shti'dzë Dios guahietë.

²⁴ Bëldá ra nabiadi'dzënú Juan na rall fariseos. ²⁵ Guna'bë di'dzë rall lu Juan:

—Si talë adë nádi'il Cristo, si adë nádi'il Elías, ni tubi naguadi'dzë shti'dzë Dios nanapë quë guëdchini, ¿pëzielú rchu'bë nísël ra mënë?

²⁶ Guni'i Juan:

—Na rchu'bë nisa con nisë perë nanú tubi më entrë lë'ë të, adë guënëdi'i të chu náhi'. ²⁷ Náhi' el quë naze'dë guëdchini despuësë de na. Ni tubi adë chu nádia'a parë guëshaca lë'ë du gui'di shtë shráchi'.

²⁸ Grë cusë ni guc lugar nalë Betábara nanaqué guë'gu Jordán ladë cu' guia'a catë lë'ë Juan bëchu'bë nisë ra mënë.

Jesús na ziquë lli'li naguti shlugára'a

²⁹ Stubi dzë Juan guná lu Jesús; ziabí'gui' lu Juan. Guni'i Juan lu ra mënë:

—Gulë guná, nguii rë' naze'dë de Dios; gáti' ziquë tubi lli'li por duldë shtë mënë. Guëdchisúhi' duldë shtë ra mënë. ³⁰ Náhi' el quë nagunia'a lu të más antsë: “Náhi' më ru'bë. Na adë chu nahia. Bëdchíni' despuësë de na perë nanúhi' dizdë tiempë más antsë quë na.” ³¹ Adë bënguë bé'adia'a lë'i' perë bédchinia parë gunguë bë'a mënë israelitë lë'i'. Por ni rchu'bë nisa ra mënë parë guená mënë chu na më.

³² Nu bë'në Juan testificar:

—Gunahia lu Espíritu Santo nabëdchini de gube'e. Biéti' ziquë tubi palumë parë cuzënúhi' lë'ë Jesús. ³³ Adë bënguë bé'adia'a chu guëdchini, perë el quë nabëshe'ldë na të guëchu'bë nisa, guní'i' lua: “Iurë guënal lu Espíritu Santo ze'dë guëdchini parë cuzënúhi' lë'ë nguii, na më el quë naguëzuné ldu'u të nu guëshé'ldi' Espíritu Santo parë cuzënúhi' lë'ë të”. ³⁴ Gunahia lu më ni, nu nahia testigu de quë nguii rë' na shini Dios.

Ra primëre shini gusë'dë më

³⁵ Stubi dzë Juan zuga'a stubi vueltë con chupë nanaldë lë'i'. ³⁶ Iurë guná Juan lu Jesús nardëdë, guni'i Juan:

—Gulë guná, ndë'ë na lë'ë nguii nabëshe'ldë Dios; gáti' ziquë lli'li.

³⁷ Guërupë nguii nazianaldë lë'ë Juan, bini rai' lo quë naguni'i Juan. Iurní guanaldë rall lë'ë Jesús. ³⁸ Iurë lë'ë Jesús bédchigré lúhi' nezë téchi', gunáhi' lu rai'. Guni'i Jesús lu rai':

—¿Pë rguili të?

Guni'i rai' con di'dzë narunë cuntienë, lamë:

—Dadë, ¿ca quërdël?

³⁹ Guni'i Jesús:

—Gulë gude'e nu gulë guná.

Iurní guagná rai' catë quërdë më, nu bëa'në rai' ndë purquë hia casi ziquë rquë tapë guadze' iurní.

⁴⁰ Tubi de lë'ë ra mënë nabini shti'dzë Juan nu guanáldi' lë'ë Jesús, na Andrés, bëchi Simón Pedro. ⁴¹ Primëre guatili Andrés bëchi Andrés, lëll Simón, nu guni'i Andrés:

—Bëdia'guélú na'a el Mesías. (Di'dzë ni runë cuntienë, Cristo, el quë nagudili Dios parë guëribé'ai'.)

⁴² Lueguë Andrés bia'a lë'ë Simón Pedro catë zuga'a Jesús. Iurë Jesús guná lu Pedro, guni'i më:

—Lë'ël lëll Simón, shini Jonás; perë ne' guërulëll Cefas, (lë ni runë cuntienë guë'ë).

Guna'bë Jesús Felipe con Natanael

⁴³ Stubi dzë Jesús guc shtú'ui' tsáhi' regiuni shtë Galilea. Gunáhi' lu Felipe nu guni'i më lu Felipe:

—Gude'e naldë na.

⁴⁴ Felipe na më guë'dchi Betsaida catë na ladzë Andrés nu Pedro. ⁴⁵ Iurní guatili Felipe lë'ë Natanael; répi':

—Guná na'a lu tubi nguii naná bëquë'ë Moisés shcué'ndi' la'ni ra librë shtë lëy, nu ra nabadi'dzë shti'dzë Dios bëquë'ë rai' di'dzë narni'i shcué'ndi'. Náhi' Jesús, shini José. Guë'dchi Jesús na Nazaret.

⁴⁶ Repi Natanael:

—¿Ni mudë guëru'u tubi cusë za'quë guë'dchi Nazaret?

Felipe bëquebi:

—Gude'e guënal.

⁴⁷ Guabi'guë Natanael lu Jesús. Iurë lë'ë Jesús guná lu Natanael, guní'i':

—Ndë'ë lë'ë tubi nguii israelitë verdadërë. Ni tubi bishi adë nídi'i la'ni ldú'i'.

⁴⁸ Iurní guna'bë di'dzë Natanael:

—¿Llallë nanël chu nahia?

Guni'i Jesús:

—Na gunahia lul antsë iurë lë'ë Felipe be'dë guëna'bë lë'ël, iurë lë'ël zugá'al guëa' hiaguë bëlda'u.

⁴⁹ Natanael guni'i:

—Mësë, lë'ël nal shini Dios. Lë'ël nal Rëy shtë naciuni Israel.

⁵⁰ Jesús guni'i lu Natanael:

—¿Gu rialdí ldú'ul purquë na gunia'a lul, gunahia lul guëa' hiaguë bëlda'u? Delantë guënáru'ul más cusë ru'bë quë ndë'ë.

⁵¹ Nu guni'i Jesús:

—Guldía rnia'a lul, lë'ël guënal lla'lë lu gube'e. Ra ianglë shtë Dios tsepi rai' nu guëdchini rai' guëca, nguii nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu.

2

Tubi sa'a guë'dchi Caná

¹ Dzë tsunë despuësë de ni, gu' tubi sa'a guë'dchi Caná nanaquë regiuni shtë Galilea. Lë'ë shni'a Jesús nanúhi' nga'li. ² Nu Jesús con ra shini gusë'dë më gua rai' purquë bë'në ra mënë invitar lë'ë rai' lu sa'a ³ perë gubidchi vini. Iurní lë'ë shni'a Jesús guní'i' lu më:

—Nídi'i vini. Hia gubidchin.

⁴ Perë Jesús repi:

—Nanë, ¿pëzielú cagní'il lua zni'i? Gá'adi'i guëga'a tiempë parë gac bë'a mieti chu nahia.

⁵ Iurní shni'a më guni'i lu narëta', ra naquëhunë sirvë:

—Gulë bë'në grëtë' lo quë naná guë'nibé'ai' lë'ë të.

⁶ Zuga'a shu'pë guë'ë nariú nisë, cadë tubi guë'ë ni riú gadchi u shunë rëë' nisë. Na rahin parë më israelitë; rie'ti guia'a rall según custumbërë religiusë shtë rall. ⁷ Jesús guni'i' lu ra naquëhunë sirvë:

—Gulë bëtsadzë guëzá guë'ë rë' nisë.

Iurní guadzëhin guë'ë ni nisë; ⁸ Jesús guni'i':

—Iurnë' gulë cu du'pin nu guanuhin lu nguzanë shtë sa'a.

Zni bë'në rai'. ⁹ Lë'ë nguzanë shtë laní bë'në prëbë nisë naná bëac vini perë adë rdë'ëdi'ill cuendë ca nezë bërú'uhin. (Sulë ra naquëhunë sirvë, rac bë'a rall de quë nisë bëac vini). Iurní lë'ë nguzanë shtë sa'a guná'bëll lë'ë lliguë. ¹⁰ Guní'ill:

—Grë lugar primërë rdë'ë mënë vini za'quë gu ra mënë. Hia despuësë iurë cantidá bii' rall, rdë'ë mënë vini corrientë gu mieti, perë lé'ël bé'nëdi'il zni. Hashtë iurne' bënë'el vini za'quë.

¹¹ Ndë'ë bë'në Jesús Caná shtë Galilea. Ndë guc primërë milagrë nabëlua'a Jesús lu ra mënë. Bëlua'a më pudërë nanapë më. Ra shini gusë'dë më gualdí ldu'u rai' bëshe'ldë Dios lë'ë më.

¹² Despuësë de ni, gua më guë'dchi Capernaum con shni'a më nu con shini gusë'dë më. Ndë guquërelde rai' du'pë tiempë.

Gua më iádu'u ru'bë

(Mt. 21.12-13; Mr. 11.15-18; Lc. 19.45-46)

¹³ Hia mërë guëdchini laní Pascu shtë ra më israelitë, Jesús gua ciudá Jerusalén. ¹⁴ Guaté më iádu'u ru'bë. Guná më ra naquëgtuu' ngunë. Guná më ra naquëgtuu' lli'li nu palumë. Nu nga'li zúbëga'a mënë lu mellë catë rchili rall dumí. ¹⁵ Bëntsa'u më tubi chicuti con du lasë. Iurní bësëllu'në më grëtë' ra mënë la'ni iádu'u con ra lli'li nu con ra ngunë. Bërë'shë më mellë. Bërë'tsë dumí shtë ra narchili dumí. ¹⁶ Repi më lu ra nartuu' palumë:

—Gulë cu grë cusë ndë'ë. Adë rúnëdi'i të lidchi Shtada tubi llguëa'.

¹⁷ Iurní lë'ë ra shini gusë'dë më bëagná ldu'u rai' ziquë naescritë: “Nalé rzebi ldua'a por lidchi Dios; gaquin limpi”.

¹⁸ Iurní lë'ë ra më israelitë guna'bë di'dzë:

—¿Pë milagrë guëluá'al lu na'a ziquë tubi sëni de quë nápël derechë quëhúnël ra cusë rë'?

¹⁹ Jesús bëquebi:

—Gulë bëzalú iádu'u rë'; dzë tsunë guëdishtëahin stubi nacubi.

²⁰ Iurní guni'i ra mënë:

—Cuarenta y seis izë guzú gua'a iádu'u rë'. ¿Ni mudë lé'ël guëdishtëlin tsúnësë dzë?

²¹ Perë lë'ë iádu'u, el quë naquëgni'i Jesús, na cuerpë shtë'në më. ²² Hia despuësë guashtë më ladi ra tégulë, bëagná ldu'u ra shini gusë'dë më lo quë naguni'i më, nu gualdí ldu'u rai' shti'dzë më, nu gualdí ldu'u rai' ra Sagradas Escrituras.

Nané më lo quë naná la'ni ldu'u mieti

²³ Iurë lë'ë Jesús nanú Jerusalén, gu' laní Pascu. Cantidá mënë gualdí ldu'u rall lë'ë më iurë guná rall milagrë nabë'në më. ²⁴ Perë Jesús adë rúnëdi'i confiar lë'ë ra mënë purquë rac bë'a më ldu'u ra grëtë' rall. ²⁵ Adë rquí'nidi'i më chu guëni'i lu më shcuendë ra mënë. Mizmë lë'ë më rac bë'a më lla na la'ni ldu'u mieti.

3

Jesús nu Nicodemo

¹ Gu' tubi nguiu nabërulë Nicodemo. Nall miembrë shtë partidë religiusë fariseo nu nall tubi nguiu namás lasac ladi ra më israelitë. ² Nicodemo guagná lë'ë Jesús gue'lë nu guní'ill:

—Mësë. Rdë'ë na'a cuendë de quë Dios bëshe'ldë lé'ël parë ze'dë guëluá'al, purquë ni tubi adë chu gáquëdi'i guëlua'a pudërë nu milagrë cumë ziquë rúnël, sulë si talë Dios quëbezënúhi' lé'ël.

³ Iurní guni'i Jesús lu Nicodemo:

—Guldía rnia'a lul, el quë nagalë nacúbidi'i stubi, gáquëdi'i tsutëll catë rnibë'a Dios.

⁴ Bëquebi Nicodemo:

—Perë no es posiblë tubi nguiu hia gu'shë, guëabré gálëll stubi. ¿Ni mudë guëabré guëu'll la'ni shní'all stubi parë galë stubi nacubi?

⁵ Jesús bëquebi:

—Guldía rnia'a lul, el quë nagálëdi'i con nisë nu con Espíritu Santo, adë tsutédi'ill catë rribë'a Dios. ⁶ Grétë' naná gulë ziquë ra cualquier mënë, mënë na ni, perë el quë naralë con Espíritu Santo, espíritu na ni. ⁷ Adë rdzëguëë'di'i ldú'ul lo quë nagunia'a lul, grétë' napë quë guës'a'në guëdchini vidë cubi la'ni ldu'u rall por pudërë shtë Dios. ⁸ Lë'ë mbë rru'u nezë catë rac shtu'u mbë, nu rínil ruidë narunë mbë perë adë rdé'ëdi'il cuendë ca nezë ze'dë mbë nu ca nezë zia'a mbë. Zni na grétë' nanapë vidë cubi por pudërë shtë Espíritu Santo.

⁹ Iurní Nicodemo bëabrí guna'bë di'dzë:

—¿Perë llallë gac ndë'ë?

¹⁰ Jesús guni'i lull:

—Lé'ël nal tubi mësë ladi ra më israelitë nu adë guënëdi'il ndë'ë. ¹¹ Guldía rnia'a lul, lë'ë na'a rac bë'a na'a lo quë naruadi'dzë na'a nu lo quë narlua'a na'a; nu na na'a testigu de lo quë guná na'a, perë lë'ë të adë rialdídi'i ldu'u të lo quë narni'i na'a. ¹² Gunia'a lu të cusë narac lu guédchiliu perë adë gualdídi'i ldu'u të. ¿Lla tsasé të cusë shtë gube'e narnia'a lu të?

¹³ Ni tubi chu be'pi gube'e, sulë el quë nabëdchini de gube'e. Nahia nguiu nabëshe'ldë Dios lu guédchiliu; lidcha na gube'e. ¹⁴ Ziquë Moisés bëldísi' serpientë lu shlatë, zni zac con na, nguiu nabëshe'ldë Dios lu guédchiliu; guna sufrir galguti; ¹⁵ parë grë natsaldí ldu'i na, adë tsagnítidi'i rall sino napë rall vidë sin fin.

Rac shtu'u Dios grë mënë

¹⁶ Dios nalé rac shtú'ui' ra mënë narëta' lu guédchiliu; bëshe'ldë më tubsë shini më parë grétë' narialdí ldu'i lë'ë shini më, adë tsagnítidi'i rall sino napë rall vidë nadë rialúdi'i. ¹⁷ Dios adë bëshé'ldëdi'i shíni' lu guédchiliu parë gunë shíni' condenar ra mënë sino parë gúni' salvar ra mënë.

¹⁸ El quë narialdí ldu'i shini Dios, nádi'i condenárëll, perë el quë adë nédi'i tsaldí ldu'u, hia nacondenárëll purquë nédi'ill tsaldí ldú'ull tubsë shini Dios. ¹⁹ Ra nanédi'i tsaldí ldu'i shti'dza, nacondenárëll purquë iurë lë'ë llni bidë lu guédchiliu, más bëquitë ldu'u mënë nacahi quë llni. Adë rac shtú'udi'i rall llni. ¿Pëzielú? purquë runë rall cusë mal. ²⁰ Grétë' lo quë narunë mal, rna zá'quëdi'i rall lu llni nu adë riabí'guëdi'i rall lu llni purquë lë'ë llni rlua'a ra cusë mal lo quë naquëhunë rall; ²¹ perë grë lo quë narquitë ldu'u verdá, riabí'guëll lu llni të parë guená mënë de quë grë lo quë naquëhúnëll, ze'dë de Dios.

Lë'ë amigu shtë lliguë

²² Despuësë de ndë'ë, Jesús gua con ra shini gusë'dë më hashtë regiuni Judea. Gulezënu më lë'ë rai' dupë'në, nu bëchu'bë nisë rai' mënë. ²³ Nu zac bëchu'bë nisë Juan Bautista lugar nabërlulé Enón guëlladchi Salim purquë nga'li rëta' zili nisë. Bidë ra mënë lu Juan, chubë nisë rall. ²⁴ Zndë'ë guzac antsë bëtia'a ra mënë Juan lachigui'bë.

²⁵ Iurní bëldá shini gusë'dë Juan, gudildi di'dzë rai' con tubi israelitë nabë'në cumplir custumbrë. Guzublú rall chupë di'dzë subrë shcuendë lla gunë rall parë gac limpi rall lu Dios. ²⁶ Iurní guaguëchi mënë lu Juan:

—Mësë, guná; el quë naguzunú lé'ël stubi ladë guë'gu Jordán, el quë bé'nël testificar napë quë guëdchíni', quëgchu'bë nísi'. Grétë' mënë zianaldë rall lé'i'.

²⁷ Iurní guni'i Juan:

—Ni tubi adë chu nápëdi'i pudërë si talë adë bédé'ëdi'i Dios pudërë. ²⁸ Mizmë lë'ë të na të testigu, gunia'a lu të de quë na nádia'a Cristo sino quë bëshe'ldë më na antsë guëdchíni'. ²⁹ Ziquë tubi nabëtsë'a, rquitë ldú'ull purquë nápëll tsé'lëll, perë zac amigu shtë lliguë, quëquë diáguëll nu rquitë ldú'ull quëbezënull lliguë. Rínill lo quë naruadi'dzë lliguë. Zni iurne' nalé rquitë ldua'a. ³⁰ Napë quë gáqui' más më ru'bë, perë na napë quë gaca ziquë nalasáquëdi'i.

El quë naze'dë de gube'e

³¹ 'El quë naze'dë de gube'e, ni naná rribë'a más quë grë nguui. El quë naná mënë, no más nall më shtë gué'dchiliu nu ruadí'dzell cusë shtë gué'dchiliu; perë el quë naze'dë de gube'e, ni ruadí'dzi' cusë shtë gube'e. Nápi' grë pudërë. ³² Lë'ë më quëhunë testificar lo quë naguná më nu lo quë nabini më, perë ni tubi adë chu rialdídi'i ldu'i lo quë narni'i më. ³³ Perë el quë nagualdí ldu'u shti'dzë më de verdá, quëhúnëll ziquë el quë narquë sëgi lu guichi; rquëbill Dios na verdá. ³⁴ El quë nabëshe'ldë Dios, ni ruadí'dzell shti'dzë Dios purquë Dios rdë'ë Espíritu Santo sin medidë parë nguui ni të cuezënúhi' lë'ë nguui ni. ³⁵ Dios Padre rac shtu'u shíni' nu bédë'ë më pudërë parë guëñibé'ai' grëtë' cusë. ³⁶ El quë narialdí ldu'u shini Dios, ni napë vidë sin fin, perë el quë nanédi'i tsaldí ldu'i shini Dios, gápëdi'ill vidë sin fin sino quë rëa'në cashtigu shtë Dios guëquëll.

4

Biadi'dzënú Jesús tubi na'a shtë Samaria

¹ Ra fariseo bini rall de quë napë Jesús más zihani shmëni' nu más zihani mënë naquëchu'bë nísi' quë Juan Bautista. ² Lédëdi'i Jesús bëchu'bë nisë ra mënë sino shini gusë'dë më bëchu'bë nisë rai' ra mënë. ³ Iurë lë'ë Jesús guc bë'a naguni'i ra fariseo, bëru'u më de Judea parë bëabrí më Galilea.

⁴ Napë quë tédë më Samaria parë guëdchini më Galilea. ⁵ Bëdchini më guë'dchi Sicar nanaquë regiuni Samaria. Sicar na rua' guiu'u lachi nabëdë'ë Jacob ziquë herenci parë shíni', José. ⁶ Nga'li zúbëga'a guërzú nabërulë Guërzú shtë Jacob. Lë'ë Jesús ze'dë bëdzágui'. Guzúbi' guëlladchi rua' guërzú; hia ziága'a ru ngubidzë. ⁷⁻⁸ Ra shini gusë'dë më zia'a rai' parë guë'dchi. Ziasi'i rai' naguëda'u. Mizmë iurní bëdchini tubi na'a shtë Samaria rua' guërzú parë guëgúhi' nisë. Jesús guni'i lu na'a rë':

—Denú du'pë nisë gua'.

⁹ Iurní lë'ë na'a shtë Samaria bëquebi:

—¿Pëzielú rná'bël nisë lua, nu më israelitë nal?

(Adë rni'i lu sá'di'i më israelitë lu ra më shtë Samaria.)

¹⁰ Iurní guni'i Jesús:

—Si talë niac bé'al lo quë narne'e Dios ndigá, si talë niac bé'al chùllëti'i ndë'ë, el quë narna'bë nisë lul, naná'bël nisë lúhi' nu lé'i' guëné'ei' nisë narne'e vidë sin fin.

¹¹ Lë'ë na'a guni'i:

—Dadë, nápëdi'il pë guëgul nisë la'ni guërzú. Más de ni guetë na guërzú. ¿Cáti'i nápël nisë narne'e vidë? ¹² Shtadë guëllú hia'a Jacob bësëa'në guërzú rë' catë bíhi' nisë, lé'i' nu bii' ra shíni' nu con ra ma shtë'në rai'. ¿Ni mudë más më ru'bë nal quë lë'ë Jacob?

¹³ Bëquebi Jesús:

—Grëtë' el quë nagú nisë rë', guëabrí guëbidchi, ¹⁴ perë el quë nagú nisë naná guëdë'a, jamás adë guëabrídi'i guëbídchill, purquë nisë naná guëdë'a rcasë la'ni ldú'ull cumë ziquë nisë shtë zini parë guëdë'ëin vidë sin fin.

¹⁵ Iurní lë'ë na'a guni'i:

—Dadë, denú nisë ni të parë adë guëbídchidia'a jamás nu gueldë cádia'a nisë ndë'ë.

¹⁶ Repi Jesús:

—Guagna'bë tsé'lël nu bëabrí ndë'ë.

¹⁷ Lë'ë na'a guni'i:

—Nápëdia'a tse'la.

Jesús guni'i iurní:

—Nápël rsunë, guní'il verdá: “Nápëdia'a tse'la”, ¹⁸ purquë ga'i nguui guc rai' tsé'lël nu el quë nanápël iurnë', lédëdi'i tsé'lël. Verdá guní'il.

¹⁹ Iurë bini na'a lo quë naguni'i më, guní'ill:

—Dadë, llua'ahia nal tubi naruadi'dzë shti'dzë Dios. ²⁰ Shtadë guelú na'a, mënë Samaria, bë'në rai' adorar Dios lu dani rë', perë lë'ë të më israelitë rni'i të Jerusalén na lugar catë runë tucarë gunë mieti adorar Dios.

²¹ Jesús guni'i:

—Nanë, tsaldí ldu'ul shti'dza; guëdchini iurë de quë lë'ë të gunë të adorar Dios Padre sin adë rquí'nidi'i guidë të lu dani rë' u tsa të Jerusalén. ²² Lë'ë të mënë Samaria, adë guënëdi'i të lo quë narunë të adorar perë lë'ë na'a, sí, nané na'a lo quë nardë'në na'a adorar purquë el quë nagunë salvar ra mënë, na më israelitë. ²³ Perë guëdchini iurë nu mizmë iurne', lë'ë ra mënë naná runë adorar Dios de verdá, napë quë gunë rall adorar lë'ë më con ldu'u rall nu de acuerdë con enseñansë shtëna. Pues Dios Padre rac shtú'ui' gunë mënë adorar lë'i' manërë ni. ²⁴ Dios na espíritu; ra narunë adorar lë'ë më, napë quë gunë rall adorar lë'ë më con espíritu nu de acuerdë con ra enseñansë shtëna.

²⁵ Lë'ë na'a guni'i:

—Naná de quë guëdchini Mesías narni'i ra mënë, Cristo, el quë nagudili Dios parë gunibé'ai'. Iurë lë'ë më guidë, guëlu'ai' parë gac bë'a na'a shti'dzë Dios.

²⁶ Repi Jesús:

—Nípa'ala, nahia mizmë naquëadi'dzënu.

²⁷ Iurní bédchini ra shini gusë'dë më; bédzëguëë' ldu'u rai' de quë quëadi'dzënú Jesús tubi na'a, perë ni tubi de lë'ë rai' guni'i lu Jesús: “¿Pëzielú quëadi'dzënu lë'ëll?” u “¿Pë quëgna'bë dí'dzël lu na'a?”

²⁸ Iurní lë'ë na'a bësëa'négá rëë'; bëabrill parë guë'dchi catë guagní'll lu ra nguii:

²⁹ —Gulë cha të guëná të tubi nguii naguni'i grë lo quë nabëna. ¿Adë lë'ë narni'i ra mënë Cristo ndë'ë?

³⁰ Iurní bëru'u ra mënë guë'dchi. Bédchini rall lu Jesús. ³¹ Mientras lë'ë shini gusë'dë më bë'në rai' ruëguë lu më; repi rai':

—Mësë, gudáu.

³² Perë Jesús guni'i:

—Na napa tubi dau naná guënëdi'i të.

³³ Ra shini gusë'dë më guzublú rai' guna'bë di'dzë lu sa' rai':

—Aquë, ¿nu chu be'dënú nagudáuhi'?

³⁴ Perë Jesús bëquebi:

—Dau shtëna na guna cumplir voluntá shtë më el quë nabëshe'ldë na. ³⁵ Adë guní'idi'i të: “Runë faltë stapë mbehu parë guëru'u cusechë”. Rnia'a lu të, gulë guná, hia bëquichi bëcuelë shtë guezë; bëga'a iurë shtë cusechë. ³⁶ El quë narunë dchi'ni, runë tucarë tsu pagu shtëll. Grëtë' lo quë narcabní, guëcá'all cusechë; nápëll premi lu gube'le. El quë narcabní nu el quë narldé guëni'a, rquitë ldu'u rall juntë. ³⁷ Verdá na lo quë narni'i dichë: “El quë narcabní, ni na tubi; el quë narldé guëni'a, ni na stubi”. ³⁸ Na bëshe'lda lë'ë të parë tsagni'i të lu mënë perë stubi el quë nague'dënú mënë lua. Zni stubi mënë bë'në dchi'ni perë lë'ë të quëhunë të provëchë grëtë' dchi'ni shtë rall.

³⁹ Cantidá mënë shtë guë'dchi Samaria, galdí ldu'u rall Jesús por lo quë naguni'i na'a iurë lë'ë na'a guni'i: “Guni'i më grë lo quë nabëna”. ⁴⁰ Iurní bédchini ra mënë shtë Samaria lu më; bë'në rall ruëguë lu më të parë guëa'në më con lë'ë rall. Bëa'nënú më lë'ë rall chupë dzë. ⁴¹ Nu másru'u zihani mënë galdí ldu'u rall iurë bini rall lo quë naguni'i Jesús. ⁴² Iurní guni'i rall lu na'a:

—Iurne' rialdí ldu'u na'a, lëdë niá'asëdi'i por lo quë naguní'il lu na'a, sino quë mizmë lë'ë na'a bini na'a shtí'dzi', nu rac bë'a na'a de quë verdá më rë' na el quë nagunë salvar mënë shtë guë'dchiliu.

Jesús bënëac tubi llquë'në naquërelde zitu parë lë'ë më

⁴³ Despuësë de guërupë dzë, Jesús bëru'u Samaria. Ziaglá'gui' nezë shtëhi' parë regiuni shtë Galilea. ⁴⁴ Mizmë Jesús bë'në testificar de quë grëtë' ra muzë shtë Dios, adë rúnëdi'i

mënë rëspëti lë'ë rai'. Sulë stubi lugar runë mënë rëspëti muzë shtë Dios. ⁴⁵ Iurë bédchini Jesús Galilea, ra mënë ni bënë rall recibir lë'ë më con bien purquë gua rall laní Pascu ciudá Jerusalén; guná rall lo quë nabë'në më, ra milagrë nabé'ni'.

⁴⁶ Iurní Jesús bëabrí Caná shtë Galilea catë bé'ni' cambi nisë vini. Bini tubi më ru'bë shtë gobiernë de quë bédchini Jesús ndë. Nguiu ni nápëll tubi shínill narac llu'u guë'dchi Capernaum. ⁴⁷ Iurë lë'ë nguui ni bini de quë Jesús bédchini Galilea, guagnall nu bé'nëll ruëguë lu më parë tsa më lídchill të parë gunëac më shínill purquë hia casi rlullë llguë'në. ⁴⁸ Iurní Jesús guni'i:

—Lë'ë të adë rialdídi'i ldu'u të si talë rnádi'i të milagrë.

⁴⁹ Perë lë'ë narunë shchi'ni gobiernë guni'i:

—Dadë, nasesë, cha lidcha purquë aquë zati shinia.

⁵⁰ Iurní Jesús guni'i:

—Bëabrí lídchil; lë'ë shínill nabani.

Nguiu ni gualdí ldu'ull shti'dzë Jesús. Lueguë zëagzell lídchill. ⁵¹ Iurë lë'ë nguui be'dë guëzé lídchill, lë'ë ra muzë naquërdë hiu'u, guagtsa'guëllú rall lë'ë nguui; repi rall lúhi':

—Lë'ë shínill bëac.

⁵² Iurní guna'bë dí'dzell:

—¿Ca iurë bëac llguë'në? ¿Ca iurë guzublú nahue'í?

Repi rall:

—Na'guë ziquë rquë tubi guadze' bëru'u shldi.

⁵³ Lë'ë shtadë llguë'në bédé'ëll cuendë de quë mizme iurë ni guni'i Jesús: “Shínill nabani”. Lë'ë nguui ni con grë shfamíll gualdí ldu'u rall Jesús.

⁵⁴ Ni na segundë milagrë nabë'në Jesús despuësë bëru'u më Judea parë guziá'ai' Galilea.

5

Tubi narac galguidzë llungüë

¹ Despuësë gudëdë ra dzë, bënë tucarë tubi laní shtë më israelitë, nu Jesús gua parë Jerusalén. ² Mizme ciudá ni cerquë rua' puertë nalë Puertë shtë Lli'li, nanú tubi tanquë ru'bë shtë nisë. Lugar ni lëhin Betesda con dizé hebreo. Napin ga'i portali alreduerë shtë tanquë. ³ Nga'li rëta' zihani narac llu'u; naga'a rai' lu daa'. Nanú ciegu; nanú cujë; nanú narac galguidzë llungüë. Quëbezë rai' parë guëni'bi nisë. ⁴ Rni'i rai' ridë tubi ianglë la'ni tanquë parë rni'bi' nisë. Primërë nariuté la'ni nisë despuësë lë'ë ianglë bëni'bi nisë, guëáquëll de cualquier galguidzë. ⁵ Ndë nanú tubi nguui; hia guc treinta y ocho izë rac llú'ull. ⁶ Iurë lë'ë Jesús guná lu nguui naga'a, bédé'ë më cuendë de quë hia zihani izë nagá'all lu galguidzë. Repi Jesús:

—¿Gu rac shtú'ul guëáquëll?

⁷ Lë'ë më narac llu'u bëquebi:

—Dadë, rac shtua'a perë chu nádi'i guëtia'a na la'ni nisë iurë lë'ë nisë rni'bi. Cadë vësë narac shtua'a tsahia la'ni nisë, lë'ë stubi rlaguë la'ni nisë primërë.

⁸ Jesús guni'i:

—Guashtë nga'li. Bëtëá shtaa'l nu bëagzé.

⁹ Mizme iurní lë'ë nguui bëac. Bëtëall shtaa'll nu guzublú rzëll. Perë dzë ni na dzë narzi'i ldu'u ra mënë. ¹⁰ Iurní ra më israelitë naquëhunë cumprir custumbrë, guni'i rall lu el quë nabëac:

—Nápëdi'il permisi parë guá'al shtaa'l purquë nedzë rzi'i ldu'u ra mënë.

¹¹ Lë'ë nguui bëquebi:

—El quë nabëac na guni'i lua: “Bëtëá shtaa'l nu bëagzé”.

¹² Iurní guna'bë di'dzë rall:

—¿Chull guni'i lul? “Bëtëá shtaa'l nu bëagzé”.

¹³ Perë lë'ë nguui adë guënëdi'ill chu bënëac lé'ëll purquë Jesús gunitilú më ladi ra mënë zihani narëta' lugar ni. ¹⁴ Despuësë lë'ë Jesús bëdia'guëlu nguui ni la'ni iádu'u; iurní guni'i më:

—Guná, hia lé'ël bëáquël; adë rúnëdi'il duldë të adë guídëdi'i galguidzë más peor gué'quël.

¹⁵ Lë'ë nguui zëagzëll iurní. Guagdë'ëll partë lu ra më israelitë de quë Jesús bënëac lé'ëll. ¹⁶ Por ni lë'ë rall guzunaldë rall lë'ë Jesús parë quini rall lë'ë më purquë bë'në më milagrë rë' dzë narzi'i ldu'u mënë. ¹⁷ Perë Jesús guni'i lu rall:

—Shtada todavía canihúni' dchi'ni; adë rbézëdi'i rúni' dchi'ni; nu zac quëhuna dchi'ni.

¹⁸ Por ni ra contrari shtë më, másru'u rac shtu'u rall quini rall lë'ë më purquë lëdë niá'asëdi'i rúnëdi'i Jesús cuendë ra custumbrë shtë dzë narzi'i ldu'u mënë, sino quë quëhúni' lé'i' ziquë Dios; guni'i më Dios na Shtádi'.

Pudërë nanapë shini Dios

¹⁹ Iurní Jesús guni'i:

—Guldía rnia'a de quë nahia shini Dios; adë gáquëdi'i guna según voluntá shtëna; sulamëntë runa lo quë narunë Shtada. Grétë' lo quë narunë Shtada, mizmë manërë runa ²⁰ purquë Shtada rac shtú'ui' na. Quëglua'a më na grë lo quë narunë më. Todavía runë faltë cusë ru'bë naguëlua'a më na, cusë nartsëguëë' ldu'u të. ²¹ Ziquë Shtada rcua'ñi ra tégulë parë guëbani rai', igual guënehia vidë parë ra narac shtua'a guëbani rai'. ²² Cumë ziquë Dadë adë rúnëdi'i' juzguë ni tubi chúdi'i, sino bëne'e më pudërë guahia parë guna juzguë lë'ë ra mënë të parë gunë mënë rëspëti na igual ziquë runë rall rëspëti Shtada. ²³ El quë nadë rúnëdi'i' rëspëti na, adë rúnëdi'ill rëspëti Dadë Dios, el quë nabëshe'ldë na lu gué'dchiliu.

²⁴ 'Guldía rnia'a, el quë narquë diaguë shti'dza lo quë narnia'a nu tsaldí ldu'ull el quë nabëshe'ldë na, nápëll vidë sin fin. Adë gáquëdi'i' condenárëll; gudédëll lu galguti. Iurne' nápëll vidë nanadë rialúdi'i. ²⁵ Verdá rnia'a, hia bëga'a iurë lë'ë ra tégulë guini rai' voz shtë shini Dios. Grétë' naguëzu'bë diaguë voz shtë më, guëbani rall parë siemprë ²⁶ purquë ziquë grë mieti nabani rall por pudërë shtë Dadë Dios, también bëtë'ë më derechë lu shini më parë gápi' mizmë pudërë. Rac guëdë'a vidë parë ra mënë. ²⁷ Nu bëtë'ë më derechë lu shini më parë gúni' juzguë ra mënë purquë náhi' nguui nabëshe'ldë Dios lu gué'dchiliu. ²⁸ Adë rdzëguë'di'i ldu'u të ndë'ë purquë guëdchini iurë grë ra tégulë guini rai' chahia, nu guëru'u rai' la'ni ba'a. ²⁹ Grétë' el quë nabë'në bien, guëbani rall; gac resucitar rall parë vidë sin fin perë grétë' ra nabë'në mal, guëbani rall; gac resucitar rall parë gac condenar rall.

Napë më pudërë

³⁰ 'Na adë gáquëdi'i' guna shcuendë iubia; quëhuna juzguë según di'dzë narni'i Shtada lua. Tubldí quëhuna juzguë; adë rúnëdia'a según lo quë narac shtua'a sino según voluntá shtë el quë nabëshe'ldë na. ³¹ Si talë rnia'a favurë de na, lo quë narnia'a nádi'in ziquë tubi nanasac ³² perë nanú stubi testigu narni'i favurë de na. Nu rac bé'ahia de quë grë el quë narni'i më ni de na, lasaquin; verdá nahin. ³³ Lë'ë të bëshe'ldë të el quë naguagna'bë di'dzë lu Juan Bautista, perë lo quë nabëquebi Juan de na, verdá nahin. ³⁴ Perë na adë rquí'nidia'a guëni'i mënë favurë de na. Rnia'a lu të di'dzë rë' parë gac salvar të. ³⁵ Juan nadë más náhi' ziquë tubi lintërnë, ziquë narzianí parë ra mënë, nu lë'ë të guagnaldë të tēchi Juan por du'pë tiempë. Bëquitë ldu'u të shti'dzi'. ³⁶ Perë na napa testimonio más lasac lo quë naguni'i Juan. Grétë' cusë el quë naruna, bëne'e Shtada parë guna cumplirin. Milagrë naquëhuna, rne'e prëbë de quë verdá bëshe'ldë Dios na. ³⁷ Lë'ë Dadë nabëshe'ldë na, bé'ni' testificar de na, perë lë'ë të nunquë adë bínidi'i të cha' më, nu nunquë adë gunádi'i të lu më. ³⁸ Grétë' diza'quë shtëni', adë gutëdi'in la'ni ldu'u të purquë nēdi'i të tsaldí ldu'u të shti'dzë el quë nabëshe'ldë më. ³⁹ Lë'ë të bësë'dë të la'ni ra Sagradas

Escrituras con llëru'bë cuidá parë guëdzëlë të la'ni librë ni nezë parë gapë të vidë sin fin, perë nia'a lu të, ra Sagradas Escrituras rne'e testimonio chu nahia ⁴⁰ perë adë nëdi'i të guidë të lua parë gapë të vidë sin fin.

⁴¹ 'Na adë rcádia'a hunurë shtë mënë. ⁴² Más de ni nanéa lë'ë të adë rac shtú'udi'i të Dios. ⁴³ Na zelda por lë Shtada, perë adë bé'nëdi'i të recibir na. Perë si talë guëdchini stubi më por mizmë lëll, ni sí, gunë të recibir lë'ëll. ⁴⁴ ¿Lallë tsaldí ldu'u të na purquë rguili të guëni'i mënë bien de lë'ë të? Adë rguílidi'i të lë'ë hunurë naze'dë de Dios verdadërë. ⁴⁵ Gulë tsasé de quë na adë guëdchi'ba galquiá guëc të delantë de Shtada. El quë naguëdchi'bë galquiá guëc të, na el quë nabëquë'ë Moisés, mizmë lë'i' el quë más rianaldë të téchi'. ⁴⁶ Si talë lë'ë të nialdí ldu'u të lo quë nabëquë'ë Moisés, nu zac shti'dza nialdí ldu'u të purquë Moisés bëquë'ë shcuenda. ⁴⁷ Perë si talë adë rialdídi'i ldu'u të lo quë nabëquë'ë Moisés ¿lla tsaldí ldu'u të lo quë narnia'a lu të?

6

Jesús bédë'ë nagudáu ga'i mili nguiu
(Mt. 14.13-21; Mr. 6.30-44; Lc. 9.10-17)

¹ Despuësë de ndë'ë, Jesús gua stubi ladë rua' nisë ru'bë shtë Galilea; mizmë nisë ni lëhin Tiberias. ² Zihani mënë guanaldë lë'ë më purquë guná rall ra cusë ru'bë nu milagrë lo quë nabë'në më. Bënëac më ra narac llu'u. ³ Iurní lë'ë Jesús be'pi guëc tubi lumë. Guzubë më nga'li con ra shini gusë'dë më. ⁴ Guëlladchi ze'dë guëdchini laní Pascu, laní shtë ra israelitë. ⁵ Iurë Jesús guná cantidá mënë zianaldë lë'ë më, guni'i më lu Felipe:

—¿Ca guiasí'i hia'a nagáu mënë zihani rë'?

⁶ Guni'i më të nia'a pë guëni'i Felipe purquë Jesús hia rac bé'ai' guadë el quë nagunë më. ⁷ Iurní Felipe bëquebi:

—Chupë gahiua bëllë bédchichi guetështildi, adë gáldëdi'i parë ni siquierë tubi pedasë gau cadë tubi de lë'ë rall.

⁸ Andrés, tubi shini gusë'dë më, nu náhi' bëchi Pedro; guni'i:

⁹—Ndë zuga'a tubi llguë'në. Nuá'all ga'i guetështildi nu chupë mbeldë, ¿pë gunë ndë'ë parë blac mënë zihani?

¹⁰ Iurní Jesús guni'i:

—Gulë guni'i lu grëtë' mënë të parë subë ra mënë.

Nga'li cantidá ra gui'lli nanú lu gui'u, subë rall. Iurní guzubë ra mënë ziquë ga'i mili nguiu. ¹¹ Jesús guna'zi guetështildi. Bédë'ë më graci lu Dios. Iurní bédë'ë më guetështildi cua'a ra shini gusë'dë më. Hia lë'ë rai' guati'dzë rai' guetështildi parë grëtë' el quë nazúbëga'a. Zni bënë më con mbeldë. Grëtë' gudáu tantë lo quë narac shtu'u rall. ¹² Iurë lë'ë rai' gualú gudáu, Jesús guni'i lu ra shini gusë'dë më:

—Gulë bëtëá grë pedasë nabë'në subrë të parë adë shínidi'i ni tubi.

¹³ Bëtëá rai' pedasë nabë'në subrë; tsadzé rai' chi'bë chupë tēpë grë ra pedasë nabë'në subrë de lo ga'i guetështildi. ¹⁴ Iurë guná ra mënë lo quë nabë'në Jesús nu milagrë nabëlua'a më lu rall, guni'i rall:

—Ndë'ë sí, de verdá náhi' el quë naruadi'dzë shti'dzë Dios, el quë nanapë quë guëdchini lu gué'dchiliu.

¹⁵ Jesús guc bë'a de quë rac shtu'u rall gua'a rall lë'ë më la fuersë parë gac më rëy shtë rall. Iurní biequi më de nga'li. Zia'a më parë tubi dani parë guëquërdë më lë'ësë më.

Jesús rzë lu nisë
(Mt. 14.22-27; Mr. 6.45-52)

¹⁶ Iurë lë'ë gue'llë gu', ra shini gusë'dë më bietë rai' rua' nisë. ¹⁷ Guatë rai' la'ni tubi barcu. Iurní guna'zi rai' nezë parë stubi ladë rua' nisë parë guëdchini rai' Capernaum, Hia nacahi iurní, nu Jesús la'di guëabridí'i'. ¹⁸ Iurní guzublú tubi mbë dushë. Ra olë shtë nisë ru'bë nalé rzuldí. ¹⁹ Iurë lë'ë rai' ziazú rai' cumë ziquë ga'i u shu'pë kilómetro lu

nisë, iurní guná rai' lu Jesús; ziabi'guë më rua' barcu. Rzëhi' lu nisë. Iurní bëdzëbë ra nguii nananú la'ni barcu ²⁰ perë Jesús guni'i:

—Na ndë'ë; adë rdzëbëdi'i të.

²¹ Iurní bëquitë ldu'u rai'; rac shtu'u gunë rai' recibir lë'ë më la'ni barcu. Mizmë iurní bëdchini rai' catë zia'a rai'.

Quëguili ra mënë lë'ë Jesús

²² Stubi dzë ra mënë nabëa'në stubi ladë rua' nisë ru'bë, bëdë'ë rall cuendë de quë shini gusë'dë më zia'a rai' la'ni lúniquë barcu naná zuga'a nga'li perë Jesús adë guanáldëdi'i lë'ë rai'. ²³ Perë mientras bëdchini sëbëldá barcu naze'dë de guë'dchi Tiberias, tubi lugar nanaquë catë gudáu ra mënë guetështildi, catë bëdë'ë Jesús graci lu Dios por guetështildi. ²⁴ Perë iurë guná ra mënë de quë adë nídi'i Jesús, nilë ra shini gusë'dë më nídi'i rai'; iurní guaté rall la'ni ra barcu. Zia'a rall parë Capernaum. Bëdchini rall; caguili rall lë'ë Jesús.

Guetështildi nanabani

²⁵ Iurë bëdia'guëlu rall Jesús, guna'bë di'dzë rall lu më:

—Mësë, ¿guc bëdchínil ndë'ë?

²⁶ Jesús guni'i:

—Guldía rnia'a, caguili të na, lédëdi'i purquë guná të nu riasé të ra milagrë nabëna, sino caguili të na sulë purquë gudáu të guetështildi hashtë bielë të. ²⁷ Adë rúnëdi'i të dchi'ni por cumidë naná rialú sino quë gulë bënë dchi'ni tubi dau lo quë nunquë adë rialúdi'i nu rne'ei vidë sin fin. Lë'ë dau ni rne'e nguii nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu, purquë Dios bëne'ei parë na. Bëlua'a Dios con milagrë nahia el quë narquitë ldú'i'.

²⁸ Iurní guna'bë di'dzë rall:

—¿Lla guëdë'në na'a cumplir lo quë narac shtu'u Dios?

²⁹ Jesús bëquebi:

—Lo quë narac shtu'u Dios gunë të, tsaldí ldu'u të el quë nabëshe'ldë më lu guë'dchiliu.

³⁰ Iurní guna'bë di'dzë rall:

—¿Pë milagrë guëluá'al të parë guëná na'a nu tsaldí ldu'u na'a shtí'dzël? ¿Pë sëni guënë'el parë lë'ë na'a? ³¹ Ra shtadë guëlu hia'a gudáu rai' guetështildi maná lu shlatë cumë ziquë rni'i Sagradas Escrituras: “Dios bëdë'ë guetështildi de gube'e; gudáu rai'”.

³² Jesús bëquebi:

—Guldía rnia'a, lëdë Moisés bëdë'ë guetështildi naze'dë de gube'e sino quë Shtada; cagdë'ë më guetështildi verdadërë naná ze'dë de gube'e ³³ purquë guetështildi narne'e Dios, na el quë naze'dë de gube'e. Nu rdë'ëi' vidë sin fin parë ra nguii.

³⁴ Iurní guni'i rall:

—Dadë, bëne'ei guetështildi ni'i grë dzë nu parë siemprë.

³⁵ Jesús guni'i:

—Na nahia guetështildi narne'e vidë sin fin. El quë naguidë lua, nunquë adë guëldiá'nëdi'ill jamás. Nu el quë natsaldí ldu'i shti'dza, nunquë adë guëbídchidi'ill.

³⁶ Ziquë gunia'a lu të, guná të lua perë nédí'i të tsaldí ldu'u të shti'dza. ³⁷ Grë lo quë narne'e Shtada parë na, ni ze'dë lua, nu el quë naze'dë lua adë guëgúdia'a tëchi fuërë

³⁸ purquë na zëldëdia'a de gube'e parë guna según voluntá shtëna sino parë guna según voluntá shtë më el quë nabëshe'ldë na. ³⁹ Voluntá shtë Shtada, el quë nabëshe'ldë na, es quë ni tubi adë chu guënítidia'a lo quë nabëne'e më sino quë guëcua'ña ra mënë ni lúltimë dzë. ⁴⁰ Voluntá shtë më el quë nabëshe'ldë na, es quë grëtë' el quë naguëná lu shini Dios nu tsaldí ldú'ull lë'ë më, gapë rall vidë sin fin. Na guëcua'ña lë'ë rall lúltimë dzë.

⁴¹ Iurní ra më israelitë guzublú guni'i guidzë rall lë'ë Jesús purquë guni'i më: “Na nahia guetështildi naze'dë de gube'e”. ⁴² Iurní guni'i rall:

—Nguii rë' na shini José. Lë'ë hia'a nané hia'a shtádëll nu shní'all. ¿Pëzielú rní'ill de quë zë'dëll de gube'e?

⁴³ Jesús guni'i iurní:

—¿Pëzielú ruadi'dzë të cuntrë na? ⁴⁴ Ni tubi adë chu guídëdi'i lua lë'ësë, napë quë Shtada, el quë nabëshe'ldë na, guësëdchini më mënë lua, nu na guëcua'ña lë'ëll lúltimë dzë. ⁴⁵ Ra librë shtë ra nabíadi'dzë shti'dzë Dios guahietë, rni'i zdë'ë: “Dios guëlua'a grë ra mieti”. Zni grëtë' el quë naguëqué diaguë shti'dzë Shtada nu el quë nabëdë'ë cuendë shti'dzi', ni ridë lua.

⁴⁶ 'Ni tubi adë chu gunádi'i lu Shtada; sulë na gunahia lu më purquë na zelda de Dios. ⁴⁷ Guldía rnia'a, el quë natsaldí ldu'i shti'dza, nápëll vidë sin fin. ⁴⁸ Na nahia guetështildi narne'e vidë eternë. ⁴⁹ Ra shtadë guëlú hia'a gudáu rai' maná lu shlatë perë guti rai'. ⁵⁰ Lë'ë guetështildi verdadërë ze'dë de gube'e; si talë gudáu tubi nguii guetështildi ni, guëbánill tubi vidë nanadë rialúdi'i; gátidi'ill. ⁵¹ Na nahia guetështildi verdadërë naze'dë de gube'e. Si talë gau nguii guetështildi ni, nápëll vidë sin fin. Lë'ë guetështildi nardë'a na prupi shcuërpa. Guëdé'ahin parë gac salvar ra mënë narëta' lu guéd'chiliu.

⁵² Iurní lë'ë ra israelitë guzublú rall quëchupë di'dzë lu sa' rall, mizmé lë'ë rall. Guni'i rall:

—¿Lallë gac guëne'e mënë ni mizmé shcuërpi' guëdáuha'a?

⁵³ Jesús guni'i lu rai':

—Guldía rnia'a, si talë lë'ë të gáudi'i të cuerpë shtë nguii nabëshe'ldë Dios lu guéd'chiliu, nu si talë gúdi'i të rënë shtënë më ni, nápëdi'i të vidë sin fin. ⁵⁴ El quë nagáu cuerpë shtëna nu el quë nagú shrëna, nápëll vidë sin fin, nu na guëcua'ña lë'ëll lúltimë dzë. ⁵⁵ Cuerpë shtëna na verdadërë cumidë nu rënë shtëna na bebidë verdadërë. ⁵⁶ El quë nagunë recibir na ziquë cumidë verdadërë nu ziquë bebidë verdadërë, guëbaninull na, nu quëbezëna lë'ëll. ⁵⁷ Lë'ë Dadë Dios nanabani, bëshe'ldë më na, nu nabania por lë'i'. El quë nagunë recibir na, guëbánill por pudërë shtëna. ⁵⁸ Na ruadi'dza shcuendë guetështildi naná ze'dë lu gube'e. Guetështildi rë' nádi'i cumë ziquë maná naná gudáu ra shtadë guëlú hia'a; aunquë gudáu rai' maná, guti rai'. El quë nagáu guetështildi verdadërë, guëbánill parë siembrë.

⁵⁹ Jesús bëlua'a grëtë' ra cusë rë' la'ni iádu'u shtë Capernaum.

Di'dzë nanapë pudërë parë siembrë

⁶⁰ Iurní zihani ra narianaldë lë'ë Jesús, iurë bini rall di'dzë rë', guni'i rai':

—Naganë di'dzë rë'. ¿Chu rac tsaldí ldu'u shti'dzë Jesús?

⁶¹ Iurní lë'ë Jesús bédë'ë cuendë de quë ra shini gusë'dë më guni'i rai' mizmé di'dzë; guna'bë di'dzë më lu rai':

—¿Pë gulaguë llané ldu'u të por shti'dza? ⁶² ¿Pë gunë të si talë guëná të lu nguii nabëshe'ldë Dios lu guéd'chiliu, tsépi' catë cabézi' más antsë? ⁶³ Lë'ë Espíritu Santo rne'e vidë sin fin; lë'ë cuerpë shtë nguii adë nápëdi'in pudërë. Ra di'dzë narnia'a lu të, na pudërë shtë Espíritu parë gapë të vidë sin fin. ⁶⁴ Perë todavía nanú sëbëldá de lë'ë të, adë rialdídi'i ldu'u të shti'dza.

Jesús guc bë'a dizdë principi chu el quë narialdídi'i ldu'i nu guc bë'a më chu el quë nagunë intriegu lë'ë më.

⁶⁵ Guni'i më:

—Por ni gunia'a lu të, ni tubi adë chu guidë lua si talë Shtada adë gue'dënúdi'i më nguii ni lua.

⁶⁶ Dizdë iurní cantidá mënë nazianaldë lë'ë Jesús, bësa'në rall lë'ë më; hiadë rzënúdi'i rall lë'ë më. ⁶⁷ Iurní lë'ë Jesús guna'bë dí'dzi' lu ra chi'bë chupë shini gusë'dë më:

—¿Pë nu lë'ë të rac shtu'u të guësa'në të na?

⁶⁸ Perë Simón Pedro bëquebi:

—Dadë, ¿callë guiá na'a? Sulë lë'ëll ruadí'dzël di'dzë narne'e vidë sin fin. ⁶⁹ Lë'ë na'a gualdí ldu'u na'a de verdá nu rdë'ë na'a cuendë de quë nal Cristo, shini Dios nanabani.

⁷⁰ Jesús bëquebi:

—Gudilia chi'bë chupë të perë tubi de lë'ë të na mëdzabë.

⁷¹ Zni quëgni'i më shcuendë Judas Iscariote, shini Simón purquë Judas bë'në intriegu lë'ë më parë gati më. Bë'në Judas ni aunquë nall tubi de chi'bë chupë shini gusë'dë më.

7

Ra bëchi Jesús adë gualdídi'i ldu'u rall lë'ë më

¹ Despuësë de ndë'ë, Jesús zia'a regiuni shtë Galilea. Adë rac shtú'udi'i më niazë më Judea purquë ra contrari shtë më rac shtu'u rall quini rall lë'ë më. ² Perë hia ziagdchini laní narni'i rall Laní shtë Cusechë; na laní parë grë ra mënë israelitë. ³ Ra bëchi Jesús guni'i rall lu më:

—Adë rëá'nëdi'il ndë'ë; guziá'al parë Judea të parë grëtë' naze'dë naldë lë'ël, ra naquërdë ndë, guená rall milagrë narúnël. ⁴ Pues si talë tubi mënë rac shtu'u gac bë'a mënë chu nall, adë rúnëdi'ill milagrë naga'chi. Hia quë lë'ël rúnël ra milagrë, bë'në lo mizme delantë lu grë mënë shtë gué'dchiliu.

⁵ Nilë ra bëchi Jesús adë gualdídi'i ldu'u rall lë'ë më. ⁶ Iurní guni'i Jesús:

—Runë faltë guëga'a iurë parë guënë mënë chu nahia, perë parë lë'ë të grë iurë na igual. ⁷ Grë ra narialdídi'i ldu'i Dios, adë guëldénúdi'i rall lë'ë të, perë na, sí, rna zá'quëdi'i rall lua purquë na runa grëtë' lo quë narni'i Dios. Nu clarë rlua'a lo quë naquëhunë rall, nádi'in bien sino mal nahin. ⁸ Gulë gua laní. Na adë tsádia'a purquë la'di bëga'a iurë guëlua'a pudërë shtëna.

⁹ Despuësë de guni'i më zni, bëa'në më Galilea.

Jesús gua lu laní

¹⁰ Despuësë de gua ra bëchi Jesús laní, nu zac Jesús gua më laní. Lédëdi'i shlatë shlatë gua më sino casi naga'chi gua më. ¹¹ Ra contrari shtë më caguili rall lë'ë më lu laní, nu guni'i rall:

—¿Gua cha'a nguii ni?

¹² Ladi ra mënë zihani quëadi'dzë ra mënë shcuendë më. Ze'dë narni'i: “Tubi nguii za'quë na më rë”. Stubi rall rni'i: “Nádi'i më za'quë sino rguguë mënë ni ra mënë”.

¹³ Perë ni tubi rall adë bërú'udi'i rall favurë de lë'ë më purquë rdzëbë rall ra contrari shtë më.

¹⁴ Hia guërudë laní ziazú; iurní Jesús guaté iádu'u ru'bë. Guzublú quëglua'a më. ¹⁵ Ra mënë israelitë nabini shti'dzë më, nalë rdzëguë' ldu'u rall lo quë narni'i më. Guni'i rall:

—¿Llallë rac nguii rë' lëtrë? ¿Ca guagsé'dëi'?

¹⁶ Jesús bëquebi:

—Enseñansë narluá'ahia, lëdë shténëdia'ain, sino ze'din de lë'ë më nabëshe'ldë na. ¹⁷ Si talë cualquier mënë na dispuestë gúnëll ziquë rac shtu'u Dios, gunguë bé'all ladi' nacagluá'ahia, ze'din de Dios; gac bé'all lédëdi'in por mizme shcuenda. ¹⁸ El quë naruadi'dzë por mizme léhi', rac shtú'ull hunurë shtë ra mënë perë el quë naruadi'dzë parë gúnëll honrar el quë nabëshe'ldë më ni, ni sí, nall verdá. Nídi'i bishi la'ni ldu'ull.

¹⁹ ¿Pëllë adë nádi'i verdá de quë Moisés bëne'e lëy parë lë'ë hia'a? perë sin quë adë guëté'dëdi'i, ni tubi de lë'ë të adë nédi'i të guëzu'bë diaguë të lëy ni. ¿Pëzielú rac shtu'u të quini të na?

²⁰ Ra mënë bëquebi:

—Nápël tubi mëdzabë la'ni ldu'ul. ¿Chull de lë'ë na'a rac shtu'u quini lë'ël?

²¹ Jesús guni'i:

—Por tubi cusë nabëna, grëtë' të rdzëguë' ldu'u të hashtë pë nápëdi'i guëni'i të ²² perë Moisés bëne'e tubi custumbrë religiosë narunë ra mënë con ra ngulë'në. Lédëdi'i guzublú Moisés custumbrë ni sino quë shtadë guëlú hia'a más antsë, bëne'e rall custumbrë ni; por ni riuguë du'pë partë delicadë shtë ngulë'në aunquë runë tucarë dzë

narzi'i ldu'u mënë. ²³ Pues iurne' parë adë gunë fáltëdi'i lëy nabëquë'ë Moisés, lë'ë të quëhunë të cumplir custumbrë ni aunquë na dzë narzi'i ldu'u mënë. ¿Pëzielú rldënú të na purquë bënëaca tubi nguiu dzë descansë? ²⁴ Adë rúnëdi'i të juzguë según cusë narná të sino gulë bënë'ë juzguë tubdí.

Guni'i Jesús zé'di' de Dios

²⁵ Iurní bældá ra naquërelde Jerusalén, guzublú rall quëgna'bë di'dzë rall:

—¿Pëllë lëdë lë'ëdi'i naquëguili contrari shtënëll parë gáti'? ²⁶ Gulë guná, lë'ëll quëadí'dzëll delantë lu grë mënë nu adë pë rni'i contrari shtëhi'. ¿Ni mudë ra më gushë shtë iádu'u, rialdí ldu'u rall lë'ë nguiu ni, de quë lë'i' náhi' Cristo, el quë nagudili Dios parë guëñibé'ai'? ²⁷ Perë lë'ë hia'a nané hia'a ca nezë zé'di', perë iurë Cristo guëdchíni', ni tubi adë guëné'edi'i cuendë ca nezë guídi'.

²⁸ Iurë lë'ë Jesús bini zndë'ë, quëglua'a më la'ni iádu'u ru'bë. Fuertë guni'i më:

—Lë'ë të runguë bë'a të na nu nané të nezë ca zelda. Zéldëdia'a por partë shtëna sino bëshe'ldë më naná verdá, perë adë runguë bë'adi'i të lë'i'. ²⁹ Perë na, sí, runguë bë'ahia lë'ë më purquë de lë'ë më zelda, nu bëshe'ldë më na.

³⁰ Iurní guc shtu'u rall niua'a rall lë'ë më prësi, perë ni tubi chu adë guná'zidi'i lë'ë më purquë la'di guëga'a iurë gati më. ³¹ Perë cantidá mënë gualdí ldu'u rall shti'dzë më nu guni'i rall lu sa' rall:

—Iurë lë'ë Cristo guëdchini lu gué'dchiliu, ¿ni mudë gúni' milagrë más naru'bë quë ra milagrë naquëhunë nguiu rë'?

Ra fariseo bëshe'ldë soliar parë guëna'zi rall Jesús

³² Ra fariseo bini rall shti'dzë mënë, lo quë narni'i rall shcuendë Jesús. Iurní lë'ë rall juntë con ra bëshuzi naná më ru'bë entrë lë'ë rall, bëshe'ldë rall soliar shtë iádu'u parë gua'a rall lë'ë më prësi.

³³ Iurní guni'i Jesús:

—Guëbezënúa lë'ë të stu'pë tiempë más. Despuësë de ni, guëabría; guëahia lu më nabëshe'ldë na. ³⁴ Lë'ë të tsatili të na perë adë guëdzélëdi'i të na purquë adë gáquëdi'i tsa të catë quërelde.

³⁵ Iurní lë'ë ra contrari shtënë Jesús guzublú rna'bë di'dzë lu sa' rall:

—¿Callë tsa nguiu rë'? nu adë gáquëdi'i chu tsatili lë'ëll. ¿Ni mudë guziá'all parë stubi guë'dchi zitu catë quërelde más më israelitë entrë ra mënë griego? ¿Ni mudë tsagluá'all mënë nanádi'i israelitë? ³⁶ ¿Pë runë cuntienë naguní'ill: “Quili të na perë adë guëdzélëdi'i të na purquë adë gáquëdi'i të tsa të catë quërelde”?

Nisë nardë'ë vidë sin fin

³⁷ Hia bëga'a lúltimë dzë shtë laní, dzë namás delicadë. Dzë ni lë'ë Jesús guasuldí nu guni'i më fuertë:

—Si talë tubi de lë'ë të rbidchi të, gulë te'e lua, gu të naguënehia. ³⁸ Ziquë rni'i Sagradas Escrituras, zili nisë guëldani nu guëru'u la'ni ldu'u ra narialdí ldu'u shti'dza.

³⁹ Quëgni'i Jesús shcuendë Espíritu Santo el quë natsaldí ldu'u lë'ë më, gunë rall recibir; perë todavía bédchínidi'i Espíritu Santo purquë todavía runë faltë gac resucitar më ladi ra tégulë nu la'di guzëadi'i më gube'e.

Gu' tubi divisioni entrë lë'ë ra mënë

⁴⁰ Bældá ra mënë narëta' iurë bini rall naguni'i Jesús, guni'i rall:

—Verdá nguiu rë' na el quë naruadi'dzë shti'dzë Dios, el quë nanapë quë guëdchini.

⁴¹ Stubi rall guni'i:

—Ndë'ë na Cristo, el quë nagudili Dios parë guëñibé'ai'.

Perë stubi bældá rall guni'i:

—¿Callë gac më Galilea Cristo? ⁴² Sagradas Escrituras rni'i de quë Cristo na llëbni David nu napë quë guëdchíni' de Belén, guë'dchi shtë David.

⁴³ Zni ra mënë guc dividir por shcuendë Jesús. ⁴⁴ Bëldá rall guc shtu'u niua'a rall lë'ë më prësi perë bëdzëlëdi'i rall pë nihunënú rall lë'ë më.

Ni tubi chu adë ruadi'dzëdi'i ziquë Jesús

⁴⁵ Lë'ë soliar shtë iádu'u bëabrí rall stubi catë rëta' ra fariseo con ra jëfë shtë bëshuzi. Iurní guna'bë di'dzë rall lu soliar:

—¿Pëzielú be'dënúdi'i tē nguiu ni?

⁴⁶ Ra soliar bëquebi:

—Nídi'i chu stubi naruadi'dzë ziquë nguiu rë'.

⁴⁷ Iurní ra fariseo guni'i rall:

—¿Acasë nu lë'ë tē guguë tē? ⁴⁸ ¿Ni mudë gualdí ldu'u cualquier de tubi gubernë shtë ra fariseo u stubi më ru'bë gualdí ldu'ull shti'dzë Jesús? ⁴⁹ Perë los de más mënë adë guënédi'i rall lëy; nacondenarë rall.

⁵⁰ Nicodemo, el quë naguagná lë'ë Jesús gue'lë, nu nall tubi fariseo, guni'ill lu sa'll:

⁵¹ —Según rni'i lëy shtë hia'a, gáquëdi'i condenar tubi nguiu sin adë chu guínidi'i primërë parë gac bë'a hia'a pë lo quë nabë'në mënë ni.

⁵² Iurní guni'i rall guëc Nicodemo:

—¿Pë nul nal më Galilea? Bësë'dë shti'dzë Dios, nu guëd'él cuendë de quë ni tubi naruadi'dzë shti'dzë Dios, guëdchínidi'i' de Galilea.

Lë'ë na'a nabë'në duldë adulteri

[⁵³ Iurní cadë tubi rall ziazgë rall lidchi rall.

8

¹ Perë Jesús zia'a parë lu dani nalë los Olivos. ² Stubi dzë iurë brëgue'lë, bëabrí më iádu'u ru'bë. Grëtë' ra mënë guabi'guë lu më. Iurní guzubë më nu guzublú caglua'a më ra diza'quë. ³ Iurní ra mësë shtë lëy con ra fariseo, be'dënú rall tubi na'a nabëdzëlënú nguiu nanádi'i tsé'lëll. Bëzú rall lë'ë na'a guëláu lu ra mënë narëta' nga'li. ⁴ Iurní guni'i rall lu Jesús:

—Na'a rë' bëdzëlë shtu; bëdzëlënull tubi nguiu. ⁵ Lëy shtë Moisés rni'i; quëgnibé'ahin de quë gati na'a rë' con guë'ë, grë clasë na'a narunë zni. ¿Lé'él pë rni'il?

⁶ Lë'ë rall guni'i rall zni parë guëtë'dë rall prëbë lë'ë më nu parë gac guëdchi'bë rall galquiá cuntrë lë'ë më. Iurní Jesús bëá'chi'; guzublú guëquë'ë më lu guiu'u con shcuënë më; ⁷ perë lë'ë rall ziazga'guë quëgna'bë di'dzë rall. Iurní guasuldí më; guni'i më:

—Cualquier de tubi lë'ë tē nanápëdi'i duldë, gac primërë guëlda'a guë'ë lë'ë na'a rë'.

⁸ Iurní bëabrí më bëa'chi më stubi parë guëquë'ë më lu guiu'u con shcuënë më. ⁹ Perë lë'ë rall iurë bini naguni'i Jesús, bini la'ni ldu'u rall; el mizmë shgabë rall rdë'ë cuendë napë rall duldë. Iurní guzublú rru'u tubigá rall. Guzublú dizdë de más nagushë ra hashtë grë rall bëru'u rall de nga'li. Iurë grëtë' rall gualú bëru'u, Jesús bëá'ni' niétiquë con lë'ë na'a nazuga'a lu më. ¹⁰ Iurní Jesús guasuldí nu guná më ni tubi chu nádi'i. Sulë lë'ë na'a zugá'all nga'li. Iurní guni'i më:

—Nanë, ¿gua ra nardchi'bë galquiá guëquë'l? ¿Pëllë ni tubi de lë'ë rall bé'nëdi'i condenar lé'él?

¹¹ Lë'ë na'a bëquebi:

—Aquëdi'i, ni túbidi'i, Dadë.

Iurní Jesús guni'i:

—Ni na rúnëdia'a condenar lé'él. Iurnë' bëagzë perë hia adë tsagla'guë gúnëdi'il duldë.]

Jesús na ziquë llni parë ra mënë

¹² Jesús guni'i stubi lu ra mënë:

—Nahia llni shtë ra mënë narë lu guë'dchiliu. El quë nague'dë naldë na, gapë rall llni narne'e vidë sin fin. Jamás adë sédi'i rall nacahi.

¹³ Iurní lë'ë ra fariseo guni'i rall:

—Mizmë lé'ël quëgní'il favurë de lé'ël. Testimonio narní'il adë lasáquëdi'in.

¹⁴ Jesús bëquebi:

—Testimonio shtëna, sí, lasaquin aunquë mizmë na quëgnia'a favurë de na purquë nanëa ca nezë zelda nu ca nezë guzëahia; perë lë'ë të adë guënëdi'i të ca nezë zelda nu ca nezë guzëahia. ¹⁵ Lë'ë të runë të juzguë según rëglë shtë guédchiliu; según rna të runë të juzguë, perë na adë rúnëdia'a juzguë ni túbidi'i. ¹⁶ Si talë na runa juzguë, lo quë narnia'a, tubldí nahin; lasaquin purquë adë rúnëdia'a juzguë tubsia perë Dios Padre quëbezënúhi' na; bëshe'ldë më na lu guédchiliu. ¹⁷ La'ni lëy shtë hia'a naescritë de quë por chupë testigu narni'i lo mizmë di'dzë, napë quë tsaldí ldu'u ra mënë. ¹⁸ Pues bien, na nahia tubi testigu favurë de na, nu lë'ë Shtada Dios, më nabëshe'ldë na, náhi' stubi testigu favurë de na.

¹⁹ Iurní guna'bë di'dzë rall:

—¿Guátí'i shtëdël?

Jesús repi:

—Lë'ë të adë runguë bé'adi'i të na, nilë runguë bé'adi'i të Shtada. Si talë niunguë bë'a të na nu zac Shtada niunguë bë'a të.

²⁰ Jesús guni'i ra di'dzë rë' mientras quëglua'a më la'ni iádu'u ru'bë, tubi lugar catë naga'a cajë shtë ofrendë; perë ni tubi de lë'ë contrari shtë më, adë cuédi'i valurë parë niua'a rall lë'ë më präsi. Gá'adi'i guëga'a iurë shtë më, gati më.

Catë tsahia adë gáquëdi'i guidë të

²¹ Jesús bëabrí guni'i':

—Na guzëahia perë lë'ë të tsatili të na. Gatinú të duldë shtë të. Catë tsahia lë'ë të adë gáquëdi'i guidë të.

²² Iurní ra contrari shtë më guni'i:

—¿Ni mudë el mizmë lé'ëll quínill lé'ëll? por ni rní'ill: “Adë chu gáquëdi'i guidë të catë tsahia”.

²³ Iurní Jesús guni'i:

—Lë'ë të na të mënë shtë guédchiliu rë' perë na, nahia de gube'e. Lë'ë të na të mënë shtë guédchiliu perë na adë nádia'a mënë shtë guédchiliu. ²⁴ Por ni quëgnia'a lu të, gatinú të duldë shtë të purquë si talë adë nédi'i të tsaldí ldu'u të nahia el quë narnia'a, gatinú të duldë shtë të.

²⁵ Iurní guna'bë di'dzë rall:

—¿Chull nal?

Jesús guni'i:

—Hia gunia'a lu të dizdë principi chu nahia ²⁶ nu nápëru'u más guënia'a lu të nu napë quë guna juzguë lë'ë të, perë el quë nabëshe'ldë na, ni ruadí'dzi' verdá. Lo quë naquëgnia'a lu mënë, ni lo quë nabinia de lë'ë më.

²⁷ Perë lë'ë rall adë guasédi'i rall pë guni'i Jesús, de quë quëgni'i më shcuendë Dadë Dios. ²⁸ Guni'i më iurní:

—Iurë lë'ë të guëldisë të na guia'a parë guëquë'ë të na lu cruz, iurní gunguë bë'a të nahia el quë narnia'a nahia. Nahia nguii nabëshe'ldë Dios lu guédchiliu. Tsasé të adë rúnëdia'a según prupi voluntá shtëna sino rnia'a sulë lo quë nabëlua'a Shtada. ²⁹ El quë nabëshe'ldë na, ni quëbezënúhi' na. Shtada adë bësá'nëdi'i më na purquë siempërë runa lo quë narquitë ldú'i'.

³⁰ Iurë Jesús guni'i ndë'ë, zihani mënë gualdí ldu'u rall na më el quë nabëshe'ldë Dios lu guédchiliu.

Shti'dzë më napë pudërë parë gac salvar mënë

³¹ Iurní Jesús guni'i lu ra më israelitë nagualdí ldu'i shti'dzë më:

—Si tsagla'guë tsanaldë të shti'dza nu talë guëqué diaguë të shti'dza, iurní de verdá na të shmëna. ³² Gunguë bë'a të verdá nu lë'ë verdá gunin të gapë të libertá.

³³ Lë'ë rall bëquebi:

—Lë'ë na'a na na'a llëbni Abraham. Lë'ë na'a nunquë adë chu nádi'i bajo ordë shtë mënë. ¿Pëzielú rní'il lu na'a guëdapë na'a libertá?

³⁴ Guni'i më:

—Guldía rnia'a, grëtë' el quë narunë duldë, ni nall bajo ordë shtë duldë; rnibë'a duldë lë'ëll. ³⁵ Tubi naná bajo ordë shtë mënë, nápëdi'ill derechë gáquëll partë shtë famili perë tubi shini rai', sí, ni napë derechë gáquëll partë shtë famili. ³⁶ Zni si talë shini Dios gúni' librar lë'ë të, guëa'në të de verdá sin duldë. ³⁷ Nanéa de quë na të llëbni Abraham, perë el mizmë tiempë rac shtu'u të quini të na purquë adë rialdídi'i ldu'u të lo quë narnia'a lu të. ³⁸ Na ruadi'dza lo quë nangunahia catë cabezë Shtada, perë lë'ë të runë të ziquë na shtadë të; cusë nabini të de shtadë të, ni quëhunë të.

³⁹ Ra mënë guni'i lu Jesús:

—Shtadë guëlú na'a guc Abraham.

Perë Jesús guni'i:

—Si talë lë'ë të na të de verdá shini Abraham, ziquë bé'ni', zni zac nihunë të. ⁴⁰ Rac shtu'u të quini të na, el quë nangun'i lu të purë verdá, di'dzë nabinia lu Shtada. Abraham nunquë bé'nëdi'i' zni'i. ⁴¹ Quëhunë të lo quë narac shtu'u shtadë të.

Guni'i rall:

—Adë chu nádi'i ziquë me'dë lldubi. Napë na'a tubsë Shtadë na'a; náhi' Dios.

⁴² Iurní guni'i Jesús:

—Si talë de verdá Dios na Shtadë të, lë'ë të niac shtu'u të na purquë na adë zéldëdia'a shcuendë iubia; zelda de Dios nu zugá'ahia ndë'ë. Adë zéldëdia'a shcuendë iubia sino quë Dios bëshel'dë më na. ⁴³ ¿Pëzielú adë nédi'i të tsasé të lo quë narnia'a lu të? purquë adë rac shtú'udi'i të guini të shti'dza. ⁴⁴ Lë'ë shtadë të na mizmë mëdzabë nu lë'ë të na të de lë'ëll. Ziquë rúnëll, runë të purquë lë'ë mëdzabë na tubi narguini mënë dizdë gurështë guédchiliu. Nunquë adë nídi'i verdá la'ni ldú'ull nu nunquë adë biadí'dzëdi'ill verdá. Iurë ruadí'dzëll, bishi quëhúnëll purquë nídi'i stubi cusë la'ni ldú'ull. Nu lë'ëll na dadë shtë ra naruadi'dzë bishi. ⁴⁵ Perë cumë na ruadi'dza verdá, lë'ë të adë nédi'i të tsaldí ldu'u të shti'dza. ⁴⁶ ¿Chu de lë'ë të rac guëlua'a të napa masiá tubi duldë mitu'në? Si talë rnia'a verdá lu të, ¿pëzielú nédi'i të tsaldí ldu'u të na? ⁴⁷ El quë na shmënë Dios, ni rzu'bë diáguëll shti'dzë Dios; perë ziquë lë'ë të adë nádi'i të shmënë Dios, por ni nédi'i të guëqué diaguë të shti'dzë më.

Nanú Jesús antsë gurështë guédchiliu

⁴⁸ Iurní ra contrari shtë Jesús guni'i:

—Napë na'a segurë iurë rni'i na'a de quë nal tubi samaritano nu nápël tubi mëdzabë la'ni ldú'ul.

⁴⁹ Jesús repi:

—Nídi'i mëdzabë la'ni ldua'a. Quëhuna honrar Dadë Dios, perë lë'ë të runë të desprëci na. ⁵⁰ Adë rac shtú'udia'a gunë të honrar na; nanú tubi naná gunë honrar na, nu lë'ë më gunë më juzguë. ⁵¹ Guldía, el quë nangunë cumplir lo quë narnia'a, jamás adë gátidi'i nguii ni.

⁵² Iurní ra contrari shtë më bëquebi rall:

—Iurne' sí, napë na'a segurë nápël tubi mëdzabë la'ni ldú'ul. Abraham nu grëtë' ra nabíadi'dzë shti'dzë Dios guahietë, guti rai', nu rní'il: “El quë nangunë cumplir lo quë narnia'a, jamás adë gátidi'ill”. ⁵³ ¿Ni mudë nal más më ru'bë quë shtadë guëlú hia'a Abraham? Lë'i' gúti' nu grë ra nabíadi'dzë shti'dzë Dios guahietë, guti rai'. ¿Chull rni'i ldú'ul nal?

⁵⁴ Jesús repi iurní:

—Si talë mizmë na quëhuna honrar na, adë lasáquëdi'i lo quë naquëhuna, perë Shtada quëhúni' parë gunë mënë honrar na. Na më el mizmë de quë rni'i të náhi' Dios shtë të. ⁵⁵ Perë lë'ë të adë runguë bé'adi'i të lë'ë më perë na, sí, runguë bé'ahia lë'ë më. Si talë niania'a lu të de quë adë runguë bé'adia'a lë'ë më, iurní nabisha igual ziquë lë'ë të. Perë na guldía rnia'a, runguë bé'ahia lë'ë më nu quëhuna cumplir lo quë narni'i më lua. ⁵⁶ Abraham, shtadë guélú hia'a, bëquitë ldú'i' nu gúpi' fe de quë guëdchini el quë naguëshe'ldë Dios lu gué'dchiliu. Nu de verdá gunáhi' de quë bédchinia nu gu' lëgrë la'ni ldú'i'.

⁵⁷ Iurní guni'i rall lu Jesús:

—Todavía ni nápëdi'il cincuenta izë nu rní'il gunal lu Abraham.

⁵⁸ Jesús bëquebi:

—Guldía rnia'a, antsë de Abraham hia nabania.

⁵⁹ Iurní guna'zi rall guë'ë të parë guëlda'a rall lë'ë Jesús perë lë'ë më bëca'chilú më. Bëru'u më la'ni iádu'u.

9

Jesús bënëac tubi nguiu nagulë ciegu

¹ Iurní ziadëdë Jesús stubi lugar; guná më lu tubi nguiu naná gulë ciegu. ² Ra shini gusë'dë më guna'bë di'dzë:

—Dadë, ¿pëzielú gulë nguiu rë' ciegu; pë por duldë shtë shtádëll u por mizmë duldë shténëll gúlëll ciegu?

³ Jesús repi:

—Gúquëdi'in por duldë shténëll ni por duldë shtë shtádëll, sino quë gúlëll ciegu parë guená mënë pudërë shtë Dios la'ni vidë shténëll. ⁴ Iurne' na tiempë parë guédé'na'a dchi'ni shtë më, el quë nabëshe'ldë na, purquë lë'ë tiempë ze'dë, hia iurní adë chu gúnëdi'i dchi'ni. ⁵ Mientras zugá'ahia lu gué'dchiliu, nahia llni shtë ra narëta' lu gué'dchiliu.

⁶ Despuësë de guni'i Jesús ndë'ë, bëchi'bë shënë më lu guiu'u. Bëntsa'u më du'pë benë con bëllënë. Iurní bëte'bi më benë lu slu ciegu. ⁷ Iurní guni'i më:

—Guatibi lul rua' tanquë shtë Siloé. (Di'dzë ni runë cuntienë, el quë naguzia'a.)

Lë'ë ciegu guatibi slúhi'. Iurní bëabbrill; hia be'rquë rnall. ⁸ Iurní lë'ë ra vëcini nu los de más ra nanané lë'ë ciegu, guni'i rall:

—¿Pë lëdë lë'ëdi'i narzubë glli glli; rná'bëll gu'në?

⁹ Bëldá rall guni'i:

—Lë'ëll ndë'ë.

Stubi rall guni'i:

—Lë'ëdi'ill ndë'ë perë ziquë rlua'a ciegu rluá'all.

Mizmë lë'ë nguiu guni'i:

—Na nahia nguiu ni.

¹⁰ Iurní guna'bë di'dzë rall:

—¿Llallë bëac slul?

¹¹ Lë'ë ciegu bëquebi:

—Lë'ë nguiu naná lë Jesús bëntsa'u benë. Bëté'bi' slua nu guní'i' lua: “Gua rua' tanquë shtë Siloé të guatibi slul”. Guahia iurní. Iurë na gudibia slua, hia be'rquë rnahia.

¹² Guna'bë di'dzë rall:

—¿Guátí'i nguiu ni?

Lë'ë ciegu guni'i:

—Guënëdia'a.

Ra fariseo guna'bë dí'dzëru'u rall lu ciegu

¹³ Iurní bia'a mënë lë'ë naguc ciegu lu ra fariseo. ¹⁴ Jesús bëntsá'uhi' du'pë benë nu bënëáqui' lë'ë nguii ni dzë narzi'i ldu'u mënë. ¹⁵ Ra fariseo bëabrí guna'bë di'dzë rall lu nguii ni, llallë guc be'rquë rnall. Lë'ëll guni'ill:

—Benë bëtë'bi' slua. Iurní guatibia slua; hia iurní gunahia.

¹⁶ Iurní bëldá ra fariseo guni'i:

—Perë nguii naná bë'në ndë'ë, lëdë de Diósëdi'i zé'dëll purquë rúnëdi'ill rëspëti dzë narzi'i ldu'u mënë.

Perë sëbëldá rall guni'i:

—¿Ni mudë nall pecadurë? purquë tubi pecadurë nápëdi'i pudërë gúni' milagrë ziquë narunë më rë'.

Guc dividir ra mënë. ¹⁷ Iurní bëabrí guna'bë di'dzë ra fariseo lu naná antsë na ciegu:

—Lë'ël, ¿pë rní'il parë lë'ë nguii nabëne'e slul?

Lë'ëll guni'ill:

—Na rnia'a de quë na më tubi naruadi'dzë shti'dzë Dios.

¹⁸ Perë lë'ë rall adë gualdídi'i ldu'u rall de quë guc ciegu nguii ni nu iurne' rnall, hashtë guna'bë rall ra shtadë nguii ni. ¹⁹ Iurní guna'bë di'dzë rall lu shtadë nguii:

—¿Pë lë'ë shini të ndë'ë? naná rni'i të gulë ciegu. ¿Llallë guc ni rnall?

²⁰ Ra shtádi' bëquebi:

—Nané na'a de quë nguii ni na shini na'a nu gúlëll ciegu ²¹ perë adë chu guënëdi'i lla guc ni de quë ne' rnall. Tampuquë guënëdi'i na'a chu bënëac slull. Gulë guna'bë di'dzë lull. Hia më gúshëll; mizmë lë'ëll guëni'ill chu bënëac slull.

²² Zni guni'i ra shtadë nguii purquë rdzëbë rai' ra më shtë iádu'u. Ra mënë shtë iádu'u na rall de acuerdë guëgú rall grë ra mënë narni'i de quë Jesús na Cristo, el quë nagudili Dios parë guëni'bé'ai'. ²³ Por ni guni'i shtadë ciegu: “Gulë guna'bë di'dzë lull; hia më gúshëll”.

²⁴ Iurní ra mënë shtë iádu'u, bëabrí guna'bë rall lu ciegu; repi rall:

—Guni'i lu na'a purë verdá. Guni'i de quë Dios bënëac lë'ël nu bënë'ë graci lu më, perë lë'ë na'a nané na'a de quë Jesús na pecadurë.

²⁵ Iurní repi ciegu:

—Adë guënëdia'a si nall pecadurë u aquëdi'i; lúniquë lo quë nananéa de quë na nahia ciegu nu iurne' rnahia bien.

²⁶ Bëabrí guna'bë di'dzë rall:

—¿Pëllë bé'nëti'i? ¿Pëllë bé'nëll parë bënë'ell slul?

²⁷ Lë'ë ciegu bëquebi:

—Hia gunia'a lu të nu iurne' adë nédi'i të guëdë'ë të cuendë. ¿Pëzielú bëabrí guni'i të zni'i? ¿Ni mudë rac shtu'u të gac të shmënë nguii ni?

²⁸ Iurní gurushtiá rall. Guni'i guidzë rall lë'ë ciegu:

—Lë'ël nal shmënë nguii ni, perë lë'ë na'a rianaldë na'a lëy shtë Moisés. ²⁹ Lë'ë na'a nané na'a de quë Dios guni'i lu Moisés perë ní'i, ni siquierë adë chu guënëdi'i ca nezë bërú'ull.

³⁰ Iurní lë'ë nguii bëquebi:

—¿Lla na shgabë të? Rni'i të guënëdi'i të ca nezë bërú'ull perë gulë guná, bënëáqui' slua. ³¹ Bien nané hia'a de quë Dios rínidi'i shti'dzë ra mënë nanapë duldë; rini më shti'dzë el quë narunë adorar lë'ë më de verdá nu rini më el quë narunë según voluntá shtë më. Ni sí, rini më shtí'dzi'. ³² Pues dizdë gurështë guédchiliu, la'di chu bínidi'i de quë tubi mënë bënë'ë slu nagulë ciegu. ³³ Si talë Jesús adë zé'dëdi'i' de Dios, adë gáquëdi'i pë gúni'.

³⁴ Iurní guni'i rall guëc ciegu:

—Lë'ël gúlëll ziquë pecadurë nu nápël duldë, nu rac shtú'ul guëluá'al lë'ë na'a. Iurní gulú rall lë'ë ciegu la'ni iádu'u.

El quë narialdidi'i ldu'i, nápëdi'ill llni shtë Dios

³⁵ Jesús guc bë'a de quë lë'ë nguiu ni gulú hia'ldë rall iádu'u, hia jamás guasúdi'iru'ui' iádu'u. Iurë lë'ë më bëdia'guëllú lë'ë nguiu ni, guni'i më lull:

—¿Gu rialdí ldú'ul shti'dzë shini Dios?

³⁶ Lë'ë nguiu ni guni'i:

—Dadë, guni'i lua ¿chull më ni? të parë tsaldí ldua'a lë'i'.

³⁷ Iurní guni'i Jesús:

—Hia lë'ël gunal lúhi'. Na nahia mënë ni naquëadi'dzënu.

³⁸ Iurní lë'ë nguiu bëzullibi lu Jesús nu guní'ill:

—Rialdí ldua'a, Dadë.

³⁹ Lueguë guni'i Jesús:

—Na zelda lu guéd'chiliu të parë guna juzguë ra mënë. Zelda të parë ra ciegu guëná rall, nu parë grë ra narni'i rna rall, guëabré gac rall ciegu.

⁴⁰ Iurní bëldá ra fariseo naquëbezënu lë'ë më, guni'i rall:

—¿Ni mudë nu lë'ë na'a na na'a ciegu?

⁴¹ Jesús bëquebi:

—Si talë lë'ë të na të ciegu, ni tubi faltë nápëdi'i të lu Dios, perë cumë ziquë rni'i të de quë rna të, pues napë të duldë delantë lu Dios.

10

Comparaciuni shtë vëquërë nu lli'li

¹ Guldía rnia'a, el quë natsuté rua' gurráli shtë lli'li, na el quë naquëhapë ra ma; perë el quë naná riuté stubi tëchi, ni lë'ë nguba'në nartë'tsë ma. ² Perë el quë nariuté rua' gurráli, na vëquërë shtë ra lli'li. ³ Lë'ë naná portërë rshá'lëll rua' puertë parë riuté vëquërë shtë lli'li. Nu runguë bë'a ra lli'li cha' vëquërë ni. Rna'bë vëquërë cadë lë'ë ra ma con lë ma. Nu rgu vëquërë lë'ë ra ma la'ni gurráli. ⁴ Despuësë rgu vëquërë lë'ë ra ma shtënell, grétë' ra lli'li rianaldë tëchi vëquërë. Hia lë'ë lli'li zianaldë tëchi më purquë rini ma cha' më ⁵ perë adë rianáldëdi'i ra lli'li tubi mënë naguënédi'i ma. Al contrari, rllu'në ma lu ra mënë ni purquë adë guënédi'i ma cha' mënë ni.

⁶ Jesús bëzú comparaciuni rë' perë lë'ë rall adë guasédi'i rall lo quë naquëadi'dzë më lu rall.

Jesús na vëquërë za'quë

⁷ Iurní lë'ë Jesús bëabré guni'i më:

—Guldía rnia'a lu të, nahia rua' puertë shtë ra lli'li. ⁸ Grë ra naná bidë antsë de na, na rall ziquë nguba'në naca'a ra lli'li parë mizmë lë'ë rall, nu na rall ziquë narru'u lu ra mënë, perë ra lli'li adë bé'nëdi'i cuendë shti'dzë rall. ⁹ Na nahia puertë; el quë natsuté por na nasalvárëll, nu na rall ziquë lli'li nariuté rua' gurráli nu rru'u ma; adë runë faltë nagáu ma. Napë ra ma zihani dau.

¹⁰ Perë lë'ë nguba'në nadë más rídëll parë rbaa'nëll nu parë rguínill ra lli'li nu rzalull lë'ë ma; perë na zelda parë gapë të vidë sin fin nu parë gapë tëhin sin adë runë fáltëdi'in.

¹¹ Nahia vëquërë za'quë. Guënehia vidë shtëna por ra lli'li. ¹² El quë narunë dchi'ni nadë más por pagu, iurë lë'ëll rnall ze'dë tubi ma dushë, rsá'nëll ra lli'li; más bien rllú'nëll lu ma dushë. Iurní lë'ë ma dushë rna'zi lë'ë lli'li nu rtë'tsë ma lli'li. El quë nádi'i vëquërë shtë lli'li, rsá'nëll ra lli'li purquë nádi'ill nashtëné ma. ¹³ Así es quë nguiu rë' rllú'nëll purquë nadë más rúnëll dchi'ni por pagu; adë rúnëdi'ill importë ra lli'li.

¹⁴ Na nahia vëquërë za'quë. Runguë bé'ahia ra shi'lia nu ra shi'lia runguë bë'a rai' na.

¹⁵ Ziquë Shtada runguë bë'a na, na runguë bé'ahia lë'ë Shtada. Na rdchi'ba vidë shtëna por ra lli'li. ¹⁶ Napa stubi partidë lli'li nanádi'i ndë'ë; napë quë tsagna'ba lë'ë rall. Guëquë diaguë ma chahia; gac ma tubsë partidë nanapë tubsë vëquërë.

¹⁷ 'Lë'ë Dadë Dios rac shtu'u na purquë rdé'ëhia vidë shtëna; gatia por ra mënë nu despuësë guëabrí guëbania. ¹⁸ Ni tubi adë chu guëdchisúdi'i vidë shtëna sino na rdé'ëhia vidë shtëna por voluntá shtëna, nu napa pudërë de quë despuësë guëdë'ahin, guëbania stubi. Zni na ordë nabëna recibir de Shtada.

¹⁹ Iurë ra contrari shtë më bini rall grë di'dzë rë', iurní bëabrí guc dividir rall. ²⁰ Cantidá rall guni'i:

—¿Pëzielú runë të cuendë hiembrë rë'? cumë nápëll mëdzabë la'ni ldu'ull. Rac lúguëll.

²¹ Sëbëldá rall guni'i:

—Ni tubi chu nanapë mëdzabë la'ni ldu'u, gac gunë ziquë runë më rë'. ¿Ni mudë tubi nanapë mëdzabë guëdë'ëi' slu ciegu?

Adë bé'nëdi'i ra mënë recibir lë'ë Jesús

²² Hia bëga'a tiempë naldë. Ciudadá Jerusalén bë'në tucarë laní narëagná ldu'u ra mënë dzë nagualú dchi'ni shtë iádu'u. ²³ Jesús canzé rua' iádu'u ru'bë catë nanú portali shtë Salomón. ²⁴ Ra contrari shtë më bëtia'a rdondë rall lë'ë më nu guni'i rall:

—¿Guc guëni'il lu na'a clarë de quë lé'ël nal Cristo? të tsaldí ldu'u na'a. Guni'i por derechë tubigasë të guënë na'a de verdá nal el quë nagudili Dios parë guë nibé'al.

²⁵ Guni'i Jesús:

—Hia gunia'a lu të perë adë nédi'i të tsaldí ldu'u të shti'dza. Grëtë' cusë el quë nabëna, guc por pudërë shtë Shtada; ra milagrë ru'a'ain de quë nahia shini Dios ²⁶ perë lë'ë të adë nédi'i të tsaldí ldu'u të shti'dza purquë nádi'i të shi'lia. Hia gunia'a lu të antsë. ²⁷ Ra shi'lia rini shti'dza nu nanéa ra lli'li shtëna, nu lë'ë ra shi'lia ridë naldë na. ²⁸ Na rdë'a lë'ë rall vidë sin fin; jamás adë tsagnítidi'i rall parë siempërë. Ni tubi adë chu cúdi'i shi'lia lu guiahia. ²⁹ Shtada bëne'e lë'ë rall parë na. Lë'ë më na más më ru'bë quë grë nanabani. Napë më pudërë nu adë ni tubi chu cúdi'i shi'lia lu guia'a Shtada. ³⁰ Lë'ë Shtada con na, na na'a tubsë.

³¹ Iurní ra contrari shtë Jesús bëabrí guna'zi rall guë'ë parë guëlda'a rall lë'ë Jesús. ³² Jesús guni'i lu rall:

—Cantidá cusë za'quë bëna delantë lu të por pudërë shtë Shtada, ¿por guadë puntë naguëne'e guë'ë të na?

³³ Guni'i rall:

—Adë chu guënë'edi'i guë'ë lé'ël por tubi cusë za'quë nabé'nël sino quë guní'il mal cuntrë Dios. Nguiu nal perë rní'il nal Dios.

³⁴ Iurní guni'i Jesús:

—La'ni lëy shtë hia'a naescritë: “Guni'ihia lë'ë të na të dioses”, ³⁵ nu nané hia'a de quë Sagradas Escrituras na verdá, adë chu gúnëdi'i anular shti'dzë më catë bërulë ra mënë dioses, grëtë' ra nabë'në recibir shti'dzë më. ³⁶ Talë Dios gulë na nu bë'në ldai' më na nu bëshe'ldë më na lu guë'dchiliu, ¿pëzielú rni'i të de quë na gunia'a di'dzë cuntrë Dios iurë gunia'a lu të: “Nahia shini Dios”? ³⁷ Si talë quëhúnëdia'a dchi'ni shtë Shtada, adë tsaldídi'i ldu'u të na. ³⁸ Perë si talë runa milagrë con pudërë shtë Dios, aunquë adë rialdídi'i ldu'u të na, gulë tsaldí ldu'u të lo quë naquëhuna të gac bë'a të nu tsaldí ldu'u të purquë Shtada quëhúni' grëtë' cusë ni por na; unidë na na'a.

³⁹ Bëabrí rall stubi parë gua'a rall lë'ë më präsi perë Jesús bëru'u guia'a rall.

⁴⁰ Iurní Jesús bëabrí stubi ladë cu' guia'a guë'ë'gu Jordán, mizmë lugar catë bëchu'bë nisë Juan ra mënë guëlútë'. Ndë bëa'në më. ⁴¹ Cantidá mënë guagná rall lë'ë më nu guni'i rall:

—De verdá Juan adë bé'nëdi'i' milagrë ru'bë nanianá ra mënë perë grëtë' el quë naguni'i Juan shcuendë nguui rë', verdá nahin.

⁴² Cantidá ra mënë gualdí ldu'u rall lë'ë Jesús lugar ni.

11

Guti Lázaro

¹ La'ni guë'dchi Betania guquërelde Lázaro con chupë zánëll, María nu Marta. Rac ll'u Lázaro. ² Mizmë María ni antsë gati Jesús, bëtë'bëi' sëiti nashi guëa' Jesús nu bëcuë'dchi' con guitsë guëqui' guëa' më. Zanë María rac llú'ull. ³ Marta nu María bëshe'ldë bëldá mëne naguaguëchi lu Jesús:

—Dadë, lë'ë el quë nalé rac shtú'ul, lé'ëll rac llú'ull.

⁴ Iurë bini më lo quë naguni'i rall, guni'i më:

—Galguidzë rë' adë tsalúdi'i con galguti, más bien parë guëná të pudërë shtë Dios, nu por galguidzë rë' ra mëne guëni'i rall llëru'bë na pudërë shtëna. Guëni'i rall llëru'bë na pudërë shtë shini Dios.

⁵ Nalé guc shtu'u Jesús Marta nu bëldëll nu Lázaro. ⁶ Iurë lë'ë ra mëne repi lu Jesús de quë Lázaro rac llú'i', bëa'në më chupë dzë catë nanú më. ⁷ Despuësë guni'i më lu ra shini gusë'dë më:

—Cha guiá hia'a stubi hashtë Judea.

⁸ Guni'i rai' lu më:

—Mësë, ¿ni mudë tsal Judea stubi? Guc ldu'u ra contrari shtënël niaguini rall lé'ël con guë'ë.

⁹ Jesús guni'i:

—¿Pëllë lëdë guldídi'i narni'i: “Chi'bë chupë iurë napë tubi dzë”? Si talë chu zia'a rdzë, adë rrëldëdi'ill purquë rnall lu llni shtë ngubidzë, ¹⁰ perë si talë chu zia'a gue'lë, ni sí, rrelde ni purquë runë faltë llni.

¹¹ Despuësë de guni'i Jesús di'dzë rë', guni'i më:

—Lë'ë amigu shtë hia'a, Lázaro, gutëga'si perë na tsacua'ñia lé'ëll.

¹² Iurní lë'ë ra shini gusë'dë më guni'i:

—Dadë, si talë naga'si Lázaro, guëáqui'.

¹³ Perë Jesús quëgni'i de quë Lázaro guti. Ra shini gusë'dë më runë shgabë rai' de quë quëadi'dzë më shcuendë mbëca'ldë. ¹⁴ Iurní clarë guni'i më:

—Lázaro hia guti ¹⁵ perë na rquitë ldua'a de quë núdia'a con lé'i' parë tsaldí ldu'u të na. Cha guiá guëná hia'a lé'i'.

¹⁶ Iurní lë'ë Tomás, el quë narni'i rai' Cuachi, guni'i' lu los de más shini gusë'dë më:

—Cha guiá hia'a nu lë'ë hia'a të parë gatinú hia'a lë'ë më ndë.

Jesús bëcua'ñi tēgulē

¹⁷ Iurë bēdchini Jesús guēlladchi Betania, bīni' lē'ë Lázaro hia guc tapë dzë bëgá'chi'.

¹⁸ Betania naquë guēlladchi rua' Jerusalén cumë ziquë chupë kilómetro guērudë.

¹⁹ Cantidá më israelitë guaguë'në visitar lē'ë Marta nu María parë gac consolar rai' por tēgulë, zanë rai'. ²⁰ Iurë Marta guc bë'a de quë Jesús ziagdchini, bërú'ui'; guagtsa'guēlúhi' lē'ë Jesús perë María bëa'në hiu'u. ²¹ Marta guni'i lu Jesús:

—Dadë, si talë niaquërdël ndë'ë, adë niátidi'i zana. ²² Perë nanéa de quë Dios guëne'e grëtë' lo quë naná rná'bël lu më.

²³ Jesús guni'i lu Marta:

—Lë'ë zánël guëabrí guëbáni'.

²⁴ Marta guni'i:

—Nanéa de quë guëabrí guëbáni' iurë guëbani ra tēgulë stubi, lúltimë dzë.

²⁵ Jesús guni'i:

—Rcua'ñia ra tēgulë, nu rdë'a vidë sin fin. El quë narialdí ldu'i na, aunquë nilë gútill, guëabrí guëbaniill. ²⁶ Nu grëtë' el quë nanabani iurne' nu tsaldí ldú'ull na, jamás adë gátidi'ill. ¿Gu rialdí ldú'ul ndë'ë, Marta?

²⁷ Marta guni'i iurní:

—Aha! Dadë, rialdí ldua'a de quë nal Cristo, shini Dios, el quë nanapë quë guëdchini lu guë'dchiliu.

Jesús bi'ni rua' ba'a

²⁸ Despuësë de guni'i Marta di'dzë rë', guagná'bëi' béldi' María. Iurní guni'i Marta guitsë guitsë:

—Hia lë'ë mësë nanú ndë'ë. Lë'i' quëgná'bëi' lë'ël.

²⁹ Lueguë guasuldí María nu guagnáhi' lë'ë Jesús. ³⁰ Jesús la'di tsutédi'i më guë'dchi. Lë'ë më quërelde më lugar catë bëdia'guëlu më Marta. ³¹ Iurë ra më guë'dchi ni, ra nabëdchini parë gac consolar rai', guná rall guzia'a María, guasuldí rall nasesë. Guagnaldë rall lë'ë María; guni'i lu sa' rall:

—Guzia'a María rua' ba'a parë gú'ni' nga'li.

³² Iurë lë'ë María bédchini catë zuga'a Jesús, bëzullibi María guëa' Dadë nu guni'i':

—Dadë, si talë nanul ndë'ë, adë niátidi'i zana.

³³ Iurë lë'ë Jesús guná ru'në María, nu guná më lu ra mënë narunë compa'ni lë'ë zanë tégulë, nu guná më ru'në rai', nalë bédchini tristë la'ni ldu'u më, demasiadë gubini ldu'u më. ³⁴ Guna'bë di'dzë më lu ra mënë:

—¿Ca bëga'chi tégulë?

Guni'i' rall:

—Dadë, gude'e guënal.

³⁵ Iurní Jesús bí'ni'. ³⁶ Ra mënë guni'i' iurní:

—Gulë guná, blac rac shtu'u më lë'ë tégulë.

³⁷ Perë bëldá ra mënë guni'i':

—Ndë'ë lë'ë el quë nabëdë'ë slu ciegu, ¿pëllë nápi' pudërë parë niátidi'i Lázaro?

Jesús bëcua'ni Lázaro ladi ra tégulë

³⁸ Jesús nalë gubini ldú'i' stubi. Iurní guabi'guë më rua' ba'a. Nahin ziquë tubi nichë la'ni dani. Da'u ruahin tubi guë'ë ru'bë. ³⁹ Jesús guni'i':

—Gulë bédchisú guë'ë rë'.

Marta, zanë tégulë, guni'i':

—Dadë, perë rldia'a nahiu'dzë tégulë purquë hia guc tapë dzë gúti'.

⁴⁰ Perë Jesús guni'i':

—¿Pë adë guni'idia'a lul de quë si talë tsaldí ldú'ul na, guënal pudërë shtë Dios?

⁴¹ Iurní bédchisú rall guë'ë nananú rua' ba'a. Jesús gubi'a lu gube'e nu guni'i' më:

—Dadë, dushquíllil purquë rínil grétë' lo quë narna'ba lul. ⁴² Nanëa de quë lë'ël rquë diáguël shti'dza siemprë perë rnia'a lul por bien shtë ra mënë narëta' ndë'ë të parë tsaldí ldu'u rall de quë lë'ël bëshë'ldël na.

⁴³ Despuësë de guni'i' më ndë'ë, iurní fuertë guni'i' më:

—Lázaro, bëru'u nga'li.

⁴⁴ Lë'ë tégulë bëru'u. Ra guia'a Lázaro nu guëáhi' li'bi con lari vendas. Nu lu Lázaro da'u tubi lari. Jesús guni'i':

—Bësha'quë lari rë' të parë gac guzëáhi'.

Rac shtu'u mënë gati Jesús

(Mt. 26.1-5; Mr. 14.1-2; Lc. 22.1-2)

⁴⁵ Con milagrë ni másru'u gualdí ldu'u ra mënë israelitë shti'dzë Jesús, ra mënë nabë'në compa'ni lë'ë María. Guná rall lo quë nabë'në më nu gualdí ldu'u rall lë'ë më.

⁴⁶ Perë bëldá mënë gua rall lu fariseo nu guaguëchi rall grë lo quë nabë'në Jesús. ⁴⁷ Iurní ra fariseo nu ra jëfë shtë ra bëshuzi bédëá rall con ra Junta Suprema naná runë juzguë. Guni'i' rall lu sa' rall:

—¿Pë guëdë'na'a? Jesús quëhunë cusë ru'bë nu milagrë. ⁴⁸ Si talë guëdë'ë hia'a sí lë'ëll, grétë' mënë tsaldí ldu'u rall lë'ë Jesús, nu ra gobiernë shtë ra mënë rumanë

guëdchini rall të parë guëzalú rall iádu'u shtë hia'a. Guëdubi naciuni shtë hia'a guëdë'e rall fin.

⁴⁹ Perë tubi de lë'e rall, Caifás, nall mërë jëfë shtë ra bëshuzi izë ni; guní'i':

—Lë'e të adë guënëdi'i të ⁵⁰ nu adë rdé'edi'i të cuendë de quë más mejurë parë lë'e hia'a, gati tubsë nguiu, lédëdi'i grë guë'dchi guëniti nu guëdubi naciuni tsalú.

⁵¹ Caifás guní'idi'i zndë'e por shcuëndëll; más bien cumë nall jëfë shtë ra bëshuzi izë ni, guní'i' di'dzë rë' purquë el Espíritu Santo bënë compa'ni lé'ëll guëni'ill cusë naguër gac. Guní'ill gati Jesús shlugar naciuni Israel. ⁵² Lédë guní'idi'ill lé'ësë shcuendë naciuni Israel sino quë gati Jesús parë guëtëá më grétë' shini Dios naná bërë'tsë stubi naciuni.

⁵³ Zni dizdë dzë ni, ra contrari shtë Jesús bënë rall de acuerdë parë quini rall lë'e më.

⁵⁴ Por ni hia Jesús adë nédi'i' ziazé më shlatë shlatë Jerusalén catë ra contrari shtë më nanú, sino bër'u'u më regiuni shtë Judea. Guzia'a më tubi lugar naqué guëlladchi catë na tubi shlatë, tubi lugar nalë Efraín. Nga'li bëa'në më con ra shini gusë'dë më.

⁵⁵ Hia runë faltë stu'psë parë laní Pascu shtë ra mënë israelitë. Cantidá mënë guë'dchi gua rall Jerusalén parë gac laní. Bënë tucarë gunë rall custumbrë parë gac limpi rall según custumbrë shtë rall antsë bëga'a laní. ⁵⁶ Ra mënë quëguili rall lë'e Jesús. Iurë rëta' rall iádu'u ru'bë, guna'bë di'dzë lu sa' rall:

—¿Pë zidë Jesús lu laní u adë guídëdi'ill?

⁵⁷ Ra fariseo nu ra jëfë shtë ra bëshuzi gunibë'a rall de quë si talë chu guini u chu guná lu Jesús, tsanú rall rsunë të parë guëna'zi rall lë'e më prësi.

12

Bëtia'a María nisë nashi guëa' Jesús

(Mt. 26.6-13; Mr. 14.3-9)

¹ Shu'pë dzë antsë laní Pascu, Jesús gua guë'dchi Betania catë quëreldë Lázaro. Lázaro na el quë nabëcua'ni Jesús ladi ra tégulë. ² Nga'li bënë rall tubi shtse parë Jesús, gau më. Marta bënë sirvë lu mellë. Lázaro guzubënúhi' Jesús lu mellë. ³ Iurní lë'e María bédchininú tubi guërudë litro sëiti nashi shtë nardo. Lasaquin zihani dumí. Bëtë'bëi' sëiti ni guëa' Jesús. Iurní bëcué'dchi' guëa' më con guitsë guëqui'. Guëdubi la'ni hiu'u gu'të olor nashi.

⁴ Iurní guni'i' tubi shini gusë'dë më, Judas Iscariote, mizmë Judas nagunë intriegu lë'e Jesús, guni'i' Judas:

⁵ —¿Pëzielú niatuu' nisë nashi rë' por tsunë gahiu'a bëllë bédchichi parë guëdë'e hia'a ca'a prubi?

⁶ Perë Judas adë guní'idi'ill zni purquë bëga'a ldu'ull ra prubi sino nall nguba'në. Nall tesurërë shtë dumí nu rbaa'nëll dumí lo quë nardë'e ra mënë. ⁷ Iurní guni'i' Jesús:

—Zuzú na'a purquë bé'ni' zni'i' por dzë na guëga'cha. ⁸ Ra prubi zuga'a con lë'e të guëdubi tiempë perë na lédë cuezënúdia'a lë'e të guëdubi tiempë.

Guc shtu'u mënë quini rall Lázaro

⁹ Cantidá ra më israelitë guc bë'a rall de quë Jesús nanú Betania. Gua rall nga'li, lédë niá'asëdi'i parë guëná rall lu Jesús sino quë rac shtu'u rall guëná rall lu Lázaro, el quë nabëcua'ni Jesús ladi ra tégulë. ¹⁰ Iurní lë'e ra jëfë shtë ra bëshuzi gu' rall de acuerdë parë quini rall Lázaro ¹¹ purquë por shti'dzë Lázaro cantidá ra mënë israelitë bësa'në rall ldai' shtë ra fariseo nu gualdí ldu'u rall Jesús.

Guaté Jesús ciudá Jerusalén ziquë rëy

(Mt. 21.1-11; Mr. 11.1-11; Lc. 19.28-40)

¹² Zihani mënë gua Jerusalén parë laní Pascu. Stubi dzë bini rall de quë Jesús ziadgchini parë ciudá Jerusalén. ¹³ Iurní bëchuguë rall llicu hiaguë zini parë guagtsa'guëllú rall lë'e më, fuertë guni'i' rall:

—Gunë Dios salvar. Llëru'bë na Rëy shtë hia'a naze'dë por lë Dadë Dios. Benditë na Rëy shtë Israel.

¹⁴ Jesús gudchibë më tëchi burrë. Zni rni'i Sagradas Escrituras:

¹⁵ Adë rdzëbëdi'i të, mënë naquërelde guë'dchi Sión.

Gulë guná Rëy shtënë të; ze'dë guëdchíni'.

Dchí'bi' tëchi burrë.

¹⁶ Ra shini gusë'dë më adë guasëdi'i rai' lueguë; hashtë más despuësë iurë lë'ë Jesús guashtëhi' ladi ra tēgulë, iurní bēagná ldu'u rai' grētë' ndë'ë naescritë lo quë narni'i la'ni Sagradas Escrituras shcuendë Jesús. Bēagná ldu'u rai' lo quë naguc con Jesús.

¹⁷ Nu ra mënë nazunú Jesús iurë lë'ë më guna'bë më Lázaro la'ni ba'a nu bëcua'ñi më lë'ë Lázaro ladi ra tēgulë, biadi'dzë rall lu ra mënë lo quë naguná rall. ¹⁸ Por ni ra mënë bëru'u; guagtsa'guëlu rall lë'ë Jesús. Bini rall de quë Jesús bë'në milagrë con Lázaro ¹⁹ perë ra fariseo guni'i lu sa' rall:

—¿Gu rna të ni tubi adë chu pë rúnëdi'i? Gulë guná, grë ra mënë naré lu guë'dchiliu, zianaldë rall lë'ë Jesús.

Bëldá mënë griego gudili rall Jesús

²⁰ Entrë ra mënë nabëdchini Jerusalén parë gunë rall adorar Dios, nanú bëldá mënë griego. ²¹ Guabi'guë rall lu Felipe më Betsaida, tubi guë'dchi shtë Galilea. Bë'në rall ruëguë lu Felipe; guni'i rall:

—Dadë, rac shtu'u na'a guená na'a lu Jesús.

²² Felipe guagni'i lu Andrés. Guërupë rai' guaguëchi rai' lu Jesús de quë ra më griego rac shtu'u rall guená rall lu më. ²³ Iurní Jesús guni'i:

—Ne' bëga'a iurë të guëlua'a Dios llëru'bë na pudërë shtëna, nguiu nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu. ²⁴ Guldía rnia'a, si talë tubi bë'dchi trigu adë ldáguëdi'in la'ni guiu'u nu ratsu luhin, todavía nahin tubsë bë'dchi, perë si talë ldaguë bë'dchi lu guiu'u nu gatsu luhin, tsaldanin nu guëne'ain zihani bë'dchi. ²⁵ El quë naquëhapë vidë shtëni' no más parë mizmë lé'ëll, segurë guënitin, perë el quë naná dispuestë guënitin vidë shtëni' por na, guëbánil parë siemprë. ²⁶ Si talë chu rac shtu'u gunë sirvë lua, napë quë gue'dë náldëll na. Catë riahia, ndë guëdzëlë el quë narunë sirvë lua. Si talë chu gunë sirvë lua ziquë shmëna, gunë Shtada honrar nguiu ni.

Guni'i Jesús lu shini gusë'dë më gati më

²⁷ Guni'i Jesús:

—Iurne' adë rbedchídi'i ldua'a perë ¿pë guna? ¿Ni mudë guënia'a lu Shtada: “Bëlá na lo quë nagaca”? purquë parë ni zelda lu guë'dchiliu. ²⁸ Dadë, bëlua'a pudërë nanápël.

Iurní bēdchini tubi bë nabëru'u lu gubë'e. Guni'i bë:

—Hia guc bëluá'ahia pudërë shtëna, nu guëluá'ahia pudërë shtëna stubi.

²⁹ Ra mënë zihani narëta' nga'li, bini rall lë'ë bë. Bëldá rall guni'i de quë nguizi'u gubë. Sëbëldá rall guni'i:

—Tubi ianglë biadi'dzë lu më dizdë gubë'e.

³⁰ Iurní Jesús guni'i:

—Lëdë por nádi'i bēdchini bë rë' sino por lë'ë të parë tsaldí ldu'u të. ³¹ Iurne' bëga'a iurë de quë lë'ë guë'dchiliu rë' gac juzguë. Nu iurne' guësëllu'në Dios lë'ë Satanás, el quë narnibë'a mënë shtë guë'dchiliu. ³² Iurë lë'ë ra mënë guëquë'ë rall na lu cruz, manërë ni guëna'ba grë ra mënë lua.

³³ Zni guni'i më lu rall parë guëdë'ë rall cuendë lla mudë gati më. ³⁴ Ra mënë guni'i rall lu Jesús:

—Riasé na'a por ra Sagradas Escrituras de quë lë'ë Cristo guëbáni' parë siemprë. ¿Pëzielú rní'il de quë lë'ë nguiu nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu, gac crucificári'? ¿Chu na el quë nabëshe'ldë Dios?

³⁵ Iurní Jesús guni'i lu rall:

—Por stu'pë tiempë nanú llni entrë ladi të. Gulë tsagla'guë tsanaldë të llni. Gulë cue mientras napë të llni të parë adë guëná'zidi'i nacahi lë'ë të terciuni. Na ziquë el quë narzë lu nacahi; rdé'ëdi'ill cuendë ca nezë tsall. ³⁶ Gulë tsaldí ldu'u të lë'ë llni mientras zuga'a llni lu gué'dchiliu. Zni gac të shini Dios nanapë llni shtë më la'ni ldu'u të.

Despuësë de guni'i më ra cusë rë', Jesús guzia'a nu bëca'chilú më lu rall.

Guná ra mënë milagrë shtë Jesús perë gualdídi'i ldu'u rall

³⁷ Jesús bë'në zihani milagrë ru'bë lu ra mënë perë adë gualdídi'i ldu'u rall na më shini Dios. ³⁸ Pues zni gac cumplir naguni'i Isaías, tubi nabíadi'dzë shti'dzë Dios guahietë. Bëquë'ë Isaías:

Dadë, ¿chull gualdí ldu'u diza'quë shtë hia'a?

¿Chull gualdí ldu'u iurë bëluá'al pudërë shtë'nël lúhi'?

³⁹ Por ra di'dzë rë' adë bé'nëdi'i rall gan tsaldí ldu'u rall purquë nu zac naescritë la'ni mizmë librë shtë Isaías:

⁴⁰ Dios bë'në ra mënë ciegu nu bé'ni' naguëdchi ldu'u rall të parë adë guënádi'i rall con slull,

nu tsasédi'i rall con ldu'u rall.

Guquin parë adë guëabrídi'i ldu'u rall con Dadë Dios të gunëac më lë'ë rall.

⁴¹ Isaías guni'i zndë'ë purquë gunáhi' lu Jesucristo de quë llëru'bë na pudërë shtë më.

⁴² Zihani më narnibë'a, gualdí ldu'u rall lë'ë Jesús perë adë nédi'i guëni'i rall delantë lu mënë de quë na rall shmënë Jesús. Bëdzëbë rall ra fariseo të parë guëgúdi'i ra fariseo lë'ë rall la'ni iádu'u. ⁴³ Más bëquitë ldu'u rall gunë mënë alabar lë'ë rall quë nihunë rall cumplir voluntá shtë Dios.

Ra di'dzë shtë Jesús gunë juzquë ra mënë

⁴⁴ Jesús guni'i fuertë:

—El quë natsaldí ldu'i na, lëdë niá'asédi'i na rialdí ldu'i sino también rialdí ldu'i Shtada el quë nabëshe'ldë na. ⁴⁵ El quë narná lua, rna lu më el quë nabëshe'ldë na. ⁴⁶ Nahia llni. Zelda lu gué'dchiliu. Grétë' el quë narialdí ldu'i na, adë guëá'nëdi'ill la'ni nacahi. ⁴⁷ Si talë tubi de lë'ë të rini të shti'dza, perë adë rzu'bë diáguëdi'ill shti'dza, lëdë nádi'i guna condenar mënë ni purquë adë zéldëdia'a lu gué'dchiliu parë guna condenar lë'ë ra mënë sino zelda parë guna salvar ra mënë. ⁴⁸ El quë naguëquë guia'a na nu adë rialdídi'i ldu'u shti'dza, nápëll el quë nagunë condenar lë'ëll. Ra di'dzë nagunia'a lull, ni nagunë condenar ra mënë ni lúltimë dzë. ⁴⁹ Adë ruadí'dzëdia'a según voluntá shtëna; lë'ë Shtada el quë nabëshe'ldë na, gunibé'ai' na parë guënia'a lu të. Lo quë nabëluá'ahia, na mandamientë shtë Dios. ⁵⁰ Nu rac bé'ahia el quë nagunë cumplir mandamientë shtë Shtada, nápëll vidë eternë. Grë lo quë narnia'a, ze'dë de Shtada; lo quë naguni'i më lua, zni ruadi'dza.

13

Jesús gudibi guëa' ra poshtë

¹ Antsë bédchini laní Pascu, rac bë'a Jesús de quë hia lë'ë iurë bëga'a parë gati më nu guësëa'në më ra shini gusë'dë më; guzëa më lu Shtadë më. Nalé gac shtu'u më ra shini gusë'dë më nananú gué'dchiliu. Guc shtu'u më lë'ë rai' hashtë gati më.

² Hia gualú shtse shtë Pascu, iurní lë'ë mëdzabë bëu' la'ni ldu'u Judas Iscariote, shini Simón. Bë'në mëdzabë parë rac shtu'u Judas gúnëll intriegu lë'ë Jesús guia'a ra contrari shtë më. ³ Jesús hia gac bë'a de quë ze'dë më de Dios nu guëabrí më con Dios nu lë'ë Dadë bédë'ë grétë' pudërë parë Jesús. ⁴ Guasuldí më lu mellë. Iurní bédchisú më lari lu guia'a nanacu më. Bëldi'bi më tubi toallë la'ni më. ⁵ Iurní gudé më nisë la'ni tubi natsë'ë. Guzublú më gudibi më guëa' ra shini gusë'dë më nu bëshá më toallë nanua'a më guëa' shini gusë'dë më parë guëbidchi nisë.

⁶ Iurë bédchini më lu Simón të quíbi' guëa' Simón Pedro, perë Pedro guni'i:

—¿Pë lé'ël quíbil guëahia?

⁷ Jesús guchi lu Pedro:

—Iurne' adë riasédi'il lo quë naquëhuna perë despuësë sí, tsasël.

⁸ Perë Pedro guni'i:

—Jamás adë quíbidil' guëahia.

Jesús guchi lu Pedro:

—Si talë guëzunédia'a lé'ël, hiadë nádi'il shmëna.

⁹ Guni'i Simón Pedro:

—Iurne' pë Dadë, lëdë niá'asédi'i guëahia tsati sino también guiahia nu guëca.

¹⁰ Perë Jesús guni'i:

—El quë naná gualú guzë, adë rqu'i'nidi'i gázëll stubi, nadë más guëa'll tsati. Hia lë'ë të limpi ldu'u të perë lëdë grédi'i të.

¹¹ Guni'i më adë grédi'i rai' na rai' limpi purquë guc bë'a më chu gunë intriegu lë'ë më. Por ni guni'i më: “Lëdë grédi'i të na të limpi”.

¹² Despuësë de gudibi më guëa' ra shini gusë'dë më, Jesús bëabrí gutë më shabë më; iurní guzübë më stubi lu mellë. Guni'i më:

—¿Gu riasé të lo quë naná bëna? ¹³ Lë'ë të rni'i të nahia mësë nu Dadë shtë të. Napë të rsunë purquë ni nahia. ¹⁴ Pues na, mësë nu Dadë shtë të, gudibia guëa' të nu zac lë'ë të napë quë quibi të guëa' sa' të. ¹⁵ Na bédchi'ba tubi muestrë parë lë'ë të. El mizmë ni gunë të con sa' të ziquë nabëna. ¹⁶ Guldía rnia'a, tubi muzë adë lasáquëdi'ill más quë shlámi'; más lasac nabëshe'ldë lë'ë muzë. ¹⁷ Si talë rdë'ë të cuendë lo quë narnia'a lu të nu gunë të cumplirin, iurní rquitë ldu'u të.

¹⁸ Adë quëgní'idia'a de grë të. Na rac bé'ahia guadë el quë nagulëhia perë napë quë gac cumplir lo quë narni'i Sagradas Escrituras: “El quë naraunú na, ni bë'në cuntrë na parë gatia”. ¹⁹ Dizdë iurne' rnia'a lu të antsë gac ndë'ë të parë gac bë'a të nahia el quë nagunia'a nu parë tsaldí ldu'u të shti'dza iurë lë'ë ndë'ë gac. ²⁰ Guldía rnia'a lu të, el quë nagunë recibir el quë naná bëshe'lda, ni gunë recibir na, nu el quë nagunë recibir na, ni gunë recibir el quë nabëshe'ldë na.

Guni'i Jesús de quë Judas gúnëll intriegu lë'ë më

(Mt. 26.20-25; Mr. 14.17-21; Lc. 22.21-23)

²¹ Iurë gualú guni'i Jesús di'dzë ni, nalé bë'në më llgabe la'ni ldu'u më; nalé gubini ldu'u më. Iurní guni'i më con di'dzë clarë:

—Guldía rnia'a, tubi de lë'ë të gunë intriegu na lu galguti.

²² Ra poshtë guzublú gubi'a rai' lu sa' rai' perë adë bédé'ëdi'i rai' cuendë chu gunë intriegu lë'ë më. ²³ Tubi de lë'ë rai', el quë narac shtu'u më, zúbi' cula'ni Jesús; caniháuhi'.

²⁴ Simón Pedro bë'në sëñi con guiá'ai' të guëna'bë di'dzë nguii ni lu Jesús, chu gunë intriegu lë'ë më. ²⁵ Iurní nguii ni guni'i lu Jesús:

—Dadë, ¿chull gunë intriegu lé'ël?

²⁶ Jesús bëquebi:

—Guëtiá'ahia pedasë guetështildi la'ni platë nu guëdë'ahin ca'a nguii nagunë intriegu na.

Iurní bëtia'a Jesús guetështildi la'ni platë nu bédë'ë më pedasë cua'a Judas Iscariote, shini Simón. ²⁷ Judas bë'në recibirin; lueguë lueguë Satanás guaté la'ni ldu'ull. Iurní Jesús guni'i lu Judas:

—Lo quë narac shtú'ul gúnëll, bë'nin lueguë.

²⁸ Perë ni tubi de los de más poshtë adë guc bé'adi'i rai' pëzielú guni'i më zndë'ë lu Judas. ²⁹ Cumë Judas guc tesurërë shtë dumí, bældá rai' bë'në rai' llgabë de quë Jesús rac shtu'u tsasi'i Judas lo quë naná rqui'ni lu laní, u tal vez guëdë'ë Judas gu'në ca'a ra

prubi. ³⁰ Despuësë de lë'ë Judas bë'në recibir tubi ldë guetështildi, lueguë bëru'ull. Hia riu' gue'lë.

Mandamientë cubi shtë Jesús

³¹ Despuësë de lë'ë Judas bëru'u, Jesús guni'i:

—Iurne' guëlua'a Dios de quë llëru'bë na pudërë shtë nguiu nabëshe'ldë më lu guë'dchiliu, nu zihani mënë gunë rall alabar Dios por lo quë naguna; guëni'i rall llëru'bë na pudërë shtë më. ³² Si guëlua'a llëru'bë pudërë shtë Dios por lo quë naguna, también guëlua'a më llëru'bë na pudërë shtëna. Adë gac ldë'ë më parë gúni' cumplirin. ³³ Lë'ë të narac shtua'a, adë zúdia'a con lë'ë të llëru'bë tiempë. Lë'ë të tsatili të na perë cumë ziquë gunia'a lu contrari shtëna más antsë, rnia'a lu të lo mizme iurne'. Rnia'a lu të stubi de quë adë gáquëdi'i tsa të catë guzëahia. ³⁴ Perë rnehia tubi mandamientë cubi parë lë'ë të de quë gac shtu'u të bëchi sa' të. Cumë ziquë na rac shtua'a lë'ë të, zníga'a lë'ë të napë quë gac shtu'u të sa' të. ³⁵ Si talë gac shtu'u të sa' të de verdá, grë mënë shtë guë'dchiliu guëdë'ë rall cuendë de quë na të shmëna.

Guni'i Jesús lu Pedro, gúni' negar lë'ë më

(Mt. 26.31-35; Mr. 14.27-31; Lc. 22.31-34)

³⁶ Simón Pedro guna'bë di'dzë lu Jesús:

—Dadë, ¿ca tsal?

Jesús guni'i:

—Catë guzëahia, hiadë gáquëdi'i gue'dë náldël lueguë perë despuësë, sí, iurní gue'dë náldël na.

³⁷ Iurní lë'ë Pedro guni'i:

—Dadë, ¿pëzielú gáquëdia'a gue'dë nalda lë'ël iurne'? Na nahia dispuestë guënehia vidë shtëna nu gatinúal.

³⁸ Jesús guni'i iurní:

—¿Guënë'el vidë shténël por na? Guldía rnia'a lul, antsë lë'ë gay guëllidchí, guëní'il lu ra mënë de quë adë runguë bé'adi'il na. Tsunë vueltë guëní'il zni.

14

Jesús na nezë parë gube'e

¹ 'Gulë cue'zë rquëdi'ni ldu'u të. Gulë tsaldí ldu'u të Dios nu gulë tsaldí ldu'u të na. ² Lidchi Shtada nanú zihani lugar parë guëquërelde të; si talë adë nádi'in zni, hia nianí'ihia lu të. Zni gac tsaguëna preparar tubi lugar parë lë'ë të. ³ Despuësë de bëna preparar lugar ni, iurní guëabría stubi con lë'ë të, guëquërelde'nú të na lidchi Shtada catë quërelde. ⁴ Lë'ë të nané të ca nezë guzëahia nu nané të nezë ni. ⁵ Repi Tomás:

—Dadë, adë chu guënëdi'i ca nezë tsal. ¿Llallë guënë na'a nezë?

⁶ Jesús bëquebi:

—Nahia nezë parë gube'e; na ruadi'dza verdá; rdë'a vidë sin fin; sulë por na gac guëdchini mënë lu Shtada. ⁷ Si talë lë'ë të runguë bë'a të na, nu zac Shtada runguë bë'a të. Nu lë'ë të hia runguë bë'a të lë'i' dizdë iurne' purquë guná të lu më.

⁸ Iurní Felipe guni'i:

—Dadë, bëlua'a Dios guëná na'a lúhi', hia con ni na'.

⁹ Guni'i Jesús:

—Felipe, ¿blac tiempë quëbezënúa lë'ë të nu todavía adë guënëdi'i të chu nahia? El quë naguná lua nu zac gunall lu Shtada. Néti'i, ¿pëzielú rná'bël de quë rac shtú'ul guënal lu Dadë Dios? ¹⁰ ¿Pëllë adë riasël na quëbezënúa Dadë nu Dadë quëbezënúhi' na? Grë lo quë narnia'a lu të, lëdë shcuendë iúbidia'a; lë'ë Dadë quëbezënúhi' na; lë'ë më quëhunë më shchi'ni më. ¹¹ Gulë tsaldí ldu'u të de quë Dadë quëbezënúhi' na nu na quëbezënúa lë'ë më. Si talë adë rac tsaldídi'i ldu'u të shti'dza, gulë tsaldí ldu'u të na por ra milagrë nabëna delantë lu të. ¹² Guldía rnia'a, el quë natsaldí ldu'i shti'dza, gúnëll mizme dchi'ni

naquëhuna, nu hashtë más cusë nalasac gúnëll purquë guzëahia catë quëbezë Shtada. ¹³Grétë' lo quë naguëna'bë të lu Shtada por nombre shtëna, gúnahin. Grë lo quë narna'bë të por nombre shtëna, gúnahin të parë shini Dios guësëdchini labansë lu Dadë Dios. ¹⁴Na guna cualquier cusë parë lë'ë të, grë lo quë naguëna'bë të por nombre shtëna.

Guni'i Jesús guëshe'ldë më Espiritu Santo

¹⁵'Si talë rac shtu'u të na, gulë bëzu'bë diaguë mandamientë shtëna. ¹⁶Nu guna ruëguë lu Dadë Dios të guëshe'ldë më stubi natsagla'guë guëne'e cunseju parë lë'ë të nu cuezënúhi' lë'ë të parë siembrë. ¹⁷Náhi' Espiritu Santo naruadi'dzë verdá. Ra mënë shtë guédchiliu, adë nédi'i gunë rall recibir lë'ë më purquë adë rnádi'i rall lúhi' nu adë runguë bé'adi'i rall lë'i'; perë lë'ë të runguë bë'a të lë'i' purquë lë'i' quëbezënúhi' lë'ë të. Quëhúni' compa'ni lë'ë të. ¹⁸Adë guësëá'nédia'a lë'ë të ziquë bëzebi. Guëabría stubi parë guëquërdënúa lë'ë të. ¹⁹Stu'pë tiempë quërdënúa lë'ë të perë hia lë'ë mënë shtë guédchiliu, adë guënádi'i rall lua. Lë'ë të guëná të lua stubi. Lë'ë të guëbani të purquë nabania. ²⁰Dzë ni guëdë'ë të cuendë de quë na con Shtada unidë na na'a, nu guëdë'ë të cuendë de quë unidë na hia'a, lë'ë të con na. ²¹El quë narac bë'a nu rzu'bë diaguëll mandamientë shtëna, mënë ni rac shtú'ull na de verdá. Nu Shtada rac shtú'ui' el quë narac shtu'u na, nu zac na rac shtua'a lë'ë narac shtu'u na. Nu guëluá'ahia pudërë shtëna lúhi'.

²²Iurní Judas, lëdë Iscariótëdi'i, guní'ill lu Jesús:

—Dadë, ¿pëzielú rní'il guëluá'al pudërë shtënël lu na'a perë adë guëluá'adi'il pudërë shtënël lu mënë shtë guédchiliu?

²³Jesús guni'i:

—El quë narac shtu'u na de verdá, guëzu'bë diaguëll shti'dza. Shtada gúni' gac shtú'ui' lë'ë nguii ni, nu Shtada con na guëdchini na'a; guëlezënú na'a lë'ëll. ²⁴Perë el quë adë rac shtú'udi'i na, tampuquë guëzu'bë diaguëll shti'dza. Diza'quë shtëna nabini të, lëdë shtënédia'ain sino shtënë Dadë Dios, el quë nabëshe'ldë na lu guédchiliu.

²⁵'Quëgnia'a lu të grë ndë'ë mientras quëbezënúa lë'ë të ²⁶perë lë'ë Espiritu Santo, el quë naguëne'e cunseju parë lë'ë të, Shtada guëshe'ldë lë'i'; cuezënúhi' shlugara nu guëluá'ai' lë'ë të grëtë' lo quë nagunia'a lu të. Guëni'i' la'ni ldu'u të, të parë guëagná ldu'u të enseñansë shtëna.

²⁷'Paz shtëna guësëana parë lë'ë të, cuedchí ldu'u të. Ra mënë shtë guédchiliu gúnëdi'i rall gan cuedchí ldu'u të perë na sí, por na cuedchí ldu'u të. Gulë cue'zë rquëdi'ni ldu'u të. Adë rdzëbëdi'i ldu'u të lo quë naguër gac. ²⁸Hia bini të de quë guzëahia con Shtada perë guëabría stubi parë guëquërdënúa lë'ë të. Talë de verdá rac shtu'u të na, napë të lëgrë la'ni ldu'u të. Bëa'në të tristë purquë gunia'a lu të: “Guzëahia lidchi Shtada”. Lë'ë më napë më más pudërë quë na. ²⁹Rnia'a lu të iurne' të parë iurë lë'ë ndë'ë gac, iurní tsaldí ldu'u të na.

³⁰'Hiadë guadi'dzënúdi'irua'a lë'ë të purquë hia mërë guëdchini el quë narnibë'a mënë shtë guédchiliu. Lë'ëll nápëdi'ill ni tubi pudërë parë na. ³¹Napë quë gac zni të parë ra mënë shtë guédchiliu, gac bë'a rall de quë lë'ë më bëshe'ldë më na. Gac bë'a rall lo quë naruna, gunibë'a më gúnahin.

'Gulë tsasuldí. Cha guëru'u hia'a de ndë'ë.

15

Comparaciuni shtë hiaguë

¹Jesús guni'i:

—Nahia ziquë hiaguë nashi naná verdadërë. Shtada quëhapë më hiaguë ni. ²Rchúgui' grë llicu hiaguë nardé'ëdi'i nashi, nu grë llicu hiaguë nanua'a nashi, rqui'ni guëldin nu sunëhin të parë guëne'e másru'u nashi. ³Lë'ë të na të ziquë llicu hiaguë nanápëdi'i ndiaguë bidchi. Guquin por shti'dza nagunia'a lu të. ⁴Gulë gac unidë con na. Gulë

tsagla'guë tsaldí ldu'u të na, iurní quëbezënúa lë'ë të. Tubi llicu hiaguë adë gáquëdi'i guëdë'ëin nashi si talë adë quëdi'in cula'ni trunquë shtë hiaguë. Mizmë manërë ni na të. Lë'ë të gáquëdi'i guëdë'ë të nashi si talë nádi'i të unidë con na.

⁵ 'Na nahia ziquë trunquë shtë hiaguë; na të ziquë llicu hiaguë. El quë naná unidë con na nu quëbezënúa lë'i', ni el quë naguëne'e zihani nashi. Pues adë gáquëdi'i gapë të nashi lë'ësë të. Con na sí, gac të ziquë tubi hiaguë narne'e nashi. ⁶ El quë nádi'i unidë con na, ni guëzebi të parë guëbidchi ziquë llicu hiaguë të guëdëahin parë tsequin lu gui'i.

⁷ 'Si talë tsagla'guë të, gac të unidë con na, nu adë guëá'ldëdi'i ldu'u të grëtë' nabëluá'ahia lu të. Gulë guna'bë grë lo quë narac shtu'u të, grëtë' guënehia ca'a të. ⁸ Lë'ë Shtada gunë recibir hunurë iurë lë'ë të rdë'ë të zihani nashi. Zni gac të de verdá shmëna. ⁹ Na rac shtua'a lë'ë të ziquë rac shtu'u Shtada na. Gulë tsagla'guë gac shtu'u të na. ¹⁰ Si talë guëzu'bë diaguë të grë mandamientë shtëna, zni guëná mënë de quë rac shtu'u të na de verdá. Mizmë mudë ni rzu'bë diaga grë mandamientë shtë Shtada nu tsagla'guë rac shtua'a Shtada.

¹¹ 'Na ruadi'dza zndë'ë të parë guëquitë ldu'u të con na nu tsu lëgrë ldu'u të siembrë. ¹² Ndë'ë na mandamientë shtëna de quë gac shtu'u të sa' të ziquë na rac shtua'a lë'ë të. ¹³ El quë narac shtu'u amigu shtënëll de verdá, rdë'ëll vidë shtënëll shlugar amigu ni. Nídi'i más llëru'bë amor quë ndë'ë. ¹⁴ Lë'ë të na të amigu shtëna si talë gunë të cumplir grëtë' lo quë narnibé'ahia. ¹⁵ Adë rní'idia'a na të muzë shtëna purquë ra muzë adë guënëdi'i rall pë runë shlamë rall; más bien rnia'a lu të na të amigu shtëna. Grëtë' nabëluá'ahia lu të, nané të iurne'. Grëtë' lo quë naguni'i Shtada lua, ni na lo quë nabëluá'ahia lu të. ¹⁶ Adë gudí'idi'i të na sino na gudilia lë'ë të parë gac të shmëna, nu na bëna incarguë lu të de quë gac të ziquë tubi hiaguë narne'e zihani nashi za'quë nu nashi ni adë tsalúdi'in. Grëtë' lo quë narna'bë të lu Shtada por læa, guëne'e mëhin si talë tsaldí ldu'u të shti'dza. ¹⁷ Zndë rnia'a lu të nu rnibé'ahia lë'ë të de quë gac shtu'u të bëchi sa' të.

Ra mënë shtë guë'dchiliu guëná zá'quëdi'i rall lu të

¹⁸ 'Si talë ra mënë shtë guë'dchiliu, adë guëná zá'quëdi'i rall lu të, gulë bédë'ë cuendë guëlu' adë guná zá'quëdi'i rall lua. ¹⁹ Si talë na të mënë shtë guë'dchiliu, iurní sí, ra mënë niac shtu'u rall lë'ë të cumë rac shtu'u rall sa' rall. Na gudilia lë'ë të ladi ra mënë shtë guë'dchiliu, por ni ra mënë adë rna zá'quëdi'i rall lu të purquë hiadë nádi'i të mënë shtë guë'dchiliu. ²⁰ Gulë bësëagná ldu'u të lo quë nagunia'a lu të: "Ni tubi muzë lasáquëdi'i más quë shlámi". Si talë guzunaldë mënë na, nu zac lë'ë të sunaldë rall. Ra mënë nagualdí ldu'u grëtë' lo quë nabëluá'ahia lë'ë rall; nu zac tsaldí ldu'u rall naguëlua'a të lë'ë rall, zac gunë rall recibir shti'dzë të. ²¹ Zndë'ë gunë rall. Guëná zá'quëdi'i rall lu të purquë na të shmëna. Adë runguë bé'adi'i rall el quë nabëshe'ldë na.

²² 'Lë'ë rall ni tubi faltë nápëdi'i rall si talë adë néldëdia'a lu guë'dchiliu nu si talë adë niuadí'dzëdia'a lu rall, perë iurne' naculpablë rall lu Dios purquë guná rall lua nu bini rall shti'dza. ²³ El quë narná zá'quëdi'i lua, nu lu Shtada rna zá'quëdi'i mënë. ²⁴ Ni tubi faltë niápëdi'i rall si talë adë nihúnëdia'a cusë ru'bë lu rall. Ni tubi mënë adë bé'nëdi'ill cumë ziquë bëluá'ahia lu rall, perë hia lë'ë rall guná rall grëtë' ra cusë rë' perë siembrë rna zá'quëdi'i rall lua nu rna zá'quëdi'i rall lu Shtada. ²⁵ Zndë'ë guc parë gac cumplir ra di'dzë nanaqué la'ni lëy nabë'në rall recibir. Rni'in: "Guná zá'quëdi'i rall lua sin pë lu nezë".

²⁶ 'Perë iurë guëdchini el quë nangunë consolar lë'ë të, guëní'i' favurë de na. Guëshe'lda lë'i' parë cuzënuhi' lë'ë të. Guëdchíni' por partë shtë Shtada nu guëní'i' lu të purë verdá purquë nádi'i' bishi. ²⁷ Nu lë'ëga'a të también guadi'dzë të favurë de na lu ra mënë; gac të testigu shtëna purquë gulezënu të na dizdë guzublúa shchi'nia.

16

¹ 'Rnia'a lu të grë ra cusë rë' parë gac preparadë të, të adë guëazë guëtëdi'i të iurë guëdchini cusë mal. ² Guëgú ra mënë lë'ë të íadu'u nu guëdchini iurë quini mënë lë'ë të. Guëni'i rall de quë ni na voluntá shtë Dios iurë quini rall lë'ë të. ³ Zndë'ë gac purquë nunquë adë runguë bé'adi'i ra mënë shtë gué'dchiliu Dadë Dios nu runguë bé'adi'i rall na. ⁴ Zndë'ë rnia'a lu të, të iurë guëga'a iurë, iurní guëagná ldu'u të hia grétë' ndë'ë gunia'a lu të.

Lo quë narunë Espíritu Santo

'Adë guní'idia'a lu të ra cusë rë' dizdë guzublú shchi'nia purquë na quëbezëna lë'ë të iurní, ⁵ perë iurne' guzëahia parë cuezënúhia më el quë nabëshe'ldë na. Perë ni tubi de lë'ë të adë guna'bë dí'dzëdi'i të lua: “¿Pëzielú tsal?” ⁶ Bini të de quë guzëahia, por ni bëa'në të tristë ⁷ perë rnia'a lu të verdá, mejurë nahin parë lë'ë të. Guzëahia purquë si talë adë tsádia'a, adë guídëdi'i më naguëne'e cunseju parë lë'ë të, perë si talë guzëahia, guëshe'lda lë'i'; cuezënúhi' lë'ë të. ⁸ Iurë lë'ë më guëdchini, guëni'i' lu ra mënë të gac bë'a rall blac duldë quëhunë rall. Guëluá'ai' tubi nezë ldi shtë Dios, nu guëni'i' de quë gunë Dios juzguë ra mënë shtë gué'dchiliu. ⁹ Napë rall duldë purquë adë gualdídí'i ldu'u rall na. ¹⁰ Tsasé rall pë runë cuntienë nezë ldi shtë Dios purquë na guzëahia catë quëbezë më. Hia lë'ë të adë guënádi'i të lua. ¹¹ Tsasé rall de quë nanú juici shtë Dios purquë hia nacondenadë lë'ë narnibë'a lë'ë ra mënë shtë gué'dchiliu.

¹² 'Nápërua'a más lo quë narac shtua'a guënia'a lu të perë lë'ë të adë gáquëdi'i tsasé të iurne'. ¹³ Perë iurë lë'ë Espíritu Santo guëdchíni', lë'ë më guëlua'a më lë'ë të grétë' verdá purquë nídi'i bishi la'ni ldu'i'. Adë guëni'ídi'i' por partë shcuéndi'; más bien guëni'í' lu të lo quë nabíni' de Shtada. Gac bë'a të lo quë naguër gac por pudërë shtë Espíritu Santo. ¹⁴ Lë'ë Espíritu Santo guëluá'ai' nahia më ru'bë. Guëluá'ai' shti'dza parë gac bë'a të, parë guëdë'ë të cuendë pë runë cuntienë shti'dza. ¹⁵ Grétë' lo quë nanapë Shtada, shtëna; por ni gunia'a lu të lë'ë Espíritu Santo gúni' recibir lo quë naná shtëna nu guëluá'ai' lë'ë të parë tsalú guëdë'ë të cuendë shti'dza.

Rbini ldu'u të perë guëabré guëquitë ldu'u të

¹⁶ 'Stu'psë runë faltë, hia guënádi'i të lua perë por dupë'në másru'u tsadzé iurní sí, guëná të lua purquë hia guzëahia catë quëbezë Shtada.

¹⁷ Iurní bëldá ra shini gusë'dë më guna'bë di'dzë rai' lu sa' rall:

—¿Pë runë cuntienë ra di'dzë rë': “Stu'psë runë faltë hia guënádi'i të lua perë por dupë'në másru'u sí, guëná të lua”? ¿Pëzielú rní'i': “Purquë guzëahia catë quëbezë Shtada”?

¹⁸ Guagla'guë guni'i' rall:

—¿Pë runë cuntienë stu'psë nu despuësëga'a stu'psë? Adë chu riasédi'i pë quëadi'dzë më.

¹⁹ Jesús guc bë'a de quë rac shtu'u rai' guëna'bë di'dzë rai'. Iurní guni'i' më:

—Quëgna'bë di'dzë të lu sa' të shcuendë lo quë nagunia'a lu të: “Runë faltë stu'psë; hiadë guënádi'i të lua perë despuësë másru'u tsadzé, guëabré të guëná të lua”. Ni rac shtu'u guëna'bë di'dzë të lu sa' të. ²⁰ Guldía rnia'a, lë'ë të gu'në të nu ldaguë tristë la'ni ldu'u të perë ra mënë shtë gué'dchiliu, guëquitë ldu'u rall purquë rnádi'i rall lua. Aunquë lë'ë të guëa'në të con galriá ldu'u, despuësë guëquitë ldu'u të. ²¹ Cumë tubi na'a iurë lë'ë na'a bëga'a shiurë galë shini na'a, rdzëbë na'a nu rbini ldu'u na'a por dudurë, perë despuësë lë'ë me'dë bédchini gué'dchiliu, hia adë rëagná ldu'u na'a dudurë. Iurní guëquitë ldu'u na'a purquë gulë tubi me'dë lu gué'dchiliu. ²² Zni zac lë'ë të; rbini ldu'u të iurne', perë na napë quë guëabré. Guënahia lu të stubi; iurní nalé guëquitë ldu'u të, tubi cusë lëgrë; adë chu guëdchisúdi'in de lë'ë të.

²³ 'Dzë ni hiadë guëna'bëdi'i di'dzë të lua ni tubi cusë. Guldía rnia'a, lë'ë Dadë Dios guëne'e grëtë' lo quë naguëna'bë të lúhi'. Guëne'e mëhin si talë guëna'bë të por na. ²⁴ Hashtë iurne' adë guná'bëdi'i të lu Dadë por na. Rnia'a lu të, gulë guna'bë lu më. Guëne'e më lo quë narunë faltë të parë guëquitë ldu'u të de verdá.

Bëna gan lu narnibë'a mënë shtë guédchiliu

²⁵ 'Hia gunia'a lu të grë ra cusë rë' por comparaciuni, perë guédchini iurë hiadë guadí'dzëdia'a por comparaciuni sino quë iurní guadí'dza clarë shcuendë Dadë. ²⁶ Dzë ni lë'ë të guëna'bë të lu Shtada por lëa purquë iurní rquí'nidi'i guëna'ba lu më por lë'ë të ²⁷ purquë lë'ë Shtáda'a rac shtú'ui' lë'ë të. Rac shtu'u më lë'ë të purquë rac shtu'u të na nu rialdí ldu'u të de quë beldë guédchinia de Dios. ²⁸ Bërua'a catë quëbezë Shtada nu bédchinia lu guédchiliu, perë iurne' guësa'na lë'ë guédchiliu parë guëabráa con lë'ë Shtada.

²⁹ Iurní ra shini gusë'dë më guni'i:

—Iurne' sí, quëadí'dzël clarë sin adë quëhunë dchí'nidi'il comparaciuni. ³⁰ Iurne' rialdí ldu'u na'a lë'ël nu nané na'a riasël grë cusë. Rquí'nidi'il chu guëna'bë di'dzë lul. Rialdí ldu'u na'a de quë bédchínil por partë shtë Dios.

³¹ Jesús repi:

—¿Gu gualdí ldu'u të iurne'? ³² Guná, guédchini iurë nu mizmë iurne', lë'ë të guër'tsë të cadë lë'ë të tubi ladë. Iurní guësa'në të na tubsia, perë adë zúdia'a tubsia purquë lë'ë Shtada quëbezënúhi' na. ³³ Rnia'a lu të grëtë' ndë'ë të parë cuédchí ldu'u të por na. Ra mënë shtë guédchiliu guëzac zi rall lë'ë të perë gulë bëquitë ldu'u të. Bëna gan lu narnibë'a mënë shtë guédchiliu.

17

Jesús guna'bë lu Dios por shini gusë'dë më

¹ Despuësë gualú biadí'dzë më grë ra cusë rë', gubi'a më lu gube'e nu guni'i më:

—Dadë, hia lë'ë iurë bëga'a. Bëlua'a ra mënë de quë shínil náhi' personë ru'bë delantë lul. Iurní shínil guëquëbi' nal personë ru'bë delantë lu rall. ² Bënë'el pudërë guiahia parë guëribé'ahia grëtë' ra mënë narëta' lu guédchiliu, nu iurne' napa derechë guédë'a vidë sin fin parë mënë nabënë'el parë na. ³ Parë gapë ra mënë vidë sin fin, napë quë gunguë bë'a rall lë'ël nu napë quë gunguë bë'a rall na. Nahia shínil nabëshé'ldël lu guédchiliu. Sulë lë'ël nal Dios verdadërë.

⁴ 'Siempre bëluá'ahia lu ra mënë llëru'bë na pudërë shténël. Bëna gan grëtë' dchi'ni nabënë'el guna. ⁵ Bë'në honrar na culá'nil ziquë antsë lë'ë guédchiliu cueshtë, quëbezënúa lë'ël.

⁶ 'Grë ra mënë nagulël ladi ra mënë shtë guédchiliu, bënë'el lë'ë rall parë na; na rall shmëna. Bëluá'ahia lu rai' pudërë shténël nu bëzu'bë diaguë rai' diza'quë shténël. ⁷ Iurne' rdë'ë rall cuendë de quë pudërë nanapa, bënë'el guiahia. ⁸ Grë ra di'dzë naguní'il lua, biadí'dza lu rai' nu bë'në rai' recibir ra di'dzë ni. Hia gualdí ldu'u rai' de verdá de quë bëshé'ldël na lu guédchiliu. Nané rai' zelda por ordë shténël.

⁹ 'Na runa ruëguë por lë'ë rai' iurne'. Adë rúnëdia'a ruëguë por ra mënë shtë guédchiliu sino por ra mënë nabënë'el parë na purquë shténël lë'ë rai'. ¹⁰ Grë ra mënë ni nashténël nu na rai' shtëna. Por lë'ë rai' zihani mënë guná rall pudërë shtëna.

¹¹ 'Na adë guëá'nëdia'a lu guédchiliu, perë lë'ë rai' sí, guëa'në rai' lu guédchiliu. Hia lë'ë na gueldë guëzëa catë quëréldël. Santo nal, nia Dadë. Gupë lë'ë rai' con pudërë shténël grë ra nabënë'el parë na parë gac rai' unidë ziquë lë'ël nu na unidë na hia'a. ¹² Iurë quëbezënúa lë'ë nabënë'el parë na, gupa lë'ë rai'. Ni tubi adë chu bënë'tidi'i sino el quë nagulë parë gac condenádëll. Zni guquin parë gac cumplir naná escritë la'ni Sagradas Escrituras de lë'ëll.

¹³ 'Iurne' Dadë, mërë gueldë guézëa catë quëbézël perë mientras zugá'ahia stúpë'në lu guédchiliu, rnia'a lul grë ra cusë rë', guini naná guëqué diaguë di'dzë rë'. Guëquitë ldu'u rai'; mizmë lëgrë nanapa gapë rai' guëdubi tiempë. ¹⁴ Na bëluá'ahia diza'quë shténël lu rai' perë ra mënë shtë guédchiliu, adë rna zá'quëdi'i rall lu rai'. Grë rai' nabëqué diaguë shtí'dzël, adë na rai' ziquë mënë shtë guédchiliu; igual ziquë na, adë rianáldëdi'i rai' tëchi ra cusë shtë guédchiliu. ¹⁵ Adë rná'bëdia'a, Dadë, de quë guëgul lë'ë rai' lu guédchiliu, sino rac shtua'a gápël lë'ë rai' lu ra cusë shtë mëdzabë. ¹⁶ Cumë ziquë na, adë nádia'a mënë shtë guédchiliu, nu lë'ë rai' adë nádi'i rai' mënë shtë guédchiliu. ¹⁷ Por shtí'dzël bë'në gac rai' santu parë lë'ël. Grë diza'quë shténël na verdá. ¹⁸ Cumë ziquë bëshé'ldël na lu ra mënë shtë guédchiliu, zni zac bëshe'lda lë'ë rai' lu ra mënë shtë guédchiliu. Guëni'inú rai' shtí'dzël lu rall. ¹⁹ Quëhuna apartar mizmë na parë bien shtë rai' të gac rai' completamente entregadë lu voluntá shténël. Gac cumplir ndë'ë, Dadë, por shtí'dzël naná verdá.

²⁰ 'Perë adë rná'bëdia'a sulamëntë por lë'ë rai', sino también por grëtë' natsaldí ldu'i shtí'dza iurë guadi'dzë rai' diza'quë. ²¹ Grëtë' ra mënë ni natsaldí ldu'i shtí'dza, quëhuna ruëguë gac rai' unidë, Dadë. Gapë rai' tubsë llgabë ziquë na hia'a unidë nu nadápa'a mizmë llgabë. Bë'në compa'ni lë'ë rai' parë gac rai' unidë con lë'ë hia'a, Dadë, parë ra mënë shtë guédchiliu, gac bë'a rall lë'ël bëshé'ldël na. ²² Lë'ë derechë nu pudërë nabënë'el parë na, bëdë'ëhia parë lë'ë rai' parë gac rai' unidë ziquë lë'ë hia'a na hia'a unidë. ²³ Ziquë quëbezënúa lë'ë rai' nu quëbezënu' na, zni rac shtua'a gac rall unidë completamente con lë'ë hia'a parë ra mënë shtë guédchiliu, guëdë'ë rall cuendë lë'ël bëshé'ldël na nu guëdë'ë rall cuendë de quë rac shtú'ul lë'ë rall mizmë manërë ziquë rac shtú'ul na.

²⁴ 'Dadë lë'ël bënë'el grëtë' ndë'ë, nu rac shtua'a de quë catë quëbézël nu zac lë'ë rai' cuzë rai'. Rac shtua'a catë nezë guëquërela nu lë'ë rai' guëquërelde rai' të parë guená rai' lugar za'quë lu gube'e. Guená rai' pudërë nabënë'el purquë nalé rac shtú'ul na antsë lë'ë guédchiliu cueshtë. ²⁵ Dadë, lë'ël rúnël bien guëdubi tiempë perë ra mënë shtë guédchiliu, adë runguë bé'adi'i rall lë'ël, perë na sí, runguë bé'ahia lë'ël nu lë'ë ra nagualdí ldu'i lë'ël, rdë'ë rai' cuendë de quë lë'ël bëshé'ldël na. ²⁶ Bëluá'ahia lë'ë rai' parë gunguë bë'a rai' chu nal, nu todavía tsagla'guë guëluá'aru'uhia lë'ë rai' parë gac shtu'u rai' sa' rai' ziquë rac shtú'ul na; mizmë amor shtëna gapë rai' la'ni ldu'u rai' parë sa' rai'.

18

Guna'zi ra mënë mal lë'ë Jesús

(Mt. 26.47-56; Mr. 14.43-50; Lc. 22.47-53)

¹ Despuësë de gualú biadi'dzë Jesús ra di'dzë rë', bëru'u më con ra shini gusë'dë më parë zia'a rai' stubi ladë rua' tubi rugi guëë'gu nalë Cedrón. Nga'li naqué tubi lahuertë, nu guatënú Jesús ra shini gusë'dë më. ² Nu Judas, lë'ë naná rac shtu'u gúnëll intriegu Jesús, nanëll lugar ni purquë zihani vësë guanú Jesús lë'ë rai' ndë. Nu nga'li rdëá rai' antsë. ³ Zni bë'në Judas; bëdchínill con tubi shcua'a mënë con bëldá guëshiágdu'u. Ra jëfë shtë ra bëshuzi con ra fariseo bëshe'ldë rall lë'ë mënë ni. Nua'a rall lintërnë nu grëaguë parë guëzianí. Nua'a rall spadë. ⁴ Hia rac bë'a Jesús grëtë' lo quë nanagac; iurní bëru'u më ladi ra shmënë më nu guni'i më lu ra mënë:

—¿Chu rguili të?

⁵ Lë'ë rall bëquebi:

—Rguili na'a Jesús de Nazaret.

Jesús guni'i iurní:

—Na ndë'ë.

Lë'ë Judas nabë'në intriegu Jesús, zugá'all con ra mënë ni. ⁶ Iurë lë'ë Jesús guni'i: “Na ndë'ë”, iurní bëazë guetë rall nu gulaguë rall lu guiu'u. ⁷ Iurní guni'i më stubi:

—¿Chull rguili të?

Lë'ë rall guni'i rall:

—Jesús de Nazaret.

⁸ Jesús repi lu rall iurní:

—Hia gunia'a lu të de quë na ndë'ë. Si talë rguili të na, gulë bëne'e sí, të parë guzëa ra shmëna.

⁹ Zni guc parë gac cumplir di'dzë naguni'i Jesús antsë: “Grëtë' el quë nabënë'el parë na, ni tubi adë gunítidia'a”. ¹⁰ Iurní lë'ë Simón Pedro nápi' tubi spadë; gulúhi' spadë nu bëchúgui' diaguë ladë ldi tubi naná lë Malco. Malco na muzë shtë jëfë shtë ra bëshuzi.

¹¹ Perë Jesús repi lu Pedro:

—Bëguëu' spadë shtënl shlugarin. Si talë según voluntá shtë Shtada ze'dë parë sac zia, napë quë guna cumplirin.

Guanú rall Jesús lu bëshuzi más narnibë'a

(Mt. 26.57-58; Mr. 14.53-54; Lc. 22.54)

¹² Iurní lë'ë ra mënë con comandante shtë ra soliar nabëshe'ldë contrari shtë Jesús, guna'zi rall lë'ë më parë gua'a rall lë'ë më prësi. Bëldi'bi rall guia'a më. ¹³ Lueguë bia'a rall lë'ë më lu Anás naná suëgrë Caifás. Izë ni Caifás guc bëshuzi namás narnibë'a.

¹⁴ Caifás rë' mizmë naguni'i lu ra më israelitë: “Más mejurë parë lë'ë hia'a gati tubsë nguiu quë guëdubi naciuni tsalú”.

Pedro zu rualdëa' lidchi Anás

(Mt. 26.69-70; Mr. 14.66-68; Lc. 22.55-57)

¹⁵ Simón Pedro con stubi ra poshtë, guanaldë rai' lë'ë Jesús. Lë'ë stubi poshtë ni na el quë nané Caifás naná bëshuzi namás narnibë'a. Guatënú poshtë ni Jesús rualdëa' lidchi Anás. ¹⁶ Pedro bëa'në fuërë rua' puertë shtë nezë. Iurní bëru'u lë'ë poshtë nanané lë'ë jëfë shtë ra bëshuzi. Lë'ë poshtë ni guchi lu na'a narapë rua' puertë parë tsuté Pedro.

¹⁷ Iurní lë'ë na'a guna'bë dí'dzëll lu Pedro:

—¿Pë nu lë'ël nal shmënë nguiu rë'?

Pedro bëquebi:

—Aquëdi'i, nádia'a shmënë nguiu ni.

¹⁸ Cumë nalé naldë dzë ni, ra muzë con ra soliar bëntsa'u tubi guërdë të parë bëcuelë rall gui'i të guëdzë'ë rall. Nu zac Pedro zuga'a con lë'ë rall. Quëtsë'ë Pedro rua' gui'i.

Guna'bë di'dzë Anás lu Jesús

(Mt. 26.59-66; Mr. 14.55-64; Lc. 22.66-71)

¹⁹ Lë'ë Anás, tubi jëfë shtë ra bëshuzi, guzublú guna'bë dí'dzëll lu Jesús shcuendë ra shini gusë'dë më nu pë ldai' rlua'a më. ²⁰ Repi Jesús:

—Na biadi'dza delantë lu grë mënë. Bëluá'ahia la'ni ra iádu'u nu hashtë iádu'u ru'bë, grëtë' lugar catë rdëa ra mënë israelitë. Ni tubi cusë adë guní'idia'a naga'chi. ²¹ ¿Pëzielú rna'bë dí'dzëll lua pë cusë bëluá'ahia? Gulë guna'bë di'dzë lu ra mënë nabini shti'dza. Nané rall ldai' lo quë bëluá'ahia.

²² Iurë lë'ë Jesús guni'i zndë'ë, tubi soliar shtë iádu'u nazuga'a guëlladchi, gulubëll lu më nu guní'll:

—¿Pë zni'i rquëbil lu jëfë shtë ra bëshuzi?

²³ Jesús repi:

—Si talë gunia'a mal, bëlua'a nia pë mal bëna perë si talë gunia'a verdá ¿pëzielú gulubël lua?

²⁴ Iurní lë'ë Anás bëshe'ldë lë'ë më lu Caifás. Li'bi guia'a më. Caifás na bëshuzi narnibë'a más entrë grë ra bëshuzi.

Pedro guni'i lu ra mënë de quë adë guënëdi'i' lë'ë Jesús

(Mt. 26.71-75; Mr. 14.66-72; Lc. 22.58-62)

²⁵ Perë Pedro tsagla'guë quëgtsé'ëi' rua' gui'i con ra mënë. Iurní guchi ra mënë:

—¿Pë nul lé'ël nal shmënë Jesús?

Pedro bë'në negar; guni'i':

—Aquëdi'i, nádia'a shmënë Jesús.

²⁶ Iurní guna'bë di'dzë tubi muzë shtë Caifás, muzë ni nall shfamili shtë nguiu nabëchuguë Pedro diágui'. Guni'i muzë ni lu Pedro:

—¿Pë nul lé'ël gunahia la'ni lahuertë con Jesús?

²⁷ Pedro bë'në negar stubi. Mizmë iurní bëllidchí tubi gay.

Jesús zuga'a lu Pilato

(Mt. 27.1-2, 11-14; Mr. 15.1-5; Lc. 23.1-5)

²⁸ Iurní bia'a rall Jesús lu palaci catë gunë gubernadurë juzguë. Hia ze'dë grëgue'lë iurní. Ra contrari shtë Jesús adë guatédi'i rall la'ni palaci parë guëa'në rall limpi según custumbrë religiusë shtë rall. Zni nanú permisi gau rall shtse shtë Pascu. ²⁹ Por ni Pilato bëru'u parë guagní'ill lu rall:

—¿Pë mal bë'në hiembrë rë'?

³⁰ Guni'i rall:

—Si talë nádi'ill hiembrë mal, adë chu guëdë'nëdi'i intriegu lé'ëll.

³¹ Iurní Pilato repi:

—Gulë bia'a lé'ëll mizmë lë'ë të nu gulë bë'në juzguë lé'ëll según narni'i lëy shtë të.

Ra contrari shtë Jesús bëquebi:

—Perë lë'ë na'a nápëdi'i na'a dereché parë guëdini na'a ni tubi mënë gátill.

³² Zni guc parë gac cumplir shti'dzë Jesús naguni'i más antsë parë gac bë'a rall lla mudë gati më. ³³ Iurní Pilato bëabrí guaté la'ni palaci; iurní guná'bëll lë'ë Jesús nu guni'i Pilato:

—¿Pë lé'ël nal Rëy shtë ra më israelitë?

³⁴ Jesús repi:

—¿Pë ni rna'bë dí'dzël por shcuëndël u nu chu stubi guni'i lul chu nahia?

³⁵ Pilato guni'i:

—Nádia'a më israelitë. Mizmë mënë sa'l con ra jëfë shtë ra bëshuzi, bë'në rall intriegu lé'ël lua ziquë tubi më mal. Guni'i lua pë mal bë'nëll.

³⁶ Guni'i më:

—Nahia Rëy shtë gobiernë nanádi'i ziquë gobiernë shtë guédchiliu. Si talë gobiernë shtëna niac ziquë gobiernë shtë guédchiliu, pues niadildi shmëna parë gáquëdi'i intriegu na guia'a ra më israelitë. Perë iurne' rnia'a lul de quë rnibé'ahia; nahia Rëy perë lédëdi'i rëy shtë guédchiliu.

³⁷ Iurní Pilato repi:

—Rní'il de quë nal tubi Rëy.

Jesús guni'i:

—Nahia Rëy ziquë quëgní'il, parë ni gula lu guédchiliu. Zelda lu guédchiliu parë guadi'dza verdá. Grétë' el quë narac shtu'u guini verdá, ni rdë'ë rall cuendë shti'dza.

³⁸ Pilato repi:

—¿Pë runë cuntienë di'dzë, verdá?

Guni'i mënë gati Jesús

(Mt. 27.15-31; Mr. 15.6-20; Lc. 23.13-25)

Despuësë de gualú guna'bë di'dzë Pilato di'dzë rë', bëru'ull stubi parë guadi'dzënull ra contrari shtë Jesús. Guni'i Pilato:

—Ni tubi delitë adë rdzélëdia'a shtë nguiu rë' ³⁹ perë ziquë tubi custumbrë, guëdë'a libertá tubi prësi la'ni dzë laní shtë Pascu. ¿Sëldahia Jesús rëy shtë të, u pë rni'i të?

⁴⁰ Iurní grë ra mënë gurushtiá rall:

—Adë rldá'adi'il Jesús; bédë'ë libertá parë Barrabás.
Barrabás na tubi nguba'në, tubi më dushë.

19

¹ Iurní lë'ë Pilato gunibë'a guanú Jesús galné con chicuti. ² Ra suldadë bëntsa'u rall tubi corunë guitsë nu gulú rallin guëc Jesús nu bëgacu rall lë'ë më tubi lari color guindë.

³ Lueguë guabi'guë rall lu më; bë'në rall burnë. Guni'i rall:

—Guëbani Rëy shtë ra më israelitë.

Gulubé rall lë'ë më.

⁴ Iurní Pilato bëabrill; bërú'ull nu répill lu ra mënë:

—Gulë guná, rguhia nguiu rë' delantë lu të parë guëdë'ë të cuendë de quë adë rdzélëdia'a ni tubi delitë parë lé'ëll.

⁵ Iurní bëru'u Jesús con corunë guitsë zubë guëc më nu nacu më tubi lari color guindë. Iurní Pilato repi:

—Lë'ë nguiu ndë'ë.

⁶ Iurë ra jëfë shtë ra bëshuzi con ra soliar shtë iádu'u, guná rall lë'ë më, guzublú gurushtiá; guni'i rall:

—Quëll lu cruz. Quëll lu cruz.

Pilato guni'i:

—Gulë bia'a lé'ëll nu gulë bëquë'ë lé'ëll lu cruz purquë adë rdzélëdia'a ni tubi delitë nabë'nëll.

⁷ Perë ra contrari shtë më bëquebi rall:

—Lë'ë na'a napë na'a tubi lëy; según lëy shtë na'a rni'in de quë gati mënë ni purquë guni'ill nall shini Dios.

⁸ Iurë Pilato bini zndë'ë, másru'u bédzëbëll. ⁹ Iurní bëu'll stubi la'ni palaci nu guna'bë dí'dzëll lu Jesús:

—¿Chu ménëll?

Perë Jesús adë bëquëbidi'i'.

¹⁰ Iurní repi Pilato:

—¿Pë adë guëquëbidi'il lua chu ménëll? ¿Ni mudë adë guënëdi'il napa pudërë parë guna crucificar lé'ëll nu zac napa pudërë parë guënehia libertá lé'ëll?

¹¹ Jesús guni'i:

—Ni tubi pudërë nápëdi'il parë na si talë Dios adë bënë'edi'i' pudërë. Por ni rnia'a lul de quë ra nabë'në intriegu na lul, ni napë mayurë duldë. Na rall más pécadurë quë lé'ëll.

¹² Dizdë iurní Pilato gudílll manërë parë guëdë'ëll libertá lë'ë Jesús, perë ra contrari shtë më gurushtiá rall:

—Si talë guëldá'al nguiu rë', nádi'il amigu shtë rëy César, el quë narnibë'a lë'ë hia'a. Cualquier el quë nagac rëy, ni quëhúnëll cuntrë gobiernë shtë César.

¹³ Iurë bini Pilato di'dzë rë', gunibé'all guëru'u Jesús lugar ni nu Pilato guzúbëll lu tribunal shtënéll, lugar naná lë Gabata con dizé hebreo. Lë ni runë cuntienë, Empedrado, lugar catë nanú pisë shtë cemëntë.

¹⁴ Guc visperë shtë Pascu, iurë bë'në mënë preparar laní. Mizmë dzë ziquë guërudë dzë, iurní Pilato guni'i lu ra contrari shtë Jesús:

—Ndë'ë na rëy shtëné të.

¹⁵ Lë'ë rall gurushtiá rall; guni'i rall:

—Gátill, gátill, quëll lu cruz.

Pilato guni'i:

—¿Ni mudë guna crucificar rëy shtëné të?

Perë ra jëfë shtë ra bëshuzi bëquebi rall:

—Lë'ë na'a sulë tubsë rëy napë na'a. Nall rëy César, el quë narnibë'a más la'ni guë'dchiliu.

¹⁶ Con ndë'ë Pilato bé'nëll intriegu lë'ë Jesús lu rall parë gati më lu cruz. Bia'a rall lë'ë më de ndë.

Cuë më lu cruz

(Mt. 27.32-44; Mr. 15.21-32; Lc. 23.26-43)

¹⁷ Nua'a më cruz. Zia'anú rall lë'ë më lugar nalë Calavera, di'dzë hebreo lëhin Gólgota. ¹⁸ Nga'li bé'në rall crucificar lë'ë më con chupë mënë mal, tubi rall cadë tubi cu', hia lë'ë Jesús guëläu. ¹⁹ Pilato bëquë'ë tubi letrëre narni'i: “Jesús de Nazaret, rëy shtë naciuni Israel”. Quë letrëre guëc cruz. ²⁰ Cantidá mënë narëta' ndë, bi'ldi rall letrëre ni purquë lugar catë cuë më lu cruz naquë guëlladchi rua' ciudá Jerusalén. Lë'ë letrëre ni naescritë con dizé hebreo, nu dizé griego, nu dizé latín. ²¹ Ra jëfë shtë ra bëshuzi guni'i rall lu Pilato:

—Adë rquë'ëdi'il “Rëy shtë naciuni Israel” sino más bien bëquë'ë lo quë naguní'ill: “Nahia Rëy shtë naciuni Israel”.

²² Perë Pilato bëquebi:

—Lo quë nabëquëa'a, zni guëa'nin.

²³ Despuësë lë'ë ra suldadë bëquë'ë rall lë'ë më lu cruz, iurní bëtëá rall shabë më nu gudi'dzë rall lari ni. Gulú rallin tapë ldë, tubi ldégahin parë cadë tubi suldadë. Iurní guna'zi rall lari capë. Nahin tubi lari mantë, lari intëre de tubsë hili. ²⁴ Ra suldadë guni'i rall lu sa' rall:

—Adë chu guëché'zëdi'in; más mejurë guëdchíta'a guë'ë dado të parë nia'a chu gunë gan lari rë'.

Zni guc cumplir Sagradas Escrituras narni'i: “Gudi'dzë rall shaba, perë stubi ldëhin gudchitë rall guë'ë dado”. ²⁵ Zndë bë'në ra suldadë rumanë.

Guëa' cruz shtë Jesús quëbezë shni'a më nu quëbezë béldi' lë María naná tse'lë Cleofas. Nu quëbezë María Magdalena guëa' cruz. ²⁶ Iurë Jesús guná më lu shni'a më, zugá'ai' cula'ni poshtë namás rac shtu'u më, repi më lu shni'a më:

—Nanë, lë'ë shínil ni'i. Gápi' lë'ël.

²⁷ Nu guni'i më lu poshtë ni:

—Lë'ë shní'al ni'i.

Dizdë iurní lë'ë poshtë ni bé'ni' recibir lë'ë María lidchi poshtë.

Guti Jesús

(Mt. 27.45-56; Mr. 15.33-41; Lc. 23.44-49)

²⁸ Despuësë de ndë'ë, cumë Jesús rac bë'a më de quë grëtë' guc cumplir nu parë gac cumplir la'ni Sagradas Escrituras, guni'i më:

—Rbidcha.

²⁹ Nga'li zuga'a tubi mbluri gadzé vini hi'. Iurní guna'zi ra suldadë tubi spongë; bëga'dzë rallin con vini nu bëzu'bë rall spongë ni guëc tubi hiaguë shtë hisopo. Iurní bédchi'guë rallin rua' Jesús. ³⁰ Jesús gudchi më guëc spongë ni, Bii' më vini; iurní guni'i më:

—Grëtë' guc cumplir.

Iurní bërë'ngu më nu bé'ni' intriegu espíritu shtëhi' lu Dios.

Tubi suldadë bëquë'ë lansë cula'ni Jesús

³¹ Stubi dzë antsë gac laní, dzë narzi'i ldu'u mënë, ra mënë israelitë adë nédi'i rall guëa'në ra cuerpë lu cruz parë dzë narzi'i ldu'u mënë, pues dzë ni na dzë descansë nu nalé laní ru'bë na. Nu na dzë delicadë. Por ni guna'bë rall lu Pilato parë quitsu suldadë guëa' ra naquë lu cruz parë gati rall nu tsabsú cuerpë shtë rall lu cruz. ³² Iurní ra suldadë bédchini rall guëa' cruz. Guditsu rall guëa' primëre naquënú më lu cruz. Nu guditsu rall guëa' stubi naquë stubi cu'. ³³ Perë guabi'guë rall lu Jesús; guná rall hia guti më. Por ni adë gudítsudi'i rall guëa' më.

³⁴ Perë tubi suldadë bëquë'ëll lansë cula'ni më. Iurní bëru'u rënë con nisë. ³⁵ El quë naruadi'dzë ndë'ë gunall nu rní'ill verdá nu rac bé'all de quë verdá ruadi'dzëll të parë lë'ë të tsaldí ldu'u të zndë'ë ³⁶ purquë zndë'ë guzac parë gac cumplir Sagradas Escrituras narni'i: "Adë gudítsudi'i rall ni tubi ba'cu shtëni". ³⁷ Nu stubi partë shtë Escrituras rni'i: "Guëbi'a rall lu el quë nabëquë'ë rall lansë".

Jesús bëga'chi

(Mt. 27.57-61; Mr. 15.42-47; Lc. 23.50-56)

³⁸ Despuësë de gualú grëtë' ndë'ë, José më guë'dchi Arimatea, guagná'bëll permisi lu Pilato parë guá'all cuerpë shtë Jesús të tsacá'chill lë'ë më. José guc tubi shmënë më perë aunquë nilë naga'chi purquë rdzëbëi' lu ra contrari shtë Jesús. Pilato bédë'ë permisi; iurní bia'a José cuerpë shtë më. ³⁹ Nu zac Nicodemo, el quë naguagná lë'ë më gue'lë, bédchinínú Nicodemo con nanutsë mirra nu áloes cumë cincuenta kilo nuá'all. ⁴⁰ Zni lë'ë José con Nicodemo bia'a rall cuerpë shtë Jesús. Bëtu'bi rall lë'ë më tubi ldë lari naquichi con mizmë naguetsa'u nisë nashi nanutsë según custumbrë shtë ra më israelitë napë quë guëga'chi tubi tégulë. ⁴¹ Lugar ni catë bëquë'ë rall lë'ë më lu cruz, nga'li naquë tubi lahuertë. Mizmë la'ni lahuertë ni naquë tubi ba'a catë ni tubi la'di chu bëgá'chidi'i. ⁴² Nga'li bëca'chi rai' cuerpë shtë Jesús purquë lë'ë ba'a ni naquë guëlladchi, nu dzë descansë hia bëga'a.

20

Guashtë më ladi ra tégulë

(Mt. 28.1-10; Mr. 16.1-8; Lc. 24.1-12)

¹ Primërë dzë shtë lmalë María Magdalena gua rua' ba'a. Tumpranë nianá rru'u nacahi gunáhi' hiadë nídi'i guë'ë nada'u rua' ba'a. ² Iurní guagllu'në María catë zúga'a Simón Pedro con lë'ë poshtë namás rac shtu'u Jesús. Guni'i María:

—Bia'a mënë shcuerpë Dadë Jesús catë bëgá'chi'; adë chu guënëdi'i catë guaca'chi ra mënë shcuérpi'.

³ Iurní Pedro con stubi poshtë bëru'u rai'. Gua rai' rua' ba'a. ⁴ Guërupë rai' ziaagllu'në rai' juntë perë lë'ë stubi poshtë gudchibëllú lu Pedro; bédchíni' guëlútë' lë'i' rua' ba'a.

⁵ Iurní bëá'chi' nu gunáhi' lu lari liensë nanaga'a nga'li perë adë guatédi'i'. ⁶ Despuësë Simón Pedro bédchini tēchi poshtë ni. Iurní Pedro guatēhi' la'ni ba'a, nu zac lē'i' gunáhi' lu lari liensë; za'quë za'quë nē'achi dchi'bin shlugarin. ⁷ Nu guná Pedro lari naquichi nabëlli'i guëc Jesús; adë dchi'bin juntë sino tubi ladë nē'achi dchi'bin. ⁸ Iurní poshtë nabédchini primërë, guatēhi' nu gunáhi'. Gualdí ldú'i' guashtë Jesús ladi ra tégulë. ⁹ Perë todavía adë guasédi'i rai' Sagradas Escrituras de quë Jesús napë quë gac resucitári' ladi ra tégulë. ¹⁰ Iurní ra poshtë bëabrí rai' lidchi rai'.

Jesús bëlua'alú lu María Magdalena

(Mr. 16.9-11)

¹¹ María Magdalena bëá'ni' tēchi fuërë rua' ba'a. Rú'ni' cula'ni ba'a. Mientras quëhú'ni', iurní bëá'chi' parë guenáhi' la'ni ba'a. ¹² Gunáhi' chupë ianglë zuga'a; nacu rai' lari naquichi. Zúbëga'a ra ianglë ni; tubi zúbëga'a nezë guëc catë bëga'chi Jesús. Stubi zúbëga'a nezë guëa' catë bëga'chi më. ¹³ Lë'ë ra ianglë guni'i rai' lu María:

—Nanë, ¿pëzielú rú'nël?

Lé'i' bëquebi:

—Purquë bia'a ra mënë lë'ë Dadë Jesús, perë adë chu guënë'edi'i rsunë ca nezë guaca'chi ra mënë lé'i'.

¹⁴ Niá'asë gualú guni'i María zni, bédchigréhi' lúhi' nezë tēchi'; gunáhi' lu Jesús. Lë'ë më zuga'a më nga'li perë adë rdé'edi'i María cuendë de quë lë'ë Jesús ni. ¹⁵ Iurní Jesús guna'bë dí'dzi' lu María:

—Nanë, ¿pëzielú rú'nël? ¿Chull rguílil?

María rúni' lllgabë de quë aquë narapë lahuertë ni quëgni'i. Iurní répi' lu mënë ni:

—Si talë lé'ël biá'al cuerpë shtë Jesús, guni'i lua ca nezë guacá'chil lé'i' të parë tsagllía shcuérpi'.

¹⁶ Jesús repi:

—María.

Lë'ë María bëdchigréhi' nu guní'i' con dizé hebreo:

—Raboni. (Di'dzë ni runë cuntienë, Mësë.)

¹⁷ Jesús repi:

—Adë cuë'zëdi'il na purquë la'di tsépidia'a catë quëbezë Shtada, perë tsagní'il lu ra los de más bëcha de quë lë'ë na tsepia catë quërelde Shtada nu Shtádëga'a të también. Tsepia catë quërelde Dios shtëna nu Dios shtënë të.

¹⁸ Iurní lë'ë María Magdalena guagué'ni' visi lu ra shini gusë'dë më de quë lé'i' gunáhi' lu Dadë Jesús nu lë'ë më guni'i grë ra cusë rë'.

Jesús bëlua'alú lu ra shini gusë'dë më

(Mt. 28.16-20; Mr. 16.14-18; Lc. 24.36-49)

¹⁹ Mizmë dzë ni na primëre dzë shtë lllmalë; hia riu' gue'lë; ra poshtë rdëa' rai' nga'li. Në'au rua' hiu'u dchidchi'chi purquë rdzëbë rai' contrari shtë Jesús. Iurní Jesús bëlua'alú lu rai' la'ni hiu'u. Guzú më guéláu catë rëta' rai' nu guni'i më:

—Gulë cuedchí ldu'u të.

²⁰ Despuësë de gualú guni'i më, iurní bëlua'a më guia'a më con cula'ni më catë gua clavë nu lansë. Iurní bëquitë ldu'u rai'; guná rai' lu Jesús. ²¹ Lueguë Jesús repi lu rai' stubi:

—Gulë cuedchí ldu'u të. Cumë ziquë Dadë bëshé'ldi' na, zni guëshe'lda lë'ë të. Guëni'i të lu ra mënë shti'dza.

²² Iurní bëca'a mbë më nu repi më:

—Gulë bë'në recibir Espíritu Santo. ²³ Napë të derechë; guëni'i të chu bë'në më perdunë, nu chu bé'nëdi'i më perdunë.

Adë gualdídi'i ldu'u Tomás shti'dzë ra poshtë

²⁴ Tomás, tubi de lë'ë ra poshtë narni'i ra mënë Cuachi, adë nídi'i' nga'li iurë lë'ë Jesús bëlua'alú lu ra poshtë. ²⁵ Los de más ra poshtë guni'i rai' lu Tomás:

—Guná na'a lu Dadë Jesús.

Perë Tomás repi:

—Si talë adë guënádia'a catë gua lansë cula'ni më nu guëgutëa shcuëna lugar shtë clavë nu cutëa guiahia culá'ni', hashtë iurní tsaldí ldua'a guashtë më ladi ra tëgulë.

²⁶ Bëdza'guë lllmalë despuësë gudëdë ni, ra poshtë rëta' rai' stubi nacubi hiu'u ni. Dzë ni zuga'a Tomás con lë'ë rai'. Iurní aunquë nilë në'au rua' hiu'u dchidchi'chi, Jesús bëlua'alú lu rai' nu guzú më guéláu catë rëta' rai'. Guni'i më:

—Gulë cuedchí ldu'u të.

²⁷ Nu guni'i më lu Tomás:

—Bëtia'a shcuënëlu lu guiahia nu gude'enú guiá'al; bëtia'a guiá'al culania. Adë rní'idi'il la'ni ldú'ul de quë adë guashtëdia'a ladi ra tëgulë sino tsaldí ldú'ul nabania.

²⁸ Bëquebi Tomás iurní:

—Lé'ël nal Dadë shtëna. Lé'ël nal Dios shtëna.

²⁹ Jesús repi:

—Tomás, iurnë' sí, rialdí ldú'ul purquë gunal lua perë más dichusë el quë nagnádi'i lua perë rialdí ldu'u rall na.

Pëzielú guctsa'u librë rë'

³⁰ Jesús bë'në másru'u cantidá ra cusë ru'bë nu milagrë lu ra shini gusë'dë më, cusë ni adë bëquë'ëdia'a la'ni librë rë'. ³¹ Perë ndë'ë bëquëa'a të parë tsaldí ldu'u të Jesús de quë

na më Cristo, shini Dios. Si talë tsaldí ldu'u të shti'dzë Jesucristo, guëne'e më vidë sin fin parë lë'ë të.

21

Jesús bëlua'alú lu gadchi ra poshtë

¹ Despuësë de ndë'ë, Jesús bëlua'alú lu ra shini gusë'dë më stubi vultë. Zuga'a më rua' nisë nalë Tiberias. Zni guc iurë bëlua'alú më lu rai'. ² Bëdëá ra poshtë, Simón Pedro con Tomás, el quë narni'i rai' Cuachi. Zuga'a Natanael naná më Caná shtë Galilea nu zuga'a ra shini Zebedeo nu chupë de los de más shini gusë'dë më. ³ Iurní Simón Pedro guni'i lu rai':

—Tsagna'zia mbeldë.

Lë'ë rai' guni'i rai':

—Nu zac lë'ë na'a guëzé na'a.

Iurní be'pi rai' la'ni barcu, perë gue'lë ni adë chu mbeldë guná'zidi'i rai'. ⁴ Hia iurë ze'dë grëgue'lë, Jesús bëlua'alú lu rai' rua' nisë perë ra shini gusë'dë më adë bédé'edi'i rai' cuendë de quë lë'ë më ni. ⁵ Iurní repi më:

—Lë'ë të narac shtua'a, ¿Pë adë chu mbeldë guna'zi të?

Lë'ë rai' bëquebi rai':

—Ni túbidi'i.

⁶ Iurní guni'i Jesús lu rai':

—Gulë bëtia'a guë'shu shtënë të ladë ldi cula'ni barcu; iurní guëna'zi të mbeldë.

Zni bë'në rai'. Despuësë adë bé'nëdi'i rai' gan niagú rai' guë'shu mbeldë la'ni nisë tantë zihani mbeldë nanú la'ni. ⁷ Iurní lë'ë poshtë naguc shtu'u Jesús más, guni'i lu Pedro:

—Lë'ë Dadë Jesús ndë.

Niá'asë gualú bini Pedro de quë lë'ë Dadë Jesús ni, iurní gúti' shabë purquë bëru'u lari iurë guagná'zi' mbeldë. Iurní bëldá'ai' lé'i' la'ni nisë parë guédchíni' guélú lé'i' catë zuga'a më. ⁸ Los de más poshtë bédchini rai' rua' nisë con barcu. Nu quëshaguiú rai' guë'shu shtë mbeldë. Pues zuga'a ra poshtë ziquë tubi gahiu'a metro hashtë ca lu zu më. ⁹ Iurë lë'ë rai' bédchini rai' lu guiu'u, bëru'u rai' la'ni barcu nu guná rai' tubi guërdé dchi'bë tubi mbeldë lu gui'i. Guná rai' du'pë guetështildi. ¹⁰ Jesús guni'i:

—Gulë te'enú bëldá mbeldë naguër gualú bëga'a.

¹¹ Simón Pedro güe'pi la'ni barcu; iurní bëshaguiúhi' guë'shu hashtë rua' nisë catë na guiu'u. Gadzëtë'in mbeldë, purë ma ru'bë, ciento cincuenta y tres; perë aunquë nilë zihani ma, adë gurié'zidi'i guë'shu. ¹² Iurní guni'i më lu rai':

—Gulë te'e të gau të.

Ni tubi rai' adë cuédi'i valurë niana'bë di'dzë chu na më purquë rac bë'a rai' lë'ë Dadë Jesús ni. ¹³ Iurní lë'ë Jesús guabi'guë më lu rai'. Guna'zi më guetështildi nu belë shtë mbeldë; bédë'ë mëhin cua'a ra poshtë gau rai'.

¹⁴ Zndë guc natsunë vësë de quë lë'ë Jesús bëlua'alú më lu ra poshtë despuësë guashtë më ladi ra tégulë.

Jesús guni'i lu Pedro: "Gupë shmëna"

¹⁵ Despuësë gualú gudáu ra poshtë, Jesús guni'i lu Simón Pedro:

—Simón, shini Jonás, ¿gu rac shtú'ul na de verdá más quë los de más sa'l rac shtu'u rai' na?

Pedro bëquebi:

—Aha' Dadë, lé'ël nanël de quë rac shtua'a lé'ël.

Jesús repi:

—Pues iurne', gupë ra mënë narialdí ldu'i na, ra naná ziquë lli'li mitu'në.

¹⁶ Iurní bëabrí guna'bë di'dzë më nachupë:

—Simón shini Jonás, ¿gu rac shtú'ul na de verdá?

Pedro bëquebi:

—Aha! Dadë, nanël de quë rac shtua'a lë'ël.

Iurní repi më:

—Ne' gupë ra mënë narialdí ldu'i na. Na rall ziquë lli'li narqui'ni vëquërë.

¹⁷ Hia natsunë vësë guna'bë di'dzë më lu Pedro:

—Simón shini Jonás, ¿gu rac shtú'ul na?

Iurní tristë bëa'në ldu'u Pedro purquë hia bëhunë guna'bë di'dzë më lúhi', si rac shtu'u Pedro lë'ë më. Iurní guni'i Pedro:

—Lë'ël nanël grëtë' cusë. Nanël de quë rac shtua'a lë'ël.

Iurní repi më:

—Iurne' gupë ra lli'li shtëna, ra mënë nare'dë naldë na. ¹⁸ Guldía rnia'a lul, iurë gúquël sultërë, rácul shábël lo quë narni'i ldú'ul nu rial catë rac shtú'ul perë iurë lë'ël gú'shël, stubi mënë guëna'zi guiá'al parë sël, nu stúbi' gunë compa'ni lë'ël parë gácul shábël, nu guá'ai' lë'ël catë adë nédi'il tsal.

¹⁹ Zni guni'i më parë guëdë'ë hia'a cuendë lla mudë gati Pedro purquë por galguti shtë Pedro, gúni' guëluá'ai' llëru'bë na pudërë shtë Dios. Despuësë repi më:

—Guagla'guë bëzu'bë diaguë enseñansë shtëna.

Lë'ë poshtë namás guc shtu'u Jesús

²⁰ Iurní guná Pedro nezë téchi'; ze'dë naldë lë'ë poshtë naguc shtu'u Jesús, mizmé poshtë el quë nagudaunú më nu nazubë cula'ni më lu shtse shtë Pascu, mizmé el quë naguni'i lu më: “Dadë, ¿chull gunë intriegu lë'ël?” ²¹ Iurë lë'ë Pedro guná lu poshtë ni, guna'bë di'dzë Pedro lu Jesús:

—Dadë, ¿pë gac poshtë rë'?

²² Jesús bëquebi:

—Si rac shtua'a guëbánil ndë'ë hashtë iurë guëabría stubi, adë rúnëdi'i tucarë gac bé'al. Lë'ël guagla'guë bëzu'bë diaguë enseñansë shtëna.

²³ Iurní bërë'tsë di'dzë rë' ladi los de más bëchi sa' ra poshtë de quë adë gátidi'i poshtë ni, perë adë guní'idi'i Jesús de quë adë gátidi'i poshtë ni, sino quë guni'i më: “Si talë na rac shtua'a de quë guëbáni' hashtë guëabría stubi, adë rúnëdi'i tucarë gac bé'al”.

²⁴ Ndë lo mizmé poshtë naquëhunë testificar grë ra cusë rë', nu më el quë nabëquë'ë la'ni librë rë'. Rdë'ë hia'a cuendë de quë verdá ruadí'dzi'. Grë ra poshtë rdë'ë rai' cuendë de quë verdá na grë ra di'dzë rë'.

²⁵ Nanú másru'u lo quë nabë'në Jesús. Si talë niaquë'ë por tubin, llua'ahia de quë ni parë guëdubi guë'dchiliu adë niáldëdi'i nabé librë lo quë naniactsa'u. Amén.

Ndë'ë bëntsa'u ra poshtë

Jesús guni'i guëdchini Espíritu Santo

¹ La'ni primëre librë nabëquëa'a lul, Teófilo, bëquëa'a lo quë nabë'në Jesús nu lo quë nabëlua'a më dizdë nabëdchini më guë'dchiliu hashtë iurë be'pi më gube'e. ² Antsë güe'pi më gube'e gulezë më poshtë shtë më. Espíritu Santo bë'në compa'ni lë'ë Jesús parë guni'i më lu ra poshtë guadë dchi'ni nabëa'në'nú rai'. ³ Tsana gudëdë guti Jesús, lo mizmë lë'ë më bëlua'alú më lu ra poshtë tal zíquësë nabani më. Nu durantë cuarenta dzë guagla'guë bëlua'alú më lu rai'. Zihani cusë bë'në më lu rai'. Biadi'dzë'nú më lë'ë rai' lla mudë tsuté mënë nezë lu gube'e catë rribë'a Dios të gac salvar rall.

⁴ Iurë nianá zuga'anú Jesús lë'ë ra poshtë, guni'i më lu rai' adë guë'rú'udi'i rai' ciudá Jerusalén. Repi më:

—Gulë cuezë ndë'ë hashtë guëdchini Espíritu Santo ziquë guni'i Shtada lu të, purquë guni'i Shtada nu na gunia'a lu të, guëshe'ldë më Espíritu Santo parë cuezë'núhi' lë'ë të.

⁵ Verdá Juan Bautista bëchu'bë nísí' ra mënë con nisë perë la'ni sëbëldá dzë lë'ë më guëzunë më ldu'u të con pudërë shtë Espíritu Santo. Guëdchini më parë cuezë'núhi' lë'ë të.

Jesús be'pi parë gube'e

⁶ Iurë zunú Jesús ra poshtë, guna'bë di'dzë rai' lu më:

—Dadë, ¿pë hia bëga'a iurë parë guëcubi naciuni Israel ziquë nahin antsë?

⁷ Perë Jesús repi lu rai':

—Adë rúnëdi'i tucarë gac bë'a të gac gaquin. Adë rúnëdi'i tucarë gac bë'a të pë dzë Shtada gunë ra cusë rë' purquë niétiquë lë'ë më napë më cuendë pë tiempë guëcubin.

⁸ Perë iurë guëdchini Espíritu Santo parë cuezë'núhi' lë'ë të, lë'i' guën'ei' pudërë parë gac të firmë; tsagni'inú të ra mënë grë ra cusë naguná të bëna. Guëni'i të lu ra më Jerusalén nu guzia'a të regiuni shtë Judea nu regiuni shtë Samaria hashtë lúltimë guë'dchi catë rialú guë'dchiliu.

⁹ Iurë gualú biadi'dzë'nú Jesús ra poshtë, mientras rbi'a rai' lu më, be'pi më gube'e. Gunitilú më la'ni shcahi. Dizdë iurní adë guná'di'i rai' lu Jesús. ¹⁰ Nianá rbi'a ra poshtë nezë lu gube'e, be'pi Jesús. De repëntë guná rai' chupë ianglë zuga'a cula'ni rai'; nacu ianglë lari naquichí. ¹¹ Repi ianglë lu rai':

—Lë'ë të më Galilea, ¿pëzielú rbi'a të lu gube'e? purquë Jesús naguná të be'pi lu gube'e, lo mizmë lë'ë më guëabré stubi vueltë tal zíquësë guná të be'pi më. Zni guëabré më stubi.

Matías bëu' lugar shtë Judas

¹² Iurní bietë rai' lu dani nalë Olivos. Bëabré rai' parë Jerusalén. Rëa'në Jerusalén guëlla' parë dani Olivos tubi distanci de tubi kilómetro. ¹³ Iurë bédchini rai' Jerusalén, bëa rai' hiu'u catë quërelde rai'. Be'pi rai' hashtë guia'a segundë pisë catë na tubi cuartë ru'bë. Grë ra nabëagrí lë rai': Pedro, Jacobo, Juan, Andrés, Felipe, Tomás, Bartolomé, Mateo, Jacobo lla'në Alfeo. Nu zuga'a Simón nanapë llëru'bë ánimo parë lëy shtë Moisés. También zuga'a Judas shini Jacobo. ¹⁴ Grë ra më rë' bédëa rai' tubsë parë ruadi'dzë'nú rai' Dios. Nu ra bëchi Jesús nu María, shni'a më, bédëa rai' con sëbëldá ra na'a; bédëa rai' nga'li.

¹⁵ Dzë ni Pedro guasuldí guëláu ladi grë nazubëga'a ndë. Na rall ziquë tubi gahiu'a galdë mënë nagualdí ldu'i diza'quë shtë Jesús. Guni'i Pedro lu rai':

¹⁶ —Rnia'a lu të iurne' cumë ziquë bëcha, napë quë guc cumplir nabëquë'ë David. Espíritu Santo bë'në compa'ni lë'ë David tsana bëquë'ëi' la'ni Sagradas Escrituras ra cusë nabë'në Judas purquë Judas guanull ra mënë parë guna'zi rall Jesús. ¹⁷ Guc Judas tubi

sa' na'a iurë guzënú na'a lë'ë Jesús. Jesús gudili lé'ëll nu gúquëll tubi shini gusë'dë më parë bé'nëll dchi'ni con lë'ë na'a, ¹⁸ perë bé'nëll duldë. Con dumí nabëtuu' Judas lë'ë Jesús, guasi'i ra mënë tubi ldë guiu'u lachi. Lo mizmë lugar ni gulaguë Judas rguëc Judas. Nu gutsë lá'nill; bëru'u grë llëguëzí'all. ¹⁹ Ra më Jerusalén bini rall pë guc con Judas nu gululé rall lachi ni Acéldama según dizé shtënë rall. Rni'i rall, Lachi Catë Bëllë'ë Rënë.

²⁰ Guni'i zac Pedro:

—Guc cumplir narni'i la'ni librë Salmos. Rni'i librë ni zndë'ë:

Guëa'nëgá lídchill,

nu adë guëdzélëdi'i chu guëquërdë lídchill.

Guëdzëlë stubi naguëu' shlugárëll, tubi nagunë dichi'ni.

²¹ Ze'dë naldë ra nguii naquëhunë compa'ni lë'ë na'a lu guëdubi tiempë naguzënú na'a Dadë Jesús. ²² Ze'dë naldë rall dizdë nabëchu'bë nisë Juan lë'ë Jesús nu hashtë tsana lë'ë më be'pi gube'e. Rqui'ni guëdili hia'a stubi nguii; guëu' nguii ni shlugar Judas. Rqui'ni tubi naná testigu de quë guashtë Jesús ladi ra tégulë.

²³ Iurní gudili rai' chupë nguii naze'dë naldë lë'ë rai' dizdë naguzënú rai' Jesús. Túbill lë José nu lëll Barsabás. Nu napë stubi lëll Justo; tsunë lëll. Stúbill lë Matías. ²⁴ Iurní grë rai' biadi'dzënú rai' Dios:

—Dadë, lé'ël nanëll lla na la'ni ldu'u grë nguii; por voluntá shtënëll bëlua'a guadë de chupë nguii rë' gáquëll poshtë; gúnëll shchí'nil con lë'ë na'a ²⁵ purquë Judas bëniti. Bësëa'nëgall shchí'nil. Por duldë nabë'nëll, zëagzëll lugar shtënë cashtigu. Gabildi bë'në tucárëll.

²⁶ Iurní gudchitë rai' guë'ë dado nia'a chu guëru'unú poshtë. Bë'në tucarë Matías. Iurní lueguë bëu'll ladi ra poshtë parë bëzá rai' chi'bë chupë.

2

Tsana bédchini Espíritu Santo

¹ Tsana bédchini laní Pentecostés, grë ra poshtë nu ra narialdí ldu'i diza'quë, bédëá rall tubsë lugar. ² De repëntë bini rai' tubi ruidë nabëru'u nezë lu gube'e ziquë ridë tubi mbë dushë. Gubë guëdubi la'ni hiu'u catë zubë rai'. ³ Iurní bédchini llni guëc rai'. Cadë túbi' rlua'ain ziquë tubi be'lë cadë lë'ë ra nazubë la'ni hiu'u. ⁴ Grë rai' bë'në recibir Espíritu Santo la'ni ldu'u rai' parë cuezënú më lë'ë rai'. Espíritu Santo bëzunë ldu'u rai' nu bédë'ëi' pudërë të guadi'dzë rai' stubi dizé nadë ráquëdi'i rai'.

⁵ Dzë ni guquërdë zihani israelitë ciudá Jerusalén. Bédchini rall de grë naciuni shtë gué'dchiliu. Rialdí ldu'u rall shti'dzë Dios nu runë rall cumplir creenci shtë mënë israelitë. ⁶ Iurë bini rall ruidë nagu' nga'li, bédëá rall nu adë bédzélëdi'i rall pë nihunë rall purquë cadë lë'ë rall bini rall dizé shtënë rall. ⁷ Nalë bédzëguë' ldu'u rall. Guasë ldu'u rall; guni'i lu sa' rall:

—¿Pë lé'ëdi'i më Galilea grë ra ndë'ë naquëadi'dzë? ⁸ ¿Llallë bë'në rall rac rall ruadi'dzë rall dizé shtë hia'a? ⁹ purquë ndë'ë zë'pa'a zihani guë'dchi nu naciuni. Ndë'ë ze'dë mënë shtënë Partia. Ze'dë mënë shtënë Media. Ze'dë mënë shtënë Elam. Ze'dë mënë shtënë Mesopotamia. Ze'dë mënë shtënë Judea. Ze'dë mënë shtënë Capadocia. Ze'dë mënë shtënë Ponto. Ze'dë mënë shtënë Asia. ¹⁰ Nu ze'dë mënë shtënë Frigia. Ze'dë ra mënë shtënë Panfilia nu Egipto. Ze'dë ra mënë lugar shtënë Africa narëa'në más zitu quë Cirene. Nu entrë lë'ë hia'a nanú ra israelitë nanapë dereché ziquë mënë rumanë; quërdë rall ndë'ë. Stubi shcua'a mënë gualdí ldu'u rall creenci shtënë ra israelitë. ¹¹ Tambiën nanú ra mënë naze'dë tubi dani nalë Creta nazubë la'ni nisëdu'u, Nu ze'dë ra mënë Arabia, perë grë hia'a rini hia'a quëadi'dzë ra mënë Galilea con dizé shtëna'a. Quëadi'dzë rall milagrë nu cusë za'quë nabë'në Dios parë ra mënë.

¹² Grëtë' mënë Jerusalén rdzëguë' ldu'u rall; adë bédzélëdi'i rall pë gunë rall. Rni'i lu sa' rall:

—¿Pë runë cuntienë ra cusë rë'?

¹³ Perë stubi tantë rall bë'në rall burnë; guni'i rall:
—Rzoo'dchi ra tuntë rë'.

Lo quë naguni'i Pedro lu ra mënë

¹⁴ Iurní guasuldí Pedro con guëzá chi'bë tubi poshtë. Guni'i Pedro lu mënë; fuertë guni'i':

—Lë'ë të më Judea nu grë ra mënë naquëreldë Jerusalén, gulë bëquë diaguë lo quë narnia'a lu të iurne' parë gac bë'a të. ¹⁵ Ni tubi na'a adë rzoo'dchidi'i na'a cumë ziquë runë të shgabë të. Nanë të ni tubi chu rzoo'dchidi'i rquë guë'ë rsili. ¹⁶ Más ndë'ë ra cusë naguná të iurne', bëquë'ë Joel tiempë guahietë; bëquë'ëi' shcuendë lo quë naguër gac. Joel guni'i shti'dzë Dios zdë'ë:

¹⁷ Lúltimë dzë guëshe'lda Espíritu Santo parë cuezënúhi' grë mënë narëta' lu guë'dchiliu. Llga'në ra mënë nu shtsa'pë rall guadi'dzë rall shti'dza.

Lë'ë rall guená rall cusë naguër gac nu nagudëdë gac.

Nu mëgulë guená rall cusë naguëni'i shca'ldë rall.

¹⁸ Dzë ni guëshe'lda Espíritu Santo parë cuezënúhi' nguii nu ra na'a narzu'bë diaguë shti'dza.

Guadi'dzë rall zihani cusë cumë ziquë guni'i ra shmuza guahietë.

¹⁹ Guia'a lu gube'e guëluá'ahia cusë natsasé ldu'u mënë, nu guetë lu guë'dchiliu guëshe'lda ra sëni nadzë'bë cumë ziquë rënë, be'lë nu tsasë ra shcahi cumë ziquë gushë.

²⁰ Guë'au lu ngubidzë guëcahi.

Nu mbehu guëac ziquë na rënë, antsë guëdchini më.

Dzë ni guëdchini më con llëru'bë pudërë nu llni shtënë më.

²¹ Nu grë ra mënë narna'bë lu më, gac salvar rall.

²² Lë'ë të më israelitë, gulë bëquë diaguë iurne' lo quë narnia'a lu të. Dios bë'në zihani milagrë lu guë'dchiliu. Bë'në më cusë ru'bë por Jesús, më Nazaret, parë guená të nu parë guëdë'ë të cuendë de quë Jesús na el quë nabëshe'ldë Dios. Hia lë'ë të nanë të ndë'ë. ²³ Perë gulë guná, tsana gac intriegu Jesús guia'a të, bia'a të lë'ë më prësi. Bë'në të intriegu lë'ë më lu ra nguii mal parë gudini rall lë'ë më. Bëquë'ë rall lë'ë më lu cruz perë dizdë antsë, ni na voluntá shtë Dios purquë hia zni ze'dë më gati më lu guë'dchiliu. ²⁴ Perë tsana guti Jesús, bëldishtë Dios lë'ë më ladi ra tëgulë. Adë bë'në galguti gan nasëa'në lë'ë më purquë napë më pudërë parë guashtë më ladi ra tëgulë. ²⁵ Guahietë bëquë'ë rëy David shcuendë Jesús zdë'ë:

Siemprë rnahia lu Dadë. Cabezënuhia lë'ë më, nu lë'ë më cabezë ladë ldi shtëna.

Con lë'ë më adë chu guësëni'bid'i na.

²⁶ Por ni nanú nilli ldua'a nu biadi'dza ra diza'quë nabësëquitë ldu'u ra mënë.

Rialdí ldua'a si talë gatia, guëzi'i ldua'a.

Adë bë gáquëdi'i shcuërpa,

²⁷ purquë lé'ël adë guësëá'nëdi'il shcuërpa ladi ra tëgulë.

Nu adë guësá'nëdi'il gau guiu'u shcuërpa purquë nahia shínil narak shtú'ul.

²⁸ Bëlua'a na nezë za'quë catë nezë napa vidë sin fin.

Nalé rquitë ldua'a iurë guëquëreldënúa lé'ël.

²⁹ Rnia'a lu të Dadë, cusë clarë nahin. Shtadë guëlu' hia'a David, gúti' nu bëgá'chi'. Pues catë naga'a ba'a shtëhi' grë hia'a nanë hia'a catë naga'a ba'a. ³⁰ Perë gac David muzë shtë Dios nu biadí'dzi' shti'dzë më. Bëquë'ë David lo quë naguc con Jesús. Dios guni'i lu David; bë'në më prometer nu bë'në më jurar de quë tubi shini David gac Rëy. Guërulë shini David, Cristo nu guënibé'ai' cumë ziquë gunibë'a David. ³¹ David cumë ziquë gunáhi' lo quë nagac cumplir dizdë antsë, biadí'dzi' shcuendë lla tsashtë Jesús ladi ra tëgulë. Nu guni'i David adë guësëa'nëgá Dios lë'ë Jesús ladi ra tëgulë, nilë shcuërpë

më adë guëá'nëdi'i la'ni ba'a parë adë gáudi'i guiu'u lë'ë më. ³² Dios bëldishtë lë'ë Jesús ladi ra tëgulë, el mizmë Jesús nagudini të. Na na'a testigu de quë guti Jesús nu nabani më iurne'. ³³ Por voluntá shtë Dios guzubë më ladë ldi shtë më, nu bëtë'ë Dios Espíritu Santo parë Jesús ziquë bë'në më prometer antsë. Bëtë'ë Dios pudërë lë'ë Jesús parë guëshe'ldë më Espíritu Santo gué'dchiliu parë cuezënúhi' grë ra narialdí ldu'u diza'quë shtë'në Jesús. Nu grë ra cusë rë' narini të nu narná të, ze'din de lë'ë Jesús. ³⁴ Zni nahin purquë lédëdi'i David be'pi gube'e sino mizmë David guni'i zdë'ë:

Lë'ë Dadë guni'i lu Shlama:

“Guzubë ndë'ë ladë ldi shtëna

³⁵ hashtë iurë guna gan lu grë enemigu shtë'nël nu guëzu'bë diaguë rall shti'dzël”.

³⁶ 'Guëdubi naciuni Israel napë quë gac bë'a rall nahin verdá. Jesús nabë'në të crucificar, na më Cristo el quë nabëshe'ldë Dios parë guë'nibé'ai' lë'ë hia'a.

³⁷ Iurë bini ra mënë ra cusë naguni'i Pedro, nalé bëdzëbë rall nu guna'bë di'dzë rall lu Pedro nu lu ra poshtë nacabezë nga'li. Guni'i rall:

—Gulë guni'i Dadë, çpë guëdë'në na'a?

³⁸ Iurní Pedro repi lu rall:

—Gulë bësa'në duldë shtë'në të. Gulë bëabrí ldu'u të con Dios nu gulë guni'i con guëdubinú ldu'u të Jesús na Cristo. Gulë tsa të, chubë nisë të. Iurní gunë më perdunë duldë shtë të nu guëne'e më Espíritu Santo të cuezënúhi' lë'ë të. ³⁹ Quëhunë Dios prometer grë cusë rë' parë lë'ë të nu parë ra shini të nu parë ra naquërelde zitu stubi naciuni. Dios guëshe'ldë Espíritu Santo parë grë mënë nacagna'bë më. Na më Dios narnibë'a lë'ë hia'a.

⁴⁰ Con ra di'dzë rë' nu zihani más, Pedro guagla'guë biadi'dzënúhi' mënë. Guni'i':

—Lueguë lueguë gulë gunë salvar lë'ë të ladi mënë mal naná guëdchi ldu'i.

⁴¹ Grë ra naguasé shti'dzë Pedro, bëriubë nisë rall. Ra nagualdí ldu'u diza'quë, na rai' ziquë tsunë mili mënë. Bëdëá rall con ra narialdí ldu'i shti'dzë Dios. ⁴² Grë ra naguanaldë ra tëchi ra poshtë, guc rall firmë. Bëzu'bë diaguë rall grë ra cusë nabëlua'a ra poshtë. Nu gubani rall cumë ziquë tubi famili. Guc ldu'u sa' rall. Rna'bë rall lu Dios. Bëdëá rall parë bëllullë guetështildi ziquë bëlua'a Jesús lë'ë rall antsë. Dzë ni bëagná ldu'u rall la Santa Cena naguc tsana guzé nabani Jesús lu gué'dchiliu.

Manërë nagubani ra shmënë Jesús

⁴³ Grë mënë nalé bëdzëguë' ldu'u rall por tantë milagrë nu cusë ru'bë nabë'në ra poshtë. ⁴⁴ Grë ra mënë narialdí ldu'i diza'quë tubsë llgabë nua'a rall. Gudi'dzë rall nanapë rall. ⁴⁵ Bëtuu' rall nanapë rall ziquë shguiu'u rall. Iurní gudi'dzë rall centavë cua'a sa' rall nabë'nápëdi'i. ⁴⁶ Dzë con dzë ria rall iádu'u ru'bë nu ria rai' lidchi mënë. Ria rai' parë rëagná ldu'u rai' la Santa Cena. Grë rai' tubsë rau rai'. Rquitë ldu'u rai' nu guc ldu'u sa' rai'. ⁴⁷ Rna'bë rai' lu Dios nu ru'ldë rua' rai'. Guni'i rai':

—Llëru'bë na pudërë shtë Dios.

Los de más mënë guë'dchi bë'në rall rëspëti shmënë Jesús. Dzë con dzë guna'bë Dios mënë parë gac salvar mënë të guëdëá rall con shmënë më.

3

Bëac tubi cujë

¹ Tubi dzë Pedro nu Juan zia'a rai' iádu'u ru'bë rquë tsunë guadze'. Iurní na iurë rna'bë mënë lu Dios. ² Ndë zubë tubi nguiu rua' iádu'u; nall cujë dizdë nagúlëll. Ráquëdi'i rzëll; por ni glli glli rianú ra mënë cujë rua' iádu'u. Rzu'bë rall cujë ni rua' puertë nalë Hermosa parë rná'bëll gu'në lu ra mënë nazia'a iádu'u. ³ Iurë guná cujë lu Pedro nu Juan, zia'a rai' parë tsuté rai' la'ni iádu'u; guna'bë guni'i cujë lu rai' parë guëdë'ë rai' tubi gu'në. ⁴ Iurní Pedro nu Juan gubi'a rai' lu cujë; repi Pedro lu cujë:

—Guná lu na'a.

⁵ Lë'ë cujë gubi'a lu rai'. Llua'a cujë pë nadë'ë rai' niaca'a cujë. ⁶ Perë Pedro guchi lull:

—Adë napa dumí nu adë napa orë parë guënehia cá'al, perë lo quë nanapa guna con lé'ël. Ziquë muzë nanahia shtënë Jesucristo më Nazaret, rnia'a lul iurne'. Por lë shtë më guasuldí nga'li nu guzë.

⁷ Pedro guna'zi guia'a kujë ladë ldi parë guasuldí kujë. Lueguë lueguë guasuldill. Bëac guëa'll. ⁸ Iurní lë'ë kujë bëchësëll; guzublú rzëll. Guatënú kujë Pedro nu Juan la'ni iádu'u. Rzëll nu rchësëll. Guni'ill llëru'bë na pudërë shtë Dios.

⁹ Grë ra mënë nazuga'a la'ni iádu'u, guná rall lë'ë kujë rzë nu bini rall nacagni'i kujë lu Dios. ¹⁰ Nalé bëdzëguëë' ldu'u rall nu rdzëbë rall iurë guná rall lu kujë. Hia nané rall nguii ni na lo mizmë nguii narzubë rua' iádu'u nalë Hermosa. Glli gllítë' guná'bëll gu'në.

Libanë shtë Pedro lugar catë lë Portali shtë Salomón

¹¹ Cujë nabëac hiadë bësá'nëdi'ill Pedro nu Juan. Zuga'a rai' rualdëa' catë lë Portali shtë Salomón. Nalé guabi'guë guëllu'në mënë zihani lu Pedro nu Juan. Bëdzëguëë' ldu'u rall. Guná rall lë'ë kujë zuldí. ¹² Iurë guná Pedro ra mënë zihani, guni'i' lu rall:

—Lë'ë të më israelitë, adë rdzëguëë'di' ldu'u të. ¿Pëzielú rbi'a të lu na'a zni'i? purquë lëdë lé'ëdi'i na'a bëdënëac na'a nguii rë' parë rzëll. Adë gúquëdi'in con pudërë shtë na'a; adë gúquëdi'in por devociuni nanapë na'a con Dios sino quë bënëac Jesús nguii rë'. ¹³ El mizmë Dios shtënë ra shtadë guëlu' hia'a Abraham, Isaac, nu Jacob, nalé bë'në më honrar shini më Jesús. Perë lë'ë të grë të bë'në të intriegu Jesús lu ra gubernë parë gati më. Nu iurë Pilato guc ldu'ull niadë'ëll libertá lë'ë Jesús, lë'ë të adë gunédi'i të. ¹⁴ Mejurë guna'bë të libertá shtë tubi nguii nagudini mënë. Adë gunédi'i të niadë'ë Pilato libertá lë'ë Jesús, el quë naná limpi lu Dios, el quë naná justë delantë lu më. Santo náhi'. ¹⁵ Zni gudini të Jesús el quë narne'e vidë parë lë'ë mieti. Perë bëldishtë Dios lë'ë Jesús ladi ra tëgulë. Na na'a testigu purquë bëabrí guná na'a lu më stubi vueltë. ¹⁶ Jesús bënëac lë'ë kujë rë' purquë gualdí ldu'u na'a shti'dzë më. Ziquë muzë nanahia shtë Jesús, gunia'a lu kujë: “Guasuldí nu guzë”. Bëáquëll lueguë ziquë rna të lull iurne', nu nané të lé'ëll bëáquëll.

¹⁷ Lë'ë të Dadë, nanéa tsana gunibë'a jëfë shtë të quini të Jesús, gudini të lë'ë më, perë adë guc bé'adi'i të chu gudini të. Nilë ra jëfë shtë të guc bé'adi'i rall chu na më. ¹⁸ Zni guc cumplir voluntá shtë Dios purquë bëquë'ë ra profetë shti'dzë më antsë quë Cristo gati më lu cruz. ¹⁹ Por ni iurne' gulë gunë nadzë'ë mudë nanabani të. Gulë bëdchigrë ldu'u të con Dios parë gunë më perdunë duldë shtënë të. Si talë gunë të zni, Dios guëzunë më la'ni ldu'u të nu gunë ldai' më guëdubi vidë shtë të. ²⁰ Nu guëshe'ldë më Jesucristo stubi vueltë guë'dchiliu. Ni na guni'i Dios antsë. ²¹ Perë iurne' Jesucristo cabezë gube'e hashtë iurë lë'ë Dios guëzú shnezë grëtë' ra cusë nabëquë'ë ra profetë santu, ra nabiadi'dzë shti'dzë më guahietë. ²² Zni guni'i Moisés lu ra shtadë guëlu' hia'a: “Dios Padre guëshë'ldi' tubi naguëni'i shti'dzë më, tubi nagalë ladi bëchi të ziquë bëshe'ldë më na. Gulë bëquë diaguë grë lo quë naguëni'i më lu të ²³ purquë grë ra nadë guëzu'bë diaguëdi'i shti'dzë më, guëdchisú më derechë nanapë rall ziquë mënë israelitë nu gac condenar rall.”

²⁴ Zni guni'i ra profetë dizdë Samuel hashtë ra profetë nabitë despuësë. Grë rai' guni'i rai' naquëac iurne'. ²⁵ Lë'ë të bëa'nënú të ra di'dzë naguni'i Dios lu ra profetë. Na ni parë lë'ë të nu parë bien shtënë të. Dios guni'i lu Abraham; bë'në më prometer ra cusë naquëac cumplir iurne'. Guni'i më lu Abraham: “Por ra shínil gunë ldahia grë ra mënë nanaré lu guë'dchiliu”.

²⁶ Iurë bëldishtë Dios lë'ë shini më Jesús ladi ra tëgulë, bidë më primërë lu të. Bëdchini më lu të parë gunë ldai' më lë'ë të. Gunë më compa'ni lë'ë të parë guësa'në të duldë shtë të, të gac salvar të.

¹ Nianá cagni'i Pedro nu Juan lu ra mënë, bédchini ra bëshuzi. Bédchini tubi jëfë narapë iádu'u ru'bë. Nu ra saduceos bédchini. ² Nalé nalaa'dchi rall purquë Pedro nu Juan caglua'a rai' ra mënë nu guni'i rai' guashtë Jesús ladi ra tégulë. Guni'i rai' por pudërë shtë Jesús, tsashtë grë tégulë catë bëga'chi rai'. ³ Guna'zi gobiernë lë'ë Pedro nu Juan nu bëtia'a rall lë'ë rai' lachigui'bë purquë hia guadze' parë gac règlë shcuendë rai'. ⁴ Perë mënë zihani nabini diza'quë shtë Jesús, gualdí ldu'u rall shti'dzë më, na'a la nguii. Nu ra nagualdí ldu'i shti'dzë më, guc rall ga'i mili, niétiquë nguii bëgabë.

⁵ Iurë brëgue'lë stubi dzë, bédëá ra gobiernë nu ra mëgulë nu ra mësë narlua'a lëy. Grë rall bédëá rall Jerusalén. ⁶ Zuga'a Anás naná jëfë shtë ra bëshuzi. Zuga'a Caifás. Zuga'a Juan, shmënë bëshuzi. Zuga'a Alejandro nu grë shfamili shtë bëshuzi narnibë'a los de más bëshuzi. Zuga'a rall lugar ni. ⁷ Iurní gulú rall Pedro nu Juan lachigui'bë parë bëzú rall lë'ë Pedro nu Juan delantë lu ra mënë. Guna'bë di'dzë rall lu Pedro nu Juan:

—¿Chu rnibë'a lë'ë të? ¿Chu bënë punërë lë'ë të; bënëac të kujë rë'?

⁸ Iurní con pudërë nabëdë'ë Espíritu Santo la'ni ldu'u Pedro, guní'i' di'dzë rë':

—Lë'ë të jëfë shtë guë'dchi rë' nu mëgulë shtë naciuni Israel, ⁹ hia quë lë'ë të rna'bë di'dzë të lu na'a lla bédë'në na'a parë bëac kujë rë'; ¹⁰ rquebi na'a lu të parë gac bë'a grë ra mënë israelitë. Lë'ë kujë naguc ll'u zuga'a ndë'ë delantë lu grë të. Bëaquëll por pudërë shtë Jesucristo, më Nazaret, lo mizmë nagudini të. Bëquë'ë të lë'ë më lu cruz perë bëldishtë Dios lë'ë Jesús ladi ra tégulë. ¹¹ Na Jesús ziquë tubi guë'ë principal shtë iádu'u. Guni'i të adë guëllu'i'idi'in perë iurne' Jesús bëac më ziquë tubi guë'ë namás lasac. Lë'ë të adë guc shtú'udi'i të lë'ë më, ¹² perë ni tubi chu stubi gunë salvar lë'ë hia'a, niétiquë Jesús purquë tubsë nguii bëshë'ldë Dios lu guë'dchiliu nagunë perdunë duldë shtë hia'a.

¹³ Ra gobiernë shtë ra israelitë guná rall adë bédzëbëdi'i Pedro nu Juan; cagni'i rai' lu ra mënë. Guc bë'a rall Pedro nu Juan adë na rai' më nabësë'dë nu adë nádí'i rai' më ru'bë. Guasé ldu'u rall. Guc bë'a rall Pedro nu Juan guzënú rai' Jesús más antsë. ¹⁴ Nu guná ra gobiernë lë'ë nguii naguc kujë; lé'ëll zuga'anú Pedro nu Juan. Hiadë pë rní'idi'i rall cuntrë lë'ë rai'. ¹⁵ Iurní gunibë'a rall guëru'u Pedro nu Juan ladi rall parë gac guadí'dzë lul sa' rall lla mudë gunë rall. ¹⁶ Guni'i lu sa' rall:

—¿Pë guëdë'na'a con ra nguii rë'? purquë grë ra naquërelde Jerusalén, nané rall milagrë ru'bë nabë'në Pedro nu Juan. Bënëac rall kujë. Nu lë'ë hia'a adë nu mudë guëcá hia'a. ¹⁷ Mejurë parë adë guërë'tsëdi'i di'dzë ladi ra mënë, guëtséba'a lë'ë rall parë adë guadí'dzëdi'i rall lu ra mënë na rall shmënë Jesús.

¹⁸ Iurní guna'bë rall lë'ë Pedro nu Juan. Gunibë'a rall parë adë guadí'dzëdi'i rai', nilë guëluá'adi'i rai' diza'quë shtë Jesús, nu nilë adë guëní'idi'i rai' lë Jesús. ¹⁹ Iurní repi Pedro nu Juan lu ra gobiernë:

—Gulë bë'në shgabë të chu shtënë di'dzë guëzu'bë diaguë na'a. ¿Pë guëzu'bë diaguë na'a shti'dzë të, u guëzu'bë diaguë na'a shti'dzë Dios? ²⁰ Lë'ë na'a adë nu mudë guëcá'chi ldu'u na'a ra cusë naguná na'a nu ra cusë naná bini na'a. Napë quë guëdia'a di'dzë na'a lu ra mënë.

²¹ Iurní ra gobiernë bëtsëbë rall lë'ë Pedro nu Juan perë lo mizmë tiempë bëlda'a rall lë'ë rai' purquë adë bédzëlédi'i rall lla mudë nihunë rall cashtigu lë'ë rai'. Bëlda'a rall lë'ë rai' purquë bédzëbë rall los de más mënë; grë mënë guni'i bëac kujë con pudërë shtë Jesús. Llëru'bë na pudërë shtë më, guni'i rall. ²² Cujë nabëac por pudërë shtë Jesús, nápëll más de cuarenta izë.

Ra shmënë Jesús guna'bë rall gunë Dios compaňi lë'ë rall

²³ Iurní bëru'u Pedro nu Juan; bëagzé rai' catë rë los de más sa' rai'. Biadi'dzë rai' grë lo quë naguni'i principal bëshuzi con ra më gushë lu rai'. ²⁴ Iurë gualú biadi'dzë rai' lla guc con lë'ë rai', grë ra narialdí ldu'i diza'quë shtë Jesús, guna'bë rai' lu Dios. Juntë guni'i rai':

—Dios Padre, l'é'el nal Shtadë na'a. L'é'el nápël llëru'bë pudërë. Bëntsá'ul gube'e; bëcuc'shtël gué'dchiliu. Bëcuc'shtël nisëdu'u nu grë ra cusë nananú lu gué'dchiliu. ²⁵ L'é'el bëshé'ldël Espíritu Santo parë gulezënúhi' l'é'ë David, muzë shtënël. Bëluá'al l'é'ë David lla guëquë'ëi' ra di'dzë shtënël narni'i zdë'ë:

¿Pëzielú bëdzatsu ra mënë?

¿Pëzielú ra mënë shtë gué'dchiliu runë rall llgabë nanadë rllu'idi'i?

²⁶ Ra rëy shtë gué'dchiliu nu ra gobiernë shtë ra guë'dchi, tubsë bëdzatsu rall cuntrë Dadë.

Bë'në rall cuntrë Cristo, el quë nagudíil parë guë'nibé'ai'.

²⁷ Verdá nahin Herodes nu Poncio Pilato bëdëá rall ndë'ë cuntrë Jesús, shínil. Limpi náhi'; santu náhi'. Nu ra më rumanë con ra më israelitë, bë'në rall cuntrë shínil nabëshé'ldël parë guë'nibé'ai' l'é'ë na'a. ²⁸ Con ni guc cumplir ra cusë naguní'il antsë. Bë'në rall ni purquë hia zni ze'dë gac. ²⁹ Dadë, iurne' guná pë runë rall cuntrë l'é'ë na'a. Bë'në compa'ni l'é'ë na'a parë adë guëdzëbëdi'i na'a. Guëdia'a di'dzë na'a diza'quë shtënël lu ra mënë. ³⁰ Bëlu'a'a pudërë shtënël. Bë'në compa'ni l'é'ë na'a parë gunëac na'a narac ll'u. Guëdë'në na'a ra milagrë narac shtú'ul. Gac rahin por pudërë shtënë Jesús, shínil, më naná limpi la'ni ldú'i'.

³¹ Iurë gualú biadi'dzënú rai' Dios, lugar catë rë rai' bëllú. Nacubi bëdchini Espíritu Santo parë cuzënúhi' l'é'ë rai'. Nu adë bëdzëbëdi'i rai'; guni'i rai' diza'quë shtë Dios lu ra mënë.

Grë cusë na shtë rai'

³² Ra nagualdí ldu'i diza'quë shtë Jesús, guc rall zihani. Tubsë llgabë napë rall. Tubsë na ldu'u rall. Ni tubi adë chu rni'i: "Ndë'ë shtëna" purquë gudi'dzë rall grë nanapë rall cua'a nadë pë nápëdi'i según nicidá shtënë cadë l'é'ë rall. ³³ Ra poshtë guagla'guë guni'i rai' lu mënë con llëru'bë pudërë de quë Dadë Jesús gubani purquë bëldishtë Dios l'é'i' ladi ra tëgulë. Nalé bë'në ldai' Dios guëc rai', nu ra mënë bë'në rëspëti l'é'ë rai'. ³⁴ Ladi ra mënë nagualdí ldu'i diza'quë, ni tubi rall adë pë bëquí'nidi'i purquë ra mënë nanapë ra guiu'u lachi nu ra nanapë lídchi', bëtuu' rai' guiu'u parë be'dë guënú rall dumí. ³⁵ Dumí ni bë'në rai' intriegu lu poshtë. Hia ra poshtë gudi'dzë rai' dumí parë narqui'ni según nicidá nanapë mënë. ³⁶ Tiempë ni gu' tubi nguiu lëll José. Gúlëll tubi dani nalë Chipre nazubë la'ni nisëdu'u. Nall levita. Ra poshtë gululé l'é'ëll Bernabé narni'i, el quë narunë consolar. ³⁷ Bernabé bëtuu' tubi ldë guiu'u nanápëll. Dumí nabëtuu'll guiu'u guagsá'nëll lu ra poshtë.

5

Bishi nabë'në Ananías nu Safira

¹ Dzë ni gu' tubi nguiu lëll Ananías. Tsé'lëll lë Safira. Bëtuu' rall tubi ldë guiu'u. ² Nguiu ni bëa'nënú tubi partë dumí nabëtuu'll guiu'u. Stubi partë ni guagsá'nëll lu ra poshtë. Répill:

—Zeldë guënúa dumí nabëtúa shguiu'ua.

Perë tsé'lëll bien nanëll de quë bëa'nënú rall tubi partë dumí. ³ Iurní Pedro guchi lu Ananías:

—Ananías, ¿pëzielú bësá'nël guatë mëdzabë la'ni ldú'ul parë bëntsá'ul bishi lu Espíritu Santo? Bëa'në guënul tubi partë dumí nagudilli mënë. ⁴ ¿Pëllë lëdë shtëdi'il guiu'u ni? Iurë bëtuu'l, shtënël grë dumí. ¿Pëzielú bë'nël ni? purquë lu Dios bëntsá'ul bishi, lëdë niétiquëdi'i lu na'a.

⁵ Iurë Ananías bini ra di'dzë naguni'i Pedro, guláguëll nu gútil. Grë ra nabini naguc Ananías, nalé bëdzëbë rall. ⁶ Iurní bëdchini bëldá nguiu catë gulaguë Ananías. Bëtu'bi rall cuerpë tubi lari naquichi. Lueguë bia'a rall tëgulë parë guaca'chi rall tëgulë.

⁷ Hia guc tsunë iurë guti Ananías; iurní bédchini tsé'léll Safira perë gá'adi'i guc bé'all pë guc con Ananías. ⁸ Pedro guna'bë di'dzë lu Safira:

—Bëquebi lua. ¿Pë verdá nahin bëtuu' të guiu'u präci shtë grë dumí nabe'dë guësa'në Ananías lu na'a?

Safira guchi lu Pedro:

—Aha'. Dani bëtuu' na'a guiu'u.

⁹ Iurní Pedro guni'i lull:

—¿Pëzielú gu' të de acuerdë? Bëntsa'u të bishi parë bësigué të Espíritu Santo nia'a guldí më runë më cashtigu. Perë fuërë ze'dë ra nguiu nabia'a tsé'léll parë guaca'chi rall tsé'léll. Iurne' gua'a rall lé'él parë tsaca'chi rall lé'él.

¹⁰ Lueguë iurní gulaguë Safira lu Pedro. Gútil. Iurní guaté ra nguiu catë zu Pedro; guná rall lu na'a; hia guti na'a. Gulú rall na'a la'ni hiu'u parë guaca'chi rall lé'ë na'a cu' tse'lë na'a. ¹¹ Grë ra mënë narialdí ldu'i diza'quë shtë Jesús nu grë ra nabini ra cusë rë' naguc con Ananías nu Safira, nalé bédzëbë rall.

Zihani milagrë bë'në ra poshtë

¹² Zihani milagrë nu cusë ru'bë bë'në ra poshtë lu ra mënë. Grë ra narialdí ldu'i diza'quë, rdëá rall rualdëa' catë lë Portali shtë Salomón. ¹³ Perë zihani mënë adë bédë'ëdi'i valurë të guëdëá rall ladi shmënë Jesús, perë adë pë rní'idi'i rall cuntrë ra mënë ni purquë casi grë mënë shtë ciudá Jerusalén, bë'në rall rëspëti shmënë Jesús. ¹⁴ Dzë con dzë más bëac zihani ra nguiu nu zihani ra na'a nagualdí ldu'u shti'dzë më. ¹⁵ Iurní guzublú rall gulú rall narac llu'u nezë. Gudishi rall narac llu'u lu daa' u lu tubi pedasë lari na'ldë parë iurë tédë Pedro, guëqué shcaa'l shtë Pedro guëc ra narac llu'u. ¹⁶ Tambiën bédchini zihani mënë shtë guë'dchi guëlla' nu mënë shtë Jerusalén; bédchininú rall narac llu'u. Bédchininú rall ra nanapë mëdzabë la'ni ldu'i. Bëac grë rall.

Bëzac zi mënë Pedro nu Juan

¹⁷ Dzë ni jëfë shtë ra bëshuzi con shmënë ra partidë saduceo, gupë rall llëru'bë mbidi tantë zihani mënë zianaldë tëchi poshtë. ¹⁸ Guna'zi rall ra poshtë. Bëtia'a rall poshtë lachigui'bë ¹⁹ perë tubi ianglë shtë Dios la'ni gue'lë, guagshá'li' ra puertë shtë lachigui'bë parë bëru'u ra poshtë nu guchi ianglë lu rai':

²⁰ —Gulë bëagzé nu gulë biadi'dzë lu ra mënë la'ni iádu'u ru'bë, lla gunë rall parë gac salvar rall.

²¹ Iurë bini rai' naguni'i ianglë, brëgue'lë tumpranë gua rai' iádu'u ru'bë parë ziagla'guë caglua'a rai' mënë.

Iurní jëfë shtë ra bëshuzi nu ra nazuga'anú rall, bëtëá rall sa' rall miembrë shtë Junta Suprema. Ndë'ë na ra gobiernë narunë juzguë, quiere decir, grë ra më gushë shtë naciuni Israel. Iurní gunibë'a rall guëru'u ra poshtë lachigui'bë. ²² Perë iurë bédchini ra suldadë rua' lachigui'bë, adë chu nádi'i la'ni. Guanú rall rsunë lu ra gobiernë. ²³ Repi rall lu ra nazuga'a lu juntë:

—Biagná na'a rua' lachigui'bë. Niétiquë na; dchi'chi në'au rua' lachigui'bë. Guná na'a lu ra suldadë naquëhapë rua' lachigui'bë, perë iurë bësha'lë na'a lachigui'bë, ni tubi adë chu nádi'i la'ni.

²⁴ Jëfë narapë iádu'u con ra bëshuzi principal con lé'ë bëshuzi más më ru'bë, bini rall naguchi ra suldadë lu rall; bédzëguë' ldu'u rall. Guni'i lu sa' rall:

—¿Pë fin gapë ndë'ë iurne'?

²⁵ Lueguë iurní bédchini tubi nguiu lu ra jëfë nu gúchill:

—Ra nguiu nabëtia'a të lachigui'bë, lé'ë rall zuga'a la'ni iádu'u ru'bë. Caglua'a rall lé'ë ra mënë.

²⁶ Iurní lé'ë jëfë narapë iádu'u con sëbëldá suldadë, guaglli'i rall ra poshtë perë sin quë adë pë bë'nënú rall lé'ë rai' purquë bédzëbë rall niagáu guë'ë ra mënë lé'ë rall. ²⁷ Iurë be'dë guënú rall ra poshtë, bëzú rall lé'ë rai' lu Junta Suprema. Guni'i jëfë shtë ra bëshuzi:

²⁸ —Hia bēdē'nē na'a providē lē'ē tē de quē adē guadí'dzēdi'i tē lē Jesús parē guēlua'a tē ra mēnē. Nu guná, ¿pē quēhunē tē iurne'? Casi grē mēnē Jerusalén hia bini rall nacaglua'a tē. ¿Pē adē runē tē shgabē tē? Cagdchi'bē tē guēc na'a por nguii naguti lu cruz.

²⁹ Iurní Pedro nu ra poshtë guni'i rai':

—Pimērē napē quē guēzu'bē diaguē na'a shti'dzē Dios, lēdē guēlúdi'i shti'dzē ra nguii guēzu'bē diaguē na'a. ³⁰ Perē Dios shtē shtadē guēlú hia'a, bēldishtē mē lē'ē Jesús ladi ra tēgulē, el mizmē Jesús nagudini tē, el quē nabēquē'ē tē lu cruz. ³¹ Dios bēldishtē lē'i' parē gube'e. Bēcue'zē mē lē'ē Jesús ladē ldi shtē mē. Dios guni'i Jesucristo na el quē naguēnibē'a lē'ē hia'a; náhi' el quē nagunē salvar lē'ē hia'a lu cashtigu shtēnē mē. Bē'nē Dios punērē nguii ni tē parē gunē nadzē'ē tē mudē nanabani tē, nu parē gunē mē perdunē lē'ē tē. ³² De grē cusē rē' na na'a testigu con Espíritu Santo purquē cabezēnúhi' lē'ē na'a. Verdá nahin guashtē Jesús ladi ra tēgulē, nu Dios bēdē'ē Espíritu Santo parē grē ra nagualdí ldu'i shti'dzē mē.

³³ Iurē bini ra nazuga'a lu juntē lo quē naguni'i ra poshtë, nalé bēldē rall nu guc ldu'u rall niaguini rall lē'ē ra poshtë. ³⁴ Perē ladi ra nazubē lu juntē, bēru'u tubi nguii lē Gamaliel. Nall mēsē shtē lēy nabēquē'ē Moisés nu nall fariseo. Nalé runē ra mēnē rēspēti lē'ēll. Guasuldill nu gunibē'all parē bēru'u ra poshtë stubi ladē. ³⁵ Lueguē guní'ill lu ra sa'll:

—Rnia'a lu tē ziquē mē ládza'a, gulē gapē cuidadē lo quē nagunēnú tē ra nguii rē'.

³⁶ Bēsēagná ldu'u tē hia zia'a tiempē ne'; dzē ni gu' tubi nguii nabērulē Teudas. Guní'ill lu ra mēnē lē'ēll nall tubi nguii ru'bē. Bēsiguēll mēnē. Ziquē tapē gahiu'a nguii guanaldē rall lē'ē Teudas, perē despuēsē gudini ra mēnē lē'ēll. Hia grē ra mēnē nacanalldē lē'ēll, bētē'tsē rall. Zni gualú partidē shtē Teudas. ³⁷ Despuēsē de ra dzē ni, gu' stubi nguii. Bērulēll Judas. Nall mē Galilea. Dzē ni guasē cēsē shtē ra mēnē. Zihani mēnē guanaldē lē'ē Judas, perē gudini rall lē'ēll nu grē ra shmēnēll bēsa'nē sa' rall. Bētē'tsē rall. ³⁸ Por ni rnia'a lu tē, gulē bēsa'nē ra nguii rē'. Zuzia'a rall. Adē rzunáldēdi'i tē lē'ē rall purquē si talē cusē rē' nahin cusē shtē nguii, zialuhin. ³⁹ Perē si talē ndē'ē nahin shchi'ni Dios nu rac shtu'u tē guēnitilú tēhin, ¿lla guēru'u tē? Gulē gupē cuidadē, purquē si talē lē'ē rall quēhunē rall shchi'ni Dios nu lē'ē tē rzu tē lu rall, quēhunē tē cuntrē Dios iurní.

⁴⁰ Iurē gualú biadi'dzē Gamaliel lu ra nazú lu juntē, bēa'nē rall cunformē. Iurní guna'bē rall lē'ē poshtë. Gunibē'a rall guēdia'a rai' hiaguē, nu guni'i rall fuertē lu rai' de quē adē guadí'dzēdi'i rai' shti'dzē Jesús. Bēdē'ē rall libertá lē'ē rai'. ⁴¹ Bēru'u ra poshtë lu juntē. Nalé bēquitē ldu'u rai' purquē ra nazubē lu juntē, guni'i guidzē rall lē'ē Pedro nu Juan purquē na rai' shmēnē Jesús. Guc bē'a rai' grē lo quē naguc, bē'nē mē ordenar nu bēquitē ldu'u rai'. ⁴² Perē adē bēsá'nēdi'i rai' guagla'guē biadi'dzē rai' lu ra mēnē de quē Jesús na Cristo el quē nabēshe'ldē Dios lu guédchiliu. Glli gllítē' guazé guaglua'a rai' ra mēnē la'ni iádu'u ru'bē nu lidchi ra mēnē.

6

Gulē shmēnē Jesús gadchi nguii parē gunē rall compañi ra poshtë

¹ Tiempē dzē ni zihani mēnē gualdí ldu'u rai' diza'quē. Cadē dzē gudi'dzē rall cumidē gau ra nanadē nápēdi'i, perē ra mē israelitē naruadi'dzē dizé griego guzublú guni'i rall cuntrē ra mē israelitē naruadi'dzē dizé hebreo. Guni'i rall lu ra poshtë, ra viudē naruadi'dzē griego adē cuá'adi'i rall igual ziquē cua'a ra viudē naruadi'dzē hebreo. ² Iurní guézá chi'bē chupē poshtë bētēá rai' grē ra mēnē narialdí ldu'i diza'quē. Guchi rai' lu rall:

—Adē napē na'a tiempē parē qui'dzē na'a cumidē parē ra narqui'ni cumidē. Más nasac guēdia'a di'dzē na'a diza'quē shtē Jesús lu ra mēnē. Zni rac shtu'u mē. ³ Por ni rnia'a lu tē, Dadē, gulē gudili gadchi nguii entrē lē'ē tē. Gulē gudili ra nguii naná humildē, ra nanapē llgabē za'quē nu ra nguii nacabezēnú Espíritu Santo la'ni ldu'u rall; qui'dzē rall

nagáu ra mënë. ⁴ Lë'ë na'a guëna'bë na'a lu Dios por lë'ë të nu tsagla'guë guëdia'a di'dzë na'a diza'quë shtë Jesús.

⁵ Grë rall guré rall de acuerdë. Iurní gudili rall gadchi nguii parë gunë rall dchi'ni. Primëre Esteban, nall tubi nguii con guëdubinú ldú'ull rialdí ldú'ull Dios. Cabezë Espíritu Santo la'ni ldú'ull. Guagla'guë lë rall: Felipe, Prócoro, Nicanor, Timón, Parmenas nu Nicolás. Nicolás na më guë'dchi Antioquía. Adë nall më israelitë perë más antsë gualdí ldu'i creenci shtë ra më israelitë. ⁶ Lueguë be'dë guënú rall ra nguii rë' lu ra poshtë. Guna'bë rai' lu Dios por lë'ë rall nu bëdchi'bë ra poshtë guiá'ai' guëc rall parë bë'në rall recibir dchi'ni ni.

⁷ Guëdubi guë'dchi shtë Jerusalén bërë'tsë diza'quë shtë Jesús. Nalë guadalë ra narialdí ldu'i diza'quë. Zihani ra bëshuzi israelitë gualdí ldu'u rai' diza'quë.

Guna'zi rall Esteban

⁸ Esteban nall tubi nguii nanapë pudërë nu favurë shtë Dios. Dios runë compaňi lë'ëll parë rúnëll milagrë nu cusë ru'bë lu ra mënë. ⁹ Perë bëldá ra nguii gudildi di'dzë con Esteban. Ra nguii ni ze'dë rall de iádu'u shtë mënë nalë Esclavos Libertados. Ra nguii ni guc rall muzë naguzac zi, perë despuësë gupë rall libertá. Bëdchini sëbëldá nguii de los de másru'u lugar cumë ziquë Cirene, Alejandría, Cilicia nu regiuni shtë Asia. Grë ra nguii rë' gudildi di'dzë rall con Esteban, ¹⁰ perë adë bé'nëdi'i shti'dzë rall gan lu Esteban purquë Esteban ruadí'dzi' con llëru'bë pudërë nabëdë'ë Espíritu Santo parë lë'i'. ¹¹ Iurë guná rall adë bé'nëdi'i rall gan parë niuadi'dzënú rall Esteban, gudilli rall bëldá nguii mal parë guëni'i rall bishi cuntrë Esteban. Guni'i rall de quë bini rall cagni'i Esteban ra di'dzë cuntrë lëy shtë Moisés nu cuntrë Dios. ¹² Mudë ni bëtsatsu rall ra mënë con ra më gushë nu mësë narlua'a lëy. Guna'zi rall Esteban nu bia'a rall lë'i' lu Junta Suprema. ¹³ Gudili rall stubi shcua'a nguii mal naguëni'i bishi cuntrë Esteban. Guni'i rall:

—Nguii rë' siemprë rní'ill cuntrë iádu'u santu shtëna'a nu cuntrë lëy nabëquë'ë Moisés. ¹⁴ Nu bini na'a rni'i nguii rë', quë Jesús më Nazaret, guëcuell iádu'u ru'bë; gúnëll cambi custumbrë nabësëa'në Moisés parë lë'ë hia'a.

¹⁵ Iurní ra gobiernë shtë Junta Suprema nu grë ra nazuga'a lu juntë, guná rall lu Esteban. Guc cambi lúhi'. Guná rall lúhi' cumë ziquë lu tubi ianglë.

7

Biadi'dzë Esteban lla na shcuëndi' lu Junta Suprema

¹ Iurë zuga'a Esteban lu Junta Suprema, jëfë shtë ra bëshuzi guna'bë di'dzë lu Esteban zdë'ë:

—¿Pë gualdí ra nguii narni'i cuntrë lë'ël?

² Con zihani histori biadi'dzë Esteban lu rall:

—Dadë bëchi, gulë bëquë diaguë lo quë narnia'a lu të. Llëru'bë na Dios shtëna'a. Bëlua'alú më lu shtadë guëlü hia'a Abraham tsana guquëréldi' regiuni Mesopotamia. Biadi'dzënú më Abraham antsë tsana guquëréldi' Harán. ³ Repi Dios lu Abraham: “Bës'a'në ládžël nu grë ra sa'l nu bëagzé zitu tubi lugar naguëluá'ahia lë'ël”. ⁴ Iurní bëru'u Abraham ládzi' nalë Caldea parë guëquëréldi' Harán. Despuësë guti shtadë Abraham, iurní Dios bëshe'ldë lë'ë Abraham lugar catë dzu hia'a iurne'. ⁵ Perë Dios adë bëdë'ëdi'i ni tubi partë shtë lugar rë' parë nianibë'a Abraham ni siquierë tubi ldë guiu'u mitu'në catë niazubë tubi hiu'u lídchi'. Perë Dios bë'në prometer lu Abraham guëdë'ë më lugar ni parë shíni' despuësë tsana gáti', perë dzë ni Abraham gá'adi'i nápi' shíni'. ⁶ Nu guni'i Dios lu Abraham ra shíni' natsadalë, guëquërelde rall ziquë më zitu lugar catë adë na ladzë rall. Por tapë gahiu'a izë gac rall muzë nu guëzac zi rall lu dchi'ni. ⁷ También guni'i Dios lu Abraham: “Na guna cashtigu ra mënë naguëzac zi ra shínil lu dchi'ni. Despuësë tsana guëru'u rall lugar ni, iurní gunë rall adorar na lugar rë'.” Lugar ni dzu hia'a iurne'. ⁸ Dios bë'në prometer lu Abraham de quë grë ra shini Abraham, na rall shmënë Dios. Ziquë tubi lëy parë lë'ë rai', gunibë'a më gac circuncidar shini Abraham, quiere decir,

bëchuguë Abraham du'pë gui'di shtënë partë delicadë shtë lliguë'në. Dzë Isaac napë tubi lmalë gúlëll, guc circuncidárëll. Isaac bë'në lo mizmë tsana gúpëll shínill, Jacob. Nu zni bë'në Jacob con ra shíni'. Ra shini Jacob bëac rall chi'bë chupë nanaguc chi'bë chupë grupë shtë naciuni Israel.

⁹ Ra shini Jacob naguc ra shtadë guélú hia'a, gupë rall mbidi José, bëchi rai'. Bëtuu' rai' lë'ë José. Ra naguzi'i José bia'a lë'ë José parë Egipto, perë Dios bë'në compa'ni lë'i'; ¹⁰ adë bësá'nëdi'i më lë'i'. Nu bédë'ë më llëru'bë lligabë parë bëá'nëll bien lu rëy Faraón. Nu Faraón bë'në nombrar lë'ë José ziquë gubernadurë shtë Egipto. José guná grë ra dchi'ni nagunë ra mënë lidchi Faraón.

¹¹ Gudëdë ra izë; bédchini galzí guëc ra mënë shtë Egipto nu Canaán. Nalë bëldia'në rall lu gubini. Ra shfamili Jacob, ra shtadë guélú hia'a, adë rdzélëdi'i rai' nagáu rai'. ¹² Perë bini Jacob de quë nanú dau Egipto, iurní bëshé'ldi' ra shíni' parë guaca'a rall nagáu rai'. Nu bëabré rai' ladzë rai'. Ndë'ë primërë vijë shtë rai'. ¹³ Dzë bërë dau shtë rai', gua rall Egipto stubi vuelte. José bëquebi lu ra bëchi' chu nall. Nu rëy shtë Egipto bínill ca nezë ze'dë José. ¹⁴ Iurní José bëshé'ldë ra bëchill parë guaglli'i rall Jacob, shtadë rall con grë shfamili'. Famili rë' na rai' setenta y cinco mënë. ¹⁵ Zni guc con Jacob. Bëagzé rai' Egipto con grë shfamili'. Guquërelde rai' ndë. Despuësë guti Jacob. Nu ndë guti ra shini Jacob, ra shtadë guélú hia'a. ¹⁶ Iurní bia'a rai' ba'cu shtë ra tégulë parë lugar nalë Siquem. Ndë bëga'chi ra ba'cu ni catë guzi'i Abraham tubi ldë guiu'u lachi más antsë lu shini Hamor naquërelde ra Siquem.

¹⁷ Dzë ni hia mërë gac cumplir lo quë nabë'në më prometer lu Abraham, bë'në më jurar lu Abraham de quë guëdalë shíni'. Bëac rai' mënë zihani lugar Egipto. ¹⁸ Tiempë ni cagnibë'a tubi rëy naciuni Egipto perë adë bëagnádi'i ldú'ull pë bë'në José guahietë. ¹⁹ Mizmë rëy ni bësiguëll shtadë guélú hia'a. Gunibë'a rëy lu ra israelitë parë guëru'ldë rall shini rall lu nisë parë gati ra me'dë. ²⁰ Dzë ni gulë Moisés. Guc me'dë chulë nu nacha'ngu me'dë delantë lu Dios. Bë'në shtadë me'dë gan; gupë rai' lë'ë me'dë tsunë mbehu lídchi'. ²¹ Tsana guagsa'në rai' me'dë lu nisë parë nia'a pë niac me'dë, bédchini shtsa'pë rëy shtë Egipto. Biá'all me'dë nu gunall me'dë cumë ziquë shínill. ²² Zdë'ë mudë bësë'dë Moisés grétë' studi narac bë'a ra më Egipto. Nu gúquëll tubi nguiu de buen lligabë parë ruadí'dzëll nu grë ra cusë nalë ráquëll.

²³ Dzë ni napë Moisés cuarenta izë, guagnáhi' ra më ládzi', ra më israelitë naquërelde tubi lugar shtë Egipto. ²⁴ Lugar ni gunáhi' lu mal tratë naquëhunë tubi më Egipto con tubi më israelitë. Moisés guaglári' më ládzi'. Por mal nabë'nënu më Egipto, gudini Moisés më Egipto. ²⁵ Moisés bé'ni' lligabë ra më ládzi' nadë'ë rall cuendë de quë Dios bëshé'ldë lë'i' parë guédë'ëi' libertá lë'ë rall, perë ra më israelitë adë guasédi'i rall. ²⁶ Stubi dzë Moisés bëdia'guélú chupë më ládzi'; cadildi rall. Guaglári' Moisés lë'ë rall nu gúchi' lu ra nacadildi: “Lë'ë tē bëchi sa' tē. ¿Pëzielú rdildi tē?” ²⁷ Iurní nacagdë'ë galné sa'll, bësínill lë'ë Moisés; répill: “¿Chull bëshé'ldë lë'ël? ¿Pë zé'dël ndë'ë ziquë narnibë'a parë ze'dë guë'nëll juzguë lë'ë na'a?” ²⁸ ¿Pëllë rac shtu'u quínill na ziquë gudínill më Egipto na'guë?” ²⁹ Iurë bini Moisés lo quë naguni'i nguiu ni, bëllu'në Moisés. Bëagzëll parë regiuni nalë Madián. Ndë guquërdëll ziquë më zitu. Bëtsé'all nu gúpëll chupë shínill.

³⁰ Hia guc cuarenta izë guquërdëll Madián. Dzë ni zull lachi guëlla' dani nalë Sinai, bëlua'alú tubi ianglë lull. Bëru'ui' lu be'lë catë rëuldë tubi hiaguë. ³¹ Moisés bëdzëguë' ldú'i'; bé'ni' lligabë, pëzielú rëuldë hiaguë rë'. Guabí'guëll parë gunall luhin. Bínill voz shtë Dios naguni'i: ³² “Nahia Dios shtënë ra shtadë guëllul. Nahia Dios shtë Abraham. Nahia Dios shtë Isaac. Nahia Dios shtë Jacob.” Iurní lë'ë Moisés guzublú bëdzëbëll nu bëchi'chill. Hia adë gunédi'ill niagbí'all lu hiaguë catë rru'u be'lë. ³³ Nu guchi Dios lull: “Gulú rachi guëa'l purquë lugar catë nanul na lugar santu purquë na zugá'ahia ndë'ë iurne”. ³⁴ Rnahia grë trabaju nardëdë ra shmëna naquërelde Egipto, nu rquë diaga iurë

ru'në rall lua. Por ni iurne' guna librar lë'ë rall. Guëshe'lda lë'ël ziquë shmëna hashtë Egipto.”

³⁵ 'Antsë ra israelitë adë bé'nëdi'i rall cuendë lë'ë Moisés; repi rall: “¿Chu bëshe'ldë lë'ël ziquë jëfë parë ze'dë gué'nël juzguë lë'ë na'a?” Perë Dios bëshe'ldë lë'i' Egipto. Nu lë'ë ianglë naguni'i lull catë zubë hiaguë narëuldë, bé'ni' compa'ni lë'ë Moisés. Gúqui' jëfë parë gualdull më israelitë lugar ni. ³⁶ Gua Moisés Egipto parë gualdúhi' ra shtadë guëlu' hia'a. Por pudërë shtë Dios bé'ni' milagrë nu cusë ru'bë Egipto. Bé'ni' milagrë rua' Nisëdu'u Llni. Por cuarenta izë bé'ni' milagrë la'ni ra dani catë zia'a zu rai'. ³⁷ Lo mizmë Moisés rë' guni'i lu ra më israelitë: “Dios guëshe'ldë tubi naguadi'dzë shti'dza delantë lu të. Galë më ladi bëchi sa' të cumë ziquë bëshe'ldë më na. Gulë tsaldí ldu'u të grë lo quë naguëni'i më lu të.” ³⁸ Lë'ë Moisés ni guzënu' lë'ë ra mënë la'ni ra dani Sinaí catë guni'i ianglë lúhi' antsë. Moisés guquërdënu' ra shtadë guëlu' hia'a. Bé'ni' recibir ra diza'quë shtë Dios të guëne'e Moisés di'dzë ni parë lë'ë hia'a. Di'dzë ni napë pudërë parë siempër; nunquë adë tsalúdi'in.

³⁹ 'Shtadë guëlu' hia'a bëzu'bë diáguëdi'i rai' shti'dzë Moisés. Adë gunëdi'i rall nanibë'a Moisés lë'ë rall. Mejurë guc ldu'u rall nëabré rall parë Egipto. ⁴⁰ Tubi dzë adë zuga'anú Moisés lë'ë rall, repi rall lu Aarón: “Adë guëne'e na'a rsunë pë cazac Moisés. Adë nídi'ill ndë'ë, nu gulull lë'ë hia'a Egipto; por ni rac shtu'u na'a iurne', guntsá'ul tubi dios naquiblu' lu hia'a delantë.” ⁴¹ Lueguë bëntsa'u rall tubi ngunë mitu'në de orë. Gudini rall bëldá ma parë bédë'ë rall tubi ofrendë lu dzanë narunë rall adorar. Nalé bëquitë ldu'u rall por lo quë nabëntsa'u rall con guia'a rall. ⁴² Iurní Dios bë'në intriegu lë'ë rall parë quëhunë rall adorar ra cusë lu gué'dchiliu, ziquë ra mbelëgui'i nu ngubidzë. Zni naescritë la'ni libré nabëquë'ë ra profetë. Rni'i libré ni:

Lë'ë të më israelitë, guzë të lu dani durantë cuarenta izë.

Gudini të ra ma parë bë'në të ofrecer lu dios shtë të,

perë ni tubi ma adë bë'në të ofrecer lua con guëdubinú ldu'u të.

⁴³ Be'rquë nua'a të nichu shtë Moloc, dios shtë të.

Nua'a të tubi mbelëgui'i shtë dios Renfán.

Ra ídolo rë' bëntsa'u të parë runë të adorar.

Por ni guëgúa të de ladzë të parë guëshe'lda lë'ë të más zitu stubi ladë Babilonia parë tsa të cashtigu.

⁴⁴ 'Ra shtadë guëlu' hia'a tsana guzë rall dani, nua'a rall tubi hiu'u lari nu tubi nichu catë nutsa'u ra lëy nabëquë'ë Moisés. Hiu'u lari gucsá'uhin ziquë guni'i Dios lu Moisés nu ziquë bëlua'a më lúhi'. ⁴⁵ Ra shtadë guëlu' hia'a gupë rall hiu'u lari ni por llëduni tiempë ziquë tubi cusë nabësëa'në Dios parë lë'ë rall. Nu ra mënë nabitë con Josué, nua'a rall hiu'u lari rë' tsana bédchisú rall ra guiu'u shtënë stubi ra naciuni. Dios bë'në compa'ni lë'ë rall parë guëru'u ra mënë lugar ni parë guëu' ra shtadë guëlu' hia'a. Nga'li guquërdë rall hashtë tiempë nagunibë'a rëy David. ⁴⁶ Dios guc shtu'u lë'ë David. Guna'bë David lu Dios niuntsá'ui' tubi iádu'u catë niaquërdë Dios verdadërë, mizmë Dios nabë'në Jacob adorar. ⁴⁷ Perë David adë bé'nëdi'i' gan naza'a tubi iádu'u lidchi Dios, perë shínill Salomón, sí, bé'nëll gan; bëzá'ai' iádu'u lidchi Dios. ⁴⁸ Perë Dios nacabezë gube'e cumë llëru'bë na më, adë quërdëdi'i më la'ni iádu'u narza'a ra nguiiu. Ziquë guni'i profetë shti'dzë Dios narni'i:

⁴⁹ Gube'e cabeza, nu rnibé'ahia guëdubi gué'dchiliu.

Gué'dchiliu na ziquë tubi bangu catë rzu guëahia.

¿Pëllë clasë iádu'u guntsa'u të parë guëbeza la'ni?

Adë rquí'nidia'a lugar catë guëzi'i ldua'a.

⁵⁰ Na bëntsa'ua grë cusë rë' lu gué'dchiliu.

⁵¹ 'Lë'ë të de por si naguëdchi ldu'u të nu adë rínidi'i të shti'dzë Dios. Na të cumë ziquë ra mënë nadë guënédi'i Dios. Siempër quëhunë të cuntrë Espíritu Santo. Na të ziquë

guc ra shtadë guëlü hia'a. ⁵² Ra shtadë guëlü hia'a, bëdë'ë rall hiaguë grë ra nabiadi'dzë shti'dzë Dios guahietë. Ni túbi' adë chu bídëdi'i sin quë adë niadë'ë hiaguë guëc rai'. Ra shtadë guëlü hia'a, gudini rall profetë nabiadi'dzë de quë guëdchini stubi nguii naná tubldí shcuëndi' lu Dios. Iurná bidë më perë lë'ë të bë'në të intriegu lë'ë më lu guia'a më rumanë nu gudini të lë'ë më. ⁵³ Lë'ë të bë'në të recibir lëy shtë Dios nabiðënú ra ianglë, perë adë bëzu'bë diáguëdi'i të di'dzë ni.

Gudini rall Esteban

⁵⁴ Iurë gualú bini rall grë ra cusë naguni'i Esteban, nalé bëldë rall hashtë rchushí lai' rall; rna rall lu Esteban. ⁵⁵ Perë cabezënú Espíritu Santo la'ni ldu'u Esteban. Bëldísi' lúhi' lu gube'e; gunáhi' lu gluri shtë Dios catë cabezë më. Nu gunáhi' lu Jesús nacabezë ladë ldi shtë Dios. ⁵⁶ Guni'i Esteban:

—Gulë guná, rnahia gube'e lla'llë. Rnahia lu Jesús, nguii nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu. Cabezë më ladë ldi shtë Dios.

⁵⁷ Perë grë rall bësë'au rall diaguë rall. Gurushtiá rall nu ze'dë guëllu'në rall parë quini rall Esteban. ⁵⁸ Gulú rall Esteban fuërë rua' guë'dchi. Ndë bëdë'ë guë'ë rall Esteban parë gáti'. Ra nabini shti'dzë Esteban, gulú rall shabë rall nu guatishi rall shabë rall lu tubi nguii nalë Saulo. ⁵⁹ Iurë bëdë'ë guë'ë rall Esteban, quëadi'dzënúhi' Jesús. Guná'bëi' lë'ë më; guní'i':

—Dadë Jesús, bë'në recibir espíritu shtëna.

⁶⁰ Despuësë iurní bëzullibi Esteban nu fuertë guní'i' lu Dios nacabezë gube'e:

—Adë rtiá'adi'il culpë duldë shtë rall.

Iurë gualú guni'i Esteban di'dzë ni, gúti'.

8

Rzunaldë Saulo ra shmënë Jesús

¹ Saulo gu' de acuerdë tsana gudini rall Esteban. Mizmë dzë ni guzublú guzunaldë mëné grë ra narialdí ldu'i diza'quë ciudá Jerusalén. Grë ra shmënë Jesús bërë'tsë rall; gua naguna'zi nezë regiuni shtë Judea nu guna'zi rai' nezë Samaria, perë ra poshtë bëa'në rai' Jerusalén. ² Bëldá nguii za'quë bëca'chi rall lë'ë Esteban nu nalé bi'ni rall por lë'i'. ³ Perë Saulo adë bëgá'adi'i ldú'ull ra mëné narialdí ldu'i diza'quë. Riutëll hiu'u por hiu'u parë rgull ra mëné, na'a la nguii. Rshaguiull ra prubi parë riagsëá'nëll mëné lachigui'bë.

Caglua'a rai' diza'quë reguni Samaria

⁴ Ra nabëru'u Jerusalén cualquier nezë zia'a rall, rni'i rall diza'quë shtë Jesús lu ra mëné. ⁵ Felipe gua tubi guë'dchi shtë Samaria. Ndë guzublú guní'ill lu ra mëné chu na Jesucristo. ⁶ Bëdëá mëné zihani parë rquë diaguë rall bien grë ra di'dzë naguni'i Felipe. Nu rna rall lu milagrë nabë'në Felipe. ⁷ Zihani mëné narac llu'u, bëac rall. Gulú Felipe mëdzabë la'ni ldu'u ra nanapë mëdzabë. Nalé gurushtiá ra mëdzabë iurë bëru'u rall. Zihani kujë nu mëné narac galguidzë llunguë, bëac rall. ⁸ Nalé bëquitë ldu'u ra mëné grë nabë'në Felipe ciudá ni.

⁹ Ndë guquërelde tubi nguii nalë Simón. Rac rquë'ë bëlliull. Zdë'ë mudë bësiguëll ra mëné shtë Samaria. Bëdzëguëë' ldu'u rall iurë rna rall narunë Simón. Rní'ill de quë lë'ëll nall tubi më nallasac. ¹⁰ Grë ra mëné dizdë ra më ru'bë hashtë más nabi'chi, bëquë diaguë rall pë rni'i Simón. Guni'i rall lë'ëll nall më ru'bë nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu.

¹¹ Gualdí ldu'u rall lë'ë Simón por magi nabë'nëll. Lleduni tiempë bësiguëll ra mëné ¹² perë zihani mëné gualdí ldu'u rall diza'quë naguni'i Felipe. Ruadi'dzë Felipe mudë tsuté mëné nezë lu gube'e parë tsa rall catë rnibë'a Dios. Por Jesús gac salvar mieti, guni'i Felipe nu bëchu'bë nísí' na'a la nguii, ra nagualdí ldu'i diza'quë. ¹³ Mizmë Simón bëriubë nísëll purquë gualdí ldú'ull diza'quë nu guanaldëll lë'ë Felipe. Nalé bëdzëguëë' ldú'ull; gunall milagrë nu sëni ru'bë nabë'në Felipe.

¹⁴ Bini ra poshtë nabëa'në Jerusalén, ra mënë Samaria gualdí ldu'u rall diza'quë. Iurní bëshe'ldë rai' Pedro nu Juan parë zia'a rai' Samaria. ¹⁵ Bëdchini Pedro nu Juan guë'dchi ni; guna'bë rai' lu Dios parë guëdë'ë më Espíritu Santo parë cuezënúhi' grë ra më Samaria nagualdí ldu'i diza'quë. ¹⁶ Ra nagualdí ldu'i diza'quë todavía adë bé'nëdi'i rall recibir Espíritu Santo la'ni ldu'u rall. Más antsë tsana bëriubë nisë rall, ra nabëchu'bë nisë lë'ë rall, guna'bë rall niétiquë lë shtë Dadë Jesús. ¹⁷ Iurní Pedro nu Juan bëdchi'bë guia'a rai' guëc ra mënë ni. Lueguë bëdchini Espíritu Santo parë gulezënúhi' lë'ë rall.

¹⁸ Iurë guná Simón bëdchi'bë poshtë guia'a rai' guëc ra mënë nu gunall bëdchini Espíritu Santo parë cuezënúhi' lë'ë rall, Simón bé'nëll ofrecërë dumí. ¹⁹ Répill lu ra poshtë:

—Gulë bëtuu' du'pë pudërë nanapë të parë guna ziquë runë të, të iurë guëdchi'ba guiahia guëc ra mënë, gunë rall recibir Espíritu Santo.

²⁰ Repi Pedro lull:

—Dios guënitilú lë'ël con grë shtumil. ¿Pëllë llua'al sí'il con dumí lo quë narzëlaa'chi Dios ca'a mënë? ²¹ Adë nápël derechë con lë'ë na'a purquë bé'nëll duldë la'ni ldú'ul. Zuldídi'i shcuëndël delantë lu më. ²² Bësa'në llgabë mal shtënéll; bëagrí ldú'ul con Dios; guna'bë lu më të gunë më perdonë lë'ël. ²³ Gadzë duldë la'ni ldú'ul; nal ziquë nanú bajo ordë shtë Satanás.

²⁴ Iurní guchi Simón lu poshtë:

—Gulë guna'bë lu Dios por na të parë adë guëzac zíd'i më na ziquë guni'i të.

²⁵ Ra poshtë guni'i rai' lu mënë Samaria ra cusë nagoná rall nu biadi'dzë rai' diza'quë lu ra mënë. Iurní bëru'u rai' parë gua rai' los de más guë'dchi shtë Samaria. Guagni'i rai' diza'quë; despuësë bëagrí rai' parë Jerusalén.

Biadi'dzënú Felipe tubi më Etiopía

²⁶ Dzë ni repi tubi ianglë lu Felipe:

—Bë'në preparar të tsal tubi nezë narëa'në ladë sur, nezë nazia'a de Jerusalén parë guë'dchi nalë Gaza. Nezë rë' rdëdë catë nídi'i mënë.

²⁷ Lueguë bëru'u Felipe. Zíá'ai'; perë nezë naziá'ai', bëdia'guë'lúhi' tubi nguiú më Etiopía. Nádi'ill nguiú completë nu nall tesorërë shtë Candace, tubi na'a narnibë'a naciuni Etiopía. Lë'ë tesorërë guall Jerusalén parë guagué'nëll adorar Dios. ²⁸ Zëagzëll parë ládzëll. Zúbëll lu guërrëdë shtëll. Quëú'ldëll la'ni tubi librë nabëquë'ë Isaías. ²⁹ Iurní repi Espíritu Santo lu Felipe:

—Guabi'guë cula'ni guërrëdë shtëné më Etiopía.

³⁰ Iurë guabi'guë Felipe cula'ni guërrëdë, bíni' quëu'ldë nguiú ni la'ni librë shtë Isaías. Felipe guna'bë di'dzë lull:

—¿Gu riasël lo quë nacagni'i la'ni librë?

³¹ Nguiú ni repi lu Felipe:

—Adë riasédia'a purquë adë nápëdia'a chu guëni'i pë runë cuntienë ni.

Iurní répill lu Felipe të tsepi Felipe nu subë Felipe la'ni shguërrëdëll. ³² La'ni librë catë quëu'ldë më Etiopía lë'ë partë ni cagni'i:

Bia'a rall nguiú parë gáti' ziquë lli'li, nu ziquë rëa'në lli'li ziquë gu'pë delantë lu ra narna'zi, zni bëa'në nguiú rë'.

Adë bëllá'lëdi'i rua'll parë niaru'u tubi di'dzë.

³³ Dzë ni guna'zi ra mënë lë'ëll, bë'në rall condenar lë'ë nguiú ni sin ni tubi causë.

Adë pë jushtisi bë'në rall. Nalé fier bë'në rall tratë nguiú ni.

Bëdchisú rall vidë shtënéll.

³⁴ Iurní më Etiopía guna'bë di'dzë lu Felipe:

—Bë'në favurë guni'i lua, ¿chu guzac zdë'ë? ¿Pë lu mizmé lë'ëll rní'ill u nu chu stubi guzac zdë'ë?

³⁵ Iurní Felipe guzublú guní'i' pë runë cuntienë partë catë bi'l'di më Etiopía la'ni librë. Guni'i Felipe ra diza'quë shtë Jesús nu lla gac salvárëll. ³⁶ Iurë ziadëdë rall tubi lugar catë rë nisë, guna'bë di'dzë më Etiopía lu Felipe:

—Ndë'ë rë nisë. ¿Pë adë gac chubë nisa ndë'ë?

³⁷ Felipe repi lull:

—Si talë guëdubinú ldú'ul rialdí ldú'ul shti'dzë Jesús, zac chubë nísël ndë'ë.

Iurní repi nguii ni:

—Rialdí ldua'a niétiquë Jesucristo na shini Dios.

³⁸ Gunibë'a nguii parë guzudchí guërrëdë parë bietë rai'. Iurní guaté rai' la'ni nisë. Bëchu'bë nisë Felipe lé'ëll ndë. ³⁹ Iurë bëru'u rall rua' nisë, Espíritu Santo bia'a lë'ë Felipe. Lë'ë nguii nilli gu' ldú'ull nu rquitë ldú'ull. Guaglá'guëll shnézëll. ⁴⁰ Bëdchini Felipe guë'dchi nalë Azoto, nu gudédëi' guë'dchi por guë'dchi. Cagluá'ai' mënë diza'quë hashtë bëdchíni' guë'dchi nalë Cesarea.

9

Bëac Saulo shmënë Jesús

(Hch. 22.6-16; 26.12-18)

¹ Saulo guagla'guë bë'në nalaa'dchill; guc ldú'ull quínill ra mënë narialdí ldu'i diza'quë. Por ni guagnall jëfë shtë ra bëshuzi ² parë gunë rall firmar tubi guichi parë zia'a Saulo. Guziá'all ra iádu'u shtë më israelitë guë'dchi Damasco. Ndë tsatílill ra na'a nu nguii nacanalde tēchi diza'quë shtë Jesús. Gue'dënull ra mënë ni; guëldáguëll lë'ë rai' lachigui'bë. ³ Guc iurë zia'a zull nezë, hia mërë guëdchínill guë'dchi Damasco, nasesë bëdchini tubi llni nezë lu gube'e. Gu'të llni lu nezë catë zia'all. ⁴ Saulo gulaguë lu guiu'u; gunall lu llni nu bínill tubi bë naguni'i:

—Saulo, Saulo, ¿pëzielú rzunáldël na?

⁵ Iurní guna'bë di'dzë Saulo:

—¿Chu lé'ël? Dadë, rní'il lua zni'i.

Iurní bë guni'i:

—Nahia Jesús. Rzunáldël shmëna parë quiniil. ¿Pë adë rac bé'al lo mizmë na rzunáldël? Adë guëllu'idi'i lo quë naquëhúnël. Quëhúnël ziquë runë ngunë narlda'a patadë lu garrudchi. Zni quëhúnël.

⁶ Iurní nalë bëdzëbë Saulo nu bëchí'chill. Répill:

—Dadë, ¿guadë narac shtú'ul guna?

Perë lë'ë bë guni'i:

—Guashtë nga'li nu gutë ladi guë'dchi. Ndë guëni'i mënë lul pë gúnël.

⁷ Ra nguii nazënu lë'ë Saulo, bëa'në rall ziquë gu'pë tantë bëdzëbë rall purquë bini rall bë nacagni'i lu Saulo, perë ni tubi adë chu gunádi'i rall. ⁸ Iurní Saulo guashtë lu guiu'u, perë iurë bëshá'lëll slull, hiadë gúquëdi'i nianall. Bëá'nëll ciegu. Ra nguii nazënúhi', guna'zi rall guiá'ai' parë guc bëdchíni' guë'dchi Damasco. ⁹ Ndë bëá'ni' tsunë dzë; adë gúquëdi'i nianáhi'. Adë gudáudi'i' nu adë pë bii'di'i'.

¹⁰ Guë'dchi Damasco quërelde tubi nguii nalë Ananías. Rialdí ldú'ull shti'dzë Jesús. Bëlua'alú Jesús lull nu repi më lull:

—Ananías.

Bëquebi Ananías lueguë:

—Lë'ë na ndë'ë, Dadë.

¹¹ Jesús repi lull iurní:

—Guashtë nga'li nu gua lidchi Judas naquërelde nezë nalë Nezë Ldi. Guna'bë di'dzë por tubi nguii më Tarso. Lëll Saulo. Ndë quëadi'dzënull Dios. ¹² Lu Saulo bëlua'alú tubi nguii lë Ananías. Nguii ni lé'ël. Gunall guatël parë guëdchi'bë guiá'al guëquëll tē parë guëac slull nu guëná Saulo stubi vuelte ziquë nall antsë.

¹³ Iurní bini Ananías naguni'i Jesús, repi Ananías lu më:

—Perë Dadë, zihani mënë rni'i lua shcuendë nguiu rë'. Nablac fier quëhúnëll Jerusalén con ra mënë narialdí ldu'i shtí'dzël. ¹⁴ Iurne' zé'dëll ndë'ë con guichi nabëdë'ë ra jëfë shtë bëshuzi parë guá'all prësi grë ra mënë narunë adorar lé'ël.

¹⁵ Perë Jesús repi lu Ananías:

—Guasë purquë na gudilia nguiu rë' parë guëní'ill diza'quë delantë lu ra mënë shtë stubi naciuni nu lu ra rëy shtë rall. Nu tsagní'ill diza'quë shtëna lu ra më israelitë. ¹⁶ Na guëluá'ahia lé'ëll nu guënia'a lull grë cusë mal nagunënú mënë cuntrë lé'ëll purquë nall shmëna.

¹⁷ Iurní lë'ë Ananías zia'a lidchi Judas catë quërelde Saulo. Guatëll nu bédchi'bë guiá'all guëc Saulo. Répill:

—Bëchi Saulo, lë'ë Jesús naguni'i lul nezë nazë'dël, bëshe'ldë më na ndë'ë parë gac guënal stubi vueltë nu parë guëdchini Espíritu Santo të cuezënúhi' lé'ël.

¹⁸ Lueguë iurní bëlla'lë slu Saulo. Gunáhi' nu bini' gulaguë cumë ziquë tubi gui'lli la'ni slúhi'. Saulo guasuldí nu bëriubë nísí'. ¹⁹ Despuësë gudáuhi' nu bëu' fuersë shtëhi' stubi vueltë. Bëá'ni' bëldá dzë Damasco con ra narialdí ldu'i diza'quë.

Guzublú Saulo guni'i diza'quë lu ra mënë Damasco

²⁰ Lueguë guzublú guni'i Saulo diza'quë shtë Jesús lu ra mënë la'ni iádu'u shtë ra israelitë. Guní'ill lu mënë, Jesús náhi' shini Dios nabitë lu gué'dchiliu. ²¹ Grë ra mënë nabëquë diaguë shti'dzë Saulo, bëdzëguë' ldu'u rall nu guni'i lu sa' rall:

—Perë nguiu rë' na el quë naguzunaldë ra mënë Jerusalén, ra narialdí ldu'i diza'quë. Nu lo mizme lé'ëll zé'dëll ndë'ë parë guá'all prësi ra shmënë më parë tsagsá'nëll lë'ë rall lu ra jëfë shtë bëshuzi.

²² Perë Saulo biadí'dzëll lu ra mënë con más llni; adë bëdzëbëdi'i'. Guní'i' de quë Jesús na Cristo nabëshe'ldë Dios. Bë'në Dios compa'ni lë'ë Saulo. Ra israelitë naquërelde Damasco, bëa'në rall sin ni tubi di'dzë purquë adë bëdzëlédi'i' rall pë niani'i rall.

Bëru'u Saulo guia'a ra contrari shtëhi'

²³ Gudëdë zihani dzë; iurní ra më israelitë guré' rall de acuerdë parë quini rall lë'ë Saulo. ²⁴ Lueguë bini Saulo pë llgabë quëhunë rall. Dzë la gue'lë rbezë rall Saulo rua' puertë salidë shtë ciudá parë quini rall Saulo. ²⁵ Ra shmënë Jesús bëtia'a rall Saulo la'ni tubi rëguelë parë iurë gu' gue'lë, bëldaguë rall Saulo stubi tëchi lu'. Lu' ni nahin ziquë tubi lu' bësu'u nasë'au alreduerë ciudá. Zni mudë gula'a Saulo lu galguti.

Bëabré Saulo Jerusalén

²⁶ Iurë bédchini Saulo Jerusalén, guc ldú'i' niagdzá'gui' ladi ra shmënë Jesús perë grë rall rdzëbë rall Saulo purquë gá'adi'i' tsaldí ldu'u rall de quë Saulo hia bëabré ldú'ull, de quë bëáquëll shmënë Jesús. ²⁷ Perë Bernabé guagsëá'nëll Saulo lu ra poshtë. Biadí'dzëll lla guni'i Saulo lu ra mënë Damasco, de quë Saulo biadí'dzëll con guëdubinú ldú'ull ziquë tubi muzë shtë Jesús. ²⁸ Iurní Saulo bëá'ni' Jerusalén parë quëhúni' dchi'ni con ra poshtë. Guadi'dzënúhi' diza'quë hiu'u por hiu'u sin adë pë nádi'i. ²⁹ Con guëdubinú ldú'i' ruadi'dzi' ziquë muzë shtë Jesús. Biadi'dzënúhi' con ra më israelitë naruadi'dzë dizé griego. Perë ra mënë gudili rall mudë parë quini rall Saulo. ³⁰ Ra mënë narialdí ldu'i diza'quë, guc bë'a rall de quë ra më israelitë zunaldë rall lë'ë Saulo. Iurní bia'a rall lë'ë Saulo parë guë'dchi Tarso.

³¹ Dzë ni grë ra mënë narialdí ldu'i diza'quë, ra narëta' regiuni Judea nu Galilea nu Samaria, nalë rbedchí ldu'u rall. Másru'u guc shtu'u rall lë'ë Jesús nu rzu'bë diaguë rall shti'dzë më. Nu Espíritu Santo bë'në compa'ni lë'ë rall parë guaru'bë grupë shtë rall.

Bëac Eneas

³² Canzé Pedro; quëhúni' visitar grë ra naná shmënë Jesús. Gudëdë guagnáhi' ra narianaldë nezë santu shtë Jesús, ra naquërelde tubi guë'dchi nalë Lida. ³³ Ndë nanú tubi

nguiu nalë Eneas. Hia guc shunë izë ráquëll galguidzë llunguë. Nagá'all; adë ráquëdi'i rzëll. ³⁴ Pedro bédchini lu Eneas nu guchi Pedro:

—Eneas, Jesucristo gunëac lé'ël. Guashtë nga'li nu bëldisë shtaa'li.

Lueguë lueguë guashtë Eneas. ³⁵ Grë ra naquërelde guë'dchi Lida nu grë ra naquërelde guë'dchi Sarón, guná rall lla bëac nguiu ni. Lueguë bësa'në rall custumbrë guahietë shtë rall parë guanaldë rall nezë za'quë shtë Jesús.

Guashtë Dorcas ladi ra tégulë

³⁶ Tiempë ni nanú tubi na'a guë'dchi shtë Jope. Rialdí ldu'i diza'quë shtë Jesús. Lëll Tabita perë ra mënë naruadi'dzë dizë griego, rni'i rall lë na'a ni Dorcas. Dorcas bë'në bien nu bédé'ëll gu'në cua'a ra prubi. Bé'nëll zihani cusë za'quë. ³⁷ Bédchini tubi dzë, guc ll'u Dorcas nu gútil. Custumbrë shtë ra mënë ni na rguibi rall cuerpë shtë ra tégulë. Gudibi rall shcuerpë Dorcas nu bëcuezë rall cuerpë guia'a la'ni hiu'u guërupë pisë. ³⁸ Guë'dchi Jope rëa'në guëlla' guë'dchi shtë Lida catë nanú Pedro. Bini ra më Jope nanú Pedro guë'dchi Lida. Iurní bëshe'ldë rall chupë nguiu parë guagni'i rall lu Pedro:

—Guërrë cha guiá hia'a guë'dchi Jope.

³⁹ Lueguë bëru'u Pedro con lë'ë ra nguiu ni. Iurë bédchini rall Jope, bia'a rall Pedro quartë catë naga'a tégulë. Nalë ru'në ra viudë nabédëá nga'li. Bëlua'a rall vestidë nu manguë nabëntsa'u Dorcas tsana gubáni'. ⁴⁰ Lueguë Pedro gunibë'a guëru'u grë ra mënë la'ni quartë. Iurní bëzullibi Pedro nu biadi'dzënúhi' Dios. Rbí'ai' lu naguti nu répi' lúhi':

—Tabita, guashtë nga'li.

Lueguë lë'ë tégulë bëlla'lë slúhi'; gunáhi' lu Pedro. Guzubë ldi'. ⁴¹ Pedro guna'zi guiá'all parë guasuldill. Lueguë guna'bë Pedro ra viudë nu los de más narialdí ldu'i Jesús parë bé'ni' presentar lë'ë Dorcas nagubani. ⁴² Grë mënë shtë ciudá Jope bini rall milagrë nabë'në Pedro. Nalë zihani mënë gualdí ldu'u rai' diza'quë. ⁴³ Por zihani dzë bëa'në Pedro ciudá Jope lidchi tubi curtidor shtë gui'di ladi ngunë. Lëll Simón.

10

Biadi'dzënú Pedro Cornelio

¹ Gu' tubi nguiu ciudá Cesarea; lëll Cornelio. Nall capitán narnibë'a tubi gahiu'a suldadë. Ra suldadë ni lë rall Italiano. ² Cornelio con grë shfamíll runë rall adorar Dios guëdubinú ldu'u rall. Adë nádi'i Cornelio më israelitë perë bédé'ëll zihani dumí. Bé'nëll ayudë ra më israelitë. Siemprë ruadi'dzënull Dios. ³ Tubi dzë quierë rquë tsunë guadze', bëlua'alú tubi ianglë lu Cornelio. Clarë gunall tubi ianglë shtë Dios naguaté catë zuga'a Cornelio. Repi ianglë lull:

—Cornelio.

⁴ Gubi'a Cornelio lu ianglë nu nalë bédzëbëll. Guna'bë dí'dzëll lu ianglë:

—¿Pë rac shtú'ul guna?

Iurní repi ianglë lull:

—Dios bëquë diaguë ra di'dzë shtënëll iurë ruadi'dzënull më nu rëagná ldu'u më lé'ël purquë bé'nëll ayudë ra prubi. ⁵ Bëshe'ldë bëldá nguiu guë'dchi Jope parë tsaglli'i rall Simón, nu lëll Pedro; chupë lëll. ⁶ Quërelde Pedro lidchi tubi curtidurë nalë zac Simón. Nápëll lídchill rua' nisëdu'u. Pedro guëni'i lul pë gúnëll.

⁷ Iurë gubi' ianglë, guna'bë Cornelio chupë shmúzëll con tubi suldadë nanané Cornelio. Suldadë ni gualdí ldu'i shti'dzë Jesús. Guézá rall na rall muzë shtë Cornelio. ⁸ Biadi'dzë Cornelio lu rall lla biadi'dzënull ianglë. Iurní bëshe'ldë Cornelio lë'ë rall parë zianglli'i rall Pedro.

⁹ Stubi dzë quierë guërudë dzë, ziagdchini rall ciudá Jope. Lo mizmë iurë Pedro be'pi guëc hiu'u të guadi'dzënúhi' Dios. ¹⁰ Nalë rldi'anë Pedro; rac shtú'ui' gáuhi'. Perë mientras quëhunë ra shfamili Pedro preparar cumidë, Pedro gunall bédchini tubi cusë shtë Dios lull. ¹¹ Guná Pedro bëlla'lë lu gubë'e nu gunall lu ziquë tubi lari naquichi ru'bë.

Ze'din ca zu Pedro. Li'bi guézá shquini. ¹² La'ni lari nanú grë clasë ra ma nanapë tapë guéáhi' nu ra ma narlla' ldu'i lu guiu'u nu ra ma nariasë. ¹³ Iurní bini Pedro tubi bë naguni'i:

—Pedro, guasuldí nu gudini ma gaul.

¹⁴ Perë Pedro guchi:

—Dadë, nunquë adë ráudia'a ra ma naná providë según ra custumbrë shtë na'a.

¹⁵ Lë'ë bë guni'i lu Pedro stubi vueltë:

—Lo quë nabëzuné Dios, limpi nahin; adë rní'idi'il nahin mal parë lé'ël.

¹⁶ Zni guc tsunë vësë; iurní be'pi lari lu gube'e. ¹⁷ Quëhunë Pedro llgabë pë runë cuntienë nagunall iurë lë'ë ra nguiu nabëshe'ldë Cornelio ze'dë guëna'bë di'dzë rall ca na lidchi curtidurë nalë Simón. ¹⁸ Bëdchini rall rua' lidchi Simón; fuertë cana'bë rall:

—¿Gu quërelde tubi nguiu ndë'ë nalë Simón Pedro?

¹⁹ Pedro nianá zúbëll guia'a guëc hiu'u. Quëhúnëll llgabë nia'a pë runë cuntienë lo quë nabëshe'ldë Dios lull. Iurní repi Espíritu Santo lull:

—Pedro guná, tsunë nguiu cagna'bë rall lé'ël. ²⁰ Bietë; bë'në compa'ni lë'ë rall. Adë pë llgabë rúnëdi'il purquë na bëshe'lda lë'ë rall.

²¹ Iurë bietë Pedro, guagnall ra nguiu nabëshe'ldë Cornelio. Répill lu ra nguiu:

—Na lëa Pedro nacaguili të. ¿Pë rsunë nua'a të?

²² Repi rall lu Pedro:

—Zë'pë na'a purquë bëshe'ldë Cornelio lë'ë na'a parë sël con lë'ë na'a lídchill. Cornelio nall tubi nguiu honradë nu rialdí ldú'ull Dios. Nalé rac shtu'u më israelitë lé'ëll. Tubi ianglë shtë Dios guni'i lu Cornelio parë bëshe'ldëll lë'ë na'a nu guni'i ianglë lull lé'ël guëní'il lu Cornelio pë gúnëll.

²³ Iurní Pedro guni'i lu rall:

—Gulë tsuté ndë'ë; gulë bëa'në ne gue'llë.

Hia brëgue'lë bëru'unú Pedro lë'ë rall parë zia'a rall lidchi Cornelio. Nu guanaldë bëldá narialdí ldu'i diza'quë naquërelde guë'dchi Jope.

²⁴ Stubi dzë bédchini rall ciudá Cesarea. Ndë cabezë Cornelio lë'ë rall con grë shfamíll. Tambiën guna'bë Cornelio bëldá amigu shtëll. ²⁵ Iurë bédchini Pedro lidchi Cornelio, Cornelio bëru'u; bë'nëll saludar lë'ë Pedro nu bëzullíbill lu Pedro parë bë'nëll adorar Pedro. ²⁶ Perë Pedro guna'zi guia'a Cornelio; répi:

—Guzuldí purquë adë guzá'quëdi'i rzullíbil lua purquë nahia nguiu ziquë lé'ël.

²⁷ Mientras ziazú rall quëadi'dzë rall, guaté Pedro lidchi Cornelio. Guná Pedro zihani mënë rë. ²⁸ Guni'i Pedro lu ra mënë:

—Lë'ë të bien nané të lla na creenci shtë ra më israelitë. Providë guëdza'guë ra më israelitë con mënë de stubi naciuni. Adë nápëdi'i rall permisi parë tsuté rall lidchi mënë zitu, perë bëlua'a Dios na adë tsaglá'guëdia'a creenci ni. Grë ra nguiu nabëzuné Dios, limpi na rall. Adë naprovidë parë tsutéa lidchi rall. Bëlua'a Dios na de quë adë guëní'idia'a sulë mënë israelitë na rall allegadë lu Dios, de quë mënë zitu na rall condenadë. ²⁹ Por ni zíquësë guna'bë të na, lueguë zelda; adë bë'nëdia'a negar. Gulë guni'i lua nia'a pë rac shtu'u të.

³⁰ Iurní guzublú biadi'dzë Cornelio lu Pedro:

—Guc tapë dzë ne'; lo mizme iurë ziquë iurní, rquë tsunë guadze' quërelde; quëhuna ayunë nu quëhuna orar lu Dios. De repëntë gunahia tubi ianglë shtë Dios. Nalé rcabni'i lari naquichi. ³¹ Guni'i ianglë lëa: “Cornelio, Dios bëqué diaguë ra di'dzë shtë'nëll iurë rná'bël lu më. Nu rëagná ldu'u më lé'ël purquë bédé'ël dumí cua'a ra prubi. ³² Bëshe'ldë bëldá shmë'nëll ciudá Jope parë tsaglli'i rall Simón Pedro. Nápëll lídchill rua' nisëdu'u. Pedro guëni'i lul ra cusë nagúnëll.” Zni guni'i ianglë lua. ³³ Por ni lueguë bëshe'lda ra shmëna; bidë guëlli'i rall lé'ël. Iurnë' dzu na'a grë na'a ndë'ë delantë lu Dios parë guëquë diaguë na'a grë lo quë naguni'i Dios lul parë guëni'il lu na'a.

Lo quë naguni'i Pedro lu ra më lidchi Cornelio

³⁴ Guzublú guni'i Pedro lu grë mënë naré lidchi Cornelio. Guni'i Pedro:

—Iurne' gualú rac bé'ahia adë rúnëdi'i Dios menos ni tubi mënë lu gué'dchiliu ³⁵ sino quë rca'a më grë ra nanapë rëspëti nu rzu'bë diaguë rall shti'dzë më. ³⁶ Guni'i Dios más antsë lu grë na'a ziquë shini Jacob ra diza'quë shtë më. Bëshe'ldë më lë'ë Jesucristo parë bidë guëni'inúhi' lë'ë hia'a diza'quë shtë Dios parë cuedchí ldu'u hia'a. Jesucristo na rëy; napë më dereché parë rribë'a më grë naciuni. ³⁷ Lë'ë të bien nané të pë guc ladzë ra më israelitë. Primëre guzublú Juan Bautista, bëluá'ai' diza'quë lu ra mënë, iurní bëchu'bë nísi'. Despuësë guzublú Jesús shchí'ni' nezë Galilea. ³⁸ Lë'ë të nané të lla bëtë'ë Dios pudëre parë Jesús më Nazaret. Bëshe'ldë Dios Espíritu Santo parë cuezënúhi' lë'ë më. Bënëac më grë ra nananú mëdzabë la'ni ldu'i. Bë'në më bien por pudëre shtë Dios cumë cabezënúhi' lë'ë Jesús. ³⁹ Lë'ë na'a na na'a testigu shtë grë ra cusë rë' nabë'në Jesús. Bë'në më milagrë nezë Judea nu ladi ciudá Jerusalén. Despuësë bëquë'ë ra mënë lë'ë Jesús lu cruz; guti më. ⁴⁰ Gudëdë tsunë dzë guti Jesús, iurní bëldishtë Dios lë'ë Jesús ladi ra tégulë. Nu Dios bëshe'ldë Jesús parë bëlua'alú më lu na'a stubi vueltë. ⁴¹ Adë bëlua'alú më lu grë ra mënë, niétiquë lu na'a bëlua'alú më. Dios gudili lë'ë na'a dizdë antsë parë na na'a testigu. Verdá nahin; guashtë më ladi ra tégulë. Despuësë lë'ë na'a gudaunú na'a lë'ë më; bëdii'nú na'a lë'ë më. ⁴² Nu bëshe'ldë më lë'ë na'a parë guiagni'i na'a diza'quë shtë më lu ra mënë. Iurne' cagni'i na'a verdá. Dios bëtë'ë pudëre lë'ë Jesús ziquë tubi juësi parë gunë më juzguë grë ra mënë nanabani nu grë naguti. ⁴³ Tambiën ra profetë naguré guahietë, cagni'i rai' shcuendë Jesús de quë grë ra natsaldí ldu'i lë'ë më, runë më perdunë duldë shtë rall. Por lë'ë më gag perdunë rall.

Bëdchini Espíritu Santo parë cuezënúhi' lë'ë ra mënë lidchi Cornelio

⁴⁴ Nianá quëadi'dzënú Pedro lë'ë ra mënë lidchi Cornelio, lë'ë Espíritu Santo bëtëchini parë cuezënúhi' grë ra narqué diaguë di'dzë shtë Pedro. ⁴⁵ Ra israelitë narialdí ldu'i diza'quë, ra naze'dë naldë lë'ë Pedro, nalé bëdzëguë' ldu'u rall. Guná rall ra narqué diaguë shti'dzë Pedro, adë na rall më israelitë perë bë'në rall recibir Espíritu Santo nabëzëlaa'dchi Dios parë lë'ë rall. ⁴⁶ Bini rall quëadi'dzë ra më rë' stubi dizé. Quëhunë rall adorar Dios; guni'i rall llëru'bë na pudëre shtë Dios. ⁴⁷ Iurní guni'i Pedro:

—Hia quë bëtëchini Espíritu Santo parë cuezënúhi' lë'ë rall igual cumë ziquë bëtë'na'a recibir lé'i', hiadë nídi'i stubi cusë más. Guëriubë nisë rall iurne'.

⁴⁸ Gunibë'a Pedro lu rall:

—Gulë bëchubë nisë lë'ë të. Gulë guni'i lë Jesucristo purquë na të shmënë më.

Despuësë bë'në rall ruëguë lu Pedro parë guëa'në Pedro sëbëldá dzë con lë'ë rall.

11

Bëabré Pedro Jerusalén

¹ Ra poshtë nu ra nagualdí ldu'i diza'quë naré Judea, bini rall de quë tambiën ra mënë nanádi'i më israelitë gualdí ldu'u rai' diza'quë. ² Iurë bëabré Pedro Jerusalén, bëldá ra më israelitë gudildi di'dzë rall con Pedro. Mënë ni guanaldë rall tēchi costumbrë shtë gag circuncidar mieti. ³ Bësëgua'a rëdchi rall Pedro. Guni'i rall:

—¿Pëzielú guagnal ra mënë nanádi'i më israelitë? ¿Pëzielú guataunul lë'ë rall?

⁴ Iurní biadi'dzë Pedro lu rall lla mudë guc guagná Pedro ra mënë de stubi naciuni. Répi':

⁵ —Na zuhia ciudá Jope. Iurë cagnia'a lu Dios, gunahia cusë nabëshe'ldë Dios lua. Gunahia tubi lari naquichi ru'bë. Ze'din nezë lu gube'e. Li'bi guëzá shquinin, nu gulaguin hashtë catë zugá'ahia. ⁶ Iurë gunahia nia'a pë nanú la'ni lari, gunahia nanú ra ma nazubë tapë guëáhi'; nanú ra ma dushë; nanú ra ma narlla' ldu'i lu guiu'u; nanú ra ma nariasë. ⁷ Nu binia tubi bë naguni'i: “Pedro, guasuldí. Gudini ma nagaul.” ⁸ Perë na gucha lúhi': “Dadë, nunquë adë gudáudia'a ma naná providë según creenci shtë mënë israelitë”.

⁹ Iurní bē guni'i lua stubi vultē: “Lo quē hia bēzunē Dios, limpi nahin. Adē chu guēnī'idi'i nahin mal parē Dios.” ¹⁰ Zni guni'i bē tsunē vultē; despuēsē be'pi lari guia'a stubi. ¹¹ Lueguē iurní bēdchini tsunē nguii mēnē Cesarea catē quērela parē ze'dē ca'a rall na. ¹² Lē'ē Espiritu Santo bēshē'ldi' na parē tsanalda lē'ē rall sin ni tubi llgabē de quē na rall de stubi naciuni. Tambiēn guzēnū shu'pē nguii rē' na. Grē na'a bēdzutē na'a lidchi Cornelio. ¹³ Lē'ēll biadī'dzēll lu na'a gunall zu tubi ianglē līdchill nu repi ianglē: “Bēshe'ldē bēldá shmēnēl ciudá Jope parē tsaglli'i rall lē'ē Simón, stubi lēll Pedro. ¹⁴ Lē'ēll guēnī'ill lul lla mudē gūnēl parē gac salvar, lē'ēll con grē shfamīlil.” ¹⁵ Iurē guzublū quēadi'dzēnúa lē'ē rall, bēdchini Espiritu Santo parē cuezēnūhi' lē'ē rall tal cumē ziquē bēdchīni' tsana bēdē'na'a recibir lē'i'. ¹⁶ Iurní bēagná ldua'a lo quē naguni'i Jesús lu na'a tsana guzēnū na'a lē'ē mē. Guni'i mē: “Juan bēchu'bē nisē ra mēnē con nisē perē Dios guēne'e mē Espiritu Santo parē guzēnū mē ldu'u tē nu parē cuezēnūhi' lē'ē tē”. ¹⁷ Si talē Dios bēshe'ldē Espiritu Santo parē cuezēnūhi' ra mēnē stubi naciuni, igual cumē ziquē bē'nē mē con lē'ē hia'a, ra nagualdí ldu'i shti'dzē Dadē Jesucristo, adē nu mudē guna cuntrē Dios.

¹⁸ Iurē bini ra mēnē grē lo quē naguni'i Pedro lu rall, bēac dchi rall; hiadē pē gunī'idi'i rall. Iurní guzublū bē'nē rall adorar Dios. Guni'i rall:

—De verdá Dios bē'nē perdunē lē'ē ra nanádi'i mē israelitē. Bēsha'lē mē nezē parē guēabrí ldu'u rall con lē'ē mē nu parē gapē rall vidē sin fin.

Ra mēnē nagualdí ldu'i Jesús ciudá Antioquía

¹⁹ Tsana gudini rall Esteban, guagla'guē rzunaldē mēnē los de más ra narialdí ldu'i diza'quē. Ra shmēnē Jesús bēagzē rall hashtē regiuni Fenicia nu Chipre nu guē'dchi shtē Antioquía. Ndē guagni'i rall diza'quē niétiquē lu ra mē israelitē, lēdē nūdi'i lu ra stubi mēnē. ²⁰ Bēldá narialdí ldu'i Jesús, na rall mē Chipre nu Cirene. Bēdchini rall ciudá shtē Antioquía. Guni'i rall diza'quē shtē Dadē Jesús lu ra mē griego. ²¹ Guni'i rall lu mēnē con llēru'bē pudērē shtē Dios. Zni zihani mēnē gualdí ldu'u rai' diza'quē nu guanaldē rall tēchi enseñansē shtē Jesús.

²² Bini ra shmēnē Jesús narēta' Jerusalén de quē zihani mē Antioquía, hia rzu'bē diaguē rall diza'quē. Iurní bēshe'ldē rall Bernabé parē guall Antioquía. ²³ Iurē bēdchini Bernabé Antioquía, gunall lla mudē cagdē'ē Dios ra cusē za'quē parē ra narzu'bē diaguē diza'quē. Nalē bēquitē ldu'u Bernabé nu guni'inūhi' ra mēnē tē tsanaldē rall shnezē Dios nu gac rall firmē, adē guēazē guētēdi'i rall shnezē Dios. ²⁴ Bernabé nall tubi nguii za'quē. Gualdí ldu'ull Dios. Cabezēnū Espiritu Santo la'ni ldu'ull. Zihani ra mē Antioquía gualdí ldu'u rall diza'quē shtē Jesucristo.

²⁵ Despuēsē gubi' Bernabé parē ziá'ai' ciudá Tarso. Ndē guatīlil Saulo parē be'dē guēnull lē'i' Antioquía. ²⁶ Ndē bēa'nē rai' tubi izē con ra shmēnē Jesús. Bēlua'a rai' zihani mēnē. Ra shmēnē Dios naquērelde Antioquía por primērē vēsē bērulē rai' cristianos.

²⁷ Tiempē dzē ni bēdchini bēldá nguii nabē'nē recibir llni shtē Dios parē guēni'i rall shti'dzē Dios. Ze'dē rall de Jerusalén parē bēdchini rall Antioquía. ²⁸ Túbill lē Agabo. Guzull gunī'ill lu ra narialdí ldu'i diza'quē tubi cusē nagac cumplir. Con pudērē nabēdē'ē Espiritu Santo, lē'ēll gunī'ill guēdchini tubi gubini dushē guēdubi guē'dchiliu. Gubini rē' guc cumplirin tiempē tsana cagnibē'a rēy Claudio. ²⁹ Grē ra mē Antioquía narialdí ldu'i shti'dzē Jesús, gu' rall de acuerdē parē gunē rall ayudē; bēshe'ldē rall dumí parē prubi naquērelde Judea.

³⁰ Bētēá rall dumí; cadē tubi rall bēdē'ē lo más posiblē. Bēshe'ldē rall dumí con Bernabé nu Saulo ca'a ra mēgulē naná cabēsē shchi'ni Dios Jerusalén.

¹ Tiempë ni rëy Herodes nalé guzunáldëll bëldá ra shmënë Jesús. ² Gunibé'all guti Jacobo, bëchi Juan. Gudini rall lë'i' con spadë. ³ Herodes guná nalé rëuu' ldu'u ra më israelitë nu guc ldu'u Herodes guená'zill Pedro. Dzë ni bë'në tucarë laní naráu ra më israelitë guetështildi sin levadurë. ⁴ Guna'zi rall Pedro prësi; Herodes gunibë'a tsa Pedro lachigui'bë nu gunibé'all tapë grupë suldadë gapë rall lë'ë Pedro. Cadë tapëgá suldadë tubi grupë. Bë'në Herodes llgabë niagull Pedro delantë lu ra mënë despuësë de laní Pascu. ⁵ Nalé segurë nanú Pedro lachigui'bë purquë quëhapë ra suldadë lë'ëll. Perë ra mënë narialdí ldu'i diza'quë, ziagla'guë quëhunë rai' orar dzë la gue'lë. Con guëdubinú ldu'u rall cagni'inú rall lë'ë më por shcuendë Pedro.

Por milagrë shtë Dios bëru'u Pedro lachigui'bë

⁶ Herodes bë'në llgabë guëgull Pedro lachigui'bë; tsagsá'nëll Pedro lu ra mënë grëgue'lë. Pedro naga'si lachigui'bë. Lí'bi' con chupë cadënë. Nu quëhapë chupë suldadë lë'i'. Stubi shcua'a suldadë zu rua' lachigui'bë. ⁷ Iurní bédchini tubi ianglë shtë Dios la'ni lachigui'bë nu gu'të tubi llni. Ianglë bënë'bi' lë'ë Pedro parë guëbáni'. Bëcua'ñi ianglë lë'ë Pedro nu repi' lu Pedro:

—Nasesë guashtë.

Lueguë bëru'u ra cadënë nali'bi guia'a Pedro. ⁸ Lë'ë ianglë repi lúhi':

—Bëshi'i dchi'chi lá'níl nu bëquë'ë shráчил.

Iurní bë'në Pedro gan, repi ianglë lull:

—Gutë shábël nu gude'e naldë na.

⁹ Pedro bëru'u; zianáldi' tëchi ianglë. Adë rac bé'adi'i' gu nahin verdá lo quë naquëhunë ianglë con lë'i'. Llúa'ai' cani'i shcá'ldëll. ¹⁰ Gudëdë rai' lu ra primërë puertë gui'bë naná parë nezë shtë ciudá; iubi puertë bëlla'lë parë bëru'u rai'. Iurë guzé rai' tubi nezë, lë'ë ianglë bësá'ni' lë'ë Pedro. ¹¹ Iurní bédé'ëi' cuendë; guní'i' la'ni ldú'i':

—Iurne' sí, rdé'ëhia cuendë, Dios bëshe'ldë ianglë shtëni' parë bëldá'ai' na guia'a Herodes. Bëldá'ai' na guia'a ra mënë israelitë, grë lo quë naguc ldu'u rall nihunënú rall na.

¹² Iurë quëhúni' llgabë, zía'ai' lidchi María, shni'a Juan Marcos. Ndë zihani mënë rë ra. Quëhunë rall ruëguë lu Dios parë guëru'u Pedro lachigui'bë. ¹³ Iurë bësédchi Pedro rua' puertë, bëru'u tubi criadë; lëll Rode. Guagnall nia'a chu ndë nacagna'bë rua' nezë.

¹⁴ Perë iurë guc bé'all cha' Pedro, por tantë bëquitë ldú'ull, adë bëshá'lëdi'ill rua' nezë sino quë guaglú'nëll; guagní'ill lu ra mënë nazubë la'ni hiu'u. Répill lu rall:

—Pedro zuga'a rua' nezë.

¹⁵ Iurní repi rall lu Rode:

—Rac túntël rní'il zni'i.

Perë Rode guní'i':

—Guldía, Pedro ndë nazuga'a rua' nezë.

Perë ra nazubë la'ni hiu'u rni'i' rall:

—Lë'ëdi'i' Pedro sino ianglë shtënë Pedro gudëdë.

¹⁶ Perë Pedro nianá cagsédchi' rua' nezë. Iurë bëshalë rall rua' puertë nu guná rall lu Pedro, nalé bëdzëguë' ldu'u rall. ¹⁷ Pedro bë'në sëni con guiá'ai' të guëac dchi rall. Iurní guní'i' Pedro, bëlda'a Dadë Jesús lë'ëll lachigui'bë. Répi':

—Gulë biadi'dzë ndë'ë lu Jacobo nu lu ra grë narialdí ldu'i diza'quë shtë Jesús.

Iurní bëru'u Pedro parë zía'ai' stubi lugar.

¹⁸ Iurë brëgue'lë, nalé rdzëbë ra suldadë. Nezë rë' nezë rë' zia'a rall nia'a gua Pedro. ¹⁹ Gunibë'a Herodes tsatili rall lë'ë Pedro perë cumë adë bédzélëdi'i' rall Pedro, rëy Herodes guna'bë dí'dzëll shcuendë Pedro. Iurní gunibë'a Herodes gati ra suldadë. Despuësë bëru'u Herodes Judea parë zia'a guëquërdëll guë'dchi Cesarea.

Bédchini dzë guti Herodes

²⁰ Nalé rldénú Herodes ra mënë naquërelde ra guë'dchi Tiro nu Sidón, perë lë'ë ra mënë guré rall de acuerdë parë guna'bë rall en paz lu rëy purquë lu guiu'u shtë rëy rru'u naráu ra mënë shtë Tiro nu Sidón. Tubi grupë mënë shtë guë'dchi rë', guluté rall amistá con Blasto, tubi muzë ru'bë shtë rëy. Blasto guagni'inull lë'ë rëy parë gu' en paz. ²¹ Herodes bëzú tubi tËrmë lu rall parë pë dzë tsagdchini rall lidchi Herodes. Dzë ni gutë Herodes shábi' parë guzull de rëy nu guzúbëll lu tribunal shtënéll. Iurní guzublú guní'ill zihani di'dzë lu ra mënë. ²² Lë'ë ra mënë guzublú gurushtiá; guni'i rall:

—Ndë'ë nacagni'i adë nall tubi nguii sino quë nall tubi dios.

²³ Lueguë iurní tubi ianglë shtë Dios bëdchini. Bëru'ldë ianglë lë'ë Herodes lu tubi galguidzë dushë purquë adë bédë'ëdi'ill cuendë di'dzë shtë Dios. Más bëuu' ldu'ull naguni'i ra mënë lull. Gudáu ra mbiziuguë lë'ë Herodes; gútil.

²⁴ Diza'quë shtë Dios guagla'guë bërë'tsë nezë rë' nezë rë'. Zihani mënë gualdí ldu'u rall diza'quë.

²⁵ Bernabé nu Saulo guagsa'në dumí nabëshe'ldë ra mënë Antioquía parë ra prubi ciudá Jerusalén. Iurní bëagrí rai' con Juan Marcos hashtë Antioquía.

13

Bëshe'ldë Dios Bernabé nu Saulo lu dchi'ni

¹ Ladi mënë narialdí ldu'i diza'quë guë'dchi Antioquía, nanú Saulo. Nanú Bernabé. Nanú Simón narni'i ra mënë Ia'së. Nanú Lucio më Cirene. Nanú Manaén naguaru'bë lidchi Herodes, gubernadurë shtë Galilea. ² Tubi dzë ni bédëá rai'; cagna'bë rai' Dios nu quëhunë rai' ayunë; adë ráudi'i rai' dzë ni. Guni'i Espiritu Santo lu rai':

—Gulë bë'në nombrar Bernabé nu Saulo parë dchi'ni naguëdë'a gunë rall.

³ Iurë gualú bë'në rall orar nu bë'në rall ayunë, bëdchi'bë rall guia'a rall guëc Saulo nu Bernabé parë gunë rai' recibir shchi'ni Dios. Iurní bënë rall despedir lë'ë rai'. Zia'a rai'.

Zia'a ra poshtë parë Chipre

⁴ Bëshe'ldë Espiritu Santo lë'ë Saulo nu Bernabé parë tubi guë'dchi nalë Seleucia nanaquë rua' nisëdu'u. Ndë be'pi rai' la'ni barcu parë zia'a rai' Chipre, tubi dani nananú la'ni nisë. ⁵ Bëdchini rai' Salamina; nahin puertë catë riuté barcu. Ndë guzublú Saulo nu Bernabé cagni'i rai' diza'quë lu ra mënë la'ni íadu'u shtë ra më israelitë. Nu zac Juan Marcos zia'anú rai'. ⁶ Guëdubi guë'dchi shtë Chipre guazé rai'. Bëdchini rai' tubi guë'dchi lë Pafos. Ndë bëdia'guëllú rai' tubi narunë galbëlliú. Nall më israelitë nu lëll Barjesús. Nalé runtsá'ull bishi; guní'ill grë ra di'dzë narní'ill nahin verdá. ⁷ Barjesús nall amigu shtë gubernadurë nalë Sergio Paulo. Gubernadurë nall tubi nguii nasini guëquëll. Bëshë'ldëll rsunë parë cagna'bë mënë Bernabé nu Saulo purquë gubernadurë rac shtë'ull guínill diza'quë shtë Dios. ⁸ Napë Barjesús stubi lë, Elimas, quiere decir narunë dchi'ni shtë bëlliú. Adë nédi'i Elimas niuadi'dzënú Saulo gubernadurë purquë adë nédi'ill tsaldí ldu'u gubernadurë shti'dzë Dios. ⁹ Iurní Saulo, nápi' stubi léhi' Pablo, con pudërë shtë Espiritu Santo nacabeznú la'ni ldu'i', gubi'a guë'i' lu Elimas. ¹⁰ Guni'i Pablo lull:

—Lé'ël guëdzë bishi nu duldë la'ni ldu'ul. Shini mëdzabë nal. Enemigu nal shtë cusë za'quë. Rluá'al ra mënë bishi, nu adë rsá'nëdi'il tsuté rall nezë za'quë shtë Dios. ¹¹ Iurnë! Dios gunë më cashtigu lé'ël; guëá'nëll ciegu por tubi tiempë; adë guënëdi'il lu llni ngubidzë.

Lueguë lueguë bëcachi slu Elimas nu bëá'nëll ciegu. Caguílill tubi naguëna'zi guiá'all parë sëll. ¹² Iurë guná gubernadurë naguc con Elimas, gualdí ldu'u gubernadurë diza'quë. Nalé bëdzëguë' ldu'ull iurë bínill shti'dzë Dios naguni'i Pablo.

Zia'a Pablo nu Bernabé regiuni Pisidia

¹³ Pablo con ra sáhi' be'pi rai' barcu puertë nalë Pafos parë zia'a rai' hashtë tubi guë'dchi nalë Perge nananú regiuni Panfilia; perë bësa'në Juan Marcos dchi'ni shtë Dios.

Mejurë bëagrill Jerusalén. ¹⁴ Iurní bëru'u Pablo con Bernabé guë'dchi Perge. Zia'a rai' ciudá Antioquía nanaqué regiuni shtë Pisidia. Dzë nabëzi'i ldu'u ra mënë, guaté Pablo con sáhi' iádu'u shtë më israelitë. Ndë guzubë rai' parë guëquë diaguë rai'. ¹⁵ Bi'ldi ra jëfë shtë iádu'u la'ni librë nabëquë'ë Moisés nu bi'ldi rall librë shtë ra profetë. Iurní guni'i rall lu Pablo:

—Lë'ë të sa' hia'a, talë nua'a të tubi di'dzë ziquë cunseju parë grë hia'a, dzu hia'a ndë'ë. Gulë guni'i.

¹⁶ Iurní guasuldí Pablo; bé'ni' tubi sëni con guiá'ai' parë guëac dchi ra mënë. Guni'i':

—Gulë bëquë diaguë lë'ë të më israelitë, nu grë të naze'dë guë'në adorar Dios. ¹⁷ Dios shtë naciuni Israel, gulë më shtadë guë'lú hia'a parë mizme lë'i'. Bë'në më shtëada'a tubi naciuni ru'bë tsana nianá quërelde rai' Egipto. Nu despuësë Dios gulú lë'ë rai' Egipto con pudërë shtë më. ¹⁸ Durantë cuarenta izë bia'a ldu'u Dios mudë fierë shtë rai' iurë zia'a rai' nezë catë nídi'i mënë. ¹⁹ Nu gunitilú më gadchi naciuni nanaqué regiuni shtë Canaán. Bédë'ei' lugar ni parë guquërelde shtadë guë'lú hia'a. ²⁰ Durantë tubi tiempë tapë gahiu'a guërudë izë, guquërelde naciuni Israel ndë. Ra juësi nabëshe'ldë Dios, gunibë'a rai' naciuni Israel hashtë tiempë shtë Samuel. ²¹ Iurní guna'bë ra mënë lu Dios tubi rëy naguëribë'a lë'ë rall. Bédë'ë Dios tubi rëy nalë Saúl. Gunibë'a Saúl lë'ë rall cuarenta izë. Saúl nall shini tubi nguii nalë Cis naze'dë ladi shini Benjamín. ²² Despuësë Dios gulú lë'ë Saúl lugar shtënéll parë subë David ziquë rëy naguëribë'a më israelitë. Guni'i' Dios: “Gudilia David lga'në Isaí. David na tubi nguii nabëuu' ldua'a nu gúnëll cumplir grë lo quë narac shtua'a.” ²³ Gulë Jesús ladi llëbni David nu lë'ë Jesús náhi' el quë nagunë salvar më israelitë. Ni bë'në Dios prometer más antsë. ²⁴ Pues antsë guzublú Jesús dchi'ni shtëhi', Juan Bautista guni'i' lu zihani mënë israelitë të gunë nadzë'ë rall mudë nanabani rall nu chubë nisë rall ziquë sëni de quë bëabré ldu'u rall con Dios. ²⁵ Tsana ze'dë guëdchini gati Juan, guni'i': “¿Chu runë të lligabë nahia? Adë rúnëdi'i të shgabë të nahia el quë nacabezë të. Ze'dë stubi më más lasac quë na. Na adë lasáquëdia'a parë lë'ë më. Ni tubi adë chu nádia'a parë guëshaca du gui'di shtëné shrachi më.”

²⁶ Rnia'a lu të Dadë naze'dë zu famili shtë Abraham, nu rnia'a lu grë të narunë adorar Dios. Dios bëshe'ldë diza'quë rë' parë gac salvára'a. ²⁷ Ra naguquërelde Jerusalén nu jëfë shtë rall, adë guc bé'adi'i rall chu na Jesús. Nu adë guasëdi'i rall ra di'dzë shtë ra profetë nabëquë'ë shti'dzë Dios guahietë. Rse'dë rall di'dzë rë' la'ni iádu'u shtë mënë israelitë cadë dzë narzi'i ldu'u ra mënë, perë tsana bë'në rall condenar Jesús, bë'në rall cumplir grë lo quë naná escritë de lë'ë më. ²⁸ Adë bédzëlëdi'i rall ni tubi duldë nabë'në Jesús perë guna'bë rall lu Pilato parë gati më. ²⁹ Iurë guc cumplir grë lo quë narni'i la'ni Sagradas Escrituras shcuendë Jesús, bësietë mënë lë'ë më lu cruz parë bëga'chi më la'ni ba'a. ³⁰ Perë bëldishtë Dios lë'ë më ladi ra tégulë parë gubani më stubi vultë. ³¹ Nu zihani dzë bëlua'alú Jesús lu ra nabë'në compa'ni lë'ë më iurë ziazgë më de Galilea parë Jerusalén. Lë'ë ra mënë ni guná rall lu Jesús nu iurne' quëadi'dzë rall ziquë testigu de quë Jesús nabani.

³² Nu zac lë'ë na'a, cagni'i' na'a diza'quë nabë'në më prometer lu shtëada'a. Guc cumplirin parë lë'ë hia'a purquë na hia'a shini rai'. ³³ Bëldishtë Dios lë'ë Jesús ladi ra tégulë. Zni naescritë la'ni segundë Salmo: “Lé'ël nal shinia. Nedzë bënehia vidë parë lé'ël.” ³⁴ Guni'i' Dios guëldishtëhi' lë'ë Jesús ladi ra tégulë parë adë gáudi'i guiu'u cuerpë shtë më. Zni naescritë la'ni Sagradas Escrituras naguni'i' Dios: “Guënehia ra cusë za'quë parë lë'ë të, lo quë nabëna prometer lu David”. ³⁵ Por ni David la'ni stubi Salmo guni'i': “Adë guësëa'nëgal cuerpë shtë shínil narac shtú'ul la'ni ba'a parë adë gáudi'i guiu'u shcuérpi”. ³⁶ David bë'në sirvë lu sáhi' tiempë nabáni'. Bë'në zá'quëll ra cusë ziquë guni'i' Dios lull. Perë despuësë gútil nu bëgá'chill. Gu'dzë cuerpë shtënéll. ³⁷ Perë cuerpë shtë nguii nabëldishtë Dios ladi ra tégulë, adë gú'dzëdi'in. ³⁸ Bëchi, napë quë gac bë'a të lo quë narnia'a lu të; lé'ësë Jesús napë pudërë parë gunë më perdonë duldë shtë të. ³⁹ Grë

narialdí ldu'i Jesús na perdunë duldë shtë rall. Adë nídi'i mudë parë suné almë shtë të por lëy nabëquë'ë Moisés purquë adë nápëdi'in pudërë parë nihunin perdunë duldë shtë mënë. ⁴⁰ Gulë gupë cuidadë të ldáguëdi'i cashtigu shtë Dios guëc të, ra cusë nabëquë'ë ra profetë iurë guni'i rai' shti'dzë Dios narni'i:

⁴¹ Gulë guná, lë'ë të naquëhunë burnë. Gulë bëtsëbë ldu'u të nu gulë gapë galguti sin fin. Quëhuna tubi cusë ru'bë entrë lë'ë të, cusë adë tsaldídi'i ldu'u të ze'dë ra cusë de na. Nu adë tsaldídi'i ldu'u të si talë chu stubi guëni'i lu të.

⁴² Iurë bëru'u Pablo con sáhi', ra mënë nanádi'i më israelitë, guna'bë rall tubi favurë lu Pablo, guëabrá rai' stubi vueltë dzë naguëzi'i ldu'u mënë naguëdza'guë lmalë parë tsagla'guë guadi'dzë Pablo diza'quë lu rall. ⁴³ Iurë gualú bëtë'tsë ra mënë zihani, sëbëldá më israelitë canaldë lë'ë Pablo nu Bernabé. Nu zihani ra nanádi'i më israelitë perë guatë rall creenci shtë ra më israelitë, canaldë rall Pablo nu Bernabé. Pablo nu Bernabé guni'inú rai' lu mënë ni të tsagla'guë tsaldí ldu'u rai' diza'quë shtë Dios.

⁴⁴ Bëdza'guë lmalë bédchini dzë descansë; casi grë mënë shtë guë'dchi bédëá rall parë guëquë diaguë rall di'dzë shtë Dios. ⁴⁵ Guná ra më israelitë tantë zihani mënë bédëá, bédëá rall; napë rall mbidi. Guni'i guidzë rall lë'ë Pablo nu Bernabé. Bë'në rall insultar Pablo. ⁴⁶ Iurní Pablo nu Bernabé adë bédzëbëdi'i rai'. Guni'i rai':

—Bëshe'ldë Dios lë'ë na'a primërë lu të, na të më israelitë parë guëquë diaguë të diza'quë shtë Dios; perë nédi'i të guëzu'bë diaguë të shti'dzë Dios. Adë nédi'i të gunë të recibir vidë sin fin. Iurne' guiagni'i na'a lu mënë de stubi naciuni ⁴⁷ purquë zni bëshe'ldë Dios lë'ë na'a. Bëquë'ë Isaías shti'dzë më narni'i:

Na Dios, rzua lé'ël ziquë tubi llni parë grë ra mënë nanádi'i më israelitë.

Lé'ël tsanul ra diza'quë hashtë lúltimë guë'dchi shtë guë'dchiliu parë gunë Dios salvar lë'ë ra mënë natsaldí ldu'i shti'dzë më.

⁴⁸ Iurë bini ra mënë nanádi'i më israelitë, nalé bëquitë ldu'u rall. Guni'i rall nalé nasa'a diza'quë shtë Dios. Nu bédë'ë rall graci lu më. Grë ra nagudili Dios parë gac salvar, lueguë gualdí ldu'u rall shti'dzë më. ⁴⁹ Zni bërë'tsë diza'quë guëdubi regiuni shtë Pisidia. ⁵⁰ Perë ra israelitë naquëreldë Antioquía biadi'dzë rall con bédá na'a nu nguiu de rëspëti ladi guë'dchi. Na'a rë' napë rall devociuni parë Dios. Grë rall bëtsatsu rall më guë'dchi cuntrë Pablo nu Bernabé. Gulú rall lë'ë rai' fuërë rua' guë'dchi. ⁵¹ Pablo nu Bernabé bédchibi rall gushëguiu'u shtë shrachi rall ziquë tubi sëñi de quë ra mënë Antioquía adë bëzu'bë diáguëdi'i rall diza'quë shtë Jesús. Iurní zia'a rai' ciudá nalë Iconio. ⁵² Ra nagualdí ldu'i shti'dzë Jesús ciudá Antioquía, nalé bëquitë ldu'u rall. Cabezënú Espíritu Santo la'ni ldu'u rall.

14

Nanú Pablo nu Bernabé guë'dchi Iconio

¹ Pablo nu Bernabé guërupë rai' guatë rai' iádu'u shtë më israelitë guë'dchi Iconio. Bëlua'a rai' diza'quë shtë Jesús lu ra mënë. Zihani mënë gualdí ldu'u rall diza'quë, më israelitë nu ra më griego. ² Perë ra më israelitë nadë nédi'i tsaldí ldu'i, bëtsatsu rall mënë nanádi'i israelitë parë bë'në rall llgabë mal cuntrë ra narialdí ldu'i diza'quë. ³ Pablo nu Bernabé bëa'në rai' llëduni tiempë lugar ni. Adë bédzëbëdi'i rall guni'i rall lu mënë de quë Dios rac shtu'u më grë mënë naré lu guë'dchiliu. Dios quëhunë compañi lë'ë Pablo nu Bernabé parë bë'në rai' milagrë. Bë'në rai' cusë ru'bë. Zni guasë ra mënë diza'quë naguni'i Pablo, ze'din de Dios. ⁴ Perë ra mënë guë'dchi ni, adë bë'nëdi'i rall tubsë llgabë. Bédá rall guni'i naza'quë na di'dzë shtë rai'. Sëbëldá rall guni'i adë nazá'quëdi'i di'dzë shtë rai'. ⁵ Iurní ra më israelitë nu ra nadë nádi'i israelitë, gu' rall de acuerdë con ra gubernë parë guëna'zi rall Pablo nu Bernabé nu niadë'ë guë'ë rall lë'ë rai'. ⁶ Bini Pablo nu Bernabé pë nihunë rall. Bëru'u rai' guia'a contrari shtë rai'. Gubi' rai' ciudá ni parë

zëagzé rai' guë'dchi nalë Lистра nu Derbe naqué regiuni shtë Licaonia. ⁷ Guagni'i rai' diza'quë guëdubi ciudá nu guë'dchi shtë regiuni ni.

Bësëdchi guë'ë mënë lë'ë Pablo guë'dchi Lистра

⁸ Guë'dchi Lистра nanú tubi nguii kujë; ráquëdi'i rzëll. Ndë zúbëll purquë dizdë nagúlëll nall kujë. ⁹ Caqué diaguë nguii ni nacagni'i Pablo. Iurní nalé rbi'a Pablo lu nguii ni; guc bë'a Pablo de quë rialdí ldu'ull parë guëáquëll. ¹⁰ Iurní fuertë guni'i Pablo lull:

—Guasuldí nga'li. Bëzú guëa'l lu guiu'u.

Lueguë guasuldí kujë nu guzublú rzëll. ¹¹ Iurë guná ra mënë pë bë'në Pablo con nguii ni, guzublú guni'i rall fuertë di'dzë naruadi'dzë ra më Licaonia. Guni'i rall:

—Dios ndë'ë bëdchini ládza'a con cuerpë shtë nguii.

¹² Guni'i rall Bernabé na dios Júpiter nu Pablo na dios Mercurio purquë Pablo ruadí'dzi' lu ra mënë. ¹³ Iádu'u shtë dios Júpiter zubin entradë shtë guë'dchi. Bëshuzi narunë dchi'ni la'ni iádu'u ni, bidënull bëldá ngunë con zihani guë'ë hashtë puertë shtë guë'dchi. Bëshuzi nu ra mënë rac shtu'u rall gunë rall adorar lë'ë ra poshtë nu quini rall ngunë ziquë tubi ofrendë parë lë'ë rai'. ¹⁴ Perë Pablo nu Bernabé guná rai' pë rac shtu'u gunënú mënë lë'ë rai'; guzublú bëchí'ezë rai' shabë rai' ziquë tubi sëni de quë adë rëuu'di'i ldu'u rai' lo quë nacanihunë ra mënë. Guni'i rai' fuertë. Guaté rai' ladi ra mënë ¹⁵ nu guni'i rai':

—Lë'ë të Dadë, ¿pëzielú runë të zni'i? Lë'ë na'a na na'a nguii ziquë lë'ë të. Zë'pë guëni'i na'a lu të parë guësa'në të ra custumbre nadë guëllu'idi'i. Lë'ë na'a rac shtu'u na'a tsanaldë të tëchi nezë za'quë shtë Dios nanabani. Bëntsa'u më gube'e nu guë'dchiliu nu grë cusë nananú lu guë'dchiliu bëntsa'u më. ¹⁶ Tiempë guahietë Dios bësëa'në më lë'ë ra mënë gubani rall ziquë mudë narac shtu'u rall ¹⁷ perë siempër bë'në Dios bien parë lë'ë rall nu bëshe'ldë më ganza'quë parë lë'ë rall. Bëdë'ë më sufsientë nagáu rall hashtë bëquitë ldu'u rall. Iurne' Dios quëhunë më lo mizmë con lë'ë hia'a.

¹⁸ Guni'i Pablo di'dzë rë' lu ra mënë perë apënë bë'ni' gan parë adë gudínidi'i ra mënë ra ma ziquë ofrendë lu rai'. Siempër rac shtu'u rall gunë rall adorar lë'ë rai'.

¹⁹ Ze'dë bëldá më israelitë shtë Antioquía nu Iconio. Bëdchini rall Lистра catë nanú Pablo. Bëquili rall mënë shtë Lистра con bishi parë bëdë'ë guë'ë rall Pablo. Bëshaguiú rall lé'i' parë gulú rall lé'i' rua' guë'dchi purquë llua'a rall hia guti Pablo. ²⁰ Iurní bëdchini ra narialdí ldu'i diza'quë catë naga'a Pablo; bëdëá rdondë rall catë naga'a Pablo. Iurní bëlé ldu'i' nu guashtëhi'. Guatéhi' stubi vultë guë'dchi. Perë brëgue'lë bëru'u rai' guë'dchi parë zia'a rai' stubi guë'dchi nalë Derbe.

²¹ Ndë guni'i rai' diza'quë shtë Dios lu ra më Derbe. Nalé zihani mënë gualdí ldu'u rai' shti'dzë Dios. Despuësë bëabrí rai' guë'dchi Lистра, Iconio, nu Antioquía. ²² Ra lugar ni guni'inú rai' mënë narialdí ldu'i' diza'quë parë guagla'guë rall nu gac rall firmë, nu adë guësá'nëdi'i rall shnezë Dios. Guni'i rai' de quë antsë tsuté mieti catë rnibë'a Dios, napë quë sac zi mieti purquë na rai' shmënë Jesús. ²³ Cadë guë'dchi catë nanú ra narialdí ldu'i' diza'quë, Pablo nu Bernabé bëzú rai' bëldá nguii naguëná dchi'ni shtë Dios. Despuësë biadi'dzënú rai' Dios nu bë'në rai' ayunë, bë'në rai' animar lë'ë mënë ni të gac rall firmë lu shnezë Dios, el quë narialdí ldu'u rai'.

Bëabrí Pablo nu Bernabé guë'dchi Antioquía

²⁴ Gudëdë rai' regiuni shtë Pisidia parë bëdchini rai' regiuni shtë Panfilia. ²⁵ Guni'i rai' diza'quë lu ra mënë ciudá shtë Perge. Despuësë gua rai' guë'dchi Atalia. ²⁶ Ndë be'pi rai' barcu parë zia'a rai' Antioquía ciudá catë ra narialdí ldu'i' shti'dzë Dios, bëdë'ë rai' dchi'ni shtë Dios parë lë'ë rai'; mizmë lugar ni antsë biadi'dzënú rall Dios parë gunë më compa'ni lë'ë rai'. Iurne' bëabrí rai' purquë hia bë'në rai' gan dchi'ni rë'. ²⁷ Iurë bëdchini rai' Antioquía, bëtëá rai' grë mënë narialdí ldu'i' diza'quë. Biadi'dzë rai' lu rall mudë nabë'në Dios compa'ni lë'ë rai'. Guni'i rai' Dios bëdë'ë lugar parë gualdí ldu'u ra mënë

nanádi'i më israelitë perë guaté rall shnezë Dios. ²⁸ Pablo nu Bernabé bëa'në rai' ciudá ni llëduni tiempë con ra narialdí ldu'i diza'quë.

15

Gua Pablo nu Bernabé ciudá Jerusalén

¹ Tiempë dzë ni bëdchini bëldá nguui Antioquía. Na rall më Judea. Guzublú caglua'a rall ra mënë narialdí ldu'i diza'quë. Guni'i rall:

—Parë gac salvar të napë quë gunë të cumplir custumbrë riuguë tubi partë delicadë shtë ngulë'në ziquë bëquë'ë Moisés la'ni lëy parë guëdë'na'a cumplir.

² Pablo nu Bernabé biadi'dzënú rai' ra nguui rë' llëduni tiempë hashtë gudildi di'dzë rall. Por fin ra narialdí ldu'i diza'quë, bë'në rall nombrar Pablo nu Bernabé con sëbëldá nguui parë zia'a rall Jerusalén. Guaguë'në rall rëglë asuntë ni con los de más ra poshtë con ra mëgulë naná cabësë shtë ra më narialdí ldu'i Dios.

³ Bëshe'ldë ra më Antioquía lë'ë rai'. Gudëdë rai' ra regiuni shtë Fenicia nu Samaria. Quëadi'dzë rai' shti'dzë Dios lu ra mënë narialdí ldu'i diza'quë. Guni'i rai' lu ra mënë nanaré catë zia'a rai', grë lo quë nabë'në Dios con ra mënë de stubi naciuni, cumë bëagrí ldu'u rall con Dios nu bësa'në rall creenci gushë parë zianaldë rall shnezë Dios. Grë ra më narialdí ldu'i diza'quë, bini rall shti'dzë Pablo nu Bernabé. Nalé bëquitë ldu'u rall.

⁴ Tsana bëdchini rai' Jerusalén, ra narialdí ldu'i diza'quë bë'në rall recibir lë'ë rai' con llëru'bë cariñi. Zubënú ra mënë rë' ra poshtë nu ra mëgulë naná cabësë ladi grupë shtë rai'. Pablo nu Bernabé guzublú biadi'dzë rai' grë ra cusë nabë'në Dios con lë'ë rai', cumë ziquë mënë stubi naciuni gualdí ldu'u rall diza'quë. ⁵ Perë iurní bëldá ra fariseo narialdí ldu'i shti'dzë Jesús, guasuldí rall nu guni'i rall:

—Rqui'ni riuguë du'pë partë delicadë shtë nanádi'i më israelitë parë gac salvar rall. Cha guëdë'na'a obligar lë'ë rall tsanaldë rall tëchi lëy shtë Moisés. Gac salvar rall iurní.

⁶ Bëdëá ra poshtë nu ra mëgulë parë bësë'dë rall di'dzë rë'. ⁷ Llëduni tiempë biadi'dzë rall. Iurní guasuldí Pedro nu guní'i':

—Rnia'a lu grë të narialdí ldu'i diza'quë, cumë ziquë nané të hia zia'a tiempë gudili Dios na entrë lë'ë të. Nu bëshe'ldë më na parë guagnia'a diza'quë shtë më lu ra mënë nanádi'i më israelitë. Nu gualdí ldu'u rall diza'quë. ⁸ Dios rna la'ni ldu'u ra mieti; bë'në më recibir lë'ë rai' cumë ziquë shini më. Bëdë'ë më Espíritu Santo parë cuesënúhi' lë'ë rai' igual ziquë bëdë'ë më Espíritu Santo parë lë'ë hia'a. ⁹ Quëhunë Dios compa'ni lë'ë rai' igual ziquë lë'ë hia'a masiá adë nádi'i rai' më israelitë. Bëzuné më la'ni ldu'u rai' purquë gualdí ldu'u rai' diza'quë shtë më. ¹⁰ Aunquë lë'ë të nané të Dios quëhunë më salvar lë'ë rai', siemprë riagla'guë rni'i të tsanaldë rai' tëchi lëy shtë Moisés. Nahin tubi lëy dushë parë lë'ë rall; nilë ra shtadë guelú hia'a, nilë lë'ë hia'a adë bédë'nëdi'ia'a cumplir lëy ni. Nahin tubi lëy dushë parë lë'ë hia'a. Adë chu gúnëdi'i gan gunë cumplirin. ¹¹ Perë lë'ë hia'a bien nané hia'a, bë'në më salvar lë'ë hia'a ndigá. Rnia'a lu të na rall shini më purquë nalé guc shtu'u më lë'ë ra nanádi'i më israelitë. Nu na Jesús Shtadë shtë grë ra narialdí ldu'i diza'quë.

¹² Grë rall bëac dchi nu bëquë diaguë rall; iurní Bernabé nu Pablo guzublú biadi'dzë rai' lla gua rai' ladi ra mënë de stubi naciuni. Nu bë'në Dios zihani milagrë por lë'ë rai'. Dios bënëac zihani clasë galguidzë. ¹³ Iurë gualú biadi'dzë rai', Jacobo guasuldí nu guní'i' lu ra mënë:

—Iurnë' guadi'dza lu të narialdí ldu'u diza'quë; gulë bëquë diaguë. ¹⁴ Pedro biadi'dzë lu hia'a lla bë'në Dios. Dzë ni por primërë vultë gudili më ra nanádi'i më israelitë parë gac rall shmënë më. ¹⁵ Ndë'ë bëru'u'in de acuerdë con lo quë nabëquë'ë ra profetë la'ni Sagradas Escrituras tiempë guahietë. Rni'i rahin zdë'ë:

¹⁶ Despuësë guëabráa të guëzá'ahia hiu'u shtë David naná ziquë hiu'u dachi. Guëcubia reinadë shtëhi' naguré.

¹⁷ Gúnahin të parë ra mënë nanádi'i më israelitë quili rall na, nu ra mënë shtë grë naciuni narna'bë læa, gac rall shmëna.

¹⁸ Zni cagni'i Dadë dizdë tiempë guahietë të gac bè'a mieti.

¹⁹ 'Por ni rnia'a lu të shgaba. Adë pë gunënúdi'i hia'a con ra nanádi'i mënë israelitë perë bëabré ldu'u rall con Dios. Adë chu gúnëdi'i obligar lë'ë rall parë tsanaldë rall lëy shtë Moisés. ²⁰ Perë guëquë'ë hia'a lu rall parë adë gáudi'i rall belë shtë ra ma narunë ra mënë ofrecerë ziquë ofrendë lu ra ídolo. Nu adë guëquënúdi'i rall sa' rall, nu adë gáudi'i rall rënë, nilë belë shtë ra ma nadë bëshé'ëdi'i rënë. ²¹ Hia por llëduni tiempë bi'ldi ra mënë lëy nabëquë'ë Moisés cadë iádu'u shtë rall, nu cadë dzë nabëzi'i ldu'u rall caglua'a mësë lë'ë rall nabëquë'ë Moisés.

²² Iurní ra poshtë con ra mëgulë naná cabësë nu grë ra narialdí ldu'i diza'quë, gudili rall bëldá nguii ladi lo mizmë sa' rall parë bëshel'dë rall lë'ë rai' Antioquía con Pablo nu Bernabé. Bë'në rall nombrar Silas con Judas. Judas stubi lëll Barsabás. Na rall nguii më ru'bë ladi ra narialdí ldu'i diza'quë. ²³ Bëntsa'u ra poshtë tubi cartë parë bia'a rai' narni'i: "Lë'ë na'a ra poshtë nu ra mëgulë nu grë ra narialdí ldu'u diza'quë shtë Jesús naquërelde Jerusalén, rshe'ldë na'a tubi saludë parë grë ra narialdí ldu'i diza'quë, ra nanádi'i më israelitë. Rshe'ldë na'a tubi saludë lë'ë të grë ra naquërelde Antioquía nu ra naquërelde regiuni Siria nu Cilicia. ²⁴ Nané na'a bëru'u bëldá nguii ladi na'a. Bidë rall ciudá shtë të parë bidë guëni'i rall lu të rqui'ni tsanaldë të tëchi lëy nabëquë'ë Moisés parë gac salvar të. Perë adë bëshé'ldëdi'i na'a lë'ë rall. Niétiquë bidë guëchili rall shgabë të; rnibë'a rall gac circuncidar të nu gunë të cumplir lëy shtë Moisés. ²⁵ Por ni bëdzú na'a de acuerdë lu juntë shtë na'a parë gudili na'a bëldá nguii ladi na'a parë guidë guëná rai' lë'ë të. Bëshel'dë na'a lë'ë rai' con Pablo nu Bernabé, nguii narac shtu'u hia'a. ²⁶ Bernabé nu Pablo na rai' nguii nabëdchi'bë ra vidë shtë rai' lu galguti iurë guagni'i rai' diza'quë shtë Jesucristo, Shtáda'a, lu ra mënë. ²⁷ Cagshe'ldë na'a lu të Judas nu Silas parë guëni'i rall lu të ra cusë naze'dë la'ni cartë nanua'a rall. ²⁸ Bëuu' ldu'u Espíritu Santo nu bëuu' ldu'u na'a parë adë guëdchí'bëdi'i na'a ni tubi lëy dushë guëc të. Sulamëntë runë tucarë gunë të cumplir ra cusë naze'dë la'ni cartë catë rni'i: ²⁹ Adë gau të belë shtë ra ma nabë'në mënë ofrecer ziquë ofrendë lu ra ídolo, nu adë gau të rënë, nilë belë shtë ra ma nanadë bëshé'ëdi'i rënë, nu adë rquënúdi'i të sa' të. Talë gapë të lë'ë të lu grë ra cusë rë', zia të bien. Ndë'ë gualú cartë. Guëa'në të con Dios."

³⁰ Iurní bëru'u rai' parë zia'a rai' Antioquía. Ndë bëtéa rai' grë ra narialdí ldu'i diza'quë. Bëdë'ë rai' cartë guia'a ra mënë nabëdëá nga'li. ³¹ Iurë bi'ldi rall cartë, nalë bëquitë ldu'u rall nu gurëdchí ldu'u rall por lo quë naguni'i la'ni cartë. ³² Judas nu Silas bë'në rall recibir tubi pudërë shtë Dios parë guëni'i rall ra cusë narac shtu'u Dios. Biadi'dzë rai' con llëru'bë pudërë shtë më. Con zihani di'dzë naguni'i rai' lu ra narialdí ldu'i diza'quë, bëa'në ra mënë ni más firmë parë tsanaldë rall shnezë Dios. ³³ Bëa'në rai' tubi tiempë ciudá Antioquía. Despuësë ra narialdí ldu'i Jesús bë'në rall despedir lë'ë rai' parë bëabré rai' Jerusalén. Guni'i rall lu rai':

—Dushquilli Dios, bidë guëná të lë'ë na'a. Guzëa të con bien.

³⁴ Silas adë bëabrédi'i' Jerusalén; bëá'ni' Antioquía. ³⁵ Pablo con Bernabé bëa'në rai' Antioquía parë guagla'guë guëni'i rai' diza'quë lu ra mënë. Con stubi tantë ra nguii, caglua'a rai' mënë diza'quë shtë Jesús.

Bëshel'dë Dios lë'ë Pablo segundë viajë

³⁶ Gudëdë bëldá dzë, iurní Pablo guni'i lu Bernabé:

—Cha guiá guëgná hia'a nia gua ra narialdí ldu'i diza'quë, grë ra ciudá catë biaglua'a hia'a ra mënë antsë.

³⁷ Bernabé guc ldú'i' niua'a rai' Juan Marcos ³⁸ perë Pablo adë nédi'i' nianaldë Juan Marcos purquë más antsë bësëa'nëgá Juan Marcos lë'ë rai' lugar nalë Panfilia. ³⁹ Gudildi di'dzë rai' por cuendë rë' nu bësa'në sa' rai'. Bernabé bia'a Juan Marcos parë zia'a rai' Chipre. ⁴⁰ Pablo gudili lë'ë Silas parë tsanaldë Silas lë'i'. Ra narialdí ldu'i diza'quë,

biadi'dzënú rai' lë'ë më parë gunë më compa'ni lë'ë Pablo nu Silas iurná guzia'a rai' lu shchi'ni më. ⁴¹ Iurní Pablo nu Silas bëru'u rai' nu gudëdë rai' regiuni shtë Siria nu Cilicia. Guagni'i rai' lu ra narialdí ldu'i diza'quë parë tsagla'guë rall firmë shnezë Dios.

16

Guanaldë Timoteo lë'ë Pablo nu Silas

¹ Bëdchini Pablo nu Silas guë'dchi Derbe nu Listra. Ndë bëdia'guë'lú rai' tubi nguii narialdí ldu'i diza'quë; lëll Timoteo. Shni'a Timoteo na më israelitë; lë'ë quë lë'ë rialdí ldu'i diza'quë. Perë shtadë Timoteo na më griego. ² Grë ra mënë narialdí ldu'i diza'quë naquërelde Listra nu Iconio, rni'i rall na Timoteo tubi nguii demasiadë humildë nu za'quë. ³ Guchi Pablo lu Timoteo parë tsanaldëll lë'ë rai'. Nu bë'në Pablo circuncidar lë'ë Timoteo ziquë na custumbrë shtë ra më israelitë. Zni bé'ni' parë adë bëldëdi'i më israelitë con lë'ë Pablo. Grë ra israelitë naquërelde lugar ni, nané rall shtadë Timoteo nall më griego. ⁴ Grë ra guë'dchi nardëdë rai', ruadi'dzënú rai' ra mënë narialdí ldu'i diza'quë. Quëadi'dzë rai' rsunë nabëdë'ë mëgulë naná cabësë shchi'ni Dios Jerusalén të parë guëzu'bë diaguë rall. ⁵ Ra mënë narialdí ldu'i Dios, guc rall más firmë lu ra diza'quë shtë Jesús. Dzë con dzë guaru'bë grupë shtë shmënë Dios cadë guë'dchi.

Gue'lë bëlua'alú tubi nguii lu Pablo; nall ziquë më Macedonia

⁶ Adë bësá'nëdi'i Espíritu Santo nalua'a rai' diza'quë lu ra mënë naquërelde regiuni shtë Asia. Por ni gudëdë rai' ra regiuni shtë Frigia nu Galacia parë bëdchini rai' la raya shtë Misia. ⁷ Ndë bë'në rai' llgabë niuté rai' regiuni shtë Bitinia parë Espíritu Santo adë bësá'nëdi'i' niuté rai' ndë. ⁸ Mejurë gudëdë nezë rai' hashtë Misia parë guietë rai' puertë shtë Troas. ⁹ Ndë bëlua'alú tubi nguii lu Pablo gue'lë. Gunáhi' tubi nguii më Macedonia. Zuldí mënë ni nu rúnëll ruëguë lu Pablo. Rní'ill: "Cha regiuni shtë na'a Macedonia parë gúnëll compa'ni lë'ë na'a". ¹⁰ Iurë gudëdë guná Pablo lë'ë nguii, na Lucas nacaquëa'a librë rë', bëdë'në na'a preparar viajë shtë'në na'a parë guziá na'a Macedonia purquë Dios cagna'bë lë'ë na'a guëdia'a na'a diza'quë parë ra mënë shtë Macedonia.

Bëdchini Pablo nu Silas guë'dchi Filipos

¹¹ Puertë Troas bëdzepi na'a la'ni barcu parë zia na'a tubldí la'ni nisë hashtë Samotracia. Samotracia na tubi dani la'ni nisëdu'u. Hashtë stubi dzë bëdchini na'a puertë Neápolis. ¹² De Neápolis bëru'u na'a parë Filipos. Filipos na tubi guë'dchi más llëru'bë lu grë ra guë'dchi shtë Macedonia. Quërelde ra më rumanë ndë, nu grë ra më shtë guë'dchi bë'në rall rëspëti lëy shtë ra rumanë. Guquërelde na'a Filipos bëldá dzë. ¹³ Tubi dzë nabëzi'i ldu'u mënë, bëru'u na'a rua' guë'dchi parë bia na'a rua' tubi guë'gu. Ra mënë bëne'e rsunë ndë nanú tubi lugar catë ruadi'dzënú rall Dios. Lugar ni guzubë na'a parë guëni'i na'a diza'quë lu ra na'a nabëdëa nga'li. ¹⁴ Ladi ra na'a ni nanú tubi na'a lë Lidia. Zé'dëll guë'dchi shtë Tiatira. Nu rtuu'll lari za'quë color moradë. Na'a ni gualdí ldu'i Dios perë adë guënëdi'ill chu na Jesús. Bëdë'ë më llgabë parë guasëll nu gualdí ldú'ull diza'quë nacagni'i Pablo. ¹⁵ Lidia bëriubë nísëll con shfamíll. Iurní guní'ill lu na'a:

—Si talë nané të nahia shmënë Jesús, gulë gude'e lidcha të guëa'në të bëldá dzë.

Lidia bé'nëll ruëguë lu na'a hashtë bëdëa'në na'a lídchill.

¹⁶ Guzac na'a tubi vultë iurë zia na'a lugar catë guëdia'a di'dzënú na'a Dios, bëdia'guë'lú na'a tubi lliguëna'a. Nápëll tubi mëdzabë la'ni ldú'ull. Rúnëll divini por pudërë shtë mëdzabë. Guní'ill ra cusë nagac con ra mënë. Zni bé'nëll gan zihani dumí parë ra shlámëll. ¹⁷ Lliguëna'a ni bidë náldëll lë'ë na'a con Pablo. Fuertë guní'ill:

—Dios nacabezë gube'e, bëshe'ldë më ra nguii rë'. Caglua'a rall nezë parë gac salvára'a.

¹⁸ Zihani dzë bë'në lliguëna'a rë' zdë'ë. Glli, glli, fuertë guní'ill; bidë náldëll lë'ë na'a. Perë bëldë Pablo nu guní'i' lu mëdzabë nananú la'ni ldu'u lliguëna'a:

—Con pudërë nabëne'e Jesucristo guiahia, rnia'a lul por lë shtë më, bëru'u la'ni ldu'u na'a rë'.

Lueguë lueguë iurní bëru'u espíritu dzabë.

¹⁹ Iurë guná shlamë shtë lliguëna'a, hiadë nídi'i mudë gunë rall gan dumí con pudërë nagúpëll, guna'zi rall Pablo nu Silas. Guagsëa'në rall lë'ë rai' lu gobiernë nazubë cula'ni galërë. ²⁰ Bëagnú rall lë'ë rai' lu ra juësi nu guni'i rall:

—Nguíu rë' na rall mënë israelitë. Cagtsatsu rall mënë ciudá shtë hia'a. ²¹ Caglua'a rall creenci adë nádi'i de acuerdë con lëy rumanë. Adë nídi'i mudë guianálda'a tëchi rall purquë na hia'a më rumanë.

²² Iurní bédzatsu mënë cuntrë Pablo nu Silas. Gunibë'a gobiernë parë bëru'u shabë Pablo nu Silas parë bédë'ë hiaguë rall lë'ë rai'. ²³ Despuësë huëtë' bédë'ë hiaguë rall lë'ë rai', bédaguë rall lë'ë rai' lachigui'bë. Nu gunibë'a rall lu carcelërë parë gápëll lë'ë rai' con cuidadë. ²⁴ Iurë bë'në carcelërë recibir Pablo nu Silas, guagsëa'nëll lë'ë rai' hashtë tubi cuartë namás dchi'chi. Ndë bé'nëll segurë; bégá'sëll guëa' rai' la'ni tablë nalë cepo.

²⁵ Iurë guc guërudë gue'lë, lë'ë Pablo nu Silas quëadi'dzënú rai' Dios nu quëu'ldë rua' rai' cantë lu Dios. Los de más prësi nananú ndë, caqué diaguë rall. ²⁶ De repëntë bédchini tubi llu ru'bë nabësëni'bi hashtë cimientë shtë lachigui'bë. Grë ra puertë shtë lachigui'bë, bëlla'lin nu ra cadënë nali'bi guia'a ra prësi, gulaguë rahin lu guíu'u. ²⁷ Iurní gubani carcelërë; gunall rua' puertë lla'lë rahin. Gulull spadë shtë'nëll parë quínill lo mizme lé'ëll. Bé'nëll llgabë grë ra prësi bëllu'në. ²⁸ Perë Pablo gunall pë nihunë carcelërë nu fuertë guni'i Pablo:

—Adë rguínidi'i lé'ël. Grë na'a zuga'a na'a ndë'ë.

²⁹ Lueguë iurní guna'bë carcelërë tubi llni. Guaté guëllú'nëll catë zuga'a ra prësi. Nalé rchí'chill tantë rdzëbëll. Bëzullíbill lu Pablo nu Silas. ³⁰ Iurní gulull lë'ë rai' lachigui'bë nu guna'bë dí'dzëll lu rai':

—Dadë, guni'i lua ¿lla guna parë gac salvara?

³¹ Iurní repi rai':

—Guëdubínú ldu'ul tsaldí ldu'ul Jesucristo, lé'ël con grë shfamíllil parë gunë Dios salvar lë'ë të.

³² Iurní biadi'dzënú Pablo nu Silas lë'ë carcelërë diza'quë, lé'ëll con grë shfamíllil naquëreldë lídchill. ³³ Mizmë gue'lë ni carcelërë gudíbill lu ridë catë bedia'a hiaguë ladi rai'. Lueguë carcelërë con shfamíllil bëriubë nisë rall. ³⁴ Iurní bia'a carcelërë lë'ë rai' lídchill parë bédë'ëll nagudáu rai'. Nalé rquitë ldu'u shfamili carcelërë purquë grë rall hia gualdí ldu'u rall diza'quë.

³⁵ Brëgue'lë rsili, ra gobiernë bëshe'ldë ra suldadë lu carcelërë parë guëdë'ë carcelërë libertá lë'ë Pablo nu Silas. ³⁶ Repi carcelërë lu Pablo:

—Bédchini suldadë shtë gobiernë parë guënehia libertá lë'ë të. Iurne' guzia'a të con bien.

³⁷ Perë Pablo guni'i lu ra suldadë:

—Adë chu guëru'u. Ra gobiernë bë'në bedia'a hiaguë na'a lu ra mënë. Adë bé'nëdi'i rall juzgar lë'ë na'a según lëy rumanë, nu nadapë na'a lo mizme derechë nanapë më rumanë. Bëtia'a rall lë'ë na'a lachigui'bë nu iurne' rac shtu'u rall cu të lë'ë na'a llga'chi. Pues guidë ldu'ul rall lë'ë na'a lo mizme lë'ë rall.

³⁸ Ra suldadë bëaguënú rall rsunë lu ra gobiernë grë naguchi Pablo lu rall. Bëdzëbë ra gobiernë iurë bini rall Pablo nu Silas napë rall derechë cumë më rumanë. ³⁹ Gua ra gobiernë rua' lachigui'bë. Guadi'dzënú rall lë'ë Pablo nu Silas; guni'i rall:

—Gulë bë'në dispensar lë'ë na'a por lo quë nabëdë'në na'a.

Iurní bégú rall lë'ë rai'. Guni'i rall:

—Gulë bë'në favurë; gulë bëru'u guë'dchi shtë na'a.

⁴⁰ Bëru'u Pablo nu Silas lachigui'bë parë zia'a rai' lidchi Lidia. Despuësë guni'inú rai' lu ra narialdí ldu'i diza'quë; guni'i rai':

—Gulë gac firmë con di'dzë shtë Jesús.
Iurní bëru'u rai' ciudá ni.

17

Bëdzatsu më guë'dchi Tesalónica

¹ Gudëdë Pablo nu Silas ra guë'dchi nalë Anfípolis nu Apolonia parë bëdchini rai' ciudá Tesalónica. Ndë zubë tubi iádu'u shtë ra më israelitë. ² Ziquë na custumbrë shtë Pablo, guáhi' iádu'u. Tsunë lmalë bé'ni' parë guagni'inull ra mënë cadë dzë descansë. ³ Bí'ldi' la'ni Sagradas Escrituras lu ra mënë. Nu bëluá'ai' ra mënë Cristo napë quë gati më nu despuësë de guti më, napë quë tsashtë më ladi ra tëgulë. Rni'i Pablo:

—Lo mizmé Jesús nacagnia'a lu të, na më Cristo el quë nagudili Dios.

⁴ Bëldá ra më israelitë gualdí ldu'u rall diza'quë nu bëtsa'guë rall Pablo nu Silas. Zihani më griego narunë adorar Dios, gualdí ldu'u rall, nu zihani na'a tse'lë ra më ru'bë narnibë'a, gualdí ldu'u rall shti'dzë Jesús. ⁵ Perë los de más ra më israelitë nanadë rialdídi'i ldu'i diza'quë, nalë bëldënú rall Pablo nu Silas. Gudili rall bëldá nguii mal nandigá canzé ra nezë. Guni'i rall lu mënë ciudá parë guëasë mënë cuntrë Pablo. Guatsuté rall lidchi Jasón. Ziatili rall Pablo nu Silas purquë nané rall Jasón bëtë'ë lugar quërelde Pablo nu Silas. Rac shtu'u rall guëna'zi rall lë'ë rai' parë gunë rall intriegu lë'ë rai' lu ra mënë parë gunë rall juzgar lë'ë rai'. ⁶ Perë adë bëdzëlëdi'i rall lë'ë rai' lidchi Jasón. Iurní guaca'a rall Jasón; bëshaguiú rall lë'ëll con sëbëldá ra narialdí ldu'u diza'quë. Guagsa'në rall lë'ë rai' lu gobiernë shtë ciudá. Gurushtiá ra nguii mal. Guni'i rall:

—Guëdubi lugar catë riuté Pablo rdzatsu ra më guë'dchi con ra creenci shtë rall nu ze'dë rall guë'dchi rë'. ⁷ Jasón bëtë'ë lugar lídchill parë lë'ë rall. Grë ra nguii rë' nanú rall cuntrë lëy shtë César purquë rni'i rall napë rall stubi rëy nalë Jesús.

⁸ Iurë bini ra mënë na cusë naguni'i rall, bëdzatsu rall. ⁹ Perë Jasón con sëbëldá naguna'zi rall, gudilli rall dumí parë gupë rall libertá. Bëru'u rall.

Bëdchini Pablo nu Silas guë'dchi Berea

¹⁰ Ra narialdí ldu'i diza'quë naquërelde Tesalónica, lueguë lueguë gugue'lë gulú nezë rall lë'ë Pablo nu Silas. Zia'a rall guë'dchi Berea. Zíquësë bëdchini rall ndë, gua rall iádu'u shtë ra më israelitë. ¹¹ Mënë naquërelde ndë, más nabënë na rall quë ra israelitë naquërelde Tesalónica purquë guëdubinú ldu'u rall bëqué diaguë rall diza'quë naguni'i Pablo, nu glii glii bënë rall saber nia'a gu nahin verdá cumë ziquë na la'ni Sagradas Escrituras. ¹² De manërë quë zihani nguii israelitë nu më griego, gualdí ldu'u rall diza'quë. Nu zihani na'a tse'lë ra më ru'bë, gualdí ldu'u rall diza'quë. ¹³ Tsana bini ra contrari naquërelde Tesalónica de quë nanú Pablo guë'dchi Berea, gua rall hashtë Berea parë guagtsatsu rall ra mënë guë'dchi ni. Cagni'i Pablo diza'quë lu ra mënë. ¹⁴ Perë ra narialdí ldu'i Jesús, lueguë bëshe'ldë rall lë'ë Pablo hashtë rua' nisëdu'u. Niétiquë Silas nu Timoteo bëa'në rall guë'dchi Berea. ¹⁵ Ra naguaguë'në compa'ni lë'ë Pablo, guagsa'në rall Pablo ciudá Atenas. Bëabrinú rall rsunë shtë Pablo; rac shtú'ui' tsa rall Atenas. Lueguë guzia'a Timoteo nu Silas catë nanú Pablo.

Nanú Pablo guë'dchi Atenas

¹⁶ Mientras cabezë Pablo lë'ë Silas nu Timoteo ciudá Atenas, nalë adë bëuu'di'i ldú'i'; adë gurëdchí ldú'i' iurë gunáhi' lu zihani ídolo narunë ra mënë adorar. ¹⁷ La'ni iádu'u shtë ra më israelitë biadi'dzënú Pablo con los de más mënë narunë adorar Dios. Nu cadë dzë rni'i Pablo lu ra mënë lu lguëa' catë rdëá rall. ¹⁸ Bëldá ra nguii naná rsë'dë ldai' shtë narni'i rall estoicos nu sëbëldá nguii naná rsë'dë ldai' narni'i rall epicúreos, biadi'dzënú rall Pablo. Nanú rall guni'i lu sa' rall:

—¿Pë quëadi'dzë ndë tantë ruadí'dzëll?

Sëbëldá rall guni'i:

—Llua'a na'a di'dzë shtënë stubi dios cubi quëadí'dzëll.

Rni'i rall zni purquë bini rall Pablo cagni'i diza'quë shtë Jesús, chu na më nu Dios bëldishtë lë'ë Jesús ladi ra tëgulë. ¹⁹ Iurní bia'a rall lë'ë Pablo tubi lugar nalë Areópago catë rdëa ra më ru'bë parë guëquë diaguë rall pë rni'i ra mësë. Ndë guni'i rall lu Pablo:

—Rac shtu'u na'a gac bë'a na'a pë runë cuntienë ra ldai' cubi naze'dënul. ²⁰ Rni'il lu na'a ra cusë cubi na nunquë gá'adi'i guini na'a. Rac shtu'u na'a gac bë'a na'a pë na ra cusë naruadí'dzël.

²¹ Zni guni'i rall purquë grë më Atenas nu ra më de stubi naciuni naquërelde ndë, rëuu' ldu'u rall cualquier cusë cubi. Llëduni tiempë hiadë ruadi'dzë rall stubi cusë, niétiquë ra cusë cubi naguërë rini rall ruadi'dzë lu sa' rall.

²² Iurní Pablo guasuldí guëläu rall lugar nalë Areópago nu guní'i':

—Lë'ë të më Atenas, rnahia demasiadë devociuni napë të parë ra dios shtë të ²³ purquë tsana canzëa, rbí'ahia lugar catë cabezë ra dios shtë të. Bëdia'guëläu tubi bëcu'guë naquë tubi letrërë luhin narni'i: “Dios nagá'adi'i chu guënëdi'i”. PUES Dios naquëhunë të adorar sin quë guënëdi'i të, nanëa Dios rë'. Ze'dë guënia'a diza'quë shtë më.

²⁴ 'Na më Dios nabëntsa'u guë'dchiliu nu grë ra cusë nananú la'nin. Rnibë'a më guë'dchiliu nu gube'e. Adë quërdëdi'i më la'ni iádu'u nabëntsa'u ra mënë. ²⁵ Adë rquí'nidi'i më ra cusë naruntsa'u ra mënë. Niétiquë pë rqui'ni më purquë mizmë Dios rne'e vidë nu grë cusë narqui'ni hia'a.

²⁶ 'Grë ra mënë nanaré lu guë'dchiliu na rall shini Adán, nguii nabëntsa'u Dios iurë bësinlú më guë'dchiliu. Bë'në Dios punërë ra tiempë naguëbani grë ra naciuni nu lugar catë guëquërelde mënë. ²⁷ Bë'në Dios ni parë quili ra mënë lë'i' purquë rac shtu'u më grë mieti guëdia'guëlü rall lë'ë më. Dios adë núdi'i zitu de lë'ë hia'a. ²⁸ Por voluntá shtë Dios nacabezë gube'e, nadápa'a vidë nu por lë'ë më rni'bi hia'a nezë rë' nezë rë'. Por lë'ë më quërdëda'a guë'dchiliu. Por voluntá shtë më nabánia'a nu rdé'na'a dchi'ni. Lo mizmë guni'i ra bëldá mësë shtë të: “Na hia'a shini Dios”. ²⁹ Ziquë shini Dios, adë chu gunë llgabë de quë na më cumë ziquë ra dzanë naguctsa'u con orë u bédchichi u guë'ë. Mënë runtsa'u rall cusë ni ziquë na shgabë rall. ³⁰ Adë pë guni'i Dios lu ra mënë tiempë guahietë tsana gá'adi'i guënë rall lë'ë më perë iurne' sí, rnibë'a më lu mënë gudubi guë'dchiliu, gunë nadzë'ë mudë nanabani rall nu guëabrí ldu'u rall con Dios ³¹ purquë Dios hia bë'në më designar tubi dzë nagunë më juzguë ra mënë. Dios gulé tubi nguii nagunë juzguë grë mënë lu guë'dchiliu. Verdá nahin purquë bëldishtë Dios nguii rë' ladi ra tëgulë.

³² Iurë bini ra mënë lo quë naguni'i Pablo de quë tsashtë ra tëgulë, nanú rall bë'në burnë. Sëbëldá rall guni'i rall lu Pablo:

—Mejurë stubi dzë guëquë diaguë na'a ra shtí'dzël.

³³ Iurní Pablo gubi'. Bësëa'nëgáhi' lë'ë ra mënë, ³⁴ perë bëldá rall gualdí ldu'u rall diza'quë nu guanaldë rall Pablo. Ladi ra mënë ni nanú tubi nguii lë Dionisio. Nall miembrë shtë partidë Areópago. Nu nanú tubi na'a lë Dámaris con zihani ra nagualdí ldu'u diza'quë shtë Jesús.

18

Pablo bédchini guë'dchi Corinto

¹ Despuësë de ni, bëru'u Pablo Atenas parë zía'ai' ciudá Corinto. ² Ndë bëdia'guëlühi' tubi më israelitë; lëll Aquila. Ze'dë nguii rë' tubi regiuni nalë Ponto. Antsë Aquila nu tsé'llëll Priscila gubi' rall Italia purquë rëy Claudio gunibë'a guëru'u grëtë' më israelitë ciudá Roma. Pablo guagná lë'ë Aquila lídchi'. ³ Cumë nápi' mizmë dchi'ni nanapë Aquila bëá'ni' lidchi Aquila parë bë'në rai' dchi'ni. Bëti'bë rai' lari na'ldë naguëllu'i parë hiu'u lari. ⁴ Ra dzë narzi'i ldu'u mënë, Pablo ria iádu'u catë riagní'i' diza'quë lu ra mënë. Zihani rall gualdí ldu'u rall naguni'i Pablo, më israelitë nu ra nanádi'i më israelitë.

⁵ Tsana bëru'u Silas nu Timoteo regiuni Macedonia, bédchini rall Corinto. Iurní Pablo bësëa'nëgall dchi'ni shtënë lari na'ldë parë guaglá'gui' niétiquë dchi'ni shtë diza'quë. Guni'inúhi' më israelitë quë Jesús na Cristo el quë nacabezë rall të guëdchíni' gué'dchiliu.

⁶ Perë ra israelitë bë'në rall cuntrë Pablo nu guni'i rall di'dzë fier guëc Pablo. Repi rall:

—Ze'dë guësiguël lë'ë na'a con bishi nanuá'al.

Iurní Pablo bédchíbi' shábi' lu ra mënë; nu guni'i':

—Hia beldë guënia'a diza'quë shtë Jesús lu të. Adë nédi'i të gua'a tēhin. Adë nahia responsablë talë guënití almë shtë të. Iurne' guziahia lu ra më nanádi'i më israelitë.

⁷ Bëru'u Pablo iádu'u. Ziá'ai' lidchi tubi nguii naquërelde cu' iádu'u, lëll Justo nu runë Justo adorar Dios. ⁸ Jëfë shtë iádu'u lëll Crispo. Gualdí ldu'u Crispo Jesucristo con grë shfamili Crispo. Nu zihani mënë Corinto bini rall diza'quë nu gualdí ldu'u rall nu bëriubë nisë rall. ⁹ Tubi gue'lë Pablo guná lu Jesús. Bëlua'alú më lull nu guni'i më:

—Adë rdzëbëdi'il. Guagla'guë guni'i diza'quë lu ra mënë ¹⁰ purquë na quëhuna compa'ni lé'ël parë adë chu guená'zidi'i lé'ël parë quínidi'i rall lé'ël. Napa zihani mënë natsaldí ldu'i diza'quë ciudá rë'.

¹¹ Pablo bëa'në tubi izë guërudë ciudá Corinto parë cagluá'ai' diza'quë shtë Jesús.

¹² La'ni ra dzë nacagnibë'a Galión; nall gubernadurë shtë regiuni Acaya; ra israelitë bë'në rall cuntrë Pablo nu bia'a rall Pablo lu tribunal. ¹³ Ndë guni'i rall lu gubernadurë:

—Nguii rë' cagluá'all ra mënë nu rialdí ldu'u mënë shti'dzëll. Rní'ill lla gunë ra mënë adorar Dios stubi ldai' naná cuntrë lëy shtë ra më rumanë.

¹⁴ Hia guzublú Pablo parë guadi'dzë Pablo, iurní Galión guni'i lu ra israelitë:

—Si talë ndë'ë rac tratë tubi delitë ru'bë ziquë tubi galguti, pues guëqué diaga shti'dzë të ¹⁵ perë lëdë znídi'i. Rac tratë niétiquë lëy shtë të con di'dzë nu ra lë nanua'a të. Gulë bë'në rëglë asuntë ni lo mizme lë'ë të. Adë nahia juësi shtë ra cusë naquëhunë të.

¹⁶ Iurní bégú Galión ra mënë lu tribunal shtënell. ¹⁷ Grë ra griego guna'zi rall lë'ë Sóstenes parë bédë'ë galné rall delantë lu gubernadurë. Sóstenes nall jëfë shtë iádu'u, perë lë'ë gubernadurë hiadë bé'nëdi'i casë nacanihunë ra mënë.

Bëagri Pablo ciudá Antioquía

¹⁸ Bëa'në Pablo zihani dzë ciudá Corinto. Despuësë bé'ni' despedir ra më narialdí ldu'i diza'quë nu bé'pi' barcu con Priscila nu Aquila parë zia'a rai' regiuni Siria. Antsë tsepi rai' barcu puertë nalë Cencrea, bëga'a mënë guëc Pablo. Zni bé'ni' cumplir tubi promësë lu Dios. ¹⁹ Tsana bédchini rai' ciudá Efeso, Pablo bësëa'ni' lë'ë Priscila nu Aquila. Guáhi' iádu'u shtë ra israelitë. Ndë biadi'dzënúhi' ra mënë nardëa. ²⁰ Ra mënë bë'në ruëguë lu Pablo parë guëa'ni' más tiempë con lë'ë rall perë Pablo adë nédi'i'. ²¹ Mejurë bé'ni' despedir ra mënë; répi':

—Rqui'ni tsahia Jerusalén parë sua pendentë lu laní naze'dë. Con voluntá shtë Dios guëabría stubi vueltë con lë'ë të.

Be'pi Pablo barcu. Gubi'll Efeso. ²² Despuësë bédchíni' puertë Cesarea nu guall Jerusalén parë guagué'ni' saludar grë ra narialdí ldu'i diza'quë ciudá Jerusalén. Lueguë bëagri' parë Antioquía. ²³ Zihani tiempë guquërdi' ciudá Antioquía. Despuësë bërú'ui' stubi vueltë parë guagué'ni' visitar ra mënë narialdí ldu'i Dios regiuni shtë Galacia nu Frigia. Guni'inú Pablo lë'ë rall tsagla'guë rall firmë shnezë Dios.

Cagni'i Apolos diza'quë lu ra më Efeso

²⁴ Bédchini tubi nguii ciudá Efeso; lëll Apolos. Nall më israelitë. Gúlëll ciudá Alejandría. Nalé nasini guëc Apolos parë ruadí'dzëll diza'quë shtë Dios. Bien bëluá'all nu guasëll Sagradas Escrituras. ²⁵ Nanëll bidë Jesús gué'dchiliu parë gunë më salvar ra mënë natsaldí ldu'i lë'ë më. Con guëdubinú ldu'ull bëluá'all ra mënë chu na Jesús. Bien nanëll Juan Bautista bëchu'bë nísi' ra mënë perë gá'adi'i guc bé'adi'ill ra nacanalde Jesús rriubë nisë rall ziquë shmënë Jesús. ²⁶ Apolos adë bédzëbëdi'i guni'ill lu ra mënë la'ni

iádu'u, perë iurë bini Priscila nu Aquila naguni'i Apolos, guna'bë rall lë'ë Apolos stubi ladë. Biadi'dzënú rall lë'ë Apolos ra cusë nadë riasédi'ill de quë Jesús bëshé'ldi' Espíritu Santo parë cuezënúhi' lë'ë mënë narialdí ldu'i Dios. ²⁷ Tsana bë'në Apolos llgabë tédëll regiuni shtë Acaya, ra më Efeso narialdí ldu'i Dios, bë'në rall compa'ni lë'ë Apolos parë tsáhi' ndë. Bëquë'ë rall tubi cartë lu ra mënë Acaya të parë gunë rall recibir Apolos. Iurë bédchini Apolos Acaya, nalé bé'nëll compa'ni ra shmënë Jesús parë cagsë'dë rall shti'dzë Dios. Más antsë Dios bë'në compa'ni lë'ë rall parë tsaldí ldu'u rall diza'quë. ²⁸ Bi'ldi Apolos la'ni Sagradas Escrituras lu ra mënë israelitë. Bëluá'all de quë Jesús na Cristo nabëshe'ldë Dios lu guédchiliu hashtë guc rall cunformë lo quë naguni'i Apolos.

19

Bëagrí Pablo guë'dchi Efeso

¹ Nanú Apolos ciudá Corinto tsana gudëdë Pablo lugar la'ni dani parë bédchíni' ciudá Efeso. Ndë bëdia'guë'lú Pablo zihani narialdí ldu'i diza'quë. ² Repi Pablo lu rall:

—Iurë gualdí ldu'u të shti'dzë Jesús ¿gu bë'në të recibir Espíritu Santo la'ni ldu'u të? Iurní repi rall:

—Ni siquierë bini na'a gu nanú Espíritu Santo u nídi'i Espíritu Santo.

³ Iurní guna'bë di'dzë Pablo lu rall stubi vueltë:

—¿Lla bëriubë nisë të?

Repi rall:

—Ziquë bëchu'bë nisë Juan Bautista ra mënë.

⁴ Iurní guni'i Pablo lu rall:

—Juan Bautista bëchu'bë nísi' ra mënë iurë bë'në nadzë'ë rall mudë nanabani rall. Nu guni'i Juan lu rall tsaldí ldu'u rall Jesús naná Cristo naguédchini despuësë de Juan.

⁵ Iurë bini ra nguiu rë' naguni'i Pablo lu rall, bëriubë nisë rall por lë Jesús. ⁶ Bédchi'bë Pablo guiá'ai' guëc rall; lueguë bédchini Espíritu Santo la'ni ldu'u rall nu cadë lë'ë rall guni'i rall stubi dizé. Guni'i rall di'dzë narunë rall recibir por pudërë shtë Dios. ⁷ Ra nabë'në recibir Espíritu Santo na rall cumë ziquë chi'bë chupë nguiu.

⁸ Durantë lu tsunë mbehu Pablo gua iádu'u shtë ra më israelitë. Guëdubinú ldú'i' guni'inúhi' ra mënë, nu gualdí ldu'u rall lo quë nacagni'i Pablo. Adë rdzëbëdi'i Pablo. Cagni'i' por lë'ë Jesús tsuté mieti catë rnibë'a Dios ziquë rëy. Ra mënë bëa'në rall cunformë lo quë naguni'i Pablo. ⁹ Perë bëldá më israelitë adë gualdídi'i ldu'u rall shti'dzë Jesús tantë naguédchi ldu'u rall. Delantë lu ra mënë guni'i rall lë'ë nezë naquëadi'dzë Pablo, na mal. Iurní Pablo biequi lu rall; biá'ai' grë ra narialdí ldu'i diza'quë la'ni tubi hiu'u shcuelë lidchi tubi nguiu lë Tiranno. Ndë bëlu'a'a Pablo lë'ë ra mënë glii glii. ¹⁰ Zni guagla'guë bëa'në Pablo chupë izë nga'li, de manërë grë mënë naquërelde regiuni shtë Asia bini rall diza'quë shtë Jesús. Ra israelitë nu ra nanádi'i më israelitë, bini rall shti'dzë Pablo. ¹¹ Dios bédë'ë pudërë guia'a Pablo parë bé'ni' zihani milagrë ru'bë ¹² hashtë ra panitë nu ra lari nabëga'ldë Pablo, guanú mënë lu narac ll'u. Bëac ra narac ll'u nu bëru'u ra mëdzabë nananú la'ni ldu'u ra mënë.

¹³ Perë bëldá ra israelitë canzé rall; rgu rall mëdzabë la'ni ldu'u ra mënë. Guc ldu'u rall niaca'a dchi'ni rall lë Dadë Jesús parë nagú rall mëdzabë. Guni'i rall lu espíritu mëdzabë:

—Gulë bëru'u. Rnibé'ahia lë'ë të por pudërë shtë Jesús, el mizme léhi' nacagni'i Pablo.

¹⁴ Zni bë'në gadchi shini tubi nguiu israelitë nalë Esceva. Na Esceva tubi jëfë shtë ra bëshuzi. ¹⁵ Guzac tsana bë'në shini Esceva nagú rall espíritu mëdzabë, bëquebi mëdzabë lu rall:

—Naná Jesús. Nanéa Pablo perë lë'ë të ¿chu na të?

¹⁶ Iurní nguiu nanapë espíritu mëdzabë la'ni ldu'i, guná'zill lë'ë ra shini Esceva. Bédë'ë mëdzabë galné. Con guëdubi fuërsë shtëll bé'nëll gan lu guézá gadchi nguiu. Guc rall

ridë. Bëru'u guëllu'në rall lugar ni sin shabë rall. ¹⁷ Grë ra naquëreldë ciudá Efeso, bini rall pë guc. Nalé bëdzëbë rall nu guni'i rall:

—Llëru'bë na pudërë shtë Dadë Jesús.

¹⁸ Iurní zihani ra narialdí ldu'i diza'quë, bëquebi rall ra cusë mal nabë'në rall antsë. ¹⁹ Nu zihani ra mënë nabësë'dë bëlliú, be'dënú rall shlibrë rall parë bëza'i rall libré delantë lu ra mënë. Gulú rall präci shtë libré. Lasaquin cincuenta mili bëllë bëdchichi. ²⁰ Zni guagla'guë bërë'tsë diza'quë con llëru'bë pudërë. Zihani mënë guaté rall shnezë Jesús.

²¹ Despuësë de ni, Pablo bé'ni' llgabë parë tsagué'ni' visitar ra lugar shtë Macedonia nu Acaya parë tsaglá'gui' viajë shtëhi' hashtë Jerusalén. Guni'i' despuësë de tsáhi' Jerusalén, guziá'ai' ciudá Roma. ²² Iurní bëshé'ldi' chupë sáhi' parë Macedonia. Lë rall Timoteo nu Erasto purquë Pablo bëa'në stubi tiempë regiuni shtë Asia.

Rëasë ra më Efeso cuntrë Pablo

²³ Tiempë dzë ni rëasë ra më Efeso cuntrë Pablo por shcuendë diza'quë. ²⁴ Tubi nguii lë Demetrio runtsá'ull dzanë con bëdchichi. Napë rahin figurë shtë iádu'u catë cabezë dios nalë Diana narunë ra mënë adorar. Ra mënë naruntsa'u dzanë, runë rall gan zihani dumí. ²⁵ Bëtëá Demetrio grë ra sa'll nu ra nanapë lo mizmë dchi'ni rë'. Guni'll lu ra nguii ni:

—Lë'ë të Dadë, cumë ziquë nané të nadápa'a tubi vidë za'quë; adë pë rúnëdi'i faltë parë lë'ë hia'a purquë segurë na dumí nardchi'bë shchi'ni hia'a. ²⁶ Perë cumë nané të Pablo cagni'll lu ra mënë, ra dios naruntsa'u ra nguii nádi'in Dios. Zni rialdí ldu'u zihani mënë, lëdë niétiquëdi'i ndë'ë më Efeso sino quë casi guëdubi regiuni shtë Asia. ²⁷ Demasiadë nadzë'bë na ndë'ë purquë shchi'ni hia'a, zëdchini dzë hiadë nídi'i dchi'ni guëdë'na'a. Nu lo mizmë iádu'u catë cabezë dios Diana, zëdchini tiempë hiadë tsádi'i mënë iádu'u. Zni gac despräci pudërë shtë Diana, el quë narunë ra mënë adorar guëdubi gué'dchiliu. Nané hia'a grë gué'dchiliu quëhunë rall adorar lë'ë Diana.

²⁸ Iurë bini rall naguni'i Demetrio, nalé bëldé rall. Gurushtiá rall; guni'i rall:

—Guëbani Diana dios shtëna'a. Llëru'bë na Diana.

²⁹ Nalé bëdzatsu ra mënë guëdubi ciudá. Guna'zi rall chupë nguii naquëhunë compañí lë'ë Pablo. Túbill lë Gayo; stúbill lë Aristarco. Na rall më Macedonia. Bëshaguiú ra mënë lë'ë Gayo nu Aristarco hashtë lugar catë rdëá mënë. ³⁰ Guc ldu'u Pablo niuté Pablo lugar ni parë niani'inúhi' ra mënë, perë ra narialdí ldu'i diza'quë, adë bësä'nëdi'i rall nia Pablo ndë. ³¹ Nu ra bëldá gobiernë shtë Asia nartsa'guë Pablo, bëshe'ldë rall rsunë lu Pablo; bë'në rall ruëguë lu Pablo de quë tsutédi'i' ndë. ³² Lu juntë shtë ra mënë gurushtiá rall tubi cusë. Stubi tantë rall gurushtiá stubi cusë purquë nalé bëdzatsu rall, perë más zihani rall nabëdëá, adë guc bé'adi'i rall rsunë pëzielú bëdëá rall. ³³ Perë nanú bëldá ra israelitë nacagsini lë'ë Alejandro parë guëni'i Alejandro lu ra mënë favurë shtë ra më israelitë. Alejandro quëhúnëll sëni con guiá'ai' parë guëac dchi ra mënë. ³⁴ Perë iurë bëdë'ë ra mënë cuendë Alejandro náhi' më israelitë, gurushtiá rall ziquë chupë iurë. Guni'i rall:

—Guëbani Diana, dios shtë hia'a. Llëru'bë na Diana.

³⁵ Iurë bësëac dchi prësëntë lë'ë ra mënë, guni'll:

—Lë'ë të Dadë, grë më gué'dchiliu nané rall de quë nadápa'a iádu'u catë cabezë dios Diana. Llëru'bë náhi'. Nané të nadápa'a dzanë Júpiter nabietë lu gube'e. ³⁶ Ndë'ë adë chu rúnëdi'i negar. Gulë cuezë; adë pë rúnëdi'i të. Adë pë zia'a gué'nëdi'i të. Gulë bë'në llgabë lla gunë të. ³⁷ Ra nguii naze'dënú të, adë quëhunë rall ofender nu adë cagni'i rall cuntrë dios shtë hia'a. ³⁸ Talë Demetrio nu ra narunënull dchi'ni, napë rall dishi'bi con stubi mënë, parë ni nanú gobiernë nu nanú ra juësi parë gunë rall rëglë. Ndë cadë lë'ë rall quili rall derechë shtë rall. ³⁹ Perë si talë rac shtu'u të stubi cusë, gac rëglin lu juntë perë gaquin legal ⁴⁰ purquë nanú peligrë parë lë'ë hia'a gunë gobiernë rumanë acusar

lë'ë hia'a ziquë enemigu shtë gubernë. Adë níd'i mudë pë guëni'i hia'a lu rall pëzielú bëasë ra mënë.

⁴¹ Iurë gualú guni'i prësëntë zdë'ë, bëtë'tsë ra mënë.

20

Gua Pablo Macedonia nu Grecia

¹ Iurë gualú bëtë'tsë ra mënë lu juntë, Pablo guna'bë ra narialdí ldu'i diza'quë parë guëni'inúhi' lë'ë rai' más enseñansë. Bë'ni' despedir lë'ë rai' con tubi abrasë parë zía'ai' Macedonia. ² Grë ra lugar shtë Macedonia guagué'ni' visitar nu guni'inúhi' grë ra narialdí ldu'i diza'quë të tsagla'guë rall firmë lu shnezë Dios. Despuësë zía'ai' parë regiuni Grecia. ³ Ndë bëá'ni' tsunë mbehu. Iurní gubi' parë guená'zi' barcu nu guziá'ai' Siria. Ndë bini Pablo caguili mënë mudë parë gáti'. Hiadë gualúdi'li guall con barcu, mejurë bëagri' nezë zía'ai'. Gudédi' stubi vueltë Macedonia. ⁴ Gadchi nguiu bë'në compa'ni lë'ë Pablo; gudchi'bélú rall hashtë ciudá Tesalónica. Lë rall Sópater më Berea. Stubi lë Aristarco. Stubi lë Segundo; na rall më Tesalónica. Stubi lë Gayo më Derbe. Stubi lë Tíquico nu Trófimo naze'dë regiuni Asia. Nu zuga'a Timoteo. ⁵ Gulezë rall lë'ë na'a, Pablo nu Lucas, hashtë ciudá Troas. ⁶ Bëdëa'në na'a ciudá Felipos hashtë gudëdë laní naráu më israelitë guetështildi sin levadurë. Iurní bëdzepi na'a barcu. Guzé na'a ga'i dzë parë bëdchini na'a Troas. Ndë bëdëa'në na'a gadchi dzë con ra nguiu nacabezë lë'ë na'a.

Nanú Pablo ciudá Troas

⁷ Primërë dzë shtë lmalë bëdëa ra narialdí ldu'i diza'quë parë bëshullë rall guetështildi parë gáu rall. Zni rëagná ldu'u rall la Santa Cena. Bëlua'a Pablo lë'ë rall hashtë guërudë gue'lë purquë grëgue'lë napë quë guëru'ui'. ⁸ Bëdëa rall la'ni cuartë naná pisë guia'a nu rquëgui'li zihani lli na'ni cuartë. ⁹ Ndë zubë tubi sultërë rua' ventanë shtë cuartë. Lëll Eutico. Por llëduni tiempë guni'i Pablo lu ra mënë; sultërë ni guna'zi mbëca'ldë lë'ëll. Nilli nagá'sill nu dizdë pisë tsunë hashtë lu guiu'u guláguëll. Gútil. Gualdishtë mënë lë'ëll. ¹⁰ Iurní Pablo biéti' hashtë catë gulaguë sultërë. Bëa'chu Pablo parë gudëdchi Pablo lë'ëll. Iurní guni'i Pablo lu ra mënë:

—Adë rdzëbëdi'i të purquë hia bëagri' gubánill stubi.

¹¹ Iurní be'pi Pablo parë guia'a. Bëshúlli' guetështildi parë gudáuhi'. Nu guagla'guë biadi'dzi' hashtë brëgue'lë. Iurní gubi'. ¹² Ra mënë bia'a rall sultërë lídchi' nabáni'. Nalë gurëdchí ldu'u rall.

De Troas guatë Pablo guë'dchi Mileto

¹³ Lë'ë na'a gudchi'bélú na'a con barcu. Bia na'a hashtë guë'dchi Asón parë biaglli'i na'a Pablo ziquë guni'i' lu na'a antsë. Lë'i' por guëáhi' bëdchíni' Asón. ¹⁴ Tsana bëdia'guélú na'a lë'i' Asón, iurní tubsë bëdzepi na'a barcu parë zia na'a tubi guë'dchi nalë Mitilene. ¹⁵ Ndë bëru'u na'a parë bëdëdë na'a brëgue'lë cu' tubi dani la'ni nisëdu'u lë Quío. Hashtë stubi dzë bëdchini na'a puertë nalë Samos. Bëzi'i ldu'u na'a guë'dchi shtë Trogilio. Hashtë stubi dzë bëdchini na'a ciudá Mileto. ¹⁶ Zni bëdë'në na'a purquë Pablo adë gunédi'i' nëá'ni' llëduni tiempë Asia. Adë gunédi'i' Pablo nia Pablo Efeso purquë rac shtú'ui' guëdchíni' prontë Jerusalén parë súhi' pendentë laní narni'i rall Pentecostés. Guc ldú'i' nadchinigáhi'.

Shti'dzë Pablo lu ra mëgulë shtë Efeso

¹⁷ Tsana nanú na'a ciudá Mileto, gunibë'a Pablo guidë ra mëgulë naná cabësë shchi'ni Dios ciudá shtë Efeso. ¹⁸ Iurë bëdchini rai', Pablo guni'i lu rai':

—Lë'ë të nanë të lla mudë gubania dizdë primërë dzë na belda Asia. ¹⁹ Guëdubi tiempë guquërdënúa të, bëna sirvë lu Dios galnadu'u shtëna. Nu nalë gulaguë nisë slua por tantë naguëdchi ldu'u ra mënë. Quëhuna sirvë lu më bien aunquë zihani vueltë bë'në mënë israelitë cuntrë na. ²⁰ Bëluá'ahia lë'ë të diza'quë shtë Jesús lidchi të nu catë bëdëa

të parë bien shtë të. Ni tubi di'dzë shtë Jesús, adë bëca'chi ldu'udia'a. ²¹ Rnia'a lu ra më israelitë nu lu ra nanádi'i më israelitë guëabrí ldu'u rall con Dios. Guësa'në rall nezë mal nu tsaldí ldu'u rall Jesucristo, Shtáda'a. ²² Iurne' guziahia parë Jerusalén purquë Espíritu Santo cagshé'ldi' na ndë. Más adë guénédia'a cuendë pë saca ndë. ²³ Niétiquë nanéa lo quë Espíritu Santo guni'i lua de quë grë ciudá catë riahia, gunë ra mënë cuntrë na hashtë lachigui'bë guëtia'a rall na. ²⁴ Perë adë bë rní'idia'a pë runënú ra mënë na. Niétiquë rac shtua'a guëzalúa dchi'ni nabëne'e Jesús guiahia. Na më Shtada. Napë guënia'a lu ra mënë quë Dios cagna'bë më ziquë tubi favurë grë ra mënë parë gac rall shini më.

²⁵ 'Antsë gunia'a lu të lla tsuté të nezë lu gube'e catë rnibë'a Dios, perë iurne' nanéa ni tubi de lë'ë të hiadë guëabrídi'i guená të lua stubi vueltë. ²⁶ Rnia'a lu grë të, bëna gan lu dchi'ni nabëne'e Dios guiahia. Si talë tubi të adë tsaldídi'i ldu'u të Jesús nu guëniti almë shtë të, adë nádia'a responsablë ²⁷ purquë grë lo quë naguni'i Dios lua, guní'ihia lu të. Ni tubi di'dzë adë bëca'chi ldu'udia'a de lë'ë të. ²⁸ Iurne' mizmë lë'ë të gulë gupë lë'ë të. Nu gulë gupë ra grupë mënë narialdí ldu'i diza'quë purquë Espíritu Santo bë'në më punërë lë'ë të cumë cabësë shtë rall. Por ni gulë bëlua'a shti'dzë Jesús lu ra narialdí ldu'i Jesús. Jesús bëne'e më vidë shtë më ziquë prëci parë gac salvar të. ²⁹ Nanéa tsana guziahia, guëdchini mësë falsë nagunë dañi ra nacanaldë shnezë Dios. Ziquë ma dushë nardchini llgurrali lli'li, rtë'tsë ma ra lli'li. Zni guëdchini ra mësë falsë ladi të. ³⁰ Lo mizmë ladi të guëru'u bëldá nguiu naguëlua'a bishi lu ra narialdí ldu'i Jesús parë tsanaldë rall nezë mal. ³¹ Gulë gupë cuidadë nu gulë bëseagná ldu'u të purquë durantë lu tsunë izë, dzë la gue'lë, adë gulëzëdi'i guni'inúa lë'ë të. Nisë zubë slua bëluá'ahia lë'ë të.

³² 'Iurne' guësëana lë'ë të con Dios nu con diza'quë shtë më. Cagnia'a lu të na të bëcha. Nalé rac shtu'u Dios lë'ë hia'a. Diza'quë shtë Dios napin pudërë parë tsaldí ldu'u të más parë gac të firmë lu shnezë Dios. Cagna'ba lu më guëne'e më grë ra cusë za'quë nanapë më parë ra më nagudili më parë gac rall shini më. ³³ Nunquë adë rzëbidi'i ldua'a dumí parë gaca ricu purquë lëdë parë nídi'i cagluá'ahia lë'ë të. Nu adë rzëbidi'i ldua'a lari chulë parë gacua. ³⁴ Cumë ziquë nané të bëna dchi'ni con prupi guiahia parë gudilia grë narqui'nia nu parë bédë'a narqui'ni ra naguzënú na. ³⁵ Siemprë bëluá'ahia lë'ë të napë quë gunë të dchi'ni parë gunë të compañi ra nanadë bë nápëdi'i. Rëagná ldua'a di'dzë naguni'i Dadë Jesús tsana guni'i më: "Más rquitë ldu'u hia'a guëdë'ë hia'a naca'a mënë, lédëdi'i guëne'e mënë naca'a hia'a".

³⁶ Iurë gualú guni'i Pablo ra di'dzë rë', bëzullibi Pablo parë guëni'inúhi' Dios. Bë'në Pablo orar con grë ra nabëquë diaguë naguni'i Pablo. ³⁷ Grë rall bi'ni rall purquë gubini ldu'u rall. Gudëdchi rall lë'ë Pablo nu bëtsagraua' rall lë'ë Pablo. ³⁸ Nalé gubini ldu'u ra mënë purquë guni'i Pablo lu rall hiadë guëabrídi'i guená rall lúhi' stubi. Iurní grë rall guaguë'në rall compañi lë'ë Pablo hashtë rua' barcu.

21

Bëagrí Pablo Jerusalén

¹ Bësëa'në na'a ra narialdí ldu'i diza'quë parë bédzepi na'a barcu. Bia na'a tubldí hashtë tubi dani la'ni nisë nalë Cos. Brëgue'lë guzë na'a; bédchini na'a hashtë stubi dani la'ni nisë nalë Rodas. Ndë bëru'u na'a stubi parë bédchini na'a puertë nalë Pátara. ² Puertë Pátara bëdia'guëlu' na'a tubi barcu naguëru'u parë Fenicia. Bédzepi na'a barcu ni. ³ Iurë ziazú na'a lu nisë, guná na'a lu dani la'ni nisë nalë Chipre. Bëa'nin ladë rubësë catë ziazú barcu. Bia na'a hashtë Siria. Bédchini na'a puertë shtë Tiro catë bësëa'në barcu carguë. Ndë bédietë na'a barcu. ⁴ Bëdzëlë na'a ra narialdí ldu'i diza'quë nu bédëa'në na'a gadchi dzë con lë'ë rall. Espíritu Santo bëldaguë llgabë guëc rall lo quë nagac cumplir con Pablo. Guni'i rall lu Pablo adë tsádi'i' Jerusalén. ⁵ Iurë bëzá gadchi dzë, bëru'u na'a. Grë ra narialdí ldu'i diza'quë con tse'lë rall nu shini rall, bë'në rall compañi lë'ë na'a hashtë fuërë ciudá. Bédchini na'a rua' nisëdu'u. Ndë bëzullibi na'a parë biadi'dzënú na'a Dios.

⁶ Iurní bēdē'nē na'a despedir lē'ē rall con abrasē parē bēdzepi na'a barcu. Hia cadē lē'ē rall bēagrí rall lidchi rall.

⁷ Bēru'u na'a Tiro. Guzé na'a lu nisē hashtë Tolemaida. Bēdētē na'a barcu ndē, nu bēdē'nē na'a saludar ra narialdí ldu'u diza'quē nu bēdē'nē na'a con lē'ē rall tubi dzē.

⁸ Brēgue'lē Pablo con grē nazuga'anú lē'i', bēru'u na'a parē bia na'a ciudá shtë Cesarea. Ndē bia na'a lidchi Felipe el quē narni'i diza'quē shtë Jesús lu ra mēnē. Antsē bē'nē ra poshtë nombrar lē'ē Felipe ziquē tubi muzē ladi gadchi nguui naqui'dzē alimētē parē ra prubi. Bēa'nēnú na'a Felipe lídchi'. ⁹ Napē Felipe tapē shtsá'pēll. Guézá rall lliguēna'a; guni'i rall enseñansē narunē rall recibir por pudērē shtë Dios. ¹⁰ Hia zihani dzē guquēreldē na'a Cesarea tsaná bēdchini tubi mē Judea nalē Agabo. Nall muzē shtë Dios nu guni'ill ra enseñansē nabē'nēll recibir por pudērē shtë Dios. ¹¹ Agabo be'dē gué'nēll visitar lē'ē na'a. Guná'zill cinturón shtë Pablo nu bēldí'bill guērupē guēa'll con guērupē guiá'all; guni'ill:

—Espíritu Santo cagni'i zdē'ē mudē guēldi'bi ra israelitē guēa' nashtēnē cinturón rē'. Gunē rall intriegu nashtēnē cinturón lu ra nanádi'i mē israelitē. Gaquin Jerusalén.

¹² Iurē bini na'a zdē'ē, lē'ē na'a nu ra mē Cesarea bēdē'nē na'a ruēguē lu Pablo parē adē tsádi'i Pablo Jerusalén. ¹³ Perē Pablo guni'i lu na'a:

—Adē rúnēdi'i tē purquē más rsēbini tē ldua'a. Masiá iurne' guēldi'bi rall na ziquē tubi prēsi, nahia cunformē. Masiá quini rall na ciudá Jerusalén, nahia dispuestē gatia por Dadē Jesús.

¹⁴ Adē bēdē'nēdi'i na'a gan nazú na'a lull. Iurní adē biadí'dzēdi'i na'a más; niétiquē guni'i na'a lu Pablo:

—Rac shtu'u na'a gac cumplir voluntá shtë Dios.

¹⁵ Despuēsē bēdē'nē na'a preparar parē bia na'a Jerusalén. ¹⁶ Bēldá ra mē Cesarea narialdí ldu'u diza'quē, bē'nē rall compaňi lē'ē na'a con tubi nguui mē Chipre. Lēll Mnasón. Nápēll tubi lidchi Jerusalén catē bēdē'nē na'a. Hia guahietē gualdí ldu'u Mnasón diza'quē shtë Jesús.

Guaguē'nē Pablo visitar lē'ē Jacobo

¹⁷ Iurní bēdchini na'a Jerusalén; ra narialdí ldu'i diza'quē, nalē bēquitē ldu'u rall; guná rall lu na'a. ¹⁸ Brēgue'lē bianú na'a Pablo; biadē'nē na'a visitar lē'ē Jacobo. Ndē zubē ra mēgulē naná cabēsē shchi'ni Dios. ¹⁹ Pablo bē'ni' saludar lē'ē rall. Iurní biadí'dzi' tubi por tubi ra cusē nabē'ni' por pudērē shtë Dios ladi ra mēnē de stubi naciuni. ²⁰ Iurē bini ra mēgulē nabiadi'dzē Pablo, guni'i lul sa' rall: “Nalē nabēnē na Dios. Llēru'bē na pudērē shtë mē.” Iurní guni'i rall lu Pablo:

—Guná Dadē, zihani mē israelitē gualdí ldu'u rall diza'quē. Na rall zihani mili, perē grē rall rni'i rall rqui'ni guianálda'a tēchi lēy shtë Moisés. ²¹ Iurne' bini rall de quē lē'ēl cagluá'al grē ra israelitē naquēreldē stubi lugar, adē gúnēdi'i rall cumplir nabēquē'ē Moisés. Nu bini rall rní'il de quē adē gáquēdi'i circuncidar ra shini rall, nilē tsagla'guē rall custumbrē shtëna'a. ²² ¿Pē guēdē'na'a iurne'? purquē segurē gac bē'a rall lē'ēl be'dē guézēl. ²³ Mejurē gúnēl lo quē naguēni'i na'a lul. Nanú tapē nguui ladi hia'a. Cabezēnú rall tubi promēsē guēdē'ē rall lu Dios. Bē'nē rall prometer tubi cusē lu mē. ²⁴ Lē'ēl bia'a lē'ē rall iádu'u parē gunē tē ofrecērē bēldá ma ziquē ofrendē parē Dios. Gudilli gashtë shtë rall nu despuēsē guézá tē guēga'a tē guēc tē. Zni guēdē'ē ra mē israelitē cuendē de quē adē nádi'i verdá shcuéndēl nabini rall, sino quē guēdē'ē rall cuendē nul canáldēl lēy shtë Moisés. ²⁵ Perē ra nanádi'i mē israelitē nu gualdí ldu'u rai' diza'quē, hia bēquē'ē na'a lu rall más antsē de quē adē pē quēdi'nidi'i ldu'u rall por ra cusē rē'. Niétiquē adē gáudi'i rall belē nabē'nē ra mēnē ofrecērē ziquē ofrendē lu ra ídolo. Nu adē gáudi'i rall rēnē, nilē belē shtë ra ma nanadē bēshē'ēdi'i rēnē, nu adē quēnúdi'i rall sa' rall.

La'ni iádu'u guna'zi mēnē Pablo prēsi

²⁶ Iurní Pablo bia'a guézá tapë nguii parë bë'në rall según lëy nabëquë'ë Moisés. Brëgue'lë stubi dzë bë'në rall cumplirin. Lueguë guatë rall iádu'u parë bë'në Pablo visi lu ra bëshuzi pë dzë gunë cadë tubi rall ofrecërë ra ma ziquë ofrendë lu Dios.

²⁷ Hia mërë gualú guézá gadchi dzë naguni'i Pablo, bëldá ra israelitë naze'dë regiuni Asia, guná rall lu Pablo la'ni iádu'u ru'bë. Bëtsatsu rall grë ra mënë nu guna'zi rall lë'ë Pablo. ²⁸ Gurushtiá rall:

—Lë'ë të më israelitë, gulë bë'në compaňi lë'ë na'a purquë nguii rë' canzëll grë ladë. Cagluá'all ra mënë ldai' naná cuntrë naciuni shtë hia'a nu cuntrë lëy shtë Moisés nu cuntrë miznë iádu'u shtë Dios. Nu iurne' gulutëll la'ni iádu'u bëldá më griego. Zni quëhúnëll manchar lugar santu rë'.

²⁹ Zni guni'i rall purquë antsë guná rall Pablo canzënúhi' Trófimo ladi ciudá. Trófimo nall më Efeso. Por ni bë'në rall llgabë de quë Pablo bia'a lë'ë Trófimo la'ni iádu'u.

³⁰ Nalé bëdzatsu ra mënë guëdubi ciudá nu bëdchini guëllu'në rall iádu'u parë guëna'zi rall Pablo. Bëshaguiú rall lë'ë Pablo parë gualdú rall Pablo la'ni iádu'u. Lueguë bësë'au rall iádu'u. ³¹ Hia guc ldu'u rall niaguini rall Pablo. Iurní gua rsunë lu capitán shtë ra suldadë rumanë de quë grë mënë shtë ciudá nalé bëdzatsu rall. ³² Iurní bëtëá capitán ra suldadë nu ra sa' narnibë'a capitán. Bëdchini guëllu'në rall catë rë ra mënë. Iurë guná ra mënë lu capitán nu ra suldadë, gulezë bëdë'ë rall shtë Pablo. ³³ Iurní guabi'guë capitán; biá'all Pablo prësi. Gunibé'all bëli'bi Pablo con chupë cadënë. Despuësë guna'bë di'dzë capitán:

—¿Chu na nguii rë'? ¿Pë bë'nëll?

³⁴ Nalé gurushtiá ra mënë nu nalé ruidë bëquë'ë rall. Hia guni'i mënë tubi cusë; stubi tantë guni'i rall stubi cusë. De mudë adë guasëdi'i capitán pë guni'i rall. Mejurë bia'a capitán lë'ë Pablo cuartel. ³⁵ Iurë bëdchini rall rua' cuartel parë tsepi rall, ra suldadë bëldisi rall lë'ë Pablo guia'a purquë tantë bëdëá mënë caguini rall lë'ë Pablo. ³⁶ Grë ra mënë nacanalde, gurushtiá rall:

—Gátill; gátill.

Bëquebi Pablo lu ra mënë chu na Pablo

³⁷ Mërë lë'ë ra suldadë gulutë lë'ë Pablo la'ni cuartel; Pablo repi lu capitán:

—¿Zac guënia'a lul chupë di'dzë?

Bëquebi capitán lu Pablo iurní:

—Perë lë'ël rac ruadí'dzël griego. ³⁸ ¿Lëdë lë'ëdi'il më egipcio nabëtsatsu ra mënë ca dzë cuntrë gubernë rumanë? Bia'a më egipcio tapë mili nguii mal hashtë lumë catë nídi'i mënë.

³⁹ Iurní Pablo bëquebi lu capitán:

—Nahia më israelitë. Gula Tarso, ciudá ru'bë shtë regiuni Cilicia. Tarso na catë gula. Bë'në favurë, bëne'e permisi të guëni'inúa ra mënë.

⁴⁰ Bëdë'ë capitán permisi. Iurní guzuldí Pablo lu shquilier catë re'pi mënë rua' cuartel. Bë'në Pablo sëni con guiá'ai' lu ra mënë parë guëac dchi rall. Iurë bëac dchi rall, Pablo guni'i lu rall con dizë hebreo:

22

¹ —Lë'ë të Dadë nu ra mëgulë, rac shtua'a guëquë diaguë të pë guënia'a.

² Iurë bini ra mënë Pablo cagní'll lu rall con dizë shtë rall, dchítë' bëac rall. Pablo guni'i lu rall:

³ —Nahia israelitë; gula ciudá Tarso regiuni shtë Cilicia perë guaru'ba ndë'ë Jerusalén. Gamaliel guc shmësa. Bëluá'ai' na lëy shtë shtadë guëllú hia'a. Con guëdubinú ldua'a bëna sirvë lu Dios, igual ziquë quëhunë të iurne'. ⁴ Antsë guzunalda ra narialdí ldu'i diza'quë parë gati rall. Nu guna'zia prësi nguii nu ra na'a parë bëtiá'ahia lë'ë rall lachigui'bë. ⁵ Jëfë shtë ra bëshuzi nu grë mëgulë narnibë'a, nané rall pë bëna. Lë'ë rall

bëne'e rall cartë parë biahia lu ra bëchi sa' hia'a naquërelde ciudá Damasco. Ndë niagllía ra narialdí ldu'i Jesús. Quëdú rall con cadënë; ne'dë guënúa lë'ë rall Jerusalén parë gac cashtigu rall.

Biadi'dzë Pablo lu ra mënë lla bëáqui' shmënë Jesús

(Hch. 9.1-19; 26.12-18)

⁶ Iurë ziazúa nezë, hia mërë guëdchinia Damasco, quierë guërudë dzë, de repëntë gu'të tubi llni catë ziazúa. Nahin tubi llni fuertë nabëdchini nezë lu gube'e. ⁷ Gulaga lu guiu'u. Lueguë binia tubi voz naguni'i lua: “Saulo, ¿pëzielú rzunáldël na?” ⁸ Iurní guna'bë di'dza: “¿Chu lé'ël Dadë?” Iurní guni'i voz lua: “Nahia Jesús më Nazaret. Rzunáldël na.” ⁹ Ra nazianúa guná rall lu llni nu nalé bëdzëbë rall perë adë bínidi'i rall di'dzë shtë naguni'i lua. ¹⁰ Iurní repia: “Dadë ¿pë rac shtú'ul guna?” Lë'ë Dadë Jesús guni'i lua: “Guashtë nga'li nu guagla'guë shnézël parë Damasco. Ndë guëni'i mënë lul guadë nagúnël. Guëni'i rall lul pë cusë rnibë'a Dios gúnël.” ¹¹ Perë llni bësëa'në na ciegu. Hia ra sahia guna'zi rall guiahia parë gac bëdchinia Damasco.

¹² Ndë guquërelde tubi nguiu lëll Ananías. Humildë nall nu canáldëll tëchi lëy nabëquë'ë Moisés. Grë ra israelitë naquërelde Damasco, rni'i rall Ananías na më za'quë. ¹³ Ananías bidë guëná na; iurë bëdchínill, nëll lua: “Bëchi Saulo, guëabrí guënal stubi vultë”. Iurní lueguë lueguë gubí'ahia stubi vultë nu gunahia lu Ananías. ¹⁴ Nëll lua: “Dios shtë ra shtëada'a gudili më lé'ël dizdë antsë parë gac bé'al guadë naná voluntá shtë më. Gudili më lé'ël parë guënal lu Jesús naná justë delantë lu Dios nu parë guëquë diáguël ra di'dzë naguëni'i më lul ¹⁵ purquë lé'ël nal testigu shtëhi'. Tsagní'il lu ra mënë lu gué'dchiliu grë lo quë nagunal nu nabínill de lë'ë më. ¹⁶ Iurne' gua; adë rac ldé'ëdi'il. Gua të chubë nísël. Guna'bë lu Jesús parë guëzuné më ldú'ul grë ra duldë shtënël.”

Bëshe'ldë Jesús lë'ë Pablo hashtë stubi naciuni

¹⁷ Iurní bëagría Jerusalén; guahia iádu'u ru'bë. Guaguëna adorar Dios. Gunahia tubi llni nabëshe'ldë Dios. ¹⁸ Bëlua'alú Jesús lua nu guni'i më: “Nasesë bëru'u Jerusalén purquë adë gúnëdi'i mënë cuendë lo quë naguëni'il de na”. ¹⁹ Iurní gunia'a lu Jesús: “Dadë, ra mënë nané rall lla riahia grë ra iádu'u shtë rall parë ruahia ra mënë narialdí ldu'u lé'ël parë tsa rall prësi. Bëldaga lë'ë rall lachigui'bë nu rnibé'ahia rau rall galné. ²⁰ Tsana gudini rall Esteban, muzë shtënël, zugá'ahia ndë. Cagni'i Esteban diza'quë lu ra mënë. Guca de acuerdë parë gudini rall Esteban. Nu hashtë gupa ra shabë nabë'në ni.” ²¹ Perë Jesús guni'i lua: “Bëagzé purquë ziquë shmensajëra, guëshe'lda lé'ël zitu ladi ra mënë nanádi'i më israelitë”.

Quëhapë capitán lë'ë Pablo

²² Hashtë puntë rë' bëquë diaguë ra mënë shti'dzë Pablo. Iurní guzublú gurushtiá rall; guni'i rall:

—Gati nguiu rë'. Gati nguiu rë'. Hiadë rac shtú'udi'i na'a guëná na'a lu nguiu rë'.

²³ Gurushtiá rall nu cagru'ldë rall shabë rall lu mbë nu cagru'ldë rall iu'lli tantë rldë rall. ²⁴ Iurní gunibë'a capitán caguëu' rall Pablo la'ni cuartel. Nu gunibé'all guëquë'ë hiaguë ra suldadë lë'ë Pablo con chicuti parë guëquebi Pablo pëzielú gurushtiá ra mënë cuntrë lé'ëll. ²⁵ Perë iurë hia naquëdú Pablo parë guëquë'ë hiaguë rall lé'ëll, Pablo repi lu menor capitán nazuga'anú rall:

—¿Pë napë të derechë guëquë'ë hiaguë të tubi nguiu nanapë derechë ziquë mënë rumanë, tubi nadë gac condenádëdi'i?

²⁶ Iurë bini menor capitán lo quë naguni'i Pablo, guaguë'nëll visi lu capitán mayurë. Gúchill:

—Gupë cuidadë lo quë nagúnël con nguiu rë' purquë nall tubi nguiu nanapë derechë ziquë më rumanë.

²⁷ Iurní guabi'guë capitán lu Pablo nu guna'bë dí'dzëll:

—¿Pë guldil; nápël derechë ziquë mënë rumanë?

Pablo bëquebi lu capitán:

—Guldía ni nahin.

²⁸ Iurní repi capitán lu Pablo:

—Perë gudilla zihani dumí parë bëaca më rumanë.

Pablo repi lull:

—Perë na napa derechë ziquë më rumanë purquë dizdë gula, shtada napë rai' derechë ni.

²⁹ Ra naniadë'ë hiaguë lë'ë Pablo, bëazë guetë rall. Hiadë gualúdi'i bëquë'ë hiaguë rall lë'i'. Lo mizmë capitán bëdzëbëll bëquëdull lë'ë Pablo purquë bédë'ëll cuendë Pablo nápi' derechë ziquë më rumanë.

Bëzú ra mënë lë'ë Pablo lu Junta Suprema parë gac rëglë shcuëndëll

³⁰ Brëgue'lë stubi dzë bëtëá capitán ra jëfë shtë ra bëshuzi nu miembrë shtë Junta Suprema. Bëshá'quëll Pablo parë bëzull Pablo lu Junta Suprema purquë capitán rac shtú'ull gac bé'all nia'a pë delitë guëdchi'bë ra israelitë cuntrë Pablo.

23

¹ Guná Pablo lu ra miembrë shtë Junta Suprema nu guní'i':

—Rnia'a lu të Dadë, hashtë iurne' nanëa shgaba nu vidë shtëna tubldí nahin delantë lu Dios.

² Ananías nall bëshuzi ru'bë shtë Dios. Gunibé'all lu ra mënë nazuga'a guëlla' lu Pablo parë capë rall rua' Pablo. ³ Iurní Pablo guní'i' lu Ananías:

—Dios guëzac zi lë'ël purquë nal guetë guërupë tëchi. Zúbël nga'li parë gúnël juzguë na ziquë rni'i lëy, lédëdi'i parë guëribé'al capë rall ruahia. Adë quëhúnëdi'il ziquë rni'i lëy.

⁴ Los de más nazuga'a lu Pablo repi rall:

—¿Pëllë zni ruadí'dzël di'dzë dzabë delantë lu bëshuzi ru'bë shtë Dios?

⁵ Pablo repi lu rall iurní:

—Lë'ë të Dadë, adë guënëdia'a cuendë lë'i' náhi' bëshuzi ru'bë shtë Dios. Pues naescritë la'ni Sagradas Escrituras: “Adë rni'i guídzëdi'il tubi narnibë'a mënë ladzë të”.

⁶ Iurní bédë'ë Pablo cuendë de quë bëldá ra miembrë shtë Junta Suprema, na rall partidë shtë saduceos. Sëbëldá rall na partidë shtë fariseos. Guni'i Pablo fuertë:

—Rnia'a lu të Dadë, nahia fariseo purquë dizdë ra shtada gac ra më partidë shtë fariseo. Nu be'dë guëzú ra mënë na lu tribunal shtë të niétiquë purquë rialdí ldua'a Dios guëldishtë më ra tégulë.

⁷ Iurní ra nabini lo quë naguni'i Pablo, gac dividir rall. Ra fariseo nu saduceo guzublú quëadi'dzë lul sa' rall hashtë gudildi di'dzë rall ⁸ purquë ra saduceo adë rialdídi'i ldu'u rall tsashtë ra tégulë nu rni'i rall adë nídi'i ianglë nu nilë tubi espíritu nanabani. Perë ra fariseo rialdí ldu'u rall grë ra cusë rë'. ⁹ Grë rall gurushtiá rall. Iurní guasuldí bëldá mësë narlua'a lëy; na rall fariseo. Nalé nalaa'dchi guni'i rall:

—Nguiu rë' adë pë mal quëhúnëdi'ill purquë si talë guni'i tubi espíritu u tubi ianglë lull, adë chu su lull, no sea guëdë'na'a cuntrë Dios.

¹⁰ Nalé gudildi di'dzë rall nu nalé bëdzëbë capitán. Bé'nëll llgabë niabé guiu rall lë'ë Pablo nihunë rall pedasë lë'ë Pablo. Por ni gunibë'a capitán gue'dë guëzë ra suldadë parë tsaldú lë'ë Pablo, guëldisë guia'a rall nu guëguëu' ra suldadë lë'ë Pablo cuartel.

¹¹ Brëgue'lë stubi dzë bëlua'alú Jesús lu Pablo nu repi Jesús lull:

—Bëcuedchí ldú'ul. Adë rdzëbëdi'il purquë ziquë guní'il lu ra mënë shti'dza ndë'ë, zni guëshe'lda lë'ël; tsagni'il lu ra mënë ciudá Roma. Nal testigu shtëna.

Gu' bëldá mënë de acuerdë parë quini rall Pablo

¹² Brëgue'lë stubi dzë bëldá ra israelitë gu' rall de acuerdë parë quini rall Pablo. Bë'në rall jurar lu Dios zndë'ë:

—Dios gunë më condenar lë'ë na'a si talë chu quínidi'i Pablo. Adë pë guëdáudi'i na'a; adë pë guëdii'di'i na'a hashtë nuvërë guëdini na'a lë'ë Pablo.

¹³ Más de cuarenta nguiu bë'në jurar ni. ¹⁴ Gua rall lu jëfë shtë ra bëshuzi nu lu ra mëgulë shtë ra më israelitë, nu guchi rall:

—Lë'ë na'a guni'i na'a lu Dios de quë gunë më condenar lë'ë na'a. Adë pë guëdáudi'i na'a hashtë nu vërë guëdini na'a Pablo. ¹⁵ Iurne' lë'ë të con los de más miembrë shtë Junta Suprema, gulë guna'bë lu capitán glli; guidënú rall Pablo stubi vueltë delantë lu të. Gulë guchi lu capitán rac shtu'u të guësë'dë të lla na shcuendë Pablo, perë lë'ë na'a hia dzu na'a listë parë guëdini na'a lë'ëll antsë guëdchínill lu të.

¹⁶ Tubi nguiu shini zanë Pablo, bínill lo quë narac shtu'u nguiu mal gunënú rall Pablo. Guall cuartel; guanull rsunë lu Pablo. ¹⁷ Pablo guna'bë tubi capitán parë guëní'i' lu capitán:

—Bia'a nguiu rë' lu capitán mayurë purquë nuá'all tubi rsunë natsagní'ill lu capitán.

¹⁸ Iurní bia'a suldadë lë'ëll lu capitán mayurë nu repi suldadë:

—Lë'ë prësi Pablo guná'bëll favurë lua parë ze'dënúa nguiu rë' ndë'ë purquë nuá'all tubi rsunë parë lë'ël.

¹⁹ Iurní guna'zi capitán guia'a nguiu parë biá'all lë'ëll stubi ladë nu guna'bë dí'dzell:

—¿Pë rac shtú'ul guëní'il lua?

²⁰ Guni'i nguiu lu capitán:

—Ra israelitë nanú rall de acuerdë parë guëna'bë rall lul de quë glli guá'al Pablo lu Junta Suprema stubi vueltë. Guëni'i rall ziquë protëstë guëzú rall lul de quë guësë'dë rall shcuendë Pablo. ²¹ Perë adë tsaldídi'i ldú'ul shti'dzë rall purquë más de cuarenta nguiu naca'chilú; cabezë rall lë'ë Pablo parë quini rall lë'i'. Bë'në rall jurar lu Dios de quë adë pë gau rall nu adë pë gu rall hashtë nuvërë quini rall Pablo. Iurne' niétiquë cabezë rall rsunë shténëll nia'a zëgul Pablo glli.

²² Iurní gulú nezë capitán lë'ë nguiu. Repi capitán:

—Adë chu lu ruadí'dzëdi'il lo quë nabadë guëní'il lua.

Bëshe'ldë capitán lë'ë Pablo lu gubernadurë Félix

²³ Guna'bë capitán mayurë chupë capitán menor shténëll nu gunibé'all gac armar chupë gahiu'a suldadë con setenta suldadë naquibë guay con chupë gahiu'a suldadë nagua'a lansë. Gunibé'all parë guzia'a ra suldadë ciudá Cesarea rquë guë'ë iurë gue'lë. ²⁴ Nu gunibë'a capitán gac preparar guay naquibë Pablo. Repi capitán lu ra suldadë gapë rall Pablo bien parë adë pë gunënú ra israelitë lë'ë Pablo nezë. ²⁵ Bëdë'ë capitán tubi cartë parë bia'a ra suldadë lu gubernadurë. Rni'i cartë:

²⁶ “Na capitán Claudio Lisias, runa saldar lë'ëll Dadë gubernadurë Félix con llëru'bë rëspëti. ²⁷ Rquëa'a lul shcuendë nguiu rë', lë Pablo. Ra israelitë guna'zi rall lë'ë nguiu ni, perë iurë binia de quë dizdë gúlëll nápëll derechë ziquë më rumanë, guahia con ra suldadë parë bëna librar lë'ëll guia'a ra israelitë. ²⁸ Cumë na rac shtua'a gac bé'ahia pëzielú runë rall acusar lë'ë Pablo, biahia lë'ëll lu juntë shtë ra israelitë. ²⁹ Ndë gac bé'ahia adë pë delitë nápëdi'ill parë gátill, nilë parë tsull lachigui'bë. Niétiquë runë ra israelitë acusar lë'ë Pablo purquë adë zianáldëdi'ill tëchi lëy religiusë shtë rall. ³⁰ Perë binia de quë bëldá ra contrari rac shtu'u rall quini rall lë'ë Pablo, por ni lueguë cagshe'lda lë'ëll lul. Nu gunibé'ahia lu ra contrari shténëll de quë gunë rall rëglë asuntë ni delantë lul. Gualú cartë rë'. Guëá'nëll bien.”

³¹ Iurní gunibë'a capitán lu ra suldadë të gua'a rall Pablo la'ni gue'lë hashtë tubi guë'dchi lë Antípatris. ³² Brëgue'lë bëagrí ra suldadë nanazé guëa' parë cuartel. Hia ra nanadchi'bë guay guagla'guë rall viajë shtë rall con Pablo. ³³ Iurë bëdchini rall Cesarea, bëdë'ë rall cartë guia'a gubernadurë nu bë'në rall intriegu lë'ë Pablo guiá'all. ³⁴ Iurë

gualú bi'ldi gubernadurë cartë, guna'bë dí'dzëll lu Pablo chu ménëll. Bínill de quë Pablo na më regiuni Cilicia, ³⁵ repi gubernadurë lull:

—Na guna rëglë asuntë shtënéll iurë guidë ra mënë narunë acusar lé'ël.

Iurní gunibé'a gubernadurë parë gupë ra suldadë lë'ë Pablo la'ni palaci shtë rëy Herodes.

24

Pablo bë'në defender mizmë lé'i' lu gubernadurë Félix

¹ Gudëdë ga'i dzë nanú Pablo prësi, bëdchini Ananías, jëfë shtë ra bëshuzi. Bëdchini Ananías ciudá Cesarea con bëldá ra mëgulë miembrë shtë Junta Suprema con tubi naguëni'i por lë'ë rall, lëll Tértulo. Ra nguiu rë' bëdchini rall lu gubernadurë parë gunë rall acusar lë'ë Pablo. ² Iurë be'dë guënú ra suldadë lë'ë Pablo lu gubernadurë, Tértulo guzublú quëhúnëll acusar lë'ë Pablo. Guni'i Tértulo:

—Dushquíllil Dadë gubernadurë; por lé'ël gurëdchí ldu'u na'a, guté en paz parë lë'ë na'a. Blac obrë quëhúnëll por lë'ë na'a nu parë bien shtë naciuni. ³ Por grë ra cusë rë' cane'e na'a graci lul; cadë'në na'a recibirin guëdubi ladë shtë naciuni. Por ni demasiadë rdë'në na'a rëspëti lé'ël Dadë gubernadurë. ⁴ Perë parë adë guëdchisúdi'i na'a tiempë shtënéll, rna'bë na'a favurë lul parë guëqué diáguël bëldá dí'dzë shtë na'a. ⁵ Bëdzelë na'a nguiu rë'; nall ziquë tubi gui'lli mal. Grë ladë lu gué'dchiliu cagtsátsull mënë nu quëgull divisioni ladi ra më israelitë. Nall guëc partidë nalë nazareno. ⁶ Nu hashtë guc ldú'ull nihúnëll manchar iádu'u shtëné na'a. Lë'ë na'a guna'zi na'a lé'ëll nu guc ldu'u na'a nidë'në na'a juzguë lé'ëll de acuerdë ziquë rni'i lëy shtë na'a, ⁷ perë capitán Lisias gudëdë láguëll lu na'a con zihani suldadë. Bëdchisull nguiu rë' lu na'a ⁸ nu guní'ill guëdchini na'a lul. Lo mizmë lé'ël guëna'bë dí'dzëll lu nguiu rë' parë gac bé'al guadë naná verdá naquëhac acusar lé'ëll.

⁹ Grë ra israelitë nazuga'a lu gubernadurë, guni'i rall grë cusë nahin verdá. ¹⁰ Iurní bë'në gubernadurë sëni lu Pablo parë guadí'dzëll. Guni'i Pablo:

—Rquitë ldua'a zugá'ahia delantë lul Félix parë guna defender na lo quë naquëhunë rall acusar na. Nanéa hia zihani izë nal juësi naciuni rë'. ¹¹ Si talë rac shtë'ul guëna'bë dí'dzëll, gac bé'al pë guc Jerusalén. Guc chi'bë chupë dzë bëdchinia Jerusalén parë guaguëna adorar Dios. ¹² Ni tubi adë chu bëdzélëdi'i cadildi dí'dzënúa. Nu adë bëdzélëdi'i rall na ca tsatsua mënë la'ni iádu'u ru'bë, nilë la'ni iádu'u shtë ra më israelitë stubi partë shtë ciudá. ¹³ Ra nguiu rë' adë nídi'i mudë gunë rall probar ni tubi cusë naquëhunë rall acusar na. ¹⁴ Perë sí, rquebia lul de quë quëhuna sirvë lu Dios shtë ra shtadë guëllú na'a; rialdí ldua'a grë ra cusë nanaqué la'ni ra librë nabëquë'ë ra profetë nu librë nabëquë'ë Moisés. Runa adorar Dios según nezë cubi shtë Jesús. Rni'i ra nguiu rë' nezë ni na mal; rni'i rall lo quë naquëhuna, adë nazá'quëdi'in. ¹⁵ Nu rialdí ldua'a ziquë ra nguiu rë' de quë Dios guëldishtë më ra tëgulë, grë ra nabë'në bien nu ra nabë'në mal. ¹⁶ Por ni quëapa mizmë na parë adë guna duldë delantë lu Dios nu nilë lu ra mënë.

¹⁷ Zni guc tiempë. Despuësë gudëdë bëldá izë, guazéa ladzë mënë, bëagría ladza parë bëna ofrecërë bëldá ma ziquë ofrendë lu Dios. ¹⁸ Iurë cadë'a ofrendë shtëna lu Dios iádu'u ru'bë, bëdchini bëldá israelitë naze'dë regiuni Asia. Bëdia'guëllú rall na la'ni iádu'u despuësë de bëna cumplir ra cusë rë'. Perë adë bëdzélëdi'i rall na con zihani mënë nu sin ni tubi ruidë. ¹⁹ Ra israelitë nidë guëdchini rall ndë'ë si talë napë rall tubi delitë nagunë rall acusar na. ²⁰ Perë cumë adë nídi'i rall iurne', ra nguiu rë' nacabezë ndë'ë guëni'i rall si talë bëna tubi cusë mal delantë lu Junta Suprema. ²¹ Rquebia lul tsana guagzú rall na, gunia'a fuertë lu Junta Suprema de quë rialdí ldua'a Dios guëldishtë më ra tëgulë. Niétiquë por ni quëhunë rall acusar na.

²² Félix nané zá'quëll lla na ra creenci nanua'a ra mënë narialdí ldu'i Jesús. Por ni bësëa'nëll asuntë rë' pendentë. Guni'ill lu grë ra nazuga'a lull:

—Guna règlë asuntë ni tsana guidë capitán Lisias parë guëna'bë di'dza lull lla na asuntë shtë të.

²³ Iurní Félix gunibé'all lë'ë capitán parë tsagla'guë gapë rall Pablo ziquë prësi perë con du'pë libertá. Nu bédë'ë capitán permisi parë tsuté amigu shtë Pablo parë guadi'dzënú rall Pablo, nu gunë rall compañoi lë'i' pë cusë rqui'ni'.

²⁴ Despuësë gudëdë zihani dzë, Félix con tsé'lëll guna'bë rall lë'ë Pablo parë guadi'dzë Pablo lu rall lla mudë guëbani tubi mënë natsaldí ldu'i Jesús. Tse'lë Félix lë Drusila nu nall më israelitë. ²⁵ Biadi'dzë Pablo lu Félix con tsé'lëll lla mudë rac shtu'u Dios guëbani mieti tubi vidë ldi delantë lu më nu rac shtu'u Dios guësa'në ra mieti nezë mal. Tambiën guni'i Pablo lu rall guëdchini tubi dzë nagunë Dios juzguë lë'ë ra mënë lu guë'dchiliu. Iurë bini Félix grë ra di'dzë naguni'i Pablo, bédzëbëll nu répill:

—Bëagzé shlugarël lachigui'bë. Iurë gapa tiempë, guëna'ba lë'ël ndë'ë stubi.

²⁶ Perë Félix cabézëll niadë'ë Pablo dumí nacá'all. Por ni rná'bëll lë'ë Pablo zihani vueltë parë ruadi'dzënull lë'ë Pablo. ²⁷ Chupë izë gudëdë znisë hashtë bëru'u Félix galgubernadurë nu bëu' Porcio Festo shlugar Félix. Félix guc ldú'ull guëá'nëll bien lu ra israelitë; por ni bësëá'nëll Pablo prësi.

25

Bë'në Pablo defender lë'i' lu Festo

¹ Gubernadurë Festo bédchínill Cesarea. Tsunë dzë despuësë bëru'ull parë zía'all Jerusalén. ² Ndë bëru'u ra jëfë shtë ra bëshuzi nu ra israelitë namás më ru'bë. Bë'në rall demandë lë'ë Pablo. ³ Guna'bë rall tubi favurë ru'bë lu Festo parë gue'dë guézë Pablo Jerusalén, purquë nezë rac shtu'u rall quini rall Pablo. ⁴ Perë Festo guni'i lu rall:

—Pablo nanú prësi ciudá Cesarea. Na guëabría ndë sëbëldá dzë. ⁵ Talë entrë de lë'ë të nanú ra namás rnibë'a, së rall con na Cesarea. Ndë gunë rall acusar lë'ë Pablo si talë bé'nëll tubi cusë narna'bë cashtigu.

⁶ Guquërelde Festo Jerusalén tubi llmalë u du'pë más. Iurní bëabrill Cesarea. Brëgue'lë stubi dzë guzúbëll lu tribunal shtënéll nu gunibé'all gue'dë guënú rall Pablo lull. ⁷ Iurë guaté Pablo lu tribunal, guabi'guë ra më israelitë naze'dë Jerusalén. Bë'në rall acusar lë'ë Pablo zihani cusë ru'bë perë ni tubin adë gúquëdi'i nihunë rall probar. ⁸ Iurní bë'në Pablo defender lë'i'; guni'i':

—Na adë bëna ni tubi cusë mal cuntrë lëy shtë ra israelitë, nilë cuntrë iádu'u ru'bë nu nilë cuntrë rëy César.

⁹ Festo rac shtu'u guëa'në zá'quëll lu ra israelitë. Guna'bë dí'dzëll lu Pablo:

—¿Gu rac shtú'ul tsal Jerusalén parë guna règlë asuntë shtënéll ndë?

¹⁰ Pablo repi lu Festo:

—Na zugá'ahia delantë lu tribunal shtë gobiernë rumanë catë runë tucarë gac règlë shcuenda. Bien nanëll adë bëna ni tubi delitë cuntrë ra më israelitë. ¹¹ Si talë bëna tubi delitë narna'bë parë gatia, adë rllú'nëdia'a lu galguti, perë si talë adë nídi'i verdá ladi ra cusë naquëhunë ra israelitë acusar na, ni tubi adë chu napë derechë parë gunë intriegu na guia'a rall. Por ni rna'ba iurne' lo mizmë rëy rumanë gúnëll règlë asuntë shtëna.

¹² Iurní biadi'dzënú Festo ra miembrë shtë Festo; iurní guni'ill lu Pablo:

—Hia quë rná'bëll gunë rëy rumanë règlë shcuëndëll, pues lu rëy guëshe'lda lë'ël.

Pablo delantë lu rëy Agripa

¹³ Gudëdë bëldá dzë, rëy Agripa con zánëll Berenice bédchini rall Cesarea parë guaguë'në rall saludar lë'ë Festo. ¹⁴ Zihani dzë bëa'në rall ciudá rë'. Festo biadi'dzëll lu rëy shcuendë Pablo. Guni'i Festo:

—Nanú tubi nguiu prësi ndë'ë; lëll Pablo. Félix bësëá'nëll lë'ë Pablo lachigui'bë parë guna règlë shcuëndëll. ¹⁵ Tsana guahia Jerusalén, ra jëfë shtë ra bëshuzi nu ra mëgulë shtëné ra israelitë, bë'në rall presentar tubi demandë cuntrë Pablo. Rna'bë rall guna

condenar nguiu rë' parë gátill. ¹⁶ Perë repia lu rall gobiernë rumanë adë nápëdi'i rall derechë gunë rall condenar ni tubi präsi sino quë primërë runë präsi defender lé'i' lu ra naquëhunë acusar lé'i'. ¹⁷ Por ni tsana bédchini rall ndë'ë, adë gunitia tiempë; lueguë brëgue'lë guzuba lu tribunal. Gunibé'ahia be'dë guënú rall Pablo. ¹⁸ Bédchini ra mënë narunë acusar lé'ëll perë adë bé'nëdi'i rall probar delitë nadchi'bë rall guëc Pablo. Bëna llgabë nahin tubi cusë ru'bë perë lëdë znídi'i. ¹⁹ Niétiquë runë rall acusar lë'ë Pablo por creenci nanapë rall. Gudildi di'dzë rall por shcuendë tubi nguiu nalë Jesús. Gútil perë Pablo rní'ill nianá nabani Jesús. ²⁰ Adë rac bé'ahia lla mudë guna règlë asuntë rë' purquë rac tratë creenci shtë rall. Na guna'bë di'dza lu Pablo nia'a zia Pablo Jerusalén parë gac règlë shcuëndëll, ²¹ perë lé'ëll guná'bëll guéá'nëll präsi hashtë gunë rëy rumanë règlë shcuëndëll. Por ni gunibé'ahia tsagla'guë tsull präsi hashtë tsana tsu mudë guëshe'lda lé'ëll lu rëy ru'bë lë Augusto.

²² Iurní Agripa repi lu Festo:

—Na rac shtua'a guëqué diaga pë ruadi'dzë Pablo.

Festo guni'i iurní:

—Talë rac shtu'ul, lueguë lo mizmë gli guínil pë ruadí'dzëll.

²³ Brëgue'lë bédchini rëy Agripa nu Berenice con zihani lujë shtë rall. Guaté rall la'ni cuartë shtë palaci con ra jëfë militari con ra më ru'bë de rëspëti shtë ciudá. Iurní Festo gunibë'a lë'ë ra suldadë parë guaglli'i rall Pablo. ²⁴ Guni'i Festo:

—Rnia'a lul rëy Agripa nu lu ra dadë nacabezënú lë'ë hia'a, guëzúa nguiu rë' lu të. Zihani ra më israelitë naquërelde Jerusalén nu ra naquërelde ndë'ë Cesarea, runë rall acusar lë'ë nguiu rë'. Nalë gurushtia rall parë gati nguiu rë'. ²⁵ Perë na llua'ahia adë pë bé'nëdi'ill parë gátill. Nu lo mizmë lé'ëll guná'bëll gunë rëy Augusto règlë shcuëndëll. Bëna llgabë guëshe'lda lé'ëll lu rëy Augusto ²⁶ perë cumë adë bédzëlëdia'a ni tubi cusë mal nabé'nëll parë guëquëa'a lu Dadë rëy Augusto. Por ni rzuhia lé'ëll lu të, más bien lul rëy Agripa, parë guadi'dzënu lul lé'ëll nia'a zëquëbill pë delitë bé'nëll. Rac shtua'a gac bé'ahia pë guëquëa'a lu rëy Augusto ²⁷ purquë adë guëlëdi'i guëshe'lda lé'ëll lu rëy sin quë adë guënehia rsunë pë delitë nápëll.

26

Biadi'dzë Pablo shcuëndi' lu rëy Agripa

¹ Iurní guni'i Agripa lu Pablo:

—Guni'i lla na shcuëndëll.

Pablo bëldisë guíá'ai' ziquë tubi saludë parë zulú gúnëll defender lé'ëll. Guni'ill:

² —Nalë rquitë ldua'a iurnë' purquë zugá'ahia delantë lul, rëy Agripa, parë guna defender na de grë ra cusë narunë ra israelitë acusar na. ³ Lé'ëll nanëll ra custumbrë nu ra creenci nanapë ra israelitë, lla na pegadë rall lu cusë ni. Por ni rna'ba lul, bëcuedchí ldú'ul. Guëqué diáguël shti'dza naguënia'a lul.

Biadi'dzë Pablo lu Agripa lla guc vidë shtëhi' antsë gáqui' shmënë Jesús

⁴ Grë ra israelitë nanë rall lla guc vidë shtëna dizdë nabi'cha, tsana guquëreldeñuhia lë'ë rall ladza. Nanë rall mudë naguquërelde Jerusalén. ⁵ Nanë rall dizdë nabi'cha guca partidë fariseo. Ra fariseo quëhunë rall cumplir creenci shtë rall más quë grë ra mënë. Si talë rac shtu'u rall, be'rquë guëni'i rall verdá cagnia'a lul. ⁶ Zugá'ahia lu tribunal niétiquë purquë rialdí ldua'a, Dios guëldishtë më ra tëgulë purquë más antsë bë'në Dios prometer lu ra shtadë guëlu'na'a de quë tsashtë ra tëgulë. ⁷ Grë ra chi'bë chupë grupë shtë naciuni Israel, runë rall adorar Dios dzë la gue'lë. Cabezë rall nia'a guc guëldishtë më ra tëgulë, perë guná, quëhunë rall acusar na purquë rialdí ldua'a mizmë cusë ni. ⁸ Perë rna'bë di'dza lul, ¿chu guëni'i naganë guëldishtë Dios ra tëgulë parë guëbani rai' stubi vuelte?

Bëquebi Pablo lla guzunáldëll ra shmënë Jesús

⁹ 'Más antsë lluá'ahia quëhuna cusë za'quë narac shtu'u Dios; por ni bëna zihani cusë cuntrë ra mënë nagualdí ldu'i diza'quë shtë Jesús më Nazaret. ¹⁰ Zihani cusë bëna Jerusalén cuntrë lë'ë rall. Ra jëfë shtë ra bëshuzi bëne'e cartë guiahia të guna'zia zihani ra nagualdí ldu'i diza'quë. Bëtiá'ahia lë'ë rall lachigui'bë. También guca de acuerdë tsana gudini rall bëldá shmënë Jesús. ¹¹ Zihani vueltë bëzac zihia lë'ë rall hashtë nihunë rall negar na rall shmënë Jesús. Bëquë'ë hiaga lë'ë rall la'ni grë ra iádu'u shtë rall. De tantë rldënuhia lë'ë rall, rzunalda lë'ë rall hashtë ra ciudá de stubi naciuni.

Biadi'dzë Pablo lla bëáqui' shmënë Jesús

(Hch. 9.1-19; 22.6-16)

¹² 'Zni mudë canzëa con cartë nabëne'e ra jëfë shtë bëshuzi. Bëshe'ldë rall na hashtë ciudá Damasco parë ziatilia ra shmënë Jesús. ¹³ Perë rnia'a lul, Dadë rëy, nezë naziahia, quierë guërudë dzë, gunahia tubi llni ru'bë nabëdchini nezë lu gube'e. Nahin más fuertë quë llni ngubidzë. Rni'bë llni; bédchini llni catë zugá'ahia con ra nanaldë na. ¹⁴ Grë na'a gulaguë na'a lu guiu'u. Nu binia tubi bë naguni'i dizé hebreo: "Saulo, ¿pëzielú rzunáldëll na? Quëhúnëll ziquë runë ngunë iurë rlda'a ma patadë lu garrudchi." ¹⁵ Iurní repia: "¿Chu lë'ël Dadë?" Iurní guni'i Dadë lua: "Na nahia Jesús. Rzunáldëll na ¹⁶ perë guashtë nu guasuldí. Bëlua'aluhia lul nu gudilia lë'ël parë gúnëll sirvë lua. Gáquëll testigu shtëna. Tsagní'il lu ra mënë shti'dzë naguëluá'ahia lul. ¹⁷ Guëguhia lë'ël guia'a shtë mënë israelitë nu guia'a shtë mënë nanadë më israelitë. Iurne' cagshe'lda lë'ël lu ra mënë ni. ¹⁸ Guëshe'lda lë'ël lu rall parë tsagní'il diza'quë lu rall parë guësëa'në rall nezë mal nu së rall shnezë Dios nu guëru'u rall pudërë shtë mëdzabë Satanás parë tsanaldë rall Dios nu tsaldí ldu'u rall na. Zni gunë Dios perdunë duldë shtë rall. Gapë rall lugar con los de más shini më naná rialdí ldu'i na."

Bëzu'bë diaguë Pablo di'dzë naguni'i Jesús lull

¹⁹ 'Zni guni'i Jesús lua, rëy Agripa. Bëzu'bë diaga di'dzë shtë Jesús nabëdchini nezë lu gube'e. ²⁰ Lueguë gunia'a diza'quë shtë Jesús lu ra më Damasco. Despuësë guahia Jerusalén nu guëdubi regiuni shtë Judea. Lu ra mënë nanádi'i më israelitë, guagnia'a diza'quë. Gunia'a lu rall de quë gunë nadzë'ë rall mudë nanabani rall nu guëabrí ldu'u rall con Dios. Gunia'a lu rall guëlua'a cambi la'ni ldu'u rall por cusë za'quë naquëhunë rall. ²¹ Bëna ra cusë rë', por ni guna'zi ra israelitë na la'ni iádu'u ru'bë. Nu guc ldu'u rall niguini rall na ²² perë Dios adë bësá'nëdi'i guia'a më na; nianá nabania hashtë ne'. Cagluá'ahia diza'quë lu ra mënë ru'bë nu lu ra mënë humildë. Grë ra cusë nabëluá'ahia nahin de acuerdë con nabëquë'ë Moisés nu ra profetë. Bëquë'ë rai' naguër gac. ²³ Bëquë'ë rai' de quë Cristo napë quë gunë më sufrir galguti perë despuësë de guti më, tsashtë më ladi ra tégulë parë hiadë guëabrídi'i gati më. Zni guc të quishi më llni guëc ra më israelitë nu guëc ra nanádi'i më israelitë parë tsasë rall diza'quë shtë më.

Guc ldu'u Pablo nialdí ldu'u rëy Agripa diza'quë

²⁴ Iurë quëhunë Pablo defender lë'ë, cagní'i' di'dzë rë', iurní fuertë guni'i Festo guëc Pablo:

—Rac lúguëll tantë rsé'dël la'ni librë. Quëhunë luguë librë guëquëll.

²⁵ Perë Pablo repi lull:

—Rac lúguëdia'a Dadë Festo. Al contrari grë di'dzë nacagnia'a lu të nahin verdá.

²⁶ Ndë'ë zuga'a rëy Agripa. Bien nanëll ra cusë rë'. Por ni quëadi'dza guëdubinú ldua'a delantë lull purquë nanëll adë gúquëdi'in naga'chi sino quë guquin lu zihani mënë. ²⁷ ¿Gu rialdí ldú'ul, rëy Agripa, lo quë naguni'i ra profetë? Nanëa de quë rialdí ldú'ul shti'dzë rai'.

²⁸ Agripa guni'i iurní:

—Por stu'psë nihúnëll gan niaca shmënë Jesús.

²⁹ Pablo guni'i:

—Por stu'psë u por zihani di'dzë nagunia'a, rna'ba lu Dios de quë lë'ël nu grë ra nazubëga'a ndë'ë, guëac rall shmënë Jesús ziquë nahia; nadë más rac shtua'a adë guëli'bid'i rall ziquë nali'bia con cadënë.

³⁰ Iurë gualú guni'i Pablo ra di'dzë rë', grë ra nazubë ndë guasuldí rall con rëy Agripa con Berenice nu Festo. ³¹ Gua rall tubi ladë parë biadi'dzë rall asuntë shtë Pablo. Guni'i lul sa' rall:

—Nguiu rë' adë pë bé'nëdi'ill tantë parë gátill nu nilë lachigui'bë adë rúnëdi'i tucarë tsull.

³² Agripa repi lu Festo iurní:

—Be'rquë nalda'a hia'a nguIU rë' si talë adë naná'bëdi'ill gunë rëy Augusto rëglë shcuëndëll.

27

Bëshe'ldë rall lë'ë Pablo hashtë Roma

¹ Tsana gualú bë'në rall llgabë të guëshe'ldë rall lë'ë Pablo parë Italia, bë'në rall intriegu lë'ë Pablo con sëbëldá prësi guia'a capitán nalë Julio. Julio nall capitán shtë compañía Augusto. ² Bëdzepi na'a tubi barcu naze'dë lugar nalë Adramitio nu guzia'a barcu hashtë ra puertë shtë Asia. Bëdzepi na'a con Aristarco naguzë con lë'ë na'a. Nall më guë'dchi Tesalónica nanaqué regiuni Macedonia. ³ Brëgue'lë bédchini na'a puertë shtë Sidón. Ndë Julio bë'në bien con Pablo; bédë'ëll permisi guaguë'në Pablo visitar ra sáhi' naquërelde Sidón nu parë bë'në rall ayudë lë'ë Pablo. ⁴ Bëca'a nezë na'a stubi vueltë parë lu nisë. Adë chu gua tubldí purquë mbë ze'dë al contrari. Bësëa'në na'a Chipre ladë guia'a rubësë na'a. ⁵ Zia na'a lu nisë. Bëdëdë na'a lu nisë frentë shtë regiuni Cilicia nu Panfilia hashtë bédchini na'a puertë Mira nanaqué regiuni shtë Licia.

⁶ Puertë Mira bëdia'guëlü capitán shtë suldadë tubi barcu naze'dë puertë shtë Alejandría. Nu guzia'ain parë Italia. Bëdzepi na'a la'ni barcu parë guagla'guë na'a vijë shtë na'a. ⁷ Zihani dzë guzë na'a tsalaa'dchiga; con zihani dchi'ni bédchini na'a cu' tubi puertë nalë Gnido. Perë cumë nianá zuga'a mbë al contrari, bédëdë na'a lu puertë Salmón parë bédëdë na'a guëlladchi Creta. ⁸ Bédchini na'a tubi puertë narni'i rall Buenos Puertos, guëlla' nanú tubi guë'dchi nalë Lasea.

⁹ Hia demasiadë tiempë cagniti na'a. Nanú peligrë guézë na'a lu nisë purquë hia ze'dë guëdchini tiempë naldë. Iurní Pablo bédë'ëi' tubi conseju lë'ë capitán. ¹⁰ Guni'i Pablo:

—Rnia'a lu të Dadë, purquë rnahia nanú peligrë guézë hia'a lu nisë. Guënítia'a barcu con todë vijë nananú la'ni barcu hashtë guënítia'a vidë shtëna'a.

¹¹ Perë capitán shtë ra suldadë, adë bé'nëdi'ill casë lo quë naguni'i Pablo; más bé'nëll cuendë naguni'i capitán shtë barcu nu lë'ë nashtënë barcu. ¹² Perë cumë puertë ni adë guëlédi'i nahin parë guëtë'dë rall tiempë naldë, casi grë rall bë'në rall llgabë guëru'u rall parë nia'a zunë rall gan guëdchini rall hashtë puertë Fenice shtë Creta. Puertë ni naza'quë nahin parë cuezë rall nga'li tiempë naldë. Adë riutëdi'i mbë dushë nga'li purquë naquëhin nezë guetë shtë Creta.

Guna'zi tubi mbë dushë lë'ë rall lu nisëdu'u

¹³ Bédchini tubi mbë du'u naze'dë nezë sur. Bë'në rall llgabë zac tsagla'guë rall vijë. Iurní bëru'u rall parë guagla'guë guzë rall guëlla' rua' guiu'u nalë Creta. ¹⁴ Perë du'psë tiempë gudëdë, iurní bédchini tubi mbë dushë nezë lu barcu, tubi mbë narni'i rall Mbë Norte. ¹⁵ Bia'a mbë barcu; adë bédë'nëdi'i na'a gan nazënú na'a barcu cuntrë shnezë mbë. Mejurë bësa'në na'a bia'a mbë lë'ë na'a. ¹⁶ Gudëdë na'a tubi dani la'ni nisë ladë sur. Dani ni lë Clauda catë adë nídi'i mbë. Iurní con tantë dchi'ni bëldisë na'a barcu bi'chi nacagubë barcu ru'bë parë bia'a barcu ru'bë lë'in. ¹⁷ Despuësë de bëshepi rall barcu bi'chi, bëldi'bi dchi'chi rall ra hiaguë shtlazë barcu con du ru'bë. Lueguë bëldaguë rall lari catë gutë mbë. Bës'a'në rall ziazunú mbë barcu shmudë mbë purquë bédzëbë rall nialdaguë barcu

tubi lugar peligrosë catë nanú iu'lli narni'i rall La Sirte. ¹⁸ Brëgue'lë stubi dzë cumë nianá zuga'a mbë dushë, guzublú bëru'ldë rall carguë shtë barcu la'ni nisë. ¹⁹ Bëunë dzë zuga'a mbë dushë; lo mizmnë lë'ë rall bëru'ldë rall pë shtë barcu lu nisë. ²⁰ Por zihani dzë adë gunádi'i na'a lu ngubidzë, nilë lu ra mbelëgui'i. Con tantë mbë dushë nazuga'a bëdë'në na'a llgabë aquë niati na'a.

²¹ Bëdëdë na'a llëduni tiempë sin quë adë gudáudi'i na'a. Iurní Pablo guasuldí ladi grë ra naze'dë la'ni barcu. Guni'i Pablo lu ra mënë:

—Mejurë nazu'bë diaguë të shti'dza, Dadë. Adë chu naru'u dani Creta. Iurne' nablac peligrë zia'a dëda'a; cagniti hia'a grë ra cusë nadia'a hia'a la'ni barcu. ²² Perë adë rbínidi'i ldu'u të. Gulë gupë valurë purquë adë chu gátidi'i. Barcu ni, sí guëniti hia'a. ²³ ¿Pëzielú nanéa? purquë ne' gue'lë bidë guëlua'alú tubi ianglë shtë Dios lua, Dios naquëhuna adorar nu quëhuna shchí'ni'. ²⁴ Guni'i ianglë lua: “Adë rdzëbëdi'il purquë napë quë tsal lu rëy Augusto parë gúnëll rëglë shcuëndël. Nu gunë Dios lo quë nagoná'bël lúhi'. Dios gunë më librar grë ra naze'dënu' la'ni barcu.” ²⁵ Por ni rnia'a lu të Dadë, adë riádi'i ldu'u të; gulë guëdë'ë valurë lë'ë të purquë na rialdí ldua'a Dios. Nanéa de quë sac lo quë naguni'i ianglë lua. ²⁶ Guëniti hia'a barcu perë grë hia'a nabani hia'a guëdchini hia'a lu tubi dani la'ni nisë.

²⁷ Iurní gudëdë chidá dzë, bëdchini na'a lu nisëdu'u nalë Adria. Bia'a mbë lë'ë na'a nezë rë' nezë rë'. Iurë guc guërudë gue'lë, ra marinërë bë'në rall llgabë de quë hia ziangdchini na'a lu guiu'u bidchi. ²⁸ Bërë'shë rall nia'a bëldá metrë na parë ichi nisë guetë. Nahin cuarenta y dos metrë. Hia más delantë bërë'shë rall stubi vueltë, hia rëa'në nisë niétiquë galdë bi gadchi metrë.

²⁹ Iurní bëdzëbë rall niazudchí barcu lu nisë; niac chucar barcu con ra guë'ë narë la'ni nisë. Bëldaguë rall tapë gui'bë ru'bë nezë ichi barcu. Nalë rac ldu'u rall guiubë grëgue'lë. ³⁰ Ra marinërë guc ldu'u rall nihunë rall librar lë'ë rall lu peligrë naga'chi. Guzublú cagldaguë rall barcu bi'chi lu nisë. Bë'në rall ziquë cagldaguë rall ra gui'bë ru'bë nezë delantë lu barcu, ³¹ perë Pablo guni'i lu capitán nu lu suldadë. Guní'i:

—Si talë ra nguiu rë' adë guëá'nëdi'i rall la'ni barcu, lë'ë të adë nídi'i mudë gac salvar të lu nisë purquë adë guënëdi'i të lla rsë të barcu.

³² Iurní ra suldadë bëchuguë rall du shtë barcu bi'chi parë gulaguin lu nisë.

³³ Tumpranë nianá nacahi, guni'i Pablo lu grë rall parë gau rall. Nu repi Pablo:

—Hia guc chupë llmalë gá'adi'i gaga'si të nu nilë adë gudáudi'i të. ³⁴ Iurne' rnia'a lu të parë gau të zudu'pë purquë rqui'ni gapë të fuërsë parë gac salvar të. Adë chu guëníti'i vidë shtëhi'.

³⁵ Iurë guni'i Pablo zdë'ë, guná'zill tubi guetështildi nu bëdë'ëll graci lu Dios delantë lu grë ra mënë naze'dë la'ni barcu. Iurní bëshúllëllin parë gudaull. ³⁶ Lueguë gupë rall valurë parë gudáu rall. ³⁷ Grë ra naze'dë la'ni barcu na na'a chupë gahiu'a con sesenta y seis mënë. ³⁸ Iurë gualú gudáu na'a catë lu bielë na'a, bëru'ldë ra marinërë trigu lu nisë.

Bë'azë barcu lu nisë

³⁹ Iurë brëgue'lë, ra marinërë bënguë bë'adi'i rall guiu'u narná rall lúhi'. Perë guná rall tubi lugar za'quë catë adë nádi'i guetë ichi nisë parë tsuté barcu. Bë'në rall llgabë zac tsabi'guë barcu ndë. ⁴⁰ Bëchuguë rall ra du nali'bi ra gui'bë ru'bë parë bëa'në rahin la'ni nisë. Nu bëldë'ë rall du nali'bi tablë narsë lë'ë barcu. Iurní bëldisë rall lari shtë barcu delantë parë bëdia'a mbë luhin. Lueguë ziabi'guë barcu rua' guiu'u. ⁴¹ Perë guagldaguë barcu catë rdza'guë sa' chupë nezë shtënë nisë. Ndë guasubë barcu la'ni iu'lli. Tubi partë nezë delantë gua'dzin la'ni iu'lli. Hia gáquëdi'i guëni'bin ni tubi ladë. Nu nezë ichi barcu guzublú guc pedasin por fuërsë shtë nisë. ⁴² Ra suldadë guc ldu'u rall niguini rall grë ra prësi parë adë cúbëdi'i prësi nisë të guëllu'në rall. ⁴³ Perë capitán shtë ra suldadë rac shtú'ull gúnëll salvar lë'ë Pablo. Por ni adë gunëdi'ill niguini ra suldadë ra prësi. Mejurë gunibé'all ra narac rgubë nisë, ldaguë rall lu nisë primërë parë guëdchini rall lu guiu'u.

⁴⁴ Nu gunib'ë'a capitán los de más prësi, tsagla'guë quibë rall lu ra tablë u lu ra hiaguë shtë barcu naguc pedasë. Zni grë na'a bëdchini na'a lu guiu'u.

28

Nanú Pablo dani nalë Malta

¹ Iurë hia grëtë' na'a bëdchini na'a lu guiu'u, bini na'a de quë lugar ni lë Malta. Zubin la'ni nisë. ² Ra mënë naquërelde ndë, bënë rall tratë lë'ë na'a por bien. Bëcuelë rall zihani gui'i parë bëdzë'ë ldu'u na'a tantë rac naldë na'a por guiu narlaguë. Por ni guna'bë rall lë'ë na'a parë bëdzë'ë ldu'u na'a rua' gui'i. ³ Iurní Pablo guagtëall du'pë hiaguë bidchi. Iurë cagtiá'all hiaguë lu gui'i, por galnaldë shtë gui'i, bëru'u guëllu'në tubi mbe'ldë dushë la'ni hiaguë. Cuë ma guia'a Pablo. ⁴ Guná ra mënë naquërelde lugar ni ze'bi na'ldë mbe'ldë guia'a Pablo, iurní guni'i lul sa' rall:

—Aquë, nguiu rë' nall tubi nguiu mal nagudini mënë. Masiá guc salvárëll lu nisëdu'u perë lu tubi dios narunë jushtici, adë guëdë'ëdi'i' lugar guëbánil.

⁵ Perë Pablo bëdchibi guiá'all parë gulaguë mbe'ldë lu gui'i. Lë'ëll hiadë pë gúquëdi'ill. ⁶ Grë ra mënë cabezë rall guëná rall nia'a sëguí guia'a Pablo u zátill de repëntë. Hia llëduni cabezë rall; adë pë ráquëdi'i' Pablo. Hia gurënë bënë rall llgabë iurní; guni'i lul sa' rall:

—Segurë tubi dios nall.

⁷ Guëlla' catë zuga'a na'a, naga'a shguiu'u nguiu namás më ru'bë; lëll Publio. Bë'nëll recibir lë'ë na'a con bien nu bënëll atender lë'ë na'a lídchill durantë lu tsunë dzë. ⁸ Perë shtadë Publio nagá'all; rac llú'ull; nanull shldí nu ráquëll narla'guë. Pablo guaguë'në visitar lë'ë shtadë Publio. Guna'bë Pablo lu Dios por lë'ëll nu bëdchi'bë Pablo guiá'ai' guëquëll. Bëac nguiu ni lueguë. ⁹ Despuësë de ni, grë ra mënë narac llu'u bidë rall lu Pablo nu bëac rall. ¹⁰ Nalë cusë bëzëlaa'dchi ra mënë ni parë lë'ë na'a iurë bëdzepi na'a barcu parë guëca'a nezë na'a. Bëzëlaa'dchi rall grë lo quë narqui'ni na'a.

Bëdchini Pablo ciudá Roma

¹¹ Tsunë mbehu guquërelde na'a Malta. Iurní bëdzepi na'a la'ni tubi barcu nabitë guëdë tiempë naldë lugar ni. Barcu ni ze'din de puertë Alejandría. Nu naquë chupë figurë cula'nin shtë ra dios narni'i rall Cástor nu Pólux. ¹² Bëdchini na'a tubi puertë Siracusa catë bëdëa'në na'a tsunë dzë. ¹³ Hia de ndë bëru'u na'a; zia na'a guëlla' rua' guiu'u hashtë bëdchini na'a puertë nalë Regio. Brëgue'lë stubi dzë bëdapë na'a mbë naze'dë nezë sur. Hashtë guërupë dzë bëdchini na'a puertë narni'i rall Puteoli. ¹⁴ Ndë bëdia'guëllú na'a du'pë mënë narialdí ldu'i diza'quë. Bënë rall invitar lë'ë na'a parë bëdëa'në na'a con lë'ë rall tubi llmalë. Despuësë bëru'u na'a parë Roma. ¹⁵ Ra më Roma narialdí ldu'i diza'quë, hia napë rall nutici de quë guëdchini na'a Roma. Bëru'u rall; bidë guëlli'i rall lë'ë na'a hashtë nezë catë rni'i rall Foro de Apio. Bëdchini rall hashtë stubi lugar catë naquë paradë nalë Tsunë Tabernas. Iurní guná Pablo lu rall, nalë bëquitë ldú'i' nu bëdë'ëi' graci lu Dios. Guní'i':

—Dushquilli Dios, iurne' bëdchinia ladzë të.

¹⁶ Iurë bëdchini na'a Roma, lë'ë capitán bënëll intriegu lë'ë ra prësi lu jëfë shtë ra guardë. Perë bëdë'ë rall permisi guëquërelde Pablo stubi lugar, nu quëhapë tubi suldadë lë'ë Pablo.

Pablo guzublú guni'i' diza'quë lu ra më Roma

¹⁷ Iurë guc tsunë dzë bëdchini na'a Roma, Pablo bëtëáhi' ra më israelitë namás më ru'bë naquërelde Roma. Guní'i' lu rall:

—Iurne' guënia'a lu të Dadë, adë bëna ni tubi cusë mal cuntrë ra më israelitë, nilë cuntrë custumbrë shtë ra shtadë guëllú hia'a, perë guna'zi ra israelitë na prësi Jerusalén. Nu bënë rall intriegu na lu ra gubernë rumanë. ¹⁸ Iurë zua lu tribunal shtë gubernë, adë bëdzëldëdi'i' rall ni tubi delitë parë nihunë rall condenar na lu galguti. Por ni guc

ldu'u gubernë nald'a rall na perë ra israelitë adë gunédi'i rall. Por ni napë quë guna'ba gunë rëy Augusto rëglë shcuenda. ¹⁹ Perë na adë napa ni tubi cusë naguna acusar ra mënë shtë naciuni Israel. ²⁰ Por ni guna'ba lë'ë të parë guënia'a lu të nu guadi'dza lu të pëzielú bëzu'bë rall cadënë na. Nahin purquë rialdí ldua'a ziquë grë ra israelitë, de quë Dios guëldishtë më lë'ë ra tëgulë.

²¹ Iurní guni'i rall lu Pablo:

—Gá'adi'i chu gúnëdi'i recibir cartë shtë më israelitë naquërelde Judea naguëni'i lla na shcuëndël. Nu nilë ni tubi israelitë naze'dë ndë, niétiquë pë ruadi'dzë rall cuntrë lé'ël, pë mal bé'nël. ²² Rac shtu'u guëquë diaguë na'a nia'a pë rní'il purquë nané na'a grë ladë rni'i ra israelitë cuntrë creenci cubi nanua'a ra shmënë Jesús.

²³ Iurní gudili rall tubi dzë naguadi'dzë rall. Dzë ni nalé zihani mënë bédchini rall catë quërelde Pablo. Dizdë rsili nu parë hashtë guadze' biadi'dzë Pablo lu rall lla na nezë lu gube'e catë rribë'a Dios. Bi'ldi Pablo zihani di'dzë lo quë nabëquë'ë Moisés nu lo quë nabëquë'ë ra profetë parë tsaldí ldu'u ra mënë na Jesús lúniquë shini Dios. ²⁴ Nanú rall gualdí ldu'i naguni'i Pablo perë nanú mënë adë gualdídi'i ldu'u rai'. ²⁵ Adë gúdi'i rall de acuerdë. Guzublú gubi' rall. Iurní Pablo guní'i':

—Profetë Isaías bëquë'ëi' lo quë naguni'i Espíritu Santo lu ra shtadë guëlú hia'a lla na shcuendë të. Guní'i':

²⁶ Gua guëchi lu ra mënë zdë'ë:

Lë'ë të de verdá guini të perë nunquë adë tsasé të.

De verdá guëná të perë nunquë adë guëdéd'i'i të cuendë.

²⁷ Purquë nalé naguëdchi bëac ldu'u të nu adë nédi'i të tsasé të.

Bësë'au të diaguë të parë adë guínidi'i të.

Bësë'au të slu të parë adë guënádi'i të.

Adë nédi'i të guëabrí ldu'u të con na, Dios, parë guna salvar lë'ë të.

²⁸ Gulë bédë'ë cuendë iurne'. Dios cagshe'ldë më ra diza'quë lu ra nanádi'i më israelitë parë gac salvar rall nu guëzu'bë diaguë rall shti'dzë më.

²⁹ Iurë guni'i Pablo zdë'ë, ra israelitë bëru'u rall. Nalé quëadi'dzë lul sa' rall cuendë rë'.

³⁰ Chupë izë guquërelde Pablo hiu'u guërë'ë nu bé'ni' recibir grë ra nariá visitë lídchi'.

³¹ Guëdubinú ldú'i' bëluá'ai' ra mënë lla mudë tsuté mieti nezë lu gube'e catë rribë'a Dios ziquë rëy. Nu bëlua'a Pablo ra mënë chu na Jesucristo Shtáda'a. Guëdubi tiempë rë' ni tubi adë chu bërú'udi'i nihunë cuntrë lë'ë Pablo.

Cartë nabëquë'ë San Pablo lu ra Romanos

Bëquë'ë Pablo cartë rë' lu ra shmënë Dios naquërelde Roma

¹ Na Pablo, nahia muzë shtë Jesucristo. Dios gulé na; guna'bë më na cumë ziquë poshtë shtëni'. Bëshe'ldë më na especial parë tsagnia'a diza'quë naze'dë de Dios. ² Dios bëluá'ai' ziquë promësë diza'quë rë' dizdë guahietë por medio de profetë iurë bëquë'ë rai' Sagradas Escrituras. ³ Diza'quë nabëquë'ë rai' runë tratë shcuendë Jesucristo Shláma'a; náhi' shini Dios. Bidë Jesucristo; guc më nguui; na më llëbní shtë rëy David. ⁴ Manëre cubi bëlua'a Dios con llëru'bë pudërë nu milagrë de quë Jesucristo na shini më. Por Espíritu shtë Jesucristo naná santu, bëlua'a Dios Jesucristo na shini më purquë guashtë më ladi ra tëgulë. ⁵ Por Jesucristo bédë'na'a recibir llëru'bë favurë; bëshe'ldë më lë'ë na'a, ra poshtë shtë më, parë tsagni'i na'a diza'quë shtë më entrë grë ra naciuni të guëzu'bë diaguë mënë shtí'dzi' nu gunë rall honrar lë'ë më. ⁶ Nu lë'ë të guna'bë më parë gac të shmënë Jesucristo.

⁷ Quëquë'a lu të naquërelde ciudá Roma. Rac shtu'u Dios lë'ë të nu gulé më lë'ë të parë gac të shmënë më narunë cumplir voluntá shtë më. Gulë bë'në recibir bendición shtë më. Gulë cuedchí ldu'u të por Dios Shtáda'a nu por Jesucristo Shláma'a.

Rac shtu'u Pablo tsaguë'në visitar mënë rumanë

⁸ Quëgnia'a primërë, por Jesucristo quëgnehia graci lu Dadë Dios por lë'ë të purquë grë ladë shtë gué'dchiliu, cagni'i ra mënë mudë rrë'tsë shti'dzë Dios entrë lë'ë të. ⁹ Quëhuna sirvë Dios con guëdubinú ldua'a; quëadi'dza diza'quë shtë shini më, nu na më testigu de quë siemprë rna'ba lu më por lë'ë të. ¹⁰ Rna'ba lu më de quë si talë nahin voluntá shtë më, guëne'e më permisi gueldë guënahia lë'ë të tubi visitë. Si na voluntá shtë më, iurne' guna gan gueldë guënahia lë'ë të. ¹¹ Rac shtua'a iurë guënahia lë'ë të, guësëdchinia tubi don narzëlaa'dchi Dios por medio de Espíritu Santo të gac të más firmë lu shnezë më. ¹² Quiere decir, tantë lë'ë të nu lë'ë na guëdë'na'a recibir bendición shtë Dios parë bien shtë hia'a.

¹³ Bëchi, rac shtua'a de quë gac bë'a të, zihani vultë guc shtua'a gueldë guënahia lë'ë të perë hashtë ne' la'dí gúnëdia'a gan. Rac shtua'a gueldë guënahia lë'ë të parë guadi'dza lu mënë shti'dzë Dios parë tsaldí ldu'u rall shti'dzë më. Rac shtua'a gac të mënë narianaldë tēchi Espíritu Santo. Zni bëna stubi lugar entrë los de más mënë nanádi'i më israelitë. ¹⁴ Napë quë quilla lo quë narze'bia; guadi'dza lu grë mënë shtë gué'dchiliu, ra mënë griego nu ra mënë naquërelde zitu lu nacahi, nu mënë nabësë'dë tantë nu nabësë'dëdi'i. ¹⁵ Zni por partë shtëna nalé rac shtua'a guadi'dza diza'quë lu të naquërelde ciudá Roma.

Pudërë shtë diza'quë

¹⁶ Adë rtúdi'i lua diza'quë purquë nahin pudërë shtë Dios parë gac salvar grëtë' narialdí ldu'i shti'dzë më. Primërë bédchini diza'quë ni lu ra më israelitë; despuësë bédchinin lu ra më nanádi'i më israelitë. ¹⁷ Por mizme diza'quë rlua'a lla mudë gunë Dios perdunë ra pëcadurë, perë mizme tiempë gunë më lo quë naná tubldí. Iurne' nu parë siemprë na salvára'a sulë purquë rialdí ldu'u hia'a shti'dzë më. Zni rni'i Sagradas Escrituras: "Tubldí na shcuendë nguui lu Dios si talë rialdí ldu'i de verdá. Nguui ni guëbánill parë siemprë."

Faltë nanapë mënë lu Dios

¹⁸ Rac bë'a hia'a de quë cashtigu shtë Dios ze'dë guëdchini. Dios naquëbezë gube'e gúni' cashtigu grë ra narunë mal con grë ra nadë nápëdi'i rëspëti parë lë'ë më. Zni gaquin con ra mënë naquërelde lu dulde perë mizme tiempë rdë'ë rall cuendë nanú Dios verdadërë. ¹⁹ Bien rdë'ë rall cuendë nanú tubsë Dios purquë mizme lë'ë më bëlua'a më ra

cusë ni lu rall. ²⁰ Adë chu gáquëdi'i guná lu Dios, perë rac bë'a hia'a pudërë shtë më; riasë hia'a por lo quë nabëntsa'u më. Dizdë bëcue'shtë më guédchiliu, clarë rlua'a pudërë shtë më nu de quë nápëdi'i më fin. Por ni grë mieti na culpablë delantë lu më. ²¹ Aunquë nilë nané mënë nanú Dadë gullanë, adë bë'nëdi'i rall honrar lë'ë më ziquë runë tucarë, nu adë bédë'ëdi'i rall graci lu më por lo quë nabë'në më. Al contrari, guanaldë rall tëchi ra llgabë shtë nguiu, llgabë adë lasáquëdi'i. Zni bëa'në rall lu nacahi con duldë la'ni ldu'u rall. ²² Aunquë rni'i rall na rall mënë narac bë'a, perë mizmë lë'ë rall bësa'në rall guédchini nacahi la'ni ldu'u rall; bëac rall tuntë. ²³ Adë bë'nëdi'i rall adorar Dios nanápëdi'i fin, sino mejurë bë'në rall adorar ra figurë ziquë mënë narati. Bë'në rall adorar figurë shtë ma shcuaguë nu ra serpentë; hashtë ma natapë guëáhi', bë'në rall adorar.

²⁴ Por ni Dios bësa'në lë'ë rall gunë rall cumplir cualquier mal nananú la'ni ldu'u rall. Quëhunë rall cumplir cusë dzabë narac shtu'u cuerpë shtë rall. Quëhunë rall duldë fier entrë mizmë sa' rall. ²⁵ Voluntariamente quëhunë nadzë'ë rall verdá shtë Dios por bishi. Rzullibi rall lu ra cusë nabëntsa'u Dios. Más quëhunë rall adorar lo quë naguctsa'u, lédëdi'i Dios nanabani, el quë narunë tucarë gunë mieti alabar parë siemprë. Amén.

²⁶ Por grë cusë ni Dios bësa'në grëtë' rall lu deseo mal nananú la'ni ldu'u rall, cusë shtu ra, hashtë ra na'a bë'në rall cambi; adë rac shtú'udi'i guëtsë'a rall con nguiu ziquë na nezë za'quë, sino rac shtu'u rall mizmë sa' na'a. ²⁷ Mizmë manërë ra nguiu, adë guc shtú'udi'i rall na'a cumë na vidë za'quë sino nalé guc shtu'u rall mizmë sa' nguiu rall. Na rall mamflor. Bë'në rall recibir la'ni mizmë cuerpë shtë rall cashtigu narunë tucarë lë'ë rall por mal vidë nanapë rall.

²⁸ Hia bëqué guia'a rall Dios, por ni Dios bësa'në lë'ë rall parë tsanaldë rall llgabë dzabë shtë rall. Nu rúnëru'u rall cusë mal naná demasiadë fier. ²⁹ Nalé gadzë grë cusë dzabë la'ni ldu'u rall. Ra nguiu rquënú rall stubi na'a; ra na'a rquënú rall stubi nguiu. Runë rall cusë dzabë nadë rlluí'di'i. Rzebi ldu'u rall pë shtë mënë. Quëhunë rall grë clasë maldá. Nagubini rall. Rguini sa' rall. Nadishi'bi rall. Rgugué sa' rall. Nachismë rall. ³⁰ Naga'chi ruadi'dzë rall cuntrë sa' rall. Rna tushë rall cusë shtë Dios. Rushtía rall guëc sa' rall. Nadchini rall. Rguili ldu'u rall cusë mal. Nápëdi'i rall rëspëti lu shtadë rall. ³¹ Nédì'i rall tsasë rall. Adë rúnëdi'i rall cumplir shti'dzë rall. Nápëdi'i rall cariñi. Rac shtu'u rall gunë rall vengar. Adë rgá'adi'i ldu'u rall sa' rall. ³² Lë'ë ra mënë ni, nané rall gunë më juzguë lë'ë rall. Nané rall el quë naquëhunë ra cusë ni, runë tucarë gati rall; perë mizmë lë'ë rall tsagla'guë quëhunë rall ra duldë ni nu rsini rall sa' rall lu duldë. Iurní rquitë ldu'u rall.

2

Dios quëhúni' juzguë según verdá shtëni'

¹ Por ni rnia'a lu të, nápël faltë lë'ël narunë juzguë sa'l, cualquier de lë'ë të. Quëhúnël juzguë stubi sa'l por lo quë narunë sa'l, perë quëhúnël condenar mizmë lë'ël purquë quëhúnël mizmë cusë. ² Pues nané hia'a de quë Dios quëhunë më juzguë tubldí tubldí iurë quëhunë më condenar ra naquëhunë ra duldë. ³ Lë'ël quëhúnël juzguë stubi sa'l perë quëhúnël ra cusë mal igual cumë runë sa'l. ¿Pë rúnël llgabë zúnël gan guëca'chilul lu condenación shtë Dios? ⁴ ¿Gu rúnël desprëci de quë quëhunë më zihani favurë parë lë'ël, de quë na më pacënci? ¿Pë adë rdë'ëdi'il cuendë de quë adë quëhunë më juzguë lë'ël lueguë lueguë? të parë gunë nadzë'ël mudë nanabánil. ⁵ Perë lë'ël naguëdchi ldú'ul, adë nédì'il guëabrí ldú'ul con Dios. Por ni quëgdchí'bël guëquël más cashtigu dushë parë mizmë lë'ël iurë gunë më juzguë grë mieti lu juici. Dzë ni gunë më juzguë tubldí parë guëlua'a mieti na më justë; runë më juzguë manërë tubldí. ⁶ Quilli më cadë tubi mieti narunë tucarë según nabë'në mieti. ⁷ Guëne'e më vidë sin fin parë ra naná pacënci nu rianaldë rall tëchi cusë za'quë, ra naquërelde sulë parë gunë rall honrar lë'ë më, ra narianaldë tëchi cusë narialúdi'i. ⁸ Perë parë ra narunë cumplir deseo mal nananú la'ni

ldu'u rall, ra nanédi'i guëzu'bë diaguë shti'dzë më, sino más rëuu' ldu'u rall maldá, gunë më cashtigu lë'ë mënë ni; guëdchi'bë më cusë dushë guëc rall. ⁹ Runë tucarë sufrimientë dushë nu galriá ldu'u parë grë ra natsagla'guë quëhunë duldë, primërë lugar parë ra më israelitë, nu zac parë ra më nanádi'i më israelitë. ¹⁰ Perë gunë më honrar; gunë më alabar; cuedchí ldu'u grë ra narianaldë tëchi ra cusë za'quë, primërë lugar parë ra më israelitë nu zac parë ra mënë nanádi'i më israelitë.

¹¹ Dios runë tratë igual con grë mieti. ¹² Grëtë' ra naquëhunë duldë aunquë guënëdi'i rall lëy shtë Moisés, grëtë' ra mënë ni gac condenar rall sin quë rúnëdi'i cuendë lo quë rni'i lëy. Perë grë ra nanané lëy shtë Moisés nu runë ra mënë ni duldë, gac rall juzguë según narni'i mizmë lëy. ¹³ ¿Chu naza'quë lu Dios? Pues sulë el quë narunë cumplir lo quë narni'i shti'dzë më, lédëdi'i el quë narini shti'dzë më perë rúnëdi'ill cumplirin. ¹⁴ Hashtë ra nanádi'i më israelitë, nápëdi'i rall lëy shtë Moisés, perë quëhunë rall cumplir lo quë narni'i lëy sulë purquë la'ni ldu'u rall nanú tubi lëy naze'dë de Dios; lëy ni rlua'a pë na mal nu pë na za'quë. Por ni napë ra mënë ni tubi lëy narunë juzguë lë'ë rall; mizmë lë'ë rall napë rall lëy narni'i naná za'quë u lo quë naná mal. ¹⁵ Mizmë mënë ni rlua'a por conductë shtë rall, lë'ë lëy naná escritë la'ni ldu'u rall. Prupi shgabë rall na testigu na verdá ndë'ë. Mizmë shgabë rall quëhunë acusar lë'ë rall u guëlahin lë'ë rall. ¹⁶ Dzë nagunë Dios juzguë grë cusë naquëhunë mënë naga'chi, gunë mëhin por Jesucristo tal ziquë ruadi'dza diza'quë lu ra mënë.

Ra më israelitë nu lëy nabëquë'ë Moisés

¹⁷ Perë lë'ël rni'il nal më israelitë, nu rni'i ldú'ul tubldí na shcuëndël lu Dios purquë nápël lëy shtë Moisés, nu runë nadchínil de quë nal shmënë Dios. ¹⁸ Bësë'dë të lëy shtë më nu rac bë'a të pë naná mal. Nané të lo quë narac shtu'u Dios. ¹⁹ Rialdí ldú'ul ráquël guëluá'al tubi nariasédi'i shnezë Dios. Rni'i ldú'ul nal tubi llni parë ra naquëreldë lu nacahi. ²⁰ Rni'i ldú'ul nal mësë, de quë ráquël guëluá'al ra narac bé'adi'i nu ra naguënëdi'i shti'dzë Dios. Zni rni'il purquë nápël lëy naná za'quë; nahin tubi mustrë grë verdá shtë Dios. ²¹ Si talë lë'ël quëgluá'al stubi mënë ¿pëzielú adë rluá'adi'il el mizmë lë'ël? Si talë rluá'al sa'l adë naza'quë cuánëll ¿pëzielú rbaa'nël? ²² Si talë mizmë lë'ël rluá'al sa'l adë quënúdi'i tse'lë sa'll ¿pëzielú rquënu'l tse'lë mënë? Si talë mizmë lë'ël rna túshël lu ra figurë naruntsa'u mënë të gunë rall adorar ¿pëzielú rbaa'nël lo quë nanú la'ni iádu'u? ²³ Nalë nadchínil por lëy shtë Dios. Rni'il nal më za'quë purquë nápël lëy, perë quëhúnëru'ul desprëci Dios purquë adë quëhúnëdi'ill cumplir lo quë narni'i lëy. ²⁴ Por causë shtënë të, ra mënë nanádi'i më israelitë, cagni'i rall cuntrë Dios. Zni naescritë la'ni Sagradas Escrituras.

²⁵ Na verdá custumbrë shtë narchuguë partë cuerpë shtë ngulë'në, napë valurë si talë quëhúnëll cumplir lëy shtë Dios, perë si talë adë rzu'bë diaguëdi'ill grë puntë shtë lëy, iurní nal igual ziquë ra më nanádi'i israelitë. ²⁶ Nu grë ra nadë gúquëdi'i circuncidar, perë quëhunë rall cumplir lo quë naná escritë la'ni lëy, na rall lu Dios ziquë mënë nabë'në cumplir custumbrë rë'. ²⁷ ¿Pë adë rdé'edi'i të cuendë de quë ra nanádi'i më israelitë perë quëhunë rall cumplir lo quë narni'i lëy, vidë shtë rall nahin mejurë quë vidë shtë të? Gunë rall juzguë lë'ë të nanapë lëy nu custumbrë shtë circuncidar perë adë rzu'bë diaguëdi'i të mandamientë shtë lëy. ²⁸ Tubi israelitë verdadërë na el quë nabëzunë Dios ldú'ull, lédëdi'i el quë nanapë sëni shtë circuncidar. Parë gáquël shmënë Dios, nádi'in por fuërë shtë nguiu sino runë tratë shcuendë almë shtë mieti, cusë dentrë ldu'u nguiu. ²⁹ Adë gáquëdi'i hia'a shmënë më por guëzu'bë diága'a lëy, sino gáca'a shmënë më por Espíritu Santo. Pues el quë naná limpi lu Dios, nápëll hunurë shtë Dios, lédë niá'asédi'i hunurë shtë sa' nguiu.

3

¹ Iurní ¿pë provëchë napë tubi më israelitë? u ¿pë rllui'i custumbrë parë riuguë partë cuerpë shtë nguui? ² Pues ra mënë israelitë napë rall más quë los de más mënë. Primërë lugar, Dios bëdë'ë më shti'dzë më parë ra më israelitë. ³ Perë rna'bë di'dza lu të ¿lla gac si talë bëldá rall adë gualdídi'i ldu'u rall shti'dzë më? ¿Pë por ni adë gunë më cumplir shti'dzë më? Aquëdi'i. ⁴ Al contrari, quëhunë Dios verdá aunquë grëtë' ra nguui na bishi. Pues Sagradas Escrituras rni'i de Dios:

Guëlua'a nal verdá por lo quë narní'il.

Adë chu guëdchí'bëdi'i galquiá lul iurë guená mënë lo quë nabé'nël.

⁵ Perë tal vez guëni'i tubi nguui: “Si talë lë'ë duldë naquëhuna, rllui'i parë guëlua'a más quë Dios na verdá, nádi'i më za'quë si talë gúni' cashtigu na”. Ni na ziquë runë mieti llgabë. ⁶ Aquëdi'i bëchi, purquë si adë gúnëdi'i më juzguë duldë shtë hia'a, tampusquë adë rúnëdi'i tucarë gunë më juzguë los de más mënë narëta' lu guë'dchiliu.

⁷ U si talë guëni'il: “Bishi shtëna, bë'nin parë rlua'a verdá shtë Dios nu bë'nin parë gunë mënë alabar lë'ë më”; u rni'il: “¿Pëzielú gunë më juzguë na ziquë los de más pecadurë?”

⁸ Aquëdi'i bëchi, purquë si talë zni nahin, cha guëdë'na'a duldë të parë más gunë mieti alabar lë'ë më. Pues nanú mënë bishi narni'i de quë zni quëglua'a na'a. Justë na gac condenar ra mënë ni.

Grë hia'a nadápa'a duldë

⁹ ¿Pë guëni'i hia'a? Ra më israelitë ¿gu na rall más allegadë lu Dios? Aquëdi'i, purquë hia guni'i hia'a de quë grë mënë na rall pecadurë, tantë më israelitë nu zac ra nanádi'i më israelitë. Grë hia'a nadápa'a duldë. ¹⁰ Sagradas Escrituras rni'i:

Ni tubi më za'quë nídi'i; ni por tubi mënë.

¹¹ Nídi'i chu riasé; nídi'i chu rguili Dios.

¹² Grëtë' rall bëniti rall shnezë Dios. Grëtë' na rall ziquë cusë nadë rlluí'idi'i.

Ni tubi adë chu nádi'i më za'quë, ni por túbidi'i.

¹³ Iurë ruadi'dzë rall, na ziquë tubi ba'a catë cuzë tëgüle narldi'a.

Shti'dzë rall na purë bishi.

¹⁴ Rgue rall guëc sa' rall; shti'dzë rall na venenë shtë serpientë.

¹⁵ Nalë listë na rall parë quini rall sa'll.

¹⁶ Ancalë ria rall, rsëdchini galriá ldu'u nu galërzac zi.

¹⁷ Adë guënëdi'i rall nezë za'quë catë rbedchí ldu'u mënë.

¹⁸ Adë nápëdi'i rall rëspëti lu Dios, cumë rúnëdi'i importë parë lë'ë rall lo quë nacagni'i Dios.

¹⁹ Rdë'ë hia'a cuëndë grë lo quë narni'i lëy shtë Moisés, na parë ra mënë nabé'në recibir lë'ë lëy të parë grëtë' ra mënë guëc dchi delantë lu më nu parë grë mieti gac bë'a rall napë rall faltë delantë lu më. ²⁰ Nídi'i mudë gac tubldí shcuëndë nguui delantë lu Dios por más quë rúnëll cumplir puntë shtë lëy, purquë lëy rllui'i sulamëntë parë gac bë'a hia'a lo quë na mal delantë lu Dios.

Gac salvar nguui si talë rialdí ldu'i shti'dzë Dios

²¹ Iurne' quëglua'a Dios stubi nezë parë gac tubldí shcuëndë mieti lu më, lédëdi'i por gunë nguui cumplir grë puntë shtë lëy. Mizmë lëy con ra di'dzë shtë ra profetë, cagni'i lla gunë më salvar ra pecadurë. ²² Manërë narunë Dios parë gac tubldí shcuëndë nguui lu më nadë más si talë rialdí ldu'u nguui shti'dzë Jesucristo. Ndë'ë na parë grë ra narialdí ldu'i shti'dzë më, tantë parë më israelitë igual parë mënë nanádi'i më israelitë. ²³ Pues grëtë' ra mënë napë rall duldë. Grë mietë runë faltë gac rall za'quë ziquë na Dios. ²⁴ Perë Dios bë'në tubi favurë ru'bë; na tubldí shcuëndá'a manërë ndigá por lo quë nabé'në Cristo Jesús. Gudilli më con mizmë rënë shtëhi' parë gac salvára'a. ²⁵ Dios bëcuezë më Cristo; galguti shtë Jesús bë'në më nadzë'ë galguti shtë hia'a. Iurne' gáca'a perdunë si talë rialdí ldu'u hia'a lë'ë më de verdá. Bë'në Dios zni parë guëlua'a më de quë na më justë; pues

adë bé'nëdi'i më cashtigu ra mënë nabë'në duldë tiempë más guahietë. Bëga'a ldu'u më lë'ë rall. ²⁶ PUES iurne' bëlua'a më lu ra mënë, na më justë të gac bë'a mieti quëhunë më tubldí tubldí aunquë grë mieti napë rall duldë. Natubldí shcuendë nguii lu Dios si talë rialdí ldu'i shti'dzë Jesús.

²⁷ ¿Pë nadápa'a parë runë nadchínia'a? Niétiquë. ¿Pëzielú? purquë tubldí na shcuénda'a lu më sulamëntë purquë rialdí ldu'u hia'a shti'dzë më de verdá. ²⁸ Zni clarë rlua'a iurne', lë'ë nguii nasalvárëll si talë rialdí ldu'i shti'dzë më, lédëdi'i purquë quëhunë nguii cumplir puntë shtë lëy.

²⁹ ¿Ni mudë Dios na Dios shtë më israelitë sulamëntë? Aquëdi'i; también na më Dios shtë ra nanádi'i më israelitë. ³⁰ Na më Dios; runë më tubldí shcuendë mieti si talë rialdí ldu'u rall shti'dzë më. Rúnëdi'i importë si riuguë partë shcuerpë rall u adë rúnëdi'i rall cumplir custumbrë ni. ³¹ Por di'dzë rë' ¿pë cagni'i hia'a adë rllu'ídi'i lëy? Aquëdi'i; más bien quëgni'ia'a másru'u firmë valurë shtë lëy.

4

Abraham gualdí ldu'i shti'dzë Dios

¹ ¿Pëllë guëni'i hia'a shcuendë shtë Abraham, shtadë guélú hia'a? ¿Pëzielú gúqui' më za'quë lu Dios? ² Primëre puntë, si talë natubldí shcuéni' lu Dios purquë bé'ni' cumplir obrë za'quë, iurní nápi' rsunë gac nadchíni'; perë lédë delantë lu Diósëdi'i. ³ ¿Pë rni'i Sagradas Escrituras? "Abraham gualdí ldu'i shti'dzë Dios nu guni'i Dios tubldí na shcuendë Abraham lu më". ⁴ PUES iurne' si tubi nguii quëhúnëll tubi dchi'ni lu lamë, rguilli lamë pagu, lédëdi'i ziquë regalë sino quë ziquë narunë tucarë ca'a nguii. ⁵ Perë el quë adë rúnëdi'i obrë za'quë perë rialdí ldu'i shti'dzë Dios, el quë narunë natubldí shcuendë nguii, nguii ni na më za'quë lu Dios, sulë por galrialdí ldu'i shtëni'. ⁶ También zni guni'i David tiempë guahietë de quë dichusë na nguii, el quë Dios runë recibir ziquë mënë za'quë, lédëdi'i purquë bë'në nguii ni obrë za'quë. ⁷ Guni'i David: Rquitë ldu'u ra nabë'në Dios perdunë nu bëca'chi më duldë shtë rall.

⁸ Rquitë ldu'u nguii naná lë'ë Dadë adë guëdchí'bëdi'i galquiá cuntrë nguii por duldë nabë'në nguii.

⁹ ¿Pë rni'i ldu'ul? ¿Ni'asë rquitë ldu'u më ra mënë israelitë u nu zac ra mënë nanádi'i më israelitë? PUES gunia'a, Dios bë'në tubldí shcuendë Abraham, shtadë guélú hia'a, sulë purquë gualdí ldu'i shti'dzë më. ¹⁰ Perë ¿guc bë'në më tubldí shcuendë Abraham, despuësë guriuguë partë shtë shcuérpi' u antsë? PUES antsë, lédë despuësëdi'i. ¹¹ Custumbrë religiusë ni, Abraham bé'ni' recibirin ziquë sëni de quë hia gualdí ldu'u Abraham shti'dzë më nu Dios bëca'a lë'i' ziquë nguii za'quë. Mudë rë' guc Abraham dadë shtë grétë' ra mënë naná rialdí ldu'u shti'dzë Dios de verdá, hashtë ra nadë rúnëdi'i cumplir custumbrë shtë circuncisión. ¹² Nu Abraham na shtadë ra më israelitë nanadë rúnëdi'i confiar custumbrë ni parë gac rall më za'quë lu Dios sino rialdí ldu'u rall shti'dzë më, igual ziquë bë'në Abraham antsë gúqui' circuncidar.

Bë'në Dios cumplir promësë shtëhi' purquë gualdí ldu'u ra mënë shti'dzë më

¹³ Dios bé'ni' prometer lu Abraham nu lu grétë' llëbni' Abraham de quë gunë rai' recibir gué'dchiliu ziquë herenci parë guëquërdë rai'. Bë'në më ni, lédëdi'i purquë bëzu'bë diaguë Abraham puntë shtë lëy, sino purquë gualdí ldu'i shti'dzë më. ¹⁴ Si talë sulamëntë ra nanapë lëy gunë rall recibir gué'dchiliu ziquë herenci, iurní adë lasaquëdi'i tsaldí ldu'u mieti shti'dzë më, nu promësë shtë Dios nápëdi'i valurë ¹⁵ purquë lëy nua'a cashtigu. Catë nanú lëy, nanú cashtigu parë ra nabë'nëdi'i cumplir lëy, perë catë nídi'i lëy, nídi'i mudë parë runë mënë cuntrë lëy.

¹⁶ Por ni lë'ë promësë naguni'i Dios lu Abraham, gac cumplirin ziquë tubi favurë parë ra narialdí ldu'i shti'dzë më. Manërë ni ra cusë za'quë shtë më, na parë grë llëbni' Abraham, lédë ni'asëdi'i parë ra narianaldë tëchi lëy sino también parë ra narialdí ldu'i

shti'dzë Dios mizmë manërë ziquë gualdí ldu'u Abraham. Quiere decir, lo quë nabë'në më prometer lu Abraham, nahin tubi favurë; guëdchinin ndigá parë grë ra narialdí ldu'i shti'dzë më. Pues Abraham na shtáda'a, grétë' hia'a. ¹⁷ Ni na lo quë narunë cuntienë Sagradas Escrituras. Rni'in de quë bë'në më lë'ë Abraham ziquë shtadë guë'lú zihani naciuni. Gunë më recibir grë ra mënë narialdí ldu'i shti'dzë më mizmë manërë ziquë gualdí ldu'u Abraham. Dios napë më pudërë parë cua'ñi më ra tëgulë, nu cagni'i më shcuendë cusë naguër gac ziquë hia gudëdin.

¹⁸ Iurë guni'i Dios lu Abraham de quë gáqui' shtadë zihani naciuni, gualdí ldu'u Abraham shti'dzë më aunquë hia gú'shi'; gulézi' gac cumplir shti'dzë më. Nu gac cumplir shti'dzë më; llëbni Abraham adë chu gúnëdi'i gan guëlabë ra mënë ni. ¹⁹ Abraham adë gulézëdi'i tsaldí ldu'i shti'dzë më aunquë napë Abraham más quë tubi gahiu'a izë; mërë gáti'; nu rdé'ëi' cuendë de quë tantë lé'i' nu Sara tsé'li', hia nalé gú'shi' parë gápi' shíni'. Nunquë tsúdi'i shíni'. ²⁰ Adë bëzádi'i ldu'i sino quë gualdí ldu'i de verdá. Gulezë náldi' nu bédé'ëi' graci lu Dios antsë gac cumplir promësë ni. ²¹ Abraham gúpi' segurë sin ni tubi galërzá ldu'i de quë Dios nápi' pudërë parë gunë më lo quë nabë'në më prometer. ²² Por ni bëca'a Dios lë'ë Abraham; tubldí na shcuëndi' lu Dios, sulë purquë gualdí ldu'i shti'dzë më.

²³ Ra di'dzë: “Tubldí na shcuëndi' lu Dios purquë gualdí ldu'i shti'dzë më” adë naescrítëdi'in sulë por bien shtë Abraham ²⁴ sino también parë lë'ë hia'a naná rialdí ldu'u shti'dzë më. Gunë më tubldí shcuendë cadë túbia'a si talë rialdí ldu'u hia'a shti'dzë el quë nabëcua'ñi Jesús, Shtáda'a, ladi ra tëgulë. ²⁵ Bë'në Dios intriegu lë'ë Jesús lu galguti por causë shtúlda'a nu bëcua'ñi më lé'i' ladi ra tëgulë parë adë chu guëdchi'bëdi'i galquiá cuntrë lë'ë hia'a.

5

Bendición narsëdchini perdunë shtë Dios

¹ Zni natubldí shcuëndá'a lu Dios purquë rialdí ldu'u hia'a shti'dzë më. Iurne' rbedchí ldu'u hia'a lu më por Jesucristo Shláma'a. ² Por Cristo zuga'a hia'a lu nezë za'quë catë nanú bendición shtë Dios purquë rialdí ldu'u hia'a. Rquitë ldu'u hia'a nu dzuléza'a tiempë guená hia'a lu më; cuezënú hia'a lé'i'. ³ Nu zac rquitë ldu'u hia'a iurë nadápa'a problemë, purquë nané hia'a galërzac zi runë bien të gáca'a pacënci nu dzu hia'a más firmë lu shnezë më. ⁴ Si talë dzu hia'a lu shnezë më sin quë adë guëazë guëtëdi'ia'a, iurní nadápa'a esperansë; dzuléza'a ra cusë naguër gac. ⁵ Hia esperansë nadápa'a adë rsëdchínidi'in shtu parë lë'ë hia'a purquë nanú zihani amor naze'dë de Dios la'ni ldu'u hia'a por Espíritu Santo nabëshe'ldë Dios parë cuezënúhi' lë'ë hia'a. ⁶ Antsë lë'ë hia'a completamente adë nadápëdi'i hia'a esperansë; perdidë na hia'a, perë bëga'a iurë nabë'në Dios punërë, iurní guti Cristo por grë ra nanapë duldë. ⁷ Nádi'i sencigi tubi de lë'ë hia'a gátia'a por tubi mënë, ni siquierë por tubi mënë za'quë; u tal vez nanú ejemplë gapë nguii valurë gáti' shlugar sáhi' naná demasiadë naza'quë. ⁸ Perë claramente bëlua'a Dios de quë rac shtu'u më lë'ë hia'a purquë Cristo guti shlugára'a; dzë ni todavía na hia'a pecadurë. ⁹ Bë'në Dios recibir lë'ë hia'a; tubldí na shcuëndá'a lu më por galguti shtë Jesús. Más segurë iurne', gac salvára'a de grë cashtigu dushë naguëshe'ldë Dios guëc mënë mal. ¹⁰ Antsë gúca'a enemigu shtë Dios; bédé'na'a cuntrë lë'ë më, perë bë'në më të gáca'a amigu shtëhi'; nadápa'a paz por galguti shtë shini më. Iurne' mucho más segurë gáca'a salvar por lë'ë më; cuezënúhi' lë'ë hia'a; unidë na hia'a con lë'ë më. ¹¹ Más de ni, nalé rquitë ldu'u hia'a iurne' nu rdé'na'a alabar Dios por lo quë nabëlua'a Jesucristo Shláma'a, el quë nabë'në të gáca'a amigu shtë Dios.

Comparaciuni Adán nu Cristo

¹² Zni gac, por tubsë nguii bidchini duldë lu gué'dchiliu. Hia de tëchi ni ze'dë naldë galguti. Hia bédchini cashtigu shtë galguti parë grë mënë narëta' lu gué'dchiliu

purquë grëtë' rall bë'në rall duldë. ¹³ Antsë bëquë'ë Moisés lëy shtë Dios, nanú duldë lu guédchiliu, perë adë bé'nëdi'i më cashtigu ra mënë según lëy purquë nídi'i lëy iurní. ¹⁴ Perë sin quë adë guëté'dëdi'i, dizdë tiempë shtë Adán hashtë Moisés, nanú galguti. Grë mënë guti aunquë adë bé'nëdi'i rall mizme duldë nabë'në Adán nanadë bëzu'bë diáguëdi'i mandadë shtë Dios. Adán na tubi muestrë shtë më, el quë nanapë quë guédchini.

¹⁵ Perë favurë nabë'në Dios parë lë'ë hia'a ndigá, na más llëru'bë quë duldë nabë'në Adán. Por duldë shtë tubsë nguiu, bédchini galguti parë grë mënë, perë por galrac shtu'u shtë Dios nu favurë shtë Jesucristo, be'dë guédchini vidë sin fin parë zihani mënë. ¹⁶ Pues resultatë shtë favurë nabë'në Dios, na más llëru'bë quë resultatë shtë duldë nabë'në Adán. Fin shtë duldë nabë'në Adán, na guc condenar grë mënë, perë fin shtë favurë nabë'në Dios, bédchinin despuësë zihani izë. Favurë ni napë resultatë naná adë nídi'i condenación parë pecadurë. ¹⁷ Bédchini sentenci shtë galguti parë grë mieti purquë tubsë nguiu bë'në duldë, perë parë el quë narunë recibir favurë shtë Dios, el quë narunë recibir perdunë shtë më ziquë regalë, guënbë'a nguiu ni juntë con Jesucristo. Sulë por tubsë nguiu, Jesucristo, gac salvára'a. ¹⁸ Ziquë por tubsë nguiu nabë'në duldë nu por ni nacondenadë grë mieti, también por tubsë nguiu, por lo quë nabë'në Jesucristo, gunë Dios recibir grë mieti ziquë mënë za'quë naná tubldí shcuendë lu më të parë guëbani rall parë siemprë. ¹⁹ Quiere decir, por tubsë nguiu nanadë bëquë diáguëdi'i shti'dzë Dios, cantidá mënë na rall pecadurë, perë por tubsë nguiu nabë'në cumplir shti'dzë më, cantidá mënë gac rall mënë za'quë delantë lu Dios sin ni tubi demandë en cuntrë lë'ë rall.

²⁰ Bëdë'ë Dios lëy lu Moisés të parë másru'u guëdalë duldë, perë catë bëdalë duldë, ndë nanú más favurë ru'bë shtë Dios; más rlua'a rac shtu'u më ra mënë. ²¹ Zni guquin; antsë grë mieti nanú bajo ordë shtë duldë, nu por maldá nabë'në mënë guti rai', perë iurnë favurë shtë Dios rnibë'a, con resultatë gac mënë sin duldë delantë de Dios. Gac salvar rall siemprë por Jesucristo Shláma'a.

6

Hia gútia'a parë duldë

¹ ¿Pë guëni'i hia'a iurnë'? ¿Guédé'na'a duldë të parë guëlua'a Dios másru'u rac shtu'u më lë'ë hia'a? ² Aquëdi'i. Hia bëru'u hia'a nezë mal catë nanú galguti eternë. ¿Llallë guëabrí hia'a stubi parë nezë ni? Hia gútia'a parë duldë. ³ ¿Pë adë riasédi'i të de quë grë lë'ë hia'a naná unidë con Jesucristo, también nadápa'a partë galguti shtëhi'? ⁴ Por ni iurë bëriubë nisa'a, runë significar nadápa'a partë mizme galguti shtë Jesús nu ziquë guashtë më ladi ra tëgulë por pudërë ru'bë shtë Dadë Dios, zni runë tucarë guëbânia'a manërë cubi con pudërë shtëhi'.

⁵ Si talë na hia'a unidë con Cristo nu con galguti shtëhi', zni zac gáca'a ziquë lë'ë më iurë tsashtë hia'a ladi ra tëgulë. ⁶ Rac bë'a hia'a vidë mal nanabânia'a antsë, guti juntë con Cristo lu cruz të parë jamás guësínidi'i duldë lë'ë hia'a lu maldá. Zni gápa'a libertá të guënbë'adi'i duldë lë'ë hia'a ⁷ purquë grë ra naguti, lë'ë duldë nápëdi'in ni tubi pudërë parë nguiu ni. ⁸ Si talë gutinú hia'a Jesucristo, rialdí ldu'u hia'a de quë guëbaninú hia'a lë'ë më. ⁹ Nanë hia'a Cristo guashtëhi' ladi ra tëgulë; hia jamás adë guëabrídi'i gati më. Hia gualú pudërë shtë galguti parë lë'ë më. ¹⁰ Por galguti shtë më, bédë'ë më fin con pudërë shtë duldë; jamás gáti', perë iurnë nabani më; unidë náhi' con Dios parë siemprë. ¹¹ Mizme manërë gulë bë'në tratë duldë nananú la'ni ldú'ul ziquë cusë naguti, nu gulë gubani tubi vidë cubi, mënë naquëgdë'në cumplir voluntá shtë Dios purquë unidë na të con Jesucristo Shláma'a.

¹² Por ni adë rdé'ëdi'i të sí guënbë'a duldë lë'ë të. Nanú deseo mal la'ni cuerpë shtë të; cuerpë ni napë quë gáti', perë adë gúnëdi'i të cumplir lo quë narac shtu'u duldë gunë

të. ¹³ Nu adë rdé'edi'i të sí parë ni tubi partë cuerpë shténël gúni' duldë, ni tubi partë guézú'bë diáguëdi'i deseo mal. Mejurë gulë bë'në intriegu cuerpë shtë të lu Dios, purquë na të ziquë mënë naná guti perë bëabrí guëbani të stubi. Gulë bë'në intriegu grë partë shcuérpël lu Dios, cadë tubi partë cuerpë gaquin ziquë tubi trashtë parë dchi'ni za'quë shtë më ¹⁴ purquë duldë adë nádi'in shlámël, adë nádi'il bajo ordë shtë lëy sino bajo ordë shtë Dios naquëhunë zihani favurë parë lë'ël.

Comparaciuni shtë el quë narunë sirvë tubi lamë

¹⁵ ¿Pë runë cuntienë ndë'ë de quë nanú permisi guédé'na'a duldë purquë adë nádi'i hia'a bajo ordë shtë lëy sino bajo ordë shtë Dios? Aquëdi'i. ¹⁶ Lë'ë të nanë të bien, el quë narnibë'a lë'ël nu rzu'bë diáguël shti'dzi', nall lamë shténël. Znít'i nahin si talë rzu'bë diáguël deseo mal naze'dénú galguti u si talë rzu'bë diáguël shti'dzë Dios parë guëbánil tubi vidë za'quë. ¹⁷ Dushquilli Dios; antsë lë'ë të na muzë shtë duldë perë iurne' na të muzë shtë Dios. Bëzu'bë diaguë të con guëdubinú ldu'u të enseñansë nabë'në të recibir. ¹⁸ Dzë ni bë'në më librar lë'ë të lu pudërë shtë duldë nu bë'në më parë gac të mënë narianaldë nezë za'quë. ¹⁹ Cagní'ihia comparaciuni rë' të parë más nasesë tsasé të. Ziquë más antsë bë'në të intriegu shcuerpë të parë cusë dzabë, hashtë bë'në të cumplir grë duldë naná cuntrë lëy shtë Dios, iurne' gulë bë'në intriegu shcuerpë të parë cusë naná tubldí delantë lu Dios, con fin gac të mënë santu.

²⁰ Iurë lë'ë të todavía bëzu'bë diaguë të duldë, iurní adë nápëdi'i të libertá parë gunë të sirvë Dios. ²¹ ¿Pë provëchë gulú të de ra cusë mal, cusë nabë'në të antsë perë iurne' rtu lu të por duldë ni? Fin shtë duldë ni na galguti parë ra narianaldë tëchi cusë mal ni. ²² Perë iurne' na të librë; ra cusë ni adë rnibé'adi'i lë'ë të, sino quë na të muzë shtë Dios parë gunë të cumplir voluntá shtë më. Ndë'ë sí, napin provëchë. Primërë napë të vidë sagradë narëuu' ldu'u Dios nu despuësë guëquërdénú të lë'ë më parë siembrë. ²³ Lúniquë pagu narguilli duldë parë ra narunë duldë, na galguti, perë regalë shtë Dios na vidë sin fin por Jesucrito Shláma'a.

7

Comparaciuni shtë nabëtsë'a

¹ Bëchi, lë'ë të narac bë'a lëy shtë Dios, rdë'ë të cuendë lo quë narni'i lëy runë tucarë gunë mieti cumplir hashtë gati mieti. ² Por ejemplë, tubi na'a casadë nali'bi' con tsé'li' por lëy hashtë gati tsé'li' perë iurë gati tse'lë na'a, iurní na na'a librë. Lë'ë lëy shtë galcasadë hia adë rúnëdi'i obligar lë'ëll. ³ En cambi si talë na'a ni guécá'all stubi nguiu mientras lë'ë tsé'li' nabani, iurní quëhúnëll duldë adulteri; perë si talë tse'lë na'a guti, lë'ë lëy nali'bi na'a con tsé'li', hia nápëdi'in pudërë parë lë'ëll nu si talë ca'a na'a ni stubi nguiu, hia adë nádi'in duldë.

⁴ Zni zac na lë'ë të bëchi la sahia, na të ziquë tubi na'a naguti tsé'li'. Antsë gac të unidë con lëy shtë Moisés, perë iurne' por gac unidë të con Cristo lu cruz, iurne' adë rnibé'adi'i lëy lë'ë të sino rnibë'a Cristo lë'ë të, el quë naguesté ladi ra tégulë. Zni gac të parë guëquërdë të tubi manërë santu. ⁵ Antsë iurë guanálda'a tëchi deseo mal naguc shtu'u cuerpë shtë hia'a, cusë nabédé'na'a purquë lëy bë'në prohibëhin; cusë mal ni bësini lë'ë hia'a lu duldë, grë partë shtë shcuérpa'a. Bë'në duldë parë gua'a lë'ë hia'a lu galguti. ⁶ Perë bë'në Dios parë adë nápëdi'i lëy pudërë subrë lë'ë hia'a. Gútia'a parë lëy nanapë lë'ë hia'a ziquë muzë shtëhin të parë guédé'na'a sirvë Dios con libertá, lédëdi'i ziquë tubi naná bajo ordë shtë lëy sino tubi manërë cubi según Espíritu Santo.

Duldë nananú la'ni ldua'a

⁷ ¿Pë guëni'i hia'a de ndë'ë, de quë lë'ë lëy na mal? Aquëdi'i. Adë nádi'i lëy cusë mal purquë por lo quë naná escritë la'ni lëy, runguë bé'ahia faltë nanapa. Por ejemplë, sin lëy nunquë adë guédé'édia'a cuendë de quë na duldë iurë rzebi ldua'a pë shtë mënë, purquë

naescritë: “Adë sébidi'i ldu'ul pë shtë mënë”. ⁸ Por lo quë narni'i mandamientë, lë'ë duldë bë'në gan; bësédchinin zihani deseó mal la'ni ldua'a. Pues catë nídi'i lëy adë rac bé'adi'i mieti pë na duldë. ⁹ Tubi tiempë más antsë, adë bédé'édia'a cuendë pë rni'i lëy; contentë nabania; perë iurë bënguë bé'ahia pë rni'i lëy, guc bé'ahia de quë napa duldë, de quë runë tucarë gatia parë siempër. ¹⁰ Lëy naná designadë parë guëne'e vidë parë na, bëaquin ziquë tubi sentënci parë gatia. ¹¹ Bësigué duldë na. Duldë bë'në provëchë tē parë guësédchini mandamientë galguti parë na con resultadë bëna duldë nu nahia ziquë tubi naguti.

¹² Pues grë lëy con mandamientë shtë më na santu; na rahin justë nu za'quë. ¹³ Rna'bë di'dza ¿tubi cusë za'quë bësédchini galguti parë na? Aquëdi'i, sino duldë bia'a na lu galguti. Bë'në dchi'ni duldë cusë za'quë parë bësédchinin galguti. Zni rlua'a lla na duldë, demasiadë mal. Por mandamientë shtë Dios, rac bë'a hia'a blac fier na duldë.

¹⁴ Rdë'ë hia'a cuendë de quë lëy na santu perë na, nahia mal; quëhuna cumplir deseó mal nananú la'ni ldua'a por duldë naná ziquë lamë shtëna. ¹⁵ Lë'ë duldë naruna, nanëa adë nazá'quëdi'in perë lo quë nadë rac shtú'udia'a, ni quëhuna; lo quë narac shtu'u guna, ni adë rúnédia'a cumplir. ¹⁶ Zni si talë quëhuna lo quë nadë rac shtú'udia'a, nahia de acuerdë de quë tubldí na lëy shtë Dios. ¹⁷ Pues adë nádia'a naquëhunë ra cusë mal sino duldë nananú la'ni ldua'a, quëhunin cusë mal ni. ¹⁸ Rdé'ëhia cuendë de quë la'ni ldua'a nídi'i cusë za'quë. Rac shtua'a guna bien perë adë nápédia'a fuersë parë guna cumplir. ¹⁹ Adë rúnédia'a cumplir ra cusë za'quë narac shtua'a guna, sino lë'ë duldë nadë rac shtú'udia'a, ni sí, quëhuna cumplirin. ²⁰ Iurne' si quëhuna lo quë nadë rac shtú'udia'a, lëdë nádia'a naquëhunin sino duldë nananú la'ni ldua'a, quëhunin ra cusë mal. ²¹ Zni nahin iurë rac shtua'a guna bien, sulë mal runa. ²² Perë por partë shtë espíritu la'ni ldua'a, nalé rquitë ldua'a con lëy shtë Dios ²³ perë la'ni shcuërpa nanú stubi pudërë naná runë cuntrë cusë za'quë. Nahia ziquë prësi shtë pudërë mal ni nananú la'ni shcuërpa.

²⁴ Prubi de na. ¿Chu guëne'e libertá parë guna gan lu duldë nanua'a na lu galguti? ²⁵ Rdé'ëhia graci lu Dios purquë bë'në më librar na lu pudërë shtë duldë nananú la'ni ldua'a. Bë'në mëhin por Jesucristo, Shláma'a. La'ni ldua'a rac shtú'uhia guna cumplir ra mandamientë shtë Dios, perë shcuërpa runë cumplir mal deseó narsédchini duldë.

8

Bendición narsédchini Espíritu Santo

¹ Pues iurne' adë gúnëdi'i Dios condenar ni tubi naná unidë con Cristo Jesús ² purquë Espíritu Santo rne'e vidë sin fin por lë'ë më. Bëlá më na de duldë con sentënci naná gatia. ³ Lo quë lëy adë rúnëdi'i gan; nápëdi'in pudërë parë gunë compañi lë'ë hia'a tē guëdé'na'a cumplir lëy; débil na shcuërpa'a. Perë Dios sí, bëshe'ldë më shini më con cuerpë shtë nguiu; bédchini Jesús parë guëdchisúhi' duldë; bë'në më condenar duldë nananú la'ni ldu'u mieti. ⁴ Zni bë'në më tē parë guëdé'na'a cumplir lo quë narnibë'a lëy. Cagnia'a shcuendë ra nardë'ë sí parë guësé Espíritu Santo lë'ë rai' nu adë rúnëdi'i rall cumplir deseó mal nananú la'ni ldu'u rai'.

⁵ Grëtë' el quë narianaldë tēchi cusë mal, conductë shtë rall na mal; perë el quë narianaldë tēchi cusë shtë Espíritu Santo, runë rall cumplir lo quë narac shtu'u Dios. ⁶ El quë narianaldë tēchi cusë mal, gáti' perë el quë narianaldë ra cusë za'quë shtë Espíritu, nápëll vidë verdadërë nu cuedchí ldu'ull. ⁷ Grë ra narianaldë tēchi deseó mal, na rall enemigu shtë Dios purquë adë nédi'i guëzu'bë diaguë rall shti'dzë më. Adë ráquëdi'i guëzu'bë diaguë rall shtí'dzi'. ⁸ Por ni ra narunë intriegu mizmé lë'ë rall lu duldë, adë rquítëdi'i ldu'u rall Dios.

⁹ Perë lë'ë tē adë rianáldëdi'i tē tēchi deseó mal la'ni ldu'u tē sino rnibë'a Espíritu Santo lë'ë tē si talë verdá quëbezë Espíritu Santo la'ni ldu'u tē. Grë ra nanápëdi'i Espíritu shtë Cristo, nádi'i rall shmënë Cristo. ¹⁰ Perë si talë Cristo cuezënúhi' la'ni ldu'u tē aunquë

shcuerpë të gati por causë duldë, espíritu shtë të napë vidë eternë purquë tubldí na shcuendë të lu Dios. ¹¹ Si talë lë'ë Espíritu nabëcua'ñi Jesús ladi ra tēgulë, cuezēnúhi' lë'ë të, mizmë më ni guēne'e vidë parë cuerpë shtë të, cuerpë naná destinadë parë gati. Gunë Dios ni por Espíritu shtë më naquēbezēnú të.

¹² Por ni bëchi, lë'ë deseó mal nananú la'ni ldu'u hia'a, adë nápēdi'in ni tubi pudērë ni derechë parë guédé'na'a cumplir ra cusë ni ¹³ perë si talë tsagla'guë gunë të ra cusë mal, gati të. En cambi si talë por pudērë shtë Espíritu Santo guédé'ël fin con ra cusë mal narúnël, iurní guébánil parë siemprë.

¹⁴ Si talë quēgsé Espíritu Santo lë'ël, nal shini Dios. Sulë mēnē ni na legítimē shini më. ¹⁵ Lë'ë Espíritu nabē'nē të recibir, nádí'i' Espíritu shtë galērzac zi parë rdzēbē të lúhi' stubi, sino bē'nē të recibir Espíritu narunë parë gac të shini Dios nu por Espíritu ni rná'ba'a lúhi': "Nal Dios, Shtadë na'a". ¹⁶ Mizmë Espíritu ni na testigu juntë lo quë narni'i ldu'u hia'a de quë na hia'a shini Dios. ¹⁷ Na hia'a shini Dios nu quēhunë më tratë lë'ë hia'a ziquë shini më; juntë con Cristo nadápa'a derechë guēca'a hia'a lo quë nanapë më. Si talë rzac zi hia'a juntë con Cristo, también guédápa'a partë con lë'ë më iurë gunë Dios honrar shíni'.

¹⁸ Parë na grētē' galērzac zi shtë tiempē ne', adë rúnēdi'in comparar con cusë za'quë nu hunurë naguédápa'a despuēsë, ¹⁹ purquë grē lo quë nabēntsa'u Dios, quēbezin con llēru'bē deseó parë iurë gunë Dios honrar grē ra shini më. ²⁰ Grē cusë napë quë tsalú, lédēdi'i por prupi voluntá shtënin sino por voluntá shtë Dios naná bēntsa'u grētē' cusë. Perë bēntsa'u më ra cusë ni con segurë de quë gac cambin ²¹ purquë lo quë nabēntsa'u më, gunë më librar të parë adë tsalúdi'in; adë rú'dzēdi'in, sino gapin partë juntë con ra shini më iurë gunë më librar lë'ë rai'. ²² Rdē'ë hia'a cuendë guēdubi cusë nabēntsa'u më riá ldu'in nu ru'nin ziquë tubi na'a nanapë dudurë shtë nagalë shíni'. Zni na guédchiliu hashtë nedzë. ²³ Lédē niá'sēdi'i ra cusë nabēntsa'u Dios riá ldu'u hashtë gac cumplir tiempē, sino nu lë'ë hia'a, aunquë nadápa'a Espíritu cumë sēni de lo quë guédé'na'a recibir despuēsë, riá ldu'u hia'a demasiadë; dzuléza'a nia'a ca iurë guēca'a më lë'ë hia'a nu gac cambi shcuérpa'a parë adë gátidi'ia'a stubi jamás. ²⁴ Gúca'a salvar con esperansë tubi dzë gunë më cambi shcuérpa'a, perë todavía rnádi'i hia'a lo quë narbéza'a. Lo quë rna hia'a rquí'nidi'i dzuléza'ahin ²⁵ perë si talë dzuléza'a lo quë nadë chu rnádi'i, iurní con pacēnci dzuléza'a.

²⁶ Nadápa'a esperansë; nu Espíritu Santo quēhúni' compañi lë'ë hia'a catë adë ráquēdi'i hia'a. Pues adë rac bē'adi'i hia'a lla guēná'ba'a lu Dios, perë lë'ë Espíritu Santo quēhúni' ruēguë lu Dios por lë'ë hia'a. Quēhúni' ruēguë lu më con bē nadë gúnēdi'i gan shtí'dza'a guēni'i pē runë cuntienë. ²⁷ Nu Dios el quë nané grē shgába'a, riasé më grē di'dzë shtë Espíritu Santo purquë lë'ë Espíritu canihúni' ruēguë de acuerdë con voluntá shtë Dios. Quēhunë më ruēguë lu Dios por grē ra narialdí ldu'i shtí'dzë më.

Na hia'a más quë narunë gan

²⁸ Nané hia'a grē cusë quēac parë bien shtë ra mēnē narac shtu'u më de verdá, ra nagulé Dios según voluntá shtë më, ²⁹ purquë grētē' nabēnguë bē'a Dios dizdë antsë, bē'nē më destinar lë'ë rai' të parë gac rai' ziquë shini më nabērulé Jesús parë gac Jesús el quë nagunë recibir más hunurë entre grē ra sáhi'. ³⁰ Grē ra nagulé Dios, gac destinar rai'; ni guna'bē më lë'ë rai'. Ra mēnē naná guna'bē më, bē'nē më të gac tubldí shcuendë rai' lu më. Na rai' justë; bē'nē më parë guēquērdēnú mēnē ni Jesucristo lu gube'e.

³¹ ¿Pë más guēni'i hia'a? ¿Si Dios nanú favurë de lë'ë hia'a, chull gunë gan lu hia'a? ³² Dios voluntariamente bē'ni' intriegu prupi shini më parë gátí' shlugára'a. Bē'nē më intriegu shini më lu galguti të gac salvára'a. ¿Lallë gunë më negar guédé'ë më los de más cusë za'quë? hia quë cuezēnú shini më lë'ë hia'a. ³³ ¿Chull guédchi'bē demandë lu Dios cuntrë ra nagulé më? Ni túbidi'i; Dios quēhunë tubldí shcuénda'a lu më. ³⁴ ¿Chull gunë

condenar lë'ë hia'a? Ni túbidi'i. Cristo gúti' nu zac guashté më ladi ra tégulë nu quëbezë më lugar shtë pudërë juntë con Dios nu quëhunë më ruëguë por lë'ë hia'a. ³⁵ ¿Chull gunë gan parë guëdchisú amor shtë Cristo parë lë'ë hia'a? Ni túbidi'i. Masiá rzunalde mëne lë'ë hia'a; si talë rguini mëne lë'ë hia'a, u si nanú problemë u galërzac zi; masiá runë faltë naguëdáuha'a u runë faltë shába'a; si talë zuga'a hia'a lu peligrë, ni tubi cusë gúnëdi'i gan guëdchisú amor shtë Cristo de lë'ë hia'a. ³⁶ Sagradas Escrituras rni'i:

Nadzú hia'a nu na hia'a dispuestë gátia'a grë ra dzë purquë na hia'a shmënë më.

Quëhunë mëne tratë lë'ë hia'a cumë tubi lli'li lu ra narguini lë'ë ma.

³⁷ Perë entrë grë cusë rë', na hia'a mëne narunë gan lu grë cusë mal por Jesucristo el quë narac shtu'u lë'ë hia'a. ³⁸ Znít'i, napa segurë de quë ni tubi cusë guëguquë lë'ë hia'a de Dios, el quë narac shtu'u lë'ë hia'a; ni por galguti, ni por tubi nanabani iurne', nilë por ra ianglë, nilë por grë ra narnibë'a lu gube'e, ni por lo quë naguër guëdchini nu nilë por nananú iurne' ³⁹ nilë lo quë naná guia'a, ni por lo quë nananú guetë, ni por stubi clasë pudërë nananú la'ni gué'dchiliu, gáquëdi'i guëguquë lë'ë hia'a lu amor shtë Dios, amor nabëlua'a më lu hia'a por Cristo Jesús Shláma'a.

9

Gulë Dios ra mëne israelitë

¹ Cagnia'a verdá cumë shmënë Cristo nanahia; quëbezënú Espíritu Santo na, nu mizmë shgaba quëhunë testificar ruadi'dza verdá. ² Nalë nahia tristë nu riá ldua'a; se intiende quëhuna sufrir la'ni ldua'a por sahia, ra më israelitë. ³ Nahia dispuestë gunë më condenar na si talë por ni gac salvar ra sahia, ra mëne naná më ladza. ⁴ Lë'ë rai' na rai' më israelitë; gudili Dios lë'ë rai' tē gac rai' shini më. Bëlua'alú llni lu rai', llni naze'dë de Dios. Ra conveñi nu promësë nu lëy shtë Dios, bë'në rai' recibir. Bë'në rai' recibir ordë lla rac shtu'u Dios gunë rai' adorar Dios la'ni iádu'u. ⁵ Lë'ë rai' na llëbni shtadë guëlü hia'a nu de lë'ë rai', según nardchini mëne lu gué'dchiliu, gulë Cristo el quë nagulé Dios parë guëribë'ai'. Jesucristo na Dios nu runë tucarë grë mieti gunë rall alabar lé'i'. Benditë na më parë siempër. Amén.

⁶ Quëgní'idia'a de quë adë bë'nëdi'i Dios cumplir shtí'dzi', sino todavía napë shti'dzë më valurë parë ra mëne purquë nanú mëne nanádi'i llëbni Israel, perë gudili Dios lë'ë rai'; na rai' shmënë më. ⁷ Gudíli di' Dios grë ra llëbni Abraham parë gac rai' legítimë shini Abraham sino rni'i më lu Abraham: “Por shínil Isaac, gápël llëbni naná ra nagudilia”. ⁸ Grë ndë'ë runë cuntienë ni tubi na shini Dios sulë purquë gúlëll më israelitë, sino ra shini Dios na el quë narialdí ldu'u promësë shtë Dios. Mëne ni na de verdá llëbni Abraham. ⁹ Pues lë'ë promësë naguni'i Dios lu Abraham rni'i: “Stubi izë ziquë tiempë ne' guëabría nu Sara gápi' tubi shíni”.

¹⁰ Más de ni nanú ejemplë shtë Isaac, shtadë guëlü hia'a. Guërupë shini Rebeca na rai' shini tubsë nguui, Isaac. ¹¹⁻¹³ Ra shini Isaac nu Rebeca todavía lá'adi'i gálëdi'i rai', ni tubi mal bë'nëdi'i rai', perë guni'i Dios lu Rebeca: “Shínil naguëlü galë, gáquëll muzë parë shínil naguëdchini despuësë”. Ni na de acuerdë lo quë Sagradas Escrituras rni'i: “Guc shtua'a Jacob parë guná zá'quëdia'a lu Esaú”. Zni bëlua'a clarë Dios napë më dereché gulë më lo quë narni'i ldu'u më. El quë narac shtu'u më, rna'bë më; nídi'i importë pë cusë quëhunë rall.

¹⁴ ¿Gu runë cuntienë di'dzë rë' de quë adë nazá'quëdi'i Dios? Aquëdi'i. ¹⁵ Mizmë Dios guni'i lu Moisés: “Guna favurë parë el quë narac shtua'a; guëga'a ldua'a el quë narac shtua'a”. ¹⁶ Zni nahin, lë'ë favurë shtë Dios, zé'dëdi'in lu mëne purquë rac shtu'u mëne, nilë por lo quë naquëhunë rall sino por voluntá shtë më, el quë narga'a ldu'i mëne. ¹⁷ Nanú stubi ejemplë; la'ni Sagradas Escrituras rni'i shcuendë rëy shtë Egipto. Rni'in: “Bëzúa lé'ël ziquë rëy shtë Egipto parë guëná mëne pudërë shtëna por mudë naruna tratë lé'ël tē guini mëne narëta' lu gué'dchiliu, blac llëru'bë na pudërë shtëna”. ¹⁸ Zni

zac guëni'i hia'a napë më pacënci parë el quë narac shtu'u më, nu zac runë më të gac naguëdchi ldu'u më në según voluntá shtë më.

¹⁹ Perë guëni'il lua: “Si talë zni nahin ¿pëzielú rdchi'bë Dios demandë cuntrë nguii? ¿Chull rzutipë lu voluntá shtë Dios?” ²⁰ Perë rnia'a lul, ¿chu nal të parë rchupë dí'dzël con Dios? Nídi'i mudë gue'su guëni'i lu më në naruntsa'u gue'su: “¿Pëzielú bëntsá'ul na zndë'ë?” ²¹ Na Pablo rnia'a lu të, el quë naruntsa'u gue'su, nápëll derechë guntsá'ull cualquier cusë narni'i ldu'ull. Con mizmë benë shtë gue'su guntsá'ull tubi gue'su chulë nu especial, nu con mismë benë gactsa'u tubi cusë nadë rluá'adi'i chulë.

²² ¿Pë rni'i ldu'ul? Aunquë más antsë gac shtu'u guëlua'a Dios pudërë shtë më cuntrë ra më në nabë'në mal, bia'a ldu'u më mal mudë shtë nguii ni; pacënci gac më con ra narunë tucarë cashtigu eternë. ²³ Nu gac shtu'u guëlua'a më ra favurë ru'bë nu bendición parë lë'ë hia'a. Bëga'a ldu'u më lë'ë hia'a; bé'ni' preparar lë'ë hia'a dizdë más antsë parë guëquëreldeñú hia'a lë'ë më. ²⁴ Parë ni gulë më lë'ë hia'a, më në israelitë nu ra nanádi'i më israelitë. ²⁵ Ziquë rni'i la'ni librë nabëquë'ë Oseas:

Ra nanádi'i shmëna, gululëhia lë'ë rai' shmëna.

Lë'ë ra nadë rac shtú'udia'a antsë, ni gululëhia më në narac shtua'a.

²⁶ Mizmë lugar catë antsë guni'i Dios: “Nádi'i të shmëna”, ndë guëni'i më në: “Na të shini Dios nanabani”.

²⁷ Nu Isaías guni'i shcuendë naciuni Israel: “Aunquë nilë llëbni shtë tégulë Israel na cantidá më në ziquë iu'lli shtë nisëdu'u, nadë más bëldasë rall gac salvar ²⁸ purquë gunë më cumplir shtí'dzi' hashtë tsalú sentënci cuntrë ra narëta' lu gué'dchiliu”. ²⁹ Gaquin ziquë mizmë Isaías guni'i antsë:

Dadë shtë ra ianglë, si talë adë bé'nëdi'i më perdunë bëldá shtadë guëlu' hia'a të gátidi'i rai', pues iurne' na hia'a ziquë ra më në naguëquërelde guë'dchi Sodoma nu Gomorra.

Ra më në israelitë nu diza'quë shtë më

³⁰ ¿Pë runë cuntienë grë ndë'ë? ¿Pëllë guëni'i hia'a de quë ra nanádi'i më israelitë, ra nadë rac shtú'udi'i gunë rall cumplir lëy shtë Dios, hia nasalvar rall; tubldí na shcuendë rall lu Dios purquë gualdí ldu'u rall shti'dzë më ³¹ perë ra më në israelitë narianaldë tēchi lëy shtë më, bé'nëdi'i rall gan gac rall më za'quë lu Dios? ³² ¿Pëzielú? purquë ra më israelitë adë gualdídi'i ldu'u rall shti'dzë Dios parë gac salvar rall sino gualdí ldu'u rall mizmë lë'ë rall, u sea ra obrë za'quë nabë'në rall gualdí ldu'u rall. Zni gulaguë rall ziquë tubi narrelde guëc guë'ë. ³³ Ziquë naescritë la'ni shti'dzë Dios:

Guná, na rdchi'ba tubi nguii naná ziquë tubi guë'ë catë rrelde më në guëquin.

Na më ziquë guë'ë narunë storbë.

El quë narialdí ldu'i shti'dzë më, ni nunquë guëni'till shnézi'.

10

¹ Bëchi, lo quë narac shtua'a con guëdubinú ldua'a, lo quë narna'ba lu Dios, gac salvar ra më në israelitë. ² Nahia testigu de quë zianaldë rai' lëy shtë Dios con llëru'bë devociuni perë adë riasédi'i rall; nápëdi'i rall llni shtë Dios. ³ Adë guënédi'i rall manërë runë Dios parë gac tubldí shcuendë nguii lu më; más bien gac shtu'u rall por gunë cumplir lëy, gac rall më za'quë lu Dios. Adë nédi'i rall gunë rall recibir salvaciuni cumë favurë nabë'në më por grë mieti. ⁴ Pues parë grë ra naná rialdí ldu'i shti'dzë Dios, adë rianáldëdi'i rall tēchi lëy parë gac tubldí shcuendë rall lu më. Rac bë'a rall sulamëntë por Cristo napë nguii tratë con Dios.

⁵ Nu Moisés bëquë'ëi' gac tubldí shcuendë nguii lu Dios si talë gunë nguii cumplir lëy; guni'i Moisés: “El quë nagunë cumplir grë puntë shtë lëy, guëquitë ldu'i parë siemprë”.

⁶ Perë manërë parë gac tubldí shcuendë nguii lu Dios por fe na zndë'ë; lëdë nagánëdi'in. Adë rúnëdi'il llgabë napë quë tsépil lu gube'e parë tsagllí'il Cristo parë gac salvárël ⁷ nu adë rúnëdi'il llgabë napë quë guiétël catë nanú ra tégulë parë tsagllí'il Cristo de ndë.

Aquëdi'i. ⁸ ¿Pëllë rni'i lëy? Rni'in: “Bëdchini di'dzë parë lé'ël; hia ruadí'dzël di'dzë ni lu mënë; cabezin la'ni ldú'ul”. PUES mizmë diza'quë rë' naquëdë'në na'a predicar, rni'i de quë napë quë tsaldí ldu'u mënë shti'dzë Jesús. ⁹ Ruadí'dzë na'a de quë si talë rni'il Jesús na Dadë nanapë derechë parë guënbé'ai' lé'ël nu si talë rialdí ldú'ul de verdá de quë bëldishté Dios lé'ë Jesús ladi ra tëgulë, zac salvárël. ¹⁰ Napë quë tsaldí ldú'ul shti'dzë më parë gac tubdí shcuëndël lu Dios; con rua'l quëhúnël testificar rialdí ldú'ul Dios; por ni nasalvárël.

¹¹ Sagradas Escrituras rni'i: “Ni tubi chu narialdí ldu'i shti'dzë Dios, adë guëtúdi'i lull”. ¹² Nídi'i diferenci entrë ra më israelitë nu con ra nanádi'i më israelitë, pues mizmë Dadë Jesús na Dadë shtë grë mënë nu rne'e më sin medidë ca'a grë ra narialdí ldu'i lé'ë më. ¹³ Zni na, grë ra narna'bë Dadë Jesús parë gúni' perdunë lé'ëll, gac salvárëll. ¹⁴ Perë ¿lallë guëna'bë rall lé'ë më si talë adë rialdídi'i ldu'u rall lé'ë më? ¿Lallë tsaldí ldu'u rall lé'ë më si talë chu nádi'i naruadí'dzë lu rall diza'quë shtë më? ¿Lallë guini rall? nu adë chu nádi'i nanua'a shti'dzë më parë lé'ë rall. ¹⁵ ¿Lallë tsagni'i mënë diza'quë si talë adë chu nádi'i el quë nabëshe'ldë lé'ë nguui ni? Ziquë rni'i Sagradas Escrituras: “Blac nasa'a iurë guëdchini ra naruadí'dzë diza'quë nu nutici narsëquitë ldu'u mënë”.

¹⁶ Perë lëdë grédi'i mënë runë rall cuendë diza'quë, ziquë bëquë'ë Isaías: “Dadë ¿chull gualdí ldu'u di'dzë nabiadí'dzë na'a lu rall?” ¹⁷ Sin quë adë guëté'dëdi'i, rialdí ldu'u mënë iurë ruadí'dzë tubi më diza'quë lu rall. Diza'quë ni na mizmë shti'dzë Jesucristo.

¹⁸ Perë rna'bë di'dza lu të ¿pë adë bínidi'i rall lo quë nacagni'i Dios lu mënë? Clarë quë sí; bini rall grëtë' di'dzë ni. Sagradas Escrituras rni'i:

Biadí'dzë Dios shti'dzi' guëdubi nezë shtë gué'dchiliu.

Shti'dzë më bërë'tsë hashtë catë rialú gué'dchiliu.

¹⁹ Guëabrí guëna'bë di'dza: ¿pë na posiblë adë gac bé'adi'i mënë israelitë shti'dzë më? PUES primëré puntë, Moisés bëquë'ëi' shti'dzë Dios narni'i:

Guna parë guëzebi ldu'u të lu tubi naciuni nanadë runguë bé'adi'i na.

Guna tratë lé'ë rall të guëldënú të lé'ë rall, mënë nanédi'i tsasé rall shti'dza.

²⁰ Segundë puntë, Isaías gupë valurë nu bëquë'ëi':

Ra nagudíliidi'i na, bëdia'guëllú rall na.

Guëlua'aluhia lu ra nadë guná'bëdi'i por na.

²¹ Perë en cuantë shcuëndë mënë israelitë rni'i Isaías: “Guëdubi tiempë bëldí guahia parë guna recibir mënë nanédi'i guëqué diaguë shti'dza, mënë narni'i cuntrë voluntá shtëna”.

11

Mënë israelitë naná salvar

¹ Iurne' quëgna'bë di'dza: ¿pë na posiblë bëquë guía'a më parë siempër ra mënë israelitë? Aquëdi'i; pues mizmë na nahia më israelitë; nahia llëbní Abraham; Benjamín na shtadë guëluhia. ² Dizdë más antsë Dios gulé më ra mënë israelitë; adë bëquë guía'a Dios lé'ë rall. ¿Pë riasédi'i të lo quë narni'i Sagradas Escrituras la'ni histori nabë'në Elías? Bëdchi'bë Elías galquiá cuntrë mënë israelitë; guní'i' lu Dios: ³ “Dadë, ra mënë gudini rall ra nabiadí'dzë shti'dzël nu bëzalú rall bëcu'guë shtënéll. Sulë na nahia muzë shtënéll nanabani. Nu rac shtu'u rall quini rall na.” ⁴ Perë Dios bëquebi lu Elías: “Na gulëhia mënë; napa gadchi mili nguui nadë bëzullíbidi'i delantë lu dzanë Baal”. ⁵ Rnia'a lu të, mizmë iurne' ziquë tiempë dzë ni, Dios napë tubi tantë mënë israelitë nagulé më ziquë favurë shtë më të gac rai' shini më. ⁶ Si talë na rai' shini më por tubi favurë, iurní nádi'in por lo quë naquëhunë rai' purquë iurní favurë nídi'i favurë sino salvaciuni na ziquë rallë narunë tucarë por lo quë nabë'në rall. Bë'në më favurë ni sulë por galërgera'a ldú'i'.

⁷ ¿Pë guëni'ia'a? Casi grë mënë israelitë adë bëdzëlëdi'i rall manërë parë gac salvar rall, perë bëldá rall nagulé Dios, bë'në rai' recipir favurë shtë më. Los de más më israelitë gac naguëdchi ldu'u rall, bë'në Dios. ⁸ Zni rni'i Sagradas Escrituras: “Bësa'në Dios lë'ë rall lu nacahi të adë tsasédi'i rall; adë rnádi'i rall con slu rall; adë rínidi'i rall con diaguë rall, bë'në Dios. Zni na rall hashtë iurne'.” ⁹ Nu zac rni'i David: Grë cusë za'quë nanapë mënë ni, guëabré ziquë trampë catë ldaguë rall. Vidë chulë shtë rall guëabré guëc rall cumë cashtigu.

¹⁰ Nu slu rall guëcahi të parë guënádi'i rall verdá. Nu galriá ldu'u shtë rall gac ziquë tubi bultë në'ë.

Salvaciuni shtë ra nanádi'i më israelitë

¹¹ Iurne' rna'bë di'dza: ¿pë na ra mënë israelitë ziquë tubi mënë narredë lu guë'ë nu gúnëdi'ill gan jamás tsashtëll stubi? Aquëdi'i, sino iurë bëquë guia'a më israelitë salvaciuni, ra mënë nanádi'i më israelitë guaté rall shnezë Dios parë gac salvar rall të parë guëná mënë israelitë nu guëzebi ldu'u rall lu mënë ni; iurní tsaldí ldu'u rall shti'dzë më.

¹² Guënia'a lu të stubi cusë, si talë iurë bëquë guia'a më israelitë salvaciuni shtë Dios, iurní bédchini bendición parë los de más mënë, blac llëru'bë bendición guëdchini iurë guëabré ldu'u rall lu Dios. Si talë ra më nanádi'i më israelitë, napë rall favurë shtë Dios purquë ra mënë israelitë bëniti rall shnezë Dios, blac cusë za'quë guëdchini lu guë'dchiliu iurë tsaldí ldu'u mënë israelitë shti'dzë Dios.

¹³ Perë napa tubi di'dzë parë lë'ë të nanádi'i më israelitë. Bëshe'ldë Dios na; nahia poshtë shtë më. Nahin tubi hunurë parë na. ¹⁴ Quëhuna shchi'ni më con guëdubinú ldua'a të ra sahia mënë israelitë, iurë guëná rall lë'ë të, gac shtu'u rall gac salvar rall. ¹⁵ Pues si talë iurë bëquë guia'a Dios lë'ë rall, ra mënë nanádi'i më israelitë guaté rall shnezë Dios, ¿llallë gac iurë ra mënë israelitë guëabré ldu'u rall shnezë Dios stubi? Gaquin ziquë iurë tsashtë tégulë ladi ra tégulë. ¹⁶ Iurne' guënia'a shcuendë Abraham nu naciuni Israel. Si talë tubi mustrë shtë nacubë na santu, grë nacubë na santu. Si slu'chi hiaguë na santu, también ra llicu hiaguë na santu.

¹⁷ Bëldá ra mënë israelitë na rall ziquë llicu hiaguë olivo guishi; bëriuguë rahin perë lë'ë të gac injertar lu tronquë shlugar ra mënë ni, nu napë të partë con vidë shtë hiaguë verdadërë con ra naná shmënë Dios. ¹⁸ Adë runë nadchínidi'i të; adë chu guëni'idi'i na të mejurë quë los de más llicu hiaguë. Si talë runë nadchini të, gulë bëseagná ldu'u të de quë napë të vidë sin fin sulë purquë unidë na të con tronquë shtë hiaguë. Lë'ë tronquë rne'e vidë parë lë'ë të; lëdë lé'ëdi'i të rdë'ë të vidë parë hiaguë ni.

¹⁹ Perë tal vez guëni'il lua: “Perë llicu hiaguë riuguin të parë gac injertara; guca injertë lu tronquë shtë hiaguë”. ²⁰ Rnia'a lu të; bédchisú Dios ra mënë israelitë purquë adë gualdídi'i ldu'u rall shti'dzë Dios, perë lé'ël nápël vidë sin fin sulë purquë rialdí ldu'ul shti'dzë më. Zni nahin; adë runë nadchínidi'il sino gupë cuidadë ²¹ purquë si talë adë bé'nëdi'i Dios perdunë ra mënë israelitë naná ziquë llicu hiaguë legítimë, tampuquë gúnëdi'i më perdunë lé'ël si adë rialdídi'i ldu'ul de verdá. ²² Gulë guná, blac llëru'bë na amor shtë Dios, perë runë më cashtigu. Ra naná ziquë llicu hiaguë nabëriuguë bë'në më cashtigu demasiadë, perë parë lé'ël gunë më bien si talë tsagla'guë gáquël unidë con lë'ë më; no sea quë zac lé'ël gáquël ziquë llicu hiaguë nabëriuguë. ²³ Más de ni, si talë ra mënë israelitë nanádi'i unidë con Cristo iurne', si talë guëabré ldu'u rall lu shnezë Dios, gapë rall vidë sin fin; gac rall ziquë llicu hiaguë naguc injertë lu tronquë stubi. Napë më pudërë parë gunë mëhin. ²⁴ Perë lé'ël nal ziquë llicu hiaguë olivo guishi; nádi'il më israelitë perë bëriúguël parë gáquël injertadë con verdadërë hiaguë olivo. Ni na contrari lo quë narunë mieti; adë gáquëdi'i unir tubi llicu hiaguë guishi lu tubi tronquë za'quë. Zni nahin con ra mënë israelitë naná ziquë llicu hiaguë verdadërë. Blac sencigi nahin gunë më injertë ra mënë ni lu tronquë shtë hiaguë stubi vësë.

Ra mënë israelitë gac salvar rall

²⁵ Bëchi, quëgnia'a comparaciuni purquë rac shtua'a gac bë'a të tubi secretë nabëlua'a Dios ne'. Antsë guasëdi'i hiá'ahin. Perë adë rúnëdi'i të llgabë na të mejurë quë los de más sa' të. Bëldá ra më israelitë na rai' ziquë ciegu; naguëdchi ldu'u rai' hashtë gac cumplir zihani mënë nanádi'i më israelitë gac salvar. ²⁶ Iurë nasalvar ra mënë ni, iurní grë mënë israelitë gac salvar rall; Sagradas Escrituras rni'i:

El quë nagunë librar, zé'di' de Sión.

Guëdchisúhi' duldë shtë llëbni Jacob.

²⁷ Ndë'ë na tubi promësë nardë'a con lë'ë rai' iurë guëdchisúa duldë shtë rall.

²⁸ ¿Pë runë cuntienë grë ndë'ë parë ra nabë'në recibir diza'quë? Pues ra më israelitë na rall enemigu shtë Dios iurne' parë gunë të recibir bendición shtë më. Perë gulë më lë'ë rall; bë'në ldai' më lë'ë rall purquë na rall shini shmënë Dios naguquërelde guahietë. ²⁹ Rna'bë më mënë; rzëlaa'dchi më bendición cua'a mënë; nunquë gunë më cambi galëni'i ldu'u më. ³⁰ Más antsë adë gualdídi'i ldu'u të shti'dzë më perë iurne' sí, bë'në të recibir galërga'a ldu'u më. Guquin purquë ra mënë israelitë nédi'i tsaldí ldu'u rall shti'dzë më. ³¹ Aunquë iurne' lë'ë rall adë rzu'bë diáguëdi'i rall shti'dzë më, guëdchini tubi dzë guëga'a ldu'u Dios lë'ë rall stubi nu gac salvar rall. Gunë rall recibir galërga'a ldu'u më stubi juntë con lë'ë të. ³² Pues parë Dios grëtë' mënë na rall ziquë ra prësi la'ni lachigui'bë. Grëtë' mënë adë bé'nëdi'i cumplir mandadë shtë më të parë guëga'a ldu'u më grë mieti.

³³ Blac llëru'bë na shgabë më. Riasé më grëtë' ra cusë. Adë chu gúnëdi'i gan gac bé'all por completë shgabë më. Adë chu ráquëdi'i gac bé'all manërë naquëhunënu më con lë'ë hia'a. ³⁴ “¿Chull tsasé llgabë nanapë Dadë Dios? u ¿chull bédë'ë cunseju parë lë'ë më? ³⁵ ¿Chu bédë'ë nacua'a më të parë guëabré quilli më lë'ëll ziquë pagu?” ³⁶ Purquë por lë'ë më rni'bi grëtë' cusë. Bëcua'shtë më grëtë' cusë; bëntsa'u më grëtë' cusë parë gunë më recibir hunurë nu graci shtë mënë. Runë tucarë grëtë' mënë guëdë'ë rall labansë parë lë'ë më hashtë nídi'i fin. Amén.

12

Rac shtu'u Dios guëquërélda'a sulë parë lë'ë më

¹ Zníti'i bëcha, quëhuna ruëguë lu të gunë të intriegu mizmë lë'ë të parë Dios purquë bëga'a ldu'u më lë'ë të. Gulë bë'në presentar mizmë lë'ëll ziquë ofrendë parë lë'ë më. Gulë gac të mënë santu, mënë narëuu' ldu'u Dios. Ni runë tucarë gunë të purquë riasé të, nu zni gunë të alabar lë'ë më. ² Adë chu guëquëréldëdi'i ziquë los de más mënë shtë guë'dchiliu, sino gulë gac mënë nacubi por cambi nananú la'ni ldu'u të. Zni másru'u gac bë'a të naná voluntá shtë Dios; quiere decir, guadë naná cusë za'quë nu guadë narquitë ldu'u më nu lo quë naná tubldí delantë lu më.

³ De acuerdë con favurë nabë'në më, gulë më na ziquë poshtë shtëhi', rnia'a lu të adë chu gúnëdi'i llgabë nall më ru'bë lu sa'll. Mejurë gulë bë'në llgabë lo quë naná verdá nu tubldí de acuerdë con fe nabëzëlaa'chi Dios parë lë'ëll. ⁴ Ziquë cuerpë shtë nguii naná zihani partë perë tubsë cuerpë, ⁵ zni zac lë'ë hia'a, cantidá na hia'a perë na hia'a tubsë cuerpë naná unidë con Jesucristo, nu lë'ë hia'a unidë na hia'a, cadë nguii con grë sa' nguii.

⁶ Cadë túbia'a nadápa'a don nabëzëlaa'dchi Espíritu Santo según favurë nabë'në Dios. Llni nu fuersë narne'e Dios adë nádi'in igual parë cadë túbia'a, perë runë tucarë guëdë'në dchí'nia'a llni nadápa'a. Si talë por pudërë shtë Dios ráquël guëni'il shti'dzë më, guni'i shti'dzë më de acuerdë con ldai' shtë më nabëdë'na'a recibir de lë'ë më. ⁷ Si talë ráquël rúnëll sirvë lu sa'll, pues bë'në sirvë lu rai' con guëdubinú ldú'ul. Si talë ráquël guëluá'al shti'dzë më con pudërë shtë më, pues runë tucarë guëluá'al con guëdubinú ldú'ul. ⁸ Si talë ráquël guëdë'ëll cunseju sa'll, bë'nin con guëdubinú ldú'ul. El quë nardë'ë parë

shchi'ni Dios, pues guédé'ëll sin quë cuézi' gúnëll recibir premi. El quë narac guë nibë'a, pues tsagla'guë guë nibë'all con cuidadë. El quë narga'a ldu'u sa'll, guëga'a ldú'ull con lëgrë.

Lo quë narunë tucarë gunë ra narialdí ldu'i diza'quë

⁹ Gulë gac shtu'u de verdá grë mënë. Gulë guná tushë ra cusë mal perë gulë tsagla'guë ra cusë za'quë. ¹⁰ Gulë gac shtu'u con llëru'bë cariñi grë sa' të. Gulë bë'në honrar sa'l; gulë bë'në rëspëti lu sa'l.

¹¹ Adë gac nabëchidi'il; gulë bë'në sirvë Dadë Jesús guëdubi tiempë.

¹² Gulë bëquitë ldu'u të con esperansë nanápël; gulë gac mënë pacënci iurë rzunaldë mënë lé'ël; adë cuézëdi'i të sino gulë guna'bë lu Dios guëdubi tiempë.

¹³ Gulë bë'në compaño ra narialdí ldu'i shti'dzë Jesús con nicidá shtë rai'. Gulë bë'në recibir bien grë naze'dë visitë lídchil.

¹⁴ Si talë tubi mënë rguell guéquël, guna'bë lu Dios parë guédë'e më bendición parë nguü ni. Adë rúnëdi'il igualadë con lé'ëll.

¹⁵ Gulë cue nalëgrë con ra naquëreldë nalëgrë nu gulë bëga'a ldu'u të con ra naru'në lu galëriá ldu'u.

¹⁶ Súd'i ni tubi dishi'bi entrë lë'e të. Adë runë narú'bëdi'il lu sa'l, sino gulë gac amigu shtë ra mënë nanádi'i më ru'bë lu guédchiliu.

¹⁷ Adë riabridi'i gúnëll cusë mal parë el quë narunë cuntrë lé'ël. Gulë guni'i ldu'u gunë të bien delantë lu grë sa' të. ¹⁸ Gulë guquëreldë sin dishi'bi con grë mieti. ¹⁹ Adë rúnëdi'il vengar sino bédë'e sí gunë Dios cashtigu purquë Sagradas Escrituras rni'i: "Runë tucarë guna vengar; na guëguíllahin, rni'i Dadë". ²⁰ Nu zac rni'i Sagradas Escrituras: "Si talë enemigu shtë'nëll rldia'në, bédë'e nagáuhi'. Si talë rbídchi', bédë'e nagúhi' purquë si talë gúnëll zni, iurní guëá shnill por galështú." ²¹ Adë rdé'ëdi'il sí gunë duldë gan lul, sino lé'ël bë'në gan lu mal con lo quë naná za'quë.

13

¹ Runë tucarë grétë' mënë gunë rall rëspëti ra gobiernë nu autoridá purquë grë ra autoridá na por voluntá shtë Dios. Ra autoridá zúbëga'a rai' por permisi shtë Dios. ² Grë ra narzutipë lu shti'dzë gobiernë rúnëll cuntrë lo quë nabë'në Dios punërë. El quë narzutipë lu shti'dzë gobiernë rsëdchínill cashtigu parë mizme lé'ëll. ³ Grë ra narnibë'a nananú guédchiliu, adë rtsëbëdi'i rall ra mënë naquëhunë cusë za'quë sino quë rtsëbë rall ra naquëhunë mal. ¿Gu rac shtú'ul guëbánil sin quë rdzëbëdi'il lu autoridá? pues gulë cue cusë za'quë; hia iurní guëá'nëll ziquë ra më za'quë lu ra gobiernë. ⁴ Pues lë'e ra autoridá na rall el quë nabë'në Dios punërë parë bien shtë të, perë si talë lé'ël quëhúnëll mal, iurní sí, guëdzëbël lu autoridá purquë bë'në më punërë lë'e rall parë gunë rall cashtigu tubdí grétë' el quë naquëhunë mal. ⁵ Por ni rqui'ni gunë të rëspëti ra autoridá, lëdë niá'asëdi'i parë zé'dëdi'i cashtigu guéquël sino también purquë la'ni ldú'ul nanëll zni naza'quin. ⁶ Por rsunë rë', gulë quilli ra impuestë nacagna'bë gobiernë purquë na rall por voluntá shtë Dios. Bë'në më punërë lë'e rall parë dchi'ni ni.

⁷ Gulë bédë'e lo quë narunë tucarë parë cadë tubi sa'l. El quë naze'bi contribución, gulë quilli contribución. Grë ra naze'bi impuestë, gulë quilli impuestë. El quë narunë tucarë rëspëti, gulë bë'në rëspëti lé'i' nu el quë narunë tucarë hunurë, gulë bë'në honrar lé'i'. ⁸ Adë rzëbëdi'i të ni tubi lu sa' të sino gulë quilli lo quë narzé'bil lu sa'l. Gulë gac shtu'u sa'l purquë el quë narac shtu'u sa'll de verdá, bé'nëll cumplir lo quë nacagnibë'a lëy shtë Dios. ⁹ Ra mandamientë rni'i: "Adë rúnëdi'il duldë adulteri. Adë rguínidi'il sa'l. Adë rbaa'nëdi'i të. Adë ruadi'dzë bishidi'il lu sa'l. Adë rzëbëdi'i ldú'ul pë shtë mënë." Grë ndë'e con los de más mandamientë shtë Dios, gúnëll cumplir si talë gúnëll lo quë narni'i shti'dzë më: "Gulë gac shtu'u grë sa'l igual ziquë rac shtú'ul mizme lé'ël". ¹⁰ El quë naná

rac shtu'u sáhi', adë quëhúnëdi'ill mal cuntrë bëchi sa' ni; por ni el quë narac shtu'u sa'll de verdá, canihúnëll cumplir lëy shtë Dios.

¹¹ Más de ni, gulë bëtë'ë cuendë tiempë nabánia'a. Hia bëga'a iurë; gáca'a ziquë el quë nagubani lu mbëca'ldë purquë dzë naguëdchini Dadë Jesús stubi, más guëlladchi zuga'ain parë iurne' quë iurë lë'ë hia'a gualdí ldu'u hia'a diza'quë. ¹² Na ziquë gue'lë ze'dë grëgue'lë; hia lë'ë gue'lë ziagdzaguë. Lë'ë dzë ze'dë bi'guë. Por ni rqui'ni guësá'na'a grë cusë mal narunë mieta lu nacahi. Ziquë suldadë nanacu shabë suldadë, cha zuga'a hia'a con llni shtë Dios parë tldia'a cuntrë mal. ¹³ Ziaglá'ga'a lu shnéza'a sin ni tubi duldë, ziquë narunë tucarë narzé rdzë. Adë chu gáquëdi'i zudchi. Nu adë chu tsádi'i ca nanú ruidë, nilë catë quërelde mëné ziquë mbecu. Adë chu gápëdi'i mal vici; adë chu tsutédi'i lu dishi'bi. Adë chu gáquëdi'i mbidiosë ¹⁴ sino gulë gac ziquë tubi nanacu bien con mizme pudërë shtë Dadë Jesucristo. Adë rdé'ëdi'il sí lu ra deseo mal narsini lé'ël lu mal.

14

Adë rúnëdi'il juzguë sa'l

¹ Gulë bë'në recibir sa'l narialdí ldu'i diza'quë aunquë adë zuga'adi'ill firmë lu shnezë më. Bë'në recibir lé'ëll sin quë adë rchupë dí'dzëdi'il subrë puntë narau. ² Por ejemplë nanú tubi sa'l narialdí ldú'ull nanú permisi gau ll grë clasë cumidë, perë nanú stubi sa'l naná débíl; rní'ill runë tucarë gau mieta ra verdurë, lédëdi'i gau mieta belë. ³ Pues el quë naráu belë, adë gúnëdi'ill juzguë lë'ë sa'll naráu sulë ra verdurë. Nu zac el quë nadë rau belë, adë gúnëdi'ill juzguë el quë naráu grë clasë cumidë purquë Dios bë'në recibir lë'ë mieta ni. ⁴ ¿Chull nal të quëhúnëll juzguë lë'ë muzë shtë stubi lamë? Pues lu shlamë muzë, gac muzë juzgar u gunë muzë recibir hunurë. Pues muzë shtë Jesús zull firmë lu shnezë më purquë Dios napë pudërë parë gunë muzë ni gan lu grë prëbë naze'dë lúhi'.

⁵ Stubi comparaciuni; nanú bëldá mëné quëhunë rall cumplir ra dzë delicadë. Stubi sa'l rní'ill grë ra dzë na igual; nídi'i dzë delicadë parë lé'ëll. Pues nadë más runë tucarë cadë nguiu gáqui' firmë con creenci shtëhi'. ⁶ El quë nanapë rëspëti lu dzë delicadë, pues quëhúnëll honrar Dios, nu zac el quë naquëhúnëdi'i cumplir ra dzë delicadë, lu Dios nápëll rëspëti. El quë naráu grëtë' cusë, pues quëhúnëll rëspëti Dios nu quëgdé'ëll graci lu më por cumidë. Nu el quë narunë providë gau ll cualquier cusë, quëhúnëllin parë lë'ë më nu rdé'ëll graci lu më.

⁷ Nadápa'a el quë narnibë'a lë'ë hia'a; mientras nabánia'a, na hia'a muzë shtë më nu iurë gátia'a, na hia'a shmúzi'. ⁸ Si talë nabánia'a, nabánia'a parë lë'ë Dadë. Si talë rátia'a, rátia'a parë lë'ë më. Si talë guëbánia'a u si talë gátia'a, na hia'a shmënë Dios. ⁹ Por mizme rsunë ni, Cristo guti nu bëabrí nabani më të parë gac më Dadë tantë ra mëné naguti nu zac ra nanabani.

¹⁰ Perë lé'ëll ¿pëzielú rúnëll juzguë ra bëchi sa'l? Grëtë' hia'a napë quë guëdchínia'a delantë lu Cristo të parë gunë më juzguë cadë lë'ë hia'a. ¹¹ Sagradas Escrituras rni'i: Ziquë segurë na nabania, rni'i Dadë, grëtë' mëné gac bë'a rall nahia Dios nu guëzullibi rall lua.

Grëtë' mëné gunë rall alabar na.

¹² Zníti'i cadë tubi hia'a napë quë guëdë'ë hia'a cuendë lu Dios por lo quë naquëdë'na'a.

Adë chu gáquëdi'i mal ejemplë parë sa'l

¹³ Por ni rnia'a, adë chu gúnëdi'i juzguë sa'll sino al contrari, gulë guni'i ldú'ul guëquërdëll naza'quë, lédëdi'i manërë mal; no sea quë guëlaguë sa'll lu duldë por causë shtënéll. ¹⁴ Unidë nahia con Jesucristo, por ni napa segurë de quë grë cumidë nalimpi; nídi'i mal si talë guëdáuha'ain, perë si tubi nguiu rni'i ldú'ull nanú dau adë límpidi'i, pues parë lé'ëll naprovidë gau ll. ¹⁵ Perë si talë raul grë clasë cumidë nu zni quëhúnëll ofender sa'l, pues adë rac shtú'udi'il sa'l iurní; runë fáttëll amor parë sa'l. Adë rúnëdi'il

niétiquë; adë gáudi'il belë si talë por ni guëniiti sa'l. Jesucristo gúti' por l'é'll. ¹⁶ Adë rd'é'di'il lugar guëni'i mënë mal por lo quë nanél na bien. ¹⁷ Si talë rribë'a Dios l'é'ël, si náhi' Rëy, nídi'i importë custumbrë pë raul u pë ruu'l, sino stubi cusë rqui'ni naná tubldí shcuénda'a lu më, nu cuedchí ldu'u hia'a lúhi', nu rquitë ldu'u hia'a por Espíritu Santo nacuezënú l'é'ë hia'a. ¹⁸ El quë narunë sirvë Cristo manërë za'quë, ni rquitë ldu'u Dios con l'é'll nu ra sa'll adë bë nápëdi'i guëni'i rall cuntrë l'é'll.

¹⁹ Por ni cha guiagla'ga'a nezë catë rbedchí ldu'u hia'a, catë nídi'i dishi'bi, catë guëd'é'na'a compa'ni sa' hia'a tã gac rall más firmë lu shnezë Dios. ²⁰ Adë rshí'nidi'il dchi'ni shtë Dios por lo quë narául. Grë dau naza'quë gau mieti perë na mal si talë raul tubi cusë nu ejemplë shtë'nël na ziquë tubi guë'ë catë rredë sa'l nu gúnëll duldë. ²¹ Pues bien nahin adë chu gáudi'i belë, nu adë chu gúdi'i vini, nu ni por chu guëd'é'nëdi'i cualquier tubi cusë narunë rredë bëchi sa' hia'a lu duldë, ni lo quë runë dañi parë fe shtë sa' hia'a. ²² ¿Gu rialdí ldu'ul de quë grë dau naza'quë? Pues nabënë nahin perë adë rdildi dí'dzëdi'il con sa'l subrë puntë rë'. Rquitë ldu'u nguii el quë naná firmë lu shnézi', el quë nanëll rúnëll bien. ²³ El quë naráu cualquier cusë nu rza ldu'ull, nall culpablë purquë adë quëháudi'ill con fe; adë quëhúnëdi'ill cumplir según rialdí ldu'ull. Cualquier cusë naguëd'é'na'a, si nápëdi'i hia'a confiansë naza'quin, pues duldë nahin parë l'é'ë hia'a.

15

Gulë bë'në lo quë narac shtu'u sa'l

¹ Grë hia'a naná firmë lu shnezë Dios, runë tucarë guëd'é'na'a compa'ni ra nazugá'adi'i firmë lu shnezë më. Gáca'a më pacënci, lédëdi'i mënë narguili bien shtëna'a. ² Cadë tubi hia'a runë tucarë guëd'é'na'a bien con sa' hia'a tã tsaldí ldu'u rall más; gac rall firmë lu shnezë më. ³ Mizmë Jesucristo adë bëquítëdi'i ldu'i' mizmë l'é'i' sino guc cumplir lo quë naná escritë la'ni Sagradas Escrituras: “Grë ra didzabë naguni'i mënë cuntrë l'é'ël, bëabrí guni'i rall cuntrë na”. ⁴ Pues grë lo quë naná escritë la'ni Sagradas Escrituras, cuë ra di'dzë ni parë bien shtë hia'a. Naescritin tã guësé'da'a la'nin tã gua'a ldu'u hia'a firmë lu shnezë më tã gáca'a më pacënci por shti'dzë më nu gápa'a esperansë. ⁵ Quëgna'ba lu Dios, el quë narni'inú l'é'ë hia'a, gúni' compa'ni l'é'ë tã, tã gac unidë tã ziquë bësëa'në më tubi ejemplë parë l'é'ë hia'a ⁶ tã gac gunë tã alabar Dios con tubsë llgabë nu con tubsë bë. Gulë bë'në alabar Dadë Dios naná Shtadë Shláma'a Jesucristo.

Bërë'tsë diza'quë ladi ra nanádi'i më israelitë

⁷ Por ni, gulë bë'në recibir grë sa' tã cumë ziquë Jesucristo bë'ni' recibir l'é'ë hia'a parë guëlua'a pudërë shtë Dios. ⁸ Lo quë narnia'a na, bidë Cristo parë bë'në më sirvë l'é'ë ra më israelitë parë gac cumplir grë ra promësë naguni'i Dios lu shtadë guélú hia'a. Bidë më parë guëlua'a më ra di'dzë shtë Dios na verdá. ⁹ Nu bidë më parë ra mënë nanádi'i më israelitë, guëd'ë rall graci lu më por galërğa'a ldu'u më. Ni na de acuerdë naná escritë: Guna alabar l'é'ël entrë grë naciuni.

Gulda cantë lul; guënia'a blac llëru'bë na pudërë shtë'nël.

¹⁰ Stubi partë Sagradas Escrituras rni'i:

Gulë bëquitë ldu'u tã mënë nanádi'i israelitë.

Gulë bëquitë ldu'u tã juntë con shmënë më.

¹¹ Stubi partë Sagradas Escrituras rni'i:

Gulë biadi'dzë cusë ru'bë nabë'në Dios lu grë mënë shtë gué'dchiliu.

L'é'ë tã nanádi'i më israelitë, gulë bë'në alabar l'é'ë më juntë con ra shmënë më.

¹² Nu Isaías bëquë'ëi':

Tubi llëbni' Isái guëdchini tã guëribë'a më ni ra naciuni.

Ra mënë tsaldí ldu'u rall l'é'i', el quë nagunë salvar l'é'ë rall.

¹³ Quëgna'ba lu Dios, el quë narunë parë gápa'a esperansë, guëshe'ldë më lëgrë nu paz la'ni ldu'u të purquë rialdí ldu'u të shti'dzë më. Cagna'ba gapë të zihani esperansë por pudërë shtë Espíritu Santo.

¹⁴ Bëcha, napa segurë de quë lë'ë të na të më za'quë nu rac bë'a të ra cusë shtë Dios, nu nanéa de quë rac të guëdë'ë të cunseju parë cadë tubi sa' të. ¹⁵ Perë la'ni cartë rë', adë bëdzëbëdia'a guëquëa'a lu të grë enseñansë rë' të adë guëá'ldëdi'i ldu'u të di'dzë ni. Bënahin purquë zni bë'në më incarguë de quë gunahin. ¹⁶ Bë'në Dios tubi favurë de quë guna sirvë lë'ë Dadë Jesucristo entrë ra nanádi'i më israelitë. Quëhuna dchi'ni rë' naná bëne'e Dios parë gac salvar mieti, parë raca guna presentar grë ra nanádi'i më israelitë lu Dios ziquë tubi ofrendë naguëca'a më, tubi ofrendë nabë'në ldai' Dios por Espíritu Santo.

¹⁷ Por Jesucristo naná runë compa'ni na, napa rsunë parë guëquitë ldua'a con dchi'ni nabëna por lë'ë më ¹⁸ purquë adë nápëdia'a valurë guënia'a lu të más cusë, sulamëntë lo quë nabë'në Cristo la'ni vidë shtëna; gunia'a lu ra mënë të ra nanádi'i më israelitë tsaldí ldu'u rall nu guëzu'bë diaguë rall shti'dzë më. ¹⁹ Por milagrë nu sëni nu con pudërë shtë Espíritu Santo, biadi'dza shti'dzë Jesucristo dizdë Jerusalén nu alreduerë lugar ni hashtë regiuni Ilírico; biadi'dza guëdubi lugar ni. ²⁰ Zni guni'i ldua'a tsagnia'a diza'quë lu ra mënë catë nunquë guc bé'adi'i mënë lë Dadë Jesucristo të parë shchi'nia gáquëdi'in ziquë tubi mënë narza'a lídchi' guëc cimientë shtë hiu'u nabëntsa'u stubi sáhi'. ²¹ Ziquë na escritë:

Grë ra nadë bé'nëdi'i recibir diza'quë shtëhi', guini rall.

Grë ra nadë riasédi'i shti'dzi', tsasé rall.

Guc ldu'u Pablo tsáhi' ciudá Roma

²² Nalë rac shtua'a guënia'a diza'quë lu ra nanadë guënëdi'i lë'ë më. Zihani mënë runë rall cuntrë na; por ni adë bëna gan tsahia tubi visitë lë'ë të. ²³ Perë iurne' bëna gan shchi'nia ndë'ë, guëdubi regiuni rë'. Por zihani izë rac shtua'a guëbaninúa lë'ë të. ²⁴ Gueldë guëna visitar lë'ë të iurë tsahia España. Despuësë de tubi visitë con lë'ë të, rialdí ldua'a gunë të compa'ni na con nicidá nanapa parë nezë España. ²⁵ Perë iurne' tsahia Jerusalén; guahia du'pë ayudë parë ra shmënë Jesús narëta' ndë ²⁶ purquë ra mënë Macedonia nu Acaya bëtëá rai' tubi ofrendë parë ra shmënë Jesús nabë'nápëdi'i, ra naquërelde Jerusalén. ²⁷ Pues bë'në rall llgabë ziquë cusë za'quë, gunë rall compa'ni ra mënë ni. Nabënë nahin purquë ra mënë Acaya nu Macedonia bë'në rall recibir diza'quë por ra mënë israelitë. Iurne' runë tucarë gunë rall compa'ni ra prubi con dumí shtë rall. ²⁸ Iurë guna gan con asuntë rë', guna intriegu ofrendë ni guia'a rai'; iurní guërua'a parë España. Pues iurní gueldë guënahia lë'ë të. ²⁹ Napa segurë de quë iurë guënahia lu të, guëdchinia con bendición shtë Jesucristo.

³⁰ Bëchi, quëhuna ruëguë lu të por nombre shtë Dadë Jesucristo nu por amor narne'e Espíritu Santo, de quë gunë të compa'ni na con oraciuni lu Dios. ³¹ Gulë guna'bë lu më të parë guëlá më na grëtë' lo quë narac shtu'u gunë ra nadë rialdídi'i ldu'u shti'dzë Jesús, ra naquërelde Judea. Gulë guna'bë lu më të parë ra shmënë Jesús nananú Jerusalén, gunë rall recibir con bien ayudë naguahia parë lë'ë rai'. ³² Nu gulë guna'bë lu më, si na voluntá shtë më, gueldë guënahia lë'ë të; guëdchinia con lëgrë shtë më nu guna du'pë descansë con lë'ë të. ³³ Dios el quë narunë parë cuedchí ldu'u mieti, cuezënúhi' lë'ë të. Rac shtua'a cuedchí ldu'u të por pudërë shtë Dios; cuezënú më lë'ë të. Amén.

16

Pablo quëhúni' saludar sáhi'

¹ Runa presentar lu të Febe, tubi na'a naná rialdí ldu'i diza'quë. Quëhúnëll sirvë ra shmënë Dios naquërelde guë'dchi Cencrea. ² Gulë bë'në recibir lé'i' con bien por lë Dadë Jesús, cumë ziquë runë tucarë gunë mieti con ra narialdí ldu'i Dios. Gulë bë'në compa'ni lé'i' cualquier cusë narquí'ni' purquë lé'i' bë'në compa'ni zihani mënë nu na bé'ni' compa'ni.

³ Gulë bë'në saludar Priscila nu Aquila naná ra shmëna lu dchi'ni shtë Jesucristo. ⁴ Lë'ë rai' bédchi'bë rai' prupi vidë shtënë rai' parë gac salvara lu peligrë. Lëdë niá'asë na rdé'ëhia graci lu rai', sino zac ra los de más bëchi sa' hia'a nanádi'i më israelitë perë rialdí ldu'u rai' shti'dzë më. ⁵ Gulë bë'në saludë grë ra narialdí ldu'i diza'quë, ra nardëá lidchi Priscila nu Aquila. Gulë bë'në saludar Epeneto, el quë narac shtua'a. Epeneto guc primërë nagualdí ldu'i diza'quë regiuni Acaya. ⁶ Gulë bë'në saludë María, el quë nalé bë'në dchi'ni entrë lë'ë të. ⁷ Gulë bë'në saludë ra sahia, Andrónico nu Junias naganú rai' na la'ni lachigui'bë. Ra poshtë shtë më, napë rai' zihani rëspëti parë Andrónico nu Junias; más de ni, gualdí ldu'u rai' diza'quë más antsë quë na.

⁸ Gulë bë'në saludë Amplias, stubi shmënë Jesús; nalé rac shtua'a lë'i'. ⁹ Gulë bë'në saludë Urbano, el quë nabë'nënú shchi'ni Jesús con lë'ë hia'a. Nu gulë bë'në saludë Estaquis, el quë narac shtua'a. ¹⁰ Gulë bë'në saludë Apeles naná bë'në gan lu grë prëbë ziquë shmënë Jesús. Nu zac gulë bë'në saludë famili shtë Aristóbulo. ¹¹ Gulë bë'në saludë ra më ladza, Herodión, nu ra famili shtë Narciso naná rialdí ldu'u diza'quë. ¹² Gulë bë'në saludë Trifena nu Trifosa naná bë'në shchi'ni Jesús, nu zac bë'në saludë Nanë Pérsida; nalé bé'ni' dchi'ni shtë Dadë Jesús. ¹³ Gulë bë'në saludë Rufo el quë napë famë entrë ra naná rialdí ldu'i diza'quë, por lo quë nabé'ni'. Nu zac gulë bë'në saludë shni'a Rufo naná ziquë shní'ahia. ¹⁴ Gulë bë'në saludë Asíncrito nu Flegonte nu Hermas nu Patrobas nu Hermes con los de más shmënë Dios naná quërelđenú rai'. ¹⁵ Gulë bë'në saludë Filólogo nu Julia nu Nereo con zánëll. Gulë bë'në saludë Olimpas con grë ra naná rialdí ldu'i diza'quë shtë Jesús, ra naná quërelđenú lë'ë Olimpas.

¹⁶ Gulë bë'në saludë cadë tubi lë'ë të con cariñi santu. Grë ra grupë shtë shmënë Cristo rshe'ldë rall saludë parë lë'ë të.

¹⁷ Bëchi, runa ruëguë lu të, gulë gupë cuidadë ra nargú divisioni nu ra naná rdchi'bë problemë parë lë'ë të. Lo quë naquëhunë rall, na cuntrë diza'quë naná bësë'dë të. Gulë gulë con lë'ë rall ¹⁸ purquë grë ra mieti ra adë na rall bajo ordë shtë Dadë Jesucristo sino quëhunë rall cumplir deseo mal nananú la'ni ldu'u rall nu rguguë rall ldu'u ra mënë naná sencigi. Con di'dzë chulë nu libanë bishi, rsiguë rall ra mënë. ¹⁹ Grë mënë rac bë'a rall lla bëzu'bë diaguë të shti'dzë Dios, nu rquitë ldua'a. Rac shtua'a gac nasini të parë gunë të cusë za'quë, lédëdi'i parë gunë të cusë mal. ²⁰ Lë'ë Dadë narcue'dchí ldu'u hia'a nasesë, gunë më gan lu Satanás ziquë tubi nguiu naguëlu guëc ma. Lë'ë Dadë Jesucristo gunë ldai' lë'ë të.

²¹ Timoteo naquëhunënú dchi'ni na, rshé'ldëll saludë parë lë'ë të; nu Lucio nu Jasón nu Sosípater, mënë ladza; rshe'ldë rall saludë.

²² Na Tercio, caquëa'a cartë rë'; quëgshe'lda saludë parë lë'ë të cumë unidë na hia'a con Dadë Jesucristo.

²³ Gayo el quë nardë'ë pusadë parë na, nu rdëá grupë shtë shmënë Jesús lídchi', rshé'ldi' saludë parë lë'ë të. Nu Erasto naná tesorerë shtë guë'dchi, rshé'ldëll saludë; nu tubi bëcha lë Cuarto, tubi shmënë Jesús, rshé'ldëll saludë.

[²⁴ Lë'ë Dadë Jesucristo gunë ldai' grë të. Amén.]

Rialú cartë rë' con tubi labansë

²⁵ Iurne' guëdë'na'a alabar Dios, el quë narac gunë parë gac të firmë lu diza'quë shtë salvaciuni naná biadi'dza; ráqui' gúni' parë gac të firmë según lo quë nabëlua'a më lu hia'a, cusë naná naga'chi más antsë dizdë guzublú guë'dchiliu ²⁶ perë iurne' bëru'u di'dzë ni lu llni nu rdé'ë hia'a cuendë di'dzë ni por ra Sagradas Escrituras nabëquë'ë ra nabiadi'dzë shti'dzë më guahietë. Grë ndë'ë na de acuerdë con mandamientë shtë Dios eternë. Shti'dzë më bédchini parë gac bë'a mieti shtë grë naciuni të tsaldí ldu'u rall de verdá nu guëzu'bë diaguë rall shti'dzë më.

²⁷ Guëdë'na'a alabar Dios por Jesucristo. Lë'ësë më na Dios nanané grë cusë. Llëru'bë na pudërë shtë më. Amén.

Primëre cartë nabëquë'ë San Pablo lu mënë Corintios

Bëquë'ë Pablo tubi cartë nu bëshë'ldi'in lu ra shmënë Dios naquërelde Corinto

¹ Na Pablo, nahia tubi nagulé Dios. Nahia tubi poshtë shtë Jesucristo purquë zni na voluntá shtë më. Bëshe'ldë më na. ² Juntë con Sóstenes, bécha'a, quëquëa'a cartë rë' lu guëshë'ldahin lu grupë shtë shmënë Dios naquërelde guë'dchi Corinto. Na të shmënë më nabëzuné Dios almë shtë të purquë unidë na të con Cristo Jesús. Dios guna'bë lë'ë të, të gac të santu. Na të shmënë më igual ziquë los de más naná rianaldë tëchi ldai' shtë Jesucristo, Shláma'a. Na më el quë narnibë'a lë'ë rai' nu también rnibë'a më lë'ë hia'a. ³ Gulë bë'në recibir bendición shtë më nu gulë cuedchí ldu'u të por Dios, Shtëada'a nu por Jesucristo Shláma'a.

Bendición nadápa'a por Jesucristo

⁴ Siempre rdë'a graci lu Dios por lë'ë të nu rdë'a graci lu më por ra favurë shtë Dios nanapë të purquë unidë na të con Jesucristo. ⁵ Por na të unidë con Cristo, Dios bëne'e grëtë' clasë bendición naná rac bë'a të pë runë cuntienë shti'dzë më nu rac të ruadi'dzë të shti'dzë më. ⁶ Grë ndë'ë quëhunin testificar de quë na verdá shti'dzë Jesús, di'dzë nabadi'dzë na'a lu të iurë guquërelde'nú na'a lë'ë të. ⁷ Iurne' adë pë runë fáltëdi'i lo quë narne'e Dios. Napë të pudërë shtë Espíritu Santo mientras quëbezë të con ánimo dzë naguëabrí Jesucristo, Shláma'a, stubi. ⁸ Lë'ë më gunë më compa'ni lë'ë të parë gac të firmë lu shnezë më hashtë fin shtë guë'dchiliu. Iurní ni tubi chu guëdchi'bë galquiá guëc të; guëa'në të sin culpë dzë naguëabrí më stubi. ⁹ Dios siempre quëhúni' cumplir grë shti'dzë më. Lë'ë më guna'bë më lë'ë të parë gac të unidë con shini më, Jesucristo Shláma'a.

Divisioni entrë ra shmënë Dios

¹⁰ Bëchi, quëhuna ruëguë lu të purquë na hia'a shmënë Jesucristo. Gulë gac të de acuerdë con lo quë naruadi'dzë të nu adë rdë'ëdi'i të sí tsu divisioni entrë lë'ë të. Gulë guquërelde të sin dishi'bi. Gulë gapë mizmë llgabë nu gulë bë'në juzguë mizmë manërë. ¹¹ Rnia'a lu të ndë'ë, bëchi, purquë ra famili shtë Cloé guni'i rai' lua nanú dishi'bi entrë lë'ë të. ¹² Nahin verdá; tubi të rni'i: "Na nahia shmënë Pablo". Stubi të rni'i: "Nahia shmënë Apolos". Stubi të rni'i: "Nahia shmënë Cefas". Stubi të rni'i: "Nahia shmënë Cristo". ¹³ ¿Gu nanú zihani Cristo? Nané të na, Pablo, adë cuédia'a lu cruz por duldë shtë të. Adë bëriubë nisë të en el nombre shtë Pablo. ¹⁴ Dushquilli Dios de quë adë bëchu'bë nísëdia'a ni tubi de lë'ë të sino sulë Crispo nu Gayo ¹⁵ të adë guëni'idi'il bëchu'bë nisë Pablo lë'ël en el nombre shtë Pablo. ¹⁶ Nu zac bëchu'bë nisa ra famili shtë Estéfanos perë adë rëagnádi'i ldua'a bëchu'bë nisa stubi de lë'ë të. ¹⁷ Pues Cristo bëshe'ldë më na parë guadi'dza diza'quë lu ra mënë, lédëdi'i parë guëchu'bë nisa ra mënë. Bëshe'ldë më na parë guadi'dza lu mënë manërë sencigi, lédëdi'i con di'dzë nadë rac bé'adi'i mënë humildë të parë guëdë'ë mieti cuendë pë runë cuntienë galguti shtë Jesús lu cruz.

Cristo nápi' pudërë; por lé'i' ze'dë guëdchini llni shtë Dios

¹⁸ Diza'quë de quë guti Cristo lu cruz por lë'ë hia'a nahin ziquë cusë nadë rllu'idi'i parë ra narianaldë nezë mal catë tsalú rall, perë parë lë'ë hia'a nazia'a nezë diza'quë catë gac salvára'a, diza'quë ni na pudërë shtë Dios. ¹⁹ Zni rni'i Sagradas Escrituras:

Guëzalúa grëtë' llni shtë ra më sabi;

Guësëana tubi cu' grë ra llgabë shtë ra namás rac bë'a.

²⁰ ¿Pë fin napë ra di'dzë shtë më sabi u ra di'dzë shtë ra narlua'a lëy shtë Moisés?

¿Ca nanú ra enseñansë shtë ra nardildi di'dzë?

Ra enseñansë shtë mësë narianaldë llgabë shtë mënë, pues Dios bëluá'ai' enseñansë shtë rall na tuntë. ²¹ Dios el quë narac bë'a grëtë' cusë nu rac gunë më grë cusë, gunibë'ai' de quë ra mënë shtë guédchiliu nunquë gunguë bé'adi'i rall lë'ë më por prupi llni shtë rall, nilë por tantë narac rall. Más bien gac shtu'u më gac salvar mieti sulë por diza'quë. Rni'i mënë tuntë nahin, perë por diza'quë gac salvar grë ra narialdí ldu'i shti'dzë më.

²² Ra mënë israelitë rac shtu'u rall guená rall milagrë shtë Dios, iurní tsaldí ldu'u rall. Ra mënë nanádi'i më israelitë, rguili rall llni nanapë mënë guédchiliu ²³ perë lë'ë hia'a rdia'a dí'dza'a de quë por galguti shtë Cristo lu cruz gac salvára'a. Parë ra mënë israelitë diza'quë na ziquë tubi guë'ë catë rredë rall. Parë ra mënë nanádi'i më israelitë, diza'quë na ziquë cusë nadë rlluí'idi'i. ²⁴ Perë grë ra naguna'bë Dios, ra më israelitë u ra nanádi'i më israelitë, sulë Cristo na nezë parë gac salvar mieti. Cristo na pudërë nu llni shtë Dios parë gac salvára'a. ²⁵ Parë ra mënë guédchiliu, diza'quë shtë Dios na ziquë cusë nadë rlluí'idi'i, perë rnia'a lu të llni shtë Dios más lasac quë grë ra llni nanapë mënë guédchiliu; nu lo quë narni'i rall na débil parë Dios, nahin más fuertë quë grë ra fuersë nanapë mënë. ²⁶ Dadë, gulë bédë'ë cuendë de quë Dios gudili më lë'ë të aunquë du'psë de lë'ë të rac bë'a të según llgabë shtë ra mënë. Du'psë të na të më nalasac; du'psë të na mënë naná rribë'a. ²⁷ Dios gulë ra mënë sencigi, ra nadë ráquëdi'i, të parë guëtú lu ra më sabi, ra nanapë llni shtë mënë. Gulë më ra mënë débil según llgabë shtë mënë parë guëtú lu ra mënë namás fuertë. ²⁸ Gulë më ra nalasáquëdi'i nu ra mënë narunë ra sáhi' desprëci; quiere decir, gulë më cusë nalasáquëdi'i parë tsalú cusë narni'i mënë napin valurë nu parë guëlua'a lu llni ra cusë narni'i mënë adë nádi'i verdá. ²⁹ Zni bë'në më të adë chu gunë nadchínidi'i delantë lu më. ³⁰ Perë mizmë Dios bë'në më unir lë'ë të con Cristo Jesús nu bë'në Dios të gac bë'a hia'a lë'ë më por Cristo, nu por Cristo tubdí na shcuénda'a lu Dios. Por Cristo na hia'a shmënë më naná rzuné almë shtë hia'a. Por Cristo na hia'a salvar. Guzi'i më lë'ë hia'a. ³¹ Zni nahin de acuerdë lo quë narni'i Sagradas Escrituras: “Si talë tubi de lë'ë të runë nadchínil pues bë'në nadchini sulë por lo quë nabë'në Dadë”.

2

Diza'quë nu galguti shtë Jesús

¹ Bëchi, iurë bidë guënia'a lu të lë'ë verdá shtë Dios, adë biadí'dzëdia'a ziquë tubi mësë narlua'a con di'dzë nadë rac bé'adi'i të sino biadí'dza clarë. Gunia'a lu të di'dzë nabëlua'a Dios lua. ² Iurë guquërdënúa lë'ë të, guni'i ldua'a guadi'dza sulë tubsë di'dzë de quë Jesucristo gunë salvar lë'ë hia'a, de quë guti më lu cruz por lë'ë hia'a. ³ Iurë bidë guédchinia lu të, pues adë gualdídi'i ldua'a mizmë na sino bédzëba nu bëchi'cha. ⁴ Iurë gunia'a lu të ra diza'quë shtë Dios, adë guni'inúdia'a lë'ë të con di'dzë sabi naze'dë por llni nanapë mënë guédchiliu, sino guni'inúa lë'ë të con pudërë shtë Espíritu Santo, el quë nabë'në zihani cusë ru'bë. ⁵ Guni'inúa lë'ë të, të tsaldí ldu'u të shti'dzë Dios purquë bini të pudërë shtë më, lédëdi'i por tantë rac ruadi'dza. Zni gac parë gac të firmë; dchi'chi na fe shtë të ziquë tubi cimientë shtë hiu'u.

Por Espíritu Santo rac bë'a hia'a

⁶ Zni na manërë biadí'dzë na'a diza'quë lu ra mënë, perë biadí'dzë na'a di'dzë sabi lu ra mënë namás rianaldë ra shnezë Dios. Ra di'dzë sabi naruadi'dzë na'a, adë zédëdi'in de guédchiliu rë', nilë por ra mënë naquëgnibë'a ra sa' rall. Grë cusë ni nasesë tsalú ra ⁷ perë ruadi'dzë na'a con llni shtë Dios. Ruadi'dzë na'a ra cusë secretë shtë Dios. Ruadi'dzë na'a di'dzë sabi shtë më, ra cusë nabë'në më ordenar antsë cueshtë guédchiliu parë gac salvára'a. ⁸ Ni tubi ra naná rribë'a lu guédchiliu rë', adë riasédi'i rall ndë'ë. Si talë niasé rall, adë niaquë'di'i rall Dadë Jesús lu cruz, el quë narnibë'a guëdubi gube'e. ⁹ Zni rni'i Sagradas Escrituras:

Dios bë'në më preparar cusë adë ni chu gunádi'i nu adë chu bínidi'i, nu adë chu bë'nëdi'i llgabë.

Cusë ni na parë ra narac shtu'u lë'ë më.

¹⁰ Grë ndë'ë bëlua'a më lu hia'a por Espíritu shtë më. Lë'ë Espíritu na llni nu riasé Espíritu ra cusë namás naga'chi, hashtë shgabë Dios namás secretë rac bë'a Espíritu.

¹¹ ¿Chull gac bë'a lo quë nanú la'ni ldu'u nguii? Mizmë nguii riaséll llgabë nananú la'ni ldu'ull. Zni na con Dios; sulamëntë Espíritu shtë më rac bë'a llgabë shtë më.

¹² Lë'ë hia'a adë bédé'nëdi'ia'a recibir Espíritu naná rnibë'a mënë shtë guédchiliu sino bédé'na'a recibir Espíritu naná ze'dë de Dios të gac bë'a hia'a grë bendición nabëzëlaa'chi më parë lë'ë hia'a. ¹³ Ruadi'dzë na'a shcuendë ra cusë rë' con di'dzë nabëlua'a Espíritu shtë Dios, lédëdi'i con di'dzë nabësë'dë na'a por ra mësë shtë guédchiliu. Zni rlua'a na'a ra cusë shtë Espíritu lu ra mënë narianaldë tëchi Espíritu Santo.

¹⁴ Grë ra nanápëdi'i Espíritu cuezënúhi' la'ni ldu'ull, adë rúnëdi'ill recibir di'dzë shtë Espíritu purquë parë lë'ëll cusë ni adë rllu'idi'i. Cusë tuntë rní'ill. Adë riasédi'ill purquë rqui'ni llni shtë Espíritu parë tsasé mënë ra cusë shtë Espíritu. ¹⁵ Perë grétë' nacabezënú Espíritu Santo rac bë'a rall grétë' cusë nalasac; perë ra sa' nguii ni, ra nadë tsanaldëdi'i tëchi Espíritu Santo, adë rac bé'adi'i rall blac lasac na primërë nguii ni. ¹⁶ Ra Sagradas Escrituras rni'i: “¿Chull riasé? u ¿chu rac bë'a lla na llgabë shtë Dadë Dios? ¿Chull guëlua'a Dios?” Perë lë'ë hia'a nadápa'a Espíritu; por ni rac bë'a hia'a llgabë shtë Cristo.

3

Quëdé'na'a sirvë lë'ë Dadë Dios

¹ Zni nahin bëchi, adë gú'di'i manërë të guadi'dza lu të cumë ziquë mënë naquëgsé Espíritu Santo, sino biadi'dza lu të ziquë mënë narianaldë tëchi ra cusë shtë guédchiliu. Na të ziquë me'dë en cuantë ra cusë shtë Cristo. ² Bëluá'ahia lë'ë të con enseñansë sencigi cumë ziquë tubi me'dë naradchi. Rúnëdi'i të gan gau të cumidë ziquë më ru'bë. Todavía adë riasédi'i të ra enseñansë naná rqui'ni parë su të firmë lu shnezë Dios. ³ Hashtë ne' na të ziquë mënë narianaldë tëchi ra cusë shtë guédchiliu; quërelde të igual ziquë los de más sa' të. ⁴ Si talë rní'il: “Na nahia shmënë Pablo”; stubi të rní'il: “Nahia shmënë Apolos”, iurní quëhunë të llgabë ziquë ra mënë shtë guédchiliu, lédëdi'i ziquë mënë nanapë Espíritu Santo.

⁵ ¿Chull na Pablo? ¿Chull na Apolos? Na na'a nadë más ra nabëshe'ldë Dios; por shti'dzë na'a gualdí ldu'u të diza'quë shtë Dadë. Cadë tubi muzë shtë Dios bé'ni' según fuersë nu llni nabëne'e më. ⁶ Na bëcabnía bë'dchi; Apolos gudi'li ra plantë, perë Dios bësëru'bë më ra plantë ni. ⁷ De manërë de quë ni tubi na'a, el quë nabëcabní bë'dchi u el quë naguati'li ra plantë, lasáquëdi'i na'a, perë Dios na el quë nalasac. Bësëru'bë më ra plantë. ⁸ El quë narcabní nu el quë nargui'li, na rai' unidë, nu Dios quilli cadë tubi lë'ë hia'a según dchi'ni naquëdé'na'a. ⁹ Grë hia'a na hia'a ra nardé'na'a dchi'ni juntë con lë'ë më. Lë'ë të na të ziquë guiu'u lachi catë quëhunë më dchi'ni.

Na të ziquë tubi hiu'u naquëgza'a më. ¹⁰ Nahia ziquë mësë albañil naná gulé Dios parë guëzu'ba cimientë shtë hiu'u. Hia stubi quëgza'a hiu'u guëc cimientë ni. El quë narza'a hiu'u rqui'ni gápi' cuidadë manërë naquëgzá'all hiu'u. ¹¹ Pues ni tubi adë chu nápëdi'i dereché guëzú'bëll stubi cimientë purquë hia nanú cimientë verdadërë naná mizmë Jesucristo. ¹² Perë cadë nguii quëgzá'all tubi hiu'u con orë u bédchichi u guë'e nalasac u con hiaguë u con gui'lli guia. ¹³ Lë'ë dchi'ni de cadë lë'ë hia'a guëru'u lu llni dzë shtë juici. Dzë ni guédchini gui'i të parë gunë gui'i prëbë pë clasë dchi'ni bë'në mieti. ¹⁴ Si talë tubi de lë'ë hia'a bëza'a tubi hiu'u nanadë tsequi lu gui'i, gunë nguii ni recibir pagu por dchi'ni nabé'nëll ¹⁵ perë en cambi, si talë tubi de lë'ë hia'a guëza'a hia'a tubi

hiu'u con cusë naná sutípëdi'i lu gui'i, pues guëníttill grétë'; nídi'i pagu parë lé'ëll aunquë lé'ëll gac salvárëll cumë ziquë rgu nguïu tubi cusë la'ni hiu'u narie'qui.

¹⁶ ¿Pë adë rac bé'adi'i të de quë na të ziquë iádu'u catë cuezë Dios, de quë Espíritu shtë Dios cuezënúhi' la'ni ldu'u të? ¹⁷ Si talë tubi de lé'ë të quëhúnëll usar iádu'u shtë më tubi cusë mal, guëne'e më fin parë lé'ël. Catë cuezë më, nahin santu nu también cuerpë shtë të na santu.

¹⁸ Adë rsiguëdi'il mizmë lé'ël. Si talë tubi de lé'ë të rní'il nal sabi con llni nanapë mënë guéd'chiliu, mejurë guëabril ziquë tubi naráquëdi'i të gáquël më sabi de verdá. ¹⁹ Pues llni shtë ra mënë narianaldë cusë shtë guéd'chiliu rë', nahin ziquë cusë tuntë parë Dios. Naescritë: “Dios quëhunë parë ldaguë më sabi lu galënasini shtë rall ziquë rlaguë tubi ma lu trampë”. ²⁰ Nu zac rni'i Sagradas Escrituras: “Lë'ë Dadë rac bé'ai' ra llgabë shtë mënë sabi, de quë lasáquëdi'i shgabë rall”. ²¹ Por ni adë chu gunë nadchínidi'i de quë nall shmësë sa'll. Pues grétë' cusë nahin parë lé'ë të; ²² Pablo, Apolos, Pedro, guéd'chiliu, nu vidë, nu galguti, nu lo quë naná iurne', nu ra cusë naguër gac, grëhin na parë lé'ë të. ²³ Nu lé'ë të na të shmënë Cristo; rnibë'a më lé'ë të nu Cristo rzu'bë diágui' shti'dzë Dios.

4

Dchi'ni shtë ra poshtë

¹ Grétë' të napë quë gunë të llgabë de quë na na'a sulamëntë shmuzë Cristo. Gulë më lé'ë na'a parë tsaglua'a na'a ra mënë di'dzë shtë më, cusë de quë antsë adë gac bé'adi'i mieti. ² El quë naná incarguë tubi dchi'ni, napë quë gáqui' naza'quë; napë quë gúni' cumplir lo quë narunë tucarë. ³ Por partë shtëna adë riádi'i ldua'a iurë quëhunë të juzguë lé'ë na, nilë riádi'i ldua'a por los de más sahia narunë juzguë na; pues adë ráquëdia'a gunë juzguë mizmë na. ⁴ Perë si talë ni tubi shgaba adë quëgdchí'bëdi'i galquiá cuntrë na, adë na segurë de quë nápëdia'a faltë. Lë'ë Dadë na el quë nangunë juzguë shchi'nia. ⁵ Adë rúnëdi'i të juzguë nasesë. Gulë cuezë hashtë lé'ë Dadë guëabrí; guëgú më grétë' cusë lu llni, grë lo quë naga'chi lu nacahi. Guëlua'a më grétë' narac shtu'u mieti la'ni ldu'u rall. Iurní gunë më honrar cadë nguïu según narunë tucarë.

⁶ Dadë, quëadi'dza ra cusë rë' parë bien shtë të. Quëgdchí'ba tubi comparaciuni naná runë tratë dchi'ni nabëdë'në na'a, Apolos con na. Gulë guagla'guë enseñanse shtë na'a; gulë bë'në cumplir lo quë narni'i Sagradas Escrituras shcuendë lo quë narunë tucarë gunë mënë, nu parë ni tubi të adë rní'idi'i nadchini de mësë shtënéll nu rúnëll desprëci stubi mësë entrë lé'ë të. ⁷ ¿Chull bë'në të tsu tubi mësë entrë lé'ë të? ¿Pë cusë nápël nanádi'i lo quë nabë'nëll recibir? Si talë bëzëlaa'chi më lo quë nanápël, ¿pëzielú runë nadchínill? Rúnëll ziquë lé'ël bé'nëll gan por mizmë fuersë shtënéll.

⁸ Lë'ë të më Corinto, runë nadchini të purquë rni'i të adë pë runë fáltëdi'i, de quë napë të grë bendición narshe'ldë Dios dizdë gube'e. Runë të llgabë rquí'nidi'i të lé'ë na'a, de quë rnibë'a të ziquë rëy, de quë lasáquëdi'i na'a. Nalé rac shtua'a de quë nanibë'a të ziquë rëy të guëribë'anú na'a lé'ë të. ⁹ Pues llua'ahia de quë Dios bësa'në më lé'ë na'a ra poshtë lúltimë lugar. Na na'a ziquë ra mënë mal naguc condenar parë gati rai'. Dzu na'a lu ra mënë nu lu ra ianglë nadë más parë guëbi'a rai' lu na'a cumë cusë nardzëguëe' ldu'u mieti. ¹⁰ Rdë'në na'a sirvë lu Cristo perë lé'ë të rni'i të na na'a tuntë mientras rni'i të na të shmënë më namás rac bë'a. Na na'a ra nalasáquëdi'i perë lé'ë të sí, lasac të. Quëhunë mënë honrar lé'ë të perë quëhunë të desprëci lé'ë na'a. ¹¹ Hashtë iurne' quëgzac zi na'a lu galërldia'në nu lu galërbidchi; runë faltë shabë na'a; ra mënë rushtiá rall guëc na'a; adë nídi'i lidchi na'a. ¹² Rdzaguë na'a lu ra dchi'ni naquëhunë guia'a na'a. Ra mënë rgue guëc na'a perë rdchigré na'a con di'dzë nanapë bendición shtë Dios. Rzunaldë rall lé'ë na'a perë lé'ë na'a rua'a ldu'u na'a sin adë pë rní'idi'i na'a cuntrë lé'ë rall. ¹³ Rni'i rall cuntrë lé'ë na'a perë na na'a pacënci. Quëhunë rall tratë lé'ë na'a ziquë gui'lli lu nezë; runë rall tratë lé'ë na'a ziquë cusë más nadzabë la'ni guéd'chiliu, cusë nadë rlluí'idi'i.

¹⁴ Adë rquë'ëdia'a ndë'ë parë guëtú lu të sino parë guënehia cunsëju ziquë ra shinia narac shtua'a. ¹⁵ Aunquë napë të chi'i mili mësë naná rlua'a lë'ë të, napë të tubsë shtadë të. Por ra diza'quë nagunia'a lu të, na të unidë con Cristo Jesús. Por ni nahia ziquë shtadë të. ¹⁶ Por ni quëhuna ruëguë lu të de quë cubënebi të cumë ziquë ejemplë shtëna. ¹⁷ Parë gunë të cumplir narac shtua'a, bëshe'lda Timoteo lu të. Náhi' tubi nguii nabëna gan por Cristo nu rac shtua'a lë'i'. Siemprë quërelde zá'quëll ziquë shmënë Dios. Lë'ë Timoteo guësëagná ldú'i' lë'ë të lo mizmë enseñansë nabëluá'ahia lla narunë tucarë guëquërelde ra mënë shtë Cristo, igual ziquë rluá'ahia guëdubi lugar catë nanú grupë shtë shmënë Dios. ¹⁸ Nanú beldá de lë'ë të nalé runë rall nadchini; runë rall llgabë adë gueldë guënádia'a lë'ë të ¹⁹ perë quëbeza të parë tsahia lueguë nu gueldë guënahia lë'ë të si talë Dadë guënë'ei' permisi. Iurní gac bé'ahia chu narunë nadchini. Gac bé'ahia si talë nadë más ruadí'dzë rall u si napë rall pudërë shtë Dios. ²⁰ Catë rnibë'a Dios ziquë rëy, nanú más quë di'dzë narni'i mënë; nanú milagrë nu sëñi naquëhunë më. ²¹ ¿Pë rac shtu'u të? ¿Zeldë guënahia lë'ë të con tubi hiaguë; gau të varë? u ¿zeldë guënahia lë'ë të cumë më nadu'u, ziquë tubi narac shtu'u lë'ë të?

5

Napë quë gunë të juzguë el quë nabë'në mal

¹ Quëgni'i mënë de quë entrë lë'ë të nanú ra naquërelde mal, de quë tubi nguii cuá'all shmadrástëll. Pues duldë ni ra mënë nanadë israelitë, adë rúnëdi'i rall duldë ni. ² Mejurë niatú lu të nu niu'në të por conductë shtë nguii ni. Runë tucarë guëgú të lë'ëll ladi grupë shtë shmënë Dios. ³ Pues aunquë la'di súdia'a nga'li perë rëagná ldua'a lë'ë të. Hia bëna juzguë el quë nabë'në duldë ni cumë zugá'ahia nga'li con lë'ë të. ⁴ Gulë bédëá con autoridá shtë Dadë Jesucristo, nu lë'ë na quëbezënúa lë'ë të con espíritu shtëna, nu lë'ë pudërë shtëné Jesucristo Shláma'a, quëbezënú lë'ë të. ⁵ Gulë bë'në intriegu nguii ni guia'a Satanás të parë tsalú shcuérpëll con mal deseo shtënéll, perë espíritu shtë nguii ni gac salvar iurë lë'ë Dadë Jesús guëabré stubi.

⁶ Mal na iurë runë nadchini të. ¿Pëllë adë guënédi'i të tubi dichë narni'i: “Du'pë levadurë rdë'ë fuersë guëdubi nacubë”? ⁷ Gulë bë'në ziquë ra mënë israelitë guahietë. Iurë bédchini laní Pascu, gulú rall grë guetështildi naguctsa'u con levadurë. Gulë bësa'në grë duldë nananú entrë lë'ë të, të gac të limpi ziquë guetështildi cubi nagudáu ra mënë israelitë dzë shtë laní. Gulë guná, lë'ë lli'li shtë Pascu, hia guti. ¿Chu na sacrifici ni? Pues mizmë Cristo. ⁸ Zni rqui'ni guëquërdëru'u hia'a con ldu'u limpi nu con verdá naná ziquë guetështildi sin levadurë. Adë chu guëquërdëdi'i con cusë mal; adë gápëdi'i të llanë la'ni ldu'u të.

⁹ La'ni stubi cartë nabëshe'lda lu të, guní'ihia lu të adë gápëdi'i të tratë con ra narquënú ra sáhi'. ¹⁰ Adë guní'idia'a lu të de quë na mal si talë napë të tratë con ra mënë shtë gué'dchiliu, ra narquënú ra sáhi', u ra narzebi ldu'u pë shtë më, u ra nguba'në, u ra narunë adorar ra figurë naractsa'u, purquë nídi'i mudë guëquërelde të lu gué'dchiliu sin quë napë të tratë con ra mënë ni. ¹¹ Lo quë nagunia'a lu të iurne', adë gapë të tratë con tubi nguii naná rni'i nall shmënë Dios. Si talë nguii ni rquënull ra sáhi', u si talë rzebi ldú'ull pë shtë mënë, u si talë rúnëll adorar ra figurë, u si talë ruadí'dzëll cuntrë sa'll, u si talë rzuu'dchill, u si talë nall nguba'në; con nguii ni adë raunúdi'i të lë'ëll. ¹²⁻¹³ Pues adë rúnëdi'i tucarë guna juzguë ra mënë shtë gué'dchiliu; pues Dios gúni' juzguë lë'ë rall perë grupë shtë shmënë Dios, sí, runë tucarë gunë rall juzguë sa' rall. Por ni gulë cu nguii naquëhunë duldë ni entrë lë'ë të.

6

Ra dishi'bi nariagdchininú të lu ra juësi

¹ Adë nazá'quëdi'i rdchi'bë të galquiá cuntrë stubi sa'l delantë ra juësi nanadë guënëdi'i Dios. Gulë bë'në rëglë ra asuntë entrë mizmë lë'ë të. ² Nanë të ra shmënë Dios gunë rai' juzguë ra mënë shtë guédchiliu. Si talë gunë të juzguë ra mënë shtë guédchiliu, pues rac të gunë të juzguë ra asuntë mitu'në entrë ra grupë shtë shmënë Dios. ³ ¿Pëllë adë rac bé'adi'i të de quë guédé'na'a juzguë ra ianglë? Cuantë más runë tucarë guédé'na'a juzguë ra asuntë shtë vidë rë'. ⁴ Si talë nápël problemë con stubi sa'l, adë nazá'quëdi'i guédchí'bël galquiá cuntrë sa'l. Pues ra shmënë Dios namás lasáquëdi'i entrë lë'ë të, rac rall gunë rall rëglë asuntë shtë'nël. ⁵ Ndë'ë rnia'a lu të, të parë guëtú lu të. ¿Pëllë adë nídi'i entrë lë'ë të ni siquierë tubi naná rac gunë juzguë parë gúnëll rëglë asuntë nanápël? ⁶ ¿Pëllë rqui'ni tubi narialdí ldu'i Dios, guédchí'bëll demandë lu stubi sa'll delantë lu ra juësi naguënëdi'i Dios?

⁷ Napë të dishi'bi nu rdchi'bë të galquiá cuntrë sa' të. Rlua'a de quë adë bé'nëdi'i të cumplir shti'dzë Jesús; napë të faltë. Mejurë gulë bë'në sufrir mal tratë. Gulë bédë'ë sí cuanë mënë lo quë nanápël. ⁸ En cambi quëhunë të mal; rbaa'nël pë cusë shtë ra naná shmënë Dios.

⁹ ¿Pëllë adë rac bé'adi'i të de quë grétë' ra mënë mal, adë tsutédi'i rall catë quëbezë Dios? Adë rdé'ëdi'i të sí parë guëguguë sa' të lë'ë të. Ra narquënú sa'll, ra narunë adorar figurë, ra narunë duldë adulteri, ra narunë ziquë ra mamflor, ¹⁰ ra nguba'në, ra narzebi ldu'u pë shtë sa'll, ra zudchi, ra naná runë cuntrë sa'll, ra nardchisú pë shtë mënë con engaño; grë mënë ni adë ni mudë tsuté rall lugar catë rnibë'a Dios ziquë Rëy. ¹¹ Antsë zni bë'në të; guc të igual ziquë ra mënë ni perë iurne' bëzunë më almë shtë të; unidë na të con Dios santu. Napë të tratë con Dios; bë'në më recibir lë'ë të por lo quë nabë'në Jesucristo juntë con Espíritu nabëshe'ldë Dios, Shtë'ada'a.

Shcuerpë nguiu na santu

¹² Rni'i mënë: “Nahia librë parë guna lo quë narac shtua'a”. Perë rnia'a lu të, grë cusë adë rsëdchínidi'i cusë za'quë parë lë'ë hia'a. Rní'il de quë nahia librë parë guna lo quë narac shtua'a, perë adë guédé'ëdia'a sí parë guë'nibë'a cusë mal na. Adë nádia'a bajo ordë shtë ra cusë ni. ¹³ Stubi cusë rni'i mieti: “Cumidë na parë guédáuha'a nu nabánia'a parë guédáuha'a” perë Dios guédé'ëi' fin guërupë ra cusë ni. Nídi'i verdá de quë cuerpë shtë mieti na parë guëquënú mieti sa'll, sino shcuërpa'a na parë lë'ë Dadë Jesús nu lë'ë Dadë na parë bien shtë hia'a. ¹⁴ Ziquë bëldishtë Dios lë'ë Dadë Jesús ladi ra tëgulë, zni zac guëldishtë më lë'ë hia'a con pudërë shtë më.

¹⁵ ¿Pëllë adë rdé'ëdi'i të cuendë de quë cadë tubi de lë'ë të na partë shtë cuerpë shtë Cristo? ¿Ni mudë guënehia sí parë partë shtë Cristo gaquin partë shtë cuerpë shtë na'a mal? Aquëdi'i, jamás gaquin zni. ¹⁶ ¿Pëllë adë rdé'ëdi'i të cuendë de quë iurë tubi nguiu rquënull con tubi na'a mal, hia iurní guërupë rall rac rall tubsë cuerpë? Pues ra Sagradas Escrituras rni'i: “Guërupë rall gac rall tubsë cuerpë”. ¹⁷ Perë iurë tubi mieti gac unir con Dadë, hia guërupë rai' na rai' tubsë. Napë rai' mizmë espíritu.

¹⁸ Gulë bëllu'në lu grë duldë narunë tratë cusë mal entrë ra na'a nu ra nguiu. Cualquier stubi duldë naná runë tubi mieti, quëhunin dañi parë sa'll, perë el quë narquënú sáhi', quëhúnëll dañi cuntrë prupi shcuërpëll. ¹⁹ ¿Pëllë adë rdé'ëdi'i të cuendë de quë cuerpë shtë të na lugar catë cuzë Espíritu Santo? Bédë'ë Dios Espíritu Santo parë cuzënúhi' lë'ë të, parë guëquërdënúhi' lë'ë të. Lë'ë më na më dueñi shtë të; rnibë'a më lë'ë të, lédëdi'i rnibë'a të mizmë lë'ë të. ²⁰ Guzi'i Dios lë'ë të tubi präci namás lasac të gac të shmënë më. Por ni gulë bë'në honrar lë'ë më con cuerpë shtë të nu con espíritu shtë të. Guërupë cusë ni ze'dë de Dios.

¹ Iurne' guna contëstë ra preguntë naguna'bë di'dzë të la'ni cartë nabëshe'ldë të. Bien nahin parë tubi nguii de quë guëtsé'adi'i nguii ² perë cumë nanú zihani tentación parë gunë mieti duldë, mejurë cadë nguii gapë tsé'lëll nu cadë na'a gápi' tsé'li'. ³ Grë ra nguii naná casadë napë quë gunë rall cumplir lo quë narunë tucarë ziquë tse'lë na'a, nu ra na'a casadë napë quë gunë rall cumplir con tse'lë rai'. ⁴ Tubi na'a adë nádi'ill dueñi shtënë shcuérpëll sino quë tsé'li' nápëll derechë parë shcuérpë tsé'li'. Mizmë manërë ra nguii adë nádi'ill dueñi shtë shcuérpëll sino quë tse'lë nguii nápëll derechë parë shcuérpë nguii. ⁵ Lë'ë të naná casadë, adë rúnëdi'il negar parë ga'anul tsé'lëll; sulamëntë si talë guërupë të na të de acuerdë por tubi tiempë parë gunë të orar lu Dios, hia despuësë napë quë guëbrí ga'anul tsé'lëll të parë gúnëdi'i Satanás gan lul nu ldáguël lu duldë.

⁶ Cagnia'a lu të ndë'ë ziquë tubi permisi, lédëdi'i ziquë mandamientë shtë Dios. ⁷ Pues por partë shtë na, rac shtua'a de quë grë nguii gac ziquë na, perë adë nádi'in posiblë. Bëzëlaa'dchi Dios cadë tubi nguii fuersë especial; bëldá rall rtsë'a; stubi nguii adë rtsë'adi'ill.

⁸ Rnia'a lu ra nanádi'i casadë nu lu ra viudë de quë nabiën si adë guëtsé'adi'i të ziquë nahia ⁹ perë si talë adë ráquëdi'i gunë të gan lu ra deseo, pues gulë bëtsë'a. Mejurë guëtsé'al quë gápëll mal llgabë.

¹⁰ Grëtë' të shmënë Dios naná casadë, rnibé'ahia lu të de quë ra na'a adë guësá'nëdi'ill tsé'ell. Mandadë rë' lédëdi'i shtëna sino nahin mandadë shtë Dadë Jesús. ¹¹ Pues si talë tubi na'a bësá'nëll tsé'lëll; separadë na rall; adë cá'adi'ill stubi nguii u guécá'all tsé'lëll stubi. Mizmë manërë napë quë gunë ra nguii cumplir; adë gáquëdi'i divorciar rall.

¹² Lu të los de más mënë, rnia'a lo quë llua'ahia na bien. Lë'ë Dadë bësá'nëdi'i di'dzë rë'. Si talë nanú tubi nguii rialdí ldú'ull shti'dzë Dios perë tsé'lëll adë rialdídi'i ldu'i shti'dzë më, perë lë'ë na'a ni nall cunformë guëquërdënull tsé'lëll, nguii ni napë quë tsagla'guë guëquërdëll con tsé'lëll. ¹³ Nu zac, si talë tubi na'a rialdí ldú'ull shti'dzë Dios perë tsé'lëll adë rialdídi'i ldú'ull shti'dzë më, si talë lë'ë nguii ni nall cunformë guëquërdënull tsé'lëll, adë gac divorciar rall. ¹⁴ Lë'ë nguii nanadë rialdídi'i ldu'i perë tsé'li' sí rialdí ldu'i shti'dzë Dios, nguii ni rúnëll recibir bendición shtë Dios. Nu zac lë'ë na'a nanadë rialdídi'i ldu'i shti'dzë Dios perë tsé'lëll sí nall shmënë Dios, pues na'a ni quëhúnëll recibir bendición shtë Dios. Guc ldai' por Dios por nall unidë con tsé'lëll. Si talë lédëdi'i zni, shini shtë ra mënë ni na rai' ziquë shini ra nanadë rialdídi'i ldu'i Dios, perë iurne' ra shini rall quëhunë rall recibir ra bendición shtë Dios. ¹⁵ Perë si talë lë'ë nguii u lë'ë na'a nadë rialdídi'i ldu'i Dios, rac shtú'ull guësá'nëll tsé'lëll, pues zni gaquin. Iurní lë'ë nguii u lë'ë na'a naná bëa'në, nall librë. Gulë Dios lë'ë hia'a parë guëquërdëda'a en paz të adë tsúdi'i dishi'bi entrë ra naná casadë. ¹⁶ Lë'ë të na'a, nídi'i segurë de quë tsaldí ldu'u tsé'lëll si guëquërdënull lë'ëll. Nu zac lë'ë të nguii, nídi'i segurë tsé'lëll tsaldí ldu'i shti'dzë Jesús.

¹⁷ Ndë'ë na narunë tucarë guëdë'na'a; cumë ziquë bëne'e Dios llni cadë túbia'a, cha guëdë'na'a cumplir voluntá shtë më. Runë tucarë tsagla'guë nguii cumë iurë guna'bë më lë'ëll. Pues runë tucarë tsagla'guë guëquërdëda'a de acuerdë con principi shtë vidë cubi nadápa'a. Zni rnibé'ahia guëdubi grupë shtë shmënë Dios. ¹⁸ Si talë iurë guna'bë Dios lë'ëll, nu nápëll sëni de quë bëriuguë partë cuerpë shtënëll según custumbrë shtë mënë israelitë, adë guëtí'idi'il sëni ni. Si talë adë gúquëdi'il circuncidar iurë gúquëll shmënë Dios, adë rdë'ëdi'il sí guëchuguë mënë shcuérpëll. ¹⁹ Nídi'i importë lu Dios si gúquëll circuncidar u aquëdi'i. Lo quë narunë importë lu Dios na guëzu'bë diáguëll mandamientë shtë më. ²⁰ Lo quë narunë tucarë gunë mieti na, tsagla'guë mieti mizmë ofici nanapë nguii iurë lë'ë Dadë guná'bëi' nguii ni. ²¹ Si talë nal bajo ordë shtë sa'l iurë guna'bë më lë'ëll, adë riádi'i ldú'ul. Perë si talë nanú manërë parë gápëll libertá, pues mejurë guëru'ul librë. ²² Grë ra naná bajo ordë shtë sa'll iurë Dios guná'bëi' ra nguii ni, gúqui' shmënë më nanapë libertá. Nu el quë nanádi'i bajo ordë shtë sa'll perë guna'bë më lë'ëll, nall bajo

ordë shtë Cristo. Rnibë'a më lé'ëll. ²³ Dios guzi'i më lé'ël tubi præci ru'bë; adë rdë'ëdi'il sí gac të bajo ordë shtë ra mënë. ²⁴ Bëchi, runë tucarë cadë nguui tsagla'guë gúnëll mizmë ofici catë tsu nguui iurë guna'bë Dios lé'ëll.

²⁵ Iurní caquëa'a shcuendë ra lliguëna'a nadë bëtsé'adi'i. Adë nápëdia'a ni tubi mandadë shtë Dios perë rnia'a lu të lo quë nalluá'ahia. PUES rac tsaldí ldu'u të na purquë zihani vueltë bëga'a ldu'u më na, por ni runë tucarë guëqué diaguë të shti'dza. ²⁶ Lluá'ahia de quë mejurë guëa'në nguui tal cumë ziquë na nguui por tantë cusë durë naná ze'dë lu gué'dchiliu. ²⁷ Si talë bëtsé'al adë rúnëdi'il lligabë parë guësá'nëll tsé'lëll. Si talë nápëdi'il tsé'lëll, adë riúbëdi'i ldú'ul parë guëtsé'al. ²⁸ Perë si talë guëtsé'al, nádi'in duldë. Si talë guëtsé'a tubi lliguëna'a, adë nádi'in duldë. Perë grëtë' ra casadë gunë rall sufrir por cusë durë naze'dë tiempë ne', nu rac shtua'a adë gápëdi'i të más cusë durë.

²⁹ Dadë, quëquëa'a lu të; stu'pë tiempë rëa'në. Iurne' parë delantë ra naná casadë, runë tucarë guëbani rall ziquë nádi'i rall casadë. ³⁰ Ra naná tristë napë quë guëriubë ldu'u rall të gunë rall cumplir voluntá shtë Dios. Ra naná quëhunë ra laní, runë tucarë guëna'zi rall shchi'ni më nasesë. Ra nartuu', runë tucarë adë gac shtú'udi'i rall cusë shtë gué'dchiliu. ³¹ Ra narquitë ldu'u por ra cusë shtë gué'dchiliu, adë chu guédé'ëdi'i sí të rnibë'a cusë shtë gué'dchiliu lé'ëll, purquë gué'dchiliu nu ra cusë shtë tiempë ne', nasesë tsaluhin.

³² Rac shtua'a de quë cadë tubi të adë riádi'i ldu'u të. Lë'ë nguui naná sultërë rquëdi'ni ldú'ull por ra cusë shtë Dadë Dios nu rac shtú'ull gúnëll cumplir voluntá shtë më parë guëquitë ldu'u më lé'ëll. ³³ Perë iurë lë'ë sultërë guëtsé'all, iurní rac ldú'ull por ra cusë shtë gué'dchiliu nu parë guëquitë ldu'u tsé'lëll lé'ëll. ³⁴ Zni na con tubi lliguëna'a nu ra na'a casadë. Lë'ë na'a nanápëdi'i tsé'lëll, rquëdi'ni ldú'ull por ra cusë shtë Dadë Dios të gac na'a ni santu; rac shtú'ull gúnëll cumplir parë guëquitë ldu'u më con lé'ëll. Perë lë'ë na'a casadë rquëdi'ni ldú'ull por ra cusë shtë gué'dchiliu nu rac shtú'ull gúnëll dchi'ni të guëquitë ldu'u tsé'lëll lé'ëll.

³⁵ Quëgnia'a lu të ndë'ë parë bien shtë të, lédëdi'i parë adë guëtsé'adi'i të. Rac shtua'a guëbani të manërë za'quë nu parë gunë të sirvë Dadë con guëdubinú ldu'u të.

³⁶ Si tubi shtadë lliguëna'a rúnëll lligabë guédé'ëll permisi të guëtsé'a lliguëna'a purquë hia rdëdë galëlliguëna'a shténëll, nu nané nguui ni rac shtu'u lliguëna'a guëtsé'all, pues gac lo quë narni'i ldú'ull; nádi'in duldë. ³⁷ Perë si stubi nguui zull firmë con galërni'i ldú'ull nu rnall de quë shtsápëll nall cuntëntë sin quë adë guëtsé'adi'ill, nguui ni naná firmë de quë adë guëtsé'adi'i shtsápëll, bien quëhúnëll. ³⁸ Zni el quë naná quëgdë'ë shíni' parë guëtsé'ai', quëhúnëll bien, nu zac el quë nadë quëgdé'ëdi'i shíni' parë guëtsé'a shíni', mejurë quëhúnëll.

³⁹ Lë'ë na'a casadë por lëy, nalí'bill hashtë gati tsé'li' perë si talë tsé'lëll gati, iurní na'a ni nápëll libertá parë guëtsé'all stubi con el quë narac shtú'ull perë sulamëntë si talë nguui ni rialdí ldu'i shti'dzë Dios. ⁴⁰ Perë lluá'ahia de quë más guëquitë ldu'u na'a ni si guëá'nëll sin quë guëtsé'adi'ill. Ni na lo quë narnia'a nu rialdí ldua'a de quë zni na voluntá shtë Espíritu Santo naquëbezënú na.

8

Cumidë nabë'në mënë ofrecërë lu dzanë

¹ Iurne' quëquëa'a shcuendë shtë dau naná guc ofrecërë lu ra figurë naruntsa'u mënë con guia'a mënë. Bien rac bë'a hia'a custumbrë ni nápëdi'in valurë; adë rllu'idi'in. Adë chu gunë nadchínidi'i por lo quë nananëll, mejurë gac shtu'u mieti sa' mieti parë tsaru'bë vidë cubi nabëne'e Espíritu Santo. ² Si talë tubi de lë'ë të runë nadchini por lo quë nariasël, pues todavía runë faltë zihani cusë parë riasël. ³ Si talë tubi de lë'ë të rac shtú'ul Dios de verdá, pues Dios rúni' recibir nguui ni ziquë tubi shini më.

⁴ Gunia'a ndë'ë parë gac bë'a të shcuendë ra dau naquëhunë mieti ofrecërë lu ra dzanë. Pues rac bé'a hia'a de quë tubi figurë nápëdi'in vidë; nápëdi'in fuersë parë guéd'chiliu rë', nu rac bë'a hia'a nanú tubsë Dios. ⁵ Pues quëgni'i mënë nanú ra dios gube'e nu dios lu guéd'chiliu; pues ra dios ni nu ra dadë ni zihani rai' nanú ⁶ perë parë lë'ë hia'a nanú tubsë Dios, Shtáda'a. Lë'ë më bëntsá'ui' grétë' ra cusë. Nabánia'a parë guédë'na'a cumplir lo quë narac shtu'u më, nu zac nanú tubsë Dadë Jesucristo, Shláma'a. Por lé'i' gurështë grétë' ra cusë nu nadápa'a vidë eternë por lë'ë më.

⁷ Perë grë ra mieti adë rac bé'adi'i rall ndë'ë. Antsë bë'në rall adorar ra dzanë nu todavía napë rall rëspëti iurë rau rall belë naguc ofrecërë lu ra dzanë. Adë rialdídi'i ldu'u rall firmë nu rini la'ni ldu'u rall na rall culpablë iurë rau rall belë ni. ⁸ Perë por ra cusë nardáuha'a adë gáca'a mejurë u más peor delantë lu Dios. Adë rúnëdi'i importë si talë ráuha'a u adë ráudi'i hia'a. Igual nahin parë Dios. ⁹ Perë gulë gapë cuidadë de quë libertá nanápël parë gaul grétë' ra cusë, adë gaquin ejemplë mal parë sa'l nu ldáguëll lu duldë por ejemplë shtënëll. ¹⁰ Tubi comparaciuni, lé'ël rdë'ël cuendë ra dzanë nápëdi'i rall vidë, nu rzubënu' mënë catë rau të belë naguc ofrecërë lu ra dzanë. Si talë tubi sa'l narialdí ldu'i Dios, rnall lé'ël nga'li nu creenci shtënëll na débil, lo quë naquëhúnëll rsëdchini mal llgabë parë nguii ni nu gúnëll tubi cusë nanádi'i za'quë parë lé'i'. ¹¹ Lé'ël nanëll verdá perë guëluá'al mal nezë parë sa'l; adë nazá'quëdi'in. Pues guti Cristo por nguii ni igual ziquë guti më por lé'ël. ¹² Iurë quëhúnëll duldë cuntrë bëchi sa'l, iurë rguínill llgabë shtë sa'l naná débil, pues también quëhúnëll duldë cuntrë Cristo. ¹³ Por ni rëglë shtëna na zndë'ë; si talë quëhuna tubi cusë narunë ldaguë bëcha lu duldë, nunquë jamás adë gáudia'a belë, no sea nahin mal parë bëchi la sahia nu gúnëll duldë por ejemplë shtëna.

9

Derechë nanapë tubi poshtë

¹ ¿Gu adë rialdídi'i ldu'u të shti'dza? Pues napa libertá nu grë derechë cumë los de más poshtë shtë më. Gunahia lu Jesucristo, Shláma'a. Nu lë'ë të na të resultatë shtë shchi'nia nabëna en el nombre shtë Dios. ² Parë stubi ra mënë nádia'a poshtë perë parë lë'ë të napë quë rac bë'a të nahia poshtë shtë më purquë lë'ë të na të ziquë tubi mustrë de quë nahia poshtë de verdá purquë unidë na të con lë'ë më.

³ Ndë'ë na lo quë narnia'a lu ra mënë narni'i cuntrë na. ⁴ Napa derechë guëcahia lo quë narne'e mënë gáuha, nu parë gua'. ⁵ Napa derechë parë cahia tubi na'a parë gunë tse'la compa'ni na lu ra viajë igual ziquë runë los de más poshtë. Zni quëhunë ra bëchi Dadë Jesús nu Pedro. ⁶ ¿U runë të llgabë de quë Bernabé nu na, na na'a lúniquë nanápëdi'i derechë parë guësa'në na'a dchi'ni material parë guëni'inú na'a mënë ra diza'quë? ⁷ ¿Ca na nguii narunë sirvë ziquë suldadë perë rállëll por gashtë nanápëll? ¿Chull rcabní hiaguë uvë perë ráudi'ill nashi shtë hiaguë ni? Grë vëquërë naquëhapë ma ¿pë ruu'di'ill lechë? ⁸ Adë rúnëdi'i të llgabë de quë di'dzë rë' na shgabë nguii sulamëntë purquë lëy nabëquë'ë Moisés rni'i igual. ⁹ Rni'i lëy shtë Dios: “Adë rgúdi'il guë'shu rua' ngunë naná rguitsë trigu”. Pues clarë nahin; adë quëgní'idi'i Dios di'dzë rë' purquë rga'a ldu'u më ra ngunë ¹⁰ sino nahin tubi comparaciuni parë lë'ë hia'a. Lëy ni naescritë parë bien shtë hia'a. El quë naraa'në lu guiu'u nu el quë narcabní béd'chi, guërupë rall runë rall dchi'ni purquë cuezë rall dzë gunë rall recibir partë shtë cusechë narunë tucarë cadë lë'ë rall. ¹¹ Iurní bëcabní na'a béd'chi narne'e vidë cubi parë lë'ë të. ¿Pë llua'a të na mal si guédë'në na'a recibir cusë material de lë'ë të? ¹² Pues si stubi mënë napë derechë gúnëll recibir cusë material shtë të, másru'u derechë napë na'a guédë'në na'a recibir cusë ni.

Perë adë guná'bëdia'a niétiquë de lë'ë të. Rua'a ldu'u na'a grë cusë durë; gudilli na'a gashtë shtë na'a parë másru'u guërë'tsë diza'quë shtë Cristo. ¹³ Nané të de quë ra narunë dchi'ni la'ni iádu'u ru'bë, quëhunë rall recibir partë ra cusë nardë'ë mënë ziquë ofrendë lu Dios. Ra naná quëhunë dchi'ni rua' bëcu'guë, runë rall recibir tubi partë shtë ra ma

naguc ofrecërë lu bëcu'guë. ¹⁴ Igual manërë na, lë'ë Dadë gunibé'ai' el quë naruadi'dzë diza'quë shtë më, gúnëll recibir lo quë narquí'nill; guëdë'ë ra shmënë Dios lo quë narunë tucarë cá'all. ¹⁵ Perë na nunquë guná'bëdia'a dumí lu të. Nu zac adë quëquë'ëdia'a ndë'ë parë guna recibir dumí shtë të. Mejurë gatia antsë guëdchisú mënë lë'ë galërquitë ldua'a nanapa por mudë nanabania entrë lë'ë të.

¹⁶ Parë na adë runë nadchínidia'a purquë ruadi'dza diza'quë, purquë ni napë quë guna; zni Shlama gunibé'ai' guna. Pues prubi de na si talë adë guadi'dzëdia'a diza'quë. ¹⁷ Por ni si talë guadi'dza diza'quë sulë por prupi voluntá shtëna, runë tucarë tubi premi cahia; perë quëhuna cumplir purquë nahin mandadë shtë Dadë; nahia ziquë tubi muzë nanapë quë gunë dchi'ni por la fuersë. ¹⁸ ¿Pë premi napa iurne'? Nahin de quë quëadi'dza diza'quë lu ra mënë, perë adë rúnëdia'a cubrë ni tubi centavë. Quiere decir adë quëhúnëdia'a cubrë lu ra mënë aunquë napa dereché cahia ayudë shtë rall.

¹⁹ Nádia'a bajo ordë shtë ra mënë, perë nahia siervë shtë mieti të parë guna gan másru'u mënë parë Cristo. ²⁰ Iurë guquërela entrë ra më israelitë, nahia cumë lë'ë rai' parë guna gan lë'ë rai' por Cristo. Iurë nanúa entrë ra naná bajo ordë shtë lëy, pues nahia cumë lë'ë rai' të parë guna gan lë'ë rai' por Cristo. ²¹ Iurë nanúa entrë ra naguënëdi'i lëy shtë Dios, nahia ziquë lë'ë rai' parë guna gan lë'ë rai' por Cristo. Adë rúnëdi'i cuntienë ndë'ë de quë nápëdia'a rëspëti parë lëy shtë Dios, sino guca ziquë lë'ë rall të gac bë'a rall verdá shtë Dios nu gac rall shmënë Cristo. ²² Iurë nanúa ladi ra nadë rialdídi'i ldu'i con guëdubinú ldu'u rai', nahia ziquë lë'ë rai' të parë guna gan lë'ë rall; tsaldí ldu'u rall más. Quiere decir, guquërela ziquë cualquier sahia të parë guna gan lë'ë rai' por Cristo. ²³ Quëhuna grë ndë'ë parë guërë'tsë diza'quë nu parë guëquitë ldua'a juntë con lë'ë të por ra cusë za'quë narsëdchini diza'quë.

²⁴ Nané të de quë entrë ra narllu'në tubi carrërë, tubsë naná gunë recibir premi. Gulë gubani ziquë el quë narllu'në lu carrërë parë gunë të recibir premi shtë Jesús. ²⁵ Grëtë' ra narunë preparar parë deportë, rquë'ë guiá'all lo quë adë nazá'quëdi'i. Pues lë'ë rall quëhunë rall zni parë gunë rall recibir tubi premi, tubi corunë shtë guë'ë perë guë'ë ni lueguë rbidchi. En cambi lë'ë hia'a quëdë'na'a dchi'ni durë parë guëdë'na'a recibir tubi premi nanadë tsalúdi'i parë siemprë. ²⁶ Adë rllú'nëdia'a lu carrërë ziquë ciegu; adë quëhúnëdia'a ziquë tubi nguü naná quëgdë'ë golpë lu mbë ²⁷ sino quëgzac zia shcuërpa; quëhuna obligar el mizme cuerpë shtëna parë guëzu'bë diaguë shcuërpa voluntá shtëna. Zni canihuna; no sea de quë despuësë de bëluá'ahia sahia shti'dzë Dios, guna fallar lu rëglë nu gúnëdia'a gan premi shtë Jesús.

10

Mënë narunë adorar ra figurë

¹ Dadë, rac shtua'a gac bë'a të de quë ra shtadë guëlü na'a despuësë bëru'u rai' Egipto, guzë rai' guëa' shcahi nu gudëdë rai' Nisëdu'u Llñi. ² Zni guc ziquë tubi galëriubë nisë parë lë'ë rai' purquë guanaldë rai' Moisés guëa' shcahi nu gudëdë rai' nisëdu'u. Bë'në rai' recibir Moisés ziquë lamë shtë rai'. ³ Grëtë' rai' gudáu rai' con mizme dau nabëshe'ldë Dios. ⁴ Grëtë' rai' bii' rai' mizme bebidë nabëdë'ë më purquë bii' rai' nisë nabëru'u la'ni guë'ë. Guë'ë ni na Cristo nabëshe'ldë Dios parë gúni' compaïi lë'ë rai' lu nezë. ⁵ Perë cantidá lë'ë rai' adë bëquítëdi'i ldu'u Dios con lë'ë rai', por ni bëa'në ra cuerpë shtë rai' nezë; guti rai'.

⁶ Grë ndë'ë guzac parë gac bë'a hia'a lla quëhunë Dios; nahin ejemplë të adë chu guëzëbidi'i ldu'i cusë mal cumë ziquë bë'në ra mënë ni. ⁷ Por ni adë rúnëdi'i të adorar ra figurë naractsa'u cumë ziquë bë'në bëldá ra më israelitë. Naescritë la'ni Sagradas Escrituras: “Ra mënë guzubë rall; gudáu rall; bii' rall; lueguë guasuldí rall parë guëgui'i rall lu figurë”. ⁸ Nu adë chu guëquënúdi'i sáhi' cumë ziquë bëldá ra mënë ni bë'në rai' nu guti galdë bi tsunë mili mënë tubsë dzë. ⁹ Nu adë chu guëtë'dë prëbë lu Dadë aunquë na më pacënci. Bëldá ra mënë ni bëtë'dë rall prëbë lu më nu gudahuë' serpiëntë lë'ë rai';

guti rai'. ¹⁰ Nu adë chu guëní'idi'i cuntrë Dios cumë ziquë bëldá rai' bë'në rai'; guti rai', bë'në ianglë shtë galguti.

¹¹ Grétë' ndë'ë guzac ra shtadë guëlu' hia'a parë gac bë'a hia'a lla quëhunë Dios. Na escritë ra ejemplë ni la'ni Sagradas Escrituras parë lë'ë hia'a nanabani iurne'. PUES hia blac izë gudëdë; hia parë lë'ë hia'a bëdchini tiempë cubi. ¹² El quë narialdí ldu'i zugá'all firmë lu shnezë Dios; pues gápëll cuidadë të parë adë ldáguëdi'ill lu duldë. ¹³ Cualquier cusë mal nartë'dë mëdzabë lu hia'a, igual nahin ziquë rdëdë lu los de más mënë, perë rac tsaldí ldu'u të shti'dzë Dios. Lë'ë më jamás adë guësá'nëdi'i më lë'ë të; guëne'e më pudërë parë gunë të gan lu ra cusë mal. Iurë guëdchini tubi cusë mal, iurní Dios guëne'e më pudërë parë guërú'ul la'ni ra cusë ni parë adë guëazë guëtëdi'il lu shnezë më sino gáquël firmë.

¹⁴ Por ni bëchi narac shtua'a, gulë bëllu'në catë runë mënë adorar ra figurë. ¹⁵ Quëgnia'a lu të cumë ziquë ra nardë'ë cuendë. Gulë bë'në juzguë si talë na verdá lo quë naquëgnia'a iurne'. ¹⁶ Iurë rdëá hia'a nu rdi hia'a la'ni copë nabë'në ldai' Dios, nu rdë'ë hia'a graci lu më por vini ni, nahin tubi sëñi de quë quëdë'na'a recibir ra bendición naze'dë por galguti shtë Jesús. Nu iurë rdáuha'a guëtështildi naná rllullë, na sëñi de quë unidë na hia'a con Cristo nu nadápa'a tratë con lé'i'. ¹⁷ Aunquë cantidá na hia'a, pues quëháuha'a pedasë shtë tubsë guëtështildi; na hia'a tubsë cuerpë purquë unidë na hia'a con el quë naná guëtështildi verdadërë.

¹⁸ Gulë guna'zi stubi ejemplë shtë naciuni Israel. Ra bëshuzi nabë'në dchi'ni la'ni iádu'u, iurë gudáu rai' belë shtë ma nabë'në mënë ofrecërë lu Dios, rac bë'a hia'a de quë lë'ë rai' napë rai' tratë con Dios. ¹⁹ Adë quëgní'idia'a de quë ra figurë naractsa'u, napë rahin valurë, nilë adë quëgní'idia'a de quë belë naná gac ofrecërë lu ra figurë, lasaquin. Aquëdi'i. ²⁰ Lo quë nacagnia'a na, lë'ë ra mënë nanádi'i më israelitë, iurë quëhunë rall ofrecërë belë lu bëcu'guë, quëhunë rall ofrecërin lu mëdzabë mal, lëdë lu Diósëdi'i. Adë rac shtú'udia'a lë'ë të gapë të tratë con mëdzabë. ²¹ Adë nídi'i mudë gu të la'ni copë shtë Dadë Dios nu al mizmë tiempë gu të la'ni copë shtë mëdzabë. Nídi'i mudë gau të lu mellë shtë Dadë nu mizmë tiempë gau të lu mellë shtë mëdzabë. Adë nídi'i mudë gúnël adorar ra dzanë nu gúnël adorar Dios mizmë tiempë. ²² ¿Gu rac shtu'u të guëldënú më lë'ë të? ¿Gu napë të más fuersë quë lë'ë më?

Libertá nanapë ra shini Dios

²³ Perë lé'ël rní'il librë nal parë gúnël lo quë narac shtú'ul. Perë rnia'a lul, grë cusë adë rúnëdi'i compaňi parë guësé Espíritu Santo lé'ël. Verdá nadápa'a libertá parë guëdë'na'a zihani cusë, perë lëdë grédi'i quëhunë compaňi parë su firmë sa' hia'a lu shnezë më.

²⁴ Runë tucarë quili nguiu bien shtë sáhi', lédëdi'i bien shtë mizmë lé'ëll.

²⁵ Gulë gau grétë' lo quë nardú lu llguëa' sin adë rna'bë dí'dzëdi'il si na bien u na mal según creenci shtënéll ²⁶ purquë lë'ë gué'dchiliu nu grétë' lo quë nananú lu gué'dchiliu, rnibë'a Dadë Dios.

²⁷ Si talë tubi sa'l nanadë rialdídi'i ldu'i shti'dzë Dios perë quëhúnëll invitar lé'ël gaul lídchill, pues gudáu grë lo quë nagunë rall sirvë lul sin quë adë rna'bë dí'dzëdi'il si lë'ë cumidë gua delantë lu ra figurë. ²⁸ Perë si talë tubi guëni'i lul: “Belë rë' gac ofrecërë ziquë ofrendë lu ra figurë”, iurní adë ráudi'il belë ni, no sea gúnël dañi parë lë'ë sa'l naguni'i dí'dzë ni lul. ²⁹ Quëgnia'a ndë'ë parë bien shtë sa'l, parë adë gúnëdi'il dañi fe shtë sa'l, lédëdi'i purquë nal débil con creenci shtënéll.

Si talë tubi sa'l quëgna'bë dí'dzëll: “¿Pëzielú conductë shtëna gac cunformë con llgabë shtë sahia? purquë nahia librë. ³⁰ Si talë rdë'a graci lu Dios por lo quë narauha, ¿pëzielú runë mieti juzguë conductë shtëna si fuërë nahia pecadurë?” ³¹ Perë rnia'a lu të, si rau të u ruu' të u cualquier stubi cusë, gulë bë'në grë cusë parë gunë mieti alabar Dios. ³² Adë chu quërëldëdi'i manërë parë ldaguë los de más sa' të lu duldë, nilë por ra më israelitë, ni por ra nanádi'i më israelitë, ni por ra grupë shtë shmënë Dios. ³³ Rëglë shtëna na zndë'ë:

adë rúnëdia'a ofender ra sahia; mejurë rac shtua'a guëquitë ldu'u rall; adë rguilia bien shtë na sino bien shtë los de más sahia të parë gac salvar rai'.

11

¹ Gulë tsagla'guë ejemplë shtëna ziquë tsagla'ga ejemplë shtë Cristo.

Rëglë parë ra na'a naná rdëá

² Bëchi, rquitë ldua'a purquë siemprë rëagná ldu'u të na nu ziagla'guë të enseñansë nabëluá'ahia lu të. ³ Perë rac shtua'a gac bë'a të Cristo na cabësë shtë nguii nu lë'ë nguii na cabësë shtë tsé'li' nu Dadë Dios na shlamë Cristo. ⁴ Si tubi nguii rë'au guëc nguii iurë lë'ë nguii quëhúni' oraciuni, u iurë quëadí'dzi' diza'quë naná ze'dë de Dios, quëhunë nguii ni desprëci el quë naná cabësë shtë nguii. ⁵ Perë si tubi na'a adë ré'audi'i guëc na'a iurë quëgná'bëll lu Dios u iurë quëadí'dzëll diza'quë, quëhúnëll desprëci el quë naná cabësë shtë na'a. Igual nall ziquë na'a naná rchuguë guëdubi guitsë guëc rall. ⁶ Si talë tubi na'a adë ré'audi'i guëc na'a, mejurë chuguë guitsë guëc na'a tubigasë, perë si talë parë lé'ëll nahin shtu parë chuguë guitsë guëqui' u guëga'a guëc na'a, napë quë guë'au guëc na'a. ⁷ Lë'ë nguii adë rqui'nidi'i guë'au guëc nguii purquë lë'ë nguii quëhúni' representar personë shtë Dios nu rabtsë'ë nguii gluri shtë Dios, perë na'a quëhúni' representar personë nu pudërë shtë nguii. ⁸ Iurë bëntsá'u Dios lë'ë nguii, adë bé'nëdi'i' formar lë'ë nguii de cuerpë shtë na'a sino bë'në më formar lë'ë na'a de cuerpë shtë nguii. ⁹ Lë'ë më bëntsá'u më tubi na'a purquë bëqui'ni nguii lë'ë na'a. Adë bëntsá'udi'i më lë'ë nguii por nicidá shtë na'a. ¹⁰ Por ni rqui'ni guë'au guëc na'a ziquë sëni de quë lë'ë nguii na cabësë shtë na'a nu runë tucarë guë'au guëc na'a ziquë sëni de quë quëhunë rai' respëti lu ra ianglë. ¹¹ Cumë unidë na shmënë më por Cristo, lë'ë nguii nápëdi'ill vidë sin lë'ë na'a nu lë'ë na'a nápëdi'ill vidë sin por lë'ë nguii. Rqui'ni nguii na'a; ra na'a rqui'ni nguii. ¹² Ziquë lë'ë na'a guc formári' de nguii, también lë'ë nguii nápi' vidë por lë'ë na'a. Pues grëtë' cusë ze'dë de Dios.

¹³ Gulë bë'në juzguë mizmë lë'ë të si talë na correctë guëna'bë tubi na'a lu Dios sin quë né'audi'i guëc na'a. ¹⁴ Mizmë llgabë la'ni ldu'u hia'a rni'i de quë si talë tubi nguii nápëll guitsë guëqui' llëduni, nahin tubi shtu ¹⁵ perë parë tubi na'a si talë guitsë guëqui' na llëduni, nalé nasa'a nahin parë lé'i' purquë zni bëtë'ë Dios guitsë guëqui' parë guësé'auhin guëqui'. ¹⁶ Si talë chu adë nádi'i de acuerdë nu rac shtú'ull gúnëll cuntrë enseñansë rë', pues rqui'ni gac bé'all de quë lë'ë na'a, ni los de más grupë shtë shmënë Dios, nápëdi'i na'a stubi custumbrë.

Manërë narunë tucarë gaul la Santa Cena

¹⁷ Mientras quëgnehia cunseju parë lë'ë të, nanú stubi cusë narunë të perë adë nádi'in naza'quë. Quëhunë të cusë dzabë. Iurë rdëá të parë gunë të alabar Dios, nádi'in parë bien shtë të sino quëhunë të mal. ¹⁸ Primërë puntë iurë rdëá të, nanú divisioni entrë lë'ë të; adë na të unídëdi'i. Zni rinia nu llua'ahia nahin verdá. ¹⁹ Pues rqui'ni tsu divisioni entrë lë'ë të parë gac bë'a mieti chu na shmënë Dios de verdá. ²⁰ Perë iurë rdëá të parë gau të shtse shtë Dadë, lédëdi'i na shtse shtë Dadë purquë nádi'in ziquë bë'në më ordenar. ²¹ Iurë rau të, cadë tubi të rguibëllú lu sa' të parë gau të lu shtse nanua'a të mientras stubi sa' të nápëdi'i pë gáuhi'; stubi tantë të rzuu'dchi të con vini. ²² ¿Pëllë adë nápëdi'i të lidchi të catë rau të, catë ruu' të? ¿Pë adë nápëdi'i të respëti parë los de más shmënë Dios? nu rgul shtu shtë sa'l nabënapëdi'i. ¿Pë guënia'a lu të iurní? ¿Guëni'ihia na të më za'quë? Aquëdi'i.

Shtse shtë Dadë

(Mt. 26.26-29; Mr. 14.22-25; Lc. 22.14-20)

²³ Bëluá'ahia lë'ë të lo quë bëna recibir de lë'ë Dadë. Na zndë'ë. Mizmë gue'llë bë'në mënë traicionar lë'ë Dadë Jesús, guna'zi më guetështildi. ²⁴ Despuësë de bëtë'ë më graci lu Dios, iurní bëshullë më guetështildi nu guni'i më: “Gulë gau ndë'ë; shcuërpa ndë'ë.

Bëllullin por bien shtë të. Gulë gauhin parë guëagná ldu'u të galguti shtëna.”²⁵ Zni zac despuësë lë'ë shtse gualú, guna'zi më copë shtë vini nu guni'i më: “Ndë'ë na copë narunë cuntienë conveñi cubi naná selladë por rënë shtëna. Cadë vësë gu të vini ni, gulë bëagná ldu'u të galguti shtëna.”²⁶ Cadë vësë rau të guetështildi nu ruu' të vini lu Santa Cena, quëglua'a të stubi vësë más pë runë significar galguti shtë Jesús hashtë guëabrí më stubi.

Gulë gapë rëspëti parë shtse shtë Dadë

²⁷ Rqui'ni gápël cuidadë. Cualquier nanagáu guetështildi u nanagú la'ni copë shtë Dadë sin quë nápëdi'ill rëspëti, quëhúnëll tubi duldë cuntrë cuerpë nu rënë shtë Dadë.²⁸ Por ni cadë tubi të rqui'ni gunë të juzguë manërë nanabánil antsë gaul guetështildi nu antsë gul vini.²⁹ El quë naráu nu el quë naruu' la Santa Cena sin quë nápëdi'i rëspëti lu cuerpë shtë Jesús, quëgsédchini nguiu ni cashtigu parë mizmë lë'ëll.³⁰ Por ni zihani lë'ë të rac llu'u të; nápëdi'i të fuersë, nu zac nanú bældá ra sa' të guti rai'.³¹ Perë si talë guédé'na'a juzguë conductë shtëna'a, iurní adë gúnëdi'i më juzguë lë'ë hia'a.³² Perë iurë runë më cashtigu lë'ë hia'a, nahin parë adë gáquëdi'i hia'a condenadë con los de más mënë shtë gué'dchiliu.

³³ Zni bëchi narac shtua'a, iurë rdëa të parë gau të shtse shtënë më, gulë cuezë los de más sa' të antsë gau të.³⁴ Si talë tubi të rldiá'nël, gulë gau cumidë lídchil të parë Dios adë gúnëdi'i më cashtigu lë'ëll iurë nardëa të. Los de más asuntë guna rëglin iurë gueldë guënahia lë'ë të.

12

Don narzëlaa'dchi Espíritu Santo

¹ Bëchi, rac shtua'a gac bë'a të shcuendë ra don narzëlaa'dchi Espíritu Santo parë cadë tubi de lë'ë hia'a.² Nané të bien iurë nianá na të mënë nadë guënëdi'i Dios, guanaldë të tēchi ra figurë nanápëdi'i vidë. Zni bë'në të según lo quë nabëlua'a mënë lë'ë të.³ Por ni, rac shtua'a gac bë'a të tubi më naquëbezënú Espíritu Santo la'ni ldu'i, nunquë guëni'idi'ill nacondenar Jesús. Nu zac sulë por pudërë shtë Espíritu Santo guëni'i mënë Jesús na el quë nanapë dereché parë guëni'bé'ai' guëdubi gué'dchiliu.

⁴ Cadë tubi hia'a bédé'na'a recibir don nabëzëlaa'dchi Espíritu Santo. Zihani clasë pudërë rzëlaa'dchi më perë tubsë Espíritu nanú.⁵ Nanú zihani manërë parë gunë mieti sirvë lu Dios, perë rdé'na'a sirvë tubsë Dadë.⁶ Nu zac nanú zihani resultadë gurënë perë tubsë Dios, el quë narunë parë gunë mieti dchi'ni.⁷ Cadë tubi mieti bé'ni' recibir don nabëzëlaa'chi Espíritu Santo të parë grë hia'a guédé'na'a provëchë. Fuersë ni rlua'a por lo quë naquëhunë nguiu.⁸ Mizmë Espíritu quëgne'e llni nu pudërë parë guadi'dzë nguiu con más llni ru'bë. Parë stubi mënë mizmë Espíritu quëgdé'ëi' fuersë parë ruadi'dzë nguiu clarë di'dzë naze'dë de Dios.⁹ Stubi mënë rúni' recibir fe por mizmë Espíritu.¹⁰ Stubi rúni' recibir pudërë parë gunëáquëll ra narac llu'u por mizmë Espíritu. Stúbi' rúni' recibir pudërë parë gúnëll milagrë. Stubi rúni' recibir fuersë parë guadí'dzëll diza'quë naná ze'dë de Dios. Stúbi' rúni' recibir pudërë parë gac bé'all guadë na espíritu falsë nu guadë na espíritu verdadërë. Stubi mënë runë recibir fuersë parë guadí'dzëll dizé na nunquë bësé'dëdi'ill. Hia stubi mënë rúni' recibir fuersë nu pudërë parë guadí'dzëll pë runë cuntienë ra di'dzë gurënë.¹¹ Grétë' ra cusë rë' ze'dë de Espíritu Santo naná rne'e llni parë cadë tubi mieti según lo quë narni'i ldu'u Espíritu.

Grë hia'a na hia'a ziquë tubsë cuerpë

¹² Grë ra shmënë Cristo na ziquë tubi cuerpë nanapë zihani partë. Aunquë zihani na ra partë shtë cuerpë, nahin tubsë cuerpë.¹³ Pues grë hia'a, mënë israelitë nu ra mënë nanádi'i më israelitë, ra naná bajo ordë shtë ra mënë, nu ra nanapë libertá, grë hia'a bëáca'a tubsë cuerpë por lo quë nabë'në Espíritu Santo. Bë'në më punërë cadë tubi hia'a la'ni cuerpë. Cadë túbia'a bédé'na'a recibir mizmë Espíritu naze'dë de Dios.

¹⁴ Tubi cuerpë napë zihani partë, lédëdi'i tubsë partë. ¹⁵ Si talë guëa' hia'a guëni'i: "Adë nádia'a guia'a cuerpë; por ni adë nádia'a partë shtë cuerpë", lédë por nídi'i guëa' hia'a naseparadë parë lë'ë cuerpë. ¹⁶ Si talë diága'a guëni'i: "Adë nádia'a slu; por ni adë nádia'a partë shtë cuerpë", lédë por nídi'i diága'a nasaparadë parë lë'ë cuerpë. ¹⁷ Si talë guëdubi cuerpë na slu, ¿llallë guínia'a iurní? Si talë guëdubi cuerpë na tubi diaguë, ¿llallë tsúllia hia'a iurní? ¹⁸ Perë Dios bészú cadë tubi partë shlugarin catë runë tucarë nu catë guc shtu'u më. ¹⁹ Si talë grétë' nahin tubsë partë, pues nádi'i cuerpë completë iurní. ²⁰ Perë iurne' nanú zihani partë perë tubsë cuerpë.

²¹ Slu hia'a adë gáquëdi'i guëni'i lu guia'a hia'a: "Adë rquí'nidia'a lë'ël". Nu zac guëca'a adë gáquëdi'i guëni'in lu guëa' hia'a: "Adë rquí'nidia'a lë'ël". ²² Al contrari, ra partë shtë cuerpë nanápëdi'i fuersë, partë ni más lasac parë cuerpë. ²³ Ra partë shtë cuerpë narni'i hia'a nápëdi'in hunurë, rácuhin con más hunurë; ra partë nanádi'i nasa'a, quédë'na'a tratar con más cuidadë. ²⁴ Ra partë shtë cuerpë namás nasa'a rquí'nidi'in mizmë cuidadë. Dios bé'ni' punerë grétë' partë shtë cuerpë según voluntá shtë më. Ra partë narquí'nia'a menos, bédë'ë më más hunurë parë partë ni ²⁵ të parë adë tsúdi'i ni tubi divisioni ladi cuerpë sino quë cadë partë shtë cuerpë gapin cuidadë por los de más sáhi'. ²⁶ Si talë tubi partë shtë cuerpë quëzac zi u pë raquin, guëdubi cuerpë quëzac zi iurní. Si talë tubi partë quëhunin recibir hunurë, pues guëdubi cuerpë rquitë ldu'in iurní.

²⁷ Pues bien, lë'ë hia'a na hia'a cuerpë shtë Cristo; cadë tubi de lë'ë hia'a na hia'a partë shtë cuerpë ni. ²⁸ Zni Dios bé'në ordenar pë gunë cadë tubi shmënë më. Primërë gululé më ra poshtë, segundë lugar gululé më ra naruadi'dzë diza'quë naná ze'dë de Dios. Tecërë lugar gululé më ra mësë narlua'a shti'dzë më; cuartë lugar ra narunë milagrë, iurní ra narunëac ra narac llu'u. Nu gululé më ra narunë compa'ni, nu ra narnibë'a, nu ra naruadi'dzë stubi dizé. ²⁹ ¿Ni mudë grétë' hia'a na hia'a poshtë? ¿Ni mudë grétë' hia'a na hia'a ra naruadi'dzë diza'quë naze'dë de Dios? ¿Ni mudë grétë' hia'a na hia'a mësë, u guédëna'a milagrë, ³⁰ u nápa'a pudërë parë gunëáca'a ra narac llu'u, u grétë' hia'a rac ruadi'dza'a dizé gurënë? ¿Ni mudë grë hia'a rac guëni'ia'a pë runë cuntienë ra dizé ni? Pues clarë nahin; lédë znídi'in. ³¹ Gulë guc shtu'u lo quë narzëlaa'chi Espíritu Santo, lo quë narunë compa'ni más grë ra shmënë më. Iurne' guëluá'ahia lë'ë të lo quë naná mejurë quë grë ra cusë rë'.

13

¹ Si talë raca ruadi'dza dizé shtë mënë nu ra dizé shtë ra ianglë, perë adë rac shtú'udia'a sahia, nápëdia'a amor, nahia ziquë gambanë nanídi'i chahi'; rsédchidi'in bien. Nahia ziquë cha' platí narsédchidi'i bien. ² Talë raca ruadi'dza lu mënë di'dzë naze'dë de Dios perë adë nápëdia'a amor, niétiquë nahia. Talë nanéa grë clasë secretë shtë mënë; talë riasëhia guëdubi naná rsë'dë mënë lu guë'dchiliu, nu si talë rialdí ldua'a Dios con guëdubinú ldua'a hashtë guëdchisú Dios ra dani lua, perë rac shtú'udia'a sahia, niétiquë nahia. ³ Talë qui'dza grë nanapa ca'a mënë; talë guna intriegu shcuerpa parë tsequi lu gui'i, perë adë rac shtú'udia'a sahia, niétiquë nahia. Adë bë nápëdia'a iurní.

⁴ El quë nanapë amor nápëll pacënci; nazá'quëll. Humildë nall. El quë narac shtu'u sáhi', adë rzëbidi'i ldú'ull pë shtë sáhi'; adë runë nadchínidi'ill lu sáhi'. ⁵ Gúnëll lo quë narac shtu'u sáhi', lédëdi'i lo quë narac shtú'ull. El quë narac shtu'u sáhi', adë rldédi'ill; adë nápëdi'ill mal llgabë. ⁶ Nápëdi'i nguii ni gustë iurë quëhunë mënë duldë. Mejurë rëuu' ldú'ull iurë ria mënë shnezë Dios nu iurë adë rní'idi'i mënë bishi. ⁷ El quë nanapë amor, nunquë rní'idi'ill cuntrë sáhi'. Rialdí ldú'ull sa'll na më za'quë. Nápëll confiansë tsanaldë sa'll shnezë Dios. Rua'a ldú'ull lu grë cusë durë.

⁸ Amor shtë Dios adë tsalúdi'in, perë guëdchini tiempë tsalú di'dzë naruadi'dzë mënë con pudërë shtë Dios. Guëdchini tiempë adë guadí'dzëdi'i mënë stubi dizé. Guëdchini tiempë lo quë nariasë hia'a, tsaluhin. ⁹ Du'psë riasë hia'a ne'; zihani cusë adë riasëdi'i

hia'a. Ra narni'i di'dzë naze'dë de Dios, también runë faltë parë riasé rall grë cusë ¹⁰ perë iurë guëdchini Jesús con gué'dchiliu cubi, grë lo quë nádi'i completë, tsaluhin. ¹¹ Tiempë nahia llguë'në, biadi'dza ziquë llguë'në. Bëna llgabë ziquë llguë'në. Bëna juzguë ziquë llguë'në, perë iurë bësa'na grë cusë shtë galëllguë'në, guaru'ba. ¹² Rnádi'i hia'a ra cusë clarë iurne'. Riasédi'i hia'a por completë. Ziquë rna hia'a lu guë'guanë gushë, rluá'adi'i bien luhin perë tubi dzë guená hia'a bien. Guená hia'a lu Dios. Riasé hia'a du'psë ne', perë dzë ni tsasé hia'a ziquë Dios nané më lë'ë hia'a. ¹³ Tsunë cusë nápëdi'in fin: fe, esperansë, nu amor. Delantë lu Dios amor na mayurë.

14

Enseñansë parë el quë naruadi'dzë dizé gurënë

¹ Gulë guni'i ldu'u gapë të más amor parë sa'll nu gulë gudili pudërë narne'e Espíritu Santo parë guadí'dzël shti'dzë Dios. ² Ra mieti naruadi'dzë dizé gurënë quëadí'dzëll lu Dios, lëdë lu ménëdi'i, purquë ni tubi adë chu riasédi'i lo quë narni'i mënë ni. Ruadí'dzëll por pudërë shtë Espíritu Santo, perë di'dzë ni naga'chi parë los de más sa'll. ³ Perë en cambi el quë naruadi'dzë di'dzë naze'dë de Dios, quëadí'dzëll lu ra sa'll të parë tsaldí ldu'u rai' más nu parë su rall firmë lu shnezë Dios. Rdé'ëll cunseju parë bien shtë sa'll. ⁴ El quë naruadi'dzë dizé gurënë, rúnëll parë bien de mizmë lé'ëll, perë el quë naruadi'dzë di'dzë naze'dë de Dios, rúnëll bien parë tsasé grupë shtë shmënë Dios ra enseñansë shtë më.

⁵ Na rac shtua'a de quë grëtë' të gapë të fuersë parë guadi'dzë të dizé gurënë, perë más rac shtua'a guadi'dzë të di'dzë naze'dë de Dios; pues más lasac el quë naruadi'dzë diza'quë quë mënë narac ruadi'dzë dizé gurënë. Shti'dzë mënë naruadi'dzë dizé gurënë, lasáquëdi'in parë los de más sáhi' si talë nídi'i tubi narni'i pë runë cuntienë ra dizé gurënë; napë quë guëni'll pë runë cuntienë ra di'dzë të napë shmënë Dios provëchë. ⁶ Por ni bëchi, si talë na gueldë guënahia lë'ë të nu guadi'dza stubi dizé nanadë riasédi'i të, adë guëllu'idi'in parë lë'ë të. Rqui'ni guadi'dza lu të enseñansë nabëlua'a Dios lua u tubi di'dzë nabëna recibir de lë'ë më u tubi di'dzë naze'dë de lë'ë më u tubi enseñansë shtë më; iurní sí gunë të provëchë.

⁷ Ne' guënia'a tubi comparaciuni. Ra gui'bë músiquë nanápëdi'i vidë ziquë flauta u tubi arpa, si talë adë riubédi'in clarë, ¿lla gac bë'a mieti pë ru'ldin, guadë na piesë naguëna'zin? ⁸ Nu lu tubi guërru, si talë lë'ë cha' trompetë riubédi'in clarë ¿chull gunë preparar parë guená'zill guërru? ⁹ Mizmë zac lë'ë të, si talë ruadí'dzël tubi dizé nanadë riasédi'i mieti, ¿llallë gac bë'a mieti guadë naquëgni'il? No sea shti'dzël na ziquë tubi naruadi'dzë sulë mbë. ¹⁰ Nanú zihani dizé naruadi'dzë mënë la'ni gué'dchiliu; grëhin nanú shnézi'. ¹¹ Perë si talë adë riasédia'a dizé shtë stubi naruadi'dzë, nahia ziquë tubi më zitu parë lë'ë mënë ni nu lé'i' na ziquë më zitu parë na. ¹² Por ni hia quë lë'ë të rac shtu'u të gapë të pudërë nu llni shtë Espíritu Santo, gulë guna'bë lu Dios por pudërë parë guadí'dzël enseñansë të tsaldí ldu'u mieti shti'dzë Dios más.

¹³ Zni na el quë naruadi'dzë di'dzë gurënë, napë quë guëná'bëll lu Dios të parë guëdë'më pudërë parë guëni'll pë runë cuntienë di'dzë ni. ¹⁴ Si talë ruadi'dzënuá Dios con di'dzë gurënë, quëgna'ba lu Dios con espíritu shtëna, perë adë quëgúdia'a provëchë parë shgaba cumë riasédia'a di'dzë ni. ¹⁵ ¿Pëllë guna iurní? Guëna'ba lu Dios con espíritu shtëna nu zac guëna'ba lu më con dizé nariasé mieti. Gulda ra labansë con espíritu shtëna nu zac con di'dzë nariasëhia ¹⁶ purquë si talë quëadí'dzënuá Dios nadë más con espíritu shtënëll, el quë narqué diaguë, el quë nadë bé'nëdi'i recibir pudërë shtë Espíritu ziquë lé'ëll, adë gúnëdi'll gan tsasëll shti'dzëll. Nu adë gáquëdi'll guëni'll: “Nia Dadë”, iurë tsalú oraciuni, iurë rdé'ëll graci lu më. Nguiu ni adë riasédi'll lo quë narni'il. ¹⁷ Pues bien quëgdé'ëll graci lu më perë parë stubi sa'l adë nápëdi'll provëchë la'ni ldú'ull. ¹⁸ Quëgdë'a

graci lu Dios de quë na ruadi'dza di'dzë gurënë por pudërë shtë Espíritu Santo más quë grétë' mënë¹⁹ perë catë rdëa grupë shtë shmënë Dios, más rac shtua'a guënia'a ga'i di'dzë nariasë mënë quë chi'i mili di'dzë nanadë riasëdi'i mënë. Iurë ruadi'dza, rac shtua'a guëluá'ahia di'dzë naná parë bien shtë mieti.

²⁰ Bëchi, adë rúnëdi'i të ziquë llguë'në nadë rac bé'adi'i guadë naná bien nu guadë naná mal, perë en cuantë ra cusë mal, rac shtua'a gac të ziquë më gushë nardë'ë cuendë. Rac shtua'a gac të llguë'në inocentë en cuantë ra cusë dzabë. ²¹ Naescritë la'ni librë shtë lëy: "Guadi'dza lu naciuni rë' stubi dizë gurënë. Mënë zitu guëni'i rall shti'dza, rni'i Dadë." ²² Zni na, ra dizë gurënë naruadi'dzë mënë por pudërë shtë Espíritu Santo, na rahin ziquë sëni parë ra nadë rialdídi'i ldu'i Dios, lédëdi'i parë ra narialdí ldu'i shti'dzë më. En cambi el quë naruadi'dzë diza'quë naná ze'dë de Dios, nahin ziquë sëni parë ra narialdí ldu'i shti'dzë më, lédëdi'i parë ra nanadë rialdídi'i ldu'i. ²³ Iurë grupë shtë shmënë Dios rdëa, si talë grétë' quëadi'dzë stubi dizë por pudërë shtë Espíritu Santo nu ze'dë tsuté ra nadë rialdídi'i ldu'i, u ze'dë tsuté mënë nadë rac bé'adi'i shcuendë ra cusë ni, iurní guëni'i rall rac luguë të. ²⁴ Perë si talë grétë' të quëadi'dzë di'dzë naze'dë de Dios nu tsuté tubi nanadë rialdídi'i ldu'i diza'quë, u mënë nadë bësë'dëdi'i shti'dzë më, iurní gunguë bë'a nguii ni dulde shténëll nu shti'dzë të gunë juzguë lé'ëll. ²⁵ Grétë' cusë naga'chi la'ni ldu'u nguii ni, guëru'uin lu llni nu iurní guëzullíbill lu më; guëni'ill llëru'bë na pudërë shtë Dios. Guëni'ill Dios quëbezënúhi' lë'ë të de verdá.

Iurë tsu cultë, gaquin con ordë

²⁶ Pues iurní bëchi, iurë rdëa të, si tubi de lë'ë të nápël tubi cantë, stubi të napë tubi enseñansë, stúbill rac shtú'ull guëni'ill di'dzë gurënë, stubi nguii rac shtu'u guëni'ill di'dzë nabë'nëll recibir de Dios, stubi të rac shtú'ul guëni'il pë runë cuntienë ra di'dzë gurënë; bien nahin. Nadë más gulë bë'në grë ni parë tsaldí ldu'u ra shmënë Dios más. ²⁷ Iurë ruadí'dzël stubi clasë dizë, pues biadi'dzë chupë u por más tsunë të nu por turnë. Nu zac rqui'ni tubi naguadi'dzë pë runë cuntienë dizë ni. ²⁸ Si talë nídi'i naguëni'i shcuendë di'dzë ni, mejurë adë guadi'dzëdi'il lu grupë shtë shmënë Dios. Mejurë guadi'dzënu Dios la'ni ldú'ul guitsë guitsë. ²⁹ Nu si talë guadí'dzël diza'quë naze'dë de Dios, pues guëni'i chupë mieti u tsunë ra mënë narëta'; hia los de más gunë rai' juzguë lo quë naguni'i ra nguii ni. ³⁰ Perë si talë Dios guënë'ei' galërac bë'a parë stubi sa' të naquëbezë nga'li, iurní lë'ë naguna'zi di'dzë primërë, guëac dchi; adë tsaglá'guëdi'i guadí'dzëll. ³¹ Manërë ni grétë' të narunë recibir di'dzë naze'dë de Dios, gulë biadi'dzë tubi por tubi të parë grétë' të tsasë'dë të nu gunë të provëchë ra di'dzë ni. ³² El quë naruadi'dzë diza'quë naze'dë de Dios, pues el mizme lé'ëll nápëll pudërë parë guadí'dzëll u parë adë guadí'dzëdi'ill. ³³ Dios adë rsëdchínidi'i' desordë sino rquitë ldu'u më iurë tsu cultë con ordë. Zni rluá'ahia ra grupë shtë shmënë Dios, ra nabëzunë më almë shtë rai'.

Ziquë na custumbrë entrë grë ra shmënë Dios, ³⁴ ra na'a adë nápëdi'i rall derechë parë guadi'dzë rai' lu cultë; adë bédë'ë Dios sí parë guadi'dzë rai' sino gac rai' obedientë ziquë cagnibë'a më la'ni lëy. ³⁵ Si talë rac shtu'u tsasë rai', guëna'bë di'dzë rai' lu tse'lë rai' lídchi' purquë nádi'i bien si talë tubi na'a guadí'dzëll lu cultë.

³⁶ Napë quë gac bë'a të de quë shti'dzë Dios adë guzublúdi'i con lë'ë të nu nádi'i të lúniquë mënë nabë'në recibir shti'dzë më. ³⁷ Si talë tubi të rní'il bé'nëll recibir diza'quë naze'dë de Dios, u si talë cagní'il ruadí'dzël por pudërë shtë Espíritu Santo, napë quë gac bé'al lo quë naquëquëa'a ndë'ë nahin tubi mandadë shtë Dadë Dios. ³⁸ Perë si talë adë nédi'i nguii gac bé'all nahin verdá, pues gulë bësa'në lé'ëll lu nacahi shténëll. ³⁹ Bëchi, gulë guni'i ldu'u parë gapë të pudërë parë guadi'dzë të diza'quë naze'dë de Dios; adë rcádi'i të guadi'dzë ra mënë stubi dizë ⁴⁰ perë gulë bë'në grë cusë con ordë, lédëdi'i con desordë.

15

Guashtë Cristo ladi ra tēgulē

¹ Iurne' bëchi, rac shtua'a guëagná ldu'u të diza'quë naná biadi'dza lu të. Bë'në të recibirin nu tsagla'guë rianaldë të nezë shtë më con guëdubinú ldu'u të. ² Por diza'quë ni nasalvar të si talë tsagla'guë të lo quë nabëluá'ahia lë'ë të. Nasalvar të si gualdí ldu'u të shti'dzë më de verdá.

³ Primëre lugar, bëluá'ahia lë'ë të grë enseñansë nabëna recibir. Bëluá'ahia lë'ë të de quë Cristo guti por ra duldë shtëna'a cumë ziquë rni'i la'ni Sagradas Escrituras. ⁴ Bëga'chi më nu guashtëi' ladi ra tēgulē dzë tsunë, igual ziquë rni'i ra Sagradas Escrituras. ⁵ Bëluá'ahia lë'ë të de quë bëlua'alú më lu Pedro; despuësë bëlua'alúhi' lu los de más poshtë. ⁶ Despuësë bëlua'alúhi' lu más de ga'i gahiu'a shmënë Dios naná bēdēá. Zihani mënë todavía nabani rai'; sēbēldá rai' hia guti rai'. ⁷ Despuësë bëlua'alú Cristo lu Jacobo, iurní lu grë ra poshtë shtëni'.

⁸ Hia despuësë de ni bëlua'alú më lua aunquë nahia ziquë tubi llguë'në nabēdchini lu gué'dchiliu antsë gac cumplir tiempë parë gáli'. ⁹ Nahia el quë nalasáquēdi'i entrë los de más poshtë shtë më. Adë rúnēdi'i tucarë gaca poshtë purquë guzunalda ra shmënë Dios. ¹⁰ Perë lo quë nanahia iurne' na purquë guc shtu'u më na nu bë'në më zihani favurë parë na. Lo quë nabë'në më por na, napë resultadë. Bëna dchi'ni más quë los de más mënë aunquë nilë lēdē nádi'i, sino quë Dios bëne'e fuersë nu bë'në ldai' më na. ¹¹ Perë adë rúnēdi'i importë chu bë'në más dchi'ni. Biadi'dzë na'a lu të ra diza'quë nu gualdí ldu'u të shti'dzë më.

Tsashtë ra tēgulē stubi

¹² Si talë ruadi'dzë na'a de quë Cristo guashtëi' ladi ra tēgulē ¿pēzielú bēldá de lē'ë të rni'i të de quë tsashtëdi'i ra tēgulē? ¹³ Si adë tsashtëdi'i rai' ladi ra tēgulē pues tampusquë lē'ë Cristo adë guashtëdi'i' ladi ra tēgulē. ¹⁴ Talë Cristo adë guashtëdi'i' ladi ra tēgulē, hia diza'quë naná biadi'dzë na'a lu të nápēdi'in valurë nu fe shtë të nápēdi'in valurë; lasáquēdi'in. ¹⁵ Si talë nahin zni, rlua'a clarë na na'a testigu falsë purquë hia lē'ë na'a guni'i na'a lu ra mënë de quë Dios bēldishté Cristo ladi ra tēgulē. Perë si talë nádi'in verdá de quë ra tēgulē adë tsashtëdi'i rai' stubi, pues iurní zac lē'ë Dios bēldishtēdi'i më lē'ë Cristo. ¹⁶ Si talë tēgulē adë tsashtëdi'i rai' stubi, iurní lē'ë Cristo tampusquë guashtëdi'i' ladi ra tēgulē. ¹⁷ Si talë Cristo adë guashtëdi'i' ladi ra tēgulē, fe shtë të adë rllu'idi'in; todavía adë naperdunë duldë shtë të. ¹⁸ Nu ra tēgulē nagualdí ldu'u shti'dzë Jesús, adë nádi'i rai' salvar. ¹⁹ Si talë rialdí ldu'u hia'a shti'dzë Cristo napin valurë sulamēntē mientras quērēlda'a lu gué'dchiliu, iurní prubi na hia'a; nápēdi'i hia'a esperansë nu runë tucarë guēga'a ldu'u mënë lē'ë hia'a.

²⁰ Perë verdá na de quë Cristo guc resucitar ladi ra tēgulē; na më lē'ë primëre nugashtë parë adë guëabrídi'i gáti' stubi. ²¹ Pues ziquë guzublú galguti por tubsë nguiu, también por tubi nguiu guzublú galēriashtë shtë tēgulē. ²² Pues grétē' mënë napë quë gati rai' purquë na rai' llēbni Adán; zni zac grétē' naná unidë con Cristo, guēldishtē më lē'ë rai' ladi ra tēgulē. ²³ Perë cadë nguiu según turnë narunë tucarë lē'ëll. Cristo gúqui' ziquë primëre naná gátidi'i parë siempër perë despuësë iurë guëabrí më stubi, iurní gátidi'i jamás ra naná unidë con lē'ë më. ²⁴ Iurní guēga'a iurë shtë fin; tsalú gué'dchiliu rē'. Guēdē'ë më fin grétē' autoridá, grétē' ra nanapë pudërë, nu guēdē'ë më fin parë grë ra narnibē'a lu gué'dchiliu. Iurní gunë më intriegu catë rnibē'a më ca'a Dios, Shtëda'a. ²⁵ Guēnibē'a Cristo ziquë rēy hashtë iurë gunë Dios gan lu grë enemigu shtë Cristo nu guēzullibi rall lúhi'. ²⁶ Lúltimē enemigu nangunë më gan lúhi' na galguti ²⁷ purquë Dios bēdē'ë më dereché guēnibē'a Cristo grétē' cusë, perë iurë Sagradas Escrituras rni'i de quë Cristo nápi' dereché parë guēnibē'ai' grétē' cusë, pues clarë nahin de quë Dios adë nádi'i'

bajo ordë shtë Cristo, perë bëtë'ë më derechë parë guënbë'a Cristo guëdubi guë'dchiliu. ²⁸Iurë grëtë' cusë guëa'nin bajo ordë shtë Cristo, iurní mizmë lë'ë Cristo, shini Dios, gúni' intriegu mizmë lë'i' con grë pudërë nanápi' lu Dios të parë Dios gáqui' el quë nanapë grë pudërë parë siemprë.

²⁹Nanú ra narni'i adë tsashtëdi'i ra tégulë, perë si nahin verdá, ¿pëzielú rriubë nisë rall por ra naná guti? Si talë adë tsashtëdi'i tégulë, mbanë na lo quë nacanihunë të; mejurë adë guëchu'bë nisë të sa' të shlugar ra tégulë.

³⁰Nu zac ¿pëzielú rdchi'ba vidë shtëna lu peligrë guëdubi tiempë si talë adë tsashtëdi'i ra tégulë? ³¹Quëgnia'a lu të verdá de quë grëtë' dzë nanúa lu peligrë shtë galguti. Runë nadchinia por dchi'ni nabëna entrë lë'ë të; guquin purquë unidë nahia con Cristo Jesús, Shláma'a. ³²Perë si talë nahin ziquë narni'i tubi dichë: “Gudildia con ra ma dushë la'ni guë'dchi Efeso” ¿pë cusë bëna gan si talë ra tégulë adë tsashtëdi'i rai' stubi? Mejurë guëni'i hia'a: “Cha guëdáuha'a; cha guëdí hia'a; glli gati hia'a”.

³³Adë rdë'edi'i të sí guëguguë mënë lë'ë të por di'dzë falsë. Nanú tubi dichë narni'i: “Ra amigu mal na rall causë rnití mënë nezë za'quë”. ³⁴Gulë bë'në llgabë bien nu gulë bëabré ldu'u të tubi nezë za'quë nu adë rúnëdi'i të duldë, pues nanú bëldá të naná guënédi'i Dios bien. Rnia'a lu të zndë'ë të parë guëtú lu të du'pë.

Lla tsashtë ra tégulë

³⁵Tal vez tubi de lë'ë të guëna'bë dí'dzël: “¿Llallë tsashtë ra tégulë? ¿Lla na cuerpë gapë rai' iurë guëbani rai'?” ³⁶Di'dzë ni na tuntë. Nanël iurë lë'ël rcabnil bë'dchi, hia bë'dchi ni napë quë gu'dzë të parë guëru'u tubi plantë. ³⁷Grëtë' nargabní la'ni guiu'u ziquë bë'dchi shtë trigu u stubi clasë bë'dchi, iurë rcabnilin, adë nápëdi'in formë shtë plantë sino nahin bë'dchi. ³⁸Dios rdë'ë më lu bë'dchi tubi formë narac shtu'u më, formë naná gurënë según narni'i ldu'u më. Cadë clasë bë'dchi rldanin nu napin formë narunë tucarë. ³⁹Grëtë' ra nanabani, nápëdi'i rall cuerpë igual; nanú cuerpë shtë mënë; stubi clasë cuerpë parë ra ma, nu cuerpë shtë ra ma'ñi na stubi clasë; nu cuerpë shtë ra mbeldë gurënë nahin. ⁴⁰Nu zac nanú ra nanapë cuerpë lu gube'e, nu nanú ra nanapë cuerpë lu guë'dchiliu, perë cuerpë nananú gube'e, nasa'a rlua'ain. Lë'ë galnasa'a shtë cuerpë shtë guë'dchiliu gurënë nahin. ⁴¹Lë'ë llni shtë ngubidzë gurënë nahin con llni shtë mbehu, nu zac gurënë na llni shtë ra mbelëgui'i. Entrë ra mbelëgui'i tubi mbelëgui'i rabtsë'ë llni shtëhin másru'u fuertë lu sa' mbelëgui'i. ⁴²Zni na con tégulë iurë riashtë rai'. Vidë shtë nguiu na ziquë tubi bë'dchi naná rialú, perë iurë tsashtë nguiu ladi ra tégulë, adë gátidi'i' jamás. ⁴³Rtu lu hia'a por ra cuerpë nadápa'a iurne' purquë rati ra cuerpë, perë tsashtë hia'a nasa'a. Na hia'a débil iurne' perë iurë tsashtë hia'a ladi ra tégulë, guëdápa'a cuerpë fuertë naná tsalúdi'i. ⁴⁴Lu guë'dchiliu rë' nadápa'a cuerpë shtë guë'dchiliu perë iurë tsashtë hia'a ladi ra tégulë, guëdápa'a cuerpë gurënë naná demasiadë nasa'a. Nadápa'a cuerpë shtë guë'dchiliu perë zac nanú cuerpë cubi narne'e Dios.

⁴⁵Rni'i ra Sagradas Escrituras: “Primërë nguiu Adán bëáqui' nguiu nanabani”, perë rnia'a lu të lë'ë Adán naná bëtëdchini despuësë, na më lúniquë narne'e vidë cubi shtë Dios. ⁴⁶Lë'ë nguiu shtë guë'dchiliu bëtëdchi'ni' primërë con cuerpë naná guiu'u; hia despuësë bëtëdchini nguiu nanapë pudërë parë guënë'ei' vidë espiritual. ⁴⁷Primërë nguiu guctsa'u guiu'u; náhi' de guë'dchiliu, perë segundë nguiu bëtëdchíni' de gube'e. ⁴⁸Ziquë guc nguiu naguctsa'u guiu'u, zni na grëtë' naralë la'ni guë'dchiliu. Ziquë guc nguiu nabëtëdchini de gube'e nu guziá'ai' gube'e, zni na ra mieti nanapë vidë naze'dë de lë'ë më nacuezë gube'e. ⁴⁹Ziquë lë'ë nguiu nápëll cuerpë shtë guë'dchiliu, también guëdápa'a cuerpë ziquë cuerpë shtë Cristo nacabezë gube'e.

⁵⁰Bëchi, rnia'a lu të grëtë' cuerpë nadápa'a iurne' adë gáquëdi'i tsutëhin catë rnibë'a Dios. Lo quë nanapë quë tsalú, adë nápëdi'in partë con ra cusë nadë tsalúdi'i. ⁵¹Rac

shtua'a gac bë'a të tubi secretë; lëdë grëdi'ia'a gati hia'a sino gac cambi shcuërpa'a. ⁵² De repëntë ziquë iurë rguini láguël, guínil cha' shtë trompetë; iurní ra tégulë guëbani rai' stubi të parë jamás adë guëabrídi'i gati rai'. Hia lë'ë hia'a gac cambi iurní. ⁵³ Lë'ë cuerpë shtëna'a narialú napë quë gac cambi parë adë tsalúdi'in jamás. Cuerpë shtëna'a naná rati, napë quë gac cambi të parë adë gátidi'i jamás. ⁵⁴ Dzë ni iurë lë'ë cuerpë shtëna'a narialú gac cambi por cuerpë nadë rialúdi'i, nu lë'ë cuerpë shtëna'a gac cambi por cuerpë nanadë gátidi'i, iurní gac cumplir lo quë naná escritë la'ni Sagradas Escrituras: “Bëdë'ë më fin lë'ë galguti. ⁵⁵ Lé'ël galguti, ¿gua pudërë shtënël parë gúnël gan lu grë mieti?” ⁵⁶ Pues duldë bësëdchini galguti parë lë'ë mieti, nu duldë na ziquë tubi narnibë'a lë'ë mieti purquë lëy shtë Dios rlua'a grë mieti na rall pecadurë. ⁵⁷ Perë dushquilli Dios, rne'e më pudërë parë rac guëdë'na'a gan lu galguti por Jesucristo, Shláma'a. ⁵⁸ Por grë ndë'ë, bëchi narac shtua'a, gulë tsagla'guë firmë lu shnezë më; adë tsaldídi'i ldu'u të stubi l dai'. Gulë bë'në dchi'ni shtë Dadë másru'u purquë nanë të dchi'ni naquëhunë të juntë con lë'ë Dadë, adë nádi'in sin resultadë.

16

Ofrendë parë ra shmënë Dios

¹ Iurne' quëquëa'a shcuendë ra centavë nardëá parë ra mënë nabëzunë Dios almë shtë rai'. Gulë bëtëá centavë según lo quë nagunibé'ahia ra grupë shtë shmënë Dios naná quërelde regiuni Galacia. ² Cadë primërë dzë shtë lmalë, cadë tubi de lë'ë të napë quë guëtëal centavë según lo quë nabë'nël gan. Gulë cutsa'uin të parë nídi'i nicidá guëtëá të ofrendë iurë guëdchinia. ³ Iurë guëdchinia ndë, guëshe'lda lë'ë ra narunë të nombrar; guëdë'a guia'a rai' tubi cartë shtë recomendación parë gua'a rai' ofrendë shtë të hashtë Jerusalén. Gunë rall intriegu centavë ni parë ra naquërelde nga'li. ⁴ Si talë guëni'i ldua'a de quë nu zac na tsahia, sënaldë rai' na.

Guni'i ldu'u Pablo tsáhi' Corinto

⁵ Napë quë tsahia por regiuni shtë Macedonia; hia despuësë de ni, guëdchinia Corinto. ⁶ Adë na segurëdia'a perë guëquërelde'núa lë'ë të por du'pë tiempë u guëtëda tiempë naldë nga'li con lë'ë të. Iurní zac gunë të compa'ni na nezë shtëna catë guzëahia despuësë. ⁷ Adë rac shtú'udia'a gueldë guënahia lë'ë të por du'pë tiempë sino quë rac shtú'uhia cueza con lë'ë të tubi visitë llëduni si talë na voluntá shtë Dios. ⁸ Perë na guëana Efeso hashtë tsalú laní Pentecostés ⁹ purquë ndë'ë nanú zihani dchi'ni shtë Dadë Jesús parë guna cumplir. Tsaldí ldu'u ra mënë shti'dzë më; perë nanú zihani contrari narunë cuntrë shti'dzë Dios.

¹⁰ Si talë guëdchini Timoteo, gulë bë'në tratë bien lé'i' të parë adë riádi'i ldu'i purquë lé'i' quëhúni' dchi'ni shtënë Dadë igual ziquë na. ¹¹ Por ni adë chu gúnëdi'i desprëci lé'i'. Mejurë gulë bë'në compa'ni lé'i' parë tsaglá'gui' viajë shtëni' të parë guëdchini gueldë guënáhi' na. Quëbeza lé'i' juntë con los de más bëchi la sa' hia'a.

¹² Lë'ë bëcha'a Apolos, bëna ruëguë lúhi' të parë gúnëll compa'ni los de más sa' hia'a iurë gue'dë guëná rai' lë'ë të, perë Apolos quëgní'ill de quë nádi'i voluntá shtë Dios parë gue'dë guënall lë'ë të iurne', perë hashtë guëne'e më sí, iurní gue'dë guënall lë'ë të.

Rialú cartë rë' con saludë

¹³ Gulë guc mënë nasini nu gulë tsagla'guë firmë lu shnezë më. Gulë cue za'quë za'quë. Gulë bë'në shchi'ni Dios ziquë mënë naná rialdí ldu'i de verdá. Gulë gac nguii nadë rdzëbëdi'i. ¹⁴ Grëtë' lo quë nagunë të, gulë bë'nin con guëdubinú ldu'u të con amor parë los de más sa' të.

¹⁵ Iurne' bëchi, nanë të de quë famili shtë Estéfanos guc rai' primërë naná gualdí ldu'i shti'dzë Jesús; na rai' primërë nagualdí ldu'i shti'dzë Dios entrë grë mënë naquërelde regiuni Acaya. Nu tsagla'guë quëhunë rai' sirvë los de más mënë nabëzunë Dios almë

shtë rai'. ¹⁶ Rac shtua'a de quë lë'ë të guëzu'bë diaguë të shti'dzë mënë ziquë lë'ë rai' nu zac grë ra naná runë compa'ni parë shchi'ni Dios, nu gulë bëzu'bë diaguë shti'dzë ra mënë naquëhunë dchi'ni shtë më. ¹⁷ Nalé rquitë ldua'a de quë bédchini Estéfanos, Fortunato, nu Acaico. Lë'ë rai' bë'në rai' cumplir lo quë narunë faltë nihunë të. ¹⁸ Nalé bësëquitë ldu'u rai' na nu zac lë'ë të. Napë quë gapë të respëti parë ra mënë ziquë lë'ë rai'.

¹⁹ Ra grupë shtë shmënë Dios naquëreldë regiuni Asia, quëgshe'ldë rai' saludë parë lë'ë të. Aquila nu Prisila con grupë shtë shmënë Dios nardëá lidchi rai', quëgshe'ldë rai' zihani saludë en el nombre shtë Dadë Jesucristo. ²⁰ Gulë bë'në recibir saludë shtë grë ra shmënë Dios naquëreldë ndë'ë. Gulë bë'në saludar grë ra shmënë Dios con tubi abrasë.

²¹ Na Pablo, quëgshe'lda saludë parë lë'ë të con prupi shti'dza nabëquëa'a.

²² Si talë tubi de lë'ë të adë rac shtú'udi'il Jesucristo de verdá, pues grë ra mënë ni gac condenar. Rac shtu'u hia'a guédchini Dadë Jesucristo lueguë.

²³ Gulë bë'në recibir favurë nu bendición shtë Dadë Jesucristo. ²⁴ Quëgshe'lda amor shtëna ziquë sahia naná unidë con Jesucristo. Amén.

Segundë cartë nabëquë'e San Pablo lu ra Corintios

Bëquë'e Pablo cartë rë' lu ra mënë shtë Corinto

¹ Na Pablo, nahia tubi poshtë shtë Cristo Jesús purquë zni na voluntá shtë Dios. Juntë con Timoteo, bécha'a naná rialdí ldu'i shti'dzë Jesús, quëquë'e na'a cartë rë' nu guëshe'ldë ná'ahin lu grupë shtë shmënë Dios naquërelde ciudá Corinto nu zac lu grë ra nabëzuné Dios almë shtë rai', lë'e të naquërelde regiuni shtë Acaya. ² Gulë bë'në recibir bendición shtë Dios con galërbedchí ldu'u naná rne'e Dios Shtëada'a, juntë con Jesucristo Shláma'a.

Galërzac zi shtë Pablo

³ Zudé'na'a alabar Dios, lë'e Dios nu Dadë shtë Jesucristo Shláma'a. Lë'e më na Dadë nu quëhúni' consolar cadë lë'e mieti; na më el quë narga'a ldu'u mieti. ⁴ Lë'e më rúni' consolar lë'e hia'a iurë lë'e hia'a rzac zi hia'a të parë gac guédé'na'a consolar los de más sa' hia'a narzac zi lu cusë durë. Quédé'na'a consolar lë'e mënë con diza'quë naze'dë de Dios. ⁵ Nalé rzac zi hia'a purquë na hia'a shmënë Cristo, perë también nalé quëhunë më consolar lë'e hia'a. ⁶ Si talë rzac zi hia'a, nahin parë bien shtë të, të gapë të galërbedchí ldu'u nu parë gac salvar të. Mizmë cusë durë naquëac con lë'e na'a, nahin parë cuedchí ldu'u të; pues zni rua'a ldu'u të con pacënci ra cusë durë nadápa'a. ⁷ Rialdí ldu'u na'a; firmë na esperansë shtë na'a de quë adë rëazë guétëdi'i të shnezë më. Rac bë'a na'a de quë ziquë rzac zi të purquë na të shmënë më, gunë më consolar lë'e të juntë con lë'e na'a.

⁸ Bëchi, rac shtu'u na'a gac bë'a të blac cusë durë naziadëde na'a regiuni shtë Asia. Nga'li bédëde na'a tubi prëbë ru'bë. Hia casi bërë fuersë parë gua'a ldu'u na'a lu ra cusë ni. Gualdí ldu'u na'a niati na'a lueguë. ⁹ Bédë'në na'a llgabë na na'a ziquë tubi naná condenadë lu galguti, perë zni gac parë tsaldí ldu'u na'a shti'dzë Dios más, el quë nanapë pudërë të guëldishtéhi' tégulë ladi ra tégulë. Ra cusë durë gac rahin të parë adë gápëdi'i na'a confiansë mizmë lë'e na'a. ¹⁰ Dios bëlá më lë'e na'a lu peligrë nu tsagla'guë quëhunë më salvar lë'e na'a parë gátidi'i na'a. Rialdí ldu'u na'a lë'e më gúni' salvar lë'e na'a stubi vueltë lu peligrë shtë galguti. ¹¹ Lë'e të napë quë gunë të compañi lë'e na'a. Si talë zihani mënë gunë rall compañi lë'e na'a con oraciuni, zihani mënë guédë'e graci lu më por ra favurë nagunë më parë lë'e na'a.

Adë guádi'i Pablo Corinto

¹² Nanú tubi cusë narsëquitë ldu'u na'a. Shgabë na'a rni'i de quë nadzú na'a tubi manërë za'quë nu santu entrë ra mënë shtë guédchiliu nu zac entrë lë'e të. Na na'a verdá. Zni guquërelde na'a, lédëdi'i por llni shtë na'a sino por favurë shtë Dios. Bë'në më compañi lë'e na'a. ¹³ Quëquë'e na'a lu të sulë ra cusë narac gu'ldë të nu rac riasé të. Quëbezë na'a de quë guédë'e të cuendë shti'dzë na'a; ¹⁴ Hia riasé të tubi partë shtë ra cusë ni. Quëbeza de quë iurë lë'e Dadë Jesús guëabri' stubi, lë'e të guëquitë ldu'u të de lë'e na'a cumë lë'e na'a guëquitë ldu'u na'a de lë'e të.

¹⁵ Por tantë confiansë nanapa de lë'e të, runa llgabë gueldë guënahia lë'e të lueguë, antsë tsahia stubi lugar; nu iurë guëabría guënahia lu të stubi, guëquitë ldu'u të. ¹⁶ Runa llgabë de quë guna visitar lë'e të mizmë tiempë guziahia parë Macedonia; nu despuësë guëabría de ndë, gueldë guënahia lë'e të stubi të parë gunë të compañi na; guëshe'ldë të na parë Judea. ¹⁷ ¿Pë rni'i të de quë nahia falsë iurë guni'i ldua'a zni? ¿Gu nahia ziquë mënë shtë guédchiliu? ¿Llua'a të de quë cagnia'a lu të: “Aha!” nu mizmë tiempë rnia'a: “Aquëdi'i”? ¹⁸ Dios na më testigu de quë lë'e na'a adë chu rní'idi'i: “Aha!” nu “Aquëdi'i” al mizmë tiempë ¹⁹ purquë Jesucristo shini Dios, nunquë guni'i më: “Aha!” u “Aquëdi'i” al mizmë tiempë. Lë'e Silvano nu Timoteo con na Pablo, biadi'dzë na'a lu të diza'quë

shtë më. Con Cristo lë'ë diza'quë siemprë napë resultatë. Nahin verdá. ²⁰ Pues por lë'ë Jesucristo grë ra promësë shtë Dios gac cumplir. Por ni iurë quëhunë na'a alabar Dios, rni'i na'a: "Nia Dadë" purquë unidë na na'a con Cristo Jesús. ²¹ Dios na el quë nabë'në parë dzulezë na'a lu shnezë Cristo juntë con lë'ë të, nu Dios na el quë nabëshe'ldë lë'ë na'a con shti'dzë më. ²² Lë'ë më gulë më lë'ë hia'a nu bëne'e më Espíritu Santo parë cuezënúhi' lë'ë hia'a; náhi' tubi garantiá de lo quë naguëdë'na'a recibir despuësë.

²³ Cagna'ba Dios të gac më testigu en cuntrë de na si talë ruadi'dza bishi. Adë bé'nëdia'a visitar lë'ë të, më Corinto, purquë adë guc shtú'udia'a guna cashtigu lë'ë të. ²⁴ Adë rnibë'adi'i na'a pë cusë tsaldí ldu'u të; hia bien dzu të firmë lu shnezë më; nadë más guëdë'në na'a compa'ni lë'ë të, të guëquitë ldu'u të.

2

¹ Por partë shtëna adë gúnëdia'a visitar lë'ë të iurne' të parë adë gaquin cusë durë parë lë'ë të. ² Si talë resultatë shtë visitë na galëriá ldu'u parë lë'ë të, ¿chull gunë parë guëquitë ldua'a? Sulë lë'ë të guësëquitë ldu'u të na. ³ Por ni bëquëa'a lu të tubi cartë más antsë; bënehia cunseju parë lë'ë të, të parë gac rëglë asuntë ni. Iurní iurë guëdchinia ndë, adë riádi'i ldua'a por conductë shtë të. Mejurë napa segurë de quë si talë guëquitë ldua'a iurní, también guëquitë ldu'u të. ⁴ Iurë bëquëa'a cartë más antsë, nalé rquëdi'ni ldua'a; bëru'u nisë slua; perë adë bëquë'ëdia'a lu të parë guëa'në të tristë sino bëquëa'a lu të parë gac bë'a të nalé rac shtua'a lë'ë të.

Nanú perdunë parë lë'ë nguii nabë'në mal

⁵ Si talë tubi mënë bé'nëll parë riá ldua'a, también bé'nëll parë riá ldu'u grë të. Perë adë rac shtú'udia'a guënia'a demasiadë cusë cuntrë nguii ni; ⁶ cashtigu naná bédë'e të parë lë'i'; casi grë të guc të de acuerdë; hia na sufsientë parë lë'ëll. ⁷ Iurne' runë tucarë gunë të perdunë nguii ni, nu gulë bë'në consolar lë'ëll, no sea por tantë llgabë narúnëll, guëazë guëtëll shnezë Dios. ⁸ Por ni quëhuna ruëguë lu të stubi, de quë guëlua'a të lu nguii ni de quë rac shtu'u të lë'ëll. ⁹ Bëquëa'a lu të más antsë të gac bé'ahia si talë na të obedientë, si talë rzu'bë diaguë të shti'dza. ¹⁰ El quë naquëhunë të perdunë, también runa perdunë lë'ëll. Si talë nanú stubi cusë narunë tucarë guna perdunë, pues bëna perdunë lë'ëll parë bien shtë të. Nané Cristo rnia'a verdá. ¹¹ Cha guëdë'na'a zni të parë adë gúnëdi'i Satanás gan lu hia'a. Pues rdë'ë hia'a cuendë manërë narunë Satanás parë guësiguëll mënë.

Adë rbedchídi'i ldu'u Pablo guë'dchi Troas

¹² Iurë bédchinia guë'dchi Troas parë guadi'dza diza'quë shtë Cristo, bédzela zihani lugar parë guadi'dza shti'dzë më ¹³ perë adë bédchini cuntëntë purquë adë bédzëlëdia'a bëcha Tito ndë; por ni bëna despedir lë'ë mënë shtë Troas nu guahia hashtë regiuni shtë Macedonia.

Cristo quëhúni' parë guëdë'na'a gan

¹⁴ Dushquilli Dios el quë nazianú lë'ë hia'a lu desfile shtë Cristo Jesús. Lë'ë më quëhúni' parë guëdë'na'a gan lu enemigu guëdubi tiempë, nu quëhunë më compa'ni lë'ë hia'a parë guadi'dza'a diza'quë naná ziquë olor nashi naná rrë'tsë por grëtë' partë. ¹⁵ Na hia'a ziquë olor nashi naná quëhunë Cristo ofrecëre lu Dios Padre. Parë bédá mënë vidë shtë hia'a quëhunë parë rëagná ldu'u rall na rall salvar, perë parë sëbédá mënë na hia'a parë rëagná ldu'u rall na rall condenar. ¹⁶ Parë ra narniti, na hia'a ziquë olor narguini mënë, perë parë ra naná salvar, na hia'a ziquë olor nashi shtë guë'e purquë shti'dzë më naruadi'dza'a rne'e vidë sin fin. ¿Chull napë llni sufsientë parë gúnëll cumplir grë cusë rë'? ¹⁷ Pues lë'ë na'a adë nádi'i na'a ziquë zihani mënë naquëhunë neguci con shti'dzë Dios. Adë rdë'nëdi'i na'a cambi shti'dzë më ziquë runë zihani mënë; al contrari na na'a

verdá. Lë'ë Dios bëshë'ldi' lë'ë na'a nu delantë lu më ruadi'dzë na'a shti'dzë më purquë quëbezënú Cristo lë'ë na'a.

3

Lë'ë tëstë cubi

¹ Iurë rni'i na'a ra cusë rë' çgu rzublú ruadi'dzë na'a favurë de mizëmë lë'ë na'a? u çllua'a të rqui'ni guëdë'në na'a presentar tubi cartë shtë recomendación parë lë'ë të? u çllua'a të napë quë guëdë'në na'a recibir cartë shtë recomendación nabëquë'ë të? Aquëdi'i. Stubi mënë rqui'ni cartë ni. ² Lë'ë të na të ziquë cartë shtë recomendación. Mënë guená rall vidë shtë të nu tsasë rall na na'a muzë shtë Dios. ³ Lë'ë të na të tubi sëni de quë dchi'ni nabëdë'në na'a ndë, ze'din de Dios. Mënë rni'i rall na të cartë shtë Cristo por dchi'ni nabëdë'në na'a entrë lë'ë të. Na të tubi cartë nanádi'i escritë con tindë sino por el Espíritu Santo shtë Dios nanabani. Na të tubi cartë nagúquëdi'i escritë lu tablë shtë guë'ë ziquë ra chi'i mandamientë, sino tubi cartë escritë lu ldu'u të.

⁴ Por Cristo napë na'a segurë de quë na na'a muzë shtëhi' nu delantë lu Dios adë nídi'i cusë parë guëtú lu na'a lu më. ⁵ Lë'ë na'a adë cagní'idi'i na'a de quë mizëmë lë'ë na'a napë na'a llni parë guëdë'në na'a shchi'ni më, sino cagne'e më llni nu fuersë parë lë'ë na'a. ⁶ Pues lë'ë më bëne'e më guia'a na'a pudërë nu llni parë guëdë'në na'a sirvë lë'ë më parë guëni'inú na'a lu ra mënë tubi tëstë cubi entrë Dios nu mënë. Lë'ë tëstë ni adë naescritëdi'in sino ze'dë de Espíritu Santo. Lë'ë lëy escritë rsëdchinin galguti parë grë mënë perë lë'ë Espíritu Santo rsëdchíni' vidë sin fin.

⁷ Lë'ë lëy nabëquë'ë Moisés guc escritë lu tablë shtë guë'ë nu bëdchinin con galërabt-së'ë shtë Dios; nalé fuertë bëdchinin hashtë ra më israelitë adë gúquëdi'i nianá rall lu Moisés purquë nalé rabtsë'ë lúhi' por du'pë tiempë. Si talë bëdchini lëy con zihani llni nu lë'ë lëy quëhunë condenar ra mënë lu galguti, ⁸ lë'ë di'dzë nabësëdchini Espíritu Santo, napë quë guëdchinin con más pudërë quë lë'ë lëy. ⁹ Quiere decir, si talë lëy nabë'në condenar lë'ë hia'a, bëdchinin con llëru'bë pudërë nu llni, mucho más lë'ë diza'quë shtë Dios napin pudërë. Llëru'bë nahin; rni'in manërë gáca'a ziquë mënë nabë'në cumplir grë puntë shtë lëy. ¹⁰ Lë'ë lëy guc cusë nanapë llëru'bë valurë por du'pë tiempë perë iurne' lë'ë diza'quë más lasaquin quë lëy; napin más pudërë; nunquë adë rialúdi'in. ¹¹ Si talë lo quë narua'a ldu'u por du'pë tiempë, napin llëru'bë valurë, mucho más valurë napë lo quë adë rialúdi'i parë siempërë.

¹² Zni nalé firmë na esperansë shtë na'a; por ni ruadi'dzë na'a con tubi confiansë ru'bë. ¹³ Adë rúnëdi'i na'a ziquë Moisés el quë narsë'au lúhi' con tubi lari të parë adë guënëdi'i ra israelitë guëaldë llni naná ruá'adi'i ldu'u llëru'bë tiempë. ¹⁴ Perë lë'ë rall adë guasëdi'i rall; naguëdchi bëac ldu'u rall. Todavía hashtë iurne' iurë rini rall Sagradas Escrituras, nacahi ldu'u rall. Nahin ziquë tubi lari narsë'au lu rall; adë rnádi'i rall; adë riasëdi'i rall purquë sulë Cristo rac guëdchisú lari ni parë gac bë'a rall. ¹⁵ Hashtë iurne' iurë rini rall ra di'dzë nabëquë'ë Moisés, na ziquë tubi lari narsë'au llgabë mieti; adë riasëdi'i rall shti'dzë më. ¹⁶ Perë iurë tubi mieti riabré ldú'ull con lë'ë Dadë, iurní rdchini llni la'ni ldú'ull nu riasëll; adë pë narsë'au shgábëll. ¹⁷ Lë'ë partë shtë Sagradas Escrituras nacagni'i shcuendë Dadë, cagni'in náhi' mizëmë lë'ë Espíritu Santo; nu catë nanú Espíritu Santo, nga'li ra mënë nádi'i rall bajo ordë shtë lëy guahietë. ¹⁸ Por ni grëtë' hia'a hiadë nadápëdi'i hia'a ziquë lu nanë'au con tubi lari, sino na hia'a ziquë tubi guë'guanë narabtsë'ë pudërë shtë Dadë. Hia iurní lë'ë hia'a tsagla'guë rac cambi hia'a; rëáca'a más y más ziquë Cristo purquë quëdë'na'a recibir pudërë nu llni shtë më. Zni canihunë Dadë naná lë'ë Espíritu Santo.

4

¹ Por grë ndë'ë nagunia'a lu të, nadapë na'a zihani confiansë. Bëga'a ldu'u më lë'ë na'a; por ni bëdë'në na'a recibir di'dzë shtë tëstë cubi parë guadi'dzë na'a delantë ra mënë.

² Bëquë guia'a na'a grëtë' ra cusë naquëhunë mënë naga'chi, cusë narsëdchini shtu. Adë chu rsiquëdi'i sáhi', nilë adë chu rúnëdi'i cambi diza'quë shtë Dios. Rni'i na'a verdá lu mieti; zni rdë'në na'a recomendar mizmë lë'ë na'a lu grëtë' mënë nu delantë lu Dios. ³ Si talë adë riasëdi'i mënë lo quë narunë cuntienë diza'quë naquëgnia'a, si talë shti'dzë na'a nahin ziquë cusë naga'chi, es quë bëniti rall. ⁴ Pues lë'ë rall adë rialdídi'i ldu'u rall shti'dzë më purquë lë'ë narnibë'a guédchiliu rë' bësé'aull shgabë rall parë tsasëdi'i rall, no sea guëdchini llni shtë Dios guëc rall nu tsasë rall diza'quë nanapë pudërë shtë Cristo. Cristo na igual ziquë Dios. ⁵ Iurë ruadi'dzënu na'a ra mënë, adë ruadí'dzëdi'i na'a shti'dzë na'a sino ruadi'dzë na'a shti'dzë Jesucristo, el quë narnibë'a lë'ë hia'a. Nu lë'ë na'a nadë más na na'a muzë shtë të parë gac unidë të con Jesús. ⁶ El mizmë Dios naná bëshe'ldë llni catë nanú nacahi, también bëshe'ldë më llni la'ni ldu'u hia'a të guadí'dza'a diza'quë lu mënë. Nadápa'a llni nu riasë hia'a blac llëru'bë na llni nu pudërë shtë më purquë Jesucristo quëgluá'ai' pudërë shtë Dios.

Pudërë nadápa'a ze'dë de Dios

⁷ Lë'ë diza'quë nabëdë'në na'a recibir, ze'dë de Dios perë ra shcuerpë na'a na débil ziquë gue'su guiu'u të parë guëlua'a de quë grëtë' pudërë shtë'në na'a, ze'dë de Dios; adë zë'dëdi'in de mizmë lë'ë na'a. ⁸ Zni nahin aunquë rzac zi mënë lë'ë na'a demasiadë, nunquë adë nadzúdi'i na'a sin quë adë chu guëdzëlëdi'i ca nezë guëru'u na'a. Aunquë riá ldu'u na'a, siemprë rbedchí ldu'u na'a. ⁹ Aunquë rzunaldë mënë lë'ë na'a, adë chu nádi'i ziquë tubi me'dë bëzebi. Aunquë rlua'a de quë bë'në Satanás gan lu na'a, nídi'in fin shtë na'a. ¹⁰ Cualquier lugar naziá na'a, ra mënë rna rall de quë quëdë'në na'a sufrir ziquë Jesús bë'në më sufrir iurë guti më. Quëdë'në na'a sufrir të parë guëlua'a de quë nabani më la'ni ldu'u na'a. ¹¹ Aunquë nabani na'a, na na'a dispuestë gati na'a purquë na na'a shmënë Jesús të parë guëlua'a pudërë shtë Jesús por medio de shcuerpë na'a nanapë quë tsalú. ¹² Zni galguti dzu guëlladchi parë lë'ë na'a con resultadë de quë nabani të.

¹³ Nadapë na'a mizmë fe nanapë el quë bëquë'ë zndë'ë la'ni Sagradas Escrituras: "Gualdí ldua'a, por ni biadi'dza". Zni zac lë'ë na'a rialdí ldu'u na'a shti'dzë më; por ni ruadí'dzë na'a. ¹⁴ Rac bë'a na'a de quë Dios nabëldishtë Dadë Jesús ladi ra tégulë, también zac lë'ë hia'a guëldishtë më juntë con Jesús nu gua'a më lë'ë hia'a të parë cuezënu hia'a lë'ë më. ¹⁵ Rzac zi na'a grë ra cusë durë purquë rac shtu'u na'a lë'ë të nu parë grë narunë recibir ra favurë shtë Dios, gac rai' cantidá mënë nu guëdë'ë rall graci lu më; guëni'i rall llëru'bë na pudërë shtë më.

¹⁶ Por ni rquitë ldu'u na'a guëdubi tiempë aunquë nilë shcuerpë na'a rdubin. Cadë dzë quëac na'a nacubi; quëdë'në na'a recibir más fuersë shtë më. ¹⁷ Grëtë' galërzac zi iurne', na ziquë tubi cusë nashashu nu rialuhin lueguë, perë quëhunë ra cusë ni parë guëdápa'a delantë ziquë tesurë namás llëru'bë nu namás lasac. ¹⁸ Pues adë rúnëdi'ia'a confiar por ra cusë narná mieti sino por ra cusë nadë rnádi'i mieti, purquë grëtë' ra cusë narná hia'a, napë quë tsalú. Grë ra cusë nadë chu rnádi'i, ni adë tsalúdi'i parë siemprë.

5

¹ Rac bë'a hia'a si talë gátia'a, Dios bé'ni' preparar cuerpë cubi nadë rialúdi'i. Lë'ë cuerpë shtëna'a na ziquë tubi hiu'u narialú perë cuerpë naguëne'e Dios nápëdi'in fin. Lëdë nguúdi'i bë'në formarín. ² Mientras nabánia'a lu guédchiliu, pues rac ldu'u hia'a nu nalé rac shtu'u hia'a guzëá hia'a stubi lugar, lídcha'a lu gube'e ³ të parë nga'li gunë më parë adë chu runë fáltëdi'i niétiquë. ⁴ Mientras nabánia'a con cuerpë shtë guédchiliu rë', rdé'na'a sufrir; rialdí ldu'u hia'a shti'dzë më, perë lëdë por nídi'i rac shtu'u hia'a gátia'a, sino rac shtu'u hia'a gápa'a cuerpë cubi të parë cuerpë nadápa'a iurne', gac cambin por cuerpë nanadë rialúdi'i. ⁵ El quë nabë'në preparar ra cusë ni parë lë'ë hia'a na Dios nu bëne'e më Espíritu Santo cumë ziquë garantiá de lo quë naguëne'e më despuësë parë lë'ë hia'a.

⁶ Por grë ndë'ë siemprë nadápa'a llëru'bë confiansë. Rdë'ë hia'a cuendë de quë mientras nabánia'a lu gué'dchiliu, dzu hia'a zitu parë lugar catë guzëá hia'a, u sea runë faltë parë guëquërélda'a con Dadë Jesús. ⁷ Ziagla'guë nabánia'a, lédëdi'i por lo quë narná hia'a lúhi' sino purquë rialdí ldu'u hia'a shti'dzë më. ⁸ Nadápa'a esperansë nu rac shtu'u hia'a guësëá'na'a gué'dchiliu rë' të parë guëbánia'a con lë'ë Dadë. ⁹ Por ni rni'i ldu'u hia'a guësëquitë ldu'u hia'a lë'ë më mientras quërélda'a lu gué'dchiliu nu también si talë gátia'a, rac shtu'u hia'a guëa'në më cuntëntë con lë'ë hia'a. ¹⁰ Zni rdë'na'a purquë Dios guësëdchini më grë hia'a delantë Cristo catë gunë më juzguë lë'ë hia'a. Cadë túbia'a guëdë'na'a recibir pagu según lo quë bédë'na'a mientras nabánia'a, sea cusë za'quë u sea cusë mal; guëdë'na'a recibir pagu narunë tucarë.

Diza'quë narsëdchini galërbezë ldu'u mieti

¹¹ Por ni rac shtu'u na'a guësëdchini na'a mënë lu Jesús purquë rdë'në na'a cuendë nadushë na juici shtë më. Lu Dios quërelde na'a bien; rdë'ë më cuendë lla na na'a nu rac shtua'a guëdë'ë të cuendë quërelde na'a sin maldá. ¹² Adë quëdë'nëdi'i na'a recomendar mizme lë'ë na'a lu të stubi, sino quëdë'në na'a parë guëquitë ldu'u të por shchi'ni na'a. Zni rac guëquebi të lu ra mënë narunë nadchini por custumbrë narunë rall cumplir, perë adë rúnëdi'i rall casë ra cusë falsë nananú la'ni ldu'u rall. ¹³ Si talë na na'a luguë ziquë rni'i bédá mënë, nahin parë guëdë'në na'a alabar Dios. Si talë chu nádi'i ziquë luguë, nahin parë bien shtë të. ¹⁴ Lo quë nardë'në na'a, nahin purquë nalé rac shtu'u më lë'ë hia'a. Nadapë na'a segurë de quë tubi guti por grëtë' hia'a, por ni hia grëtë' mieti na ziquë ra naguti. ¹⁵ Cristo guti por grëtë' mënë parë guëbani mieti nu parë gunë mieti cumplir voluntá shtë më, lédëdi'i parë gunë rall cumplir lo quë narac shtu'u rall. Runë tucarë gunë mieti cumplir voluntá shtë el quë naguti shlugar rall, el quë naguashté ladi ra tégulë parë gac salvar rall. ¹⁶ Por ni adë chu guëní'idi'i lasac ra mënë por lo quë na rall la'ni gué'dchiliu, aunquë antsë zni rdë'në na'a llgabë. Guni'i na'a Cristo nadë más náhi' nguii, perë iurne' hiadë chu rúnëdi'i llgabë zni. ¹⁷ El quë naná unidë con Cristo, nall personë cubi; ra cusë gushë hia gualú parë nguii ni. Hia bédchini vidë cubi parë lé'i'.

¹⁸ Grëtë' ndë'ë ze'dë de Dios. Bë'në më parë tsu en paz entrë lë'ë më nu lë'ë hia'a. Iurne' na hia'a amigu shtë Dios por galguti shtë Jesús, nu bë'në më incarguë lë'ë hia'a parë guadi'dzënú hia'a ra mënë diza'quë të parë gac unidë rall con lë'ë më. ¹⁹ Quiere decir de quë iurë guti Cristo lu cruz, Dios quëhúni' recibir grë mieti narëta' lu gué'dchiliu ziquë amigu shtë më. Bédchisú më grë demandë naná en cuntrë lë'ë rall. Nu bë'në më incarguë lë'ë hia'a con diza'quë të gac mënë amigu shtë Dios. ²⁰ Zni zëdë'pë na'a; na na'a representantë shtë Cristo, cumë ziquë mizme Dios nihunë më ruëguë lu të, cagni'inú na'a lë'ë të, gulë bë'në recibir perdunë shtë më të gac të amigu shtëhi'. ²¹ Jesús nunquë bé'nëdi'i' duldë, perë Dios bë'në tratë shíni' ziquë pëcadurë, ziquë tubi nabë'në grë duldë, parë gac tubi manërë su hia'a delantë lu Dios sin ni tubi demandë en cuntrë lë'ë hia'a. Iurní quëhunë Dios tratë lë'ë hia'a ziquë mënë nabë'në cumplir grë puntë shtë lëy dizdë bédchini hia'a lu gué'dchiliu.

6

¹ Verdá na ndë'ë; con Dios quëdë'në na'a dchi'ni nu rdë'në na'a ruëguë lu të, gulë bë'në recibir ra favurë shtë më të gapë të provëchë la'ni vidë shtë të ² purquë rni'i më la'ni Sagradas Escrituras:

Bëna compa'ni lë'ë të iurë guna'bë të lua.

Iurne' bëga'a iurë parë gunë të recibir favurë shtë më.

Nedzë na parë gac salvar të.

³ Lë'ë na'a adë rzúdi'i na'a storbë lu mënë parë adë chu guëni'i mal cuntrë dchi'ni shtënë na'a, ⁴ sino rac shtu'u na'a guëlua'a na'a na na'a muzë shtë Dios guëdubi tiempë. Gac bë'a rall na na'a siervë shtë më por pacënci ru'bë nadapë na'a nu iurë rzac zi mënë lë'ë na'a nu iurë runë faltë lo quë narqui'ni na'a, u iurë rdëdë desgraci. Guëdubi tiempë quërelde na'a ziquë muzë shtënë më. ⁵ Ra mënë bëtë'ë rall galné; gua na'a prësi; bëtëzatsu mënë cuntrë lë'ë na'a; bëtë'në na'a sufrir lu dchi'ni durë; avësë adë chu rgá'sidi'i; avësë nídi'i nagáu na'a. ⁶ Nu zac rlua'a na'a na na'a muzë shtë Dios por conductë za'quë shtënë na'a; nu zac purquë riasé na'a verdá, nu zac na na'a pacënci, nu purquë na na'a nadu'u, nu por lë'ë Espíritu Santo nacuezënú lë'ë na'a, nu purquë rac shtu'u na'a sa' na'a de verdá. ⁷ Nu zac rac bë'a mieti na na'a muzë shtë Dios purquë ruadi'dzë na'a verdá; nadapë na'a pudërë shtë Dios. Vidë shtënë na'a na tubldí delantë lu më; pues nahin ziquë gui'bë parë tildinú na'a enemigu shtë na'a. Con gui'bë ni quëdë'në na'a defender lë'ë na'a nu runë na'a gan lu enemigu shtë na'a. ⁸ Nanú mënë narunë honrar lë'ë na'a; sëbëldá mënë rtu lu rall de lë'ë na'a. Bëldá mënë rni'i rall bien de lë'ë na'a; sëbëldá mënë rni'i rall mal de lë'ë na'a. Bëldá vultë bë'në ra mënë tratë lë'ë na'a ziquë mënë falsë. Bëldá vultë bë'në mënë tratë lë'ë na'a ziquë ra narni'i verdá. ⁹ Avësë runë rall tratë lë'ë na'a ziquë naná guënédi'i rall, perë avësë runë rall tratë lë'ë na'a ziquë mënë nanané rall bien. Avësë mërë gati na'a perë ziaqla'guë nabani na'a. Rac cashtigu na'a perë adë chu rátidi'i. ¹⁰ Aunquë riá ldu'u na'a perë mizmë tiempë rquitë ldu'u na'a. Na na'a prubi perë quëdë'në na'a shchi'ni Dios të parë gac mënë ricu. Aunquë nadápëdi'i na'a cusë shtë guë'dchiliu, perë grëtë' ra cusë nashtënë na'a.

¹¹ Lë'ë të më Corinto, quëgni'i na'a lu të con guëdubinú ldu'u na'a; adë bëca'chi ldú'udi'i na'a ni tubi di'dzë tantë rac shtu'u na'a lë'ë të. ¹² Por partë shtë na'a adë pë rúnëdi'i faltë parë gac shtu'u na'a lë'ë të perë lë'ë të, sí, runë faltë parë rac shtu'u të lë'ë na'a ziquë runë tucarë. ¹³ Lë'ë na'a rdë'në na'a ruëguë lu të ziquë tubi dadë narunë ruëguë lu shíni', de quë gunë të tratë lë'ë na'a bien, mizmë manërë ziquë quëdë'në na'a con lë'ë të.

Na hia'a ziquë iádu'u catë quëbezë Dios

¹⁴ Adë chu gúnëdi'i unir con ra nadë rialdídi'i ldu'i shti'dzë Dios. Si talë gunë të zni, iurní na ziquë tubi ngunë nanádi'i igual con béchi'. ¿Lla gac unidë mënë dzabë con mënë za'quë? ¿Llallë gac parë el quë nanapë llni shtë Dios con el quë naquërelde lu duldë? ¹⁵ Nídi'i mudë gac Cristo de acuerdë con lë'ë Satanás, u ¿lla gac tubi narialdí ldu'i shti'dzë Dios, gápëll partë con el quë nadë rialdídi'i ldu'i shti'dzë më? ¹⁶ ¿Ni mudë catë quëbezë Dios nanabani, también runë sirvë parë ra dzanë ídolo? Pues lë'ë hia'a na hia'a catë quëbezë Dios nanabani. Mizmë Dios guni'i:

Guëquërelde na cuzënúa lë'ë rall.

Gaca Dios shtënë rall.

Lë'ë rall gac rall shmëna.

¹⁷ También rni'i Dadë:

Adë tsaglá'guëdi'i të ladi rall; adë rgubënëbidi'i të ziquë runë rall.

Adë gápëdi'i të partë con el quë narná tushë Dios;

iurní guna recibir lë'ë të ziquë shinia.

¹⁸ Gaca Dadë shtë të; nu lë'ë të na të ziquë llga'na nu shtsa'pa. Zni rni'i Dadë narnibë'a grëtë cusë.

7

¹ Lë'ë të narac shtua'a, ni na promësë shtë Dios nadápa'a; por ni napë quë guëzunë hia'a de grë cusë mal, tantë nananú la'ni ldu'u hia'a nu lo quë nanú shgába'a. Por rëspëti nadápa'a parë lë'ë më, cha guëdë'na'a intriegu mizmë lë'ë hia'a lu më të guëquërelde na naza'quë delantë lu më, tubi vidë limpi.

Ra më Corinto bë'në rall cambi shgabë rall

² Gulë bédë'ë lugar la'ni ldu'u të parë lë'ë na'a; adë chu bëluá'adi'i cusë mal parë lë'ë të nu adë chu rguguédi'i lë'ë të. ³ Adë rnia'a ndë'ë parë guédchi'ba galquiá guéc të purquë ziquë gunia'a lu të antsë, nalé rac shtu'u na'a lë'ë të. Juntë guëbánia'a nu juntë gátia'a. ⁴ Llëru'bë confiansë napa parë lë'ë të nu rnia'a lu mënë de quë nalé rquitë ldua'a con lë'ë të. Aunquë rzac zi na'a lu cusë durë, perë nalé rquitë ldú'uhia nu nalé lëgrë ldua'a, bë'në të.

⁵ Dizdë bédchini na'a Macedonia, adë guzí'idi'i ldu'u na'a. Guédubi ladë runë mënë cuntrë lë'ë na'a. Nanú ra narzunaldë lë'ë na'a nu rdzëbë na'a. ⁶ Perë Dios bësëquitë ldu'u na'a iurë lë'ë Tito bédchini. PUES Dios na el quë narsëquitë ldu'u ra nariá ldu'i. ⁷ Nu zac bësëquitë ldu'u më ldu'u na'a purquë Tito guní'i' de quë rac shtu'u të guená të lua, de quë bini ldu'u të iurë bë'në të recibir primëre cartë naná bëshe'lda. Guni'i Tito de quë quëhunë të cumplir lo quë narac shtua'a. Por ni bëquitë ldua'a más todavía.

⁸ Aunquë primëre cartë nabëquëa'a, bë'nin të riá ldu'u të, perë adë nádia'a tristë bëshé'ldahin lu të. Por tubi tiempë sí, biá ldua'a purquë bësédchini cartë ni tristë la'ni ldu'u të por du'pë tiempë ⁹ perë iurne' rquitë ldua'a, lédëdi'i purquë guc të tristë sino purquë lë'ë galëtristë ni, bë'në parë bëabrí ldu'u të con Dios. Lë'ë të guc të tristë manëre narquitë ldu'u Dios. Adë bédë'nëdi'i na'a ni tubi dañi parë lë'ë të. ¹⁰ Lë'ë galëriá ldu'u naquëhunë parë guëabrí ldu'u mënë con Dios, na cusë za'quë. Fin shtëhin na salvaciuni parë lë'ë të; por ni rquitë ldua'a de quë bëshe'lda cartë ni lu të. En cambi lë'ë galëriá ldu'u nanapë mënë shtë guéd'chiliu, quëhunin parë guëniti mënë vidë shtë rall. ¹¹ Biá ldu'u të de verdá nu lueguë bë'në të rëglë asuntë ni tubi manëre nabësëquitë ldu'u Dios. Bëlua'a të de quë nápëdi'i të faltë por asuntë naguzac entrë lë'ë të. Bëldënú të nguii nabë'në mal. Nalé guc shtu'u të guëa'në të bien delantë lu Dios. Bë'në të cumplir lueguë narunë tucarë. Bë'në të cashtigu nguii ni. Clarë rlua'a de quë nápëdi'i të culpë con nguii ni. ¹² Iurë bëquëa'a primëre cartë, adë bëshé'ldahin lu të sulamëntë purquë runa llgabë por nguii nabë'në mal, nilë por lë'ë personë nabë'në nguii ni ofender, sino bëquëa'a cartë ni parë gac bë'a të tubi manëre clarë blac llëru'bë na rëspëti nanapë të parë lë'ë na'a. Bë'në të cumplir voluntá shtë Dios. ¹³ Por ni rbedchí ldu'u na'a.

Además de ni bëquitë ldu'u na'a demasiadë purquë Tito nalé náhi' cuntëntë; rquitë ldú'i' purquë bësédchini të lëgrë ldú'i'. ¹⁴ Gunia'a lu Tito antsë de quë quëreldë të bien nu rquitë ldua'a con lë'ë të; PUES iurne' adë rtúdi'i lua lu Tito. Ziquë grétë' na verdá lo quë nagunia'a lu të, zni na verdá lo quë naguni'i na'a lu Tito. Rquitë ldu'u na'a con lë'ë të. ¹⁵ Iurne' lé'i' másru'u rac shtú'ui' lë'ë të iurë rëagná ldú'i' lë'ë të manëre nabëzu'bë diaguë të lo quë nagunibé'ai', nu zac cumë bë'në të recibir lé'i' con rëspëti nu con hunurë. ¹⁶ Rquitë ldua'a cumë napa llëru'bë confiansë gunë të cumplir lo quë narunë tucarë ziquë shmënë Dios.

8

Quëquë'ë Pablo lla guëdë'ë hia'a ofrendë

¹ Bëchi, rac shtu'u na'a guadi'dzë na'a blac llëru'bë favurë bë'në Dios parë ra shmënë më naquëreldë Macedonia. ² Napë rall zihani dificultá nu galërzac zi perë rquitë ldu'u rai'. Nápëdi'i rall zihani cusë shtë guéd'chiliu; prubi na rai' perë con guédubinú ldu'u rai' bédë'ë rai' dumí parë guërë'tsë shti'dzë Dios más delantë. ³ Nahia testigu de quë con guédubinú ldu'u rai' bédë'ë rai' grë lo quë nanapë rai' hashtë más bédë'ë rai'. ⁴ Bë'në rai' ruëguë lu na'a të guédë'në na'a permisi gunë rai' compañia ra shmënë Dios nanapë nicidá. Guquin tubi hunurë parë lë'ë rai'. ⁵ Zni bë'në rai' hashtë más de lo quë nabëdë'në na'a llgabë. Primëre bédë'ë rai' mizme lë'ë rai' të parë gunë rai' sirvé Dadë Jesús; despuësë bë'në rai' sirvé lë'ë na'a. Zni bë'në rai' purquë nahin voluntá shtë Dios. ⁶ Ejemplë ni bësëquitë ldua'a, por ni bëna ruëguë lu Tito të tsagnall lë'ë të nu tsalú guëdëá ofrendë. PUES Tito na el quë primëre guna'zi ldi obrë ni antsë entrë lë'ë të. ⁷ Nalé quëhunë të sirvé

lu Dadë; nalé rialdí ldu'u të shti'dzë më; nunquë rúnëdi'i të faltë parë ra cusë shtë më nu nalé rac shtu'u të lë'ë na'a. Iurne' quëhuna ruëguë lu të, gulë bë'në cumplir obrë za'quë narni'i ldu'u të parë ra shmënë Dios.

⁸ Adë cagní'idia'a ndë'ë cumë ziquë ordë; sulë rac shtua'a gac bë'a të pë bë'në stubi mënë, de quë bë'në rall compaňi ra prubi con guëdubinú ldu'u rall. Iurní guëlua'a si talë rac shtu'u të Dios. ⁹ Hia nané të favurë nabë'në Jesucristo Shláma'a; nalé na më ricu perë gac më prubi; bësëa'në më lidchi më gube'e; bëdchini më lu gué'dchiliu ziquë tubi prubi parë gapë të ra cusë nalasac de verdá.

¹⁰ Bëna llgabë subrë shcuendë ni; iurní quëgnia'a lu të lo quë narunë tucarë gunë të, purquë dizdë tubi izë gac të primërë entrë los de más shmënë Dios; bédë'ë të ofrendë, lédëdi'i parë gunë të cumplir sulamëntë, sino con zihani ánimo gac shtu'u guëdë'ë të lë'ë dumí. ¹¹ Iurne' tsagla'guë të hashtë tsalú con el mizmë deseo nanapë të dizdë más antsë. Gulë bédë'ë según lo quë nanapë të ¹² purquë si talë tubi nguiu rac shtu'u guëdë'ëll tubi ofrendë, Dios rúni' recibir ra ofrendë ni según lo quë nanapë nguiu. Lë'ë më adë rná'bëdi'i' guëdë'ë nguiu lo quë adë nápëdi'i nguiu.

¹³ Asuntë ni adë rúnëdi'i tratë de quë obligadë na të guëdë'ë të ofrendë nu stubi mënë adë bë gúnëdi'i rall ¹⁴ sino runë tratë de quë gunë mieti igual con sa' rall. Iurne' napë të parë gunë të compaňi ra nabënapëdi'i. Stubi dzë lë'ë rall gunë rall ayudë lë'ë të lo quë narunë faltë. Manërë ni nanú igual entrë grë mieti. ¹⁵ Rni'i Sagradas Escrituras: "El quë nabëtëá zihani cusë, adë bëá'nëdi'i subrë parë lë'i'. El quë nabëtëá du'psë, adë bë'në fáltëdi'i."

Tito nu ra sáhi'

¹⁶ Dushquilli Dios el quë nabëdë'ë lu Tito mizmë deseo ziquë nanapa por lë'ë të. ¹⁷ Pues Tito gac de acuerdë con lo quë naguna'ba, nu zac lë'i' nalé rac shtú'ui' guënáhi' lu të. Iurne' tsagnáhi' lë'ë të por prupi voluntá shtëhi'.

¹⁸ Juntë con Tito quëgshe'ldë na'a tubi shmënë Jesús. Entrë grë ra grupë shtë shmënë Dios ruadi'dzë rall blac naza'quë na nguiu ni. Nu nalé rac ruadí'dzëll diza'quë. ¹⁹ Lëdë niá'asëdi'i bronquë ruadí'dzëll, sino ra grupë shtë shmënë Dios, gulë nguiu ni parë gúnëll compaňi lë'ë na'a lu viajë nu gúnëll compaňi lë'ë na'a con ofrendë nanua'a na'a. Quëgdë'në na'a dchi'ni ni parë gac honrar Dadë Jesús nu parë guëlua'a na na'a dispuestë parë guëdë'në na'a sirvë lu të. ²⁰ Rac shtu'u na'a adë chu guëdchi'bë galquiá guëc na'a por manërë quëdi'dzë na'a dumí ru'bë nanua'a na'a. ²¹ Rni'i ldu'u na'a gac na'a mënë naza'quë, lëdë niá'asëdi'i lu Dadë Dios sino también lu ra mënë.

²² Nu quëgshe'ldë na'a stubi sa' hia'a con lë'ë rai'; náhi shmënë më nu zihani vultë bëluá'ai' lu ra cusë durë de quë náhi' tubi më za'quë. Iurne' másru'u rac shtu'u guënall lu të tantë confiansë nápëll con lë'ë të. ²³ Si talë chu guëna'bë di'dzë shcuendë naná Tito, gulë guchi de quë lë'i' náhi' el quë naquëhunë compaňi na parë guëdë'në na'a sirvë lu të. U si talë chu guëna'bë di'dzë shcuendë los de más bëchi la sa' na'a, gulë guchi de quë grupë shtë shmënë Dios bëshe'ldë rai' lë'ë mënë ni, nu gulë guchi de quë quëhunë rai' honrar Dadë Jesucristo. ²⁴ Por ni gulë bëlua'a de quë rac shtu'u të lë'ë rai' de verdá. Zni gac bë'a ra grupë shtë shmënë Dios de quë napë të amor shtë Jesús. Zni gapë na'a rsunë parë quëquitë ldu'u na'a con lë'ë të.

9

Ofrendë parë ra shmënë Jesús

¹ Adë rquí'nidi'i guëquëa'a lu të shcuendë dumí nabëtëá të parë ra mënë nabëzunë Dios almë shtë rai' ² purquë nanéa dizdë tubi izë na të dispuestë guëdë'ë të tubi ofrendë za'quë. Con galërquitë ldu'u cagnia'a lu ra mënë shtë Macedonia; rnia'a de quë lë'ë të, mënë shtë Acaya, na të preparadë parë gunë të compaňi ra prubi. Por ejemplë shtë të casi grë rall rac shtu'u rall gunë rall igual. ³ Perë quëgshe'lda ra naná bëchi sa' hia'a

të parë adë guëru'udi'i cusë falsë nagunia'a lu ra mënë Macedonia. Rac shtua'a gac të preparadë ziquë gunia'a lu rall, ⁴ no sea de quë cualquier de tubi më Macedonia sënaldëll na nu guëdzélëll lë'ë të adë nadi'i të preparadë con ofrendë ni. Hia iurní nahin tubi shtu parë lë'ë na'a purquë nadchini guni'i na'a lu rall shcuendë të. Nu gaquin tubi shtu parë mizmë lë'ë të purquë napë na'a zihani confiansë gunë të cumplir lo quë naguna'bë na'a. ⁵ Por rsunë ni, llua'ahia rqui'ni guëna'ba tubi favurë, quiblu' ra bëchi sahia parë gunë rall compa'ni lë'ë të parë guëtëá të ofrendë nabë'në të prometer antsë. Zni lë'ë ofrendë shtë të nahin ziquë tubi muestrë de quë de verdá rac shtu'u të sa' të, lédëdi'i gac ofrendë ni ziquë cusë narne'e të por la fuersë sino bédë'ë të voluntariamente.

⁶ Gulë bësëagná ldu'u të di'dzë rë': El quë narcabní du'pë bédchi, du'psë cusechë rca'a nguiu ni, nu el quë narcabní zihani bédchi, zac guëcá'all zihani cusechë. ⁷ Cadë tubi de lë'ë hia'a napë quë guëdë'ë hia'a según narni'i ldu'u hia'a con guëdubinú ldu'u hia'a. Adë chu guëdë'ë ofrendë por la fuersë. Dios rac shtu'u el quë narquitë ldu'u iurë rdé'ëll ofrendë. ⁸ Dios napë më pudërë parë guëne'e më hashtë gunë subrë grë lo quë narqui'ni të, të gapë të sufsientë parë mizmë lë'ë të nu zac gapë të parë gunë të compa'ni sa' të con másru'u cusë za'quë. ⁹ Sagradas Escrituras rni'i zndë'ë:

Bë'në më za'quë compa'ni ra prubi con lo quë nanapë rall.

Ra obrë za'quë shtë mënë ni, adë tsalúdi'in.

¹⁰ Dios rdé'ë bënë parë el quë narcabní nu rne'e më nagáu mieti. Segurë gunë ldai' më lo quë nanapë të parë gaquin más nu gunë më compa'ni lë'ë të, të parë gunë të zihani cusë za'quë. ¹¹ Zni lë'ë të gapë të grétë' clasë cusë nalasac parë rac guëdë'ë të tubi ofrendë za'quë. Hia iurní ra centavë nabë'në të intriegu guia'a na'a, gaquin motivë parë guëdë'ë zihani mënë graci lu Dios ¹² purquë por lo quë naquëgdë'ë të ca'a bëchi la sa' hia'a, lédë niá'asëdi'i quëgdë'ë të lo quë narqui'ni parë guëbani rai', sino también zihani mënë gunë rall alabar Dios; guëdë'ë rai' graci lu më. ¹³ Gunë rall alabar Dios purquë guëná rall cusë za'quë naquëhunë të; nahin ziquë sēni de quë de verdá rzu'bë diaguë të diza'quë shtë Jesús. Nu zac gunë rall honrar Dios por ofrendë za'quë naquëgdë'ë të ca'a rall nu por lo quë naca'a los de más mënë. ¹⁴ Lë'ë rai' guëna'bë rai' lu Dios por lë'ë të. Gapë rai' llëru'bë cari'ni por lë'ë të purquë guëná rai' de quë Dios tsagla'guë quëhúni' zihani cusë za'quë parë lë'ë të. ¹⁵ Dushquilli Dios por lo quë nabëzëlaa'dchi më, tubi regalë adë chu gúnëdi'i gan guëni'i blac llëru'bë nahin.

10

Derechë nanapë Pablo ziquë poshtë shtë më

¹ Na Pablo runa ruëguë lu të con mizmë galnadu'u nu pacënci nanapë Cristo. Gulë bë'në lo quë nacagnia'a. Rni'i mënë de quë iurë quëreldënúa lë'ë të, adë nápëdia'a valurë parë guadi'dza zihani cusë guëc të perë iurë zitu nanúa, iurní sí napa valurë. ² Runa ruëguë lu të de quë iurë gue'dë guënahia lë'ë të, adë nídi'i nicidá tildia lë'ë të. Pues lu bédá mënë, sí, napë quë gapa valurë purquë quëgdchi'bë rall galquiá guëc na'a. Rni'i rall quëgni'i na'a shti'dzë Jesús sulamëntë mizmë manërë ziquë ra mënë shtë guédchiliu. ³ Verdá na de quë quëreldë na'a lu guédchiliu rë' perë adë quëgdíldidi'i na'a ziquë cualquier mënë shtë guédchiliu ⁴ purquë ra armë nadápa'a, adë nadi'i rahin lo quë naruntsa'u mënë sino na rahin fuertë; napë rahin pudërë shtë Dios parë gunin gan lu grë ra fuersë mal. ⁵ Zni quëgdë'në na'a gan lu grë llgabë nu galquiá nardchi'bë mënë cuntrë Dios. Quëgdë'në na'a gan lu cualquier cusë nadchini nu cusë narcá parë adë gunguë bé'adi'i mënë Dios. Grë llgabë, grë galëni'i ldu'u shtë mieti naná cuntrë lë'ë më, quëgdë'në na'a ordenar parë guëzu'bë diaguë rahin shti'dzë Cristo. ⁶ Nu na na'a dispuestë guëdë'në na'a cashtigu grë ra mënë naná rzu'bë diaguëdi'i shti'dzë më. Zni guëdë'në na'a iurë bë'në të cumplir grë cusë narunë tucarë gunë të.

⁷ Lë'ë të quëhunë të juzguë sulë por lo quë narná të por fuërë. Si talë tubi de lë'ë të rni'il nadchini nal shmënë Cristo, napë quë gac bé'al de quë también lë'ë na'a na na'a

shmënë më. ⁸ Aunquë nilë lë'ë na rnia'a nadchini de quë napa derechë parë guë nibé'ahia lë'ë të, adë rtúdi'i lua purquë lë'ë Dadë bëne'e pudërë rë' parë bien shtënë të parë su të más firmë lu shnezë më. Adë bëne'e më pudërë ni parë guëdë'në na'a dañi parë lë'ë të. ⁹ Adë rúnëdi'i të llgabë të de quë rtsëba lë'ë të con ra cartë narshe'lda lu të. ¹⁰ Ra mënë rni'i de quë di'dzë narquëa'a la'ni ra cartë, nadushë nu fuertë na rahin purquë zitu nanúa parë lë'ë të perë iurë quërelde'núa lë'ë të, ruadi'dza sin pudërë; zni rni'i rall. Nu zac rni'i rall mudë naruadi'dza diza'quë, rrú'udi'i shnezin. ¹¹ Perë el quë narni'i zndë'ë napë quë gac bé'all de quë lo quë narquë'ë na'a la'ni cartë dizdë zitu, guëdë'në na'a cumplir grë puntë ni iurë guëquërelde'nú na'a lë'ë të. Guëdë'në na'a lo quë narni'i na'a.

¹² Adë nápëdi'i na'a valurë parë guëni'i na'a na na'a igual con ra narni'i bien de mizme lë'ë rall; adë chu rúnëdi'i comparar con ra naruadi'dzë bien de mizme lë'ë rall. Lë'ë rall quëhunë rall tubi cusë tuntë nanadë rllu'í'idi'i, purquë quëhunë rall comparar mizme lë'ë rall con los de más mënë naná quëhunë igual. ¹³ Adë rúnëdi'i na'a nadchini, sulamëntë runë tucarë guëni'i na'a de lo quë bédë'në na'a, lédëdi'i por lo quë nabë'në stubi mënë. Pues Dios quëglua'a më lo quë narunë tucarë guëdë'në na'a nu bëne'e më permisi parë be'dë guëni'i na'a diza'quë lu të naquërelde Corinto. ¹⁴ Adë quëgní'idi'i na'a lo quë nadë rúnëdi'i tucarë iurë rni'i na'a napë na'a derechë parë guëdë'ë na'a cunseju, purquë lë'ë na'a na na'a primërë naná biadi'dzë diza'quë entrë lë'ë të. Cagni'i na'a lu të purquë nadapë na'a derechë. ¹⁵ Adë runë narú'bëdi'i na'a por dchi'ni nabë'në stubi mënë si fuërë nahin shchi'ni na'a, sino al contrari, rialdí ldu'u na'a de quë iurë tsaldí ldu'u të shti'dzë më más, iurní guëru'u nezë parë guëdë'në na'a más dchi'ni entrë lë'ë të hashtë regiuni más zitu tëchi ladzë të. ¹⁶ Pues rac shtu'u na'a guëni'i na'a diza'quë entrë ra mënë naquërelde más zitu quë lë'ë të. Zni adë guëní'idi'i na'a nadchini por lo quë nabë'në stubi muzë shtë Dios. ¹⁷ Si talë chu rac shtu'u guëní'ill nadchini, pues runë tucarë guëní'ill lo quë nabë'në Dadë Jesucristo. ¹⁸ El quë nalasac delantë lu Dios, na el quë lë'ë më rni'i nall nguiu za'quë, lédëdi'i lë'ë nguiu narni'i de mizme lé'ëll de quë lasáquëll.

11

¹ Rac shtua'a guëne'e të sí parë guadi'dza lu të ziquë tubi natuntë. Gulë bëquë diaguë lo quë narnia'a ² purquë nahia ziquë tubi nahi' lu sa'll. Ndë ze'dë de Dios; pues na bëna comprometer lë'ë të con Cristo. Iurne' rac shtua'a guna presentar lë'ë të lu më cumë ziquë lliguëna'a purë naná ca'a tubsë nguiu. ³ Perë ziquë bë'në serpiëntë, bësiguë ma lë'ë Eva con mañi; rdzëba, no sea de quë guëdë'ë të sí parë guësiguë Satanás lë'ë të nu guëazë guetë të shnezë Cristo, de quë adë tsaldí'idi'i ldu'u të lë'ë më con guëdubinú ldu'u të. ⁴ Lë'ë të bien quëhunë të recibir tubi naruadi'dzë de stubi Jesús gurënë, perë nádi'in shti'dzë më nabiadi'dzë rall lu të. Bien quëhunë të recibir con guëdubinú ldu'u të tubi enseñansë nanádi'i de acuerdë con lo quë nabë'në të recibir antsë. Quëhunë të recibir stubi clasë diza'quë nanádi'i de acuerdë con diza'quë narni'i lla gac salvára'a. Bini tēhin antsë. ⁵ Pues llúa'ahia de quë adë lasáquëdia'a menos quë ra mësë ru'bë naquëhunë të honrar entrë lë'ë të. ⁶ Aunquë ráquëdi'i parë ruadi'dza bien, perë rac bé'ahia bien lo quë quëhuna predicar. Clarë guná të grë lo quë nabëdë'në na'a; bien nahin.

⁷ ¿Gu bëna mal cuntrë lë'ë të iurë biadi'dza diza'quë shtë salvaciuni sin adë bé'nëdia'a cubrë ni tubi centavë? Guca ziquë tubi nalasáquëdi'i të parë guc të ziquë tubi naná lasac. ⁸ Bëna recibir dumí shtë ra shmënë Dios nardëá stubi lugar të parë guna sirvë lu të. ⁹ Nu iurë gulezë'núa lë'ë të, gupa nicidá perë adë guná'bëdia'a ni tubi cusë de lë'ë të. Ra shmënë Jesús naze'dë de Macedonia, mënë ni bëne'e rall lo quë narunë faltë parë na. Zni bëna të parë adë gápëdi'i të carguë parë nicidá shtëna. Tsagla'ga guna mizme manërë ni. ¹⁰ Nahia segurë ruadi'dza verdá shtë Cristo; por ni, ni tubi guëcádi'i famë shtë na. Grë mënë shtë Acaya guini rall de quë quëhuna predicar sin adë chu gúnëdi'i cubrë centavë. ¹¹ ¿Pëzielú ruadi'dza zni? ¿Pë nahin purquë adë rac shtú'udia'a lë'ë të? Aquëdi'i. Dios nané më rac shtua'a lë'ë të.

¹² Na tsagla'guë guna ziquë na manërë shtëna të parë adë rac guëni'idi'i mënë na rall muzë shtë më igual ziquë na, de quë quëhunë rall shchi'ni Dios ziquë lë'ë na'a. ¹³ Na rall mësë falsë; rguguë rall mënë nadë más; gululé rall mizme lë'ë rall poshtë shtë më. ¹⁴ Perë rac tsaldí ldu'u hia'a zni quëhunë rall purquë mizme Satanás rlua'alull lu mënë ziquë tubi ianglë nanapë llni shtë Dios. ¹⁵ Por ni zihani vueltë ra naná bajo ordë shtë Satanás, también rlua'alú rall lu mënë ziquë mënë za'quë. Perë grë ra mënë ni gunë rall recibir juici narunë tucarë según obrë nabënë rall.

Galërzac zi shtë Pablo

¹⁶ Stubi vësë rnia'a lu të, ni tubi de lë'ë të adë rúnëdi'i të llgabë de quë nahia ziquë tubi luguë; perë si talë zni runë të llgabë, gulë bëne'e sí parë guadi'dza ziquë tubi narunë nadchini. ¹⁷ Adë quëgni'idia'a ndë'ë ziquë tubi mandadë shtë Dadë Jesucristo, sino ziquë tubi naná luguë. Pues nahia luguë si talë rnia'a lu të nalasaca. ¹⁸ Pues nanú zihani ra nalé runë nadchini rall parë cusë shtë guédchiliu rë'. Nu zac na gunë nadchinia. ¹⁹ Lë'ë të nalé rquitë ldu'u të con ra tuntë, tantë nasini guëc të. ²⁰ Bien rdë'ë të sí parë lë'ë rall naná quëhunë obligar lë'ë të parë gunë të sirvë lu rall, nu rdë'ë të sí parë ra nardchisú lo quë nanapë të, nu rdë'ë të sí parë narac shtu'u guëni'bë'a lë'ë të, nu rua'a ldu'u të narunë desprëci lë'ë të nu ra nargubë lu të. ²¹ Rtu lua guënia'a lu të ndë'ë; adë nápëdi'i na'a valurë parë guëdënë na'a ra cusë ni. Gulë bë'në perdunë lë'ë na'a.

Perë grë lo quë nanapë parë gunë naru'bë mieti, también rac runë naru'ba. Quëgnia'a ziquë tubi narac luguë. ²² Lë'ë rall rni'i rall na rall më hebreo; nu zac na nahia më hebreo. Rni'i rall na rall mënë israelitë; pues nu na nahia më israelitë. Na rall llëbni Abraham; pues nu na nahia llëbni Abraham. ²³ Rni'i rall na rall siervë shtë Cristo, pues lë'ë na nahia más quë lë'ë rall; nahia siervë shtë Cristo. Quëgnia'a ndë'ë ziquë tubi narac luguë. Nalé bëna dchi'ni más quë lë'ë rall. Guanúhia galné más quë lë'ë rall. Guahia lachigui'bë más quë lë'ë rall. Nu zihani vësë mërë niatia. ²⁴ Ga'i vësë ra më israelitë bëne'e rall cashtigu treinta y nueve galné chicuti. ²⁵ Tsunë vësë bëne'e hiaguë rall na. Tubi vësë bëne'e guë'ë rall na. Tsunë vësë né'azë barcu naná ziazúa lu nisë. Tubi vësë nanúa lu nisëdu'u con tubi ldë tablë dzë la gue'lë parë bédchinia lu guiu'u. ²⁶ Zihani vësë gudëda ra viajë. Zugá'ahia lu ra peligrë shtë nisë guëë'gu nu peligrë shtë nguba'në nu peligrë shtë ra mizme sahia, nu zugá'ahia lu peligrë shtë ra më zitu. Nanúa peligrë entrë ra mënë shtë ciudá nu entrë ra mënë naquërdë fuërë shtë ciudá. Nanúa peligrë shtë nisëdu'u nu entrë ra bëchi la sahia naná falsë ra. ²⁷ Napa zihani dchi'ni nu ra problemë; zihani vësë gudëdë gue'la sin adë gutë ga'sidia'a; guzac zia lu galërdia'në nu galërbidchi. Zihani vësë nápëdia'a nagauha. Guzac zia lu galnaldë nu runë faltë shaba.

²⁸ Además de grë ra cusë rë', con ra más cusë, cadë dzë rac ldua'a por grë ra grupë shtë shmënë Dios. ²⁹ Si talë nanú sahia naná débil; runë faltë parë tsaldí ldú'ull shti'dzë më, también riá ldua'a. Si talë nanú shmënë Jesús naná débil, nahin ziquë na nahia débil. Si talë rsini mënë sa'll lu duldë, rldéa. ³⁰ Si talë napë quë gunë nadchinia, pues gunë nadchinia sulamëntë purquë nalé runë faltë parë gaca lo quë narac shtu'u më. ³¹ Dios nu Shtadë Jesucristo Shláma'a, rac bë'a më quëgnia'a verdá. Runë tucarë guëdë'ë mieti labansë lu më guëdubi tiempë. ³² Iurë guquërela Damasco, lë'ë gubernadurë narunë sirvë rëy Aretas, bëshë'ldëll ra suldadë parë gupë rall puertë shtë ciudá parë guëna'zi rall na nu gua'a rall na prësi, ³³ perë por tubi ventanë shtë lu' bëldaguë ra mënë na la'ni tubi tēpë. Zni bëna gan; bërua'a guia'a gubernadurë ni.

12

Debilitá shtë nguiu nu pudërë shtë Dios

¹ Ni tubi adë pë gúnëdi'i gan por guadí'dzëll bien de mizme lé'ëll, perë napë quë guënia'a shcuendë ra visión naná gunahia nu shti'dzë Dios nabëlua'a më lua. ² Nanéa tubi nguiu naná rialdí ldu'i shti'dzë Cristo; guc chidá izë bëldisë Dios nguiu ni hashtë

gube'e más guia'a. Adë rdé'édia'a cuentë si lë'ë nguiu guáhi' con cuerpë u sulamëntë espíritu shtëhi'. Dios rdë'ë cuendë de ni. ³⁻⁴ Perë nanéa de quë lë'ë nguiu ni bëldisë Dios; adë rdé'édia'a cuendë si guáhi' con cuerpë u sin cuerpë. Sulë Dios nanéhi'. Gua nguiu ni hashtë lugar nalé paraíso nu bñi' di'dzë naná más secretë. Ni tubi chu adë nápëdi'i permisi guadí'dzëll di'dzë ni. ⁵ Bien rac runa nadchini por nguiu ni, perë adë gunë nadchínidia'a de ra cusë ni. Sulamëntë runë nadchinia por mudë nabëna sufrir por lë'ë Dadë. ⁶ Aunquë nilë rac shtua'a guadi'dza bien de mizme na, pues adë nádi'in tubi cusë tuntë purquë quëadi'dza verdá. Adë guadí'dzëdia'a de mizme na, no sea de quë tubi sahia gúni' llgabë de quë nahia más de lo quë rna rall u lo quë narini rall de na.

⁷ Ra cusë nagunahia, nalé cusë ru'bë nahin; por ni bédchini tubi cusë narini la'ni ldua'a ziquë tubi guitsë naná gua'së lu cuerpë shtëna të parë adë gunë nadchínidia'a. Nahin ziquë narunë dchi'ni Satanás parë quinin na të adë gunë nadchínidia'a demasiadë. ⁸ Tsunë vueltë guna'ba lu Dadë Dios të parë guédchisúhi' cusë mal de na ⁹ perë lë'ë Dadë guni'i lua: “Amor shtëna quëbezënul. Pudërë shtëna rlua'a mejurë iurë lë'ë mieti na ziquë tubi débil nanápëdi'i fuersë.” Zni runë nadchinia iurë nápëdia'a fuersë të parë guëlua'a pudërë shtë Cristo la'ni vidë shtëna. ¹⁰ Iurë nahia débil, rquitë ldua'a; iurë rni'i mënë cuntrë na, iurë rzac zia lu cusë durë, iurë rzunaldë mënë na, iurë nanú dificultá purquë nahia shmënë Cristo, rquitë ldua'a. Iurë nápëdia'a fuersë, runë Dadë compañi na.

Rac ldu'u Pablo por ra shmënë Cristo

¹¹ Nahia ziquë tubi luguë purquë quëadi'dza bien de mizme na, perë lë'ë të bë'në të obligar bënëhin purquë lë'ë të runë tucarë guadi'dzë të bien de na; pues ni tubi adë lasáquëdi'i más quë lë'ë na. Ra mësë ziquë mësë ru'bë naná zianaldë të téchi', adë bé'nëdi'i rall dchi'ni ziquë na; nu lasáquëdia'a. ¹² Dchi'ni nabëna con llëru'bë pacënci entrë lë'ë të, quëglua'a de quë nahia tubi poshtë de verdá. Nu zac ra milagrë, ra sëñi, ra cusë ru'bë nabëna, quëglua'a de quë gudili më na ziquë tubi poshtë. ¹³ Bëna tratë lë'ë të igual ziquë los de más shmënë Jesús naquërelde stubi lugar. Sulë tubi cusë, adë bécádia'a ofrendë shtë të. Bë'në perdunë culpë shtëna purquë bécádia'a dumí shtë të.

¹⁴ Iurne' quëhuna preparar parë gueldë guënahia lë'ë të stubi. Nahin tecërë visitë shtëna, perë adë gueldë guédchi'bëdia'a tubi carguë guéc të purquë adë rac shtú'udia'a dumí shtënë të sino rac shtua'a gáca'a unidë parë shchi'ni Jesús. Pues runë tucarë ra shtadë mieti guësëa'në herenci parë ra llguë'në, lédëdi'i ra llguë'në guëdë'ë rall herenci ca'a shtadë llguë'në. ¹⁵ Na guëdubinú ldua'a guna gashtë lo quë nanapa hashtë guna gashtë grë fuersë nanapa parë bien shtë të parë tsaru'bë të espiritualmente. ¿Ni mudë por más rac shtua'a lë'ë të, menos rac shtu'u të na?

¹⁶ Nanú bëldá mënë entrë lë'ë të; nané rall de quë adë bé'nëdia'a obligar lë'ë të niane'e të dumí cahia perë rni'i rall de quë con mañi bësiguëhia lë'ë të. ¹⁷ ¿Ni mudë bësiguëhia lë'ë të por ra nguiu nabëshe'lda nga'li? ¹⁸ Guna'ba lu Tito të guidë guënull lë'ë të nu bëshe'lda stubi bëchi la sahia con Tito. ¿Ni mudë bësiguë Tito lë'ë të? ¿Pë lédëdi'i na verdá de quë lë'ë Tito nu na bédë'në na'a tratë lë'ë të mizme manërë? Bédë'në na'a igual parë bien shtë të.

¹⁹ Tal vez runë shgabë të de quë quëdë'në na'a defender mizme lë'ë na'a delantë lu të. Adë nádi'in zni sino al contrari, quëadi'dzë na'a delantë lu Dios nu por nombre shtë Cristo. Lë'ë të narac shtua'a, grë lo quë quëgdë'në na'a, na parë su të firmë lu shnezë Dios. ²⁰ Rdzëba de quë iurë gueldë guënahia lë'ë të, tal vez nádi'i të ziquë ra naná rialdí ldu'i shti'dzë Dios de verdá, nu adë guëdzëlëdi'i të na ziquë rac shtu'u të. Rdzëba de quë lë'ë të rdildi di'dzë të nu nanú dishi'bi entrë lë'ë të; rzebi ldu'u të pë shtë sa' të. Rldënu të sa' të; rni'i të cusë dzabë lu sa' të; nanú chismë ra, nu galërni'i guidzë sa', nu runë të naru'bë lu sa'l. ²¹ Rdzëba iurë guënahia lu të, Dios shtëna gunë më permitir gapa tristë la'ni ldua'a por conductë shtë të. Guëtú lua iurní hashtë runa por ra naná bë'në duldë antsë. Hashtë

ne' adë bëagrídi'i ldu'u rall con Dios. Tal vez guënahia de quë todavía zia gla'guë rquënú sa' rall, de quë napë rall zihani vici, de quë quëhunë rall cumplir deseo mal nananú la'ni ldu'u rall.

13

Rialú cartë rë' con tubi saludë

¹ Ndë'ë na tecërë vësë naguna visitar lë'ë të. Cualquier galquiá nardchi'bë të guëc sa' të napë quë tsu prëbë con chupë u tsunë testigu. ² Bëtsëba ra mënë nabë'në duldë con los de más sa' rall. Stubi vësë más rtsëba lë'ë rall mientras zitu nanúa, igual ziquë bëna iurë be'dë guënahia lë'ë të segundë visitë. Iurë guelda, guna cashtigu ra mënë narunë duldë sin rgá'adi'i ldua'a. ³ Guëní'ihia fuertë lu rall purquë rac shtu'u të prëbë de quë quëbezënú Cristo na, de quë ruadi'dza por pudërë shtë më. Adë quëhúnëdi'i të tratë con tubi Cristo nanápëdi'i fuersë sino con tubi Cristo narlua'a pudërë shtëhi' entrë lë'ë të. ⁴ Na verdá cuë më lu cruz cumë ziquë tubi nanápëdi'i fuersë, perë iurne' nabani më por pudërë shtë Dios. Zni zac lë'ë na'a, na na'a débil, perë iurne' unidë na na'a con lë'ë më nu por lë'ë më nadapë na'a pudërë shtë Dios parë guëdë'në na'a sirvë lu të.

⁵ Gulë bëtë'dë prëbë mizmë lë'ë të, të parë gac bë'a të si talë rialdí ldu'u të shti'dzë më de verdá. ¿Pë adë rdë'ëdi'il cuendë de quë Jesucristo quëbezënúhi' lë'ë të si talë rialdí ldu'u të de verdá? ⁶ Pues rac shtua'a de quë gac bë'a të, lë'ë na'a bëtë'në na'a cumplir shti'dzë më; na na'a verdá. ⁷ Rna'ba lu Dios të parë adë gúnëdi'i të duldë. Zni rac shtu'u na'a, lédëdi'i parë guëlua'a de quë nadapë na'a pudërë. Rna'bë na'a lu më parë gunë të lo quë naná za'quë. Adë rúnëdi'i importë si talë rni'i mieti na na'a falsë u rni'i rall na na'a verdá. ⁸ Adë nídi'i mudë guëdë'në na'a cuntrë verdá, sino sulamëntë rac quëdë'në na'a favurë shtë verdá. ⁹ Por ni rquitë ldu'u na'a iurë lë'ë na'a na na'a débil perë lë'ë të su të firmë lu shnezë më. Tsagla'guë guëna'bë na'a lu Dios por lë'ë të parë gac të firmë lu shnezë më guëdubi tiempë. ¹⁰ Quëquë'ë na'a cartë rë' antsë gue'dë guëná na'a lë'ë të, të parë iurë lë'ë na'a zia na'a ndë, adë rquí'nidi'i guna cashtigu lë'ë të con derechë nanapa por Dadë Jesucristo. Pues lë'ë pudërë nanapa por Dadë Jesús, na parë bien shtë të parë másru'u tsaldí ldu'u të shti'dzë më, lédëdi'i nahin parë guëdë'a fin lu fe shtë të.

¹¹ Iurne' bëchi, rac shtua'a guëru'u bien shchi'ni të. Gulë bëtë'ë sí parë gac cambi vidë shtë të hashtë na rahin completamente bien; gulë bëzu'bë diaguë shti'dza. Gulë gac të unidë; gulë guquërdënú të sa' të sin dishi'bi. Iurní Dios narne'e paz, nu Dios narunë parë gac shtu'u hia'a sa' hia'a, guëbezënú më lë'ë të. ¹² Gulë bë'në saludar grë ra shmënë Dios con tubi abrasë. ¹³ Grëtë' ra shmënë Dios ndë'ë, rshe'ldë rall saludë parë lë'ë të.

¹⁴ Gulë bë'në recibir bendición shtë Dadë Jesucristo nu amor shtë Dios con ayudë shtë Espíritu Santo. Gulë bë'në recibir favurë shtë më. Amén.

Cartë nabëquë'ë San Pablo lu ra Gálatas

Bëquë'ë Pablo cartë rë' lu shmënë Dios naquërelde Galacia

¹ Na Pablo nahia poshtë, tubi nagulé Dios. Lédëdi'li gulé mënë na sino bëshe'ldë Jesucristo na. Tambiën Dios Shtáda'a, el quë nabëldishté Jesucristo ladi ra tégulë, bëshé'ldi' na. Gulé më na ziquë poshtë. ² Na con grë ra narialdí ldu'i shti'dzë Jesucristo, ra naquëreldeñú na ndë'ë, rquë'ë na'a cartë rë' parë grë ra grupë shtë shmënë Dios, grë të naquërelde regiuni shtë Galacia. ³⁻⁴ Rac shtua'a guëshe'ldë Dios grë bendición shtëhi' nu cuedchí ldu'u të por lë'ë më, Shtáda'a nu por Jesucristo, Shláma'a, el mizmë Jesús nabë'në entregar mizmë lé'i' lu galguti parë guëdchisú më duldë shtë hia'a nu parë guëlá më lë'ë hia'a lu mal shtë gué'dchiliu. Ni na voluntá shtë Dios, Shtáda'a. ⁵ Llëru'bë na Dios parë siemprë. Amén.

Tubsë nezë nanú parë gac salvar mieti

⁶ Nalé rdzëguë' ldua'a de quë lë'ë të quëgsa'në të shti'dzë Dios; nasesë rëazë guetë të lu shnezë më, el quë naguna'bë lë'ë të parë gac të shmënë më. Guna'bë më lë'ë të parë gunë të recibir favurë shtë Cristo, perë iurne' ziaqla'guë të stubi nezë. Rialdí ldu'u të di'dzë naná cambi, lédëdi'li diza'quë shtë më. ⁷ Pues nídi'li stubi diza'quë shtë salvaciuni. Es quë beldá mënë quëglua'a rall lë'ë të di'dzë gurënë nu rza ldu'u të ra di'dzë nabëluá'ahia. Rac shtu'u rall gac cambi diza'quë shtë Cristo ⁸ perë si talë tubi mënë u mizmë na u tubi ianglë naze'dë de gube'e, si talë guëluá'all lu të stubi diza'quë de lo quë nabëlu'a na'a lu të, pues nacondenádëll. ⁹ Gulë bësëgná ldu'u të lo quë naguni'li na'a lu të antsë; quëgní'ihia stubi vësë más, si talë chu guëlu'a'a stubi clasë diza'quë nanádi'li diza'quë lo quë nabë'në të recibir, Dios gunë cashtigu lé'ëll. Tsall gabildi catë nídi'li fin.

¹⁰ Gulë guni'li lua, ¿pë quëhuna lo quë narac shtu'u mënë u lo quë narac shtu'u Dios? ¿Pë quëhuna lo quë narëuu' ldu'u mënë? Si talë rac shtua'a nihuna narac shtu'u nguiu, adë nádi'ihia muzë shtë Cristo.

Dios guna'bë Pablo ziquë poshtë shtë më

¹¹ Lë'ë të naná rialdí ldu'i Dios, rac shtua'a gac bë'a të lë'ë diza'quë nabëna predicar lu të, adë guzublugin por pudërë shtë nguiu. ¹² Adë bëna recibirin de nguiu; adë chu bëluá'adi'in na, perë mizmë Jesucristo bëluá'ai' shti'dzi' na.

¹³ Lë'ë të hia bini të lla gac vidë shtëna antsë iurë guanalda religiuni shtë ra më israelitë. Hia nané të lla bëzac zia ra mënë; guzunalda con fuersë ra grupë shtë shmënë Jesús parë guëdë'a fin obrë shtë Jesús. Guc shtua'a tsaluhin. ¹⁴ Lu religiuni shtë israelitë, guca más adelantadë quë grë sahia. Bëna cumplir con ra creenci ni más quë ra sahia de mizmë edá. Nalé gac shtú'uhia gunë mieti cumplir ra custumbrë shtë shtadë guëluhia ¹⁵ perë gulé Dios na antsë lë'ë na gala. Nalé gac shtu'u më na nu bé'ni' tubi favurë; gulé më na parë guënahia lu shini më ¹⁶ nu guna'bë më na parë cuezënú shini më na, nu parë guna predicar diza'quë shtë Jesús lu ra mënë nanádi'li më israelitë. Lë'ë tiempë nabë'në më ra cusë ni, ni tubi adë chu lu guagna'bë dí'dzëdia'a; adë guagni'inúdia'a mënë shcuendë ra cusë ni. ¹⁷ Adë guádia'a Jerusalén niagnahia ra mënë naná poshtë antsë de na, sino guahia regiuni shtë Arabia. Despuësë bëabría Damasco.

¹⁸ Gudëdë tsunë izë despuësë de guca shmënë Jesús, iurní guagnahia lu Pedro nananú Jerusalén. Guquëreldeñuhia lé'i' che'ñi dzë. ¹⁹ Adë gunádia'a lu chu stubi poshtë, sulë gunahia Jacobo naná bëchi Dadë Jesús. ²⁰ Runa segurë delantë de Dios lo quë naquëquëa'a ndë'ë nahin verdá.

²¹ Despuësë de guahia Jerusalén, guahia regiuni shtë Siria nu Cilicia. ²² Ra grupë shtë shmënë Jesús naquërelde regiuni shtë Judea, adë bënguë bé'adi'li rai' na ²³ sulamëntë

bini rai' lo quë naguni'i mënë de na, de quë lë'ë nguiu naguzunaldë ra shmënë Jesús; guc shtú'ull guëdë'ëll fin parë diza'quë, perë iurne' quëhúnëll predicar shti'dzë Jesús. ²⁴ Zni guni'i rall nu guni'i rall nalë llëru'bë na pudërë shtë Dios.

2

Ra poshtë bë'në rai' recibir Pablo

¹ Despuësë de gudëdë chidá izë, guahia stubi vueltë Jerusalén con Bernabé nu biahia Tito. ² Guahia ndë purquë Dios bëlua'a më de quë napë quë tsahia Jerusalén. Ndë bédëá ra mënë naná encargadë con shchi'ni Jesús. Lu rai' biadi'dza diza'quë naquëhuna predicar lu mënë nanádi'i më israelitë. Bëna zni parë gac bé'ahia si talë na rai' de acuerdë con shchi'nia u si talë biadi'dza de baldë. ³ Perë ni siquierë adë bë'nëdi'i rall obligar gac circuncidar Tito, u sea guëriuguë cuerpë shtëhi' nu náhi' më griego. Nunúhi' na iurni. ⁴ Dzë ni bëldá sa' na'a falsë bédchini ndë; guaté rall ladi na'a lga'chi parë quëgl'da'chi rall lla dzúde'në na'a, si talë napë na'a libertá por Cristo u si talë zianaldë na'a tëchi ra custumbrë. Guc shtu'u rall guëabré na'a stubi, niac na'a ziquë tubi naná bajo ordë shtë religiuni shtë rall. ⁵ Perë ni tubi mumëntë adë chu bédë'ëdi'i lugar parë niua'a rall lë'ë na'a parë nezë ni të gac bë'a të diza'quë nabë'në të recibir nahin verdá; nunquë adë gac cambin.

⁶ Ra narnibë'a entrë lë'ë rai', adë guní'idi'i rai' di'dzë cubi ziquë mandadë të guna cumplir. Parë na adë rúnëdi'i importë chu na rai' purquë Dios adë rúnëdi'i më juzguë según lo quë narlua'a mieti por fuërë. Quëhuna repetir, ra narnibë'a entrë lë'ë rai', bë'nëdi'i rai' obligar guna cumplir lëy nabëdë'ë Dios lu Moisés. ⁷ Al contrari iurë guc bë'a rai' de quë bë'në më incarguë lë'ë na con diza'quë parë guëni'inhia lu ra mënë nanádi'i më israelitë, guc rall cunformë. Guc bë'a rall de quë bëshe'ldë më na igual ziquë bëshe'ldë më lë'ë Pedro të guadi'dzë Pedro diza'quë lu ra më israelitë. ⁸ Pues mizme Dios nabëshe'ldë lë'ë Pedro ladi ra më israelitë bëshe'ldë më na ladi ra nanádi'i më israelitë. El quë nabë'në compa'ni Pedro parë gúni' zihani milagrë, también bë'në më ni compa'ni na. ⁹ Jacobo nu Pedro nu Juan na rai' ziquë më principal entrë ra shmënë Jesús; guc bë'a rai' de quë Dios gulé më na nu bëshe'ldë më na lu dchi'ni shtë më. Guc rai' cunformë nu guré rai' de acuerdë con na nu Bernabé. Bëne'e rai' sí de quë Bernabé nu na tsagni'inú na'a lu ra mënë nanádi'i më israelitë nu lë'ë rai' guëa'në rai' con shchi'ni Dios entrë ra më israelitë. ¹⁰ Sulë tubi cusë bë'në rai' incarguë de quë guëdë'në na'a ayudë parë ra prubi. Zni guc shtu'u na'a guëdë'në na'a dizdë más antsë.

Pablo guni'i guëc Pedro iurë nanú rai' guë'dchi Antioquía

¹¹ Iurë Pedro gua ciudá Antioquía, gunia'a guëc Pedro delantë lúhi' lo quë naquëhúni' adë nazá'quëdi'in. ¹² Primërë gudaunúhi' con ra nanádi'i më israelitë perë iurë bédchini mënë nabëshe'ldë Jacobo, bëazë guetë Pedro; adë guagla'guë niaunúhi' con ra më griego. Bëdzëbë Pedro lu ra naze'dë purquë na rai' më israelitë naquëhunë cumplir custumbrë riuguë partë delicadë shtë me'dë. ¹³ Nu los de más më israelitë ndë, bëa'në rall de acuerdë nabë'në Pedro hashtë también Bernabé guzublú tsaldí ldu'i shti'dzë rai'. Bësiguë rall lë'ë Bernabé con devociuni falsë shtë rall. ¹⁴ Iurë gunahia hiadë ziazúdi'i rai' de acuerdë con verdá shtë diza'quë, gunia'a lu Pedro delantë grë rall: "Lé'ël nal më israelitë nu guquërdël ziquë ra mënë nanádi'i më israelitë. Bësá'nël custumbrë shtë më israelitë. ¿Pëzielú rúnël obligar ra nanádi'i më israelitë guëbani rall ziquë më israelitë?"

Nasalvára'a sulë por fe

¹⁵ Lë'ë na'a na na'a më israelitë; shtadë na'a na rai' më israelitë. Nádi'i na'a ziquë los de más pecadurë nanádi'i më israelitë ¹⁶ perë rac bë'a na'a de quë ni tubi nguiu gáquëdi'i më za'quë delantë lu Dios por quëhunë nguiu cumplir lëy shtë Moisés. Nané na'a gac salvar nguiu sulë si talë tsaldí ldu'u nguiu shti'dzë Jesucristo. Por ni zac lë'ë hia'a rialdí ldu'u hia'a shti'dzë Cristo Jesús. Sulë por ni tubldí na shcuénda'a lu Dios. Adë rialdídi'i

ldu'u hia'a por gunë mieti cumplir lëy, gac salvar mënë purquë ni tubi chu gunë gan gac tubldí shcuëndi' lu Dios por rúnëll cumplir lo quë narni'i lëy. ¹⁷ Hia gunia'a na hia'a më za'quë delantë lu Dios sulë purquë rialdí ldu'u hia'a nu gunia'a rqui'ni gac bë'a hia'a nápa'a duldë igual ziquë los de más pecadurë. ¿Gu runë cuntienë di'dzë rë' de quë Cristo rsini lë'ë hia'a lu duldë parë gac bë'a hia'a nadápa'a duldë? Aquëdi'i. ¹⁸ Si talë tsanalda nezë nabësa'na antsë parë guëabría guna cumplir ra custumbrë, iurní de verdá napa faltë ¹⁹ purquë na, hia gutia parë lëy guahietë; adë quëhúnëdia'a confiar lë'ë lëy parë guëbania tubi vidë narëuu' ldu'u Dios. ²⁰ Hia vidë gushë gualú con Cristo lu cruz. Lë'ë duldë adë rnibë'adi'in na iurne', sino Cristo bëne'e vidë cubi nu rnibë'a më na. Vidë cubi nanapa iurne' la'ni gué'dchiliu, napa por pudërë shtë shini Dios purquë rialdí ldua'a shti'dzë më, el quë narac shtu'u na nu gúti' shlugara lu cruz. ²¹ Adë quëquë guiá'adia'a favurë nabë'në më parë gac salvara. Si talë na posiblë gac salvar mieti por gunë rall cumplir lëy, iurní shldi guti Cristo. Sulë por galguti shtë më quëhunë Dios recibir lë'ë hia'a ziquë mënë naná tubldí shcuendë lu më, u sea mënë nanápëdi'i faltë delantë lu më.

3

Nasalvára'a por fe, lédëdi'i por lëy

¹ Lë'ë të naquërelde Galacia, lë'ë të nadë rúnëdi'i llgabë, ¿chull bësigué lë'ë të, të parë bëazë guetë të shnezë Dios? Lu të biadi'dzë na'a diza'quë de quë Cristo gac crucificári'. Clarë riasë të guti më lu cruz. ² Iurne' gulë guni'i lua ¿gu bë'në të recibir Espíritu Santo shtë Dios purquë bë'në të cumplir lëy shtë Moisés u purquë rialdí ldu'u të diza'quë shtë Jesús? ³ ¿Gu na verdá na të mënë nadë rac bé'adi'i? Guzublú vidë cubi shtë të por Espíritu Santo; tubsë cusë bë'në të; gualdí ldu'u të shti'dzë më perë iurne' rni'i të rqui'ni gunë mieti cumplir lëy shtë Moisés parë gac salvar të. ¿Pë adë rac bé'adi'i të iurne' ⁴ u shldi bë'në të sufrir zihani cusë durë? Pues guquin embanë si talë tsagla'guë të tëchi custumbrë guahietë. ⁵ Iurë bédë'lë Dios Espíritu Santo nu quëhúni' milagrë entrë lë'ë të ¿gu runë mëhin purquë rianaldë të tëchi lëy u sulë purquë rialdí ldu'u të shti'dzë më?

⁶ Guná, Abraham guquërdi' antsë de Moisés. Gualdí ldu'u Abraham shti'dzë Dios nu guná më fe shtë Abraham nu bë'në më tratë Abraham ziquë nguii za'quë delantë lu më. ⁷ Por ni rac bë'a hia'a sulë el quë narialdí ldu'i shti'dzë Dios na rall ziquë shini Abraham delantë lu më. ⁸ Zni Sagradas Escrituras guni'i dizdë más antsë de quë ra mënë nanádi'i më israelitë, gunë më recibir lë'ë rall si talë rialdí ldu'u rall shti'dzë më. Por ni guni'i më lu Abraham diza'quë rë': "Gunë ldahia grëtë' mënë shtë gué'dchiliu por lë'ël". ⁹ Zni grëtë' el quë narialdí ldu'i shti'dzë Dios, quëhunë ldai' më lë'ë rai' purquë napë rall mizmë fe quë Abraham.

¹⁰ Grë ra narni'i napë quë gunë cumplir grë puntë shtë lëy parë gac salvar mënë, nacondenadë rall purquë naescritë zndë'lë: "Grëtë' nadë gúnëdi'i cumplir grë puntë lo quë naná escritë la'ni librë shtë lëy, nudé rall". ¹¹ Clarë nahin de quë ni tubi adë chu naperdunë lu Dios por bé'nëll cumplir mandamientë shtë lëy purquë Espíritu Santo rni'i la'ni Sagradas Escrituras: "Sulë el quë narialdí ldu'i shti'dzë Dios gunë më recibir cumë mënë naná tubldí shcuëndi' lu Dios. Nápëll vidë sin fin." ¹² El quë narunë confiar de quë por gúnëll cumplir lëy por ni tubldí na shcuëndëll lu Dios, pues nguii ni adë rialdídi' ldu'i shti'dzë Dios purquë naescritë: "El quë narunë cumplir grë puntë shtë lëy, gápëll vidë sin fin ziquë tubi premi".

¹³ Cristo belá lë'ë hia'a lu sentënci nabësëdchini lëy. Lë'ë lëy bë'në condenar lë'ë hia'a lu galguti, perë Cristo gudilli parë gac salvára'a. Lë'ë më gúqui' ziquë tubi cusë nanudë por duldë shtë hia'a. Sagradas Escrituras rni'i: "Nacondenadë por Dios grë el quë naqué lu tubi hiaguë". ¹⁴ Guti Cristo Jesús parë gac cumplir promësë naguni'i Dios lu Abraham. Por Jesús bë'në ldai' Dios ra mënë nanádi'i israelitë nu bédchini Espíritu Santo parë cuzënúhi' lë'ë hia'a sulë purquë rialdí ldu'u hia'a shti'dzë më.

Promësë shtë Dios nu lëy

¹⁵ Lë'ë të naná rialdí ldu'i diza'quë, quëgnia'a lu të tubi comparaciuni naze'dë la'ni vidë shtë mieti. Iurë tubi nguiu runtsá'ull tëtë, si talë bé'nëll firmarin, ni tubi adë chu guëtí'idi'in, nilë gúnëll cambiarin. ¹⁶ Dios bé'në tubi promësë lu Abraham nu zac parë tubi llëbni Abraham. Sagradas Escrituras rni'idi'i "parë zihani llëbni Abraham" si fuërë zihani mënë, sino rni'i Sagradas Escrituras: "tubsë llëbnil"; quiere decir tubsë nguiu. Nguiu ni na Cristo. ¹⁷ Lo quë narnia'a lu të es quë Dios bédë'ë tubi promësë lu Abraham nu bé'në më firmarin con mizmë di'dzë shtë më. Bédë'ë më lëy lu Moisés tapë gahiu'a galdë bë chi izë despuësë de Abraham, perë lëy ni adë bëti'idi'i promësë nabédë'ë Dios lu Abraham. ¹⁸ Si talë bendición shtë Dios na por gunë mieti cumplir lëy, iurní adë nádi'in por tubi promësë sino tubi premi; perë bé'në Dios prometer lu Abraham sulë ziquë tubi favurë shtë më.

¹⁹ Iurnétia'a, ¿pëzielú bédë'ë Dios ra mandamientë parë ra mënë? Bédë'ë Dios mandamientë parë gac bë'a hia'a de quë na hia'a pecadurë. Lë'ë lëy napë pudërë hashtë bédchini lë'ë llëbni Abraham. Zni bé'në Dios prometer lu llëbni Abraham. Ra ianglë shtë Dios be'dë guës'a'në lë'ë lëy nu bé'në rai' incarguë lëy lu Moisés, el quë nazú guéláu entrë Dios nu mënë. ²⁰ Perë iurë bé'në më prometer lu Abraham, adë ni chu zuga'adi'i guéláu. Sulë Dios con Abraham; tubldí bédchini shti'dzë më lu Abraham.

Bédë'ë Dios ra mandamientë

²¹ Iurní rna'bë di'dza ¿quëhunë lëy shtë Moisés cuntrë promësë shtë Dios? Aquëdi'i. Si talë lë'ë lëy napë pudërë parë guédë'ein vidë eternë parë lë'ë mieti, iurní gac tubldí shcuendë mieti por guëzu'bë diaguë rall puntë shtë lëy. ²² Perë Sagradas Escrituras rni'i de quë grëtë' mënë napë rall duldë; na rall culpablë delantë lu Dios. Zni gac voluntá shtë më parë grë mieti tsasé rall vidë eternë ze'dë de Dios parë grë naná rialdí ldu'i shti'dzë Jesucristo, lédëdi'i nasalvar mieti por ra mandamientë.

²³ Antsë de guédchini diza'quë shtë Jesús, lë'ë hia'a na hia'a ziquë prësi bajo ordë shtë lëy. Lë'ë lëy gunibë'a lë'ë hia'a hashtë iurë lë'ë Cristo bédchini. ²⁴ Ziquë tubi criadë na encargadë parë quëhápëll tubi llguë'në, zni gac lëy parë lë'ë hia'a. Gac bë'a hia'a pë na mal nu pë na bien por lëy, perë hia bédchini Cristo. Por Cristo tubldí na shcuénda'a lu Dios sulamëntë purquë rialdí ldu'u hia'a shti'dzë më. ²⁵ Hia iurne' cumë bédchini diza'quë shtë Jesús, adë nádi'ia'a ziquë lë'ë llguë'në shtë comparaciuni; adë nádi'ia'a bajo ordë shtë mandamientë.

²⁶ Grë hia'a na hia'a shini Dios por Cristo Jesús si talë rialdí ldu'u hia'a de verdá. ²⁷ Grë të nabëriubë nisë ziquë shmënë Jesús, napë të vidë shtë më; unidë na të con lë'ë më. ²⁸ Grë ra mënë naná unidë con Jesús, na ziquë tubsë cuerpë. Hia nádi'i importë si talë nal më israelitë u më griego; u si talë nal bajo ordë shtë sa'l u si talë nápël libertá; u si talë nal nguiu u nal na'a. ²⁹ Si talë nal shmënë Cristo pues iurní nal llëbni Abraham nu grë lo quë nabë'në më prometer lu Abraham, lë'ë të zac napë të.

4

¹ Lo quë naquëgnia'a lu të nahin cumë ziquë tubi llguë'në nangunë recibir tubi herenci. Guti ra shtadë llguë'në nu todavía nall llguë'në. Nall ziquë tubi muzë narunë dchi'ni; rnibé'adi'ill lë'ë herenci nabé'nëll recibir, perë en verdá lë'ë llguë'në nashtënë herenci ni. ² Nanú mënë nacanihapë ra cusë shtë llguë'në; nanú ra naná encargadë con herenci ni hashtë guëga'a iurë naguni'i shtadë llguë'në, iurní lé'ëll guëná'zill herenci. ³ Zni na con lë'ë hia'a; antsë na hia'a ziquë llguë'në shtë comparaciuni. Bëzu'bë diága'a enseñansë nu costumbrë shtë ra mënë gué'dchiliu ⁴ perë iurë bëga'a tiempë nabë'në Dios disponer, bëshe'ldë më shini më lu gué'dchiliu. Bédchíni' por tubi na'a nu bé'në tucarë gúni' cumplir puntë shtë lëy purquë náhi' më israelitë. ⁵ Bédchíni' parë gúni' librar lë'ë hia'a lu lëy nabë'në condenar lë'ë hia'a. Zni bëne'e më dereché të guédé'na'a recibir libertá ziquë shini më.

⁶ Na të shini më; por ni bëshe'ldë më Espíritu Santo parë cuezënúhi' lë'ë të. Por lë'ë Espíritu Santo rni'i hia'a lu Dios: “Shtadë na'a”. ⁷ Por ni na të shini Dios, lédëdi'i bajo ordë shtë custumbrë. Por naná të shini Dios, guëne'e më tubi herenci purquë unidë na të con Cristo.

Runë llgabë Pablo por ra shmënë Jesús

⁸ Antsë lë'ë të adë gunédi'i të Dios; dzë ni na të bajo ordë shtë ra dios naguctsa'u. Bëzu'bë diaguë të voluntá shtë ra dios nananú lu guédchiliu perë de verdá nádi'i rai' Dios. ⁹ Perë iurne' nané të Dios verdadërë; más bien quëgnia'a lu të, Dios runguë bë'a më lë'ë të ziquë shini më. ¿Pëzielú bëabrí të stubi lu nezë gushë, lu rëglë nu custumbrë nanápëdi'i pudërë? ¿Gu rac shtu'u të gunë të obedecer ra cusë ni ziquë tubi nanali'bi con ra custumbrë? ¹⁰ ¿Pëzielú todavía rialdí ldu'u të nanecesari gunë të cumplir ra dzë delicadë, u dzë shtë villili, u ra dzë shtë laní, u gunë të cumplir custumbrë shtë izë según rni'i lëy? ¹¹ Na rdzëba de quë bëna dchi'ni entrë lë'ë të de baldë.

¹² Lë'ë të naná rialdí ldu'u shti'dzë Jesús, na quëhuna ruëguë lu të de quë gac të librë ziquë na. Antsë guanalda tëchi ra custumbrë, perë bëaca shmënë Cristo ziquë na të iurne'. Lë'ë të siempër bë'në të tratë na bien lédëdi'i manërë mal. ¹³ Nané të primërë vësë biadi'dza diza'quë lu të, guquërelde'núa lë'ë të purquë gac llú'uhia. ¹⁴ Galguidzë ni gac tubi cusë dushë parë lë'ë të perë adë bé'nëdi'i të desprëci na; adë bëquë guiá'adi'i të na sino al contrari, bë'në të recibir na ziquë tubi ianglë shtë Dios u ziquë mizmë Cristo Jesús. ¹⁵ ¿Pë bëa'ldë ldu'u të de quë tiempë naguquërelde'núa lë'ë të, nalé bëquitë ldu'u të? ¿Pë gac iurne'? Pues nahia testigu de quë si fuërë posiblë, na të dispuestë niane'e të prupi slu të shlugar slua. ¹⁶ Perë ne' ¿gu rni'i të de quë quëhuna cuntrë lë'ë të iurë ruadi'dza lu të verdá? ¹⁷ Ra mënë narianaldë tëchi lëy, rac shtu'u rall gac të shmënë rall, perë lédëdi'i parë bien shtë të sino rac shtu'u rall tsanaldë të tëchi enseñansë shtë rall parë despuësë gunë nadchini rall na të shmënë rall. ¹⁸ Parë na naza'quë rac shtu'u mënë ni lë'ë të perë sulë si talë na parë bien shtë të. Zni rac shtua'a guëdubi tiempë, lédëdi'i sulamëntë iurë naquërelde'núa lë'ë të. ¹⁹ Lë'ë të narac shtua'a, ziquë tubi na'a quëzac zi lu dulurë iurë guëdchini me'dë lu guédchiliu, quëhuna sufrir stubi vësë más hashtë conductë shtë të na de acuerdë con voluntá shtë Cristo. ²⁰ Rac shtua'a niabezë'núa lë'ë të iurne' parë guadi'dza lu të stubi mudë. Pues adë rac bé'adia'a pë guna con lë'ë të iurne'.

Comparaciuni shtë Agar nu Sara

²¹ Lë'ë të narac shtu'u guëabrí të parë tsanaldë të tëchi lëy, gulë guni'i lua ¿gu adë riasédi'i të lo quë narni'i lëy? ²² Naescritë la'ni Sagradas Escrituras de quë gupë Abraham chupë llguë'në; túbill nall shini tubi na'a narunë sirvë la'ni hiu'u shtë Abraham; stubi llguë'në gulë por tse'lë Abraham. ²³ Lë'ë shini criadë gulë ziquë grë llguë'në, perë llguë'në nagupë tse'lë Abraham, gúli' cumë milagrë. Bë'në më prometer guëdë'lë më tubi shini rai' aunquë tse'lë Abraham na më gushë. ²⁴ Ni na ziquë tubi comparaciuni. Guërupë ra na'a ni quëhunë rai' representar chupë conveñi entrë Dios nu mënë. Tubi conveñi ze'dë dizdë dani shtë Sinaí catë bédë'lë më lëy parë Moisés. Agar runë representar lëy ni. Grétë' ra narianaldë tëchi lëy, na rall shini Agar nu na rall bajo ordë shtë lëy. ²⁵ Agar na ziquë dani Sinaí nananú Arabia. Rúni' representar ra naquërelde' ciudá Jerusalén iurne'. Na rall bajo ordë shtë lëy. ²⁶ Perë nanú stubi Jerusalén naze'dë de gube'e. Librë na mënë ni. Na rall librë de custumbrë nu rëglë shtë nguiu. Jerusalén ni na ziquë shni'a hia'a ²⁷ purquë Sagradas Escrituras rni'i:

Bëquitë ldú'ul, lë'ël nagúpëdi'i shínil.

Bëquitë ldú'ul nu guni'i fuertë labansë parë Dios.

Lë'ël nadë nápëdi'i shínil, bëquitë ldú'ul purquë lë'ë na'a nanápëdi'i tsé'li' gápëll más shíni' quë lë'ë na'a nanapë tsé'li'.

²⁸ Perë lë'ë hia'a naná rialdí ldu'i Jesús, na hia'a ziquë Isaac. Na hia'a shini Dios por tubi promësë naguni'i më. ²⁹ Iurne' ziquë tiempë shtë Abraham, lë'ë shini nagulë ziquë grë mënë, guzunáldëll naná shini nagulë por pudërë shtë Espíritu Santo. Igual quëhunë mënë iurne'; ra mënë narianaldë tëchi lëy, quëzac zi rall shmënë Dios. ³⁰ Perë çpë rni'i Sagradas Escrituras shcuendë ra cusë ni? Rni'in: “Gulú lë'ë na'a narunë dchi'ni lídchil con shíni' purquë adë gúnëdi'i tucarë ca'a shini na'a ni herenci juntë con shini shtë legítimë tse'lë Abraham”. ³¹ Zni nahin; lë'ë të naná rialdí ldu'i Jesús, adë na hia'a ziquë shini Agar el quë naguc criadë shtë Sara. Adë rianáldëdi'ia'a tëchi custombrë shtë lëy, perë rialdí ldu'u hia'a promësë shtë Dios. Na hia'a shini Sara nanapë libertá.

5

Gulë tsanaldë neze shtë Dios

¹ Bëlá Cristo lë'ë hia'a parë gápa'a libertá. Adë nádi'i hia'a bajo ordë shtë lëy iurne'. Por ni gulë gac firmë lu libertá nabëne'e më nu adë guëdë'di'i të sí guëni'bë'a lëy shtë mënë lë'ë të stubi.

² Gulë bëquë diaguë naquëgnia'a lu të. Na Pablo, quëgnia'a si talë rialdí ldu'u të nanecesari riuguë cuerpë shtë të parë gac salvar të, iurní quëquë guiá'al shti'dzë Cristo; iurní lo quë nabë'në Cristo adë lasáquëdi'i parë lë'ël. ³ Rac shtua'a guënia'a lu të stubi, de quë grë mieti narialdí ldu'i custombrë shtë galriuguë cuerpë shtë nguiu, lë'ë rall napë quë gunë rall cumplir grë puntë shtë lëy nabëquë'ë Moisés. ⁴ Lë'ë të naná rialdí ldu'i de quë gunë më recibir lë'ë të por quëhunë të cumplir lëy, adë nádi'i të unidë con Cristo. Lë'ë të bësëa'në të shnezë Dios. Nídi'i mudë gunë më favurë të gac salvar të. ⁵ Lë'ë hia'a dzuléza'a dzë nagunë më cambiar lë'ë hia'a të gáca'a mënë za'quë delantë lu Dios. Rialdí ldu'u hia'a lë'ë më nu gaquin por Espíritu Santo shtë më. ⁶ Si talë unidë na hia'a con Cristo, adë lasáquëdi'i si talë bé'nël cumplir custombrë shtë galriuguë cuerpë u adë bé'nëdi'il cumplirin. Lo quë nalasac lu Dios na si talë rialdí ldu'u hia'a shti'dzë më de verdá nu si talë por fe rac shtu'u hia'a sa' hia'a.

⁷ Bien guzublú guna'zi të shnezë më perë çchu guluguë lë'ë të parë adë rzu'bë diáguëdi'i të shti'dzë Dios? ⁸ Ldai' nabëlua'a nguiu ni con tantë ánimo, adë zé'dëdi'in de Dios, el quë nagulé lë'ë të. ⁹ Ldai' shtë rall na ziquë levadurë nu nanú tubi dichë narni'i: “Du'pë levadurë rshopin guëdubi nacubë”. ¹⁰ Napa confiansë de quë lë'ë Dadë Jesús adë guësá'nëdi'i më tsaldí ldu'u të stubi di'dzë, sulë lo quë nabëluá'ahia lë'ë të, ni sí, tsaldí ldu'u të. El quë narsini ldu'u të stubi nezë, gunë Dios cashtigu lë'ëll; adë nídi'i importë si talë nall më ru'bë u si adë nádi'ill më ru'bë entrë lë'ë të.

¹¹ Ra mësë falsë cagni'i rall de quë quëhuna predicar custombrë shtë galriuguë cuerpë të gac salvar mieti, perë si talë na todavía quëgnia'a lu të de quë nanecesari chuguë cuerpë shtë të parë gac salvar, çpëzielú rzunaldë ra më israelitë na? Si talë nahin ziquë rni'i rall, adë nialdëdi'i rall por diza'quë narni'i sulë por galguti shtë Jesús lu cruz gac salvára'a. ¹² Rac shtua'a de quë ra narsiguë lë'ë të con enseñansë ni chuguë cuerpë rall hashtë más todavía ziquë runë mënë nadë guënédi'i Dios.

¹³ Lë'ë të naná rialdí ldu'i shti'dzë Jesús, gulë më lë'ë të parë napë të libertá, perë lédëdi'i parë gunë të duldë. Más bien gulë bë'në sirvë lu sa' të con amor. ¹⁴ Gunë të cumplir guëdubi lëy shtë Dios si talë guëzu'bë diaguë të tubsë mandamientë narni'i: “Gulë gac shtu'u sa'l ziquë rac shtú'ul mizmé lë'ël”. ¹⁵ Perë si talë lë'ë të rdildi të ziquë ra ma, rahuë' ma sa' ma; gulë gapë cuidadë no sea guëshi'ni të shchi'ni Dios ndë.

Lo quë narac shtu'u ldu'u nguiu nu lo quë narac shtu'u Espíritu Santo

¹⁶ Lo quë narnia'a lu të na zndë'ë: gulë gubani según narni'i Espíritu Santo. Si talë rianaldë të tëchi Espíritu Santo, adë gúnël cumplir deseo mal nananú la'ni ldú'ul ¹⁷ purquë grë ra deseo mal, nahin cuntrë Espíritu shtë Dios nu lë'ë Espíritu na contrari shtë deseo mal; deseo mal nahin contrari shtë Espíritu. Por ni adë gáquëdi'i gunë të ra

cusë narac shtu'u të ¹⁸ perë si talë guës'a'në të quëgsé Espíritu Santo lë'ë të, iurní lë'ë lëy nápëdi'in pudërë parë gunin condenar lë'ë të.

¹⁹ Clarë rlua'a ra deseo mal nananú la'ni ldu'u mieti. Rquénú rall tse'lë mënë. Nabani rall ziquë mbecu. Napë rall vici. ²⁰ Runë rall adorar stubi cusë, lédëdi'i sulë Dios. Rialdí ldu'u rall galbëlliú. Napë rall llanë la'ni ldu'u rall. Rdildinú rall sa' rall. Napë rall mbidi. Na rall më dishi'bi; rëuu' ldu'u rall iurë nanú divisioni. ²¹ Celosë na rall; rdchisú rall pë shtë mënë. Rguini rall mënë. Rzuu'dchi rall. Nalé rau sha'të rall. Runë rall stubi ra cusë nanadë rllu'idi'i, runë rall ziquë mamflor; perë grë mënë ni, quëgnia'a lu të iurne' igual ziquë hia gunia'a lu të antsë, el quë narunë ra cusë rë' adë nídi'i mudë tsutëll lugar catë rnibë'a Dios.

²² Perë lo quë narunë Espíritu la'ni ldu'u el quë narialdí ldu'i shti'dzë më na zndë'ë: rac shtú'ull sa'll. Rquitë ldú'ull. Rbedchí ldú'ull. Nápëll pacënci con sa'll. Ráquëll më za'quë. Rúnëll cumplir shti'dzëll. ²³ Nadú'ull. Quëhápëll el mizmé lë'ëll të gúnëdi'ill duldë. Ra cusë mal adë rúnëdi'i gan lull sino quë quërédëll bien. Nídi'i lëy narunë prohibë ra cusë rë'. ²⁴ Grë ra shmënë Jesús, hia bédë'ë fin ra cusë mal rë', mal llgabë con deseo mal nananú la'ni ldu'u mieti. ²⁵ Cumë ziquë quërédë'a por pudërë shtë Espíritu Santo, cha guëdë'ë hia'a sí, de quë Espíritu Santo guësé më lë'ë hia'a.

²⁶ Adë chu gac nadchínidi'i; adë chu napë mbidi lu sa'll; adë chu gac më dishi'bi.

6

Gulë bë'në compaňi sa' të

¹ Lë'ë të shmënë Jesús, si talë guëdzëlë të tubi sa' ldáguëll la'ni duldë, lë'ë të narsé Espíritu Santo napë quë guëni'inú të mënë ni të parë adë tsaglá'guëdi'i gúnëll duldë. Perë gulë bë'në ni ziquë më nadu'u. Cadë tubi të gapë të cuidadë no sea quë lë'ëll guëtë'dë Satanás prëbë lë'ëll të ldáguëll lu duldë. ² Gulë bë'në compaňi sa' lu grë cusë durë, cadë tubi de lë'ë të; zni gunë të cumplir lëy shtë Cristo.

³ Si talë tubi de lë'ë të rialdí ldú'ul de quë lasáquëll, iurní lu Dios lasáquëdi'il; mizmé lë'ëll quëgsiguëll lë'ëll. ⁴ Cadë tubi nguiu napë quë gunë juzguë mizmé lë'ëll, dchi'ni naquëhunë nguiu; iurní guëquitë ldú'ull por lo quë naquëhúnëll. Iurní nídi'i nicidá gúnëll comparar dchi'ni shtënéll con dchi'ni shtë sáhi'. ⁵ Cadë tubi hia'a nápa'a narunë tucarë guëdë'na'a.

⁶ El quë narsë'dë shti'dzë Dios, napë quë gúnëll ayudë lë'ë ra mësë narlua'a lë'ëll.

⁷ Adë rdë'ëdi'i të sí guësigué mizmé lë'ë të, ni tubi adë chu gúnëdi'i gan lu Dios parë guësiguëll lë'ë më. Grëtë' el quë narcabní nguiu, ni napë quë guëca'a nguiu. Lo quë narunë nguiu napin cusechë despuësë. ⁸ Si talë tubi mieti zianaldë tëchi ra deseo mal nananú la'ni ldú'ull, de mizmé vidë mal gápëll galguti. Perë si talë zianaldë nguiu tëchi ra cusë za'quë shtë Espíritu Santo, gápëll tubi cusechë por mizmé Espíritu. Guëbánill parë siembrë. ⁹ Zni, adë chu cuézëdi'i gunë cusë za'quë; adë chu guëdzáguëdi'i. Cha guëdë'na'a bien parë sa' hia'a purquë si talë tsaglá'ga'a shnezë më, tubi dzë guëne'e më tubi ganza'quë. ¹⁰ Por ni cadë vësë rdchini lugar parë guëdë'na'a bien parë sa' hia'a, pues guëdë'na'a cumplir. Guëdë'na'a bien, especialmente parë ra naná rialdí ldu'i enseñansë nanapë los de más shmënë Dios.

Rialú cartë rë' con tubi saludë

¹¹ Gulë guná, naru'bë na lëtrë naquëquëa'a lu të con prupi guiahia. ¹² Grëtë' naquëhunë obligar lë'ë të parë tsuté të la'ni custumbrë shtë më israelitë, rac shtu'u rall riuguë cuerpë shtë të, perë nadë más runë rallin parë guëa'në rall bien lu mënë nu parë adë guëzac zídi'i mënë lë'ë rall cumë shmënë Jesucristo, el quë naguti lu cruz. ¹³ Ra mënë narianaldë tëchi custumbrë rë', adë quëhúnëdi'i rall cumplir grë puntë shtë lëy perë rac shtu'u rall tsanaldë të tëchi ra cusë ni, nadë más purquë rac shtu'u rall gac rall më ru'bë.

Rni'i nadchini rall purquë rianaldë të tëchi rall. ¹⁴ Perë na rialdí ldua'a tubsë cusë parë gac salvara; runë nadchinia por tubsë cusë naná galguti shtë Dadë Jesucristo. Cuë më lu cruz por na. Por mizmë cruz shtë më ra cusë mal shtë gué'dchiliu, guti rahin parë na nu nahia ziquë naguti parë ra cusë ni. ¹⁵ Lu Dios adë rúnëdi'i importë riuguë shcuérpa'a u adë riúguëdi'in. Tubsë cusë lasac lu më si talë na hia'a mënë nacubi por pudërë shtë Espíritu Santo. ¹⁶ Parë grë ra narianaldë tëchi enseñansë rë', guëga'a ldu'u më lë'ë rall nu cuedchí ldu'u rall. Ni na rall shmënë Dios, mënë israelitë de verdá.

¹⁷ Dizdë iurne' parë delantë adë chu guëní'idi'i de quë nápëdia'a derechë parë guëluá'ahia ra cusë ni, purquë grë ra ndi'bë nanua'a shcuérpa rlua'ain de quë Jesucristo na Shlama.

¹⁸ Lë'ë të narialdí ldu'i Dadë Jesucristo, rac shtua'a favurë shtë më cuezënú lë'ë të. Amén.

Cartë nabëquë'ë San Pablo parë ra mënë Efesios

Caquë'ë Pablo lu ra naquërelde Efeso

¹ Na Pablo por voluntá shtë Dios nahia tubi poshtë shtë Jesucristo; bëshe'ldë më na. Caquëa'a cartë rë' lu të nabëzuné Dios almë shtë të, lu të narunë cumplir shti'dzë Jesús, lu të naquërelde guë'dchi Efeso. ² Gulë bë'në recibir ra bendición nu gulë cuedchí ldu'u të por Dios Shtáda'a nu por Jesucristo, Shláma'a.

Bendición narshe'ldë Jesucristo

³ Rdé'na'a alabar Dios, Shtadë Jesucristo, Shláma'a. Bë'në ldai' Dios lë'ë hia'a con grë clasë bendición nananú gube'e purquë unidë na hia'a con Cristo. ⁴ Dios gulé më lë'ë hia'a juntë con Cristo ziquë cabësë shtë hia'a. Gulé më lë'ë hia'a dizdë más antsë cueshtë gué'dchiliu. Gulé më lë'ë hia'a parë guëquërélda'a delantë lu më sin ni tubi duldë, completamente limpi parë lë'ë më sin ni tubi demandë cuntrë lë'ë hia'a. Nu gudili më lë'ë hia'a parë gac shtu'u hia'a lë'ë më. ⁵ Bë'në më destinar lë'ë hia'a dizdë antsë parë guédé'na'a recibir ziquë shini më por lo quë nabë'në Jesucristo. Zndë'ë guquin según guni'i ldu'u Dios de acuerdë con lo quë narëuu' ldu'u më. ⁶ Siemprë rdé'na'a alabar lë'ë më por ra favurë ru'bë nabë'në më. Rac shtu'u më lë'ë hia'a; bë'në ldai' më lë'ë hia'a; bë'në më të gáca'a unidë con shini më, Jesucristo, el quë Dios rac shtú'ui'. ⁷ Llëru'bë amor napë Dios; bë'në më salvar lë'ë hia'a ndigá por galguti shtë shini më. Bë'në më perdunë duldë shtë hia'a; favurë ru'bë ni bë'në më. ⁸ Napë më llëru'bë amor; bëshe'ldë më shini më parë guëne'e më llni, parë tsasé hia'a nu parë gac bë'a hia'a bien verdá shtë më. ⁹ Nu lë'ë më bëlua'a më lë'ë hia'a guadë naguni'i ldu'u më, cusë naná ga'chi antsë, perë iurne' rac bë'a hia'a purquë zni guc ldu'u më. ¹⁰ Por voluntá shtë më gac unidë grétë' ra cusë nananú gube'e nu tantë ra nananú gué'dchiliu. Iurë guëga'a iurë gunë më unir ra cusë ni parë guëribë'a Cristo ziquë cabësë subrë grë lo quë nabëntsa'u Dios.

¹¹ Por naná hia'a unidë con Cristo Dios gulé më lë'ë hia'a dizdë antsë të parë guédé'na'a recibir tubi partë narunë tucarë ca'a Cristo; juntë guédé'na'a recibirin. Grétë' ni na de acuerdë según guni'i ldu'u më, según voluntá shtë më dizdë más antsë. ¹² Na hia'a primëre mënë nagualdí ldu'u shti'dzë më. Bë'në më destinar lë'ë hia'a parë gáca'a mënë naquëhunë alabar lë'ë më. Rac shtu'u më guëní'ia'a llëru'bë na pudërë shtënë më. ¹³ Nu zac lë'ë të bini të diza'quë; bini të di'dzë narni'i lla gac salvar të; gualdí ldu'u të di'dzë shtë më. Guç të unidë con lë'ë më, nu guç të selladë por Espíritu Santo cumë ziquë shmënë Dios. Pues bë'në më prometer guëshe'ldë më Espíritu Santo parë cuezënúhi' lë'ë të. ¹⁴ Lë'ë Espíritu Santo na ziquë tubi garantiá de quë guëne'e më ra cusë nabë'në më prometer; gunë më librar shmënë më iurë guëga'a tiempë. Guëlá më shmënë më naguzi'i më. Segurë na ra cusë ni purquë nadápa'a Espíritu Santo. Zni nahin parë gunë më recibir graci nu labansë shtë mënë.

Guna'bë Pablo lu Dios por ra shmënë më

¹⁵ Rac bé'ahia de quë lë'ë të rac shtu'u të sa' të nu rialdí ldu'u të shti'dzë më; por ni ¹⁶ nunquë adë rcuél'zëdia'a rdé'ëhia graci lu më por lë'ë të. Quëgna'ba lu më por lë'ë të, ¹⁷ të Dadë naquëbezë gube'e, lë'ë më naná Shtadë Jesucristo Shláma'a, guëshe'ldë më Espíritu Santo të parë gac bë'a të. Rna'ba lu më të guëne'e më másru'u llni guëc të. Llni shtë më ze'dë iurë runguë bë'a të lë'ë Jesús. ¹⁸ Quëgna'ba lu më guëzianí më lu shgabë të, të parë gac bë'a të guadë naná dzuléza'a, tubi esperansë nadápa'a purquë guna'bë më lë'ë hia'a. Quëgna'ba lu më të gac bë'a të blac llëru'bë nu blac nasa'a na herenci nanapë ra mënë nabëzuné Dios almë shtë rai'. ¹⁹ Nu quëgna'ba lu më të gac bë'a të blac llëru'bë na pudërë shtë më nadápa'a purquë rialdí ldu'u hia'a shti'dzë më. Pudërë ni na mizmë

pudërë nabëlua'a Dios con llëru'bë fuersë iurë bëcua'ñi më lë'ë Jesús ladi ra tëgulë ²⁰ nu bëcue'zë më Jesús lugar cula'ni më, ladë ldi shtë më lu gube'e. ²¹ Bëcue'zë më lë'ë Jesús lugar shtë hunurë más guia'a quë grë ra autoridá nu gobiernë, más guia'a quë grë ra narnibë'a lu gube'e. Bëdë'ë më tubi lë más lasac quë grë ra lë la'ni gué'dchiliu rë' nu más lasac quë grë lë nanapë mënë parë tiempë naze'dë. ²² Bëdë'ë më pudërë lu Jesús të guëñibë'ai' grëtë' mënë nu hashtë grë cusë guëa'në bajo ordë shtë më, nu bë'në më punërë lë'ë Cristo ziquë cabësë shtë ra grupë shtë shmënë Dios. ²³ Pues ra narialdí ldu'i shti'dzë më, na rai' cuerpë shtë Cristo nu lë'ë më quëbezënúhi' lë'ë rai'. Na më cabësë shtë shmënë më guëdubi lugar shtë gué'dchiliu.

2

Nasalvára'a por amor shtë Dios

¹ Dios bëne'e më vidë eternë parë lë'ë të juntë con Cristo; dzë ni todavía lë'ë të na të ziquë tëgulë por causë maldá nu duldë shtë në të. ² Más antsë guagnaldë të tëchi ra cusë shtë gué'dchiliu. Bëzu'bë diaguë të shti'dzë mëdzabë naná cuzë lu mbë, el quë narnibë'a lu nacahi; guanaldë të tëchi mëdzabë naná lamë shtë ra mënë nanadë rzu'bë diaguëdi'i shti'dzë më. ³ Grëtë' hia'a gubánia'a zni más antsë; guanálda'a tëchi deseo mal nananú la'ni ldu'u hia'a; bédë'na'a cumplir cualquier cusë nabëdchini la'ni shgába'a. Gúca'a mënë mal. Gúca'a mënë narunë tuçarë cashtigu dushë shtë Dios igual ziquë los de más sa' hia'a. ⁴ Perë Dios nalé bëga'a ldu'u më lë'ë hia'a nu nalé rac shtu'u më lë'ë hia'a; ⁵ bëne'e më vidë eternë parë lë'ë hia'a por Cristo iurë lë'ë hia'a todavía na hia'a ziquë tëgulë por causë duldë shtëna'a. Na salvar të por tubi favurë nabë'në më, lédëdi'i por cusë za'quë nabë'në të. ⁶ Dios bëcua'ñi' lë'ë hia'a mizmë tiempë bédë'ë më vidë parë Cristo nu bëcue'zë më lë'ë hia'a con Cristo Jesús lu gube'e. ⁷ Bë'në më zni të guëlua'a më blac llëru'bë na favurë shtë më parë lë'ë hia'a. Rac shtu'u më gac bë'a mieti blac llëru'bë amor napë më. Rac shtu'u më guëlua'a amor shtëhi' por grë tiempë naze'dë. Nadápa'a amor ni purquë unidë na hia'a con Cristo Jesús. ⁸ Por tubsë favurë shtë Dios, nasalvar të purquë gualdí ldu'u të shti'dzë më. Salvaciuni adë zé'dëdi'i por lo que naquëhunë të sino bëzëlaa'dchi mëhin ndigá. ⁹ Ni tubi chu gúnëll gan salvaciuni por lo quë narúnëll, nilë por obrë za'quë. Zni nahin të adë chu gunë nadchínidi'i delantë lu Dios. ¹⁰ Na hia'a lo quë nabëntsa'u Dios. Bëne'e më vidë eternë parë lë'ë hia'a por Cristo Jesús të guëdë'na'a cusë za'quë. Zni bë'në Dios destinar guëdë'na'a dizdë más antsë.

Por Jesucristo cuedchí ldu'u hia'a

¹¹ Gulë bësëagná ldu'u të de quë antsë adë nádi'i të mënë israelitë. Ra mënë israelitë rchuguë rall cuerpë shtë rall ziquë custumbrë religiusë perë lë'ë rall bë'në rall tratë lë'ë të ziquë mënë nalasáquëdi'i purquë adë rchúguëdi'i të cuerpë shtë shini të. ¹² Gulë bësëagná ldu'u të de quë antsë nídi'i manërë gunguë bë'a të Cristo purquë zitu na të parë lë'ë më. Guc të ziquë më zitu parë ra mënë nagulé Dios. Guc të ra naguënédi'i ra conveñi nabë'në Dios con mënë israelitë. Zitu zu të parë promësë nabëdë'ë më lu rai'. Guquërelde të lu gué'dchiliu rë' perë nunquë nápëdi'i të esperansë gac salvar të; guquërelde të sin Dios iurní. ¹³ Perë iurne' unidë na të con Cristo Jesús. Antsë quëbezë të zitu parë Dios, perë iurne' por galguti shtë Cristo guabi'guë të lu Dios. ¹⁴ Cristo na narcue'dchí ldu'u hia'a. Bë'në më parë gac en paz ra më israelitë nu ra nanádi'i më israelitë. Unidë na grëtë' hia'a purquë lë'ë më bédchisú naná ziquë tubi lu' nabë'në dividir ra mënë. ¹⁵ Por cuerpë shtë Jesús naguti, bédë'ë më fin ra rëglë nu mandamientë shtë lëy të gac tubsë cuerpë cubi de mënë israelitë nu ra mënë nanádi'i më israelitë. Hia unidë na hia'a; nídi'i divisioni sino nanú paz entrë lë'ë hia'a. ¹⁶ Por galguti shtë Jesús lu cruz, bédë'ë më fin shtë ra cusë nabë'në dividir ra mënë, iurní bëcue'dchí më ldu'u hia'a. Hia gualú divisioni nu llanë nananú antsë entrë ra më israelitë nu ra nanádi'i israelitë.

¹⁷ Cristo bédchini nu biadi'dzë më diza'quë de quë hia gualú divisioni. Por shti'dzë më bëcuedchí ldu'u hia'a. Biadi'dzë më lu të nazuga'a zitu parë lë'ë më nu zac bédchini diza'quë ni lu na'a, ra më israelitë naná allegadë parë lë'ë më. ¹⁸ Pues por medio de Cristo grë hia'a, ra më israelitë nu ra nanádi'i më israelitë, unidë na hia'a por lë'ë Espíritu Santo nu ráca'a guëná'ba'a lu Dios por lë'ë Espíritu. ¹⁹ Por ni lë'ë të mënë Efeso, hia adë nádi'i të ziquë më zitu parë Dios, nilë mënë nadë guënédi'i lë'ë më, sino napë të dereché ziquë los de más shini Dios. Na të shmënë Dios. ²⁰ Na të ziquë tubi hiu'u; cimientë shtëhin bëza'a ra poshtë nu ra nabiadi'dzë enseñansë naze'dë de Dios, nu mizme Jesucristo na partë principal shtë hiu'u. ²¹ Por Jesucristo grë partë shtë hiu'u na unidë; cadë tubi partë gudchi'bë shlugári' nu lë'ë hiu'u tsagla'guë tsaru'bin ziquë tubi iádu'u nanabani nu nahin santu catë lë'ë më cuëzi'. ²² Zni lë'ë të na të unidë con Cristo con los de más sa' të naná shmënë Dios; na të ziquë tubi hiu'u catë quërelde Dios purquë cuezënú Espíritu Santo lë'ë të.

3

Dios bëshe'ldë Pablo të guadi'dzi' diza'quë lu ra nanádi'i më israelitë

¹ Por mizme rsunë rë', na Pablo nanúa prësi purquë nahia shmënë Jesús. Bëshe'ldë më na parë bien shtë të nanádi'i mënë israelitë. ² Lluá'ahia de quë bini të bë'në më incarguë diza'quë të parë guadi'dza lu të; bini të bë'në më favurë ru'bë parë na, naná nahia poshtë parë ra nanádi'i më israelitë. ³ Dios bëlua'a naná rni'i ldu'u më lua; guni'i më lua cusë naná naga'chi antsë. Riasëhia nu bëquëa'a lu të con du'pë di'dzë shcuendë ra cusë ni. ⁴ Iurë quëu'ldë të ra di'dzë ni, gac bë'a të de quë riasëhia lo quë narunë significar galguti shtë Jesús, ⁵ tubi secretë naná naga'chi parë ra mënë naguquërelde más antsë perë iurne' sí, bëlua'a më secretë ni lu ra poshtë. Bëlua'a më ra cusë ni lu ra naruadi'dzë enseñansë naze'dë de Dios; santu na mënë ni; runë rai' sirvë lu më. Por Espíritu shtë më bëlua'a më secretë ni. ⁶ Lë'ë secretë ni na zndë'ë; de quë por diza'quë shtë Jesús ra mënë nanádi'i më israelitë, gac salvar rall mizme manërë quë ra më israelitë nu na rall unidë con Cristo. Iurne' tubsë cuerpë nanú nu bë'në rall recibir mizme promësë naguni'i Dios lu ra mënë israelitë. Grë mënë ni unidë na rai' por Cristo.

⁷ Sin quë adë rúnëdi'i tucara, guna'bë më na parë guadi'dza diza'quë. Bë'në më favurë nu bëne'e më pudërë parë guna dchi'ni shtë më. ⁸ Nahia el quë nalasac menos quë grë ra shmënë Dios perë bë'në më favurë të guadi'dza diza'quë lu ra mënë nanádi'i më israelitë të gac bë'a rall ra cusë za'quë; ni tubi chu gunë gan guëlábëll ra bendición nananú parë ra naná rialdí ldu'i shti'dzë Jesús. ⁹ Bëshe'ldë më na parë guadi'dza lu grëtë' mënë de quë gunë më salvar ra mënë nanádi'i më israelitë. Secretë ni naga'chi dizdë antsë bëcueshtë Dios gué'dchiliu, gué'dchiliu rë' naguctsa'u por pudërë shtë Jesucristo. ¹⁰ Guquin të parë guëná grë ra autoridá nu ianglë lu gube'e blac llëru'bë na llni shtë Dios nu gac bë'a rai' manërë gunë më cumplir voluntá shtëhi' por grupë shtë shmënë më. ¹¹ Dios bë'në cumplir ra cusë ni por medio de Jesucristo, Shláma'a, de acuerdë cumë ziquë guni'i ldu'u më dizdë principi shtë gué'dchiliu. ¹² Na hia'a unidë con lë'ë më purquë rialdí ldu'u hia'a shti'dzë më; por ni adë rdzëbëdi'ia'a lu Dios sino nápa'a confiansë parë guadi'dzënú hia'a Dios. ¹³ Adë guëá'nëdi'i të tristë por lo quë quëhunënú mënë na ndë'ë. Mejurë ra cusë ni na tubi bien, tubi hunurë parë lë'ë të.

Amor shtë Cristo

¹⁴ Iurë runa llgabë lla na grë ndë'ë, rzullibia delantë lu Dadë shtë Jesucristo. ¹⁵ Quëhunë Dios të parë grë ra shmënë më naquëbezë lu gube'e nu ra naquërelde lu gué'dchiliu, gac rall shini më, tubsë famili shtëhi'. ¹⁶ Rna'ba lu Dadë de quë guëne'e më llëru'bë bendición, pudërë, nu fuersë shtë Espíritu Santo la'ni ldu'u të. Rna'ba lu më të gac të firmë la'ni ldu'u të con mizme fuersë shtë Dios. ¹⁷ Rna'ba lu më të cuezënú Dadë Jesucristo la'ni ldu'u të. Por fe cuezënú më lë'ë të. Nu rna'ba lu më de quë nunquë adë rúnëdi'i faltë amor parë sa' të. Zni gac të ziquë tubi hiaguë nanapë shlú'chi' catë nanú

nisë; gac të ziquë tubi hiu'u nazubë lu cimientë dchi'chi. ¹⁸⁻¹⁹ Nu quëgna'ba lu më gac bë'a të bien con los de más sa' të nabëzuné Dios almë shtë rai', blac llëru'bë na amor shtë Cristo parë lë'ë hia'a. Pues amor shtë më na más llëru'bë quë shgába'a. Nu rna'ba lu më gunë të recibir llëru'bë pudërë shtë Dios la'ni ldu'u të, të gunë të cumplir voluntá shtë më.

²⁰ Iurne' cha guëdë'ë hia'a graci lu Dios, el quë nanapë pudërë parë gúni' más cusë ru'bë quë lë'ë hia'a rná'ba'a, hashtë más quë rac runë shgába'a. Quëbezënú pudërë shtë më la'ni ldu'u hia'a. ²¹ Lë'ë të naná grupë shtë shmënë Dios, gulë bë'në alabar lë'ë Dadë Dios por medio de Jesucristo. Gulë bë'në alabar lë'ë më hashtë tsalú tiempë catë nídi'i fin. Amén.

4

Unidë na hia'a por Espíritu Santo

¹ Grë ndë'ë na verdá; por ni na Pablo, nanúa prësi purquë nahia shmënë Cristo. Quëhuna ruëguë lu të de quë quërelde të ziquë runë tucarë, ziquë mënë naguna'bë Dios. ² Gulë gac humildë nu gulë gac më nadu'u. Gulë gac pacënci con sa' të. Gulë bë'në perdunë faltë shtë sa'l por amor nanápël parë lë'i'. ³ Gulë guni'i ldu'u parë gac të unidë por pudërë shtë Espíritu të tsúdi'i dishi'bi entrë lë'ë të. ⁴ Nanú tubsë cuerpë shtë ra shini Dios nu nanú tubsë Espíritu. Nanú tubsë esperansë nabë'në të recibir iurë guna'bë më lë'ë të. ⁵ Nanú tubsë Dadë narnibë'a grë ra shmënë më. Nanú tubsë ldai' narialdí ldu'u hia'a. Nanú tubsë galëriubë nisë naná sëni na hia'a shmënë më. ⁶ Nanú tubsë Dios naná Dadë shtë grë ra naná rialdí ldu'i shti'dzë më. Sulë lë'ë më rnibé'ai' lë'ë hia'a. Quëhunë dchi'ni më lë'ë hia'a nu cabezënú më grëtë' hia'a.

⁷ Bë'në Cristo favurë parë cadë túbia'a të guëdápa'a don narzëlaa'dchi Espíritu Santo de acuerdë con voluntá shtë Cristo. ⁸ Por ni ra Sagradas Escrituras rni'i: Be'pi më gube'e; bia'a më ra nananú bajo ordë shtë mëdzabë. Bëzëlaa'dchi më cusë za'quë parë ra nguui.

⁹ Perë ¿pëti'i runë cuntienë: “Be'pi më gube'e”? Runë cuntienë de quë primërë bietë më hashtë lugar más guetë shtë guédchiliu. ¹⁰ El quë nabietë lu guédchiliu na el mizmé më nabe'pi más guia'a shtë gube'e të parë guënbë'a më; parë gunë ldai' më grë lugar. ¹¹ Bë'në më të gunë shmënë më recibir don narzëlaa'dchi Espíritu Santo. Primërë nanú poshtë; sëbëldá mënë na ra narlua'a di'dzë naze'dë de Dios; stubi mënë rac rni'i rall diza'quë parë tsaldí ldu'u mieti; stubi tantë na ra naquëhapë los de más sa' rai'; stubi rai' na mësë narlua'a los de más sa' rai'. ¹² Zni bë'në më punërë ra mënë ni parë cadë tubi shini më gac rai' listë parë dchi'ni shtë më nu parë grë ra shini më gac rai' firmë lu shnezë më nu parë tsaru'bë fe shtë rai' ¹³ hashtë grëtë' hia'a na hia'a unidë con mizmé fe, hashtë gunguë bë'a hia'a más lë'ë shini Dios, hashtë tsaru'bë vidë cubi nabëne'e Cristo parë cadë túbia'a. Zni gáca'a tubi mënë naziaru'bë lu shnezë Dios hashtë gáca'a mënë za'quë ziquë na Cristo. ¹⁴ Hia iurní adë chu gáquëdi'i ziquë tubi llguë'në naná runë cambi según rni'i ldú'ull. Hiadë chu nádi'i ziquë tubi gui'lli nanua'a mbë nezë rë', nezë rë'. Zni na ra narianaldë tēchi cualquier enseñansë cubi naze'dë, ra ldai' narlua'a ra mësë con mañi. Ra mënë ni rgugué rall sa' rall con bishi. ¹⁵ Más bien cha guëní'ia'a verdá mientras rac shtu'u hia'a sa' hia'a. Rqui'ni gáca'a unidë con Cristo nu rqui'ni tsarú'ba'a más të gáca'a ziquë na më. Lë'ë më na cabësë shtë hia'a. ¹⁶ Por Cristo unidë na grë partë shtë cuerpë, cadë partë nali'bi con grë sáhi'. Cadë partë shtë cuerpë cuezë shlugári' nu rúni' compaño los de más partë shtë cuerpë të gac cumplir lo quë narunë tucarë; iurní lë'ë cuerpë na saludë, lédëdi'i rac llú'udi'in. Zni riaru'bë cuerpë bien nu grë ra partë shtë cuerpë rac shtu'u rai' sa' rai'.

Vidë cubi nadápa'a por Cristo

¹⁷ Pues ndë'ë rnia'a lu të ziquë tubi narni'i por mandadë shtë Dadë Dios; adë quërelde'di'i të ziquë ra mënë nanadë guënédi'i Dios, ra nanabani de acuerdë con llgabë

nanadë rllu'idi'i. ¹⁸ Adë riasédi'i rall por nacahi nananú la'ni ldu'u rall. Nápëdi'i rall vidë narne'e Dios purquë na rall ziquë ra nadë rac bé'adi'i por causë naguëdchi ldu'u rai'. ¹⁹ Adë rtúdi'i lu rall iurë quëhunë rall mal nu bë'në rall intriegu mizmë lë'ë rall lu vici. Hia nápëdi'i rall rëspëti parë cusë za'quë sino con gustë quëhunë rall cumplir grë deseo nananú la'ni ldu'u rall. ²⁰ Perë bëlua'a Cristo lë'ë të stubi manërë të guëquërdë të bien. ²¹ Rac bë'a të shti'dzë më; riasë të verdá nabëlua'a më. ²² Ziquë rgu mieti shabë guini, nu nácull lari limpi, gulë gulú grë cusë mal nananú la'ni ldu'u të. Vidë shtë të antsë bësiguë lë'ë të nu más bësinin lë'ë të lu duldë. ²³ Mejurë tsagla'guë gulë gapë llgabë cubi cadë dzë. ²⁴ Nu ziquë shabë nacubi, gulë gacu con vidë cubi shtë Dios; bëzëlaa'dchi më vidë ni parë gáquël ziquë Dios, tubi vidë za'quë sin ni tubi duldë.

²⁵ Por ni, adë rní'idi'il bishi lu sa' të. Gulë guni'i verdá lu sa'l purquë grëtë' hia'a na hia'a unidë ziquë tubsë cuerpë.

²⁶ Si talë rldël, adë rldédi'il tsa'a dzë. Adë rúnëdi'il duldë. ²⁷ Adë rdé'ëdi'il lugar gunë mëdzabë gan lul.

²⁸ El quë nagulaa'në antsë, napë quë guësá'nëll duldë ni nu gúnëll dchi'ni. Gunë nguii ni dchi'ni za'quë parë gápëll centavë të guëdé'ëll ca'a ra nabënapëdi'i.

²⁹ Adë ruadí'dzëdi'il didzabë lu sa' të sino gulë biadi'dzë cusë za'quë lu sa' të según nicidá nanapë sa'l të gápëll más fe. Gulë guni'i di'dzë narsëdchini bendición parë ra narquë diaguë shti'dzël. ³⁰ Adë rúnëdi'il niétiquë narsëdchini tristë parë Espiritu Santo shtë Dios purquë por lë'ë Espiritu nacabezënú ldu'u të, na të selladë; na të prupi shmënë Dios hashtë dzë guëdchisú më lë'ë hia'a lu gué'dchiliu nu guia hia'a gube'e.

³¹ Gulë bëzalú con grë disgustë nu llanë nu insultë con grë didzabë narni'i të guëc sa' të, nu con grë llgabë mal cuntrë sa'l. ³² Gulë guc shtu'u sa'l nu gulë gac të më pacënci; gulë bë'në perdunë sa'l ziquë bë'në Dios perdunë lé'ël. Bë'në më perdunë lé'ël purquë Cristo rac shtú'ui' lé'ël.

5

Lla runë tucarë guëquërdë shmënë Dios

¹ Por ni gulë guagla'guë ejemplë shtë Dios. Rac shtú'ui' lë'ë të ziquë shini më. ² Gulë guc shtu'u sa'l ziquë guc shtu'u Cristo lë'ë hia'a. Bë'në më intriegu mizmë lë'ë më lu galguti por lë'ë hia'a. Gúqui' ziquë tubi lli'li naná guti lu bëcu'guë, tubi ofrendë nabëquitë ldu'u Dios.

³ Iurne' lë'ë të na të shini Dios; por ni adë chu guëquënú sáhi' nu adë chu tsanaldédi'i tëchi cusë mal; adë chu guëzëbidi'i ldu'u ra cusë shtë gué'dchiliu. Adë rúnëdi'i të cusë ni të parë ni tubi sa' të guëní'idi'i shcuendë ra cusë rë' entrë lë'ë të. ⁴ Adë ruadí'dzëdi'i të ra cusë naná runë parë guëtú lul, nilë cusë tuntë, nilë ra cusë dzabë naruadi'dzë mënë, purquë adë rëuu'di'i ldu'u Dios ra cusë ni; sino más bien gulë guni'inú sa'l grë cusë za'quë narunë më parë lë'ë hia'a. ⁵ Hia nané të ni tubi narquënú ra na'a nu ra na'a narquënú ra nguii, nilë tubi naruadi'dzë didzabë, nilë el quë narzebi ldu'u pë shtë mënë, adë nápëdi'i rall partë catë rnibë'a Cristo, catë Dios na Rëy. Pues el quë narzebi ldu'u ra cusë shtë gué'dchiliu, quëhúnëll duldë idolatría; rúnëll adorar ra cusë material, lëdë Diósëdi'i. ⁶ Adë rdé'ëdi'i të lugar parë rsiguë sa' të con di'dzë tuntë purquë ze'dë guëdchini cashtigu shtë Dios guëc ra nanédi'i guëzu'bë diaguë shti'dzë më. ⁷ Por ni adë rápëdi'i të tratë con ra mënë narunë ra duldë ni.

⁸ Antsë lë'ë të gubani të lu nacahi; adë guc bé'adi'i të shti'dzë më perë iurne' bë'në të recibir llni shtë Dadë Dios. Gulë guquërdë ziquë mënë nanapë llni shtë më la'ni ldu'u të. ⁹ Lë'ë llni rsëdchini cusë za'quë nu verdá nu tubi vidë naná tubldí. ¹⁰ Gulë guni'i ldu'u të tsanaldë të tëchi ra cusë narsëquitë ldu'u Dios. ¹¹ Adë gápëdi'i të partë con ra cusë nanadë rllu'idi'i, ra cusë narunë mënë lu nacahi. Más bien gulë gudildi ra mënë narunë duldë ni. ¹² Rtu lu hia'a guëní'ia'a shcuendë ra cusë mal naquëhunë mënë lu nacahi.

¹³ Pues iurë grë ra cusë rë' cuezin lu llni, iurní rlua'a bien clarë lla nahin. Llni rzianí guëc grétë' ra cusë ni. Llni shtë Dios napë pudërë pare gac cambi nguiu mal të gáqui' ziquë llni. ¹⁴ Por ni rni'i Sagradas Escrituras:

Gulë guëtëtsë mbëca'ldë lu të, lë'ë të nanaga'si.

Gulë bëru'u ladi ra mënë naquërelde lu nacahi, nu Cristo guëzianí la'ni ldu'u të.

¹⁵ Por ni gulë guná bien mudë nanabani të, lédëdi'i ziquë mënë nanadë guënëdi'i Dios, sino ziquë mënë nariasë shti'dzë më. ¹⁶ Gulë bë'në cumplir cusë za'quë mientras nabani të purquë iurne' nalé duldë quëhunë mënë. ¹⁷ Adë gac të ziquë mënë tuntë naná guënëdi'i, sino gulë gac të mënë narac bë'a voluntá shtë Dios. ¹⁸ Adë rzuu'dchidi'i të purquë galëzudchi gua'a lë'ë të gabildi. Mejurë gulë bédë'ë permisi guëribë'a Espíritu Santo guëdubi vidë shtë'nël. ¹⁹ Gulë biadi'dzë lu los de más sa'l con Salmo nu cantë nu labansë nananú la'ni ldu'u të. Gulë bi'ldi; gulë bë'në alabar lë'ë Dios con guëdubinú ldu'u të. ²⁰ Gulë bédë'ë graci lu Dadë Dios siempre por grë cusë. Gulë bédë'ë graci lu më en el nombre shtë Jesucristo, Shláma'a.

Vidë shtë naná cristiano

²¹ Gulë gac të muzë parë los de más sa'l. Zni quëhúnël honrar Dadë Jesucristo.

²² Lë'ë të na'a naná casadë, gulë bë'në rëspëti tsé'lël ziquë quëhúnël rëspëti Dadë Jesús ²³ purquë lë'ë nguiu na ziquë cabësë shtë tsé'li', ziquë Cristo na cabësë shtë grupë shtë shmënë Dios. Cristo na më salvador shtë shmënë më nu lë'ë rai' na ziquë tubi cuerpë parë lë'ë më. ²⁴ Ziquë ra shmënë Dios napë rall rëspëti parë Cristo nu rzu'bë diaguë rai' shti'dzë më, zni runë tucarë ra tse'lë nguiu gapë rai' rëspëti lu tse'lë rai'.

²⁵ Lë'ë të nguiu casadë, napë quë gac shtu'u të tsé'lël igual manërë ziquë Cristo gac shtu'u më shmënë më nu bédë'ë më vidë shtë'në më por lë'ë mënë ni. ²⁶ Zni bë'në më parë gac ra mënë ni sin duldë, parë guëzunë më almë shtë rai' por shti'dzë më naná ziquë galëriubë nisë. ²⁷ Guti më por ra shmënë më të gunë më presentar lë'ë rai' delantë mizmë lë'ë më ziquë tubi lliguëna'a naná parë guëtsé'ai', nasa'a, limpi, sin ni tubi manchë, ni tubi bëshudi, bien hecho, nu gáqui' sulë parë tsé'li'. Cagnia'a shcuendë grupë shtë shmënë Dios. ²⁸ Zni runë tucarë ra nguiu gac shtu'u rall tse'lë rall, igual ziquë rac shtú'ull mizmë lë'ëll. El quë narac shtu'u tsé'li' de verdá, ni rac shtu'u el mizmë lë'i'. ²⁹ Pues ni tubi de lë'ë hia'a rna tushë mizmë lë'ë hia'a, sino quë rdé'na'a alimentar shcuérpa'a nu quëhápa'a mizmë lë'ë hia'a. Pues Cristo quëhunë më lo mizmë con shmënë më ³⁰ naná ziquë cuerpë shtëhi'. Na hia'a partë shtë cuerpë shtë'në më. ³¹ Naescritë: “Por ni lë'ë nguiu guësëa'në ra shtadë nguiu të parë guëtsé'ai' tsé'li'; hia guërupë rai' na rai' tubsë”. ³² Ni na tubi secretë ru'bë, perë cagnia'a lu të comparaciuni rë' quëhunë tratë shcuendë Cristo con grupë shtë shmënë Dios. ³³ Perë comparaciuni rë' también runë cuntienë de quë cadë tubi nguiu napë quë gac shtú'ui' tsé'li' igual ziquë rac shtú'ull mizmë lë'ëll, nu runë tucarë ra na'a gunë rai' rëspëti ra tsé'li'.

6

¹ Lë'ë të lliguë'në, gulë bëzu'bë diaguë shti'dzë shtádël, purquë zni runë tucarë gunë të ziquë shini Dios. Tubldí nahin delantë lu Dios. ² Lúniquë mandamientë shtë Dios nanapë promësë, rni'i zndë'ë: “Gulë bë'në rëspëti shtádël nu shmí'al të parë guëquitë ldú'ul ³ nu guëbánil zihani izë lu guë'dchiliu”.

⁴ Lë'ë të nanapë shínil, adë rúnëdi'il tratë mal con shínil parë quë adë guëldëdi'i shínil; más bien gulë guni'inú lë'ë rall; gulë bédë'ë cunseju za'quë të parë adë guëru'udi'i rall shnezë Dios.

⁵ Lë'ë të naná muzë, gulë bëzu'bë diaguë shti'dzë shláme'l lu guë'dchiliu rë'. Gulë gapë rëspëti parë lë'ë rai' nu gulë gac të mënë obedientë ziquë si fuërë quëhunë të sirvë lu Cristo.

⁶ Gulë bë'në sirvë bien lu rai' guëdubi tiempë, lëdë niá'asëdi'i iurë rna rai' lu të, të parë guëa'në të bien con lë'ë rai' si fuërë quëhunë të sirvë lu Jesucristo. Gulë bë'në sirvë con guëdubinú ldu'u të purquë zni rac shtu'u Dios gunë të. ⁷ Gulë bë'në dchi'ni con guëdubinú ldu'u të con lëgrë la'ni ldu'u të purquë zni rac shtu'u Dios. Adë rúnëdi'i të llgabë sulamëntë lu mënë quëhunë të sirvë. ⁸ Pues nané të cadë túbia'a, ra muzë nu ra lamë, guëdé'na'a recibir según cusë za'quë u cusë mal naquëdé'na'a. Lë'ë Dadë guëne'e narunë tucarë cadë túbia'a.

⁹ Lë'ë të lamë, quëgnia'a lu të iurne'; gulë bë'në tratë bien con ra muzë. Gulë gac më nadu'u lu ra muzë shtënë të; adë rushtiádi'i të guëc rall. Gulë bësëagná ldu'u të napë të tubsë lamë lu gube'e. Lë'ë Dadë quëhunë më igual con grë mieti, ra naná runë dchi'ni nu ra naná rnibë'a.

Nadápa'a fuersë shtë Dios parë guëdé'na'a gan lu grë enemigu

¹⁰ Iurne' bëchi, gulë su firmë lu shnezë Dios. Na të unidë con lë'ë më nu rdë'ë më fuersë ru'bë parë lë'ë të. ¹¹ Gulë bédë'ë sí parë guëgacu Dios lë'ë të ziquë suldadë nanua'a gui'bë të parë gac të firmë cuntrë grëtë' cusë naná guëguguë mëdzabë, ¹² purquë adë quëdíldidi'ia'a con mënë; adë nádi'i enemigu shtëna'a ziquë mënë shtë gué'dchiliu sino enemigu shtëna'a na ra fuersë mal; adë chu rnádi'i lúhi'. Quiere decir, ra autoridá, ra narnibë'a lu nacahi, ra zihani espíritu mal nanapë más pudërë quë lë'ë hia'a. ¹³ Por ni gulë bë'në recibir grë fuersë narne'e Dios parë lë'ë hia'a të guëdé'na'a gan lu grë cusë mal naze'dënú mëdzabë lu hia'a, perë despuësë de tédë grë prëbë, todavía zu të firmë lu shnezë më. ¹⁴ Gulë gac firmë iurne' con verdá cumë ziquë tubi nalli'i la'ni. Gulë gubani tubi vidë tubdí delantë lu Dios; nahin ziquë vestidë narunë defender ldu'u suldadë. ¹⁵ Gulë bë'në preparar bien parë guëni'inú të mënë diza'quë narsëdchini paz entrë Dios nu mënë. Gulë bë'nin ziquë suldadë narunë preparar iurë quëquë'ëll sabádull. ¹⁶ Perë subrë de ni, gulë gualdí ldu'u të shti'dzë më. Fe shtë të na ziquë defensë nanua'a suldadë. Fe gunë gan guësëaldë grë ra tentación shtë mëdzabë; na rahin ziquë flechë nanua'a gui'i. ¹⁷ Gulë gac të segurë nasalvar të. Na ziquë tubi cascu gui'bë naná canihapë guëc suldadë, nu gulë guna'zi spadë shtë Espíritu Santo. Spadë ni na shti'dzë Dios. ¹⁸ Gulë bë'në cumplir cunseju rë' mientras quëgna'bë të lu Dios. Gulë bë'në ruëguë lu Dios lo quë narac shtu'u Espíritu Santo. Nu gulë gac nasini nu listë sin quë adë chu guëazë guëtëdi'i. Nu gulë bë'në ruëguë lu më por grë ra shmënë më. ¹⁹ Nu gulë bë'në ruëguë lu më por na të parë guëne'eru'u më más llni nu valurë të iurë guëni'inuhia ra mënë, gac bë'a rall diza'quë de quë nahin parë mënë narëta' guëdubi gué'dchiliu. ²⁰ Dios bëshe'ldë më na; por ni nanúa prësi iurne'. Gulë guna'bë lu më të parë tsagla'guë guëni'ihia diza'quë. Zni runë tucarë guëni'ihia sin quë adë rdzëbëdia'a.

Rialú cartë con saludë

²¹ Tíquico lë'ë bëchi narac shtu'u hia'a, nu quëhúnëll cumplir dchi'ni shtë Dadë; lé'i' guadí'dzi' lu të grëtë' lo quë naguzaca, nu lla quërela. ²² Quëgshe'lda lé'i' lu të, të parë gac bë'a të lla na shcuendë na'a ndë'ë nu parë guëni'inúhi' lë'ë të gac të más firmë lu shnezë Dios.

²³ Rna'ba de quë Dios Shtáda'a nu lë'ë Jesucristo, Shláma'a, gúni' parë cuedchí ldu'u të nu parë gac shtu'u të sa' të nu tsaldí ldu'u të di'dzë shtë më. ²⁴ Nu rna'ba lu më gunë ldai' më lë'ë të, grëtë' narac shtu'u lë'ë Dadë Jesucristo de verdá. Amén.

Cartë nabëquë'ë San Pablo parë ra mënë Filipenses

Nanú Pablo lachigui'bë; bëquë'ëi' cartë lu ra mënë shtë Filipos

¹ Pablo nu Timoteo, na na'a siervë shtë Cristo Jesús. Quëquë'ë na'a cartë rë' nu quëgshe'ldë na'a saludë lu të naquereldë guë'dchi Filipos, lu ra nabëzuné Dios almë shtë rai'. Quëquë'ë na'a cartë rë' lu të naná cabësë shtë shmënë Dios nu lu të naná runë compa'ni lë'ë rai'. ² Gulë bë'në recibir favurë shtë Dios nu gulë cuedchí ldu'u të por Dios Shtáda'a, nu por Jesucristo Shláma'a.

Guna'bë Pablo lu Dios por ra mënë narialdí ldu'i diza'quë

³ Cadë vësë narna'ba lu Dios el quë quëhuna adorar, rdë'a graci lu më por lë'ë të. Rquitë ldua'a iurë rëagná ldua'a na të shmënë më. ⁴ Siemprë ruadi'dzënúa Dios con lëgrë la'ni ldua'a; rna'ba lu më por bien shtë të. ⁵ Rnia'a dushquilli Dios purquë juntë quëgdé'na'a dchi'ni shtë më. Quëhunë të compa'ni na të parë ruadi'dza diza'quë lu mënë dizdë primërë dzë nabini të diza'quë hashtë iurne'. ⁶ Iurne' nahia segurë de quë Dios, el quë naguzublú obrë shtë më la'ni ldu'u të, gunë më cumplirin. Tsagla'guë runë më obrë za'quë la'ni ldu'u të hashtë iurë Jesucristo guëabrí stubi. ⁷ Naza'quë rialdí ldua'a zni de lë'ë të purquë nalé rac shtua'a lë'ë të nu juntë bédé'na'a dchi'ni shtë Dios. Bë'në të compa'ni na iurë nanúa lachigui'bë nu iurë biadi'dza shti'dzë më nu iurë bëluá'ahia lu ra mënë diza'quë na verdá. Juntë bédé'na'a recibir bendición nabëne'e më. ⁸ Dios nané de quë ruadi'dza verdá; nalé rac shtua'a lë'ë të igual cumë Cirsto Jesús rac shtu'u më lë'ë të. Rac shtua'a guënahia lu të stubi vësë más. ⁹ Nu rna'ba lu më gac shtu'u të sa' të más cadë dzë. Nu rna'ba lu më tsasé të voluntá shtë më nu gapë të mizmë llgabë con lë'ë më. ¹⁰ Zni gac bë'a të guadë naná más naza'quë gunë të nu gapë të tubi vidë limpi sin duldë nu adë chu bë nápëdi'i parë guëni'll guëc të iurne', nilë iurë guëabrí Dadë Jesús de gube'e. ¹¹ Zni gunë Jesucristo compa'ni lë'ë të, të parë guëquërelde të tubldí delantë lu më. Iurë guëná mënë mudë naquereldë të, gunë rall alabar Dios; guëni'i rall llëru'bë na pudërë shtë më.

Guëquërelde sulë por Jesucristo

¹² Bëchi, rac shtua'a de quë gac bë'a të grë ra cusë nagudëdë con na, tubi bien nahin purquë másru'u bërë'tsë diza'quë shtë Dios. ¹³ Bërë'tsë shti'dzë më entrë grë ra suldadë hashtë lu los de más më gobiernë. Rac bë'a rall de quë nanúa prësi purquë nahia shmënë Jesús. ¹⁴ Más de ni, zihani ra shmënë Jesús iurë guná rall resultatë de quë nanúa prësi, rialdí ldu'u rall shti'dzë më más, nu quëadi'dzënu rall sa' rall shti'dzë Dios. Adë rdzëbëdi'i rall.

¹⁵ Verdá na bëldá mënë ruadi'dzë rall diza'quë shtë Jesucristo purquë napë rall galëmbidi shchi'nia, tantë mënë na rai' shmënë Jesús purquë biadi'dzënúa lë'ë rai'. Rzebi ldu'u rall na. Sëbëldá mënë ruadi'dzë rall shti'dzë më purquë na rall de acurdë con lo quë naquëhuna. ¹⁶⁻¹⁷ Ra mënë ni rac shtu'u rall na. Nané rall nanúa prësi parë guna defender diza'quë delantë mënë. Perë ra nanapë mbidi quëhunë rall predicar sulë purquë rëuu' ldu'u rall hunurë shtë sa' rall. Adë ruadi'dzëdi'i rall tubldí. Rac shtu'u rall sac zihia más ndë'ë lachigui'bë. ¹⁸ ¿Pë rní'ihia de ndë'ë? Parë na, si talë ruadi'dzë rall diza'quë con bien llgabë u si talë ruadi'dzë rall diza'quë por mbidi, rquitë ldua'a. Nalé rquitë ldua'a iurë rac bé'ahia ruadi'dzë mënë shti'dzë Cristo.

¹⁹ Perë másru'u rquitë ldua'a purquë con ayudë shtë Espíritu Santo nabëshe'ldë Jesucristo, nu con oraciuni shtë të gapa libertá; guërua'a lachigui'bë. ²⁰ Nalé rac shtua'a nu quëbeza de quë nunquë guna tubi cusë mal, no sea guëtú lua lu më. Guëdubi tiempë rac shtua'a gapa valurë të guadi'dza sin quë guëdzëbëdia'a. Iurní si talë guëbania u si talë

gatia, guená mënë pudërë shtë Cristo la'ni vidë shtëna nu gunë mënë honrar lë'ë më. ²¹ Cagnia'a ndë'ë purquë si talë guëbania, sulë rac shtua'a guna honrar Cristo, nu iurë gatia, mejurë parë na purquë guëquërdnúa lë'ë më. ²² Si talë guëne'e më más vidë parë na, tsagla'guë guëluá'ahia diza'quë lu ra mënë. Perë iurne' adë rac bé'adia'a guadë na guëna'zia; zuhia entrë chupë nezë; guëbania u gatia. ²³ Naganë parë na pë guëna'zia; por tubi ladë rac shtua'a gatia parë guëquërdeld con Cristo; ni más mejurë parë na. ²⁴ Perë stubi ladë más rqui'ni tsagla'guë guëbania parë bien shtë të. ²⁵ Napa segurë de quë na voluntá shtë më guëquërdeld lu gué'dchiliu stu'pë tiempë parë guna compa'ni lë'ë të, të tsaldí ldu'u të shti'dzë Dios más nu parë guëquitë ldu'u të. ²⁶ Iurë guëabré guená të lua stubi, guëdë'ë të graci lu Jesucristo por tantë lëgrë nanapë të por enseñansë naze'dë guënia'a lu të.

²⁷ Rqui'ni guëbani të ziquë mënë shtë Cristo, de acuerdë con diza'quë shtë më. Gulë bë'në cumplirin si talë guená të lua stubi u adë guënádi'i të lua. Rac shtua'a guëdchini nutici de quë tsagla'guë të firmë shnezë Dios, nu de quë unidë na të con tubsë llgabë la'ni ldu'u të mientras ruadi'dzë të diza'quë lu ra mënë. ²⁸ Si talë adë rdzëbëdi'i të lu ra narunë cuntrë lë'ë të, gac bë'a rall de quë tsa rall lu cashtigu shtë Dios, nu mizme tiempë gac bë'a rall de quë nasalvar të. Dios na el quë nangunë ra cusë rë'. ²⁹ Adë rdzëbëdi'i të purquë bë'në më tubi favurë naná gualdí ldu'u të shti'dzë më; nasalvar të. Nu stubi favurë bë'në më naná sac zi të por lë'ë më. ³⁰ Quëhunë mënë cuntrë lë'ë të igual manërë ziquë bë'në rall cuntrë na iurë guquërdnúa lë'ë të. Hia guná të lla bë'në mënë, nu rini të iurne' quëhunë rall cuntrë na stubi guë'dchi.

2

Jesucristo bidë ziquë mënë humildë

¹ Rquitë ldu'u të purquë unidë na të con Cristo. Quëhunë më compa'ni lë'ë të, të adë riádi'i ldu'u të. Rac shtu'u më lë'ë të. Quëbezënú Espíritu Santo lë'ë të. Rac shtu'u të sa' të nu rga'a ldu'u të lë'ë rall. ² Por ni gulë bësëquitë ldu'u të na más. Gulë gapë tubsë llgabë. Gulë guc shtu'u sa'l de verdá. Gulë guc unidë. Gulë gac të de acuerdë. ³ Adë runë narú'bëdi'il lu sa'l. Adë runë nadchínidi'il lu sa'l. Mejurë gulë gac humildë nu gulë bë'në tratë sa'l manërë mejurë quë rúnël tratë mizme lë'ël. ⁴ Adë rguílidi'il ra cusë naná bien parë mizme lë'ël sino gulë gudili lo quë naná bien parë sa'l.

⁵ Gulë gapë mizme llgabë nagupë Cristo Jesús; gulë bë'në ziquë bë'në më. ⁶ Aunque Jesucristo na Dios, adë bészëbidi'i ldú'i' lugar shtë Dios Padre ⁷ sino bësëa'në Jesús lugar shtë hunurë nu bédchíni' lu gué'dchiliu të gúni' sirvë ziquë tubi muzë. Gúli' cumë tubi nguuiu. ⁸ Iurë bédchini më con cuerpë shtë nguuiu, todavía más humildë gúqui'. Gúqui' obedientë; guc shtú'ui' gúni' cumplir voluntá shtë Shtádi'. Bëzu'bë diágui' hashtë gúti' lu cruz. ⁹ Por ni Dios bédë'ë más hunurë parë shíni'; napë më más hunurë quë grë cusë lu gué'dchiliu nu gube'e. Bédë'ë më tubi lë parë shíni' naná más ru'bë entrë grë nombre shtë mieti. ¹⁰ Bë'në Dios zni të grë ra nanabani, lo quë nananú gube'e nu lo quë nananú gué'dchiliu nu lo quë nananú lugar shtë ra tégulë, grë rall guëzullibi rall lu Jesucristo. ¹¹ Rac shtu'u Dios grë mënë guëni'i Jesucristo na Dadë narnibë'a të parë Dios Padre gúni' recibir labansë nu hunurë shtë grë mënë.

Ra narialdí ldu'i Jesús na rai' ziquë llni

¹² Bëchi narak shtua'a, gulë bëzu'bë diaguë shti'dza ziquë quëhunë të siempërë. Bëzu'bë diaguë të shti'dza iurë naguquërdnúa lë'ë të; iurne' rqui'ni más gac të obedientë mientras quërdeld zitu parë lë'ë të. Bë'në Dios salvar lë'ë të, të gunë të cusë za'quë. Gulë gac mënë narunë cumplir purquë zni na voluntá shtë më. Nadzë'bë si talë adë gúnëdi'i të cumplir. ¹³ Rac runë të voluntá shtë Dios purquë Dios na el quë naquëgne'e deseo za'quë parë gunë të cumplir, nu también quëgne'e më fuersë parë gunë të cumplir voluntá shtë më.

¹⁴ Gulë bë'në shchi'ni më sin guëni'idi'il cuntrë sa'l; adë rdildi dí'dzëdi'i të ¹⁵ të parë adë chu guëni'idi'i quëhúnël cusë mal u nádi'il verdá. Na të shmënë Dios; iurní napë quë guëquërelde të bien entrë ra mënë narianaldë tëchi deseó mal nu ráquëdi'i gunë rall cusë za'quë. Lë'ë të na të ziquë mbelëgui'i narabtsë'ë catë namás nacahi. Zni na të entrë lë'ë rall mientras ruadi'dzë të diza'quë lu ra mënë. ¹⁶ Diza'quë ni rne'e vidë cubi. Si talë gunë të ndë'ë, guëquitë ldua'a iurë guëabrí Jesucristo de gube'e purquë guëlua'a de quë adë bé'nëdia'a dchi'ni de baldë entrë lë'ë të. ¹⁷ Si talë gatia purquë biadi'dza diza'quë lu të, nahin cumë ziquë lë'ë të bë'në të ofrecer mizmë lë'ë të ziquë ofrendë parë lë'ë më nu guëllë'ë rënë shtëna guëc ofrendë shtë të. Pues si talë zni gac, guëquitë ldua'a nu tsu lëgrë ldua'a juntë con lë'ë të por grë bendición shtë Dios. ¹⁸ Mizmë manërë runë tucarë guëquitë ldu'u të con na.

Timoteo nu Epafrodito

¹⁹ Si talë Dadë Jesús guëne'e permisi, rac shtua'a guëshe'lda Timoteo lueguë parë gue'dë guënal lë'ë të. Iurní iurë guëdchini nutici de lë'ë të, guëquitë ldua'a. ²⁰ Adë nápëdia'a ni chu stubi ndë'ë ziquë Timoteo parë guëshe'lda lu të purquë sulë Timoteo napë zihani amor parë lë'ë të nu rac shtú'ull tsagla'guë të bien. ²¹ Pues los de más rguili rall por bien shtë rall; adë rúnëdi'i rall importë dchi'ni shtë Jesucristo. ²² Hia nané të lasac Timoteo parë lu dchi'ni. Lë'ëll bé'nëll sirvë lu Jesucristo con na igual ziquë tubi llguë'në quëhúnëll dchi'ni lu shtadë llguë'në. ²³ Rac shtua'a guëshe'lda lë'ëll despuësë gac bé'ahia lla guëru'u shcuenda. ²⁴ Nu rialdí ldua'a gunë Dios tubi favurë të gueldë guënahia lë'ë të lueguë.

²⁵ Perë mientras quëbeza, rqui'ni guëshe'lda Epafrodito, bé'cha'a, të gueldë guënáhi' lë'ë të. Epafrodito bé'nëll compa'ni na lu dchi'ni nu bë'në mënë cuntrë lë'ë na'a. Primërë bëshe'ldë të lë'ëll parë ze'dë guënal na. Bé'ni' compa'ni na lu nicidá nanapa. ²⁶ Nalé rac shtu'u Epafrodito guëabrí guënal lë'ë të; rac ldú'ull purquë bini të de quë guc llú'ull. ²⁷ Verdá guc llú'ull; mërë niátill perë Dios bëga'a ldu'u më lë'ëll; bëáquëll; nu bëga'a ldu'u më na të adë gápëdia'a más galërzac zi. ²⁸ Por ni nalé rac shtua'a guëshe'lda Epafrodito lu të parë guëquitë ldu'u të iurë guëná të lúhi' stubi. Iurní guëquitë ldua'a también. ²⁹ Gulë bë'në recibir lë'ëll con lëgrë la'ni ldu'u të nu gulë bë'në honrar grë ra naná ziquë Epafrodito. ³⁰ Hia niati Epafrodito lu dchi'ni shtë Jesucristo. Bëdchi'bi' vidë shtëhi' lu peligrë iurë bé'ni' dchi'ni shtë më, dchi'ni nadë gúquëdi'i nihunë të con na.

3

Tsagla'ga delantë

¹ Iurne' bëchi, gulë bëquitë ldu'u të purquë unidë na të con Dadë Jesús. Adë riasháquëdi'i ldua'a guëquëa'a lu të mizmë enseñansë nabëluá'ahia antsë, të adë guësiguëdi'i mënë lë'ë të. ² Gulë gupë cuidadë ra mënë mal nanadë guënédi'i Dios, ra naziagla'guë runë parë gac cumplir custumbrë shtë rall. Rni'i rall rqui'ni riuguë partë cuerpë ziquë quëhunë ra mënë israelitë parë gac mënë limpi delantë lu Dios. ³ Lë'ë hia'a na hia'a limpi delantë lu Dios, lédëdi'i lë'ë rall. Clarë rlua'a na hia'a shmënë më purquë rdé'na'a adorar lë'ë më según narni'i Espíritu Santo nu rquitë ldu'u hia'a purquë na hia'a shmënë Jesús. Adë rialdídi'i ldu'u hia'a gac salvára'a por ra cusë za'quë naquëgdé'na'a. ⁴ Parë mënë narni'i nasalvar rall por lo quë nabë'në rall, pues rnia'a, bëna más cusë quë lë'ë rall. Ni tubi chu napë más rsunë quë na parë gúnëll confiar mizmë lë'ëll. ⁵ Bëriuguë partë shcuërpa ziquë runë mënë israelitë iurë bédza'guë llmalë gula. Benjamín guc shtadë guëluhia. Ra shtada na më israelitë nu biadi'dzë rai' dizé hebreo. Guanalda tëchi lëy nanapë mënë israelitë, igual ziquë quëhunë partidë shtë ra fariseo. ⁶ Por tantë devociuni parë religiuni nanapa, guzunalda ra narialdí ldu'i shti'dzë Jesucristo. Bëna cumplir lëy tubi manërë ecsactë; ni tubi chu gunádi'i catë bëna fallar. ⁷ Antsë gunia'a grë

ra cusë ni lasac, perë iurne' rdé'ëhia cuendë de quë ni tubin lasáquëdi'i parë gac salvara. Sulë Cristo rne'e salvaciuni. ⁸ Más quë ni ra cusë nabëna antsë, na ziquë gui'lli narru'ldë mënë rua' guë'dchi. Más nasac gunguë bé'ahia lë'ë Cristo Jesús, Shlama. Parë guca shmënë më, bësa'na grë ra cusë shtë guë'dchiliu; na rahin ziquë gui'lli nalasáquëdi'i. Tubsë cusë rac shtua'a, gac më Shlama de verdá. ⁹ Rac shtua'a gaca unidë con lë'ë më; gaca perdunë, lédëdi'i purquë bëna cumplir lëy shtë Moisés, sino purquë rialdí ldua'a shti'dzë Jesucristo. Runë Dios recibir lë'ë hia'a cumë ziquë mënë naná tubldí shcuëndi' lu Dios sulë si talë rialdí ldu'u hia'a shti'dzë më de verdá. ¹⁰ Rac shtua'a gunguë bé'ahia lë'ë Cristo nu rac shtua'a gunë më compa'ni na të gapa mizmë pudërë nanapë më iurë guashtë më ladi ra tégulë. Nu rac shtua'a guna sufrir ziquë lë'ë më bë'në më sufrir. Nahia dispuestë gatia ziquë guti më ¹¹ të parë tsashtëa ladi ra tégulë igual ziquë guashtë më ladi ra tégulë.

Napë quë gáca'a firmë hashtë lúltimë dzë

¹² Adë quëgní'idia'a lu të de quë bëna gan, de quë nahia më za'quë, perë rac shtua'a tsagla'ga delantë parë guna cumplir con grë narac shtu'u më parë na. Ni na narac shtua'a, purquë primërë gudili Cristo Jesús na parë gaca shmënë më. ¹³ Bëchi, mizmë na rnia'a de quë adë bëna gan grë lo quë narac shtua'a; tubsë cusë runa iurne'; bëa'ldë ldua'a grëtë' lo quë nabëna más antsë nu ziagla'ga parë guna gan másru'u cusë za'quë shtë Dios. Con guëdubi fuersë shtë na, ziquë tubi narllu'në lu carrërë, rac shtua'a grë lo quë nanapë më parë na. ¹⁴ Tsagla'ga delantë ziquë tubi narllu'në parë guna gan premi naguëne'e Dios. Parë ni guna'bë Dios na purquë nahia unidë con Jesucristo.

¹⁵ Grë mënë narac bë'a bien shti'dzë Dios, napë quë gunë rall mizmë llgabë ziquë gunia'a ndë'ë. Perë si talë entrë lë'ë të nanú nguii nanapë stubi llgabë, Dios guëluá'ai' lél'ëll lo quë naná verdá. ¹⁶ Sulamëntë cha gáca'a firmë nu guëdë'na'a cumplir grë lo quë nariasé hia'a.

¹⁷ Bëchi, gulë gubani ziquë nabania. Gulë guná manërë nabani sa' të, ra naquëhunë cumplir lo quë nabëlua'a na'a. Gulë cubënebi manërë nanabani rai'. ¹⁸ Gulë bë'në narnia'a purquë nanú zihani narunë cuntrë Jesús. Nabani rall manërë narlua'a de quë adë rialdídi'i ldu'u rall Jesús guti lu cruz. Hia gunia'a lu të ndë'ë zihani vueltë nu rnia'a lu të stubi vësë más hashtë runa rnia'a lu të. ¹⁹ Gabildi na fin shtë ra mënë ni. Quërelde rall sulamëntë parë gunë rall cumplir deseo mal shtë rall. Adë rtúdi'i lu rall por mal naquëhunë rall sino más rquitë ldu'u rall. Sulë ra cusë mal shtë guë'dchiliu zianaldë rall téchi'. ²⁰ Perë rnibë'a Dios lë'ë hia'a dizdë gube'e. De gube'e quëbéza'a Dadë Jesucristo, el quë nagunë salvar lë'ë hia'a të parë gáca'a ziquë lë'ë më. ²¹ Ra cuerpë débil nadápa'a gunë më cambi të parë gaquin ziquë cuerpë nanapë më gube'e. Gunë mëhin con mizmë pudërë nanapë më parë guëribë'a më grë lo quë nanabani parë guëzu'bë diaguë rall shti'dzi'.

4

Gulë bëagná ldu'u të lë'ë Dadë Jesús nu gulë bëquitë ldu'u të

¹ Por ni rnia'a lu të bëchi, nalé rac shtua'a lë'ë të nu napa deseo guënahia lu të. Rquitë ldua'a con lë'ë të; na të ziquë tubi premi parë na. Dchi'ni nabëna entrë lë'ë të adë gúquëdi'in de baldë. Iurne' gulë su firmë lu shnezë Dadë ziquë gunia'a lu të, lë'ë të narac shtua'a.

² Runa ruëguë lu Evodia nu Síntique, cue të de acuerdë purquë lë'ë të napë të mizmë lamë, Dadë Jesús. ³ Nu rna'ba tubi favurë lul, amigu, bë'në ruëguë lu ra na'a rë' gac rall de acuerdë purquë antsë bë'në rall compa'ni na parë guërë'tsë diza'quë shtë Jesús entrë mënë shtë guë'dchiliu. Lë'ë rai' con Clemente con los de más nabë'në compa'ni na, grë lë rai' naescritë la'ni librë shtë registrë nanapë Dios. Gac salvar rai'.

⁴ Gulë bëquitë ldu'u të guëdubi tiempë purquë na të shmënë Dadë Jesús. Stubi guënia'a lu të, gulë bëquitë ldu'u të. ⁵ Gulë gac mënë pacënci të parë gac bë'a mieti quëhunë të tratë bien con sa' të. Lë'ë Dadë Jesús hia mërë guëabri' lu gué'dchiliu stubi. ⁶ Adë riádi'i ldu'u të lu cusë durë sino bë'në ruëguë lu Dios të gunë më compa'ni lë'ël. Gulë bëtë'ë graci lu më; gulë guni'i lu më grë lo quë narac shtu'u të. ⁷ Iurní guëcue'dchí më ldu'u të. Llëru'bë na më parë guëcue'dchí ldu'u ra mënë; ni tubi chu rac bë'a mudë nanapë më parë guëcue'dchí më ldu'u mieti. Mizmë paz ni gapë ldu'u të con shgabë të purquë na të unidë con Cristo Jesús.

Gulë bë'në llgabë naná za'quë

⁸ Bëchi, guënia'a lu të antsë tsalú cartë rë', gulë bë'në llgabë lla gac të mënë verdá; gulë bë'në llgabë lo quë narunë tucarë rëspëti. Gulë bë'në llgabë lo quë naná tubldí nu purë delantë lu Dios; gulë bë'në llgabë lla gunë të parë gac shtu'u mieti lë'ë të nu parë gunë rall honrar lë'ë të. Gulë bë'në llgabë lla gunë të parë gac të më za'quë, nu gulë bë'në llgabë por grë lo quë nalasac lu Dios; gulë tsanaldë ra cusë ni.

⁹ Gulë bë'në grë lo quë nabëluá'ahia lu të, grë lo quë nabësë'dë të, grë lo quë nabini të, grë lo quë naguná të bëna. Iurní Dios narcue'dchí ldu'u hia'a cuezënú më lë'ël.

Ra mënë Filipos bëtë'ë ofrendë parë Pablo

¹⁰ Nalé rquitë ldua'a purquë nahia unidë con Jesús nu rdë'a graci lu Dadë purquë rac shtu'u të gunë të compa'ni na stubi vësë más aunquë hia zia'a llëduni tiempë dizdë bëshe'ldë të dumí. Adë rní'idia'a de quë bëa'ldë ldu'u të gunë të compa'ni na, parë rnia'a adë nídi'i mudë parë guëshe'ldë të ayudë. ¹¹ Adë rní'idia'a lu të ndë'ë purquë napa nicidá nu rac shtua'a gunë të compa'ni na, purquë bëlua'a më na lla gaca cunformë con lo quë nanapa; riádi'i ldua'a. ¹² Tubi tiempë guquërela ziquë ra prubi; niétiquë adë pë nápëdia'a; nu stubi vësë guquërela ziquë ricu. Pues nahia cunformë guëdubi tiempë; rdë'ëhia graci lu Dios si talë napa zihani cusë u si talë adë bë nápëdia'a. Rac rdë'a graci lu më iurë runë faltë nagáuha, igual ziquë iurë napa hashtë subrë. ¹³ Lë'ë Jesucristo cuezënú na; por fuersë narne'e më runa vencer grë clasë galërzac zi. ¹⁴ Perë rnia'a lu të, bë'në të bien iurë bëshe'ldë të ayudë purquë gupa nicidá iurní.

¹⁵ Hia nanë të mënë shtë Filipos, iurë guzublú quëadi'dza diza'quë, iurë guquërela Macedonia, sulë lë'ë të bëne'e të ayudë cahia iurní. Stubi grupë narialdí ldu'i diza'quë, bë'nëdi'i rall compa'ni na aunquë grë rall bë'në rall recibir diza'quë nagunia'a lu rall. ¹⁶ Mientras guquërela Tesalónica, lë'ë të bëshe'ldë të ofrendë parë nicidá shtëna. Chupë vultë bëshe'ldë të ayudë. ¹⁷ Adë rzëbidi'i ldua'a lë'ë dumí, sino rac shtua'a de quë lë'ë të gunë të recibir premi shtë Dios. ¹⁸ Hia bëna recibir más lo quë rqui'nia; con ofrendë nabëshe'ldë të con Epafrodito, napa sufsientë. Nápëdia'a más nicidá. Lo quë nabëshe'ldë të, na ziquë tubi olor nashi, tubi ofrendë parë Dios; bëca'a mëhin nu rquitë ldu'u më. ¹⁹ Dios rnibë'a grë cusë. Iurnë' guëne'e më ca'a të grë lo quë narunë faltë mientras cuezënúhi' lë'ë të. Guëdchini ra cusë ni purquë unidë na të con Cristo Jesús. ²⁰ Dios Shtáda'a, cha guëdé'na'a alabar lë'ë më iurnë' nu catë nídi'i fin. Amén.

Rshe'ldë Pablo saludë parë amigu shtëhi'

²¹ Por partë shtë na, bë'në saldar grë ra grupë shtë shmënë Cristo Jesús ndë. Grë ra shmënë më nananú ndë'ë, rshe'ldë rall saludë parë lë'ë të. ²² Los de más naná rialdí ldu'i diza'quë, rshe'ldë rall saludë, especialmente ra mënë naquëhunë ra dchi'ni lidchi shtë rëy rumanë. ²³ Rna'ba lu Dios, gunë lda'i' Dadë Jesucristo cadë lë'ë të. Amén.

Cartë nabëquë'e San Pablo lu ra Colosenses

Quëquë'e Pablo cartë rë' lu ra colosenses

¹ Na Pablo nahia poshtë shtë Cristo Jesús purquë gudili më na. ² Juntë con bëcha Timoteo quëquëa'a cartë rë' lu naná bëzuné Dios almë shtë rai' con ra bëchi la sahia narunë cumplir shti'dzë më, grë të naquërelde guë'dchi Colosas. Gulë bë'në recibir favurë shtë Dios nu gulë cuedchí ldu'u të por Dios, Shtëada'a.

Pablo rna'bë lu Dios por ra narialdí ldu'i diza'quë

³ Siemprë rdë'e na'a graci lu Dios naná Shtadë Jesucristo, el quë narnibë'a lë'ë hia'a. Iurë rna'bë na'a lu më por lë'ë të, rni'i na'a dushquilli Dios ⁴ purquë bini na'a lla rialdí ldu'u të shti'dzë Jesucristo nu bini na'a lla rac shtu'u të bëchi la sa' të naná rialdí ldu'i diza'quë. ⁵ Quërelde të zni purquë rialdí ldu'u të guëquërelde'nú të Jesucristo lu gube'e. Esperansë ni na ziquë tubi tesurë nagutsa'u parë lë'ë të. Por diza'quë nabini të más antsë, nané të nasalvar të. Gualdí ldu'u të diza'quë na verdá. ⁶ Lë'ë diza'quë nabini të rrë'tsin por guëdubi nezë shtë guë'dchiliu, nu mënë ziaqla'guë rialdí ldu'u rallin. Diza'quë quëhunin cambi vidë shtë mënë igual ziquë quëhunë diza'quë cambi vidë shtë të. Primëre vësë nabini të shti'dzë Dios, bédë'ë të cuendë de quë verdá rac shtu'u më lë'ë të, de quë bë'në më favurë të gac salvar të. ⁷ Bë'në të recibir diza'quë por Epafras, el quë nabëlua'a lë'ë të shti'dzë Jesús. Náhi' muzë shtë hia'a; rac shtu'u hia'a lë'i'. Quëhúnëll cumplir siemprë lo quë narac shtu'u Cristo. ⁸ Guni'i Epafras lu na'a de quë rac shtu'u të grë ra shmënë Dios por amor narne'e Espíritu Santo la'ni ldu'u të.

⁹ Por ni dizdë bini na'a de lë'ë të, adë bësá'nëdi'i na'a guëni'inú na'a lu Dios por lë'ë të. Quëgna'bë na'a lu më de quë guëlua'a më lë'ë të voluntá shtë më, de quë guëne'e më llni parë gac bë'a të pë na mal nu pë naná bien. Quëgna'bë na'a lu më tsasë të nezë za'quë por pudërë shtë Espíritu Santo. ¹⁰ Quëgna'bë na'a lu më de quë conductë shtë të gaquin bien lu Dadë, de quë guëquitë ldu'u më con lë'ë të, nu de quë gapë të resultatë lu shchi'ni më, nu de quë cadë dzë gapë të más llni shtë Dios. ¹¹ Quëgna'bë na'a lu më gac të mënë fuertë lu shnezë më por mizmë pudërë nanapë më. Llëru'bë na pudërë shtë më. Zni gunë të gan lu cusë mal guëdubi tiempë nu gapë të pacënci nu guëquitë ldu'u të. ¹² Nu rna'bë na'a lu më de quë guëdë'ë të graci lu Dadë Dios purquë lë'ë më bëne'e derechë parë guëdápa'a lugar con los de más mënë santu catë quërelde më lu llni. ¹³ Bëlá Dios lë'ë hia'a lu guía'a Satanás catë rribé'all nu bëzú më lë'ë hia'a catë rribë'a shini më, Cristo. Náhi' Rëy. Nalë rac shtu'u Dios Padre shini më. ¹⁴ Por galguti shtë Jesús naperdunë duldë shtë hia'a. Gudilli më por duldë shtë hia'a lu cruz; iurne' nasalvára'a.

Rbedchí ldu'u hia'a por galguti shtë Jesús

¹⁵ Adë chu rnádi'i lu Dios Padre perë bédchini më iurë bédchini Cristo lu guë'dchiliu. Mizmë Dios bëlua'alúhi' lu mënë por Jesucristo naná igual ziquë Dios. Lë'i' nabani más antsë cueshtë guë'dchiliu. ¹⁶ Bëcueshtë Cristo grë cusë nananú gube'e nu guë'dchiliu. Grë ra narnibë'a ziquë rëy nu autoridá, grë ra nananú gube'e naná rribë'a los de más sáhi' bëcueshtë Cristo tantë narná hia'a lúhi', tantë chu rnádi'i lúhi'. Grë cusë nanabani, bëntsa'u Jesús të parë gunë rai' sirvë lu më. ¹⁷ Lë'ë Jesús nanú më antsë cueshtë grë ra cusë. Nápëdi'i më fin. Por pudërë shtë më lo quë nanú lu gube'e nu lo quë nanú lu guë'dchiliu, grë cusë lo quë nanabani u lo quë nanápëdi'i vidë purquë zni gac shtu'u më. Rsë më grë ra cusë ni. ¹⁸ Jesucristo na cabësë shtë ra narialdí ldu'i diza'quë, grë ra shmënë më naná rdëá grë lugar; unidë na rai' con lë'ë më. Entrë grë ra naguti, na më primëre; galguti adë bé'nëdi'i gan lúhi'. Nídi'i chu stubi ziquë Jesús; napë më más pudërë quë ra naná rribë'a. ¹⁹ Lë'ë Dadë Dios con grë pudërë nanapë më, gac shtú'ui' cueshënuhi'

la'ni shcuerpë Jesucristo. ²⁰ Por Jesús gac shtu'u Dios cuedchí ldu'u mieti lu më; gac en paz grë cusë nananú lu gube'e nu lo quë nananú lu guédchiliu. Gac shtu'u më gac unidë mënë con lë'ë më por galguti shtë Jesús lu cruz. Bë'në më të gac amigu ra mënë con Dios.

²¹ Antsë lë'ë të gac të enemigu shtë Dios. Zitu guquërelde të parë lë'ë më; adë guná zá'quëdi'i të lu më purquë guquërelde të con maldá. ²² Perë iurne' lë'ë të na të amigu shtë Dios por lo quë nabë'në Jesucristo. Por galguti shtë Jesús lu cruz, bëlá më lë'ë të lu cashtigu narunë tucarë gunë të recibir. Rac shtu'u më gunë më presentar lë'ë të lu Dios ziquë mënë santu sin ni tubi cusë mal. Zu të lu më sin adë chu guëdchi'bë demandë cuntrë lë'ë të. ²³ Zni gac si talë tsagla'guë tsaldí ldu'u të shti'dzë më nu si talë gac të firmë lu shnezë më. Gulë gac ziquë tubi hiu'u naná rza'a lu guë'ë; adë chu guëazë guëtëdi'i lu diza'quë narni'i guëbaninú hia'a lë'ë më. Pues diza'quë ni hia bërë'tsin por guëdubi nezë shtë guédchiliu. Hia bini mënë di'dzë ni. Na Pablo nahia muzë shtë Dios; bëshe'ldë më na ziquë ministrë shtë më parë guadi'dza lu ra mënë.

Pablo quëhunë sirvë lu ra shmënë Dios

²⁴ Iurne' rquitë ldua'a entrë ra cusë durë purquë ra cusë durë naquëhuna sufrir, ra rahin sufrimientë shtë Jesucristo. Tsalú sufrimientë ni la'ni shcuërpa parë bien shtë ra narialdí ldu'i shti'dzë Dios. Jesús na cabësë shtë ra mënë ni; na rai' grupë shtë shmënë Dios. ²⁵ Nahia ministrë shtë më; gudili më na ziquë muzë shtë më parë gac bë'a të ra diza'quë, nu nahia muzë shtë të parë guërë'tsë diza'quë entrë grë mënë. ²⁶ Iurne' quëglua'a më lu ra shmënë më, lo quë más antsë nanú naga'chi. Ra mënë, nilë ra ianglë adë gac bé'adi'i rai' secretë narac bë'a hia'a iurne'. ²⁷ Gac shtu'u më guëlua'a më lu shmënë më de quë por diza'quë, ra mënë nanádi'i më israelitë gac rall shini më, nu quëglua'a më quëbezënú Cristo lë'ë rall. Por Cristo naquëbezënú lë'ë rall tsuté rall lu gube'e. Ni na favurë ru'bë nabë'në më.

²⁸ Lë'ë na'a quëglua'a na'a shti'dzë Cristo nu quëgtsëbë na'a mënë të gac rall firmë lu shnezë më. Quëglua'a na'a lu ra mënë con llni shtë Dios parë tsasé rall shti'dzë më. Rni'i na'a lu rall por gac unidë rall con Cristo gac rall mënë za'quë de verdá sin ni tubi faltë. ²⁹ Quëhuna shchi'ni më con guëdubi fuersë narne'e Cristo. Mizmë lë'ë më rne'e zihani pudërë parë tsagla'ga lu shchi'ni më të gac mënë justë delantë lu Dios.

2

¹ Rac shtua'a gac bë'a të de quë nalë quëhuna dchi'ni por lë'ë të nu por grë ra naquërelde guédchi Laodicea nu por grë ra naganádi'i lua. ² Galërni'i ldua'a na zndëlë; quëhuna parë gac rall firmë lu shti'dzë më nu parë gac shtu'u rall sa' rall más. Rac shtua'a de quë tsasé rall di'dzë nadë guënëdi'i mënë guahietë, perë iurne' sí, riasé rall shti'dzë Dios nu runguë bë'a rall Cristo. Llëru'bë na cusë ni. ³ Por Cristo sulamëntë gac bë'a mieti llni shtë Dios. Por Cristo sulamëntë tsasé mieti verdá naná ziquë cusë nalasac. ⁴ Cagnia'a lu të cusë ni të parë ni tubi adë chu cuguëdi'i lë'ë të con ra di'dzë narlua'a chulë perë falsë nahin. ⁵ Pues aunquë nilë adë zúdia'a con lë'ë të, rëagná ldua'a lë'ë të. Nalë rquitë ldua'a; nanéa unidë na hia'a. Nanéa tsaldí ldu'u të shti'dzë Cristo con guëdubinú ldu'u të. Na të firmë con fe shtë të.

⁶ Bë'në të recibir Cristo Jesús ziquë Dadë shtë të; por ni gulë guquërdëru'u unidë con lë'ë më. ⁷ Ziquë tubi hiaguë nanapë lu'chi za'quë u ziquë tubi hiu'u nanapë cimientë fuertë, gulë gac firmë lu shti'dzë më ziquë más antsë bësë'dë të. Nu gulë bédë'ë graci lu më guëdubi tiempë; gulë guni'iru'u dushquilli lu Dadë.

Vidë cubi narne'e Jesús

⁸ Gulë gapë cuidadë të adë chu cuguëdi'i lë'ë të nu tsanaldë të enseñansë shtë rall. Caglua'a rall sulamëntë con lo quë naréalë guëc mënë. Caglua'a rall di'dzë falsë nanápëdi'i pudërë de acuerdë con custumbrë nu creenci shtë rall naná shgabë nguui. Adë nápëdi'i rall llni shtë Cristo. ⁹ Dios gúqui' nguui; lë më Jesucristo. Grë pudërë nu grë

llni shtë Dios napë Jesucristo, ¹⁰ nu lë'ë të rac bë'a të na të shini Dios. Por Jesucristo napë të mizmə vidë shtë Dios; adë runë fáltëdi'i. Na më primëre entrë grë ra nanapë pudërë nu entrë grë ra espíritu naná rnibë'a. ¹¹ Por Cristo na të limpi delantë lu Dios. Bëdchisú më duldë shtë të. Gúquëdi'i të limpi por custumbrë shtë galriuguë cuerpë cumë runë mënë israelitë, sino Cristo bëzunéhi' almë shtë të. ¹² Bëriubë nisë të; bëga'chinú të Jesucristo nu zni guc resucitar të juntë con lë'ë më purquë gualdí ldu'u të pudërë shtë Dios, el quë nabëldishtë lë'ë Jesús ladi ra tēgulë. ¹³ Antsë nápëdi'i të vidë shtë Dios, sino ziquë tēgulë guquërdënú të duldë; gadzë duldë la'ni ldu'u të, perë iurne' Dios bëcua'ñi lë'ë të juntë con Cristo. Unidë na hia'a con lë'ë më. Bë'në më perdunë grë duldë shtë hia'a. ¹⁴ Bëti'i Dios lo quë naná cuntrë lë'ë hia'a, grë lo quë nabëdë'na'a cuntrë lëy shtë më. Lëy ni bēdchi'bē demandë cuntrë lë'ë hia'a, perë bëti'i më grë demandë ni por galguti shtë Jesús. Bëd'ë më fin grë demandë iurë guti Jesús lu cruz. ¹⁵ Cristo bë'në gan lu grë nanapë pudërë nu lu grë el quë narnibë'a. Bia'a më ra narnibë'a ziquë nariá tubi prësi; ziazú rall lu desfilë parë guená mieti bë'në më gan lu rall. Iurë guti më lu cruz, bë'në më gan lu pudërë shtë rall.

Gulë guc shtu'u lo quë nanú lu gube'e

¹⁶ Por ni adë chu gunë juzguë lë'ë të por lo quë naráu të u lo quë naruu' të. Adë chu gúnëdi'i juzguë lë'ë të por custumbrë shtë laní, si talë quëhunë të cumplir u adë quëhúnëdi'i të cumplir. Adë chu gúnëdi'i juzguë lë'ë të por lo quë naquëhúnël ra dzë narzi'i ldu'u mënë u ra dzë delicadë shtë laní. ¹⁷ Grë ra cusë rë' na ziquë tubi figurë shtë naná guëdchini despuësë, u sea Cristo. ¹⁸ Adë rsá'nëdi'i të ni tubi chu guëdchisú premi narac shtu'u Dios gapë të. Si talë guëni'i mënë lu të napë quë gunë të adorar ra ianglë u talë guëni'i rall napë quë cubënebi të shti'dzë ra ianglë, adë tsaldídi'i ldu'u të shti'dzë rall. Grë mënë ni riutë rall cusë adë gunádi'i rall. Runë nadchini rall. Rianaldë rall tēchi llgabë mal; rialdí ldu'u rall cusë nanápëdi'i ni tubi prëbë. ¹⁹ Adë rianaldëdi'i rall shnezë Cristo con fe naná firmë. Lë'ë më na më cabësë shtë shmënë më. Por lë'ë më grë ra naná rialdí ldu'i de verdá, na rai' ziquë partë shtë cuerpë; napë rai' vidë; runë alimentar rai' por lë'ë më; riaru'bë rai' por pudërë shtë më. Ndë'ë ze'dë de Dios.

²⁰ Guti të juntë con Cristo; bë'në më parë adë gúnëru'udi'i të duldë. Por ni çpëzielú quërdë të ziquë los de más mënë shtë guédchiliu? Çpëzielú rianaldë të tēchi ra custumbrë nu rēglë shtë nguiu? ²¹ Rni'i mënë: “Adë rgá'ldëdi'il ndë'ë” u rni'i rall: “Adë gáudi'il ndë'ë” u “Adë rná'zidi'il ndë'ë”. ²² Grétë' ra rēglë rë' napë quë tsalú, igual cumë los de más cusë tsalú rahin. Rēglë ni nadë más na rahin enseñansë nu lëy shtë mënë. ²³ Verdá rlua'a ra rēglë rë' ziquë cusë za'quë purquë el quë narianaldë tēchi cusë ni, quëzac zill el mizmə lë'ëll. Voluntariamente quëhúnëll cumplir con zihani devociuni. Rlua'a rall ziquë mënë narunë cumplir cusë durë, perë grétë' ra custumbrë rë' nápëdi'in pudërë parë guëzalú deseo mal nananú la'ni ldu'u mënë.

3

¹ Iurní rnia'a lu të, guc resucitar të juntë con Cristo. Iurne' gulë gudili lo quë naná ze'dë de Dios catë quëbezë Jesucristo ladë ldi shtë më. ² Gulë tsanaldë ra deseo shtë më, lédëdi'i ra deseo mal shtë mënë ³ purquë guti të parë cusë shtë guédchiliu; nabaninú të Cristo nu lë'ë më nabaninú më Dios. Vidë cubi nanapë të na ziquë cusë naga'chi; napë tēhin por Cristo. ⁴ Nadápa'a vidë verdadërë por Cristo. Iurë lë'ë më guëabri' lu guédchiliu stubi, guziá hia'a parë guëquërdënú hia'a lë'ë më catë nídi'i fin, catë nanú pudërë nu llni shtë më.

Vidë cubi

⁵ Por ni gulë gudini grë cusë mal la'ni ldu'u të. Adë chu gápëdi'i stubi na'a, sulë tsé'li'. Gulë bësa'në grë cusë mal nanadë rllu'ídi'i. Adë tsaglá'guëdi'i të cusë dzabë ziquë mal deseo nananú la'ni ldu'u të. Adë rzëbidi'i ldu'u të ra cusë shtë guédchiliu purquë ni na

idolatría; quëhúnël adorar ra cusë shtë gué'dchiliu. ⁶ Por grë ra cusë ni naquëhunë mënë nanadë rzu'bë diaguëdi'i shti'dzë më, guëshe'ldë më cashtigu dushë guëc rall. ⁷ Lë'ë të bë'në të grë ra cusë rë' iurë guquërelde të ziquë ra nadë guënëdi'i Dios ⁸ perë rnia'a lu të, gulë bësa'në grë duldë. Adë rdé'ëdi'il lugar ldaguë llanë la'ni ldu'ul. Adë chu guëldëdi'i lu sáhi'. Adë rúnëdi'il vengar. Adë rni'i guídzëdi'il guëc sa'l. Adë chu guëni'idi'i di'dzë dzabë. ⁹ Adë chu guëni'idi'i bishi lu sáhi'. Gulë bédchisú grë ra cusë ni purquë hia bësa'në të mudë nanabani të antsë con grë maldá. ¹⁰ Na të mënë cubi por pudërë shtë më. Dzë con dzë rcubi shgabë të con llni shtë më; quëac cambi të hashtë gac të ziquë el quë nabëdë'e vidë cubi parë lë'ë të. ¹¹ Pues lu Dadë Dios sulë Cristo nasac. Adë rúnëdi'i importë si talë nal më israelitë u adë nádi'il më israelitë. Adë rúnëdi'i më casë si bëriuguë cuerpë shtënel u adë bëriúguëdi'in, u si nal më zitu u si talë nal bajo ordë shtë stubi mënë, u si talë nápël libertá. Tubsë cusë nasac naná si talë runguë bé'al Cristo.

¹² Rac shtu'u Dios lë'ë të nu gulë më lë'ë të parë gac të mënë santu delantë lu më. Por ni ziquë racu mënë con shabë cubi, gulë gac mënë narga'a ldu'u sáhi'; gulë gac mënë humildë nu pacënci. Gulë gac mënë za'quë lu sa' të. Gulë bë'në sirvë lu rall. ¹³ Adë rié'dëdi'i të con mudë nanabani sa'l, sino bë'në perdunë lé'ëll aunquë rdchí'bëll demandë cuntrë lé'ël. Napë quë gúnël perdunë sa'l igual manërë ziquë Dios bë'në perdunë lé'ël. ¹⁴ Más de ni gulë gapë llëru'bë amor, purquë rqui'ni gac shtu'u sa'l parë gac të unidë nu parë guëquëreldeñu të sin dishi'bi. ¹⁵ Gulë bédë'ë sí cue'dchí Dadë Jesús ldu'u të; parë ni gulë më lë'ë të parë gac të mënë unidë ziquë cuerpë nanápëdi'i narunë molestë. Nu gulë bédë'ë graci lu më guëdubi tiempë.

¹⁶ Gulë bédë'ë sí të guëribë'a diza'quë shtë Cristo entrë lë'ë të mientras quëglua'a të sa' të, mientras quëni'inú të sa' të con llni shtë Dios. Nu gulë bi'ldi lu Dios grë clasë cantë naná labansë parë Dios. Gulë bi'ldi lu më con guëdubinú ldu'u të. Gulë bédë'ë graci lu më. ¹⁷ Cualquier cusë narunë të u lo quë narni'i të, gulë bë'nin sulë parë gunë mënë alabar Dadë Jesús nu gulë bédë'ë graci lu Dios, Shtáda'a, por lë shtë shini më.

Lo quë narunë tucarë gunë ra shmënë Dios

¹⁸ Lë'ë të tse'lë nguiu, gulë bëzu'bë diaguë shti'dzë tsé'lël purquë ni na narunë tucarë gunë të ziquë shmënë Dadë Jesús. ¹⁹ Lë'ë të nguiu, gulë gac shtu'u tsé'lël; adë runë nadúshëdi'i lu tsé'lël. ²⁰ Lë'ë të llguë'në, gulë bëzu'bë diaguë shti'dzë shtadë të guëdubi tiempë purquë ni na lo quë narëuu' ldu'u Dios. ²¹ Dadë nanapë shini, gulë gapë vidë za'quë delantë lu shínil të adë tsasháquëdi'i ldu'u llguë'në lu shnezë Dios. ²² Lë'ë të narunë sirvë lu lamë, gulë bëzu'bë diaguë di'dzë shtë lamë, lëdë niá'asëdi'i iurë lë'ë lamë rna lu të, sino gulë bë'në sirvë lu rall guëdubinú ldu'ul. Napë quë guëa'në të bien lu lamë purquë zní guëlua'a de quë quëhunë të rëspëti Dios de verdá. ²³ Cualquier dchi'ni naquëhunë të, gulë bë'nin con guëdubinú ldu'ul purquë quëhunë të sirvë lu Dios, lëdë niá'asëdi'i lu mënë. ²⁴ Nané të de quë lë'ë Dadë guëne'e më tubi herenci ziquë premi ca'a të purquë quëhunë të sirvë lúhi'. ²⁵ Perë el quë narunë mal, ni gúnëll recibir pagu mal por lo quë naquëhúnëll purquë lu Dios grë hia'a na igual. Gunë më tratë igual grë mënë.

4

¹ Lë'ë të lamë, gulë gac të mënë za'quë lu narunë dchi'ni. Gulë bë'në tratë bien lë'ë rall purquë nané të lamë shtë të, quëbézi' gube'e. ² Gulë tsagla'guë guëni'inú Dios nu gulë cue nasini. Gulë bédë'ë graci lu Dios. ³ Gulë guna'bë lu më por lë'ë na'a ndë'ë të parë guëne'e më permisi lu na'a parë guadi'dzë na'a diza'quë. Gulë guna'bë lu më të parë gac guëlua'a na'a lu mënë lo quë adë guënëdi'i, de quë sulë Cristo napë pudërë parë gunë më salvar mieti. Por diza'quë rë' nanúa prësi ndë'ë. ⁴ Gulë guna'bë lu më parë gunë më compañi na parë guëluá'ahia diza'quë tubi manërë clarë purquë zní runë tucarë.

⁵ Gulë guquërelde za'quë lu ra nadë rialdídi'i ldu'i shti'dzë Jesús. Gulë bë'në provëchë bien guëdubi tiempë parë gúnël bien delantë lu rall. ⁶ Ziquë iurë ria zedë guëc cumidë

parë gapin savor, gulë bësa'në de quë di'dzë shtë të gaquin naza'quë, lédëdi'i di'dzë dzabë. Iurní gac bë'a të lla mudë guadi'dzënú të sa' të.

Lúltimë saludë nabëshe'ldë Pablo

⁷ Tíquico naná bëchi narac shtu'u hia'a, guëni'll lu të cuendë shtë na. Tíquico nall el quë narunë compa'ni na lu shchi'ni më. Nall tubi servidor za'quë shtë Dadë Jesús. ⁸ Guëni'i Tíquico lu të lla na na'a ndë'ë. Quëgshe'lda lé'i' parë guëni'inull lë'ë të parë gapë të más ánimo lu shnezë më; su të más firmë lu shnezë Dios. ⁹ Nu guëshe'lda Onésimo; gúnëll compa'ni Tíquico. Onésimo na më ladzë të nu náhi' servidor za'quë shtë Jesús. Nalé rac shtu'u hia'a lé'i'. Guadi'dzë rai' lo quë naná zuzac na ndë'ë.

¹⁰ Aristarco el quë nananú lachigui'bë con na, quëgshé'ldëll saludë con Marcos, shprimi Bernabé. Lë'ë të napë të ordë shtë shcuendë Marcos. Si talë tsagué'nëll visitar lë'ë të, gulë bë'në recibir lé'i' con bien. ¹¹ También Jesús nanapë stubi léhi', Justo, quëgshé'ldëll saludë parë lë'ë të. Entrë grë ra mënë israelitë naná shmënë Jesús, Aristarco, Marcos, nu Justo, na rai' lúniquë nabë'në compa'ni na parë guadi'dza shti'dzë Dios, di'dzë narni'i lla tsuté mënë catë rribë'a Dios. Lë'ë rai' de vëre nalé bë'në rai' compa'ni na. ¹² Epafra zac nall më ladzë të; quëgshé'ldëll saludë. Náhi' servidor shtë Jesucristo nu rúni' ruëguë lu Dios siempër por lë'ë të parë gac të firmë lu shnezë më nu quëgná'bëll lu më con guëdubinú ldu'ull de quë gac bë'a të voluntá shtë më. Quëgná'bëll gunë të cumplirin. ¹³ Nahia testigu de quë Epafra nalé bé'nëll dchi'ni parë bien shtë të nu zac parë bien shtë ra mënë naquërelde guë'dchi Laodicea nu Hierápolis. ¹⁴ Lucas lë'ë ducturë narac shtu'u hia'a, con Demas, rshe'ldë rai' saludë parë lë'ë të.

¹⁵ Gulë bë'në saludar ra narialdí ldu'i Jesús, ra naquërelde guë'dchi Laodicea. Nu zac gulë bë'në saludar Ninfas con grë ra nardëá lídchi'. ¹⁶ Despuësë de gu'ldë të cartë rë', gulë bëshe'ldë mizme cartë parë ra shmënë Dios naquërelde Laodicea. Nu gulë bi'ldi cartë nabëshe'lda lu ra mënë ni. ¹⁷ Guni'i lu Arquipo di'dzë rë': "Bë'në cumplir dchi'ni nabëne'e Dadë parë gúnëll. Adë gac nabéchidi'il lu voluntá shtë më."

¹⁸ Na Pablo quëquëa'a tubi saludë parë lë'ë të con prupi guahia. Gulë bëseagná ldu'u të con oraciuni shtë të nanúa prësi. Dios gunë ldai' më lë'ë të. Amén.

Primerë cartë nabëquë'ë San Pablo lu ra Tesalonicenses

Bëquë'ë Pablo tubi cartë lu grupë shtë shmënë Dios naquërelde guë'dchi Tesalónica

¹ Na Pablo quëquëa'a cartë rë' con Silvano nu Timoteo lu ra grupë shtë shmënë Dios, ra naquërelde guë'dchi Tesalónica. Dios Shtëada'a con Jesucristo Shlâma'a gudili lë'ë të; na të shmënë më. Rna'ba lu Dios Padre nu lu Dadë Jesucristo gunë më llëru'bë favurë parë lë'ë të, nu rna'ba lu më gunë më compa'ni lë'ë të, të cuedchí ldu'u të.

Rna ra mënë lla zianaldë ra më Tesalónica shnezë më

² Iurë ruadi'dzënu na'a Dios, siemprë rna'bë na'a lu më por lë'ë të. Siemprë rdë'ë na'a graci lu më por lë'ë të. ³ Rëagná ldu'u na'a lë'ë të iurë rna'bë na'a lu Shtëada'a Dios por lë'ë të. Rëagná ldu'u na'a de quë demasiadë rialdí ldu'u të Dios nu rëagná ldu'u na'a tsagla'guë gunë të shchi'ni më con guëdubinú ldu'u të. Nalé rac shtu'u të lë'ë më, nu zuga'a të firmë shnezë më purquë quëbezë të tiempë naguëdchini Dadë Jesucristo stubi vultë lu guë'dchiliu. ⁴ Rnia'a lu të, bëchi la sa' hia'a, nané na'a rac shtu'u Dios lë'ë të nu gulé më lë'ë të parë gac të shmënë më. ⁵ Pues dzë ni biadi'dzë na'a lu të diza'quë, be'dë guëni'i na'a con pudërë shtë Espíritu Santo, lëdë niá'asëdi'i con di'dzë nadia'a na'a. Bëdchini na'a lu të purquë nané na'a ra di'dzë rë' nahin verdá shtë Dios. Nu mizmé lë'ë të rdë'ë të cuendë lla bëlezënu na'a lë'ë të parë bien shtë të purquë rac shtu'u na'a lë'ë të.

⁶ Rgubënebi të ziquë dzudë'në na'a nu rgubënebi të lo quë nabë'në Dadë Jesús. Iurë gualdí ldu'u të diza'quë, demasiadë rquitë ldu'u të purquë quëbezënu të Espíritu Santo la'ni ldu'u të. Guc të shmënë Jesús perë mizmé tiempë guzunaldë mënë lë'ë të demasiadë. ⁷ Ra mënë narialdí ldu'i diza'quë regiuni Macedonia nu Acaya, guná rall lla mudë quërelde të; na të ejemplë parë lë'ë rai'. ⁸ Guaglua'a të diza'quë shtë Dadë Jesús lë'ë ra mënë, lëdë niétiquë ra naquërelde Macedonia nu Acaya sino quë lu grë ra naquërelde alreduerë ra regiuni rë'. Por ni adë rquí'nidi'i pë guëni'i na'a de lë'ë të lu ra mënë purquë nané rall lla nabani të. ⁹ Lo mizmé lë'ë rall ruadi'dzë rall mudë nabë'në të recibir lë'ë na'a dzë nabiðë guëná na'a lë'ë të. Ruadi'dzë rall lla bësa'në të ídolo shtë të parë guanaldë të shnezë Dios, më nanabani. Lueguë guzublú bëzu'bë diaguë të shti'dzë Dios verdaderë. ¹⁰ Nu ruadi'dzë rall lla quëbezë të Jesús, shini Dios. Quëbezë të dzë guëabré më de gube'e, lo mizmé Jesús nabëldishtë Dios ladi ra tégulë. Jesús ni gunë më salvar lë'ë hia'a lu cashtigu dushë naguëshe'ldë Dios parë ra mënë shtë guë'dchiliu.

2

Mudë nabë'në Pablo dchi'ni guë'dchi Tesalónica

¹ Mizmé lë'ë të bëchi la sa' hia'a, nané të dzë nabe'dë guëná na'a lë'ë të, adë gúquëdi'in sin resultatë. ² Bien nané të guzunaldë ra mënë lë'ë na'a guë'dchi Filipos antsë bëdchini na'a Tesalónica. Guni'i guidzë ra mënë lë'ë na'a nu bëquë'ë hiaguë rall lë'ë na'a, perë Dios bë'në compa'ni lë'ë na'a. Con guëdubinú ldu'u na'a biadi'dzë na'a ra diza'quë lu grë të. Adë bëdzëbëdi'i na'a aunquë nalé guzunaldë ra mënë lë'ë na'a. ³ Adë bësiguëdi'i na'a lë'ë të purquë ra di'dzë nabëlua'a na'a lë'ë të nahin verdá. Guquërelde za'quë na'a con lë'ë të, lëdëdi'i con ra llgabë mal. Be'dë guëni'i na'a lu të parë tsanaldë të nezë za'quë shtë Dios. ⁴ Iurë bëdëdë na'a lu prëbë shtë Dios, bë'në më incarguë lë'ë na'a ra diza'quë shtë më nagunë salvar lë'ë hia'a. Zni riagni'i na'a shti'dzë më lu ra mënë. Adë riagni'i na'a diza'quë lu ra mënë niétiquë parë gac shtu'u rall lë'ë na'a sino quë dzudë'në na'a shchi'ni Dios, el quë narnibë'a lë'ë na'a. Dios na testigu de quë verdá na llgabë shtë na'a. ⁵ Cumë ziquë nané të nunquë adë bëluá'adi'i na'a lë'ë të con di'dzë chulë naruadi'dzë ra mënë shtë guë'dchiliu, nu adë bëluá'adi'i na'a lë'ë të con protëstë parë nadchisú na'a shtumí

të. Dios nané më grë ra di'dzë rë' nahin verdá, grë di'dzë narni'i na'a lu të. ⁶ Nunquë adë rguílidi'i na'a parë gac na'a më ru'bë lu ra mënë, nilë lë'ë të, nu nilë ra naquërelde ra stubi ladë, perë ziquë muzë shtë Jesús naná na'a, napë na'a derechë parë niana'bë na'a lu të ra cusë narqui'ni na'a parë adë chu bé'nëdi'in. ⁷ Mejurë bédë'në nadu'u na'a lu të ziquë tubi na'a narac shtu'u ra shíni'. ⁸ Tantë rac shtu'u na'a lë'ë të, be'dë guëni'i na'a diza'quë shtë Dios lu të nu bédë'në na'a sirvë lu të purquë llëru'bë cariñi nadapë na'a parë lë'ë të. ⁹ ¿Gu rëagná ldu'u të bëchi la sa' hia'a, lla bédë'në na'a dchi'ni hashtë bédzaguë na'a parë gudili na'a nagudáu na'a? Dzë ni be'dë guëni'i na'a diza'quë shtë Dios lu të. Bédë'në na'a dchi'ni dzë la gue'lë parë adë pë guná'bëdi'i na'a lu të.

¹⁰ Lë'ë të naná rialdí ldu'u diza'quë, nané të nu rna Dios lla guquërelde'nú na'a lë'ë të. Guquërelde za'quë na'a con lë'ë të sin ni tubi llgabë mal. Adë gunádi'i të bédë'në na'a duldë iurní purquë vidë shtë na'a limpi nahin delantë lu Dios. ¹¹ Cadë lë'ë të nané të lla mudë biadi'dzë'nú na'a lë'ë të lla gunë të. Guni'inú na'a lë'ë të cadë tubi të cumë ziquë rni'inú shtadë llguë'në lë'ë llguë'në. ¹² Guni'i na'a lu të con guëdubinú ldu'u na'a; bëne'e na'a cunseju parë guëbani të tubi vidë naná rëuu' ldu'u Dios. Guna'bë Dios lë'ë të parë tsutë të lugar catë rribë'a më, catë nanú pudërë nu llni shtë më.

¹³ Tambiën rdë'ë na'a graci lu më guëdubi tiempë purquë dzë ni, bëquë diaguë të diza'quë shtë Dios. Tiempë nabe'dë guëni'i na'a lu të, bënë të recibirin ziquë lë'ë më niani'i më lu të. Adë bé'nëdi'i të recibirin ziquë di'dzë pë'ruchi, purquë de verdá na rahin diza'quë shtë Dios narunë cambi vidë shtë të. ¹⁴ Pues rnia'a lu të bëchi la sa' hia'a, dzë ni guzunaldë ra mënë ladzë të lë'ë të, gulubënebi të ziquë bë'në ra shmënë Dadë Jesús nanaré Judea. Ra më israelitë guzunaldë rall lë'ë ra grupë shtë shmënë Dios, nu ra më ladzë të guzunaldë rall lë'ë të purquë rialdí ldu'u të diza'quë. ¹⁵ Ra më israelitë gudini rall lë'ë Dadë Jesús nu gudini rall ra nabiadi'dzë shti'dzë Dios lu rall. Mizmë manërë bëquë guia'a rall shti'dzë na'a. Adë quërelde zá'quëdi'i rall delantë lu Dios. Rldë rall nu rzu rall lu grë mënë. ¹⁶ Nu adë gunëdi'i rall niagni'i na'a diza'quë lu ra mënë nanádi'i më israelitë parë gac salvar rall. Por lo quë naquëhunë rall, ziaru'bë ra duldë shtë rall. Iurne' bédchini cashtigu dushë shtë Dios guëc rall parë siemprë.

Rac shtu'u Pablo tsagnáhi' më Tesalónica stubi vultë

¹⁷ Por partë shtë na'a rnia'a lu të bëchi la sa' hia'a, dzë nagunitilú na'a lu të tubi tiempë, masiá adë chu rnádi'i lu të, perë siemprë nanú të la'ni ldu'u na'a. Nu llëru'bë gan gupë na'a parë guëná na'a lu të stubi. ¹⁸ Guc ldu'u na'a nadë'pë na'a masiá niá'asë sulë Pablo. Guadza'guë vultë guc ldua'a nidë guna visitar lë'ë të perë cadë vultë narac shtua'a nelda, mëdzabë Satanás guzull lua parë adë bédëdia'a. ¹⁹ Dzë naguidë Dadë Jesús stubi vultë, zuga'a të lu më; guëquitë ldu'u na'a con lë'ë të iurní. Nadapë na'a llëru'bë confiansë lë'ë të. ¿Chu gunë lëgrë ldu'u na'a iurë guëdchini më? pues mizmë lë'ë të gunë lëgrë të ldu'u na'a dzë ni. ²⁰ Rbedchí ldu'u na'a con lë'ë të nu zihani mënë rni'i za'quë rall de lë'ë na'a purquë na të shmënë Dios.

3

¹ Iurní hiadë biá'adi'iru'u ldu'u na'a sin quë adë nianá na'a lla nabani të nga'li; bédë'në na'a llgabë, mejurë guëdëa'në na'a lë'ësë na'a Atenas ² parë guëshe'ldë na'a Timoteo; guidë guënáhi' lë'ë të. Timoteo náhi' bëchi la sa' hia'a. Bëshe'ldë na'a Timoteo; bidë guëllí'i tubi nutici shtë të lla quërelde të nga'li. Timoteo náhi' tubi muzë shtë Dios nabë'në dchi'ni con lë'ë na'a iurë biagni'i na'a diza'quë shtë Jesucristo lu ra mënë. Bëshe'ldë na'a lë'i' parë guëni'inúhi' lë'ë të parë tsagla'guë të más firmë shnezë Dios ³ nu parë ni tubi të adë guëdzëbëdi'i nu nilë guëazë guëtëdi'i të shnezë më iurë rzunaldë mënë lë'ë të. Bien nané të de quë grë ra shmënë Jesús na rall designadë parë ra cusë durë rë'. ⁴ Dzë nianá guquërelde'nú na'a lë'ë të, guni'i na'a lu të de quë zunaldë ra mënë lë'ë hia'a. Zni guc cumë ziquë nané të. ⁵ Por ni hiadë biá'adi'i ldua'a; bëshe'lda Timoteo

parë bidë guënáhi' lë'ë të, gu nianá canaldë të shnezë Dios. Purquë bëdzëbë na'a niasini mëdzabë lë'ë të nezë mal. Iurní adë pë resultatë nane'e shchi'ni Dios nabëdë'në na'a ladzë të.

⁶ Perë hia bëagrí Timoteo de Tesalónica. Be'dë guënúhi' ra nutici za'quë lla nabani të nu nianá rialdí ldu'u të diza'quë nu nianá rac shtu'u sa' të. Biadi'dzë Timoteo nianá rëagná ldu'u të lë'ë na'a nu nianá rac shtu'u të lë'ë na'a. Rní'i' napë të llëru'bë dese de quë guëabrí guëná lul sa' hia'a stubi vueltë, igual ziquë rac shtu'u na'a guëná na'a lu të.

⁷ Por grë naguni'i Timoteo lu na'a de lë'ë të bëchi, nalé rquitë ldu'u na'a. Masiá rldënú mënë lë'ë na'a nu rzunalde rall lë'ë na'a, rbedchí ldu'u na'a purquë nianá ziaqla'guë të firmë lu shnezë Dios. ⁸ Iurë bini na'a de quë nianá zu të firmë lu diza'quë shtë Dadë Jesús, nahin ziquë vidë cubi parë lë'ë na'a. ⁹ Adë rdzëlëdi'i na'a guadë graci guëdë'ë na'a lu Dios por lë'ë të, tantë rquitë ldu'u na'a; bini na'a naguni'i Timoteo de lë'ë të. ¹⁰ Dzë la gue'lë rna'bë na'a lu Dios, guëne'e më permisi lë'ë na'a parë guidë guëná na'a lë'ë të parë guëlua'a na'a lë'ë të narunë faltë tsasë të.

¹¹ Rna'bë na'a lu Dios Padre, Shtëada'a nu lu Dadë Jesucristo Shláma'a de quë gunë më compa'ni lë'ë na'a parë gac guëdë'pë guëná na'a lu të. ¹² Nu rna'bë na'a lu më gunë më compa'ni lë'ë të parë más gac shtú'uru'u të sa' të, nu tsarú'bëru'u cari'ni nanapë të con sa' të con grë mënë, igual ziquë lë'ë na'a rac shtu'u na'a lë'ë të. ¹³ Rac shtu'u na'a gunë më compa'ni lë'ë të parë su të firmë shnezë më. Rac shtu'u na'a cuezë të limpi delantë lu Dios, Shtëada'a, dzë guëdchini Dadë Jesús con grë ra tégulë nagualdí ldu'u diza'quë shtë më.

4

Mudë narac shtu'u Dios guëbani mieti

¹ Iurne' rnia'a lu të bëchi la sa' hia'a, bëlua'a na'a lë'ë të lla mudë narac shtu'u Dios guëbani të nu nané na'a zni nabani të. Ziquë muzë shtë Dadë Jesús, rdë'në na'a ruëguë lu të nu rni'inú na'a lë'ë të de quë tsagla'guë guëbani të mudë narac shtu'u Dios. Znisë tsagla'guë gunë të.

² Hia nané të lla guni'i na'a lu të ra ldai' shtë Dadë Jesús purquë bëshe'ldë më lë'ë na'a guëni'inú na'a lë'ë të. ³ Mudë narac shtu'u Dios guëbani të nahin, gunë të intriegu mizme lë'ë të lu Dios. Guëbani të niétiquë parë lë'ë më; adë chu guëquënúdi'i tse'lë sáhi'. ⁴ Cadë nguii nanapë tsé'li' gac bé'all de quë rac shtu'u Dios guëbani za'quë rall con tsé'lëll. Gac shtú'ull tsé'lëll nu gúnëll honrar tsé'lëll. ⁵ Adë gúnëll ziquë runë ra mënë nanadë guënédi'i Dios. Napë rall mal llgabë. Rac shtu'u rall gunë rall cumplir dese mal nananú la'ni ldu'u rall. ⁶ Adë gunë të duldë rë' con tse'lë sa' të; adë gunë të ofender sa'l purquë Dadë Dios guëdë'ë më tubi cashtigu dushë parë ra narunë duldë rë'. Hia guni'i na'a lu të nu biadi'dzë na'a lu të shcuendë ra cusë ni. ⁷ Dios guna'bë lë'ë hia'a parë guëbani hia'a sin duldë delantë lu më parë guëdápa'a tubi vidë limpi lu më. ⁸ Bëshe'ldë Dios lë'ë Espiritu Santo parë cuezënúhi' lë'ë hia'a. El quë narzu'bë diáguëdi'i di'dzë rë', quëhúnëll menos lë'ë Dios, lëdë niá'asëdi'i lë'ë na'a.

⁹ Hiadë rquí'nidi'i guëquëa'a lu të parë gac shtu'u sa' të purquë lo mizme Dios bëlua'a lë'ë të lla gac shtu'u sa' të. ¹⁰ Nu zni rac shtu'u të grë shmënë Jesús naquërelde Macedonia. Perë rdë'në na'a ruëguë lë'ë të, ra bëchi la sa' hia'a, gulë guaru'bë cari'ni nanapë të con sa' të. ¹¹ Gulë guni'i ldu'u të guëbani za'quë të, adë pë dishi'bi. Gulë guni'i ldu'u të gunë të dchi'ni. Zni guni'i na'a lu të antsë. ¹² Gulë bë'nin parë guëni'i za'quë ra mënë nanadë rialdídi'i ldu'u diza'quë; adë guëldënú rall lë'ë të sino guëni'i rall bien de lë'ë të. Zni adë pë gunë faltë parë lë'ë të.

Dzë guidë Jesús guë'dchiliu stubi vueltë

¹³ Rnia'a lu të bëchi, rac shtu'u na'a gac bë'a të pë gac con ra tégulë parë adë tsúdi'i ldu'u të tristë ziquë nanú ldu'u ra narni'i iurë rati ra sa' rall, hiadë guëbrídi'i guëná lul sa' rall stubi vueltë. ¹⁴ Ziquë rialdí ldu'u hia'a de quë Jesús guti nu guashtë më ladi ra

tëgulë, zni rialdí ldu'u hia'a dzë guëshe'ldë Dios lë'ë Jesús stubi vultë lu gué'dchiliu, guédchininú më grë tëgulë nagualdí ldu'i diza'quë shtë më.

¹⁵ Por ni rnia'a lu të ra di'dzë shtë Dadë Jesús. Lë'ë hia'a ra naguëa'në guëbani hashtë dzë naguédchini më, adë chu quiblúdi'i lu ra naguti parë tsepi gube'e ¹⁶ purquë dzë ni, guini ra mënë tubi voz ziquë shtë rëy. Guini rall voz shtë tubi ianglë principal nu gu'ldë ianglë trompetë shtë Dios. Iurní ze'dë guédchini Dadë Jesús de gube'e. Primërë tsashtë ra tëgulë nagualdí ldu'i diza'quë. ¹⁷ Iurní grë ra shmënë Jesús nanabani lu gué'dchiliu juntë con ra naguashtë ladi ra tëgulë, guëldisë më lë'ë rai' lu gué'dchiliu parë guiá hia'a la'ni shcahi. Guiagtsa'guëlü hia'a lë'ë Dadë Jesús iurní. Zni guëlezënú hia'a lë'ë më parë siemprë. ¹⁸ Zni gaquin, por ni gulë guadi'dzënú sa'l di'dzë rë' të parë guëquitë ldu'u rall nu tsaldí ldu'u rall más.

5

¹ Rquëa'a lu të bëchi la sahia, de quë adë rquínidi'i gac bë'a hia'a pë dzë, nilë ca iurë guédchini Dadë Jesús ² purquë bien nané hia'a guédchini më dzë ra mënë adë rzu nasínidi'i rall, igual ziquë rdchini nguba'në gue'lë. Zni guédchini Dadë Jesús dzë adë pë llgabë runë ra mënë. ³ Dzë lë'ë mënë cagni'i: "Hia grë bëac dchi lu gué'dchiliu. Hia segurë nabani zá'ca'a." Dzë ni de repëntë guédchini Jesús ziquë rna'zi dulurë ra na'a nanua'a shíni'. Zni guédchini më parë guëzalú më gué'dchiliu nu adë chu mënë lda'a lu cashtigu rë'. ⁴ Perë lë'ë të bëchi la sahia, hia nanú llni guéc të, të adë guédchini dzë ni guéc të ziquë rdchini tubi nguba'në terciuni. ⁵ Grë hia'a nanú llni la'ni guéca'a nu rdë'ë hia'a cuendë ra cusë narni'i Dios. Hiadë nacahi la'ni guéca'a nu hiadë rzédi'i hia'a ziquë rzë ra më gue'lë. ⁶ Por ni hiadë chu gúnëdi'i duldë ziquë duldë narunë ra mënë nanadë guënédi'i Dios, sino quë guëdzú nasini hia'a nu guëagná ldu'u hia'a de quë juici shtë Dios napë quë guédchini. ⁷ Ra narunë duldë adë rdé'ëdi'ill cuendë de quë mizme lë'ë rall rguili rall cashtigu shtë Dios parë lë'ë rall. Na rall ziquë ra narga'si gue'lë nu ziquë ra narzú'dchi. Adë rdé'ëdi'i rall cuendë pë quëhunë rall. ⁸ Perë lë'ë hia'a nabani zá'ca'a delantë lu Dios. Guëdzú sini hia'a parë adë guësínidi'i mëdzabë lë'ë hia'a lu duldë. Tubi suldadë rácull con gui'bë nashábëll nu rzú'bëll casco parë rúnëll defender cuerpë shtënéll iurë rdildi rall. Igual lë'ë hia'a napë quë guédé'na'a defender lë'ë hia'a lu Satanás. Tsaldí ldu'u hia'a shti'dzë Dios de quë gunë më salvar lë'ë hia'a. Gac shtu'u hia'a lë'ë më parë adë gúnëdi'i Satanás gan guësiguëll lë'ë hia'a. ⁹ Adë gudíli'i Dios lë'ë hia'a parë gunë më cashtigu lë'ë hia'a sino quë parë guëne'e më vidë sin fin. Rzëlaa'dchi më vidë parë lë'ë hia'a purquë hia gudilli Dadë Jesucristo cuendë shtë hia'a. ¹⁰ Guti më lu cruz por lë'ë hia'a parë guédápa'a vidë con lë'ë më la'ni gube'e. Si talë nianá nabani hia'a u hia guti hia'a guëbani hia'a con lë'ë më. ¹¹ Por ni tsagla'guë guëni'inú të ra sa' të con diza'quë rë' parë su rall firmë lu shnezë më.

Rni'inú Pablo lu ra narialdí ldu'i diza'quë

¹² Ziquë bëchi la sahia rnia'a lu të, gulë bëzu'bë diaguë shti'dzë ra naquëhunë shchi'ni Dios entrë lë'ë të, ra naná cabësë grupë shtë të. ¹³ Napë quë gunë të rëspëti nu gac shtu'u të lë'ë rall purquë gudili më lë'ë rall parë shchi'ni më. Gulë guquërdë za'quë; adë pë dishi'bi runë të. ¹⁴ Tambiën rnia'a lu të ziquë bëchi la sahia, gulë guni'inú lu ra mënë nanédi'i gunë dchi'ni. Gulë bë'në animar lë'ë narunë faltë tsaldí ldu'i diza'quë. Gulë bë'në compa'ni nala'di su firmë lu shti'dzë më. Adë tsasháquëdi'i ldu'u të con ra sa' të.

¹⁵ Gulë guná, adë nádi'i bien gunë të vengar tubi sa' të. Adë rgúdi'i të galguezë. Mejurë gudili lla gunë të bien con grë ra sa' të nu con grë mënë la'ni gué'dchiliu.

¹⁶ Guëdubi tiempë gulë bëquitë ldu'u të. ¹⁷ Tsagla'guë guadi'dzënú të Dios nu gulë guna'bë lu më guëdubi tiempë. ¹⁸ Grë lo quë nacazac të, gulë bédë'ë graci lu më purquë ni na voluntá shtë më gunë të. Lë'ë ni na voluntá shtë më parë grëtë' narialdí ldu'i diza'quë shtë Jesucristo.

¹⁹ Adë rcué'zëdi'i të shchi'ni Espíritu Santo. ²⁰ Adë rquë guiá'adi'i të diza'quë narni'i mënë lu të por pudërë shtë Dios. ²¹ Iurë ze'dë guëni'i tubi nguiu tubi di'dzë lu të, gulë bësë'din gu nahin diza'quë shtë Dios. Talë nahin shti'dzë Dios, gulë bëa'nënuhin perë si talë adë nádi'in shti'dzë Dios, adë rëa'në guënúdi'i tēhin. ²² Gulë bësa'në grë cusë mal.

²³ Rna'bë na'a lu Dios narcue'dchí la'ni ldu'u hia'a, gunë më compaňi lë'ë të parë gunë të cumplir grë narac shtu'u më. Gac të niétiquë shmënë më. Rna'ba lu më të guëzuné më almë shtë të nu espíritu shtë të. Gunë Dios compaňi lë'ë të parë adë gunë dchi'ni të cuerpë shtë të lu cusë mal. Guëa'në të limpi sin duldë dzë naguëdchini Dadë Jesucristo. ²⁴ Dios gudili lë'ë të parë gac të shmënë më. Adë rúnëdi'i më cambi shti'dzë më. Guldí më iurë rni'i më lu të; gunë më cumplir grë cusë rë'.

Ndë'ë gualú cartë shtë Pablo con tubi saludë

²⁵ Quëhuna ruëguë lu të bëchi la sahia, gulë guna'bë lu Dios por lë'ë na'a.

²⁶ Gulë bë'në saludar grë ra narialdí ldu'i diza'quë nga'li con tubi abrasë nacagshe'ldë na'a.

²⁷ Rna'ba lu të ziquë muzë shtë Jesucristo, bi'ldi cartë rë' lu grë ra shmënë Dadë Jesús narëta' nga'li.

²⁸ Rna'ba lu Dadë Jesucristo guëne'e më llëru'bë bendición parë lë'ë të. Zni gaquin. Amén.

Segundë cartë nabëquë'ë San Pablo lu ra Tesalonicenses

Bëquë'ë Pablo tubi cartë lu grupë narialdí ldu'i diza'quë guë'dchi Tesalónica

¹ Na Pablo con ra sa' hia'a, Silvano nu Timoteo, rquëa'a cartë rë' lu grupë nacanalde tëchi diza'quë shtë Jesús, ra naquëreldë guë'dchi Tesalónica. Dios Shtëada'a con Dadë Jesucristo gudili më lë'ë të parë gac të shmënë më. ² Rna'bë na'a lu Dios Padre nu lu Dadë Jesucristo gunë më llëru'bë favurë parë lë'ë të. Cuedchí ldu'u të nu guëne'e më grë cusë za'quë parë lë'ë të.

Gunë Dios juzguë lë'ë ra narunë duldë

³ Rnia'a lu të bëchi la sa' hia'a, de quë siemprë rna'bë na'a lu Dios nu rdë'ë na'a graci lu Dios por lë'ë të. Rdë'ë na'a graci lu më purquë ziaru'bë cariñi nanapë të con sa' të nu dzë con dzë tsaldíru'u ldu'u të diza'quë shtë Dadë Jesucristo. ⁴ Por ni rbedchí ldu'u na'a con lë'ë të nu cagni'i na'a lu ra grupë shtë shmënë Dios lla mudë bia'a ldu'u të lu ra nazunalde lë'ë të. Cagni'i na'a lu rall de quë su të firmë lu shnezë Dios masiá rzunaldë mënë lë'ë të. Tsagla'guë tsaldí ldu'u të de quë naza'quë na Dios, masiá quëhunë ra mënë cuntrë lë'ë të. ⁵ Por grë cusë durë narunë mënë cuntrë lë'ë të, rdë'ë na'a cuendë de quë caglia'a Dadë Dios runë tucarë tsuté të lugar catë rribë'a më. Iurë rzunaldë mënë lë'ë të, nahin tubi sëñi de quë justë na Dios nu gunë më juzguë grë mënë.

⁶ Siemprë runë më ra cusë za'quë. Runë tucarë guëshe'ldë më cashtigu guëc ra narzunaldë lë'ë të ⁷ perë cuedchí ldu'u hia'a dzë guëdchini Dadë Jesús de gube'e. Guëdchini më con ianglë pudërusë shtë më ⁸ nu con be'lë narru'u lu gui'i dushë. Guëdchini më parë guëdë'ë më cashtigu lë'ë ra nanadë guënëdi'i Dios nu guëshe'ldë më cashtigu guëc ra narzu'bë diáguëdi'i diza'quë shtë Dadë Jesús. ⁹ Guëzac zi më lë'ë rall la'ni gabildi catë nídi'i fin. Guënililú rall lu Dadë Jesús. Guënililú rall catë rribë'a Dios, catë nanú pudërë nu llni shtë më. ¹⁰ Gac ra cusë ni dzë guëdchini Dadë Jesús. Gunë më recibir hunurë shtë mënë nabëzuné Dios almë shtë rai'. Grë ra nabëzu'bë diaguë di'dzë shtë më, gunë rall alabar lë'ë më iurní. Guëni'i rall nabënë na më. Nu lë'ë të dzë ni, zuga'a të nga'li purquë gualdí ldu'u të diza'quë naguni'i na'a lu të.

¹¹ Por ni siemprë cagna'bë na'a lu Dios por lë'ë të de quë tsagla'guë gunë më cambi mudë nanabani të parë gunë tucarë cusë za'quë ziquë shmënë Dios. Pues guna'bë Dios lë'ë të parë gac të shmënë më. Cagna'bë na'a lu më gunë më cumplir ra cusë narac shtu'u të gunë më. Con pudërë shtë më gunë të cumplir dchi'ni shtë më naguzublú të purquë rialdí ldu'u të lë'ë më. ¹² Zni gunë të alabar lë'ë Dadë Jesús ziquë runë tucarë. Mizmë tiempë guëlua'a më lë'ë të lu Dios de quë na të më za'quë. Zni gaquin niétiquë purquë Dios nu Dadë Jesucristo rac shtu'u më lë'ë të nu quëhunë më llëru'bë favurë parë lë'ë të.

2

Nguiu nagadzë duldë la'ni ldú'ull

¹ Iurne' rquëa'a lu të shcuendë gac guëdchini Dadë Jesucristo de gube'e parë guëtëa më lë'ë hia'a lu gué'dchiliu nu guëquërëlda'a con lë'ë më. ² Quëhuna ruëguë lu të, bëchi la sa' hia'a, adë rac ldú'udi'i të nu adë rdzëbëdi'i ldu'u të de quë hia bëdchini Dadë Jesús, masiá rni'i ra mënë nahin verdá u rni'i rall nahin tubi di'dzë naguni'i Espíritu Santo lu rall. Talë rni'i rall de quë bë'në rall recibir tubi cartë nabëshe'ldë na'a narni'i zni, adë tsaldídi'i ldu'u të shti'dzë rall. ³ Adë guësá'nëdi'i të guësigué ra mënë lë'ë të purquë antsë guëdchini më, tsunë cusë gac cumplir. Tiempë ni zihani mënë guësá'në rall ldai' shtë Dios nu gunë rall cuntrë lë'ë më. Tiempë ni guëdchini tubi nguiu nagadzë grë clasë duldë la'ni ldú'ull, adë ni fin shtënell. ⁴ Gúnëll cuntrë ra dios shtë mënë nu sull lu grë

clasë cultë catë runë mënë adorar Dios de verdá. Guëshepi guiá'all mizmä lé'ëll nu tsutëll catë runë tucarë cuezë Dios nu guëni'll mizmä lé'ëll na Dios.

⁵ ¿Gu rëagná ldu'u të gunia'a lu të grë ra cusë rë' dzë guquërdënú na'a lë'ë të? ⁶ Nané të pë cusë rzu lu nguiu nagadzë grë clasë duldë la'ni ldú'ull, perë adë guëlua'alull lu ra mënë shtë guë'dchiliu hashtë tiempë nagunë Dios disponer. ⁷ Pues nané hia'a de quë zihani mënë adë rac shtú'udi'i rall lëy za'quë nanadápa'a iurne'. ⁸ Iurní nguiu nagadzë duldë la'ni ldú'ull guëlua'alull lu ra mënë lu guë'dchiliu, perë Dadë Jesús con tubi di'dzë naguëni'i më, quini më lé'ëll. Guënitilú më lé'ëll iurë guëdchini më con pudërë shtë më. ⁹ Lë'ë nguiu mal ni guëdchínill con pudërë shtë Satanás parë gúnëll zihani milagrë nu cusë nalá'adi'i guëná mënë. ¹⁰ Con zihani bishi guësiguëll lë'ë mënë nanadë rialdídi'i ldu'i diza'quë. Guëniti rall purquë adë nédi'i rall tsaldí ldu'u rall diza'quë parë gac salvar rall. ¹¹ Por ni Dios quëgsa'në më lë'ë rall parë tsaldí ldu'u rall bishi. ¹² Al fin grë ra nanadë gualdídi'i ldu'u diza'quë, ra nanapë gustë quëhunë duldë, gac condenar rall. Adë nídi'i fin parë lë'ë rall.

Dizdë principi gudili Dios lë'ë të

¹³ Perë rnia'a lu të bëchi la sa' hia'a, de quë siemprë rna'bë na'a lu Dios; rdë'ë na'a graci lu Dios por lë'ë të purquë Dadë Jesús rac shtú'ui' lë'ë të nu dizdë principi gulë Dios lë'ë të. Na të shini më por pudërë shtë Espíritu Santo purquë gualdí ldu'u të diza'quë. ¹⁴ Nu napë të shti'dzë më naguni'i na'a lu të parë tsuté të lugar catë rlua'a pudërë nu llni shtë Dadë Jesucristo. Parë ni guna'bë Dios lë'ë të.

¹⁵ Por ni gulë tsagla'guë firmë lu shnezë Dios nu gulë bëagná ldu'u të grë ra enseñansë naguni'i na'a lu të nu gulë bëagná ldu'u të ra enseñansë nabëquë'ë na'a la'ni cartë rë'. ¹⁶ Dios Padre Shtáda'a con Dadë Jesucristo, nalé rac shtu'u më lë'ë hia'a nu bëne'e më llëru'bë favurë parë lë'ë hia'a. Quëhunë më compa'ni lë'ë hia'a parë tsaldí ldu'u hia'a más nu parë gac bë'a hia'a de quë bë'në më salvar lë'ë hia'a lu cashtigu shtë më. ¹⁷ Rna'bë na'a lu më de quë gunë më compa'ni lë'ë të parë gapë të valurë nu fuersë parë gunë të shchi'ni më nu guëni'i të shti'dzë më lu ra mënë.

3

Gulë guna'bë lu Dios por lë'ë na'a

¹ Stubi cusë rnia'a lu të bëchi la sa' hia'a, gulë guna'bë lu Dios por lë'ë na'a parë más nasesë guërë'tsë diza'quë shtë Dadë Jesús lu ra më shtë guë'dchiliu. Gulë guna'bë lu Dios de quë gunë rall recibirin con gustë nu de quë tsaldí ldu'u rall diza'quë, igual cumë ziquë bë'në të recibirin. ² Gulë guna'bë lu Dios de quë gunë më librar lë'ë na'a guiá'a nguiu mal nu ra narunë cuntrë shchi'ni Dios. Pues lëdë grédi'i mënë rialdí ldu'u rall diza'quë narni'i na'a ³ perë nabënë na Dadë Jesús nu gunë më lo quë naguni'i më. Guldí më gunë më compa'ni lë'ë të parë gac të firmë lu shnezë më nu lë'ë më quëhapë më lë'ë të lu pudërë shtë mëdzabë. ⁴ Napë na'a confiansë lë'ë të purquë na të shmënë më, de quë quëhunë të ra cusë narnibë'a na'a gunë të. Nu tsagla'guë guëzu'bë diaguë të grë cusë ni. ⁵ Rna'bë na'a lu Dios gac bë'a të de quë rac shtu'u më lë'ë të. Rna'bë na'a gunë më compa'ni lë'ë të parë gapë të más pacënci masiá guëldënú mënë lë'ë të.

Runë tucarë grë mieti gunë rall dchi'ni

⁶ Rnibë'a na'a lu të bëchi la sa' hia'a, purquë na na'a muzë shtë Dadë Jesucristo de quë adë gunë të igual naquëhunë ra sa' të nanadë rac shtú'udi'i gunë dchi'ni. Nabëchi rall nu adë rúnëdi'i rall rëspëti enseñansë naguni'i na'a lu rall. ⁷ Bien nané të de quë runë tucarë grë të gunë të dchi'ni igual ziquë bédë'në na'a dchi'ni dzë guquërdë na'a con lë'ë të. ⁸ Gudilli na'a por grë cumidë nagudáu na'a. Dzë la gue'lë bédë'në na'a dchi'ni hashtë bédzaguë na'a parë adë ni tubi de lë'ë të adë guá'adi'i të nicidá shtënë na'a. ⁹ Bédë'në na'a dchi'ni parë bëlua'a na'a lë'ë të de quë nabënë na gunë mieti dchi'ni. Be'rquë niadchini

na'a lidchi të niadáu na'a sin quë adë niadíllidi'i na'a lu të purquë bëdapë na'a derechë parë niadë'në na'a ni. ¹⁰ Perë dzë gulezënú na'a lë'ë të, guni'i na'a lu të de quë sa' të nanadë rac shtú'udi'i gunë dchi'ni adë guëdë'ë të pë gaul. ¹¹ Pues rni'i mënë lu na'a de quë bëldá sa' të adë quëhúnëdi'i rall dchi'ni. Runë rall cupar lë'ë rall lu cusë nanadë rllu'idi'i. Riuté rall la'ni ra cusë naquëhunë mënë. ¹² Ziquë muzë shtë Dadë Jesús, rnibë'a na'a nu rni'inú na'a lu të, runë tucarë gunë ra nguiu ni shchi'ni rall parë gau rall. Adë tsutédi'i rall lidchi sa' rall parë quili rall pë gau rall.

¹³ Adë tsasháquëdi'i ldu'u të. Gulë tsagla'guë gunë të ra cusë za'quë delantë lu ra mënë. ¹⁴ Talë nanú tubi nguiu ladi të nanadë rzu'bë diáguëdi'i di'dzë rë' nacagshe'ldë na'a iurne', gulë guná chull. Adë guëtsá'guëdi'i të lë'ëll parë guëtú lull. ¹⁵ Gulë guc shtu'u lë'ëll nu gulë guni'inú lë'ëll ziquë bëchi sa' të, lédëdi'i ziquë tubi enemigu shtë të.

Ndë'ë gualú cartë shtë Pablo con tubi saludë

¹⁶ Siempre nadápa'a paz por Dadë Jesucristo; por ni rna'bë na'a lu më gunë më compañi parë cuedchí ldu'u të. Rac shtu'u na'a gapë të tubi vidë za'quë siempre ancalë nanú të, nu rac shtu'u na'a cuezënú Dadë Jesucristo lë'ë të, grë të.

¹⁷ Na Pablo gualú bëquëa'a cartë rë' lu të con tubi saludë parë grë të ziquë rquëa'a grë cartë narshe'lda parë gac bë'a të nahin tubi cartë nabëquëa'a. ¹⁸ Guëne'e Dadë Jesucristo llëru'bë bendición parë grë të. Amén.

Primerë cartë nabëquë'ë San Pablo lu Timoteo

Bëquë'ë Pablo cartë rë' lu Timoteo

¹ Na Pablo, nahia poshtë shtë Jesucristo por mandadë shtë Dios el quë nagunë salvar lë'ë hia'a. Bëshe'ldë Dadë Jesucristo na; na më el quë naguëne'e vidë sin fin juntë con lë'i'.
² Quëquëa'a cartë rë' lul, Timoteo, nal cumë ziquë shinia purquë gualdí ldu'ul Jesucristo iurë guni'inúa lë'ël diza'quë. Rac shtua'a gápël favurë shtë Dios, quë guëga'a ldu'u më lë'ël, quë rbedchí ldu'ul por pudërë shtë Dadë Dios con Jesucristo, Shláma'a.

Gulë gapë cuidadë por ldai' falsë

³ Antsë bëna incarguë lë'ël guëá'nël ciudá Efeso mientras tsahia regiuni Macedonia; gunia'a lul iurní de quë napë quë guë nibé'al mënë parë adë guëluá'adi'i rall stubi clasë ldai'.
⁴ Nu adë guëquë'ëdi'i rall listë llëduni ra lë shtë shtadë guë lú rall, nu adë gúnëdi'i rall cuendë di'dzë shtë nguiu bishi purquë fin shtë ra cusë ni nadë más rdildi di'dzë ra mënë. Adë runë rahin compañi parë guëdë'na'a cumplir lo quë narac shtu'u Dios. Sulë por fe gúnël cumplir voluntá shtë më. Grë ndë'ë quëhuna incarguë lul stubi vueltë.

⁵ Lo quë narac shtua'a gunë të, gac shtu'u të sa' të con guëdubínú ldu'u të sin mal llgabë, nu tsaldí ldu'u të Jesús de verdá. ⁶ Bëldá mënë nabësa'në lu nezë za'quë shtë Dios, guanaldë rall tëchi di'dzë nadë guëllu'í'idi'i. ⁷ Rac shtu'u rall gac rall mësë shtë lëy nabëquë'ë Moisés perë adë riasédi'i rall pë lo quë narni'i rall. Rac bé'adi'i rall pë runë cuntienë di'dzë narni'i rall con llëru'bë confiansë.

⁸ Rdë'ë hia'a cuendë de quë lëy na za'quë, sulë si talë guëlua'a hia'a de acuerdë según voluntá shtë Dios. ⁹ Rdë'ë hia'a cuendë de quë lëy adë rzúdi'i lu ra narunë bien purquë Dios bédë'ë lëy parë grë ra mënë mal con grë ra narzu'bë diáguëdi'i shti'dzë Dios, grëtë' ra narunë cuntrë Dios con ra nanapë duldë, grëtë' ra nadë runë rëspëti Dios con grë ra nadë nédí'i gunë cuendë shti'dzë më, grë ra narguini shtádi' nu ra narguini shní'ai', grëtë' ra narguini mënë gati mënë, ¹⁰ nu grë ra narquënú tse'lë sa'll, nu grë ra naná rquënú mizmé sa' nguiu, grë ra narbaa'në parë cu rall dumí, parë grë ra naná bishi ra, nu grë ra narunë jurar con bishi; por ra cusë ni rzu lëy shtë Dios. Nu lë'ë lëy rzu parë grë ra narunë cuntrë enseñansë za'quë. ¹¹ Ra enseñansë rë' nahin de acuerdë con diza'quë shtë Dios. Di'dzë ni rni'i de quë llëru'bë na pudërë shtë Dios. Mizmé lë'ë më bënë incarguë diza'quë ni guahia.

Rdë'ë Pablo graci lu më por favurë nabë'në më

¹² Quëgdë'ëhia graci lu Dadë Jesucristo, bëne'e më pudërë parë guadi'dza diza'quë purquë gualdí ldu'u më na ziquë tubi muzë nagunë cumplir voluntá shtë më. Gulë më na parë guna shchi'ni më. ¹³ Gulë më na aunquë antsë napa gustë guní'ihia didzabë guëc më, bëna cuntrë lë'ë më, gurushtíahia guëc më, perë bëga'a ldu'u më na purquë todavía adë gac bé'adia'a pë canihuna. Adë bédchínidi'i llni shtë Dios guëca. ¹⁴ Perë llëru'bë favurë napë më parë na; iurnë' rac shtua'a lë'ë më; rialdí ldua'a shti'dzë më. Grëhin ze'dë de Cristo Jesús purquë nahia unidë con lë'ë më.

¹⁵ Na ciertë nu grë mieti napë quë tsaldí ldu'u rall de quë Cristo Jesús bidë lu guë'dchiliu parë gunë më salvar grë ra nanapë duldë. Nu nahia primërë pecadurë entrë grë mieti. ¹⁶ Perë bëga'a ldu'u më na, sulë parë guëlua'a grë pacënci shtë më la'ni vidë shtëna. Guca primërë entrë grë ra pecadurë, perë lë'ë më gulë më na parë gaca tubi ejemplë lu grë ra natsaldí ldu'i lë'ë më të parë gapë rall vidë sin fin. ¹⁷ Por ni runë tucarë guëdë'ë mieti graci nu hunurë lu Rëy nanabani parë siemprë, el quë nadë rátidi'i, el quë nadë chu rnádi'i lúhi', parë lúniquë Dios verdadërë nanápëdi'i fin. Amén.

¹⁸ Timoteo, cagnia'a lul ziquë shinia, guagla'guë tsaldí ldú'ul lë'ë më con buen llgabë. Ra di'dzë naguni'i ra muzë shtë më iurë bën'ël recibir dchi'ni shtë më, gunë rahin compa'ni lé'ël iurne'. Guc tubi suldadë za'quë shtë Jesús. ¹⁹ Adë guësá'nëdi'il fe shtë'nël sino tsaldí ldú'ul lë'ë më más. Guagla'guë lu shnezë më con buen llgabë, pues bëldá mënë bëniti rall lu shnezë Jesús. Bëquë guia'a rall llni nabëdë'ë Dios. ²⁰ Zni guzac Himeneo nu Alejandro, lë'ë naná bëna intriegu lu Satanás të parë gac bë'a rall rqui'ni cuezë ra di'dzë dzabë narni'i rall cuntrë Dios.

2

Gulë guna'bë Dios por grë mënë

¹ Primeramëntë rac shtua'a gunë të ruëguë lu Dios, nu gulë guna'bë lu më, nu gulë guadi'dzë'nú lë'ë më, nu gulë bëdë'ë graci lu më por grëtë' ra mënë. ² Gulë guna'bë lu Dios por grë gubernë nu grëtë' autoridá të parë guédápa'a tubi vidë sin dishi'bi, nu parë guédé'na'a cumplir voluntá shtë më nu parë guédápa'a vidë naná de acuerdë con shti'dzë më. ³ Zndë'ë rac shtu'u Dios guédé'na'a cumplir naná correctë delantë lu më, el quë nagunë salvar lë'ë hia'a. ⁴ Rac shtu'u më grëtë' nguiu gac salvar nu rac shtu'u më grëtë' nguiu gac bë'a rall guadë naná verdá shtë më. ⁵ Nanú tubsë Dios nu nanú tubsë nazú guéláu entrë nguiu nu Dios; më ni rni'inú Dios por ra nguiu. Lé'i' na Dadë Jesucristo. Na më nguiu. ⁶ Jesucristo bë'në intriegu mizmë lé'i' lu galguti parë gudilli më duldë shtë hia'a con präci rënë shtëhi'. Iurë bë'në Dios disponer, bë'në më testificar por galguti shtë Jesús gunë më salvar lë'ë hia'a. ⁷ Gudili më na ziquë mensajërë nu poshtë shtë më, nu parë guëluá'ahia ra mënë nanádi'i më israelitë lla tsaldí ldu'u rall nu parë gac bë'a rall pë na verdá. Ruadi'dza verdá, lëdë bíshidi'i.

⁸ Por ni rnia'a lu të, rac shtua'a de quë guëdubi ladë guëna'bë ra mënë lu Dios, guëldisë rai' oraciuni lu Dios, perë sulë con ldu'u limpi sin ni tubi llanë, nilë dishi'bi. ⁹ Nu rac shtua'a de quë ra na'a gacu rai' shabë rai' ziquë runë tucarë, lédëdi'i con lujë. Gapë rai' rëspëti lu sa' rai'; adë guëz'é'di'i rai' begu con lujë u orë u guë'ë naná lasaquë zihani dumí. Gácudi'i rai' shabë nalasac zihani dumí nadë más parë guëná mënë lo quë nanapë rall. ¹⁰ Mejurë gacu ra na'a stubi lari naná obrë za'quë ziquë runë tucarë gunë mieti naná shmënë Jesús. ¹¹ Ra na'a napë quë guëac dchi parë guësë'dë rai' nu gac rai' obedientë. ¹² Adë rdé'ëdia'a sí guëlua'a ra na'a ra shmënë Dios, nilë rnibé'adi'i rai' nguiu sino guëac dchi ra na'a ¹³ purquë primërë bëntsa'u Dios lë'ë nguiu; despuësë bëntsa'u më lë'ë na'a. ¹⁴ Adë bësiguëdi'i mëdzabë lë'ë Adán sino Eva. Por naná guguë na'a iurní, gulaguë na'a la'ni duldë ¹⁵ perë gac salvar ra na'a iurë ralë ra shíni', si talë tsagla'guë tsaldí ldu'u rall shti'dzë më, si talë rac shtu'u rall Dios nu si talë quërelde rall bien lídchill, nu si talë adë gúnëdi'ill cumplir deseo mal nananú la'ni ldú'ull.

3

Ra naná encargadë con shchi'ni Dios

¹ Si talë tubi nguiu rac shtú'ull gápëll catë guë'nibé'ai' ziquë encargadë shtë los de más shmënë Dios, pues nahin tubi cusë za'quë lo quë narac shtu'u mënë ni. ² El quë nanapë carguë ni, rqui'ni guëbá'nill tubi vidë za'quë lu sa'll të parë ni tubi adë chu guë'ní'idi'i guëquëll. Napë quë gápëll mizmë lé'ëll de grë duldë; gápëll tubsë tsé'lëll. Gac mënë ni de buen llgabë; gáquëll më rëspëti. Gáquëll tubi narunë recibir visitë lídchill, nu gáquëll nasini parë guëluá'all los de más mënë. ³ Adë gúdi'ill zili vini; adë quíldi'ill dishi'bi, ni gáquëdi'ill narzebi ldu'u pë shtë mënë. Más bien gáquëll tubi nguiu nadu'u nu adë tildi dí'dzëdi'ill con sa'll; adë sébidi'i ldú'ull dumí. ⁴ Nu rqui'ni guë'nibé'all lídchill za'quë za'quë, nu shínill gapë rai' rëspëti lu shtadë rai'. ⁵ Si talë adë gáquëdi'i guë'nibé'all lídchill con shínill, ¿llallë gáquëll guë'nibé'all los de más naná grupë shtë shmënë Dios?

⁶ Lë'ë encargadë shtë shmënë Dios, adë gáqui' tubi më nanapë du'pë tiempë dizdë bé'ni' recibir Cristo Jesús, no sea quë ldáguëll la'ni mizmë condenación nagulaguë mëdzabë; guc shtú'ull gáquëll më ru'bë. ⁷ Nu rqui'ni tubi encargadë con shmënë më gáquëll rëspëti por los de más nanadë rialdídi'i ldu'i diza'quë, no sea guëldáguëll lu duldë nu ra sa'll guëni'i guëquëll. Ni na tubi trampë shtë Satanás.

Ra narunë compaňi ra encargadë con ra shmënë Dios

⁸ Zni zac, ra diáconos, ra narunë compaňi entrë ra shmënë Dios, gac rai' mënë rëspëti, mënë narunë cumplir shti'dzi', mënë nadë rzuu'dchidi'i nu adë rzëbidi'i ldu'u rai' dumí. ⁹ Napë quë gac ra mënë ni nguiu naná riasé bien diza'quë naná bëru'u lu llni iurne'. Gac rai' nguiu sin ni tubi engaňi la'ni ldú'i'. ¹⁰ Primëre gac probar ra mënë ni, si talë adë chu guëdchí'bëdi'i galquíá cuntrë nguiu ni. Hia guëná'zi rai' dchi'ni ziquë muzë shtë los de más shmënë Jesús. ¹¹ Mizmë zni ra tselë shtë diáconos gac rall mënë rëspëti; gáquëdi'i rall nachismë; gac rall ra naquëhunë cumplir shti'dzi'. Gac rai' na'a za'quë të tsaldí ldu'u sáhi' lë'ë rai'. ¹² Tubi diácono napë quë gápëll tubsë tsé'lëll, nu napë quë guënibé'ai' bien shíni' con grë shfamíli' ¹³ purquë ra narunë sirvë ziquë diáconos, si talë gunë rai' cumplir bien shchi'ni më, gunë rai' gan rëspëti nu confiansë shtë sa' rai'. Guadi'dzë rai' diza'quë shtë Cristo Jesús sin quë adë rdzëbëdi'i rai'.

Diza'quë shtë Dios

¹⁴ Rac shtua'a gue'dë guënahia lul lueguë, perë mientras quëquëa'a ra cusë rë'. ¹⁵ Si talë gac ldé'ëhia, gac bé'al lla runë tucarë guëquërdëll entrë los de más shmënë Jesús, quiere decir, entrë ra famili shtë Dios. Pues grupë shtë shmënë Dios na ziquë pilari narapë hiu'u. Na rall ziquë cimientë shtë hiu'u naná quëhapë verdá shtë Dios. ¹⁶ Llëru'bë na ra enseñansë nadápa'a. Bëlua'a më rahin; iurní rialdí ldu'u hia'a ndë'ë: Bëdchini Dios con cuerpë shtë nguiu, nu Espiritu Santo guní'i' tubldí na shcuendë më. Guná ra ianglë lu më. Ra mënë biadi'dzë rall diza'quë shtë më lu ra mënë guëdubi naciuni. Mënë gualdí ldu'u rall shti'dzë më, nu bë'në Dios recibir lé'i' lu gube'e stubi.

4

Ra narlua'a tëchi lu shti'dzë Dios

¹ Espiritu shtë Dios rni'i ldi de quë lúltimë tiempë bëldá mënë guës'a'në rall shti'dzë Dios. Tsanaldë rall tëchi ra espíritu mal narsiguë, nu tsaldí ldu'u rall stubi ldai' falsë naze'dë de mëdzabë. ² Guëqué diaguë rall di'dzë shtë ra mësë falsë naná ziquë guetë nadchi'bë lu dchi'li. Llgabë ra hiumbrë ni adë rínidi'i ra; nahin ziquë tubi cusë naná cuë gui'i con gui'bë ldë; hiadë rínidi'in. ³ Ra mënë ni nédí'i rall guëtsë'a mieti; nédí'i rall gau mënë belë; perë Dios bëntsa'u grëtë' dau ni. Na parë ra narialdí ldu'i lë'ë më gau rallin, nadë más guëdë'ë rall graci lu më. ⁴ Grëtë' nabëntsa'u Dios bien nahin. Ni tubi adë chu guëqué guiá'adi'in sino gulë bë'në recibirin. Gulë bëdë'ë graci lu më ⁵ purquë shti'dzë Dios runë ldai' grëtë' guëc dau iurë rná'ba'a lu më.

Tubi muzë za'quë shtë Jesucristo

⁶ Si talë quëgluá'al enseñansë rë' lu ra bëchi sa'l, iurní nal tubi muzë za'quë shtë Dadë Jesucristo, nu mizmë lé'ël tsagla'guë gac alimentárëll con shti'dzë Dios. Tsasël más ldai' za'quë narianaldëll tëchi'. ⁷ Adë rúnëdi'il cuendë ra enseñansë falsë, nilë cuendë falsë sino quë ziquë tubi narunë ejercici diari, bësdë shti'dzë Dios bien. ⁸ El quë narunë ejercici quëhúnëll provëchë por du'pë tiempë perë el quë narunë ejercici espiritual, el quë naquëhunë cumplir voluntá shtë Dios, quëhúnëll provëchë iurne' mientras quërdëll lu guë'dchiliu nu quëhúnëll provëchë parë tubi vidë naguëdchini

más despuësë. ⁹ Di'dzë ni na verdá nu runë tucarë grë mieti tsaldí ldu'u rallin. ¹⁰ Ze'dë guëdchini stubi vidë; por ni rdé'na'a dchi'ni; rdé'na'a fuersë purquë rialdí ldu'u hia'a shtí'dzi'; dzuléza'a Dios nanabani. Na më el quë nardë'ë vidë parë grë mieti perë másru'u gunë më salvar ra naná rialdí ldu'u shti'dzë më.

¹¹ Bëlua'a nu gunibë'a grëtë' enseñansë rë'. ¹² Gubani bien guëdubi tiempë të adë gúnëdi'i mënë desprëci lé'ël purquë nal sultërë, más bien gáquël tubi ejemplë lu grë ra narialdí ldu'i diza'quë. Gáquël ejemplë za'quë manërë naruadí'dzël nu por conductë shténël. Gáquël ejemplë lu sa'l con purë llgabë limpi. ¹³ Mientras lë'ë na guelda ngalli, guagla'guë bi'ldi ra Sagradas Escrituras lu ra mënë nu biadi'dzë lu rai' shti'dzë Dios. Nu bëtë'ë cunseju lu rai' lla runë tucarë guëquërelde rai'. ¹⁴ Siemprë bë'në dchi'ni con fuersë nu llni shtë Dios, cusë nabë'nël recibir iurë bédchi'bë guia'a ra më guani'si guëquël, iurë guni'i rai' cusë nagúnël.

¹⁵ Guagla'guë gúnël cumplir ra cusë rë' con guëdubinú ldú'ul parë gac bë'a mieti lla ziaqlá'guël másru'u delantë con lë'ë më. ¹⁶ Gupë cuidadë mizme lé'ël nu gupë cuidadë enseñansë naquëgluá'al, nu guagla'guë gáquël firmë lu shnezë më. Si talë quëhúnël zndë'ë, gúnël segurë salvaciuni shténël nu salvaciuni shtë ra narqué diaguë shti'dzël.

5

Conductë shtë Timoteo lu mënë

¹ Adë rní'idi'il guëc ra më guani'si naná encargadë con shchi'ni Dios, sino guni'inú lë'ë rai' con rëspëti ziquë ruadi'dzënu shtádël. Nu biadi'dzënu lë'ë ra nguiu de menos edá cumë si fuërë na rai' béchil. ² Bë'në tratë ra na'a gushë cumë ziquë mizme shní'al, nu ra na'a de menos edá, biadi'dzënu lë'ë rai' ziquë zánël. Gápël rëspëti parë lë'ë rai'.

³ Bë'në compa'ni ra viudë, perë sulë ra naná viudë nanadë nápëdi'i famili. ⁴ Si talë tubi viudë nápi' shíni' u shinillágui', ra shíni' napë quë tsasé rall runë tucarë gúnëll compa'ni ra shtádi' u shmámi'; zni quilli rall lo quë naze'bi rall. Ni na correctë gunë tubi shmënë Dios. Lu Dios na za'quin nu nahin voluntá shtë më. ⁵ Tubi viudë de verdá lu Dios, na el quë nanápëdi'i ni tubi shfamíli', nu tsagla'guë rialdí ldú'i' Dios, nu quëhúni' oraciuni dzë la gue'lë. Quëhúni' ruëguë lu Dios. ⁶ Perë lë'ë viudë nariagla'guë tēchi deseó mal nananú la'ni ldu'i, pues nall ziquë tēgulë aunquë nabánill. ⁷ Gunibë'a grë ndë'ë lu ra viudë të parë guëquërelde rall bien sin ni tubi faltë. Iurní nídí'i nicidá parë guëni'il guëc rai'. ⁸ Perë si talë tubi shmënë Dios nēdi'i gápëll shfamíllil u ra naquërelde'nu lídchill, pues hia bëquë guíá'all shti'dzë Dios; nall más peor quë tubi nadë rialdídi'i ldu'i Dios.

⁹ Lu listë shtë ra viudë, adë rquë'ēdi'il lë grë rall, sulë ra nanapë sesenta izë u más, ra nagupë tubsë tsé'li', ¹⁰ ra nabë'në obrë za'quë lu sáhi' ziquë ra nagupë bien shíni', ra nabë'në recibir visitë lídchi', ra nabë'në sirvë con galnadu'u ra shmënë Jesús, ra nabë'në compa'ni ra naquëhunë sufrir lu cusë dushë, ra nazianaldë tēchi ra cusë za'quë. Ra viudë ni na verdá. Runë tucarë gunë të compa'ni lë'ë rai'.

¹¹ Perë adë rquë'ēdi'il lu listë lë ra viudë lliguë purquë iurë ra deseó mal guëdchini stubi, rlua'a tēchi rai' lu Cristo nu rac shtu'u guëtsë'a rai' stubi. ¹² Pues iurní napë rai' faltë purquë adë bé'nēdi'i rai' cumplir primërë comprumisi shtë rai' con Dadë Jesús. ¹³ Más de ni, quëac rall nabëchi lu dchi'ni; ria rall hiu'u por hiu'u; lēdë niá'asēdi'i galnabëchi sino nu zac ruadi'dzë rall cusë adë guëllu'idi'i nu riuté rai' asuntë adë rúnēdi'i tucarë lë'ë rai'. ¹⁴ Por ni rnia'a, ra viudë lliguë guëtsë'a rai' stubi të gapë rai' shini rai'; guëribë'a rai' prupi shfamili rai' të parë adë guëdē'ēdi'i lugar guëdchi'bë Satanás galquiá cuntrë shmënë Dios. ¹⁵ Pues hia bëldá viudë bësa'në rall shnezë Jesús parë zianaldë rall tēchi Satanás.

¹⁶ Si talë tubi shmënë Dios, sea na'a u nguiu, nanú viudë entrë shfamíllil, runë tucarë lé'ëll gúnëll compa'ni viudë ni të parë nídí'i nicidá parë grupë shtë shmënë Dios gapë

rai' na'a ni, sino gunë rall compa'ni ra viudë de verdá, el quë nanápëdi'i famili nu adë pë nápëdi'i rai'.

¹⁷ Ra më guani'si, ra narnibë'a ra shmënë Dios, si talë quëhunë rai' bien, los de más mënë napë quë gunë rall rëspëti lë'ë rai' ziquë tubi muzë narunë tucarë chupë pagu. Rëspëti ni runë tucarë especialmente ra naruadi'dzë diza'quë nu el quë narlua'a shti'dzë Dios. ¹⁸ Pues Sagradas Escrituras rni'i: "Adë rgúdi'il guë'shu rua' ngunë naná rguitsë bë'dchi'", nu zac rni'in: "Ra narunë dchi'ni, nápëll derechë parë pagu shtë rall".

¹⁹ Adë rúnëdi'il cuendë grë ra naná rdchi'bë ra galquiá cuntrë ra më guani'si entrë ra shmënë Dios, sulë si nanú chupë u tsunë testigu, iurní sí, bë'në casë lë'ë rall. ²⁰ Perë ra naziagla'guë runë duldë, pues rqui'ni guëni'il guëc rall delantë lu grë ra shmënë Dios të parë los de más sa' rai', guëdë'lë rai' cuendë nadzë'bë na cashtigu shtë më. ²¹ Runa incarguë lë'ël delantë lu Dios nu Dadë Cristo Jesús nu delantë ra ianglë naquëbezënú Dios, de quë tsaglá'guëll tëchi ra rëglë rë'; bë'në juzguë bien; bë'në tratë igual grë sa'. ²² Adë riúbëdi'i ldú'ul parë guëdchi'bë guiá'al guëc ra mënë parë gunë rai' recibir carguë entrë los de más shmënë Dios. Adë gápëdi'il partë con duldë shtë stubi mënë sino gápëll mizmë lë'ël de grë duldë.

²³ Ziquë zihani vueltë rac llu'u lán'il, bii' du'pë vini, lëdë sulë nísëdi'i të parë guëac lán'il.

²⁴ Ra cusë mal naquëhunë bëldá nguui, lueguë rlua'ain; napë quë gac juzgar rall. Ra cusë mal naquëhunë sëbëldá nguui, naga'chi nahin iurne' perë napë quë guëru'uin lu llni. ²⁵ Igual na con cusë za'quë naquëhunë nguui. Bëldá vësë clarë rlua'a rahin lueguë; nanú adë rluá'adi'i rahin lueguë, perë adë nídi'i mudë guëa'në ra cusë ni naga'chi por llëduni tiempë.

6

¹ Grë ra naná bajo ordë shtë ra lamë, pues rqui'ni gapë rall llëru'bë rëspëti lu shlamë rall të parë adë chu guëni'idi'i mal cuntrë Dios shtë hia'a nu cuntrë diza'quë shtë Jesús.

² Si nanú ra naná bajo ordë shtë lamë naná rialdí ldu'i diza'quë, pues rqui'ni másru'u gapë muzë ni rëspëti lu lamë purquë nall shmënë Jesús. Runë tucarë lë'ë muzë gúnëll dchi'ni lu lamë purquë nall tubi sa' narunë recibir resultadë shtë dchi'ni naquëhunë muzë, nu rac shtu'u Dios lë'ë lamë ni. Bëlua'a di'dzë rë' lu rall nu guni'inú lu mënë cunseju rë'.

Ldai' za'quë parë guëquitë ldu'u mënë

³ Si talë chu quëglua'a stubi cusë falsë, cusë nanádi'i de acuerdë con enseñansë za'quë shtë Dadë Jesucristo, u si talë adë rialdídi'i ldú'ull diza'quë narni'i lla gunë mieti cumplir shti'dzë Dios, ⁴ pues nguui ni adë rac bë'adi'ill niétiquë; rac shtú'ull mizmë lë'ëll. Nanú deseo mal la'ni ldú'ull purquë nalë rac shtú'ull tildi dí'dzëll con sa'll. Rdildi dí'dzëll subrë pë runë cuntienë di'dzë. Hia de nga'li ze'dë ra cusë ziquë mbidi, dishi'bi, nu rushtiall lu sa'll, nu napë rall mal llgabë cuntrë sa' rall. ⁵ Rguili rall di'dzë con ra sa' rall. Na rall mënë nabëniti nezë za'quë shtë Dios. Adë guënédi'i rall verdá. Quëglua'a rall enseñansë shtë rall parë gunë rall gan dumí. Adë gápëdi'il tratë con mënë ni. ⁶ El quë naquëhunë cumplir shti'dzë Dios, adë pë rúnëdi'i faltë lë'ëll, por ni rquitë ldú'ull. ⁷ Pues sin quë ni tubi cusë bédchínia'a lu guë'dchiliu nu iurë gátia'a, guziá hia'a, adë chu bë guá'adi'i. ⁸ Si talë nápa'a naguëdáuha'a con shába'a, nadë más con ni cha guëquitë ldu'u hia'a. ⁹ Perë grë ra narac shtu'u gac ricu, runë rall duldë; rlaguë rall la'ni trampë shtë mëdzabë. Napë rall llgabë nadë guëllu'idi'i ni napë rall zihani deseo mal nanua'a lë'ë ra nguui lu cashtigu; rñiti rall nu rialú mënë ni parë siempërë. ¹⁰ Mënë rac shtu'u rall gapë rall dumí, perë amor shtë dumí na ziquë lu'chi shtë grëtë' clasë cusë mal. Pues por galërzebi ldu'u dumí, bëldá mënë bëniti rall lu shnezë Dios. Bësëdchini rall zihani dulurë mizmë lë'ë rall.

Tsagla'guë tsaldí ldú'ul Dios

¹¹ Lé'ël Timoteo, nguiu nagulé Dios, bëllu'në lu grë ra cusë rë'. Gáquël më za'quë lu Dios; guagla'guë nezë za'quë; tsaldí ldu'ul Dios; gac shtu'u sa'l; gáquël më pacënci lu sa'l nu gáquël më nadu'u. ¹² Ziquë tubi nguiu rdildi con fuersë lu deportë, zni runë tucárel. Bë'në segurë vidë eternë; parë ni guna'bë më lé'ël iurë bé'nël testificar lu zihani mënë blac rac shtú'ul lë'ë më. ¹³ Iurne' delantë lu Dios, el quë nardë'ë vidë parë grëtë' ra cusë, nu delantë lu Cristo Jesús, el quë nadë bëdzëbëdi'i lu Poncio Pilato sino guní'i' verdá lu Pilato, quëgnibë'ahia lé'ël, ¹⁴ bë'në cumplir diza'quë. Gapë mizmë lé'ël de grë cusë mal parë adë chu guëní'idi'i guëquël të adë chu guëní'idi'i cuntrë diza'quë por causë shtënë hashtë iurë guëabré Dadë Jesucristo stubi. ¹⁵ Iurë guëga'a iurë, Dios gunë më cumplir grëtë' ndë'ë. Benditë na më. Na më lúniquë Dios pudërusë narnibë'a. Na më Rëy naná lasac lu más quë los de más rëy. Na më Dadë naná lasac lu grë ra dadë shtë guë'dchiliu. ¹⁶ Na më lúniquë nadë rátidi'i. Quërelde më lu llni catë ni tubi adë chu riabí'guëdi'i. Ni tubi mënë adë chu guná lúhi' nu gáquëdi'i guená rall lu më. Shtënë më na grë hunurë nu dereché parë guënbë'a më parë siempërë. Amén.

¹⁷ Grë ra naná ricu lu guë'dchiliu rë', guni'inú lë'ë rall adë gunë narú'bëdi'i rall lu sa' rall, nilë parë tsaldídi'i ldu'u rall dumí nanapë rall purquë lëdë segurëdi'i na cusë ni. Sino gunibë'a lu rall tsaldí ldu'u rall Dios, më el quë rne'e grëtë' ra cusë hashtë de subrë parë guëquitë ldu'u hia'a. ¹⁸ Gunibë'a lu rall të parë gunë rall bien con dumí nanapë rall. Gac rall ricu lu Dios con dchi'ni za'quë naquëhunë rall. Runë tucaré gunë rall ayudë con guëdubinú ldu'u rall ca'a ra mënë nanapë nicidá. Adë gáquëdi'i rall nadzabë sino më za'quë. ¹⁹ Zni gunë rall të parë gapë rall tesurë verdadërë naná ziquë cimientë shtë hiu'u narialúdi'i parë tiempë naze'dë.

Fin shtë cartë

²⁰ Timoteo, gupë ra enseñansë shtë Jesús nagunia'a lul; adë riutëdi'il lu ra shti'dzë mësë falsë. Ruadi'dzë rall cusë naná guëllu'idi'i. Adë rdildi dí'dzëdi'il con shti'dzë rall naná falsë aunquë rni'i rall na rahin di'dzë narac bë'a grë mënë. ²¹ Bëldá mënë guanaldë tëchi ra enseñansë shtë rall nu bëniti rall shnezë Dios.

Favurë shtë Dios guëa'nin con lé'ël. Amén.

Segundë cartë nabëquë'ë San Pablo lu Timoteo

Bëquë'ë Pablo cartë rë' lu Timoteo

¹ Na Pablo, nahia poshtë shtë Jesucristo. Bëshe'ldë Dios na purquë guni'li ldu'u më más antsë gunë më salvar mënë. Bë'në më prometer gunë më salvar el quë naná unidë con Cristo Jesús. ² Quëquëa'a cartë rë' lul, Timoteo; nal ziquë shinia; rac shtua'a lë'ël; rac shtua'a guëdë'ë Dadë Dios nu Cristo Jesús Shláma'a, zihani favurë nu rac shtua'a cuedchí ldú'ul, nu rac shtua'a guëga'a ldu'u më lë'ël.

³ Siemprë rëagná ldua'a lë'ël mientras rna'ba lu Dios. Quëgdë'ëhia graci lu më, el quë naquëhuna sirvë lúhi' con llni nananú la'ni guëca, igual ziquë shtadë guëluhia bë'në rai' sirvë lu më. ⁴ Rëagná ldua'a bí'nil iurë bëseana lë'ël. Pues iurne' nalé rac shtua'a dzë la gue'lë guënahia lul parë quëquitë ldua'a. ⁵ Nu rëagná ldua'a lla rialdí ldú'ul Dios de verdá. Primëre shmámël, Loida nu shní'al, Eunice, gualdí ldu'u rai' shti'dzë më; iurní nasegura lë'ël nápël mizmë fe quë lë'ë rai'.

⁶ Por ni cagnia'a lul de quë tsagla'guë gúnël usar pudërë nabëne'e Dios parë lë'ël iurë bédchi'bë guahia guëquël. ⁷ Pues por lë'ë Espíritu nabëne'e Dios, adë rdzëbëdi'i hia'a lu ra mënë, sino rac guëdë'na'a cuendë guadë naná bien nu guadë naná mal. Nu rac shtu'u hia'a sa' hia'a, nu quëápa'a mizmë lë'ë hia'a de cusë mal. ⁸ Adë rtúdi'i lul parë guëní'il nal shmënë Dadë Jesucristo nu nilë adë rtúdi'i lul de na por nanúa prësi purquë nahia shmënë më. Gáquël dispuestë parë sac zil por diza'quë. Gunë më compa'ni lë'ël con pudërë shtë më. ⁹ Bë'në më salvar lë'ë hia'a nu guna'bë më lë'ë hia'a parë shchi'ni santu shtë më. Bë'në mëhin, lédëdi'i purquë bédë'na'a cusë za'quë, sino sulë purquë ni na voluntá shtë më nu nahin por ra favurë nabë'në më parë mënë naná unidë con Cristo Jesús. Gulé Dios lë'ë hia'a dizdë antsë lë'ë guë'dchiliu cueshtë, ¹⁰ perë bëlua'a më amor nanapë më parë lë'ë hia'a iurë bëshe'ldë më Cristo Jesús, Salvador shtë hia'a lu guë'dchiliu. Lë'i' bédë'ëi' fin grë ra pudërë shtë galguti. Nu por diza'quë nápa'a llni; iurne' riasë hia'a nezë catë guëbánia'a parë siemprë.

¹¹ Dios gulé lë'ë na parë guëní'ihia diza'quë nu bëshe'ldë më na cumë poshtë shtë më parë guëluá'ahia ra më nanádi'i mënë israelitë. ¹² Por ni rzac zia lu grëtë' ra cusë rë', perë adë rtúdi'i lua purquë rac bé'ahia el quë narialdí ldua'a. Nu napa confiansë lë'ë më napë më pudërë parë adë tsalúdi'i niétiquë lo quë nabëna incarguë gapë më. Gapë mëhin hashtë lë'ë dzë guëdchini më stubi.

¹³ Guagla'guë tēchi ra enseñansë za'quë rë', lo quë nabëluá'ahia nu guagla'guë tsaldí ldú'ul shti'dzë Dios nu gac shtu'u sa'l purquë unidë nal con Cristo Jesús. ¹⁴ Gupë verdá shtë Dios ziquë tubi tesurë. Lë'ë Espíritu Santo bë'në më incarguë di'dzë ni guiá'al. Lë'i' quëbezënúhi' lë'ë hia'a.

¹⁵ Hia nanël ra naquërelde Asia, bësa'në rall na, cumë Figelo nu Hermógenes. ¹⁶ Lë'ë Dadë guëga'a ldú'i' famili shtë Onesíforo purquë lë'ëll zihani vësë bë'nëll compa'ni na, nu bësequitë ldú'ull na; adë bëtúdi'i lull de quë nanúa prësi. ¹⁷ Iurë bédchínill hashtë Roma, adë bësa'nëdi' gudíll na, nu bédzëlëll na. ¹⁸ Rac shtua'a lë'ë Dadë Dios guëga'a ldú'i' Onesíforo guëlladchi con Jesús iurë guëabré më stubi. Pues nanël lla bë'nëll sirvë na iurë nanúa Efeso.

2

Muzë za'quë shtë Jesucristo

¹ Lë'ël Timoteo, guagla'guë bë'në recibir fuersë nu bendición nadápa'a purquë unidë na hia'a con Cristo Jesús. ² Lo quë nabínill iurë bëluá'ahia diza'quë lu zihani mënë, bëlua'a

ra enseñansë ni lu ra stubi mënë, lu nguui nagunë cumplir diza'quë, ra naná rac guëlua'a enseñansë ni lu sa' rai'.

³ Ziquë tubi suldadë za'quë shtë Jesucristo gua'a ldú'ul grë cusë dushë. ⁴ Ni tubi suldadë naná listë parë tildinull enemigu, riutëll asuntë shtë guédchiliu purquë rni'i ldú'ull gúnëll cumplir ordë shtë narnibë'a lé'ëll. ⁵ Mizmë manërë ni el quë narllu'në carrërë, adë gúnëdi'ill recibir premi si talë adë rllú'nëdi'ill de acuerdë con ra rëglë. ⁶ El quë narunë dchi'ni lachi, nápëll derechë cá'all primërë tubi partë shtë cusechë. ⁷ Bë'në llgabë lo quë narnia'a. Lë'ë Dadë guëlua'a më lé'ël parë tsasël grëtë' ndë'ë.

⁸ Bëagná ldú'ul, Jesucristo guashtë më ladi ra tëgulë. Guc më llëbni rëy David. Di'dzë ni na diza'quë narni'ihia lu ra mënë. ⁹ Por diza'quë rë' rzunaldë mënë na hashtë nali'bia con cadënë ziquë tubi narguini mënë, perë nídi'i mudë guëldi'bi mënë shti'dzë Dios. ¹⁰ Por ni napa pacënci lu cusë mal parë bien shtë ra nagulé Dios të parë gac salvar rall nu guëquërelde rall lu llni nu gluri shtë Cristo Jesús parë siempër.

¹¹ Verdá na di'dzë rë':

Si talë gútia'a con lë'ë më, guëbânia'a con lë'ë më.

¹² Si talë sac zi hia'a lu cusë mal por lë'ë më, súba'a catë rnibë'a më.

Si talë guëqué guiá'a hia'a lë'ë më, lë'ë më guëqué guiá'ai' lë'ë hia'a.

¹³ Si talë guëlua'a técha'a lúhi', lë'ë më gunë më cumplir shti'dzë më, purquë lë'ë më napë quë gunë më cumplir shti'dzi'.

Adë gúnëdi'i më cambi shti'dzi'.

El quë narunë shchi'ni Dios

¹⁴ Bëlua'a ra mënë të adë réa'ldëdi'i ldu'u rall, nu gunibë'a lë'ë rall ziquë mizmë Dadë niani'inú lë'ë rall de quë guësa'në rall galërchupë di'dzë lul sa' rall purquë rialú pacënci entrë ra nabini di'dzë ni; nídi'i provëchë con ra di'dzë ni. ¹⁵ Bëdë'ë guëdubi fuersë të parë gáquël tubi muzë narsëquitë ldu'u Dios; lu më quëhúnëll dchi'ni. Por ni bëlua'a shti'dzë Dios tubldí lu ra mënë parë adë rtúdi'i lul delantë lu më. ¹⁶ Bëzalú grë di'dzë nadë guëllu'idi'i con grë di'dzë nanápëdi'i provëchë. Grë ra naruadi'dzë zni, mizmë lë'ë rall rlaguë rall másru'u la'ni cusë mal. ¹⁷ Enseñansë shtë rall rrë'tsin ziquë tubi galguidzë dushë nadë chu rnádi'i. Zni guzac con Himeneo nu Fileto. ¹⁸ Bësa'në rall diza'quë; rni'i rall de quë hia bëcua'ni Dios ra tëgulë nu de quë adë guëabrídi'i guëbani ra tëgulë stubi. Hia lë'ë rall quëgsiguë guëc ra mënë hashtë hia bëazë guetë bëldá mënë shnezë Dios. ¹⁹ Perë Dios bëzu'bë më ziquë tubi cimientë firmë nanapë tubi letrërë narni'i: “Runguë bë'a Dios grëtë' naná shini më”, nu rni'i: “Grëtë' el quë narianaldë tëchi Cristo, grë mënë ni runë tucarë guësa'në rall nezë mal”.

²⁰ La'ni hiu'u shtë mënë nanú trashtë nanactsa'u orë nu bédchichi, también nanú trashtë nanactsa'u hiaguë u benë. Bëldá trashtë runë sirvë parë cusë especial; stubi tantë runë sirvë parë cualquier dchi'ni. ²¹ Ziquë ni na ra nguui; si talë tubi nguui guësá'nëll ra cusë mal, iurní nall ziquë tubi trashtë especial parë nashtë'në hiu'u; gáquëll muzë nagulé Dadë parë gúnëll dchi'ni shtë më. Gac nguui ni preparadë parë grë dchi'ni za'quë shtë më.

²² Bëllu'në de grë deseó mal nananú la'ni ra ldu'u sultërë nu guagla'guë nezë za'quë; tsaldí ldu'u Dios, gac shtu'u sa'l, nu adë riádi'i ldú'ul por cusë shtë guédchiliu. Bë'në grëtë' ndë'ë juntë con los de más nanapë ldu'u limpi nu rna'bë rall lu Dios. ²³ Adë rúnëdi'il cuendë gardildi di'dzë mënë. Nanël fin shtë cusë ni na dishi'bi. ²⁴ Tubi muzë shtë Dadë napë quë guëbanill bien sin dishi'bi; gáqui' tubi më za'quë, tubi narac guëlua'a shti'dzë Dios; guëluá'ai' con pacënci. ²⁵ Gáqui' tubi narac guëni'inúhi' mënë con galnadu'u. Quëbézi' de quë Dios gunë më cambi vidë shtë ra mënë nanadë rzu'bë diáguëdi'i shti'dzë më, guëabrí ldu'u mënë lu Dios nu tsasé rall verdá shtë më. ²⁶ Manërë ni guëru'u rall lu trampë shtë mëdzabë parë gunë rall voluntá shtë Dios. Bëlá më lë'ë rall; napë rall libertá parë gunë rall sirvë lu më.

3

Lla guëquërelde mënë lúltimë tiempë

¹ Gac bé'al de quë ra lúltimë tiempë guëdchini ra dzë namás naganë, dzë shtë galërzac zi. ² Ra mënë dzë ni gac shtu'u rall mizmé lë'ë rall. Gac shtu'u rall dumí. Runë nachini rall. Runë naru'bë rall lu sa' rall. Rna zá'quëdi'i rall sa' rall. Guëni'i rall cuntrë Dios. Adë guëzu'bë diáguëdi'i rall shti'dzë shtadë rall. Gac rall mënë nardé'ëdi'i graci lu Dios. Nápëdi'i rall rëspëti parë cusë santu. ³ Adë rúnëdi'i rall rëspëti lu sa' rall. Adë gúnëdi'i rall cumplir shti'dzë rall. Adë gápëdi'i rall cariñi sa' rall sino guëni'i guidzë rall guëc sa' rall. Gunë rall intriegu mizmé lë'ë rall lu duldë. Adë guëgá'adi'i ldu'u rall sa' rall, sino quëhunë nalaa'dchi rall. Guená tushë rall lu ra mënë za'quë. ⁴ Gunë rall traicionar sa' rall. Gunë rall cumplir mal deseo nananú la'ni ldu'u rall. Rdë'ë rall lugar rdchini llañë la'ni ldu'u rall. Guëni'i rall sulë lë'ë rall lasac rall. Gac shtu'u rall más ra cusë shtë gué'dchiliu, lëdë Diósëdi'i. ⁵ Mënë ni tsagla'guë ria rall iádu'u, perë mizmé tiempë adë rsá'nëdi'i gac cambi vidë shtë rall por pudërë shtë diza'quë.

Bëlua'a tëchi mënë ni lu shti'dzë Dios. ⁶ Entrë ladi ra mënë ni nanú ra natsuté hiu'u catë quërelde na'a. Rsiquë rall ra na'a naná du'pë shgábi' nu napë rall zihani duldë. Ra na'a ni rianaldë tëchi ra deseo mal nananú la'ni ldu'u rall. ⁷ Rini rall cualquier enseñansë narni'i mënë perë nunquë gac riasédi'i rall verdá shtë Dios. ⁸ Ziquë guzac dzë guëquërelde Janes nu Jambres, ra naná bë'në cuntrë Moisés, zni zac na mënë ni; gunë rall cuntrë diza'quë shtë Dios. Napë rall llgabë mal. Nápëdi'i rall fe, por ni lasáquëdi'i rall parë Dios. ⁹ Perë adë guëru'u shnezë lo quë naquëhunë rall purquë tubi dzë ra mënë guëdë'ë rall cuendë de quë tuntë na rall ziquë guc con Janes nu Jambres.

Pablo bë'në incarguë lu Timoteo ldai' za'quë

¹⁰ Perë lé'ël, bien guanaldë tëchi ra enseñansë nabëluá'ahia lul. Gunal conductë shtëna. Nanël rialdí ldua'a Dios. Nanël pacënci nahia. Nanël rac shtua'a grë sahia. Gunal lla bia'a ldua'a lu ra cusë durë nabë'në mënë cuntrë na. Adë riasháquëdi'i ldua'a con galtuntë shtë bëchi sahia. ¹¹ Nanël lla bëzac zi mënë na nu lla bëna sufrir por shti'dzë Jesús. Hia bínil pë guzaca guë'dchi Antioquía, Iconio, nu Listra. Nanël zihani vuelte guzunaldë mënë na, perë todavía nabania; bëlá Dadë Jesús na lu grë cusë mal. ¹² Pues guldía grëtë' ra nanabani de acuerdë con voluntá shtë Dios, napë quë gunë rall sufrir; guëzac zi rall, ¹³ perë ra mënë mal con grë ra mësë falsë, más mal tsaglá'guëru'u rall. Rsiquë rall sa' rall nu lë'ë rall guc rall narguguë.

¹⁴ Perë lé'ël Timoteo, gáquël firmë lu enseñansë nabësé'dël. Gualdí ldú'ul ra ldai' ni con guëdubinú ldú'ul. Nanël chu guc mësë shtënël, el quë nabëlua'a lé'ël. ¹⁵ Nanël dizdë gúquël llguë'në ra Sagradas Escrituras nanapë pudërë parë guëlua'ain lé'ël lla gac salvárël por fe en Cristo Jesús. ¹⁶ Grë ra di'dzë naqué la'ni Sagradas Escrituras naescritin purquë bësé Espíritu Santu shtë Dios lë'ë ra nabëquë'ë shti'dzë më. Rllui'i rahin parë guësé'da'a luhin. Rllui'i rahin parë guëni'inuhin lë'ë hia'a. Runin corregir lë'ë hia'a; culdí rahin lë'ë hia'a tubi nezë catë nápa'a vidë tubldí ¹⁷ tã parë grë ra narialdí ldu'i Dios gac rall preparadë; gac gunë rall grë cusë narac shtu'u Dios.

4

¹ Quëhuna incarguë lé'ël delantë lu Dios nu Cristo Jesús, Shláma'a el quë naguëabré parë gúni' juzgar grë mënë, ra nanabani nu zac ra naná guti. Lë'ë më guëni'bë'a më ziquë rëy iurní. ² Quëhuna incarguë lé'ël delantë lu më de quë guadí'dzël diza'quë guëdubi tiempë, iurë rzac zi mënë lé'ël nu tiempë adë rzac zídí'i rall lé'ël. Guadi'dzënú ra mënë nanadë rialdídi'i ldu'i shti'dzë Dios. Guni'i guëc rall por mal naquëhunë rall. Bëdë'ë cunseju ra narunë faltë riasé rall. Lé'ël gáquël muestrë shtë pacënci. Tsagla'guë bëlua'a con enseñansë shtë më ³ purquë guëdchini tiempë hia ra mënë adë guëzu'bë diáguëdi'i rall enseñansë za'quë perë más tsanáldëru'u rall tëchi llgabë mal shtë rall. Quili rall mësë

zihani naguëlua'a ra enseñansë narac shtu'u guini rall. ⁴ Ra mënë ni guëlua'a tëchi rall lu ra diza'quë nu tsanaldë rall tëchi ra cuendë bishi; más gunë rall cuendë ra enseñansë falsë. ⁵ Perë lë'ël, gáquël më pacënci guëdubi tiempë; gua'a ldú'ul iurë rzac zi mënë lë'ël. Guná lla na conductë shténël lu sa'l. Guadi'dzë diza'quë lu ra mënë ziquë muzë shtë Dios. Bë'në cumplir shchí'níl nabëne'e Dios parë gúnël.

⁶ Vidë shtë na hia mërë tsalú ziquë ofrendë lu Dios; hia ziagdchini iurë parë gatia. ⁷ Ziquë tubi narllu'në lu carrërë, bëllu'na bien. Ziquë suldadë za'quë bëna cumplir. Bëna gan; guanalda shnezë Dios hashtë ne'. ⁸ Más delantë quëbeza premi ziquë tubi corunë naguëne'e Dios purquë tubldí na shcuenda lu më; bëna bien. Guëzëlaa'dchi më premi ni iurë guëabrí më stubi. Na më juësi za'quë. Lëdë niá'asëdi'i na guëne'e më premi dzë ni, perë nu zac grë ra naná rac shtu'u guëná lúhi'.

Cunseju shtë Pablo parë Timoteo

⁹ Bësiubë parë gue'dë guënal na. ¹⁰ Pues lë'ë Demas bësá'nëll na; más rac shtú'ull ra cusë shtë guë'dchiliu rë'. Hia lë'ëll zia'all Tesalónica. Crescente zia'a regiuni shtë Galacia. Tito zia'a Dalmacia. ¹¹ Sulë Lucas quëreldënúa ndë'ë. Bia'a Marcos të parë gue'dënul lë'ëll ndë'ë të gúnëll dchi'ni shtë Dios juntë con na. ¹² Bëshe'lda lë'ë Tíquico ciudá Efeso. ¹³ Iurë guídël, bia'a lari capë nabësëana Troas lidchi Carpo. Nu zac bia'a ra librë nu ra Sagradas Escrituras. ¹⁴ Alejandro lë'ë rrërë, nalé mal bé'nëll cuntrë na; lë'ë Dadë quilli según lo quë nabë'nëll. ¹⁵ Gupë lë'ël de nguiu ni purquë nalé bé'nëll cuntrë diza'quë naruadí'dza'a.

¹⁶ Iurë guahia primërë vësë parë guna defender na lu gobiernë, ni tubi adë chu bë'në compaňi na; grëtë' rall bësa'në rall na. Rna'ba lu Dios de quë adë gúnëdi'i më juzguë lë'ë rall por lo quë nabë'në rall. ¹⁷ Perë lë'ë Dadë bé'ni' compaňi na dzë ni nu bëne'e më fuersë parë biadi'dza lu mënë grë diza'quë të parë gac bë'a ra më nanádi'i më israelitë, guini rall diza'quë. Zni bëlá më na lu galguti ziquë lu ma dushë. ¹⁸ Zac guëlá më na lu cusë mal nu gupë më na parë tsutéa lugar catë rnibë'a më ziquë rëy. Rac shtua'a gunë mieti alabar lë'ë më guëdubi tiempë sin fin. Amén.

Saludë narialú cartë rë'

¹⁹ Bë'në saludar Prisca nu Aquila con shfamili Onesíforo. ²⁰ Bëa'në Erasto guë'dchi Corinto. Bësëana lë'ë Trófimo guë'dchi Mileto; rac llú'ull. ²¹ Guni'i ldú'ul parë guëdchíníl antsë lë'ë tiempë naldë guëga'a. Eubulo, Pudente, Lino, nu Claudia, nu grë ra shmënë Dios, rshe'ldë rai' saludë parë lë'ël.

²² Rac shtua'a lë'ë Dadë Jesucristo cuezënúhi' lë'ël nu cagna'ba lu Dios gapë të favurë shtë më. Amén.

Cartë nabëquë'ë San Pablo lu Tito

Cartë nabëshe'ldë Pablo lu Tito

¹ Na Pablo, nahia tubi muzë shtë Dios nu nahia muzë shtë Jesucristo parë guadi'dza lu ra nagulé Dios parë tsaldí ldu'u rai' más nu parë gac bë'a rai' shti'dzë më naná de acuerdë con tubi vidë santu. ² Ruadi'dza lu rai' purquë dzuléza'a guëquërelëdënu hia'a lë'ë më parë siemprë. Dios bë'në prometer vidë eternë antsë cueshtë guédchiliu, nu Dios adë rguguédi'i'. ³ Iurë bëga'a tiempë nabë'në Dios disponer, bëlua'a më voluntá shtë më por diza'quë shtë më; bëru'uhin lu llni lo quë nangunë më por diza'quë shtë më. Bë'në më incarguë guiahia diza'quë ni según mandadë shtë Dadë Dios, el quë nangunë salvar lë'ë hia'a. ⁴ Quëquëa'a cartë rë' lu Tito; nal ziquë shinia purquë nápël mizme fe quë na. Rac shtua'a gunë ldai' më guëquël, nu guëga'a ldu'u më lë'ël, nu cuedchí ldú'ul por pudërë shtë Dios, Shtáda'a, nu por Cristo Jesús, Salvador shtë hia'a.

Dchi'ni nabë'në Tito regiuni Creta

⁵ Na bësëana lë'ël dani la'ni nisëdu'u. Dani ni lë Creta; bësëana lë'ël parë gúnël rëglë grë lo quë narunë faltë, nu parë gúnël nombrar më gushë ziquë cabësë shtë iádu'u cadë guë'dchi catë nanú shmënë Dios. ⁶ Gunibé'ahia lë'ël gulël ra nguii za'quë, ra ni tubi chu quëgní'idi'i guëc rai', nguii nanapë tubsë tsé'li', ra nguii ra shini rai' rialdí ldu'u rall Jesús, nu los de más mënë rni'i rall shini nguii ni mënë za'quë na rall, lédëdi'i shini nabani mal sin rëspëti. ⁷ Pues el quë nanapë carguë shchi'ni Dios, nall muzë shtë Dios; napë quë gáqui' më za'quë, adë gáquëdi'i mënë mal, nilë adë gáquëdi'i nguii narldë nasesë lu sa'll, nilë tubi narzuu'dchi, nilë tubi narguili dishi'bi, nilë el quë narzebi ldu'u dumí, ⁸ sino gáqui' nguii narunë recibir naze'dë lídchi', nu gáqui' tubi nguii narunë bien, nu quëhúnëll rëspëti derechë shtë sa'll, nu quëápëll mizme lë'ëll de grë maldá; gúnëll cumplir mandamientë shtë Dios, nu guëquitë ldú'ull grë shti'dzë më. ⁹ Nguii ni napë quë tsaldí ldú'ull verdá shtë Dios con guëdubinú ldú'ull tal cumë ziquë bësë'dëll di'dzë ni të parë gac guëluá'all diza'quë lu stubi mënë të parë tsagla'guë tsanaldë rall shnezë Dios. Nu nguii naná encargadë con shchi'ni më, napë quë gáqui' tubi narac ruadi'dzë bien lu ra enemigu shtë diza'quë. ¹⁰ Pues cantidá mënë mal rzu'bë diáguëdi'i rall shti'dzë më; ruadi'dzë rall cusë tuntë; rsigué rall mënë con enseñansë shtë rall. Zihani mënë ni rianaldë tēchi ra costumbrë shtë nariuguë tubi partë delicadë shtë ra llguë'në. ¹¹ Rqui'ni guë'au rua' rall purquë rsigué rall hashtë grë ra naná tubi famili, tsaldí ldu'u rall enseñansë falsë naquëglua'a mënë ni sulë parë gunë rall gan dumí.

¹² Guc tubi mësë më Creta; guní'ill shcuendë mizme më lãdzëll: “Ra më cretense siemprë nabishi rall; na rall ziquë ma dushë; nalé rau sha'të rall nu nabëchi rall”. ¹³ Verdá guni'i mënë ni. Por ni guni'inú lë'ë rall të parë guëabré tsanaldë rall tēchi enseñansë shtë Cristo, ¹⁴ nu parë adë gúnëdi'i rall cuendë grë ra di'dzë falsë shtë më israelitë, nu adë gúnëdi'i rall cuendë ra mandadë shtë mënë narquë guia'a verdá shtë Dios.

¹⁵ Grë ra nanapë llgabë limpi, grëtë' ra cusë limpi nahin; perë parë lë'ë ra nadë rialdídi'i ldu'i nu ra nanapë mal llgabë, parë lë'ë rall grë cusë nádi'in limpi hashtë nilë shgabë rall nu la'ni ldu'u rall hia gullinin; ldu'u rall nu shgabë rall gadzë con duldë. ¹⁶ Rni'i rall de quë nané rall Dios, perë quëhunë rall negar lë'ë më por lo quë narunë rall. Adë rëuu'di'i ldu'u Dios por lo quë naquëhunë rall; nēdi'i rall gunë rall cumplir shti'dzë më; rllu'idi'i rall parë cusë za'quë shtë Dios.

¹ Lé'él Tito, bëlua'a lo quë naná de acuerdë con ldai' za'quë. ² Guni'i lu ra më gushë, gac rai' seri nu gapë rai' rëspëti nu gapë rai' el mizmë lë'ë rai', nu gac shtu'u rai' sa' rai'; gac rai' mënë narua'a ldu'u lu cusë durë nu gapë rai' pacënci. ³ Nu guni'i lu ra na'a gushë, lë'ë quë lë'ë rai' gapë rai' vidë santu lu Dios; adë guadí'dzëdi'i rai' chismë, nu adë gáquëdi'i rai' më narzuu'dchi, sino napë quë guëlua'a rai' cusë za'quë lu shfamíli'. ⁴ Zni guëlua'a rai' los de más ra na'a lliguë tē parë gac shtu'u rai' tse'lë rai' nu gac shtu'u rai' shini rai'. ⁵ Gac tubldí shcuendë rall nu gapë rall llgabë limpi. Gapë rall lidchi rall ziquë runë tucarë, nu guëzu'bë diaguë rall shti'dzë tsé'li' tē parë adë chu guëni'idi'i mal cuntrë diza'quë shtë Dios.

⁶ Nu zac guni'i lu ra nguii lliguë, gac rall më naquërelde bien lu sa' rall. ⁷ Nu mizmë lé'él gáquël muestrë lu ra sa'l manërë nanabánil. Gáquël mësë za'quë parë lë'ë rall; bëlua'a lë'ë rall con rëspëti sin ni tubi bishi. ⁸ Biadi'dzë lu rall de acuerdë con diza'quë shtë Dios tē parë adë chu guëni'idi'i na mal lo quë naruadí'dzël. Zni guëtú lu ra narunë cuntrë ra di'dzë shtë Dios. Hia parë guëni'i rall mal de lë'ë hia'a, adë gúnëdi'i rallin.

⁹ Guni'i lu ra narunë sirvë lu lamë tē parë guëzu'bë diaguë rall shti'dzë shlamë rall, nu gac shtu'u rall lamë sin guëni'idi'i rall cuntrë lë'ë lamë. ¹⁰ Adë cuánëdi'i rall, sino gac rall më za'quë lu lamë tē parë manërë naquërelde rall guëlua'a de quë ra enseñansë naze'dë de Dios nu Salvador shtë hia'a; nalé nasa'a nahin. ¹¹ Pues lë'ë favurë ru'bë nabë'në Dios parë mënë narëta' lu gué'dchiliu, hia bédchinin tē parë gac salvar grë clasë mënë. ¹² Quëglua'a më lë'ë hia'a de quë napë quë guësá'na'a nezë mal parë guëquérélda'a bien; quëglua'a më de quë napë quë gápa'a tubi vidë ldi, nu gápa'a vidë za'quë lu më, nu gápa'a mizmë lë'ë hia'a lu cusë mal. ¹³ Mientras cuéza'a iurë lë'ë Dadë Jesús guëabré stubi con pudërë nu llni; guëlua'alú më lu mënë stubi. Blac llëru'bë na pudërë shtë Dios nu Salvador shtë hia'a. ¹⁴ Bë'në më intriegu mizmë lé'i' lu galguti parë quílli' duldë nu gúni' librar lë'ë hia'a lu duldë tē parë guëzunë më ldu'u hia'a parë gáca'a limpi. Gulé më lë'ë hia'a parë mizmë lé'i' tē parë guëquitë ldu'u hia'a.

¹⁵ Bëlua'a grë di'dzë rë'. Tsagla'guë guni'inú ra mënë, nu bë'në corregir con pudërë nabëne'e Dios guiá'al. Gubani bien tē parë adë chu gúnëdi'i desprëci shti'dzël.

3

Lo quë narunë tucarë gunë ra shmënë Jesús

¹ Guni'i stubi lu ra narialdí ldu'i diza'quë, napë quë guëzu'bë diaguë rall ra narnibë'a nu ra autoridá, nu gac rall dispuestë gunë rall cualquier cusë za'quë. ² Guni'i lu ra mënë, adë guëni'idi'i rall cusë mal cuntrë sa' rall nu adë guëni'idi'i rall chupë tsunë di'dzë, sino gac rall nadu'u; gac rall më humildë nu gapë rall pacënci lu grë mënë.

³ Pues zac lë'ë hia'a antsë adë riasédi'i hia'a nu gubani hia'a lu ra cusë mal nu gúca'a mënë narac mañi lu sa' hia'a. Guc nambídi'a; rldénú hia'a cualquier mënë, nu bëldénú mënë lë'ë hia'a. Rna túsha'a lu sa' hia'a. ⁴ Perë iurë bëru'u lu llni lla rac shtu'u Dios lë'ë hia'a, nu blac naza'quë na më Salvador shtë hia'a, ⁵ bë'në më salvar lë'ë hia'a, lédëdi'i purquë bédé'na'a cumplir mandamientë shtë më, sino purquë sulë bëga'a ldu'u më lë'ë hia'a; nu bëzunë më almë shtë hia'a nu bëne'e më vidë cubi por pudërë shtë Espíritu Santo. Tsagla'guë guësédchini Espíritu Santo vidë cubi la'ni ldu'u hia'a tē parë gac cambi llgabë shtë hia'a. ⁶ Por Jesucristo, Salvador shtë hia'a, Dios bëshe'ldë Espíritu Santo parë cuezënuhi' lë'ë hia'a parë adë gúnëdi'i faltë pudërë ni tubi mumëntë ⁷ tē parë gáca'a shini më sin culpë lu më. Gaquin por tubi favurë nu por pudërë shtë Jesucristo, Salvador shtë hia'a, nu parë gáca'a shini më nanapë esperansë naná vidë sin fin naguëne'e më.

⁸ Ra di'dzë ni na verdá. Rac shtua'a guëni'irú'ul ra enseñansë ni lu ra mënë tē parë ra narialdí ldu'i Dios, guëni'i ldu'u rall gunë rall cusë za'quë. Ldai' rë' naza'quin nu napin provëchë parë mënë. ⁹ Perë bëlua'a téchil lu di'dzë dishi'bi nu ra cuendë shtë chu guc shtadë guëlu' mënë, nu asuntë catë ruadi'dzë mënë chupë tsunë di'dzë con catë nanú

mënë nardildi di'dzë pë runë cuntienë ra mandamientë purquë grë di'dzë ni nápëdi'i valurë nu rlluí'idi'in parë bien shtë mieti.

¹⁰ El quë narlua'a ldai' falsë nu quëgull divisioni entrë ra shmënë Dios, bë'në corregir lé'ëll chupë u tsunë vueltë; si adë rúnëdi'ill cuendë shtí'dzël, bégú lé'ëll entrë ladi të.

¹¹ Nguiu ni bënëitill lu shnezë Jesús. Nápëll duldë nu mizmë lé'ëll nanëll nacondenádëll.

Cunseju parë Tito

¹² Iurë guëdchini Artemas u Tíquico naguëshe'lda ndë, bë'në grë cusë parë gue'dë guënal na guë'dchi Nicópolis purquë rac shtua'a guëquërela guë'dchi ni tiempë naldë.

¹³ Bë'në grë cusë të gúnëll compaňi abogado Zenas nu Apolos parë adë gúnëdi'i faltë parë viajë shtë rai'. ¹⁴ Nu zac los de más bëchi sa' hia'a tsasé rai' de quë runë tucarë gunë rai' lo quë narac shtu'u Dios të parë gapë rai' narqui'ni rai' nu gunë rai' compaňi ra nanapë nicidá. Zni gac rall mëné ziquë plantë narne'e nashi za'quë.

Rialú cartë con tubi saludë

¹⁵ Grë ra naquëhunë compaňi na ndë'ë quëgshe'ldë rai' saludë lul, Tito. Bëdë'ë saludë shtë na'a lu grë ra narac shtu'u Jesús nu ra narac shtu'u lë'ë na'a.

Rac shtua'a gunë të recibir bendición shtë Dios. Amén.

Cartë nabëquë'ë San Pablo lu Filemón

Quëquë'ë Pablo cartë rë' lu Filemón

¹ Na Pablo nanúa prësi purquë rluá'ahia diza'quë shtë Cristo Jesús. Quëquëa'a cartë rë' juntë con Timoteo naná bëchi sa' hia'a. Quëquëa'a lul, Filemón, nal tubi narunë compaňi lë'ë na'a lu dchi'ni. Nalë rac shtu'u na'a lë'ël. ² Nu quëquëa'a cartë rë' lu grupë shtë shmënë Jesús nardëá lídchil nu quëquëa'a lu Apia, zanë na'a, nu Arquipo, el quë narunë compaňi lë'ë na'a lu dchi'ni. ³ Gulë bë'në recibir bendición nu gulë cuedchí ldu'u tē por Dios, Shtada'a, nu por Dadë Jesucristo, Shláma'a.

Amor nu fë shtë Filemón

⁴ Siemprë rdë'a graci lu Dios shtëna iurë rëagná ldua'a lë'ël, nu rna'ba lu Dios por lë'ël ⁵ purquë binia nalë rac shtú'ul Dadë Jesús nu nalë rialdí ldú'ul shti'dzë më nu rac shtú'ul grëtë' shmënë Dios. ⁶ Rna'ba lu Dios de quë guëdubi tiempë nanú lugar parë guadí'dzël diza'quë lu ra mënë. Nu rna'bë na'a lu më tē gac bé'al grë ra bendición nadápa'a purquë unidë na hia'a con Cristo Jesús. ⁷ Nalë bësëquitë ldú'ul na nu rac shtua'a guna sirvë lu Dadë Jesús más purquë nanëa de quë rac shtú'ul ra shmënë Jesús. Filemón bëcha, rquitë ldua'a purquë ra shmënë Jesús napë rall más ánimo parë ra cusë shtë Jesús por lo quë nabë'nël por lë'ë rai'.

Rna'bë Pablo tubi favurë lu Filemón

⁸ Por ni nu purquë nahia poshtë shtë Cristo, napa derechë parë guë nibë'ahia lë'ël lo quë narunë tucarë gúnë ⁹ perë mejurë quëhuna ruëguë lul purquë rac shtú'ul na nu rac shtua'a lë'ël. Na Pablo nahia më gushë, perë iurne' nanúa prësi purquë nahia shmënë Cristo Jesús. ¹⁰ Rna'ba tubi favurë lul parë Onésimo naná ziquë shinia; gúqui' shmënë Jesús mientras nanúa lachigui'bë.

¹¹ Antsë Onésimo gúquëll ziquë tubi muzë shtë'nël nadë rllu'í'di'i perë iurne' nádi'll zni; gúnëll cumplir narac shtú'ul nu zac lo quë narac shtua'a. ¹² Quëgshe'lda lë'i' lul; bë'në recibir lë'i' con bien purquë nalë rac shtua'a lë'ëll. ¹³ Rac shtua'a nëa'nënull na ndë'ë parë guëá'nëll shlugárëll. Gúni' sirvë mientras nanúa prësi purquë bëluá'ahia diza'quë. ¹⁴ Perë adë rac shtú'udia'a guna tubi cusë sin permisi shtë'nël tē parë lë'ë favurë nacagna'ba lul gúnëdi'ilin por la fuersë sino por voluntá shtë'nël. ¹⁵ Tal vez Onésimo bësá'nëll lë'ël por du'pë tiempë tē parë iurne' gúnëll recibir lë'i' lídchil parë siemprë. ¹⁶ Hia adë rëabrí'di'll ziquë muzë no más sino mejurë quë tubi muzë; bë'në recibir lë'i' ziquë tubi shmënë Jesús narac shtú'ul. Nalë rac shtua'a lë'i' perë lë'ël rac shtú'ul lë'ëll más, lëdë niá'asëdi'i ziquë muzë nabëabrí lídchil sino ziquë bëchil naná unidë con Dadë Jesucristo.

¹⁷ Ziquë nanëll quëhunënú hia'a shchi'ni më; bë'në recibir lë'ë Onésimo cumë ziquë mizmë na. ¹⁸ Si talë bë'nëll mal lul, u si talë nazë'bill dumí, guni'i lua blac dumí biá'all, guëguíllahin. ¹⁹ Na Pablo quëquëa'a cartë rë' con prupi guíahia; na guëguilla cuendë shtë Onésimo aunquë runë tucarë gúnëll cusë ru'bë parë na; nápël vidë eternë purquë biadi'dza lul diza'quë. ²⁰ Nia bëchi, bë'në favurë rë' parë na por amor shtë Dios. Bësëquitë ldua'a por amor nanápël parë Dadë Jesucristo.

²¹ Quëquëa'a lul purquë napa segurë de quë gúnëll cuendë shti'dza nu rac bé'ahia de quë gúnëll másru'u de lo quë narna'ba lul. ²² Mizmë tiempë bë'në preparar tubi quartë catë guëquërela purquë quëbeza gunë më lo quë naquëgna'bë tē lúhi'; gueldë guënahia lë'ë tē.

Rialú cartë rë' con tubi saludë

²³ Epafras quëgshé'ldëll saludë parë lë'ë të nu zac lé'ëll nanull lachigui'bë ndë'ë purquë rialdí ldú'ull diza'quë. ²⁴ Nu Marcos nu Aristarco, nu Demas con Lucas, quëgshë'ldë rai' saludë. Quëhunë rai' compañì na lu shchi'ni Jesús.

²⁵ Rac shtua'a de quë favurë shtë Dios guëa'në con lë'ë të. Amén.

Cartë naguá lu ra Hebreos

Dios biadi'dzë lu hia'a iurë bédchini shini më

¹ Tiempë guahietë guni'i Dios lu shtadë guélú hia'a iurë biadi'dzë ra profetë. Zihani vësë nu zihani manërë guni'inú më lu shtadë guélú hia'a por enseñansë shtë ra nabiadi'dzë shti'dzë më ² perë iurne' lúltimë tiempë biadi'dzë më lu hia'a iurë bédchini shini më, Jesús. Dios bëcueshtë gué'dchiliu por lë'ë shini më, nu gulé Dios shini më parë guëñibé'ai' grë cusë nananú gué'dchiliu nu gube'e. ³ Lë'ë shini më na ziquë galrabsë'ë shtë Dios. Ziquë na Dios zni na Jesús, ecsactë ziquë Shtádi'. Por Jesús rni'bi grë ra cusë; por pudërë shtë shti'dzë më adë rialúdi'i gué'dchiliu. Despuësë de bëzuné më almë shtë hia'a de grë duldë, iurní guzubë më lugar shtë hunurë ladë ldi cula'ni Dios pudërusë catë quëbezë më gube'e.

Shini Dios na más më ru'bë quë ra ianglë

⁴ Lë'ë shini Dios na më más më ru'bë quë ra ianglë. PUES bë'në Jesús recibir mejurë lugar; bédë'ë Dios tubi lë parë shini më namás lasac quë lë shtë ianglë. ⁵ Dios nunquë adë guni'idi'i' lu tubi ianglë:

Lé'ël nal shinia.

Bëna punërë lé'ël; súbël lugar shtë hunurë.

Nunquë guni'i Dios de tubi ianglë:

Na nahia Dadë parë lé'ël.

Nu lé'ël gáquël shinia.

⁶ Perë iurë bëshe'ldë Dios shini më lu gué'dchiliu, bë'në më honrar lé'i' nu guni'i më:

Grétë' ianglë shtë Dios gunë rai' adorar lé'ël.

⁷ De ra ianglë guni'i Dios:

Quëhunë më gac rai' ziquë mbë.

Gac rai' ziquë be'lë narru'u lu gui'i të gunë rai' lo quë narnibë'a më.

⁸ Perë lu shini Dios guni'i më:

Nal Dios; catë rnibé'al na parë siempër; adë tsalúdi'in.

Bandërë shtë'nël quëhunë significar nal rëy justë.

⁹ Rac shtú'ul ra cusë tubldí, perë rna túshël nanádi'i de acuerdë con lëy shtë më.

Por ni Dios shtë'nël bëtiá'ai' sëiti guëquël të guëquitë ldú'ul más quë grë ra sa'l.

¹⁰ Nu zac guni'i Dios de lë'ë më:

Nia Dadë, lé'ël bëcueshtë'l grétë' ra cusë dizdë principi shtë gué'dchiliu.

Con guiá'al bëcueshtë'l gube'e.

¹¹ Lë'ë rahin tsalú perë lé'ël guéá'nël parë siempër.

Grë rall guëac rall ziquë lari gushë.

¹² Nu lé'ël guëtú'bil gué'dchiliu nu gube'e ziquë daa'.

Gac cambi grë ra cusë ni, perë lé'ël nal mizmë nedzé nu parë siempër; lé'ël guëbánil parë siempër.

¹³ Nunquë guni'i Dios lu tubi ianglë:

Guzubë ladë ldi shtëna hashtë guna gan lu grë enemigu shtë'nël nu guëzu'bë diaguë rall shtí'dzël.

¹⁴ Grë ra ianglë na rai' espíritu narunë cumplir voluntá shtë Dios. Bëshe'ldë më lë'ë rai' parë gunë rai' compa'ni ra nabë'në recibir salvaciuni shtë më.

¹ Blac llëru'bë na shini Dios; por ni napë quë guédé'na'a cuendë bien ra di'dzë nabínia'a të parë adë chu guëséá'nëdi'i shnezë Dios. ² Ra shti'dzë Dios naguni'i ra ianglë antsë, napin pudërë nu grë ra mënë nadë rzu'bë diáguëdi'i shti'dzë më, guc cashtigu rall. Bë'në rall recibir pagu justë según duldë nu faltë nabë'në rall. ³ Verdá nahin, por ni çllallë guédé'na'a të parë guëca'chilú hia'a lu juici si talë adë guëzu'bë diáguëdi'ia'a diza'quë? purquë llëru'bë na salvaciuni shtë më. Lë'ë salvaciuni rë' primërë biadi'dzë Dadë Jesús, nu despuësë ra nabini shti'dzë më, bë'në rai' testificar de quë verdá na di'dzë ni. Bëdë'na'a recibir di'dzë shtë salvaciuni de lë'ë rai'. ⁴ Nu Dios bëluá'ai' shti'dzi' na verdá por sëñi nu milagrë nu cusë ru'bë nu por Espíritu Santo nabëne'e më parë cuezënuhi' lë'ë hia'a. Cadë túbia'a bëdë'na'a recibir don nabëzëlaa'dchi Espíritu Santo según voluntá shtë Dios.

Jesucristo gúqui' ziquë bëchi sa' hia'a

⁵ Stubi puntë; adë gunibé'adi'i Dios de quë gué'dchiliu naze'dë, gaquin bajo ordë shtë ra ianglë. Cagni'i na'a shcuendë gué'dchiliu verdaderë. ⁶ Pues tubi partë shtë Sagradas Escrituras rni'i zni:

¿Chull na nguiu të parë rëagná ldu'ul lé'i'?

Grë nguiu gati rall.

¿Pëzielú rac shtú'ul cuezënu'ul lë'ëll?

⁷ Por du'pë tiempë bé'nël të napë nguiu menos hunurë quë ra ianglë

perë bé'nël honrar lë'ë nguiu con hunurë ziquë tubi coronë.

Nu bëdë'ël pudërë parë guëribë'a nguiu grë cusë nabëntsá'ul.

⁸ Grétë' cusë bëcué'zël guëa' nguiu; guëzu'bë diaguë rall shti'dzë nguiu.

Iurë bëcuezë Dios grétë' cusë guëa' nguiu, bëdë'ë Dios permisi guëribë'a nguiu grétë' cusë. Sin quë adë guëté'dëdi'i, rnádi'ia'a grë cusë bajo ordë shtë nguiu ⁹ perë rna hia'a lu Jesús, el quë Dios bë'në punërë ziquë tubi nalasáquëdi'i lu ra ianglë por du'pë tiempë. Rna hia'a lu Jesús; bë'në Dios honrar lé'i' con zihani hunurë naná ziquë tubi coronë purquë bë'në më sufrir hashtë gúti'. Por tubi favurë nabë'në Dios, guti Jesús por grë mënë.

¹⁰ Dios bëntsá'u grë cusë purquë zni bëuu' ldu'u më; gurështëhin parë Dios nu por lë'ë më. Guc shtu'u më guësëdchini më zihani shini më gube'e catë quërelde më lu llni. Por ni guc më justë iurë bëshe'ldë më Jesús lu gué'dchiliu të sac zíhi'. Bé'ni' cumplir grë sufrimientë; por ni adë rúnëdi'i faltë ni tubi cusë; na më cabësë shtë ra naná salvar. ¹¹ El quë narunë të gac mënë shmënë Dios, nu ra shmënë më naná runë cumplir grë voluntá shtë më, napë rai' mizmë Shtadë rai'. Por ni lë'ë shini Dios rtúdi'i lúhi' iurë rni'i më na rai' ziquë famili shtë më. ¹² Ni na de acuerdë con Sagradas Escrituras naná rni':

Guna alabar lé'ël delantë lu ra bëcha,

nu guna alabar lé'ël juntë con los de más shmënë nardëá por nombre shtë nël.

¹³ Nu zac rni'i Sagradas Escrituras:

Na tsaldí ldua'a shti'dzë më.

Stubi lugar rni'in:

Na zugá'ahia ndë'ë con shini Dios naná bëne'e më parë na.

¹⁴ Verdá grë ra shini nguiu napë rai' mizmë clasë cuerpë con rënë nu belë. Zni zac Jesús guc nguiu con cuerpë shtë nguiu të parë gati më; zni bëdë'ë më fin pudërë shtë el quë nabësëdchini galguti lu gué'dchiliu. Lëll Satanás. ¹⁵ Nu bë'në më librar ra nardzëbë gati rall, ra nardzëbë con galërdzëbë ru'bë guëdubi vidë shtë rall. ¹⁶ Pues nasegurë adë bídëdi'i më lu gué'dchiliu parë gunë më compañi ra ianglë, sino be'dë guëdchini më lu gué'dchiliu ziquë llëbni Abraham parë gunë më compañi lë'ë ra nguiu. ¹⁷ Por ni bëqui'ni gac më igual ziquë bëchi sa' më të gac më tubi bëshuzi ru'bë narga'a ldu'u ra mënë nu parë gúni' cumplir grë lo quë narac shtu'u Dios. Nu bëdchini më parë quilli më con rënë shtë më por duldë, nu parë guëdchisú më grë duldë shtë ra shmënë më. ¹⁸ Guzac zi më

nu gudëdë më zihani prëbë durë. Por ni iurne' rac runë më compa'ni grë ra narzac zi lu cualquier cusë durë.

3

Jesús na más më ru'bë quë Moisés

¹ Bëchi naná unidë con Dios santu, guna'bë më lë'ë të, të guëquërdëdënu të lë'ë më la'ni gube'e. Gulë bë'në llgabë bien chu na Jesús; náhi' el quë nabëdchini por nombre shtë Dios nu náhi' bëshuzi namás lasac nu náhi' bëshuzi ru'bë parë lë'ë hia'a. Parë creenci shtë hia'a nídi'i stubi naná rialdí ldu'u hia'a. ² Lë'ë Jesús bë'në cumplir voluntá shtë Dios, el quë nabë'në punërë lë'i' bëshuzi shtë hia'a. Bë'në më cumplir igual ziquë Moisés bé'ni' cumplir grëtë' lo quë naguni'i Dios lúhi' parë ra shmënë më guahietë. ³ Sin quë adë guëtë'dëdi'i, Jesús runë tucarë más hunurë quë Moisés. Nahin ziquë tubi nguiu narza'a tubi hiu'u; runë tucarë nguiu ni más hunurë quë lë'ë hiu'u. ⁴ Cadë hiu'u napin el quë nabëzá'ahin, parë Dios bëcuc'shtë grëtë' cusë nananú la'ni gué'dchiliu nu gube'e. ⁵ Siemprë Moisés bë'në cumplir voluntá shtë Dios. Guc Moisés tubi muzë entrë ra shmënë më parë biadí'dzi' shti'dzë Dios lu rai'. Zni Moisés bë'në testificar de lo quë naguni'i Dios lúhi', cusë naguër gac despuësë. ⁶ Perë Cristo na shini më nabë'në cumplir grë voluntá shtë Dios entrë ra shmënë më. Pues na hia'a shini më si talë guëdë'na'a segurë fe shtë hia'a, si talë adë rdzëbëdi'ia'a nu si talë adë guëazë guëtëdi'ia'a shnezë më jamás, nu si talë guëquitë ldu'u hia'a por esperansë nadápa'a.

Guëzi'i ldu'u ra shmënë Dios

⁷ Por ni ziquë cagni'i Espíritu Santo:
Nedzë iurë guini të lo quë narni'i Dios,
⁸ adë runë naguëdchidi'i ldu'u të cumë ziquë bë'në mënë guahietë; bëdzatsu mënë cuntrë Dios.
Dzë ni bëtë'dë rall prëbë lu Dios iurë ziazú rall lu lumë shlatë catë chu nádi'i.
⁹ Nga'li ra shtadë guëlú të bëtë'dë rall prëbë lua.
Zni bë'në rall durantë cuarenta izë; guná rall milagrë lo quë nabëna.
¹⁰ Por ni bëldëa con lë'ë rall nu gunia'a shcuendë rall: “Siemprë ldu'u rall bësini lë'ë rall lu duldë; nunquë bënguë bé'adi'i rall shneza”.
¹¹ Bëna prometer con juramentu, nunquë jamás adë tsutëdi'i rall catë rzi'i ldu'u mënë con na, catë rbedchí ldu'u rall.
¹² Bëchi, gulë gapë cuidadë ni tubi de lë'ë të gapë tubi ldu'u naná rianaldë tëchi cusë mal, nu por ni adë rialdídi'i ldú'ul shti'dzë Dios nu guësá'nël lë'ë më nanabani. ¹³ Mejurë cadë tubi të guni'inú sa'l cunseju parë tsaldí ldu'u sa'l más cadë dzë mientras nanú tiempë. Gulë guni'inú los de más sa'l të parë ni tubi de lë'ë të gapë të ldu'u naguëdchi por duldë nacuguë ra nguiu. ¹⁴ Si talë adë guësá'nëdi'ia'a diza'quë, sino tsaldíru'u ldu'u hia'a hashtë gátia'a, iurní unidë na hia'a con Cristo.
¹⁵ Zni rni'i Sagradas Escrituras:
Nedzë si talë guínil lo quë narni'i Dios,
adë runë naguëdchidi'i ldú'ul cumë bë'në ra mënë guahietë iurë bëquë guia'a rall lë'ë më; adë guc shtú'udi'i rall gac Dios shlamë rall.
¹⁶ ¿Chúllëti'i bëquë diaguë shti'dzë Dios nu despuësë bë'në rall cuntrë lë'ë më? Mizmë mënë nabëru'u ladzë Egipto con Moisés ziquë cabësë shtë rall. ¹⁷ ¿Chullëti'i bëldënu Dios por cuarenta izë? pues mizmë mënë nabë'në duldë nu guti rai' nu bëa'në cuerpë rai' lu shlatë catë nídi'i mënë. ¹⁸ ¿Chullëti'i guni'i Dios con juramentu adë tsutëdi'i rall catë rzi'i ldu'u më? Pues mizmë mënë nanadë bëzu'bë diaguëdi'i shti'dzë më. ¹⁹ Por grë ndë'ë rac bë'a hia'a adë bé'nëdi'i rall gan tsuté rall purquë adë gualdídi'i ldu'u rall shti'dzë më.

4

¹ Por ni, aunquë nanú tubi promësë guëzi'i ldu'u hia'a con lë'ë më, rqui'ni gápa'a cuidadë no sea lu cualquier de lë'ë të, guëni'i më: “Runa juzguë nu adë tsutédi'il lugar ni”. ² PUES parë mizmë lë'ë hia'a bédchini shti'dzë Dios ziquë bédchinin parë ra mënë guahietë, perë ra mënë ni adë bé'nëdi'i rall recibir shti'dzë më con fe cumë cusë za'quë purquë adë gualdídi'i ldu'u rall shti'dzë më; adë bëlluí'idi'i shti'dzë më parë lë'ë rall. ³ Perë lë'ë hia'a gualdí ldu'u hia'a nu guaté hia'a catë rzi'i ldu'u hia'a con lë'ë më. De stubi mënë guni'i më:

Gualdídi'i ldu'u rall na; por ni bëldëa nu gunia'a con juramentu, adë tsutédi'i rall catë guëzi'i ldu'u rall con na.

Guni'i Dios ra di'dzë ni aunquë bédë'ë më fin shchi'ni më dizdë bëntsa'u më guédchiliu.

⁴ PUES ze'dë tubi partë shtë Sagradas Escrituras narni'i shcuendë dzë narzi'i ldu'u mënë: Dios bëzi'i ldú'i' dzë gadchi de grë dchi'ni nabë'në më.

⁵ Stubi lugar guni'i më:

Adë tsutédi'i rall catë guëzi'i ldu'u rall con na.

⁶ Todavía runë faltë parë sëbëldá mënë tsuté rall catë guëzi'i ldu'u rall con Dios, perë lë'ë mënë nabini diza'quë primërë, adë tsutédi'i rall catë guëzi'i ldu'u rall purquë bëzu'bë diáguëdi'i rall shti'dzë më. ⁷ Por ni Dios bëluá'ai' tubi dzë señaladë naná nedzë. Cagni'inú Dios lë'ë hia'a iurne' por lo quë naguni'i David aunquë llëduni tiempë zia'a. Guni'i David di'dzë rë' naná bëquëa'a tampa:

Nedzë iurë guini të lo quë narni'i Dios, adë runë naguédchidi'i ldu'u të.

⁸ Si talë Josué nadë'ë descansë parë ra më israelitë, pues Dios adë niabridi'i guëni'i më de stubi dzë guëzi'i ldu'u mieti. ⁹ Zni nanú tubi galërzi'i ldu'u naná ziquë dzë gadchi iurë guzi'i ldu'u Dios. Guëzi'i ldu'u shmënë Dios ¹⁰ purquë grëtë' el quë natsuté shnezë Dios catë rzi'i ldú'ull con lë'ë më, nápëll descansë. Hia gualú shchi'nill ziquë guzi'i ldu'u Dios lu grë dchi'ni shtë më. ¹¹ Por ni cha guëdë'na'a fuersë parë tsuté hia'a catë guëzi'i ldu'u hia'a con lë'ë më, no sea quë cualquier de túbia'a zia'glá'ga'a mizmë nezë ziquë bë'në ra mënë nadë gualdídi'i ldu'u shti'dzë Dios guahietë nu guti rai'.

¹² Zni runë tucarë guëdë'na'a purquë di'dzë naguni'i Dios, nabanin nu napin pudërë. Nahin ziquë tubi spadë dushë naná guërupë tëchi. Shti'dzë më riuté hashtë más la'ni ldu'u nguii. Shti'dzë më runë dividir almë, nu espíritu, nu llicu nu hashtë la'ni ba'cu shtë mieti. Riuté shti'dzë më hashtë la'ni llgabë mënë nu hashtë galërni'i ldu'u nguii parë gunin juzguë lë'ë rahin. ¹³ Ni tubi cusë nabëntsa'u më adë rac guëca'chilúdi'i lu më. Grëtë' nanuhin shlatë. Rna më nu nané më grë lo quë naquëhunë mieti nu napë quë guëtë'da'a cuendë lu më.

Jesús na bëshuzi namás lasac entrë grë bëshuzi

¹⁴ Jesús shini Dios, na më bëshuzi ru'bë parë lë'ë hia'a; guaté më catë quërelde Dios lu gube'e, por ni guiaglá'ga'a firmë lu shnezë Dios con diza'quë nagualdí ldu'u hia'a.

¹⁵ Lë'ë bëshuzi shtë hia'a, rga'a ldú'i' lë'ë hia'a. Riaséhi'; nanéhi' grë debilidá nadápa'a purquë lë'ë më gudëdë më lu mizmë prëbë nadápa'a, perë sin quë adë bé'nëdi'i më duldë.

¹⁶ Por ni guiabí'ga'a lu më catë nanú më. Guiabí'ga'a lu trunë shtë Dios sin quë adë chu rdzëbëdi'i. Por favurë shtë më guëga'a ldu'u më lë'ë hia'a nu gunë më compañi lë'ë hia'a cualquier nicidá nadápa'a.

5

¹ Cadë bëshuzi ru'bë naná designadë entrë ladi ra nguii, nápi' carguë parë gúni' representar ra mënë lu Dios. Runë bëshuzi ofrecer lu Dios ra ofrendë shtë mënë nu sacrifici por duldë shtë rall. ² Mizmë bëshuzi ni rac runë tratë nadu'u con ra mënë naguënédi'i voluntá shtë Dios nu rëazë guëtë rall shnezë më, purquë bëshuzi ni nápëll

mizmə debilidá cumë grë mënë. ³ Por debilidá ni rqui'ni gunë bëshuzi ofrecer tubi ma ziquë sacrifici lu Dios por ra duldë nabë'në bëshuzi nu zac rúnëll ofrecer ra ma por duldë shtë los de más mënë.

⁴ Ni tubi nguiu gululë mizmə lé'ëll ziquë bëshuzi con hunurë shtë galbëshuzi, sino Dios gululë lé'ëll mizmə manërë ziquë gululë më lë'ë Aarón. ⁵ Zni zac Cristo adë bëshepi guia'adi'i' të gáqui' bëshuzi, sino Dios gululë lé'i' nu guni'i më lu shini më:

Lé'ël nal shinia; gululëhia lé'ël.

⁶ Nu zac rni'i Dios stubi lugar:

Lé'ël nal bëshuzi parë siembrë, ziquë mizmə clasë cumë Melquisedec.

⁷ Iurë Jesús gubani lu gué'dchiliu rë', guna'bë më lu Dios; bë'në më ruëguë lu Dios. Guni'i më fuertë nu cantidá nisë bëru'u lu më. Guna'bë më lu Dios, el quë nanapë pudërë parë guëlá lé'i' lu galguti, nu Dios bëquë diágui' shti'dzë shini më purquë Jesús guc cunformë; bé'ni' cumplir voluntá shtë Shtádi'. ⁸ Aunquë Cristo na shini Dios, por galëz Zac zi nabë'në më sufrir, bësé'dëi' parë guëzu'bë diágui'. ⁹ Iurë gudëdë grë ra cusë durë nu bë'në më gan lu ra prëbë, guc më el quë nardë'ë vidë eternë parë grë ra narzu'bë diaguë shti'dzë më. ¹⁰ Gululë Dios lë'ë Jesús; gúqui' designadë bëshuzi ru'bë con mizmə hunurë ziquë Melquisedec.

Dios gunë cashtigu si talë guëazë guëta'a lu shnezë më

¹¹ Nanú zihani cusë más parë guënia'a lu të shcuendë bëshuzi ru'bë nadápa'a. Parë guna explicar parë tsasë të, naganin purquë adë riasédi'i të lueguë. ¹² Hia gudëdë tiempë dizdë gualdí ldu'u të diza'quë; hia runë tucarë guëlua'a të los de más sa' të, perë todavía rqui'ni stubi mënë guëlua'a lë'ë të stubi vësë más ra cusë sencigi, ra primërë puntë shtë ra enseñansë narialdí ldu'u hia'a. Na të ziquë tubi narqui'ni gu purë lechë en vez de gaul cumidë con belë. ¹³ Grë ra naná ziquë me'dë naná radchi, adë rac bé'adi'ill mudë narunë tucarë guëquërdëll con sa'll. Nall ziquë tubi ngulë'në narqui'ni tubi mësë. ¹⁴ Perë ziquë cumidë na parë ra mënë ru'bë, los de más puntë shtë enseñansë, na parë ra mënë naná riasë guadë na mal nu guadë na za'quë. Mënë ni hia napë rall tiempë lu shnezë Dios nu tsagla'guë runë rall gan lu duldë.

6

¹ Por rsunë ni, cha guiaglá'ga'a delantë parë tsarú'ba'a; guësé'da'a más enseñansë shtë Cristo. Adë guëá'nëdi'ia'a sulë con ra enseñansë sencigi nabédé'na'a recibir más antsë. Enseñansë ni runë tratë napë quë guëabré ldu'u mieti lu Dios, nu adë rúnëdi'i mënë confiar ra obrë za'quë. Ra enseñansë sencigi rni'i napë quë tsaldí ldu'ul shti'dzë Dios. ² Nu cagni'in shcuendë custumbrë shtë rdchi'bë guia'a shmënë Jesús guëc sa' rall, nu runin tratë lla guëriubë nisë zihani cusë. Cagni'in shcuendë de quë tsashtë ra tëgulë stubi, nu de quë ze'dë guëdchini juici eternë. ³ Pues guiaglá'ga'a delantë si talë gunë më compa'ni lë'ë hia'a.

⁴ Ra naguasë di'dzë ni, ra nabëquitë ldu'u por lo quë nabëne'e më, ra narunguë bë'a Espíritu Santo, ⁵ ra nabëquitë ldu'u con shti'dzë Dios, nu ra narac bë'a pudërë shtë ra nagueñibë'a iurë gac më rëy, ⁶ Si talë guëazë guëtë rall, nu rni'i rall shti'dzë Dios nádi'in verdá, nídi'i mudë guëabré ldu'u rall lu më stubi vultë purquë mizmə lë'ë rall quëquë'ë rall lë'ë shini Dios lu cruz stubi vultë, nu quëhunë rall burnë lë'ë më delantë lu ra mënë. ⁷ Na nguiu rë' ziquë lachi naná rlaguë guiu lúhi'. Iurë lë'ë guiu rlaguë, ruu' guiu'u nisë. Si talë guiu'u tsagla'guë rdë'ë cusechë parë ra naquëhunë dchi'ni, pues napin bendición shtë Dios. ⁸ Perë si talë lë'ë guiu'u rdë'ë guitsë nu guilli nadë rllu'idi'i, iurní mal na guiu'u ni nu guëlladchi na cashtigu shtë Dios parë guiu'u ni; fin shtëhin na ziquë tubi cusë narie'qui.

Nadápa'a esperansë; por ni dzu hia'a firmë lu shnezë Dios

⁹ Aunquë quëadi'dza zndë'ë lu të, bëchi narac shtua'a, napa segurë de quë lëdë znídi'i con lë'ë të purquë nasalvar të nu quëhunë të cusë za'quë. ¹⁰ Dios na më justë; adë guëá'ldëdi'i ldu'u më grë dchi'ni nabë'në të parë lë'ë më. Rëagná ldu'u më lla guc shtu'u të sa' të, lla bë'në të sirvë lë'ë rai' purquë na rai' shmënë më. Adë guëá'ldëdi'i ldu'u më de quë tsagla'guë quëhunë të compaňi lë'ë rai'. ¹¹ Ziquë rac shtu'u sa' të, iurne' rac shtu'u na'a cadë tubi të guëlua'a de quë napë të zihani esperansë hashtë guëabrí më stubi. ¹² Adë gac të nabëchi sino gulë rgubënebi ejemplë shtë ra narialdí ldu'i de verdá con pacënci; iurní quëhunë rall recibir ra cusë za'quë nabë'në më prometer parë grë ra naná shmënë më.

¹³ Segurë gunë më cumplir lo quë nabë'në më prometer purquë iurë bë'në më prometer lu Abraham, bë'në më jurar por mizmë lë më purquë nídi'i stubi más më naru'bë quë lë'ë më. ¹⁴ Guni'i Dios lu Abraham: “De verdá gunë ldaiha lë'ël nu guënehia cantidá llëbnil”. ¹⁵ Abraham gulézi' con pacënci hashtë guc cumplir shti'dzë më; zni bé'ni' recibir lo quë naná bë'në më prometer lúhi'. ¹⁶ Iurë ra nguü runë rall jurar, rni'i rall juramentu por nombre shtë tubi namás më ru'bë quë lë'ëll. Juramentu ni na garantiá de quë gúnëll cumplir; rquí'nidi'i cusë más. ¹⁷ Iurë guc shtu'u Dios guëlua'ai' clarë lu ra shmënë më de quë adë gúnëdi'i më cambi shti'dzi', bë'në më prometer con juramentu. ¹⁸ Zni por chupë di'dzë nagúnëdi'i cambi jamás, nasegurë lo quë nadzuléza'a. Nídi'i mudë shti'dzë Dios niac bishi; por ni lë'ë hia'a naná bësa'në cusë shtë gué'dchiliu nu na hia'a segurë con lë'ë më, nadápa'a rsunë ru'bë parë tsaldí ldu'u hia'a; adë guësá'nëdi'i hia'a promësë naguni'i më lu hia'a; tsaglá'ga'a firmë con lë'ë më hashtë gunë më cumplir promësë naguni'i më lu hia'a. ¹⁹ Lë'ë esperansë nadápa'a, na ziquë tubi gui'bë ru'bë naquëhunë segurë barcu lu nisë. Segurë nu fuertë na esperansë ni parë almë shtë hia'a. El quë nanapë esperansë ni, nall ziquë el quë nariuté catë cabezë Dios Santo. ²⁰ Ndë guaté Jesús por lë'ë hia'a të tsanálda'a lë'ë më lugar ni despuësë. Na më representantë shtë hia'a të parë tsuté hia'a lugar ni. Na më primëre bëshuzi parë siempër con mizmë hunurë quë Melquisedec.

7

Jesús nu Melquisedec

¹ Lë'ë Melquisedec guc rëy shtë guë'dchi Salem nu gúqui' tubi bëshuzi delantë lu Dios naquëbezë más guia'a. Iurë bëabrí Abraham catë guáhi' lu guërru nu gudíni' ra rëy contrari, Melquisedec guagtsa'guëluhi' Abraham, nu bë'në ldáhi' lë'ë Abraham. ² Iurní Abraham bédë'ë ca'a Melquisedec décimo partë shtë ra cusë naná bédchisú Abraham de enemigu shtëhi'. Lë Melquisedec runë cuntienë “primëre rëy naná justë”. Melquisedec guc rëy narnibë'a Salem, nu Salem runë cuntienë, “galërbedchí ldu'u mieti”. Por ni Melquisedec na rëy shtë paz. ³ Perë parë Melquisedec adë guënëdi'ia'a lë shtádi' u lë shní'ai'; adë guënëdi'ia'a guc gúli' nilë guc gúti'. Adë guënëdi'ia'a chu guc shtadë guëlu Melquisedec. Zni náhi' ziquë figurë shtë shini Dios; náhi' bëshuzi naná cuzë parë siempër.

⁴ Iurne' gulë bédë'ë cuendë blac llëru'bë guc Melquisedec, pues mizmë shtadë guëlu hia'a, Abraham, bédë'ëi' décimo partë shtë grë cusë lo quë nabëdchisúhi' guia'a rëy iurë gudildi rai'. ⁵ Según lëy shtë Moisés, ra bëshuzi naná llëbni' Leví, napë rai' mandadë shtë Dios parë gunë rai' cubrë de mënë décimo partë nanapë ra mënë; nahin parë Dios. Ra bëshuzi bë'në rai' cubrë de grë sa' rai' aunquë na rai' llëbni' Abraham. ⁶ Perë Melquisedec nádi'i' famili shtë Leví perë bé'ni' recibir décimo partë nabëdë'ë Abraham cuá'ai'. Nu Melquisedec bë'në ldáhi' Abraham, el quë nabë'në recibir ra promësë shtë Dios. ⁷ Clarë riasé hia'a el quë naquëhunë bendecir, más lasáqui' quë ra mënë narunë recibir bendición. ⁸ Entrë ládia'a iurne' grë ra bëshuzi narunë recibir décimo partë shtë cusë nanapë mieti, guëdchini dzë gati rai'; perë shcuendë Melquisedec rni'i Sagradas

Escrituras de quë lé'i' bé'ni' recibir décimo partë nabëdë'ë Abraham. Melquisedec náhi' ziquë tubi naziagla'guë nabani. ⁹ Nu rac guëni'ia'a de quë Leví nu grë ra bëshuzi naná llëbni' Leví, ra naná runë recibir décimo partë shtë cusë nanapë mënë iurne', gudilli rai' juntë con Abraham iurë bédë'ëi' lu Melquisedec nabë'në tucarë cá'ai' ¹⁰ purquë aunquë todavía adë gúlëdi'i Leví, náhi' cumë llëbni' ladi Abraham iurë Melquisedec guagtsa'guëluhi' lë'ë Abraham.

¹¹ Ra mënë israelitë bë'në rai' recibir lëy shtë Dios tiempë dzu ra shini Leví cumë bëshuzi, perë lëy adë bé'nëdi'i gan gac mënë perfectë delantë lu Dios. Por ni gu' necesari guëdchini stubi bëshuzi mejurë, lédëdi'i ziquë ra bëshuzi naná shini Aarón nagululé Dios, sino bëqui'ni guëdchini tubi bëshuzi ziquë Melquisedec con llëru'bë hunurë. ¹² Pues iurë nanú cambi shtë galbëshuzi, iurní zac rqui'ni gac cambi lëy narunë tratë shcuendë galbëshuzi. ¹³ Lë'ë bëshuzi shtëna'a, el quë ra di'dzë rë' quëgni'i shcuëndi', náhi' llëbni' stubi shini Jacob, lédëdi'i shini Leví ziquë los de más bëshuzi. Ni tubi bëshuzi na shini de cualquier shini Jacob sino sulë ra shini Leví na rai' bëshuzi. ¹⁴ Bien rdë'ë hia'a cuendë Jesús ze'dë entrë llëbni' Judá, nu Moisés niétiquë guní'i' de quë shini Judá gac rai' bëshuzi.

¹⁵ Más clarë na shcuendë bëshuzi cubi nadápa'a, iurë rëagná ldu'u hia'a ze'dë guëdchini stubi bëshuzi naná ziquë Melquisedec con llëru'bë hunurë. ¹⁶ Adë binlúdi'i galbëshuzi shtë më ni por tubi lëy narunë punërë bëshuzi según ra shtadë guëlu bëshuzi, sino guc Jesús bëshuzi sulë purquë napë më pudërë; gátidi'i më parë siembrë. ¹⁷ Rni'i zndë'ë la'ni Sagradas Escrituras de lë'ë më:

Lé'ël nal tubi bëshuzi parë siembrë

ziquë mizmë clasë de Melquisedec. Nápël llëru'bë hunurë.

¹⁸ Zni mandamientë nabëdë'ë Dios guahietë, guc cancelarín purquë nápëdi'in pudërë nu adë rllu'i'idi'in parë guëdchisú duldë shtë mënë. ¹⁹ Pues lëy shtë Moisés adë bé'nëdi'i gan parë gac nguii limpi delantë lu Dios, perë en cambi, iurne' nadápa'a esperansë, por ni riabí'ga'a lu më.

²⁰ Pues Dios bë'në nombrar Jesús ziquë bëshuzi con juramentu. ²¹ Los de más bëshuzi guc nombrar rai' sin ni tubi juramentu, perë guní'i Dios lu bëshuzi cubi con tubi juramentu. Guni'i më:

Lë'ë Dadë, bé'ni' jurar nu adë gúnëdi'i' cambi shtí'dzi'.

Lé'ël nal tubi bëshuzi parë siembrë. [Ziquë mizmë clasë shtë Melquisedec.]

²² Por ni Jesús na tubi garantiá de quë nadápa'a tubi conveñi mejurë quë conveñi nanapë ra mënë guahietë. ²³ Los de más bëshuzi guc cantidá rai' purquë guti rai'; adë nídi'i mudë tsagla'guë rai' cumë bëshuzi; adë bé'nëdi'i rai' gan guëquërdë rai' parë siembrë. ²⁴ Perë Jesús adë rátidi'i; galbëshuzi shtë më adë tsalúdi'i. Na më bëshuzi parë siembrë. ²⁵ Por ni Jesús napë pudërë; gunë më salvar parë siembrë ra nariabi'guë lu Dios por medio de lë'ë Jesús purquë nabáni' parë siembrë nu quëhúni' ruëguë lu Dios por lë'ë hia'a.

²⁶ Zni Jesús na bëshuzi completamente ecsactë ziquë rqui'nia'a, ziquë ni tubi chu nádi'i. Na më santu; nápëdi'i më duldë; rsiquëdi'i më lë'ë hia'a; purë na më. Bëshepi guia'a Dios lé'i' más quë cualquier cusë nanabani lu gube'e. ²⁷ Nádi'i më ziquë los de más bëshuzi nanapë quë gunë rall ofrecer ra ma por duldë shtë rall, iurní despuësë por duldë shtë ra sa' rall. Jesús bé'ni' ofrecer mizmë lé'i' ziquë sacrifici parë grëtë' hia'a. Rquí'nidi'i stubi sacrifici jamás parë siembrë. ²⁸ Lë'ë lëy shtë Moisés gululé nguii tē gac rall bëshuzi namás lasac aunquë napë rai' duldë; perë juramentu shtë Dios bédchini más despuësë quë lëy, nu bë'në më nombrar lë'ë shini më tē gáqui' bëshuzi parë siembrë. Gululé Dios shíni', el quë nabë'në cumplir; nídi'i stubi cusë narunë faltë tē gac më bëshuzi parë siembrë.

¹ Primëre puntë shtë naquëgni'i na'a lu të na ndë'ë; nadápa'a tubi bëshuzi namás lasac. Guzubë më lu trunë shtë Dios gube'e. Quëbezë më ladë ldi shtë Dios naná lugar shtë hunurë. ² Nu quëhúni' sirvë la'ni lugar verdadërë naná bëntsa'u Dadë, lédëdi'i nguiu. Ndë cabezë Jesús juntë con Dios Padre.

³ Grë ra bëshuzi namás lasac lu guédchiliu, guc nombrar rai' parë gunë rai' ofrecer lu Dios ofrendë nu sacrifici nabëdë'ë mënë según lëy. Nu rqui'ni Jesús gápi' tubi cusë parë gúni' ofrecer. ⁴ Si talë lë'ë më niabezë më guédchiliu, adë nádi'i më bëshuzi purquë todavía nianá nanú ra bëshuzi narunë ofrecer ofrendë según rnibë'a lëy shtë Moisés. ⁵ Perë ra bëshuzi lu guédchiliu, quëhunë rai' ofrecer lo quë naná sulamëntë tubi muestrë de lo quë nananú gube'e. Rdë'ë hia'a cuendë de quë nahin copi purquë iurë Moisés bë'në recibir ordë shtë Dios parë guntsá'uhi' lugar catë gunë ra mënë adorar Dios, gunibë'a më lúhi': "Rnia'a lul, bëntsa'u lugar ni ecsactë según muestrë nabëluá'ahia lul guëc dani". ⁶ Zni guc con primëre règlë nabëdë'ë Dios, perë iurne' gululé Dios Jesús ziquë bëshuzi naquëhunë sirvë lugar naná zihani vueltë más mejurë quë lugar catë ra bëshuzi naguquërdë antsë bë'në rai' sirvë. Jesús na el quë narni'inú Dios por lë'ë hia'a. Por Jesús lë'ë conveñi cubi nadápa'a con Dios, nahin mejurë quë conveñi gushë purquë pudërë shtë conveñi cubi ze'din por promësë naná mejurë.

⁷ Si talë primëre conveñi nápëdi'in faltë, iurní adë rquí'nidi'i conveñi cubi. Si talë por primëre conveñi niac mënë naza'quë delantë lu Dios, iurní niasëdchini Jesús stubi conveñi naná cubi. ⁸ Perë Dios guná lu ra mënë nabë'në recibir primëre conveñi ziquë mënë narunë faltë lo quë naná mejurë. Guni'i më shcuendë rai' la'ni Sagradas Escrituras: Lë'ë Dadë Dios rni'i: Guëdchini dzë; guntsa'ua tubi conveñi cubi con ra mënë shtë Israel nu Judá.

⁹ Adë gáquëdi'in ziquë conveñi naná bëntsa'ua con ra shtadë guélú rall tiempë bëna compani lë'ë rall, tiempë bëséhia lë'ë rall të guëru'u rall Egipto.

Adë bé'nëdi'i rall cumplir lë'ë conveñi shtëna. Por ni bësa'na lë'ë rall, rni'i Dadë.

¹⁰ Lë'ë conveñi naná guntsa'ua con naciuni Israel despuësë ra dzë ni, gaquin zndë'ë, rni'i Dadë.

Guësëdchinia mandamientë shtëna la'ni ldu'u rall.

Guëquëa'a shti'dza lu ldu'u rall parë adë guëá'ldëdi'i ldu'u rall shti'dza.

Iurní gaca Dios shtënë rall de verdá; hia lë'ë rall gac rall shmëna.

¹¹ Dzë ni adë rquí'nidi'i chu guëlua'a tubi sa'll;

rquí'nidi'i nguiu guëní'll lu béchill: "Bënguë bë'a lë'ë Dadë Dios" purquë grëtë' rall gunguë bë'a rall na dizdë ra mitu'në hashtë más ra më gushë naná ladi rall.

¹² Nu guna perdunë duldë shtë rall; guëga'a ldua'a lë'ë rall;

jamás adë guëagnádi'i ldua'a ra duldë shtë rall.

¹³ Iurë lë'ë Dios quëgni'i shcuendë conveñi cubi rë', na purquë rna më conveñi gushë cumë cusë nadë rlluí'idi'i parë mënë naná quërdë ne'. Lo quë nanapë tiempë nu adë rlluí'idi'in, nasesë guënitiluhin.

9

Lugar catë runë mieti adorar Dios lu guédchiliu nu gube'e

¹ Nanú stubi cusë importantë. Lë'ë primëre conveñi napë règlë parë gunë mieti adorar Dios la'ni tubi iádu'u shtë guédchiliu. ² Lë'ë lugar catë bë'në mënë adorar Dios, napë chupë partë. Primëre partë lë Lugar Santo; nga'li quëbezë gandelierë nu mellë; lu mellë dchi'bë guetështildi nabë'në mënë presentar lu Dios. ³ Hia tēchi cortinë shtë primëre partë, quëbezë lugar lë Lugar Santísimo. ⁴ Nga'li nanú tubi bëcu'guë naná purë orë catë rie'qui ialë, nu nga'li nanú tubi cajë nabë'në significar lë'ë conveñi. Guëdubi ladë naquë orë. Nezë la'ni cajë ni nanú mbluri nanactsa'u orë. La'nin nanú guetështildi maná, nu zac la'ni cajë nanú varë shtë Aarón. Varë ni bëguë; galdani ndiaguë ladi ni. Nu zac la'ni cajë nanú ra guë'ë catë bëquë'ë Dios di'dzë shtë conveñi. ⁵ Subrë guëc cajë ni quëbezë ra

ianglë naquëhunë representar pudërë nu gluri shtë Dios. Hia ianglë ni nachi'li shcuaguë lugar catë rac purdunë ra duldë shtë mieti. Iurne' nápëdia'a tiempë parë guëquëa'a más shcuendë lugar ni.

⁶ Iurë grë ra cusë ni na listë, ra bëshuzi riuté rai' primërë partë shtë iádu'u parë gunë rai' cumplir custumbrë religiosë lo quë nagunibë'a Dios. ⁷ Perë segundë partë shtë lugar ni, Lugar Santísimo, nga'li riuté primërë bëshuzi, perë sulë tubsë vësë cadë izë. Iurë lé'i' riuté, rqui'ni guá'ai' rënë shtë ma të parë rúni' ofrecerin ziquë ofrendë por duldë shtëhi' nu por duldë shtë ra mënë. ⁸ Por di'dzë rë' lë'ë Espíritu Santo quëgní'i' de quë mientras ra mënë bë'në rai' cumplir custumbrë la'ni primërë partë shtë iádu'u, todavía nídi'i' entradë parë lë'ë rall lu lugar catë cabezë Dios. ⁹ Grë ndë'ë na tubi muestrë de lo quë quëhunë mënë iurne' la'ni iádu'u. Ra ofrendë nu ra ma naquëhunë mieti ofrecer lu Dios, adë nápëdi'i' rahin pudërë parë guëdchisú duldë shtë mënë të parë cuedchí ldu'u rall delantë lu Dios. ¹⁰ Nadë más ra custumbrë quëhunë tratë pë cusë gau mieti u pë gu mieti u shcuendë tsati guia'a mieti con ra rëglë narunë tratë por fuërë shtë mieti. Napë ra custumbrë ni valurë sulamëntë hashtë tiempë gunë më cambi mudë nagunë mënë adorar lë'ë më.

¹¹ Perë Cristo bédchíni' ziquë bëshuzi namás nasac parë ra cusë za'quë nabe'dë guëdchini. Lë'ë lugar catë quëhunë më sirvë ziquë bëshuzi, nga'li na tubi lugar namás cusë za'quë, lëdë tubi mënëdi'i' bëntsa'u lugar ni. Quiere decir, adë nádin' cusë shtë guë'dchiliu rë'. ¹² Guaté Cristo Lugar Santísimo tubsë vësë parë siemprë, lédëdi'i' parë gunë më ofrecer rënë shtë chivë u rënë shtë ngunë, sino con prupi rënë shtë më guaté më; bë'në më segurë salvaciuni nanápëdi'i' fin parë lë'ë hia'a. ¹³ Ra bëshuzi bëtiá'ai' rënë shtë chivë nu ngunë, nu bëté'tsëi' dë shtë bëcierru nagüe'qui lu bëcu'guë guëc ra mënë nabëga'ldë tégulë. Si talë custumbrë ni rllui'i' parë gunin purificar shcuerpë nguiu, ¹⁴ mucho más pudërë napë rënë shtë Cristo, purquë por medio shtë Espíritu Santo nanápëdi'i' fin, Cristo bë'në më ofrecer mizmë lë'ë më lu Dios ziquë sacrifici nanápëdi'i' ni tubi manchë. Rënë shtë më rac guëzunë ldu'u hia'a de grë duldë nu obrë nadë rllui'idi'i' parë guëdë'na'a sirvë lu Dios nanabani.

¹⁵ Por ni Jesucristo na më el quë nabësëdchini conveñi cubi, tubi tëtë cubi entrë Dios nu lë'ë hia'a. Galguti shtë Cristo bë'në parë gac perdunë grë duldë shtë ra nabë'në mal según rëglë shtë primërë conveñi. Guna'bë Dios lë'ë rall të gunë rall recibir grë lo quë nabë'në më prometer, tubi herenci eternë. ¹⁶ Parë gac cumplir termë shtë tëtë, rqui'ni prëbë de quë hia guti el quë nabëntsá'uhin ¹⁷ purquë adë gac repartir herenci shtë nguiu hashtë despuësë gati nguiu. Mientras nabani nguiu lë'ë tëtë guëa'në guiá'ai'. ¹⁸ Tambiën termë shtë conveñi primërë guzublú iurë rënë bëllë'ë. ¹⁹ Moisés iurë guní'i' grë ra puntë shtë lëy lu ra mënë, guná'zi' rënë shtë chivë nu bëcierru con nisë nu tubi llicu hiaguë hisopo con guitsë ladi lli'li color llni; iurní bégá'dzi' llicu hiaguë ni con rënë nutsë con nisë; iurní bëchu'bë nísi' librë shtë lëy, nu zac grëtë' ra mënë bëchu'bë nísi' con rënë. ²⁰ Iurní guni'i' Moisés: “Ndë'ë na rënë narunë lasac tubi conveñi narnibë'a Dios parë lë'ë të”. ²¹ Moisés bëchu'bë nísi' con rënë lë'ë lugar catë bë'në ra mënë adorar Dios, nu bëchu'bë nísi' con rënë grëtë' ra cusë nabë'në dchi'ni rai' të gunë rai' adorar Dios. ²² Pues según lëy casi grëtë' cusë napë quë guëzunëhin por rënë. Sin quë adë guëllé'ëdi'i' rënë, nídi'i' perdunë shtë duldë.

Por galguti shtë Cristo nanú perdunë shtë duldë

²³ Por ni rnia'a de quë ra cusë nananú guë'dchiliu, cusë naná copi shtë ra cusë lu gube'e, bëqui'ni guëzunë rahin por rënë shtë ma, perë ra cusë shtë gube'e tambiën rqui'ni guëzunë rahin con sacrifici mejurë quë rënë shtë ma. ²⁴ Cristo adë guatédi'i' Lugar Santísimo nabëntsa'u mënë lu guë'dchiliu; nahin copi shtë cusë verdadërë nananú gube'e; sino guaté më gube'e catë quëbezë Dios. Ndë guadi'dzënú më Dios Padre de

favurë shtë hia'a. ²⁵ Lë'ë primërë bëshuzi lu gué'dchiliu riatëll Lugar Santísimo tubsë vësë cadë izë parë gúni' ofrecer rënë shtë ma lu Dios, perë rënë ni nádi'i rënë shtë bëshuzi sino rënë shtë ma. Perë Cristo adë rúnëdi'i' ofrecer rënë shtëhi' zihani vueltë sino tubsë vësë ²⁶ purquë si talë adë zní nádi'in, iurní niati më zihani vësë dizdë lë'ë gué'dchiliu gurështë. Perë iurne' tubi vësë parë siemprë Cristo bédchini nu bë'në më ofrecer mizmə vidë shtëhi' parë grétë' mënë. Bëllë'ë rënë shtë më të guédchisú më duldë. ²⁷ Ziquë na segurë napë quë gati grë mieti nu despuësë gati nguii, gunë më juzguë nguii. ²⁸ Zni zac Cristo tubsë vësë gúti' ziquë tubi sacrifici; bëllë'ë rënë shtë më por duldë shtë mënë. Perë guëlua'alú më lu hia'a stubi vueltë, lédëdi'i parë guédchisú më duldë sino parë gunë më salvar grétë' ra naquëbezë lë'ë më, ra narac shtu'u guëabré më nasesë.

10

¹ Lë'ë lëy nabëquë'ë Moisés guquin nadë más ziquë mustrë shtë ra cusë verdadërë nanaguër guédchini. Lë'ë lëy nápëdi'in pudërë të gac mënë naza'quë lu Dios por medio ra ma nabë'në mënë ofrecer zihani vësë cadë izë. ² Purquë si talë lëy nihunë gan parë gac mënë naza'quë lu Dios, iurní niabezë nihunë rall ofrecer ra ma purquë grétë' ra naná limpi lu Dios adë nápëdi'i rall llgabë naquëgni'i guëc rall por duldë nabë'në rall. ³ Perë por ra ma nabë'në rall ofrecer, bëagná ldu'u rall duldë shtë rall cadë izë. ⁴ Pues rënë shtë ra ngunë nu rënë shtë chivë jamás adë guédchisúdi'i duldë shtë mënë.

⁵ Por ni iurë bédchini Cristo lu gué'dchiliu, guni'i më:
Adë rac shtú'udi'il sacrifici shtë ma, nilë ofrendë,
sino quë bënë'el tubi cuerpë parë na.

⁶ Adë rquítëdi'i ldu'ul con ra sacrifici narie'qui lu bëcu'guë, nilë con ra ofrendë narne'e mënë por duldë.

⁷ Iurní gunia'a: “Iurne' zelda parë guna cumplir voluntá shtënl.
Nía Dadë; ziquë naescritë shcuenda la'ni librë.”

⁸ Primërë rni'i Dios quë adë bëquítëdi'i ldu'u më por ra ofrendë nu por ma narie'qui lu bëcu'guë, nilë por sacrifici parë guédchisú ra cusë ni duldë shtë ra nguii, cusë nagunibë'a lëy gunë mieti. ⁹ Despuësë guni'i më: “Zelda parë guna voluntá shtënl, Dadë”. Ndë'ë runë cuntienë de quë bë'në Dios cancelar primërë règlë të gunë më punërë stubi règlë mejurë. ¹⁰ Por règlë cubi, bë'në më perdunë duldë shtë hia'a; bëzunë më ldu'u hia'a të parë gáca'a santu. Zni nahin purquë Jesucristo bédë'ë më prupi shcuerpë më ziquë sacrifici. Guti më; iurní rquí'nidi'i stubi ofrendë.

¹¹ Grë ra bëshuzi israelitë quëhunë rai' ofrecer ra ma lu Dios. Cadë dzë tsagla'guë quëhunë rai' ofrecer mizmə ofrendë aunquë por rënë shtë ra ma, nilë por cuerpë shtë ma narie'qui, nunquë guédchisú ra cusë ni duldë shtë mënë. ¹² Perë Jesucristo bë'në më ofrecer mizmə lé'i' por ra duldë tubsë vësë parë siemprë. Despuësë guti më, iurní guzubë më ladë ldi shtë Dios. ¹³ Nga'li quëbezë më hashtë gunë më gan lu grë enemigu shtë më. Gunë më vencer lë'ë rall. ¹⁴ Por tubsë ofrendë nabë'në më ofrecer, bëzunë më ldu'u mënë; bë'në më ra mënë santu parë siemprë, ra naquërelde sulë parë lë'ë më. ¹⁵ Lë'ë quë lë'ë Espíritu Santo quëhúni' testificar lo mizmə purquë guni'i' más antsë;

¹⁶ Lë'ë conveñi naguna con lë'ë rall despuësë ra dzë ni, rni'i Dadë,
guëcue'za grétë' mandamientë shtëna la'ni ldu'u rall.

Nu guëquëa'a ra mandamientë la'ni shgabë rall.

¹⁷ Nu zac rni'i Espíritu Santo:

Jamás adë guëagnádi'i ldua'a ra duldë shtë rall, ni ra cusë mal nacanihunë rall.

¹⁸ Catë bë'në më perdunë duldë, hia rquí'nidi'i másru'u ofrendë por ra duldë.

Guiagbi'ga'a lu Dios

¹⁹ Por grë ndë'ë bëchi, rac tsuté hia'a gube'e por rënë shtë Jesús. Adë rdzëbëdi'i tsuté hia'a. ²⁰ Rac tsuté hia'a por tubi nezë cubi narne'e vidë sin fin; nezë ni bësha'lë më hashtë

lugar catè cuezè Dios santu, quierè decir, por galguti shtë Jesús bëshá'li' nezè ni. ²¹ Jesús na më primèrè bëshuzi parè lè'è hia'a. Na më encargadè con grè lidchi Dios. ²² Por ni guiagbí'ga'a lu më con confiansè; tsaldí ldu'u hia'a de verdá. Nu zac guiagbí'ga'a con ldu'u hia'a nalimpi lu më nu con cuerpè naguá tubi bañi con nisè naquichi. ²³ Guiaglá'ga'a firmè lu shnezè Dios, adè chu guëazè guëtèdi'i shnezè më purquè nasegurè gunè më cumplir grè lo què nabè'nè më prometer. ²⁴ Nu guéd'fília'a manèrè parè guédé'na'a compa'ni ra sa' hia'a parè gac shtu'u sa' hia'a más nu parè guédé'na'a cusè za'què. ²⁵ Adè gáca'a ziquè ra nané'di'i guidè lu cultè catè rdéa hia'a; mènè ni nacustumbradè rídèdi'i rall. Mejurè guèni'inú sa' hia'a tè gac rall firmè. Zni napè què guédé'na'a cumplir iurne' purquè lè'è dzè naguëabré Jesús, ze'dè guédchini.

²⁶ Si talè nané hia'a verdá shtë Dios nu mizmè tiempè rac shtu'u hia'a tsaglága'a nezè mal, iurní nídi'i stubi sacrifici tè gac perdunè duldè shtë hia'a purquè rquè guia'a hia'a sacrifici shtë Cristo. Quédé'na'a tratè galguti shtë Cristo ziquè cusè pèruchi. ²⁷ Sulè nanú juici shtë Dios parè lè'è hia'a iurní. Gaquin ziquè tubi gui'i tantè rldè më. Gunè më cashtigu grè contrari shtë më. ²⁸ El què nabè'nè desprèci lèy shtë Moisés nu adè bëzu'bè diáguèdi'ill lèy ni, gútil sin què adè chu bégá'adi'i ldu'u nguiu ni; con testimonio shtë chupè u tsunè testigu guti nguiu dzè ni. ²⁹ Perè çpè rni'i tè gac con nguiu naná bëlúa'a téchi' lu shini Dios nu bëqué guiá'all rënë shtë conve'ni narunè parè gac nguiu santu? nu bé'nèll desprèci lè'è Espíritu shtë Dios naná bè'nè zihani favurè parè lè'è hia'a. Por rënë shtë më na hia'a limpi delantè lu më. ³⁰ Rac bë'a hia'a lè'è Dadè naná guni'i: “Guna cashtigu ra mènè; napa derechè guëguilla”. Nu zac rni'i shti'dzè më: “Lè'è Dadè gunè më juzguè shmènè më”. ³¹ Nalé nadzè'bè na cashtigu shtë Dios nanabani.

³² Perè rnia'a lu tè, gulè bëagná ldu'u tè tiempè nagudèdè. Despuèsè bë'nè tè recibir llni shtë Dios, gac tè mènè pacènci lu grè galèzrac zi; gac tè shmènè më firmè aunquè bë'nè tè sufrir. ³³ Nanú bëldá lè'è tè guni'i guidzè mènè guèc tè lu ra sa' tè. Guzunaldè mènè lè'è tè. Sëbèldá de lè'è tè bë'nè tè sufrir con sa' tè. ³⁴ Bèga'a ldu'u tè ra naguá lachigui'bè nu bëquitè ldu'u tè iurè bédchisú mènè lo què nanapè tè purquè rdè'è tè cuendè de què lu gube'e nanú másru'u cusè mejurè nanadè tsalúdi'i. Shtë'nè tè ra cusè ni. ³⁵ Adè cuézèdi'i tè tsaldí ldu'u tè shti'dzè Dios purquè si talè tsagla'guè tsaldí ldu'u tè, gapè tè tubi premi ru'bè la'ni gué'dchiliu naze'dè guédchini. ³⁶ Rqui'ni gac tè më pacènci parè gunè tè cumplir voluntá shtë Dios nu despuèsè de ni, gunè tè recibir lo què nabè'nè më prometer ca'a tè. ³⁷ Ra Sagradas Escrituras rni'i:

Du'pè tiempè runè faltè, iurní el què naze'dè guédchini, segurè guédchíni'.

Adè gac ldé'èdi'i ldú'i'.

³⁸ Perè el què naguna recibir cumè më justè, guëbánil por fe nanápèll.

Perè si talè guëazè guëtèll shneza, adè rquítèdi'i ldua'a con lé'èll.

³⁹ Perè lè'è hia'a adè nádi'ia'a ziquè ra narëazè guetè, ra naná condenar, sino rialdí ldu'u hia'a de verdá; zni guédé'na'a segurè salvaciuni parè almè shtë hia'a.

11

Zihani mènè gualdí ldu'u rai' shti'dzè më

¹ Iurè rialdí ldu'u hia'a, iurní nadápa'a segurè de què guédé'na'a recibir ra cusè lo què nadzuléza'a. Rialdí ldu'u hia'a nanú ra cusè nanadè rnádi'ia'a lúhi'. ² Ra shtadè guèlú hia'a naguquèrelde guahietè, bëquebi Dios na rai' mènè za'què purquè gualdí ldu'u rai' shti'dzè më.

³ Rialdí ldu'u hia'a shti'dzè më; por ni rdè'è hia'a cuendè de què Dios bëntsa'u lè'è gué'dchiliu sulè con di'dzè shtëni'. Ra cusè narná hia'a lúhi' guctsa'uin, lédèdi'i por cusè narná hia'a, sino nadè más por shti'dzè Dios guctsa'u rahin.

⁴ Gualdí ldu'u Abel shti'dzè Dios; bé'ni' ofrecer lu Dios tubi ofrendè mejurè què ofrendè shtë Caín. Bëquebi Dios Abel na më za'què, por ni Dios bëca'a Abel nu bë'nè më recibir

ofrendë shtëhi'. Aunquë Abel hia gúti', perë todavía ziaгла'guë ruadí'dzi' lu hia'a por medio fe shtëhi'.

⁵ Enoc gualdí ldu'i shti'dzë Dios; por ni Dios bia'a lë'ë Enoc gube'e; gútidí'i'. Ra mënë adë bédzélëdi'i rall Enoc lu guédchiliu purquë Dios bia'a lë'i'. Ra Sagradas Escrituras rni'i shcuendë Enoc de quë antsë guziá'ai' gube'e, Dios bëquitë ldú'i' con Enoc. ⁶ Sin galrialdí ldu'u, nídi'i mudë guëquitë ldu'u Dios con lë'ë hia'a. Primërë napë quë tsaldí ldu'u nguii shti'dzë Dios parë tsabi'guë nguii lu Dios. Napë quë tsaldí ldu'u hia'a nabani më nu de quë guëne'e më premi ca'a ra narguili lë'ë më.

⁷ Noé gualdí ldu'i shti'dzë Dios nu bëzu'bë diágui' shti'dzë Dios purquë más antsë bëtsëbë Dios lë'i'; guni'i Dios lu Noé lo quë naguër gac, cusë ni tubi adë chu gunádi' luhin antsë. Noé bëzu'bë diágui' nu bëntsá'uhi' tubi barcu ru'bë parë gac salvar grë ra shfamíli'. Gualdí ldú'i' shti'dzë më; gúqui' rëspëti parë shti'dzë më. Zni bë'në Noé juzguë grë ra mënë shtë guédchiliu nanadë gualdídi'i ldu'u shti'dzë më. Mudë ni Dios bë'në recibir Noé ziquë nguii justë purquë gualdí ldu'i shti'dzë më.

⁸ Nu Abraham por galrialdí ldu'i, iurë Dios guna'bë lë'i', bëzu'bë diágui'; bërú'ui' parë tsáhi' lugar catë guni'i Dios guëdë'ë më ládzi' ziquë herenci. Abraham bërú'ui' ládzi' sin quë adë rdë'di'i' cuendë ca lu tsáhi'. ⁹ Abraham gualdí ldu'i; guquërdi' ladzë catë bë'në Dios prometer, parë Abraham gúqui' ziquë më zitu parë lugar ni. Nabáni' ziquë mënë naná de viajë, lédëdi'i la'ni hiu'u. Lo mizme bë'në Isaac nu Jacob nu zac lë'ë rai' bë'në rai' recibir mizme promësë nabëdë'ë Dios lu Abraham. ¹⁰ Abraham gulëzi' stubi ciudá parë guëquërdi', lugar nanapë cimientë naná dchi'chi; ciudá ni Dios bëzá'ahin según gac ldu'u më.

¹¹ Nu zac Sara gualdí ldu'i shti'dzë Dios nu bé'ni' recibir pudërë parë gápi' shíni' aunquë náhi' demasiadë më gushë. Gúpi' tubi me'dë purquë gualdí ldú'i' Dios gunë më cumplir lo quë nabë'në më prometer lúhi'. ¹² Zni Abraham hia më gushë sin esperansë gápi' shíni', parë gúqui' shtadë guélú shtë mënë zihani, mënë zihani ziquë mbelëgui'i lu gube'e nu ziquë iu'lli nananú rua' nisëdu'u. Jamás adë chu gúnëdi'i gan guëlabin.

¹³ Grë ra mënë ni guti rai' sin quë adë bé'nëdi'i rai' recibir ra cusë nabë'në Dios prometer, parë gualdí ldu'u rai' shti'dzë më nu guná rai' lu ra cusë ni delantë. Por fe bë'në rai' recibir lo quë nabë'në më prometer nu bëquitë ldu'u rai'. Mudë ni bëquebi rai' de quë na rai' ziquë më zitu parë guédchiliu rë', de quë lidchi rai' cuzë stubi guédchiliu. ¹⁴ Pues grë ra naruadi'dzë zni, rquebi rai' de quë todavía quëguili rai' stubi lugar parë guëquërdë rai'. ¹⁵ Si talë ra mënë ni nihunë rall llgabë por ladzë catë bëru'u rai', pues niabré rai' nga'li ¹⁶ parë gac shtu'u rai' lugar más mejurë, quiere decir, tubi lugar lu gube'e. Por ni Dios nádi'i ziquë nartú lúhi' sino rquitë ldu'u më con lë'ë rai' purquë guna'bë rai' lë'ë më Dios shtë rai' nu bë'në më preparar tubi ciudá catë guëquërdë rai'.

¹⁷ Gualdí ldu'u Abraham shti'dzë Dios; por ni iurë Dios bëzú tubi prëbë lúhi', bédchininú Abraham lúniquë shíni' Isaac parë gúni' ofrecer Isaac lu bëcu'guë ziquë tubi ma. Na Abraham dispuestë gúni' ofrecer lúniquë shíni' lu Dios aunquë antsë guni'i Dios lu Abraham tubi promësë; ¹⁸ guni'i Dios shcuendë Isaac: “Por shínil gápël cantidá llëbnil”. ¹⁹ Pues Abraham gac bé'ai' de quë Dios napë pudërë parë guëcua'ñi më ra tëgulë. Zni rac guëni'ia'a cumë figurë de quë Abraham bé'ni' recibir stubi vueltë lë'ë shíni' ladi ra tëgulë purquë parë Abraham hia guti shíni'.

²⁰ Gualdí ldu'u Isaac shti'dzë Dios; por ni Isaac guná'bëi' lu Dios bendición nanaguër guëdchini parë shíni', Jacob nu Esaú. ²¹ Nu zac Jacob gualdí ldu'i shti'dzë Dios; por ni iurë hia mërë gáti', bé'ni' bendecir cadë shinillágui' naná shini José. Bë'në Jacob adorar lë'ë më mientras rquí'chi' tubi bastunë. ²² Nu José gualdí ldu'i shti'dzë Dios; por ni iurë mërë gáti', guni'i' lu ra më israelitë de quë napë quë guëru'u rai' de ladzë Egipto nu bédë'ë José ordë lla guëca'chi ra mënë ba'cu shtëhi'.

²³ Ra shtadë Moisés gualdí ldu'u rai'; por ni iurë gulë me'dë, adë bëdzëbëdi'i rai' lu rëy lo quë nagunibë'a rëy. Guná rai' lu me'dë, nacha'ngu me'dë. Bëca'chi rai' lë'ë me'dë por tsunë mbehu.

²⁴ Gualdí ldu'u Moisés shti'dzë Dios; por ni iurë lé'i' náhi' nguiu ru'bë, adë nédí'i' nacá'ai' lë shtsa'pë rëy shtë Egipto ²⁵ sino quë guni'i' ldú'i' sac zíhi' con los de más sáhi' ra mënë israelite. Adë guc shtú'udi'i' guëquitë ldu'u Moisés por du'pë tiempë ra cusë mal shtë guédchiliu, cusë nanapë quë tsalú. ²⁶ Más bien guni'i' Moisés, mejurë gúni' sufrir por Cristo naná ze'dë despuësë quë niapë Moisés grë ra tesurë shtë Egipto. Zni guc; gunáhi' ra cusë naguër gac ziquë tubi premi naguëdë'ë Dios cá'ai'.

²⁷ Por galrialdí ldu'i' Moisés bërú'ui' guë'dchi Egipto; adë bëdzëbëdi'i' llanë shtë rëy; guaglá'gui' firmë igual ziquë el quë narná lu Dios aunquë adë chu rnádi'i' lúhi'. ²⁸ Gualdí ldu'u Moisés shti'dzë Dios; por ni bëzu'bë diágui' rëglë shtë Pascu; gunibë'a Moisés de quë guëllë'ë rënë shtë lli'li, nu guëtia'a mënë rënë ni rua' puertë parë iurë tédë ianglë shtë galguti, adë gátidi'i' primërë shini nguiu shtë ra më israelitë.

²⁹ Por galrialdí ldu'u, ra israelitë gualdí ldu'u rai' shti'dzë Dios; por ni gudëdë rai' Nisëdu'u Llni si fuërë cumë ziquë guiu'u bidchi, perë iurë ra mënë egipcios guc shtu'u tédë rall nisëdu'u, pues bëlda'u nisë rall; guti rall.

³⁰ Ra israelitë gualdí ldu'u rai' shti'dzë më; por ni bédë'ë rai' vultë alreduerë guë'dchi Jericó gadchi dzë nu gulaguë lu' shtë guë'dchi. ³¹ Rahab gualdí ldu'i' shti'dzë Dios; na Rahab tubi na'a mal, perë adë gútidi'i' juntë con ra nadë bëzu'bë diáguëdi'i' purquë Rahab bé'ni' recibir con bien ra mënë israelitë naguaglda'chi guë'dchi Jericó.

³² ¿Pë más guëní'ia'a iurne'? Nídi'i' tiempë parë guadi'dza shcuendë Gedeón, nu Barac, nu Sansón, nu Jefté, nu David, nu Samuel, nu los de más ra nabíadi'dzë shti'dzë Dios guahietë. ³³ Por galrialdí ldu'u, bë'në rai' gan lu enemigu shtë rai'; gunibë'a rai' tubi manërë justë; bë'në rai' recibir cusë za'quë nabë'në Dios prometer. Bëta'u rai' rua' león; ³⁴ bësëaldë rai' gui'i' dushë; bëru'u rai' lu peligrë niaguini mënë lë'ë rai' con spadë. Ra naná nápëdi'i' fuersë, gupë rai' fuersë ru'bë. Guc rai' mënë fuertë lu guërru, nu bësëllu'në rai' suldadë naná mënë zitu. ³⁵ Guzac ra na'a bë'në rall recibir ra tëgulë shtë rai' stubi vësë más; guashtë tse'lë rai' ladi ra tëgulë.

Sëbëldá mënë guti lu galné; bëquë guia'a rall libertá parë gunë rai' gan tsashtë rai' ladi ra tëgulë të guëquërdë rai' stubi vidë mejurë. ³⁶ Stubi tantë mënë guzac zi rai'. Bë'në mënë burnë lë'ë rai', nu bédë'ë mënë hiaguë nu bëldi'bi mënë lë'ë rai' con cadënë parë tsa rai' lachigui'bë. ³⁷ Guti rai' lu guë'ë nu bëriuguë rai' guërudë rai' con cierrë; [bëtë'dë mënë prëbë lu rai' të gunë rall duldë.] Gudini mënë lë'ë rai' con spadë; canzé rai' sin lidchi rai'; prubi rai'. Ze'dë rai' gutë rai' gui'di ladi ra ma ziquë gui'di ladi lli'li u gui'di ladi chivë. Bëzac zi mënë lë'ë rai'; nu bë'në rall maltratar lë'ë rai'. ³⁸ Ra mënë shtë guë'dchiliu adë guná záquëdi'i' lu rai', perë lë'ë rai' lasac rai' más quë guëdubi guë'dchiliu. Ra mënë ni guquërdë rai' lachi, nu lu dani; guquërdë rai' la'ni cuevë nu la'ni guëru shtë guë'dchiliu.

³⁹ Grë ra mënë ni gualdí ldu'u rai' shti'dzë Dios, nu Dios la'ni Sagradas Escrituras quëgluá'ai' na rai' mënë za'quë, perë sin quë adë guëté'dëdi'i, adë bë'nëdi'i' rall recibir lo quë nabë'në më prometer ⁴⁰ purquë Dios napë më lugar mejurë parë grë hia'a. Guni'i' më ra mënë ni adë gúnëdi'i' rall recibir fin shtë salvaciuni hashtë despuësë. Sulamëntë con lë'ë hia'a gac rai' completamente mënë sin ni tubi duldë delantë lu Dios.

12

Jesús na ejemplë parë lë'ë hia'a

¹ Por grë ra nagunia'a iurne', cumë nanú guëdubi ladë shtëna'a ra nabëlua'a fe shtë rai'; iurne' runë tucarë guësá'na'a tubi cu' grëtë' ra cusë narunë storbë con grë duldë naná runë bëshi'di lë'ë hia'a. Cha guiaglá'ga'a delantë; gáca'a më firmë ziquë tubi nardë'ë

fuersë parë gúnëll gan tubi carrërë. ² Cha guia hia'a lu Jesús ziquë muestrë shtëna'a. De lë'ë më ze'dë fe shtë hia'a; na më el quë narunë compa'ni parë tsaldí ldu'u mieti más. Guc bë'a Jesús despuësë guti më, guëquitë ldu'u më; por ni guzac zíhi'; rua'a ldu'u më dulurë nu shtu shtë galguti lu cruz. Iurne' cuezë më ladë ldi shtë Dios, lugar shtë hunurë cula'ni më.

³ Gulë bë'në llgabë iurne' lo quë naguzac con Jesús; guzac zi më demasiadë por ra mënë mal nabë'në cuntrë lë'ë më. Mizmë manërë adë guëdzáguëdi'i të nu adë rdzëbëdi'i të mientras rzac zi të purquë na të shmënë Cristo. ⁴ Pues lë'ë të todavía adë gudínidi'i mënë lë'ë të por runë të cuntrë ra duldë. ⁵ ¿Pë bëa'ldë ldu'u të lo quë naquëgni'i Dios lu të? purquë ruadi'dzënú më lë'ë të ziquë shini më. Naescritë:

Shinia, adë rúnëdi'il desprëci Shtádëll iurë lë'ë më cagni'inú më lë'ël.

Adë riádi'i ldu'ul iurë lë'ë më runë cashtigu lë'ël.

⁶ Purquë lë'ë Dadë quëgni'inú më grë ra shini më purquë rac shtu'u më lë'ë rai'.

Nu quëhunë më cashtigu grëtë' shini më narunë më recibir.

⁷ Gulë gac firmë lu cashtigu narshe'ldë më guëquël. Grë cusë ni tëdë parë bien shtë të purquë quëhunë më tratë lë'ë të ziquë shini më. Grë ra dadë quëhunë rall corregir shínill. ⁸ Perë si talë Dios adë rúnëdi'i më corregir lë'ë të, nádi'i të legítimë shini më, sino na të ziquë me'dë lldubi. Es quë runë më cashtigu grëtë' ra shini më. ⁹ Más de ni, tiempë na hia'a llguë'në, ra shtáda'a lu gué'dchiliu rë', bë'në rall cashtigu lë'ë hia'a nu rdé'na'a rëspëti lu rai'. Por ni más rqui'ni guëdë'ë hia'a sí të guë'nibë'a Dios lë'ë hia'a parë gápa'a vidë sin fin. Na më Shtáda'a nacabezë gube'e. ¹⁰ Ra shtáda'a lu gué'dchiliu rë', por du'pë tiempë bë'në rall corregir lë'ë hia'a según narni'i ldu'u rai', perë Dios quëhunë më cashtigu lë'ë hia'a por bien shtëna'a të gáca'a mënë za'quë sin ni tubi duldë, igual ziquë na më; santu náhi'. ¹¹ Pues verdá nahin, ni tubi cashtigu adë rsëdchínidi'i lëgrë la'ni ldu'u hia'a mientras quëhunë më cashtigu lë'ë hia'a; nahin cusë durë, perë fin shtë cashtigu na vidë naná tubldí delantë lu Dios con paz parë grë ra nardë'ë cuendë nu rúnëll recibir cashtigu ni cumë cusë za'quë.

Cashtigu parë el quë narqué guia'a shti'dzë Dios

¹² Por ni gulë guni'inú sa' të naná ziquë tubi nanápëdi'i fuersë të adë guëazë guëtëdi'i rall lu shnezë Dios. ¹³ Gulë quili nezë naná tubldí parë tsanaldë të nezë ni. Iurní sa' naná ziquë tubi cujë, adë guëru'udi'ill nezë za'quë sino gáqui' firmë con fe shtë'nëll.

¹⁴ Gulë guni'i ldu'u të tsu en paz con grë mënë. Gulë guanaldë nezë za'quë catë nídi'i maldá. Gulë gac mënë santu. ¹⁵ Gulë gapë mizmë lë'ël të adë chu rúnëdi'i faltë ra bendición shtë Dios, nu gulë gapë mizmë lë'ë të parë adë nádi'i mënë falsë entrë ra shmënë Dios. Adë chu gáquëdi'i ziquë gui'lli lda nariaru'bë entrë ra plantë, no sea por tubi de lë'ë të gac guëllini grë ra sa' të con duldë. ¹⁶ Gulë gapë mizmë lë'ël parë ni tubi de lë'ë të adë guëquërdëdi'i ziquë mbecu, nu ni tubi de lë'ë të gunë desprëci ra cusë za'quë shtë Dios; zni bë'në Esaú; por tubsë cumidë bëtuu'll grëtë' herenci narunë tucári' ziquë shini naguëllú. ¹⁷ Hia nané të despuësë iurë Esaú guc shtu'u gúni' recibir bendición shtë shtádi', pues bëquë guia'a shtádi' lë'i' aunquë nalé guna'bë Esaú nu bí'ni'; hiadë bëdzëlëdi'i mudë parë gac cambi lo quë nabë'ni'. Bë'ni' desprëci herenci.

¹⁸ Iurë guabi'guë të lu Dios, adë nádi'in ziquë ra më israelitë guahietë. Guabi'guë rai' lu dani nazú guëlla'. Guná rai' lu dani catë bëru'u be'lë. Guná rai' nacahi con gue'lë; guná rai' gushëguiu'u con mbë dushë. ¹⁹ Bini rai' bë shtë trompetë nu cha' Dios. Ra naná bini ra di'dzë ni, bë'në rai' ruëguë lu Dios hiadë guëni'idi'i bë másru'u. ²⁰ Bë'në rai' zni purquë adë bë'nëdi'i rai' gan niua'a ldu'u rai' lu mandadë naguni'i më lu rai'. Bë ni guni'i: "El quë nasú guëáhi' lu dani, mënë u tubi ma, pues napë quë gáti' lu guë'ë". ²¹ Nalé nadzë'bë guc dzë ni. Iurë guná Moisés lu ra cusë ni, guní'i: "Nalé rchi'cha nu rdzëba".

²² Zni guc tiempë guahietë, perë lë'ë të iurne' guabi'guë të lu dani verdadërë lë Sión. Guabi'guë të lu ciudá shtë Dios nanabani; quiere decir, Jerusalén nananú gube'e. Guabi'guë të lu cantidá mili shtë ra ianglë nabëdëá parë gunë rai' adorar Dios con galërquitë ldu'u. ²³ Mizmë lugar ni nanú zihani shini Dios; bëdëá rai'; lë rai' naescritë lu gube'e. Guabi'guë të lu Dios, lë'ë juësi nangunë juzguë grë mieti. Guabi'guë të lu ra nguiu naquërelde gube'e; hia Dios bé'ni' recibir lë'ë rai' completamente naza'quë. ²⁴ Guabi'guë të lu Jesús, el quë nabësëdchini tubi conveñi cubi entrë Dios nu ra mënë. Guabi'guë të lu lugar catë bëde'bi rënë narunë lasac conveñi ni; rënë ni runë significar cusë mejurë quë rënë shtë Abel.

²⁵ Gulë gapë cuidadë adë guëqué guiá'adi'i të di'dzë shtë el quë naruadi'dzë lu të, purquë si talë adë bé'nëdi'i mënë gan guëca'chilú rall lu Dios guahietë, mënë naquë guia'a shti'dzë Dios iurë lé'i' bëtsebëi' lë'ë rall, ¿lla mudë guëca'chilú hia'a lu më si talë guëlua'a técha'a lu naquëgna'bë lë'ë hia'a dizdë gube'e? ²⁶ Bë shtë Dios tiempë guahietë bëni'bin lë'ë guédchiliu, perë iurne' bë'në më prometer con di'dzë rë': "Stubi vësë más guësëni'bia guédchiliu nu también gube'e". ²⁷ Iurë guni'i Dios: "Stubi vësë más" rdë'ë hia'a cuendë de quë grëtë' cusë nabëni'bi Dios, cusë narná hia'a iurne', tsalú rahin; guédchisú më ra cusë nabëntsa'u më parë guëa'në parë siempërë ra cusë nadë rní'bidí'i. ²⁸ Por ni cha guëdë'ë hia'a graci lu më purquë bédë'na'a recibir lë'ë më ziquë Rëy. Catë rnibë'a më adë gáquëdi'i guëni'bin. Cha guëdë'na'a sirvë lë'ë më con rëspëti. Guëdápa'a rëspëti delantë lu më purquë na më Dios shtëna'a. ²⁹ Náhi' ziquë be'llë narzuné ldu'u mieti de grë maldá.

13

Lo quë narunë tucarë gunë shmënë Dios

¹ Gulë tsagla'guë gac shtu'u ra sa' të. ² Gulë tsagla'guë gac të më za'quë con ra visitantë nardchini lídchil purquë sin adë guc bé'adi'i mënë, beldá rall bédë'ë rall pusadë parë ianglë.

³ Gulë bësëagná ldu'u të ra nanú prësi cumë ziquë mizmë lé'ël nanul prësi juntë con lë'ë rall. Gulë bësëagná ldu'u të ra naná rzac zi purquë todavía quërelde të lu guédchiliu; napë të cuerpë débíl.

⁴ Gulë bë'në cumplir ra promësë nanguní'il iurë bëtse'al; adë chu guëquënú sáhi' purquë Dios gunë më juzguë grë ra narquënú tsel'ë mënë, nu gunë më juzguë grë mënë narunë duldë adulteri.

⁵ Adë sébidi'i ldu'u të dumí; gulë bëquitë ldu'u con lo quë nanapë të purquë Dios guni'i: "Jamás adë guësá'nëdia'a lë'ë të; siempërë guna cumplir shti'dza". ⁶ Zni rac guëní'ia'a sin quë adë chu guëzá ldu'u:

Lë'ë Dadë quëhunë më compaño na;

adë guëdzëbëdia'a lo quë nangunënú mënë na.

⁷ Gulë bëagná ldu'u të shti'dzë ra nangunibë'a entrë lë'ë të, ra nabiadi'dzë shti'dzë Dios lu të. Gulë guagla'guë manërë gubani rai'; guc rai' firmë lu shnezë Dios. Gulë bë'në llgabë lla guc fin shtë rai' nu gulë bë'në ziquë bë'në rai'.

⁸ Jesucristo na më igual iurne' ziquë guc më antsë nu na më lo mizmë parë siempërë; gáquëdi'i më cambi. ⁹ Adë rdë'ëdi'i të sí parë gua'a mësë falsë lë'ë të tëchi stubi clasë ldi' por enseñansë nanadë chu riasédi'i; mejurë gac të më firmë lu shnezë Dios por favurë nu bendición naquëhunë më. Adë tsanaldëdi'i të tëchi custumbërë narunë tratë pë cusë naza'quë gaul, pues grë ra narianaldë tëchi rëglë ni, adë bé'nëdi'i rall gan gac rall mënë za'quë lu Dios.

¹⁰ Sacrifici nadápa'a, adë rúnëdi'in tratë gau mieti lu mellë. Ra natsagla'guë gunë rall adorar Dios según lëy guahietë, nápëdi'i rai' derechë gau rai' sacrifici shtë hia'a. ¹¹ Pues

ra bëshuzi primëre riutënuhi' rënë shtë ra ma Lugar Santísimo; bé'ni' ofrecer rënë ni lu Dios parë guëdchisú më ra duldë, perë cuerpe shtë ra ma bia'a mënë fuërë shtë guë'dchi parë tsequi. ¹² Zni zac Jesucristo guzac zi më fuërë rua' ciudá parë guëzuné më duldë shtë mënë por prupi rënë shtëhi' të gac rai' santu. ¹³ Pues iurne' cha guíá hia'a lu Jesús, guëru'u hia'a religiuni gushë nu sac zi hia'a ziquë bë'në më sufrir. ¹⁴ Lu guë'dchiliu rë' adë nadápëdi'ia'a lugar segurë parë guëquérëlda'a parë siemprë, sino dzuléza'a nu zudíli'a lugar za'quë nanaguër guëdchini despuësë. ¹⁵ Por ni guëdubi tiempë, cha guëdé'na'a alabar Dios por medio de Dadë Jesucristo. Pues labansë ni na lo quë naguëdé'na'a ofrecer lu më con rua' hia'a. ¹⁶ También adë chu guëséá'ldëdi'i ldu'i gunë compa'ni sa'll con lo quë nanápël purquë ra cusë ni na ziquë sacrifici narsëquitë ldu'u Dios.

¹⁷ Gulë bëzu'bë diaguë grëtë' shti'dzë ra narnibë'a entrë lë'ë të. Gulë gapë rëspëti lë'ë rai' purquë lë'ë rai' canihapë rai' almë shtë të; nané rai' tubi dzë napë quë guëtë'dë rai' cuendë lu Dios. Gulë guni'i ldu'u, gac të mënë za'quë të iurë guëtë'dë rai' cuendë lu Dios, gunë rallin con galërquitë ldu'u, lédëdi'i con galërbini ldu'u. Si talë adë gúnëdi'i të cumplir shti'dzë rai', adë nápëdi'il ni tubi provëchë.

¹⁸ Gulë guna'bë lu Dios por lë'ë na'a; pues napë na'a segurë de quë bédë'në na'a dchi'ni según voluntá shtë Dios. Siemprë galërn'i ldu'u na'a na parë bien shtë të. ¹⁹ Runa ruëguë lu të, gulë guna'bë lu Dios de quë nasesë guëne'e më sí, guëabré guënahia lu të stubi.

Rialú cartë rë' con tubi saludë

²⁰ Dios naná rcue'dchí ldu'u hia'a, el quë nabëcua'ñi lë'ë Dadë Jesús ladi ra tëgulë, gunë ldai' më guëc të. Jesucristo na vëquërë ru'bë parë grë ra shmënë Dios. Por rënë më conveñi cubi entrë Dios nu ra mënë, napin valurë. Conveñi ni nunquë adë tsalúdi'in.

²¹ Quëgna'bë na'a lu më, guëne'e më grë cusë za'quë parë gac të mënë completamente preparadë parë gunë të cumplir voluntá shtë më, quë lë'ë më guëne'e më mizmë fuersë shtë më parë gac të mënë ziquë rac shtu'u më. Gunë më ra cusë ni por Jesucristo naná runë tucarë grë labansë nu graci shtë mieti parë siemprë. Amén.

²² Bëchi, quëhuna ruëguë lu të, gac të më pacënci. Gulë bë'në recibir cunseju nabëquëa'a la'ni cartë rë' purquë adë bëquë'ëdia'a zihani di'dzë lu të. ²³ Rac shtua'a gac bë'a të lë'ë bécha'a, Timoteo, hia lé'i' nápi' libertá. Si talë guëdchíni' ndë'ë, también na guëdë'pë guëná na'a lë'ë të.

²⁴ Gulë bédë'ë saludë grëtë' ra narnibë'a entrë lë'ë të, ra naná cabësë shtë ra grupë. Nu bë'në saludar grë ra narialdí ldu'i shti'dzë Dios de verdá. Pues ra naze'dë ladzë Italia quëgshe'ldë rai' saludë parë lë'ë të.

²⁵ Favurë shtë Dios guëa'nënú lë'ë të. Amén.

Cartë nabëquë'e Santiago

Bëshe'ldë Santiago saludë lu ra naquërelde fuërë ladzë rai'

¹ Na Santiago, nahia muzë shtë Dios nu shtënë Jesucristo, Shláma'a. Quëgshe'lda saludë lu të naquërelde fuërë ladzë të, lu të naná chi'bë chupë grupë shtë mënë israelitë nabërë'tsë lu guëdubi guë'dchiliu.

Llni naze'dë de Dios

² Lë'ë të bëchi la sahia, gulë bëquitë ldu'u të iurë ze'dë cusë durë narzac zi ³ purquë nané hia'a por medio ra cusë durë rlua'a si talë tsagla'guë rialdí ldu'u hia'a de verdá. Nu nané hia'a iurë rúnël gan lu ra cusë durë, más fuertë nal parë tsagla'guë shnezë Dios. ⁴ Gulë gac të mënë pacënci guëdubi tiempë, nu gulë gac të mënë narac rúnël voluntá shtë Dios sin ni tubi faltë. Iurní gúnël cumplir lo quë narac shtu'u më.

⁵ Si tubi de lë'ë të adë ráquëdi'il, runë faltë llni, gulë guna'bë lu Dios; Dios guëne'e më llni parë lë'ë të. Guëne'e mëhin sin medidë, nu adë guëní'idi'i më guëc të por rna'bë të lúhi'. ⁶ Perë napë quë guëná'bël lu më con galërialdí ldu'u. Grétë' el quë nadë rialdídi'i ldu'i shti'dzë Dios, ni na ziquë olë shtë nisëdu'u iurë lë'ë mbë dushë ze'dë. Rua'a mbë nisë nezë rë' nezë rë'. ⁷ El quë nadë rialdídi'i ldu'i Dios de verdá, adë gúnëdi'ill llgabë de quë guëdë'ë më lo quë narná'bëll. ⁸ El quë narunë chupë llgabë, nádi'i firmë conductë shténi'.

⁹ Lë'ël shmënë Jesús narunë llgabë nádi'il më ru'bë la'ni guë'dchiliu, gulë bëquitë ldú'ul purquë de vërë nal më ru'bë lu Dios. ¹⁰ Nu gulë bëquitë ldu'u të naná ricu iurë rne'e më galnadu'u, iurë rac bé'al galëricu verdadërë; cusë ni ra mënë shtë guë'dchiliu runë rall desprëci. Gulë bëquitë ldu'u të purquë ziquë ra guë'ë lachi, ra ricu con grë ra cusë material nanapë rall, rialuhin. ¹¹ Iurë rru'u ngubidzë, rza'i ngubidzë lë'ë guë'ë; hia adë rluá'adi'i ra guë'ë chulë. Zni na fin shtë ricu con grë negoci shténell.

Ra dificultá nu tentación

¹² Rquitë ldu'u mieti natsagla'guë firmë lu shnezë Dios aunquë rzac zi mënë lë'ëll purquë iurë tsalú lë'ë galërzac zi, gúnëll recibir bendición naná vidë sin fin. Bë'në më prometer vidë ni parë grë ra narac shtu'u lë'ë më. ¹³ Cualquier de tubi të iurë rdchini mal llgabë parë gúnël mal, adë rúnëdi'il llgabë de quë Dios guësëdchini më llgabë ni guëquël, purquë Dios nunquë rsëdchínidi'i më mal llgabë parë gúnël duldë. Nídi'i mudë chu guësëdchini llgabë mal lu Dios. ¹⁴ Iurë tubi de lë'ë të rac shtú'ul gúnël duldë, na purquë la'ni ldu'u mizme lë'ël nanú deseo mal. Ra deseo mal rsëdchini mal llgabë parë lë'ël. ¹⁵ De deseo mal nananú la'ni ldu'u mieti, ze'dë mal llgabë; hia de nga'li runë mieti duldë; hia de nga'li ze'dë galguti parë nguui ni.

¹⁶ Lë'ë të narac shtua'a, adë tsaldídi'i ldu'u të el quë narsiguë sáhi' ¹⁷ purquë grétë' cusë za'quë ze'dë de Dios, el quë nabëntsa'u grë mbelëgui'i nu ngubidzë. Na më lo mizme guëdubi tiempë; nídi'i cambi parë lë'i'; nádi'i më ziquë cusë narunë ra cambi shcaa'lë. ¹⁸ Bëne'e më vidë sin fin parë lë'ë hia'a sulë purquë zni gac shtu'u më. Bëdchini vidë sin fin por medio de ra di'dzë naná verdá. Zni rac shtu'u më gáca'a primëre ejemplë entrë grë ra shini më natsaldí ldu'i shti'dzë më. Na ziquë tubi mënë quëgláguëll primëre nashi za'quë lu hiaguë iurë guëdchini tiempë shtë cusechë.

Enseñansë verdadërë

¹⁹ Por ni, bëchi narac shtua'a, gulë bédë'ë cuendë de quë cadë tubi të napë quë gac nasínil parë guëquë diáguëll perë parë guadí'dzël, gulë gupë cuidadë. Gulë bë'në llgabë bien antsë guadí'dzël. Nu adë guëdë'ël sí ldaguë llanë la'ni ldú'ul ²⁰ purquë llanë shtë mënë, adë rsëdchínidi'in vidë za'quë delantë lu Dios. ²¹ Gulë bësa'në grë cusë mal nananú

la'ni ldu'ul con grë llanë nananú la'ni ldu'ul, nu gulë bë'në recibir diza'quë nabëgabnì la'ni ldu'u të. Napin pudërë parë gac salvar të.

²² Gulë bë'në grëtë' lo quë narni'i diza'quë, lëdë niá'asëdi'i quëquë diaguë tëhin, purquë si talë no más rquë diaguëll nu adë rúnëdi'ill cumplir, hia iurní lo mizme lë'ë të quëguguë të lë'ë të. ²³ Grëtë' el quë niá'asë rínill nu rquë diaguëll shti'dzë më perë adë quëhúnëdi'ill cumplir lo quë narni'i shti'dzë më, ni na ziquë tubi nguiu narbi'a la'ni guë'guanë nia lla na lull. ²⁴ Rnall lla na lull perë lueguë lé'ëll zía'all, iurní rëa'ldë ldu'ull lo quë nagunall. ²⁵ Perë grëtë' el quë natsagla'guë rsë'dë la'ni lëy shtë Dios, quëzu'bë diaguëll shti'dzë më; gunë ldai' më lë'ë nguiu ni. Cagnia'a shcuendë lëy nagunë librar mënë de grë cusë mal.

²⁶ Stubi de lë'ë të rni'i riaglá'guëll shnezë Dios perë adë ráquëdi'i rcuë'zël ra di'dzë mal narní'ill; mizme lé'ël rsiquë lé'ël. Hia ldai' nanuá'al lasáquëdi'in. ²⁷ El quë nagunë compa'ni ra bëzebi nu ra viudë con nicidá nanapë rall, nu el quë naquëhapë mizme lé'ëll de grë duldë, rna Dadë Dios lu nguiu ni ziquë tubi lari limpi sin ni tubi manchë. Pues nuá'all ldai' narëuu' ldu'u Dios.

2

Gulë bë'në tratë igual grë bëchi sa'l

¹ Lë'ë të bëcha, rialdí ldu'u të Dadë Jesucristo, el quë narlua'a pudërë shtë Dios lu hia'a. Gulë bë'në tratë igual con grë bëchi sa' të. ² Ziquë tubi comparaciuni, si talë tsuté tubi nguiu ricu, nanú nigi guiá'ai' nu nácuhi' lari za'quë; tsutéll ladi catë rdëa ra shmënë Dios; nu mizme tiempë tsuté tubi më prubi con lariullë. ³ Si talë lé'ël gúnëll atender bien naná nua'a lari za'quë nu lu ricu ni guëní'ill: “Lé'ël guzubë lugar za'quë”. Perë lu prubi guëní'ill: “Lé'ël nga'li guzuldí”, u guëní'ill lu prubi: “Guzubë lu guiu'u”. ⁴ Hia iurní quëgutël diferenci entrë ladi mizme lë'ë të. Hia iurní quëhúnëll tratë chupë manërë lu sa'l. Hia quëhúnëll juzguë ziquë juësi con mal llgabë.

⁵ Lë'ë të bëchi narac shtua'a, gulë bédë'ë cuendë de quë gudili Dios ra mënë nanápëdi'i zihani cusë shtë guë'dchiliu perë napë rall galëricu verdadërë purquë rialdí ldu'u rai' Jesús. Nu gunë rall recibir herenci; guëquëreldënú rall Jesús catë rnibë'a më. Zni bë'në më prometer dizdë más antsë. ⁶ Perë lé'ël, el quë narná zá'quëdi'i lu béchil naná prubi, nu rac shtú'ul gáquëll amigu shtë ra ricu; guná, ra ricu rzac zi rall lé'ël. Ra ricu rdchi'bë rall demandë cuntrë lé'ël lu ra juësi. ⁷ Nu ra ricu rushtiá rall guëc të iurë ruadi'dzë të shti'dzë Jesús. Guna'zi të lë më iurë guc të shmënë më. Lë ni napin llëru'bë hunurë.

⁸ Si talë lé'ël de vërë quëhúnëll cumplir lë'ë lëy nabëne'e Rëy naquëbezë gube'e, lëy naná escritë la'ni Sagradas Escrituras narni'i: “Gulë guc shtu'u grë ra sa'l igual ziquë rac shtú'ul lé'ël”. Si talë quëhúnëll cumplirin, bien quëhúnëll. ⁹ Perë si talë rguílil lo quë narac shtú'ul nu adë rac shtú'udi'ill sa'l, iurní canihúnëll duldë; nápël faltë purquë adë bé'nëdi'ill cumplir di'dzë shtë lëy. ¹⁰ Si talë tubi mënë quëzu'bë diaguëll grëtë' puntë shtë lëy perë quëhúnëdi'ill cumplir tubsë puntë, iurní nall culpablë parë lëy. ¹¹ El quë naguni'i: “Adë rúnëdi'ill duldë adulteri”, nu zac guní'i: “Adë quínidi'ill sa'l”. Si talë adë chu rúnëdi'i duldë adulteri perë gudínill sa'll, adë bé'nëdi'ill cumplir grë puntë shtë lëy, nu nall culpablë. ¹² Por ni, gulë biadi'dzë lu sa'l nu gulë guquëreldë ziquë ra mënë nané gunë më juzguë lë'ë të según shti'dzë Jesús. El quë naquëhunë cumplir lëy shtë më, nádi'ill muzë shtë duldë. ¹³ Gunë Dios juzguë el quë nadë rgá'adi'i ldu'i sáhi'; adë guëgá'adi'i ldu'u më lé'ëll. Perë el quë narga'a ldu'i sáhi', guëru'ull bien iurë tsu juici shtë më.

El quë narialdí ldu'i nu quëhúnëll cumplir

¹⁴ Dadë, çpë runë sirvë si talë tubi nguiu guëní'ill rialdí ldu'ull shti'dzë Dios perë quëhúnëdi'ill cumplir shti'dzë më? Nguiu ni adë gac salvárëll. ¹⁵ Si tubi shmënë Jesús

runë faltë shábi' u dau shténi', ¹⁶ nu l'é'ël guení'il lu nguiu ni: “Guziá'al con bien; guëne'e më nagácul nu lo quë nagául”. Perë l'é'ël adë pë rdé'ëdi'il lo quë narqui'ni sa'l, ¿de quë sirvë nápël fe? ¹⁷ Zni na, el quë narialdí ldu'i shti'dzë Dios de verdá napë quë guëluá'all fe shténëll por lo quë naquëhúnëll. Si no, nápëdi'ill fe verdadërë.

¹⁸ Bien zac guëni'i tubi nguiu lu sa'll: “L'é'ël nápël fe; na quëhuna compa'ni ra sahia”. Perë rnia'a lul, bëlua'a de quë rialdí ldú'ul Dios; guënahia fe shténëll. En cambi, na guëluá'ahia l'é'ël de quë rialdí ldua'a shti'dzë më purquë rnal bien naquëhuna lu sahia. ¹⁹ L'é'ël rní'il de quë rialdí ldú'ul nanú tubsë Dios; bien canihúnëll, perë rnia'a lul de quë ra mëdzabë rialdí ldu'u rall nanú tubsë Dios, nu rchi'chi rall por galërdzëbë nananú la'ni ldu'u rall. ²⁰ L'é'ël nadë rdé'ëdi'il cuendë, ¿pë adë guënëdi'il de quë nguiu nanapë fe verdadërë, también canihúnëll bien con sa'll? ²¹ Gulë bédë'ë cuendë, l'é'ë shtadë guëlu hia'a Abraham, iurë bé'ni' ofrecërë shíni' Isaac lu bëcu'guë, bëlua'a Abraham de quë tubldí na shcuëndi' lu Dios. ²² ¿Gu riasël iurní? lédë niá'asëdi'i gualdí ldu'u Abraham shti'dzë më perë bé'ni' cumplir lo quë naguni'i Dios. Zni fe shtë Abraham bëru'u lu llni të guëná grë mieti lo quë nabé'ni'. ²³ Zni guc cumplir Sagradas Escrituras narni': “Abraham gualdí ldu'i shti'dzë Dios nu Abraham bëá'ni' bien lu Dios sin ni tubi faltë”. Guni'i Dios, Abraham na amigu shtëhi'. ²⁴ Rac bë'a hia'a por lo quë nacanihunë nguiu, rlua'a tubldí na shcuëndi' lu Dios, lédëdi'i por fe nanápëll sulamëntë. ²⁵ Nu zac Rahab, tubi na'a mal, guc tubldí shcuëndi' lu Dios por lo quë nabé'nëll. Bé'nëll recibir ra nguiu nabëshe'ldë Josué lu guë'dchi, nu bë'në Rahab compa'ni ra mënë ni parë bëru'u rai' stubi tēchi nezë. ²⁶ Ziquë unidë na cuerpë nu espíritu parë guëbani mieti, zni napë quë tsaldí ldú'ul Dios nu napë quë gúnëll cumplir con cusë za'quë.

3

Lo quë narní'il

¹ Bëchi, entrë ladi të adë tsúdi'i gac të zihani mësë parë lu sa' të purquë nanë hia'a gunë më juzguë ra mësë con más fuersë quë cualquier mënë. ² Pues grë hia'a siempër runë faltë guëdë'na'a cumplir shti'dzë më. El quë nadë rúnëdi'i fallar en lo quë naruadi'dzëll, pues nguiu ni hia na tubi nguiu za'quë nu rac gúnëll gan lu grë deseo mal nananú la'ni ldú'ull. ³ Iurë l'é'ë hia'a rlu hia'a frenë rua' guay parë runë du'in l'é'ë ma, zac guëdë'na'a manejar guëdubi cuerpë shtë ma. ⁴ Gulë guná; nanú barcu ru'bë nariá lu nisë. Nu zihani vueltë ze'dë mbë dushë al contrari, perë l'é'ë narsé l'é'ë barcu rsëll lë'in nadë más por tubi dimë mitu'në. Tsa barcu catë rac shtu'u narsé l'é'ë barcu. ⁵ Zni zac con ldudzë mieti; nahin tubi partë mitu'në parë cuerpë shtë hia'a, perë blac runë nadchini ra mënë iurë ruadi'dzë rall. Gulë guná; tubi hiu'u gui'lli tsequi por tubsë be'lë mitu'në. ⁶ Zni na ldudzë mieti; nahin ziquë tubi be'lë. Nahin capaz parë zihani cusë mal. Ziquë ldúdza'a nahin tubi partë bi'chi entrë grë partë cuerpë shtë nguiu, nu quëhunin manchar guëdubi cusë naquëhunë nguiu. Dzë trasë dzë hashtë gati mieti, ldudzë mieti quëgza'i vidë shtë mieti. Ldudzë mieti na ziquë be'lë naze'dë de gabildi. ⁷ L'é'ë nguiu rac runë du'u grë clasë ma, ra ma dushë con ra ma'ñi, ra serpientë con grë ma nananú la'ni nisëdu'u. Rac runë du'u nguiu ra ma, ⁸ perë ldudzë nguiu, ¿chu rac gunë du'u ldúdzi'? Na ziquë tubi ma nadë nédi'i gac du'u. Ziquë lai' serpientë nua'a venenë narguini mënë, zni na ldudzë mieti. Gadzëhin con maldá. ⁹ Con mizme rua' hia'a quëdë'na'a alabar Dios, Shtëada'a, nu mizme lë'in rgue hia'a guëc sa' hia'a, el quë nabëntsa'u Dios. Bëntsa'u më l'é'ë hia'a; nadápa'a llni shtë më të gáca'a ziquë l'é'ë më. ¹⁰ Con mizme rua' nguiu rúnëll alabar Dios nu rguell guëc sa'll. Pues rnia'a lu të, bëchi, adë rúnëdi'i tucarë gunë mieti cusë ni. ¹¹ Gulë guni'i lua, ¿gu rgul nisë nashi la'ni guërzú nu lueguë rgul nisë lda mizme lugar? Aquëdi'i. ¹² ¿Ni mudë guëne'e hiaguë higu nashi acetuna, u tubi hiaguë uvë guëne'e nashi bëlda'u? Nídi'i mudë tubi zini guëne'e nisë dchiguë nu mizme tiempë guëne'e zini nisë nashi.

Llni naze'dë de Dios

¹³ Si talë nanú tubi mënë entrë ladi të naná runë ráquëll nu riasëll, pues guëluá'ai' conductë za'quë lu ra sáhi'. Gúni' cusë za'quë nu gáqui' më nadu'u según llni naquëgdë'ë Dios lé'i'. ¹⁴ Perë si talë nalé runë nadchínil u rzebi ldú'ul pë shtë sa', adë rní'idi'il nápël llni shtë Dios purquë nal falsë. Adë quëhúnëdi'il cumplir verdá shtë më iurní. ¹⁵ Lë'ë llni narni'i nápël, nádi'in llni naze'dë de Dios sino nahin llni shtë gué'dchiliu rë'; nahin llni ziquë napë ra mënë naguënédi'i Dios. Nahin llni naze'dë de mëdzabë. ¹⁶ Catë runë nadchini nguii lu sa'll, nu rac shtu'u nguii gúnëll gan lu sa'll, nga'li nanú dishi'bi con grë clasë mal. Nádi'i të unidë. ¹⁷ En cambi, el quë nanapë llni naze'dë de Dios, primëre nápëll tubi vidë za'quë sin adë rzëbidi'i ldú'ull pë shtë sa'll; adë rëuu'di'i ldú'ull dishi'bi; nall më nadu'u. Nápëll rëspëti lu sa'll: rga'a ldú'ull lu sa'll. Rúnëll cusë za'quë parë ra sa'll. Quëhúnëll tratë igual con grë ra sa'll; adë nádi'ill ziquë mënë falsë. Derechë ruadí'dzëll. ¹⁸ Ra narac shtu'u cue'dchí ldu'u mieti, na rall ziquë tubi nguii narcabní tubi guiu'u. Gápëll ziquë tubi ganza'quë, quiere decir, tubi vidë naná tubldí lu Dios nu delantë lu ra sa'll.

4

Adë gac shtú'udi'il ra cusë shtë gué'dchiliu

¹ ¿Ca nezë ze'dë ra dishi'bi nu disgustë entrë de ladi të? Pues ze'dë rahin de mal deseo nananú la'ni ldu'u të. Ra deseo mal na enemigu shtë ra cusë za'quë. ² Rzebi ldu'u të pë cusë perë adë rúnëdi'il recibirin. Rguini të sa' të tantë rac shtu'u gapë të pë shtë mënë, perë nilë con ndë gúnëdi'i të recibirin. Iurní rdildi të nu nanú dishi'bi entrë lë'ë të; adë rúnëdi'i të recibirin purquë rná'bëdi'i të lu Dios. ³ Si talë rná'bël tubi cusë, adë guëne'e mëhin purquë quëgná'bël con mal llgabë. Rac shtú'ul pë cusë sulë parë gúnëll cumplir mal deseo nananú la'ni ldú'ul. ⁴ Lë'ë të adë rúnëdi'i të cumplir comprumisi nabé'nël con Jesús. ¿Pë riasëdi'il el quë narac shtu'u ra cusë shtë gué'dchiliu, quëhúnëll cuntrë Dios? El quë narac shtu'u tsanaldë tëchi ra cusë shtë gué'dchiliu, nall contrari shtë Dios. ⁵ ¿Pë rdé'ëdi'i të cuendë lo quë narni'i Sagradas Escrituras? “Dios bëshe'ldë Espíritu Santo la'ni ldu'u hia'a nu nalé rac shtú'ui' guëquërélda'a sulë parë lë'ë më”. ⁶ Por ni rne'e më más favurë nu llni parë lë'ë hia'a. Nu rni'i Sagradas Escrituras: “Dios rzu lu ra nguii narac shtu'u gac rall më ru'bë, perë quëhunë më compa'ni con cusë za'quë grëtë' nguii nanadu'u”. ⁷ Gulë bëzu'bë diaguë shti'dzë më. Adë guëdë'ëdi'il sí lo quë narac shtu'u mëdzabë. Gulë sutipë lu mëdzabë nu guëllú'nëll lul. ⁸ Gulë bédë'ë sí cuezënú Dios lé'ël, iurní cuezënú më lé'ël. Lë'ë të nanapë duldë, gulë bëabré ldu'u të con Dios. Lë'ë të nanapë chupë llgabë, gulë bëlua'a téchil lu ra cusë mal. ⁹ Gulë gubini ldu'u të por duldë nabé'nël. Gulë bi'ni. Gulë cushtiá; gulë bë'në cambi galërquitë ldu'u por galëru'në. Lë'ë të narquitë ldu'u purquë nal amigu shtë gué'dchiliu, gulë gubini ldu'u të por tantë duldë nanápël. ¹⁰ Gulë gac më nadu'u delantë lu Dadë, iurní gunë më honrar lë'ë të.

Adë gúnëll juzguë sa'l

¹¹ Gulë cuezë guëni'i të cuntrë sa' të. El quë narni'i cuntrë sa'll nu quëhúnëll juzguë conductë shtë sa'll, mënë ni quëgní'ill cuntrë lëy shtë Dios, nu quëhúnëll juzguë lë'ë lëy. Si talë rní'il shti'dzël lasac perë lëy adë lasáquëdi'in, iurní quëhúnëll mizme lé'ël ziquë tubi juësi. Adë quëhúnëdi'il cumplir lëy shtë Dios iurní. ¹² Nanú tubsë nabëne'e lëy nu napë më pudërë parë gunë më salvar ra mënë, nu napë më pudërë parë gunë më condenar ra mënë. Perë lé'ël, nápëdi'il derechë parë gúnëll juzguë stubi sa'll.

Tsalú grë ra cusë shtë gué'dchiliu

¹³ Gulë bédë'ë cuendë lë'ë të narni'i: “Nedzé u glli tsahia stubi ciudá. Ndë guëquërela tubi izë parë sia nu guëtúhia; guna gan dumí.” ¹⁴ Rní'il zni perë adë rac bé'adi'il pë gac glli. ¿Lla na vidë shtënéll? Nahin ziquë tubi behu. Rlua'ain por du'pë tiempë, lueguë

rñitiluhin. ¹⁵ Lo quë narunë tucarë guëñ'il na zndë'ë: "Sulamëntë si talë na voluntá shtë Dios, guna dchi'ni rë' u guna stubi cusë". ¹⁶ Perë lë'ë të ruadi'dzë të nadchini purquë rialdí ldu'ul mizmë lé'ël, perë grë ra naruadi'dzë nadchini, mal nahin. ¹⁷ El quë narac bë'a pë na bien perë adë rúnëdi'ill cumplir, pues nápëll duldë.

5

Cunseju parë ra ricu

¹ Gulë bëquë diaguë ndë'ë, lë'ë të naná ricu. Gulë bi'ni nu gulë cushtiá por ra desgraci naná ze'dë guëc të. ² Ra galëricu shtë në të na ziquë cusë naru'dzë. Grëtë' lari za'quë shtë në të hia gudáu ra mbichúguëhin. ³ Ra orë nu bédchichi guna'zi tèn luhin. Lë'ë tèn na testigu cuntrë lë'ë të de quë rzebi ldu'u të dumí. Ziquë tubi be'lë rza'i lë'ë shcuerpë mieti, zni gunënú tèn shtë dumí lë'ë të. Bëzu'bë muntuni të galëricu parë tiempë ne' perë hia mërë guédchini fin shtë në të. ⁴ Ra pagu narunë tucarë ca'a ra nabë'në dchi'ni, adë bédë'ëdi'i të ca'a muzë. Guagldé rall guëni'a shtë në të perë adë gudíllidi'i të completë sino bësiguë të lë'ë rall. Iurní mizmë muzë ni quëhunë rall reclamë. Dios naná rñibë'a guédubi gube'e, bini më galru'në shtë rall. ⁵ Lë'ë të guquërelde të lu guédchiliu con galëljüjë nu bë'në të cumplir cualquier deseo mal nanapë të. Ziquë tubi ma ndchu, na ma parë gati, bësendchú të lë'ë të con ra cusë shtë guédchiliu. Hia gue'dë guédchini dzë parë gac juzguë të. ⁶ Lë'ë të bë'në të condenar ra nanápëdi'i faltë. Gudini të ra mënë nanápëdi'i duldë perë adë bédchí'bëdi'i rall demandë cuntrë lë'ë të.

Gulë gac më pacënci nu gulë guna'bë lu Dios

⁷ Por ni bëchi, gulë gapë llëru'bë pacënci hashtë guëabré Dadë Jesús stubi. El quë narbe'qui bënë quëbézi' cusechë hashtë tsalú tiempë shtë guiu. Quëbézi' con pacënci hashtë tiempë shtë cusechë. ⁸ Zni zac lë'ë të napë quë gapë të pacënci sin adë rëazë guëtëdi'il lu shnezë më purquë hia mërë lë'ë Dadë Jesús guëabri' stubi. ⁹ Dadë, adë rdchí'bëdi'i të galquiá cuntrë sa'l të parë adë gáquëdi'i condenárëll, purquë lë'ë më el quë narunë juzguë, hia zugá'ai' guëlladchi. ¹⁰ Bëchi narac shtua'a, gulë bëagná ldu'u të ra nabiadi'dzë shti'dzë Dios guahietë. Guzac zi rai' perë gupë rai' pacënci. Biadi'dzë rai' shti'dzë më lu ra mënë. ¹¹ Guná, lë'ë hia'a rni'i hia'a rquitë ldu'u ra mënë narzac zi por shti'dzë më. Nané të shcuendë Job; gúqui' më pacënci nu nané të lla bë'në ldai' Dios lé'i' despuësë de zihani prëbë. Pues lë'ë Dadë rga'a ldu'i' lë'ë hia'a nu nalé rac shtu'u më lë'ë hia'a.

¹² Subrë todë, bëchi, adë rúnëdi'il jurar por gube'e, nilë por guédchiliu, ni por stubi juramentu. Iurní guëni'i të: "Aha", pues gaquin zni. Si talë guëni'il: "Aquëdi'i", pues gaquin zni. Bastë con dí'dzë ni. Rquí'nidi'i guëni'il juramentu të adë gunë më juzguë lé'ël.

¹³ Si tubi de lë'ë të riá ldu'ul lu ra galguidzë, pues guni'i lu Dios lo quë narac shtú'ul. Si talë tubi de lë'ë të rquitë ldu'ul, bi'ldi labansë lu më. ¹⁴ Si talë tubi de lë'ë të rac llú'ul, pues guná'bë ra më gushë entrë ra shmënë Dios të guëna'bë rai' lu Dios por lé'ël, nu guëte'bi rai' sëiti guëquëll mientras quëgná'bë rai' lë Dadë. ¹⁵ Si talë guëna'bë rai' nu tsaldí ldu'u rai' Dios, lë'ë fërmë gac salvárëll lu galguidzë; guëáquëll. Lë'ë Dadë gunëac më nguiu ni, nu si talë bé'nëll duldë, gunë më perdunë lé'ëll. ¹⁶ Gulë guni'i lu sa' të faltë nanápëll nu gulë guna'bë lu Dios por cadë tubi sa'l të parë gunëac më lë'ë rai'. Iurë tubi nguiu naná rialdí ldu'i Dios quëgná'bëll lu më con guëdubinú ldu'ull, pues Dios rúni' cusë ru'bë parë nguiu ni. ¹⁷ Lë'ë Elías, el quë nabiadi'dzë shti'dzë Dios, gúqui' tubi nguiu ziquë lë'ë hia'a con mizmë galdebilidadá perë iurë lé'i' guná'bëi' lu Dios de quë adë ldáguëdi'i guiu lu guédchiliu, pues adë guláguëdi'i guiu por tsunë izë guërudë. Elías guná'bëi' lu më con guëdubinú ldu'i'. ¹⁸ Despuësë guná'bëi' lu më stubi, iurní bëabré gulaguë guiu nu ra guiu'u bédë'ë cusechë.

¹⁹ Bëchi, si talë tubi de lë'ë të guëlua'a téchil lu diza'quë nu stubi sa' të guëdchigrëll hiembrë ni lu verdá, ²⁰ gulë bédë'ë cuendë de quë mënë ni nabëdchigré lë'ë pecadurë parë nezë mal shténëll, gunë mënë ni salvar lë'ë pecadurë të gátidi'ill. Nu mizmë tiempë gac perdunë zihani duldë shtë pecadurë; adë gac bë'a mieti pë bé'ni'.

Primëre cartë nabëquë'ë San Pedro

Quëquë'ë Pedro lu ra shmënë Jesús

¹ Na Pedro, nahia poshtë shtë Jesucristo. Quëquëa'a cartë rë' lu grë ra shmënë Dios naquërelde fuërë ládzi', ra narrë'tsë zihani partë shtë gué'dchiliu, ra naquërelde ra regiuni shtë Ponto, nu Galacia, nu Capadocia, nu Asia, nu Bitinia. ² Quëquëa'a lu të nagulé Dadë Dios nu bë'në më disponer dizdë guahietë gac të shmënë më; por ni Espíritu Santo gulé lë'ë të parë guëzu'bë diaguë të shti'dzë Jesucristo. Gudili më lë'ë të parë guëzunë më almë shtë të por rënë shtë Jesús. Gulë bë'në recibir zihani bendición shtë Dios nu gulë cuedchí ldu'u të.

Dzuléza'a iurë guëabré Jesús de gube'e

³ Rdé'na'a alabar Dios naná Dios nu Dadë shtë Jesucristo lamë shtë hia'a purquë gulë nacúbia'a purquë nalé bëga'a ldu'u më lë'ë hia'a. Iurne' nadápa'a esperansë nadë rialúdi'i por medio de Jesús purquë guashtë më ladi ra tégulë. ⁴ Nu nadápa'a tubi herenci nagutsa'u më lu gube'e; adë rialúdi'in nu adë rëac mánc'hédi'in. Chulë nahin. ⁵ Rialdí ldu'u të shti'dzë Dios; por ni quëhapë më lë'ë të. Por pudërë shtë Dios gac salvar të; por ni dzulezë të tiempë naguëdchini Jesús stubi.

⁶ Na të segurë ra cusë ni; por ni nalé rquitë ldu'u të aunquë por du'pë tiempë rzac zi të lu zihani clasë prëbë ⁷ të parë guëlua'a na verdá fe shtë të. Fe shtë të más lasáquin quë orë naná rdëdë lu gui'i parë gac bë'a mënë nahin legítimë orë. Orë rialúhin perë fe shtë të rialúdi'in. Si talë tsagla'guë tsaldí ldu'u të shti'dzë Dios mientras napë të prëbë, tsasë mënë de quë rialdí ldu'u të de verdá. Iurë guëlua'a pudërë shtë Jesucristo, gunë më honrar lë'ë të; guëne'e më lugar lu gube'e parë lë'ë të. Guëni'i më cusë za'quë de lë'ë të. Guëdchini më nu grë mënë guená rall lu më.

⁸ Lë'ë të rac shtu'u të Jesucristo aunquë rnádi'i të lu më. Rialdí ldu'u të shti'dzë më iurne' sin adë chu rnádi'i lu më, nu rquitë ldu'u të. Nalé lëgrë na ldu'u të iurë runë të llgabë gapë të cusë chulë lu gube'e, hashtë runë faltë di'dzë parë gac bë'a mieti lla na lëgrë nanapë të. ⁹ Nalé lëgrë nanú la'ni ldu'u të purquë gunë të recibir lo quë naguëne'e Dios. Zni gac purquë rialdí ldu'u të shti'dzë Jesucristo narni'i gac të salvar.

¹⁰ Ra profetë naguquërelde guahietë biadi'dzë rai' antsë lla gac salvar ra mënë. Biadi'dzë rai' shcuendë favurë nangunë Dios parë lë'ë hia'a. Gudili rai' nu guna'bë di'dzë rai' shcuendë lla gac salvára'a. ¹¹ Guc shtu'u rai' niac bë'a rai' pë tiempë u chu na el quë nangunë salvar ra mënë. Lë'ë Espíritu Santo bé'ni' compa'ni lë'ë rai' parë guëquë'ë rai' lla gunë Cristo sufrir. Nu bëquë'ë rai' shcuendë lla gunë mënë alabar lë'ë më. ¹² Espíritu Santo bëluá'ai' ra profetë de quë adë quëhúnëdi'i rai' sirvë mizme lë'ë rai' sino quëhunë rai' sirvë lë'ë hia'a iurë bëquë'ë rai' di'dzë rë'. Bëquë'ë rai' shcuendë diza'quë, perë adë gac bé'adi'i rai' pë runë cuntienë ra di'dzë. Perë iurne' lë'ë Espíritu Santo bëlua'a mizme cusë ni lu hia'a por medio el quë nabëlua'a diza'quë lu të con pudërë shtë Espíritu, el quë nabëshe'ldë Dios parë cuezénúhi' lë'ë hia'a. Ra ianglë rac shtu'u rai' tsasë rai' pë runë cuntienë di'dzë ni perë rúnëdi'i rai' gan gac bë'a rai'.

Rac shtu'u Dios guëquërelde'a tubi vidë za'quë

¹³ Por ni, gulë bë'në preparar bien parë gac bë'a të lo quë narac shtu'u më. Gulë bëzu'bë diaguë shti'dzë më. Gulë gapë esperansë de quë gac të salvar iurë gunë më cumplir lo quë naguzublú më la'ni vidë shtë Jesús. Gac të salvar iurë guëabré Jesucristo stubi. ¹⁴ Cumë shini obedientë, adë rianáldëdi'i të tēchi deseo mal ziquë bë'në të antsë, tiempë adë bënguë bé'adi'i të lë'ë më. ¹⁵ Gulë gubani tubi manërë za'quë sin duldë igual ziquë el

quë nagulé lë'ë të; na më santu; zni rac shtu'u Dios guëquërelde të sin duldë. ¹⁶ Sagradas Escrituras rni'i: "Gulë gac të mënë santu purquë nahia santu".

¹⁷ Si talë rni'i të Dios na Shtadë të, napë quë guëzu'bë diaguël shti'dzi' guëdubi tiempë mientras quërelde të lu guë'dchiliu. Na më juësi nu gunë më juzguë sin adë gúnëdi'i më favurë parë ni tubi mënë. ¹⁸ Puës gudilli më parë gac të librë, parë adë tsanaldëdi'i të tëchi ra custumbrë nadë rllu'i'di'i, custumbrë nabë'në të recibir de shtadë guëlu të. Gudilli Jesucristo por duldë shtë të, lédëdi'i con bédchichi u orë narialú ¹⁹ sino gudilli më con rënë shtë më. Na më ziquë tubi lli'li mitu'në nanápëdi'i ni tubi faltë, nilë manchë. Rënë shtë më lasaquin. ²⁰ Bë'në Dios destinar Jesucristo dizdë antsë cueshtë guë'dchiliu të gac më Salvador. Antsë tsalú guë'dchiliu bëlua'alú më lu mënë; bédchini më parë gac salvar të. ²¹ Por lë'ë Jesucristo lë'ë të rialdí ldu'u të Dios, el quë nabildishtë lë'ë Jesús ladi ra tégulë nu bëcuelzë më lé'i' ladë ldi shtë më catë nanú lli nu pudërë. Lugar shtë hunurë guzubë më. Rialdí ldu'u të shti'dzë Dios, por ni quëbezë të dzë naguëquërelde të con lë'ë më.

²² Lë'ë të bëzu'bë diaguë të diza'quë, por ni bëzunë më ldu'u të parë gac shtu'u të de verdá ra shmënë Jesús. Iurne' gulë gac shtu'u ra shmënë Jesús con guëdubinú ldu'u të. ²³ Hia lë'ë të gulë të nacubi; napë të vidë sin fin, lédëdi'i por ra cusë narialú sino por shti'dzë Dios, di'dzë nanapë pudërë parë guëne'e vidë eternë, nu nunquë adë rialúdi'in.

²⁴ Sagradas Escrituras rni'i:

Grë ra mënë na rall ziquë gui'lli.

Chulë rlua'a guë'ë shtë plantë, perë rbidchi gui'lli nu ra guë'ë rlaguë lu guiu'u.

Por du'pë tiempë quërelde mënë lu guë'dchiliu; zni na vidë shtë mënë,

²⁵ perë shti'dzë Dios nunquë adë rialúdi'in; napin pudërë parë siempër.

Mizmë di'dzë ni bini të iurë biadi'dzë na'a lu të.

2

¹ Por ni gulë bësa'në grëtë' clasë cusë mal ziquë llanë, nu bishi, nu engañi. Adë sébidi'i ldu'u të pë shtë sa'l. Adë rni'i'di'i të di'dzë dzabë cuntrë sa'l. ² Mejurë ziquë tubi me'dë naguër ralë, rac shtú'ull gádchill, zni gulë gac shtu'u shti'dzë Dios; nahin ziquë leché parë ra me'dë. Shti'dzë më nápëdi'in bishi; nahin parë tsaru'bë vidë cubi nanapë të por Espíritu Santo. Por shti'dzë më gapë të salvaciuni ³ purquë nané të, rdë'ë të cuendë favurë nabë'në më parë lë'ë të.

Cristo ziquë tubi guë'ë nanabani

⁴ Gulë guabi'guë lu Dadë Jesús; na më cumë ziquë tubi guë'ë nanabani. Ra nguiu bëquë guia'a rall lë'ë më cumë cusë adë rllu'i'di'i, perë Jesús náhi' ziquë tubi guë'ë nagulé Dios. Nalë lasaquin. ⁵ Dios quëhuntsá'uhi' tubi grupë mënë nanabani por Espíritu Santo; na të ziquë guë'ë shtë iádu'u. Gulë gac të bëshuzi santu të parë gunë të ofrecërë lu Dios oraciuni nu labansë narëuu' ldu'u më. Gunë më recibir ra ofrendë ni por Jesucristo ⁶ purquë naescritë la'ni Sagradas Escrituras:

Gulë guná, na rdchi'ba ziquë tubi guë'ë lu guë'dchi Sión;

Guë'ë ni na guë'ë principal shtë tubi hiu'u ru'bë, tubi guë'ë nagudili Dios. Napin llëru'bë valurë.

El quë natsaldí ldu'i shti'dzë më, rtúdi'i lull; gunë më honrar lë'ë mënë ni.

⁷ Parë lë'ë të naná rialdí ldu'i shti'dzë më, napë më llëru'bë valurë, perë parë ra nadë rialdídi'i ldu'i shti'dzë më, gac cumplir lo quë narni'i Sagradas Escrituras de lë'ë rall:

Lë'ë guë'ë nabëquë guia'a ra narza'a hiu'u, guquin guë'ë principal shtë hiu'u.

⁸ Nu rni'i Sagradas Escrituras:

Guërelde mënë guëc guë'ë ni; por guë'ë ni ldaguë mënë catë nídi'i fin.

Pues lë'ë rall rrelde rall por adë gúnëdi'i rall cuendë diza'quë shtë më. Puës parë ni nadestinadë rall.

Na të tubi grupë shtë bëshuzi

⁹ Lë'ë të na të mënë nagulë Dios entrë grë mënë; na të tubi grupë shtë bëshuzi parë gunë të sirvë lu Rëy. Na të tubi guë'dchi nabë'në ldai' Dios. Na të mërë shmënë Dios të parë guadi'dzë të grë cusë ru'bë nabë'në Dios. Gulë më lë'ë të. Gulú më lë'ë të lu nacahi parë tsuté të lu llni parë guënë të lë'ë më. ¹⁰ Lë'ë të antsë adë nápëdi'i të vidë shtë Dios perë iurne' sí, na të shmënë Dios. Antsë ni tubi adë chu bëgá'adi'i ldu'u lë'ë të perë iurne' Dios bëga'a ldú'i' lë'ë të.

Gulë guquërelde parë Dios

¹¹ Lë'ë të amigu narac shtua'a, na të mënë ziquë mënë zitu parë guë'dchiliu rë'; na të më zitu entrë los de más mënë. Runa ruëguë lu të, adë gúnëdi'i të cumplir ra deseo mal nananú la'ni ldu'u të purquë na rahin ziquë enemigu narshini ldu'u të. ¹² Gulë gapë buen conductë entrë ra naná guënëdi'i Dios të parë guëdë'ë rall cuendë na të shmënë Dios. Aunquë iurne' rni'i rall cuntrë lë'ë të cumë si fuërë na të narguini mënë, perë guená rall cusë za'quë naquëhunë të nu guëdë'ë rall cuendë, nu guëni'i rall dushquilli Dios, purquë iurni guëabré ldu'u rall con Dios, nu guëdë'ë Dios vidë eternë parë lë'ë rall.

¹³ Gulë bëzu'bë diaguë ordë shtë gubernë nu grë ra narnibë'a purquë na të shmënë Jesús. Gulë bëzu'bë diaguë di'dzë shtë rëy, el quë narnibë'a más; ¹⁴ nu gulë bëzu'bë diaguë shti'dzë gubernë nabëshe'ldë rëy ni. Bëshe'ldë rëy rumanë lë'ë rall parë gunë rall honrar el quë naquëhunë bien nu gunë rall cashtigu el quë narunë mal. ¹⁵ Puës Dios rac shtú'ui' de quë lë'ë të gunë të bien të parë guëta'u të rua' mënë nanédi'i gac bë'a mudë narac shtu'u Dios guëquërelde rall. Rni'i rall cusë tuntë cuntrë lë'ë të.

¹⁶ Gulë cue cumë ziquë nguii naná librë, perë adë rúnëdi'i të usar libertá narne'e Dios ziquë tubi prëtëstë parë gúnël duldë. Más bien gulë cue cumë ziquë tubi muzë shtë Dios. ¹⁷ Gulë bédë'ë rëspëti parë grë mënë. Gulë guc shtu'u grë ra shmënë Jesús. Gulë bë'në rëspëti Dios nu gulë bë'në rëspëti lë'ë narnibë'a más lu guë'dchiliu.

Guzac zi Jesús

¹⁸ Grë të nanapë lamë, gulë gapë rëspëti lu shlamël nu gulë bëzu'bë diaguë shti'dzë rai'; lëdë niá'asëdi'i lu lamë za'quë u lu ra narga'a ldu'i sáhi', sino también gulë bëzu'bë diaguë shti'dzë ra lamë mal narunë nalaa'dchi. ¹⁹ Rëuu' ldu'u Dios con nguii naná pacënci iurë rzunaldë mënë lé'ëll sin causë. ²⁰ Perë si talë quëhúnël mal, por ni quëlda'a mënë hiaguë guëquël nu nal cunformë con cashtigu ni, perë çpë cusë za'quë quëhúnël? En cambi, si quëhúnël bien nu rzac zi mënë lé'ëll, si talë rua'a ldú'ul lu cusë ni nu nápël pacënci, ni sí rëuu' ldu'u Dios. ²¹ Puës guna'bë Dios lë'ë të parë tsagla'guë të rëglë ni. Jesucristo guzac zíhi' por lë'ë të. Sufrimientë shtëhi' na ziquë muestrë të gunë të ziquë bë'në më. ²² Lë'ë më ni adë bé'nëdi'i' duldë nu nilë jamás adë guluguëdi'i më. ²³ Iurë lë'ë ra mënë gurushtía rall guëc më, adë bëquëbidi'i më con galrushtía. Iurë bëzac zi mënë lé'i', adë bédchigrë dí'dzëdi'i' lu mënë sino guna'bë më lu Dios parë gunë Dios juzguë lë'ë rall za'quë za'quë. ²⁴ Mizmë Jesucristo bia'a më grë ra duldë shtë hia'a iurë bë'në më sufrir lu cruz të parë gáca'a ziquë tubi naguti; hia adë chu gúnëdi'i duldë parë guëbânia'a tubi vidë za'quë delantë lu më. Lë'ë më guc më ridë të parë lë'ë të guëac të maldá narunë të. ²⁵ Antsë lë'ë të guzú të ziquë lli'li naguniti, perë iurne' bëabré ldu'u të con Jesucristo. Lë'ë më canihapë më lë'ë të ziquë vëquërë nu na më el quë nacanihapë ldu'u të, të parë adë guënitidi'i të jamás.

3

Cunseju parë ra nabëtsë'a

¹ Ziquë ra muzë napë quë gunë rall cumplir, también lë'ë të tse'lë ra nguii, gulë bëzu'bë diaguë shti'dzë tsé'lël, purquë si talë adë rialdidi'i ldu'u tsé'lël diza'quë, iurë guëmall conductë shtënël, tsaldí ldú'ull shti'dzë më sin ni tubi di'dzë naruadí'dzël lúhi'. ² Zni

gaquin purquë guëná rall quërelde të bien; guëná rall napë të rëspëti lu Dios nu guëná rall napë të vidë limpi. ³ Adornë shtënë të gáquëdi'in cusë fuërë ziquë narzë'ë ra begu u ziquë ra shnezë cu'u, ziquë orë u lari za'quë. ⁴ Sino adornë shtënë të gaquin la'ni ldu'u të catë adë chu rnádi'i luhin, adornë nadë rialúdi'i. Gac të mënë nadu'u nu naza'quë con pacënci con grë mënë. Zni rëuu' ldu'u Dios guëquërelde të. ⁵ Tiempë guahietë ra na'a santu nagualdí ldu'i shti'dzë Dios, na rai' mënë nadu'u nu bë'në rai' rëspëti tse'lë rai'. Chulë guc vidë shtë rai'. ⁶ Por ejemplë, Sara bëzu'bë diágui' shti'dzë Abraham nu guni'i Sara lu tsé'li': "Dadë shtëna". Iurne' na të ziquë shini Sara si talë quërelde të bien, si talë adë rdzëbëdi'i të lu narunë cuntrë lé'ël.

⁷ Nu zac lé'ë të tse'lë na'a, gulë gac mënë za'quë; gulë bë'në honrar tsé'lël. Gulë bë'në rëspëti lu tsé'lël purquë ra na'a nápëdi'i rall fuersë ziquë ra nguii, perë napë rall vidë eternë juntë con lé'ë të por tubi favurë nabë'në Dios parë grë të. Gulë bë'në cumplir di'dzë rë' parë guëdë'ë Dios grë cusë narna'bë të lu më. Súdi'i ni tubi cusë ziquë storbë parë oraciuni shtë të.

Quëhúnël bien perë rzac zi mënë lé'ël

⁸ Por fin, gulë gac unidë con tubsë llgabë. Gulë bëga'a ldú'ul sa'l. Gulë gac shtu'u sa'l naná shmënë Dios. Gulë gac nadu'u nu gulë bë'në tratë sa'l con rëspëti. ⁹ Adë quíllidi'i të sa'l con mal aunquë rúnëll cuntrë lé'ël. Adë gushtiádi'il guëc sa'l aunquë rni'i guídzëll cuntrë lé'ël. Al contrari, gulë guna'bë lu Dios por contrari shtënëll të gunë ldai' më sa'l. Gulë më lé'ë të parë gunë të cumplir ra cusë rë'. Zni gunë të recibir bendición shtë më ¹⁰ purquë naescritë:

El quë narac shtu'u guëbánill bien nu rac shtú'ull guëquitë ldú'ull,

napë quë gápëll cuidadë lo quë narní'ill, adë guësiguëdi'ill sa'll con di'dzë.

¹¹ Runë tucarë guësá'nëll cusë mal nu gúnëll bien; napë quë quíllil nezë catë rbedchí ldú'ull, nu tsaglá'guëll shnezë më.

¹² Lé'ë Dadë canihapë më ra më za'quë nu rquë diaguë më oraciuni shtë rai' iurë rna'bë nguii ni lu më.

Perë lé'ë më runë më cuntrë ra narunë mal.

¹³ ¿Chu napë pudërë parë gúnëll dañi lé'ë të si talë quëhunë të bien? ¹⁴ Perë si talë rzac zi të purquë rianaldë të tēchi cusë za'quë, dichusë na të. Adë rdzëbëdi'il lu mënë nu adë riádi'i ldu'u të ¹⁵ sino gulë bëzu'bë diaguë di'dzë shtë Cristo guëdubi tiempë. Na më lamë shtë të. Nu gulë gac preparadë cualquier iurë parë guëquebi të lu ra mënë pëzielú nal shmënë Jesús. Si talë guëna'bë di'dzë rall lul, hia nanëll lla gúnëll parë defender lé'ël. Nadë más napë quë guëni'inul lé'ë rall con galnadu'u nu rëspëti. ¹⁶ Gulë guquërelde bien sin ni tubi duldë të parë iurë ra contrari quëgni'i didzabë cuntrë lé'ë të, guëtú lu rall purquë nádi'in verdá. ¹⁷ Si talë guëdë'ë më sí sac zi të, mejurë gunë të sufrir por cusë za'quë, lédëdi'i por mal.

¹⁸ Gulë bë'në llgabë; Cristo guti tubsë vultë por ra pecadurë; jamás gátidi'i më stubi. Tubldí na shcuendë më lu Dios perë guti më shlugar ra nanapë duldë parë gue'dënú më lé'ë hia'a lu Dios. Guti më en cuantë cuerpë shtëhi', perë guashtëhi' ladi ra tēgulë por pudërë shtë Espíritu. ¹⁹ Tiempë ni guadi'dzë më lu ra espíritu shtë tēgulë lugar catë napë Dios lé'ë rai' ziquë prësi. ²⁰ Mënë ni naguquërelde tiempë shtë Noé, adë bëzu'bë diáquëdi'i rall shti'dzë Dios. Pues adë bëshé'ldëdi'i Dios juici lueguë sino con pacënci quëbezë më hashtë guctsa'u barcu ru'bë. Por barcu ni bëldasë mënë, u sea shunë mënë, guc salvar lu juici shtë nisë. ²¹ Manërë ni iurë bëriubë nisë të, guni'i të lu sa' të de quë nasalvar të. Galëriubë nisë nádi'i ziquë bañi parë cuerpë shtë të sino nahin sēñi de quë nanëll bëzunë Dios ldú'ul, de quë limpi na ldú'ul purquë Jesucristo guashtëhi' ladi ra tēgulë. ²² Iurne' cuezë Jesucristo gube'le ladë ldi shtë Dios. Cagnibë'a më. Grë ra ianglë nu autoridá nu grë ra narnibë'a stubi lugar, rzu'bë diaguë rai' shti'dzë më.

4

Gulë bë'në sirvë Dios según llni nabëne'e më

¹ Por ni, ziquë Jesucristo bé'ni' sufrir shcuerpë më, gulë gac dispuestë gunë të sufrir. El quë naguzac zi shcuérpi', adë rianáldëdi'ill tëchi duldë. ² Rac shtú'ull guébánill según voluntá shtë Dios mientras quërdëll lu guë'dchiliu. Hia nédi'ill gúnëll cumplir deseo mal nananú la'ni ldú'ull. ³ Tiempë nagudëdë, guquëredë të vidë mal; bë'në të lo quë narquitë ldu'u ra mënë nanadë guënédi'i Dios. Gubani të lu vici; bë'në të cumplir deseo mal: guzuu'dchi të; gudáu sha'të të lu mellë nu bii' të zili vini. Guanaldë të tëchi dioses falsë nanapë mënë, mënë naquëredë sin lëy za'quë nu sin rëglë. ⁴ Perë iurne' lë'ë rall rdzëguë' ldu'u rall de quë lë'ë të adë rúnëdi'i të compa'ni lë'ë rall lu ra cusë mal ziquë antsë. Nu rni'i rall di'dzë dzabë cuntrë lë'ë të. ⁵ Perë segurë napë quë guëtë'dë rall cuendë lu Dios; gunë më juzguë grë mënë. Gunë më juzguë ra nanabani nu también grë ra tëgulë. ⁶ Lë'ë ra tëgulë hia bini rai' diza'quë. Guc rai' juzguë ziquë mënë; guti rai'. Bini rai' diza'quë të parë si talë tsaldí ldu'u rai' shti'dzë më, guëbani rai' ziquë Dios. Espíritu Santo guëne'e vidë eternë parë lë'ë rai'.

⁷ Hia ze'dë bi'guë nasesë fin shtë grë cusë. Por ni gulë bë'në llgabë tubldí të gúnëdi'ill duldë. Adë riádi'i ldú'ul sino gulë guna'bë lu Dios. ⁸ Subrë todë gulë gapë llëru'bë amor parë sa'l purquë si talë rac shtú'ul sa'l, iurní quëhúnëll perdunë lë'ëll zihani vueltë. ⁹ Gulë bë'në recibir lídchil chu stubi ra bëchi sa'l naze'dë lídchil sin quë adë riasháquëdi'i ldú'ul. ¹⁰ Cualquier don nabëzëlaa'dchi Espíritu Santo parë lë'ëll, gulë bë'në sirvë lu ra sa' të con llni ni ziquë mënë naquëhunë cumplir lo quë narac shtu'u Dios. Gulë bëzëlaa'dchi lo quë nabë'nëll recibir parë bien shtë sa'l. Gulë bë'në usar llni shtë Espíritu Santo nabëne'e Dios të parë tsaru'bë sa'l. Iurní gac të muzë za'quë shtë Dios. ¹¹ Si talë chu rac ruadi'dzë ziquë mësë, napë quë guadí'dzëll shti'dzë më por pudërë shtë më. El quë narunë sirvë sa'll, napë quë gúnëll sirvë por pudërë narne'e më. Zni gunë mënë alabar Dios por medio lë'ë Dadë Jesucristo. Cha guëdë'ë hia'a labansë lu më. llëru'bë na pudërë shtë më. Guënbë'a më parë siempërë. Amén.

Ra shmënë Jesús rzac zi rall

¹² Lë'ë të narac shtua'a, adë rdzëguë'di'i ldu'u të iurë ra prëbë ze'dë. Na prëbë ziquë be'lë narru'u lu gui'i, perë adë rdzëguë'di'i ldu'u të. Adë rúnëdi'ill llgabë sulë lë'ëll rúnëll sufrir lu prëbë. ¹³ Mejurë gulë bëquitë ldu'u të purquë quëhunë të sufrir mizmë manërë cumë bë'në Cristo sufrir. Gulë gua'a ldu'u të parë gapë të lëgrë la'ni ldú'ul, nu gulë bëquitë ldu'u të iurë guëdchini më stubi con pudërë nu llni. ¹⁴ Si talë rushtía mënë lu të purquë na të shmënë Jesucristo, dichusë na të. Espíritu shtë Dios cuezënúhi' lë'ë të. ¹⁵ Mënë runë sufrir purquë rguini rall sa' rall u rbaa'në rall, u runë rall mal u riutë rall asuntë nadë rllu'i'di'i, u na rall nadishi'bi; perë adë rúnëdi'i të ra cusë ni parë adë guëdchínidi'i cashtigu guëc të nu gúnëll sufrir. ¹⁶ Mejurë na si rzac zil purquë rianáldëll enseñansë shtë Jesús; adë rtúdi'i lul iurní sino gulë bédë'ë graci lu Dios purquë nal shmënë më.

¹⁷ Hia bëga'a iurë sublu'juici shtë Dios con mizmë shmënë më. Si talë juici ni guëzublú con lë'ë hia'a ¿lla gac fin shtë ra naná rzu'bë diáguëdi'i diza'quë shtë më? ¹⁸ Ra nguiiu narunë cumplir shti'dzë më, runë rall llëru'bë fuersë parë gac salvar rall; ¿pë gac con ra nanápëdi'i rëspëti parë cusë santu nu rianaldë rall tëchi cusë mal? ¹⁹ Por ni, el quë narzac zi purquë nahin voluntá shtë Dios, napë quë tsagla'guë gúnëll bien nu tsagla'guë tsaldí ldú'ull gac salvárëll por pudërë shtë el quë nabëntsa'u nguiiu. Siempërë gunë më cumplir shti'dzi'.

5

Cunseju parë ra narialdí ldu'i Jesús

¹ Quëdë'ëhia cunseju parë ra më guani'si naná cabësë shtë shmënë Jesús. Tambiën na nahia më guani'si nu nahia testigu de quë Cristo bé'ni' sufrir. Guna recibir juntë con lë'ë të iurë guëlua'a pudërë nu llni shtë më. ² Gulë gupë ra shmënë Jesús ziquë tubi vëquërë; quëhápëll ra lli'li purquë zni rac shtu'u Dios. Gulë bë'nin voluntariamente, lédëdi'i purquë cagnibé'ahia lë'ë të. Bë'në compa'ni lë'ë rai' con guëdubinú ldu'ul, lédëdi'i purquë rbezë të gunë të recibir dumí. ³ Gulë gupë ra shmënë Dios tubi manërë nadu'u, lédëdi'i ziquë lamë narunë nalaa'dchi lu ra muzë. Gulë gac ejemplë za'quë lu rai'. ⁴ Iurë Jesús, el quë nanapë pudërë parë quëhapë ra lli'li, guëlua'alúhi' lu hia'a stubi, lë'ë të gunë të recibir tubi premi, tubi coronë narabts'ë nanadë rialúdi'i.

⁵ Nu zac lë'ë të nanapë menos edá, gulë bëzu'bë diaguë di'dzë shtë ra më guani'si. Grë të, gulë gac më nadu'u lu sa'l purquë naescritë:

Dios rzu më lu grë ra narunë naru'bë.

Runë më compa'ni grëtë' ra naná nadu'u.

⁶ Gulë gac mënë nadu'u delantë lu Dios pudërusë. Gulë bédë'ë sí të guëribë'a më lë'ë të; iurní gunë më honrar lë'ë të iurë rga'a tiempë. ⁷ Gulë bédë'ë grë galriá ldu'u guëca'a më purquë nalé rac shtu'u më lë'ël; quëhapë më lë'ël.

⁸ Gulë cue nasini nu gulë gapë cuidadë. Enemigu shtë të na mëdzabë Satanás; canzëll ziquë tubi león narzubá. Rguílill mënë parë ldaguë rall lu pudërë shtë'nëll të tsaldí ldu'u rall shti'dzë mëdzabë. ⁹ Gulë sutipë lu mëdzabë; gulë gac firmë lu shnezë Dios. Gulë bédë'ë cuendë de quë grëtë' sa' të naná shmënë Jesús guëdubi partë shtë guë'dchiliu, quëgzac zi rai' mizmë manërë quë lë'ë të. ¹⁰ Despuësë de quëgzac zi të por du'pë tiempë, Dios el quë narne'e zihani favurë nu bendición, el quë naguna'bë lë'ë të parë gapë të vidë sin fin juntë con Cristo, gunë më të gac të firmë lu shnézi', nu gunë më parë cuedchí ldu'u të, nu guëne'e më fuersë parë lë'ë të. Mizmë Dios ni guna'bë më lë'ë hia'a parë tsuté hia'a lu llni catë quëreldë më. Bë'në mëhin purquë unidë na hia'a con Cristo. ¹¹ Cha guëdë'na'a alabar lë'ë më. Amén.

Rialú cartë rë' con tubi saludë

¹² Silvano tubi bécha'a, quëquë'ëll cartë rë' por na. Lluá'ahia Silvano quëhúnëll cumplir voluntá shtë Dios. Cartë rë' nadu'pin perë la'nin bënehia cunseju. Quëhuna testificar grë ra favurë nu bendición nabë'në të recibir de Dios, rlua'a de quë nezë za'quë naguna'zi të nahin verdá.

¹³ Ra grupë shtë shmënë Jesús naquëreldë Babilonia, ra nagulé Dios ziquë gulë më lë'ë të, quëgshe'ldë rai' saludë. Nu zac Marcos, shinia, quëgshé'ldëll saludë parë lë'ë të.

¹⁴ Gulë bë'në saludar ra sa' të con tubi saludë shtë amor.

Gulë cuedchí ldu'u të, lë'ë të naná unidë con Jesucristo. Amén.

Segundë cartë nabëquë'e San Pedro

Quëquë'e Pedro lu ra shmënë Dios

¹ Na Simón Pedro, nahia tubi muzë nu poshtë shtë Jesucristo. Quëquëa'a cartë rë' lu të narialdí ldu'i shti'dzë Dios. Por tubi favurë shtë Dios naná justë nu por Jesucristo, Salvador shtë hia'a, bë'në të recibir mizmë fe nadapë na'a. Chulë quërelde të por shti'dzë më igual ziquë lë'e na'a. ² Gulë bë'në recibir zihani favurë shtë Dios nu gulë cuedchí ldu'u të mientras tsagla'guë runguë bë'a të lë'e Dadë Dios nu Jesús Shláma'a.

Ra shmënë Jesús verdadërë

³ Bëne'e Dios grëtë' bendición parë gápa'a tubi vidë za'quë delantë lu më, tubi vidë naná de acuerdë con voluntá shtë më. Nadápa'a bendición ni purquë runguë bë'a hia'a el quë nagulë lë'e hia'a según pudërë nu milagrë ru'bë shtë më. ⁴ Por tubi favurë shtë më, bëne'e më diza'quë nalasac. Bë'në më prometer zihani cusë ru'bë. Por mizmë di'dzë ni nadápa'a vidë shtë Dios. Guc salvára'a. Hia adë quërelde'núdi'ia'a cusë mal ziquë deseo mal nananú la'ni ldu'u mieti por galërzebi ldu'u mënë. ⁵ Napë të bendición nabë'në më prometer, rialdí ldu'u të shti'dzë më; iurní runë tucarë guëquërelde të ziquë gubani Jesús, lu buen conductë gulë gac mënë nasini guéqui'. ⁶ Despuësë de ni, adë rdé'edi'il sí parë deseo mal nananú la'ni ldú'ul. Hia despuësë de ni, gulë gac më pacënci; lu pacënci gulë gapë rëspëti parë Dios, ⁷ Nu lu rëspëti parë Dios, gulë gapë cariñi parë ra shmënë Jesús nu gulë gapë llëru'bë amor parë grë mënë, hashtë ra narná tushë lul. Grë ndë'e gulë bë'në cumplir con guëdubinú ldú'ul.

⁸ Si talë tsagla'guë guëquërelde të de acuerdë con cunseju rë', hiadë gáquëdi'i të nabëchi sino másru'u gunë të cumplir shchi'ni Dios. Másru'u gápël tubi vidë za'quë ziquë tubi hiaguë nardë'e zihani nashi. Iurní guená mënë másru'u runguë bë'a të Jesucristo Shláma'a. ⁹ Perë el quë nadë rianáldëdi'i tēchi ra cusë rë', adë riasédi'ill. Nall ziquë ciegu. Bëa'ldë ldú'ull de quë bëzunë më almë shtënëll de grë duldë nabë'nëll antsë. ¹⁰ Por ni rnia'a lu të, bëchi, gulë bë'në segurë de quë Dios gulë më lë'ël, de quë guna'bë më lë'ël parë gáquëll shmënë më. El quë narunë cumplir ra cusë nagunia'a la'ni cartë rë', jamás adë gáquëll bajo ordë shtë duldë ¹¹ nu tsutëll con lëgrë catë rñibë'a Dios ziquë Rëy parë siemprë. Jesucristo Shláma'a gúni' recibir lë'ël parë cuzënul lë'i'.

¹² Por ni tsagla'guë rnia'a lu të grë cusë rë' aunquë hia nané të, nu na të firmë lu verdá nanapë të. ¹³ Lluá'ahia naza'quë guënehia cunsëju parë lë'e të mientras nabania të parë adë guëá'ldëdi'i ldu'u të enseñansë rë'. ¹⁴ Dadë shtë hia'a, Jesucristo, bëlua'a më na de quë mërë gatia. ¹⁵ Por ni gapa cuidadë të parë rac guëagná ldu'u të enseñansë rë' cualquier iurë despuësë gatia.

Pedro gunáhi' pudërë shtë Cristo

¹⁶ Adë guanáldëdi'i na'a tēchi ra cuendë narni'i mënë sulë por llgabë nadë rlluí'di'i shtë rall. Bëlua'a na'a verdá lu të lla bēdchini Jesucristo con pudërë. Na na'a testigu napë më pudërë parë guëñibë'a më ziquë rëy. Con prupi slu na'a guná na'a pudërë nu llni shtë më. ¹⁷ Guná na'a iurë lë'e Dios Shtáda'a bēdë'e më hunurë nu pudërë parë shini më Jesús, nu bēdchini tubi bë dizdë gube'e catë rabtsë'e llni. Ni tubi nápëdi'i di'dzë parë guëñi'ill lla na lugar ni. Lë'e bë guni'i: "Ndë'e na shinia narac shtua'a; nalé rquitë ldua'a lë'i'". ¹⁸ Lë'e na'a bini na'a bë nabēdchini dizdë gube'e purquë dzulezënú na'a lë'e Jesús guëc dani catë Dios santu biadí'dzi'.

¹⁹ Perë ra di'dzë nabëquë'e muzë shtë Dios guahietë parë lë'e hia'a, más segurë nahin quë testimonio shtëna; nu quëhunë të bien si talë rdë'e të cuendë lo quë narni'i di'dzë ni ziquë rdë'e të cuendë tubi llni narzianí lu nacahi. Gulë bēdë'e cuendë hashtë rdzë

guëdchini, hashtë guëdchini llni shtë më nu tsasë të ra di'dzë rë'. ²⁰ Primëre gulë bëtë'ë cuendë de quë grë ra di'dzë naná bëquë'ë muzë shtë Dios, escritë nahin la'ni Sagradas Escrituras, perë ni tubi chu tsasë pë runë cuntienë di'dzë ni, sulë por Espíritu Santo tsasël pë runë cuntienin, lédëdi'i por llni nanápël. ²¹ Purquë ni tubi muzë shtë Dios biadí'dzëdi'i' shti'dzë Dios por mizmë voluntá shtë muzë ni, sino biadí'dzi' por pudërë shtë Epíritu Santo naná quëgsë lë'ë rai'.

2

*Ra mësë bishi
(Judas 4-13)*

¹ Guahietë nanú profetë bishi ladi ra mënë israelitë. Zni zac guëdchini ra mësë falsë entrë lë'ë të. Guëlua'a rall lga'chi enseñansë falsë nardë'ë fin parë fe shtë mënë, hashtë gunë rall negar Jesús, de quë gúti' parë gac salvára'a. Zni cagna'bë rall cashtigu guëc rall; nasesë gac condenar rall. ² Zihani mënë tsanaldë tëchi vidë mal shtë mësë ni. Guëni'i rall nezë za'quë shtë Dios nahin bishi. ³ Rzebi ldu'u rall dumí; quëgsiguë rall lë'ë të con enseñansë falsë, sulë parë guëdë'ë të dumí ca'a rall. Dizdë tiempë guahietë guni'i më gac cashtigu rall, gac condenar rall; nasesë guëdchini juici shtë Dios guëc rall.

⁴ Dios adë bé'nëdi'i perdunë ra ianglë nabë'në duldë guahietë sino quë bëtia'a më lë'ë rai' la'ni gabildi. Bësë'au lë'ë rai' lu nacahi parë cuezë rai' dzë shtë juici. ⁵ Nu zac bé'nëdi'i Dios perdunë guë'dchiliu tiempë shtë Noé, sino quë bëshe'ldë më tubi juici shtë nisë subrë guëc ra mënë mal; perë bë'në më salvar Noé con gadchi shfamíli'. Noé gúqui' muzë shtë Dios naguadi'dzë shti'dzë më lu ra mënë. ⁶ Nu Dios bé'ni' condenar; bëzalú më ra guë'dchi Sodoma nu Gomorra. Bëshe'ldë më gui'i hashtë bëac dë ra guë'dchi të parë grë ra mënë mal naze'dë despuësë, guëná rall nu guëdë'ë rall cuendë nadzë'bë na juici shtë Dios. ⁷ Perë bë'në më salvar Lot, tubi nguiu za'quë nu nalé riashac ldú'i' iurë gunáhi' vidë dzabë shtë mënë mal. ⁸ Lot nguiu za'quë lu Dios, guquërdëll entrë ra mënë mal; nalé guá ldú'ull iurë gunáhi' maldá nabë'në mënë. Bini' pë guni'i rall lu sa' rall. Dzë la gue'lë guzac zi ldú'i' purquë guquërdë mënë sin ni tubi rëglë. ⁹ Dadë Dios nápi' pudërë të gapë më ra mënë za'quë lu grë cusë mal të ldáguëdi'i mënë lu duldë; nu napë më pudërë cutsa'u më mënë mal parë tsa rall lu cashtigu shtë juici.

¹⁰ Gunë Dios cashtigu grë mënë mal, ra narianaldë tëchi deseo mal, cumë ziquë ra naquërdë ziquë mbecu, nu gunë më cashtigu grë ra nanédi'i guëzu'bë diaguë shti'dzë el quë narnibë'a. Mënë ni fier na rall nu adë rdzëbëdi'i rall lu Dios; rni'i rall cuntrë el quë nanapë más pudërë quë lë'ë rall. ¹¹ Perë ra ianglë nanapë más fuersë nu pudërë quë ra nguiu ni, adë nápëdi'i rai' valurë guëdchi'bë rai' demandë cuntrë ra narnibë'a. Napë ra ianglë rëspëti lu Dios.

¹² Ra hiembrë rë' na rall ziquë ra më nardë'ëdi'i cuendë. Quëhunë rall cumplir mal deseo nananú la'ni ldu'u rall. Destinadë na rall parë galguti. Mënë ni runë rall burnë ra cusë nadë riasëdi'i rall, perë guëniti rall con grë mal deseo nanapë rall. ¹³ Gunë rall sufrir mizmë manërë cumë bë'në mënë sufrir por causë shtë rall. Rquitë ldu'u rall grë ra dzë tsagla'guë rall tëchi cusë mal. Na rall ziquë manchë fier lu lari; rquitë ldu'u rall por deseo mal nananú la'ni ldu'u rall. Rsiguë rall mënë mientras raunú rall lë'ë të lidchi të.

¹⁴ Rzebi ldu'u rall ra na'a mal; adë rdzáguëdi'i rall quëhunë rall duldë. Rsiguë rall ra nanádi'i firmë lu shnezë Dios con bishi. Bë'në rall gan zihani dumí tantë rzebi ldu'u rall dumí. Na condenadë rall. ¹⁵ Bëniti rall purquë bëru'u rall nezë za'quë shtë Dios. Guagla'guë rall mizmë duldë nabë'në Balaam, shini Beor. Balaam guc shtú'ull gúnëll gan dumí por maldá. ¹⁶ Perë tubi burrë gu'pë, guni'i ma guëc Balaam por duldë naquëhunë Balaam. Guni'i ma ziquë rni'i tubi mënë nu bëtë'ë ma fin galëtuntë shtë profetë ni.

¹⁷ Ra nguiu rë' na rall ziquë tubi guërzú nanápëdi'i nisë, nu ziquë shchahi narua'a mbë. Na condenadë rall parë tsa rall lu más nacahi catë guëquërdë rall parë siemprë. ¹⁸ Rni'i

nadchini rall. Con di'dzë nadë rllu'idi'i rsini rall sa' rall lu duldë. Rni'i rall napë mieti permisi gunë mieti duldë; zni rsigué rall mënë nanapë du'pë tiempë dizdë bëru'u rall lu enseñansë falsë. ¹⁹ Quëhunë rall prometer libertá por enseñansë shtë rall, perë mizmë lë'ë rall na rall bajo ordë shtë mëdzabë purquë cadë nguii na ziquë esclavë shtë cusë narnibë'a lë'ë nguii. ²⁰ Parë ra mënë nabënguë bë'a Dadë Jesús; hia bëru'u rall nezë mal catë rzë mënë shtë gué'dchiliu, si talë guëabré nguii lu cusë mal; si talë guëazë guetë nguii nezë shtë Jesucristo Salvador shtë hia'a, fin shtë nguii ni na peor quë antsë. ²¹ Mejurë parë nguii ni adë nianédi'll nezë za'quë shtë Dios quë despuësë tsutëll nezë ni, adë tsaglá'guédi'll tēchi mandadë nabëdë'na'a recibir de Dios santu. ²² Nahin ziquë narni'i tubi dichë; verdá na di'dzë ni: “Lë'ë mbecu bëabré dchibë shtë ma ldu'u ma; nu lë'ë guchi nagualú guzë, bëabré guaguezë ma la'ni benë stubi”.

3

Guëabré Jesús stubi

¹ Lë'ë të narac shtua'a, ndë'ë na segundë vësë quëquëa'a lu të. Guërupë cartë gunia'a lu të cusë de quë hia nané të. Rac shtua'a adë guëá'ldëdi'i ldu'u të ra enseñansë sino gapë tēhin la'ni ldu'u të. ² Gulë bësëagná ldu'u të ra di'dzë naguni'i ra muzë santu shtë Dios guahietë, nu gulë bësëagná ldu'u të mandamientë shtë Dadë Jesucristo, Salvador shtë hia'a. Gulë bësëagná ldu'u të di'dzë shtë mē naguni'i na'a lu të. Na na'a poshtë shtë mē.

³ Primëre puntë nané hia'a de quë la'ni lúltimë dzë guëdchini mënë nangunë burnë ra cusë sagradë; guëbani rall según deseó mal nananú la'ni ldu'u rall. ⁴ Guëna'bë di'dzë rall: “¿Pë fin napë promësë shtë Cristo de quë guëabré mē stubi? purquë dizdë guti ra shtadë guélú hia'a, grë cusë riagla'guë igual cumë dizdë bëcucë'shtë Dios gué'dchiliu”. ⁵ Adë rac shtú'udi'i rall gac bë'a rall de quë nanú gube'e nu gué'dchiliu dizdë tiempë guahietë. Bēntsa'u mēhin por shti'dzë mē, nu por mandadë shtë mē gulú mē gué'dchiliu la'ni nisë nu nanú nisë alreduerë guiu'u. ⁶ Lë'ë gué'dchiliu dzë ni gualú. Grë guiu'u nē'azë la'ni nisë. ⁷ Perë gube'e nu gué'dchiliu nananú iurne', na destinadë parë cashtigu shtë gui'i por mizmë mandadë shtë Dios. Lë'ë gui'i guëza'i gué'dchiliu dzë shtë juici. Guëza'in con grë ra mënë mal. Tsalú grëtë' rall.

⁸ Bëchi narac shtua'a, adë réá'ldëdi'i ldu'u të de quë parë Dadë Dios tubi dzë na ziquë tubi mili izë, nu tubi mili izë na ziquë tubi dzë. ⁹ Dadë Dios quëac ldé'di'i parë gúni' cumprir shti'dzë mē ziquë runë llgabë bēldá mënë, sino quë Dios napë mē pacēnci parë lë'ë hia'a. Adë rac shtú'udi'i mē tsagnítia'a, ni tubi de lë'ë hia'a, sino rac shtu'u mē grë ra nguii guëabré ldu'u rall con lë'ë mē nu gunë nadzë'ë rall mudë nanabani rall.

¹⁰ Dzë naguëabré Dadë Jesús, guëdchíni' ziquë rdchini tubi nguba'në gue'lë, iurë adë nádi'il segurël. Iurní lë'ë gube'e tsalú con tubi ruidë dushë. Grëtë' ra cusë narná hia'a lu gube'e tsalú rahin con gui'i, nu gué'dchiliu tsequi lu gui'i con grë lo quë nananú luhin.

¹¹ Nané të grëtë' ndë'ë napë quë gac cumprir; tsaluhin; por ni rqui'ni gac të mē santu, mënë naquëhunë cumprir shti'dzë mē. ¹² Mientras cuezë të dzë naguëdchini mē stubi, gulë bë'në cumprir voluntá shtë Dios të guëdchini mē lueguë. Dzë ni gube'e tsalú; tsaluhin con gui'i juntë con cusë nananú lu gube'e tsequi; gac cambin lu be'lë. ¹³ Perë lë'ë hia'a dzulëza'a gube'e cubi nu tubi gué'dchiliu cubi naná bë'në Dios prometer dizdë antsë. Lugar ni guëquërélda'a; ndë nanú purë cusë za'quë; grëhin gac justë.

¹⁴ Por ni lë'ë të narac shtua'a, mientras quëbezë të grë ra cusë rë', gulë gapë mizmë lë'ë të parë guëdzëlë mē lë'ë të sin ni tubi faltë, sin ni tubi cusë mal. ¹⁵ Gulë bēdë'ë cuendë de quë pacēnci nanapë Shláma'a, runin parë gac salvar mënë. Zni también bëquë'ë Pablo, bécha'a, el quë narac shtu'u hia'a lé'i'. Bëquë'ëi' mizmë di'dzë ni lu të según llni nabëdë'ë Dios guéqui'. ¹⁶ La'ni grë ra cartë nabëquë'ë Pablo, nanú partë naganë parë riasé hia'a.

Nanú mënë nadë rac bé'adi'i nu adë nádi'i rall firmë lu shnezë ra Sagradas Escrituras. Caglú rall guëc shti'dzë Dios. Zni rlua'a rall grë ra Sagradas Escrituras. Tsalú rall por lo quë naquëhunë rall.

¹⁷ Por ni lë'ë të narac shtua'a, hia quë nanë të grë ra cusë rë', gulë gupë mizmë lë'ë të. Adë tsaldídi'i ldu'u të bishi shtë mënë nadë rzu'bë diáguëdi'i shti'dzë Dios; adë rdé'ëdi'i të sí tsanaldë të tëchi rall nu guëazë guetë të shnezë Dios. ¹⁸ Mejurë gulë bësë'dë di'dzë shtë Dadë Jesucristo Salvador shtë hia'a, nu gulë bë'në recibir más favurë shtë më. Cha guëdé'na'a alabar lë'ë më iurne' nu parë siemprë. Amén.

Primëre cartë nabëquë'e San Juan

Di'dzë naguëne'e vidë sin fin

¹ Antsë guinlú guédchiliu nanú tubi nanabani; perë guná na'a lúhi', nu bini na'a shti'dzi', nu guna'zi na'a guiá'ai'. Náhi' el quë narni'i diza'quë shtë Dios. Por shti'dzi' nadápa'a vidë sin fin. ² Mizmë lë'ë më gubaninú më Dios, Shtëda'a, perë bëlua'alú më lu na'a. Bëdchini më guédchiliu. Guná na'a lúhi'. Na na'a testigu shtëni'. Ruadi'dzë na'a lu të nabani më; nápëdi'i' fin. ³ Ruadi'dzë na'a lu të mizmë shti'dzi' naná bini na'a. Ruadi'dzë na'a lu të lo quë nabënë më parë gac bë'a të shti'dzë më. Zni gac unidë grë hia'a; guëdápa'a mizmë lllgabë. Guldí hia'a ruadi'dzënu hia'a Dadë Dios con shíni' Jesucristo. ⁴ Iurní quëquëa'a di'dzë la'ni cartë rë' të parë gac cumplir guëquitë ldu'u të nu parë guëquitë ldu'u na'a.

Dios rne'e llni

⁵ Ndë'ë na diza'quë nabëlua'a Dadë Jesucristo, nu bëdia'a di'dzë na'a lu të de quë guldí Dios, nápëdi'i' duldë; limpi náhi' ziquë llni. ⁶ Si talë rni'i hia'a nané hia'a lë'ë më perë tsagla'guënu hia'a duldë, bishi na hia'a; adë guldídi'ia'a iurní; nu adë quëréldëdi'i hia'a bien. ⁷ Perë si talë guëdé'na'a cumplir shti'dzë Dios, adë chu rúnëdi'i duldë, unidë na hia'a mizmë lë'ë hia'a. Rac shtu'u hia'a bëchi la sa' hia'a iurní, nu rënë shtë Jesucristo shini Dios, tsagla'guë rzuné almë shtë hia'a de grë duldë.

⁸ Si talë guëni'i hia'a adë chu nápëdi'i duldë, lo mizmë lë'ë hia'a rsigué hia'a lë'ë hia'a. Bishi na ldu'u hia'a iurní. ⁹ Bënë na më; runë më cumplir shti'dzë më. Justë na më; runë më igual con grë mënë. Runë më perdunë grëtë' duldë shtë hia'a iurë guëshubë dúlda'a lu më con guëdubinú ldu'u hia'a. Iurní rzuné më almë shtë hia'a de grë duldë nanadápa'a. ¹⁰ Si talë rni'i hia'a adë chu nápëdi'i duldë, quëgni'i hia'a bishi na Dios purquë hia guni'i më grë hia'a nadápa'a duldë. Si talë rni'i hia'a adë nápëdi'ia'a duldë, nídi'i shti'dzë më la'ni ldu'u hia'a iurní.

2

Nápa'a tubi naguëni'inú lë'ë Shtëda'a

¹ Lë'ë të Dadë, caquëa'a di'dzë rë' lu të parë adë gúnëdi'i të duldë perë si talë chu quëhunë duldë, nápa'a tubi naguëni'inú lë'ë Shtëda'a por lë'ë hia'a. ¿Chu më ni? Lë'ë na Jesucristo; tubdí na shcuéndi' lu Dios. ² Jesucristo guti lu cruz por duldë shtë hia'a. Gudilli më por grë duldë nanapë mënë naré lu guédchiliu. Por galguti shtënë më, bëdchisú më duldë shtëna'a nu gu' Dios cunformë.

³ Si talë tsagla'guë guëzu'bë diága'a mandamientë shtë Jesucristo, iurní nané hia'a lë'ë më. Rac bë'a hia'a lë'ë më de verdá. ⁴ Perë si talë tubi hia'a guëni'ia'a: “Nanéa Dios”, perë mizmë tiempë adë quëzu'bë diáguëdi'ill mandamientë shtë më, bishi nall iurní. Nádi'ill verdá. ⁵ Perë si talë lë'ë hia'a rzu'bë diága'a di'dzë shtë më, rlua'a de quë tsagla'guë rac shtu'u hia'a lë'ë më. ⁶ El quë narni'i quëbezënull Dios, napë quë guëquërdëll ziquë guquërdë Jesucristo lu guédchiliu; adë bé'nëdi'i më duldë.

Mandamientë cubi

⁷ Dadë, adë guëquë'édia'a stubi mandamientë naná gurënë sino quë mizmë mandamientë nanapë të dizdë bini të diza'quë shtë më. Lo quë nabëquëa'a iurne', na igual ziquë ra di'dzë nabënë të recibir guahietë. ⁸ Perë quëquëa'a tubi mandamientë cubi; primëre bë'në më cumplir mandamientë ni; iurní lë'ë të quëhunë të cumplirin. Lë'ë të napë të di'dzë rë' la'ni ldu'u të. Riagla'guë rzu'bë diaguë të shti'dzë më. Nacahi nananú la'ni ldu'u të rialuhin. Llni shtë Dios bëdchini.

⁹ Si talë chu rni'i quëbezënull lë'ë më perë mizmë tiempë adë rac shtú'udi'ill sa'll, nacahi cabézëll. ¹⁰ El quë narac shtu'u los de más narialdí ldu'i Dios, cabezënull llni la'ni ldú'ull; adë rláguëdi'ill lu duldë. ¹¹ Perë el quë narac shtú'udi'i sáhi'; el quë narná zá'quëdi'i lu sáhi', nacahi cabezë ldú'ull. Rzëll ziquë ciegu. Rnádi'ill shnezë Dios purquë në'au slull; bë'në duldë.

¹² Dadë, quëquëa'a di'dzë rë' purquë guc perdunë duldë shtënë të. Bë'në më perdunë lë'ë të purquë guti Jesús shlugar të; nasalvar të iurne'. ¹³ Dadë, quëquëa'a lu të purquë nanë të el quë nanabani dizdë antsë binlú gué'dchiliu. Quëquëa'a lu të, sultërë, purquë adë bé'nëdi'i të lo quë narac shtu'u mëdzabë. Quëquëa'a lu të, llguë'në, purquë runguë bë'a të Dios, Shtáda'a. ¹⁴ Quëquëa'a lu të naná Dadë purquë nanë të el quë nanápëdi'i fin. Quëquëa'a lu të naná sultërë purquë quëhunë të cumplir shti'dzë Dios con guëdubinú ldu'u të. Bë'në të gan lu mëdzabë.

¹⁵ Adë rac shtú'udi'i të ra cusë nananú lu gué'dchiliu, purquë grë ra narac shtu'u ra cusë shtë gué'dchiliu, adë rac shtú'udi'ill Dios. ¹⁶ Ra cusë mal narac shtu'u ldu'u nguii, nu ra cusë chulë narac shtu'u ra nguii gapë, nu ra cusë narunë naru'bë mënë, grë ndë'ë na cusë shtë gué'dchiliu, lëdë Diósëdi'i. ¹⁷ Grë ra cusë shtë gué'dchiliu, rialú con grë mal llgabë narac shtu'u mënë, perë el quë narunë narnibë'a Dios, adë rialúdi'ill. Nápëll vidë sin fin.

Verdá nu bishi

¹⁸ Dadë, hia bédchini tiempë tsalú gué'dchiliu. Bini të antsë napë quë guëdchini tubi nagunë cuntrë Jesucristo. Hashtë iurne' nanú zihani narunë cuntrë Jesús. Por ni nanë hia'a bëga'a iurë tsalú gué'dchiliu. ¹⁹ Lë'ë ra nguii ni narunë cuntrë Jesús, bëazë guetë rall de lë'ë hia'a. Nunquë adë guc rall shini më de verdá purquë adë riaglá'guëdi'i rall con shti'dzë më. Si talë niac rall narialdí ldu'i shti'dzë Dios de verdá, nëa'në rall con lë'ë hia'a. Bëazë guetë rall. Iurní rlua'a clarë nád'i'i rall shini Dios.

²⁰ Lë'ë të napë të llni purquë quëbezënú Espíritu Santo la'ni ldu'u të. Rac bë'a të cusë shtë Dios. ²¹ Adë rquí'nidi'i guëquëa'a lu të purquë nanë të verdá. Nanë të guadë naná verdá nu guadë naná bishi. Nanë të el quë naruadi'dzë bishi, zé'dëdi'ill de Dios.

²² ¿Chu na más nabishi entrë lë'ë mënë? pues el quë narni'i Jesús lédëdi'i nabëshe'ldë Dios. El quë narni'i zni, quëhúnëll cuntrë Jesús. Quëhúnëll cuntrë Dios nu quëhúnëll cuntrë shini Dios. ²³ Grë mënë narni'i Jesús lédëdi'i el quë nagudili Dios parë guëñibé'ai', nápëdi'i nguii ni Dios Padre. Perë el quë narni'i Jesús na el quë nabëshe'ldë Dios, nguii ni quëbezënú Dios.

²⁴ Gulë tsagla'guë guëzu'bë diaguë të ra di'dzë nabini të iurë gualdí ldu'u të shti'dzë më. Si talë guësa'në të cuezë shti'dzë Dios la'ni ldu'u të, napë të Jesús nu napë të Dios Padre con lë'ë të. ²⁵ Mizmë Jesucristo guni'i lu hia'a, guëne'e më vidë sin fin parë lë'ë hia'a.

²⁶ Quëquëa'a di'dzë rë' lu të parë gac bë'a të lla na ra nguii narac shtu'u guësigué lë'ë të. ²⁷ Perë nídi'i nicidá guëlua'a mënë lë'ë të purquë quëbezënú Espíritu Santo lë'ë të; náhi' mësë shtë të. Napë të llni shtëhi'. Quëgluá'ai' naná verdá nu naná bishi. Shti'dzi' na verdá, lëdë bíshidi'i. Nu guní'i, gulë bédë'ë lugar cuezënú Jesús ldu'u të.

²⁸ Gulë bëqué diaguë, Dadë; gulë bédë'ë lugar cuezënú Jesús ldu'u të, të iurë guëdchini më stubi vultë, adë chu rtúdi'i lúhi'; adë chu guëllú'nëdi'i lúhi'. Mejurë guëquitë ldu'u të iurë guëdchini më. ²⁹ Si talë rdë'ë të cuendë de quë tubldí na shcuendë Jesús lu Dios, gulë bédë'ë cuendë, grë mënë nanabani ziquë gubani më, na rall shini më.

3

Ra shini Dios

¹ Gulë bédë'ë cuendë blac rac shtu'u Dios lë'ë hia'a. Rni'i më na hia'a shíni'. Ra mënë narialdídi'i ldu'i shti'dzë Dios, rdë'ëdi'i rall cuendë chu na Jesús. ² Lë'ë të Dadë narac

shtua'a, na hia'a shini Dios iurne', perë rluá'adi'i lla gáca'a más delantë. Pues rdë'ë hia'a cuendë dzë naguëdchini më stubi vultë, gáca'a ziquë na më purquë guená hia'a lu më tal ziquë na më. ³ Grë ra narialdí ldu'i guëdchini më, gac cambi mudë nanabánill; adë tsaglá'guëdi'i gúnëll duldë. Rac shtú'ull gáquëll ziquë lë'ë më.

⁴ Grë ra narunë duldë, runë rall faltë lu lëy shtë Dios. Napë rall faltë lu Dios. Grë duldë na cuntrë lëy nabëne'e Dios. ⁵ Nané tē bēdchini Jesús parë guëzunë më almë shtëna'a. Nápēdi'i më duldë. ⁶ El quë narzu'bë diaguë shti'dzë Jesús, tsaglá'guëdi'i gúnëru'ull duldë. El quë nariagla'guë gunë duldë, adë rdë'ëdi'ill cuendë chu na më. Nunquë bēnguë bé'adi'ill lë'ë më. ⁷ Dadë, adë rdë'ëdi'i tē sí guësiguë mēnë lë'ë tē gunë tē duldë. El quë narunë cumplir shti'dzë Dios, tubldí na shcuëndëll lu Dios igual ziquë na Jesús lu Dios. Justë na më. ⁸ El quë nariagla'guë runë duldë, nall shini mëdzabë Satanás purquë Satanás antsë cueshtë gué'dchiliu, bé'nëll duldë. Por ni Jesús, shini Dios, bēdchini lu gué'dchiliu parë guëchili më dchi'ni shtë mëdzabë. ⁹ El quë nanapë vidë shtë Dios, adë tsaglá'guëdi'i gúnëll duldë purquë hia bidë mizmë vidë shtë Dios la'ni ldu'u nguui ni; adë ni mudë gúnëru'ull duldë purquë gúlëll nacubi por pudërë shtë Dios. ¹⁰ Zni rlua'a chu na shini më nu chu na shini Satanás. El quë natsagla'guë gunë duldë, nápēdi'ill vidë cubi shtë Dios. El quë narac shtú'udi'i bëchi sáhi', nápēdi'ill vidë shtë më.

Runë tucarë gac shtu'u hia'a sa' hia'a

¹¹ Di'dzë rë' bini tē dizdë binlú diza'quë: napë quë gac shtu'u hia'a grë sa' hia'a. ¹² Adë guëdë'nēdi'ia'a ziquë Caín. Gúquëll shini mëdzabë nu gudínill bëchill. ¿Pëzielú gudínill bëchill? purquë grë lo quë nabé'nëll, na mal lu Dios, perë bëchill lo quë nabé'nëll na bien lu Dios. ¹³ Dadë, lë'ë tē narialdí ldu'u shti'dzë Dios, adë rdzëguë'di'i ldu'u tē si talë ra mēnë shtë gué'dchiliu rna zá'quëdi'i rall lu tē. ¹⁴ Nané hia'a gudéda'a lu galguti hashtë nadápa'a vidë sin fin purquë de verdá rac shtu'u hia'a ra narialdí ldu'i Dios. El quë nadë rac shtú'udi'i bëchi sáhi', todavía nápēdi'ill vidë sin fin. ¹⁵ El quë narná zá'quëdi'i lu sáhi', nall ziquë narguini mēnë. Nané hia'a el quë narguini mēnë, nápēdi'ill vidë sin fin. ¹⁶ Por Jesús nané hia'a lla na Dios, el quë narac shtu'u de verdá. Jesús guc cunformë; gúti' lu cruz por lë'ë hia'a. Por ni runë tucarë guëdë'ë hia'a vidë shtë hia'a parë sa' hia'a. ¹⁷ Si talë tubi hia'a nápa'a ra cusë shtë gué'dchiliu nu tubi sa' hia'a napë nicidá, napë quë guëdë'na'a compaňi lélëll. Si talë nédi'ia'a guëdë'ë hia'a nacá'all, rac shtú'udi'ia'a Dios iurní. ¹⁸ Bëchi, gac shtu'u hia'a sa' hia'a de verdá, lédëdi'i con di'dzë shtëna'a sulamëntë, guëdë'ë hia'a narqui'ni sa' hia'a.

Nápa'a confiansë lu Dios

¹⁹ Si talë guëdë'na'a cumplir di'dzë rë', gac bë'a hia'a na hia'a shini Dios de verdá. Zni adë rdzëbëdi'i ldu'u hia'a lu më iurë shgába'a quëgni'i guéca'a. ²⁰ Si talë nápa'a llgabë naquëgni'i guéca'a, nápēdi'ia'a confiansë lu më iurní, perë na më más më ru'bë quë shgába'a, nu nané më grë cusë nananú la'ni ldu'u mieti. ²¹ Lë'ë tē narac shtua'a, si talë adë nápēdi'ia'a llgabë naquëgni'i guéca'a, nápa'a confiansë lu Dios. Adë rdzëbëdi'ia'a lu më ²² nu rne'e më ra cusë narná'ba'a lu më purquë dzudé'na'a cumplir lo quë narac shtu'u më. Dzudé'na'a cumplir mandamientë shtë më. ²³ Ni na mandamientë shtë më, tsaldí ldu'u hia'a shini më Jesucristo, nu rnibë'a më gac shtu'u hia'a bëchi sa' hia'a. Zni bësëa'në më mandamientë shtë më. ²⁴ Grë ra narunë cumplir mandamientë shtë më, quëbezënú rai' Dios nu quëbezënú Dios lë'ë rai'. Nané hia'a quëbezënú më lë'ë hia'a purquë bēdë'ë më Espíritu Santo parë cueszënúhi' lë'ë hia'a.

¹ Lë'ë të narac shtua'a, adë tsaldídi'i ldu'u të grë ra mësë narni'i de quë ruadi'dzë rall por Espíritu shtë Dios sino gulë bëtë'dë prëbë shti'dzë rall parë gac bë'a të si talë bëshe'ldë Dios lë'ë rall tsaglua'a rall. Zihani mënë falsë riaglua'a rall ra mënë. ² Por ndë'ë gac bë'a të chu naze'dë con shti'dzë Dios. Grë ra nguiu narni'i Jesús bëdchini lu gué'dchiliu nu na më Cristo, el quë nagudili Dios parë guë nibé'ai', el quë narlua'a di'dzë ni, nall verdá. ³ Perë grë ra nguiu narni'i adë bëdchínidi'i Jesucristo lu gué'dchiliu, zé'dëdi'i nguiu ni de Dios. Cagní'ill bishi naze'dë por pudërë shtë contrari shtë Jesús. Hia bini të guëdchini narunë cuntrë Jesús; pues iurne' hia quërédëll lu gué'dchiliu.

⁴ Dadë, na të shini Dios. Adë guëdé'ëdi'i të sí guësiguë mësë falsë lë'ë të. Adë tsaldídi'i ldu'u të shti'dzë rall purquë más pudërë napë el quë naquëbezënú lë'ë hia'a quë el quë narnibë'a lë'ë mënë shtë gué'dchiliu. ⁵ Ra mësë falsë ruadi'dzë rall cusë shtë gué'dchiliu, lédëdi'i shti'dzë Dios. Los de más mënë shtë gué'dchiliu, rianaldë rall shti'dzë mësë ni. ⁶ Perë lë'ë hia'a na hia'a shini Dios. Grë ra narunguë bë'a Dios, rdë'ë rall cuendë shti'dza'a. El quë nanádi'i de Dios, adë rzu'bë diáguëdi'ill shti'dza'a. Zni nané hia'a chu napë Espíritu Santo nu chu napë espíritu shtë narguguë.

Dios rac shtu'u më lë'ë hia'a

⁷ Lë'ë të narac shtua'a, tsagla'guë gac shtu'u hia'a bëchi sa' hia'a purquë rac shtu'u Dios lë'ë hia'a. El quë narac shtu'u sáhi', gúlëll nacubi por pudërë shtë më. Nápëll tubsë Dios Shtádëll. ⁸ El quë nadë rac shtú'udi'i sáhi', nápëdi'ill Dios Shtádëll, purquë rac shtu'u Dios lë'ë mënë. ⁹ Bëlua'a më de quë rac shtu'u më lë'ë hia'a; bëshe'ldë më tubsë shini më lu gué'dchiliu parë guëdápa'a vidë sin fin. Guëbáña'a parë siemprë. ¹⁰ Zni bëlua'a më rac shtu'u më lë'ë hia'a de verdá. Bëshe'ldë më shini më; por galguti shtë Jesús bëa'në Dios cunformë purquë bëllë'ë rënë shtëhi' por ra duldë shtëna'a.

¹¹ Lë'ë të narac shtua'a, gac shtu'u Dios lë'ë hia'a zni, por ni napë quë gac shtu'u hia'a sa' hia'a. ¹² Ni tubi mënë guná Dios, perë si talë rac shtu'u hia'a sa' hia'a, quëbezënú Dios lë'ë hia'a, nu tsagla'guë rac shtu'u hia'a sa' hia'a más. ¹³ Nané hia'a cabezënú më lë'ë hia'a nu quëbezënú hia'a con lë'ë më purquë bëne'e më Espíritu Santo naze'dë de lë'ë më. Cabezënúhi' lë'ë hia'a. ¹⁴ Lë'ë na'a, ra poshtë, guná na'a lu Dadë Jesús nu tsagla'guë rni'i na'a lu ra mënë bëshe'ldë Dios lë'ë shini më, Jesús. Nápi' pudërë; gúni' salvar ra mënë shtë gué'dchiliu. ¹⁵ Lë'ë naná rni'i lu ra mënë Jesús na shini Dios, cabezënú Dios lë'ëll nu unidë nall con Dios.

¹⁶ Nané hia'a nu tsagla'guë tsaldí ldu'u hia'a de quë demasiadë rac shtu'u më lë'ë hia'a, grë hia'a. Nalé rac shtu'u më grë mënë. Si talë rac shtu'u hia'a lë'ë sa' hia'a, cabezënú më lë'ë hia'a, nu nápa'a mizme vidë shtë më. ¹⁷ Dú'pëga dú'pëga rac shtu'u hia'a lë'ë më más. Zni nápa'a confiansë lu më iurë gunë më juzguë lë'ë hia'a. Rdzëbëdi'ia'a lë'ë më purquë ziquë na Jesús, na hia'a ndë'ë lu gué'dchiliu. ¹⁸ El quë nardzëbë lë'ë më, rac shtú'udi'ill lë'ë më purquë si talë rac shtu'u hia'a lë'ë më con guëdubinú ldu'u hia'a, nídi'i lugar parë guëdzëba'a lë'ë më. El quë nardzëbë lë'ë më, rzac zill mizme lë'ëll. El quë nardzëbë lë'ë më, todavía runë faltë gac shtú'ull Dios.

¹⁹ Rac shtu'u hia'a lë'ë më purquë primërë lë'ë më gac shtu'u lë'ë hia'a. ²⁰ Si talë tubi hia'a rni'i: "Rac shtua'a lë'ë më", perë adë rac shtú'udi'ia'a bëchi sa' hia'a, nabísha'a. El quë narac shtú'udi'i sa'll nagunall, tampusquë rac shtú'udi'ill Dios nanadë gunádi'ill. ²¹ Lë'ë mandamientë shtë më nabëdé'na'a recibir de lë'ë më rni'i zndë'ë: El quë narac shtu'u Dios napë quë gac shtú'ull sa'll.

5

Pudërë shtë narialdí ldu'i Jesús

¹ Grë ra narialdí ldu'i Jesús, el quë nagudili Dios parë guë nibé'ai', nápëll vidë shtë më; nall shini Dios. Nu grë ra narac shtu'u Dios, también rac shtú'ull ra shini më, ra

nanapë vidë sin fin por pudërë shtë më. ² Nané hia'a rac shtu'u hia'a ra shini Dios iurë rac shtu'u hia'a Dios de verdá nu rzu'bë diága'a mandamientë shtë më. ³ Si talë rzu'bë diága'a ra mandamientë shtë më, iurní rac shtu'u hia'a Dios de verdá. Mandamientë shtë më nádi'in ziquë tubi cusë në'ë; nádi'in naganë, ⁴ purquë grë ra nabësa'në guëdchini vidë cubi la'ni ldu'i, rúnëdi'ill duldë. Nápëll pudërë; gúnëll gan lu mëdzabë. ¿Lla mudë guëdë'na'a gan lu mëdzabë? pues si talë tsaldí ldu'u hia'a shti'dzë Dios, guëdë'na'a gan lu cusë mal shtë gué'dchiliu. ⁵ El quë narialdí ldu'i shti'dzë Jesús na shini Dios, rúnëll gan lu grë cusë mal nananú lu gué'dchiliu.

Jesús na shini Dios

⁶ Jesús na shini Dios. Iurë bëriubë nisë Jesús, nu iurë guti më, bë'në Dios testificar na Jesús shíni'. ⁷ También Espíritu Santo quëhunë testificar de quë na Jesús shini Dios. Adë rni'idi'i Espíritu Santo bishi. ⁸ Tsunë testigu cabezë lu gué'dchiliu narni'i igual; Espíritu Santo rni'i Jesús na shini Dios, nu galëriubë nisë shtë më con galguti shtë më, rlua'a na më shini Dios. ⁹ Grë hia'a rialdí ldu'u hia'a lo quë narni'i ra testigu verdadërë, perë mayurë na shti'dzë Dios. Bë'në më testificar Jesús na shíni'. ¹⁰ El quë narialdí ldu'i Jesús na shini Dios, nanëll la'ni ldú'ull nahin verdá. Perë el quë narialdídi'i ldu'i Jesús, cagní'ill nabishi Dios purquë Dios guni'i clarë na Jesús shíni'. El quë narialdídi'i ldu'i Jesús nádi'ill shini Dios, adë rúnëdi'ill recibir ra dí'dzë shtë Dios Padre. ¹¹ Pues Dios bë'në testificar lu hia'a nápa'a vidë sin fin por Jesús. El quë naná unidë con Jesús shini Dios, nápëll vidë sin fin. ¹² El quë nanapë Jesús la'ni ldú'ull, nápëll vidë eternë perë el quë nanápëdi'i Jesús, runë faltë vidë shtë Dios.

Nané hia'a nápa'a vidë sin fin

¹³ Lë'ë të naná rialdí ldu'i Jesús na shini Dios, caquëa'a cartë rë' lu të parë gac bë'a të napë të vidë sin fin por Jesús. ¹⁴ Iurní adë rdzëbëdi'ia'a lu Dios. Rialdí ldu'u hia'a de quë si talë rná'ba'a lu Dios, guëne'e më cusë narná'ba'a. Napë quë gáca'a cunformë según voluntá shtë më. ¹⁵ Si talë nané hia'a rini më shtí'dza'a, también nané hia'a nápa'a ra cusë narná'ba'a lu më.

¹⁶ Si tubi të rna të bëchi sa' të quëhúnëll duldë, perë duldë naquëhúnëll nu'adi'in cashtigu shtë galguti, napë quë guëná'bël lu Dios por nguii ni. Guëdë'ë Dios vidë parë nguii ni. Nanú duldë nargú galguti; adë rnibé'adia'a guëna'bë të lu Dios por el quë narunë duldë ni. ¹⁷ Gulë guna'bë lu Dios por nguii nanapë duldë nanuá'adi'i cashtigu shtë galguti. Stubi clasë duldë rgu galguti, gati nguii.

¹⁸ Perë nané hia'a grë ra nanapë vidë cubi shtë Dios, adë tsaglá'guëdi'i gúnëll duldë purquë Jesús, shini Dios, quëhapë lé'ëll. Gúnëdi'i mëdzabë gan lu nguii ni. ¹⁹ Nané hia'a nápa'a vidë shtë Dios. Na hia'a shini më, perë grë mënë shtë gué'dchiliu, nanú rall guia'a mëdzabë Satanás. ²⁰ Perë Jesús, shini Dios, bédchini lu gué'dchiliu nu bëluá'ai' lë'ë hia'a. Por lë'ë më runguë bë'a hia'a Dios verdadërë. Nu na hia'a shini më. Na më Shtáda'a. Nané hia'a Jesucristo na shini Dios. Na më Dios verdadërë nu por lé'i' nápa'a vidë sin fin. ²¹ Bëchi, gulë gapë mizme lë'ë të. Adë tsaldídi'i ldu'u të ra dios falsë shtë mënë. Amén.

Segundë cartë nabëquë'ë San Juan

Verdá nu amor verdadërë

¹ Na Juan, nahia tubi më gushë. Quëquëa'a cartë rë' lul, nal ziquë tubi zana nagulé Dios. Quëquëa'a lul juntë con grë shínil. Nalé rac shtua'a lë'ë të de verdá, lëdë niá'asëdi'i na, sino zac grë lo quë nané verdá shtë Dios. ² Rac shtua'a lë'ë të purquë nadápa'a verdá shtë më. Quëbezënuhin lë'ë hia'a iurne' nu parë siemprë. ³ Napa segurë de quë Dadë Dios nu Jesucristo, shini më nu Shláma'a, gunë ldai' më guëc të, nu guëga'a ldú'i' lë'ë të, nu guënë'ei' parë cuedchí ldu'u të, të gac shtu'u të sa' të de verdá.

⁴ Nalé rquitë ldua'a. Bëdia'guë'lúa bëldá ra shmënë Jesús nardëá con lë'ë të. Rianaldë rall tëchi verdá ziquë rni'i shti'dzë Dios, ziquë gunibë'a Dios Shtáda'a guëquërëlda'a. ⁵ Iurne' quëhuna ruëguë lul de quë gac shtu'u bëchi la sa' hia'a. Di'dzë rë' nádi'in mandamientë cubi sino lo mizmë nabëdë'na'a recibir dizdë dzë nagualdí ldu'u hia'a shti'dzë Jesús. ⁶ Si talë rac shtu'u hia'a Dios, guëdë'na'a cumplir voluntá shtë më. Mandamientë shtë më rni'i: Gulë gac shtu'u sa' të. Hia bini të di'dzë ni dizdë bë'në të recibir diza'quë shtë më.

Ra narsiquë mënë

⁷ Zihani mënë narguguë ra sáhi', nanú rall guë'dchiliu. Adë rluá'adi'i rall de quë Jesucristo bëdchini lu guë'dchiliu con cuerpë shtë nguui. El quë narlua'a bishi ni, rguguëll mënë nu quëhúnëll cuntrë Cristo. ⁸ Gulë gapë cuidadë mizmë lë'ë të parë adë guënëtidí'i të ni zudu'pë partë shtë premi naguëne'e Dios, sino gaquin completë iurë guëdchini më stubi.

⁹ Cualquier nabësa'në shnezë Dios parë stubi enseñansë, nu adë rianáldëdi'ill tëchi enseñansë shtë Cristo, nápëdi'ill Dios ziquë Shtádëll. Perë el quë narianaldë tëchi enseñansë shtë Cristo, nápëll Dios ziquë Shtádëll nu nápëll shini më ziquë Shlámëll. ¹⁰ Si talë tubi mënë ze'dë guëluá'all lë'ë të perë adë nuá'adi'ill enseñansë de quë Cristo na shini Dios, lë'ë të adë rná'bëdi'i të lu Dios ni tubi bendición parë nguui ni ¹¹ purquë grëtë' narunë compa'ni ra mësë falsë, nápëll partë con ra cusë mal shtënë mësë falsë.

Rialú cartë rë'

¹² Napa zihani cusë parë guëquëa'a lu të, perë rac shtú'udia'a guëquëa'a di'dzë ni lu guichi iurne' purquë quëbeza de quë tsagnahia lë'ë të lueguë. Iurní guënia'a lu të, të parë guëquitë ldu'u hia'a de verdá.

¹³ Ra shini bëldël naquërelde ndë'ë, ra nagulé Dios, rshe'ldë rai' saludë parë lë'ë të. Amén.

Tecërë cartë nabëquë'ë San Juan

Bëquë'ë Juan cartë lu Gayo

¹ Na Juan, nahia më gushë, quëquëa'a cartë rë' lu Gayo narac shtua'a de verdá.

² Lë'ël amigu, rac shtua'a de quë adë gúnëdi'i faltë ni tubi cusë, nu rac shtua'a de quë gápël saludë completë parë shcuérpël. Nanéa de quë zugá'al firmë lu shnezë më.

³ Nalë bëquitë ldua'a iurë bédchini bëldá shmënë Dios; guni'i rai' de quë tsagla'guë tsaldí ldu'ul shti'dzë më guédubi tiempë. Guni'i rai' de quë quëhúnël cumplir shti'dzë më.

⁴ Demasiadë rquitë ldua'a rinia de quë shinia, nabani rall de acuerdë con shti'dzë Dios.

⁵ Bëchi narac shtua'a, quëhúnël bien lu Dios iurë rúnël sirvë lu ra narialdí ldu'i Jesús, ra mënë naze'dë zitu, mënë naguënédi'il. ⁶ Guni'i rall lu ra nardëa ndë'ë, lla rac shtú'ul lë'ë rall. Nu gúnël bien si talë tsagla'guë gúnël compa'ni lë'ë ra naguëna'bë pusadë lídchil. Bë'në compa'ni lë'ë rall con ra narqui'ni rall ziquë runë tucarë tubi muzë shtë Dios. ⁷ Pues lë'ë rai' zia'a rai' vijjë shtë rai' parë gunë rai' voluntá shtë Jesucristo. Perë lë'ë rai' adë bëcá'adi'i rai' tubi ayudë shtë ra mënë nadë guënédi'i Dios. ⁸ Lë'ë hia'a napë quë guédé'na'a recibir lë'ë rai' nu guédé'na'a compa'ni lë'ë rai' parë tsagla'guë guëni'i rai' shti'dzë Dios lu ra mënë.

Mal nabë'në Diótrfes

⁹ Bëquëa'a tubi cartë lu shmënë Dios ndë, perë Diótrfes rquë guiá'all shti'dzë na'a; más rquitë ldu'ull guë'nibé'all ziquë mënë ru'bë. ¹⁰ Por ni si talë tsahia tubi visitë ndë, guënia'a lu ra mënë pë canihunë Diótrfes. Cagní'ill bishi nu ra chismë cuntrë lë'ë na'a. Nu másru'u quëhúnël; adë rúnëdi'ill recibir ra shmënë Jesús naze'dë guëni'i shti'dzë më. Nu ra mënë narac shtu'u gunë rall recibir ra shmënë Jesús, Diótrfes rní'ill cuntrë lë'ë rai', nu nédi'ill guëa'në ra mënë ni ladi ra shmënë Dios.

¹¹ Lë'ë të narac shtua'a, adë tsaglá'guëdi'i të tëchi ra mënë mal, sino gulë guagla'guë tëchi cusë za'quë. Grétë' el quë naquëhunë bien, nall shini Dios perë grë ra narunë mal, adë runguë bé'adi'ill lë'ë më.

Ejemplë za'quë shtë Demetrio

¹² Grë ra mënë rni'i rall bien de Demetrio nu mizmë conductë shtëhi', rlua'a náhi' më za'quë. Nu lë'ë Espíritu naná ruadi'dzë verdá, náhi' testigu Demetrio na më za'quë. Nu lë'ë na'a rni'i na'a lo mizmë, nu nané të shti'dzë na'a na verdá.

Rialú cartë rë'

¹³ Napa zihani cusë parë guëquëa'a lul perë rac shtú'udia'a guëquëa'a rahin iurne' ¹⁴ purquë na rbeza gueldë guënahia lë'ë të lueguë. Iurní guëdia'a di'dzënú na'a lë'ë të.

¹⁵ Gulë cuedchí ldu'u të. Ra amigu shtë të naquërelde ndë'ë, rshel'dë rai' saludë parë lë'ë të. Cana'ba favurë, bédë'ë saludë cadë tubi ra amigu shtëna'a naquërelde nga'li. Amén.

Cartë nabëquë'ë San Judas

Rquë'ë Judas cartë rë' lu ra shmënë Jesús

¹ Na Judas, nahia muzë shtë Jesucristo nu nahia bëchi Jacobo. Quëquëa'a cartë rë' lu ra nagudili Dios Padre, lu ra naquëhapë më purquë rac shtu'u më lë'ë të nu unidë na të con Jesucristo. ² Rac shtua'a tsagla'guë gunë të recibir bendición shtë Dadë, cusë ziquë galërnga'a ldu'u më nu galërac shtu'u shtë më nu galërbedchí ldu'u naná rne'e më.

Mësë narlua'a bishi (2 Pedro 2.1-17)

³ Lë'ë të narac shtua'a, bëna llgabë hashtë mërë niaquëa'a lu të tubi cartë lla guc salvára'a purquë rialdí ldu'u hia'a diza'quë, perë iurne' napë quë guëquëa'a lu të nasesë por stubi cusë. Quëquëa'a lu të con guëdubinú ldua'a de quë rqui'ni gunë të defender diza'quë con guëdubi fuersë shtë të purquë nanú mënë narunë cuntrë diza'quë. Lë'ë diza'quë guc intriegu guia'a hia'a tubsë vësë parë siembrë; adë chu gúnëdi'i cambin. ⁴ Quëgnia'a lu të zni purquë bëldá mënë ladi hia'a, adë nádí'i rall shmënë Dios aunquë guni'i rall gualdí ldu'u rall shti'dzë më. Rlua'a rall ziquë shmënë Dios perë quëgsiguë rall; naga'chi na rall falsë. Dizdë tiempë guahietë, ra mënë ni na rall destinadë parë gac condenadë rall. Adë nápëdi'i rall rëspëti lu Dios. Rni'i rall gunë Dios perdunë duldë shtë rall ndigá aunquë quërelde rall ziquë mbecu. Rlua'a tëchi rall lu Shláma'a Jesucristo, lúniquë el quë narnibë'a lë'ë hia'a.

⁵ Nané të bien pë guc guahietë, perë rac shtua'a guënia'a lu të tubi vësë más parë guëagná ldu'u të, de quë despuësë bë'në Dios salvar ra israelitë guia'a mënë shtë Egipto, bëdë'ë më fin ra nadë gualdídi'i ldu'i shti'dzë më. ⁶ Nu ra ianglë nabëdzatsu nu bë'nëdi'i rai' cumplir mandadë shtë më nu bëseä'në rai' lugar narunë tucarë guëquërelde rai', bëdë'ë më ordë gac rai' ziquë prësi nanali'bi con cadënë parë siembrë. Nanú rai' lu nacahi hashtë iurë gunë më juzguë lë'ë rai'. Gac condenadë rai' dzë shtë juici, tubi dzë señaladë purquë gunë Dios juzguë lë'ë mieti. ⁷ Nu zac ra mënë shtë Sodoma con Gomorra con ra guë'dchi alreduerë, guëquërelde rall ziquë mbecu. Guanaldë rall tëchi ra deseo mal nadë rúnëdi'i tucarë, nguii con nguii, na'a con na'a. Ra mënë ni na rall tubi ejemplë parë gac bë'a mieti gunë më cashtigu grë ra naquëhunë duldë. Iurne' ra mënë shtë Sodoma nu Gomorra quëhunë rall sufrir lu gui'i nanápëdi'i fin.

⁸ Mizmë manërë ra mënë falsë entrë lë'ë hia'a, na rall ziquë mënë narni'i shca'ldë cusë dzabë. Runë dchi'ni rall cuerpë shtënë rall con cusë adë rúnëdi'i tucarë. Rquë guia'a rall mandadë shtë Dios; rni'i guidzë rall guëc ianglë shtë më. ⁹ Quëhunë ra mënë ni ra cusë mal aunquë napë rall ejemplë shtë Miguel, tubi ianglë namás rnibë'a lu ra ianglë. Adë gurushtiádi'i Miguel guëc Satanás iurë lë'ë tégulë Moisés bëga'chi, sino guni'i Miguel lu Satanás di'dzë rë'; “Gunë më cashtigu lë'ël”. Adë bë'nëdi'i Miguel juzguë lë'ë mëdzabë sino biadi'dzë Miguel con rëspëti. ¹⁰ Perë ra nguii mal iurne', rushtiá rall guëc ra cusë nanadë riasédi'i rall. Rianaldë rall tëchi ra cusë mal cumë ziquë ra ma nadë rdé'ëdi'i cuendë.

¹¹ Prubi ra nguii ni purquë gac juzguë rall. Nápëdi'i rall rëspëti lu Dios, nilë lu sa' rall. Na rall ziquë Caín. Parë gapë rall zihani dumí, runë rall duldë ziquë duldë shtë Balaam, tantë rzebi ldu'u rall dumí. Bëdzatsu rall ziquë bë'në Coré cuntrë Moisés. Por ni bëniti rall lu Dios nu nacondenadë rall igual ziquë Coré. ¹² Ra mënë ni na rall tubi shtu parë lë'ë të iurë rdëá të lu mellë të gapë të laní con los de más ra narac shtu'u lë'ë sáhi'. Iurë raunú rall lë'ë të, nápëdi'i rall rëspëti sino quëhunë rall cumplir mal deseo nananú la'ni ldu'u rall. Na rall ziquë shcahi nanápëdi'i guiü sino rua'a mbë lë'in nezë rë' nezë rë'. Na rall ziquë hiaguë nashi nardé'ëdi'i nashi tiempë shtë cusechë. Na rall ziquë hiaguë de verdá gubidchi, ziquë hiaguë nabí'eshi. ¹³ Lo quë naquëhunë rall, na ziquë

bëchini cuchinë nanua'a nisëdu'u lu mbë dushë. Runë rall cusë naná shtu. Na rall ziquë mbelëgui'i naguniti shnézi'. Tsa rall lu nacahi nanápëdi'i fin. Zni gunë tucarë mënë ni.

¹⁴ Lë'ë Enoc el quë nagubani gadchi tantë generaciön despuësë de Adán, guní'i' naguër gac con ra nguiu mal. Guni'i' Enoc: “Guná, ze'dë Dadë con zihani ianglë santu ¹⁵ parë gunë më juzguë grë mënë, nu parë guëdë'ë më sentënci guëc ra narzu'bë diáguëdi'i shti'dzë Dios nu grë ra nabë'në duldë nu por grë ra chismë naguni'i' rall cuntrë Dios”. ¹⁶ Ruadi'dzë rall cuntrë cusë za'quë. Rdchi'bë rall demandë cuntrë sa' rall. Rianaldë rall tëchi deseo mal nananú la'ni ldu'u rall. Runë naru'bë rall lu sa' rall. Rni'i' rall di'dzë chulë lu sa' rall nadë más parë guëdë'ë sa' rall centavë ca'a rall.

Cunseju parë shmënë Dios

¹⁷ Perë lë'ë të narac shtua'a, gulë bëagná ldu'u të lo quë naguni'i' ra poshtë shtë Jesucristo Shláma'a, ¹⁸ de quë guëdchini mënë falsë nagunë burnë. Antsë guëdchini më stubi vueltë, tsanaldë ra mënë ni tëchi ra deseo mal. Guëbani rall sin rëspëti lu Dios. ¹⁹ Mënë mal entrë lë'ë të, quëhunë rall dividir lë'ë të nu rianaldë rall tëchi cusë mal shtë gué'dchiliu. Nápëdi'i' rall Espíritu Santo nacuezënú lë'ë rall.

²⁰ Lë'ë të narac shtua'a, gulë bë'në compa'ni sa' të, të tsaldí ldu'u rall shti'dzë Jesús. Gulë gac ziquë tubi hiu'u nazúbëga'a firmë lu cimientë. Gulë tsagla'guë guadi'dzënú të Dios con pudërë shtë Espíritu Santo. ²¹ Gulë gupë mizme lë'ë të siemprë të parë gac bë'a të rac shtu'u Dios lë'ë të. Gulë gubani parë lë'ë më mientras cuezë të Jesucristo Shláma'a. Gulë tsaldí ldu'u të de quë siemprë rga'a ldu'u më lë'ë të nu guëne'e më vidë sin fin parë lë'ë të.

²² Entrë grupë shtë të nanú ra narialdídi'i ldu'i shti'dzë më. Gulë bëga'a ldu'u të lë'ë rall nu gulë bë'në compa'ni lë'ë rall të tsaldí ldu'u rall shti'dzë më. ²³ Gulë belá ra mënë naná ziquë tubi cusë la'ni hiu'u narie'qui. Gulë bëga'a ldú'ul sa'l, perë mizme tiempë gulë bëdzëbë juici shtë Dios. Gulë gapë cuidadë të adë gúnëdi'il ra cusë mal naquëhunë rall.

Rialú cartë rë' con tubi labansë

²⁴ Iurne' quëhuna alabar lë'ë më purquë napë më pudërë të ldáguëdi'i të lu duldë. Napë më pudërë guëdchinínú më lë'ë të sin ni tubi duldë catë quërelde më. Napë më pudërë guësëquitë ldu'u më lë'ë të delantë lu më. ²⁵ Rac shtua'a guëdë'na'a alabar lúniquë Dios verdadërë por medio Jesucristo Shláma'a, bë'në më salvar lë'ë hia'a. Rac shtua'a gunë mieti alabar lé'i'. Rac shtua'a gunë mieti adorar lé'i'. Rac shtua'a guëni'i' mieti llëru'bë na pudërë shtëhi'; guëzu'bë diaguë grë mënë shti'dzë më të guëni'bë'a më gué'dchiliu igual ziquë rnibë'a më lu gube'e. Zni runë tucarë gunë më recibir labansë dizdë antsë cueshtë gué'dchiliu, nu zac iurne', nu parë siemprë gunë më recibir labansë ni. Amén.

Apocalipsis

Bëlua'alú tubi ianglë lu Juan

¹ La'ni librë rë' caquëa'a shcuendë tubi cusë nabë'në Dios. Bëdë'ë më permisi shini më Jesucristo të guëlua'alúhi' luhia, Juan, të gac bë'a ra muzë shtë më ra cusë naguër gac nasesë. Bëshe'ldë më tubi ianglë të gac bé'ahia di'dzë rë'. ² Quëadi'dza di'dzë rë' na verdá shtë Dios nu Jesucristo biadí'dzi' di'dzë rë' na verdá, grë lo quë nagunahia.

³ Guëquitë ldu'u el quë nagu'ldë con voz fuertë, nu guëquitë ldu'u ra el quë naguëqué diaguë ra di'dzë rë' nabëdchini de Dios. Guëquitë ldu'u ra nagunë cuendë grëtë' lo quë naquë la'ni librë rë' purquë lë'ë iurë hia ze'dë guëdchini parë gac cumplir di'dzë rë'.

Juan bëquë'ë ra cartë lu ra shmënë Dios naquërelde Asia

⁴ Na Juan quëquëa'a di'dzë rë' lu të naná grupë shtë shmënë Dios, lu të naquërelde regiuni Asia. Gulë bë'në recibir bendición nu gulë cuedchí ldu'u të. Dios na el quë nabani iurne', el quë nanápëdi'i fin, el quë naze'dë guëdchini. ⁵ Nu gulë bë'në recibir bendición shtë Jesucristo, testigu naruadi'dzë verdá. Guc më primëre naguashté ladi ra tégulë nu napë më pudërë subrë grë ra rëy naná rnibë'a lu guë'dchiliu rë'. Cristo rac shtu'u më lë'ë hia'a nu bëzunë më lë'ë hia'a de grë duldë con prupi rënë shtë më. ⁶ Bë'në më lë'ë hia'a ziquë rëy të guëribë'a hia'a con lë'ë më, nu bë'në më lë'ë hia'a ziquë bëshuzi të guëdë'na'a sirvë lu Dios, Shtadë më. Gulë bëdë'ë hunurë nu graci parë lë'ë më, el quë narnibë'a parë siempër. Amén.

⁷ Gulë guná, Cristo guëdchini rua' shcahi. Grëtë' më'në guëná rall lúhi' hashtë ra naná gudini lë'ë më. Nu grëtë' më'në shtë guë'dchiliu, demasiadë gu'në rall iurë guëná rall lu më purquë rdzëbë rall cashtigu naze'dë. Zni gaquin. Amén.

⁸ “Nahia principi nu fin ziquë ra lëtrë A nu Z”, rni'i Dadë, el quë narnibë'a grëtë' cusë, el quë natsalúdi'i, el quë nanabani iurne', el quë naze'dë guëdchini nasesë.

Bëlua'alú Cristo lu Juan con pudërë shtëni'

⁹ Na Juan, nahia sa' të; juntë quëdë'na'a sufrir. Rzunaldë më'në lë'ë hia'a purquë rialdí ldu'u hia'a shti'dzë Jesucristo. Guna'bë më lë'ë hia'a parë gua'a ldu'u hia'a cusë durë con pacënci nu parë guëribë'a hia'a con lë'ë më. Nanúa prësi lugar lë Patmos, tubi dani la'ni nisë, purquë biadi'dza shti'dzë Dios nu guca testigu shtë Jesucristo. ¹⁰ Guzac tubi dzë, primëre dzë shtë lmalë, quëbezënúa Espiritu Santo nu quëgsëhi' na. Binia tubi bë fuertë nezë tëcha naguni'i cumë ziquë cha' trompetë; ¹¹ Ni guní'i' lua:

—Na nahia principi nu nahia lúltimë ziquë lëtrë A nu Z. Bëquë'ë la'ni tubi librë lo quë narnal nu bëshë'ldëhin lu ra grupë shtë shmënë Dios naquërelde guë'dchi Efeso, nu Esmirna, nu Pérgamo, nu Tiatira, nu Sardis, nu Filadelfia, nu Laodicea.

¹² Bëabría parë nezë tëcha të guënahia nia chu naná quëgni'i. Iurë bëna zni, gunahia lu gadchi gandelier orë. ¹³ Guëláu ra gadchi gandelier, gunahia nga'li zuga'a tubi ziquë nguui nabëshe'ldë Dios. Nácuhi' tubi lari llëduni; bédchinin hashtë guëa' më. Nu nápi' tubi cinturón shtë orë dëdë laguë ldu'u më. ¹⁴ Guitsë guëc më naquichin ziquë guitsë ladi lli'li naquichi u ziquë naquichi ziquë nievë. Slúhi' rabtsë'ë ziquë tubi be'lë. ¹⁵ Guëáhi' rabtsë'ë cumë ziquë gui'bë shlí'echi naguër bëzunë luhin u ziquë gui'bë nabëru'u la'ni hiurnë. Nu cháhi' na fuertë cumë ziquë nisë nardëdë la'ni zihani guë'gu. ¹⁶ Hia guiá'ai' ladë ldi nanú gadchi mbelëgui'i nu ruáhi' bëru'u tubi spadë dushë nanapë chupë lúhi'. Lu më na ziquë lu ngubidzë iurë lë'ë ngubidzë rabtsë'ë guëdubi fuersë shtëhi'.

¹⁷ Iurë gunahia lu më, bëzullibia lu më nu bëana ziquë tégulë. Perë lë'ë më bédchi'bë guia'a ladë ldi guëca nu guni'i më:

—Adë rdzëbëdi'il. Nahia principi nu adë nápëdia'a fin. ¹⁸ Nahia el quë nanabani; gutia perë iurne' nabania parë siembrë. Nuá'ahia liahi narunë significar pudërë nanapa subrë galguti eternë nu subrë lugar catë cuezë ra tëgulë. ¹⁹ Bëquë'ë iurne' lo quë nagunal, lo quë nananú iurne' con lo quë naguër gac. ²⁰ Ndë'ë na lo quë narunë significar ra gadchi mbelëgui'i naná gunal guiahia ladë ldi con ra gadchi gandelier shtë orë. Ra gadchi mbelëgui'i runë significar gadchi encargadë shtë ra gadchi grupë shtë shmënë Dios, nu ra gadchi gandelier runë significar gadchi grupë rë'.

2

Cartë parë ra shmënë Dios naquërelde Efeso

¹ 'Bëquë'ë tubi cartë nu bëshë'ldëhin lu encargadë shtë ra grupë shtë shmënë Dios guë'dchi Efeso. Guni'i: “Ndë'ë rni'i el quë nanapë gadchi mbelëgui'i guia'a ladë ldi, nu naná zuga'a guë'láu gadchi gandelier orë. ² Nanëa grëtë' lo quë naquëhunë të; rac bé'ahia de quë adë rdë'ëdi'i të lugar parë ra mënë mal. Nu nanëa de quë bëdchi'bë të prëbë lu ra naná rni'i na rall poshtë shtë Jesús perë adë nádi'i rall poshtë. Grëtë' rall bëgú të shlatë de quë na rall bishi. ³ Na të më pacënci nu guzac zi të por diza'quë nu nalë bë'në të cumplir ordë shtëna sin adë riá sháquëdi'i ldu'u të. ⁴ Perë napa tubi cusë cuntrë lë'ë të de quë adë rac shtë'udi'i të Jesús ziquë antsë. ⁵ Por ni gulë bësëagná ldu'u të catë bëniti të nu gulë bë'në cambi mudë nanabani të nu gulë bë'në ziquë bë'në të iurë gualdí ldu'u të diza'quë. Si talë adë gúnëdi'i të cumplir di'dzë rë', guna cashtigu lë'ë të. Guëdchisúa gandelier entrë lë'ë të si adë gúnëdi'i të cambi mudë nanabani të. ⁶ Sin quë adë guëté'dëdi'i, napë të tubi cusë favurë de lë'ë të naná rna tushë të lo quë narunë ra nicolaítas. Nu zac na rna tusha lu ra enseñansë ni. ⁷ El quë nardë'ë cuendë di'dzë rë', gulë bëquë diaguë bien lo quë narni'i Espiritu lu ra grupë shtë shmënë Dios. Grëtë' el quë nagunë gan lu ra cusë mal, guëdë'a gaul ra nashi shtë hiaguë nazubëga'a paraíso shtë Dios. Guëbani rall parë siembrë.”

Cartë parë grupë shtë shmënë Dios naquërelde Esmirna

⁸ 'Bëquë'ë tubi cartë nu bëshë'ldëhin lu naná encargadë shtë shmënë Dios naquërelde Esmirna. Bëquë'ë zni: “Ndë'ë rni'i el quë naná principi, el quë nápëdi'i fin, el quë naguti perë bëabrí nabáni'. ⁹ Nanëa grë lo quë naquëhunë të; rac bé'ahia grë galërzac zi shtë të. Nanëa blac prubi na të perë de vërë na të ricu. Nu nanëa lla ruadi'dzë mënë mal cuntrë lë'ë të, mënë narni'i na rall mënë israelitë perë bishi rall; na rall shmënë Satanás. ¹⁰ Adë rdzëbëdi'i të lo quë narzac zi mënë lë'ë të. Lë'ë mëdzabë guëtiá'all sëbëldá të lachigui'bë të parë grëtë' tédë të lu prëbë. Lë'ë të napë quë sac zi të durantë chi'i dzë perë gulë tsagla'guë gac të firmë hashtë galguti, iurní guënehia vidë sin fin naná guëlua'a ziquë tubi coronë shtë rëy. ¹¹ El quë narac bë'a ra di'dzë rë', gulë bëquë diaguë lo quë narni'i Espiritu lu ra shmënë Dios. El quë nagunë gan lu cusë mal, adë tsádi'ill lu cashtigu eternë.”

Cartë parë grupë shtë shmënë Dios naquërelde Pérgamo

¹² 'Bëquë'ë tubi cartë nu bëshë'ldëhin lu naná encargadë shtë shmënë Dios naquërelde guë'dchi Pérgamo. Bëquë'ë zndë'ë: “Ndë'ë rni'i el quë nanapë spadë dushë naná chupë téchi'. ¹³ Na nanëa grëtë' lo quë naquëhunë të nu nanëa de quë nabani të catë quëgnibë'a Satanás perë ziagla'guë të firmë lu nezë za'quë. Nunquë adë bësá'nëdi'i të parë tsaldí ldu'u të shti'dza, ni siquierë la'ni dzë iurë lë'ë Antipas, tubi testigu za'quë shtëna, gúti'. Ra mënë gudini rall lé'i' mërë lugar catë quërelde Satanás. ¹⁴ Perë napa tubi cusë cuntrë lë'ë të de quë nga'li Pérgamo nanú mënë adë rsá'nëdi'i rall enseñansë shtë Balaam. Balaam bédë'ë cunseju parë Balac naná bësini ra mënë israelitë lu duldë. Bë'në rai' duldë; gudáu rai' belë naná bë'në mënë ofrecer lu ra dzanë ídolo, nu cuënú rall sa' rall. ¹⁵ Nu zac napë të ra naquërelde nga'li, mënë narianaldë ra enseñansë shtë mënë nicolaítas, cusë

narná zá'quédia'a lúhi'. ¹⁶ Por ni gulë bë'në cambi mudë nanabani të; si no, guelda lueguë nu tildinúa lë'ë të ziquë tubi nanua'a spadë dushë naná rru'u ruahia. ¹⁷ El quë narac bë'a shti'dza, gulë bëquë diaguë lo quë narni'i Espíritu lu ra grupë shtë shmënë Dios. El quë nagunë gan lu ra cusë dzabë ni, guëdë'a tubi guetështildi maná gaul; guetështildi ni nanú naga'chi. Nu guëdë'a tubi guë'ë naquichi; lu guë'ë ni naescritë tubi lë cubi. Ni tubi chu adë runguë bé'adi'i lë ni sino sulë el quë nagunë recibirin.”

Cartë parë grupë shtë shmënë Dios naquërelde Tiatira

¹⁸ Bëquë'ë tubi cartë nu bëshë'ldëhin lu naná encargadë shtë shmënë Dios naquërelde Tiatira. Zni guni'i: “Rni'i shini Dios, el quë nanapë slúhi' ziquë llni shtë be'lë nu guëáhi' na ziquë gui'bë shlí'echi naguër bëzunë. ¹⁹ Na nanéa grëtë' lo quë naquëhunë të; nanéa de quë rac shtu'u sa' të nu rialdí ldu'u të shti'dzë Dios; nu nanéa más bë'në të iurne' quë antsë iurë gualdí ldu'u të shti'dzë më. ²⁰ Perë napa tubi cusë cuntrë lë'ë të, de quë quëhunë të permitir quërelde tubi mënë naná ziquë na'a Jezabel ladzë të. Rni'll de quë ruadí'dzëll shti'dzë Dios perë quëgsiguëll lë'ë shmëna con enseñansë shtënell. Rluá'all de quë nádi'i mal quënú mënë tse'lë sa' rall nu gau rall belë nabëdë'ë mënë ziquë ofrendë parë ra dzanë ídolo. ²¹ Na bédë'a tubi timpë Jezabel parë guëabrí ldu'ull con Dios, perë nédi'll gúnëll cambi mudë nanabánill, nu adë nédi'll guësá'nëll vidë mal. ²² Iurne' guëshe'lda tubi cashtigu parë mënë ni; guëru'lda lë'ëll lu camë con dudurë. Grë ra nanédi'i guëabrí ldu'u rall lu Dios, ra nabë'në mal con lë'ë na'a ni, gunë rall sufrir demasiadë. ²³ Nu tsatinia ra shini na'a ni; gati rall. Zni grë ra shmënë Dios guëdë'ë rall cuendë de quë na rac bé'ahia hashtë grë ra shgabë mieti, grëtë' lo quë nanú la'ni ldu'u mieti, nu guënehia tubi cashtigu cadë tubi de lë'ë të según obrë nabë'nëll. ²⁴ Perë los de más lë'ë të naquërelde Tiatira, lë'ë të nanédi'i tsagla'guë ra enseñansë shtë Jezabel, lë'ë të nanadë bënguë bé'adi'i ra enseñansë mal, cusë narni'i rall nahin secretë shtë Satanás, pues rnia'a lu të de quë adë guëdchi'bëdia'a stubi carguë guëc të. ²⁵ Sulamëntë gulë bë'në cumplir lo quë nagunia'a lu të; adë guëazë guëtëdi'i të. Guelda stubi. ²⁶ Grëtë' el quë nagunë gan lu mal nu tsagla'guë gúnëll lo quë narac shtua'a hashtë fin, na guënehia pudërë parë guëribë'a mënë ni ra naciuni. ²⁷ Ziquë bëne'e shtada pudërë parë guëribë'ahia, zni guëribë'a rall ra naciuni con varë gui'bë. Gapë rall dereché ziquë el quë naruntsa'u trashtë shtë guiu'u; guëllul ra trashtë nanadë rlluí'idi'i. ²⁸ Nu zac guënehia llni la'ni ldu'u rall, llni ziquë mbelëgui'i nalë Plojë. ²⁹ El quë narac bë'a shti'dza, gulë bëquë diaguë ra di'dzë narni'i Espíritu lu ra shmënë Dios.”

3

Cartë parë grupë shtë shmënë Dios naquërelde Sardis

¹ Bëquë'ë tubi cartë nu bëshë'ldëhin lu naná encargadë shtë shmënë Dios naquërelde guë'dchi Sardis. Zndë'ë bëquë'ë: “Ndë'ë rni'i el quë nanapë ra gadchi espíritu shtë Dios nu gadchi mbelëgui'i; nanéa grëtë' lo quë naquëhunë të nu na rdë'a cuendë de quë na të ziquë naguti aunquë rni'i mieti napë të famë de quë nabani të. ² Gulë bëtë'tsë mbëca'ldë lu të nu gulë bédë'ë fuersë ra cusë nanapë të perë hia mërë rialú rahin. Pues gunahia lo quë naquëhunë të; nádi'in cusë za'quë delantë lu Dios shtëna. ³ Gulë bësëagná ldu'u të ra enseñansë nabë'në të recibir; gulë tsagla'guë tëchi rahin nu gulë bë'në cambi mudë nanabani të. Si talë adë rdë'ëdi'i të cuendë shti'dza, guelda lueguë ziquë ridë tubi nguba'në sin quë adë guëdë'ëdi'i të cuendë ca iurë guelda. ⁴ Sin quë adë guëtë'dëdi'i, nanú beldá mënë naquërelde guë'dchi Sardis, adë quërdëdi'i rall mal lu ra duldë; pues lë'ë rall sunú rall na; gacu rall con lari naquichi purquë zni runë tucarë lë'ë rai'. ⁵ Ra nagunë gan lu mal, ni gacu rall lari naquichi nu jamás adë guëtí'idia'a lë rall la'ni librë shtë vidë sino gunguë bé'ahia ra mënë ni delantë lu Shtada nu delantë lu ra ianglë. ⁶ El

quë nardë'ë cuendë shti'dza, gulë bëquë diaguë lo quë narni'i Espíritu lu ra grupë shtë shmënë Dios.”

Cartë parë grupë shtë shmënë Dios naquërelde Filadelfia

⁷ Bëquë'ë tubi cartë nu bëshë'ldëhin lu ra shmënë Dios naquërelde Filadelfia. Zni bëquë'ë: “Ndë'ë rni'i el quë naná santu nu náhi' verdá, el quë nanapë liahi shtë rëy David, el quë iurë rshá'li, ni tubi adë chu gunë gan guësë'au, nu iurë lé'i' rsé'auhi', ni tubi adë chu gunë gan guësá'lë. ⁸ Na rac bé'ahia grétë' lo quë naquëhunë të, nu na zuhia tubi puertë nalla'lë delantë lu të. Ni tubi chu adë gunë gan guësë'au puertë ni. Aunquë du'psë rialdí ldu'u të shti'dza, quëhunë të cuendë diza'quë shtëna nu adë bé'nëdi'i të negar na të shmëna. ⁹ Guná, lo quë nagac. Por fuersë shtëna guna de quë ra mënë narianaldë tēchi ra enseñansë shtë Satanás, ra narni'i na rall më israelitë perë bishi rall; nádi'i rall më israelitë. Perë guna të guëzullibi rall lu të; gac bë'a rall de quë na të shmëna; gac bë'a rall de quë rac shtua'a lë'ë të. ¹⁰ Bë'në të cumplir mandamientë shtëna, na të më pacënci; por ni gapa lë'ë të tiempë durë shtë prëbë parë grë mënë narëta' lu guë'dchiliu. Guëtëdë prëbë parë lë'ë rall. ¹¹ Guelda nasesë. Gulë gupë bien lo quë naná rialdí ldu'u të, të parë ni tubi adë chu guëdchisúdi'i premi narunë tucarë ca'a të. ¹² Ra nagunë gan lu ra cusë durë ni, na guna lë'ë rall ziquë pilari la'ni iádu'u shtë Dios gube'e. Nunquë jamás adë guërú'udi'i rall nga'li. Nu guëquëa'a lë Dios shtëna luquë rall. Nu guëquëa'a lë ciudá naná ciudá shtë Dios shtëna. Lëhin na Jerusalén cubi nu ze'dë guëdchinin de gube'e catë quëbezë Dios shtëna. Nu zac guëquëa'a tubi lë cubi shtëna luquë ra mënë ni. ¹³ El quë nardë'ë cuendë shti'dza, gulë bëquë diaguë lo quë nacagni'i Espíritu lu grupë shtë shmënë Dios.”

Cartë parë grupë shtë shmënë Dios naquërelde Laodicea

¹⁴ Bëquë'ë tubi cartë nu bëshë'ldëhin lu grupë shtë shmënë Dios naquërelde guë'dchi Laodicea. Zni bëquë'ë: “Ndë'ë rni'i el quë naná verdá, el testigu verdadërë, el quë naná bëcue'shtë grë cusë según voluntá shtë Dios. Rni'i më ni: ¹⁵ Na rac bé'ahia grétë' lo quë naquëhunë të. Rac bé'ahia de quë adë rac shtú'udi'i të Dios con guëdubinú ldu'u të. Ojalá niac shtu'u të Dios ¹⁶ perë cumë ziquë iurne' na të ziquë nisë nanadë náldëdi'i, nilë naldëdi'i. Por ni rdchibë ldua'a lë'ë të. ¹⁷ Pues rni'i të na të ricu, de quë bien ziazú të. Rni'i të ni tubi cusë runë fáltëdi'i, perë adë rac bé'adi'i të na të ziquë tubi nanadë pë nápëdi'i. Nápëdi'i të vidë eternë; na të prubi demasiadë; na të ciegu; adë riasëdi'i të. Na të ziquë nanápëdi'i shábi'; guëtú lu të lu Dios. ¹⁸ Por ni rnehia cunseju parë lë'ë të de quë guëzi'i të orë shtëna, u sea gulë guna'bë lua vidë cubi nadë rialúdi'i të gáquël ricu de verdá. Gulë guzi'i lari naquichi, u sea gulë guna'bë lua të gac limpi ldú'ul të adë guëtúdi'i lul. Gulë guzi'i rumëdi parë tsa slu të, u sea gulë guna'bë lua llni të tsasël shti'dza. ¹⁹ Rni'inúa lë'ë të; rzu za'ca lë'ë të lu shnezë Dios purquë rac shtua'a lë'ë të. Por ni rqui'ni gapë të más ánimo nu guëabrí ldu'u të lu Dios. ²⁰ Guná, na zua rua' ldu'u nguui; cagna'ba. Si talë rínil shti'dza nu guëshá'lël rua' ldú'ul, guëdchinia të parë cuezënúa lél'ël; guadi'dzënúal. Nu lél'ël guadi'dzënul na. ²¹ Grétë' el quë nagunë gan lu mal, guëdë'a tubi lugar cula'ni catë cueza, catë rnibé'ahia. Zni bëna gan nu quëbezënúa Shtada catë rnibé'a më. ²² El quë rac bë'a shti'dza, gulë bëquë diaguë lo quë narni'i Espíritu lu grupë shtë shmënë Dios.”

4

Ra nanabani gube'e quëhunë rai' adorar Dios

¹ Despuësë de gunahia ra cusë rë', gunahia tubi puertë nalla'lë gube'e; nu binia tubi bë ziquë cha' trompetë. Ni na el mizme naguni'i lua antsë. Guní'i' lua:

—Güe'pi ndë'ë të parë guëluá'ahia lul grétë' ra cusë nanapë quë guër gac.

² Mizme iurní pudërë shtë Espíritu Santo gulezënúhi' ldua'a. Gunahia tubi trunë naquëbezë gube'e; hia lu trunë ni zúbëga'a tubi nazubë luhin. ³ Bëluá'ahi' ziquë tubi

guë'ë jaspe narabtsë'ë u ziquë guë'ë cornalina. Hia alreduerë lë'ë trunë, zuga'a tubi iarco iris narabtsë'ë ziquë tubi guë'ë esmeralda. ⁴ Alreduerë shtë trunë ni gunahia galdë bi tapë trunë; hia lu ra trunë ni zúbëga'a galdë bi tapë më guani'si; nacu rai' lari naquichi con corunë orë naná guëc rai'. ⁵ De lu trunë bëru'u ziquë ray shtë nguzi'u; ribé con ruidë shtë nguzi'u. Delantë lu trunë rie'qui gadchi grëaguë; rru'u be'llë lu rai'. Ni na gadchi Espíritu shtë Dios. ⁶ Nu delantë lu trunë ni nanú tubi cusë ziquë nísëdu'u narlua'a ziquë vidrio u ziquë guëë'guë.

Guë'láu lugar ni nu alreduerë lë'ë trunë, zuga'a tapë naná ziquë rlua'a ra ma. Napë ma slu ma guërupë tēchi. ⁷ Primërë ra nanabani ni rlua'a ziquë tubi león; hia nachupë rlua'a ziquë tubi ngunë; hia natsunë nápi' tubi lu nguiu; hia natapë rlua'a ziquë mbisiá nariasë. ⁸ Ra guëzá tapë nanabani, ni napë rai' shu'pë shcuágui' cadë tubi rai'. Nu nanú slu rai' guëdubi tēchi, tēchi fuërë nu tēchi nezë la'ni. Nu dzë la gue'lë nunquë adë rbézëdi'i rai' rni'i rai':

Santu, santu, santu, na Dadë Dios narnibë'a grëtë' cusë,

el quë nanapë principi; nabáni' iurne', nu adë nídi'i fin parë lé'i'.

⁹ Cadë vësë lë'ë ra nanabani ni quëhunë rai' adorar, bédë'ë rai' graci lu më naquëbezë lu trunë, el quë nadë tsalúdi'i. ¹⁰ Ra galdë bi tapë më guani'si bëzullibi rai' delantë lu më nazubë lu trunë nu bë'në rai' adorar lë'ë më nanabani parë siembrë. Bëdchi'bë rai' corunë shtë rai' delantë lu më ziquë sëni na më Rëy shtë rai', nu guni'i rai':

¹¹ Dadë Dios shtë na'a, nal më za'quë.

Sulë lé'ël nápël derechë gunë mieti adorar;

gunë mieti alabar. Sulë lé'ël runë tucarë guëdë'ë mënë graci purquë lé'ël bëntsá'ul grëtë' ra cusë.

Por voluntá shtë'nël gurështë gué'dchiliu.

5

Librë shtë më nabëru'ë Lli'li

¹ Iurní gunahia tubi librë guia'a ladë ldi shtë më nazubë lu trunë. Lë'ë librë na ziquë tubi nadu'bi naescritë nezë la'ni nu nezë fuërë nu né'auhin con gadchi sëgi. ² Nu gunahia ianglë nanapë pudërë ru'bë naná guna'bë di'dzë fuertë:

—¿Chull runë tucarë guësha'lë librë nu guëché'zi' sëgi?

³ Ni por gube'e, ni por gué'dchiliu, ni por lugar catë nanú ra tēgulë, ni tubi adë chu nádi'i parë guësha'lë librë rë', ni siquierë parë guená ni luhin. ⁴ Iurní nalé binia purquë adë chu nádi'i tē guësha'lë librë ni. Ni tubi adë nídi'i nanapë derechë parë gu'ldë la'ni librë ni nu ni siquierë más zucsë guená ni la'ni librë. ⁵ Iurní tubi më guani'si guni'i' lua:

—Adë rú'nëdi'il pues lë'ë nabëru'ë León shtë llëbni Judá naná ze'dë llëbni rëy David, ni sí, na më pudërusë. Bë'në më gan lu enemigu shtë'hi'; napë më derechë parë guëshá'li' lë'ë librë nu guëché'zi' ra gadchi sëgi.

⁶ Iurní guë'láu lë'ë trunë ni nu entrë ladi ra tapë ra nanabani nu ladi ra më guani'si, gunahia tubi nabëru'ë Lli'li. Zuldí më aunquë nilë todavía rlua'aru'u sëni de quë gúti' ziquë tubi ma nabëdë'ë mënë cumë ofrendë lu Dios. Nápi' gadchi shcáchi' nu gadchi slúhi'. Ra slúhi' runë significar gadchi espíritu shtë Dios naná bëshe'ldë më parë guëdubi lu gué'dchiliu. ⁷ Lë'ë Lli'li guna'zi librë nananú guia'a ladë ldi naná quëbezë lu trunë. ⁸ Iurë lë'ë më ni guna'zi librë, guëzátë' tapë ra nanabani nu ra galdë bi tapë më guani'si bëzullibi rai' delantë lu Lli'li. Cadë lë'ë më guani'si nua'a tubi arpa nu nua'a rai' tubi copë orë naná gadzë gushialë. Gushialë ni na ra oraciuni shtë ra shmënë Dios. ⁹ Nu bi'ldi rai' tubi cantë cubi; guni'i rai':

Sulë lé'ël runë tucarë'l guená'zil librë,

nu guëché'zël sëgi rë' purquë gútil

nu con rënë shtë'nël gudíllil präci parë guc salvar mënë rë'.

Na rall shini Dios de grë guë'dchi, grë naciuni.

Ruadi'dzë rall grë clasë dizé; be'dë guézé rall de guézá partë shtë gué'dchiliu.

¹⁰ Nu lé'ël bënë'el derechë lë'ë rall, gac rall rëy nu bëshuzi parë Dios shtë na'a.

Nu guë'nibë'a rall guëdubi gué'dchiliu.

¹¹ Despuësë de ni, gunahia nu binia tubi bë shtë zihani ianglë naná rëta' alreduerë trunë ni catë nanú ra nanabani con ra më guani'si. Cantidá ra ianglë, miles de lë'ë rai',

¹² guni'i rai' con voz fuertë:

Lë'ë Lli'li naguti, lé'i' runë tucarë gúni' recibir labansë shtë mieti; grë mënë guëdë'ë pudërë shtë rall ca'a më.

Guëdë'ë rall grë riquesë nanapë rall ca'a më.

Guëni'i rall sulë lë'ë më náhi' sabi; guëni'i rall llëru'bë na pudërë shtë më.

Gunë rall honrar lë'ë më; gunë rall alabar lë'ë më.

Guëni'i rall napë më derechë parë guë'nibë'ai'.

¹³ Nu binia cha' grë ra cusë nabëcueshtë Dios, ra ianglë lu gube'e, ra mënë narëta' lu gué'dchiliu, hashtë grë ra mënë naná lugar shtë tégulë nu la'ni nisëdu'u. Guni'i rai':

Grë mieti gunë alabar lé'i'; guëdë'ë rall grë hunurë.

Guëni'i rai' llëru'bë na pudërë shtë më.

Labansë ni runë tucarë el quë naquëbezë lu trunë nu lu Lli'li parë guëdubi tiempë.

¹⁴ Ra guézá tapë ra nanabani guni'i rai':

—Nia Dadë. Zni gac.

Ra galdë bi tapë më guani'si bëzullibi rai' lu më nu bë'në rai' alabar el quë nanabani parë siempër.

6

Ra gadchi sëgi

¹ Iurní gunahia lu Lli'li. Iurë bëché'zi' primërë sëgi, iurní binia bë shtë tubi ra tapë nanabani. Cháhi' na ziquë bë shtë nguzi'u; guni'i':

—Gude'e të guënal.

² Gunahia tubi guay naquichi. Hia nadchi'bë ma nua'a tubi iarcu guia'a ni. Iurní bédë'ë rai' tubi corunë nu zía'ai' parë gúni' gan lu enemigu nu parë tsagla'guë gúni' gan lu rall.

³ Iurë lë'ë Lli'li bëche'zë segundë sëgi, binia bë shtë segundë ra nanabani; guni'i':

—Gude'e të guënal.

⁴ Iurní bëru'u stubi guay naná color llni. Hia nanadchi'bë ma, bë'në recibir tubi spadë ru'bë nu pudërë parë guëdchisull paz parë ra mënë narëta' lu gué'dchiliu, nu parë quini ra mënë sa' rall.

⁵ Iurë lë'ë Lli'li bëche'zë tecërë sëgi, iurní binia cha' tecërë nabani; guni'i':

—Gude'e të guënal.

Gunahia tubi guay nagasë. Hia nadchi'bë ma, nua'a tubi lliguë ldibrë guiá'ai'. ⁶ Binia tubi bë nabëru'u guë'láu ra nanabani. Guni'i':

—Bë'në dañi hashtë rdu' tubi kilo shtë trigu por lo quë runë nguiu gan tubi dzë; nu tsunë kilo cebadë por mizmë präci ni. Perë adë rúnëdi'il dañi ra hiaguë olivo, nilë ra hiaguë uvë.

⁷ Iurë lë'ë Lli'li bëche'zë cuartë sëgi, iurní binia bë shtë cuartë nanabani; guni'i':

—Gude'e të guënal.

⁸ Gunahia tubi guay shlí'echi; hia nadchi'bë ma lë Galguti. Hia tëchi de ni ze'dë naldë el quë runë representar lugar shtë ra tégulë. Iurní lë'ë ni bë'në recibir pudërë subrë guézátë' cuartë partë shtë mënë narëta' lu gué'dchiliu të gati rall lu guërru con gubini con galguidzë nu con ma dushë.

⁹ Iurë lë'ë Lli'li bëche'zë quintë sëgi, iurní gunahia guëa' bëcu'guë ra almë naná guti purquë galdí ldu'u rai' diza'quë shtë Dios nu purquë gac rai' testigu shtë më lu sa' rai'.

¹⁰ Ra mënë ni guni'i rai' fuertë:

—Dadë santu, quëhúnël cumplir promësë shtënéël. ¿Hashtë ca iurë gac ldé'ël nu gúnël cashtigu ra nagudini lë'ë na'a? ra nanabani lu gué'dchiliu.

¹¹ Iurní bënë rai' recibir lari naquichi nu repi më të parë guëzi'i ldu'u rai' stu'pë tiempë más, hashtë gac completë número shtë ra bëchi la sa' rai' naná guti por diza'quë shtë Cristo igual ziquë lë'ë rai'.

¹² Iurë lë'ë Lli'li bëche'zë sexto sëgi, binia tubi llu ru'bë. Lë'ë ngubidzë bëac ziquë tubi cusë nagasë. Lë'ë mbehu bëac ziquë rënë. ¹³ Hia ra mbelëgui'i lu gube'e gulaguë ra hashtë lu gué'dchiliu cumë ziquë rlaguë nashi bëlda'u iurë lë'ë mbë dushë rni'bi hiaguë ni. ¹⁴ Hia gube'e gunitilú ziquë tubi guichi nardëá; hia grétë' ra dani nu ra dani la'ni nisë bëni'bin shlugarin. ¹⁵ Hia ra rëy shtë gué'dchiliu bëca'chilú rall la'ni ra cuevë nu entrë ra guë'ë ru'bë shtë gué'dchiliu. Zni zac bënë ra mënë narnibë'a, nu ra ricu, nu ra jëfë shtë militar, nu grë ra nanapë pudërë nu autoridá nu ra esclavë con ra nguii naná librë. ¹⁶ Guni'i rall lu dani nu lu ra guë'ë:

—Gulaguë guëc na'a të parë guëca'chilú na'a lu më naquëbezë lu trunë. Gulë bëca'chi lë'ë na'a lu cashtigu ru'bë naná guëshe'ldë Lli'li guëc ra mënë.

¹⁷ Pues hia lë'ë iurë bédchini, iurë shtë cashtigu ru'bë. ¿Chu gunë gan guëru'u entrë ra cusë ni?

7

Ra israelitë nanua'a sëni luquë rai'

¹ Despuësë de ni gunahia tapë ianglë; zuldí rai' guëdubi ladë shtë gué'dchiliu. Quëzudchí rai' guëzá guëdapë mbë të parë adë ldá'adi'i mbë lu gué'dchiliu, nilë nisëdu'u, nu ni tubi hiaguë shtë gué'dchiliu. ² Nu zac gunahia stubi ianglë naze'dë nezë guia'a. Nápi' tubi sëgi shtënéë Dios nanabani. Lë'ë ianglë guni'i fuertë lu ra guëzá tapë ianglë naná bënë recibir pudërë parë gunë rai' dañi lu gué'dchiliu nu nisëdu'u. Guni'i ianglë:

³ —Adë rúnëdi'i të dañi lu gué'dchiliu nu nilë nisëdu'u, nilë parë lu ra hiaguë hashtë guna gan guëquëa'a tubi sëni luquë ra muzë shtë Dios, Shtëada'a.

⁴ Binia tubi número naná guc selladë, na rai' ciento cuarenta y cuatro mili shtë ra më israelitë. ⁵ Chi'bë chupë mili guc selladë shtë llëbni Judá. Chi'bë chupë mili guc selladë shtë llëbni Rubén. Chi'bë chupë mili guc selladë shtë llëbni Gad. ⁶ Chi'bë chupë mili guc selladë shtë llëbni Aser. Chi'bë chupë mili guc selladë shtë llëbni Naftalí. Chi'bë chupë mili guc selladë shtë llëbni Manasés. ⁷ Chi'bë chupë mili guc selladë shtë llëbni Simeón. Chi'bë chupë mili guc selladë shtë llëbni Leví. Chi'bë chupë mili guc selladë shtë llëbni Isacar. ⁸ Chi'bë chupë mili guc selladë shtë llëbni Zabulón. Chi'bë chupë mili guc selladë shtë llëbni José. Chi'bë chupë mili guc selladë shtë llëbni Benjamín.

Zihani mënë nagacu lari naquichi

⁹ Iurní gunahia zihani mënë naze'dë de grë naciuni nu grë guë'dchi. Gunahia ra naruadi'dzë grë clasë dizë. Zuldí rai' delantë lu trunë nu delantë lu më nabëruulé Lli'li. Pues cantidá rai'; ni tubi adë chu gunë gan guëlabë lë'ë rai'. Nu nacu rai' lari naquichi nu nanú zini guia'a ra mënë ni. ¹⁰ Grë rai' guni'i rai' fuertë:

Nasalvar hia'a por pudërë shtë Dios, Shtëada'a, el quë naquëbezë lu trunë, nu por pudërë shtë më nabëruulé Lli'li.

¹¹ Grétë' ra ianglë naquëbezë nga'li zuldí rai' alreduerë trunë ni nu alreduerë ra galdë bi tapë më guani'si, nu alreduerë ra tapë më nanabani. Bëzullibi grétë' ra mënë ni hashtë bédchini luquë rai' lu guiu'u. Delantë lu trunë bënë rai' adorar Dios. ¹² Guni'i rai':

Nia Dadë, lë'ë labansë shtë mieti runë tucárel.

Guëni'i mieti llëru'bë na pudërë shtënéël, nu rac bé'al grë cusë.

Guëne'e mieti graci lul nu gunë rall honrar lé'ël purquë pudërë nu fuersë shtë'nël llëru'bë nahin.

Nal Dios shtë na'a por grë tiempë. Amén.

¹³ Iurní tubi më guani'si guna'bë dí'dzi' lua:

—¿Chúllëti'i ra ndë'ë naquëbezë ndë'ë, ra nanacu naquichi? ¿Ca nezë ze'dë rai'?

¹⁴ Na repia:

—Dadë lé'ël nanël.

Iurní guní'i' lua:

—Lë'ë rai' na ra nagudëdë lu galërzac zi nu bëzunë rai' almë shtë rai'. Na limpi rai' ziquë lari naquichi por rënë shtë nabëru'lé Lli'li. ¹⁵ Por ni quëbezë rai' delantë lu trunë shtë Dios nu quëhunë rai' sirvë lë'ë më dzë la gue'lë la'ni santuari shtë më. Nu lë'ë më naquëbezë lu trunë canihapë më lë'ë rai' con pudërë shtë më. ¹⁶ Hia gúnëdi'i rai' sufrir gubini, ni galërbidchi ldu'u, nilë guëza'i ngubidzë lë'ë rai', ni por galna'i adë gúnëdi'i rall sufrir ¹⁷ purquë lë'ë më nabëru'lé Lli'li, el quë naná quëbezë guéláu trunë ni, quëhápi' lë'ë rai' ziquë tubi vëquërë quëhápell ra lli'li. Nu më rë' gua'a lë'ë rai' catë nanú nisë narne'e vidë eternë. Nu Dios guëcuë'dchí më lu rai' grëtë' nisë narru'u lu rai'.

8

Séptimo sègi nu gushialë

¹ Iurë lë'ë më nabëru'lé Lli'li bëche'zë sègi gadchi, iurní bëa'në silënci lu gube'e ziquë mëdi iurë. ² Lueguë gunahia lu gadchi ianglë naná quëbezë zuldí delantë lu Dios; bë'në rai' recibir gadchi trompetë. ³ Despuësë de ni bédchini stubi ianglë nanua'a tubi cinsari orë. Iurní guzuldi' delantë lu bëcu'guë. Bëdë'ë rai' zihani ialë parë gúni' ofrecer gushialë lu bëcu'guë juntë con oraciuni shtë ra shmënë Dios. Lë'ë bëcu'guë orë zuga'a delantë trunë. ⁴ Lë'ë gushialë nananú guia'a ianglë ni, be'pin hashtë lugar catë quëbezë Dios, juntë con ra oraciuni shtë ra shmënë Dios. ⁵ Iurní lë'ë ianglë guna'zi lë'ë cinsari ni; tsadzëhin con gui'i guëdchi shtë catë rie'qui. Iurní bëquëldí ianglë gui'i ni lu guë'dchiliu. Gubë nu nalë ruidë gu'; bédchini ray shtë ngu'zi'u nu bëllú guë'dchiliu.

Ra trompetë

⁶ Iurní ra zëgadchi ianglë nanua'a ra trompetë, bë'në rai' preparar të parë gu'ldë rai' trompetë.

⁷ Primëre ianglë bi'ldi trompetë; iurní gulaguë guiuguë nu gui'i nutsin con rënë hashtë guë'dchiliu. Güe'qui tecërë partë shtë guë'dchiliu nu tecërë partë shtë ra hiaguë nu tecërë partë plantë narguë.

⁸ Segundë ianglë bi'ldi trompetë shtë'hi' nu gulaguë ziquë tubi dani ru'bë lu nisë. Dani ni rie'qui con be'lë, nu tecërë partë shtë'në nisëdu'u bëaquin ziquë rënë. ⁹ Hia tecërë partë shtë ra ma nananú la'ni nisëdu'u, guti ra. Nu tecërë partë shtë ra barcu, grëtë' gualú.

¹⁰ Lë'ë tecërë ianglë bi'ldi trompetë, iurní tubi mbelëgui'i ru'bë gulaguë dizdë gube'e. Rie'qui mbelëgui'i ziquë grëaguë. Gulaguin lu tecërë partë shtë ra guë'gu nu catë nanú zini. ¹¹ Lë'ë mbelëgui'i ni lë Naldá. Tecërë partë shtë nisë bëaquin ziquë naldá. Cantidá mënë guti purquë bii' rall nisë lda.

¹² Lë'ë ianglë naná cuartë, bí'ldi' trompetë; iurní tecërë partë shtë ngubidzë con tecërë partë shtë mbehu nu ra mbelëgui'i, gullini de manërë quë ra tecërë partë shtë rahin bëa'në nacahi. Bëdë'di'i rahin llni durantë tecërë partë shtë dzë nu gue'lë.

¹³ Iurní gunahia nu binia tubi ianglë nariasë lu gube'e. Guní'i' fuertë:

—Prubi grëtë' ra naquërelde lu guë'dchiliu iurë lë'ë ra tsunë ianglë rë' gu'ldë rai' trompetë shtë rai'.

9

¹ Hia lë'ë quintë ianglë bi'ldi trompetë; iurní gunahia tubi mbelëgui'i naná gulaguë dizdë lu gube'e hashtë lu gué'dchiliu. Lë'ë personë ni bënë'në recibir liahi shtë guëru naná guetë nu nídi'i fin shtë guëru ni. ² Iurní bëllá'li' guëru ni; hia nga'li be'pi gushë cumë ziquë gushë shtë iurnë ru'bë. Hia lë'ë gushë ni bëcahi lu ngubidzë nu lu gube'e. ³ La'ni gushë ni bëru'u ra mbëchizu' naná riasë nu bietë ra ma lu gué'dchiliu. Bënë'në ra mbëchizu' recibir pudërë parë gunë ra dañi ziquë nillë shtë gué'dchiliu. ⁴ Bënë'në rai' recibir ordë adë gunë rai' dañi lu ra plantë rguë, nilë tubi cusë narguë, ni por ra hiaguë, sino nadë más gunë rai' dañi ra mënë naná nuá'adi'i sëni shtë Dios luquë rai'. ⁵ Adë bédë'ëdi'i më sí de quë quini rai' mënë sino nadë más parë gunë ra mënë sufrir dudurë durantë ga'i mbehu. Lë'ë dudurë ni gaquin ziquë rac tubi mieta iurë rahuë' tubi nillë lë'ë nguiiu. ⁶ Hia dzë ni ra mënë gac shtu'u rall gati rall perë adë gunë rai' gan gati rai'. Aunquë rac shtu'u mënë gati rall, hia lë'ë galguti ldaguë zitu parë mënë ni.

⁷ Ra mbëchizu' rlua'a ziquë guay naná preparadë parë lu guërru. Hia guëc ma napë ma ziquë tubi corunë orë; hia lu ma rlua'a ziquë tubi nguiiu. ⁸ Nu napë ma guitsë guëc ziquë guitsë guëc shtë na'a. Hia lai' ma rlua'a ziquë lai' león. ⁹ Cuerpë shtë ra ma nacu bien con shabë ziquë gui'bë; hia ruidë shtë shcuaguë ma na ziquë ruidë shtë cantidá carros nanaquë ra guay iurë lë'ë ra ma ziagllu'në lu guërru. ¹⁰ Napë ma llba'në ma cumë ziquë llba'në nillë con guitsë nazubë guëquin. Hia llba'në ma napë pudërë parë gunë dañi ra mënë por ga'i mbehu. ¹¹ Ra mbëchizu' rë' napë rai' tubi jëfë naná mizmé ianglë shtë gabildi. Hia lë'ë ianglë rë' lë con di'dzë hebreo, Abadón. Nu dizé griego lë ma Apolión narunë cuntienë el quë narzalú.

¹² Gudëdë primërë cusë dushë perë todavía runë faltë chupë cusë nadzë'bë.

¹³ Hia lë'ë sexto ianglë bi'ldi trompetë; iurní binia tubi bë nabëru'u entrë ra tapë cachi nanaquë bëcu'guë shtë orë. Bëcu'guë ni quëbezë delantë lu Dios. ¹⁴ Lë'ë bë guni'i lu sexto ianglë nanua'a trompetë:

—Bëlda'a ra guëzá guëdapë ra ianglë naquëdú rua' guëë'gu Eufrates.

¹⁵ Hia iurní gula'a ra guëzá ianglë ni parë quini rai' tecërë partë shtë mënë. Ra ianglë guc rai' preparadë parë iurë ni, dzë nu izë. ¹⁶ Binia tubi número shtë ra suldadë nanadchi'bë ra guay; na rall dos cientos millones.

¹⁷ Zni bëlua'alú ra guay lua. Hia ra nadchi'bë tëchi ma nua'a rai' ldu'u rai' tubi naná canihapë ldu'u rai'. Nahin color llni; nu azul, nu shlí'echi. Hia ra guay napë ma guëc ma ziquë guëc león; hia rua' ra ma bëru'u be'lë nu gushë nu asufre. ¹⁸ Ra tecërë partë shtë mënë guti ra por guëzá tsunë plaguë ni narru'u rua' guay: gui'i, gushë, nu asufre ¹⁹ purquë lë'ë ra ma bënë'në ra gan con rua' ma, nu con llba'në ma; pues llba'në ma rlua'a ziquë serpientë con guëc shtë ma. Con ra guëc ra ni bënë'në rall dañi.

²⁰ Perë los de más mënë nagútidi'i por ra cashtigu ni, nunquë adë bësá'nëdi'i rall gunë rall cusë mal, nu bësá'nëdi'i rall gunë rall adorar ra espíritu mal con ra dzanë ídolo shtë orë u ra dzanë bédchichi, u gui'bë shlí'echi u guë'ë u hiaguë. Bësá'nëdi'i rall gunë rall adorar ra cusë ni aunquë adë ráquëdi'i guená rahin, nu adë ráquëdi'i rall rzë rall.

²¹ Nu zac adë bësá'nëdi'i ra mënë quini sa' rall nu ni por galbëlliú shtë rall, nu ni por galërquënú tse'lë sa' rall, nilë por rbézëdi'i mënë rbaa'në rall pë shtë sa' rall.

10

Lë'ë ianglë nanua'a tubi librë bi'chi

¹ Iurní gunahia stubi ianglë nanapë pudërë ru'bë naná bédchini de gube'e. Lë'ë ianglë nácuhi' shcahi nu nanú tubi iarcu iris guëqui'. Lúhi' rabtsë'ë ziquë ngubidzë; hia guëáhi' rlua'a ziquë tubi mbëduni shtë be'lë. ² Nuá'ai' guiá'ai' tubi librë mitu'në naná lla'lë. Iurní bëzúhi' guëáhi' ladë ldi lu nisëdu'u, nu guëáhi' ladë rubësë bëzúhi' lu gué'dchiliu. ³ Iurní fuertë guni'i' ziquë rzubá ra león. ⁴ Iurë gualú ra gadchi nguzi'u, iurní guc shtua'a niaquëa'a perë binia tubi bë nabëdchini de gube'e; guni'i':

—Adë rquébidi'il lo quë naguni'i ra nguzi'u; adë rquéd'edi'il lo quë naguni'i rai'.

⁵ Lueguë lë'ë ianglë nagunahia, zu guéáhi' lu nisëdu'u nu guéd'chiliu, bældísi' guia'a ladë ldi lu gube'e. ⁶ B'é'ni' jurar por lë më naná bëntsa'u gube'e nu guéd'chiliu, nu nisëdu'u nu grë ra cusë nananú lu rahin. Guni'i ianglë:

—Hia bëga'a iurë; nádi'i más tiempë. ⁷ Iurë lë'ë ianglë nagadchi guzublú gu'ldë trompetë shtëhi', iurní hia guc cumplir lo quë nabë'në Dios disponer antsë cumë ziquë guni'i më lu ra muzë shtë më, ra nabiadi'dzë shti'dzë më.

⁸ Hia bë naná binia, bë nabëdchini de gube'e, bëabré guní'i' lua:

—Gua iurne' tē guená'zil librë naná lla'lë, librë nananú guia'a ianglë naná zuldí lu nisëdu'u nu lu guéd'chiliu.

⁹ Iurní guahia lu ianglë nu guna'ba tē parë guéné'ei' librë. Iurní guni'i ianglë lua:

—Guna'zi librë rë'; bi'ldi la'nin nu bë'në llgabë pë runë cuntienë ra di'dzë. Primërë gac ra di'dzë ziquë dchini shtë mbee'zë perë despuësë guëaquin cumë cusë naldá.

¹⁰ Iurní guna'zia librë rë' nananú guia'a ianglë. Bi'ldia la'nin; bëna llgabë. Primërë cusë za'quë nahin perë despuësë guëquin cusë naldá. ¹¹ Lueguë guní'i':

—Napë quë guëabril stubi. Tsagní'il shti'dzë Dios lu grétë' ra mënë, guë'dchi ra, lu ra naciuni, nu lugar catë ruadi'dzë mënë grë clasë dizë, nu lu ra rëy. Guëní'il shti'dzë më.

11

Ra chupë testigu

¹ Iurní bëne'e rai' tubi varë narrë'shë guiu'u cuahia, nu guni'i rai' lua:

—Guasuldí nu guna'zi medidë rë'; bërë'shë santuari shtë Dios, nu bërë'shë bëcu'guë, nu bëlabë bældá naná quëhunë adorar lë'ë Dadë nga'li. ² Perë adë rrë'shëdi'il lu rualdëa' naná tēchi fuërë shtë iádu'u purquë grétë' ni bëne'e Dios permisi parë më zitu guëlu rall. Grë ra mënë ni guëlu ra guëc Jerusalén durantë cuarenta y chupë mbehu. ³ Perë guëshe'lda chupë testigu shtëna parë guadi'dzë rai' shti'dza durantë mili chupë gahiu'a sesenta dzë. Nacu rai' shabë rai' color nagasë.

⁴ Lë'ë testigu rë' runë significar chupë hiaguë olivos, nu zac runë significar chupë gandelier naná quëbezë delantë lu Dadë narnibë'a guéd'chiliu. ⁵ Si talë chu rac shtu'u gunë dañi parë lë'ë testigu ni, pues lë'ë rai' napë rai' pudërë parë guëru'u gui'i rua' rai' naná guëza'i completamente lë'ë contrari shtë rai'. Zni gati ra grë ra narac shtu'u quini lë'ë rai'. ⁶ Testigu rë' napë pudërë parë guësë'au rai' gube'e tē parë ldáguëdi'i guiu durantë tiempë naguadi'dzë rai' shti'dzë Dios, nu napë rai' pudërë parë gunë rai' cambi nisë; gaquin rënë, nu parë guëshe'ldë rai' plaguë u galguidzë tantë cumë ziquë guëni'i ldu'u rai'. ⁷ Perë iurë tsalú grë lo quë nagunë ra testigu ni, iurní lë'ë ma dushë nabëru'u gabildi, guëna'zi ma lë'ë rai' nu gunë ma dushë gan lu rai' hashtë gati rai'. ⁸ Hia shcuerpë rai' guëa'nin lu nezë shtë ciudá ru'bë catë bëquë'ë ra mënë lë'ë Dadë lu cruz. Stubi lë ciudá ni na Sodoma, nu zac Egipto. ⁹ Hia por tsunë dzë guërudë, guëa'në ra shcuerpë testigu ni lu nezë. Mënë shtë grë guë'dchi, mënë naruadi'dzë grë clasë dizë, mënë naze'dë de grë lugar nu naciuni, guëna' rall lu ra tēgulë nu adë guëdë'edi'i rall permisi parë guëga'chi ra tēgulë. ¹⁰ Ra naquërelde lu guéd'chiliu guëquitë ldu'u rall purquë guti ra testigu ni, nu nalë guëuu' ldu'u rall hashtë guëshe'ldë rall regalë lu sa' rall purquë guëzá guërupë nguii ni nabiadi'dzë shti'dzë Dios, guti rai'. Bëzac zi rai' ra mënë shtë guéd'chiliu. ¹¹ Perë despuësë tsunë dzë guërudë, Dios bëcua'ni lë'ë rai' parë guëbani rai' stubi, nu grë ra naguná lu rai', nalë bëdzëbë rall iurní. ¹² Lueguë iurní guërupë testigu ni bini rai' tubi bë dizdë lu gube'e naná guni'i:

—Gulë tsepi ndë'ë.

Iurní be'pi rai' gube'e la'ni tubi shcachi. Hia ra contrari shtë rai' guná rall. ¹³ Mizmë iurní gu' tubi llu ru'bë nu guëzá chi'i partë shtënë ciudá gualú nu gadchi mili mënë guti;

bë'në llu. Los de más mënë nabëa'në, nalé bédzëbë rall. Guni'i rall llëru'bë na pudërë shtë Dios.

¹⁴ Zni gudëdë segundë cusë nadzë'bë perë lueguë guëdchini stubi naná tecërë.

Trompetë gadchi

¹⁵ Lë'ë ianglë gadchi bi'ldi trompetë shtëni'. Iurní bédchini bë fuertë dizdë gube'e. Guni'i bë:

Lugar catë rñibë'a rëy shtë gué'dchiliu, bëaquin lugar parë guëribë'a Dios, Shtëada'a nu Cristo shini më.

Lë'ë më guëribë'a më ziquë rëy parë siemprë.

¹⁶ Iurní ra galdë bi tapë më guani'si naná quëbezë lu trunë shtë rai' delantë lu Dios, bëzullibi rai' hashtë bédchini luquë rai' lu guiu'u nu bë'në rai' adorar Dios. ¹⁷ Guni'i rai':

Dzu guëne'e na'a graci lul, Dadë.

Nápël grë pudërë; nabánil parë siemprë.

Napë quë guëdchínil parë guëribé'al;

nu nal Rëy iurne'.

¹⁸ Ra mënë shtë grë naciuni, bëldé rall perë hia bëga'a iurë parë gúnël cashtigu lë'ë rall. Bëga'a tiempë gúnël juzguë ra tëgulë.

Guënë'el premi ca'a ra naná runë honrar lé'ël, grë ra naná limpi delantë lul, nu grë ra narzu'bë diaguë shtë'dzël, grétë' ra narnibë'a, nu grétë' ra mënë nanádi'i mënë nalasac.

Bëga'a iurë parë gúnël tsalú con grétë' ra narzac zi sa' rall parë tsalú sa' rall.

¹⁹ Iurní bëlla'lë santuari shtë Dios nananú gube'e, nu gunahia tubi cajë shtë conveñi la'ni iádu'u. Iurní gubë la'ni gube'e; gu'të gui'i nguzi'u; binia ruidë dushë; bëllú gué'dchiliu nu gulaguë tubi guiuguë fuertë.

12

Tubi na'a con ma dushë dragón

¹ Iurní bëlua'a tubi sëñi lu gube'e. Tubi na'a bëlua'alú lua; zúbi' la'ni llni shtë ngubidzë nu zubë mbehu guëáhi' nu nápi' guéqui' tubi corunë nanua'a chi'bë chupë mbelëgui'i.

² Na'a ni nuá shíni' nu gurushtía na'a con dularë shtë nagalë shini na'a. Pues nalé rzac zi na'a parë guëdchini shini na'a gué'dchiliu. ³ Lueguë bëlua'a stubi sëñi lu gube'e, tubi ma dushë dragón. Naru'bë ma nu na ma color llni nu napë ma gadchi guëc ma nu chi'i cachi, nu nanú tubi corunë cadë gadchi guëc ma. Nu nadchi'bë tubi corunë cadë guëc ma. ⁴ Hia con llba'në ma lë'ë dragón bëtëa tecërë partë shtë mbelëgui'i nu bëquëldí ma mbelëgui'i hashtë lu gué'dchiliu. Dragón rë' bëa'në delantë lu na'a parë iurë lë'ë shini na'a galë, të parë gau ma lë'ë me'dë. ⁵ Lueguë lë'ë na'a gupë tubi ngulë'në naná destinadë parë guëribé'ai' grë naciuni tubi manërë nadushë. Lueguë lë'ë shini na'a guabsú; bia'a Dios lé'i' hashtë trunë shtënë më lu gube'e. ⁶ Hia lë'ë na'a bëllu'në na'a parë tubi lugar catë chu nádi'i. Lugar ni bë'në Dios preparar të nga'li guëquërdë na'a parë guëdë'ë mënë nagáu na'a por mili chupë gahiu'a sesenta dzë.

⁷ Despuësë de ni, gu' tubi guërru lu gube'e. Lë'ë ianglë ru'bë Miguel con sáhi', gudildinú rai' con lë'ë ma dragón nu con grë sa' ma. ⁸ Lë'ë ma con ra ianglë shtënëll, gudildi rall perë adë bé'nëdi'i rall gan lu guërru; nu adë bédzëldëdi'i lugar parë lë'ë rall lu gube'e. ⁹ Zni bëquëldí Dios lë'ë dragón de gube'e; ma ni na mizme serpientë nanabani dizdë más guahietë. Lëll Diablo nu lëll Satanás naná quëgsiguë guëdubi mënë shtë gué'dchiliu. Lë'ëll con ianglë shtënëll, Dios bëquëldí lë'ë rall lu gué'dchiliu.

¹⁰ Iurní binia tubi bë fuertë lu gube'e; guní'i':

—Hia bédchini salvaciuni nu pudërë shtë Dios. Hia bëga'a iurë parë guëribë'a më por autoridá shtë Cristo purquë hia lë'ë contrari shtë sa' hia'a bëquëldí Dios lë'ëll lu gué'dchiliu. Pues lë'ëll bédchi'bë galquiá cuntrë ra shmënë Dios dzë la gue'lë. ¹¹ Ra bëchi sa' hia'a bë'në rai' gan lu enemigu por rënë shtë Lli'li nu bë'në rai' gan lu enemigu ni purquë biadi'dzë rai' diza'quë. Adë bédzëbëdi'i rai' gati rai' por lë'ë më. ¹² Gulë bëquitë ldu'u të iurne', grë të naná quërelde lu gube'e; perë prubi ra nananú lu gué'dchiliu nu ra narzë lu nisëdu'u la'ni barcu purquë lë'ë mëdzabë bietë catë quërelde të nu nalé rldëll purquë nanëll du'pë tiempë runë faltë parë gunë më cashtigu lë'ëll.

¹³ Iurë lë'ë dragón guc bë'a de quë Dios bëquëldi' lë'ëll lu gué'dchiliu, guzunáldëll lë'ë na'a nanapë shíni'. ¹⁴ Perë lë'ë na'a bé'ni' recibir shcuágui' ziquë shcuaguë mbisiá të gac tsasë na'a tubi lugar lu shlatë zitu parë lu serpientë ni. Ndë lë'ë na'a ni nasegurë nu bé'nëll recibir nagáu por tsunë izë guërudë. ¹⁵ Lë'ë serpientë bëquëldí nisë con rua'll parë gaquin tubi guë'gu të gua'a nisë lë'ë na'a. ¹⁶ Perë guiu'u bë'në campañi lë'ë na'a nu bëlla'lë guiu'u. Bii' guiu'u nisë nabëru'u rua' dragón. ¹⁷ Con ni lë'ë dragón nalé bédëll cuntrë lë'ë na'a. Iurní zia'a dragón parë tsatildinull los de más ra shini na'a, ra narunë cumplir mandamientë shtë Dios nu naná ruadi'dzë diza'quë shtë Jesucristo, ra naná testigu shtë më.

13

Chupë ma dushë

¹ Iurní guasuldía rua' nisëdu'u. Gunahia bëru'u la'ni nisëdu'u, be'pi tubi ma dushë nanapë gadchi gué'quëll, nu nápëll chi'i cachi. Cadë cachi napë tubi corunë nu cadë gué'quëll naqué tubi lë dzabë nabë'në ofender Dios. ² Lë'ë ma rë' nagunahia, rlua'a ziquë tigrë; napë ma ziquë guëa' oso, nu rua' ma na ziquë rua' león. Lë'ë dragón bédë'e pudërë nu autoridá nu permisi parë zubë ma ni lu trunë shtë dragón parë guëribë'a ma. ³ Tubi de lë'ë guëc ma dushë rlua'a ziquë nuá'all tubi ridë naná gudini lë'ë ma perë ridë ni bëac. Nu guëdubi mënë shtë gué'dchiliu bédzëguë' ldu'u rall nu guanaldë rall tëchi ma dushë. ⁴ Nu bë'në mënë adorar lë'ë dragón purquë bédë'ëll llëru'bë pudërë parë lë'ë ma dushë, nu zac bë'në ra mënë adorar lë'ë ma dushë. Guni'i rall:

—Nídi'i chu stubi ziquë ma dushë rë'. Adë chu gunë gan lull.

⁵ Nu lë'ë ma dushë bë'në recibir permisi parë guëni'i ma di'dzë dzabë, cusë narunë ofender Dios. Napë ma ni pudërë parë gúnëll ra cusë dzabë durantë cuarenta y dos mbehu. ⁶ Zni bë'në ma dushë; guni'ill cuntrë Dios nu gudëll guëc Dadë nu guëc santuari shtë më nu guëc ra naquëbezë lu gube'e. ⁷ Nu zac lë'ë ma dushë bé'nëll recibir permisi të tildinull con grë shmënë Dios hashtë bé'nëll gan lu rai'. Nu napë ma ni autoridá subrë grë ra mënë, grë naciuni, grë guë'dchi, nu grë lugar catë ruadi'dzë mënë grë clasë dizë. ⁸ Grë ra mënë naquërelde lu gué'dchiliu, bë'në rall adorar lë'ë ma dushë, ra mënë nanádi'i escritë lë rall la'ni librë. Librë ni naescritë lë ra nanapë vidë eternë. Guc escritë ni dizdë gurështë gué'dchiliu. Lë librë ni na librë shtë el quë nabëru'ulé Lli'li naná guti ziquë lli'li.

⁹ El quë narquë diaguë shti'dza, gulë bëquë diaguë shti'dza. ¹⁰ Grëtë' el quë naguzac zi mënë lachigui'bë, mizme lë'ëll tsa lachigui'bë. Nu grë ra narguini sáhi' con spadë nu zac lë'ëll gátill con spadë. Por ni grëtë' naná shmënë Dios rqui'ni gapë rai' pacënci nu fe.

¹¹ Despuësë de ni, gunahia stubi ma dushë nabëru'u tubi guëru shtë gué'dchiliu. Ma ni napë chupë cachi narlua'a ziquë cachi shtë lli'li perë ruadi'dzë ma ziquë cha' dragón. ¹² Nu napë ma pudërë shtë primërë ma dushë nu zúbëll shlugar ma ni. Nu bë'në segundë ma parë grë ra mënë shtë gué'dchiliu bë'në rall adorar primërë ma dushë; ma ni bënëac ridë naná bédë'e galguti parë lë'ëll. ¹³ Nu zac bë'në ma sëni ru'bë nu milagrë hashtë bédchini gui'i shtë gube'e hashtë gué'dchiliu por pudërë shtë ma. Ra mënë guná rall

milagrë ni. ¹⁴ Por medio de grë milagrë nabë'në ma dushë delantë lu primërë ma dushë, bësiguë ma grëtë' ra naquërelde lu gué'dchiliu nu gunibë'a ma de quë gactsa'u tubi figurë shtë ma dushë nanua'a ridë. Ridë ni guquin por tubi spadë perë adë gútidi'i ma. ¹⁵ Hia lë'ë segundë ma dushë bé'nëll recibir pudërë parë guëdë'ë ma vidë lë'ë figurë shtë primërë ma dushë, nu zac bédë'ëll pudërë parë guadi'dzë figurë ni nu parë quini ma grëtë' el quë adë nédi'i gúnëll adorar lë'ë ma. ¹⁶ Nu bë'në ma parë guëquë'ë tubi marquë guia'a ladi ldi mënë u luquë mënë. Grë ra mënë ru'bë nu ra nalasáquëdi'i, grë ra ricu nu ra prubi, grë ra naná librë nu ra naná bajo ordë shtë sa' rall, bë'në rall recibir marquë ni. ¹⁷ Ni tubi adë gáquëdi'i guëtuu'll nilë por sí'll si talë nápëdi'ill lë shtë ma u número shtë lë ma ni. ¹⁸ Rqui'ni llni të tsasé mieti di'dzë rë'. El quë naná riasé, bë'në calcular número shtë ma dushë. Lë'ë número runë significar lë shtë tubi nguiu. Número ni na shu'pë gahiu'a sesenta con shu'pë.

14

Cantë shtë 144,000 mënë

¹ Iurní gunahia lu Lli'li naná zuldí guëc tubi dani lë Sión. Con lë'ë Lli'li quëbezënu tubi gahiu'a cuarenta con tapë mili mënë. Lë Lli'li naescritë luquë rai' nu zac lë shtë Shtadë Lli'li naescritë luquë ra mënë ni. ² Lueguë iurní binia tubi bë naná ze'dë dizdë gube'e. Nahin ziquë ruidë shtëné cantidá guë'gu, nu ziquë iurë rguini nguzi'u fuertë. Bë ni na ziquë cha' zihani arpa naquë'ldë ra mënë. ³ Nu quë'ldë rai' tubi cantë cubi delantë lu trunë nu delantë lu guézá tapë ra nanabani, nu delantë lu ra më guani'si. Perë ni tubi chu adë riasëdi'i cantë ni sino nadë más niá'asë ra ciento cuarenta y cuatro mili nanaguc salvar entrë los de más mënë shtë gué'dchiliu. ⁴ Ra mënë ni adë cuënúdi'i rai' tse'lë sa' rai'; na rai' limpi, nu zianaldë rai' lë'ë Lli'li cualquier nezë tsáhi'. Guc salvar rai' entrë los de más mënë ziquë primërë grupë shtë ra naná rialdí ldu'i shti'dzë Dios. Zni guc rai' ziquë ofrendë lu Dios nu lu Lli'li. ⁵ Tambiën ni tubi de lë'ë rai' nabíshidi'i sino limpi na rai' delantë lu Dios catë quëbezë më.

Di'dzë shtë tsunë ianglë

⁶ Iurní gunahia stubi ianglë naná riasë lu gube'e. Nua'a ianglë ni diza'quë parë guadi'dzënuhi' diza'quë lu ra mënë narëta' lu gué'dchiliu, ra mënë shtë naciuni, ra nabiadi'dzë grë clasë dizé, ra naquërelde lu guëdubi gué'dchiliu. Diza'quë nanua'a ianglë, nápëdi'in fin. ⁷ Guni'i ianglë fuertë:

—Gulë gapë respëti Dios, nu gulë bédë'ë labansë parë lé'i'. Hia bëga'a iurë gunë më juzguë lë'ë ra mënë. Gulë bë'në adorar el quë nabëntsa'u gube'e nu gué'dchiliu, nisëdu'u nu grë ra zini.

⁸ Despuësë gualú shti'dzë primërë ianglë, iurní guni'i segundë ianglë ni:

—Hia lë'ë ciudá Babilonia ru'bë gunë Dios juzguë purquë ziquë tubi narzuu'dchi con vini, zni bë'në Babilonia con los de más naciuni parë gunë rall duldë, cusë nadë rllu'idi'i.

⁹ Lueguë iurní tecërë ianglë guni'i fuertë:

—Si talë tubi gunë adorar lë'ë ma dushë u figurë shtënéll, nu guëdë'ëll permisi quë marquë shtë ma dushë luquë nguiu u guia'a nguiu, ¹⁰ pues nguiu ni napë quë sac zill lu cashtigu dushë naze'dë de Dios. Cashtigu ni na llanë shtë më nu adë núsëdi'in con galërnga'a ldu'u më. Nguiu ni gúnëll sufrir la'ni gui'i nu asufre delantë lu ra ianglë santu shtë Dios nu delantë lu Lli'li. ¹¹ Lë'ë gushë shtëné cashtigu ni tsepi durantë grë ra siglo. Nídi'i descansë dzë, nilë gue'lë parë ra narunë adorar lë'ë ma dushë nu figurë shtë ma, u ra nabë'në recibir marquë shtë ma. ¹² Por ni grë ra shmënë Dios, nu ra narzu'bë diaguë shti'dzë më, ra narianaldë bien enseñansë shtë Jesús, rqui'ni gapë rai' pacënci.

¹³ Iurní binia tubi bë nabëru'u de gube'e. Guni'i bë lua:

—Bëquë'ë ndë'ë: “Guëquitë ldu'u ra tëgulë parë siemprë, ra naná shmënë Dadë Jesús”. Zni rni'i Espíritu. Pues guëzi'i ldu'u rai'; napë rai' descansë nu guëdë'ë Dios premi por dchi'ni nabë'në rai'.

Cashtigu parë gué'dchiliu

¹⁴ Iurní gunahia lu tubi shcahi naquichi. Quëbezë lu shcahi tubi më narlua'a ziquë Jesús. Nápi' tubi corunë orë guéqui' nu nápi' tubi cierrë dushë guiá'ai' narunë significar cashtigu naze'dë guëdchini. ¹⁵ Bëru'u stubi ianglë la'ni iádu'u. Ianglë ni guni'i lu nguii nazubë rua' shcahi:

—Iurne' bëtia'a cierrë shtënéll të guëtéal cusechë purquë hia iurë bëga'a parë guëdëahin.

¹⁶ Lueguë el quë nazubë rua' shcahi bëtë'di' cierrë lu gué'dchiliu nu bëtëáhi' cusechë.

¹⁷ Iurní stubi ianglë bëru'u la'ni iádu'u naná quëbezë gube'e, nu zac lé'i' nuá'ai' tubi cierrë dushë. ¹⁸ Bëru'u stubi ianglë nanapë pudërë la'ni santuari parë guëníbë'ai' gui'i. Guná'bëi' con voz fuertë lu naná nua'a cierrë dushë. Guní'i':

—Hia bëga'a iurë parë gac cashtigu ra mënë mal narëta' lu gué'dchiliu. Gaquin ziquë tubi mënë narldaguë nashi uvë të guëru'u juguë shtë uvë.

¹⁹ Hia lë'ë ianglë ni bëtë'dë cierrë shtëni' lu gué'dchiliu nu bëtëáhi' cusechë shtë uvë. Iurní bëtiá'ai' uvë ni la'ni catë tsutsa'uin të parë guëru'u nisë shtë uvë. Ni runë significar cashtigu dushë naná ze'dë guëc ra mënë mal. ²⁰ Ra uvë bëru'u nisë shtëni' fuërë shtë ciudá; hia lugar ni bëru'u mënë; bédchini rënë hashtë catë lu naná rquë frënë shtë guay. Rënë ni guc tubi guëë'gu de tsunë gahiu'a kilomëtros.

15

Ra ianglë naguësëdchini gadchi plaguë

¹ Iurní gunahia lu gube'e stubi sëni ru'bë, cusë nadzë'bë; gunahia gadchi ianglë naguësëdchini gadchi plaguë. Hia con lúltimë plaguë ni gualú llanë shtë Dios.

² Nu zac gunahia tubi cusë narlua'a ziquë nisëdu'u shtë vidrio nutsin con gui'i. Gunahia lu ra nabë'në gan lu ma dushë con figurë shtënéll, nu bë'në rall gan lu número shtë ma ni. Ra mënë ni zuldí rai' cula'ni rua' nisëdu'u naná ziquë vidrio. Nua'a rai' arpa nabëdë'ë Dios ca'a rai'. ³ Nu quëu'ldë rai' tubi cantë shtë Moisés, el quë nabë'në sirvë lu Dios. Nu cantë ni na cantë shtë Lli'li naná rni'i zndë'ë:

Llëru'bë na pudërë shtënéll. Nalë nasa'a na lo quë nabëntsá'ul, Dadë Dios. Lë'ël rnibé'al grëtë' cusë.

Tubldí nu verdá na lo quë naquëhúnëll, lë'ël Rëy shtë naciuni.

⁴ Grë mieti rdzëbë lë'ël, Dadë.

Grë mieti gunë rall adorar lë'ël.

Pues sulë lë'ël nal santu.

Grë naciuni guëdchini delantë lul nu gunë rall adorar lë'ël purquë guná rall grë lo quë nacanihúnëll.

Nahin cusë za'quë nu justë.

⁵ Despuësë de ni, gunahia lu gube'e nu bëlla'lë santuari shtë iádu'u catë nutsa'u ra tablë shtë lëy. ⁶ De lë'ë santuari ni bëru'u gadchi ianglë naguësëdchini ra gadchi plaguë. Nacu rai' lari lino fini nu limpi; nu rabtsë'in. Napë rai' cinturón shtë orë dëdë laguë ldu'u rai'. ⁷ Iurní tubi de tapë nanabani bédë'ë tubi copë orë cadë ra gadchi ianglë. Cadë copë gadzë con cashtigu dushë naze'dë de Dios, el quë nanabani por guëdubi siglo. ⁸ Hia lë'ë santuari gadzë gushë naná ze'dë de lugar catë quëbezë Dios. Llëru'bë na pudërë shtë më. Ni tubi adë chu tsutédi'i nga'li hashtë iurë gualú gadchi plaguë nabësëdchini ra gadchi ianglë.

16

Ra copë shtë cashtigu

¹ Iurní binia tubi bë fuertë naná bëru'u de lu santuari. Voz ni guni'i lu gadchi ianglë: —Gulë tsaglda'të ra copë shtë cashtigu lu gué'dchiliu, ra cashtigu dushë shtë Dios.

² Primëre ianglë guagldá'ti' copë lu gué'dchiliu. Grétë' mënë nanapë marquë shtë ma dushë nu naná bë'në adorar figurë shtë ma, ni bëru'u guëë'dzu dushë ladi rall; nalë nahiu'bë ra guëë'dzu.

³ Segundë ianglë guagldá'ti' copë shtëhi' lu nisëdu'u; nu lë'ë nisë bëaquin rënë ziquë rënë shtë tëgulë. Hia guti grë ra nanapë vidë la'ni nisë ni.

⁴ Tecëre ianglë guagldá'ti' copë shtëni' lu guëë'gu nu lu ra zini; hia bëac rahin rënë.

⁵ Lueguë binia bë shtë ianglë naquëhapë nisë. Guni'i':

—Naza'quë lo quë nabé'nël, Dadë Dios. Nal Santu. Nal principi nu lë'ël nal fin. ⁶ Justë nal purquë lë'ë mënë ni gudini rall shmënel; gudini rall ra nabiadi'dzë shtëldzël. Pues iurne' lë'ël bé'nël parë bii' rall rënë shtë guëë'gu nu zini purquë zni runë tucarë rall.

⁷ Bini zaca tubi bë nabëdchini dizdë bëcu'guë; guni'i':

—Nia Dadë Dios, rnibé'al grétë' cusë. Bé'nël juzguë con verdá nu manëre tubldí.

⁸ Hia quartë ianglë guagldá'ti' copë shtëni' lu ngubidzë nu bédë'ëi' pudërë lë'ë ngubidzë parë guëza'i ngubidzë ra mënë con gui'i. ⁹ Grétë' mënë güe'qui ra, cusë nadzë'bë, perë adë bé'nëdi'i rall cambi mudë nanabani rall, nu adë guni'idi'i rall llëru'bë na pudërë de Dios sino guni'i rall cusë dzabë cuntrë lë'ë më, el quë nanapë pudërë subrë grétë' ra plaguë rë'.

¹⁰ Quintë ianglë guagldá'ti' copë shtëni' lu trunë catë quëbezë ma dushë; iurní catë rnibé'all bëa'në nacahi. Ra mënë gudáhuë' rall ldudzë rall por tantë dudurë. ¹¹ Nilë por ni adë bësá'nëdi'i rall parë quëhunë rall mal. Más guni'i rall cusë dzabë cuntrë Dios naquëbezë gube'e por tantë dudurë nu guëë'dzu shtë rall.

¹² Hia lë'ë sexto ianglë guaglda'të copë shtëhi' lu nisë shtë guëë'gu Eufrates; hia lë'ë nisë ni gubidchi parë gac tubi nezë, tédë ra rëy naze'dë nezë guia'a.

¹³ Iurní gunahia lu dragón nu lë'ë ma dushë nu lë'ë nabishi; rua' rall bëru'u tsunë espíritu mal naná formë shtë lla'u. ¹⁴ Ndë'ë na ra espíritu shtë ra mëdzabë perë napë ra pudërë parë gunë rall milagrë. Bëru'u rall parë guëtëá rall grétë' ra rëy shtë gué'dchiliu parë lu guërru. Gaquin dzë narunë Dios disponer. Napë më grë pudërë. ¹⁵ “Gulë guná, na zelda sin quë adë gac ldé'ëdia'a, ziquë ridë tubi nguba'në. Dichusë el quë naná zu nasini iurní nu quëhápëll shábëll të parë adë sédi'i rall con galështú delantë lu më”. ¹⁶ Hia iurní bëtëá rall ra rëy lugar nalë con di'dzë hebreo, lëhin Armagedón.

¹⁷ Hia séptimo ianglë guaglda'të copë shtëhi' lu mbë. Iurní dizdë santuari la'ni gube'e, bëru'u tubi bë fuertë naze'dë de lu trunë. Guni'i bë:

—Hia bédchini fin.

¹⁸ Iurní gu' tubi gu'të nguzi'u nu gu' ruidë nu gudini nguzi'u. Lë'ë gué'dchiliu bëllú; bëchi'chi gué'dchiliu con tubi lllu más fuertë quë grë ra lllu naná bédchini dizdë lë'ë më bëcuc'shtë më gué'dchiliu. ¹⁹ Lë'ë ciudá ru'bë gure'zin tsunë partë nu grë ciudá shtë gué'dchiliu gurë rahin. Iurní Dios bëagná ldu'i lë'ë ciudá ru'bë Babilonia. Bëshe'ldë më cashtigu dushë guëc ra mënë shtë ciudá ni, tantë llanë napë më. ²⁰ Grétë' ra dani nu ra dani la'ni nisë, gunitilú rahin. ²¹ Nu zac gulaguë de gube'e guiuguë ru'bë subrë guëc ra mënë. Guiuguë ni rzunë'ë cuarenta kilos. Perë ra nguiu guni'i rall cusë dzabë cuntrë Dios por ra plaguë shtë guiuguë. Guquin tubi cashtigu dushë nabëshe'ldë Dios.

17

Bë'në Dios condenar na'a mal

¹ Iurní bédchini tubi de gadchi ianglë nanua'a gadchi copë; më ni guni'i lua:

—Gude'e të guëluá'ahia cashtigu shtë na'a mal naná zúbëga'a lu nisë zili; runë cuntienë rnibë'a na'a zihani mënë. ² Ra rëy shtë gué'dchiliu na rall ziquë mënë adulteri; bëzullibi rall lu ra dzanë ídolo; mënë narëta' lu gué'dchiliu na rall ziquë narzuu'dchi purquë bë'në rall neguci mal con lë'ë na'a ni.

³ Lueguë Espíritu bëlua'a stubi cusë lua; lë'ë ianglë bia'a na lu tubi shlatë catë nídi'i mënë. Gunahia tubi na'a nadchi'bë tubi ma dushë color llni; ma dushë ni napë gadchi guëc ma nu chi'i cachi. ⁴ Lë'ë na'a rë' nacu con lari color moradë nu llni; nu zutsa'u na'a con orë nu guë'ë nalasac nu perlas. Nuá'all tubi copë orë narunë significar cusë dzabë nabé'nëll nu mal vidë nanabani na'a ni. ⁵ Nu naqué luqué na'a tubi lë narunë significar cusë naga'chi: “Babilonia ru'bë naná shni'a ra na'a mal, nu de grë cusë narná tushë Dios la'ni gué'dchiliu”. ⁶ Lueguë gunahia na'a ni ziquë narzuu'dchi purquë gudínill zihani shmënë Dios naná guti purquë gualdí ldu'u rai' shti'dzë Jesús, ra nabëzunë Dios almë shtë rai'. Iurë gunahia lu na'a ni, iurní nalé guasë ldua'a. ⁷ Iurní lë'ë ianglë guni'i lua:

—¿Pëzielú rdzëguë' ldu'ul? Guëní'ihia lul pë runë cuntienë secretë shtë na'a ni nu pë runë cuntienë lë'ë ma dushë catë dchi'bë na'a, lë'ë ma nanapë gadchi guëc nu chi'i cachi. ⁸ Lë'ë ma dushë nagunal, na tubi nagubani antsë perë nídi'i iurne'; perë sin quë adë guëtë'dëdi'i, lë'ë ma guëru'u de guëru guëtë, nu despuësë gátill nu tsall lu gabildi catë nídi'i fin. Ra naquërelde lu gué'dchiliu, ra nanádi'i escritë ra lë rall la'ni librë shtë vidë dizdë lë'ë gué'dchiliu gurështë, ni lë'ë rall guëdzëguë' ldu'u rall iurë guená rall lë'ë ma dushë nanabani antsë perë guti ma, perë bëabrí gubani ma stubi.

⁹ Ndë'ë rqui'ni du'pë llni parë tsasë hia'a. Ra gadchi guëc ma runë significar gadchi dani catë zúbëga'a na'a ni. ¹⁰ Nu ra guëc ma runë significar gadchi rëy. Ga'i rëy ni gudëdë; gunitilú rai'. Tubi de lë'ë ra rëy ni quëgnibë'a iurne'. Hia stúbill todavía la'di guëdchínidi'i, perë iurë guëdchínill, adë guëribé'adi'ill llëduni tiempë. ¹¹ Lë'ë ma dushë naná gubani antsë perë hia nídi'ill, ni lë'ë naná octavo rëy aunquë na rëy ni tubi de gadchi rëy. Despuësë guzia'a rëy ni lu galguti parë siempërë.

¹² Ra chi'i cachi nagunal, ni runë significar chi'i rëy todavía adë subëlúdi'i guëribë'a rall, perë gunë rall recibir pudërë parë guëribë'a rall ziquë rëy por tubsë iurë juntë con lë'ë ma dushë. ¹³ Ra chi'i rëy rë' gac rall de acuerdë nu gunë rall intriegu pudërë nu autoridá shtë rall parë lë'ë ma dushë. ¹⁴ Tildi rall cuntrë el quë nabërulë Lli'li perë lë'ë Lli'li gúni' gan lu rall purquë lë'ë më napë më más pudërë quë grë ra narnibë'a; más pudërë napë më quë grë ra rëy shtë gué'dchiliu. Ra mënë naquëbezënú lë'ë më, guna'bë më lë'ë rai'; gulë më lë'ë rai'; na rai' shmënë më nabë'në cumplir voluntá shtë më.

¹⁵ Lë'ë ianglë guni'i lua shcuendë nisë:

—Ra nisë zili nagunal catë zübë lë'ë na'a mal, na ra guë'dchi, mënë, ra naruadi'dzë grë clasë dizé, nu grë ra naciuni. ¹⁶ Ra chi'i cachi nagunal guëc ma dushë, na ra contrari shtë na'a mal. Guená tushë rall lë'ë na'a ni nu guëa'në na'a ni sin adë chu nádi'i cula'ni. Nu guëa'në na'a sin shábi'. Nu tsalú pudërë shtë'nëll; gáquëll ziquë tubi cusë narië'qui lu gui'i. ¹⁷ Zni gac purquë Dios bë'në të gunë ra chi'i rëy lo quë narni'i ldu'u më. Por ni bëa'në rall de acuerdë nu bédë'ë rall pudërë shtë rall guia'a ma dushë hashtë gac cumplir lo quë naguni'i Dios. ¹⁸ Lë'ë na'a nagunal, na lë'ë ciudá ru'bë naquëgnibë'a ra rëy shtë gué'dchiliu.

18

Ciudad Babilonia qualú

¹ Despuësë de ra cusë ni, gunahia stubi ianglë naná bietë de gube'e. Nápi' llëru'bë autoridá nu pudërë. Bëzianí ianglë lu gué'dchiliu con galërabtsë'ë shtëhi' ² nu guni'i ianglë con bë fuertë:

—Hia gualú; hia gualú Babilonia, ciudá ru'bë nu bëaquin tubi lugar catë rëta' ra mëdzabë, lugar shtë espíritu mal nu lidchi ra ma dzabë nariasë, ra ma narná tushë mëné³ purquë ra mëné de grëtë' naciuni, na rall ziquë narzoo'dchi por tantë neguci nabë'në rall ciudá ni. Ra rëy shtë gué'dchiliu, bë'në rall adorar ra dzanë ídolo la'ni ciudá ni. Hia ra comerciante shtë gué'dchiliu, bëac rall ricu por ra cusë chulë nabë'në subrë parë ciudá ni.

⁴Iurní binia stubi bë naná ze'dë de gube'e. Guní'i':

—Gulë bëru'u ciudá ni, lë'ë të shmëna të parë gápëdi'i të partë juntë con duldë shtë mëné ni, nu adë guëzac zi të por plaguë naze'dë guëc ra mëné ni. ⁵Pues mëné ni bë'në rall zihani duldë, nu Dios bëagná ldu'i nu napë quë gúni' cashtigu lë'ë rall. ⁶Lë'ë të ianglë, gulë bédë'ë mizmë pagu lo quë bédë'ë rall cua'a sa' rall nu gulë quilli hashtë chupë tantë mal según lo quë nabë'në rall. Gulë bë'në tratë lë'ë rall chupë vësë más dushë quë bë'në rall tratë sa' rall. ⁷Catë lë'ë rall guquërdë rall con tantë galëljë, nu catë bë'në rall nadchini, gulë bë'në medir galërzac zi nu dulurë parë lë'ë rall purquë nadchini guni'i rall: “Ndë'ë zúbëga'ahia cumë ziquë tubi reina. Nádia'a viudë nu adë sac zídia'a.” ⁸Por ni mizmë dzë guëdchini ra plaguë guëc ciudá ni. Guëdchini galguti nu galërzac zi nu gubini. Lë'ë ciudá tsequi con be'lë purquë llëru'bë pudërë napë Dadë Dios; bë'në më condenar ciudá ni,

⁹Ra rëy shtë gué'dchiliu naná bëzullibi lu ra dzanë ídolo con mëné shtë ciudá, nu bëuu' ldu'u rall galëljë shtë ciudá; gu'në rall nu cushtiá rall iurë guená rall lu gushë shtë ciudá narië'qui. ¹⁰Guëa'në rall zitu purquë guëdzëbë rall cashtigu ni. Nu guëni'i rall:

—Prubi ciudá Babilonia ru'bë nu pudërusë. Tubsë mumëntë bédchini cashtigu dushë guëc ciudá.

¹¹Ra comerciante shtë gué'dchiliu nu zac lë'ë rall gu'në rall nu cushtiá rall por lë'ë ciudá ni nagualú purquë hia nídi'i chu si'i ra cusë nanua'a rall. ¹²Nua'a rall orë, bédchichi, guë'ë nalasac, perlas, lari fini, lari sèdë nu lari color moradë nu lari color llni; nu zac nua'a rall hiaguë fini naná rldia'a nashi. Nua'a rall cusë za'quë nanactsa'u marfil. Nua'a rall hiaguë nalasac, gui'bë shlí'echi; nua'a rall gui'bë nalasac; nua'a rall guë'ë iarë. ¹³Nua'a rall canëllë nu cusë nanutsë ziquë naná rldia'a nashi. Nua'a rall gushialë, mirra, perfume, vini, sèiti, harinë fini nu trigu; nua'a rall ma narua'a carguë. Nua'a rall lli'li, guay, guërrëdë shtë guay, nu nua'a rall mëné nanápëdi'i libertá parë guëtuu' rall mëné ni. ¹⁴Guni'i ra comerciante ni shcuendë ciudá ni:

—Hiadë nápëdi'i të ra cusë narzebi ldu'u të, cusë narëuu' ldu'u të. Iurní guniti të parë siemprë grëtë' galëricu nu galëljë nanapë të.

¹⁵Ra comerciante, ra naná guc ricu por tantë bëtuu' rall nu guzi'i rall la'ni ciudá ni, guëa'në rall zitu por galërdzëbë shtë cashtigu ni. Gu'në rall nu cushtiá rall nu ¹⁶guni'i rall:

—Prubi de lë'ë ciudá ru'bë rë'. Nal cumë tubi na'a nanacu lari za'quë color moradë nu llni. Zutsá'ul con orë nu guë'ë nalasac nu perla ¹⁷perë tubsë mumëntë gualú grë galëricu ni.

Grë ra capitán shtë barcu nu ra pasajërë nu ra marinërë nu grë ra narunë dchi'ni lu nisëdu'u, guëa'në rall zitu de ciudá ni. ¹⁸Iurë lë'ë rall guená rall gushë shtë ciudá narië'qui, cushtiá rall; guëni'i rall:

—Adë guëdzëllëdi'i stubi ciudá ziquë ciudá ru'bë rë'.

¹⁹Iurní bëtia'a rall guiu'u guëc rall; gu'në rall nu cushtiá rall:

—Prubi de lë'ë ciudá ru'bë rë'. Con galëricu shtë ciudá grë ra nanapë barcu lu nisëdu'u, guc rall ricu; perë iurne' tubsë mumëntë gualú ciudá ni. Completamente bërëhin.

²⁰Perë gulë bëquitë ldu'u të naquëbezë gube'e, lë'ë të poshtë shtë më, lë'ë të naruadi'dzë shti'dzë më, lë'ë të nabëzunë Dios almë shtë të, purquë bë'në më cashtigu ciudá ni. Bë'në më jushtisi por manërë mal bë'në mëné shtë ciudá tratë lë'ë të.

²¹Iurní tubi ianglë nanapë pudërë ru'bë bëldísi' tubi guë'ë ziquë tubi guë'ë naná rzua trigu; iurní bëtia'a ianglë ni lë'ë guë'ë la'ni nisëdu'u nu guní'i':

—Zndë'ë lë'ë Dios guëtia'a ciudá Babilonia la'ni nisë. Nunquë jamás guëbrídi'i guëná mënë luhin. ²² Nunquë jamás guíniru'u mënë lu nezë shtë ciudá musiquë shtë arpa, nilë bédcha', nilë trompetë. Adë guëdzéldëdi'iru'u ra narunë ra dchi'ni, nu nilë tubi clasë muzë. Adë guínidi'iru'u ruidë shtë molinë. ²³ Hiadë gabtsé'ëdi'iru'u llni ladi hiu'u shtë ciudá, ni cërë, ni lámpara, nu jamás guínidi'iru'u të catë nanú sa'a lidchi mënë. Zni gac aunquë antsë ra comerciante shtënél guc rall mënë nanapë pudërë, perë bësiguël grëtë' naciuni con galbishi.

²⁴ Pues ciudá ni na culpablë por ra galguti shtë ra shmënë Dios naruadi'dzë shti'dzë më, grë ra nabëzuné Dios almë shtë rai', grë ra naguti purquë guanaldë rai' shnezë Jesús.

19

¹ Despuësë de ra cusë rë', binia bë fuertë shtë zihani mënë naquëbezë lu gube'e. Guni'i rai':

Aleluya, Dios Shtëada'a nápi' llëru'bë pudërë.

Sulë lë'ë më rac runë salvar. Sulë lë'ë më runë tucarë labansë shtë mënë,

² purquë lë'ë më quëhunë më juzguë tubldí nu con verdá.

Pues bë'në më condenar lë'ë na'a mal naná bëshi'ni guédchiliu con mal vidë shtënell.

Lë'ë më bëguëu' galguezë por grëtë' ra cusë mal, por grë galguti shtë ra nabë'në sirvë lu Dios.

³ Iurní bëabrí guni'i ra mënë:

—Aleluya. Lugar catë rie'qui na'a ni, nunquë cuezë tsepi gushë parë siemprë.

⁴ Hia ra galdë bi tapë më guani'si con ra tapë nanabani, bëzullibi rai' lu guiu'u nu bë'në rai' adorar Dios naná quëbezë lu trunë. Guni'i rai':

—Nia Dadë; aleluya.

⁵ Iurní binia tubi bë nabëru'u ladë trunë ni. Guni'i':

Gulë bë'në alabar Dios shtëna'a, grëtë' të naná quëhunë sirvë lu më.

Gulë gapë të respëti delantë lu më, lë'ë të naná humildë nu lë'ë të naná më nasac.

Sa'a shtë Lli'li

⁶ Nu zac binia ziquë tubi bë shtë zihani mënë; nahin ziquë bë shtë zihani guëë'gu catë rzë nisë u ziquë nguzi'u fuertë. Guni'i rai':

Aleluya purquë hia guzublú guëribë'a Dadë Dios shtëna'a; napë më llëru'bë pudërë.

⁷ Cha guëquitë ldu'u hia'a; cha guédápa'a lëgrë la'ni ldu'u hia'a, nu cha guédé'na'a alabar lë'ë më purquë hia bédchini iurë shtë sa'a shtë Lli'li.

Lë'ë tse'llë më na preparadë.

⁸ Lë'ë na'a ni bédë'ë më permisi gácuhi' con lari fini nu limpi; rabtsë'ë lari ni.

Lari fini ni runë cuntienë ra vidë tubldí shtë shmënë Dios.

⁹ Iurní guni'i ianglë lua:

—Bëquë'ë di'dzë rë': “Dichusë na ra naná invitadë lu laní sa'a shtë Lli'li”.

Nu zac guni'i ianglë:

—Verdá nahin; di'dzë ni na di'dzë shtë Dios.

¹⁰ Bëzullibia iurní delantë lu ianglë parë guna adorar lé'i', perë guni'i ianglë lua:

—Adë rúnëdi'il zni'i purquë nahia muzë shtë Dios cumë ziquë lé'ël, ziquë los de más béchil naná quëhunë cumplir voluntá shtë më, ra narni'i diza'quë shtë më. Sulë Dios bë'në adorar lé'i'.

Ra diza'quë naze'dë de Jesús na mizmë di'dzë nardë'ë Espíritu Santo parë ra muzë shtë më të guadi'idzë rai' diza'quë.

Tubi nadchi'bë guay naquichi

¹¹ Iurní gunahia lu gube'e bëlla'llë; gunahia tubi guay naquichi. El quë nadchi'bë tëchi ma, bërulë Fiel nu Verdadero purquë náhi' justë iurë rnibé'ai' nu tubldí quëhúni' iurë tildinúhi' ra mënë. ¹² Slúhi' rabtsë'ë ziquë be'llë. Nuá'ai' guéqui' zihani corunë. Nu nápi' tubi lë naescritë sulamëntë lë'ë më runguë bë'a lë ni. ¹³ Nacu më tubi lari nutsë con rënë.

Lë më ni na Di'dzë shtë Dios. ¹⁴ Nu zianaldë ra zihani suldadë shtë gube'e; nacu rai' lari lino fini naquichi nu limpi. Nu dchi'bë rai' tëchi guay naquichi. ¹⁵ De rua' më bëru'u tubi spadë dushë parë gunë më gan lu ra mënë shtë naciuni të guëñibé'ai' lë'ë rall tubi manërë dushë. Gunë më cashtigu ziquë el quë narshi'i uvë con guëáhi'. Gunë më të gu ra mënë vini shtë cashtigu purquë bëldé Dios pudërusë con lë'ë rall. ¹⁶ Lu lari capë nu lu tëchi llibi më, naescritë tubi léhi': "Rëy nanapë pudërë subrë grë ra rëy; Señor naná rnibë'a grë ra Señor".

¹⁷ Lueguë gunahia lu tubi ianglë nazuldí lu ngubidzë. Guní'i' fuertë lu grë ra ma'ñi nariasë lu gube'e:

—Gulë gude'e nu gulë guëtëá sa' të parë shtse ru'bë shtë Dios ¹⁸ të gau të belë shtë ra rëy, nu ra jëfë militari, ra nguiu valientë. Gau të belë shtë ra guay con belë shtë ra nadchi'bë ma; gau të belë shtë ra naná rnibë'a nu belë shtë ra naná bajo ordë shtë sa' rall nu belë ra mënë nalasac nu ra mënë nalasáquëdi'i.

¹⁹ Iurní gunahia lu ma dushë; gunahia lu ra rëy shtë gué'dchiliu con ra suldadë shtë në rall. Bëdëá ra parë tildinú rall cuntrë lë'ë nadchi'bë tëchi guay naquichi con ra suldadë shtë më ni. ²⁰ Hia lë'ë ma dushë zia'a prësi juntë con profetë falsë naná bënë zihani sëni nu milagrë delantë lu ma dushë. Por milagrë nabé'nëll bësiguë mënë ni ra nabëdë'ë permisi parë gac escritë sëni shtë ma dushë, nu bënë rall adorar figurë shtë ma dushë. Lë'ë ma dushë con profetë falsë bëquëldí Dios lë'ë rall nabanigá rall la'ni lugar catë rëuldë con gui'i nu asufre. ²¹ Hia los de más narianaldë tëchi ra mënë ni, guti rall con spadë shtë më nadchi'bë tëchi guay. Bëru'u spadë rua' mënë ni. Grétë' ra ma'ñi bielë ra ma con belë shtë ra tëgulë ni.

20

Tubi mili izë

¹ Despuësë gunahia lu tubi ianglë naná ze'dë de gube'e con tubi liahi shtë gabildi guiá'ai'. Nu nuá'ai' tubi cadënë ru'bë. ² Lë'ë ianglë ni bëldi'bi lë'ë dragón, lë'ë serpientë nanabani dizdë guahietë, mizme mëdzabë Satanás. Iurní bëquëdú ianglë lë'ë mëdzabë con cadënë por tubi mili izë. ³ Bëquëldí ianglë lë'ë mëdzabë la'ni gabildi; nga'li bëtá'ui' lé'ëll. Nu bëquë'ëi' tubi sëgi rua' gabildi të parë adë guëru'udi'i Satanás nu adë guësiguëdi'ill ra naciuni hashtë tédë tubi mili izë. Despuësë de tubi mili izë, iurní napë quë lda'a mëdzabë por du'pë tiempë.

⁴ Lueguë iurní gunahia ra trunë catë zubë ra nabë'në recibir pudërë parë gunë rai' juzguë. Nu zac gunahia lu ra almë naná guriuguë ra guëc rai' purquë biadi'dzë rai' shti'dzë Dios; guc rai' testigu shtë Jesús. Lë'ë ra mënë ni adë bënëdi'i rai' adorar lë'ë ma dushë, nilë figurë shtë ma. Nu adë bënëdi'i rai' permisi parë niac marcar luquë rai' u guia'a rai'. Gunahia de quë bëabrí guëbani rai' nu gunibë'a rai' con Jesucristo durantë tubi mili izë. ⁵ Perë los de más ra tëgulë adë bëabrídi'i guëbani rai' sino quë hashtë despuësë tubi mili izë guc cumplir. Ndë'ë na primërë vësë guashtë ra tëgulë ladi ra tëgulë të gátidi'i rai' jamás. ⁶ Guëquitë ldu'u ra mënë ni nu guc ldai' rai' por Dios, mënë nabëabrí guëbani stubi antsë ra mili izë. Nunquë jamás gati rai' stubi sino na rai' bëshuzi shtë Dios nu shtë Cristo. Nu guëñibë'a rai' con lë'ë më por tubi mili izë.

⁷ Iurë tédë ra mili izë, iurní Satanás napë quë ldá'all catë nanull prësi. ⁸ Nu guëru'ull të tsagsiguëll ra naciuni shtë gué'dchiliu. Guziá'all parë tsagsiguëll Gog nu Magog. Guëtëall ra suldadë shtë lugar ni parë guërru. Nalé zihani ra suldadë ni, ziquë iu'lli rua' nisëdu'u. ⁹ Zni bërë'tsë rall catë naná shlatë shtë gué'dchiliu nu bëdëá rall alreduerë catë nanú ra shmënë Dios nu alreduerë ciudá narac shtu'u më. Perë Dios gunibë'ai' të parë guëdchini gui'i dizdë gube'e të parë guëza'i gui'i lë'ë rall; grë rall guti. ¹⁰ Lë'ë mëdzabë naná bësiguë lë'ë mënë ni, bëquëldí Dios lé'ëll la'ni be'lë catë rie'qui con asufre, mizme lugar ni nanú ma dushë nu profetë falsë. Nga'li sac zi rall dzë la gue'lë por guëdubi tiempë, nídi'i fin.

Trunë naquichi catë gunë më juzguë

¹¹ Iurní gunahia tubi trunë naquichi nu gunahia lu më naquëbezë luhin. Delantë lu më gunitilú guédchiliu nu gube'e. Iurní bédzélëdi'i ni tubi lugar parë lë'ë narná hia'a iurne'. ¹² Iurní gunahia lu ra tégulë, më ru'bë nu ra nalasáquëdi'i. Zuldí rai' delantë lu Dios. Iurní bëlla'lë ra librë nu zac stubi librë bëlla'lë, librë catë naescritë ra lë shtë mëné nanapë vidë sin fin. Hia lë'ë ra tégulë, Dios bë'në juzguë lë'ë rai' según de lo quë nabë'në rai', según lo quë naná escritë la'ni librë ni. ¹³ Lë'ë nisëdu'u bë'në intriegu ra tégulë naná guti lu nisë. Hia lugar shtë galguti, lugar catë bëga'chi ra tégulë, bë'nin intriegu ra tégulë nananú nga'li. Hia iurní Dios bë'në juzguë lë'ë rai' cadë tubi rai' según lo quë nabë'nëll. ¹⁴ Iurní galguti nu lugar catë bëga'chi ra tégulë, Dios bëquëldí lë'ë rahin la'ni lugar catë rie'qui con be'lë. Lugar ni nalë Galguti Segundë. ¹⁵ Nga'li bëquëldí Dios grëtë' ra mëné nanádi'i escritë lë rai' la'ni librë. Librë ni rni'i chull napë vidë sin fin nu chu nádi'i salvar.

21

Guédchiliu cubi nu gube'e cubi

¹ Despuësë gunahia lu tubi gube'e cubi nu tubi guédchiliu cubi purquë lë'ë primërë gube'e nu primërë guédchiliu hia gunitilú. Hia nídi'i nisëdu'u. ² Na Juan, gunahia lu tubi lugar catë nádi'i maldá; lë lugar ni na Jerusalén cubi naná ze'dë de gube'e catë quëbezë Dios. Ciudadá ni nalë nasa'a ziquë tubi lliguëna'a nanacu shábi' parë guëtsé'ai'. ³ Nu binia tubi bë fuertë naná guni'i dizdë lu gube'e:

—Guná, Dios quëréldënúhi' con ra nguü. Guëbaninú më lë'ë rai'; nu lë'ë rai' na ziquë guédchi shtë Dios. Cuezënú më lë'ë rai'. Na më Dios shtë rai' de verdá. ⁴ Dios guëcuë'dchi' grëtë' nisë narru'u lu ra mëné ni. Hia iurní jamás gati rai'. Gúnëdi'i rai'; adë tsádi'i ldu'u rai', nu gápëdi'i rai' dulurë purquë grëtë' ra nagu' antsë hia lë'ë ni gualú.

⁵ Iurní el quë naná quëbezë lu trunë guni'i:

—Guná quëhuntsa'ua nacubi grëtë' ra cusë.

Nu zac guní'i' lua:

—Bëquë'ë di'dzë rë' purquë verdá nahin nu quëhuna cumplir shti'dza.

⁶ Despuësë de ni, guni'i më lua:

—Hia grëtë' guc. Na nahia principi nu nahia fin ziquë lëtrë A nu Z. El quë nanapë garbidchi, na guënehia ndigá nisë gu mëné ni. Nisë ni na vidë sin fin. ⁷ El quë nangunë gan lu cusë mal, gúnëll recibir grëtë' ndë'ë ziquë herenci. Gaca Dios shtë mëné ni nu lë'ë rai' gac rai' shinia. ⁸ Perë en cuantë ra nanápëdi'i valurë parë guëquebi rall na rall shmëna, ra nanabani mal, ra narguini mëné, ra nabani ziquë mbecu, grë ra narunë crear galbëlliú, grëtë' ra narunë adorar cusë naruntsa'ua guia'a mëné, grëtë' nabishi ra; grë mëné ni runë tucarë tsa rall la'ni lugar catë rie'qui con be'lë nu asufre. Nga'li gati rall parë siembrë, adë nídi'i fin.

Jerusalén cubi

⁹ Ra gadchi ianglë ni nua'a rai' gadchi copë narunë significar gadchi plaguë dushë nanapë quë guëdchini. Guni'i tubi ianglë lua:

—Gude'e të guëlu'ahia lë'ël lu naná guëtsé'a, lë'ë tse'lë shtë më nabërulë Lli'li.

¹⁰ Bë'në Espiritu Santo të gunahia stubi cusë. Tubi ianglë bia'a na guëc dani ru'bë. Bëlua'a ianglë na tubi ciudadá ru'bë nalë Jerusalén Santu naná ze'dë de gube'e catë quëbezë Dios.

¹¹ Ciudadá ni rabtsë'ë con mizmë llini nu pudërë shtë Dios. Rabtsë'ëin ziquë tubi guë'ë namás lasac, ziquë guë'ë jaspe. Rlua'ain ziquë vidrio. ¹² Alrededurë ciudadá ni nanú tubi lu' ru'bë nu llëduni. Napë lu' ni chi'bë chupë puertë. Tubi ianglë zuga'a rua' cadë puertë. Lu ra puertë ni naescritë lë shtë chi'bë chupë grupë shtë ra mëné israelitë. ¹³ Nanú tsunë puertë nezë guia'a, tsunë puertë ladë nortë, tsunë puertë ladë sur, nu tsunë puertë ladë nezë guetë. ¹⁴ Hia lu' shtë ciudadá ni napin chi'bë chupë guë'ë naná ziquë cimientë shtë

lu'; hia naescritë lu guë'ë ni ra lë shtë chi'bë chupë poshtë shtë Jesús, el quë nabë'ë Lli'li.

¹⁵ Lë'ë ianglë naná quëadi'dzënú na, nua'a tubi varë orë parë guë'rë'shë ciudá, ra puertë nu lu' shtë ciudá. ¹⁶ Lë'ë ciudá nahin cuadradë; de larguë nu igual de ancho. Lë'ë ianglë ni bërë'shi' ciudá con varë nanuá'ai'. Bërë'shë ianglë naná chupë mili chupë gahiu'a kilómetros de larguë, de alto, nu de ancho; igual na guëzá ladë shtë ciudá. ¹⁷ Lueguë bërë'shë ianglë naná lu' shtë ciudá; nabishin naná sesenta con tapë metros según medidë nanua'a ianglë.

¹⁸ Lë'ë lu' ni nactsá'uhin de guë'ë jaspe nu lë'ë ciudá nactsá'uhin con purë orë; rlua'ain ziquë vidrio naná limpi. ¹⁹ Ra chi'bë chupë cimientë shtë lu', dzutsá'uhin con grë clasë guë'ë nalasac. Primë'rë cimientë na guë'ë jaspe; hia naná segundë na guë'ë safiro; hia tecë'rë na guë'ë ágata; cuartë na guë'ë esmeralda; ²⁰ Quintë na guë'ë ónice; sexta na guë'ë cornalina; hia séptima na guë'ë crisólito; lë'ë octavë na guë'ë berilo; lë'ë noveno na guë'ë topacio; lë'ë décima na guë'ë crisoprasa; lë'ë undécima na guë'ë jacinto; nu duodécima na guë'ë amatista. ²¹ Ra chi'bë chupë puertë shtë ciudá nactsa'u guë'ë perla, cadë tubi puertë na tubsë guë'ë perla. Lë'ë nezë principal shtë ciudá ni nactsa'u de purë orë. Rlua'ain ziquë vidrio purë.

²² Adë gunádia'a iádu'u shtë ciudá ni purquë mizmë lë'ë Dadë Dios narnibë'a grëtë' cusë nu el quë nabë'ë Lli'li, na rai' iádu'u shtë ciudá ni. ²³ Hia lë'ë ciudá rquí'nidi'i llni shtë ngubidzë, nilë llni shtë mbehu parë guëzianí purquë mizmë llni shtë Dios nu zac llni shtë Lli'li quëgzianí ladi guë'dchi. ²⁴ Ra naciuni naná guc ra salvar, së rai' lu llni shtë ciudá nu ra rëy shtë guë'dchiliu gue'dënú rai' grë pudë'rë nu hunurë shtë rai' parë gunë rai' intriegu ni lu më. ²⁵ Ra puertë shtë ciudá jamás adë guë'audi'in dzë la gue'lë purquë guídëdi'i gue'lë. ²⁶ Nga'li ra mënë shtë grë naciuni gue'dënú rall hunurë nu cusë ru'bë parë ciudá ni. ²⁷ Perë nunquë adë tsutédi'i cusë nanádi'i limpi la'ni ciudá; adë tsutédi'i el quë naná mal, nilë el quë narná tushë lu sáhi', nilë el quë nargugué sáhi'. Sulë ra mënë tsuté nga'li, ra nardzelë lë rai' la'ni librë narni'i chu gac salvar. Pues lë'ë Lli'li nápi' librë ni.

22

¹ Iurní lë'ë ianglë bëluá'ai' tubi guëë'gu catë nanú nisë limpi. Nisë ni rne'e vidë sin fin. Rlua'ain clarë ziquë vidrio, nu bëru'u nisë ni dizdë lu trunë catë quëbezë Dios nu catë quëbezë Lli'li. ² Hia guë'ruldë nezë principal shtë ciudá nu cadë ladë shtë guëë'gu ni, riaru'bë tubi hiaguë narne'e vidë sin fin. Hiaguë ni bédë'ë tubi cusechë chi'bë chupë vësë tubi izë; rne'ein nashi cadë mbehu nu ndiaguë shtë hiaguë ni rllui'i parë gunëac ra mënë shtë ra naciuni. ³ Ndë nídi'i ni tubi cusë narzac zi por galëcashtigu shtë më. Lë'ë trunë catë quëbezë më nu catë quëbezë Lli'li, zuga'a la'ni ciudá ni; hia lë'ë muzë shtë Dios quëhunë rai' adorar lé'i'. ⁴ Frentë guë'ná rai' lu më iurní nu nua'a rai' lë më luquë rai'. ⁵ Nga'li adë tsúdi'iru'u gue'lë. Ra naquë'reldë nga'li adë rquí'nidi'i llni shtë lámpara, ni por llni shtë ngubidzë purquë mizmë Dios, Shtë'áda'a, guëzianí më lu ra mënë ni. Ndë guë'nibë'a rai' por grëtë' tiempë.

Hia quëlladchi iurë guëabré Jesucristo

⁶ Lueguë lë'ë ianglë guni'i lua:

—Di'dzë rë' na verdá nu nasegurë gunë më cumplir rahin. Lë'ë Dadë Dios shtë ra nabadi'dzë shti'dzë më, mizmë më ni bëshë'ldi' ianglë parë guëluá'ai' lu muzë shtë më grëtë' lo quë nagac lueguë.

Guni'i Jesús:

⁷ —Guelda lueguë.

Guëquitë ldu'u el quë naná runë cuendë ra di'dzë naná escritë la'ni librë rë'.

⁸ Na Juan, binia nu gunahia grétë' ra cusë rë'. Hia despuësë binia nu gunahia, iurní bészullibia guëa' ianglë, el quë nabëlua'a na ra cusë ni. Guc shtua'a guna adorar lë'i' ⁹ Perë ianglë guni'i lua:

—Adë rúnëdi'il zni'i purquë nahia tubi muzë shtë Dios igual ziquë lë'ël, ziquë ra sa'll narni'inú diza'quë lu ra mënë nu ziquë ra narunë cuendë ra di'dzë naná escritë ndë'ë. Bë'në adorar Dios.

¹⁰ Nu guni'i ianglë lua:

—Adë rca'chi ldu'udi'il ra di'dzë rë' naná escritë la'ni librë rë' purquë hia lë'ë tiempë zia'gla'guë nagac cumplirin. ¹¹ Dzë ni ra mënë naquëhunë mal, tsagla'guë gunë rall mal. Ra naná më mal tsagla'guë gac rall më mal; el quë naná më za'quë lu Dios, tsagla'guë gac rall më za'quë lu më; el quë naná santu delantë lu më, tsagla'guë gáqui' santu.

Guni'i Jesús:

¹² —Zni nahin; lueguë guelda. Gueldënúa tubi premi ca'a të según lo quë naquëhunë të. ¹³ Nahia ziquë ra letrë A nu Z; nahia principi nu nahia fin shtë grë ra cusë. Más antsë gurështë guë'dchiliu, nabania iurní nu despuësë tsalú guë'dchiliu todavía nabania.

¹⁴ Guëquitë ldu'u ra naquëhunë cumplir voluntá shtë më të gapë rai' derechë gau rai' nashi shtë hiaguë narne'e vidë sin fin. Zni gac parë tsuté mënë ni rua' puertë shtë ciudá.

¹⁵ Perë grétë' ra naná mal, ra naquëgsiguë sa' rall, ra narunë galëbëlliú, ra narquënú sa' rall, grétë' ra narguini mënë, grétë' ra narunë adorar cusë naractsa'u guia'a mënë nu grétë' ra narëuu' ldu'u ra cusë engañi u ruadi'dzë rall bishi, guëa'në rall fuërë ciudá.

¹⁶ —Na Jesús, bëshe'lda ianglë shtëna parë guëquébi' nu guëní'i' grë ra di'dzë rë' lu ra grupë shtë shmënë Dios. Nahia el quë nabëdë'ë vidë parë rëy David nu nahia llëbni shtëhi'. Nahia ziquë mbelëgui'i Plojë narabtsë'ë rsili.

¹⁷ Lë'ë Espiritu Santo rni'i:

—Gude'e.

Lë'ë tse'llë Lli'li rni'i:

—Gude'e.

El quë narquë diaguë shti'dza rni'i:

—Gude'e.

El quë narbidchi si rac shtu'u gu nisë, gude'e lua parë gull nisë narne'e vidë sin fin. Rne'e më nisë ni ndigá.

¹⁸ Quëhuna testificar de quë cualquier mënë narini di'dzë naná escritë la'ni librë rë', si talë guëtu'ñi nguiu más cusë, Dios gúni' cashtigu nguiu ni con plaguë naze'dë según naescritë ndë'ë. ¹⁹ Si talë chu tubi nguiu guëdchisull tubi di'dzë shtë Dios naná escritë la'ni librë rë', Dios guëti'i lë nguiu ni la'ni librë narni'i chu na salvar. Guëdchisú më derechë parë adë tsutédi'i nguiu ni la'ni ciudá santu con grë ra bendición naná escritë la'ni librë rë'.

²⁰ El quë narquebi ra cusë rë' rni'i:

—Lueguë guelda.

Nia, Dadë Jesús, gude'e.

²¹ Na Juan, rnia'a lu të; rac shtua'a gunë ldai' Dadë Jesucristo lë'ë të nu cuzënúhi' lë'ë të. Amén.